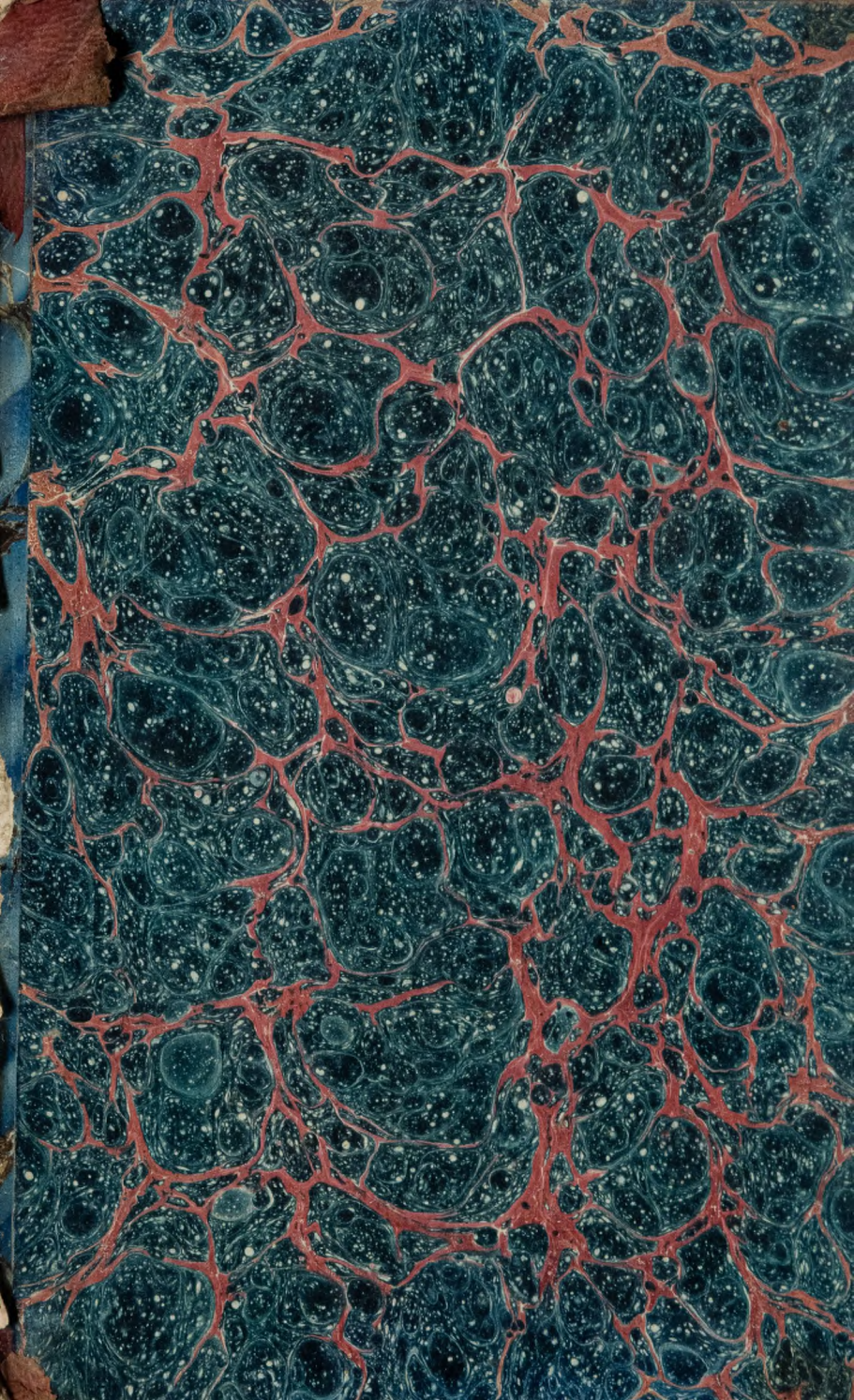
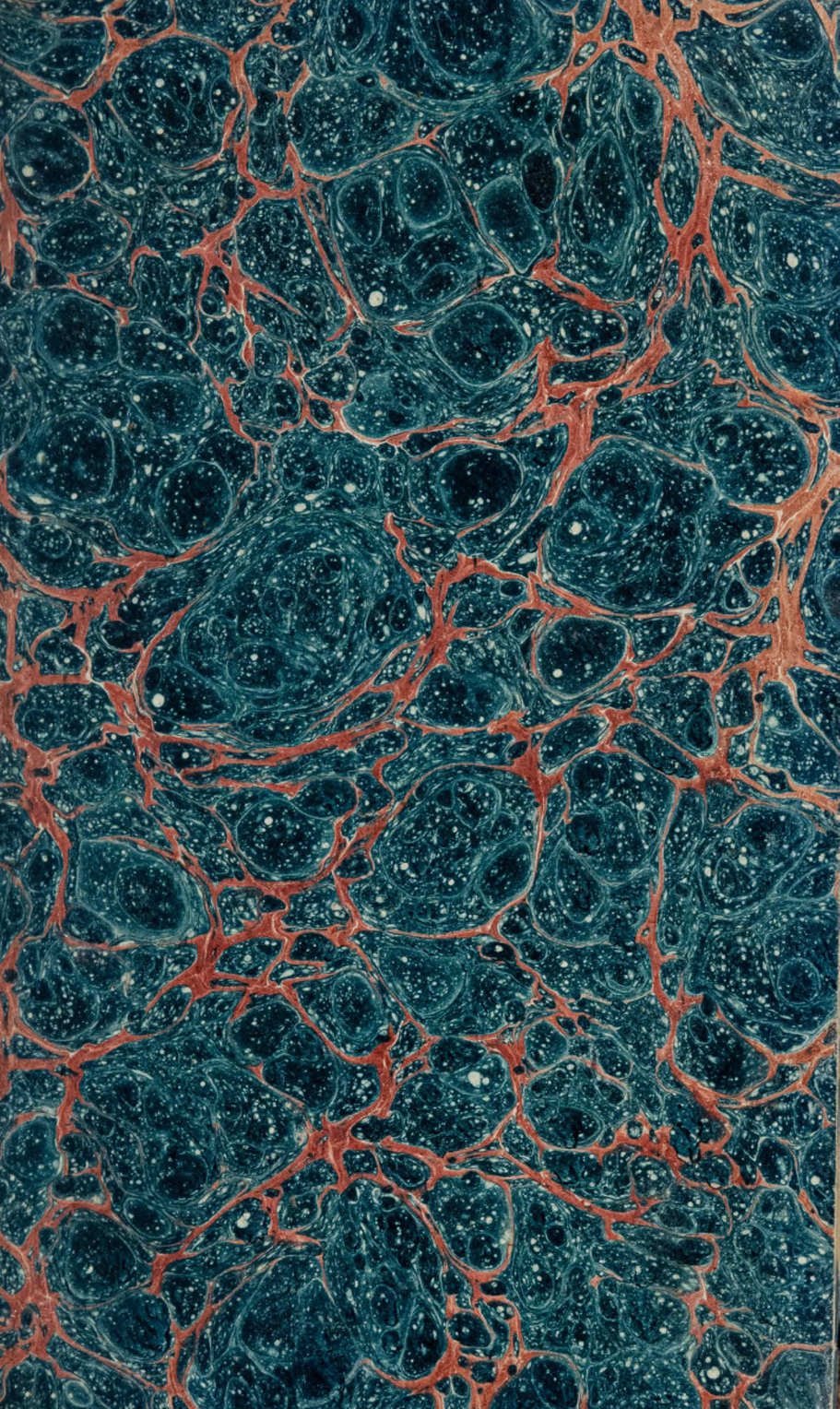

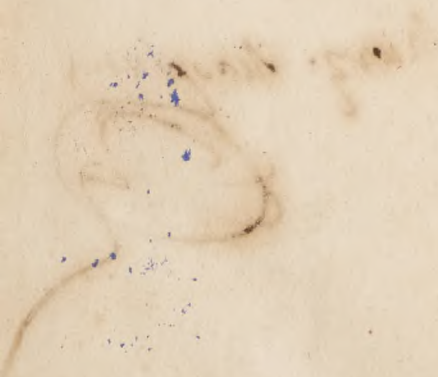

JOHN T. COLE

JOHN T. COLE

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΒΙΟΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ,

Οἷς προσετέθησαν σημειώσεις, καὶ τῶν Αὐτοσχεδίων σχησμῶν περὶ
τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας καὶ γλώσσης ἀκολουθία.

Φιλοτίμῳ δαπάνῃ τῶν ΑΔΕΛΦΩΝ ΖΩΣΙΜΑΔΩΝ, παιδείας
ἕνεκα τῶν τὴν Ἑλλάδα φωνὴν διδασκομένων Ἑλλήνων.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ.

ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΠΑΡΑ ΤΩΝ Κ. Κ. Ι. ΦΙΛΗΜΟΝΟΣ ΚΑΙ
Α. ΚΟΡΟΜΗΛΑ.

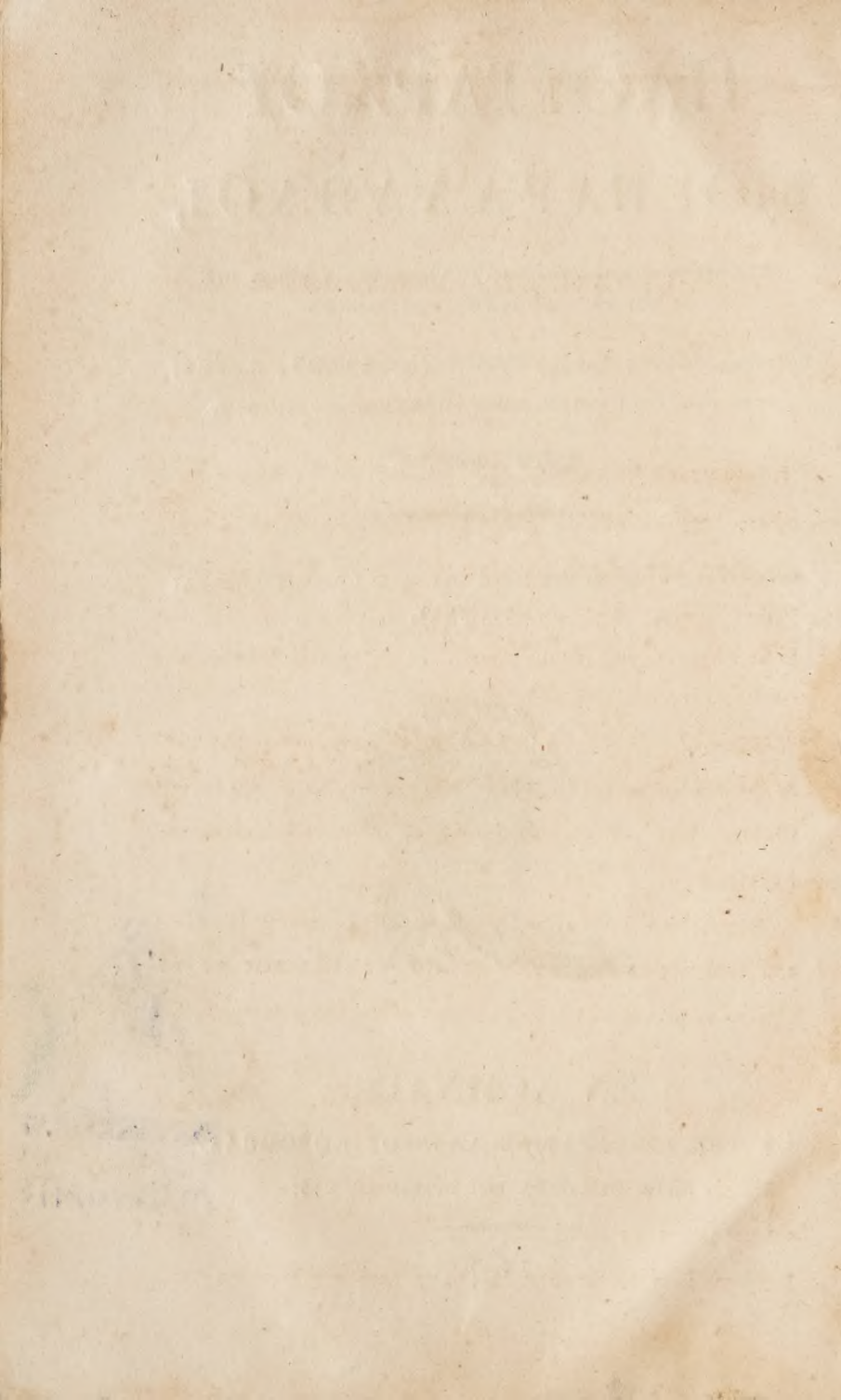
9

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,
ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΟΡΟΜΗΛΑ.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΤΟΥ ΕΡΜΟΥ ΑΡ. 215.

1838.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

ΤΩΝ

ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΩΝ ΣΤΟΧΑΣΜΩΝ

Περὶ τῆς ἐλληνικῆς παιδείας καὶ γλώσσης.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ἙΛΛΗΝΑΣ.

Τῶν ἔθνων ἡ παιδεία εἶναι μακροῦ χρόνου ἔργον. Ἄν ὁ δρόμος τῆς ὑποτεθῇ ὡς γραμμὴ διαιρουμένη εἰς πολλὰ μικρὰ διαστήματα σημειωμένα μὲ στοιχεῖα, καὶ ἡ μὲν ἀρχὴ καὶ πρώτη κίνησις αὐτῆς εἰς τὸ Α, ἡ δὲ τελείωσις εἰς τὸ Ω, καὶ αἱ διάφοροι ἐποχαὶ εἰς τὰ μεταξὺ στοιχεῖα, ἀπὸ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν γεννᾶται τὸ ἐξῆς πόρισμα·

Πᾶσα μία ἐποχὴ, ὅσον πλέον εἶναι μακροσυμένη ἀπὸ τοῦ Α καὶ σιμωτέρα τοῦ Ω, τόσον πλειότερα εἶναι ἡ σοφία τοῦ ἔθνους, τόσον μᾶλλον φωτισμένοι οἱ ζῶντες εἰς ἐκείνην τὴν ἐποχὴν.

Ἡ πρὸς τὸν φωτισμὸν τοῦ ἔθνους αὕτη κίνησις δὲν εἶναι καθ' ὅλα τῆς τὰ διαστήματα ἰσοταχῆς. Ἀλλὰ καθὼς τὰ πίπτοντα σώματα, κατὰ νόμον ἀπαράβατον τῆς φύσεως, ἂν δὲν ἀπαντήσωσιν ἐμπόδιον, ὅσον πλησιάζουσι πρὸς τὸ κέντρον τῆς γῆς, μὲ τόσον ταχυτέραν κίνησιν καταβαίνουσιν εἰς αὐτήν, παρόμοια καὶ τῆς παιδείας τοῦ ἔθνους, παρὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Α εἰς τὸ Β κίνησιν ταχυτέρα εἶναι ἡ ἀπὸ τούτου εἰς τὸ Γ, καὶ ταύτης ἡ εἰς τὸ Δ, καὶ καθεξῆς οὕτως, ὥς τῆς ἀπὸ τοῦ Υ εἰς τὸ Ω ἡ ταχύτης καταντᾷ νὰ ᾖ πλεόν ασύγκριτος.

Ἡ διάφορος ὁμῶς αὕτη ταχύτης, ἐπειδὴ εἶναι ἀναγκαῖον ἀποτέλεσμα τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ πράγματος, καὶ ὅχι τῆς δυνάμεως τῶν κινουμένων, κανεὶς ἀπὸ τούτους δὲν ἐμπορεῖ δικαίως νὰ κατηγορήσῃ τοὺς πρὸ αὐτοῦ ὡς ἀργοπόρους. Τῆς ἀργοπορίας ἐκείνων αἴτιον ἦτο τὸ ὅποιον τοὺς ἐχώριζεν ἀπὸ τὸ ὠ μακρότερον διάστημα, ὡς καὶ τούτων τῆς ταχύτητος ἡ πρὸς τὸ αὐτὸ πλειότερα γειτόνευσις.

Μία μόνη εἰς τοῦτο ἐξαίρεσις ἔχει τόπον· ἐάν τις, φερειπεῖν, ἀπὸ τοὺς κινουμένους (καὶ οὗτοι χωρὶς ἀμφιβολίαν εἶναι οἱ πλέον φωτισμένοι, ἢ, ἀληθέστερον, οἱ ὀλιγώτερον ἀμαθεῖς τοῦ ἔθνους) ὅχι μόνον δὲν συγκινεῖται μὲ τοὺς ἄλλους, ὅσον συγχωρεῖ τὸ μέρος τῆς γραμμῆς, εἰς τὸ ὅποιον εὐρίσκεται, ἀλλὰ καὶ γίνεται τῆς κινήσεως τῶν ἄλλων ἐμπόδιον. Ὁ τοιοῦτος βέβαια πρέπει νὰ λογίζεται καὶ νὰ καταδικάζεται ὡς ἀληθινὸς καταφρονητὴς τῆς δόξης τοῦ ἔθνους του· ἡ ἐξαίρεσις ὁμῶς αὕτη δὲν κολοβώνει τὸ πόρισμα. Ὄταν ἡ πρὸς τὸν φωτισμὸν κίνησις γένῃ σταθερά, ἤγουν κυριεύσῃ μέγα μέρος τοῦ ἔθνους, οἱ βραδύνοντες αὐτὴν ὀλίγοι τινές, ἀναγκάζονται τέλος πάντων ἀπὸ τοὺς πολλοὺς, ἢ νὰ κινηθῶσι καὶ αὐτοὶ, ἢ καὶ νὰ μὴν ἐμποδίζωσι τοὺς κινουμένους.

Ὅσον ἡ παιδεία τοῦ ἔθνους προχωρεῖ καὶ ἐξαπλώνεται εἰς πλειότερους, τόσον οἱ παιδεύοντες αὐτὸ γίνονται ὠφελιμώτεροι· ἀλλὰ τὸ ἔθνος, διὰ τοὺς ζῶντας καὶ παρόντας παιδευτὰς αὐτοῦ, δὲν ἔχει δίκαιον νὰ καταφρονῇ τοὺς προτέρους, διότι τοῦτο ἠθέλεν εἶσθαι ἀσυγχώρητος ἀχαριστία πρὸς ἐκεῖ-

νους, χωρίς τῶν ὁποίων οὗτοι δὲν ἤθελαν γεννηθῆν (1)· μηδ', εἰς εὐρέθησαν μεταξὺ ἐκείνων τινὲς πολυμαθέστεροι, νὰ λαμβάνη ἀφορμὴν ἐκ τούτου νὰ ἐξευτελίζη τὴν παρὰ τῶν ζώντων ὠφέλειαν· ὅτι σιμὰ τῆς ἀχαριστίας εἶναι τοῦτο καὶ ἡλιθιότης μεγάλη. Αἱ ἐποχαὶ διαδέχονται μία τὴν ἄλλην, καὶ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον καταβαίνουσιν οἱ ζῶντες εἰς τὸν ἄδην· ἀλλὰ τὸ ἔθνος μένει, καὶ λογίζεται ὡς ἓν πρόσωπον ἀθάνατον. Ὅταν λοιπὸν κρίνῃ τὴν ποσότητα τῆς εἰς τὰ καλὰ προκοπῆς, τὴν ἰδίαν του κατὰσασιν κρίνει· καὶ τὸ δίκαιον τῆς κρίσεως ταύτης μέτρον εἶναι ὅχι τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ θνητοῦ ἀνθρώπου ἢ πολυμάθεια, ἀλλ' ἡ ἀπ' αὐτὴν προξενηθεῖσα εἰς τὸ ἀθάνατον ἔθνος ὠφέλεια.

Ὅσον τὰ μέλη τοῦ ἔθνους κατιδίαν θεωρούμενα εἶναι πολυμαθέστερα, τόσον εἶναι ὀλικῶς λαμβανόμενον τὸ ἔθνος ἀμαθέστερον. Τὸ παράδοξον ἀξίωμα τοῦτο ἔχει χρεῖαν ἐξηγήσεως, διὰ καὶ τοὺς ὅσοι δὲν ἔμαθαν νὰ συλλογίζωνται.

Τὸ κεφάλαιον τῆς μαθήσεως τοῦ φωτισμοῦ καὶ πολιτισμοῦ τοῦ ἔθνους θεωρεῖται ὡς σύνθετον τι ἀπὸ τὰς κατὰ μέρος τῶν μελῶν αὐτοῦ μαθήσεις. Ἀλλ' αὐταὶ ὅσον εἶναι διαμοιρασμέναι εἰς πολλοτέρους, τόσον εὐκολώτερα τελειοποιοῦνται· ὅσον ἐξεναντίας συσσωρεύονται καὶ περιορίζονται πολ-

(1) «Εἰ μὴ γὰρ ἦν Χρύσιππος, οὐκ ἂν ἦν ἐγὼ», ἔλεγεν ὁ φιλόσοφος Καρνεάδης, θέλων νὰ δείξῃ, ὅτι καὶ τὴν πολλὴν σοφίαν, καὶ τὴν ὁποίαν εἶχε δι' αὐτὴν ἀποκτήσειν δοῖεν, τὰς ἐχρεώσεται εἰς τὴν ἀνάγκησιν καὶ μελέτην τῶν συγγραμμάτων τοῦ Στωϊκοῦ Χρύσιππου. Διογένης. Λαέρτ. Δ, 62

λαί εἰς ὀλίγας τινὰς κεφαλὰς, τόσον πλέον ἀτελεῖς μένουσιν. Ὅστις δοκιμάζει δυσκολίαν ἀκόμη νὰ τὸ καταλάβῃ εἰς τὰς ἐπισήμας, ἅς θεωρήσῃ τὰς τέχνας. Αἱ μεγάλαι καὶ λαμπραὶ πόλεις ἔχουσι πάσης τέχνης ἰδίους τεχνίτας· εἰς τὰ πτωχὰ καὶ ταπεινὰ χωρία ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος εἶναι ἀμαξοποιὸς, χαλκεὺς, ξυριτῆς, ἱατρὸς, καὶ καμμίαν φορὰν ἐφημέριος τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωρίου (1). Ἀλλὰ τί συμβαίνει ἀπὸ ταύτην τῶν τεχνῶν τὴν συσσώρευσιν εἰς τὰ χωρία, καὶ τὸν διαμοιρασμὸν εἰς τὰς πόλεις; Ὅσον εἰς ταύτας εἶναι χρήσιμα καὶ κομψὰ, εἰς ἓνα λόγον, τέλεια τὰ κατασκευαζόμενα ἀπὸ τοὺς τεχνίτας, τόσον ἀτελῆ μένουσιν εἰς ἐκεῖνα.

Τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον καὶ ἀπαραίτητον τῆς φύσεως ἡμῶν ἐπακολούθημα. Τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα δύναται πολὺ· ἀλλὰ δὲν εἶναι παντοδύναμον. Ὅσον πλεῖστερα ἀντικείμενα σκέπτεται καὶ μελετᾷ ἐνταυτῷ, τόσον ἀσθενεστέρα γίνεται ἡ γνῶσις του εἰς καθὲν ἰδίως ἀπ' αὐτὰ, ἀπραλλάκτως ὅ,τι συμβαίνει καὶ εἰς τὰς αἰσθήσεις· τόσον ἀτελέστερον, παραδείγματος χάριν, διακρίνει ἡ ὄρασις χρῶμα σχῆμα καὶ μορφήν ἐκάστου τῶν ὁρατῶν, ὅσον βλέπει περισσότερα ἐνταυτῷ.

Τοιοῦτος νοῦς ὠφελεῖται ἴσως καθ' αὐτὸν, ὡς ἀπὸ διατριβῆν εὐφρόσυνον τοῦ καιροῦ, ἀπὸ τὴν ἐπιπόλαιον ταύτην πολυμαθείαν· ἀλλὰ νὰ μεταδώσῃ τι ἀπ' αὐτὴν εἰς τὸ ἔθνος

(1) Ὅχι μακρὰν τῶν Παρισίων δὲν εἶναι πολὺς καιρὸς ἀπὸ ἐγνώρισα ἐφημέριον χωρίου διορθόνοντα γάμψις, ὡς τὰς ψυχὰς, τοῦ χωρικοῦ μικροῦ ποιμνίου του.

του τίσον ὀλιγώτερον εἶναι καλὸς, ὅσον ἐξεύρει περισσότερα. Ἐκεῖνο μόνον δύναται τις νὰ παραδώσῃ ἐντελῶς, εἰς ὅ,τι καταγίνεται πολλοὺς χρόνους ἀπερισπάζως ἀπὸ ἄλλα τῆς μαθήσεως εἶδη· καὶ ἡ περὶ τῶν τεχνῶν κοινὴ ἀλλὰ σοφωτάτη, παροιμία, *Πολυτεχνίτης κ' ἔρημος* (1), φαίνεται τόσον ἀληθεστέρα περὶ τῶν ἐπιστημῶν, ὅσον εἰς ταύτας ὁ νοῦς ἐργάζεται μόνος, εἰς ἐκείνας ἔχει συνεργάτην πολλάκις καὶ τὴν φυσικὴν τῶν χειρῶν δεξιότητα (2).

Προξενεῖ καὶ τοῦτο ἄλλο ἀτύχημα εἰς τὸ ἔθνος ἡ μερικὴ τῶν μελῶν του πολυμαθία. Ὁ πολυμαθὴς εἰς ὅσα ἐξεύρει, ἐπειδὴ ἐξανάγκης, ὡς εἶπα, τὰ ἐξεύρει ἀτελῶς, τίποτε τῆς ἰδίας του μελέτης νέον εὑρημα νὰ προσθέσῃ εἰς αὐτὰ δὲν δύναται. Καὶ μ' ὅλον τοῦτο τὰ εὑρήματα ταῦτα αὐξάνουσι τὰς ἐπιστήμας, καὶ τὰς κάμνουσι νὰ προχωρῶσιν ἐμπρός· τὰ εὑρήματα ταῦτα δοξάζουσιν ἀληθῶς τοὺς σοφοὺς, καὶ τὸ ἔθνος ὅλον, εἰς τὸ ὅποῖον εὐρίσκονται. Πῶς θέλεις, ἄνθρωπος ἐπαγγελλόμενος Γραμματικὸς, Ρήτωρ, Γεωμέτρης, Μουσικὸς, Ἀστρονόμος, Φυσικὸς, Μεταφυσικὸς, νὰ τελειοποιήσῃ μὲ ἰδίᾳ του εὐρέσεις· ἐν μόνον εἶδος ἐπιστήμης ἀπὸ ταύτας, ὅστις, πρῶτον μὲν μὴ γνωρίζων αὐτὸ ἐντελῶς, ἐξανάγκης μηδὲ τι

(1) Ἐρημος, ἔχουν πίνης· καὶ τοῦτο, διότι ὅλα τὰ κατασκευάζει κακὰ, καὶ ἀκολουθῶς μακρύνει ἀπὸ τὸ ἐργαστήριόν του τοὺς ἔχοντας χρεῖαν τῶν ἔργων αὐτοῦ. Ταύτης ἰσοδύναμος Γαλλικὴ παροιμία (ὅτι χρησιμεύουν εἰς πολλὰ πράγματα αἱ παροιμίαι πλεον τῶν λογικῶν ἀποδείξεων) εἶναι, *Qui trop embrasse, mal étreint*, ὅστις περιλαμβάνει πολλὰ, κακὰ τὰ σφίγγει.

(2) Ὁ καλὸς τεχνίτης ὀνομάζεται πολλάκις μὲ τὸ ἐπίθετον, *Χρυσόχερς*.

τοῦ λείπει ἀκόμη, γνωρίζει; ἔπειτα μὴδὲ καιροῦ μέρος ἔχει ἱκανὸν νὰ τὸ θεωρήσῃ προσεκτικῶς, ἐπειδὴ ὁ καιρὸς του εἶναι καταμερισμένος εἰς προσοχὴν τόσων ἄλλων πραγμάτων; Αἱ εὐρέσεις καὶ τελειοποιήσεις εἰς ἐκείνας μόνας τὰς κεφαλὰς γεννῶνται, ὅσαι περιορίζονται εἰς τὴν σκέψιν ἐνὸς μόνου πράγματος, καὶ καταγίνονται νύκτα καὶ ἡμέραν εἰς αὐτό.

Τόσον εἶναι ἀληθὲς τοῦτο, ὥστε, ἐὰν κατὰ δυστυχίαν φωτισμένου ἔθνους σοφοὶ ἐκυριεύοντο ἀπὸ τὴν μανίαν τῆς πολυμαθείας, παρὰ ταύτην μέσων ἄλλο δραστικώτερον δὲν ἤθελαν εὑρεῖν νὰ στήσωσι τὸν εἰς τὴν γνῶσιν δρόμον τοῦ ἔθνους, ἢ μᾶλλον νὰ τὸ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν προτέραν του βαρβαρότητα.

Διὰ νὰ μὴ συμβῇ τοιοῦτον κακὸν, εἰς τὰ φωτισμένα ἔθνη, ὅχι μόνον πᾶσα μία ἐπιστήμη ἔχει παραδότην καὶ διδάσκαλον ἴδιον, ἀλλὰ πολλάκις ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη καταμελίζεται εἰς πολλὰ μέρη διάφορα, τῶν ὁποίων ἕκαστον περαδίδεται ἀπὸ χωριστὸν Προφέσσορα, περιοριζόμενον εἰς τούτου μόνου τὴν μελέτην, μὴ ὅλον ὅτι δὲν εἶναι τῆς γνώσεως τῶν ἄλλων ἄμειρος.

Ἡ συσσώρευσις πολλῶν διδαγμάτων εἰς ἓνα μόνον διδάσκαλον, ἔχει φυσικὰ χώραν εἰς τὰ βαρβαρωθέντα ἔθνη, καὶ συνεχίζεται πλείότερον ἢ ὀλιγώτερον καὶ εἰς αὐτὴν αὐτῶν τὴν ἀναγέννησιν, ἕως νὰ ἐξαπλωθῇ ἡ παιδεία, ἕως τὸ ἔθνος, μὴν ὑποφέρειν νὰ ᾖ πάντοτε μαθητὴς τῶν φωτισμένων ἔθνων, φιλοτιμηθῇ νὰ τὰ ἀντιφωτίζῃ καὶ αὐτὸ μετὰς ἰδίας του εὐρέσεις. Τότε οἱ σοφοὶ τοῦ ἔθνους, κατὰ μί-

μησιν τῶν φωτισμένων ἐθνῶν, ἀφίνοντες τὴν ἀπατηλὴν καὶ μάταιον πολυμαθειαν (1), περιορίζονται ἕκαστος εἰς ὅ,τι ἡ φύσις τὸν ἔπλασεν ἐπιτηδειότερον μερικὸν εἶδος ἐπιστήμης ἢ τέχνης.

Εἰς τὴν παροῦσαν τῆς Ἑλλάδος κατάστασιν, ἡ πολλῶν καὶ διαρρόων μαθημάτων ἀπὸ μόνον ἓνα διδάσκαλον παράδους, εἶναι πρᾶγμα τῆς ἀνάγκης. Καὶ οἱ παραδίδοντες αὐτὰ τόσον ἀπέχουν νὰ φαντάζωνται τὸ ἔργον αὐτῶν τέλειον, ὥστε πρῶτοι αὐτοὶ ἐπιθυμοῦν τὴν εὐτυχῇ τοῦ χρόνου περίοδον ἐκείνην, ὅτε ἡ Ἑλλὰς κατὰ μίμησιν τοῦ φωτισμένου μέρους τῆς Εὐρώπης, θέλει ἔχειν ἕκαστον μέρος ἐπιστήμης ἰδιαίχοντα διδάσκαλον.

Ἡ περίοδος αὕτη δὲν εἶναι μακράν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἄρχισε. Πρὸ τριάκοντα χρόνων, εἰς πολλὰ τῆς Ἑλλάδος μέρη, ὁ αὐτὸς διδάσκαλος ἐπαράδιδε Γραμματικὴν, Ῥητορικὴν, καὶ τὴν Ἀριστοτελικὴν Φιλοσοφίαν ! καὶ ὁ τοιοῦτος διδάσκαλος ἐνομιζέτο πολυμαθέστατος, μ' ὅλον ὅτι κανὲν ἀπ' αὐτὰ μὴτ' ἐξευρε, μῆτε δυνατὸν ἦτο νὰ ἐξεύρῃ ἐντελῶς. Ἐχωρίσθη καὶ τὴν σήμερον ἡ Γραμματικὴ ἀπὸ τὴν Φιλοσοφίαν, καὶ δὲν ἔμεινε πλὴν νὰ καταμερισθῇ καὶ ἡ Φιλοσοφία εἰς τὰ διάφορά της μέρη, καὶ νὰ λάβῃ ἐξ αὐτῶν ἕκαστον ἰδιαίχοντα διδάσκαλον. Θέλει κατορθωθῇ καὶ τοῦτο, ὅταν αἱ πόλεις καὶ οἱ πλούσιοι τοῦ γένους ἔλθωσιν εἰς αἴσθησιν τῆς ἀνάγκης νὰ πέμπωσιν εἰς τὴν φωτισμένην Εὐρώπην μὲ ἰδίαν αὐτῶν δαπάνην κα-

(1) Ἀνέφερα πολλάκις, καὶ πάλιν ἀνκφέρω τὸ σοφὸν ἀπόφθεγμα, « Πευλυμαθίη νόον οὐ διδάσκει ».

λῶς ἀναθραμμένους νέους, νὰ μυχθητεύωνται ἄλλος ἄλλην ἐπιστήμην· ὅταν οἱ ἐρχόμενοι νέοι, χωρὶς νὰ ἀμελῶσι τὴν σειρὰν ὅλην τῆς Φιλοσοφίας, προσκολλῶνται ἐξαίρετως εἰς ἓν μέρος αὐτῆς, διὰ νὰ τὸ μάθωσιν ἀνελλιπῶς, καὶ ἀνελλιπῶς νὰ τὸ παραδώσωσιν ἐπιστρέφοντες εἰς τοὺς ὁμογενεῖς. Τοῦτο εἶναι τὸ δρασιμώτατον μέσον τῆς αὐξήσεως τοῦ φωτισμοῦ τῆς βαρβαρωθείσης ἡμῶν πατρίδος.

Μέσον ἄλλο τοιοῦτου καλοῦ ἤθελεν ἴσως εἶσθαι, τὸ νὰ κάμνωμεν γνωστὸν εἰς τὸ ἔθνος, ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν, κατὰ μίμησιν τοῦ ἐτησίως γιγνομένου ἀπὸ τοὺς πραγματευτὰς Ἰσολογισμοῦ (Bilan), τὸν λογαριασμὸν πάσης ἐποχῆς, παραβάλλοντες αὐτὴν μὲ τὴν πρὸ αὐτῆς. Τοιοῦτοτρόπως ἤθελε μανθάνειν τὸ ἔθνος πόσον ἐπροχώρησεν εἰς τὴν παιδείαν, εἰς ποῖον μέρος τῆς γραμμῆς εὐρίσκεται, τί πλεόν παρὰ τὰς προτέρας ἐποχὰς ἐκέρδησε, καὶ τί μένει εἰς αὐτὸ νὰ κάμῃ διὰ νὰ αὐξήσῃ τὰ κέρδη του μὲ τὴν παρέκει προχώρησιν.

Εὐκόλον εἶναι νὰ ἐκθέσω λεπτομερέστατα τὸν τοιοῦτον Ἰσολογισμὸν ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς Γραμματικῆς καὶ τελευτῶν εἰς τὴν Φιλοσοφίαν, καὶ νὰ δείξω καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἐκουσίως τυφλώτοντας ὅτι τὸ νῦν ἔθνος τῶν Γραικῶν, εἶναι πολὺ σφώτερον τοῦ πρὸ τριάκοντα χρόνων ἔθνους, καὶ ἀκολουθῶς, ὅτι ὁ πλειότερος οὗτος σοφισμὸς ἤθελεν εἶσθαι ἀδύνατος, ἔαν οἱ νῦν λόγιοι τοῦ ἔθνους δὲν ἦσαν παρὰ τοὺς πρὸ τριάκοντα χρόνων λογίους χρησιμώτερον σοφοὶ (1)· ἀλλὰ φοβοῦμαι

(1) Εἶναι τοῦτο τὸ γνωστὸν τῶν προγόνων ἡμῶν παράγγελμα, Ὁ χρήσιμ' εἰδὼς, οὐχ ὁ πολλ' εἰδὼς, σοφὸς,

μὴ τοιαύτη λεπτομερὴς ἔκθεσις νομισθῇ ἀπολογία πρὸς τοὺς κατηγόρους τῶν ζώντων τῆς Ἑλλάδος σπουδαίων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἔβαλαν κ' ἐμὲ, ἥ καὶ τὸ χειρότερον κακολογία τῆς πολυμαθείας τῶν ἀποθανόντων.

Μ' ὅλον τοῦτο, ἐπειδὴ εἶναι χρέος ἀπαραίτητον τῶν ἐπιθιμούντων τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος, ὅχι μόνον νὰ δείχνωσιν εἰς τοὺς ὁμογενεῖς τὸν ἀληθῆ δρόμον τῆς εἰς τὰ καλὰ προκοπῆς τοῦ ἔθνους, ἀλλὰ καὶ νὰ τοὺς ἀσφαλίζωσιν ἐναντίον τῶν συμβουλευόντων ὅσα εἶναι ἱκανὰ νὰ βραδύνωσιν, ἥ καὶ παντάπασιν νὰ σῇσωσι, τὸν δρόμον, διὰ τὸ χρέος τοῦτο, καὶ ὅχι διὰ κανὲν ἄλλο ἀνάξιον ἀνδρὸς φιλογενοῦς τέλος, ἀναγκάζομαι νὰ εἶπω ὀλίγα τινά.

Ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ, καὶ ἡ ἐπιστήμη μου εἶναι πολλὰ μικρὰ (ἴσως καὶ ἀπ' ὅ,τι σπουδάζουν νὰ τὴν σμικρύνωσι μικροτέρα), καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς εἰς τὸ γένος μου ὠφέλεια πολλὰ ὀλίγη. Ἀλλὰ, ἐὰν τὸ νὰ ἐπαγγέλλωμαι τῆς πατρίδος εὐεργέτης ἤθελεν εἶσθαι σαλευμένης κεφαλῆς φαντασία, τὸ νὰ πάλιν λέγω ὅτι ἔγινα παντάπασιν ἀνωφελὴς εἰς αὐτὴν, ἂν δὲν εἶναι ὑπόκρισις, εἶναι παντελὴς ἀναισθησία. Ἐὰν ἄλλοι μὲ τὴν πλειοτέραν αὐτῶν σοφίαν, ὠφέλησαν τὴν πατρίδα περισσότερον, μὴ διὰ τοῦτο ἡ μικρὰ ἐκ τῆς μικρᾶς μου γνώσεως ὠφέλεια εἶναι πε-

τὸ ὁποῖον εἶχε βέβαια εἰς τὸν νοῦν αὐτοῦ ὁ Γάλλος φιλόσοφος Μονταῖ-γνος (Βιβλ. Α, κεφ. κδ'), ὅταν ἔλεγεν, *Il falloit s'enquerir, qui est mieulx sçavant, non qui est plus sçavant*, ἤγουν, « Ἐπρεπε νὰ ἐρωτῶμεν. Τίς εἶναι κάλλιον σοφός, ὅχι, Τίς εἶναι ἂν πλέον σοφός ».

ριττῇ εἰς γένος, τὸ ὁποῖον δὲν εὐτύχησεν ἀκόμη τόσον, ὥς νὰ καταφρονῇ τὰ μικρά;

Οἱ κατήγοροι ὅμως, ἂν τοὺς πιεύσῃς, σπουδάζουν νὰ δείξωσιν ὁλότελα μνταίους, ὅχι μόνον τοὺς ἰδικούς μου, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἄλλων ἀξιολογωτέρους σοφῶν ἀνδρῶν κόπους. Κατ' αὐτοὺς ὅ,τι γίνεται τὴν σήμερον εἶναι ἀνωφελές, καὶ τὸ γένος, διὰ νὰ προχωρήσῃ εἰς τὰ καλὰ, πρέπει νὰ ὀπισθοδρομήσῃ εἰς τὴν πρὸ τριάκοντα χρόνων ἐποχὴν, καὶ νὰ λάβῃ παράδειγμα τοὺς τότε πολυμαθεσάτους τῶν Γρικικῶν σοφούς. Τοιοῦτος εἶναι ὁ ὑπὲρ τῆς πατρίδος ζῆλος αὐτῶν, τόση ἡ γνῶσις τῆς ἀρρώστιας τοῦ γένους, καὶ τοιαῦτα τὰ συμβουλευόμενα ἀπ' αὐτοὺς ἱατρικὰ βοηθήματα.

Ἀλλὰ πρὸς τοὺς κατηγόρους τῶν ζώντων καὶ ἐπαινέτας τῶν ἀποθανόντων τούτους, τί ἤθελαν εἰπεῖν οἱ ἀποθανόντες, ἂν ἔζων; τί πρέπει νὰ εἴπωσιν οἱ ζῶντες; Ἄς ἀκούσωμεν πρώτους τοὺς ἀποθανόντας, ὑποθέτοντες ὅτι ἐνῶ ἐξεύρουν ἀλλήλοθεν τί γίνεται μετὰ τῶν ζώντων, ἀκουσάν καὶ κανένα ἀπὸ τοὺς ὑπερόγκους ἐγκωμιασὰς αὐτῶν τούτους.

« Ἄνθρωπε, τίς εἶσαι; πόθεν ἔρχεσαι; τί ταράσσεις τὴν ἡσυχίαν ἡμῶν;

» Τὶ τοὺς θανόντας οὐκ ἔστι τεθνηκέαι;

» Ἄν ἦσαι ἐχθρὸς, τί σημαίνουν οἱ περὶ ἡμῶν ὑπέρογκοί σου
» ἔπαινοι; ἐάν, ὡς ἐπαγγέλλεσαι, μᾶς ἀγαπᾷς, διὰ τί μᾶς
» ἀφαιρεῖς καὶ τὸν μόνον εἰς ἡμᾶς πρέποντα ἔπαινον; Ἐως
» τώρα μᾶς ἐγκωμιάζαν οἱ ζῶντες, ὅτι ἐσυνεργήσαμεν εἰς
» τὴν ἀναγέννησιν τοῦ ἔθνους, ὅσον εἰς ἡμᾶς ἐσυγχώρει ἡ

» ὅταν ἐγεννήθημεν τοῦ χρόνου ἐποχὴ καὶ τῆς Ἑλλάδος κα-
 » τάσας· ὅτι κατέβημεν πρῶτοι εἰς τὸ σάδιον μὲ ὅσην ἐ-
 » συγχώρει προθυμίαν ἢ ἀρχομένη τότε τοῦ γένους μεταβο-
 » λή, καὶ ἐτρέξαμεν τῆς γραμμῆς τὸ πολλὰ μακρὰν ἀπὸ τὸ
 » τέλος μέρος, εἰς τὸ ὁποῖον εὐρισκόμεθα τότε. Ὡς ἦτον ἀ-
 » δύνατον εἰς ἡμᾶς νὰ ὑπάγωμεν παρέκει, οὕτως ἀδύνατον εἶ-
 » ναι εἰς τοὺς ζῶντας νὰ μὴν προχωρήσωσι μακρότερον ἀπὸ
 » μᾶς εἰς τὴν παιδείαν τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους. Ἐὰν ὁμως κα-
 » νὲν ἀπ' ὅσα ἐγράψαμεν δὲν χρησιμεύῃ πλέον εἰς τὰ σχο-
 » λεῖα τῆς Ἑλλάδος, τοῦτο μᾶς εὐφραίνει, ὡς σημεῖον τῆς
 » εἰς τὰ τελειότερα προκοπῆς τοῦ γένους, δὲν μᾶς λυπεῖ, ὡς
 » δυνάμενον νὰ βλάβῃ τὴν εἰς ἡμᾶς χρεωστούμενην εὐγνωμο-
 » σύνην αὐτοῦ. Τὸ γένος δὲν εἶναι ἀχάριστον· ἐὰν ἐπράξα-
 » μεν ὅ, τι ἐσυγχώρουν αἱ τότε περιστάσεις, τί πλέον ἔχει
 » δίκαιον νὰ ζητῇ ἀπὸ μᾶς; Ἀλλὰ σὺ μὲ τοὺς ὑπερβολικοὺς
 » ἐπαίνους φαίνεται, ὅτι προθυμεῖσαι νὰ κινήσῃς τοὺς ζῶντας
 » εἰς ἀχάριστον ἀφαίρεσιν καὶ τῶν χρεωστούμενων μετρίων ἐ-
 » παίνων· φαίνεται ὅτι δὲν μᾶς ἐπαινεῖς τόσον πολὺ, πλὴν
 » διότι δὲν σοῦ ταράσσομεν πλέον τὴν ὄρασιν παρόντες·
 » ὅτι δὲν καταφρονεῖς τόσον τοὺς ζῶντας, πλὴν διότι σὲ
 » ἐνοχλοῦν ἀκόμη βλεπόμενοι. Διὰ τί, καλὲ ἄνθρωπε, τόση
 » τῶν ὀφθαλμῶν σου ἀσθένεια! Διὰ τί τῆς κρίσεώς σου τό-
 » ση δυσυχία! Ἄν μισῇς τόσον τοὺς ζῶντας, ἔπρεπε νὰ τοὺς
 » συγκρίνης μὲ τοὺς μὴ γεννηθέντας ἀκόμη, καὶ ὅχι νὰ κι-
 » νῇς τῶν ἀποθανόντων τὰ μνήματα·

» Τὶ τοὺς θανατόντας οὐκ ἔξς τεθνηκέναι;

» Ἐὰν ἔλεγεσ ὅτι οἱ μεταγενέστεροι θέλουν γενῆν χρησιμώτεροί
 » εἰς τὴν παιδείαν τοῦ γένους, ἢ κρίσις σου, ἂν καὶ ὄχι μα-
 » λακὴ διὰ τοὺς ζῶντας, ἤθελε καὶ εἶσθαι ὀρθότερα. Ἡ φύ-
 » σις αὐτὴ τοῦ πράγματος ἀπαιτεῖ, ὥς ἔγιναν ἡμῶν τῶν
 » ἀποθανόντων οἱ ζῶντες, οὕτω νὰ γενῶσι τῶν ζώντων οἱ με-
 » τὰ τούτους χρησιμώτεροι. Ἡ μᾶς νομίζεις τόσον μωροὺς,
 » ὥς νὰ πιεσώμεν ὅτι ἐκάμαμεν περισσότερον ἀπ' ὅτι μᾶς
 » ἐσυγχώρει νὰ κάμωμεν ἢ τότε τοῦ γένους κατὰσας; ὥς
 » νὰ ἐφαντάσθῃμεν ποτὲ ὅτι ἡμεῖς Πάρτεγροι καὶ Παρε-
 » πιστήμορες, ὥς σπουδάζεις νὰ μᾶς παραστήσῃς εἰς τοὺς
 » μὴ ἔχοντας ἰδέαν τι σημαίνουσιν αἰλέξεις, Ἐπιστήμη καὶ
 » Τέχνη; Τὰ συντάγματά μας ἦσαν τότε εἰς τὸ γένος (τίς
 » ἀμφιβάλλει;) χρήσιμα, καὶ διότι ἐπαρηγοροῦσαν τὴν τότε
 » τοῦ γένους παντελεῖ γύμνωσιν, καὶ διότι προετοίμασαν τὴν
 » ὁδὸν εἰς τὰ χρησιμώτερα. Ἀλλὰ τώρα βλέπεις, ὅτι τὰς Λο-
 » γικὰς ἡμῶν μεθόδους διαδέχονται ἄλλαι μεθοδικώτεραι
 » Λογικαί, τὰς Μαθηματικὰς ἄλλαι Μαθηματικαί, τὰς Φυ-
 » σικὰς ἄλλαι Φυσικαί, τὰς Ῥητορικὰς ἄλλαι Ῥητορικαί, τὰς
 » Γραμματικὰς ἄλλαι Γραμματικαί (1), ὥς αὐτὰς εἰς τὸ

(1) Ἴσως ἐδῶ κίνας ἀπὸ τοὺς σχολαστικοὺς φωνάξῃ θριαμβευτικῶς,
 Καλὲ τί λέγεις! Τὴν Γραμματικὴν τοῦ Γερμανοῦ Βυτ-
 μάννου ἀποδίδεις εἰς τοὺς ζῶντας λογίους Γραικοὺς! Naί-
 εἰς τὸ ἀπὸ τὸν Κρούμαν σχολαρχούμενον τῆς Σμύρνης γυμνάσιον, καὶ ἐξαι-
 ρέτως εἰς τὸν φιλογενῆ ἱατρὸν Στέφανον, χρεωστεῖ τὸ γένος τὴν σοφὴν
 ταύτην Γραμματικὴν. Δὲν εἶναι μόνος σοφὸς, ἢ μᾶλλον χρήσιμος εἰς τοὺς
 ὁμογενεῖς του,

————— ὅς αὐτὸς πάντα νοήσῃ.

» ἐξῆς θέλουσι διαδεχθῆν ἄλλαι τελειότεραι. Ἐνομιζαμεν
 » τότε (καὶ τίς ἀπὸ τοὺς νῦν ζῶντας, ἐὰν ᾗτο σύγχρονος ἡ-
 » μῶν, δὲν τὸ ἤθελε νομίσειν ὡς ἡμεῖς;), ὅτι τὴν μητρικὴν
 » ἡμῶν γλῶσσαν ἔπρεπε νὰ τὴν ἀφήσωμεν εἰς τοὺς ὑδροφό-
 » ρους καὶ ξυλοφόρους, καὶ ἡμεῖς νὰ γράφωμεν εἰς γλῶσσαν
 » πρὸ πολλῶν ἐκατονταετηρίδων νεκράν· καὶ τώρα βλέπεις
 » ὅτι οἱ λόγιοι τοῦ γένους ἄνδρες ἐπληροφορήθησαν ὡς γε-
 » ωμετρικὸν ἀξίωμα τὴν ἀπαράιτητον ἀνάγκην νὰ καλλιερ-

ὁ Ἡσίοδος προσθέτει,

Ἐσθλὸς δ' αὖ κακείνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται·

ἢ μᾶλλον, ὡς ἔλεγεν ὁ Στωϊκὸς Ζήνων (Διογένης. Λαέρτ. Ζ, κέ), μεταστρέφων
 τοῦ Ἡσιόδου τὴν γνώμην, σοφώτερος καὶ παρ' αὐτὸν τὸν συμβουλευόντα ὁ
 πειθόμενος εἰς τὰ καλῶς συμβουλευόμενα. Ἦσαν καὶ τότε εἰς τὴν φωτισ-
 μένην Εὐρώπην, ἃν ὅχι ὡς τοῦ Βυτυάννου, καλῆτεραι ὅμως παρὰ τῶν
 σχολείων ἡμῶν τὰς γραμματικὰς. Ἀλλ' οἱ μὲν διδάσκαλοι, ὅχι ξένας γλώσ-
 σας, ἀλλὰ μὴδὲ τὴν ὁποίαν ἐπαράδιδαν Ἑλληνικὴν δὲν ἔξευραν καλὰ· εἰς δὲ
 τοὺς μαθητευθέντας τὰ Εὐρωπαϊκὰ μαθήματα τότε σοφοὺς ἡμῶν ᾗτον ἀδύ-
 νατον ἀκόμη (πάλιν τὸ λέγω διὰ τοὺς συκοφάντας) νὰ προξενήσωσι τοιοῦ-
 τον καλὸν εἰς τὸ γένος. Πᾶσα χρόνου περίοδος ἔχει τὰ ἰδιά της καλὰ,
 μὴδ' ἐμπορεῖ νὰ ἔχη περισσότερα τῆς μεταγενεστέρας ἢ προγενεστέρας, ὅταν
 τὰ ἔθνη ἀρχίζουσιν νὰ προβαίνωσιν ἀπὸ τὸ σκότος εἰς τὸ φῶς. Ἦθελεν εἶσθαι
 θαῦμα, ὅχι φυσικὸν φαινόμενον, ἂν οἱ τότε ἔκαμναν, ὅσα κάμνουν οἱ νῦν
 ζῶντες, ἢ ἂν οὗτοι κάμωσιν ὅσα ἡ τύχη ἐφύλαξε διὰ τοὺς μεταγενεστέρους.
 Εἰς ὅλους πρέπει δόξα καὶ τιμὴ διὰ τὴν ὁποίαν ἔδειξαν ἢ δεῖχονσι (φιλο-
 σοφικὴν ὅμως, ὅχι καπηλικὴν) προθυμίαν εἰς τὴν ἀναμόρφωσιν τῆς πα-
 τρίδος των· κανεὶς δὲν εἶναι δίκαιον νὰ καταφρονηθῇ διὰ σφάλματα τὰ
 ὅποια ν' ἀποφύγῃ δὲν ᾗτον εἰς τὴν ἐξουσίαν του.

» γῶσι τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν, καὶ νὰ μεταχειρίζωνται
 » τὴν προγονικὴν μὲ περισσότερον σέβας. Ἡ ἐποχὴ τῆς
 » ζωῆς ἡμῶν ἐξανάγκης μᾶς ἐμπόδιζε νὰ καταλάβωμεν πολ-
 » λῶν πραγμάτων τὴν ὀρθότητα· ὄντες πρῶτοι, ἦτον ἀδύ-
 » νατον νὰ τὰ νοήσωμεν ὅλα ἡμεῖς, καὶ ὄντες ἀκόμη ὀλίγοι
 » μὴδ' εἶχαμεν κανένα νὰ μᾶς διορθώσῃ, ἐάν ποτε, ὡς ἄν-
 » θρωποι, ἐσφάλλαμεν. Τὸ πλεῖστον τοῦ ἔθνους μέρος, σκο-
 » τισμένον ἀπὸ τὴν ἀπαιδευσίαν, ἐβλέπε τοὺς ὀλίγους ἡμᾶς
 » ὡς θεοὺς, καὶ ὅσα ἐλέγαμεν, ἢ ἐγράφαμεν, τὰ ἐδέχετο χω-
 » ρὶς ἐξέτασιν, ἢ κρίσιν, ὡς χρησμούς. Ἀλλὰ τώρα βλέπεις,
 » ὅτι ὄχι μόνον ἐπολλαπλασιάσθησαν οἱ κατ' ἐπάγγελμα λε-
 » γόμενοι λόγιοι, ἀλλὰ διεδόθησαν τὰ φῶτα καὶ εἰς ἄλ-
 » λους πάσης τάξεως ἀνθρώπους, ὥστε νὰ γεννηθῶσιν ἐξ αὐ-
 » τῶν καὶ κριταί, οἱ ὁποῖοι δὲν συγχωροῦν πλέον εἰς τοὺς
 » ἐπαγγελλομένους σοφοὺς νὰ μωραίνωσιν. Ὡς πότε μεγαλή-
 » τερα καλὰ ἠθέλαμεν προξενήσῃν εἰς τὸ γένος, ἐὰν εἶχαμεν
 » συγχρόνους τοιούτους κριτάς! Ἀντὶ ὅμως νὰ λυπηθῶμεν
 » ὅτι τὰ ἔκαμαν ἄλλοι, χαίρομεν χαρὰν μεγάλην, ὅτι τὸ γέ-
 » νος προχωρεῖ ἀδιακόπως εἰς τὸν ὁποῖον ἡμεῖς ἐπατήσαμεν
 » δρόμον τῆς παιδείας πρῶτοι. Ἀλλὰ σὺ ἐξεναντίας τὰ κα-
 » τηγορεῖς αὐστηρῶς, καὶ συμβουλεύεις τὸ γένος νὰ ὀπισθο-
 »δρομήσῃ εἰς τὴν ὁποίαν ἡμεῖς εὐρισκόμεθα τότε σιγμὴν τῆς
 » γραμμῆς, ἐπαινῶν αὐτὴν ὡς εὐτυχεσέραν τῆς παρουσίας.
 » Δεῖπέ μας, καλὲ ἀνθρώπε· οὔτε τὸν ὑπὲρ τοῦ γένους ζῆ-
 » λόν σου πιτεύομεν, καὶ τοὺς περὶ ἡμῶν ἐπαίνους ὡς παγί-
 » δα ὑποπτευόμεθα. Σὺ δὲν ἀγαπᾷς μήτε τοὺς ζῶντας, μήτε

« τοὺς ἀποθανόντας τοῦ γένους· καὶ τὰ μνήματά μας ἀνα-
 » σκάπτεις, ὅχι διὰ νὰ ἀναστήσης τὴν δόξαν ἡμῶν, ἀλλὰ διὰ
 » νὰ συγκαταχώσης καὶ τὴν τιμὴν τῶν συγχρόνων σου ».

Ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἤθελαν εἰπεῖν οἱ μακαρίζται τῆς Ἑλ-
 λάδος εὐεργέται οὗτοι πρὸς τὸν ὑπέρογκον ἐγκωμιαστὴν αὐ-
 τῶν. Ἀπὸ δὲ τοὺς ζῶντας κατηγορουμένους ἕκαστος τί πρέ-
 πει νὰ ἀποκριθῇ εἰς τὸν κατήγορον ἄλλο παρὰ ὅ,τι ἔλεγεν ὁ
 Δημοσθένης πρὸς τὸν Αἰσχύνην; Καὶ ἄς μὲ συγχωρηθῇ ἐδῶ
 νὰ ἐκθέσω τὰς αὐτὰς λέξεις τοῦ μεγάλου τούτου ῥήτορος,
 ὅχι διότι κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀδίκως σπαραττομένους πρέπει νὰ
 παραβληθῇ μὲ ῥήτορα, τοῦ ὁποίου ὅμοιον μὴδὲ τὰ φωτισμέ-
 να ἔθνη δὲν μᾶς ἐδειξαν ἀκόμη κανένα, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀκρι-
 βῆ μόνην ὁμοιότητα τῆς κινούσης εἰς κατηγορίαν τοὺς νέους
 Ζωῖλους μὲ τὴν τότε τὸν Αἰσχύνην κινουσαν αἰτίαν. Ἐν ἀπὸ
 τὰ χαρακτηρίζοντα τὴν κατὰ τῶν ζώντων μανίαν εἶναι καὶ
 τῶν ἀποθανόντων ὁ παράκαιρος ἔπαινος. Μὴν ἔχων πῶς ν'
 ἀφανίσῃ τὰς καθημερινὰς τοῦ Δημοσθένους εὐεργεσίας εἰς
 τὴν πατρίδα ὁ Αἰσχύνης, μὴδὲ πῶς νὰ σθέσῃ τὴν εὐχαρι-
 στίαν τῶν Ἀθηναίων πρὸς αὐτὸν, καταφεύγει εἰς τὸ δολερὸν
 στρατήγημα τῶν φθονερῶν· ἀνασκάπτει τοὺς τάφους, καὶ πα-
 ραβάλλει τὸν Δημοσθένην μὲ τοὺς ἀποθανόντας διὰ νὰ τὸν δεί-
 ξῃ πολὺ κατώτερον ἐκείνων. Ἄλλ' ἰδοὺ πῶς διαλύει τὰ σο-
 φίσματα τοῦ ἀντιδίκου ὁ κατηγορούμενος Δημοσθένης.

« Ἐπειτ' ἀναφέρεις τοὺς « Εἵτα τῶν πρότερον γεγε-
 » προγενεστέρους, ἐπαινῶν ὡς » νημένων ἀνδρῶν ἀγαθῶν
 » ἀγαθοὺς πολίτας· καὶ κάμ- » μέμνησαι, καὶ καλῶς ποιεῖς.

- » νείς καλὰ δὲν εἶναι ὅμως » Οὐ μέντοι δίκαιόν ἐστιν, ὡς ἂν
 » δίκαιον, Ἕλληνες, προλαμ- » δρες Ἀθηναῖοι, τὴν πρὸς
 » θάνων αὐτὸς τὴν ὁποίαν ἔ- » τοὺς τετελευτηκότας εὖ νοιαν
 » χετε πρὸς τοὺς ἀποθάνον- » ὑπάρχουσιν προλαβόντα
 » τας εὖ νοιαν, νὰ ἐξετάζη » παρ' ὑμῶν, πρὸς ἐκείνους
 » καὶ νὰ παραβάλλῃ πρὸς ἐ- » ἐξετάζειν καὶ παραβάλλειν
 » κείνους ἐμὲ τὸν συγχρόνως » ἐμὲ τὸν συζῶντα μεθ' ὑμῶν.
 » ζῶντα μὲ σᾶς. Εἰς τίνα δὲν » Τίς γὰρ οὐκ οἶδε τῶν πάν-
 » εἶναι γνωστὸν, ὅτι φθόνος, » των, ὅτι τοῖς μὲν ζῶσι
 » ὀλίγος ἢ πολὺς, ἀκολουθεῖ » πᾶσιν ὑπεστί τις, ἢ πλείων
 » πάντοτε τοὺς ζῶντας, τοὺς » ἢ ἐλάττων, φθόνος, τοὺς
 » δ' ἀποθανόντας παύουν καὶ » δὲ τεθνεώτας οὐδὲ τῶν ἐχ-
 » αὐτοῖ των οἱ ἐχθροὶ νὰ μι- » θρῶν οὐδεὶς ἔτι μισεῖ; Οὐ-
 » σῶσι; Καὶ ἂν ἦναι τοῦτο » τως οὐν ἐχόντων τούτων τῇ
 » φυσικόν, πρέπει τάχα νὰ » φύσει, πρὸς τοὺς πρὸ ἐμαυ-
 » θεωρῶμαι καὶ νὰ κρίνωμαι » τοῦ νῦν ἐγὼ κρίνωμαι, καὶ
 » ἐγὼ πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ; » θεωρῶμαι; μηδαμῶς· οὔτε
 » ὅχι βέβαια. Μήτ' ἴσον, ὡς » γὰρ δίκαιον, οὔτ' ἴσον ἐστίν,
 » κατήγορε, μήτε δίκαιον εἶ- » Αἰσχίνη, ἀλλὰ πρὸς σέ, καὶ
 » ναι νὰ συγκρίνωμαι πρὸς » ἄλλον εἴτινα βούλει, τῶν
 » ἐκείνους, ἀλλὰ πρὸς σέ, καὶ » ταῦτά σοι προειρημένων καὶ
 » ἄλλον ὅτινα θέλῃς ἀπὸ τοὺς » ζώντων. Κάκεινο σκόπει·
 » σέ. Θεώρησε καὶ τοῦτο· τί » πότερον κάλλιον καὶ ἄμει-
 » κάλλιον, ἢ τί μᾶλλον συμ- » νον τῇ πόλει, διὰ τὰς τῶν
 » φέρον εἰς τὸ γένος, νὰ ἐξε- » προτέρων εὐεργεσίας, οὐ-
 » σης ὑπερμεγέθεις, οὐ μενούν

» τελίζονται καὶ νὰ ἀχαρι- » εἴποι τις ἂν ἡλικίας, τὰς ἐπὶ
 » στοῦνται αἱ γινόμεναι σή- » τὸν παρόντα βίον γιγνομέ-
 » μερονεὐεργεσίαι, διότι ὅσας » νας εἰς ἀχαριστίαν καὶ προ-
 » ἔκαμν οἱ πρὸ ἡμῶν, ἦσαν » πηλακισμὸν ἄγειν, ἢ πᾶσιν,
 » ὑπερμεγάλαι, ἢ νὰ τιμῶν- » ὅσοι τι μετ' εὐνοίας πράτ-
 » ται φιλανθρώπως ἀπὸ τούς » τουσι, τῆς παρὰ τούτων
 » Ἑλλήνας ὅσοι τι τοὺς εὐερ- » τιμῆς καὶ φιλανθρωπίας
 » γετοῦν μὲ εὐνοίαν; Καὶ ὅ- » μετεῖναι; Καὶ μὴν, εἰ καὶ
 » μως, ἂν ἦναι χρεῖα νὰ εἴπω » τοῦτ' ἄρα δεῖ με εἰπεῖν, ἢ
 » καὶ τοῦτο, ἢ ἰδική μου πο- » μὲν ἐμὴ πολιτεία καὶ προ-
 » λιτεία καὶ διχγωγῇ, ἂν ὀρ- » αῖρεσις, ἂν τις ὀρθῶς σκο-
 » θῶς τὴν θεωρήσῃ τις, θέλει » πῇ, ταῖς τῶν τότε ἐπαινου-
 » φανῇν ὁμοίᾳ τῆς πολιτείας » μένων ἀνδρῶν ὁμοίᾳ, καὶ
 » τῶν τότε ἐπαινουμένων ἀν- » ταῦτὰ βουλομένη φανήσε-
 » δρῶν, καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν » ται· ἢ δὲ σὴ ταῖς τῶν τοὺς
 » μ' ἐκείνους ἀποβλέπουσα » τοιούτους τότε συκοφαν-
 » σκοπόν· ἢ δὲ ἰδική σου, ὧ » τούντων. Δῆλον γὰρ, ὅτι καὶ
 » κατήγορε, ὁμοιάζει τὴν δια- » κατ' ἐκείνους ἦσαν τινες
 » γωγὴν τῶν τότε συκοφαν- » τοὺς χρόνους, οἳ διέστυρον
 » τούντων τοὺς ἐπαινουμέ- » μὲν τοὺς ὄντας τότε, τοὺς
 » νους ἐκείνους· ἐπεὶ δὴ φανε- » δὲ πρότερον γεγεννημένους
 » ρὸν ὅτι ἦσαν καὶ κατ' ἐκεί- » ἐπήνουν, βάσκανον προῆγμα
 » νους τοὺς χρόνους ἀνθρωποι » καὶ τυχὸν ποιοῦντες σοί.
 » διατύροντες τοὺς συγχρό- » Εἴτα λέγεις, ὡς οὐδὲν ὅ-
 » νους, καὶ ἐπαινοῦντες τοὺς » μοῖός εἰμι ἐκείνοις ἐγὼ; σὺ
 » προγενεστέρους αὐτῶν, ἀ- » δ' ὁμοίος, Δισχίνη; ὁ δ' ἀ-

» παράλλακτα ὡς κάμνεις » δελφὸς ὁ σὸς; ἄλλος δέ τις
 » καὶ σὺ διὰ φθόνον. Ἐπειτα » τῶν νῦν ῥητόρων; ἐγὼ μὲν
 » λέγεις ὅτι δὲν ἔχω καμ- » γὰρ οὐδένα φημί. Ἀλλὰ
 » μίαν ὁμοιότητα μὲ ἐκείνους. » πρὸς τοὺς ζῶντας, ὦ χρη-
 » σὺ δὲ εἶσαι ἄρα ὅμοιος » σὲ, ἵνα μὴ δὲν ἄλλο εἴπω,
 » ἐκείνων, ὦ κατήγορε; εἰ- » τὸν ζῶντα ἐξέταζε, καὶ τοὺς
 » ναι ὁ φίλος σου; εἶναι τίς ἀπὸ » καθ' αὐτὸν, ὡς περ τᾶλλα
 » τοὺς ἄλλους γνωρίμους σου; » πάντα (Ι) ».
 » οὐδεὶς, ἐγὼ λέγω. Ἀλλὰ
 » πρὸς τοὺς ζῶντας, καλὲ ἄνθρωπε (νὰ μὴ σ' ὀνομάσω ἄλλο
 » τί) ἐξέταζε με τὸν ζῶντα, καὶ πρὸς τοὺς ὁμοίους σου πα-
 » ράβαλλέ με, ὡς παραβάλλονται ὅλα τᾶλλα πράγματα ».

Καὶ ταῦτα μὲν ἀποκρίνονται μὲ τὸν Δημοσθένην πρὸς τοὺς
 συγχρόνους αὐτῶν κατηγόρους οἱ ἀγρίως σπαραττόμενοι ἀπ'
 αὐτοὺς λόγιοι τοῦ γένους ἄνδρες. Περί δὲ τῶν ἀποθανόντων
 κάμνουσι τοιαύτην κρίσιν, ὅποια μῆτε τὴν μνήμην ἐκείνων
 νὰ βλάβῃ διὰ τὴν ἀλήθειαν, μῆτε τὴν ἀλήθειαν νὰ κρύψῃ,
 διὰ τὴν δικαίως χρεωστουμένην εἰς ἐκείνους εὐγνώμονα τι-
 μήν. Ἐάν πρὸς τοὺς σήμερον εἰς ὠφέλειαν τοῦ ἔθνους κοπιά-
 ζοντας οἱ κατήγοροι δὲν ἐφρόντισαν νὰ ἦναι δίκαιοι, οἱ κα-
 τηγορούμενοι ἤθελαν φανῆν ἀδικώτεροι πρὸς τοὺς ἀποθανόν-

(Ι) Δημοσθέν. περὶ στεφάν. σελ. 329. Παρακαλῶ τὸν ἀναγνώστην νὰ
 μὴ κρίνῃ αὐστηρῶς τὴν αὐτοσχέδιον τῆς Δημοσθενικῆς ταύτης ῥήσεως μετά-
 φρασιν, τὴν ὁποίαν, καὶ ἂν ἔκαμνα μὲ πολυχρονιωτέραν μελέτην, ἀμφι-
 βάλλω ὅτι ἤθελεν εἶσθαι ὀρθωτέρα· οὗτ' ἢ γλῶσσά μας εἶναι ἀκόμη Δημοσ-
 θενικὴ, καὶ ἐγὼ ἀπέχω μακρὰν τοῦ νὰ ἦμαι Δημοσθένης.

τας, ἂν ἐφραντάζοντο ὅτι δὲν θέλουν πάθειν οἱ κόποι των, ὅ, τι συνέβη εἰς τοὺς κόπους ἐκείνων, μὴδὲ θέλουν γεννηθῆναι τὸ ἐξῆς ἰκανώτεροι νὰ διδάξωσι τὸ γένος ἄλλοι παρ' αὐτούς. Τοιαύτη φαντασία εἶναι σχολαστικῆς κεφαλῆς γέννημα, ἡ μισέλληνος ψυχῆς κατὰ τῆς πατρίδος κατάρρα. Ἐὰν κατὰ τὸν τριπλοῦν τῆς Σπάρτης χορδὸν (1), οἱ ἀποθανόντες ἔλεξαν, ἂν ἐλάβαναν φωνήν, τὸ,

Ἄμμες πόκ' ἤμες,

ἔχουσι κ' οἱ ζῶντες δίκαιον νὰ λέγωσι μετὰ χαρᾶς τὸ,

Ἄμμες δέ γ' εἰμές.

ἀλλ' ὅμως χαίρωσιν ἀκούοντες αὐτῶν ἐνταυτῷ τοὺς μαθητάς φωνάζοντας, καὶ τοὺς ἐνισχύουν νὰ ζωνάζωσιν,

Ἄμμες δέ γ' ἐσόμεθα πολλῷ κάρρονες.

Τοιαύτην ψυχὴν πρέπει νὰ ἔχῃ, καὶ τοιαῦτα νὰ φρονῇ, ὁ φιλόπατρις καὶ φιλόσοφος σπουδαῖος· εἶναι χρέος του νὰ κρίνῃ δικαίως καὶ τοὺς ζῶντας καὶ τοὺς ἀποθανόντας, νὰ σπουδάζῃ νὰ κατασταθῇ, ὡς ἐκεῖνοι, καὶ ἂν δυνατὸν, ὑπὲρ ἐκείνους, ὠφέλιμος, καὶ νὰ εὐχεται νὰ γίνωνται οἱ μετ' αὐτὸν ὠφελιμώτεροι, διὰ νὰ μὴ παύσῃ ποτὲ ἡ αὐξήσις τῆς παιδείας εἰς τὸ γένος του.

Καὶ ταῦτα μὲν ἔκρινα ἀναγκαῖα νὰ φανερώσω εἰς τοὺς ὁμογενεῖς, διὰ νὰ προσέχωσιν ἀπὸ τοὺς σπουδάζοντας νὰ σβέσωσι τὴν πρὸς τοὺς ἀληθινούς φίλους καὶ προνοητὰς τῆς δόξης αὐτῶν εὐνοίαν. Λοιπὸν εἶναι νὰ εἴπω ὀλίγα τινὰ περὶ

(1) Ἰδ. Πλουτάρχ. Λυκουργ. § 21, Ἑλληνικ. βιβλιοθήκ. Τόμ. Γ, σελ. 95.

τῆς ἐκδόσεως τοῦ παρόντος πέμπτου τῶν εἰς ἑξ̄ τόμους Βίων τοῦ Πλουτάρχου.

Ὡς τῶν πρὸ αὐτοῦ, οὕτως ἐδιόρθωσα καὶ τούτου εἰς πολλὰ μέρη τὸ κείμενον. Τῶν διορθώσεων ἄλλαι ἐπάρθησαν ἀπὸ διαφόρους γραφάς, ἄλλαι ἀπὸ κριτικούς ἢ ἐκδότας προγενεστέρους μου. Εἰς αὐτὰς ἐπρόσθεσα καὶ ἰδικάς μου ὅχι ὀλίγας. Καὶ καθὼς εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπέτυχῃ εἰς ὅλας, οὕτως ἀδύνατον εἶναι νὰ μὴν εὐρίσκωνται εἰς αὐτὰς καὶ τινὲς ὀρθαί. Κατὰ τὴν κοινὴν ὑπόληψιν καὶ κρίσιν τῶν φωτισμένων ἐθνῶν τῆς Εὐρώπης, ὀλίγαι τοιαῦται ἀρκοῦν νὰ δικαιώσωσι νέαν ἔκδοσιν συγγραφέως καὶ ἂν ἤθελεν εἶσθαι πεντηκοστή. Ὅτι εἶναι ἄλλα ἀξιολογώτερα ὑπουργήματα εἰς ὠφέλειαν τοῦ γένους, δὲν ἔχω χρεῖαν νὰ τὸ μάθω ἀπὸ τοὺς τόσον ὀλίγην ιδέαν ἔχοντας τῶν τοιούτων, ὥστε κρίνουν περιττὰς ὅλας χωρὶς διάκρισιν τὰς ἐκδόσεις, καὶ φαντάζονται ὅτι δύναται τις νὰ ἐκδώσῃ συγγραφέα καὶ καθημένοιο ἀναβάδην. Τὸ ἐξεύρω πολλὰ καλὰ, καὶ ταλανίζω ἑμαυτὸν, ὅτι δὲν ἐμπορῶ νὰ ὠφελήσω περισσότερον τὴν πατρίδα μου. Εἶναι ὅμως ὅχι ἐκούσιος ἀμαρτία τὸ νὰ μὴν ᾔμαι σοφώτερος, ἀλλ' ἀτυχία συμπαθείας πλέον παρὰ συκοφαντικῆς καταδρομῆς ἀξία. Μικρὸν εἶναι (τὸ ὁμολογῶ) ὅ, τι συνεισφέρω εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῶν Ἑλλήνων· ἀλλ' ὅσον ἔχω τόσον προσφέρω, καὶ ἡ πατρίς τὸ δέχεται φιλανθρώπως, ἐπεὶ δὲν εἶναι ἀκόμη μέγας εἰς αὐτὴν ὁ ἀριθμὸς τῶν προσφερόντων τὰ μεγάλα. Ἀλλὰ τί ὀνομάζω τὴν πτωχὴν μου πατρίδα; πολλοὶ τῶν φωτισμένων ἐθνῶν σοφοὶ, κινοῦμενοι ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς

ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος ἐπήνεσαν καὶ τὴν μικρὰν μου ταύτην προσφορὰν, διὰ νὰ μὲ ἐνισχύσωσιν, ἂν δυνατόν, εἰς μεγαλητέραν. Ἐὰν ᾖναι τόσον βαρὺ πρᾶγμα εἰς τοὺς ὁμογενεῖς κατηγόρους, νὰ μιμηθῶσι τὴν πρὸς ἐμὲ φιланθρωπίαν τῆς πατρίδος, καὶ τὴν εὐνοίαν τῶν φωτισμένων ἐθνῶν, ἡ καὶ σιωπῇ των, οὔτε κόπον φέρει, οὔτε δαπάνην προξενεῖ εἰς αὐτοὺς.

Μόλις ἐτελείωσα τοὺς ὀλίγους τούτους αὐτοσχεδίους σοχασμούς, καὶ μοῦ ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν νὰ ζητήσω διὰ τῆς ἐξῆς ἀγγελίας ἀπ' ὅλους τοὺς σοφοὺς τῆς Εὐρώπης, ἐκείνους μάλιστα, ὅσοι καταγίνονται εἰς Ἑλλήνων ἢ Ῥωμαίων συγγραφέων ἐκδόσεις, πρᾶγμα καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα ὠφέλιμον, καὶ πολλῆς δόξης αἴτιον εἰς αὐτοὺς.

« Ὡ φιλέλληνες σοφοὶ τῆς Εὐρώπης, οἱ κάτοικοι τῆς νήσου
 » Χίου, ἀφοῦ ἔδωκαν πολλῶν ἄλλων καλῶν παραδείγματα
 » εἰς τοὺς ὁμογενεῖς των, ἀπεφάσισαν ν' αὐξήσωσι τὴν βιβλιοθήκην τοῦ γυμνασίου των, καὶ νὰ τὴν καταστήσωσιν
 » αὐτοὶ πρῶτοι δημόσιον βιβλιοθήκην, κοινὴν ὅχι μόνον εἰς
 » τοὺς κατοίκους τῆς νήσου, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς παρεπιδη-
 » μούντας εἰς αὐτὴν ὁμογενεῖς ἢ ἄλλογενεῖς σπουδαίους ἄνδρας.

« Οἱ φιλέλληνες Χῖοι κατέβαλαν ἀργυρίου ἱκανὴν ποσότη-
 » τα (1), διὰ νὰ προμηθεύσωσι τὰ χρειαζόμενα βιβλία. Κα-
 » ταγόμενος ἀπὸ τὴν νῆσον ταύτην, Ἄνδρες σοφοὶ τῆς Εὐρώ-
 » πης, ἔκρινα χρέος μου, ὅχι μόνον δι' ὠφέλειαν τῆς ἰδίας

(1) Κατὰρχὰς τοῦ παρόντος ἔτους 1813 ἔστειλαν εἴκοσι χιλιάδας γρασίων εἰς τὴν Εὐρώπην δι' ἀγορὰν βιβλίων, καὶ ἀπὸ τοῦ 1814 εἰς τὸ ἐξῆς ἔκριναν νὰ στέλλωσι τρεῖς χιλιάδας κατ' ἔτος, ἕως νὰ ἐξισωθῇ ἡ βιβλιοθήκη των μὲ τὰς μεγάλας βιβλιοθήκας τῶν φωτισμένων ἐθνῶν.

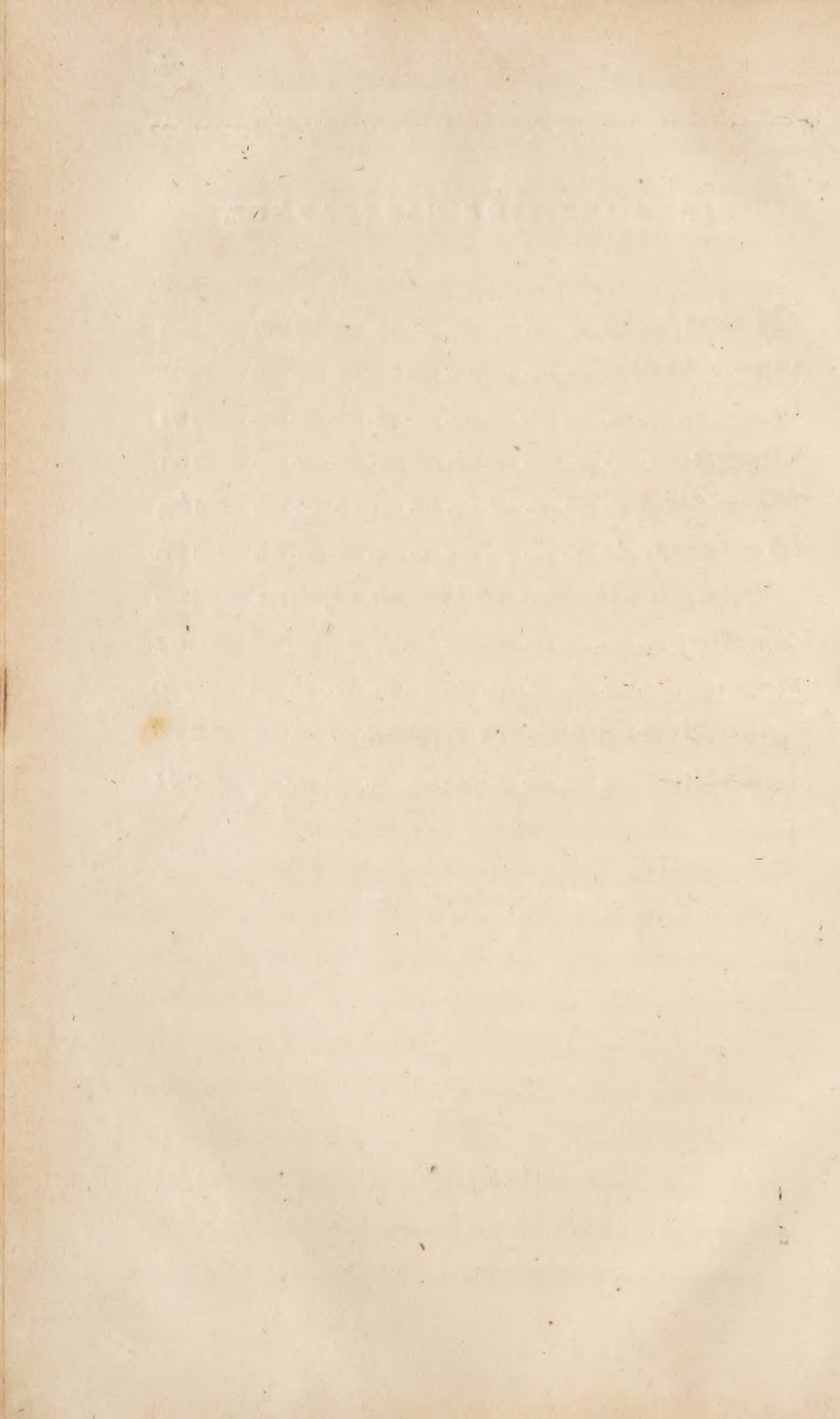
» μου πατρίδος, ἀλλὰ πλέον ἀκόμη προθυμούμενος νὰ δείξω
 » εἰς αὐτήν, πόσον τιμᾷτε τὴν παιδείαν καὶ τοὺς ἀγαπῶντας
 » αὐτήν, νὰ σᾶς παρακαλέσω ὅλους, διὰ τὴν ἀγάπην τῶν ὁ-
 » ποίων λατρεύεται ΜΟΥΣΩΝ, νὰ σέλλετε δῶρον εἰς τὴν βι-
 » βλιοθήκην τῆς Χίου, ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὸ ἐξῆς, ἐν σῶμα ἀφ'
 » ἐκάστου Ἑλλήνου ἢ Λατίνου ποιητοῦ ἢ συγγραφέως ἐκδοσιν.
 » Τοιούτων δώρων καταλαμβάνετε καλὰ, σοφοὶ ἄνδρες, ποῖον
 » θέλει εἶσθαι τὸ ἀποτέλεσμα. Ἡ Ἑλλάς ὅλη θέλει ἐνισχυθῆν
 » εἰς τὸ ὅποιον ἄρχισε νὰ τρέχῃ σάδιον τῆς ἀναγεννήσεως
 » αὐτῆς, βλέπουσα ὅτι οἱ φίλοι τῆς σοφίας Εὐρωπαῖοι μόλις
 » ἔμαθαν τὴν εἰς τὰ καλὰ κίνησιν αὐτῆς, καὶ προθυμοῦνται
 » φιλανθρωπῶς νὰ τῆς ταχύνωσι τὸν δρόμον, μόλις ἠκούσθη
 » ὅτι ἄναψαν οἱ Ἕλληνες τὸν λύχνον τῆς παιδείας, καὶ οἱ φί-
 » λοι τῶν φώτων Εὐρωπαῖοι σέλλουν εἰς αὐτήν πολλὰς λαμ-
 » πάδας ἀναμμένας, μόλις ἔγινε γνωστὸν ὅτι οἱ ἀπόγονοι τοῦ
 » σοφωτάτου μεταξὺ τῶν παλαιῶν ἐθνῶν, κοπιᾶζουσιν νὰ ἀνα-
 » λάβωσι τὰς προγονικὰς ἀρετάς, καὶ οἱ φίλοι τῆς ἀρετῆς
 » Εὐρωπαῖοι ἐλαφρύνουσι καὶ παρηγοροῦσι τοὺς κόπους των.
 » Τοιούτον ἔργον, ὃ σοφοὶ τῆς Εὐρώπης ἄνδρες, εἶναι φανε-
 » ρὸν ὅτι θέλει σᾶς δοξάσειν μεγάλως. Συγχωρήσατέ με ὅ-
 » μως νὰ σᾶς δείξω, ὅτι καὶ θέλει σᾶς ὠφελήσειν. Οἱ πολῖται
 » τῆς Χίου εἶναι ἱκανοὶ νὰ πληρώσωσι τὰς σοφὰς καὶ πολι-
 » τίμους ἐκδόσεις σας· καὶ τὸ γένος τὸ Ἑλληνικὸν ἀπλῶς, ἔ-
 » χει σήμερον ὁμογενεῖς βοηθοὺς πολλοὺς. Ἀλλ' ἢ σεῖς ἢ κα-
 » νεῖς ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς, ἢ φίλους σας, ἐνδεχόμενον νὰ ἔλ-
 » θετε εἰς πόθον νὰ ἰδῇτε τὴν Ἑλλάδα, τῆς ὁποίας τῶν με-

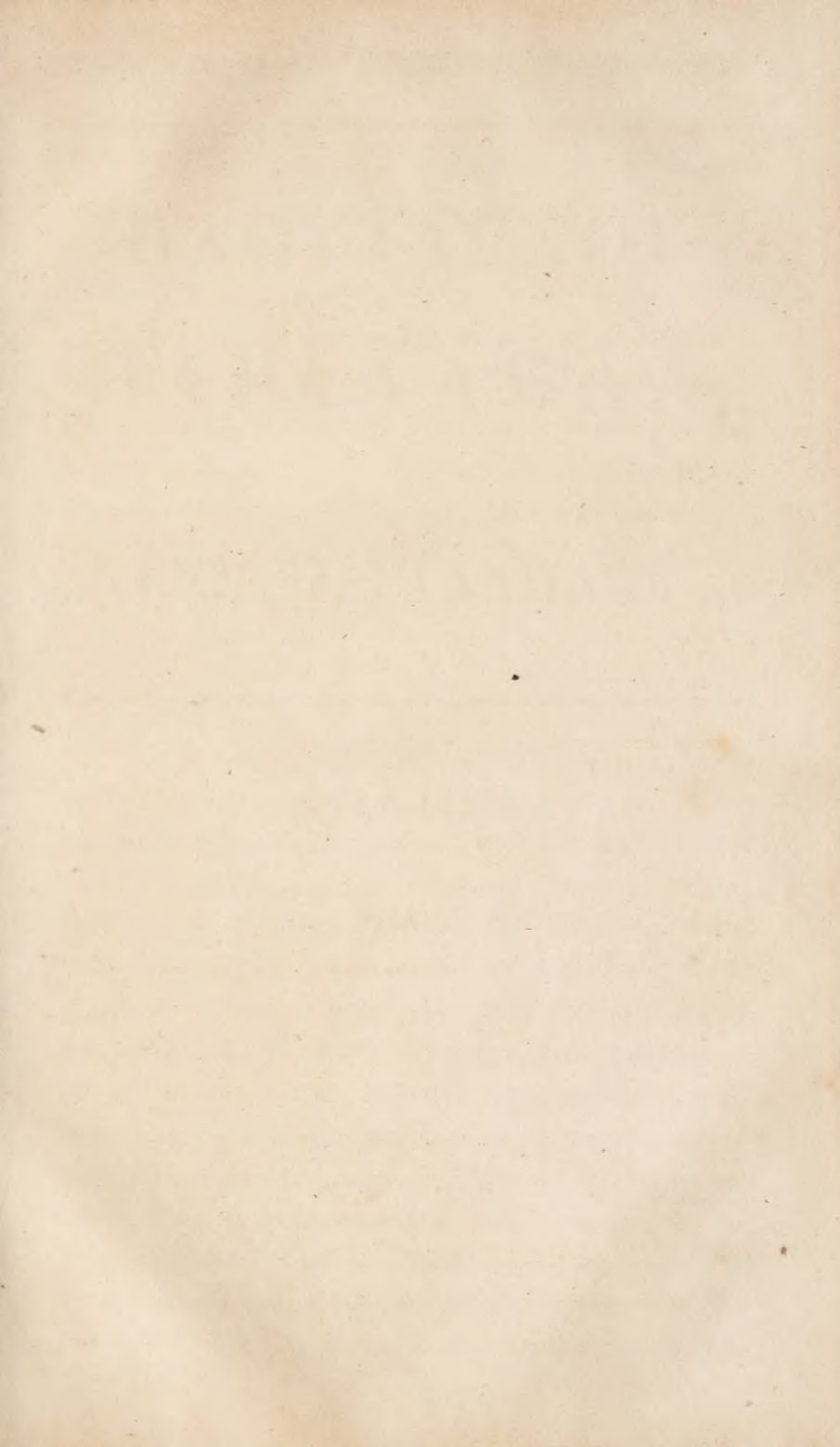
» γάλων ἀνδρῶν τὰ συγγράμματα ἔγιναν μέγα μέρος τῆς εὐ-
 » δαιμονίας σας. Εἰς ὅλους σᾶς εἶναι γνωστὴ ἡ ἀδυναμία τῶν
 » περιηγητῶν νὰ φέρωσι μετ' αὐτῶν πολλὰ βιβλία ἀναγκαῖα
 » εἰς σοφὴν καὶ καρποφόρον συγγραφὴν περιηγήσεως· ὅλοι σεῖς
 » ἠκούσατε πολλάκις τὰ παράπονα τῶν περιηγητῶν, ὅτι δὲν
 » εὐρίσκουσι βιβλία εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τὰ παράπονα ταῦτα
 » θέλουν παύσειν εἰς τὸ ἐξῆς διὰ μόνης τῶν Ἑλλήνων τῆς
 » προνοίας· ἀλλ' εἶναι ὠφέλιμον καὶ εἰς σᾶς νὰ ταχύνετε τὴν
 » παῦσιν αὐτῶν μὲ τὴν ὁποίαν ἀπὸ σᾶς ζητῶ ἐλαφρὰν συν-
 » εσφοράν. Συλλογίσθητε, πόσῃν χαρὰν ἤθελεν αἰσθανθῆναι,
 » ὅς τις ἀπὸ σᾶς τυχὸν ἐπιδημῶν εἰς τὴν Χίον, εὐρὴ πρόχει-
 » ρον, ὅτι ἤθελε ζητήσῃν βιβλίον· πόσῃν, ἐὰν εὐρὴ καὶ τὸ ὀ-
 » νομά του γραμμένον εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ βιβλίου· πόσῃν ὅταν
 » ἴδῃ καὶ τοὺς κατοίκους νὰ τὸν περιποιῶνται πλέον παρ'
 » ἄλλους, ὡς εὐεργέτην τῆς πόλεως, ὡς φίλον τῆς Ἑλλάδος
 » ὅλης ἀληθινόν. Εἶμαι βέβαιος, σοφοὶ ἄνδρες τῆς Εὐρώπης,
 » διὰ τὴν ὁποίαν ἔχετε εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τῆς παιδείας προ-
 » θυμίαν, ὅτι ὅχι μόνον θέλετε μετὰ χαρᾶς τελέσειν τὸ ἐν-
 » δοξον καὶ ὠφέλιμον ἔργον τοῦτο, ἀλλ' ὅτι καὶ αὐτάς σας
 » τὰς Ἀκαδημίας θέλετε παρακινήσειν νὰ στέλλωσιν εἰς τὴν
 » βιβλιοθήκην τῆς Χίου τὰ σοφὰ τῶν ὑπομνήματα. Μι-
 » κρά δαπάνη εἶναι εἰς Ἀκαδημίαν ὁλόκληρον ἢ δαπάνη ἐνὸς
 » σώματος ὑπομνημάτων. Ἀλλ' ὁ ἐξ αὐτῆς ἔπαινος εἶναι μέ-
 » γας, καὶ ἡ μνήμη ἀνεξάλειπτος. Τῆς συστάσεως τῶν Ἀκα-
 » δημιῶν ὁ σκοπὸς εἶναι τῶν φώτων ὁ πολλαπλασιασμός.
 » Ἐκεῖναι μόναι αἱ Ἀκαδημίαι εἶναι ἐπαίνου ἀξίαι ὅσαι δὲν

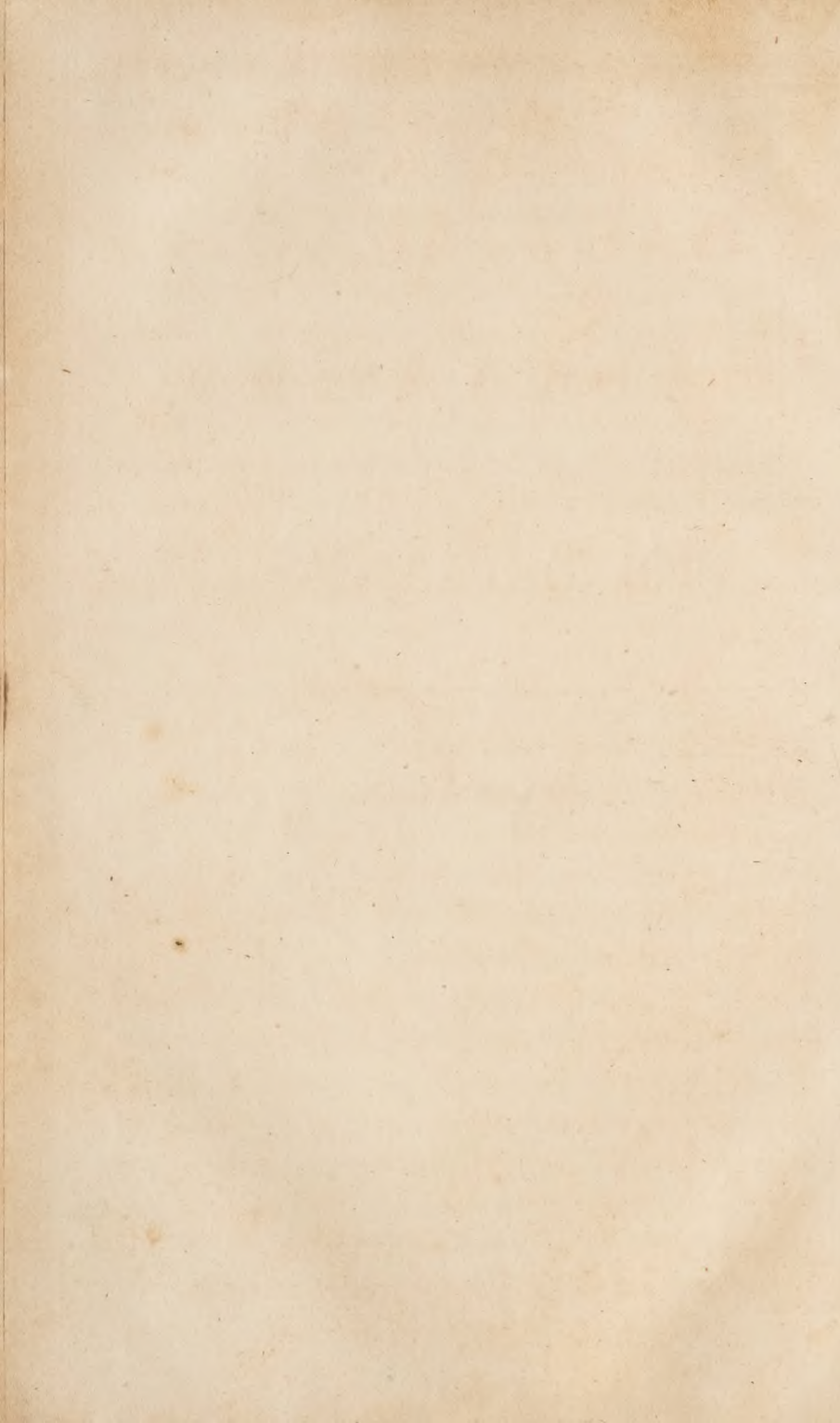
» ἀμελοῦσι τίποτ' ἀπ' ὅσα φέρουσιν εἰς τοῦτον τὸν σκοπόν.
 » Ὅσοι ἀπὸ σᾶς, φιλέλληνες σοφοὶ τῆς Εὐρώπης, θελήτε
 » τε νὰ δείξετε, μὲ τὴν εἰς τοὺς νέους Ἕλληνας φιλανθρω-
 » πίαν, τὴν διὰ τὰς εὐεργεσίας τῶν παλαιῶν εὐγνωμοσύνην
 » σας, πρέπει νὰ γράφετε εἰς τὴν πρώτην σελίδα τοῦ πεμπο-
 » πονου βιβλίου τὸ νομὰ σας μὲ ταύτας τὰς λέξεις· ΔΩΡΟΝ
 » ΤΟῦ ** Εἰς τὴν ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΤῆΣ ΧΙΟΥ ΒΙΒΛΙΟΘΗ-
 » ΚΗΝ, καὶ οὕτω νὰ τὸ στέλλετε εἰς τὴν Αὐστριακὴν Βιέν-
 » ναν πρὸς ἓνα ἀπὸ τοὺς δύο τούτους ἐντίμους πραγματευτὰς
 » Γραικοὺς, Ἀλέξανδρον Βασιλείου (A Monsieur Alexan-
 » dre Basili, à Vienne en Autriche), ἢ Σταματίον Ροδο-
 » κανάκην (A Monsieur Stamati Rodocanaki, à Vien-
 » ne en Autriche), διὰ νὰ τὸ στέλλωσιν ἐκεῖθεν εἰς Χίον.
 » Ἐκεῖ κατευοδούμενον τὸ βιβλίον λαμβάνοντες οἱ ἐπιστά-
 » ται ἔχουν χρέος νὰ τὸ καταγράψωσιν εἰς τὸ κατὰστιχον
 » τῆς Βιβλιοθήκης μὲ τὸ νομα τοῦ χαρίσαντος, διὰ νὰ μὲνη
 » ἀνεξάλειπτος ἡ πρὸς τὴν Ἑλλάδα φιλόφρων καὶ φιλό-
 » σοφος αὐτοῦ διάθεσις. Μακρὰν ἀπὸ σᾶς ὁ φόβος, ὃ σοφοὶ
 » τῆς Εὐρώπης ἄνδρες, ὅτι τὰ δῶρά σας κινδυνεύουσι νὰ
 » σκορπισθῶσι. Τὰ κοινὰ τῆς Χίου συστήματα δὲν ἐβλά-
 » φθησαν ποτὲ ἀπὸ τὰς κοινὰς τῆς Ἑλλάδος συμφορὰς· ὅ,τι
 » κάμνουν εἰς ὠφέλειαν τῆς πατρίδος· των οἱ φιλοπάτριδες
 » Χῖοι μένει σταθερὸν καὶ ἀσάλευτον, διότι τὸ θεμελιώνουν
 » εἰς τῶν πολιτῶν ὅλων τὴν ὁμόνοιαν, εἰς τὴν κοινὴν τῆς φυ-
 » λακῆς του πρόνοιαν, καὶ εἰς αὐτῶν τῶν Κρατούντων τὴν
 » ἐξάριετον πρὸς τοὺς Χίους ὑπεράσπισιν καὶ εὐνοιαν».

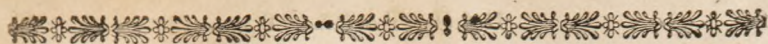
ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΒΙΩΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ.

ΦΩΚΙΩΝ	Σελίδι	Ι
Κάτων ὁ νεώτερος.		35
Ἄγις.		101
Κλεομένης.		121
Τιβέριος Γράκχος.		159
Γάϊος Γράκχος.		179
Ἄγιδος καὶ Κλεομένους καὶ Γράκχων σύγκρισις.		196
Δημοσθένης.		201
Κικέρων.		229
Δημοσθένους καὶ Κικέρωνος σύγκρισις. . . .		276
Ἀρτοξέρξης.		281

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ,

Η

ΒΙΟΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ.

ΦΩΚΙΩΝ.

ΔΗΜΑΔΗΣ ὁ ῥήτωρ, ισχύων μὲν ἐν ταῖς Ἀθήναις, διὰ τὸ πρὸς χάριν πολιτεύεσθαι Μακεδόνων καὶ Ἀντιπάτρου, πολλὰ δὲ γράφειν καὶ λέγειν ἀναγκαζόμενος παρὰ τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως καὶ τὸ ἦθος, ἔλεγε συγγνώμης ἄξιος εἶναι, πολιτευόμενος τὰ ναυάγια τῆς πόλεως. Τοῦτο δ', εἰ καὶ τῷ ῥήματι θρασύτερον εἴρηται, δόξειεν ἂν ἀληθές εἶναι, μετενεχθὲν ἐπὶ τὴν Φωκίωνος πολιτείαν. Δημάδης μὲν γὰρ αὐτὸς ἦν ναυάγιον τῆς πόλεως, οὕτως ἀσελγῶς βιώσας καὶ πολιτευσάμενος, ὥς Ἀντίπατρον εἶπεῖν ἐπ' αὐτοῦ, γέροντος ἤδη γεγονότος, ὅτι, καθάπερ ἱερείου διαπεπραγμένου, γλῶσσαν καὶ κοιλίαν μόνον ἀπολέλειπται· τὴν δὲ Φωκίωνος ἀρετὴν, ὥσπερ ἀνταγωνισῆ, βαρεῖ καὶ

βιαίῳ καιρῷ συλλαχοῦσαν, αἱ τύχαι τῆς Ἑλλάδος ἀμαυρὰν καὶ ἀλαμπῇ πρὸς δόξαν ἐποίησαν. Οὐ γὰρ Σοφοκλεῖ γε προσεκτέον ἀσθενῇ ποιοῦντι τὴν ἀρετὴν, ἐν οἷς φησὶν,

Ἄλλ' οὐ γὰρ, ὦ "ναξ, εὐδ' ὅς ἄν βλαστῇ μένει

Νεὺς τοῖς κακῶς πράξασιν, ἀλλ' ἐξίστάται·

τοσοῦτον δὲ τῇ τύχῃ δοτέον, ἀντιταττιμένη πρὸς τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας, ἰσχύειν, ὅσον, ἀντὶ τῆς ἀξίας τιμῆς καὶ χάριτος ἐνίοις ψόγους πονηροὺς καὶ διαβολὰς ἐπιφέρουσιν, τὴν πίσιν ἀσθενέστεραν ποιεῖν τῆς ἀρετῆς.

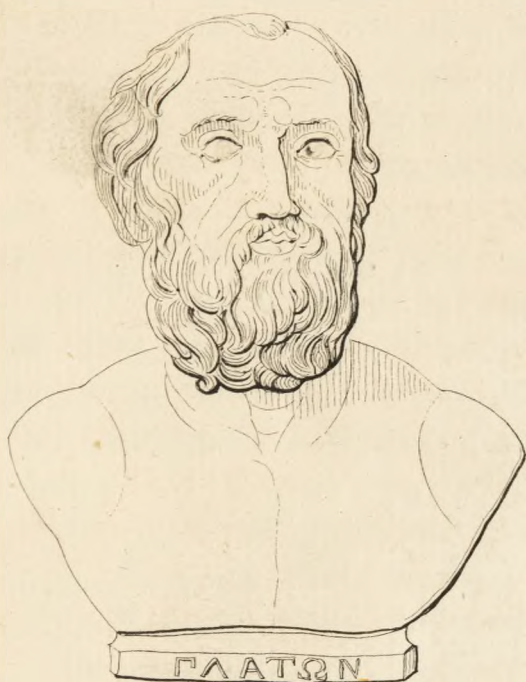
Β. Καίτοι δοκοῦσιν οἱ δῆμοι μᾶλλον εἰς τοὺς ἀγαθοὺς ἐξυβρίζειν, ὅταν εὐτυχῶσιν, ὑπὸ πραγμάτων μεγάλων καὶ δυνάμεως ἐπαιρόμενοι· συμβαίνει δὲ τοῦναντίον. Αἰεὶ γὰρ αἱ συμφοραὶ πικρὰ μὲν τὰ ἦθη καὶ μικρόλυπα καὶ ἀκροσφαλῇ πρὸς ὀργὰς ποιοῦσι, δύσκολον δὲ τὴν ἀκρόην καὶ τραχείαν, ὑπὸ παντὸς λόγου καὶ ῥήματος τόνον ἔχοντος ἐνοχλουμένην· ὁ δ' ἐπιτιμῶν τοῖς ἐξαμαρτανομένοις ἐξονειδίζει τὰ δυσυχήματα δοκεῖ, καὶ καταφρονεῖν ὁ παρρησιαζόμενος. Καὶ καθάπερ τὸ μέλι λυπεῖ τὰ τετρωμένα καὶ ἠλκωμένα μέρη τοῦ σώματος, οὕτως πολλάκις οἱ ἀληθινοὶ καὶ νοῦν ἔχοντες λόγοι δάκνουσι καὶ παροξύνουσι τοὺς κακῶς πράττοντας, ἐὰν μὴ προσηγεῖς ὥς καὶ συνείκοντες· ὥσπερ ἀμέλει τὸ ἡδὺ μενοεικὲς ὁ ποιητὴς κέκληκεν, ὡς τῷ οἰδουμένῳ τῆς ψυχῆς ὑπεῖκον, καὶ μὴ μαχόμενον, μηδ' ἀντιτιποῦν. Καὶ γὰρ ὄμμα φλεγμαῖνόν ἥδιστα τοῖς σκιεροῖς καὶ ἀλαμπέσιν ἐνδιατρίβει χρώμασι, τὰ δ' αὐγὴν ἔχοντα καὶ φῶς ἀποτρέφεται· καὶ πόλις ἐν τύχαις ἀβουλήτοις γενομένη ψοφοδὲς καὶ τρυφερόν ἐστι δι' ἀσθένειαν ἀνέχεσθαι παρρησίας, ὅτε μάλιστα δεῖται, τῶν πραγμάτων ἀναφορὰν ἀμαρτήματος οὐκ ἐχόντων. Διὸ πάντῃ σφαλερὸν ἡ τοιαύτη πολιτεία. Συναπόλυσιν γὰρ τὸν πρὸς χάριν λέγοντα, καὶ προαπόλλυσιν τὸν μὴ χερνίζομενον. Ὡσπερ οὖν τὸν ἥλιον οἱ μαθηματικοὶ λέγουσι,

μήτε τὴν αὐτὴν τῷ οὐρανῷ φερόμενον φορὰν, μήτ' ἀντικρυς ἐναντίαν καὶ ἀντιβατικὴν, ἀλλὰ λοξῶ καὶ παρεγκεκλιμένῳ πορείας σχήματι χρώμενον, ὑγρὰν καὶ εὐκαμπῇ καὶ περιελιττομένην ἔλικα ποιεῖν, ἣ σώζεται πάντα καὶ λαμβάνει τὴν ἀρίστην κρᾶσιν· οὗτος ἄρα τῆς πολιτείας ὁ μὲν ὀρθὸς ἄγαν καὶ πρὸς ἅπαντα τοῖς δημοσίοις ἀντιβαίνων τόνος, ἀπηνὴς καὶ σκληρὸς, ὥσπερ αὖ πάλιν ἐπισφαλὲς καὶ κάταντες τὸ συνεφελκόμενον τοῖς ἀμαρτάνουσιν, ᾧ πολλοὶ καὶ συνεπιρρέπουσιν. Ἡ δ' ἀνθυπεύκουσα πειθομένης καὶ διδοῦσα τὸ πρὸς χάριν, εἴτ' ἀπαιτοῦσα τὸ συμφέρον ἐπιστάσια καὶ κυβέρνησις ἀνθρώπων πολλὰ πράως καὶ χρησίμως ὑπουργοῦντων, εἰ μὴ πάντα δεσποτικῶς καὶ βιαίως ἄγοιντο, σωτήριος, ἐργώδης δὲ καὶ χαλεπὴ, καὶ τὸ σεμνὸν ἔχουσα τῷ ἐπεικεῖ δύσμικτον· ἐὰν δὲ μιχθῇ, τοῦτό ἐστιν ἡ πάντων μὲν ρυθμῶν, πασῶν δ' ἁρμονιῶν ἐμμέλεστέρα καὶ μουσικωτάτη κρᾶσις, ἣ καὶ τὸν κόσμον ὁ θεὸς λέγεται διοικεῖν, οὐ βιζζόμενος, ἀλλὰ πειθοῖ καὶ λόγῳ παράγων τὴν ἀνάγκην.

Γ. Ταῦτα δὲ καὶ Κάτῳι τῷ νέῳ συνέβη· καὶ γὰρ οὗτος οὐ πιθανὸν ἔσχεν, οὐ δὲ προσφιλες ὄχλῳ, τὸ ἦθος, οὐδ' ἦνθησεν ἐν τῇ πολιτείᾳ πρὸς χάριν. Ἀλλ' ὁ μὲν Κικέρων φησὶν, αὐτὸν, ὥσπερ ἐν τῇ Πλάτωνος πολιτείᾳ, καὶ οὐκ ἐν τῇ Ρωμύλου πολιτευόμενον ὑποστάθμη, τῆς ὑπατείας ἐκπασεῖν· ἐμοὶ δὲ ταῦτό δοκεῖ παθεῖν τοῖς μὴ καθ' ὥραν ἐκφανεῖσι καρποῖς. Ὡς γὰρ ἐκείνους ἠδέως ὀρῶντες καὶ θαυμάζοντες, οὐ χρῶνται, οὕτως ἡ Κάτῳνος ἀρχαιοτροπία διὰ χρόνων πολλῶν ἐπιγενομένη βίοις διεφθορόσι καὶ πονηροῖς ἔθεσι, δόξαν μὲν εἶχε μεγάλην καὶ κλέος, οὐκ ἐνήρμοσε δὲ ταῖς χρεῖαις, διὰ βάρους καὶ μέγεθος τῆς ἀρετῆς ἀσύμμετρον τοῖς καθεστῶσι καιροῖς. Καὶ γὰρ αὐτὸς, οὐ κεκλιμένης *μὲν* ἤδη τῆς πατρίδος, ὥσπερ ὁ Φωκίων, πολὺν δὲ χειμῶνα καὶ σάλον ἐχούσης, ὅσον ἰσίων καὶ

κάλων ἐπιλαβέσθαι, καὶ παραστῆναι τοῖς πλέον δυναμένοις πολιτευσάμενος, οἰάκων δὲ καὶ κυβερνήσεως ἀπωσθεῖς, ὅμως μέγαν ἄγωνα τῇ τύχῃ περιέστησεν. Εἶλε μὲν γὰρ καὶ κατέβαλε τὴν πολιτείαν δι' ἄλλους, μόλις δὲ, καὶ βραδέως, καὶ χρόνῳ πολλῷ, καὶ παρὰ μικρὸν ἐλθοῦσαν περιγενέσθαι διὰ Κάτωνα καὶ τὴν Κάτωνος ἀρετὴν ἣ παραβύλλομεν τὴν Φωκίωνος, οὐ κατὰ κοινὰς ὁμοιότητας, ὡς ἀγαθῶν καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν. Ἔστι γὰρ ἀμέλει καὶ ἀνδρείας διαφορά πρὸς ἀνδρείαν, ὡς τῆς Ἀλκιβιάδου πρὸς τὴν Ἐπαμινώνδου· καθ' ἑκαστὴν πρὸς φρόνησιν, ὡς τῆς Θεμιστοκλέους πρὸς τὴν Ἀριστείδου· καὶ δικαιοσύνης πρὸς δικαιοσύνην, ὡς τῆς Νομῆ πρὸς τὴν Ἀγχιλλάου. Τούτων δὲ τῶν ἀνδρῶν αἱ ἀρεταὶ, μέχρι τῶν τελευταίων καὶ ἀτόμων διαφορῶν, ἓνα χαρακτῆρα καὶ μορφήν καὶ χρῶμα κοινὸν ἔθους ἐγκεκραμένον ἐκφέρουσιν, ὥσπερ ἴσῳ μέτρῳ μεμιγμένον πρὸς τὸ αὐστηρὸν τοῦ φιλανθρώπου, καὶ πρὸς τὸ ἀσφαλές τοῦ ἀνδρείου, καὶ τῆς ὑπὲρ ἄλλων μὲν κηδεμονίας, ὑπὲρ αὐτῶν δ' ἀφοβίας, καὶ πρὸς μὲν τὸ αἰσχυρὸν εὐλαβείας, πρὸς δὲ τὸ δίκαιον εὐτονίας συνηρμοσμένης ὁμοίως· ὥστε λεπτοῦ πάνυ λόγου δεῖσθαι, καθάπερ ὀργάνου, πρὸς διάκρισιν καὶ ἀνεύρεσιν τῶν διαφερόντων.

Δ. Τὸ μὲν οὖν Κάτωνος ὁμολόγηται γένος ἐκ λαμπρῶν ὑπάρχειν, ὡς λεχθήσεται· Φωκίωνα δὲ τεκμαίρομαι μὴ παντάπασιν εἶναι γένους ἀτίμου καὶ καταπεπτωκότος. Εἰ γὰρ ἦν, ὡς φησὶν Ἰδομενεὺς, δοιδυκοποιῶ πατὴρ, οὐκ ἂν ἐν τῷ λόγῳ Γλαύκιππος ὁ Ὑπερίδου, μυρία συνειλοχῶς καὶ εἰρηκῶς κατ' αὐτοῦ κατὰ τὴν δυσγένειαν παρήκεν· οὐδ' ἂν οὕτως ἐλευθερίου βίου καὶ σώφρονος παιδείας μετέσχευεν, ὥστε τῆς Πλάτωνος, ἔτι μειράκιον ὢν, ὕστερον δὲ τῆς Ξενοκράτους διατριβῆς, ἐν Ἀκαδημίᾳ μετασχεῖν, καὶ τῶν ἀρίστων ἐξ ἀρχῆς ἐπιτηδευμάτων ζηλωτῆς γενέσθαι· Φωκίωνα γὰρ οὔτε γελάσαντά τις, οὔτε

ΕΚ ΤΟΥ ΦΛΩΡΕΝΤΙΝΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Σελ. 4. Τ. 5

κλαύσαντα ῥαδίως Ἀθηναίων εἶδεν, οὐδ' ἐν βαλανείῳ δημοσιεύοντι λουσάμενον, ὡς ἰσόρηκε Δούρις, οὐδ' ἐκτὸς ἔχοντα τὴν χεῖρα τῆς περιβολῆς, ὅτε τύχοι περιβεβλημένος. Ἐπεὶ κατὰ γε τὴν χώραν καὶ τὰς στρατείας ἀνυπόδητος αἰεὶ καὶ γυμνὸς ἐβάδιζεν, εἰ μὴ ψύχος ὑπερβάλλον εἴη καὶ δυσκαρτέρητον, ὥς τε καὶ παίζοντας ἤδη τοὺς στρατευομένους σύμβολον μεγάλου ποιεῖσθαι χειμῶνος ἐνδεδυμένον Φωκίωνα·

Ε. Τῷ δ' ἤθει, προσηνέστατος ὢν καὶ φιλανθρωπότατος, ἀπὸ τοῦ προσώπου δυσζύμβολος ἐφαίνετο καὶ σκυθρωπός· ὥς τε μὴ ῥαδίως ἂν τινα μόνον ἐντυχεῖν αὐτῷ τῶν ἀσυνήθων. Διὸ καὶ Χάρητί ποτε πρὸς τὰς ὁφρὺς αὐτοῦ λέγοντι, τῶν Ἀθηναίων ἐπιγελόντων· « Οὐδὲν (εἶπεν) αὕτη ὑμᾶς λελύπηκεν ἡ ὁφρὺς »· ὁ δὲ τούτων γέλως πολλὰ κλαῦσαι τὴν πόλιν πεποίηκεν ». Ὁμοίως δὲ πῶς τοῦ Φωκίωνος καὶ ὁ λόγος ἦν ἐπὶ χρῆστοις ἐντυχήμασι καὶ διανοήμασι σωτήριος, προστακτικὴν τινα καὶ αὐστηράν καὶ ἀνήδυσον ἔχων βραχυλογίαν. Ὡς γὰρ ὁ Ζήνων ἔλεγεν, ὅτι « Δεῖ τὸν Φιλόσοφον εἰς νοῦν ἀποβάπτοντα προφέρεσθαι τὴν λέξιν », οὕτως ὁ Φωκίωνος λόγος· πλείστον ἐν ἐλαχίστῃ λέξει νοῦν εἶχε. Καὶ πρὸς τοῦτ' ἔοικεν ἀπιδὼν ὁ Σφήτιος Πολύευκτος εἰπεῖν, ὅτι ῥήτωρ μὲν ἄριστος εἴη Δημοθένης, εἰπεῖν δὲ δεινότατος ὁ Φωκίων. Ὡς γὰρ ἡ τοῦ νομίσματος ἀξία πλείστην ἐν ὄγκῳ βραχυτάτῳ δύναιμι ἔχει, οὕτω λόγου δεινότης ἐδόκει πολλὰ σημαίνειν ἀπ' ὀλίγων. Καὶ μέντοι καὶ αὐτόν ποτε τὸν Φωκίωνά φασι, πληρουμένου τοῦ θεάτρου, περιπατεῖν ὑπὸ σκηνῇ, αὐτὸν ὄντα πρὸς ἐχυτῷ τὴν διάνοιαν εἰπόντος δὲ τινος τῶν φίλων « Σκέπτομένῳ, Φωκίων, ἔοικας· Ναὶ » μὰ τὸν Δία (φάναι), σκέπτομαι, εἴ τι δύναμαι τοῦ λόγου » ἀφελεῖν, ὃν μέλλω λέγειν πρὸς Ἀθηναίους ». Ὁ δὲ Δημοσθένης τῶν μὲν ἄλλων κατεφρόνει πολὺ ῥητόρων, ἀντισημένου δὲ Φωκίωνος, εἰώθει λέγειν ἀτρέμα πρὸς τοὺς φίλους· « Ἡ

» τῶν ἐμῶν λόγων κοπὶς πάρεσιν ». Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἴσως πρὸς τὸ ἦθος ἀνοίσειν· ἐπεὶ καὶ ῥῆμα καὶ νεῦμα μόνον ἀνδρὸς ἀγαθοῦ μυρίοις ἐνθυμήμασι καὶ περιόδοις ἀντίρροπον ἔχει πίςιν.

ς. Νέος δ' ὢν Χαβρία προσέμιξεν ἐκυτόν τῷ στρατηγῷ, καὶ παρείπετο, πολλὰ μὲν εἰς ἐμπειρίαν τῶν πολεμικῶν ὠφελούμενος· ἔστι δ' ἐν οἷς ἐπανορθούμενος τὴν ἐκείνου φύσιν, ἀνώμαλον οὔσαν καὶ ἄκρατον. Νωθρὸς γὰρ ὢν ὁ Χαβρίας καὶ δυσκίνητος ἄλλως, ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀγῶσιν ὄργα καὶ διεπυροῦτο τῷ θυμῷ, καὶ συνεζέπιπτε τοῖς θραυστάτοις παραβολώτερον· ὥσπερ ἀμέλει καὶ κατέστρεψε τὸν βίον ἐν Χίῳ πρῶτος εἰσελάσας τῇ τριήρει, καὶ βιαζόμενος πρὸς τὴν ἀπόβασιν. Ἀσφαλὴς οὖν ἅμα καὶ δραστήριος ὁ Φωκίων φαινόμενος, τὴν τε μέλλησιν ἀνεθέρμαινε τοῦ Χαβρίου, καὶ πάλιν ἀφήρει τὴν ἄκαιρον ὀξύτητα τῆς ὀρμῆς. Ὅθεν εὐμενὴς ὢν ὁ Χαβρίας καὶ χρηστὸς ἡγάπα καὶ προῆγεν αὐτὸν ἐπὶ πράξεις καὶ ἡγεμονίας, γνώριμον ποιῶν τοῖς Ἕλλησι, καὶ πρὸς τὰ πλείους ἄξια σπουδῆς ἐκείνῳ χρώμενος. Καὶ τῆς περὶ Νάξον ναυμαχίας ὄνομα καὶ δόξαν οὐ μικρὰν Φωκίῳ περιεποίησε. Τοῦ γὰρ εὐωνύμου κέρως ἀπέδωκεν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν, καθ' ἣν καὶ τὴν μάχην ὀξεῖαν εἶχεν ὁ ἀγὼν, καὶ κρίσιν ἐποίησε ταχεῖαν. Πρώτην οὖν ἐκείνην ναυμαχίαν ἡ πόλις αὐτὴ δι' αὐτῆς ἀγωνισαμένη τοῖς Ἕλλησι μετὰ τὴν ἄλωσιν, καὶ κατατυχοῦσα, τὸν τε Χαβρίαν ὑπερηγάπησε, καὶ τοῦ Φωκίωνος, ὡς ἀνδρὸς ἡγεμονικοῦ, λόγον ἔσχεν. Ἐνίκων δὲ μεγάλους μυστηρίους· καὶ παρεῖχεν οἰνοχόημα Χαβρίας Ἀθηναίοις καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν τῇ ἑκτῇ ἐπὶ δέκα τοῦ Βοηδρομιῶνος.

ζ. Ἐκ τούτου λέγεται, πέμποντος αὐτὸν ἐπὶ τὰς νησιωτικὰς συντάξεις τοῦ Χαβρίου, καὶ ναὺς εἴκοσι διδόντος, εἰπεῖν, εἰ μὲν ὡς πολεμήσων πέμποιτο, μείζονος δεῖν δυνάμεως, εἰ δ' ὡς πρὸς συμμάχους, ἀρκεῖν ναῦν μίαν· καὶ πλεύσαντα τῇ αὐτοῦ

τρίηρει, καὶ διαλεχθέντα ταῖς πόλεσι, καὶ συγγενόμενον τοῖς ἄρχουτιν ἐπιεικῶς καὶ ἀφελῶς, καταπλεῦσαι μετὰ πολλῶν νεῶν, ἃς ἀπέστειλαν οἱ σύμμαχοι τὰ χρήματα τοῖς Ἀθηναίοις κομιζούσας. Οὐ μόνον δὲ ζῶντα τὸν Χαβρίαν θεραπεύων διετέλει καὶ τιμῶν, ἀλλὰ καὶ τελευτήσαντος αὐτοῦ, τῶν προσηκόντων καλῶς ἐπιμελεῖτο, καὶ τὸν παῖδα Κτήσιππον ἐβούλετο μὲν ἄνδρα ποιεῖν ἀγαθόν, ἔμπληκτον δ' ὄρων καὶ ἀνάγων, ὅμως οὐκ ἀπεῖπεν ἐπανορθούμενος καὶ ἀποκρύπτων τὰ αἵσχη· Πλὴν ἅπαξ λέγεται, παρενοχλοῦντος ἐν στρατείᾳ τινὶ τοῦ νεανίσκου, καὶ κόπτοντος αὐτὸν ἐρωτήμασιν ἀκαίροις καὶ συμβουλίαις, οἷον ἐπανορθουμένου καὶ παραστρατηγοῦντος, εἰπεῖν· « Ὁ Χαβρία, Χαβρία, μεγάλην γέ σοι χάριν ἐκτίνω τῆς φιλίας » ὑπομένων σου τὸν υἱόν ». Ὅρων δὲ τοὺς τὰ κοινὰ πράσσοντας τότε, διηρημένους ὥσπερ ἀπὸ κλήρου τὸ στρατήγιον καὶ τὸ βῆμα, καὶ τοὺς μὲν λέγοντας ἐν τῷ δήμῳ καὶ γράφοντας μόνον· ὦν Εὐβουλος ἦν, καὶ Ἀριστοφῶν, καὶ Δημοσθένης, καὶ Λυκοῦργος, καὶ Ὑπερίδης· Διοπεΐθη δὲ, καὶ Μενεσθέα, καὶ Λεωσθένη, καὶ Χάρητα, τῷ στρατηγεῖν καὶ πολεμεῖν αὐξοντας ἑαυτούς· ἐβούλετο τὴν Περικλέους καὶ Ἀριστείδου καὶ Σόλωνος πολετεῖαν, ὥσπερ ὀλόκληρον καὶ διηρμοσμένην ἐν ἀμφοῖν, ἀναλαβεῖν καὶ ἀποδοῦναι. Καὶ γὰρ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἕκαστος ἐφαίνετο, κατὰ τὸν Ἀρχίλοχον.

Ἀμφοτέρων, θεράπων μὲν Ἐνυαλίσιο θεοῖο,

Καὶ Μουσάων ἐρατῶν δῶρον ἐπιστάμενος.

Καὶ τὴν θεὸν ἐώρα πολεμικὴν τε ἅμα καὶ πολιτικὴν οὔσαν, καὶ προσαγορευομένην.

Η. Οὕτω δὲ συντάξας ἑαυτὸν, ἐπολιτεύετο μὲν αἰεὶ πρὸς εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν, ἐστρατήγησε δὲ πλείστας οὐ μόνον τῶν καθ' ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ, στρατηγίας, οὐ παραγγέλλων, οὐδὲ μετιῶν, ἀλλ' οὐδὲ φεύγων, οὐδ' ἀποδιδράσκων.

τῆς πόλεως καλούσης. Ὁμολογεῖται γάρ, ὅτι πέντε καὶ τεσσαράκοντα στρατηγίας ἔλαβεν, οὐδ' ἅπαξ ἀρχαιρεσίους παρατυχὼν, ἀλλ' ἀπόντα μεταπομπομένων αὐτὸν αἰεὶ καὶ χειροτονοῦντων ὥστε θαυμάζειν τοὺς οὐκ εὖ φρονοῦντας τὸν δῆμον, ὅτι, πλεῖστα τοῦ Φωκίωνος ἀντικρούοντος αὐτῷ, καὶ μηδὲν εἰπόντος πώποτε, μηδὲ πράξαντος πρὸς χάριν, ὥσπερ ἀξιούσι τοὺς βασιλεῖς τοῖς κόλαξι χρῆσθαι μετὰ τὸ κατὰ χειρὸς ὕδωρ, ἐχρήτο οὗτος τοῖς μὲν κομποτέροις καὶ ἰλαροῖς ἐν παιδιᾷ μέρει δημαγωγοῖς, ἐπὶ δὲ τὰς ἀρχάς αἰεὶ νήφων καὶ σπουδάζων τὸν αὐστηρότατον καὶ φρονιμώτατον ἐκάλει τῶν πολιτῶν, καὶ μόνον, ἢ μᾶλλον, ταῖς βουλήσεσιν αὐτοῦ καὶ ὁρμαῖς ἀντιτασσόμενον. Χρησιμοῦ μὲν γάρ ἐκ Δελφῶν ἀναγνωσθέντος, ὅτι, τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ὁμοφρονούντων, εἰς ἀνὴρ ἐναντία φρονοίῃ τῇ πόλει, παρελθὼν ὁ Φωκίων ἀμελεῖν ἐκέλευσεν, ὡς αὐτὸς ὢν ὁ ζητούμενος· μόνῳ γάρ αὐτῷ μηδὲν ἀρέσκειν τῶν πραττομένων. Ἐπεὶ δὲ λέγων ποτὲ γνώμην πρὸς τὸν δῆμον, εὐδοκίμει, καὶ πάντας ὁμαλῶς ἐώρα τὸν λόγον ἀποδεχομένους, ἐπιστραφεὶς πρὸς τοὺς φίλους εἶπεν· « Οὐ δὴ που τι κακὸν λέγων ἐμαυτὸν « λελήθα »;

Θ. Πρὸς δὲ θυσίαν τινὰ τῶν Ἀθηναίων αἰτούντων ἐπιδόσεις, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιδιδόντων, κληθεὶς πολλάκις, ἔφη, « Τούτους αἰτεῖτε τοὺς πλουσίους· ἐγὼ δ' αἰσχυνοίμην ἂν, εἰ » τούτῳ μὴ ἀποδίδους, ὑμῖν ἐπιδοίην », δείξας Καλλικλέα τὸν δανειστήν. ὧς δ' οὐκ ἐπχύοντο κεκραγότες καὶ καταβοῶντες, λόγον εἶπεν αὐτοῖς τοῦτον· « Ἀνὴρ δειλὸς ἐπὶ πόλεμον ἐξήει, » φθεγξαμένων δὲ κοράκων, τὰ ὅπλα θεῖς ἡσύχαζεν· εἴτ' » ἀναλαβὼν αὐθις ἐξήει, καὶ φθεγγομένων πάλιν ὑπέστη. Καὶ » τέλος εἶπεν· Ἰμεῖς κεκράξεσθε μὲν μέγιστον ὡς δυνατόν, » ἐμοῦ δ' οὐ γεύσεσθε ». Πάλιν δὲ ποτὲ τῶν Ἀθηναίων ἐξαγαγεῖν αὐτὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους κελευόντων, ὡς δ' οὐκ ἐβού-

λετο, δειλὸν καὶ ἀνανδρον ἀποκαλούντων· «Οὐτε ὑμεῖς (εἶπεν)
 » ἐμὲ δύνασθε ποιῆσαι θαρσαλέον, οὐτ' ἐγὼ ὑμᾶς δειλούς.
 » Οὐ μὴν ἀλλ' ἴσμεν ἀλλήλους». Ἐν δὲ καιροῖς ἐπισφαλέσι
 τραχυνομένου τοῦ δήμου πρὸς αὐτὸν σφόδρα, καὶ τῆς στρατη-
 γίας εὐθύνας ἀπαιτοῦντος· «Σωθείητε (εἶπεν), ὦ μακάριοι,
 » πρῶτον». Ἐπεὶ δὲ πολεμοῦντες μὲν ἦσαν ταπεινοὶ καὶ περι-
 δεεῖς, γενομένης δ' εἰρήνης, ἐθρασύνοντο, καὶ κατεβόων τοῦ
 Φωκίωνος, ὡς ἀφηρημένου τὴν νίκην αὐτῶν· «Εὐτυχεῖτε (εἶπεν)
 » ἔχοντες στρατηγὸν εἰδότα ὑμᾶς· ἐπεὶ πάλαι ἂν ἀπολώλειτουργοι
 τοῖς δὲ Βοιωτοῖς οὐ βουλομένων αὐτῶν δικάζεσθαι περὶ τῆς
 χώρας, ἀλλὰ πολεμεῖν, συνεβούλευε διὰ τῶν λόγων, ἐν οἷς
 εἰσι κρείττους, μὴ διὰ τῶν ὅπλων, ἐν οἷς ἥσσους, μάχεσθαι.
 Λέγοντα δ' αὐτὸν, οὐ προσιεμένων, οὐδὲ ὑπομενόντων ἀκούειν·
 «Ἐμὲ (εἶπεν) ὑμεῖς, ἃ μὴ βούλομαι ποιεῖν, βιάσασθαι δύ-
 » νασθε, λέγειν δ', ἃ μὴ δεῖ, παρὰ γνώμην οὐκ ἀναγκάσετε».
 Τῶν δ' ἀντιπολιτευομένων αὐτῷ ῥητόρων, Δημοσθένους μὲν
 εἰπόντος· «Ἀποκτενοῦσί σε Ἀθηναῖοι, Φωκίων· — Ἄν μανῶσιν
 » (εἶπε), σὲ δ', ἐὰν σωφρονῶσι». Πολύευκτον δὲ τὸν Σφήτ-
 τιον ὄρων ἐν καύματι συμβουλευόντα τοῖς Ἀθηναίοις πολεμεῖν
 πρὸς Φίλιππον, εἶτα ὑπ' ἄσθματος πολλοῦ καὶ ἰδρωτός, ἅτε
 δὴ καὶ ὑπέρπαχυν ὄντα, πολλάκις ἐπιρρώφουντα τοῦ ὕδατος·
 » Ἄξιον (ἔφη) τούτῳ πιστεύσαντας ὑμᾶς ψηφίσασθαι τὸν
 » πόλεμον· ὃν τί οἴεσθε ποιήσῃεν ἐν τῷ θώρακι καὶ τῇ ἀσπίδι,
 » τῶν πολεμίων ἐγγὺς ὄντων, ὅτε λέγων πρὸς ὑμᾶς, ἃ ἔσκε-
 » πται, κινδυνεύει πνιγῆναι » ; Τοῦ δὲ Δυκρύργου πολλὰ βλά-
 σφημα πρὸς αὐτὸν εἰπόντος ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ πρὸς ἅπασιν, ὅτι,
 δέκα τῶν πολιτῶν ἐξαιτοῦντος Ἀλεξάνδρου, συνεβούλευεν ἐκ-
 δοῦναι, εἶπε· «Πολλὰ ἐγὼ συμβεβούλευκα καλὰ καὶ συμφέ-
 » ροντα τούτοις, ἀλλ' οὐ πείθονταί μοι».

I. Ἦν δὲ τις Ἀρχιδιαδῆς, ἐπικαλούμενος Λακωνιστής,

πώγωνά τε καθειμένος ὑπερφυῇ μεγέθει, καὶ τρίβωνα φορῶν
 αἶε καὶ σκυθρωπάζων· τοῦτον ἐν βουλῇ θορυβούμενος ὁ Φω-
 κίων ἐπεκαλεῖτο τῷ λόγῳ μάρτυν ἅμα καὶ βοηθόν. ὧς δ' ἀνα-
 στας ἐκεῖνος, ἃ πρὸς χάριν ἦν τοῖς Ἀθηναίοις συνεβούλευεν,
 ἀψάμενος αὐτοῦ τῶν γενεῶν « ὦ Ἀρχιδιαδή (εἶπε), τί οὖν
 » οὐκ ἀπεκείρω »; Ἀριστογείτονος δὲ τοῦ συκοφάντου, πολε-
 μικοῦ μὲν ὄντος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ παροξύνοντος ἐπὶ τὰς
 πράξεις τὸν δῆμον, ἐν δὲ τῷ καταλόγῳ προσελθόντος ἐπὶ βακ-
 τηρίᾳ τῷ σκέλῃ καταδεδεμένου, πόρρωθεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βή-
 ματος ἰδὼν ὁ Φωκίων, ἀνέκραγε· « Γράψε καὶ Ἀριστογείτονα
 » χῶλὸν καὶ πονηρόν ». ὧς τε θαυμάζειν, ὅπως καὶ ὀπόθεν
 τραχὺς οὕτως ἀνὴρ καὶ σκυθρωπὸς ἐκτῆσατο τὴν τοῦ χρηστοῦ
 προσηγορίαν. Ἔστι δ', οἶμαι, χαλεπὸν, οὐ μὴν ἀδύνατον, ὥσπερ
 οἶνον, καὶ ἄνθρωπον τὸν αὐτὸν ἡδὺν ἅμα καὶ αὐστηρὸν εἶναι·
 καθάπερ ἕτεροι πάλιν, φαινόμενοι γλυκεῖς, ἀηδέσονται τοῖς
 χρωμένοις εἰσὶ καὶ βλαβερώτατοι. Καίτοι φασὶν, Ὑπερίδην ποτ'
 εἰπεῖν πρὸς τὸν δῆμον· « Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ σκοπεῖτε μό-
 » νον, εἰ πικρὸς, ἀλλ' εἰ προῖκά εἰμι πικρὸς », ὥσπερ τῇ
 πλεονεξίᾳ μόνον ἐπαχθεῖς καὶ λυπηροὺς ὄντας, οὐχὶ μᾶλλον,
 ὅσοι πρὸς ὕβριν καὶ φθόνον, ἢ ὀργήν, ἢ φιλονικίαν τινὰ,
 χρῶνται τῷ δύνασθαι, τούτους δεδιότων καὶ προβαλλομένων
 τῶν πολλῶν. Φωκίων τοίνυν ἔχθρα μὲν οὐδένα τῶν πολιτῶν
 κακῶς ἐποίησεν, οὐδ' ἐνόμιζεν ἐχθρόν· ἀλλ' ὅσον ἔδει μόνον
 τῶν ἐνισταμένων, οἷς ἔπραττεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, κατεξανα-
 σῆναι, τραχὺς ὢν καὶ δυσεκβίαστος καὶ ἀπαραίτητος, εἰς τὸν
 ἄλλον βίον εὐμενῇ πᾶσι καὶ κοινὸν καὶ φιλόανθρωπον ἑαυτὸν
 παρεῖχεν, ὥς τε καὶ πταίσασι βοηθεῖν, καὶ κινδυνεύουσι συνεξε-
 τάζεσθαι τοῖς διαφόροις. Ἐγκαλούντων δὲ τῶν φίλων, ὅτι πο-
 νηρῷ τινι κρινομένῳ συνεῖπε, τοὺς χρηστοὺς ἔφη μὴ δεῖσθαι
 βοηθείας. Ἀριστογείτονος δὲ τοῦ συκοφάντου, μετὰ τὴν κατα-

δίκην πέμψαντος· καὶ δεηθέντος ἔλθεῖν πρὸς αὐτὸν, ὑπακούσας ἐβάδιζεν εἰς τὸ δεσμωτήριον οὐκ ἐόντων δὲ τῶν φίλων· « Ἐάσα- » τε (εἶπεν), ὦ μακάριοι ποῦ γὰρ ἂν τις ἡδίων Ἀριστογείτονι » συμβάλοι » ;

ΙΑ. Καὶ μὴν οἱ γε σύμμαχοι καὶ οἱ νησιῶται τοὺς Ἀθή- νηθεν ἀποσόλους, ἐτέρου μὲν ἐκπλέοντος στρατηγοῦ, πολεμίους νομίζοντες, ἐφράγγυντο τείχη, καὶ λιμένας ἀπεχώννυσαν, καὶ κατεκόμιζον ἀπὸ τῆς χώρας εἰς τὰς πόλεις βοσκήματα, καὶ ἀνδράποδα, καὶ γυναῖκας, καὶ παῖδας· εἰ δὲ Φωκίων ἡγοῖτο, πόρρω ναυσὶν ἰδίαις ἀπαντῶντες ἐσφαναμένοι, καὶ χαίροντες, ὡς αὐτοὺς κατῆγον.

ΙΒ. Παραδυσμένου δ' εἰς τὴν Εὐβοίαν τοῦ Φιλίππου, καὶ δύναμιν ἐκ Μακεδονίας διαβιβάζοντος, καὶ τὰς πόλεις οἰκειου- μένου διὰ τυράννων, Πλουτάρχου δὲ τοῦ Ἐρετριέως καλοῦντος τοὺς Ἀθηναίους, καὶ δεομένου τὴν νῆσον ἐξελεσθαι καταλαμ- βανομένην ὑπὸ τοῦ Μακεδόνος, ἀπεσάλη στρατηγὸς ὁ Φωκίων, ἔχων δύναμιν οὐ πολλήν, ὡς τῶν ἐκεῖ συνησομένων ἐτοίμως πρὸς αὐτὸν. Εὐρὼν δὲ προδοτῶν ἅπαντα μετὰ, καὶ νοσοῦντα, καὶ διορωρυγμένα δωροδοκία, εἰς κίνδυνον μέγαν κατέστη· καὶ τινα λόφον χαράδρῃ βαθείᾳ τῶν περὶ τὰς Ταμύνας ἐπιπέδων ἀποκρυπτόμενον καταλαβὼν, συνεῖχεν ἐν τούτῳ καὶ συνεκράτει τὸ μαχιμώτατον τῆς δυνάμεως. Τῶν δ' ἀτάκτων καὶ λάλων καὶ πονηρῶν διαδιδρασκόντων ἐκ τοῦ στρατοπέδου, καὶ ἀπο- χωροῦντων, ἐκέλευσεν ἀμελεῖν τοὺς ἡγεμόνας· καὶ γὰρ ἐνταῦθα δυσχρήστους ὑπ' ἀταξίας ἔσεσθαι, καὶ βλαβεροὺς τοῖς μαχομέ- νοις, κάκει, τοιαῦτα συνειδόμενος αὐτοῖς, ἥττον αὐτοῦ καταβοή- σεσθαι, καὶ μὴ πάνυ συκοφαντήσιν.

ΙΓ. Ὡς δ' ἐπήρσαν οἱ πολέμιοι, καλεῦσας ἐν τοῖς ὅπλοις ἀτρεμεῖν, ἄχρις ἂν αὐτὸς σφαγιάσῃται, πλείω διέτριβε χρόνον ἢ δυσιερώων, ἢ βουλόμενος ἐγγυτέρῳ τοὺς πολεμίους ἐπισπά-

σασθαι. Διὸ πρῶτον μὲν ὁ Πλούταρχος, οἰόμενος ἀποδειλιᾶν καὶ κατοκνεῖν ἐκεῖνον, ἐξέδραμε μετὰ τῶν ξένων. Ἐπειτα τοῦτον ἰδόντες οἱ ἱππεῖς οὐκ ἐκαρτέρησαν, ἀλλ' ἤλαυνον εὐθὺς εἰς τοὺς πολεμίους, ἀσύντακτοι καὶ σποράδες ἐκ τοῦ στρατοπέδου προσφερόμενοι. Νικωμένων δὲ τῶν πρώτων, ἅπαντες ἐσκεδάσθησαν, καὶ ὁ Πλούταρχος ἔφυγε· καὶ τῷ χάρακι προσμύζαντες ἔνιοι τῶν πολεμίων, ἐκκόπτειν ἐπειρῶντο καὶ διασπᾶν, ὡς ἀπάντων κεκρατηκότες. Ἐν τούτῳ δὲ τῶν ἱερῶν γενομένων, τοὺς μὲν εὐθὺς ἐκ τοῦ στρατοπέδου προσπεσόντες οἱ Ἀθηναῖον τρέπουσι, καὶ καταβάλλουσι τοὺς πλείους περὶ τοῖς ἐρύμασι φεύγοντας· ὁ δὲ Φωκίων τὴν μὲν φάλαγγα προσετάξεν ἐφ' εδρεύειν, ἀναλαμβάνουσιν ἅμα καὶ προσδεχομένην τοὺς ἐν τῇ φυγῇ πρότερον διασπαρέντας, αὐτὸς δὲ τοὺς ἐπιλέκτους ἔχων, ἐνέβαλε τοῖς πολεμίοις. Καὶ μάχης καρτεραῆς γενομένης, πάντες μὲν ἐκθύμως ἠγωνίσαντο καὶ ἀφειδῶς· Θάλλος δ' ὁ Κινέου, καὶ Γλαῦκος ὁ Πολυμήδους, περὶ αὐτὸν τεταγμένοι τὸν στρατηγὸν, ἠρίστευσαν· Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Κλεοφάνης ἄξιον πλείστου παρέσχεν ἑαυτὸν ἐν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ. Τοὺς γὰρ ἱππεῖς ἀνακαλούμενος ἐκ τῆς τροπῆς, καὶ βοῶν καὶ διακελευόμενος κινδυνεύοντι τῷ στρατηγῷ βοηθεῖν, ἐποίησεν ἀναστρέψαντας ἐπιβῶσαι τὸ νίκημα τῶν ὀπλιτῶν. Ἐκ τούτου τὸν τε Πλούταρχον ἐξέβαλεν ἐκ τῆς Ἑρετρίας, καὶ Ζάρητρα φρούριον ἐλὼν ἐπικαιρότατον, ἧ μάλισα συνελαύνεται τὸ πλάτος εἰς βραχὺ διάζωμα, τῆς νήσου σφιγγομένης ἐκατέρωθεν ταῖς θαλάσσαις, οὓς ἔλαβεν αἰχμαλώτους Ἕλληνας ἀφῆκε, φοβηθεὶς τοὺς ῥήτορας τῶν Ἀθηναίων, μὴ πρὸς ὀργὴν τινα βιάσωνται τὸν δῆμον ἀγνωμονῆσαι περὶ αὐτούς.

ΙΑ. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα διαπραζάμενος ἀπέπλευσεν ὁ Φωκίων, ταχὺ μὲν ἐπόθησαν οἱ σύμμαχοι τὴν χρηστότητα καὶ δικαιοσύνην αὐτοῦ, ταχὺ δ' ἔγνωσαν οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἐμπειρίαν καὶ

ῥώμην τοῦ ἀνδρός. Ὁ γὰρ μετ' ἐκεῖνον ἐλθὼν ἐπὶ τὰ πράγματα Μολοσσὰς οὕτως ἐπολέμησεν, ὥςτε καὶ ζῶν αὐτὸς ὑποχείριος γενέσθαι τοῖς πολεμίοις. Ἐπεὶ δὲ μεγάλα ταῖς ἐλπίσι περινοῶν ὁ Φίλιππος εἰς Ἑλλάσποντον ἦλθε μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, ὡς Χερρόνησον ἐν ταύτῃ καὶ Πέρινθον ἔξω καὶ Βυζάντιον ὠρμημένων δὲ τῶν Ἀθηναίων βοηθεῖν, αἱ μὲν ῥήτορες ἡγωνίσαντο τὸν Χάρητα στρατηγὸν ἀποσπᾶσθαι· καὶ πλεύσας ἐκεῖνος οὐδὲν ἄξιον τῆς δυνάμεως ἔπραττεν, οὐδ' αἱ πόλεις ἐδέχοντο τὸν σόλον, ἀλλ' ὑποπτος ὢν πᾶσιν ἐπλανᾶτο χρηματιζόμενος ἀπὸ τῶν συμμάχων, καὶ καταφρονούμενος ὑπὸ τῶν πολεμίων· ὁ δὲ δῆμος ὑπὸ τῶν ῥητόρων παροξυνόμενος ἡγανάκτει, καὶ μετενόει τοῖς Βυζαντίοις πέμψας τὴν βοήθειαν· ἀναστὰς δὲ Φωκίων εἶπεν, ὅτι δεῖ μὴ τοῖς ἀπιστοῦσιν ὀργίζεσθαι τῶν συμμάχων, ἀλλὰ τοῖς ἀπιστουμένοις τῶν στρατηγῶν. « Οὗτοι γὰρ » ὑμᾶς ποιοῦσι φοβεροὺς καὶ τοῖς χωρὶς ὑμῶν σώζεσθαι μὴ » δυναμένοις ». Κινηθεὶς οὖν ὁ δῆμος ὑπὸ τοῦ λόγου, καὶ μεταπεσὼν, ἐκέλευεν αὐτὸν ἐκεῖνον, ἐτέραν προσλαβόντα δύναμιν, βοηθεῖν τοῖς συμμάχοις εἰς τὸν Ἑλλάσποντον· ὁ μεγίστην ῥοπὴν ἐποίησε πρὸς τὸ σωθῆναι τὸ Βυζάντιον. Ἦν μὲν γὰρ ἤδη μεγάλη δόξα τοῦ Φωκίωνος· ἐπεὶ δὲ Κλέων, ἀνὴρ Βυζαντίων πρῶτος ἀρετῇ, καὶ τῷ Φωκίῳ γεγονώς ἐν Ἀκαδημίᾳ συνήθης, ἀνεδέξατο τὴν πίσιν ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς τὴν πόλιν, οὐκ εἶασαν ἔξω στρατοπεδεῦσαι βουλόμενον, ἀλλ' ἀνοίξαντες τὰς πύλας, ἐδέξαντο καὶ κατέμιξαν ἑαυτοῖς τοὺς Ἀθηναίους, οὐ μόνον ἀνεγκλήτους ταῖς διαίταις καὶ σώφρονας, ἀλλὰ καὶ προθυμοτάτους ἐν τοῖς ἀγῶσι διὰ τὴν πίσιν γενομένους. Οὕτω μὲν ὁ Φίλιππος ἐξέπεσε τοῦ Ἑλλησπόντου τότε καὶ κατεφρονήθη, δοκῶν ἄμαχός τις εἶναι καὶ ἀνανταγώνιστος· ὁ δὲ Φωκίων καὶ ναῦς τινὰς εἶλεν αὐτοῦ, καὶ φρουρουμένας πόλεις ἀνέλαβε, καὶ πολλαχόθι τῆς χώρας ἀποβάσεις ποιούμενος, ἐπόρθει καὶ

κατέτρεχε, μέχρις οὗ τραύματα λαβὼν ὑπὸ τῶν προσβοηθούντων ἀπέπλευσε.

ΙΕ. Τῶν δὲ Μεγαρέων ἐπικαλουμένων κρύφα, φοβούμενος ὁ Φωκίων τοὺς Βοιωτοὺς, μὴ προαισθόμενοι φθάσωσι τὴν βοήθειάν, ἐκκλησίαν συνήγαγεν ἑωθεν, καὶ προσαγγείλας τὰ παρὰ τῶν Μεγαρέων τοῖς Ἀθηναίοις ὡς ἐπεψηφίσαντο, τῇ σάλπιγγι σημήνας, εὐθύς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἦγεν αὐτοὺς τὰ ὅπλα λαβόντας. Δεξαμένων δὲ τῶν Μεγαρέων προθύμως, τὴν τε Νίσαιαν ἐτείχισε, καὶ διὰ μέσου σκέλη δύο πρὸς τὸ ἐπίνειον ἀπὸ τοῦ ἄσπερος ἐνέβαλε, καὶ συνῆψε τῇ θαλάττῃ τὴν πόλιν, ὥστε τῶν κατὰ γῆν πολεμίων ὀλίγον ἤδη φροντίζουσιν ἐζηρετῆσθαι τῶν Ἀθηναίων.

ΙΣ. Ἦδη δὲ πρὸς Φίλιππον ἐκπεπολεμωμένων παντάπασι, καὶ στρατηγὸν, αὐτοῦ μὴ παρόντος, ἕτερον ἐπὶ τὸν πόλεμον ἡρημένων, ὡς κατέπλευσεν ἀπὸ τῶν νήσων, πρῶτον μὲν ἔπειθε τὸν δῆμον, εἰρηνικῶς ἔχοντας τοῦ Φιλίππου, καὶ φοβουμένου τὸν κίνδυνόν ισχυρῶς, δέχεσθαι τὰς διαλύσεις· καὶ τινος ἀντικρούσαντος αὐτῷ τῶν εἰωθότων κυλινδεῖσθαι περὶ τὴν Ἡλιαίαν καὶ συκοφαντεῖν, καὶ εἰπόντος· «Σὺ δὲ τολμᾷς, ὦ Φωκίων, » ἀποτρέπειν Ἀθηναίους ἤδη τὰ ὅπλα διὰ χειρῶν ἔχοντας;— » Ἐγὼ γε (εἶπε), καὶ ταῦτ' εἰδὼς, ὅτι, πολέμου μὲν ὄντος, ἐγὼ » σοῦ, εἰρήνης δὲ γενομένης, σὺ ἐμοῦ ἄρξεις. » ὣς δ' οὐκ ἔπειθεν, ἀλλ' ὁ Δημοσθένης ἐκράτει, κελεύων ὡς πορρωτάτῳ τῆς Ἀττικῆς θέσθαι [τὴν] μάχην τοὺς Ἀθηναίους· «Ὡς τᾶν (εἶφη); » μὴ, ποῦ μαχώμεθα, σκοπῶμεν, ἀλλὰ πῶς νικήσωμεν· οὕτω » γὰρ ἔσαι μακρὰν ὁ πόλεμος· ἡττωμένοις δὲ πᾶν αἰεὶ δεινὸν » ἐγγὺς πάρεσι ». Γενομένης δ' ἡττης, καὶ τῶν θορυβοποιῶν καὶ νεωτεριστῶν τῶν ἐν ἄξει τὸν Χαρίδημον ἐλκόντων ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ στρατηγεῖν ἀξιούντων, ἐφοβήθησαν οἱ βέλτιστοι· καὶ τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴν ἔχοντες, ἐν τῷ δήμῳ δεόμενοι καὶ

δακρύνοντες μόλις, ἔπειταν ἐπιτρέψαι τῷ Φωκίῳ τὴν πόλιν. Ὁ δὲ τὴν μὲν ἄλλην τοῦ Φιλίππου πολιτείαν καὶ φιланθρωπίαν ὥρετο δεῖν προσδέχεσθαι. Δημάδου δὲ γράψαντος, ὅπως ἡ πόλις μετέχοι τῆς κοινῆς εἰρήνης καὶ τοῦ συνεδρίου τοῖς Ἕλλησιν, οὐκ εἶα πρὸ τοῦ γινῶναι, τίνα Φίλιππος αὐτῷ γενέσθαι παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἀξιῷσει. Κρατηθεὶς δὲ τῇ γνώμῃ διὰ τὸν καιρὸν, ὡς εὐθὺς ἑώρα τοὺς Ἀθηναίους μεταμελουμένους, ὅτι καὶ τριήρεις ἔδει παρέχειν τῷ Φιλίππῳ καὶ ἱππεῖς· « Ταῦτα (ἔφη) » φοβούμενος ἠνταντιούμην· ἐπεὶ δὲ συνέθεσθε, δεῖ μὴ βαρέως » φέρειν, μὴδ' ἄθυμεῖν, μεμνημένους, ὅτι καὶ οἱ πρόγονοι, » ποτὲ μὲν ἄρχοντες, ποτὲ δ' ἀρχόμενοι, καλῶς δ' ἀμφοτέρα » ταῦτα ποιοῦντες, καὶ τὴν πόλιν ἔσωσαν καὶ τοὺς Ἕλληνας ». Φιλίππου δ' ἀποθανόντος, εὐαγγέλια θύειν τὸν δῆμον οὐκ εἶα· καὶ γὰρ ἀγεννὲς εἶναι ἐπιχαίρειν, καὶ τὴν ἐν Χειρωνεῖα παραταξαμένην πρὸς αὐτοὺς δύναμιν, ἐνὶ σώματι μόνον ἐλάττω γενέσθαι.

ΙΖ. Δημοσθένους δὲ λοιδοροῦντος τὸν Ἀλέξανδρον ἤδη προσάγοντα ταῖς Θήβαις, ἔφη·

Σχέτις, τίπτ' ἐθέλεις ἐρεθιζέμεν ἄγριον ἄνδρα,

» καὶ δόξης μεγάλης ὀρεγόμενον; ἢ βούλει, πυρκαϊᾶς τηλι-
 » καύτης οὐσῆς ἐγγὺς, ρίψαι τὴν πόλιν; ἀλλ' ἡμεῖς οὐδὲ βου-
 » λομένοις ἀπολέσθαι τούτοις ἐπιτρέψομεν, οἱ διὰ τοῦτο στρ-
 » τηγεῖν ὑπομένοντες »· ὧς δ' ἀπολώλειςαν αἱ Θῆβαι, καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐξητεῖτο τοὺς περὶ Δημοσθένην, καὶ Λυκοῦργον, καὶ Ὑπερίδην, καὶ Χαρίδημον, ἢ δ' ἐκκλησίᾳ πρὸς ἐκεῖνον ἀπέβλεπεν, ὀνομαστὶ πολλάκις καλούμενος ἀνέστη· καὶ τῶν φίλων ἕνα παραστησάμενος, ᾧ μάλιστα χρώμενος διετέλει καὶ πισεύων καὶ ἀγαπῶν. « Εἰς τοιαῦτα (ἔφη) τὴν πόλιν οὗτοι παραγνόχα-
 » σιν, ὥστ' ἔγωγε, καὶ Νικοκλέα τις τοῦτον ἐξαίτῃ, δι-
 » δόναι κελεύσω. Τὸ μὲν γὰρ αὐτὸς ὑπὲρ ὑμῶν ἀπάντων ἀποθα-
 » νεῖν, εὐτυχίαν [ἂν] ἐμαυτοῦ θέμην. Ἐλεῶ δ' (εἶπεν), ᾧ ἄνδρες

» Ἀθηναῖοι, καὶ τοὺς ἐκ Θηβῶν δεῦρο πεφευγότας. Ἀρκεῖ δὲ
 » τὰς Θήβας κλαίειν τοῖς Ἕλλησι. Διὸ βέλτιόν ἐστιν ὑπὲρ ἀμφοῖν
 » πείθειν, καὶ παραιτεῖσθαι τοὺς κρατοῦντας, ἢ μάχεσθαι ». Τὸ
 μὲν οὖν πρῶτον ψήγισμα λέγεται Ἀλέξανδρον, ὡς ἔλαβε, ρίψαι,
 καὶ φυγεῖν ἀποστραφέντα τοὺς πρέσβεις· τὸ δὲ δεύτερον ἐδέξατο,
 κομισθὲν ὑπὸ Φωκίωνος, τῶν πρεσβυτέρων ἀκούων ὅτι καὶ Φίλιπ-
 πος ἐθαύμαζε τὸν ἄνδρα τοῦτον· καὶ οὐ μόνον τὴν ἔντευξιν ὑπέμει-
 νεν αὐτοῦ καὶ τὴν δέησιν, ἀλλὰ καὶ συμβουλευόντος ἤκουσε. Συν-
 εβούλευε δ' ὁ Φωκίων, εἰ μὲν ἡσυχίας ὀρέγεται, θέσθαι τὸν πόλεμον·
 εἰ δὲ δοξῆς, μεταθέσθαι πρὸς τοὺς βαρβάρους ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων
 τραπόμενον. Καὶ πολλὰ καὶ πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρου φύσιν καὶ
 βούλησιν εὐστόχως εἰπὼν, οὕτω μετέβαλε καὶ κατεπράυνεν αὐτὸν
 ὥστ' εἰπεῖν, ὅπως προσέξουσιν τὸν νοῦν Ἀθηναῖοι τοῖς πράγμασιν,
 ὡς, εἴ τι γένοιτο περὶ αὐτὸν, ἐκείνοις ἄρχειν προσῆκον. Ἰδίᾳ δὲ
 τὸν Φωκίωνα ποιησάμενος αὐτοῦ φίλον καὶ ξένον, εἰς τοσαύτην
 ἔθετο τιμὴν, ὅσην εἶχον ὀλίγοι τῶν ἀεὶ συνόντων. Ὁ γοῦν
 Δοῦρις εἶρηκεν, ὡς μέγας γενόμενος, καὶ Δαρείου κρατήσας,
 ἀφείλε τῶν ἐπιστολῶν τὸ Χαίρειν, πλὴν ἐν ὅσαις ἔγραφε Φω-
 κίωνι· τοῦτον δὲ μόνον, ὥσπερ Ἀντίπατρον, μετὰ τοῦ Χαίρειν
 προσηγόρευε. Τοῦτο δὲ καὶ Χάρης ἰσόρηκε.

ΙΗ· Τὸ μέντοι περὶ τῶν χρημάτων ὁμολογούμενόν ἐστιν, ὅτι
 δωρεὰν αὐτῷ κατέπεμψεν ἑκατὸν τάλαντα. Τούτων κομισθέντων
 εἰς Ἀθήνας, ἡρώτησεν ὁ Φωκίων τοὺς φέροντας, τί δὴ ποτε
 πολλῶν ὄντων Ἀθηναίων, αὐτῷ μόνῳ τοσαῦτα δίδωσιν Ἀλέξαν-
 δρος. Εἰπόντων δ' ἐκείνων. « Ὅτι σὲ κρίνει μόνον ἄνδρα καλὸν καὶ
 » ἀγαθόν, — Οὐκοῦν (εἶπεν ὁ Φωκίων) ἐασάτω με καὶ δοκεῖν
 » ἀεὶ καὶ εἶναι τοιοῦτον ». Ὡς δ' ἀκολουθήσαντες εἰς οἶκον
 αὐτῷ, πολλὴν ἐώρων εὐτέλειαν, τὴν μὲν γυναῖκα μάττουςαν, ὁ
 δὲ Φωκίων αὐτὸς ἀνιμήσας ὕδωρ ἐκ τοῦ φρέατος, ἀπενίπτετο
 τοὺς πόδας, ἔτι μᾶλλον ἐνέκλειτο, καὶ ἡγανάκτουν, δεινὸν εἶναι

λέγοντες, εἰ φίλος ὢν τοῦ βασιλέως οὕτω διαιτῆσεται πονηρῶς. ἰδὼν οὖν ὁ Φωκίων πένητα πρεσβύτην, ἐν τριβωνίῳ ῥυπαρῶι πορευόμενον, ἠρώτησεν, εἰ τούτου χείρονα νομίζουσιν αὐτόν. Εὐφημεῖν δ' ἐκείνων δεομένων· « Καὶ μὴν οὗτος (εἶπεν) ἀπ' » ἐλαττόνων ἐμοῦ ζῇ, καὶ ἀρκεῖται. Τὸ δ' ὅλον, ἢ μὴ χρώμενος » (ἔφη) μάτην ἔξω τοσοῦτον χρυσίον, ἢ χρώμενος ἐμαυτὸν » ἅμα κἀκεῖνον διαβαλῶ πρὸς τὴν πόλιν ». Οὕτω μὲν οὖν ἐπανῆλθε πάλιν τὰ χρήματα ἐξ Ἀθηνῶν, ἐπιδείξαντα τοῖς Ἕλλησι πλουσιώτερον τοῦ διδόντος τοσαῦτα τὸν μὴ δεόμενον. Ἐπεὶ δ' Ἀλέξανδρος ἡγανάκτησε, καὶ πάλιν ἔγραψε τῷ Φωκίῳ, φίλους μὴ νομίζειν τοὺς μηδὲν αὐτοῦ δεομένους, χρήματα μὲν οὐδ' ὥς Φωκίων ἔλαβεν, ἀφεθῆναι δ' ἡξίωσε τὸν σοφιστὴν Ἐχεκρατίδην, καὶ τὸν Ἰμβριὸν Ἀθηνόδωρον, καὶ Ῥοδίους δύο, Δημάρατον καὶ Σπάρτωνα, συνειλημμένους ἐπ' αἰτίαις τισὶ, καὶ κατειργμένους ἐν Σάρδεσι. Τούτους μὲν οὖν εὐθὺς ἀπέλυσεν ὁ Ἀλέξανδρος, Κρατερὸν δ' ἀποστέλλων εἰς Μακεδονίαν, ἐκέλευσε τεττάρων πόλεων ἐν Ἀσίᾳ, Κίου, Γεργήθου, Μυλάσων, Ἐλαίας, μίαν, ἣν ἂν αἰρήται, παραδοῦναι τῷ Φωκίῳ, διατεινόμενος ἔτι μᾶλλον, ὥς χαλεπνεῖ μὴ λαβόντος. Ἀλλ' οὔτε Φωκίων ἔλαβεν, ὅ τ' Ἀλέξανδρος ταχέως ἀπέθανεν. Ἡ δ' οἰκία τοῦ Φωκίῳ ἐτι νῦν ἐν Μελίτῃ δείκνυται, χαλκαῖς λεπίσι κεκοσμημένη, τὰ δ' ἄλλα λιτὴ καὶ ἄφελῆς.

ΙΘ. Τῶν δὲ γυναικῶν, ἃς ἔγημε, περὶ τῆς προτέρας οὐδὲν ἱστορεῖται, πλὴν ὅτι Κηφισόδοτος ἦν, ὁ πλάστης, ἀδελφὸς αὐτῆς· τῆς δὲ δευτέρας οὐκ ἐλάττων ἐπὶ σωφροσύνῃ καὶ ἀφελείᾳ λόγος ἦν παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις, ἢ Φωκίῳ ἐπὶ χρηστότητι. Καί ποτε θεωμένων καινοὺς τραγωδοὺς Ἀθηναίων, ὁ μὲν τραγωδὸς εἰσιέναι μέλλων, βασιλίδος πρόσωπον ἦται, καὶ κεκοσμημένας πολλὰς πολυτελεῶς ὀπαδοὺς, τὸν χορηγόν· καὶ μὴ παρέχοντος, ἡγανάκει καὶ κατεῖχε τὸ θέατρον, οὐ βουλόμενος προελθεῖν. Ὁ

δὲ χορηγός, Μελάνθιος, ὠθῶν αὐτὸν εἰς τὸ μέσον, ἐβόα·
 « Τὴν Φωκίωνος οὐχ ὀρθῶς γυναῖκα προΐουσαν αἰετὶ μετὰ μιᾶς
 » θεραπαινίδος, ἀλλ' ἀλαζονεύῃ καὶ διαφθείρεις τὴν γυναικω-
 » νίτιν »; Ἐξακούστου δὲ τῆς φωνῆς γενομένης, ἐδέξατο κρότῳ
 πολλῷ καὶ θορύβῳ τὸ θέατρον. Αὐτὴ δ' ἡ γυνή, ξένης τινὸς
 Ἰωνικῆς ἐπιδειξαμένης χρυσοῦν καὶ λιθοκόλλητον κόσμον ἐν
 ἐμπλοκίοις καὶ περιθεραίοις· « Ἐμοὶ δ' (ἔφη) κόσμος ἐστὶ Φωκίων,
 » εἰκοστὸν ἔτος ἤδη στρατηγῶν Ἀθηναίων ».

Κ. Φώκῳ δὲ τῷ υἱῷ βουλομένῳ ἀγωνίσασθαι Παναθηναίοις
 ἀποβάτην, ἐφῆκεν, οὐχὶ τῆς νίκης ὀρεγόμενος, ἀλλ' ὅπως ἐπι-
 μεληθεὶς καὶ ἀσκήσας τὸ σῶμα, βελτίων ἔσοιτο. Καὶ γὰρ ἦν
 ἄλλως φιλοπότης καὶ ἄτακτος ὁ νεανίσκος. Νικήσαντος δὲ, καὶ
 πολλῶν αἰτουμένων ἐστιᾶσαι τὰ νικητήρια, τοὺς ἄλλους Φωκίων
 παραιτησάμενος, ἐνὶ τὴν φιλοτιμίαν ταύτην παρεχώρησεν. Ὡς
 δ' ἐλθὼν ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἄλλην τε σοβαρὰν ἐώρα παρασκευήν,
 καὶ ποδονιπτῆρας οἴνου δι' ἀρωμάτων προσφερομένους τοῖς
 εἰσιούσι, καλέσας τὸν υἱόν· « Οὐ παύσεις (ἔφη) τὸν ἐταῖρον, ὃ
 » Φῶκε, διαφθείροντά σου τὴν νίκην »; Βουλόμενος δὲ *καὶ* κατό-
 λου μεταστῆσαι τὸ μειράκιον ἐκ τῆς διαίτης ἐκείνης, ἀπήγαγεν εἰς
 Λακεδαίμονα, καὶ κατέμιξε τοῖς ἀγομένοις τὴν λεγομένην ἀγω-
 γὴν νεανίσκοις. Καὶ τοῦτο τοὺς Ἀθηναίους ἐλύπησεν, ὥς ὑπερ-
 ορῶντος καὶ ὑπερφρονοῦντος τὰ οἰκεῖα τοῦ Φωκίωνος. Εἰπόντος
 δὲ τοῦ Δημάδου πρὸς αὐτόν· « Τί οὐ πείθουμεν, ὦ Φωκίων,
 » Ἀθηναίους τὴν Λακωνικὴν προσδέξασθαι πολιτείαν; ἐάν γὰρ
 » σὺ κελεύης, ἐγὼ γράρην καὶ λέγειν ἔτιμιός εἰμι· — Πάνυ γοῦν
 » (ἔφη) πρέψειεν ἄν σοι, μύρου τοσοῦτον ὅζοντι, καὶ χλαμύδα
 » τοιαύτην φοροῦντι, συμβουλεύειν Ἀθηναίους περὶ φιλιτίων, καὶ
 » τὸν Λυκοῦργον ἐπαινεῖν ».

ΚΑ. Γράψαντος δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου περὶ τριηρῶν, ὅπως ἀπο-
 τείλωσιν αὐτῷ, καὶ τῶν ῥητόρων ἐνισταμένων, τῆς δὲ βουλῆς τὸν

Φωκίωνα λέγειν κελευούσης, « Λέγω τοίνυν ὑμῖν (εἶπεν), ἢ τοῖς
 » ὅπλοις κρατεῖν, ἢ τοῖς κρατοῦσι φίλους εἶναι ». Πρὸς δὲ Πυθέαν
 ἀρχόμενον τότε πρῶτον ἐντυγχάνειν Ἀθηναίοις, ἥδη δὲ λάλον ὄντα
 καὶ θρασύν· « Οὐ σιωπήσεις (εἶφη), καὶ ταῦτα νεώνητος ὢν τῷ
 » δήμῳ; Ἐπεὶ δ' Ἄρπαλος, μετὰ χρημάτων πολλῶν ἀποδράς
 Ἀλέξανδρον ἐκ τῆς Ἀσίας, τῇ Ἀττικῇ προσέβαλε, καὶ τῶν εἰωθότων
 ἀπὸ τοῦ βήματος χρηματίζεσθαι δρόμος ἦν καὶ ἄμιλλα φθειρομέ-
 νων πρὸς αὐτὸν, τούτοις μὲν ἀπὸ πολλῶν μικρὰ δελεάζων προήκα-
 το καὶ διέρριψε, τῷ δὲ Φωκίῳ προσέπεμψε διδούς ἐπτακόσια τά-
 λαντα, καὶ τᾶλλα πάντα, καὶ μετὰ πάντων ἑαυτὸν *ἐπ'* ἐκείνῳ
 μόνῳ παρακατατιθέμενος. Ἀποκριναμένου δὲ τραχέως τοῦ [Φω-
 κίωνος, οἰμώζεσθαι τὸν Ἄρπαλον, εἰ μὴ παύσεται διαφθείρων τὴν
 πόλιν, τότε μὲν συσταλὲς ἀπέστη· μετ' ὀλίγον δὲ, βουλευομένων
 Ἀθηναίων, ἑώρα τοὺς μὲν εἰληφότας τὰ χρήματα παρ' αὐτοῦ
 μεταβαλλομένους καὶ κατηγοροῦντας, ἵνα μὴ φανεροὶ γένωνται·
 Φωκίωνα δὲ, τὸν μὴδὲν λαβόντα, μετὰ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος
 ἄρμα καὶ τὴν ἐκείνου σωτηρίαν ἐν τινι λόγῳ τιθέμενον. Πάλιν
 οὖν ἐνεχθεὶς ἐπὶ τὸ θεραπεύειν ἐκείνον, αὐτὸν μὲν ὡς ἔρυμα
 πανταχόθεν ἀνάλωτον ὑπὸ τοῦ χρυσίου περιοδεύων ἑώρα· Χα-
 ρικλέα δὲ, τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ, ποιησάμενος συνήθη καὶ φίλον,
 ἀνέπλησε δόξης πονηρᾶς, πάντα πιστεύων καὶ πάντα χρώμενος
 ἐκείνῳ.

ΚΒ. Καὶ δὴ καὶ Πυθιονίκης τῆς ἐταίρας ἀποθανούσης, ἣν
 εἶχεν ὁ Ἄρπαλος ἐρῶν, καὶ θυγατρὶος πατὴρ ἐξ αὐτῆς γέγονε,
 μνημεῖον ἀπὸ χρημάτων πολλῶν ἐπιτελέσαι θελήσας, προσέταξε
 τῷ Χαρικλεῖ τὴν ἐπιμέλειαν. Οὕσαν δὲ τὴν ὑπουργίαν ταύτην
 ἀγεννῇ προσκατήσχυεν ὁ τάφος συντελεσθεὶς. Διαμένει γὰρ
 ἔτι νῦν ἐν Ἑρμει, ἣ βαδίζομεν ἐξ ἄστεος εἰς Ἐλευσίνα, μὴδὲν
 ἔχων τῶν τριάκοντα ταλάντων ἄξιον, ὅσα τῷ Ἀρπάλῳ λογι-
 σθῆναί φασιν εἰς τὸ ἔργον ὑπὸ τοῦ Χαρικλέους. Καὶ μέντοι

καὶ τελευτήσαντος αὐτοῦ, τὸ παιδάριον ὑπὸ τοῦ Χαρικλέους καὶ τοῦ Φωκίωνος ἀναληφθὲν ἐτύγγανε πάσης ἐπιμελείας. Κρινομένου μέντοι τοῦ Χαρικλέους ἐπὶ τοῖς Ἀρπαλείοις, καὶ δεομένου βοηθεῖν αὐτῷ τὸν Φωκίωνα, καὶ συνεισελθεῖν εἰς τὸ δικαστήριον, οὐκ ἠθέλησεν, εἰπὼν· « Ἐγὼ σε, ὦ Χαρίκλειε, » ἐπὶ πᾶσι τοῖς δικαίοις γαμβρὸν ἐποίησάμην ». Πρώτου δ' Ἀθηναίοις Ἀσκληπιάδου τοῦ Ἰππάρχου τεθνάναι προσαγγέλαντος Ἀλέξανδρον, ὁ μὲν Δημάδης ἐκέλευσε μὴ προσέχειν· πάλαι γὰρ ἂν ὅλην ὄξειν νεκροῦ τὴν οἰκουμένην· ὁ δὲ Φωκίων ἐπληρμένον ὁρῶν πρὸς τὸ νεωτερίζειν τὸν δῆμον, ἐπειρᾶτο παρηγορεῖν καὶ κατέχειν. Ἀναπηδόντων δὲ πολλῶν ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ βοῶντων, ἀληθῆ τὸν Ἀσκληπιάδην ἀπαγγέλλειν, καὶ τεθνάναι τὸν Ἀλέξανδρον, « Οὐκοῦν (εἶπεν), εἰ » σήμερον τέθνηκε, καὶ αὔριον ἔσται καὶ εἰς τρίτην τεθνη- » κώς· ὥστε ὑμᾶς ἐν ἡσυχίᾳ βουλευσασθαι μᾶλλον καὶ μετ' » ἀσφαλείας ».

ΚΓ. Ὡς δὲ φέρων ἐνέσεισεν ὁ Λεωσθένης τὴν πόλιν εἰς τὸν Λαμιακὸν πόλεμον, καὶ τοῦ Φωκίωνος δυσχεραίνοντος, ἡρώτα καταγελῶν, τί πεποίηκεν ἀγαθὸν τὴν πόλιν, ἔτη τοσαῦτα στρατηγῶν; « Οὐ μικρὸν (ἔφη), τὸ τοὺς πολίτας ἐν τοῖς ἰδίοις » μνήμασι θάπτεσθαι ». Πολλὰ δὲ θρασυνομένου καὶ κομπάζοντος ἐν τῷ δήμῳ τοῦ Λεωσθένους, ὁ Φωκίων· « Οἱ λόγοι » σοῦ (εἶπεν), ὦ μεираκιον, εἰκόασι κυπρίττοις· μεγάλοι γὰρ » ὄντες καὶ ὑψηλοὶ, καρποὺς οὐ φέρουσιν ». Ὡς δ' ἐπαναστὰς ὁ Ὑπερίδης ἡρώτησε· « Πότ' οὖν, ὦ Φωκίων, συμβούλευεις » πολεμεῖν Ἀθηναίοις;—Ὅταν (εἶπε) τοὺς μὲν νέους ἴδω τὴν » τάξιν βουλομένους φυλάττειν, τοὺς δὲ πλουσίους εἰσφέρειν, » τοὺς δὲ ῥήτορας ἀπέχεσθαι τοῦ κλέπτειν τὰ δημόσια ». Θαυμαζόντων δὲ πολλῶν τὴν ὑπὸ τοῦ Λεωσθένους συνηγμένην δύναμιν, καὶ τοῦ Φωκίωνος πυνθαγομένων, Πῶς παρ-

εσκευάσθαι δοκοῦσιν αὐτῷ ; « Καλῶς (ἔφη) πρὸς τὸ στάδιον·
 » τὸν δὲ δόλιχον τοῦ πολέμου φοβοῦμαι, μήτε χρήματα τῆς
 » πόλει· ἕτερα, μήτε ναῦς, μήτε ὀπλίτας ἐχούσης ». Ἐμαρ-
 τύρει δ' αὐτῷ καὶ τὰ ἔργα. Πρῶτον μὲν γὰρ Λεωσθένης λαμ-
 πρὸς ἦρθη ταῖς πράξεσι, τῶν τε Βοιωτῶν μάχῃ κρατήσας,
 καὶ τὸν Ἀντίπατρον εἰς Λαμίαν συνελάσας· ὅτε καὶ φασὶ τὴν
 μὲν πόλιν, [ἐπ'] ἐλπίδος μεγάλῃς γενομένην, ἐορτάζειν εὐαγγέλια
 συνεχῶς, καὶ θύειν τοῖς θεοῖς, τὸν δὲ Φωκίωνα, πρὸς τοὺς
 ἐλέγχειν αὐτὸν οἰομένους, καὶ πυνθανομένους εἰ ταῦτ' οὐκ ἂν
 ἤθελεν αὐτῷ πεπραῆχθαι· « Πάνυ μὲν οὖν (ἔφη)· βεβουλεύ-
 » σθαι δ' ἐκεῖνα ». Καὶ πάλιν ἄλλων ἐπ' ἄλλοις εὐαγγελίων
 γραφομένων καὶ φερομένων ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου· « Πότε ἄρα
 » (φάναι) παυσόμεθα νικῶντες »;

ΚΑ. Ἐπεὶ δὲ, τοῦ Λεωσθένης ἀποθανόντος, οἱ φοβούμενοι
 τὸν Φωκίωνα, μὴ στρατηγὸς ἐκπεμφθεὶς καταλύσῃ τὸν πόλεμον,
 ἄνθρωπόν τινα τῶν οὐκ ἐπιφανῶν ἐν ἐκκλησίᾳ παρῆσαν
 ἀναστάντα λέγειν, ὅτι φίλος ὢν τοῦ Φωκίωνος καὶ συμπεφοι-
 τηκῶς, παραινεῖ φείδεσθαι τοῦ ἀνδρὸς καὶ φυλάσσειν, ὥς ἄλλον
 ὅμοιον οὐκ ἔχοντας· ἐκπέμπειν δ' Ἀντίφιλον ἐπὶ τὸ στράτευμα·
 καὶ ταῦτα τοῖς Ἀθηναίοις συνεδόκει· παρελθὼν ὁ Φωκίων ἔλε-
 γε, μήτε συμπεφοιτηκῆναι ποτὲ τῷ ἀνθρώπῳ, μήτ' ἄλλως γε-
 γονέναι γνώριμος, ἢ συνήθης· « Ἀλλὰ νῦν (εἶπεν) ἀπὸ τῆς
 » σήμερον ἡμέρας καὶ φίλον σὲ ποιῶμαι, καὶ οἰκεῖον· ἃ γὰρ
 » ἦν ἐμοὶ συμφέροντα, συμβεβούλευκας ». Ὡρμημένων δὲ τῶν
 Ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς Βοιωτοὺς στρατεύειν, πρῶτον μὲν ἀντείχε·
 καὶ τῶν φίλων λεγόντων, ὥς ἀποθανεῖται προσκρούων τοῖς
 Ἀθηναίοις· « Ἀδίκως (εἶπεν), ἂν ποιῶ τὸ συμφέρον· ἂν δὲ
 » παραβαίνω, δικαίως ». Ἐπεὶ δ' ὁρῶν οὐκ ἀνιέντας, ἀλλὰ
 βοῶντας, ἐκέλευσε τὸν κήρυκα ἀνειπεῖν· Ἀθηναίων τοὺς
 ἄχρῃς ἐξήκοντα ἐτῶν ἀφ' ἧθης, πέντε ἡμερῶν σιτία.

λαβόντας, εὐθύς ἀκολουθεῖν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας Ἱερουσόλυμης· πολλοῦ γενομένου, καὶ τῶν πρεσβυτέρων βοώντων καὶ ἀναπηδώντων· « Οὐδὲν (ἔφη) δεινόν· ἐγὼ γὰρ ὁ στρατὸς τῆς πόλεως ἔχων ἔτος ἔσομαι μεθ' ὑμῶν ». Καὶ τότε μὲν οὕτως κετέπαυσεν αὐτοὺς καὶ μετέβαλε.

ΚΕ. Πορθουμένης δὲ τῆς παραλίας ὑπὸ Μικιῶνος, συχνοῖς Μακεδόσι καὶ μισθοφόροις ἀποβεβηκότος εἰς Ραμνοῦντα, καὶ κατατρέχοντος τὴν χώραν, ἐξήγαγε τοὺς Ἀθηναίους ἐπ' αὐτόν. ὧς δὲ προστρέχοντες ἀλλαχόθεν ἄλλος διεστρατήγουν, καὶ συνεβούλευον αὐτῷ [τοῦτον] τὸν λόφον καταλαβεῖν, ἐκεῖ περιπέμψαι τοὺς ἱππέας, ἐνταῦθα παρεμβалеῖν· « Ὡς Ἡράκλειος (εἶπεν), ὥς » πολλοὺς ὀρώ στρατηγούς, ὀλίγους δὲ στρατιώτας »! Ἐπεὶ δὲ, παρατάξαντος αὐτοῦ τοὺς ὀπλίτας, εἰς πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων προῆλθεν, εἶτα δεισας, ἀντιστάντος ἀνδρὸς πολεμίου, πάλιν εἰς τὴν τάξιν ἀνεχώρησεν· « Ὡς μεῖρακιον (εἶπεν), οὐκ αἰδῆ δύο » τάξεις ἀπολελοιπώς, ἦν ἐτάχθης ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ » πάλιν ἐφ' ἣν σεαυτὸν ἑτάξας »; Ἐμβαλὼν δὲ τοῖς πολεμίοις καὶ κατὰ κράτος τρεψάμενος, αὐτόν τε τὸν Μικιῶνα καὶ πολλοὺς ἄλλους ἀπέκτεινε. Τὸ δ' Ἑλληνικὸν ἐν Θετταλίᾳ στράτευμα, συμμίζαντος Ἀντιπάτρω Λεοννάτου, καὶ τῶν ἐξ Ἀσίας Μακεδόνων, ἐνίκα μαχόμενον· καὶ Λεοννάτος ἔπεσεν, ἡγουμένου τῆς μὲν φάλαγγος Ἀντιφίλου, τῶν δ' ἱππέων τοῦ Θεσσαλοῦ Μένωνος.

ΚΣ. Ὀλίγω δ' ὕστερον χρόνῳ, Κρατεροῦ διαβάντος ἐξ Ἀσίας μετὰ πολλῆς δυνάμεως, καὶ γενομένης πάλιν ἐν Κράνῳ παρατάξεως ἡττήθησαν· μὲν οἱ Ἕλληνες, οὔτε μεγάλην ἦτταν, οὔτε πολλῶν πεσόντων· ἀπειθείᾳ δὲ πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ἐπιεικεῖς καὶ νέους ὄντας, καὶ ἅμα τὰς πόλεις αὐτῶν πειρῶντος Ἀντιπάτρου, διαρρύνεντες, αἰσχιστα προήκαντο τὴν ἐλευθερίαν. Εὐθύς οὖν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας ἄγοντος τοῦ Ἀντιπάτρου τὴν δύναμιν, οἱ μὲν περὶ Δημοσθένην καὶ Ὑπερίδην ἀπηλλάγησαν ἐκ

τῆς πόλεως· Δημάδης δὲ, μηθὲν μέρος ὧν ὄφειλε χρημάτων ἐπὶ ταῖς καταδίκαις ἐκτίσαι τῇ πόλει δυνάμενος (ἡλώκει γὰρ ἑπτὰ γραφὰς παρανόμων, καὶ γεγωνὼς ἄτιμάς, ἐξείργετο τοῦ λέγειν), ἄδειαν εὐρόμενος τότε, γράφει ψήφισμα, πέμπειν πρὸς Ἀντίπατρον ὑπὲρ εἰρήνης πρέσβεις αὐτοκράτορας. Φοβουμένου δὲ τοῦ δήμου, καὶ καλοῦντος Φωκίωνα, καὶ μόνον πιστεύειν ἐκείνῳ λέγοντος, « Ἄλλ' εἴγ' ἐπιστευόμην (εἶπεν) ἐγὼ συμβουλευόν ὑμῖν, οὐκ ἂν νῦν ἐβουλευόμεθα περὶ πραγμάτων τοιούτων ». Οὕτω δὲ τοῦ ψηφίσματος ἐπικυρωθέντος, ἀπεσάλη πρὸς Ἀντίπατρον ἐν τῇ Καδμείᾳ στρατοπεδεύοντα, καὶ παρασκευαζόμενον εὐθὺς εἰς τὴν Ἀττικὴν βαδίζειν. Καὶ τοῦτο πρῶτον ἦτε, τὸ μένοντα κατὰ χώραν ποιήσασθαι τὰς διαλύσεις. Τοῦ δὲ Κρατεροῦ λέγοντος, ὡς οὐ δίκαια πείθει Φωκίων ἡμᾶς, τὴν τῶν συμμάχων καὶ φίλων καθημένους χώραν κακῶς ποιεῖν, δυναμένους ἐκ τῆς τῶν πολεμίων ὠφελεῖσθαι, λαβόμενος αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς ὁ Ἀντίπατρος, « Δοτέον (εἶπε) Φωκίῳ ταύτην τὴν χάριν ». Περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἐκέλευσεν αὐτοῖς ἐπιτρέπειν τοὺς Ἀθηναίους, ὥς περ ἐν Λαμίᾳ Λεωσθένει ἐκεῖνον.

KZ. Ὡς οὖν ἐπανῆλθεν ὁ Φωκίων εἰς τὸ ἄστυ, καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ταῦτά ἐδοξεν ὑπ' ἀνάγκης, αὐτῷ εἰς Θήβας ἐβάδιζε μετὰ τῶν ἄλλων πρέσβεων, Ξενοκράτην τὸν φιλόσοφον τῶν Ἀθηναίων προσελομένων. Τοσοῦτον γὰρ ἦν ἀξίωμα τῆς ἀρετῆς τοῦ Ξενοκράτους καὶ δόξα καὶ λόγος παρὰ πᾶσιν, ὥστ' οἶεσθαι μήτε ὕβριν εἶναι, μήτ' ὠμότητα, μήτε θυμὸν ἐν ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ φερόμενον, ᾧ, Ξενοκράτους μόνον ὀφθέντος, οὐκ ἂν αἰδοῦς τι καὶ τιμῆς ἐγγένοιτο πρὸς αὐτόν. Ἀπέβη δὲ τοῦναντίον, ἀγνωμοσύνην τι καὶ μισαγαθίαν τοῦ Ἀντιπάτρου. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἠσπάτατο τὸν Ξενοκράτην, τοὺς ἄλλους δεξιωσάμενος· ἐφ' ᾧ φασὶν εἰπεῖν ἐκεῖνον, ὡς Ἀντίπατρος καλῶς ποιεῖ, μόνον αὐτὸν αἰσχυρόμενος ἐφ' οἷς ἀγνωμονεῖν μέλλει.

πρὸς τὴν πόλιν. Ἐπειτα λέγειν ἀρξάμενον οὐχ ὑπομένων, ἀλλ' ἀντικρούων καὶ δυσκολαίων, ἐποίησεν ἀποσιωπῆσαι. Τῶν δὲ περὶ τὸν Φωκίωνα διαλεχθέντων, ἀπεκρίνατο φιλίαν ἔσσεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις καὶ συμμαχίαν, ἐκδοῦσι μὲν τοὺς περὶ Δημοσθένην καὶ Ἰπερίδην, πολιτευομένοις δὲ τὴν πάτριον ἀπὸ τιμῆματος πολιτείαν, δεξαμένοις δὲ φρουρὰν εἰς τὴν Μουνυχίαν, ἔτι δὲ χρήματα τοῦ πολέμου καὶ ζημίαν προσεκτίσασιν. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πρέσβεις ἡγάπησαν ὡς φιланθρώπους τὰς διαλύσεις, πλὴν τοῦ Ξενοκράτους. Ἐφη γὰρ, ὡς μὲν δούλοις, μετρίως κεχρῆσθαι τὸν Ἀντίπατρον· ὡς δ' ἐλευθέρους, βαρέως. Τοῦ δὲ Φωκίωνος παραιτουμένου τὴν φρουρὰν καὶ δεομένου, λέγεται τὸν Ἀντίπατρον εἰπεῖν· « ὦ Φωκίων, ἡμεῖς πάντα σοι » χαρίζεσθαι βουλόμεθα, πλὴν τῶν καὶ σὲ ἀπολούντων καὶ » ἡμᾶς ». Οἱ δ' οὐχ οὕτως φασίν, ἀλλ' ἐρωτῆσαι τὸν Ἀντίπατρον, εἰ, τὴν φρουρὰν ἀνέντος αὐτοῦ τοῖς Ἀθηναίοις, ὁ Φωκίων ἐγγυᾶται τὴν πόλιν ἐμμενεῖν τῇ εἰρήνῃ, καὶ μηθὲν πολυπραγμονήσειν· σιωπῶντος δ' ἐκείνου καὶ διαμέλλοντος, ἀναπηδήσαντα Καλλιμέδοντα τὸν Κάραβον, ἄνδρα θρασὺν καὶ μισόδημον, εἰπεῖν· « Ἐὰν δ' οὗτος, ὦ Ἀντίπατρε, φλυαρῇ, σὺ » πιστεύσεις, καὶ οὐ πράξεις, ἃ ἔγνωκας »;

ΚΗ· Οὕτω μὲν ἐδέξαντο φρουρὰν Μακεδόνων Ἀθηναῖοι, καὶ Μένυλλον ἡγεμόνα, τῶν ἐπεικῶν τινα, καὶ τοῦ Φωκίωνος ἐπιτηδείων. Ἐφάνη δ' ὑπερήφανον τὸ πρόσταγμα καὶ μᾶλλον ἐξουσίας ὕβρει χρωμένης ἐπίδειξις, ἣ πραγμάτων ἔνεκα γιγνομένη κατάληψις. Οὐ μικρὸν δὲ τῷ πάθει προσέθηκεν ὁ καιρὸς. Εἰκάδι γὰρ ἡ φρουρὰ Βοηδρομιῶνος εἰσέχθη, μυστηρίων ὄντων, ἢ τὸν Ἰακχον ἐξ ἄστεος Ἐλευσίναδε πέμπουσιν· ὥστε τῆς τελετῆς συγχυθείσης, ἀναλογίζεσθαι τοὺς πολλοὺς καὶ τὰ πρεσβύτερα τῶν θεῶν καὶ τὰ πρόσφατα. Πάλαι μὲν γὰρ ἐν τοῖς ἀρίστοις εὐτυχήμασι τὰς μυστικὰς ὀψεις καὶ φωνὰς παραγενέσθαι σὺν

ἐκπλήξει καὶ θάμβει τῶν πολεμίων· νῦν δὲ τοῖς αὐτοῖς ἱεροῖς τὰ δυσχερέστατα πάθη τῆς Ἑλλάδος ἐπισκοπεῖν τοὺς θεοὺς, καὶ καθυβρίζεσθαι τὸν ἁγιώτατον τοῦ χρόνου καὶ ἥδισον αὐτοῖς, ἐπώνυμον τῶν μεγίστων κακῶν γενόμενον. Πρότερον μὲν οὖν ὀλίγοις ἔτεσι χρησμὸν ἐξήνεγκαν αἱ Δωδωνίδες τῇ πόλει, τὰ ἀκρωτήρια τῆς Ἀρτέμιδος φυλάσσειν, ὅπως ἄλλοι μὴ λάθωσι· τότε δὲ περὶ τὰς ἡμέρας ἐκείνας αἰταινῆαι μὲν, αἷς περιελίττουσι τὰς μυστικὰς κοίτας, βαπτόμεναι θάψινον ἀντὶ φοινικοῦ χρῶμα καὶ νεκρῶδες ἀνήνεγκαν· Ὁ δὲ μεῖζον ἦν, τὰ παραβαπτόμενα τῶν ἰδιωτικῶν πάντα τὸ προσῆκον ἄνθος ἔσχε. Μῦσῃν δὲ λούοντα χοιρίδιον ἐν Κανθάρῳ λιμένι κῆτος συνέλαβε, καὶ τὰ κάτω μέρη τοῦ σώματος ἄχρι τῆς κοιλίας κατέπει· προδεικνύντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ φανερώς, ὅτι τῶν κάτω καὶ πρὸς θαλάσσην τερηθέντες, τὴν ἄνω πόλιν διαφυλάξουσιν. Ἡ μὲν οὖν φρουρὰ διὰ Μένυλλον οὐδὲν ἠνίασε τοὺς ἀνθρώπους. Τῶν δ' ἀποψηρισθέντων τοῦ πολιτεύματος διὰ πενίαν ὑπὲρ μυρίους καὶ δισχιλίους γενομένων, οἳ τε μένοντες ἐδόκουν σχέτλια καὶ ἄτιμα πάσχειν, οἳ τε διὰ τοῦτο τὴν πόλιν ἐκλιπόντες, καὶ μεταστάντες εἰς Θράκην, Ἀντιπάτρου γῆν καὶ πόλιν αὐτοῖς παρασχόντος, ἐκ πεπολιορκημένοις ἐώκεσαν.

ΚΘ. Ὁ δὲ Δημοσθένης ἐν Καλαυρία καὶ Ὑπερίδου πρὸς Κλεωναῖς θάνατος, περὶ ὧν ἐν ἄλλοις προγέγραπται, μονονοῦκ ἔρωτα καὶ πόθον Ἀθηναίοις Ἀλεξάνδρου καὶ Φιλίππου παρίστη. Καὶ ὅπερ ὕστερον, ἀναιρεθέντος Ἀντιγόνου, καὶ τῶν ἀνελόντων ἐκεῖνον ἀρξαμένων βιάζεσθαι καὶ λυπεῖν τοὺς ἀνθρώπους, ἀνὴρ ἄγροικος ἐν Φρυγίᾳ χωρίον ὀρύττων, πυθομένου τινός· « Τί » ποιεῖς » ; στενάξας· « Ἀντίγονον, εἶπε, ζητῶ » τοῦτο πολλοῖς ἐπῆει λέγειν, διαμνημονεύουσι τὸν ἐκείνων τῶν βασιλέων θυμὸν, ὡς τὸ μέγα καὶ γενναῖον εὐπαραίτητον εἶχον, οὐχ ὥσπερ Ἀντίπατρος, ὃς ἰδιώτου προσώπῳ, καὶ φαυλότητι χλαμυδίου,

καὶ δικίτης εὐτελείᾳ κατειρωνευόμενος τὴν ἐξουσίαν, ἐπαχθέ-
 τερὸς ἦν τοῖς πάσχοσι κακῶς δεσπότης καὶ τύραννος. Ὅμως
 δ' οὖν ὁ Φωκίων καὶ φυγῆς ἀπῆλλαξε πολλοὺς, δεηθεὶς τοῦ
 Ἀντιπάτρου· καὶ φεύγουσι διεπράξατο, μὴ, καθάπερ οἱ λοιποὶ
 τῶν μεθισταμένων, ὑπὲρ τὰ Κεραύνια ὄρη καὶ τὸν Ταίναρον ἐκ-
 πεσεῖν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ἐν Πελοποννήσῳ κατοικεῖν· ὧν καὶ
 Ἀγωνίδης ἦν ὁ συκοφάντης. Ἐπιμελόμενος δὲ τῶν κατὰ τὴν
 πόλιν πράως καὶ νομίμως, τοὺς μὲν ἀστέιους καὶ χαρίεντας ἐν
 ταῖς ἀρχαῖς ἀἰσυνεῖχε· τοὺς δὲ πολυπράγμονας καὶ νεωτεριστάς,
 αὐτῷ τῷ μὴ ἄρχειν μηδὲ θορυβεῖν ἀπομαραινόμενους, ἐδίδασκε
 φιλοχωρεῖν, καὶ ἀγαπᾶν γεωργοῦντας. Ὅρων δὲ τὸν Ξενοκράτην
 τελοῦντα τὸ μετοίκιον, ἐβούλετο γράφαι πολίτην· ὁ δ' ἀπέειπε,
 φήσας, οὐκ ἂν μετασχεῖν ταύτης τῆς πολιτείας, περὶ ἧς ἐπρέ-
 σθευεν, ἵνα μὴ γένηται.

Α. Τοῦ δὲ Μενύλλου δωρεάν αὐτῷ καὶ χρήματα διδόντος,
 ἀπεκρίνατο, μὴτ' ἐκεῖνον Ἀλεξάνδρου βελτίονα εἶναι, μήτε κρείτ-
 τονα τὴν αἰτίαν, ἐφ' ἣ λήφεται νῦν ὁ τότε μὴ δεξάμενος. Ἀλλὰ
 Φώκῳ γε τῷ παιδί λαβεῖν δεομένου τοῦ Μενύλλου· « Φώκῳ μὲν
 » (εἶπεν), ἐὰν μὲν σωφρονῇ μεταβαλόμενος, ἀρκέσει τὰ τοῦ
 » πατρός· ὡς δ' ἔχει νῦν, οὐδὲν ἱκανόν ἐστιν ». Ἀντιπάτρῳ δὲ
 τραχύτερον ἀπεκρίνατο, βουλομένῳ τι γίνεσθαι δι' αὐτοῦ τῶν
 μὴ πρεπόντων· « Οὐ δύναται (γὰρ εἶπεν) Ἀντίπατρος ἅμα
 » μοι καὶ φίλῳ καὶ κόλακι χρῆσθαι ». Τὸν δ' Ἀντίπατρον αὐτὸν
 εἰπεῖν λέγουσιν, ὡς, δυεῖν αὐτῷ φίλων Ἀθηνησιν ὄντων, Φω-
 κίωνος καὶ Δημάδου, τὸν μὲν λαβεῖν οὐ πέπεικε, τὸν δὲ διδοὺς
 οὐκ ἐμπέπληκε. Καὶ μέντοι Φωκίων μὲν ὡς ἀρετὴν ἐπεδείκνυτο
 τὴν πενίαν, ἐν ἣ τοσαυτάκις Ἀθηναίων στρατηγήσας καὶ βασιλεῦσι
 φίλοις χρησάμενος ἐγκατεγήρασε. Δημάδης δὲ τῷ πλούτῳ καὶ πα-
 ρανομῶν ἐκαλλωπίζετο· Νόμου γὰρ ὄντος Ἀθήνησι τότε, μὴ χο-
 ρεῦειν ξένον, ἢ χιλίας ἀποτίνειν τὸν χορηγόν, ἅπαντας εἰσαγαγών

ξένους τοὺς χορεύοντας, ἑκατὸν ὄντας, ἅμα καὶ τὴν ζημίαν ἀνὰ χιλίας ὑπὲρ ἑκάστου εἰσήνεγκεν εἰς τὸ θέατρον. Δημέα δὲ, τῷ υἱῷ, νύμφην ἀγόμενος· « Ἐμοῦ μὲν (εἶπεν), ὦ παῖ, τὴν σὴν » μητέρα γαμοῦντος, οὐδ' ὁ γείτων ἤσθετο· τοῖς δὲ σοῖς γάμοις » καὶ βασιλεῖς καὶ δυνάσται συγχωροῦσιν ». Ἐνοχλούντων δὲ τῷ Φωκίωνι τῶν Ἀθηναίων, ὅπως ἀπαλλάξῃ τὴν φρουρὰν πείσας τὸν Ἀντίπατρον, εἴτε μὴ προσδοκῶν πείσειν, εἴτε μᾶλλον ὁρῶν σωφρονούντα τὸν δῆμον καὶ πολιτευόμενον εὐτάκτως διὰ τὸν φόβον, ἐκείνην μὲν αἰεὶ διωθεῖτο τὴν πρεσβείαν, τὰ δὲ χρήματα μὴ πράττειν, ἀλλὰ μέλλειν καὶ ἀναβάλλεσθαι τὸν Ἀντίπατρον ἔπεισε. Μεταβάντες οὖν Δημάδην παρεκάλουν. Ὁ δὲ προθύμως ὑπέστη, καὶ τὸν υἱὸν ἔχων ἀπῆρεν εἰς Μακεδονίαν, ὑπὸ δαίμονός τινος, ὡς ἔοικεν, εἰς τοῦτο καιροῦ κομισθεὶς, ἐν ᾧ κατείχετο μὲν Ἀντίπατρος ἤδη νόσῳ, Κάσσανδρος δὲ τῶν πραγμάτων ἐγκρατὴς γεγονώς, εὔρεν ἐπιστολὴν Δημάδου γεγραμμένην πρὸς Ἀντίγονον εἰς Ἀσίαν, παρακαλοῦντος αὐτὸν ἐπιφανῆναι τοῖς περὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ Μακεδονίαν, ἐκ παλαιοῦ καὶ σαπροῦ κρεμαμένοις στήμονος, τὸν Ἀντίπατρον οὕτω σκώψαντος. Ὡς οὖν εἶδεν αὐτὸν ἀφιγμένον ὁ Κάσσανδρος συνέλαβε, καὶ πρῶτα μὲν τὸν υἱὸν ἐγγρὺς προσαγαγὼν προέσφαξεν, ὥστε καταδέξασθαι τοῖς κόλποις τὸ αἷμα τὸν πατέρα, καὶ καταπλησθῆναι τοῦ φόνου· μετὰ ταῦτα δ' εἰς ἀχαριστίαν αὐτὸν καὶ προδοσίαν πολλὰ λουδορήσας καὶ καθυβρίσας ἀπέκτεινεν.

ΛΑ. Ἐπεὶ δ' Ἀντίπατρος, ἀποδείξας Πολυπέρχοντα στρατηγὸν, Κάσσανδρον δὲ χιλιάρχον, ἐξέλιπεν, εὐθύς διαναστάς ὁ Κάσσανδρος καὶ προκαταλαμβάνων τὰ πράγματα, πέμπει κατὰ τάχος Νικάνورا τῷ Μενύλλῳ διάδοχον τῆς φυλαρχίας, πρὶν ἔκδηλον τὸν Ἀντιπάτρου θάνατον γενέσθαι, κελεύσας τὴν Μουχυρίαν παραλαβεῖν. Γενομένου δὲ τούτου, καὶ μεθ' ἡμέρας ὀλίγας πυθόμενων τῶν Ἀθηναίων, ὅτι τέθνηκεν ὁ Ἀντίπατρος, ἐν

αἰτίαις ὁ Φωκίων ἦν, καὶ κακῶς ἤκουεν, ὥς προαισθόμενος, καὶ κατασιωπήσας, χάριτι τοῦ Νικάνωρος. Ὁ δὲ τούτῳ μὲν οὐκ ἐφρόντιζεν· ἐντυγχάνων δὲ τῷ Νικάνωρι καὶ διαλεγόμενος, εἰς τε ἄλλα τοῖς Ἀθηναίοις πρᾶον αὐτὸν καὶ κεχαρισμένον παρεῖχε, καὶ φιλοτιμίας τινὰς ἔπεισε καὶ δαπάνας ὑποστῆναι γενόμενον ἀγνοοθέντην

ΑΒ. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Πολυπέρχων τὴν τοῦ βασιλέως ἐπιμέλειαν ἔχων ὑφ' αὐτῷ, καὶ καταπολιτευόμενος τὸν Κᾶσσανδρον, ἔπεμψεν ἐπιστολὴν τοῖς ἐν ἄστει γεγραμμένην, ὥς τοῦ βασιλέως ἀποδιδόντος αὐτοῖς τὴν δημοκρατίαν, καὶ πολιτεύεσθαι κατὰ τὰ πάτρια πάντας Ἀθηναίους κελεύοντος. Ἦν δὲ τοῦτο κατὰ τοῦ Φωκίωνος ἐπιβουλὴ. Συσκευαζόμενος γὰρ εἰς ἑαυτὸν, ὥς μικρὸν ὕστερον ἔδειξε τοῖς ἔργοις, ὁ Πολυπέρχων τὴν πόλιν, οὐδὲν ἤλπιζε περαίνειν, μὴ τοῦ Φωκίωνος ἐκπεσόντος· ἐκπεσεῖσθαι δ' ἐκεῖνον, ἅμα τῶν ἀπεψηφισμένων ἐπιχυθέντων τῇ πολιτείᾳ, καὶ πάλιν τὸ βῆμα δημαγωγῶν κατασχόντων καὶ συκοφαντῶν. Ὑποκινουμένων δὲ πρὸς ταῦτα τῶν Ἀθηναίων, βουλόμενος ἐν-τυχεῖν αὐτοῖς ὁ Νικάνωρ ἐν Πειραιεῖ, βουλῆς γενομένης, παρῆλθε, τῷ Φωκίῳ ἐμπιστεύσας τὸ σῶμα. Δερκύλλου δὲ, τοῦ ἐπὶ τῆς χώρας στρατηγοῦ, συλλαβεῖν αὐτὸν ἐπιχειρίσαντος, ἐκεῖνος μὲν προαισθόμενος ἐξεπήδησε, καὶ φανερός ἦν εὐθὺς ἀμυνόμενος τὴν πόλιν. Ὁ δὲ Φωκίων, ἐπὶ τὸ προέσθαι τὸν ἄνδρα καὶ μὴ κατασχεῖν ἐγκαλούμενος, ἔφη, πιστεύειν μὲν τῷ Νικάνωρι, καὶ μηδὲν ἀπ' αὐτοῦ προσδοκᾶν δεινόν· εἰ δὲ μὴ, μᾶλλον ἐθέλειν ἀδικούμενος, ἢ ἀδικῶν, φανερός γενέσθαι. Τοῦτο δ' ὑπὲρ αὐτοῦ μὲν ἂν τινι σκοποῦντι δοκοίη καλοκκαγαθικῶς λελέχθαι καὶ γενναίως· ὁ δ' εἰς πατρίδος ἀποκινδυνεύων σωτηρίαν, καὶ ταῦτα στρατηγός καὶ ἄρχων, οὐκ οἶδα μὴ μεῖζόν τι παραβαίνει καὶ πρεσβύτερον τὸ πρὸς τοὺς πολίτας δίκαιον. Οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνό ἐστιν εἰπεῖν, ὅτι φοβούμενος μὲν εἰς πόλεμον ἐμβαλεῖν

τὴν πόλιν ὁ Φωκίων, ἀπέσχετο τοῦ Νικάνωρος, ἄλλως δὲ προὔ-
 βάλλετο τὴν πίσιν καὶ τὸ δίκαιον, ὅπως αἰδούμενος ἐκεῖνος,
 ἡσυχίαν ἄγῃ, καὶ μηδὲν ἀδικῇ τοὺς Ἀθηναίους· ἀλλ' ὄντως
 ἔοικεν ἰσχυρά τις αὐτῷ περὶ τοῦ Νικάνωρος ἐγγενέσθαι πίσις,
 ὅν γε πολλῶν προσδιαβαλλόντων καὶ κατηγορούντων ἐπιτίθεσθαι
 τῷ Πειραιεῖ, καὶ διαβιβάζειν εἰς Σαλαμῖνα ξένους, καὶ διαφθεί-
 ρειν τινὰς τῶν ἐν Πειραιεῖ κατοικούντων, οὐ προσήκατο τὸν λό-
 γον, οὐδ' ἐπίστευσεν· ἀλλὰ καὶ Φιλομήδου τοῦ Λαμπρέως ψήφι-
 σμα γράψαντος, Ἀθηναίους ἅπαντας ἐν τοῖς ὅπλοις εἶναι, καὶ τῷ
 στρατηγῷ Φωκίῳ προσέχειν, ἡμέλησεν, ἄχρις οὗ προσάγων ὁ
 Νικάνωρ ἐκ τῆς Μουνυχίας τὰ ὅπλα τὸν Πειραιᾶ περιεσάφρυσσε.

ΔΓ. Πραττομένων δὲ τούτων, ὁ μὲν Φωκίων ἐθορυβεῖτο,
 καὶ καταφρονεῖτο, τοὺς Ἀθηναίους ἐξάγειν βουλόμενος· Ἀλέ-
 ξανδρος δ', ὁ Πολυπέρχοντος υἱός, ἦκε μετὰ δυνάμειος, λόγῳ
 μὲν ἐπὶ τὸν Νικάνωρα τοῖς ἐν ἄσει βοηθήσων, ἔργῳ δὲ τὴν
 πόλιν, εἰ δύναιτο, καταληψόμενος, αὐτὴν ἐκυτῇ περιπετῇ γενο-
 μένην. Οἳ τε γὰρ φυγάδες, αὐτῷ συνεισβαλόντες, εὐθύς ἦσαν ἐν
 ἄσει· καὶ τῶν ξένων ἅμα καὶ τῶν ἀτίμων πρὸς αὐτοὺς εἰσδρα-
 μόντων, ἐκκλησίᾳ παμμιγῆς ἡθροίσθη καὶ ἄτακτος, ἐν ἣ τὸν
 Φωκίωνα τῆς ἀρχῆς ἀπολύσαντες, ἐτέρους εἵλοντο στρατηγούς.
 Εἰ δὲ μὴ συνιὼν εἰς λόγους ὁ Ἀλέξανδρος τῷ Νικάνωρι μόνος,
 παρὰ τὸ τεῖχος ὤρθη, καὶ τοῦτο ποιούντες πολλάκις, ὑποψίαν
 τοῖς Ἀθηναίοις παρέσχον, οὐκ ἂν ἡ πόλις διέφυγε τὸν κίνδυνον.
 Ἐπεὶ δ' Ἀγωνιδῆς, ὁ ῥήτωρ, εὐθύς ἐπεφύετο τοῖς περὶ τὸν
 Φωκίωνα, καὶ κατηγόρει προδοσίας, οἱ μὲν περὶ Καλλιμέδοντα
 καὶ Χαρικλέα φοβηθέντες ἀπῆλθον ἐκ τῆς πόλεως· ὁ δὲ Φωκίων,
 καὶ μετ' αὐτοῦ τῶν φίλων οἱ παραμείναντες ὥχοντο πρὸς Πολυ-
 πέρχοντα· καὶ συνεξῆλθον αὐτοῖς, χάριτι τοῦ Φωκίωνος, ὁ
 Πλαταιεὺς Σόλων, καὶ Δείναρχος ὁ Κορίνθιος, ἐπιτήδαιοι τοῦ
 Πολυπέρχοντος εἶναι δοκοῦντες καὶ συνήθεις. Ἀρρώστια δὲ χρρ.

σαμένου τοῦ Δεινάρχου, συχνὰς ἡμέρας ἐν Ἑλατεῖα διέτριψαν. Ἐν αἷς, Ἀγωνίδου πείσαντος, Ἀρχεστράτου δὲ τὸ ψήφισμα γράψαντος, ἔπεμπε πρεσβείαν ὁ δῆμος κατηγορήσουςαν τοῦ Φωκίωνος. Ἄμα δὲ καὶ συνέμιζαν ἀμφοτέρω τῷ Πολυπέρχοντι, μετὰ τοῦ βασιλέως πορευομένῳ, περὶ κώμην τινὰ τῆς Φωκίδος, Φαρύγας, κειμένην περὶ τὸ Ἀκρούριον ὄρος, ὃ νῦν Γαλῆτην καλοῦσιν. Ἐνταῦθα δὴ θείς ὁ Πολυπέρχων τὸν χρυσοῦν οὐρανίσκον, καὶ καθίσας ὑπ' αὐτῷ τὸν βασιλέα καὶ τοὺς φίλους, τὸν μὲν Δεινάρχον εὐθὺς ἐκ προόδου λαβεῖν ἐκέλευσε, καὶ σρεβλώσαντας ἀποκτεῖναι, τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἀπέδωκε λόγον. ὧς δὲ θόρυβον καὶ κραυγὴν ἐποίουν, ἀντικατηγοροῦντες ἀλλήλων ἐν τῷ συνεδρίῳ, καὶ προσελθὼν ὁ Ἀγωνίδης εἶπεν· « Ἄπαντας ἡμᾶς «εἰς μίαν ἐμβαλόντες γαλεάγραν, Ἀθηναίοις ἀναπέμφατε λόγον « ὑφέξοντας »· ὁ μὲν βασιλεὺς ἐγέλασεν, οἱ δὲ περιεσῶτες τῷ συνεδρίῳ Μακεδόνες καὶ ξένοι, σχολὴν ἄγοντες, ἐπεθύμουν ἀκούειν, καὶ τοὺς πρέσβεις παρεκάλουν ἀπὸ νεύματος, ἐνταῦθα πειεῖσθαι τὴν κατηγορίαν. Ἦν δ' οὐδὲν ἴσον, ἀλλὰ τῷ Φωκίῳ πολ- λάκις ἀντέκρουσεν ὁ Πολυπέρχων λέγοντι, μέχρις οὗ τῇ βακτηρίᾳ πατάξας τὴν γῆν, ἀπέσκησε καὶ κατεσιώπησεν. Ἠγήμονος δὴ φήσαντος, ὅτι μάρτυς αὐτῷ τῆς πρὸς τὸν δῆμον εὐνοίας Πολυπέρχων ἐστί· καὶ τοῦ Πολυπέρχοντος ἀποκριναμένου πρὸς ὀργήν, « Παῦσαί μου πρὸς τὸν βασιλέα καταψευδόμενος » ἀναπηδήσας ὁ βασιλεὺς ὤρμησε λόγχῃ τὸν Ἠγήμονα πατάξαι. Ταχὺ δὲ τοῦ Πολυπέρχοντος περιλαβόντος αὐτὸν, οὕτω διελύθη τὸ συνέδριον.

ΑΔ. Τὸν δὲ Φωκίωνα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ φυλακῆς περιεχούσης, ὅσοι τῶν ἐταίρων ἔτυχον οὐκ ἐγγὺς ἐσῶτες, ὡς τοῦτ' εἶδον, ἐγκαλυψάμενοι, καὶ διαφυγόντες ἐσώθησαν. Ἐκείνους δὲ, Κλεῖτος εἰς Ἀθήνας ἀνήγε, λόγῳ μὲν κριθησομένους, ἔργῳ δ' ἀποθανεῖν κατακεκριμένους. Καὶ προσῆν τὸ σχῆμα τῇ κομιδῇ

λυπηρὸν, ἐφ' ἀμύξαις κομιζομένων αὐτῶν διὰ τοῦ Κεραιικοῦ
 πρὸς τὸ θέατρον. Ἐκεῖ γὰρ αὐτοὺς προσαγαγὼν ὁ Κλεῖτος
 συνεῖχεν ἄχρις οὗ τὴν ἐκκλησίαν ἐπλήρωσαν οἱ ἄρχοντες, οὐ
 δοῦλον, οὐ ξένον, οὐκ ἄτιμον ἀποκρίναντες, ἀλλὰ πᾶσι καὶ
 πάσαις ἀνακπεπταμένον τὸ βῆμα καὶ τὸ θέατρον παρασχόντες.
 Ἐπεὶ δ' ἦ τ' ἐπιστολὴ τοῦ βασιλέως ἀνεγνώσθη, λέγοντος αὐτῷ
 μὲν ἐγνώσθαι προδότας γεγονέναι τοὺς ἄνδρας, ἐκείνοις δὲ
 διδόναι τὴν κρίσιν ἐλευθέροις ἤδη καὶ αὐτονόμοις οὔσι, καὶ
 τοὺς ἄνδρας ὁ Κλεῖτος εἰσήγαγεν· οἱ μὲν βέλτιστοι τῶν πολι-
 τῶν, ὁφθέντος τοῦ Φωκίωνος, ἐνεκαλύψαντο, καὶ κἄτω κύ-
 ψαντες ἐδάκρυον· εἰς δ' ἀναστὰς ἐτόλμησεν εἰπεῖν, ὅτι, τηλι-
 καύτην κρίσιν ἐγκεχειρικότες τῷ δήμῳ τοῦ βασιλέως, καλῶς
 ἔχει τοὺς δούλους καὶ τοὺς ξένους ἀπελθεῖν ἐκ τῆς ἐκκλησίας.
 Οὐκ ἀνασχομένων δὲ τῶν πολλῶν, ἀλλ' ἀνακραγόντων βάλ-
 λειν τοὺς ὀλιγαρχικοὺς καὶ μισοδήμους, ἄλλοι μὲν οὐδεὶς
 ὑπὲρ τοῦ Φωκίωνος ἐπεχείρησεν εἰπεῖν, αὐτὸς δὲ χαλεπῶς καὶ
 μόλις ἐξάκουσθεις· « Πότερον (εἶπεν), ἀδίκως, ἢ δικαίως,
 » ἀποκτείνει βούλεσθε ἡμᾶς »; Ἀποκριναμένων δὲ τινῶν, ὅτι
 δικαίως· « Καὶ τοῦτο (ἔφη) πῶς γνώσεσθε, μὴ ἀκούσαν-
 » τες »; Ἐπεὶ δ' οὐδὲν μᾶλλον ἤκουον, ἐγγυτέρῳ προσελ-
 θὼν· « Ἐγὼ μὲν (εἶπεν) ἀδικεῖν ὁμολογῶ, καὶ θανάτου τιμῶμαι
 » τὰ πεπολιτευμένα ἐμαυτῷ· τούτους δ', ἄνδρες Ἀθηναῖται,
 » διὰ τί ἀποκτενεῖτε, μηδὲν ἀδικοῦντας »; Ἀποκριναμένων
 δὲ πολλῶν, « Ὅτι σοὶ φίλοι εἰσίν », ὁ μὲν Φωκίων ἀποστὰς
 ἡσυχίαν ἤγειν· ὁ δ' Ἀγνωνίδης ψήφισμα γεγραμμένον ἔχων
 ἀνέγνω, καθ' ὃ τὸν δῆμον ἔδει χειροτονεῖν περὶ τῶν ἀνδρῶν,
 εἰ δοκοῦσιν ἀδικεῖν· τοὺς δ' ἄνδρας, ἂν καταχειροτονηθῶσιν,
 ἀποθνήσκειν.

ΔΕ. Ἀναγνώσθέντος δὲ τοῦ ψηφίσματος, ἤξιον τινὲς προσ-
 γράφειν, ὅπως καὶ σρεβλωθεὶς Φωκίων ἀποθάνοι, καὶ τὸν τρε-

χὸν εἰσφέρειν, καὶ τοὺς ὑπηρέτας καλεῖν προσέταττον. Ὁ δ' Ἀγνωνίδης καὶ τὸν Κλεῖτον ὁρῶν δυσχεραίνοντα, καὶ τὸ πρᾶγμα βαρβαρικὸν εἶναι καὶ μιὰρὸν ἡγούμενος· « Ὅταν (ἔφη) Καλ-
 » λιμέδοντα τὸν μασιγίαν λάβωμεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, *λα-
 » βόντες* σρεβλώσομεν· περὶ δὲ Φωκίωνος οὐδὲν ἐγὼ γράφω
 » τοιοῦτον ». Ἐνταῦθα τῶν ἐπιεικῶν τις ὑπεφώνησεν· « Ὁρθῶς
 » γε σὺ ποιῶν· ἂν γὰρ Φωκίωνα βασανίσωμεν, σὲ τί ποιήσο-
 » μεν »; Ἐπικυρωθέντος δὲ τοῦ ψηφίσματος, καὶ τῆς χειρο-
 » τονίας ἀποδοθείσης, οὐδεὶς καθήμενος, ἀλλὰ πάντες ἐξανα-
 » σάντες, οἱ δὲ πλεῖστοι καὶ σφραγιστάμενοι, κατεχειροτόνησαν
 αὐτῶν θάνατον· ἦσαν δὲ σὺν τῷ Φωκίῳ Νικοκλῆς, Θού-
 » διππος, Ἡγήμων, Πυθοκλῆς. Δημητρίου δὲ τοῦ Φαληρέως,
 καὶ Καλλιμέδοντος, καὶ Χαρικλέους, καὶ τινων ἄλλων, ἀπόντων
 κατεψηφίσθη θάνατος.

Ας. Ὡς οὖν διαλύσαντες τὴν ἐκκλησίαν ἦγον εἰς τὸ δε-
 σμωτήριον τοὺς ἄνδρας, οἱ μὲν ἄλλοι, περιπλεκομένων τῶν φίλων
 αὐτοῖς καὶ οἰκείων, ὀδυρόμενοι καὶ καταθρηνοῦντες ἐβάδιζον·
 τὸ δὲ Φωκίωνος πρόσωπον, οἷον ὅτε στρατηγῶν ἀπ' ἐκκλησίας
 προὔπεμπετο, βλέποντες, ἐθαύμαζον τὴν ἀπάθειαν καὶ μεγα-
 λοψυχίαν τοῦ ἀνδρός. Οἱ δ' ἐχθροὶ κακῶς ἔλεγον παρατρέχοντες·
 εἰς δὲ καὶ προσέπτυσεν ἐξεναντίας προσελθών. Ὅτε καὶ τὸν
 Φωκίωνα λέγεται βλέψαντα πρὸς τοὺς ἄρχοντας εἰπεῖν· « Οὐ
 » παύσει τις ἀσχημονοῦντα τοῦτον »; Ἐπεὶ δὲ Θούδιππος ἐν τῷ
 δεσμωτηρίῳ γενόμενος, καὶ τὸ κώνειον ὁρῶν τριδόμενον, ἡγα-
 νάκτει, καὶ κατέκλαιε τὴν συμφορὰν, ὥς οὐ προσηκόντως τῷ
 Φωκίῳ συναπολλύμενος· « Εἴτ' οὐκ ἀγαπᾷς (εἶπεν), ὅτι μετὰ
 » Φωκίωνος ἀποθνήσκεις »; Ἐρομένου δὲ τινος τῶν φίλων, εἴ τι
 πρὸς Φῶκον λέγει, τὸν υἱόν· « Πάνυ μὲν οὖν (ἔφη), λέγω μὴ
 » μνησικαχεῖν Ἀθηναίους ». Τοῦ δὲ Νικοκλέους, ὃς ἦν αὐτῷ
 πιστότατος τῶν φίλων, παρακαλοῦντος, ὅπως αὐτὸν ἐάσῃ τὸ

φάρμακον πιεῖν πρότερον· « Βαρὺ μὲν (εἶπεν), ὦ Νικόκλεις, » ἐμοὶ τὸ αἶτημα καὶ λυπηρόν· ἐπεὶ δ' οὐδ' ἐν ἄλλῳ οὐδέποτε σοὶ » παρὰ τὸν βίον οὐδενὶ ἡχαρίστησα, καὶ τοῦτο συγχωρῶ ». Πεπωκότων δ' ἤδη πάντων, τὸ φάρμακον ἐπέλιπε, καὶ ὁ δὴ μόσιος οὐκ ἔφη τρίψειν ἕτερον, εἰ μὴ λάβῃ δώδεκα δραχμὰς, ὅσου τὴν ὀλκὴν ὠνεῖται. Χρόνου δὲ διαγενομένου καὶ διατριβῆς, ὁ Φωκίων καλέσας τινὰ τῶν φίλων καὶ εἰπὼν, « Ἡ μὴδὲ ἀπο- » θανεῖν Ἀθήνησι δωρεάν ἐστιν »! ἐκέλευσε τῷ ἀνθρώπῳ δοῦναι τὸ κερμάτιον.

ΛΖ. Ἦν δ' ἡμέρα μηνὸς Μουνυχιῶνος ἐνάτῃ ἐπὶ δέκα, καὶ τῷ Διὶ τὴν πομπὴν πέμποντες οἱ ἵππεῖς παρεζήσαν. Ὡν οἱ μὲν ἀφείλοντο τοὺς σεράνους, οἱ δὲ πρὸς τὰς θύρας δεδακρυμένοι τῆς εἰρκτῆς ἀπέβλεψαν. Ἐφάνη δὲ τοῖς μὴ παντάπασιν ὠμοῖς καὶ διεσθαρμένοις ὑπ' ὀργῆς καὶ φθόνου τὴν ψυχὴν, ἀνοσιώτατον γεγονέναι, τὸ μὴδ' ἐπισχεῖν τὴν ἡμέραν ἐκείνην, μὴδὲ καθαρεῦσαι δημοσίου φόνου τὴν πόλιν ἐορτάζουσιν. Οὐ μὴν ἀλλ' ὥσπερ ἐνδεέστερον ἡγωνισμένοις τοῖς ἐχθροῖς ἔδοξε καὶ τὸ σῶμα τοῦ Φωκίωνος ἐξορίσαι, καὶ μὴδὲ πῦρ ἐναῦσαι μὴδένα πρὸς τὴν ταφὴν Ἀθηναίων. Διὸ φίλος μὲν αὐτοῖς ἐτόλμησεν ἄψασθαι τοῦ σώματος· Κωνωπίων δὲ τις, ὑπουργεῖν εἰθισμένος τὰ τριαῦτα μισθοῦ, κομισθέντα τὸν νεκρὸν ὑπὲρ τὴν Ἐλευσῖνα, πῦρ λαβὼν ἐκ τῆς Μεγαρικῆς ἔκαυσε. Καὶ Μεγαρικὴ γυνὴ παροῦσα μετὰ τῶν θεραπαινίδων, ἔχωσε μὲν αὐτόθι χῶμα κενὸν καὶ κατέσπεισεν· ἐνθεμένῃ δὲ τῷ κόλπῳ τὰ ὅσα, καὶ κομίσασα νύκτωρ εἰς τὴν οἰκίαν, κατῶρυξε παρὰ τὴν ἑστίαν, εἰποῦσα· « Σοὶ, ὦ φίλῃ ἐστία, παρακατατίθεμαι ταῦτα » ἀνδρὸς ἀγαθοῦ λείψανα· σὺ δ' αὐτὰ τοῖς πατρώοις ἀπόδος » ἡρίοις, ὅταν Ἀθηναῖοι σωφρονήσωσι ».

ΛΗ. Καὶ μέντοι χρόνου βραχέος διαγενομένου, καὶ τῶν πραγμάτων διδασκόντων, οἷον ἐπιστάτην καὶ φύλακα σωφροσύνης

καὶ δικαιοσύνης ὁ δῆμος ἀπώλεσεν, ἀνδριάντα μὲν αὐτοῦ χάλ-
 κοῦν ἀνέστησαν, ἔθαψαν δὲ δημοσίοις τέλεσι τὰ ὅσα. Τῶν δὲ
 κατηγορῶν Ἀγνωνίδην μὲν αὐτοὶ, θάνατον καταχειροτονήσαντες,
 ἀπέκτειναν. Ἐπίκουρον δὲ καὶ Δημόφιλον, ἀποδράντας ἐκ τῆς
 πόλεως, ἀνευρὼν ὁ τοῦ Φωκίωνος υἱὸς ἐτιμωρήσατο. Τοῦτον
 οὔτε τᾶλλα σπουδαῖον ἄνδρα γενέσθαι φασί, καὶ παιδίσκης
 ἐρῶντα παρὰ πορνοβοσκῷ τρεφομένης, κατὰ τύχην Θεοδώρῳ
 τῷ ἀθέῳ παραγενέσθαι, λόγον ἐν Αὐκείῳ διαλεγομένῳ τοιοῦ-
 τον· « Εἰ τὸ φίλον λύσασθαι μὴ αἰσχρὸν ἐστίν, οὐδὲ τὸ φίλην
 » ὁμοίως· εἰ δὲ μὴ τὸ ἐταῖρον, οὐδὲ τὸ ἐταίραν » θέμενον οὖν
 ἑαυτῷ πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τὸν λόγον, ὥς εὖ ἔχοντα, λύσασθαι
 τὴν ἐταίραν. Ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ Φωκίωνά· πραχθέντα τῶν περὶ
 Σωκράτην πάλιν ἀνέμνησε τοὺς Ἕλληνας, ὡς ὁμοιοτάτης ἐκείνῃ
 τῆς ἀμαρτίας ταύτης καὶ δυστυχίας τῇ πόλει γενομένης.

ΠΑ. ΚΑΤΩΝ Ο ΝΕΩΤΕΡΟΣ.

ΚΑΤΩΝΙ δὲ τὸ μὲν γένος ἀρχὴν ἐπιφανείας ἔλαβε καὶ δόξης ἀπὸ τοῦ προπάππου Κάτωνος, ἀνδρὸς ἐν δόξῃ καὶ δυνάμει μάλιστα Ῥωμαίων γενομένου δι' ἀρετὴν, ὡς ἐν τοῖς περὶ ἐκείνου γέγραπται· κατελείφθη δὲ γονέων ὀρφανὸς μετ' ἀδελφοῦ Καίπιωνος καὶ Πορκίας ἀδελφῆς. Ἦν δὲ καὶ Σερβιλία Κάτωνος ὁμομήτριος ἀδελφή. Καὶ πάντες οὗτοι παρὰ Λιβίῳ Δρούσῳ τροφὴν καὶ δίαιταν εἶχον, θείῳ μὲν ὄντι πρὸς μητρός, ἄγοντι δὲ τὴν πολιτείαν τότε. Καὶ γὰρ εἰπεῖν δεινότατος ἦν, καὶ τᾶλλα σῶφρων ἀνὴρ ἐν τοῖς μάλιστα, καὶ φρονήματος οὐδενὶ Ῥωμαίων ὑψιέμενος. Λέγεται δὲ Κάτων εὐθύς ἐκ παιδίου τῇ τε φωνῇ, καὶ τῷ προσώπῳ, καὶ ταῖς περὶ τῆς παιδείας διατριβαῖς ἡθὺς ὑποφαίνειν ἄτρεπτον καὶ ἀπαθὲς καὶ βέβαιον ἐν πᾶσιν. Ἰσχύον τε γὰρ εἶχον αὐτοῦ παρ' ἡλικίαν τελεσιουργὸν αἱ ὁρμαί· καὶ τοῖς κολακεύουσι τραχὺς ὢν καὶ προσάντης, ἔτι μᾶλλον ἐκράτει τῶν ἐκφοβούντων. Ἦν δὲ καὶ πρὸς γέλωτα κομιδῇ δυσκίνητος, ἄχρι μειδιάματος σπανίως τῷ προσώπῳ διαχεόμενος, καὶ πρὸς ὀργὴν οὐ ταχύς, οὐδ' ὀλισθηρὸς· ὀργισθεὶς δὲ, δυσπαραίτητος. Ὡς οὖν εἰς τὸ μανθάνειν ἦκε, νωθρὸς ἦν ἀναλαβεῖν καὶ βραδύς· ἀναλαβὼν δὲ, κάτοχος καὶ μνημονικός. Ὁ δὲ καὶ πέφυκεν ἄλλως, τοὺς μὲν εὐφυεῖς ἀναληπτικούς μᾶλλον εἶναι, μνημονικούς δὲ, τοὺς μετὰ πόνου καὶ πραγματείας παραδεχομένους. Γίνεται γὰρ οἷον ἔγκαυμα τῆς ψυχῆς τῶν μαθημάτων ἕκαστον. Ἔοικε δὲ καὶ τὸ δύσπειστον τῷ Κάτωνι ποιεῖν ἐργωδεστέραν τὴν μάθησιν. Πάσχειν γάρ τι τὸ μανθάνειν ἀτεχνῶς ἐστὶ, καὶ τὸ πείθεσθαι ταχὺ τοῖς ἥττον ἀντέχειν δυναμένοις συμβέβηκε. Διὸ πείθονται μᾶλλον νέοι γερόντων, καὶ νοσοῦντες ὑγιαίνοντες.

των· καὶ ὅλως, ἐν οἷς τὸ ἀποροῦν ἀσθενέστατόν ἐστι, ῥᾶλλον τὸ προστιθέμενον. Τῷ μὲν τοι παιδαγωγῷ τὸ Κάτωνα πείθεσθαι μὲν λέγουσι, καὶ ποιεῖν ἅπαν τὸ προσταττόμενον, ἐκάστου δὲ τὴν αἰτίαν ἀπαιτεῖν, καὶ τὸ διὰ τί πυνθάνεσθαι. Καὶ γὰρ ἦν χαρίεις ὁ παιδαγωγὸς αὐτοῦ, καὶ λόγον ἔχων τοῦ κονδύλου προχειρότερον, ὄνομα Σαρπηδών.

Β. Ἔτι δὲ παιδὸς τοῦ Κάτωνος ὄντος, ἔπραττον οἱ σύμμαχοι τῶν Ῥωμαίων, ὅπως μεθέξουσιν τῆς ἐν Ῥώμῃ πολιτείας· καὶ Ποπέδιος Σίλων, ἀνὴρ πολεμικὸς, καὶ μέγιστον ἔχων ἀξίωμα, τοῦ δὲ Δρούσου φίλος, κατέλυσε παρ' αὐτῷ πλείονας ἡμέρας· ἐν αἷς γεγωνὺς τοῖς παιδίοις συνήθης· « Ἄγε (εἶπεν), » ὅπως ὑπὲρ ἡμῶν δεήσεσθε τοῦ θεοῦ συναγωνίσασθαι περὶ » τῆς πολιτείας ». Ὁ μὲν οὖν Καιπίων διαμειδιάσας ἐπένευσε· τοῦ δὲ Κάτωνος οὐδὲν ἀποκριναμένου, καὶ βλέποντο· εἰς τοὺς ξένους ἀτενὲς καὶ βλοσυρὸν, ὁ Ποπέδιος· « Σὺ δ' (εἶπεν) » ἡμῖν, ὦ νεκρία, τί λέγεις; οὐχ οἷος εἶ τοῖς ξένοις συλλαμ- » βάνεσθαι πρὸς τὸν θεῖον, ὥσπερ ὁ ἀδελφός »; Μὴ φθεγγομένου δὲ τοῦ Κάτωνος, ἀλλὰ τῇ σιωπῇ καὶ τῷ προσώπῳ δοκοῦντος ἀπολέγεσθαι τὴν δέησιν, ἀράμενος αὐτὸν ὁ Ποπέδιος ὑπὲρ θυρίδος, ὡς ἀφῆσων, ὁμολογεῖν ἐκέλευεν, ἢ ῥίψειν ἔφασκεν, ἅμα τῇ τε φωνῇ τραχυτέρα χρώμενος, καὶ ταῖς χερσὶν ἀπηρτημένον τὸ σῶμα πολλάκις ὑπὲρ τῆς θυρίδος κραδαίνων. Ἐπεὶ δὲ πολὺν χρόνον οὕτω διεκαρτέρησεν ὁ Κάτων ἀνέκπληκτος καὶ ἀδεής, καταθέμενος αὐτὸν ὁ Ποπέδιος, ἡσυχῇ πρὸς τοὺς φίλους εἶπεν· « Οἷον εὐτύχημα τῆς Ἰταλίας » ὁ παῖς οὗτός ἐστιν. Εἰ δ' ἀνὴρ ἦν, μίαν οὐκ ἂν οἶμαι ψῆφον » ἡμῖν ἐν τῷ δήμῳ γενέσθαι ». Πάλιν δὲ συγγενοῦς τινος ἐν γενεθλίοις καλέσαντος ἐπὶ δεῖπνον ἄλλους τε παῖδας καὶ τοὺς περὶ Κάτωνα, σχολὴν ἄγοντες ἐν τινὶ μέρει τῆς οἰκίας ἔπαιζον αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς ἀναμεμιγμένοι νεώτεροι καὶ πρεσβύ-

περοι. Τὸ δὲ παίζόμενον ἦν δίκαι καὶ κατηγορίαι, καὶ ἀγωγαὶ τῶν ἀλίσκομένων. Εἰς οὖν τῶν ἐαλωκότων παίδων, εὐπρεπὴς τὴν ὄψιν, ὑπὸ πρεσβυτέρου παιδὸς ἀχθεὶς εἰς τι δωμάτιον καὶ εἰρχθεὶς, ἐπεκαλεῖτο τὸν Κάτων. Ταχὺ δὴ τὸ γινόμενον συνεῖς, ἤκεν ἐπὶ τὰς θύρας ὁ Κάτων, καὶ διωσάμενος τοὺς προεστώτας καὶ διακλωύοντας, ἐξήγαγε τὸν παῖδα· καὶ μετ' ὀργῆς ἔχων ἀπῆλθεν οἴκαδε, καὶ παῖδες ἕτεροι συνηκολούθησαν.

Γ. Οὕτω δ' ἦν περιβόητος, ὥς, ἐπεὶ Σύλλας τὴν παιδικὴν καὶ ἱερὰν ἵπποδρομίαν, ἣν καλοῦσι Τροίαν, ἐπὶ θέαν διδάσκων, καὶ συναγαγὼν τοὺς εὐγενεῖς παῖδας, ἀπέδειξεν ἡγεμόνας δύο, ὧν τὸν μὲν ἕτερον οἱ παῖδες ἐδέξαντο διὰ τὴν μητέρα (Μετέλλης γὰρ ἦν υἱὸς, τῆς Σύλλα γυνακὸς), τὸν δ' ἕτερον, ἀδελφιδοῦν ὄντα Πομπηίου, Σέξτον, οὐκ εἶων, οὐδ' ἐβούλοντο μελετᾶν, οὐδ' ἔπεσθαι· πυνθανομένου δὲ τοῦ Σύλλα, τίνα βούλονται, πάντες ἐβόησαν, Κάτων· καὶ ὁ Σέξτος αὐτὸς εἷας παρῆκεν ὡς κρείττονι τὴν φιλοτιμίαν. Ἔτυχε δὲ καὶ φίλος ὢν ὁ Σύλλας πατρικὸς αὐτοῖς· καί ποτε προσηγάγετο καὶ προσωμίλησεν, ὀλίγοις πάνυ νέμων τοιζύτην φιλοφροσύνην, διὰ βάρους καὶ ὄγκου, ἧς εἶχεν, ἀρχῆς καὶ δυνάμεως. Μέγα δὲ ποιούμενος ὁ Σαρπηδὼν τῷτο πρὸς τιμὴν ἅμα καὶ ἀσφάλειαν, ἤγεν ἀσπασόμενον τὸν Κάτωνα συνεχῶς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Σύλλα, μηδὲν τότε προσειδεῖν ἀσεβῶν χώρου διαφέρουσιν, ὑπὸ πλήθους τῶν ἀγομένων καὶ σρεβλουμένων. Ἦν μὲν οὖν ἔτος ἐκεῖνο τῷ Κάτωνα τεσσαρεσκαχδεκάτον. Ἰδὼν δὲ κεφαλὰς ἐπιφανῶν ἀνδρῶν λεγομένων ἐκκομιζόμενας, καὶ κρύφα τοὺς πάρόντας ἐπισένοντας, ἠρώτησε τὸν παιδαγωγόν, ὅ τι δὴ τοῦτον τὸν ἄνθρωπον οὐδεὶς ἀποκτίνουσιν. Εἰπόντος δ' ἐκείνου· « Φο- »
 » βοῦνται γὰρ αὐτὸν, ὃ παῖ, μᾶλλον, ἢ μισοῦσι. — Τί οὖν »
 » (εἶπεν) οὐκ ἐμοὶ ξίφος ἔδωκας, ἵν' αὐτὸν ἀνελὼν ἀπῆλ- »
 » λαξά δουλείας τὴν πατρίδα » ; Τοῦτον τὸν λόγον ἀκούσας ὁ

Σαρπηδών, ἅμα καὶ τὸ βλέμμα καὶ τὸ πρόσωπον πιμπλά-
νον αὐτοῦ ὀργῆς καὶ μένους κατιδὼν, οὕτως ἔδεισεν, ὥς τε τὰ
λοιπὸν ἤδη προσέχειν ἀκριβῶς καὶ παραφυλάττειν, μὴ τι τολμήσῃ
παραβολώτερον. Ἔτι μὲν οὖν παιδάριον ὦν μικρὸν, ἀπεκρίνατο
τοῖς ἐρωτῶσι, Τίνα φιλεῖ μάλισσα;— Τὸν ἀδελφόν· —Τίνα
δεύτερον; ὁμοίως τὸν ἀδελφόν καὶ τρίτον; ἄχρις οὗ, πολλάκις
λέγοντος, ἀπεῖπεν ὁ ἐρωτῶν. Γενόμενος δ' ἐν ἡλικίᾳ, μᾶλλον
ἐβεβαίου τὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν εὐνοίαν. Ἐτη γὰρ εἴκοσι γεγο-
νῶς, χωρὶς Καϊπίωνος οὐκ ἐδείπνησεν, οὐκ ἀπεδήμησεν, εἰς
ἀγορὰν οὐ προῆλθε. Μύρον δ' ἐκείνου λαμβάνοντος, αὐτὸς
παρητεῖτο καὶ τᾶλλα τὰ περὶ τὴν δίαιταν ἦν ἀκριβῆς καὶ σύν-
τονος. Ὁ γοῦν Καϊπίων, ἐπὶ σωφροσύνῃ καὶ μετριότητι θαυ-
μαζόμενος, ὡμολόγει τοιοῦτος εἶναι, πρὸς τοὺς ἄλλους ἐξετα-
ζόμενος· « Ἀλλ' ὅταν (ἔφη) παρὰ τὸν Κάτωνος βίον παραβάλαω
» τὸν ἐμὸν, οὐδὲν ἐμαυτῷ φαίνομαι, Σιππίου διαφέρειν », τῶν
ἐπὶ τρυφῇ τινὰ καὶ μαλακίᾳ περιβοήτων ὀνομάσας.

Δ. Ὁ δὲ Κάτων, ἐπειδὴ τὴν ἱερωσύνην ἔλαβε τοῦ Ἀπόλ-
λωνος, μετοικήσας, καὶ νειμάμενος μοῖραν τῶν πατρῶων,
ἑκατὸν εἴκοσι ταλάντων γενομένην, τὴν μὲν δίαιταν ἔτι μᾶλλον
συνέσειλεν. Ἀντίπατρον δὲ τὸν Τύριον τῶν ἀπὸ τῆς Στοᾶς φιλο-
σόφων προσεταιρισάμενος, τοῖς ἠθικοῖς μάλισσα καὶ πολιτικοῖς
ἐνεφύετο δόγμασι, περὶ πᾶσαν μὲν ἀρετὴν ὥσπερ ἐπιπνοία
τινὶ κατάσχετος γεγονῶς, διαφόρως δὲ τοῦ καλοῦ τὸ περὶ τὴν
δικαιοσύνην ἀτενές, καὶ ἄκαμπτον εἰς ἐπιείκτιαν ἢ χάριν,
ὑπερηγαπηκῶς. Ἦσκει δὲ καὶ τὸν ὀργανικὸν εἰς πλήθη λόγον,
ἀξιῶν, ὥσπερ ἐν πόλει μεγάλη, τῇ πολιτικῇ φιλοσοφίᾳ καὶ
μάχιμον εἶναι τι παρατρεφόμενον. Οὐ μέντοι μεθ' ἑτέρων
ἐποιεῖτο τὰς μελέτας, οὐδ' ἡκροάσατο λέγοντος οὐδεὶς· ἀλλὰ
καὶ πρὸς τινὰ τῶν ἐταίρων εἰπόντα· « Μέμφονται σοι, Κάτων,

» οἱ ἄνθρωποι τὴν σιωπὴν, — Μόνον (ἔφη) μὴ τὸν βίον.
 » Ἀρξομαι δὲ λέγειν, ὅταν μὴ μέλλω λέγειν ἄξια σιωπῆς ».

Ε. Ἡ δὲ καλουμένη Πορκία βασιλικὴ τιμητικὸν ἦν ἀνάθημα τοῦ παλαιοῦ Κάτωνος· εἰωθότες οὖν ἐκεῖ χρηματίζουσιν οἱ δήμαρχοι, καὶ κίονος ταῖς δίφοις ἐμποδὼν εἶναι δοκοῦντος, ἔγνωσαν ὑφελεῖν αὐτὸν, ἢ μεταστῆσαι. Τοῦτο Κάτωνα πρῶτον εἰς ἀγορὰν ἄγοντα προήγαγεν. Ἀντέστη γὰρ αὐτοῖς, καὶ πείραν ἅμα τοῦ λόγου καὶ τοῦ φρονήματος δοὺς ἐθαυμάσθη. Καὶ γὰρ ὁ λόγος νεαρὸν μὲν οὐδὲν, οὐδὲ κορυφὴν εἶχεν, ἀλλ' ἦν ὀρθίος καὶ περιπαθὴς καὶ τραχύς. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ χάρις ἀγωγὸς ἀκοῆς ἐπέτρεχε τῇ βραχύτητι τῶν νοημάτων, καὶ τὸ ἥθος αὐτοῦ καταμιγνύμενον ἡδονὴν τινα καὶ μειδίαμα τῷ σεμνῷ παρεῖχεν οὐκ ἀπάνθρωπον. Ἡ δὲ φωνή, μεγέθει μὲν ἀποχρῶσα, καὶ διαρκὴς εἰς τοσοῦτον ἐξικέσθαι δῆμον, ἰσχὺν δὲ καὶ τόγον ἄρρηκτον εἶχε καὶ ἄτρυτον. Ἡμέραν γὰρ ὅλην εἰπὼν πολλάκις, οὐκ ἀπηγόρευσε. Τότε δ' οὖν κρατήσας τῆς δίκης, πάλιν αὐτὸν εἰς τὴν σιωπὴν καὶ τὴν ἀσκησιν συνέστειλε· καὶ διεπόνει τὸ σῶμα γυμνασίοις ἐνεργοῖς, ἐθιζόμενον ἀνέχεσθαι καὶ καύματα καὶ νεφετὸν ἀκαλύπτῳ κεφαλῇ, καὶ βαδίζειν ἐν ταῖς ὁδοῖς πᾶσαν ὥραν ἄτερ ὀχήματος. Τῶν δὲ φίλων οἱ συνεκδημοῦντες ἵπποις ἐχρῶντο· καὶ πολλάκις ἐκάστω παρέβαλλεν ὁ Κάτων ἐν μέρει προσδιαλεγόμενος, περιπατῶν αὐτὸς, ὀχουμένων. Θαυμαστῇ δὲ καὶ περὶ τὰς νόστους ὑπομονῇ μετ' ἐγκρατείας ἐχρῆτο. Πυρέτων γὰρ μόνος ἐφ' ἑαυτοῦ διημέρευε, μηδὲνα προσιέμενος, ἄχρις οὗ βέβαιον αἰσθοίτο ῥαστώνην καὶ μεταβολὴν τοῦ νοσήματος.

Ζ. Ἐν δὲ τοῖς δείπνοις ἐκληροῦτο περὶ τῶν μερίδων. Εἰ δ' ἀπολάχοι, πρῶτον αἶρειν τῶν φίλων κελυόντων, ἔλεγε, μὴ καλῶς ἔχειν, ἀκούσης τῆς Ἀφροδίτης. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἄπαξ πῖον ἀπὸ τοῦ δείπνου ἀνέλυεν· προϊόντι δὲ τῷ χρόνῳ

μάλιστα πρόσίοτο τὸ πίνειν, ὥστε πολλάκις ἐν οἴνῳ διάγειν εἰς ὀρθρον. Αἰτίιν δ' ἔλεγον οἱ φίλοι τούτου τὴν πολιτείαν καὶ τὰ δημόσια πράγματα, πρὸς οἷς ὅλας τὸν Κάτωνα τὰς ἡμέρας ὄντα, καὶ κωλυόμενον φιλολογεῖν, νύκτωρ καὶ παρὰ πότον συγγίνεσθαι τοῖς φιλοσόφοις. Διὸ καὶ Μεμμίου τινὸς ἐν συλλόγῳ φήσαντος, ὅλας τὸν Κάτωνα μεθύσκεσθαι τὰς νύκτας, ὑπολαβὼν ὁ Κικέρων « Ἐκεῖνο δ' οὐ λέγεις (εἶπεν), ὅτι καὶ τὰς » ἡμέρας ὅλας κυβεύει »; Καθόλου δὲ τοῖς τότε βίοις καὶ ἐπιτηδεύμασιν ὁ Κάτων τὴν ἐναντίαν ὁδὸν οἰόμενος δεῖν βαδίζειν, ὡς οὔσι φαύλοις καὶ μεγάλῃς δεομένοις μεταβολῆς, ἐπεὶ πορφύραν ἐώρα τὴν κατακόρως ἐρυθρὰν καὶ ὀξεῖαν ἀγωπωμένην, αὐτὸς ἐφόρει τὴν μέλαιναν. Πολλάκις δ' ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων εἰς τὸ δημόσιον προῆι μετ' ἄριστον, οὐ δόξαν ἐκ ταύτης τῆς καινότητος τηρώμενος, ἀλλ' ἐθίζων ἑαυτὸν ἐπὶ τοῖς αἰσχροῖς αἰσχύνεσθαι μόνοις, τῶν δ' ἄλλων ἀδόξων καταφρονεῖν. Καὶ κληρονομίαν δ' αὐτῷ προσγενομένην ἀνεψιοῦ Κάτωνος ἑκατὸν ταλάντων εἰς ἀργύριον συναγαγὼν, παρεῖχεν ἄνευ τόκων χρῆσθαι τῷ δεομένῳ τῶν φίλων. Ἕνιοι δὲ καὶ χωρία καὶ θεράποντας αὐτοῦ διδόντος καὶ βεβαιουῶντος ὑπέθεντο πρὸς τὸ δημόσιον.

Ζ. Ἐπεὶ δ' ὦραν ᾤετο πρὸς γάμον ἔχειν, οὐδεμιᾷ γυναικὶ συνεληλυθώς, ἡρμόσατο Λεπίδαν, πρότερον μὲν ἐγγυθηεῖσαν Σκιπίωνι Μετέλλῳ, τότε δ', ἀπειπαμένου τοῦ Σκιπίωνος, καὶ τῆς ἐγγύης λυθείσης, σχολάζουσαν. Οὐ μὲν ἀλλὰ πρὸ τοῦ γάμου μεταμεληθεὶς πάλιν ὁ Σκιπίων, καὶ πάντα ποιήσας, ἔλαβε τὴν κόρην. Ὁ δὲ Κάτων, σφόδρα παροξυνθεὶς καὶ διακαεὶς, ἐπεχείρησε μὲν ἐπεξελθεῖν διὰ δίκης· ὡς δ' οἱ φίλοι τοῦτ' ἐκώλυσαν, ὀργῇ καὶ νεότητι τρέψας ἑαυτὸν εἰς ἰάμβους, πολλὰ τὸν Σκιπίωνα καθύβρισε, τῷ πικρῷ προσχρησάμενος τοῦ Ἀρχιλόχου, τὸ δ' ἀκόλαστον ἀρεῖς καὶ παιδαριῶδες. Ἐγήμε δ' Ἀτιλίαν, Σωρανοῦ θυγατέρα, καὶ ταύτῃ πρῶτον συνῆλθεν, οὐ

μόνη δὲ, καθάπερ Λαίλιος, ὁ Σκιπίωνος ἐταῦρος· ἀλλ' εὐτυχέστερος ἐκεῖνος, ἐν πολλοῖς οἷς ἐβίωσε, χρόνοις, μίαν, ἣν ἔγημεν ἐξ ἀρχῆς, γνοὺς γυναῖκα.

Η. Τοῦ δὲ δουλικοῦ πολέμου συνεστῶτος ὃν Σπαρτάκειον ἐκάλουν, Γέλλιος μὲν ἐστρατήγει, Κάτων δὲ τῆς στρατείας μετεῖχεν ἐθελοντῆς, διὰ τὸν ἀδελφόν· ἐχιλιάρχει γὰρ ὁ ἀδελφός αὐτοῦ Καιπίων. Καὶ χρήσασθαι μὲν εἰς ὅσον ἐβούλετο τῇ προθυμίᾳ καὶ ἀσκήσει τῆς ἀρετῆς οὐχ ὑπῆρξεν αὐτῷ, διὰ τὸ μὴ καλῶς στρατηγεῖσθαι τὸν πόλεμον· ἄλλως δὲ, παρὰ πολλὴν μαλακίαν καὶ τρυφὴν τῶν ἐκεῖ στρατευομένων, ἐπιδεικνύμενος εὐταξίαν, καὶ ἀναγκαίαν ἀνδρείαν, καὶ τὸ θαρρᾶλέον ἐν πᾶσι καὶ ξυνετὸν, ἐδόκει μὴθὲν ἀποδεῖν τοῦ παλαιοῦ Κάτωνος. Ὁ δὲ Γέλλιος ἀριστείας καὶ τιμᾶς αὐτῷ διαπρεπεῖς ἔγραψεν, ἃς ἐκεῖνος οὐκ ἔλαβεν, οὐδὲ προσήκατο, φήσας, ἄξιον μὴθὲν εἰργάσθαι τιμῶν. Ἐκ τε δὴ τούτων ἀλλόκοτος ἐδόκει· καὶ νόμου γραφέντος, ὅπως τοῖς παραγγέλλουσιν εἰς ἀρχὴν ὀνοματολόγοι μὴ παρῶσι, χιλιρχίαν μετιῶν, μόνος ἐπείθετο τῷ νόμῳ, καὶ δι' αὐτοῦ ποιησάμενος ἔργον ἀσπάζεσθαι καὶ προσαγορεύειν τοὺς ἐντυγχάνοντας, οὐδ' αὐτοῖς ἀνεπαχθῆς ἦν τοῖς ἐπαινοῦσιν, ὅσον μᾶλλον ἐνόουν τὸ καλὸν ὧν ἐπετήδευεν, τὸ δυσμίμητον αὐτῶν βαρυνομένοις.

Θ. Ἀποδειχθεὶς δὲ χιλιάρχος, εἰς Μακεδονίαν ἐπέμπετο πρὸς Ρούβριον τὸν στρατηγόν. Ἐνθα δὴ λέγεται, τῆς γυναικὸς ἀχθομένης καὶ δακρυούσης, ἕνα τῶν φίλων τοῦ Κάτωνος, Μουνάτιον, εἰπεῖν. « ὦ Ἀτιλία, θάρσει· τοῦτον ἐγὼ σοι φυλάζω — Πάνυ » μὲν οὖν », φάναι τὸν Κάτωνα· καὶ προσελθόντα μιᾶς ἡμέρας ὁδόν, εὐθὺς εἰπεῖν μετὰ τὸ δεῖπνον· « Ἄγε, ὅπως, ὦ Μουνάτιε, » τῇ Ἀτιλίᾳ τὴν ὑπόσχεσιν ἐμπεδώσης, μήτε ἡμέρας ἐμοῦ, μήτε » νυκτὸς, ἀφιστάμενος ». Ἐκ δὲ τούτου δύο κλίνας εἰς ταῦτ' ὀδωμάτιον ἐκέλευσε τίθεσθαι, καὶ τὸν Μουνάτιον οὕτως αἰεὶ καθ-

εἶδεν μετὰ παιδιᾶς φυλασσόμενον ὑπὸ τοῦ Κάτωνος. Εἶποντα δ' αὐτῷ πεντεκαίδεκα μὲν οἰκέται, δύο δ' ἀπελεύθεροι, φίλοι δὲ τέσσαρες. Ὦν ὀχουμένων ἵπποις, αὐτὸς αἰεὶ περιπατῶν ἐκάσῳ παρέβαλλεν ἐν μέρει προσδιαλεγόμενος. Ἐπεὶ δ' ἦκεν εἰς τὸ στρατόπεδον, πλειόνων ταγμάτων ὄντων, ἐνὸς ἄρχων ἀποδειχθεὶς ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ, τῆς μὲν ἰδίας ἀρετῆς, μιᾶς οὔσης, μικρὸν ἔργον ἡγεῖτο καὶ οὐ βασιλικὸν τὴν ἐπιδείξιν αὐτῷ δὲ ποιῆσαι τοὺς ἀρχομένους ὁμοίους μάλιστα φιλοτιμούμενος, οὐ τὸν φόβον ἀφεῖλε τῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ προσέθηκε τὸν λόγον ὧς πείθων περὶ ἐκάστου καὶ διδάσκων, ἐπομένης τιμῆς καὶ κολάσεως, χαλεπὸν ἦν εἰπεῖν, πότερον εἰρηνικοὺς μᾶλλον, ἢ πολέμικοὺς, ἢ προθυμότερους, ἢ δικαιοτέρους, παρεσκεύασε τοὺς ἄνδρας. Οὕτως ἐφαίνοντο φοβεροὶ μὲν τοῖς πολέμοις, ἡμεροὶ δὲ τοῖς συμμάχοις, ἄτολμοι δὲ πρὸς τὸ ἀδικεῖν, φιλότιμοι δὲ πρὸς τοὺς ἐπαινοὺς. Οὗ δ' ἡκιστα Κάτων ἐπεμελήθη, τοῦτο πλεῖστον αὐτῷ ὑπῆρχε, καὶ δόξα καὶ χάρις καὶ ὑπερβάλλουσα τιμὴ, καὶ φιλοφροσύνη παρὰ τῶν στρατιωτῶν. Ἄ γὰρ ἐτέροις ἐπέταπτεν, ἐκουσίως διαπονῶν, καὶ σολὴν μὲν καὶ δίκαιαν καὶ πορείαν ἐκείναις μᾶλλον, ἢ τοῖς ἄρχουσιν, ἀμεινόμενος, ἤθει δὲ καὶ φρονήματι καὶ λόγῳ πάντας ὑπεραίρων τοὺς αὐτοκράτορας, καὶ στρατηγοὺς προσαγορευομένους, ἔλαθε διὰ τούτων ἅμα τὴν πρὸς αὐτὸν εὖνοιαν ἐνεργασάμενος ταῖς ἀνδράσιν. Ἀρετῆς γὰρ ἀληθινὸς οὐκ ἐγγίνεται ζῆλος, ἢ δι' ἄκρας τοῦ παραδιδόντος εὐνοίας καὶ τιμῆς. Οἱ δ' ἄνευ τοῦ φιλεῖν ἐπαινοῦντες τοὺς ἀγαθοὺς, αἰδοῦνται μὲν τὴν δόξαν αὐτῶν, οὐ θαυμάζουσι δὲ τὴν ἀρετὴν, οὐδὲ μιμῶνται.

I. Πυθόμενος δ' Ἀθηνόδωρον, τὸν ἐπικαλούμενον Κορδυλίωνα, μεγάλην ἔξιν ἐν τοῖς Στωϊκοῖς λόγοις ἔχοντα διατρίβειν, περὶ Πέργαμον, ἥδη γηραιὸν ὄντα, καὶ πάσαις ἐρῶμενέσαστα, ταῖς ἡγεμονικαῖς καὶ βασιλικαῖς συνηθείαις καὶ φιλίαις διαμε-

μαχημένον, οὐδὲν ὤετο πέμπων καὶ γράφων περαίνειν πρὸς αὐτόν, ἀλλ' ἔχων παρὰ τοῦ νόμου δεδομένην ἀποδημίαν δυεῖν μηνῶν, ἔπλευσεν εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπὶ τὸν ἄνδρα, πισεύων τοῖς ἐν αὐτῷ καλοῖς μὴ ἀτυχῆσειν τῇ ἄγρᾳ. Συγγενόμενος δὲ καὶ καταγωνισάμενος, καὶ μετασῆσας ἐκ τῆς προαιρέσεως αὐτόν, ἤκεν ἄγων εἰς τὸ στρατόπεδον, περιχαρὴς καὶ μεγαλοφρονῶν, ὥς τι κάλλισον ἤρηκώς, καὶ λαμπρότερον, ὢν Πομπηΐος τότε καὶ Λεύκουλλος ἐθνῶν καὶ βασιλειῶν κατεσφρέφοντο σὺν ὅπλοις περιμέντες.

ΙΑ. ἔτι δ' αὐτοῦ περὶ τὴν στρατείαν ὄντος, ὁ ἀδελφὸς εἰς τὴν Ἀσίαν βαδίζων, ἐνόησε περὶ Θράκην ἐν Αἰνῷ. Καὶ γράμματα μὲν εὐθὺς ἤκε πρὸς τὸν Κάτωγα. Χειμῶνος δὲ πολλοῦ κατέχοντος τὴν θάλατταν, καὶ νεῶς ἱκανῆς μεγέθει μὴ παρούσης, εἰς μικρὰν ὀλκάδα, μόναν δύο φίλους καὶ τρεῖς οἰκέτας ἀναλαβὼν, ἐκ Θεσσαλονίκης ἀνήχθη· καὶ παρ' οὐδὲν ἐλθὼν καταποντωθῆναι, τύχη τινὶ παραλόγῳ σωθεῖς, ἄρτι τεθνηκότος τοῦ Καιπίωνος, ἐμπαθέστερον ἔδοξεν, ἢ φιλοσοφώτερον, ἐνεγκεῖν τὴν συμφορὰν, οὐ μόνον κλαυθμοῖς καὶ περιπτύξεσι τοῦ νεκροῦ, καὶ βαρύτητι λύπης, ἀλλὰ καὶ δαπάνῃ περὶ τὴν ταφὴν, καὶ πραγματείαις θυμιαμάτων, καὶ ἱματίων πολυτελῶν συγκατακαέντων, καὶ μνήματος ξεστοῦ λίθων Θασίων ἀπὸ ταλάντων ὀκτὼ κατασκευασθέντος ἐν τῇ Αἰνίων ἀγορᾷ. Ταῦτα γὰρ ἔνιοι ἐσυκοφάντουν πρὸς τὴν ἄλλην ἀτυρίαν τοῦ Κάτωνος, οὐ καθορῶντες, ὅσον ἐν τῷ πρὸς ἡδονὰς καὶ φόβους καὶ δεήσεις ἀναισχύντους ἀγνάμπτῳ καὶ σερρόῳ τοῦ ἀνδρὸς τὰ ἡμέρον ἐνῆν καὶ φιλόσοργον. Εἰς δὲ ταῦτα καὶ πόλεις αὐτῷ καὶ δυνάσαι πολλὰ κατὰ τιμὴν τοῦ τεθνεῶτος ἔπεμπον· ὧν ἐκεῖνος χρήματα μὲν παρ' οὐδενὸς ἐδέξατο, θυμιάματα δὲ καὶ κόσμον ἐλάβεθαι, τιμὴν ἀποδιδούς τοῖς πέμπουσι. Τῆς δὲ κληρονομίας εἰς αὐτόν τε καὶ θυγάτριον τοῦ Καιπίωνος ἡκούσης, οὐθέν, ὧν ἀνήλωσε

περὶ τὸν τάφον, ἀπήτησεν ἐν τῇ νεμήσει. Καὶ ταῦτα πράξαντος αὐτοῦ καὶ πράττοντος, ἦν ὁ γράψας, ὅτι κοσκίνω τὴν τέφραν τοῦ νεκροῦ μετέλαβε καὶ διηθήσε, χρυσίον ζητῶν κατακεκαυμένον. Οὕτως οὐ τῷ ξίφει μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ γραφείῳ, τὸ ἀνυπεύθυνον καὶ ἀνυπόδικον ἐπίστευεν.

ΙΒ. Ἐπεὶ δὲ τέλος εἶχεν ἡ σρατεία τῷ Κάτῳ, προεπίμφοθη οὐκ εὐχαῖς, ὃ κοινόν ἐστιν, οὐδ' ἐπαίνοις, ἀλλὰ δάκρυσι καὶ περιβολαῖς ἀπλήστοις, ὑποτιθέντων τὰ ἱμάτια τοῖς ποσίν, ἧ βαδίῃσι, καὶ καταφιλοῦντων τὰς χεῖρας· ἃ τῶν αὐτοκρατόρων ὀλίγοις μόλις ἐποιοῦν οἱ τότε Ῥωμαῖοι. Βουλευθεὶς δὲ πρὸ τοῦ τῇ πολιτείᾳ προσελθεῖν, ἅμα μὲν πλανηθῆναι καθ' ἰσορίαν τῆς Ἀσίας, καὶ γενέσθαι θεατῆς ἡθῶν καὶ δυνάμεως τῆς περὶ ἐκάστην ἐπαρχίαν· ἅμα δὲ τῷ Γαλάτῃ Δηϊοτάρῳ, διὰ ξενίαν καὶ φιλίαν πατρῶαν δεομένῳ πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, μὴ ἀχαρισῆσαι· τοῦτον τὸν τρόπον ἐποιεῖτο τὴν ἀποδημίαν. Προὔπεμπεν ἅμ' ἡμέρᾳ τὸν ἀρτοποιὸν καὶ τὸν μάγειρον, ὅπου καταλύσειν ἔμελλεν. Οἱ δὲ, πάνυ κοσμίως καὶ μεθ' ἡσυχίας εἰσελθόντες ἂν εἰς τὴν πόλιν, εἰ μηδεὶς τύχοι τῷ Κάτῳ φίλος ὢν αὐτόθι πατρῷος, ἢ γνώριμος, ἐν πανδοκείῳ τὴν ὑποδοχὴν αὐτῷ παρεσκεύαζον, ἐνοχλοῦντες οὐδενί· πανδοκείου δὲ μὴ ὄντος, *οὕτως* πρὸς τοὺς ἄρχοντας τραπόμενοι, ξενίαν ἐλάβανον, ἀγαπῶντες τὴν δοθεῖσαν. Πολλάκις δ' ἀπιστούμενοι, καὶ περιορώμενοι διὰ τὸ μὴ θορύβῳ, μηδ' ἀπειλῇ, ταῦτα πράσσειν πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ὑπὸ τοῦ Κάτωνος ἄπρακτοι καταλαμβάνοντο, καὶ μᾶλλον αὐτὸς ὀφθεὶς ὠλιγωρεῖτο, καὶ παρεῖχεν ἐπὶ τῶν φορτίων σιωπῇ καθεζόμενος ὑπόνοιαν ἀνθρώπου ταπεινοῦ καὶ περιδεοῦς. Οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ προσκαλούμενος αὐτοὺς εἰώθει λέγειν· « ὦ μοχθηροί, » μεταβάλεσθε ταύτης τῆς κακοξενίας. Οὐ πάντες ὑμῖν ἄφ- » ἔχονται Κάτωνες. Ἀμβλύνατε ταῖς φιλοφροσύναις τὴν ἐξουσίαν

« αὐτῶν, δεομένων προφάσεως, ἵνα βίᾳ λαμβάνωσιν, ὡς παρ' »
 » ἐκόντων μὴ τυγχάνοντες ».

ΙΓ. Ἐν δὲ Συρίᾳ καὶ γελοῖόν τι λέγεται παθεῖν· βαδίζων γὰρ εἰς Ἀντιόχειαν, εἶδε περὶ τὰς πύλας ἔξω πλῆθος ἀνθρώπων ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ παρακεκλιμένων. Ἐν οἷς ἔφηβοι μὲν χωρὶς ἐν χλαμύσι, καὶ παῖδες ἐτέρωθι κοσμίως εἰσῆκσαν· ἐσθῆτας δὲ καθαρὰς ἔνιοι καὶ σέφανους εἶχον, ἱερεῖς θεῶν ὄντες, ἢ ἄρχοντες. Πάντων οὖν μᾶλλον οἰηθεὶς ὁ Κάτων αὐτῷ τινὰ πράττεσθαι τιμὴν καὶ δεξίωσιν ὑπὸ τῆς πόλεως, ὠργίζετο μὲν τοῖς προπεμφθεῖσι τῶν ιδίων, ὡς μὴ κωλύσασιν· ἐκέλευσε δὲ καταβῆναι τοὺς φίλους, καὶ περὶ αὐτῶν προήκει μετ' αὐτῶν. Ὡς δ' ἐγγύς ἦσαν, ὁ πάντα διχοσμῶν ἐκεῖνα, καὶ τὸν ὄχλον εἰς τάξιν καθίσας, ἀνὴρ πρεσβύτερος ἤδη, ῥάβδον ἐν τῇ χειρὶ καὶ σέφανον κρατῶν, ἀπήντησε τῷ Κάτῳ πρὸ τῶν ἄλλων, καὶ μὴδ' ἀσπασάμενος, ἠρώτα, Ποῦ Δημήτριον ἀπολελοίπασι, καὶ πηνίκα παρέσαι. Πομπηίου δ' ἦν γεγονώς ὁ Δημήτριος οἰκέτης· τότε δὲ πάντων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀνθρώπων εἰς Πομπηῖον ἀποβλεπόντων, ἐθεραπεύετο παρ' Ἀζίαν, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενος. Τοῖς μὲν οὖν φίλοις τοῦ Κάτωνος γέλως ἐνέπεσε τοσοῦτος, ὥς ἀναλαβεῖν ἑαυτοὺς οὐκ ἐδύναντο, διὰ τοῦ πλῆθους ἅμα βαδίζοντες. Ὁ δὲ Κάτων, τότε μὲν ἰσχυρῶς διατραπείς, « Ὡς τῆς »
 » κακοδαίμονος (ἔφη) πόλεως » , ἄλλο δ' οὐδὲν ἐφθέγγετο· χρόνῳ δ' ὕστερον εἰώθει γελᾶν καὶ αὐτὸς ἐπὶ τούτῳ, καὶ διηγούμενος καὶ μνημονεύων.

ΙΔ. Οὐ μὴν ἀλλὰ Πομπηῖος αὐτὸς ἐπέσχεψε τοὺς ἀνθρώπους οὕτω πλημμελοῦντας εἰς τὸν Κάτωνα δι' ἄγνοιαν. Ὡς γὰρ εἰς Ἐφεσον ἐλθὼν, ἐπορεύετο πρὸς αὐτὸν ἀσπασόμενος πρεσβύτερον ὄντα, καὶ δόξῃ πολὺ προήγοντα, καὶ δυνάμεων τότε μεγίστων ἡγούμενον, ἰδὼν ὁ Πομπηῖος, οὐκ ἔμεινεν, οὐδ' εἶασε καθεζομένῳ προσελθεῖν, ἀλλ' ὥς τιμι τῶν κρείττωνων ἀναθορῶν ἀπῆλθε.

τησε, καὶ τὴν δεξιὰν ἐνέβαλε· καὶ πολλὰ μὲν εὐθύς ἐν τῷ φιλοφρονεῖσθαι καὶ ἀσπάζεσθαι παρόντα, πλείω δ' ἔτι μετὰ-
 σάντος ἐγκώμια διῆλθεν αὐτοῦ τῆς ἀρετῆς· ὥς τε πάντας ἐπι-
 σρεφομένους καὶ προσέχοντας ἤδη τῷ Κάτωνι, θαυμάζειν ἐξ ὧν
 πρότερον κατεφρονεῖτο, καὶ [τὴν] πρᾶοιότητα καὶ μεγαλοψυχίαν
 ἀναθεωρεῖν. Καὶ γὰρ ἡ Πομπηίου σπουδὴ περὶ αὐτὸν οὐκ ἐλάν-
 θανε θεραπεύοντος οὔσα μᾶλλον, ἢ φιλοῦντος· ἀλλ' ἔγνωσαν,
 ὅτι θαυμάζει μὲν παρόντα, χαίρει δ' ἀπερχομένῳ. Τοὺς γὰρ
 ἄλλους νέους, ὅσοι παρ' αὐτὸν ἀφικνοῦντο, φιλοτιμούμενος
 κατεῖχε, καὶ ποθὼν αὐτῷ συνεῖναι· τοῦ δὲ Κάτωνος οὐδὲν ἐδεσθῆ
 τοιοῦτον, ἀλλ' ὥς περ οὐκ ἀνυπεύθυνος ἄρχων, ἐκείνου παρόντος,
 ἐξέπεμψεν ἄσμενος, μόνον σχεδὸν ἐκείνῳ τῶν εἰς Ῥώμην πλεόν-
 των τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα παρακαταθέμενος, ἄλλως αὐτῷ
 προσήκοντα καὶ διὰ συγγένειαν. Ἐκ τούτου δόξα καὶ σπουδὴ
 καὶ ἄμιλλα περὶ αὐτὸν ἦν τῶν πόλεων, καὶ δεῖπνα, καὶ κλήσεις·
 ἐν οἷς τοὺς φίλους ἐκέλευε προσέχειν αὐτῷ, μὴ λάθῃ βεβαιώσας
 τὸν Κουρίωνος λόγον. Ὁ γὰρ Κουρίων, ἀχθόμενος τῷ αὐστηρῷ
 τοῦ Κάτωνος, φίλου καὶ συνήθους ὄντος, ἠρώτησεν αὐτὸν, εἰ
 πρόθυμός ἐστι μετὰ τὴν στρατείαν γενέσθαι τῆς Ἀσίας [θεατῆς].
 Τοῦ δὲ καὶ πάνυ φησάντος, » Εὖ λέγεις (εἶπεν) ὁ Κουρίων.
 « ἡδίων γὰρ ἐπανήξεις ἐκεῖθεν, καὶ μᾶλλον ἡμέρος », οὕτω πως
 καὶ τῷ ῥήματι χρῆσάμενος.

ΙΕ. Δηΐταρος δ' ὁ Γαλατίας μετεπέμψατο μὲν τὸν Κάτωνα,
 πρεσβύτερος ὢν ἤδη, παραθέσθαι τοὺς παῖδας αὐτῷ βουλό-
 μενος, καὶ τὸν οἶκον· ἐλθόντι δὲ προσφέρων δῶρα παντο-
 δαπᾶ, καὶ πειρῶν καὶ δεόμενος πάντα τρόπον, οὕτω παρ-
 ὤξυνεν, ὥς τε δεΐλης ἐλθόντα καὶ νυκτερεύσαντα, τῇ ὑσераίᾳ περὶ
 τρίτην ὥραν ἀπαῖραι. Προελθὼν μέντοι μιᾶς ἡμέρας ὁδόν,
 εὗρεν ἐν Πεσσινοῦντι πλείονα τῶν ἐκεῖ δώρων αὐτῷ αὐτὸν ὑπο-
 μένοντα, καὶ γράμματα τοῦ Γαλάτου, δεομένου λαβεῖν αὐτόν·

εἰ δὲ μὴ πρόθυμός ἐστιν, ἀλλὰ τοὺς φίλους ἐᾶσαι, πάντως μὲν ἀξίους ὄντας εὖ παθεῖν δι' ἐκεῖνον, οὐκ ὄντων δὲ τῶν ιδίων τοῦ Κάτωνος τοσούτων. Ἀλλ' οὐδὲ τούτοις ἐνέδωκεν ὁ Κάτων, καὶ περ ἐνίους τῶν φίλων μαλασσομένους καὶ ὑπομεμφομένους ὁρῶν· ἀλλὰ φήσας, ὅτι πᾶσα δωροδοκία προφάσεως ἂν εὐπορήσειεν, οἱ δὲ φίλοι μεθέξουσιν ὧν ἂν ἔχη καλῶς καὶ δικαίως κτησάμενος, ἀπέπεμψε τὰ δῶρα πρὸς τὸν Δηϊόταρον. Ἐπεὶ δὲ, μέλλοντος ἀπαίρειν εἰς τὸ Βρεντέσιον, ὦντο δεῖν οἱ φίλοι τὰ λείψανα τοῦ Καιπίωνος εἰς ἕτερον θέσθαι πλοῖον, εἰπὼν, ὅτι τῆς ψυχῆς μεθήσεται μᾶλλον, ἢ τούτων, ἀνήχθη. Καὶ μέντοι λέγεται κατὰ τύχην ἐπισφαλέστατα περάσαι, τῶν ἄλλων μετρίως κομιζομένων.

ΙΓ. Ἐπανελθὼν δ' εἰς Ῥώμην, τὸν μὲν ἄλλον χρόνον κατ' οἶκον Ἀθηνοδώρῳ, ἢ κατ' ἀγορὰν τοῖς φίλοις παριστάμενος διετέλεσεν. Ἐπιβάλλουσαν δ' αὐτῷ τὴν ταμιευτικὴν ἀρχὴν οὐ πρότερον μετῴθην, ἢ τοὺς τε νόμους ἀναγνῶναι τοὺς ταμιευτικούς, καὶ διαπυθεῖσθαι τῶν ἐμπείρων ἕκαστα, καὶ τύπῳ τινὶ τῆς ἀρχῆς τὴν δύναμιν περιλαβεῖν. Ὅθεν εὐθὺς εἰς τὴν ἀρχὴν καταστάς, μεγάλην ἐποίησε μεταβολὴν τῶν περὶ τὸ ταμιεῖον ὑπηρετῶν καὶ γραμματέων· οἱ διὰ χειρὸς αἰεὶ τὰ δημόσια γράμματα καὶ τοὺς νόμους ἔχοντες, εἴτα νέους ἄρχοντας παραλαμβάνοντες, δι' ἀπειρίαν καὶ ἄγνοιαν ἀτεχνῶς διδασκάλων ἐτέρων καὶ παιδαγωγῶν δεομένους, οὐχ ὑφίσταντο τῆς ἐξουσίας ἐκείνοις, ἀλλ' ἦσαν ἄρχοντες αὐτοί. Μέχρις οὗ Κάτων ἐπιστὰς τοῖς πράγμασι νεανικῶς, οὐκ ὄνομα [μόνον] καὶ τιμὴν ἔχων ἄρχοντας, ἀλλὰ καὶ νοῦν καὶ φρόνημα καὶ λόγον, ὑπηρεταῖς, ὅπερ ἦσαν, ἡξίου χρῆσθαι τοῖς γραμματεῦσι, τὰ μὲν ἐξελέγχων κακουργοῦντας αὐτούς, τὰ δ' ἀμαρτάνοντας ἀπειρία διδάσκων. Ὡς δ' ἦσαν ἱταμοί, καὶ τοὺς ἄλλους ἐθώπευον ὑποτρέχοντες, ἐκείνῳ δ' ἐπολέμουν, τὸν μὲν πρῶτον αὐτῶν καταγνοὺς περὶ πίστιν ἐν

κληρονομία γεγονέναι πονηρὸν, ἀπήλασε τοῦ ταμείου· δευτέρῳ δέ τινι ῥαδιουργίας προὔθηκε κρίσιν. Ὡς Κάτλος Λουτάτιος, ὁ τιμητὴς, ἀνέβη βοηθήσων, ἀνὴρ μέγα τὸ τῆς ἀρχῆς ἔχων ἀξίωμα, τὸ δὲ τῆς ἀρετῆς *ἔχων* μέγιστον, ὡς πάντων δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη Ῥωμαίων διαφέρων. Ἦν δὲ καὶ τοῦ Κάτωνος ἐπαινήτης καὶ συνήθης διὰ τὸν βίον. Ὡς οὖν ἡττώμενος τοῖς δικαίοις, ἐζητεῖτο φανερώς τὸν ἄνθρωπον, οὐκ εἶα ταῦτα ποιεῖν αὐτὸν ὁ Κάτων. ἔτι δὲ μᾶλλον προσλιπαρυῖντος· « Αἰσχρὸν (εἶπεν), ὦ Κάτλε, σὲ τὸν τιμητὴν καὶ τοὺς ἡμετέρους βίους ὀφείλοντα δοκιμάζειν, ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ὑπηρέτων ἐκβάλλεσθαι ». Ταύτην τὴν φωνὴν ἀφέντος τοῦ Κάτωνος, ὁ Κάτλος προσέβλεψε μὲν αὐτὸν, ὡς ἀμειψόμενος, εἶπε δ' οὐδὲν, ἀλλ' εἶτε ὑπ' ὀργῆς, εἶτε ὑπ' αἰσχύνης, ἀπῆλθε σιωπῇ διηπορημένος. Οὐ μὲν ἦλω γ' ὁ ἄνθρωπος· ἀλλ' ἐπεὶ μιᾷ ψήφῳ τὰς ἀφεισας ὑπερέβαλον αἱ καθαίρουσαι, καὶ Λόλλιος Μάρκος εἰς, συνάρχων τοῦ Κάτωνος, ὑπ' ἀσθενείας ἀπελέλειπτο τῆς δίκης, πέμπει πρὸς τοῦτον ὁ Κάτλος, δεόμενος βοηθῆσαι τῷ ἀνθρώπῳ· κἀκεῖνος, ἐν φορείῳ κομισθεὶς μετὰ τὴν δίκην, ἔθετο τὴν ἀπολύουσαν. Οὐ μὲν ἐχρήσατό γε τῷ γραμματεῖ ὁ Κάτων, οὐδὲ τὸν μισθὸν ἀπέδωκεν, οὐδ' ὅλως ἐνάρκιστον τοῦ Λολλίου τὴν ψῆφον ἔσχεν.

ΙΖ. Οὕτω δὲ τοὺς γραμματεῖς ταπεινώσας καὶ ποιήσας ὑποχείριους, καὶ τοῖς γράμμασιν, ὡς αὐτὸς ἐβούλετο, χρώμενος, ὀλίγῳ χρόνῳ τὸ ταμεῖον ἀπέδειξε τοῦ βουλευτηρίου σεμνότερον, ὡς καὶ λέγειν καὶ φρονεῖν ἅπαντας, ὅτι Κάτων ὑπατείας ἀξίωμα τῇ ταμείᾳ περιέθηκε. Πρῶτον μὲν γὰρ εὐρὼν χρέα παλαιὰ τῷ δημοσίῳ πολλοὺς ὀφείλοντας, καὶ πολλοῖς τὸ δημόσιον, ἅμα τὴν πόλιν ἔπαυσεν ἀδικουμένην καὶ ἀδικούσαν· τοὺς μὲν εὐτόνως καὶ ἀπαραιτήτως ἀπαιτῶν, τοῖς δὲ ταχέως ἀποδιδούς καὶ προθύμως· ὥστε τὸν δῆμον αἰδεῖσθαι, τοὺς μὲν

οιομένους ἀποστερήσειν, ἐκτίνοντας ὁρῶντα, τοὺς δ', ἃ μὴ προσεδόκων, ἀπολαμβάνοντας. Ἐπειτα γράμματα πολλῶν οὐ προσηκόντως ἀναφερόντων, καὶ δόγματα ψευδῇ παραδέχεσθαι χάριτι καὶ δεήσει τῶν πρότερον εἰωθότων, οὐδὲν αὐτὸν ἔλαθε γενόμενον τοιοῦτον· ἀλλ' ὑπὲρ ἑνός ποτε δόγματος ἐνδοιάσας, εἰ κύριον γέγονε, πολλῶν μαρτυρούντων, οὐκ ἐπίστευσεν, οὐδὲ κατέταξε πρότερον, ἢ τοὺς ὑπάτους ἐπομόσαι παραγενομένους. ὄντων δὲ πολλῶν, οἷς Σύλλας ἐκεῖνος ἀποκτείνασιν ἄνδρας ἐκ προγραφῆς ἐτέρας ἔδωκεν ἀνὰ μυρίας δισχιλίας δραχμὰς, ἅπαντες μὲν αὐτοὺς, ὡς ἐναγεῖς καὶ μιαροὺς, ἐμίσουν, ἀμύνασθαι δ' οὐδεὶς ἐτόλμα· Κάτων δὲ, προσκαλούμενος ἕκαστον ἔχοντα δημόσιον ἀργύριον ἀδίκως, ἐξέπραττεν ἅμα θυμῷ καὶ λόγῳ τὸ τῆς πράξεως ἀνόσιον καὶ παράνομον ἐξονειδίζων. Οἱ δὲ τοῦτο παθόντες εὐθύς ἦσαν ἔνοχοι φόνῳ, καὶ, τρόπον τινὰ προηλωκότες, ἀπήγοντο πρὸς τοὺς δικαστάς, καὶ δίκας ἔτινον, ἡδομένων πάντων, καὶ νομιζόντων συνεξαλείφεσθαι τὴν τότε τυραννίδα, καὶ Σύλλαν αὐτὸν ἐφορᾶν κολαζόμενον.

ΙΗ. Ἦρει δὲ τοὺς πολλοὺς καὶ τὸ ἐνδελεχὲς αὐτοῦ τῆς ἐπιμελείας καὶ ἄτρυτον. Οὔτε γὰρ πρότερός τις ἀνέβη τῶν συναρχόντων εἰς τὸ ταμιεῖον Κάτωνος, οὔτε ὕστερος ἀπῆλθεν. Ἐκκλησίαν δὲ καὶ βουλὴν οὐδεμίαν παρῆκε, δεδιὼς καὶ παραφυλάττων τοὺς ἐτοίμως καὶ πρὸς χάριν ὀφλημάτων καὶ τελῶν ἀνέσεις, ἢ δόσεις, οἷς ἔτυχεν, ἐπιψηφίζομένους. Ἐπιδεικνύμενος δὲ τὸ ταμιεῖον ἄβατόν τε καὶ καθαρὸν συκοφαντῶν, πλήρες δὲ χρημάτων, ἐδίδασκεν, ὅτι τῇ πόλει πλουτεῖν ἕξεστι μὴ ἀδικούσῃ. Κατ' ἀρχὰς δὲ τῶν συναρχόντων ἐνίοις ἐπαχθὴς καὶ χαλεπὸς φανείς, ὕστερον ἡγαπᾶτο, ταῖς ἐκ τοῦ μὴ χαρίζεσθαι τὰ δημόσια, μηδὲ κρίνειν κακῶς, ἀπεχθείαις ὑποτιθείς ἑαυτὸν ἀντὶ πάντων, καὶ παρέχων ἀπολογεῖσθαι πρὸς τοὺς δεομένους καὶ

βιαζομένους ἐκείνους, ὡς ἀμήχανόν ἐστιν, ἄκοντος Κάτωνος· τῶν δ' ἡμερῶν τῇ τελευταίᾳ σχεδὸν ὑπὸ πάντων πολιτῶν προπεμφθεὶς εἰς οἶκον, ἤκουσεν, ὅτι Μαρκέλλω πολλοὶ συνήθεις καὶ δυνατοὶ προσπεσόντες ἐν τῷ ταμείῳ καὶ περιέχοντες, ἐκβιάζονται γράφαι τινὰ δόσιν χρημάτων ὀφειλομένων. Ἦν δ' ὁ Μάρκελλος ἐκ παίδων φίλος τῷ Κάτωνι, καὶ σὺν ἐκείνῳ βέλτιστος ἄρχων, αὐτὸς δὲ καθ' αὐτὸν ἀγώγιμος ὑπ' αἰδοῦς τοῖς δεομένοις, καὶ κατάντης πρὸς πᾶσαν χάριν. Εὐθύς οὖν ὁ Κάτων ἐπιστρέψας, καὶ τὸν Μάρκελλον εὐρὼν ἐκβεβιασμένον γράφαι τὴν δόσιν, ἤτησε τὰς δέλτους, καὶ ἀπῆλειψεν, αὐτοῦ παρεστῶτος σιωπῇ· καὶ τοῦτο πράξας, κατήγαγεν αὐτὸν ἐκ τοῦ ταμείου, καὶ κατέστησεν εἰς οἶκον, οὔτε τότε μεμψάμενον, οὔτε ὕστερον, ἀλλ' ἐμμείνοντα τῇ συνηθείᾳ καὶ φιλίᾳ μέχρι παντός. Οὐ μὴν οὐδ' ἀπαλλαγεὶς τῆς ταμείας, ἀφῆκε τῆς φρουρᾶς ἔρημον τὸ ταμεῖον, ἀλλ' οἰκέται μὲν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν ἀπογραφόμενοι τὰς διοικήσεις παρῆσαν, αὐτὸς δὲ βιβλία λόγους περιέχοντα δημοσίων οἰκονομιῶν ἀπὸ τῶν Σύλλα χρόνων εἰς τὴν ἑαυτοῦ ταμείαν ὠνησάμενος πέντε ταλάντων, αἰεὶ διὰ χειρὸς εἶχεν.

ΙΘ. Εἰς δὲ σύγκλητόν εἰσῆει τε πρῶτος, καὶ τελευταῖος ἀπηλάττετο· πολλάκις δὲ, τῶν ἄλλων σχολῇ συναγομένων, καθεζόμενος ἀνεγίνωσκεν ἡσυχῇ, τὸ ἱμάτιον τοῦ βιβλίου προῖσχύμενος. Ἀπεδήμησε δ' οὐδέποτε, βουλῆς γενομένης. Ἐπεὶ δ' ὕστερον οἱ περὶ Πομπηίων, ὀρώντες αὐτὸν, ἐν οἷς ἐσπούδαζον ἀδίκως, ἀμετάπειστον καὶ δυσεκβιάσον αἰεὶ, διεμηχανῶντο φιλικαῖς τισι συνηγορίαις, ἢ διαίταις, ἢ πραγματείαις, ἔξω περισπᾶν, συνεῖς οὖν ταχὺ τὴν ἐπιβουλὴν, ἀπέειπε πᾶσι, καὶ παρετάξατο, βουλῆς ἀγομένης, μηδὲν ἄλλο πράττειν. Οὔτε γὰρ δόξης χάριν, οὔτε πλεονεξίας, οὔτ' αὐτομάτως καὶ κατὰ φύχην, ὥσπερ ἕτεροὶ τινες, ἐμπεσὼν εἰς τὸ πράττειν τὰ τῆς

πόλεως, ἀλλ' ὡς ἴδιον ἔργον ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, τὴν πολιτείαν ἐλόμενος, μᾶλλον ᾤετο δεῖν προσέχεσθαι τοῖς κοινοῖς, ἢ τῷ κηρίῳ τὴν μέλιτταν· ὅς γε καὶ τὰ τῶν ἐπαρχιῶν πράγματα, καὶ δόγματα, καὶ κρίσεις, καὶ πράξεις τὰς μεγίστας, ἔργον πεποίητο διὰ τῶν ἐκαταχόθι ξένων καὶ φίλων πέμπεσθαι πρὸς αὐτόν. Ἐντῆς δὲ ποτε Κλωδίῳ τῷ δημαγωγῷ, κινοῦντι καὶ ταραττοντι μεγάλων ἀρχὰς νεωτερισμῶν, καὶ διαβάλλοντι πρὸς τὸν δῆμον ἱερεῖς καὶ ἱερείας, ἐν οἷς καὶ Φαβία, Τερεντίας ἀδελφὴ, τῆς Κικέρωνος γυναικὸς, ἐκινδύνευσεν, τὸν μὲν Κλωδίων αἰσχύνῃ περιβαλὼν, ἠνάγκασεν ὑπεκστῆναι τῆς πόλεως· τοῦ δὲ Κικέρωνος εὐχαριστοῦντος, τῇ πόλει δεῖν ἔχειν ἔφη χάριν αὐτόν, ὡς ἐκείνης ἕνεκα πάντα ποιῶν καὶ πολιτευόμενος. Ἐκ τούτου μεγάλη δόξα περὶ αὐτόν ἦν· ὥςτε ῥήτορα μὲν, δίκη τινὶ μαρτυρίας μιᾶς φερομένης, εἰπεῖν πρὸς τοὺς δικαστὰς, ὡς ἐνὶ μαρτυροῦντι προσέχειν, οὐδὲ Κάτωνι, καλῶς ἔχει· πολλοὺς δ' ἤδη περὶ τῶν ἀπίστων καὶ παραδόξων, ὥσπερ ἐν παροιμίᾳ τινὶ, λέγειν, ὅτι τοῦτο μὲν οὐδὲ Κάτωνος λέγοντος πιθανόν ἐστι. Μοχθηροῦ δ' ἀνθρώπου καὶ πολυτελοῦς λόγον ἐν συγκλήτῳ διαθεμένου πρὸς εὐτέλειαν καὶ σωφρονισμὸν, ἐπαναστὰς Ἀμναῖος· « ὦ ἄνθρωπε (εἶπε), τίς ἀνέξεταί σου, δειπνοῦντος μὲν, » ὡς Κράσσου, οἰκοδομοῦντος δὲ, ὡς Λευκούλλου, δημηγοροῦντος δ' ἡμῖν, ὡς Κάτωνος »; Καὶ τῶν ἄλλων δὲ τοὺς φύλους καὶ ἀκολάστους, τοῖς λόγοις δὲ σεμνοῦς καὶ αὐστηροῦς, χλευάζοντες ἐκάλουν Κάτωνας.

Κ. Πολλῶν δ' αὐτόν ἐπὶ δημαρχίαν καλοῦντων, οὐκ ᾤετο καλῶς ἔχειν, μεγάλης ἐξουσίας καὶ ἀρχῆς, ὥσπερ ἰσχυροῦ φαρμάκου, δύναμιν ἐν πράγμασιν οὐκ ἀναγκαίοις ἐξαναλῶσαι. Καὶ ἅμα, σχολῆς οὔσης τῶν δημοσίων, παραλαβὼν βιβλία καὶ φιλοσόφους, ἐβάδιζεν εἰς Λευκανίαν, ἀγροὺς αὐτόθι κεκτημένος ἔχοντας οὐκ ἀνελευθέρους διατριβάς· εἶτα καθ' ὁδὸν πολ-

λοῖς τισιν ὑποζυγίοις καὶ σκεύεσι καὶ ἀκολούθοις ἀπαντήσας, καὶ πυθόμενος, Νέπωτα Μέτελλον εἰς Ῥώμην ἐπανέρχεσθαι, δημαρχίαν μετιέναι παρεσκευασμένον, ἐπέστη σιωπῇ, καὶ διαλιπὼν μικρὸν, ἐκέλευσεν ἀναστρέφειν ὀπίσω τοὺς ἑαυτοῦ. Τῶν δὲ φίλων θαυμασάντων « Οὐκ ἴξε (εἶπεν), ὅτι καὶ καθ' αὐτὸν » ὑπ' ἐμπληξίας φοβερός ἐστι Μέτελλος· καὶ νῦν ἐκ τῆς Πομπηίου γνώμης ἀφιγμένος, εἰς τὴν πολιτείαν ἐμπεσεῖται δίκην » σκηπτοῦ, πάντα πράγματα ταραττων; Οὐκ οὐν σχολῆς, οὐδ' » ἀποδημίας καιρὸς, ἀλλὰ δεῖ κρατῆσαι τοῦ ἀνδρὸς, ἢ καλῶς » ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιζόμενον ». Ὅμως δὲ, τῶν φίλων παραινέσάντων, ἀφίκετο πρῶτον εἰς τὰ χωρία, καὶ διέτριψεν οὐ πολὺν χρόνον, εἴτ' ἐπανῆκεν εἰς πόλιν. Ἐσπέρας δ' ἐλθὼν, εὐθὺς ἔωθεν εἰς ἀγορὰν κατέβαινε δημαρχίαν μετιών, ὡς ἀντιταχόμενος πρὸς τὸν Μέτελλον. Τὸ γὰρ ἰσχυρὸν ἢ ἀρχὴ πρὸς τὸ κωλύειν ἔχει μᾶλλον, ἢ πρὸς τὸ πράττειν· καὶ πάντες οἱ λοιποὶ πρὸς ἓνα ψηφίσωνται, τοῦ μὴ θέλοντος, μηδ' ἔωντος, τὸ κράτος ἐστί.

ΚΑ. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ὀλίγοι περὶ τὴν Κάτωνα τῶν φίλων ἦσαν· φανερὰς δὲ τῆς γνώμης αὐτοῦ γενομένης, ὀλίγου χρόνου πάντες οἱ χρηστοὶ καὶ γνώριμοι συνέτρεχον καὶ παρεκάλουν καὶ παρεθάρρυνον αὐτὸν, ὡς οὐ λαμβάνοντα χάριν, ἀλλὰ τὴν μεγίστην διδόντα τῇ πατρίδι καὶ τοῖς ἐπιεικεστάτοις τῶν πολιτῶν, ὅτι πολλάκις ἀπραγμόνως ἄρξαι παρὼν, οὐ θελήσας, νῦν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ πολιτείας ἀγωνιούμενος οὐκ ἀκινδύνως κάττεισι. Λέγεται δὲ, πολλῶν ὑπὸ σπουδῆς καὶ φιλοφροσύνης ὠθυμένων πρὸς αὐτὸν, ἐν κινδύνῳ γενόμενος, μόλις ἐξικέσθαι διὰ πλῆθος εἰς τὴν ἀγορὰν. Ἀποδειχθεὶς δὲ δῆμαρχος σὺν ἑτέροις, καὶ τῷ Μετέλλῳ, τὰς ὑπατικὰς ἀρχαιρεσίας ὀρῶν ὠνίους οὔσας, ἐπετίμησε τῷ δήμῳ· καὶ καταπαύων τὸν λόγον, ἐπώμοσε, τοῦ δόντος ἀργύριον, ὅστις ἂν ἤ, κατηγορήσειν, ἓνα Σιλανὸν ὑπεξ-

ελθόμενος δι' οἰκειότητα· Σερβιλίαν, γὰρ ἀδελφὴν Κάτωνος, ὁ Σιλανὸς εἶχε. Διὸ τοῦτον μὲν παρῆκε, Λεύκιον δὲ Μουρήναν ἐδίωκεν, ἀργυρίῳ διαπραξάμενον ἄρχοντα μετὰ τοῦ Σιλανοῦ γενέσθαι. Νόμῳ δὲ τινι τοῦ φεύγοντος αἰεὶ φύλακx τῷ κατηγορῶ διδόντος, ὥςτε μὴ λαθεῖν, ἃ συνάγει καὶ παρεσκευάζεται πρὸς τὴν κατηγορίαν, ὁ τῷ Κάτωνι δοθεὶς ὑπὸ τοῦ Μουρήνα, παρακολουθῶν καὶ παραφυλάττων, ὡς ἐώρα μὴθὲν ἐπιβούλως πράττοντα, μηδ' ἀδίκως, ἀλλὰ γενναίως καὶ φιλανθρώπως ἀπλῆν τινα τῆς κατηγορίας καὶ δικαίαν ὁδὸν πορευόμενον, οὕτως ἐθαύμαζε τὸ φρόνημα καὶ τὸ ἦθος, ὥςτε κατ' ἀγορὰν προσίων καὶ φοιτῶν ἐπὶ θύραις πυθάνεσθαι τοῦ Κάτωνος, εἰ μέλλει τι σήμερονπραγματεύεσθαι τῶν περὶ τὴν κατηγορίαν· εἰ δὲ μὴ φαίη, πισεύων ἀπήει. Τῆς δὲ δίκης λεγομένης, ὁ Κικέρων, ὑπατος ὢν τότε, καὶ τῷ Μουρήνῃ συνδικῶν, πολλὰ διὰ τὸν Κάτωνα τοὺς Στωϊκοὺς φιλοσόφους, καὶ ταῦτα δὴ τὰ παράδοξα καλούμενα δόγματα χλευάζων καὶ παρασκώπτων, γέλωτα παρείχε τοῖς δικασταῖς. Τὸν οὖν Κάτωνα φασὶ διαμειδιάσαντα πρὸς τοὺς παρόντας εἰπεῖν· « Ὡ ἄνδρες, ὡς γελοῖον « ὑπατον ἔχομεν ». Ἀποφυγὼν δὲ ὁ Μουρήνας, οὐ πονηροῦ πάθος, οὐδ' ἄφρονος, ἔπαθεν ἀνθρώπου πρὸς τὸν Κάτωνα. Καὶ γὰρ ὑπατεύων ἐχρῆτο συμβούλῳ περὶ τῶν μεγίστων, καὶ τᾶλλα τιμῶν καὶ πισύων διετέλεσεν. Αἴτιος δ' ἦν ὁ Κάτων αὐτὸς, ἄχρι τοῦ βήματος καὶ τοῦ συνεδρίου χαλεπὸς ὢν καὶ φοβερός ὑπὲρ τῶν δικαίων, εἶτα πᾶσιν εὐναικῶς καὶ φιλανθρώπως προσφερόμενος.

ΚΒ. Πρὶν δ' εἰς τὴν δημαρχίαν καθίεσθαι, Κικέρωνος ὑπατεύοντος, ἄλλοις τε πολλοῖς ἀγῶσι τὴν ἀρχὴν ὥρθωσεν αὐτοῦ, καὶ ταῖς περὶ Κατιλίαν πράξεσι, μεγίσταις καὶ καλλίσταις γενομέναις, τέλος ἐπέθηκεν. Αὐτὸς μὲν γὰρ ὁ Κατιλίνας, ὀλέθριόν τε καὶ παντελῇ μεταβολὴν ἐπάγων τοῖς Ῥωμαίων πράγμασι,

καὶ σάσεις ὁμοῦ καὶ πολέμους ταραττων ἐξελεγχθεὶς ὑπὸ τοῦ
Κικέρωνος, ἐξέπεσε τῆς πόλεως. Λέντλος δὲ καὶ Κέθηγος, καὶ
μετ' αὐτῶν ἕτεροι συχνοὶ, διαδεξάμενοι τὴν συνωμοσίαν, καὶ τῷ
Κατιλίᾳ δειλίαν καὶ μικρολογίαν τῶν τολμημάτων ἐπικαλοῦντες,
αὐτοὶ διεννοοῦντο τὴν πόλιν ἄρδην ἀναίρειν πυρὶ, καὶ τὴν ἡγεμονίαν
ἐθνῶν ἀποσάσσει καὶ πολέμοις ἄλλοφύλοις ἀνατρέπειν. Φανεράς
δὲ τῆς παρασκευῆς αὐτῶν γενημένης, καὶ τοῦ Κικέρωνος, ὡς ἐν
τοῖς περὶ ἐκείνου γέγραπται, ἐν βουλῇ γνώμην προθέντος, ὁ μὲν
πρῶτος εἰπὼν Σιλανὸς, ἀπεφάνητο δοκεῖν αὐτῷ τὰ ἔσχατα παθεῖν
χρήναι τοὺς ἄνδρας· οἱ δὲ μετ' αὐτὸν ἐφεξῆς ἠκολούθησαν, ἄχρει
Καῖσαρος. Καῖσαρ δ' ἀναστὰς (ἅτε δὴ καὶ δεινὸς εἶπεῖν, καὶ
πᾶσαν ἐν τῇ πόλει μεταβολὴν καὶ κίνησιν, ὥσπερ ὕλην ὣν αὐτὸς
διενοεῖτο, βουλόμενος αὖξιν μᾶλλον, ἢ σβεννυμένην περιορᾷ),
ἐπαγωγὰ πολλὰ καὶ φιλάνθρωπα διαλεχθεὶς, ἀποκτεῖναι μὲν
ἀκρίτους οὐκ εἶα τοὺς ἄνδρας, εἰρχθέντας δὲ τηρεῖν ἐκέλευεν.
Οὕτω δὲ τὰς γνώμας μετέστησε τῆς βουλῆς φοβηθείσης τὸν δῆμον
ὥστε καὶ Σιλανὸν ἕξαρνον εἶναι καὶ λέγειν, ὡς οὐδ' αὐτὸς εἶποι
θάνατον, ἀλλ' εἰργμὸν· ἔσχατον γὰρ ἀνδρὶ Ῥωμαίῳ τοῦτο κακῶν
ἀπάντων.

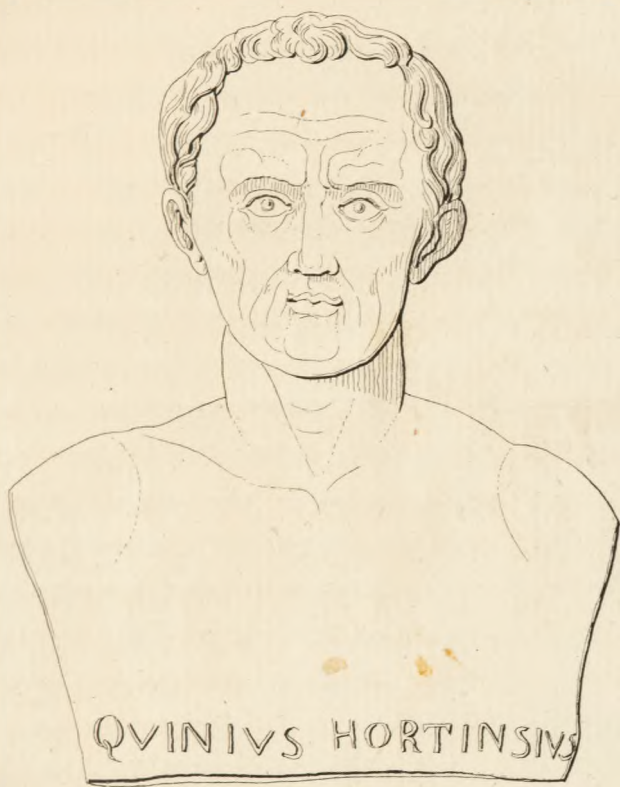
ΚΓ. Γενομένης δὲ τοιαύτης τῆς τροπῆς, καὶ ἀπάντων ἐπὶ
τὸ πραότερον ρυέντων καὶ φιλάνθρωπότερον, ὁ Κάτων πρὸς τὴν
γνώμην ἀναστὰς εὐθὺς ἔστο τῷ λόγῳ μετ' ὀργῆς καὶ πάθους,
τόν τε Σιλανὸν κακίζων τῆς μεταβολῆς, καὶ καθαπτόμενος τοῦ
Καίσαρος, ὡς σχήματι δημοτικῷ καὶ λόγῳ φιλάνθρωπῳ τὴν
πόλιν ἀνατρέποντος, καὶ δεικνυμένου τὴν βουλὴν, ἐφ' οἷς αὐτὸν
ἔδει δεδιέναι, καὶ ἀγαπᾶν, εἰ τῶν γεγονότων ἀθῶος ἀπαλλάξαι
καὶ ἀνύποπτος, οὕτως περιγανῶς καὶ ἰταμῶς τοὺς κοινούς ἕξαρ-
πάζων πολεμίους, καὶ τὴν παρ' οὐδὲν ἐλθοῦσαν ἀπολέσθαι
πατρίδα τοιαύτην καὶ τοσαύτην ὁμολογῶν μὴ ἐλεεῖν, ἀλλ' οὕς
ἔδει μὴ γενέσθαι, μηδὲ φῦναι, δακρύων καὶ ἀνακλαιόμενος, εἰ

φρόνων καὶ μεγάλων κινδύνων ἀπαλλάξωσι τὴν πόλιν ἀποθανόντες. Τοῦτον μόνον, ὦν Κάτων εἶπε, διασώζεσθαι φασὶ τὸν λόγον, Κικέρωνος τοῦ ὑπάτου τοὺς διαφέροντας ὀξύτητι τῶν γραφέων σημεῖα προδιδίδξαντος, ἐν μικροῖς καὶ βραχεσί τύποις πολλῶν γραμμάτων ἔχοντα δύναμιν, εἴτ' ἄλλον ἀλλαχόσε τοῦ βουλευτηρίου σποράδην ἐμβαλόντος. Οὐπω γὰρ ἤσκουν, οὐδ' ἐκέκτηντο τοὺς καλουμένους σημειογράφους, ἀλλὰ τότε πρῶτον εἰς ἵχνος τι καταστῆναι λέγουσιν. Ἐκράτησε δ' οὖν ὁ Κάτων, καὶ μετέστησε τὰς γνώμας, ὥστε θάνατον καταψηφίσασθαι τῶν ἀνδρῶν.

ΚΔ. Εἰ δὲ δεῖ μὴδὲ τὰ μικρὰ τῶν ἡθῶν σημεῖα παραλιπεῖν, ὥσπερ εἰκόνα ψυχῆς ὑπογραφομένους, λέγεται, τότε πολλὴν ἄμιλλαν καὶ μέγαν ἀγῶνα πρὸς τὸν Κάτωνα τοῦ Καίσαρος ἔχοντος, καὶ τῆς βουλῆς εἰς ἐκείνους ἀνηρτημένης, δελτάριόν τι μικρὸν ἔξωθεν εἰσχομισθῆναι τῷ Καίσαρι. Τοῦ δὲ Κάτωνος εἰς ὑποψίαν ἄγοντος τὸ πρᾶγμα, καὶ διαβάλλοντος, εἶναι τινὰς τοὺς κινουμένους, καὶ κελεύοντος ἀναγινώσκειν τὰ γεγραμμένα, τὸν Καίσαρα τῷ Κάτωνι προσδοῦναι τὸ δελτάριον ἐγγὺς ἐς ὧτι. Τὸν δ', ἀναγνόντα Σεβιλίας τῆς ἀδελφῆς ἐπιστόλιον ἀκόλαστον πρὸς τὸν Καίσαρα γεγραμμένον, ἐρώσης καὶ διεφθαρμένης ὑπ' αὐτοῦ, προσρίψαι τε τῷ Καίσαρι, καὶ εἰπεῖν. «Κράτει, μέθυσε» καὶ πάλιν οὕτως ἐπὶ τὸν ἐξ ἀρχῆς λόγον τραπέσθαι. Φαίνεται δ' ὅλως ἀτύχημα γενέσθαι τοῦ Κάτωνος ἢ γυναικωνίτις. Αὕτη μὲν γὰρ ἐπὶ Καίσαρι κακῶς ἤκουσε. Τὰ δὲ τῆς ἐτέρας Σεβιλίας, ἀδελφῆς δὲ Κάτωνος, ἀσχημονέστερα. Λευκούλλῳ γὰρ γαμηθεῖσα, πρωτεύσαντι Ῥωμαίων κατὰ δόξαν ἀνδρὶ, καὶ τεκοῦσα παιδίον, ἐξέπεσε τοῦ οἴκου δι' ἀκολασίαν. Τὸ δ' αἰσχιστον, οὐδ' ἡ γυνὴ τοῦ Κάτωνος, Ἀτιλία, τοιούτων ἐκαθάρευσεν ἀμαρτημάτων, ἀλλὰ, καίπερ ἐξ αὐτῆς δύο παιδιά πεποιημένους, ἀνάγκην ἔσχεν ἐκβαλεῖν ἀσχημονοῦσαν.

ΚΕ. Εἴτ' ἔγημε θυγατέρα Φιλίππου, Μαρκίαν, ἐπιεικῇ δο-

κοῦσαν εἶναι γυναῖκα· περὶ ἧς ὁ πλεῖστος λόγος. Καθάπερ ἐν δράματι, τῷ βίῳ, τοῦτο τὸ μέρος προβληματῶδες γέγονε καὶ ἄπορον. Ἐπράχθη δὲ τοῦτον τὸν τρόπον, ὡς ἱστορεῖ Θρασέας, εἰς Μουνάτιον, ἄνδρα Κάτωνος ἐταῖρον καὶ συμβιωτὴν, ἀναφέρων τὴν πίστιν. Ἐν πολλοῖς ἐρασταῖς καὶ θαυμασταῖς τοῦ Κάτωνος ἦσαν ἐτέρων ἕτεροι μᾶλλον ἐκδηλοὶ καὶ διαφανεῖς, ὧν καὶ Κόϊντος Ὁρτήσιος, ἀνὴρ ἀξιώματός τε λαμπροῦ, καὶ τὸν τρόπον ἐπιεικής. Ἐπιθυμῶν οὖν τῷ Κάτῳ μὴ συνήθης εἶναι, μὴδ' ἐταῖρος μόνον, ἀλλ' ἀμωσγέπως εἰς οἰκειότητα καταμιῖσαι καὶ κοινωνίαν πάντα τὸν οἶκον καὶ τὸ γένος, ἐπεχείρησέ συμπεῖθειν, ὅπως τὴν θυγατέρα Πορκίαν, Βίβλῳ συνοικοῦσαν, καὶ πεποιημένην ἐκεῖνῳ δύο παῖδας, αὐτῷ πάλιν, ὥσπερ εὐγενῇ χώραν, ἐντεκνώσασθαι παράσχῃ. Δόξῃ μὲν γὰρ ἀνθρώπων ἄτοπον εἶναι τὸ τοιοῦτον, φύσει δὲ καλὸν καὶ πολιτικόν, ἐν ᾧ καὶ ἀκμῇ γυναῖκα μὴτ' ἀργεῖν τὸ γόνιμον ἀποσβέσασαν, μήτε πλεονα τῶν ἱκανῶν ἐπιτίκτουςαν, ἐνοχλεῖν καὶ καταπτωχεύειν οὐδὲν δεόμενον οἶκον· κοινουμένους δὲ τὰς διαδοχὰς ἀξίοις ἀνδράσι τὴν τ' ἀρετὴν ἀφθονον ποιεῖν, καὶ πολύχυτον τοῖς γένεσι, καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν πρὸς αὐτὴν ἀνακεραννύναι ταῖς οἰκειότησιν. Εἰ δὲ πάντως περιέχοιτο τῆς γυναικὸς ὁ Βίβλος, ἀποδώσειν εὐθὺς τεκοῦσαν, οἰκειότερος αὐτῷ τε Βίβλῳ καὶ Κάτῳ κοινωνία παιδῶν γενόμενος. Ἀποκρινάμενος δὲ τοῦ Κάτωνος, ὡς Ὁρτήσιον μὲν ἀγαπᾷ καὶ δοκιμάζει κοινωνὸν οἰκειότητος, ἄτοπον δ' ἡγεῖται ποιεῖσθαι λόγον περὶ γάμου θυγατρὸς ἐτέρῳ δεδομένης, μεταβαλὼν ἐκεῖνος, οὐκ ὤκνησεν ἀποκαλυψάμενος αἰτεῖν τὴν αὐτοῦ γυναῖκα Κάτωνος, νέαν μὲν οὔσαν ἔτι πρὸς τὸ τέκτειν, ἔχοντος δὲ τοῦ Κάτωνος ἀποχρῶσαν διαδοχὴν. Καὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὡς ταῦτ' ἔπραττεν εἰδὼς οὐ προσέχοντα τῇ Μαρκίᾳ τὸν Κάτωνα· κούσαν γὰρ αὐτὴν τότε τυγχάνειν λέγουσιν. Ὁ δ' οὖν Κάτων, ὁρῶν τὴν τοῦ Ὁρτησίου σπουδὴν καὶ προθυμίαν, οὐκ

ΕΚ ΤΟΥ ΕΝ ΡΩΜΗ ΑΛΒΑΝΙΚΟΥ ΑΓΡΟΚΗΠΙΟΥ

Σελ. 56. Τ. 5

ἀντεῖπεν, ἀλλ' ἔφη δεῖν καὶ Φιλίππῳ ταῦτα συνδόξαι, τῷ πατρὶ τῆς Μαρκίας. ὡς οὖν ὁ Φίλιππος ἐντευχθεὶς, ἔγνω τὴν συγχώρησιν, οὐκ ἄλλως ἐνεγγύησε τὴν Μαρκίαν, ἢ παρόντος τοῦ Κιτωνος αὐτοῦ καὶ συνεγγυῶντος. Ταῦτα μὲν οὖν, εἰ καὶ χρόνοις ὕστερον ἐπράχθη, μνησθέντι μοι *τὸ* τῶν γυναικῶν προλαβεῖν ἔδοξε.

Κς. Τὸν δὲ περὶ τὸν Λέντλον ἀνακριθέντων, καὶ τοῦ Καίσαρος, περὶ ὧν εἰσηγγέλθη καὶ διεβλήθη πρὸς τὴν σύγκλητον, εἰς τὸν δῆμον καταφυγόντος, καὶ τὰ πολλὰ νοσοῦντα καὶ διεσθαρμένα τῆς πολιτείας μέρη ταραττοντος καὶ συνάγοντος πρὸς αὐτόν, ὁ Κάτων φοβηθεὶς ἔπεισε τὴν βουλὴν ἀναλαβεῖν τὸν ἄπορον καὶ ἀνέμητον ὄχλον εἰς τὸ σιτηρέσιον, ἀναλώματος μὲν ὄντος ἐνιαυσίου χιλίων καὶ διακισίων καὶ πεντήκοντα ταλάντων, περιφανῶς δὲ τῇ φιланθρωπία ταύτῃ καὶ χάριτι τῆς ἀπειλῆς ἐκείνης διαλυθείσης. Ἐντεῦθεν εἰς τὴν δημαρχίαν ἐμπεσὼν ὁ Μέτελλος, ἐκκλησίας τε θορυβώδεις συνῆγε, καὶ νόμον ἔγραψε, Πομπηϊὸν Μάγνον ἵεναι κατα τάχος μετὰ τῶν δυνάμεων εἰς Ἰταλίαν, καὶ παραλαβόντα σώζειν τὴν πόλιν, ὥς ὑπὸ Κατιλίνα κινδυνεύουσιν. Ἦν δὲ τοῦτο λόγος εὐπρεπής, ἔργον δὲ τοῦ νόμου καὶ τέλος, ἐγχειρίσαι τὰ πράγματα Πομπηϊῷ, καὶ παραδοῦναι τὴν ἡγέμονίαν. Γενομένης δὲ βουλῆς, καὶ τοῦ Κάτωνος οὐχ, ὥσπερ εἰώθει, τῷ Μετέλλῳ σφοδρῶς ἐμπεσόντος, ἀλλ' ἐπιεικῇ πολλὰ καὶ μέτρια παραινέσαντος, τέλος δὲ καὶ πρὸς δεήσεις τραπομένου, καὶ τὴν Μετέλλων οἰκίαν αἰεὶ γενομένην ἀριστοκρατικὴν ἐπαίνέσαντος, ἔτι μᾶλλον ἐξαρθεὶς καὶ καταφρονήσας ὁ Μέτελλος, ὥς ἐνδιδόντος αὐτοῦ καὶ πτήσσοντος, εἰς ὑπερηφάνους ἀπειλὰς καὶ λόγους θρασεῖς ἐξέπεσεν, ὥς βίᾳ πάντα τῆς βουλῆς διαπραξόμενος. Οὕτω δὴ μεταβαλὼν ὁ Κάτων καὶ σχῆμα καὶ φωνὴν καὶ λόγον, ἐπειπὼν δὲ πᾶσι τοῖς ἄλλοις διατετταμένος, ὅτι, ζῶντος αὐτοῦ, Πομπηϊὸς οὐ παρ-

ἔσαι μεθ' ὀπλῶν εἰς τὴν πόλιν, ἐκεῖνο τῇ βουλῇ παρέστησεν, ὥς οὐδέτερος μὲν καθέστηκεν, οὐδὲ χρῆται λογισμοῖς ἀσφαλῆσιν· ἔστι δ' ἡ μὲν Μετέλλου πολιτεία, μανία δὲ ὑπερβολὴν κακίας φερομένη πρὸς ὅλεθρον καὶ σύγχυσιν ἀπάντων· ἡ δὲ Κάτωνος, ἀρετῆς ἐνθουσιασμός ὑπὲρ τῶν καλῶν καὶ δικαίων ἀγωνιζομένης.

KZ. Ἐπεὶ δὲ τὴν ψῆφον ὑπὲρ τοῦ νόμου φέρειν ὁ δῆμος ἔμελλε, *καὶ* Μετέλλῳ μὲν ὅπλα καὶ ξένοι καὶ μονομάχοι καὶ θεράποντες ἐπὶ τὴν ἀγορὰν τεταγμένοι παρῆσαν, καὶ τὸ παθοῦν, μεταβολῆς ἐλπίδι, Πομπήϊον ὑπῆρχε τοῦ δήμου μέρος οὐκ ὀλίγον, ἦν δὲ μεγάλη καὶ ἀπὸ Καίσαρος ῥώμη, στρατηγούντος τότε. Κάτωνι δ' οἱ πρῶτοι τῶν πολιτῶν συνηγανάκτουν, καὶ συνηδικοῦντο μᾶλλον, ἢ συνηγωνίζοντο, πολλὴ δὲ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ κατήφεια καὶ φόβος εἶχεν, ὥς τῶν φίλων ἐνίους ἀσίτους διαγρυπνῆσαι μετ' ἀλλήλων, ἐν ἀπόροις ὄντας ὑπὲρ αὐτοῦ λογισμοῖς, καὶ γυναιῖα καὶ ἀδελφάς, ποτνιωμένας καὶ δακρυούσας. Αὐτὸς δ' ἀδεῶς καὶ τεθαρρῆκότως ἐντυχὼν πᾶσι, καὶ παρηγορήσας, καὶ γενόμενος περὶ δεῖπνον, ὥσπερ εἰώθει, καὶ νυκτερεύσας, ὑφ' ἐνὸς τῶν συναρχόντων, Μινυκίου Θέρμου, βαθέως καθεύδων ἐπηγέρθη· καὶ κατέβησαν εἰς ἀγορὰν, ὀλίγων μὲν αὐτοὺς προπεμπόντων, πολλῶν δ' ἀπαντῶντων, καὶ φυλάττεσθαι διακελευομένων. Ὡς οὖν ἐπιστὰς ὁ Κάτων κατεῖδε τὸν νεὼν τῶν Διοσκούρων ὀπλοῖς περιεχόμενον, καὶ τὰς ἀναβάσεις φρουρομένας ὑπὸ μονομάχων, αὐτὸν δὲ καθήμενον ἄνω μετὰ Καίσαρος τὸν Μέτελλον, ἐπιστρέψας πρὸς τοὺς φίλους· « ὦ θρασέος (εἶπεν) ἀνθρώπου καὶ δειλοῦ, ὅς καθ' » ἐνὸς ἀνόπλου καὶ γυμνοῦ τοσοῦτους ἐστρατολόγησεν! Ἄμα δ' εὐθὺς ἐβάδιζε μετὰ τοῦ Θέρμου. Καὶ διέστησαν αὐτοῖς *ἐκεῖνοι*· οἱ τὰς ἀναβάσεις κατέχοντες, ἄλλον δ' οὐδένα παρῆκαν, ἢ μόλις ἐπισπᾶσας τῆς χειρὸς ὁ Κάτων τὸν Μουνάτιον ἀνήγαγε,

καὶ βαδίζων εὐθύς, ὡς εἶγε, καθίζει μέσον ἐμβαλὼν ἑαυτὸν τοῦ Μετέλλου καὶ τοῦ Καίσαρος, ὥστε διακόψαι τὴν κοινολογίαν. Κάκεινοι μὲν διηπόρησαν, οἱ δὲ χαρίεντες, θεασάμενοι καὶ θαυμάσαντες τὸ πρόσωπον καὶ τὸ φρόνημα καὶ τὸ θάρσος τοῦ Κάτωνος, ἐγγυτέρω προσῆλθον, καὶ βοῇ διεκελεύσαντο, τῷ μὲν Κάτωνι θαρρόειν, μένειν δ' ἀλλήλοις, καὶ συσρέφεσθαι, καὶ μὴ προδιδόναι τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτῆς ἀγωνιζόμενον.

ΚΗ. Ἐνθα δὴ, τοῦ ὑπηρετοῦ τὸν νόμον προχειρισαμένου, τοῦ δὲ Κάτωνος οὐκ ἐῶντος ἀναγινώσκειν, τοῦ δὲ Μετέλλου παραλαβόντος αὐτόν, καὶ ἀναγινώσκοντος, ὁ μὲν Κάτων ἐξήρπασε τὸ βιβλίον· ὁ δὲ Θέρμος, ἀπὸ σόματος τοῦ Μετέλλου τὸν νόμον ἐπισαμένου καὶ λέγοντος, ἐπέσχε τῇ χειρὶ τὸ σόμα, καὶ τὴν φωνὴν ἀπέκλεισεν, ἄχρις οὗ ἄμαχον ὄρων ἀγῶνα τοὺς ἀνδρας ὁ Μέτελλος ἀγωνιζομένους, καὶ τὸν δῆμον ἠττώμενον, [καὶ] πρὸς τὸ συμφέρον τρεπόμενον, ἐκέλευσεν οἴκοθεν ὑπλίτας μετὰ φόβου καὶ κραυγῆς ἐπιτρέχειν. Γενομένου δὲ τούτου, καὶ πάντων διασκεδασθέντων, ὑποσάντα μόνον τὸν Κάτωνα, καὶ βαλλόμενον λίθοις καὶ ξύλοις ἄνωθεν, οὐ περιεῖδε Μουρήνας, ὁ τὴν δίκην φυγὼν ὑπ' αὐτοῦ καὶ κατηγορηθεὶς, ἀλλὰ τὴν τήβεννον προῖσχύμενος, καὶ βοῶν ἀνασχεῖν τοῖς βάλλουσι, καὶ τέλος αὐτόν τὸν Κάτωνα πείθων καὶ περιπτύσσων, εἰς τὸν νεὼν τῶν Διοσκούρων ἀπήγαγεν. Ἐπεὶ δὲ κατεῖδεν ὁ Μέτελλος ἐρημίαν περὶ τὸ βῆμα καὶ φυγὴν δι' ἀγορᾶς τῶν ἐναντιουμένων, παντάπασι πεισθεὶς κρατεῖν, ἐκέλευσεν ἀπιέναι πάλιν τοὺς ὀπλοφόρους, καὶ προσελθὼν κοσμίως αὐτὸς ἐπεχειρεῖ πράττειν τὰ περὶ τὸν νόμον. Οἱ δ' ἐναντίοι, ταχέως ἀναλαβόντες ἑαυτοὺς ἐκ τῆς τροπῆς, ἐπῆσαν αὐτῷ, ἐμβαλόντες μέγα καὶ θαρρόαλέον ὥστε τοῖς περὶ τὸν Μέτελλον ἐμπεσεῖν ταραχὴν καὶ δέος, οἰόμενοις, ὅπλων ποθὲν εὐπορήσαντας αὐτοὺς ἐπιφέ-

ρεσθαι, καὶ μηθένα μένειν, ἀλλὰ φεύγειν ἅπαντας ἀπὸ τοῦ βήματος. Οὕτω δὲ σκεδασθέντων ἐκείνων, τοῦ δὲ Κάτωνος προσελθόντος, καὶ τὰ μὲν ἐπαινέσαντος, τὰ δ' ἐπιβρώσαντος τὸν δῆμον, οἳ τε πολλοὶ παρετάξαντο παντὶ τρόπῳ καταλῦσαι τὸν Μέτελλον, ἢ τε σύγκλητος ἀθροισθεῖσα παρήγγειλεν ἀρχῆθεν βοηθεῖν τῷ Κάτωνι, καὶ διαμάχεσθαι πρὸς τὸν νόμον, ὥς τάσιν ἐπείσασγοντα τῇ Ῥώμῃ, καὶ πόλεμον ἐμφύλιον.

ΚΘ. Ὁ δὲ Μέτελλος αὐτὸς μὲν ἦν ἀίρεπτος καὶ θρασὺς ἔτι, ὁρῶν δὲ τοὺς περὶ αὐτὸν ἐκπεπληγμένους κομιδῇ τὸν Κάτωνα, καὶ νομίζοντας ἄμαχον καὶ δυσεκβίαστον, αἰφνίδιον ἐξεπήδησεν εἰς τὴν ἀγορὰν, καὶ συναγαγὼν τὸν δῆμον, ἄλλα τε πολλὰ περὶ τοῦ Κάτωνος ἐπίφθονα διήλθε, καὶ φεύγειν τὴν τυραννίδα βοῶν τὴν ἐκείνου, καὶ τὴν κατὰ Πομπηίου συνωμοσίαν, ἐφ' ἣ μετανοήσῃ ταχὺ τὴν πόλιν ἀτιμάζουσαν ἄνδρα τοσοῦτον, ὥρμησεν εὐθὺς εἰς Ἀσίαν, ὥς ταῦτα πρὸς ἐκείνον κατηγορήσων. Ἦν οὖν δόξα μεγάλη τοῦ Κάτωνος, ἄχθος οὐ μικρὸν ἀπεσκευασμένου τῆς δῆμαρχίας, καὶ τρόπον τινὰ τὴν Πομπηίου δύναμιν ἐν Μετέλλῳ καθηρηκότος. ἔτι δὲ μᾶλλον εὐδοκίμησε, τὴν σύγκλητον ὥρμημένην ἀτιμοῦν καὶ ἀποψηφίζεσθαι τὸν Μέτελλον οὐκ ἐάσας, ἀλλ' ἐναντιωθεὶς καὶ παραιτησάμενος. Οἳ τε γὰρ πολλοὶ φιланθρωπίας ἐποιούντο καὶ μετριότητος, τὸ μὴ ἐπεμβῆναι τῷ ἐχθρῷ, μηδ' ἐνυβρίσαι, κατὰ κράτος περιγενόμενον· τοῖς τε φρονίμοις ὀρθῶς ἐφαίνετο καὶ συμφερόντως μὴ παροξύναι Πομπηίον. Ἐκ τούτου Λεύκουλλος ἐπανελθὼν ἐκ τῆς στρατείας, ἧς ἔδοξε τὸ τέλος καὶ τὴν δόξαν ἀφηρῆσθαι Πομπηίῳ, εἰς κίνδυνον ἦλθε τοῦ μὴ θριαμβεῦσαι, Γαίου Μεμμίου κατασασιάζοντος αὐτὸν ἐν τῷ δήμῳ, καὶ δίκας ἐπάγοντος, εἰς τὴν Πομπηίου χάριν μᾶλλον, ἢ κατ' ἕχθος ἴδιον. Ὁ δὲ Κάτων, οἰκειότητός τε πρὸς Λεύκουλλον αὐτῷ γεγεννημένης, ἔχοντος Σερβιλίαν τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, καὶ τὸ

πράγμα δεινὸν ἡγούμενος, ἀντέστη τῷ Μερμύρῳ καὶ πολλὰς ὑπέμεινε διαβολὰς καὶ κατηγορίας. Τέλος δὲ, τῆς ἀρχῆς ἐκβαλλόμενος ὡς τυραννίδος, τοσοῦτον ἐκράτησεν, ὥστε τὸν Μέρμιον αὐτὸν ἀναγκάσαι τῶν δικῶν ἀποστῆναι, καὶ φυγεῖν τὸν ἀγῶνα. Λεύκουλλος μὲν οὖν θριαμβεύσας, ἔτι μᾶλλον ἐνεφύετο τῇ φιλίᾳ τοῦ Κάτωνος, ἔχων ἔρυμα καὶ πρόβλημα μέγα πρὸς τὴν Πομπηίου δύναμιν.

Α. Πομπηῖος δὲ, μέγας ἀπὸ τῆς στρατείας ἐπανιὼν, καὶ τῇ λαμπρότητι καὶ προθυμίᾳ τῆς ὑποδοχῆς πεποιθὼς οὐδὲν ἂν δεηθεὶς ἀποτυχεῖν τῶν πολιτῶν, προὔπεμπεν ἀξιῶν τὰς ὑπατικὰς ἀρχαιρεσίας ἀναβαλέσθαι τὴν σύγκλητον, ὡς ἂν αὐτὸς παρὼν Πείσωνι συναρχαιρεσιάσῃ. Τῶν δὲ πλείστων ὑπεικόντων, οὐ τὴν ἀναβολὴν μέγιστον ὁ Κάτων ἡγούμενος, ἀλλὰ τὴν πείραν ἀποκόψαι καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ Πομπηίου βουλούμενος, ἀντεῖπε, καὶ μετέστησε τὴν βουλήν, ὥστ' ἀποψηφίσασθαι. Τοῦτο τὸν Πομπηῖον οὐχ ἡσυχῇ διατάραξε· καὶ νομίζων, οὐ μικρὰ προσπταίσειν τῷ Κάτῳ μὴ φίλῳ γενομένῳ, μετεπέμψατο Μουνάτιον, ἑταῖρον αὐτοῦ· καὶ δύο τοῦ Κάτωνος ἀδελφιδᾶς ἐπιγάμους ἔχοντος, ἥτις τὴν μὲν πρεσβυτέραν ἑαυτῷ γυναῖκα, τὴν δὲ νεωτέραν τῷ υἱῷ. Τινὲς δὲ φασιν, οὐ τῶν ἀδελφιδῶν, ἀλλὰ τῶν θυγατέρων, τὴν μνηστείαν γενέσθαι. Τοῦ δὲ Μουνατίου ταῦτα πρὸς τὸν Κάτωνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς ἀδελφὰς φράσαντος, αἱ μὲν ὑπερηγάπησαν τὴν οἰκειότητα, πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀνδρός. Ὁ δὲ Κάτων, οὔτ' ἐπισχὼν, οὔτε βουλευσάμενος, ἀλλὰ πληγείς εὐθὺς εἶπε· « Βάδιζε, Μουνάτιε, βάδιζε, » καὶ λέγε πρὸς Πομπηῖον, ὡς Κάτων οὐκ ἔστι διὰ τῆς γυναικωνίτιδος ἀλώσιμος, ἀλλὰ τὴν μὲν εὖνοιαν ἀγαπᾷ, καὶ τὰ » δίκαια ποιῶντι φιλίαν παρέξει πάσης πιστοτέραν οἰκειότητος, » ὅμηρα δ' οὐ προήσεται τῇ Πομπηίου δόξῃ κατὰ τῆς πατρίδος ». Ἐπὶ τούτοις ἤχθοντο μὲν αἱ γυναῖκες, ἠτιῶντο δ' οἱ

φίλοι τοῦ Κάτωνος ὡς ἄγροικον ἅμα καὶ ὑπερήφανόν τὴν ἀπόκρισιν. Εἵτα μὲν τοι πράττων τινὶ τῶν φίλων ὑπατεῖαν ὁ Πομπηῖος, ἀργῦριον εἰς τὰς φυλάς ἔπεμπε, καὶ περιβόητος ὁ δεκάσμος ἦν, ἐν κήποις ἐκείνου τῶν χρημάτων ἀριθμουμένων. Εἰπόντος οὖν τοῦ Κάτωνος πρὸς τὰς γυναῖκας, ὅτι τοιούτων ἦν κοινωνεῖν καὶ ἀναπίμπλασθαι πραγμάτων ἀνάγκη, Πομπηῖῳ συναφθέντα δι' οἰκειότητος, ὡμολόγουν ἐκείνον κάλλιον αὐτῶν βεβουλευθῆναι διακρουσάμενον. Εἰ δὲ δεῖ πρὸς τὰ συμβάντα κρίνειν, τοῦ παντὸς ἔοικεν ὁ Κάτων ἁμαρτεῖν τὴν οἰκειότητα μὴ δεξάμενος, ἀλλ' ἐάσας πρὸς Καίσαρα τραπέσθαι, καὶ γῆμαι γάμον, ὃς τὴν Πομπηίου δύναμιν καὶ Καίσαρος εἰς ταῦτο συνενεγκὼν, ὀλίγου τὰ μὲν Ῥωμαίων ἀνέτρεψε πράγματα, τὴν δὲ πολιτείαν ἀνείλεν. Ἦν οὐθὲν ἂν ἴσως συνέπεσεν, εἰ μὴ Κάτων, τὰ μικρὰ τοῦ Πομπηίου φοβηθεὶς ἁμαρτήματα, τὸ μέγιστον περιεῖδεν, αὐτὸν ἐτέρῳ δυνάμιν προσγενόμενον.

ΛΑ. Ταῦτα μὲν οὖν ἔμελλεν ἔτι. Λευκούλλου δὲ περὶ τῶν ἐν Πόντῳ διατάξεων στασιάζαντος πρὸς Πομπηῖον (ἡξίου γὰρ ἰσχύειν ἐκάτερος τὰ ὑφ' αὐτοῦ γεγόμενα), καὶ Λευκούλλῳ Κάτωνος ἀδικουμένῳ περιφανῶς προσάμυνοντος, ἐλαττούμενος ὁ Πομπηῖος ἐν συγκλήτῳ, καὶ δημαγωγῶν, ἐπὶ νομὴν χώρας ἐκάλει τὸ στρατιωτικόν. Ὡς δὲ κἀνταῦθα Κάτων ἐνιστάμενος ἐξέκρουσε τὸν νόμον, οὕτω Κλωδίου τε περιείχετο, τοῦ τότε θρασυτάτου τῶν δημαγωγῶν, καὶ Καίσαρα προσήγετο, τρόπον τινὰ Κάτωνος αὐτοῦ παρασχόντος ἀρχήν. Ὁ γὰρ Καῖσαρ, ἀπὸ τῆς ἐν Ἰβηρίᾳ στρατηγίας ἐπανήκων, ἅμα μὲν ὑπατεῖαν ἐβούλετο παραγγέλλειν, ἅμα δ' ἦται θρίαμβον. Ἐπεὶ δὲ κατὰ νόμον ἔδει τοὺς μὲν ἀρχὴν μετιόντας παρεῖναι, τοὺς δὲ μέλλοντας εἰσελαύνειν θρίαμβον ἔξω τείχους ὑπομένειν, ἡξίου παρὰ τῆς βουλῆς αὐτῷ δοθῆναι, δι' ἐτέρων αἰτεῖσθαι τὴν ἀρχήν. Βουλομένων δὲ πολλῶν, ἀντέλεγεν ὁ Κάτων ὡς δ' ἦσθετο χαρίζομένους τῷ

Καίσαρι, λέγων ὅλην κατανάλωτε τὴν ἡμέραν, καὶ τὴν βουλὴν οὕτως ἐξέκρουσε. Χαίρειν οὖν ἐάτας τὸν θρίαμβον ὁ Καῖσαρ, εἰσελθὼν εὐθὺς εἶχετο Πομπηίου καὶ τῆς ὑπκτείας. Ἀποδειχθεὶς δ' ὑπατος, τὴν τε Ἰουλίαν ἐνεγγύησεν αὐτῷ, καὶ συσάντες ἤδη μετ' ἀλλήλων ἐπὶ τὴν πόλιν, ὁ μὲν εἰσέφερε νόμους τοῖς πένησι κληρουχίαν καὶ νομὴν χώρας διδόντας, ὁ δὲ παρῆν τοῖς νόμοις βοηθῶν. Οἱ δὲ περὶ Λεύκουλλον καὶ Κικέρωνα Βίβλω, τῷ ἐτέρῳ τῶν ὑπάτων, συντάζοντες ἑαυτοὺς ἀντέπραττον· μάλιστα δὲ Κάτων, ἥδη μὲν ὑφορώμενος τὴν Καίσαρος καὶ Πομπηίου φιλίαν καὶ σύστασιν ἐπ' οὐδενὶ δικαίῳ γεγεννημένην· φοβεῖσθαι δὲ φάσκων οὐ τὴν νομὴν τῆς χώρας, ἀλλ' ὃν ἀντὶ ταύτης ἀπαιτήσουσι μισθὸν οἱ χαριζόμενοι καὶ δελεάζοντες τὸ πλῆθος.

ΑΒ. ὧς δὲ ταῦτα λέγων τὴν τε βουλὴν ὁμόψηφον εἶχε, καὶ τῶν ἐκτὸς ἀνθρώπων οὐκ ὀλίγοι παρίσταντο, δυσχεραίνοντες τὴν ἀτοπίαν τοῦ Καίσαρος (ἅ γὰρ οἱ θρασύτατοι δῆμαρχοι καὶ ὀλιγωρότατοι πρὸς χάριν ἐπολιτεύοντο τῶν πολλῶν, ταῦτ' ἀπ' ἐξουσίας ὑπατικῆς, αἰσχροῦς καὶ ταπεινῶς ὑποδύμενος τὸν δῆμον, ἔπραττε)· φοβηθέντες οὖν ἐχώρουν διὰ βίας, καὶ πρῶτον μὲν αὐτῷ τῷ Βίβλω κατὰβαίνοντι κοπρίων ἐπεσκεδάσθη κόφινος, ἔπειτα τοῖς ῥαβδούχοις προσπεσόντες αὐτοῦ κατέκλασαν τὰς ῥάβδους· τέλος δὲ, καὶ βελῶν φερομένων καὶ πολλῶν συντιτρωσκομένων, ἔφυγον ἐξ ἀγορᾶς δρόμῳ μὲν οἱ λοιποὶ πάντες, ἔσχατος δὲ Κάτων ἀπῆει βάδην, μεταστρεφόμενος καὶ καταρώμενος τοὺς πολίτας. Οὐ μόνον οὖν τὴν διανομὴν ἐκύρωσαν, ἀλλὰ καὶ προσεψηφίσαντο τὴν σύγκλητον ὁμόσαι πᾶσαν, ἥ μὴν ἐπιβεβαιώσειν τὸν νόμον, καὶ βυηθήσειν, ἂν τις τάναντία πράττῃ, μεγάλα τάζαντες ἐπιτίμια κατὰ τῶν μὴ ὁμοσάντων. ὤμνυσαν οὖν ἅπαντες ἐξ ἀνάγκης, τὸ Μετέλλου τοῦ παλαιοῦ πάθος ἐν νῷ λαμβάνοντες, ὃν εἰς νόμον ὅμοιον ὁμόσαι μὴ θελήσαντα περὶ εἶδεν ὁ δῆμος ἐκπεσόντα φυγῇ τῆς Ἰταλίας. Διὸ καὶ τὸν Κάτωνα

πολλὰ μὲν αἱ γυναῖκες οἴκοι δακρύουσαι καθικέτευον εἶξαι καὶ ὑμῶσαι, πολλὰ δ' οἱ φίλοι καὶ συνήθεις. Ὁ δὲ μάλιστα καὶ συμ-
 πείσας καὶ ἀγαγὼν αὐτὸν ἐπὶ τὸν ὄρκον, ἦν Κικέρων ὁ ῥήτωρ,
 παραινῶν καὶ διδάσκων ὥς τάχα μὲν οὐδὲ δίκαιόν ἐστι τοῖς
 ἐγνωσμένοις κοινῇ μόνον οἶσθαι δεῖν ἀπειθεῖν, ἐν δ' ἀδυνάτῳ
 τῷ μεταστῆσαι τι τῶν γεγονότων ἀρεῖδειν ἑαυτοῦ, παντάπασι
 ἀνόητον καὶ μηχανικόν. Ἐσχατὸν δὲ κακῶν, εἰ, δι' ἣν ἅπαντα πράττει,
 πόλιν ἀφείς καὶ προέμενος τοῖς ἐπιβουλεύουσιν, ὥσπερ ἄσμενος
 ἀπαλλάσσεται τῶν ὑπὲρ αὐτῆς ἀγόνων. Καὶ γὰρ, εἰ μὴ Κάτων
 τῆς Ρώμης, ἀλλ' ἡ Ρώμη δεῖται Κάτωνος. Δέονται δὲ καὶ οἱ
 φίλοι πάντες, ὧν αὐτὸν εἶναι πρῶτον ὁ Κικέρων ἔλεγεν, ἐπιβου-
 λευόμενον ὑπὸ Κλωδίου διὰ τῆς δημάρχιας ἀντικρυς ἐπ' αὐτὸν
 βαδίζοντος. Ὑπὸ τούτων φασὶ καὶ τοιούτων τὸν Κάτωνα λόγων
 καὶ δεήσεων μαλασσόμενον οἴκοι καὶ κατ' ἀγορὰν ἐκδιασθῆναι
 μόλις, καὶ προσελθεῖν πρὸς τὸν ὄρκον, ἔσχατον ἀπάντων, πλὴν
 ἐνὸς Φαωνίου τῶν φίλων καὶ συνήθων.

ΑΓ. Ἐπαρθεῖς οὖν ὁ Καῖσαρ ἄλλον εἰσέφερε νόμον, τὴν
 Καμπανίαν σχεδὸν ὅλην προσκατανέμοντα τοῖς ἀπόροις καὶ
 πένησιν. Ἀντέλεγε δ' οὐδεὶς, πλὴν τοῦ Κάτωνος. Καὶ τοῦτον
 ἀπὸ τοῦ βήματος ὁ Καῖσαρ εἶλκεν εἰς δεσμοτήριον, οὐδὲν τι
 μᾶλλον ὑγιέμενον τῆς παρρησίας, ἀλλ' ἐν τῷ βαδίζειν ἅμα
 περὶ τοῦ νόμου διαλεγόμενον, καὶ παραινοῦντα παύσασθαι
 τοιαῦτα πολιτευομένους. Ἐπηκολούθει δ' ἡ βουλὴ μετὰ κατη-
 φείας, καὶ τοῦ δήμου τὸ βέλτιστον, ἀγανακτοῦν σιωπῇ καὶ
 ἀχθόμενον, ὥς τὸν Καίσαρα μὴ λανθάνειν βαρέως φέροντας·
 ἀλλὰ φιλονεικῶν καὶ περιμένων ὑπὸ τοῦ Κάτωνος ἐπίκλησιν
 γενέσθαι καὶ δέησιν, προῆγεν. Ἐπεὶ δ' ἐκεῖνος ἦν δῆλος οὐδὲ
 μελλήσων τι ποιεῖν, ἡττηθεὶς ὑπ' αἰσχύνης καὶ ἀδοξίας ὁ
 Καῖσαρ, αὐτὸς τινα τῶν δημάρχων ὑφῆκε, πείσας ἐξελεσθαι
 τὸν Κάτωνα. Τοῖς μέντοι νόμοις ἐκείνοις καὶ ταῖς χάρισι τιθασ-

τεύσαντες τὸν ὄχλον, ἐφηρίσαντο Καίσαρι μὲν Ἰλλυριῶν καὶ Γαλατίας ἀρχὴν ἀπάσης, καὶ τέσσαρα τάγματα στρατιάς εἰς πενταετίαν, προλέγοντος Κάτωνος, ὡς εἰς ἀκρόπολιν τὸν τύραννον αὐτοὶ ταῖς ἐκυτῶν ψήροις ἰδρύουσι. Πόπλιον δὲ Κλώδιον ἐκ πατρικίων εἰς δημοτικούς παρὰ νόμῳ μεταστήσαντες, ἀπέδειξαν δῆμαρχον, ἐπὶ μισθῷ τῇ Κικέρωνος ἐξελάσει, πάντα πρὸς χάριν ἐκείνοις πολιτευόμενον· ὑπάτους δὲ Πείσωνα τε Καλπούρνιον, ὃς ἦν πατὴρ τῆς Καίσαρος γυναικὸς, καὶ Γαβίνιον Αὐλον, ἐκ τῶν Πομπηίου κόλπων ἄνθρωπον, ὡς φασιν οἱ τὸν τρόπον αὐτοῦ καὶ τὸν βίον εἰδότες.

ΑΔ. Ἀλλὰ καί περ οὕτως τὰ πράγματα κατειληφότες ἐγκρατῶς, καὶ τὸ μὲν χάριτι τῆς πόλεως, τὸ δὲ φόβῳ, μέρος ὑφ' ἐαυτοὺς ἔχοντες, ὁμῶς ἐφοβοῦντο τὸν Κάτωνα. Καὶ γὰρ ἐν οἷς περιῆσхан αὐτοῦ, τό γε χαλεπῶς καὶ μετὰ πόνων καὶ μὴ χωρὶς αἰσχύνης, ἀλλ' ἐλεγχόμενους βιάζεσθαι μόλις, ἀνιερὸν ἦν καὶ πρόσαντες. Ὁ δὲ Κλώδιος οὐδὲ Κικέρωνα καταλύσειν ἠλπίζε Κάτωνος παρόντος· ἀλλὰ τοῦτο διαμηχανώμενος πρῶτον, ὡς εἰς ἀρχὴν κατέστη, μετεπέμψατο Κάτωνα, καὶ λόγους αὐτῷ προσήνεγκεν, ὡς πάντων ἐκείνον ἡγούμενος ἄνδρα Ῥωμαίων καθαρώτατον, ἔργῳ διδόναι πίσιν ἔτοιμός ἐστι. Πολλῶν γὰρ αἰτουμένων τὴν ἐπὶ Κύπρον καὶ Πτολεμαῖον ἀρχὴν, καὶ δεομένων ἀποσταλῆναι, μόνον ἄξιον ἐκείνον ἡγεῖσθαι, καὶ διδόναι τὴν χάριν ἡδέως. Ἀνακραγόντος δὲ τοῦ Κάτωνος, ὡς ἐνέδρα τὸ πρᾶγμα καὶ προπηλαχισμὸς, οὐ χάρις ἐστίν, ὑπερηφάνως ὁ Κλώδιος καὶ ὀλιγώρως· « Οὐκοῦν (εἶπεν), εἰ μὴ χάριν ἔχεις, ἀνιῶμενος πλεύσῃ »· καὶ προελθὼν εὐθὺς εἰς τὸν δῆμον, ἐκύρωσε νόμῳ τὴν ἐκπεμψὴν τοῦ Κάτωνος. Ἐξιόντι δ' οὐ ναῦν, οὐ στρατιώτην, οὐχ ὑπηρέτην ἔδωκε, πλὴν ἡ δύο γραμματεῖς μόνον, ὧν ὁ μὲν κλέπτης καὶ παμπόνηρος, ἄτερος δὲ Κλωδίου πελάτης [ἦν]. Ὡς δὲ μικρὸν ἔργον αὐτῷ Κύπρον καὶ Πτολεμαῖον ἀναθεῖς,

ἔτι καὶ Βυζαντίῳ φυγάδας κατάγειν προσέταξε, βουλόμενος ὅτι πλείστον χρόνον ἐκποδὼν ἄρχοντος αὐτοῦ γενέσθαι τὸν Κάτωνα.

ΑΕ. Τοιαύτη δὲ καταληφθεὶς ἀνάγκη, Κικέρωνι μὲν ἐλαυνομένῳ παρήνευε μὴ τσασιάσαι, μηδ' εἰς ὅπλα καὶ φόνους τὴν πόλιν ἐμβαλεῖν, ἀλλ' ὑπεκστάντα τῷ καιρῷ πάλιν γενέσθαι σωτῆρα τῆς πατρίδος. Κανίδιον δὲ τινὰ τῶν φίλων προπέμψας εἰς Κύπρον, ἔπειθε τὸν Πτολεμαῖον ἄνευ μάχης εἶκειν, ὥς οὔτε χρημάτων, οὔτε τιμῆς ἐνδεᾶ βιωσόμενον· ἰερωσύνην γὰρ αὐτῷ τῆς ἐν Πάφῳ θεοῦ δώσειν τὸν δῆμον. Αὐτὸς δὲ διέτριβεν ἐν Ῥόδῳ, παρασκευαζόμενος ἅμα καὶ τὰς ἀποκρίσεις ἀναμένων. Ἐν δὲ τούτῳ Πτολεμαῖος, ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς, ὑπ' ὀργῆς τινος καὶ διαφορᾶς πρὸς τοὺς πολίτας, ἀπολελοιπὼς μὲν Ἀλέξανδρειαν, εἰς δὲ Ῥώμην πλέων, ὡς Πομπηίου καὶ Καίσαρος αὐθις αὐτὸν μετὰ δυνάμεως καταξόντων, ἐντυχεῖν τῷ Κάτῳ βουλευθεὶς, προσέπεμψεν ἐλπίζων ἐκεῖνον ὥς αὐτὸν ἤξειν. Ὁ δὲ Κάτων ἐτύγχανε μὲν ὦν τότε περὶ κοιλίας κάθαρσιν, ἤκειν δὲ τὸν Πτολεμαῖον, εἰ βούλοιτο, κελεύσας πρὸς αὐτὸν, ὥς *δ' * ἦλθεν, οὔτ' ἀπαντήσας, οὔτε ὑπεξαναστάς, ἀλλ' ὡς ἓνα τῶν ἐπιτυχόντων ἀσπασάμενος, καὶ καθίσει κελεύσας, πρῶτον αὐτῷ τούτῳ διετάραξε, θαυμάζοντα, πρὸς τὸ δημοτικὸν καὶ λιτὸν αὐτοῦ τῆς κατασκευῆς, τὴν ὑπεροψίαν καὶ βαρύτητα τοῦ ἥθους. Ἐπεὶ δὲ καὶ διχλέγεσθαι περὶ τῶν καθ' αὐτὸν ἀρξάμενος, ἠκροάσατο λόγων νοῦν πολὺν ἐχόντων καὶ παρρησιᾶν, ἐπιτιμῶντος αὐτῷ τοῦ Κάτωνος, καὶ διδάσκοντος, ὅσῃν εὐδαιμονίαν ἀπολιπὼν ὅσαις ἑαυτὸν ὑποτίθησι λατρείαις καὶ πόνοις, καὶ θωροδοκίαις, καὶ πλεονεξίαις, τῶν ἐν Ῥώμῃ δυνατῶν, οὓς μόλις ἐξαργυρισθεῖσαν ἐμπλήσειν Αἴγυπτον· συμβουλευόντος δὲ πλεῖν ὀπίσω, καὶ διαλλάττεσθαι τοῖς πολίταις, αὐτοῦ *δὲ * καὶ σιμπεῖν καὶ συνδιαλλάττειν ἐτοίμως ἔχοντος, οἷον ἐκ μανίας τινός,

ἢ παρakoπῆς, ὑπὸ τῶν λόγων ἔμφρων καθιστάμενος, κατανοῶν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν σύνεσιν τοῦ ἀνδρὸς, ὥρμησε μὲν χρῆσθαι τοῖς ἐκείνου λογισμοῖς· ἀνατραπείς δ' ὑπὸ τῶν φίλων αὐθις, ἅμα τὸ πρῶτον ἐν Ῥώμῃ γενέσθαι, καὶ θύραις ἐνὸς ἄρχοντος προσελθεῖν, ἔστνε τὴν αὐτοῦ κακοβουλίαν, ὡς οὐκ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ λόγων, θεοῦ δὲ μαντείας καταφρονήσας.

ΛΓ. Ὁ δ' ἐν Κύπρῳ Πτολεμαῖος, εὐτυχία τινὶ τοῦ Κάτωνος, ἑαυτὸν φαρμάκοις ἀπέκτεινε. Πολλῶν δὲ χρημάτων ἀπολεῖσθαι λεγομένων, αὐτὸς μὲν ἔγνω πλεῖν εἰς Βυζαντίους, πρὸς δὲ τὴν Κύπρον ἐξέπεμψε τὸν ἀδελφιδοῦν Βροῦτον, οὐ πάνυ τι πιστεύων τῷ Κανιδίῳ. Τοὺς δὲ φυγάδας διαλλάξας, καὶ καταλιπὼν ἐν ὁμονοίᾳ τὸ Βυζάντιον, οὕτως εἰς Κύπρον ἔπλευσεν. Οὕτως δὲ πολλῆς καὶ βασιλικῆς ἐν ἐκπώμασι καὶ τραπέζαις καὶ λίθοις καὶ πορφύραις κατασκευῆς, ἣν ἔδει πραθεῖσαν ἐξαργυρισθῆναι, πάντα βουλόμενος ἐξακριβοῦν, καὶ πάντα κατατείνειν εἰς ἄκρην τιμὴν, καὶ πᾶσιν αὐτὸς παρεῖναι, καὶ προτάγειν τὸν ἔσχατον ἐκλογισμὸν, οὐδὲ τοῖς ἔθεσι τῆς ἀγορᾶς ἐπίστυεν, ἀλλ' ὑπονοῶν ὁμοῦ πάντας, ὑπηρέτας, κήρυκας, ὠνητάς, φίλους, τέλος αὐτὸς ἰδίᾳ τοῖς ὠνουμένοις διαλεγόμενος καὶ προδιβάζων ἕκαστον, οὕτω τὰ πλεῖστα τῶν ἀγορασμάτων ἐπώλει. Διὸ τοῖς τ' ἄλλοις φίλοις ὡς ἀπιστῶν προσέκρουσε, καὶ τὸν συνηθέστατον ἀπάντων Μουνάτιον εἰς ὀργὴν, ὀλίγου δεῖν ἀνήκεστον γενομένην, ἐνέβαλεν· ὥστε καὶ Καίσαρι, γράφοντι λόγον κατὰ τοῦ Κάτωνος, πικροτάτην τοῦτο τὸ μέρος τῆς κατηγορίας διατριβὴν παρασχεῖν.

ΛΔ. Ὁ μὲν τοι Μουνάτιος οὐκ ἀπιστίᾳ τοῦ Κάτωνος, ἀλλ' ἐκείνου μὲν ὀλιγοῖα πρὸς αὐτὸν, αὐτοῦ δέ τινα ζηλοτυπίᾳ πρὸς τὸν Κανιδίον, ἱστορεῖ γενέσθαι τὴν ὀργήν. Καὶ γὰρ αὐτὸς σύγγραμμα περὶ Κάτωνος ἐξέδωκεν, ᾧ μάλιστα Θρασέας ἐπηκολούθησε. Λέγει δ' ὕστερος μὲν εἰς Κύπρον ἀφικέσθαι, καὶ

λαβεῖν παρημελημένην ξενίαν· ἐλθὼν δ' ἐπὶ θύρας, ἀπωσθῆναι, σκευωρουμένου τι τοῦ Κάτωνος οἶκοι σὺν τῷ Κανιδίῳ· μεμψάμενος δὲ μετρίως, οὐ μετρίως τυχεῖν ἀποκρίσεως, ὅτι κινδυνεύει τὸ λίαν φιλεῖν (ὥς φησι Θεόφραστος), αἴτιον τοῦ μισεῖν γίνεσθαι πολλάκις, ἐπεὶ, «Καὶ σὺ (φάναι), τῷ μάλιστα φιλεῖν, ἥττον οἰόμενος, ἢ προσήκει, τιμᾶσθαι, χαλεπαίνεις. Κανιδίῳ δὲ καὶ δι' ἐμπειρίαν χρῶμαι καὶ διὰ πίστιν ἐτέρων μᾶλλον, ἐξ ἀρχῆς μὲν ἀφιγμένῳ, καθαρῷ δὲ φαινομένῳ». Ταῦτα μέντοι μόνον αὐτῷ μόνῳ διαλεχθέντα τὸν Κάτωνα πρὸς τὸν Κανιδίον ἐξενεγκεῖν. Αἰσθόμενος οὖν αὐτός, οὐτ' ἐπὶ δεῖπνον ἔτι φοιτᾶν, οὔτε σύμβουλος ὑπακούειν καλούμενος. Ἀπειλοῦντος δὲ τοῦ Κάτωνος, ὥσπερ εἰώθασι τῶν ἀπειθούντων, ἐνέχυρα λήψεσθαι, μηδὲν φροντίσας ἐκπλεῦσαι, καὶ πολὺν χρόνον ἐν ὀργῇ διατελεῖν· εἶτα τῆς Μαρκίας (ἔτι γὰρ συνώκει τῷ Κάτωνι) διαλεχθείσης, τυχεῖν μὲν ὑπὸ Βάρκα κεκλημένους ἐπὶ δεῖπνον· εἰσελθόντα δ' ὕστερον τὸν Κάτωνα, τῶν ἄλλων κατακειμένων, ἐρωτᾶν, ὅπου κατακλιθεῖη. Τοῦ δὲ Βάρκα κελεύσαντος, ὅπου βούλεται, περιβλεψάμενον εἰπεῖν, ὅτι παρὰ Μιυνάτιον· καὶ περὶελθόντα πλησίον αὐτοῦ κατακλιθῆναι, πλέον δὲ μηδὲν φιλοφρονήσασθαι παρὰ τὸ δεῖπνον. Ἀλλὰ πάλιν τῆς Μαρκίας δεομένης, τὸν μὲν Κάτωνα γράψαι πρὸς αὐτὸν, ὥς ἐντυχεῖν τι βουλόμενον, αὐτὸν δ' ἡκεῖν ἔωθεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ὑπὸ τῆς Μαρκίας κατασχεθῆναι, μέχρι πάντες ἀπηλλάγησαν· οὕτω δ' εἰσελθόντα τὸν Κάτωνα, καὶ περιβελόντα τὰς χειρὰς ἀμφοτέρας, ἀσπᾶσθαι καὶ φιλοφρονεῖσθαι. Ταῦτα μὲν οὖν, οὐχ ἥττον οἰόμενοι τῶν ὑπαίθρων καὶ μεγάλων πράξεων πρὸς ἐνδειξιν ἦθους καὶ κατανόησιν ἔχειν τινὰ σαφήνειαν, ἐπὶ πλέον διήλθομεν.

ΔΗ. Τῷ δὲ Κάτωνι συνήχθη μὲν ἀργυρίου τάλαντα μικρὸν ἑπτακισχιλίων ἀποδόντα· δεδιώς δὲ τοῦ πλοῦ τοῦ μῆκος, ἀγγεῖα πολλὰ κατασκευάσας, ὧν ἕκαστον ἐχώρει δύο τάλαντα καὶ

θραχμᾶς πεντακοσίας, καλῶδιον ἐκάτω μακρὸν προσήρτησεν, οὐ τῇ ἀρχῇ προσείχετο φελλὸς εὐμεγέθης, ὅπως, εἰ ῥαγεῖν τὸ πλοῖον, ἔχων διὰ βυθοῦ τὸ ἄρτημα σημαίνει τὸν τόπον. Τὰ μὲν οὖν χρήματα, πλὴν ὀλίγων τινῶν, ἀσφαλῶς διεκομίσθη· λόγους δὲ πάντων, ὧν διώκησε, γεγραμμένους ἐπιμελῶς ἔχων ἐν δυσὶ βιβλίοις, οὐδέτερον ἔσωσεν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀπελεύθερος αὐτοῦ κομίζων, ὄνομα Φυλάργυρος, ἐκ Κεγχρεῶν ἀναχθεὶς, ἀνετράπη καὶ συναπώλεσε τοῖς φορτίοις· τὸ δ' αὐτὸς ἄχρι Κερκύρας φυλάζας, ἐν ἀγορᾷ κατεσκήνωσε· τῶν δὲ ναυτῶν διὰ τὸ ῥιγοῦν πυρὰ πολλὰ καιόντων τῆς νυκτὸς, ἤφθησαν αἱ σκηναὶ, καὶ τὸ βιβλίον ἠφανίσθη. Τοὺς μὲν οὖν ἐχθροὺς καὶ συκοφάντας ἐπιστομεῖν ἤμελλον οἱ βασιλικοὶ διοικηταὶ παρόντες· ἄλλως δὲ τῷ Κάτωνι τὸ πρᾶγμα δηγμὸν ἤνεγκεν. Οὐ γὰρ εἰς πίσιν ὑπὲρ αὐτοῦ τοὺς λόγους, ἀλλὰ παράδειγμα τοῖς ἄλλοις ἀκριβεῖς ἐξενεγκεῖν φιλοτιμούμενος ἐνεμεσῆθη.

ΔΘ. Περαιωθεὶς δὲ ταῖς ναυσὶν οὐκ ἔλαθε τοὺς Ῥωμαίους, ἀλλὰ πάντες μὲν ἄρχοντες καὶ ἱερεῖς, πᾶσα δ' ἡ βουλὴ, πολὺ δὲ τοῦ δήμου μέρος ἀπήντων πρὸς τὸν ποταμόν· ὥς τε τὰς ὄχθας ἀμφοτέρας ἀποκεκρῦφθαι, καὶ θριάμβου μηδὲν ὄψει καὶ φιλοτιμίᾳ λείπεσθαι τὸν ἀνάπλου αὐτοῦ. Καίτοι σκαιὸν ἐνόις τουτ' ἐφαίνετο καὶ αὐθαδές, ὅτι, τῶν ὑπάτων καὶ τῶν στρατηγῶν παρόντων, οὐτ' ἀπέβη πρὸς αὐτοὺς, οὐτ' ἐπέσχε τὸν πλοῦν, ἀλλὰ ῥοθίῳ τὴν ὄχθην παρεξελάνων ἐπὶ νεῶς ἐξήρους βασιλικῆς, οὐκ ἀνῆκε πρότερον, ἢ καθορμίσαι τὸν στόλον εἰς τὸ νεώριον. Οὐ μὲν ἀλλὰ, τῶν χρημάτων παρachoμιζομένων δι' ἀγορᾶς, ὃ τε δῆμος ἐθαύμαζε τὸ πλῆθος, ἢ τε βουλὴ συναχθεῖσα μετὰ τῶν πρεπόντων ἐπαίνων ἐψηφίσατο τῷ Κάτωνι στρατηγίαν ἐξαίρετον δοθῆναι, καὶ τὰς θεάς αὐτὸν ἐν ἐσθῇτι περιπορφόρω θεάσασθαι. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Κάτων παρητήσατο· Νικίαν δὲ, τὸν οἰκονόμον τῶν βασιλικῶν, ἐλεύθερον ἔπεισε τὴν βουλήν

ἄφεῖναι, μαρτυρήσας ἐπιμέλειαν καὶ πίστιν. Ἰπάτευε δὲ Φίλιππος, ὁ πατὴρ τῆς Μαρκίας· καὶ τρόπον τινὰ τὸ ἀξίωμα τῆς ἀρχῆς καὶ ἡ δύναμις εἰς Κάτωνα περιῆλθεν, οὐκ ἐλάττονα τοῦ συνάρχοντος δι' ἀρετὴν, ἢ δι' οἰκειότητα τοῦ Φιλίππου, τῷ Κάτωνα τιμὴν προστιθέντος.

Μ. Ἐπεὶ δὲ Κικέρων ἐκ τῆς φυγῆς, ἣν ἔφυγεν ὑπὸ Κλωδίου, κατελθὼν, καὶ δυνάμενος μέγα, τὰς δημαρχικὰς δέλτους, ἃς ὁ Κλωδῖος ἔθηκεν ἀναγράψας εἰς τὸ Καπιτώλιον, ἀπέσπασε βία καὶ καθεῖλε, τοῦ Κλωδίου μὴ παρόντος, ἐπὶ τούτοις δὲ βουλῆς ἀθροισθείσης, καὶ τοῦ Κλωδίου κατηγοροῦντος, ἔλεγε, παρανόμως τῷ Κλωδίῳ τῆς δημαρχίας γενομένης, ἀτελῇ καὶ ἄκυρα δεῖν εἶναι τὰ τότε πραχθέντα καὶ γραφέντα· προσέκρουσεν ὁ Κάτων αὐτῷ λέγοντι, καὶ τέλος ἀναστάς ἔφη, τῆς μὲν Κλωδίου πολιτείας μηδὲν ὑγιές, μηδὲ χρηστὸν ὅλως νομίζειν· εἰ δ' ἀναιρεῖ τις, ὅσα δημαρχῶν ἔπραξεν, ἀναιρεῖσθαι πᾶσαν αὐτοῦ τὴν περὶ Κύπρον πραγματείαν, καὶ μὴ γεγονέναι τὴν ἀποστολὴν νόμιμον, ἄρχοντος παρανόμου ψηφισαμένου. Παρανόμως μὲν οὖν δῆμαρχον αἰρεθῆναι τὸν Κλωδίον, ἐκ πατρικίων μεταστάντα, νόμου [μὴ] διδόντος, εἰς δημοτικὸν οἶκον· εἰ δὲ [καὶ] μοχθηρὸς, ὥσπερ ἄλλοι, γέγονεν ἄρχων, αὐτὸ ἐνθύνειν τὸν ἀδικήσαντα, μὴ λύειν τὴν συναδικηθεῖσαν ἀρχὴν εἶναι προσήκον. Ἐκ τούτου δ' ὀργῆς ὁ Κικέρων ἔσχε τὸν Κάτωνα, καὶ φίλῳ χρώμενος ἐπαύσατο χρόνον πολύν. Εἵτα μέντοι διηλλάγησαν.

ΜΑ. Ἐκ τούτου Πομπηῖος καὶ Κράσσος ὑπερβαλόντι τὰς Ἄλπεις Καίσαρι συγγενόμενοι γνώμην ἐποίησαντο κοινῇ δευτέραν ὑπατείαν μετιέναι· καὶ καταστάντες εἰς αὐτὴν, Καίσαρι μὲν τῆς ἀρχῆς ἄλλον τοσοῦτον ἐπιψηφίζεσθαι χρόνον, αὐτοῖς δὲ τῶν ἐπαρχιῶν τὰς μεγίστας, καὶ χρήματα καὶ στρατιωτικὰς δυνάμεις. Ὅπερ ἦν ἐπὶ νεμήσει τῆς ἡγεμονίας καὶ καταλύσει τῆς

πολιτείας συνωμοσίᾳ. Πολλῶν δὲ καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν μετιέναι τὴν ἀρχὴν τότε παρασκευαζομένων, τοὺς μὲν ἄλλους ὀφθέντες ἐν ταῖς παραγγελίαις ἀπέτρεψεν, μόνον δὲ Λεύκιον Δομίτιον, Πορκίᾳ συνοικοῦντα, τῇ ἀδελφῇ, Κάτων ἐπεισε μὴ ἐκστῆναι, μηδ' ὑφίσσθαι τοῦ ἀγῶνος, οὐ περὶ ἀρχῆς ὄντος, ἀλλὰ περὶ τῆς Ῥωμαίων ἐλευθερίας. Καὶ μέντοι καὶ λόγος ἐχώρει διὰ τοῦ σωφρονοῦντος ἔτι τῆς πόλεως μέρους, ὡς οὐ περιοπτέον, εἰς ταῦτό τῆς Κράσσου καὶ Πομπηίου δυνάμειως συνελθούσης, παντάπασιν ὑπέρογκον καὶ βρεῖαν τὴν ἀρχὴν γενομένην, ἀλλ' ἀφαιρετέον αὐτῆς τὸν ἕτερον. Καὶ συνίσταντο πρὸς τὸν Δομίτιον πικρομῶντες καὶ παραυαῖνοντες ἀντικαμβάσκεσθαι πολλοὺς γὰρ αὐτῷ καὶ τῶν σιωπῶντων διὰ δέος ἐν ταῖς ψήφοις ὑπάρξειν. Τοῦτο δὴ δέισαντες οἱ περὶ Πομπηίου, ὑφείσαν ἐνέδραν τῷ Δομίτιῳ καταβρίνοντι ὄρθριον ὑπὸ λαμπάδων εἰς τὸ πεδίον. Καὶ πρῶτος μὲν ὁ προφαίνων ἐπιστὰς τῷ Δομίτιῳ, πληγείς καὶ πεσὼν ἀπέθανε· μετὰ δὲ τοῦτον ἤδη καὶ τῶν ἄλλων συντιτρωσκομένων, ἐγένετο φυγὴ, πλὴν Κάτωνος καὶ Δομιτίου. Κατεῖχε γὰρ αὐτὸν ὁ Κάτων, καίπερ αὐτὸς εἰς τὸν βραχίονα τετρωμένος, καὶ παρεκελεύετο μένειν, καὶ μὴ προλιπεῖν, ἕως ἐμπνέωσι, τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνα πρὸς τοὺς τυράννους· οἱ, τίνα τρόπον χρήσονται τῇ ἀρχῇ, δηλοῦσι διὰ τηλικούτων ἀδικημάτων ἐπ' αὐτὴν βαδίζοντες.

MB. Οὐχ ὑποστάντος δὲ τοῦ Δομιτίου τὸ δεινόν, ἀλλ' εἰς τὴν οἰκίαν καταφυγόντος, ἠρέθησαν μὲν ὕπατοι Πομπηίος καὶ Κράσσος· οὐκ ἀπέκαμε δ' ὁ Κάτων, ἀλλ' αὐτὸς προσελθὼν στρατηγίαν μετῆει, βουλόμενος ὁρμητήριον ἔχειν τὸν πρὸς ἐκείνους ἀγώνων, καὶ πρὸς ἄρχοντας ἀντικαθίστασθαι μὴ ἰδιώτης. Οἱ δὲ, καὶ τοῦτο δέισαντες, ὡς τῆς στρατηγίας ἀξιωμαχοῦ διὰ Κάτωνα πρὸς τὴν ὑπατείαν γενησομένης, πρῶτον μὲν ἐξαίφνης, καὶ τῶν πολλῶν ἀγνοούντων, βουλὴν συναγαγόντες, ἐψηφίσαντο τοὺς

αἰρεθέντας στρατηγούς εὐθὺς ἄρχειν, καὶ μὴ διαλιπόντας τὸν νόμιμον χρόνον, ἐν ᾧ δίκαι τοῖς δεκάσασι τὸν δῆμον ἦσαν. Ἐπειτα διὰ τοῦ ψηφίσματος τὸ * διδόναι δίκας* ἀνυπεύθυνον κατασκευάσαντες, ὑπηρέτας αὐτῶν καὶ φίλους ἐπὶ τὴν στρατηγίαν προῆγον, αὐτοὶ μὲν διδόντες ἀργύριον, αὐτοὶ δὲ ταῖς ψήφοις φερομέναις ἐφεστῶτες. Ὡς δὲ καὶ τούτων ἡ Κάτωνος ἀρετὴ καὶ δόξα περιῆν, ὑπ' αἰδοῦς τῶν πολλῶν ἐν δεινῷ πολλῷ τιθεμένων ἀποδόσθαι Κάτωνα ταῖς ψήφοις, ὃν καλῶς εἶχε πρίσθαι τῇ πόλει στρατηγόν, ἢ τε πρώτη κληθεῖσα τῶν φυλῶν ἐκεῖνον ἀπέδειξεν, ἐξαίφνης ὁ Πομπήϊος, βροντῆς ἀκτικοῦναι ψευσάμενος, αἵσχιστα ἔλυσε τὴν ἐκκλησίαν, εἰθισμένων ἀφοσιοῦσθαι τὰ τοιαῦτα, καὶ μηδὲν ἐπικυροῦν, διοσημείας γενομένης. Αὐθις δὲ πολλῶ χρησάμενοι τῷ δεκάσμῳ, τοὺς βελτίστους ὥσαντες ἐκ τοῦ πεδίου, βίᾳ διεπράξαντο Βατίνιον ἀντὶ Κάτωνος αἰρεθῆναι στρατηγόν. Ἐνθα δὴ λέγεται, τοὺς μὲν οὕτω παρανόμως καὶ ἀδίκως θεμένους τὴν ψῆφον, εὐθὺς ὥσπερ ἀποδράντας οἴχεσθαι· τοῖς δ' ἄλλοις συνισταμένοις καὶ ἀγανακτοῦσι, δημάρχου τινὸς αὐτόθι παρασχόντος ἐκκλησίαν, καταστάντα τὸν Κάτωνα, ἅπαντα μὲν, ὥσπερ ἐκ θεῶν ἐπίπνουν, τὰ μέλλοντα τῇ πόλει προειπεῖν, παρορμηῆσαι δὲ τοὺς πολίτας ἐπὶ Πομπηῖον καὶ Κράσσον, ὡς τοιαῦτα συνειδότας αὐτοῖς, καὶ τοιαύτης ἀποτομένους πολιτείας, δι' ἣν ἔδεισαν Κάτωνα, μὴ στρατηγῶν αὐτῶν περιγένηται. Τέλος δ', ἀπιόντα εἰς τὴν οἰκίαν προὔπεμψε πλήθος τοσοῦτον, ὅσον οὐδὲ σύμπαντας ἅμα τοὺς ἀποδεδειγμένους στρατηγούς.

ΜΓ. Γάβου δὲ Τρεβωνίου γράψαντος νόμον ὑπὲρ νομῆς ἐπαρχιῶν, τοῖς ὑπάτοις, ὥστε τὸν μὲν Ἰβηρίαν ἔχοντα καὶ Λιβύην ὑπ' αὐτῷ, τὸν δὲ Συρίαν καὶ Αἴγυπτον, οἷς βούλονται πολεμεῖν καὶ καταστρέφεσθαι, ναυτικαῖς καὶ πεζικαῖς δυνάμεσιν ἐπιόντας, οἱ μὲν ἄλλοι τὴν ἀντίπραξιν καὶ κώλυσιν ἀπεγνωκότες,

ἐξέλιπον καὶ τὸ ἀντειπεῖν· Κάτωνι δ' ἀναθάντι πρὸ τῆς ψηφοφορίας ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ βουλομένῳ λέγειν, μόλις ὥρῳ δυεῖν λόγον ἔδωκαν. Ὡς δὲ πολλὰ λέγων καὶ διδάσκων καὶ προθεσπίζων κατανάλωσε τὸν χρόνον, οὐκ ἔτι λέγειν αὐτὸν εἶων, ἀλλ' ἐπιμένοντα κατέσπασεν ὑπηρέτης προσελθὼν. Ὡς δὲ κάτωθεν ἰστάμενος ἐβόα, καὶ τοὺς ἀκούοντας καὶ συναγανακτοῦντας εἶχε, πάλιν ὁ ὑπηρέτης ἐπιλαθόμενος καὶ ἀγαγὼν αὐτὸν, ἔξω τῆς ἀγορᾶς κατέστησε. Καὶ οὐκ ἔφθη πρῶτον ἀφθεῖς, καὶ πάλιν ἀναστρέψας ἔειπε πρὸς τὸ βῆμα, μετὰ κραυγῆς ἐγκελευόμενος τοῖς πολίταις ἀμύνειν. Πολλάκις δὲ τούτου γενομένου, περιπαθὼν ὁ Τρεβώνιος ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὸ δεσμοτήριον ἄγεσθαι· καὶ πλῆθος ἐπηκολούθει, λέγοντος ἅμα σὺν τῷ βαδίζειν ἀκροώμενον· ὥστε δείσαντα τὸν Τρεβώνιον ἀφεῖναι. Κἀκείνην μὲν οὕτω τὴν ἡμέραν ὁ Κάτων κατανάλωσε· ταῖς δ' ἐφεξῆς, οὓς μὲν δεδιζόμενοι τῶν πολιτῶν, οὓς δὲ συσκευασάμενοι χάρισι καὶ δωροδοκίαις, ἓνα δὲ τῶν δημάρχων, Ἀκύλλιον, ὅπλοις εἵρξαντες ἐκ τοῦ βουλευτηρίου προελθεῖν, αὐτὸν δὲ τὸν Κάτωνα, βροντὴν γεγονέναι βοῶντα, τῆς ἀγορᾶς ἐκβαλόντες, οὐκ ὀλίγους δὲ τρώσαντες, ἐνίων δὲ καὶ πεσόντων, βίᾳ τὸν νόμον ἐκύρωσαν· ὥστε πολλοὺς συστραφέντας ὀργῇ τοὺς Πομπηίου βάλλειν ἀνδριάντας. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐπελθὼν ὁ Κάτων διεκώλυσε· τῷ δὲ Καίσαρι πάλιν νόμου γραφομένου περὶ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῶν στρατοπέδων, οὐκ ἔτι πρὸς τὸν δῆμον ὁ Κάτων, ἀλλὰ πρὸς αὐτὸν τραπεζόμενος Πομπηίου, ἐμαρτύρατο καὶ προύλεγεν, ὡς ἐπὶ τὸν αὐτοῦ τράχηλον ἀναλαμβάνων Καίσαρα νῦν μὲν οὐκ οἶδεν, ὅταν δ' ἄρχηται βαρύνεσθαι καὶ κρατεῖσθαι, μὴτ' ἀποθέσθαι δυνάμενος, μήτε φέρειν ὑπομένων, εἰς τὴν πόλιν ἐμπεσεῖται σὺν αὐτῷ· καὶ μεμνήσεται τότε τῶν Κάτωνος παραινήσεων, ὡς οὐδὲν ἦττον ἐν αὐταῖς τοῦ Πομπηίου συμφέρον ἐνῆν, ἢ τὸ καλὸν καὶ δίκαιον. Ταῦτα πολλάκις ἀκούων ὁ Πομ-

πήϊος ἡμέλει καὶ παρέπεμπεν ἀπιστίᾳ τῆς Καίσαρος μεταβολῆς, διὰ πίστιν εὐτυχίας τῆς αὐτοῦ καὶ δυνάμεως.

ΜΑ. Εἰς δὲ τὸ ἐξῆς ἔτος αἰρεθεῖς ὁ Κάτων στρατηγός, οὐ δὲν ἔδοξε προστιθέναι τῇ ἀρχῇ τοσοῦτον εἰς σεμνότητα καὶ μέγεθος ἀρχῶν καλῶς, ὅσον ἀφαιρεῖν καὶ καταισχύειν ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων πολλάκις ἐπὶ τὸ βῆμα προσερχόμενος, καὶ θανατικῆς δίκης ἐπιφανῶν ἀνδρῶν οὕτω βραβεύων. Ἐνιοὶ δὲ φασὶ καὶ μετ' ἄριστον οἶνον πεπωκότα χρηματίζειν. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἀληθῶς λέγεται. Διαφθειρομένου δὲ τοῦ δήμου ταῖς δωροδοκίαις ὑπὸ τῶν φιλαρχούντων, καὶ χρωμένων τῷ δεκάζεσθαι, καθάπερ ἐργασία συνήθει, τῶν πολλῶν, βουλόμενος ἐκκόψαι παντάπασιν τὸ νόσημα τοῦτο τῆς πόλεως, ἔπεισε δόγμα θέσθαι τὴν σύγκλητον, ὅπως οἱ κατασταθέντες ἄρχοντες, εἰ μὴδὲνα κατήγορον ἔχοιεν, αὐτοὶ παριόντες ἐξ ἀνάγκης εἰς ἔνορκον δικαστήριον εὐθύνας διδῶσιν. Ἐπὶ τούτῳ χαλεπῶς μὲν ἔσχον οἱ μετιόντες ἀρχὰς, ἔτι δὲ χαλεπώτερον ὁ μισθαρνῶν ὄχλος. Ἔωθεν οὖν ἐπὶ τὸ βῆμα τοῦ Κάτωνος προελθόντος, ἀθρόοι προσπεσόντες ἐβόων, ἐβλασφήμουν, ἔβαλλον ὥς φεύγειν ἀπὸ τοῦ βήματος ἅπαντας, αὐτὸν δ' ἐκαῖνον ἐξωσθέντα τῷ πλήθει καὶ παραφερόμενον μόλις ἐπιλαβέσθαι τῶν ἐμβόλων. Ἐνταῦθα καταστάς, τῷ μὲν ἱταμῷ καὶ θαρρόυντι τῆς ὀφείας εὐθύς ἐκράτησε τοῦ θορύβου, καὶ τὴν κραυγὴν ἔπαυσεν εἰπὼν δὲ τὰ πρέποντα, καὶ μεθ' ἡσυχίας ἀκουσθεῖς, παντάπασιν διέλυσε τὴν ταραχὴν. Ἐπαινούσης δὲ τῆς βουλῆς αὐτόν. « Ἐγὼ » δ' (εἶπεν) ὑμᾶς οὐκ ἐπαινῶ, κινδυνεύοντα στρατηγὸν ἐγ- » καταλιπόντας, καὶ μὴ προσαμύναντας ». Τῶν δὲ μετιόντων ἀρχὴν ἕκαστος ἀπόρῳ πάθει συνείχετο, φοβούμενος μὲν αὐτὸς δικάζειν, φοβούμενος δ', ἐτέρου τοῦτο πράξαντος, ἐκπεσεῖν τῆς ἀρχῆς. Ἐδοξεν οὖν αὐτοῖς, εἰς ταῦτ' ἀναλθούσι, παραβαλέσθαι δραχμῶν ἕκαστον ἀργυρίου δεκαδύο ἡμισυ μυριάδας,

εἶτα μετιέναι τὴν ἀρχὴν πάντας ὀρθῶς καὶ δικαίως· τὸν δὲ παραβάντα, καὶ χρησάμενον δεκάσμῳ, γέρεσθαι τοῦ ἀργυρίου. Ταῦτα ὁμολογήσαντες, αἰροῦνται φύλακα καὶ βραβευτὴν καὶ μάρτυρα τὸν Κάτωνα, καὶ χρήματα φέροντες ἐκεῖνῳ παρατίθεντο· καὶ τὰς συνθήκας ἐγράψαντο πρὸς ἐκείνον, ἀντὶ τῶν χρημάτων ἐγγυητὰς λαβόντα, τὰ δὲ χρήματα μὴ δεξάμενον. Ὡς δ' ἦκεν ἡ κυρία τῆς ἀναδειξεως, παραστὰς ὁ Κάτων τῷ βραβεύοντι δημάρχῳ, καὶ παραφυλάξας τὴν ψῆφον, ἕνα τῶν παραβαλομένων ἀπέφηνε κακουργοῦντα, καὶ προσέταξεν ἀποδοῦναι τοῖς ἄλλοις τὸ ἀργύριον. Ἄλλ' ἐκεῖνοι μὲν, ἐπαινέσαντες αὐτοῦ τὴν ὀρθότητα καὶ θαυμάσαντες, ἀνείλον τὸ πρόστιμον, ὡς ἱκανὴν δίκην ἔχοντες παρὰ τοῦ ἀδικήσαντος· τοὺς δ' ἄλλους ἐλύπησεν ὁ Κάτων, καὶ φθόνον ἔσχεν ἀπὸ τούτου πλεῖστον, ὡς βουλῆς καὶ δικαστηρίου καὶ ἀρχόντων δύναμιν αὐτῷ περιποιησάμενος. Οὐδεμιᾶς γὰρ ἀρετῆς δόξα καὶ πίσις ἐπιφθόνους ποιεῖ μᾶλλον, ἢ τῆς δικαιοσύνης, ὅτι καὶ δύναμις αὐτῇ καὶ πίσις ἔπεται μάλιστα παρὰ τῶν πολλῶν. Οὐ γὰρ τιμῶσι μόνον, ὡς τοὺς ἀνδρείους, οὐδὲ θαυμάζουσιν, ὡς τοὺς φρονίμους, ἀλλὰ καὶ φιλοῦσι τοὺς δικαίους, καὶ θαρρόουσιν αὐτοῖς καὶ πιστεύουσιν· ἐκείνων δὲ τοὺς μὲν φοβοῦνται, τοῖς δ' ἀπιστοῦσι. Πρὸς δὲ τούτοις, ἐκείνους μὲν οἶονται φύσει μᾶλλον, ἢ τῷ βούλεσθαι, διαφέρειν· ἀνδρείαν καὶ φρόνησιν, τὴν μὲν ὀξύτητα τινά, τὴν δ' εὐρωστίαν ψυχῆς τιθέμενοι. Δικαίῳ δ' ὑπάρχοντος εὐθύς εἶναι τῷ βουλομένῳ μάλιστα τὴν ἀδικίαν ὡς κακίαν ἀπροφασιστον αἰσχύνονται.

ME. Διὸ καὶ τῷ Κάτῳ πάντες οἱ μεγάλοι προσεπολέμουν, ὡς ἐλεγχόμενοι. Πομπήϊος δὲ καὶ κατάλυσιν τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως τὴν ἐκείνου δόξαν ἡγούμενος, αἰετὶν πρὸς ἐκείνον αὐτῷ λοιδορησομένους· ὧν καὶ Κλώδιος ἦν ὁ δημαγωγός, αὐτῷ εἰς Πομπήϊον καταρρύει, καὶ καταβοῶν τοῦ Κάτωνος, ὡς πολλὰ

μὲν ἐκ Κύπρου χρήματα νοσφισαμένου, Πομπηίῳ δὲ πολε-
μοῦντος, ἀπαξιώσαντι γάμον αὐτοῦ θυγατρός. Ὁ δὲ Κάτων
ἔλεγεν, ὅτι χρήματα μὲν ἐκ Κύπρου τοσαῦτα τῇ πόλει συναγά-
γει, μήτε ἵππον ἓνα, μήτε στρατιώτην λαβὼν, ὅσα Πομπηΐος
ἐκ πολέμων τοσούτων καὶ θριάμβων, τὴν οἰκουμένην κυκήσας,
οὐκ ἀνῆνεγκε· κηδεστήν δὲ μηδέποτε προσεῖσθαι Πομπηΐον, οὐκ
ἀνάξιον ἡγούμενος, ἀλλ' ὁρῶν τὴν ἐν τῇ πολιτείᾳ διαφοράν.
« Αὐτὸς μὲν γάρ (ἔφη), διδομένης μοι μετὰ τὴν στρατηγίαν ἐπαρ-
» χίας, ἀπέστην· οὗτος δὲ τὰς μὲν ἔχει λαβὼν, τὰς δὲ δίδωσιν
» ἑτέροις. Νυνὶ δὲ καὶ τέλος ἐξακισχιλίων ὀπλιτῶν δύναμιν Καί-
» σари κέχρηκεν εἰς Γαλατίαν, ἃ οὐτ' ἐκεῖνος ἤτησε παρ' ὑμῶν,
» οὔτε οὗτος ἔδωκε μεθ' ὑμῶν· ἀλλὰ δυνάμεις τηλικαῦται, καὶ
» ὅπλα, καὶ ἵπποι, χάριτες εἰσὶν ἰδιωτῶν καὶ ἀντιδόσεις. Καλού-
» μενος δ' αὐτοκράτωρ καὶ στρατηγός, ἄλλοις τὰ στρατεύματα καὶ
» τὰς ἐπαρχίας παραδέδωκεν· αὐτὸς δὲ τῇ πόλει παρακάθηται,
» σάσεις ἀγωνοθετῶν ἐν ταῖς παραγγελίαις, καὶ θορύβους μηχαν-
» νώμενος, ἐξ ὧν οὐ λέληθε δι' ἀναρχίας μοναρχίαν ἑαυτῷ μνη-
» στεύόμενος ».

Μς. Οὕτως μὲν ἡμύνατο τὸν Πομπηΐον. Ἦν δὲ Μάρκος
Φαώνιος ἐταῖρος αὐτοῦ καὶ ζηλωτής, οἷος ὁ Φαληρεὺς Ἀπολ-
λόδωρος ἱστορεῖται περὶ Σωκράτην γενέσθαι τὸν παλαιόν, ἐμ-
παθὲς καὶ παρακεκνηκὼς πρὸς τὸν λόγον, οὐ σχέδην, οὐδὲ
πράως, ἀλλ' ἄκρατον αὐτοῦ καθαψάμενον, ὥσπερ οἶνον, καὶ
μανικώτερον. Οὗτος ἀγορανομίαν μετιὼν ἡττᾶτο, συμπάρων
δ' ὁ Κάτων προσέσχε ταῖς δέλτοις μιᾷ χειρὶ γεγραμμέναις·
καὶ τὴν κακουργίαν ἐξελέγξας, τότε μὲν ἐπικλήσει δημάρχων
ἔλυσε τὴν ἀνάδειξιν· ὕστερον δὲ τοῦ Φαωνίου κατασταθέντος
ἀγορανόμου, τά τ' ἄλλα, τῆς ἀρχῆς ἐπεμελεῖτο, καὶ τὰς θεάς
διεῖπεν ἐν τῷ θεάτρῳ, διδοὺς καὶ τοῖς θυμελικοῖς σφάνους
μὲν οὐ χρυσοῦς, ἀλλ', ὥσπερ ἐν Ὀλυμπίᾳ, κοτίνων δῶρα δ'

ἀντὶ τῶν πολυτελῶν, τοῖς μὲν Ἕλλησι τεῦτλα καὶ θρίδακας, καὶ ῥαφανίδας καὶ ἀπίους· τοῖς δὲ Ῥωμαίοις οἶνου κεράμια, καὶ κρέα ὕβρια, καὶ σῦκα, καὶ σικύους, καὶ ξύλων ἀγκαλίδας· ὧν τὴν εὐτέλειαν οἱ μὲν ἐγέλων, οἱ δ' ἥδοντο, τοῦ Κάτωνος τὸ αὐστηρὸν καὶ κατεστυμμένον ὀρώντες ἡσυχῇ μεταβάλλον εἰς διάχυσιν. Τέλος δ' ὁ Φαώνιος, εἰς τὸν ὄχλον ἐμβαλὼν ἑαυτὸν, καὶ καθεζόμενος ἐν τοῖς θεαταῖς, ἐκρότει τὸν Κάτωνα, καὶ διδόναι τοῖς εὐήμεροῦσι καὶ τιμᾶν ἐβόα, καὶ συμπαρεκάλει τοὺς θεατάς, ὥς ἐκείνῳ τὴν ἐξουσίαν παραδεδωκώς. Ἐν δὲ τῷ ἐτέρῳ θεάτρῳ Κουρίων, ὁ Φαωνίου συνάρχων, ἐχορήγει πολυτελῶς· ἀλλ' ἐκεῖνον ἀπολιπόντες οἱ ἄνθρωποι μετέβαινον ἐνταῦθα, καὶ συνέπαιζον προθύμως ὑποκρινομένῳ τῷ Φαωνίῳ τὸν ἰδιώτην, καὶ τῷ Κάτῳ τὸν ἀγωνοθέτην. Ἐπραττε δὲ ταῦτα, διασύρων τὸ πρᾶγμα, καὶ διδάσκων, ὅτι παίζοντα δεῖ τῇ παιδιᾷ χρῆσθαι, καὶ χάριτι παραπέμπειν ἀτύφῳ μᾶλλον, ἢ παρασκευαῖς καὶ πολυτελείαις, εἰς τὰ μηδενὸς ἄξια φροντίδας μεγάλας καὶ σπουδὰς κατατιθέμενον.

MZ. Ἐπεὶ δὲ, Σκιπίωνος καὶ Ὑψαίου καὶ Μίλωνος ὑπατεῖαν μετερχομένων, οὐ μόνον ἐκείνοις τοῖς συντρόφοις ἤδη καὶ συμπολιτευομένοις ἀδικήμασι, δωροδοκίαις καὶ δεκασμοῖς, ἀλλ' ἄντικρυς δι' ὅπλων καὶ φόνων εἰς ἐμφύλιον πόλεμον ὠθουμένων τόλμῃ καὶ ἀπονοίᾳ, Πομπηῖον τινὲς ἠξίουσαν ἐπιστῆναι ταῖς ἀρχαιρεσίαις· τὸ μὲν πρῶτον ἀντεῖπεν ὁ Κάτων, οὐ τοῖς νόμοις ἐκ Πομπηίου φάμενος, ἀλλ' ἐκ τῶν νόμων Πομπηίῳ δεῖν ὑπάρχειν τὴν ἀσφάλειαν. Ὡς δὲ, πολὺν χρόνον ἀναρχίας οὔσης, καὶ τριῶν στρατοπέδων τὴν ἀγορὰν ὁσημέραι περιεχόντων, ὀλίγον ἀπέλειπεν ἀνεπίσχετον γεγονέναι τὸ κακὸν, ἔγνω τὰ πράγματα πρὸ τῆς ἐσχάτης ἀνάγκης εἰς Πομπηῖον ἐκουσίῳ χάριτι τῆς βουλῆς περιστῆσαι, καὶ τῷ μετριωτάτῳ τῶν παρανομημάτων χρῆσάμενος ἰάματι τῆς τῶν μεγίστων καταστάσεως, τὴν μοναρχ-

χίαν ἐπαγαγέσθαι μᾶλλον, ἢ περιϋδεῖν τὴν σάσιν εἰς μοναρχίαν τελευτῶσαν. Εἶπεν οὖν ἐν τῇ βουλῇ γνώμην Βίβλος, ὣν οἰκείος Κάτωνος, ὡς χρὴ μόνον ἐλῆσθαι Πομπηῖον ὑπάτον· ἡ γὰρ ἕξειν καλῶς τὰ πράγματα, ἐκείνου καταστήσαντος, ἢ τῷ κρατίστῳ δουλεύσειν τὴν πόλιν. Ἀναστὰς δ' ὁ Κάτων, οὐδενὸς ἂν προσδοκῆσαντος, ἐπῆνεσε τὴν γνώμην, καὶ συνεβούλευε, πᾶσαν ἀρχὴν ὡς ἀναρχίας κρείττονα. Πομπηῖον δὲ καὶ προσδοκᾶν ἄριστα τοῖς παροῦσι χρήσεσθαι πράγμασι, καὶ φυλάζειν διαπιστευθέντα τὴν πόλιν.

ΜΗ. Οὕτω δ' ἀποδειχθεὶς ὑπάτος ὁ Πομπηῖος, ἐδεήθη τοῦ Κάτωνος ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ προάγειον. Ἐλθόντα δὲ δεξιόμενος φιλοφρόνως ἀσπασμοῖς καὶ δεξιώσεσι, καὶ χάριν ὁμολογήσας, παρεκάλει σύμβουλον αὐτῷ καὶ πάρεδρον εἶναι τῆς ἀρχῆς. Ὁ δὲ Κάτων ἀπεκρίνατο, μήτε τὰ πρῶτα πρὸς ἀπέχθειαν εἰπεῖν Πομπηῖου, μήτε ταῦτα πρὸς χάριν, ἀλλ' ἐπὶ συμφέροντι πάντα τῆς πόλεως. Ἰδίᾳ μὲν οὖν αὐτῷ παρακαλοῦντι σύμβουλος ἔσεσθαι, δημοσίᾳ δὲ, κἂν μὴ παρακαλῇται, πάντως ἐρεῖν τὸ φαινόμενον. Καὶ ταῦτ' ἔπραττεν, ὡς εἶπε. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐπὶ τοὺς δεκάσαντας ἤδη τὸν δῆμον ἐπιτίμια καὶ δίκας μεγάλας τοῦ Πομπηίου νομοθετῶντος, ἀμελεῖν ἐκέλευε τῶν γεγονότων, καὶ προσέχειν τοῖς μέλλουσιν. Οὔτε γὰρ ὅπου σήσεται τὸ τὰ προημαρτημένα ζητεῖν ὀρίσαι ῥάδιον, ἐάν τε νεώτερα γράφηται τῶν ἀδικημάτων ἐπιτίμια, δεινὰ πείσεσθαι τοὺς, ὃν οὐ παρέβαινον, οὔτ' ἡδίκουν νόμον, κατὰ τοῦτον κολαζομένους. Ἐπειτα, πολλῶν κρινομένων ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, ἐνίων δὲ καὶ φίλων τοῦ Πομπηίου καὶ οἰκείων, ὁρῶν αὐτὸν ἐνδιδόντα ἐν πολλοῖς καὶ χαμπτόμενον, ἐπετίμα σφοδρῶς καὶ διήγειρεν. Ἐπεὶ δὲ νόμῳ τοὺς εἰωθότας λέγεσθαι περὶ τῶν κρινομένων ἐπαινους αὐτοῖς ἀφελῶν, Μουνατίῳ Πλάγκῳ συγγράφας ἔπαινον ἐπὶ τῆς δίκης ᾤκων, ἐπισχόμενος ὁ Κάτων τὰ ὦτα ταῖς χερσὶν (ἔτυχε γὰρ

δικάζων) ἐκώλυεν ἀναγινώσκεισθαι τὴν μαρτυρίαν. Ὁ δὲ Πλάγκος ἀπέλεξεν αὐτὸν ἐκ τῶν δικαστῶν μετὰ τοὺς λόγους, καὶ οὐδὲν ἥττον ἤλω. Καὶ ὅλως ἄπορον ἦν πρᾶγμα καὶ δυσμεταχειρίστον ὁ Κάτων τοῖς φεύγουσι, μήτε βουλομένοις αὐτὸν ἀπολιπεῖν δικαστὴν, μητ' ἀπολέγειν τολμῶσιν. Ἦλωσαν γὰρ οὐκ ὀλίγοι, τῷ Κάτῳ φεύγειν, δόξαντες οὐ θαρρῆειν τοῖς δικαίοις. Ἐνίοις δὲ καὶ προὔφερον οἱ λοιδοροῦντες, ὡς ὄνειδος μέγα, τὸ μὴ δεῖξασθαι κριτὴν Κάτωνα προτεινόμενον.

ΜΘ. Ἐπεὶ δὲ, Καίσαρος αὐτοῦ μὲν ἐμπεφυκότος τοῖς στρατεύμασιν ἐν Γαλατία, καὶ τῶν ὅπλων ἐχομένου, δώροις δὲ καὶ χρήμασι καὶ φίλοις μάλιστα πρὸς τὴν ἐν τῇ πόλει χρωμένου δύναμιν, ἥδη μὲν αἱ Κάτωνος προαγορεύσεις ἀνέφερον τὸν Πομπήϊον ἐκ πολλῆς ἥδη τῆς πρόσθεν ἀπιστίας ὀνειροπολοῦντα τὸ δεινόν. Ἐπεὶ δ' ἦν ὅκνου καὶ μελλήσεως ἀτόλμου πρὸς τὸ κωλύειν καὶ ἐπιχειρεῖν ὑπόπλεως, ὥρμησεν ὁ Κάτων ὑπατεῖαν παραγγέλλειν, ὡς ἀφαιρησόμενος εὐθύς τὰ ὅπλα τοῦ Καίσαρος, ἢ τὴν ἐπιβουλήν ἐξελέγξων. Οἱ δ' ἀντιπαραγγέλλοντες αὐτῷ, χαρίζοντες μὲν ἦσαν ἀμφοτέρω. Σουλπίκιος δὲ καὶ πολλὰ τῆς τοῦ Κάτωνος ἐν τῇ πόλει δόξης τε καὶ δυνάμει ἀπολελαυκῶς, οὐ μέτριον *οὖν* ἐδόκει πρᾶγμα ποιεῖν, οὐδ' εὐχάριστον. Οὐ μὲν ὅγε Κάτων ἐνεκάλει· « Τί γὰρ (ἔφη) θαυμασόν, εἰ ὅ, τις νομίζει » τῶν ἀγαθῶν μέγιστον, ἐτέρῳ μὴ παρίησι » ; Πείσας δὲ τὴν βουλήν ψηφίσασθαι, τοὺς μετιόντας τὴν ἀρχὴν αὐτοὺς δεξιῶσθαι τὸν δῆμον, δι' ἐτέρου δὲ μὴ δεῖσθαι, μηδ' ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν περιόντας, ἔτι μᾶλλον ἐξηγρίανε τοὺς ἀνθρώπους· εἰ μὴ μόνον τὸ λαβεῖν μισθόν, ἀλλὰ καὶ τὸ διδόναι χάριν, αὐτοὺς ἀφηρημένος, ἄπορον καὶ ἄτιμον ὁμοῦ τὸν δῆμον πεποίηκε. Πρὸς δὲ τούτῳ μητ' αὐτὸς ἐντυχεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ πιθανὸς ὢν, ἀλλ' ἐν ἤθει τὸ τοῦ βίου μᾶλλον ἀξίωμα βουλόμενος φυλάσσειν, ἢ προσλαβεῖν τὸ τῆς ἀρχῆς, ποιούμενος τὰς δεξιώσεις, μήτε τοὺς φίλους

εάσας, οἷς ὄχλος ἀλίσκεται καὶ θεραπεύεται, ποιεῖν, ἀπέτυχε τῆς ἀρχῆς.

Ν. Φέροντος δὲ τοῦ πράγματος οὐκ αὐτοῖς μόνοις τοῖς ἀποτυχούσιν, ἀλλὰ καὶ φίλοις αὐτῶν καὶ οἰκείοις, σὺν αἰσχύνῃ τινὲ χατήφειαν καὶ πένθος ἐφ' ἡμέρας πολλὰς, οὕτως ἤνεγκε ῥαθύμως τὸ συμβεβηκός, ὥστ' ἀλειψάμενος μὲν ἐν τῷ πεδίῳ σφαιρίσαι, μετ' ἄριστον δὲ πάλιν, ὥσπερ εἰθιστο, καταβάς εἰς ἀγορὰν ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων, περιπατῆσαι μετὰ τῶν συνήθων. Αἰτιᾶται δὲ Κικέρων, ὅτι, τῶν πραγμάτων ἄρχοντος τοιούτου δεομένων, οὐκ ἐποίησατο σπουδὴν, οὐδ' ὑπῆλθεν ὀμιλίᾳ φιλανθρωπῶ τὸν δῆμον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν ἐξέκαμε καὶ ἀπηγόρευσε, καίτοι τὴν στρατηγίαν αὐθις ἐξ ὑπ' ἀρχῆς μετελθὼν. Ἐλεγεν οὖν ὁ Κάτων, ὅτι τῆς μὲν στρατηγίας οὐ κατὰ γνώμην ἐξέπεσε τῶν πολλῶν, ἀλλὰ βιασθέντων, ἢ διαφθιέντων· ἐν δὲ ταῖς ὑπατικαῖς ψήφοις μηδεμιᾶς κακουργίας γενομένης, ἔγνω καὶ τῷ δήμῳ προσκεκυρωκὼς διὰ τὸν αὐτοῦ τρόπον, ὃν οὔτε μεταθέσθαι πρὸς ἐτέρων χάριν, οὔτε χρώμενον ὁμοίῳ πάλιν ὁμοία παθεῖν, νοῦν ἔχοντος ἀνδρός ἐστιν.

ΝΑ. Τοῦ δὲ Καίσαρος ἐμβαλόντος εἰς ἔθνη μάχιμα, καὶ παραβόλως κρατήσαντος, Γερμανοῖς δὲ καὶ σπονδῶν γενομένων δοκοῦντος ἐπιθέσθαι καὶ καταβαλεῖν τριάκοντα μυριάδας, οἱ μὲν ἄλλοι τὸν δῆμον ἠξίουσαν εὐαγγέλια θύειν· ὁ δὲ Κάτων ἐκέλευεν ἐκδιδόναι τὸν Καίσαρα τοῖς παρανομηθεῖσι καὶ μὴ τρέπειν εἰς αὐτοὺς, μηδ' ἀναδέχεσθαι τὸ ἄγος εἰς τὴν πόλιν. « Οὐ μὴν » ἀλλὰ καὶ τοῖς θεοῖς (ἔφη) θύομεν, ὅτι τῆς τοῦ στρατηγοῦ μα- » νίας καὶ ἀπονοίας τὴν δίκην εἰς τοὺς στρατιώτας οὐ τρέπουσιν, » ἀλλὰ φεῖδονται τῆς πόλεως ». Ἐκ τούτου Καῖσαρ ἐπιστολὴν γράψας ἀπέστειλεν εἰς τὴν σύγκλητον· ὥς δ' ἀνεγνώσθη βλασφημίας πολλὰς ἔχουσα καὶ κατηγορίας τοῦ Κάτωνος, ἀναστάς ἐκεῖνος, οὐχ ὑπ' ὀργῆς, οὐδὲ φιλονεικίας, ἀλλ' ὥσπερ ἐκ λογισμοῦ καὶ

παράσκευῆς, τὰ μὲν εἰς ἑαυτὸν ἐγκλήματα λαιδορίαις καὶ σκώμασιν ὅμοια καὶ παιδιάν τινα καὶ βωμολοχίαν τοῦ Καίσαρος ἀπέδειξεν· ἀψάμενος δὲ τῶν ἐκείνου βουλευμάτων ἀπ' ἀρχῆς, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, ὥσπερ οὐκ ἐχθρὸς, ἀλλὰ συνωμότης καὶ κοινωνὸς, ἐκκαλύψας, καὶ διδάξας, ὥς οὐ Γερμανῶν, οὐδὲ Κελτῶν παῖδας, ἀλλ' ἐκεῖνον αὐτὸν, εἰ σωφρονούσι, φοβητέον ἐστὶν αὐτοῖς, οὕτως ἐπέστρεψε καὶ παρώξυνεν, ὥς τοὺς φίλους τοῦ Καίσαρος μετανοεῖν, ὅτι τὴν ἐπιστολὴν ἀναγνόντες ἐν τῇ βουλῇ καιρὸν τῷ Κάτῳ λόγων δικαίων καὶ κατηγοριῶν ἀληθῶν παρέσχον. Ἐκυρώθη μὲν οὖν οὐδὲν, ἀλλ' ἐλέχθη μόνον, ὅτι καλῶς ἔχει διάδοχον Καίσαρι δοθῆναι. Τῶν δὲ φίλων ἀξιούντων καὶ Πομπηίου ἐξ ἴσου τὰ ὅπλα καταθέσθαι, καὶ ἀποδοῦναι τὰς ἐπαρχίας, ἢ μηδὲ Καίσαρα, νῦν ἐκεῖνα βοῶν ὁ Κάτων, ἃ προὔλεγεν αὐτοῖς, ἡκεῖν, καὶ βιάζεσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἀναφανδὸν ἤδη τῇ δυνάμει χρώμενον, ἣν ἔσχεν ἐξαπατῶν καὶ φενακίζων τὴν πόλιν, ἐξω μὲν οὐδὲν ἐπέβαινε, τοῦ δῆμου θέλοντος αἰεὶ τὸν Καίσαρα μέγιστον εἶναι, τὴν δὲ σύγκλητον εἶχε πειθομένην, καὶ φοβουμένην τὸν δῆμον.

NB. Ὡς δ' Ἀρίμινον κατείληπτο, καὶ Καῖσαρ κατηγγέλλετο μετὰ στρατιᾶς ἐλκύνειν ἐπὶ τὴν πόλιν, ἐνταῦθα δὴ πάντες ἐπ' ἐκεῖνον ἀφεώρων, οἳ τε πολλοὶ καὶ Πομπηίῳ, ὥς μόνον μὲν ἐξ ἀρχῆς προαισθόμενον, πρῶτον δὲ φανερώς προειπόντα τὴν Καίσαρος γνώμην. Εἶπεν οὖν ὁ Κάτων· « Ἀλλ' εἴ γ', οἷς ἐγὼ » προὔλεγον αἰεὶ καὶ συνεβούλευον, ἐπείσθη τις ὑμῶν, ἄνδρες, » οὔτ' ἂν ἓνα ἐφοβεῖσθε νῦν, οὔτ' ἐν ἐνὶ τὰς ἐλπίδας εἴχετε ». Πομπηίου δ' εἰπόντος, μαντικώτερα μὲν εἰρῆσθαι Κάτῳ, φιλικώτερα δ' αὐτῷ πεπραῆχθαι, συνεβούλευεν ὁ Κάτων ἐνὶ Πομπηίῳ τὰ πράγματα τὴν σύγκλητον ἐγχειρίσαι· τῶν γὰρ αὐτῶν εἶναι, καὶ ποιεῖν τὰ μεγάλα κακὰ, καὶ παύειν. Ὁ μὲν οὖν Πομπηίῳ, οὔτε δύναμιν ἔχων ἐτοίμην, οὔτε οὐς κατέλεγε τότε προ-

θύμους ὁρῶν, ἐξέλιπε τὴν Ῥώμην. Ὁ δὲ Κάτων ἔπεσθαι καὶ συμφεύγειν ἐγνωνκώς, τὸν μὲν νεώτερον υἱὸν εἰς Βρεττίας ὑπέθετο πρὸς Μουνάτιον, τὸν δὲ πρεσβύτερον εἶχε σὺν ἑαυτῷ. Τῆς δ' οἰκίας καὶ τῶν θυγατέρων κηδεμόνος δεομένων, ἀνέλαβε πάλιν τὴν Μαρκίαν χηρεύουσαν ἐπὶ χρήμασι πολλαῖς. Ὁ γὰρ Ὀρτήσιος θνήσκων ἐκείνην ἀπέλιπε κληρονόμον. Εἰς ὃ δὴ μάλιστα λαιδορύμενος ὁ Καῖσαρ τῷ Κάτωνι φιλοπλουτίαν προφέρει καὶ μισθαργίαν ἐπὶ τῷ γάμῳ. Τί γὰρ ἔδει ππραχωρεῖν δεόμενον γυναικὸς, ἢ τί μὴ δεόμενον αὐθις ἀναλαμβάνειν; εἰ μὴ δέλεαρ ἐξ ἀρχῆς ὑφείθη τὸ γύναιον Ὀρτήσιῳ, καὶ νέαν ἔχρησεν, ἵνα πλουσίαν ἀπολάβῃ. Πρὸς μὲν οὖν ταῦτα μετρίως ἔχει τὸ Εὐριπίδειον ἐκεῖνο·

Πρῶτον μὲν σὺν ἀρρήτῃ· ἐν ἀρρήτοις γὰρ

Τὴν σὴν νομίζω δειλίαν, ὦ Ἡράκλεις.

Ὅμοιον γὰρ ἐστὶ τὸ Ἡρακλεῖ μαλακίαν ὀνειδίζειν, καὶ κατηγορεῖν αἰσχροκέρδειαν Κάτωνος. Εἰ δ' ἄλλη πη μὴ καλῶς πέπρακται περὶ τὸν γάμον, ἐπισκεπτέον. Ἐγγυησάμενος γὰρ τὴν Μαρκίαν ὁ Κάτων, καὶ τὸν οἶκον ἐπιτρέψας ἐκείνῃ, καὶ τὰς θυγατέρας, αὐτὸς ἐδίδωκε Πομπηίον.

ΝΓ'. Ἀπ' ἐκείνης δὲ λέγεται τῆς ἡμέρας μῆτε κεφαλὴν ἔτι κείρασθαι, μῆτε γένεια, μῆτε στέφανον ἐπιθῆσθαι, πένθους δὲ καὶ κατηρείας καὶ βυχρύτητος ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς τῆς πατρίδος ἐν σχῆμα, νικῶντων ὁμοίως καὶ νικωμένων, ἄχρι τελευτῆς διαφυλάττει. Τότε δὲ κλήρω λαχὼν Σικελίαν, διέβη μὲν εἰς Συρακούσας· πυθόμενος δ' Ἀσίνιον Πολλίωνα παρὰ τῶν πολεμίων ἀφῆλθε μετὰ δυνάμεως εἰς Μεσσήνην, ἔπεμψε λόγον ἀπαιτῶν παρ' αὐτοῦ τῆς διαβάσεως. Ἀντηπαιτηθεὶς δὲ λόγον ὑπ' ἐκείνου τῆς τῶν πραγμάτων μεταβολῆς, καὶ Πομπηίον ἀκούσας ἐκλειπτότα παντελῶς Ἰταλίαν ἐν Δυρράχῳ στρατοπεδεύειν, πολὺν ἔφη περὶ τὰ θεῖα πλάνον εἶναι καὶ ἀσάφειαν, εἰ Πομπηίον, ἐν

οἷς ὑγιές οὐδέν, οὐδὲ δίκαιον ἔπραττεν, ἀήττητον γενόμενον, νῦν, ὅτε τὴν πατρίδα βούλεται σῶζειν, καὶ τῆς ἐλευθερίας ὑπερμάχεται, προλέλοιπε τὸ εὐτυχεῖν. Ἀσίτιον μὲν οὖν ἔφη δυνατός εἶναι Σικελίας ἐκβαλεῖν, ἄλλης δὲ μείζονος ἐπερχομένης δυνάμεως, οὐ βούλεσθαι τὴν νῆσιν *ἐν* πολέμῳ ἀπολέσθαι· χωρεῖν δὲ πρὸς τὸ κρατοῦν καὶ σῶζεσθαι παραινέσας Συρακουσίοις ἐξέπλευσεν. Ἀφικόμενος δὲ πρὸς Πομπηΐον, αἰεὶ μὲν εἶχετο μιᾶς γνώμης, χρονοτριβεῖν τὸν πόλεμον, ἐλπίζων διαλύσεις, καὶ μὴ βουλόμενος ἐν ἀγῶνι χεῖρῳ γενομένην τὴν πόλιν αὐτὴν ὑπ' αὐτῆς παθεῖν τὰ ἔσχατα σιδήρῳ διακριθεῖσαν. Ἄλλα δὲ τούτων ἀδελφὰ Πομπηΐον ἔπεισε καὶ τοὺς συνέδρους ψηφίσασθαι, μῆτε πόλιν ὑπήκοον Ῥωμαίων διαρπάξαι, μὴτ' ἄνδρα Ῥωμαῖον ἔξω παρατάξαι ἀναιρεῖν καὶ δόξαν ἥνεγκε, καὶ προσηγάγετο πολλοὺς τῇ Πομπηΐου μερίδι, τὴν ἐπιείκειαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἡμέρον ἀσπασαμένους.

ΝΔ. Ἐκπεμφθεὶς δ' εἰς Ἀσίαν, ὡς τοῖς ἐκεῖ συνάγουσι πλοῖα καὶ στρατιὰν ὠφέλιμος γένοιτο, Σεβιλίαν ἐπηγάγετο, τὴν ἀδελφὴν, καὶ τὸ Λευκούλλου παιδίον ἐξ ἐκείνης γεγονός. Ἠκολούθησε γὰρ αὐτῷ χηρεύουσα, καὶ πολὺ τῶν εἰς τὸ ἀκόλαστον αὐτῆς διαβολῶν ἀφείλεν, ὑποδῦσα τὴν ὑπὸ Κάτωνι φρουρὰν καὶ πλάνην καὶ δίαιταν ἐκουσίως. Ἄλλ' ὅ γε Καῖσαρ οὐδὲ τῶν ἐπ' ἐκείνη βλασφημιῶν τοῦ Κάτωνος ἐφείσατο. Πρὸς μὲν οὖν τὰλλα τοῦ Κάτωνος οὐδέν, ὡς ἔοικεν, ἐδεήθησαν οἱ Πομπηΐου στρατηγοί· Ρόδιους δὲ πειθοῦ πρὶςαγαγόμενος, καὶ τὴν Σεβιλίαν αὐτόθι καὶ τὸ παιδίον ἀπολιπὼν, ἐπανῆλθε πρὸς Πομπηΐον, ἥδη πεζικῆς τε λαμπρᾶς καὶ ναυτικῆς δυνάμεως περὶ αὐτὸν οὖσης. Ἐνθα δὴ καὶ μάλιστα τῆς γνώμης κατάφωρος ἔδοξε γεγονέναι Πομπηΐος. Ὄρμησε μὲν γὰρ ἐγχειρίσαι τῷ Κάτωνι τὴν τῶν νεῶν ἡγεμονίαν· ἦσαν δὲ πεντηκοσίων μὲν οὐκ ἐλάττους αἱ μάχιμοι, λιθουργικά δὲ καὶ κατασκοπικά καὶ ἄφρακτα

παμπληθῇ. Ταχὺ δ' ἐννοήσας, ἡ διδαχθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων, ὥς ἔν ἐστι κεφάλαιον Κάτωνι πάσης πολιτείας, ἐλευθερῶσαι τὴν πατρίδα, κὰν γένηται κύριος τηλικαύτης δυνάμεως, ἥς ἂν ἡμέρας καταγωνίσωνται Καίσαρα, τῆς αὐτῆς ἐκείνης ἀξιῶσαι καὶ Πομπηϊὸν τὰ ὄπλα καταθέσθαι, καὶ τοῖς νόμοις ἔπεσθαι, μετέγνῳ, καίπερ ἤδη διειλεγμένος αὐτῷ, καὶ Βίβλον ἀπέδειξε ναύαρχον. Οὐ μὴν ἤσθετό γε παρὰ τοῦτο τῆς προθυμίας τοῦ Κάτωνος ἀμβλυτέρως· ἀλλὰ καὶ λέγεται πρὸς τινα μάχην πρὸ τοῦ Δυρράχίου, αὐτοῦ τε Πομπηϊοῦ παρορμῶντος τὴν δύναμιν, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ἡγεμόνων εἰπεῖν τι καὶ προτρέψασθαι κελεύοντος, ἀργῶς καὶ σιωπῇ τοὺς στρατιώτας ἀκούειν· Κάτωνος δὲ μετὰ πάντας, ὅσα καιρὸν εἶχε τῶν ἀπὸ φιλοσοφίας ἀκούειν λεγομένων περὶ ἐλευθερίας καὶ ἀρετῆς καὶ θανάτου καὶ δόξης, διελθόντος αὐτοπαθῶς, καὶ τελευτῶντα τρέψαντος τὸν λόγον εἰς θεῶν ἀνάκλησιν, ὡς παρόντων καὶ ἐφορώντων τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγῶνα, τηλικούτον ἀλαλαγμὸν γενέσθαι καὶ τοσοῦτον κίνημα τῆς στρατιᾶς ἐπαρθείσης, ὥς τε πάντας ἐλπίδων μεσοὺς ἐπὶ τὸν κίνδυνον ὀρμῆσαι τοὺς ἡγεμόνας. Τρεψαμένων δὲ καὶ κρατησάντων ἀφείλετο τὴν παντελῆ νίκην ὁ Καίσαρος δαίμων, τῇ τοῦ Πομπηϊοῦ χρησάμενος εὐλαβείᾳ καὶ ἀπισίᾳ περὶ τὸ εὐτύχημα. Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς περὶ Πομπηϊοῦ γέγραπται. Χαιρόντων δὲ πάντων καὶ μεγαλυνόντων τὸ ἔργον, ὁ Κάτων ἀπεδάκρυε τὴν πατρίδα, καὶ τὴν ὀλέθριον καὶ κακοδαίμονα φιλαρχίαν ὠδύρετο, πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ὁρῶν πολίτας ὑπ' ἀλλήλων πεπτωκότας.

ΝΕ. Ἐπεὶ δὲ Καίσαρα διώκων Πομπηϊὸς εἰς Θεσσαλίαν ἀν-
εξεύγνυε, πολλὰ καταλιπὼν περὶ Δυρράχιον ὄπλα καὶ χρήματα
καὶ σώματα συγγενῇ καὶ οἰκεῖα, πάντων ἀπέδειξεν ἡγεμόνα
καὶ φύλακα τὸν Κάτωνα, πεντεκαίδεκα σπείρας ἔχοντα στρα-
τιωτῶν, διὰ πῖσιν ἅμα καὶ φόβον τοῦ ἀνδρός. Ἡττωμένῳ μὲν

γὰρ πάντων εἶναι βεβαιότατον ἐνόμιζεν· εἰ δὲ νικῶν, μὴ ἐπιτρέψαι παρόντα χρῆσασθαι τοῖς πράγμασιν, ὡς προσείρηται. Πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν ἀπερῶριψαν ἐν Δυρράχῳ μετὰ Κάτωνος. Γενομένης δὲ τῆς κατὰ Φάρσαλον ἥττης, οὕτως ἔστη τοῖς λογισμοῖς ὁ Κάτων, ὡς, εἰ μὲν τεθνήκοι Πομπηῖος, εἰς Ἰταλίαν τοὺς σὺν αὐτῷ περαιώσων, αὐτὸς δὲ προσωτάτω τῆς τυραννίδος ἐπὶ φυγῇ βιωσόμενος· εἰ δὲ σώζοιτο, πάντως ἐκείνῳ διαφυλάξων τὴν δύναμιν. Οὕτω δὲ διαβαλὼν εἰς Κέρκυραν, ὅπου τὸ ναυτικὸν ἦν, ἐξίστατο μὲν Κικέρωνι τῆς ἀρχῆς, ὡς ὑπατικῷ στρατηγικὸς· οὐ δεξαμένου δὲ Κικέρωνος, ἀλλ' ἀπάραντος εἰς Ἰταλίαν, ἰδὼν τὸν [νέον] Πομπηῖον ὑπ' αὐθαδείας καὶ φρονήματος ἀκαίρου βουλόμενον καλᾷζειν τοὺς ἀποπλέοντας, πρώτῳ δὲ μέλλοντα τῷ Κικέρωνι προσφέρειν τὰς χεῖρας, ἐνουθέτησεν ἰδίᾳ καὶ κατεπράυνεν· ὥς τε τὸν Κικέρωνα περισῶσαι σαφῶς ἐκ θανάτου, καὶ τοῖς ἄλλοις ἄδειαν παρασχεῖν.

ΝΓ. Τεκμαιρόμενος δὲ Πομπηῖον Μάγνον εἰς Αἴγυπτον, ἢ Λιβύην, διεκπεσεῖσθαι, καὶ σπεύδων πρὸς ἐκεῖνον, ἀνήχθη μὲν ἔχων ἅπαντας, ἔπλει δὲ, πρῶτον ἀπιέναι διδούς καὶ ὑπολείπεσθαι τοὺς οὐ προθύμως συστρατευομένους. Ἀψάμενος δὲ Λιβύης καὶ παραπλέων ἐντυγχάνει Σέξτῳ, τῷ νεωτέρῳ τῶν Πομπηίου παίδων, ἀγγέλλοντι τὴν ἐπ' Αἰγύπτου τοῦ πατρὸς τελευτήν. Πάντες μὲν οὖν βαρέως ἤνεγκαν, οὐδεὶς δὲ μετὰ Πομπηῖον ἡξίου, Κάτωνος παρόντος, οὐδ' ἀκούειν ἄλλον ἡγεμόνα. Διὸ καὶ Κάτων, αἰδούμενος καὶ οἰκτεῖρων ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ πίστεως δεδοκότας πεῖραν ἐπὶ ξένης ἐρήμους καὶ ἀπόρους ἀπολιπεῖν, ὑπέστη τε τὴν ἀρχήν, καὶ παρῆλθεν εἰς Κυρήνην. Ἐδέξαντο γὰρ ἐκεῖνον, ὀλίγαις ἡμέραις ἔμπροσθεν ἀποκλείσαντες Λαβινηνόν. Ἐνταῦθα πυνθανόμενος Σκιπίωνα, τὸν Πομπηίου πενθερόν, ὑπὸ Ἰόβᾳ τοῦ βασιλέως ἀνελήφθαι, καὶ Οὐάρων Ἄττιον, ὃς ἦν ὑπὸ Πομπηίου Λιβύης ἀποδεδειγμένος ἡγεμὼν,

εἶναι σὺν αὐτοῖς μετὰ δυνάμεως, ἐξώρμησε πεζῇ χειμῶνος ὥρα, πολλοὺς μὲν ὄνους ὕδωρ κομίζοντας συναγαγὼν, πολλὴν δὲ λείαν ἐλαύνων, ἔτι δ' ἄρματα καὶ τοὺς καλουμένους Ψύλλους ἐπαγόμενος, οἳ τὰ τε δῆγματα τῶν θηρίων ἰῶνται τοῖς στόμασιν ἔλκοντες [τὸν] ἰόν, αὐτὰ τε τὰ θηρία κατεπάδοντες ἀμβλύνουσι καὶ κηλοῦσιν. Ἡμέρας δὲ συνεχῶς ἑπτὰ τῆς πορείας γενομένης, πρῶτος ἡγήσατο, μῆτε ἵππῳ, μῆτε ἵπποζυγίῳ χρῆσάμενος. Ἐδείπνει δὲ καθήμενος ὑφ' ἧς ἡμέρας τὴν κατὰ Φάρσαλον ἔγνω ἦτταν· καὶ τοῦτο τῷ λοιπῷ προσέθηκε πένθει, τὸ μὴ κατακλιθῆναι, πλὴν καθεύδων. Ἐν δὲ Λιβύῃ διαγαγὼν τοῦ χειμῶνος ἐξήγαγε τὴν στρατιάν· ἦσαν δὲ μυρίων ὀλίγον ἀποδέοντες.

NZ. Τὰ δὲ πράγματα κακῶς εἶχε τοῖς περὶ Σκιπίωνα καὶ Οὔαρον, ἐκ διαφορᾶς καὶ γάσεως ὑποδυομένοις καὶ θεραπεύουσι τὸν Ἰόβαν, οὐκ ἀνεκτὸν ὄντα βαρύτητι φρονήματος καὶ ὄγκῳ διὰ πλουτοῦ καὶ δυνάμιν· ὅς γε Κάτωνι πρῶτον ἐντυγχάνειν μέλλων, μέσον ἔθηκε τὸν ἑαυτοῦ θρόνον τοῦ Σκιπίωνος καὶ τοῦ Κάτωνος. Ὁ μέντοι Κάτων, ὡς εἶδεν, ἄρας τὸν ἑαυτοῦ θρόνον μετέθηκεν ἐπὶ θάτερα, μέσον λαμβάνων τὸν Σκιπίωνα, καίπερ ἐχθρὸν ὄντα, καί τι καὶ εἰβλίον ἐκδεδωκότα βλασφημίας ἔχον κατὰ τοῦ Κάτωνος. Εἵτα τοῦτο μὲν εἰς οὐδένα τίθενται λόγον· εἰ δὲ Φιλόστρατον ἐν Σικελίᾳ μέσον εἶχε περιπατῶν ἐπὶ τιμῇ φιλοσοφίας, ἐγκαλοῦσι. Τότε δ' οὖν καὶ τὸν Ἰόβαν ἔπαυσε, μονονουχὶ σατράπης πεποιημένον ἑαυτοῦ τοὺς περὶ τὸν Σκιπίωνα, κάκεινους διήλλαξεν. Ἀξιούντων δὲ πάντων ἄρχειν αὐτὸν, καὶ πρώτων τῶν περὶ Σκιπίωνα καὶ Οὔαρον ἐξισταμένων καὶ παραδιδόντων τὴν ἡγεμονίαν, οὐκ ἔφη καταλύσειν τοὺς νόμους, περὶ ὧν τῷ καταλύοντι πολέμοισιν, οὐδ' ἑαυτὸν ἀντιστράτηγον ὄντα, παρὸντος ἀνθυπάτου, προστάζειν. Ἀνθύπατος γὰρ ὁ Σκιπίων ἀπεδέ-

δεικτο· καὶ θάρσος εἶχον οἱ πολλοὶ διὰ τοῦνομα κατορθώσιν, ἄρχοντος ἐν Λιβύῃ Σκιπίωνος.

ΝΗ. Ἐπεὶ μέντοι τὴν ἀρχὴν ὁ Σκιπίων παραλαβὼν εὐθὺς ἐβούλετο, ἰόθα χαρίζομενος, Ἰτυκαίους ἡθελῶν ἀποκτεῖναι, καὶ κατασκάψαι τὴν πόλιν, ὡς τὰ Καίσαρος φρονοῦσαν, οὐχ ὑπέμεινεν ὁ Κάτων, ἀλλὰ μαρτυρούμενος καὶ κεκραγὼς ἐν τῷ συνεδρίῳ, καὶ θεοκλυτῶν, μόλις ἐξείλετο τῆς ὀμότητος αὐτῶν τοὺς ἀνθρώπους· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν δεθέντων, τὰ δὲ τοῦ Σκιπίωνος ἀξιούντος, ἀνεδέξατο φρουρήσιν τὴν πόλιν, ὡς μήτε ἐκοῦσα, μήτ' ἄκουσα Καίσαρι προσγένοιτο. Καὶ γὰρ ἦν εἰς ἅπαντα τὸ χωρίον ὠφέλιμον καὶ διαρκὲς τοῖς ἔχουσιν· ἔτι δὲ μᾶλλον ὑπὸ τοῦ Κάτωνος ἐβρώσθη. Καὶ γὰρ σῖτον εἰσήγαγεν ὑπερβάλλοντα πλήθει, καὶ κατεσκεύασε τὰ τεῖχη, πύργους ἐπιχιρόμενος, καὶ τάρρους ὀχυράς καὶ χαρκώματα πρὸ τῆς πόλεως βαλλόμενος. Ἰτυκαίων δὲ τοὺς μὲν ἡθύντας ἐν ταῖς χαρκώμασιν ἔταξεν οἰκεῖν, τὰ ὄπλα παραδόντας αὐτῷ, τοὺς δ' ἄλλους ἐν τῇ πόλει συνεῖχεν, ἰσχυρῶς ἐπιμελούμενος, μὴ ἀδικεῖσθαι, μηδὲ πάτχειν κακῶς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων. Ὅπλα δὲ πολλὰ καὶ χρήματα καὶ σῖτον ἐξέπεμψε τοῖς ἐπὶ στρατοπέδου, καὶ ὅλως εἶχε τοῦ πολέμου τὴν πόλιν ταμιεῖον. Ἀ δὲ Πομπηῖον συνεβούλευε πρότερον, καὶ τότε Σκιπίωνι, μὴ μάχεσθαι πρὸς ἄνδρα πολεμιστὴν καὶ δεινόν, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ χρῆσθαι, πᾶσαν ἀμυνῆν, ἣ τυραννὶς ἰσχύει, μαραίνοντι, τούτων ὁ Σκιπίων ὑπ' αὐθαδείας κατέφρόνει· καὶ ποτε τῷ Κάτῳ δειλίαν ὀνειδίζων ἔγραφεν, εἰ μὴ μόνον αὐτὸς ἀγαπᾷ κακήμενος ἐν πόλει καὶ τεύχεσιν, ἀλλὰ καὶ ἑτέρους ἐᾷ πρὸς τὸν καιρὸν εὐθαρσῶς χρῆσθαι τοῖς λογισμοῖς. Πρὸς ταῦτα ὁ Κάτων ἀντέγραψεν, ὡς ἔτιμὸς ἐστίν, οὓς ἤγαγεν αὐτὸς εἰς Λιβύην, ὀπλίτας καὶ ἱππεῖς παραλαβὼν, εἰς Ἰταλίαν περαιοῦν, καὶ Καίσαρα μεθιστάναι καὶ τρέπειν ἀπ' ἐκείνων πρὸς αὐτόν. Ὡς δὲ καὶ τούτων ὁ Σκιπίων κατεγέλα, πᾶν δὴλος ἦν * καὶ *

ἄχθόμενος ὁ Κάτων τῇ παραχωρήσει τῆς ἀρχῆς, ὥς οὔτε τῷ πολέμῳ καλῶς τὸν Σκιπίωνα χρησόμενον, οὔτ', ἂν παραλόγως εὐτυχῇσῃ, μέτριον ἐν τῷ κρατεῖν πρὸς τοὺς πολίτας ἐσόμενον. Διὸ καὶ γνώμην εἶχεν ὁ Κάτων, καὶ πρὸς τοὺς συνήθεις ἔλεγεν, οὐ χρηστὰς μὲν ἐλπίδας ἔχειν ὑπὲρ τοῦ πολέμου, δι' ἀπειρίαν καὶ θρασύτητα τῶν ἡγεμόνων· εἰ δ' οὖν εὐτυχία τις γένοιτο, καὶ καταλυθεῖη Καῖσαρ, οὐ μενεῖν ἐν Ῥώμῃ, φεύξεσθαι δὲ τὴν χαλεπότητα καὶ πικρίαν τοῦ Σκιπίωνος, ἥδη τότε δεινὰς καὶ ὑπερηφάνους ποιουμένου κατὰ πολλῶν ἀπειλάς. Ἀπέβη δὲ μᾶλλον, ἢ προσεδόκα· καὶ περὶ ἐσπέραν βαθεῖαν ἤκέτις ἀπὸ στρατοπέδου τριταῖος, ἀγγέλων, ὅτι, μάχης μεγάλης πρὸς Θάψω γενομένης, διέφθαρται παντάπασι τὰ πράγματα, καὶ κρατεῖ Καῖσαρ τῶν στρατοπέδων. Σκιπίων δὲ καὶ Ἰόβας σὺν ὀλίγοις ἐκπεφεύγασιν, ἡ δ' ἄλλη δύναμις ἀπόλωλε.

ΝΘ. Τούτων προσπεσόντων, ἡ μὲν πόλις, οἷον εἰκὸς ἐν νυκτὶ καὶ πολέμῳ, πρὸς τοιοῦτον ἄγγελμα μικροῦ δεῖν ἔκφρων γενομένη, μόλις ἑαυτὴν ἐντὸς τειχῶν κατεῖχεν· ὁ δὲ Κάτων προσελθὼν, τότε μὲν, ὥς ἐκάστοις ἀπῆντα, διαθέουσι καὶ βοῶσιν, ἐπιλαμβανόμενος καὶ παραμυθούμενος, ἀφῆρει τοῦ δέους τὴ περιθαρμῆς καὶ ταραχῶδες, ὥς οὐ τηλικούτων ἴσως γεγονότων, ἀλλ' ἐπὶ μείζον αἰρομένων τῷ λόγῳ· καὶ κατέστησε τὸν θόρυβον. Ἄμα δ' ἡμέρα τοὺς τριακοσίους, οἷς ἐχρῆτο βουλῇ, Ῥωμαίους μὲν ὄντας, ἐν δὲ Λιβύῃ πραγματευομένους ἀπ' ἐμπορίας καὶ δανεισμῶν, εἰς ἱερὸν Διὸς ἐκήρυττε συνιέναι, καὶ ὅσοι παρῆσαν ἀπὸ συγκλήτου, καὶ παῖδας αὐτῶν. Ἔτι δὲ συλλεγομένων ἐκείνων, προσελθὼν ἀθορύβως καὶ μετ' εὐσταθείας, ὥσπερ οὐδενὸς κεινοῦ γεγονότος, βιβλίον ἔχων ἐν ταῖς χερσὶν ἀνεγίνωσκεν. Ἦν δ' ἀναγραφὴ τῶν πρὸς τὸν πόλεμον ὀργάνων, ὅπλων, σίτου, τόξων, ὀπλιτῶν. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν τριακοσίων, καὶ διελθὼν πολὺν ἔπαινον τῆς προθυ-

μίας αὐτῶν καὶ τῆς πίστεως, ἣν ἐπεδείξαντο καὶ χρήμασι καὶ σώμασι καὶ βουλαῖς ὠφελιμώτατοι γενόμενοι, παρεκάλει μὴ διαλυθῆναι, ταῖς ἐλπίσιν ἑκάστων αὐτῶν φυγὴν ἰδίαν, ἢ ἀπόδρασίν τινα, πορίζόμενον. Ἄν γὰρ ἐν ταύτῃ συμμένωσι, καὶ πολεμούντων ἦττον καταφρονήσιν Καίσαρα, καὶ φείσεσθαι μᾶλλον δεομένων. Βουλευέσθαι δ' ἐκέλευεν αὐτοὺς ὑπὲρ αὐτῶν, οὐδέτερα μεμψόμενος· ἀλλ' εἰ μὲν τρέποντο τῇ γνώμῃ πρὸς τὴν τύχην, τῆς ἀνάγκης θησόμενος τὴν μεταβολὴν ἱσταμένων δὲ πρὸς τὰ δεινὰ, καὶ δεχομένων τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας κίνδυνον, οὐκ ἐπαινεσόμενος μόνον, ἀλλὰ καὶ θαυμασόμενος τὴν ἀρετὴν, καὶ παρέξων ἑαυτὸν ἄρχοντα καὶ συναγωνιζόμενον, ἄχρις οὗ τὴν ἐσχάτην τύχην τῆς πατρίδος ἐξελέγξωσιν, ἣν οὐχὶ Ἰτύκην, οὐδ' Ἀδρούμητον οὔσαν, ἀλλὰ Ῥώμην, πολλάκις ἐκ χαλεπωτέρων σφαλμάτων ὑπὸ μεγέθους ἀναφέρεσθαι. Πολλῶν δ' αὐτοῖς εἰς σωτηρίαν καὶ ἀσφάλειαν ὑποκειμένων, καὶ μεγίστου, τοῦ πρὸς ἄνδρα πολεμεῖν ἐπὶ πολλὰ τοῖς καιροῖς ἀνθελκόμενον, Ἰδηρίας τε πρὸς Πομπηϊὸν ἀφεστώσης τὸν νέον, αὐτῆς τε τῆς Ῥώμης οὐπω δι' ἀήθειαν παντάπασι δεδεγμένης τὸν χαλινόν, ἀλλ' ἀναξιοπαθούσης, καὶ συνεξανισταμένης πρὸς πᾶσαν μεταβολὴν, οὐδὲ τὸν κίνδυνον εἶναι φευκτέον, ἀλλ' ἔχειν διδάσκαλον τὸν πολέμιον, ἀρειδοῦντα τῆς ψυχῆς ἐπὶ ταῖς μεγίσταις ἀδικίαις, οὐχ ὥσπερ ἑαυτοῖς, εἰς τὸν εὐτυχέστατον βίον κατορθοῦσιν, ἢ πταίουσιν εἰς τὸν εὐκλεέστατον θάνατον, τὴν ἀδηλότητα τοῦ πολέμου τελευτᾶν. Οὐ μὲν ἄλλ' ἐκείνους γε δεῖν ἔφη βουλευέσθαι καὶ ἑαυτοὺς, συνευχόμενος ἀντὶ τῆς πρόσθεν ἀρετῆς καὶ προθυμίας αὐτοῖς τὰ δόξαντα συνενεγκεῖν.

Ε. Τοιαῦτα τοῦ Κάτωνος εἰπόντος, ἦσαν μὲν οἱ καὶ τοῖς λόγοις ἀγόμενοι πρὸς τὸ θαρρεῖν, οἱ δὲ πλεῖστοι, πρὸς τὸ ἀδεῆς καὶ γενναῖον αὐτοῦ καὶ φιλόανθρωπον ὀλίγου δεῖν ἐκλαθόμενοι τῶν παρόντων, ὡς μόνον ὄντα τοῦτον ἀήττητον ἡγεμόνα, καὶ

πάσης κρείττονα τύχης, ἐδέοντο χρῆσθαι καὶ σώμασιν αὐτῶν καὶ χρήμασι καὶ ὅπλοις, ὅπως αὐτὸς ἔγνωκε· κρείττον γάρ, ἐκείνῳ πειθομένους ἀποθανεῖν, ἢ σώζεσθαι προδύνας ἀρετὴν τσαούτην. Εἰπόντος δὲ τινος, ὡς χρὴ ψηφίσασθαι δούλοις ἐλευθερίαν, καὶ τῶν πλείστων συνεπαινεσάντων, οὐκ ἔφη τοῦτο ποιήσειν ὁ Κάτων· οὐ γὰρ εἶναι νόμιμον, οὐδὲ δίκαιον· αὐτῶν μέντοι τῶν δεσποτῶν ἀφιέντων, τοὺς ἐν ἡλικίᾳ δέχεσθαι. Γενομένων δὲ πολλῶν ὑποσχέσεων, κελεύσας ἀπογράφεσθαι τὸν βουλόμενον, ἀπηλλάττετο, καὶ μετὰ μικρὸν ἦκεν αὐτῷ γράμματα παρὰ Ἰόβα καὶ Σκιπίωνος· Ἰόβα μὲν, ἐν ὅρει κεκρυμμένῳ μετ' ὀλίγων, ἐρωτῶντος, ὅ τι πράττειν δέδοκται τῷ Κάτῳ· καὶ γὰρ περιμενεῖν Ἰτύκην ἐκλιπόντα, καὶ πολιορκουμένῳ μετὰ στρατιᾷς ἐπιβοθήσειν· Σκιπίωνος δὲ πρὸς ἄκρῃ τινὶ ναυλοχοῦντος οὐ πρόβῳ τῆς Ἰτύκης, ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς καραδοκοῦντος.

ΞΑ. Ἐδοξεν οὖν τῷ Κάτῳ τοὺς γραμματογόρους ἐπισχεῖν, ἄχρις οὗ βεβαιώσῃ τὰ παρὰ τῶν τριακισίων. Οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ βουλῆς ἦσαν πρόθυμοι, καὶ τοὺς οἰκέτας εὐθὺς ἀφιέντες ἐλευθέρους ὥπλιζον. Τῶν δὲ τριακισίων, ἅτε δὴ πλωτικῶν καὶ δανειστικῶν ἀνθρώπων, καὶ τὸ πλεῖστον ἐν τοῖς οἰκέταις τῆς οὐσίας ἐχόντων, οὐ πολὺν οἱ Κάτωνος λόγῳ χρόνον ἐμμένοντες ἐξερρύψαν. Καὶ καθάπερ τῶν σωμάτων τὰ μὲν ἀναδέχεται ῥαδίως τὴν θερμότητα, καὶ πάλιν μεθήσι, τοῦ πυρὸς ἀπχθέντος ψυχόμενα· παραπλήσιως ἐκείνους ὁ μὲν Κάτων ὀρώμενος ἀνεζωπύρει καὶ διεθέρμαινεν, αὐτοὺς δ' ἐαυτοῖς λόγον δίδόντος ὁ Καῖσαρος φόβος ἐξέκρουε τῆς πρὸς Κάτωνα καὶ τὸ καλὸν αἰδοῦς. « Τίνες γὰρ (ἔφικσαν) ὄντες, καὶ τίνι τὸ προσ- » τχασόμενον ποιεῖν ἀπαξιῶμεν; οὐχὶ Καῖσαρ μὲν οὗτος, » εἰς ὃν ἡ Ῥωμαίων ἅπανα περιέστηκεν ἰσχὺς, ἡμῶν δὲ Σκι- » πίων οὐδείς, οὐδὲ Πομπήϊος, οὐδὲ Κάτων; Ἀλλ' ἐν οἷς και- » ραῖς πάντες ἄνθρωποι ταπεινότερα τῶν προσηκόντων διὰ

« φόβον φρονοῦσιν, ἐν τούτοις ἡμεῖς ὑπερμαχοῦντες τῆς Ῥω-
 » μαίων ἐλευθερίας, πολεμοῦμεν ἐξ Ἰτύκης, ὃ Κάτων μετὰ
 » Πομπηίου Μάγνου φεύγων ὑφεῖτο τῆς Ἰταλίας· καὶ δούλους
 » ἐλευθεροῦμεν κατὰ Καίσαρος, οἷς αὐτοῖς ἐλευθερίας, ὅσον
 » ἂν ἐκεῖνος θέλει, μέτεστιν; Ἄλλ' ἐπὶ νῦν, ὃ μοχθηροὶ, γνόν-
 » τες ἑαυτοὺς, παραιτώμεθα τὸν κρατοῦντα, καὶ πέμψωμεν
 » τοὺς δεησομένους ». Ταῦτα οἱ μετριώτατοι τῶν τριακοσίων
 παρήνουν. Οἱ δὲ πλεῖστοι τοῖς συγκλητικοῖς ἐπεβούλευον, ὥς,
 εἰ τούτους συλλάβοιεν, ἱλασόμενοι τὴν πρὸς αὐτοὺς ὀργὴν τοῦ
 Καίσαρος.

ΕΒ. Ο δὲ Κάτων, ὑπονοῶν τὴν μεταβολὴν, οὐκ ἤλεγχε.
 Τῷ μέντοι Σκιπίωνι καὶ τῷ Ἰόβᾳ γράψας ἀπέχεσθαι τῆς Ἰτύ-
 κης, ἀπιστία τῶν τριακοσίων, ἐξέπεμψε τοὺς γραμματοφόρους.
 Τῶν δ' ἱππέων οἱ διαφυγόντες ἀπὸ τῆς μάχης, ἀριθμὸς οὐκ
 εὐκαταφρόνητος, προσελάσαντες τῇ Ἰτύκῃ, πέμπουσι πρὸς τὸν
 Κάτωνα τρεῖς ἄνδρας, οὗ τὴν αὐτὴν γνώμην ἀπὸ πάντων
 ἔχοντας. Οἱ μὲν γὰρ ἀπιέναι πρὸς Ἰόβαν, οἱ δὲ τῷ Κάτωνι
 προσχωρεῖν ὥρμητο· τοὺς δὲ καὶ δέος εἶχεν εἰς Ἰτύκην πκριέναι.
 Ταῦτα ὁ Κάτων ἀκούσας, τοῖς μὲν τριακοσίοις ἐκέλευσε προσέ-
 χειν Μάρκον Ρούβριον, ἀτρέμα τὰς ἀπογραφὰς τῶν ἐλευθε-
 ρούντων δεχόμενον, καὶ μὴ προσβιαζόμενον· αὐτὸς δὲ τοὺς
 συγκλητικούς ἀναλαβὼν, προῆλθεν ἔξω τῆς Ἰτύκης, καὶ τοῖς
 ἱππάρχοις ἐνέτυχε, δεόμενος μὴ προσέσθαι Ῥωμαίων ἄνδρας
 ἀπὸ βουλῆς τοσούτους, μηδ' Ἰόβαν ἐλέσθαι στρατηγὸν ἀντὶ
 Κάτωνος· ἀλλὰ σώζεσθαι κινῆ καὶ σώζειν, παρελθόντας εἰς
 πόλιν οὔτε κατὰ κράς ἀλώσιμον, εἰς ἔτη τε πάμπολλα σῆτον καὶ
 τὴν ἄλλην παρὰσκευὴν ἔχουσαν. Ταῦτά δὲ καὶ τῶν συγκλητικῶν
 δεομένων καὶ δακρυόντων, οἱ μὲν ἱππάρχοι διελέγοντο τοῖς ἱπ-
 πεῦσιν· ὁ δὲ Κάτων, ἐπὶ χώματός τινος καθίσας μετὰ τῶν συγ-
 κλητικῶν, ἀνέμενε τὰς ἀποκρίσεις.

ΕΓ. Ἐν δὲ τούτῳ παρῆν ὁ Ρούβριος, σὺν ὀργῇ κατηγορῶν τῶν τριακοσίων ἀκοσμίαν πολλὴν καὶ θόρυβον, ὡς ἀφισταμένων καὶ διαταραττόντων τὴν πόλιν. Ἐφ' οἷς οἱ μὲν ἄλλοι παντάπασιν ἀπογνόντες ἑαυτῶν εἰς δάκρυα καὶ ὀδυρμοὺς ἐξέπεσον· ὁ δὲ Κάτων ἐκείνους τε θαρσύνειν ἐπειρᾶτο, καὶ πρὸς τοὺς τριακοσίους ἐπεμψεν, ἀναμείναι κελεύων. Οἱ δ' ἀπὸ τῶν ἱππέων ἦγον, οὐ μέτρια προστάττοντες. Ἐφασαν γάρ, οὐτ' ἰόβα δεῖσθαι μισθοδοτοῦντος, οὔτε Καίσαρα φοβεῖσθαι, Κάτωνος αὐτῶν ἄρχοντος. Ἰτυκαίοις δὲ, Φοίνιξιν ἀνθρώποις εὐμεταβόλοις, συγκαθείργνυσθαι δεινὸν εἶναι. Καὶ γὰρ εἰ νῦν ἀτρεμοῦσιν, ὅταν Καῖσαρ ἐπὶ, συνεπιθήσεται καὶ προδώσειν. Εἴπερ οὖν δεῖται τις αὐτῶν συμπολεμούντων καὶ συμπαρόντων, ἐκβαλὼν ἅπαντας Ἰτυκαίους, ἢ διφθείρας, οὕτως εἰς πόλιν καθαρὰν πολεμίων καὶ βαρβάρων καλεῖτω. Ταῦτα ὁ Κάτων ἄγρια μὲν δεινῶς ἠγεῖτο καὶ βάρβαρα, πράως δ' ἀπεκρίνατο, βουλευέσθαι μετὰ τῶν τριακοσίων. Καὶ παρελθὼν αὐθις εἰς τὴν πόλιν ἐνετύγχανε τοῖς ἀνδράσιν, οὐκ ἔτι σκήψεις, οὐδὲ παραγωγὰς πλασσομένοις ὑπ' αἰδοῦς πρὸς αὐτὸν, ἄντικρυς δὲ χαλαιπαίνουσιν, εἴ τις αὐτοὺς βιάζοιτο πολεμεῖν Καίσαρι, μὴ δυναμένους, μηδὲ βουλομένους. Ἐνιοὶ δὲ καὶ παρεφθέγγοντο περὶ τῶν συγκλητικῶν, ὡς καθεκτέον ἐν τῇ πόλει, Καίσαρος παρόντος. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ὡς οὐκ ἀκούσας, ὁ Κάτων παρῆκε· καὶ γὰρ ἦν ὑποκωφότερος. Ὡς δὲ τις αὐτῷ προελθὼν ἀπήγγειλε, τοὺς *μὲν* ἱππεῖς ἀπιέναι, φοβηθεῖς, μὴ παντάπασιν οἱ τριακόσιοι κατὰ τῶν συγκλητικῶν ἀπονοηθῶσιν, ἐβάδιζε μετὰ τῶν φίλων ἐξαναστὰς· καὶ θεασάμενος ἥδη προκεχωρηκότας, ἵππον λαβὼν, ἐδίωκε πρὸς αὐτούς· Οἱ δ' ἰδόντες ἄσμενοι προσελαύνοντα, καὶ ἐδέξαντο καὶ παρεκάλουν σώζεσθαι μετ' αὐτῶν. Τότε, καὶ δακρύσαι τὸν Κάτωνα φασίν, ὑπὲρ τῶν συγκλητικῶν δεόμενον καὶ προτείνοντα τὰς χεῖρας, ἐνίων δὲ καὶ τοὺς ἵππους ἀναστρέ-

φροντα, καὶ τῶν ὀπλῶν ἀντιλαμβάνομενον, μέχρις οὗ κατειργάσατο τὴν γοῦν ἡμέραν ἐκείνην ἐπιμείναντας ἀσφαλῆ τοῖς ἀνδράσι φυγὴν παρασχεῖν.

ΕΔ· ὧς οὖν ἔχων αὐτοὺς ἀφίκετο, καὶ τοὺς μὲν ἐπὶ τὰς πύλας κατέστησε, τοῖς δὲ τὴν ἄκραν φυλάττειν παρέδωκεν, ἔδεισαν οἱ τριακόσιοι, μὴ δίκην δῶσι τῆς μεταβολῆς· καὶ πρὸς τὸν Κάτωνα πέμποντες, ἐδέοντο πάντως ἀφικέσθαι πρὸς αὐτούς. Οἱ δὲ συγκλητικοί, περιχυθέντες οὐκ εἶων, οὐδ' ἔφασαν προήσασθαι τὸν κηδεμόνα καὶ σωτῆρα τοῖς ἀπίστοις καὶ προδόταις. Σαφεστάτη γάρ, ὥς ἔοικεν, αἴσθησις τότε παρέστη καὶ πόθος καὶ θαῦμα τῆς τοῦ Κάτωνος ἀρετῆς πᾶσιν ὁμαλῶς τοῖς ἐν τῇ ἰτύκῃ γενομένοις, ὥς οὐδὲν ἄρα κίβδηλον, οὐδ' ἀπατηλόν, ἐμμέμικτο τοῖς πραττομένοις ὑπ' αὐτοῦ. Πάλαι δ' ἄνθρωπος ἑαυτὸν ἐγνωκῶς ἀνελεῖν, δεινούς πόνους ἐπόνει, καὶ φροντίδας καὶ ὠδῖνας εἶχεν ὑπὲρ ἄλλων, ὅπως εἰς ἀσφαλὲς καταστήσας ἅπαντας ἀπαλλάξαιτο τοῦ ζῆν. Οὐ γὰρ ἦν ἄδηλος ἡ πρὸς τὸν θάνατον αὐτοῦ φορὰ, καίπερ οὐ φάσκοντος. Ἰπήκουσεν οὖν τότε τοῖς τριακοσίοις, παραμυησάμενος τοὺς συγκλητικούς· καὶ μόνος ἦκε πρὸς αὐτούς, χάριν ἔχειν ὁμολογοῦντας, καὶ δεομένους τὰ μὲν ἄλλα χρῆσθαι καὶ πιστεύειν· εἰ δὲ Κάτωνες οὐκ εἰσιν, οὐδὲ τὸ Κάτωνος φρόνημα χωροῦσιν, οἰκτεῖρειν τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν· ἐγνωκότας δ' οὖν Καίσαρος δεῖσθαι καὶ πέμπειν πρὸς αὐτὸν, ὑπὲρ ἐκείνου μάλιστα καὶ πρώτου ποιήσεσθαι δέησιν· εἰ δὲ μὴ πείθοιεν, οὐδ' αὐτοῖς διδομένην δέξεσθαι τὴν χάριν, ἀλλ' ἄχρις ἂν ἐμπνέωσι, πολεμήσειν ὑπὲρ ἐκείνου. Πρὸς ταῦτα ὁ Κάτων, ἐπαίνεσας τὴν εὐνοίαν, ἔφη χρῆναι τῇ αὐτῶν σωτηρίᾳ ἕνεκα πέμπειν κατὰ τάχος, ὑπὲρ αὐτοῦ δὲ μὴ δεῖσθαι· κεκρκτημένων γὰρ εἶναι δέησιν, καὶ ἀδικούντων παραίτησιν. Αὐτὸς δ' οὐ μόνον ἀήττητος γεγονέναι παρὰ πάντα τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ νικᾶν, ἐφ' ὅσον ἐβούλετο, καὶ κρατεῖν Καίσαρος τὸ

καλοῖς καὶ δικαίοις. Ἐκεῖνον δ' εἶναι τὸν ἐαλωκότα καὶ νενικη-
μένον· ἃ γὰρ ἡρνεῖτο πράττων κατὰ τῆς πατρίδος πάλαι, νῦν
ἐξηλέγχθαι καὶ πεφωρᾶσθαι.

ΞΕ. Ταῦτα διαλεχθεὶς τοῖς τριακοσίοις ἀπηλλάττετο· καὶ
πυθόμενος, Καίσαρα πᾶσαν ἄγοντα τὴν στρατιάν ἤδη καθ' ὁδὸν
εἶναι. « Παπαί (εἶπεν), ὥς ἐπ' ἄνδρας ἡμᾶς ἐκεῖνος »! Καὶ
τραπόμενος, πρὸς τοὺς συγκλητικούς, ἐκέλευε μὴ μέλλειν, ἀλλ',
ἕως παρὰ μένουσιν οἱ ἱππεῖς, σῶζεσθαι. Καὶ τὰς μὲν ἄλλας
ἀπέκλεισε θύρας, μιᾷ δὲ τῇ πρὸς θάλατταν φερούσῃ, τὰ τε
πλοῖα τοῖς ὑπ' ἐαυτὸν διένειμε, καὶ τάξεως ἐπεμελεῖτο, παύων
τὰς ἀδικίας, καὶ διαλύων τοὺς θορύβους, καὶ τοὺς ἀπόρως
ἔχοντας ἐφοδιάζων. Ἐπεὶ δὲ Μάρκος Ὀκτάβιος, ἄγων δύο τάγ-
ματα, πλησίον κατεστρατοπέδευσε, καὶ πέμπων ἠξίου τὸν Κά-
τωνα περὶ ἀρχῆς διορίσασθαι πρὸς αὐτὸν, ἐκεῖνον μὲν οὐθὲν
ἀπεκρίνατο, πρὸς δὲ τοὺς φίλους εἶπεν. « Εἴτα θαυμάζομεν,
» ὅπως ἀπόλωλε τὰ πράγματα, τὴν φιλαρχίαν ὀρώντες ἡμῖν ἐν
» αὐτῷ τῷ ὀλέθρῳ βεβηκόσι παραμένουσιν »! Ἐν τούτῳ δὲ
τοὺς ἱππεῖς ἀκούσας ἀπίνοντας ἤδη φέρειν καὶ ἄγειν τὰ τῶν
Ἰτυκαίων, ὥσπερ λάφυρα, δρόμῳ συνέτεινε πρὸς αὐτοὺς, καὶ
τοῖς πρώτοις ἐντυχὼν ἀφηρεῖτο· τῶν δ' ἄλλων ἕκαστος ἔφθανε
ρίπτων καὶ κατατιθέμενος, πάντες δ' ὑπ αἰσχύνῃς σιωπῇ, καὶ
κάτω βλέποντες ἀπῆσαν. Ὁ δὲ Κάτων, εἰς τὴν πόλιν τοὺς
Ἰτυκαίους συναγαγὼν, ἐδεῖτο περὶ τῶν τριακοσίων, μὴ παρ-
οξύναι Καίσαρα κατ' αὐτῶν, ἀλλὰ *καὶ* κοινῇ τὴν σωτηρίαν
πράττειν ἀλλήλοις. Εἴτα πάλιν τραπόμενος πρὸς τὴν θάλατταν,
ἐπεσκόπει τοὺς ἐμβαίνοντας, καὶ τῶν φίλων καὶ ξένων ὅσους
ἔπεισεν, ἡσπάζετο καὶ προὔπεμψε. Τὸν δ' οὖν οὐκ ἔπεισε λα-
βεῖν πλοῖον, οὐδ' ὥστε δεῖν ἀποτρέπειν περιεχόμενον τοῦ πα-
τρός. Ἦν δὲ τις Στατύλλιος, ἀνὴρ τῇ μὲν ἡλικίᾳ νέος, ἰσχυρὸς
δὲ τῇ γνώμῃ βουλόμενος εἶναι, καὶ τοῦ Κάτωνος ἀπομιμνεῖσθαι

τὴν ἀπάθειαν. Τοῦτον ἡξίου πλεῖν· καὶ γὰρ ἦν καταφανὴς μισοκαῖσαρ. Ὡς δ' οὐκ ἤθελεν, Ἀπολλωνίδῃ τῷ Σταυρίῳ καὶ Δημητρίῳ τῷ Περιπατητικῷ προσβλέψας ὁ Κάτων· « Ὑμέτερον, » (εἶπεν) ἔργον οἰδοῦντα τοῦτον μαλαῶσαι, καὶ καταρτίσαι » πρὸς τὸ συμμέρον». Αὐτὸς δὲ τοὺς λοιποὺς συνεκπέμπων, καὶ χρηματίζων τοῖς δεομένοις, τὴν τε νύκτα διέτριβε περὶ ταῦτα, καὶ τῇ ἐπιούσῃς ἡμέρας τὸ πλεῖστον μέρος.

ΕΓ· Ἐπεὶ δὲ Δευκίης Καῖσαρ, οἰκεῖος μὲν ὢν Καίσαρος ἐκείνου, μέλλων δὲ πρεσβεῦσιν ὑπὲρ τῶν τριακοσίων, παρεκάλει τὸν Κάτωνά λόγον αὐτῷ συνυποθῆσθαι πιθανόν, ᾧ χρήσεται περὶ ἐκείνων· « Ὑπὲρ σοῦ μὲν γὰρ αὐτοῦ καὶ χειρῶν ἐμοὶ καλὸν ἄψασθαι, καὶ γόνυσι προσπεσεῖν Καίσαρος »· οὐκ εἶα ταῦτα » ποιεῖν ὁ Κάτων αὐτόν. « Ἐμοὶ γὰρ (εἶπεν), εἰ σῶζεσθαι χάριτι » Καίσαρος ἐβουλόμην, αὐτῷ βαδισέον ἦν πρὸς ἐκεῖνον μόνον. » Οὐ βούλομαι δὲ τῷ τυράννῳ χάριν ἔχειν ὑπὲρ ὧν παρανομεῖ. » Παρανομεῖ δὲ, σῶζων ὡς κύριος ὢν αὐτῷ δεσποζεῖν οὐδὲν » προσῆκεν. Ὅπως μέντοι παραιτήτῃ τοὺς τριακοσίους, κοινῇ » σκοπῶμεν, εἰ βούλει». Γενόμενος δὲ πρὸς τούτῳ μετὰ τοῦ Δευκίου, τὸν υἱὸν αὐτῷ συνέστησε καὶ τοὺς ἐταίρους ἀπιόντι· καὶ προπέμψας ἐκεῖνον καὶ δεξιωσάμενος, ἐπανῆλθεν οἴκαδε, καὶ τὸν υἱὸν καὶ τοὺς φίλους συναγαγὼν, ἄλλα τε πολλὰ διελέχθη, καὶ πολιτείας ἀπεῖπεν ἄψασθαι τῷ μεираκίῳ. Τὸ μὲν γὰρ ἀξίως Κάτωνος, οὐκ ἔτι τὰ πράγματα δέξεσθαι· τὸ δ' ἄλλως, αἰσχρὸν εἶναι. Καὶ περὶ ἐσπέραν ἤδη τρέπεται πρὸς τὸ βυλανεῖον. Ἐν δὲ τῷ λούεσθαι τοῦ Στατυλλίου μνησθεὶς, καὶ μέγα φθιγξάμενος· « Ἐξέπεμψας (εἶπεν), ᾧ Ἀπολλωνίδῃ, τὸν » Στατύλλιον, ἀπὸ τοῦ φρονήματος ἐκείνου καθελὼν; καὶ πέ- » πλευκεν ὁ ἀνὴρ, μὴδ' ἀσπασάμενος ἡμᾶς;—Πόθεν; (εἶπεν » ὁ Ἀπολλωνίδης) καίτοι πολλὰ διελέχθημεν ἀλλ' ὑψηλὸς » ἐστὶ καὶ ἄτρεπτος, καὶ μένειν φησὶ καὶ πράττειν, ὅ τι ἄν

» σὺ πράττης ». Πρὸς ταῦτα φασὶ τὸν Κάτωνα μειδιάσαι, καὶ εἰπεῖν· « Ἀλλὰ τοῦτο μὲν αὐτίκα φανεῖται ».

ΕΖ. Λουθάμενος δὲ μετὰ πολλῶν ἐδείπνει καθήμενος, ὥσπερ εἰώθει μετὰ τὴν μάχην. Οὐ γὰρ κατεκλίθη, πλὴν καθεύδων. Συνεδείπνουν δὲ πάντες οἱ ἐταῖροι, καὶ τῶν Ἰτυκίων οἱ ἄρχοντες. Καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον ὁ πόσις ἔσχε μοῦσαν πολλὴν καὶ χάριν, ἄλλων ἐπ' ἄλλοις λόγων φιλοσόφων κυκλούντων· ἄχρις οὗ περιῆλθεν ἡ ζήτησις εἰς ταῦτα δὴ τὰ παράδοξα καλούμενα τῶν Στωϊκῶν, τὸ, Μόνον εἶναι τὸν ἀγαθὸν ἐλεύθερον· δούλους δὲ τοὺς φαύλους ἅπαντας. Ἐνταῦθα δὴ, ὡς εἰκὸς, ἀντιβάντος τοῦ Περιπατητικοῦ, σφοδρὸς ἐμπεσὼν ὁ Κάτων, καὶ τόνον προσθεὶς καὶ ταραχὴν φωνῆς, ἀπέτεινε πορρώτικῶς τὸν λόγον, ἀγῶνι θαυμαστῷ χρησάμενος· ὥςτε μηδὲνα λαθεῖν, ὅτι τῷ βίῳ πέρας ἔγνωκεν ἐπιθεὶς ἀπαλλάττεσθαι τῶν παρόντων. Διὸ καὶ μετὰ τὸν λόγον, σιωπῆς καὶ κατηφείας γενομένης ἐν πᾶσιν, ἀναλαμβάνων αὐτοὺς καὶ ἀπάγων τῆς ὑποψίας ὁ Κάτων, αὐθις ὑπὲρ τῶν παρόντων ἐνέβαλLEN ἐρωτήματα καὶ φροντίδας, ὡς δεδιὼς μὲν ὑπὲρ τῶν πλεόντων, δεδιὼς δ' ὑπὲρ τῶν ὀδυνόντων ἐρημίαν ἄνδρον καὶ βάρβαρον.

ΕΗ. Οὕτω δὲ διαλύσας τὸ σύνδειπνον, καὶ περιπατήσας μετὰ τῶν φίλων τὸν συνήθη μετὰ τὸ δεῖπνον περίπατον, καὶ τοῖς ἄρχουσι τῶν φυλάκων, ἃ καιρὸς ἦν, προστάξας, ἀπιὼν εἰς τὸ δωμάτιον ἤδη, τὸν τε παῖδα καὶ τῶν φίλων ἕκαστον μᾶλλον, ἢ πρότερον εἰώθει, προσαγαγόμενος καὶ φιλοφρονηθεὶς, πάλιν ὑποψίαν παρέσχε τοῦ μέλλοντος. Εἰσελθὼν δὲ καὶ κατακλιθεὶς, ἔλαβεν εἰς χεῖρας τῶν Πλάτωνος διαλόγων τὸν περὶ ψυχῆς καὶ διελθὼν τοῦ βιβλίου τὸ πλεῖστον, καὶ ἀναβλέψας ὑπὲρ κεφαλῆς, ὡς οὐκ εἶδε κρεμάμενον τὸ ξίφος (ὑψήρητο γὰρ ὁ παῖς, ἔτι δειπνοῦντος αὐτοῦ), καλέσας οἰκέτην ἠρώτησεν, ὅστις λάβοι τὸ ἐγχειρίδιον. Σιωπῶντος δ' ἐκείνου, πάλιν ἦν πρὸς τὸ βιβλίον·

καὶ μικρὸν διαλιπὼν, ὥσπερ οὐ σπεύδων, οὐδ' ἐπειγόμενος, ἄλλως δὲ τὸ ξίφος ἐπιζητῶν, ἐκέλευσε κομίσαι. Διατριβῆς δὲ γινομένης, καὶ μηδενὸς κομίζοντος, ἐξαναγνοὺς τὸ βιβλίον, αὐθις ἐκάλει καθ' ἓνα τῶν οἰκετῶν, καὶ μᾶλλον ἐνέτεινε τὴν φωνήν, τὸ ξίφος ἀπαιτῶν· ἐνὸς δὲ πύξ τὸ στόμα πατάξας, ἤμαξε τὴν αὐτοῦ χεῖρα, χαλεπαίνων, καὶ βοῶν ἤδη μέγα, παραδίδοσθαι τῷ πολεμίῳ γυμνὸς ὑπὸ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ καὶ τῶν οἰκετῶν. Ἄχρως οὐ κλαίων ὁ υἱὸς εἰσέδραμε μετὰ τῶν φίλων, καὶ περιπεσὼν ὠδύρετο καὶ καθικέτευεν. Ὁ δὲ Κάτων ἐξαναστὰς ἀνέβλεψέ τε δεινὸν, καὶ «Πότε (εἶπεν) ἐγὼ καὶ ποῦ
 » λέληθα παρανομίας ἡλωκώς; ὅτι διδάσκει μὲν οὐδεὶς, οὐδὲ
 » μεταπίθει περὶ ὧν δοκῶ κακῶς βεβουλευσθαι, κωλύομαι
 » δὲ χρῆσθαι τοῖς ἐμαυτοῦ λογισμοῖς, καὶ παροπλίζομαι; τί
 » δ' οὐχὶ καὶ συνδεῖς, ὦ γενναῖε, τὸν πατέρα, καὶ τὰς χεῖρας
 » ἀποστρέφεις, μέχρις ἂν ἔλθῶν Καῖσαρ εὕρῃ με μηδ' ἀμύ-
 » νασθαι δυνάμενον; οὐ γὰρ ἐπ' ἐμαυτὸν γε δέομαι ξίφους,
 » ὅπου καὶ τὸ πνεῦμα βραχὺν χρόνον ἐπισχόντα, καὶ τὴν κε-
 » φαλὴν ἄπ' αὐτῆς πατάξαντα πρὸς τὸν τοῖχον, ἀποθανεῖν ἔνεστι».

ΞΘ. Ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ, τὸ μὲν μειράκιον ἐξῆλθε μετὰ κλαυθμοῦ, καὶ πάντες οἱ λοιποὶ τῷ δὲ Δημητρίῳ καὶ τῷ Ἀπολλῷ ἰδὴ μόνοις ὑπολειφθεῖσι πρῶτον ἤδη λαλῶν·
 » Ἦ που καὶ ὑμῖν (εἶπεν) δέδοκται βίη κατέχειν ἄνδρα τοσοῦτον
 » ἡλικία ἐν τῷ βίῳ, καὶ καθημένους αὐτοῦ σιωπῇ παραφυ-
 » λᾶσσειν, ἢ λόγον ἤκετε κομίζοντες, ὥς οὐ δεινὸν, οὐδ' αἰ-
 »σχρὸν ἐστίν, ἀποροῦντα σωτηρίας ἐτέρας Κάτωνα τὴν ἀπὸ
 » τοῦ πολεμίου περιμένειν; Τί οὖν οὐ λέγετε πείθοντες ἡμᾶς
 » ταῦτα καὶ μεταδιδάσκοντες, ἵνα τὰς προτέρας δόξας ἐκείνας
 » καὶ λόγους, οἷς συμβεβιώκαμεν, ἐκβαλόντες, καὶ γενόμενοι
 » διὰ Καίσαρα σοφώτεροι, μείζονα χάριν εἰδῶμεν αὐτῷ; Καί-
 » τοι βεβούλευμαι μὲν οὐθὲν ἔγωγε περὶ ἐμαυτοῦ· δεῖ δέ με

» βουλευσάμενον εἶναι κύριον οἷς ἔγνωκα χρῆσθαι. Βουλευσόμε-
 » δὲ τρόπον τινὰ μεθ' ὑμῶν, βουλευόμενος μετὰ τῶν λόγων,
 » οἷς καὶ ὑμεῖς οἱ φιλόσοφοι χρῆσθε. Θαρρόντες οὖν ἄπιτε,
 » καὶ κελεύετε τὸν υἱόν, ὃ μὴ δύναται τὸν πατέρα πείθειν, μὴ
 » βιάζεσθαι».

Ο. Πρὸς ταῦτα μηθὲν ἀντειπόντες οἱ περὶ τὸν Δημήτριον,
 ἀλλὰ δακρύσαντες ὑπεξῆλθον. Εἰσπέμπεται δὲ διὰ παιδίου μι-
 κροῦ τὸ ἐγχειρίδιον· καὶ λαβὼν ἐσπάσατο, καὶ κατενόησεν. Ὡς
 δ' εἶδεν ἐστῶτα τὸν ἀθέρα καὶ τὴν ἀκμὴν διακένουσαν, εἰπὼν·
 « Νῦν ἐμός εἰμι », τὸ μὲν ξίφος ἔθηκε, τὸ δὲ βιβλίον αὐθις
 ἀνεγίνωσκε, καὶ λέγεται δις ὅλον διεξελεῖν. Εἶτα κοιμηθεὶς
 ὕπνον βαθύν, ὥστε τοὺς ἐκτὸς αἰσθῆσθαι, περὶ μέσας νύκτας
 ἐκάλει τῶν ἀπελευθέρων Κλεάνθην τὸν ἱατρὸν, καὶ Βούταν, ᾧ
 μάλιστα πρὸς τὰς πολιτικὰς πράξεις ἐχρῆτο. Καὶ τοῦτον μὲν
 ἐπὶ θάλασσαν ἔπεμψεν, ὅπως σκεψάμενος, εἰ πάντες ἀνηγμένοι
 τυγχάνωσι, φράσῃ πρὸς αὐτόν· τῷ δ' ἱατρῷ τὴν χεῖρα φλεγ-
 μαίνουσαν ὑπὸ τῆς πληγῆς, ἣν ἐπλήξε τὸν οἰκέτην, ἐπιδῆσαι
 παρέσχε. Καὶ τοῦτ' ἐποίησεν ἡδίους ἅπαντας, ὡς ζωτικῶς
 ἔχοντος αὐτοῦ. Μετ' ὀλίγον δὲ παρῆν ὁ Βούτας, ἀπαγγέλων,
 τοὺς μὲν ἄλλους ἀνῆχθαι, Κράσσον δὲ λείπεσθαι ὑπ' ἀσχολίας
 τινός. Ὅσον δ' οὐπω καὶ τοῦτον ἐμβαίνειν· πολὺν δὲ χειμῶνα
 καὶ μέγα πνεῦμα κατέχειν τὴν θάλασσαν. Τοῦτ' ἀκούσας ὁ
 Κάτων ἐσέναξεν οἰκτῶ τῶν πλεόντων, καὶ πάλιν ἔπεμψε τὸν
 Βούταν ἐπὶ θάλασσαν, εἴ τις ἄρα παλινδρομήσας δέοιτό τινος
 τῶν ἀναγκαίων, ἀπαγγελοῦντα πρὸς αὐτόν. Ἦδη δ' ὄρνιθες
 ἦδον, καὶ μικρὸν αὐθις κατηνέχθη πρὸς ὕπνον. Ἐπανελθόντος
 δὲ τοῦ Βούτα, καὶ φράσαντος, πολλὴν ἡσυχίαν περὶ τοὺς λι-
 μένας εἶναι, προσέταξεν αὐτῷ τὴν θύραν κλεῖσαι, καὶ καθῆκεν
 ἑαυτὸν εἰς τὸ κλινίδιον, ὡς τὸ λοιπὸν ἔτι τῆς νυκτὸς ἀναπαυ-
 σόμενος. Ἐξελθόντος δὲ τοῦ Βούτα, σπασάμενος τὸ ξίφος,

ἔωσε μὲν ὑπὸ τὸ στῆθος· τῇ δὲ χειρὶ κουφότερον διὰ τὴν φλεγμονὴν χρησάμενος, οὐκ εὐθὺς ἀπήλλαξεν ἑαυτὸν, ἀλλὰ δυσθανατῶν ἐξέπεσε τῆς κλίνης, καὶ ψόφον ἐποίησε, καταβαλὼν ἀβάκιόν τι τῶν γεωμετρικῶν παρακείμενον· ὥστε τοὺς θεράποντας αἰσθομένους ἀναβοῆσαι, καὶ τὸν υἱὸν αὐτίκα καὶ τοὺς φίλους ἐπεισελθεῖν. Ἰδόντες δὲ πεφυρμένον αἵματι, καὶ τῶν ἐντέρων τὰ πολλὰ προπεπτωκότα, ζῶντα δ' αὐτὸν ἔτι καὶ βλέποντα, δεινῶς μὲν ἅπαντες ἔσχον· ὁ δ' ἱατρὸς προσελθὼν ἐπειρᾶτο, τῶν ἐντέρων ἀτρώτων διαμεινάντων, ταῦτά τε καθιστάναι, καὶ τὸ τραῦμα διαρῥάπτειν. Ὡς οὖν ἀνήνεγκεν ὁ Κάτων καὶ συνεφρόνησε, τὸν μὲν ἱατρὸν ἀπεώσατο, ταῖς χερσὶ δὲ τὰ ἔντερα σπυράζας καὶ τὸ τραῦμα ἐπαναρρῆζας ἀπέθανεν.

ΟΑ. Ἐν ᾧ δ' οὐκ ἂν τις ᾤετο χρόνῳ τοὺς κατὰ τὴν οἰκίαν πάντας ἡσθῆσθαι τὸ πάθος, ἐπὶ ταῖς θύραις ἦσαν οἱ τριακόσιαι, καὶ μικρὸν ὕστερον ὁ δῆμος ἡσθροιστο τῶν Ἰτυκαίων, μιᾶ φωνῇ τὸν εὐεργέτην καὶ σωτῆρα καὶ μόνον ἐλεύθερον καὶ μόνον ἀήττητον καλούντων. Καὶ ταῦτα ἔπραττον, ἀγγελλομένου προσιέναι Καίταρος· ἀλλ' οὔτε φόβος αὐτοὺς, οὔτε κολακεία τοῦ κρατοῦντος, οὔτε ἡ πρὸς ἀλλήλους διαφορὰ καὶ στάσις ἀμβλυτέρους ἐποίησε τῇ πρὸς Κάτωνα τιμῇ. Κοσμήσαντες δὲ τὸ σῶμα λαμπρῶς, καὶ πομπὴν ἐπιφανῆ παρασχόντες, καὶ θάψαντες παρὰ τὴν θάλασσαν, οὗ νῦν ἀνδριᾶς ἐφέστηκεν αὐτοῦ ξιφῆρης, οὕτως ἐτράποντο πρὸς τὸ σῶζειν ἑαυτοὺς καὶ τὴν πόλιν.

ΟΒ. Καίσαρ δὲ, πυθανόμενος παρὰ τῶν ἀφικνουμένων, ὑπομένειν ἐν Ἰτύκῃ τὸν Κάτωνα, μηδὲ φεύγειν, ἀλλὰ τοὺς ἄλλους προπέμπειν, αὐτὸν δὲ καὶ τοὺς ἐταίρους καὶ τὸν υἱὸν ἀδεῶς ἀναστρέφεσθαι, δυστέκμαρτον ἡγεῖτο τὴν γνώμην τοῦ ἀνδρός· ἅτε δὲ τὸν πλείστον λόγον ἔχων ἐκείνου, προσῆγε μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπειγόμενος. Ὡς δ' ἤκουσε τὸν θάνατον αὐτοῦ, λέγεται τοσοῦτον εἰπεῖν· «ὦ Κάτων, φθονῶ σοι τοῦ

« θανάτου· καὶ γὰρ ἐμοὶ σὺ τῆς σαυτοῦ σωτηρίας ἐφθόνησας »·
 Τῷ γὰρ ὄντι σωθῆναι Κάτων ἀνασχόμενος ὑπὸ Καίσαρος οὐκ
 ἂν οὕτω δοκεῖ καταισχῦναι τὴν αὐτοῦ δόξαν, ὥς κοσμεῖν τὴν
 ἐκείνου. Τὸ δὲ πραχθὲν, ἀδύνατον. Εἰκάζεται δὲ τὰ χρηστότερα
 περὶ Καίσαρος.

ΟΓ. Ἐτελεύτησε δὲ Κάτων ἔτη δυεῖν δέοντα πεντήκοντα βε-
 βιωκώς. Ὁ δ' υἱὸς αὐτοῦ ὑπὸ Καίσαρος μὲν οὐδὲν ἡδίκηθη·
 λέγεται δὲ ῥάθυμος γενέσθαι καὶ περὶ γυναικας οὐκ ἀνεπί-
 ληπτος. Ἐν δὲ Καππαδοκίᾳ ξένῳ τινὶ χρησάμενος, Μαρφα-
 δάτῃ, τῶν βασιλικῶν, ἔχοντι γύναιον εὐπρεπὲς, καὶ πλείονα
 παρ' αὐτοῖς, ἢ καλῶς εἶχε, διατρίβων χρόνον, ἐσκώπτετο,
 τοιαῦτα γραφόντων εἰς αὐτόν, « Αὖριον Κάτων βαδίζει μετὰ
 » τρίακονθ' ἡμέρας »· καὶ « Πόρκιος καὶ Μαρφαδάτης, δύο
 » φίλοι, ψυχὴ μία »· Ψυχὴ γὰρ ἐκαλεῖτο τοῦ Μαρφαδάτου τὸ
 γύναιον· καὶ ἔτι « Εὐγενὴς καὶ λαμπρὸς ὁ Κάτων βασιλικὴν
 » ψυχὴν ἔχει ». Ἀλλὰ πᾶσαν γε τὴν τοιαύτην ἐξήλειψε καὶ ἠφάνισε
 τῷ θανάτῳ δύσκειαν. Ἀγωνιζόμενος γὰρ ἐν Φιλίπποις πρὸς Καί-
 σαρα καὶ Ἀντώνιον ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, καὶ κλινομένης τῆς φά-
 λαγγος, οὔτε φυγεῖν, οὔτε λαθεῖν ἀξιώσας, ἀλλὰ προκαλούμενος
 τοὺς πολεμίους, ἔμπροσθεν ἑαυτὸν ἐμφανίζων, καὶ συνεξορμῶν
 τοὺς συμμένοντας, ἔπεσε, θαῦμα τῆς ἀρετῆς τοῖς ἐναντίοις παρα-
 σχών. Ἔτι δὲ μᾶλλον ἢ θυγάτηρ τοῦ Κάτωνος, οὔτε σωφρο-
 σύνης, οὔτ' ἀνδρείας ἀπολειφθεῖσα (Βρούτῳ γὰρ συνώκει τῷ
 κτείναντι Καίσαρα), αὐτῆς τε τῆς συνιομοσίας μετέσχε, καὶ
 προήκατο τὸν βίον ἀξίως τῆς εὐγενείας καὶ ἀρετῆς, ὥς ἐν ταῖς
 περὶ Βρούτῳ γέγραπται. Στατύλλιος δὲ, φήσας, μιμεῖσθαι Κά-
 τωνα, τότε μὲν ὑπὸ τῶν φιλοσόφων ἐκωλύθη, βουλούμενος ἑαυτὸν
 ἀνελεῖν· ὕστερον δὲ, τῷ Βρούτῳ πιστόστατον ἑαυτὸν παρασχών
 καὶ χρησιμώτατον, ἐν Φιλίπποις ἀπέθανεν.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΑΓΙΣ.

Οὐκ ἀτόπως τινές, οὐδὲ φαύλως, συγκαίῃσθαι πρὸς τοὺς φιλοδόξους ὑπονοοῦσι τὸν ἐπὶ τῷ Ἰξίονι μῦθον, ὡς δὴ λαβόντι τὴν νεφέλην ἀντὶ τῆς Ἥρας, καὶ τῶν Κενταύρων οὕτως γενομένων. Καὶ γὰρ οὗτοι τῆς ἀρετῆς ὥσπερ εἰδώλω τινί, τῇ δόξῃ, συνόντες, οὐδὲν εἰλικρινές, οὐδ' ὁμολογούμενον, ἀλλὰ νόθα καὶ μικτὰ πολλὰ πράττουσιν, ἄλλοτ' ἄλλας φορὰς φερόμενοι, ζήλοισι καὶ πάθεσιν ἐπακολουθοῦντες, ὥσπερ οἱ Σοφοκλέους βοτῆρες ἐπὶ τῶν ποιμνίων λέγουσι·

Τούτοις γὰρ ὄντες δεσπότηαι δουλεύομεν,

Καὶ τῶνδ' ἀνάγκη καὶ σιωπῶντων κλύειν.

Ὅπερ ἀληθῶς οἱ πρὸς ἐπιθυμίας ὄχλων καὶ ὁρμᾶς πολιτευόμενοι πάσχουσι, δουλεύοντες καὶ ἀκολουθοῦντες, ἵνα δημαγωγοὶ καὶ ἄρχοντες ὀνομαζῶνται. Καθάπερ γὰρ οἱ πρωρεῖς τὰ ἔμπροσθεν προορώμενοι τῶν κυβερνητῶν, ἀφορῶσι πρὸς ἐκείνους, καὶ τὸ προστεχσόμενον ὑπ' ἐκείνων ποιῶσιν· οὕτως οἱ πολιτευόμενοι, καὶ πρὸς δόξαν ὀρῶντες, ὑπηρεταὶ μὲν τῶν πολλῶν εἰσὶν, ὄνομα δ' ἀρχόντων ἔχουσιν.

Β. Ὁ μὲν γὰρ ἀπηκριβωμένως καὶ τελείως ἀγαθὸς οὐδ' ἂν ὅλως δόξης δέοιτο, πλὴν ὅση πάροδον ἐπὶ τὰς πράξεις διὰ τοῦ πιστεύεσθαι δίδωσι. Νέφ δ' ἔτι ὄντι καὶ φιλοτίμῳ δοτέον ἀπὸ τῶν καλῶν ἔργων καὶ δόξῃ τι καλλωπίσασθαι καὶ κομπᾶσαι. Φυόμεναι γὰρ ἐν τοῖς τηλικούτοις αἱ ἀρεταὶ καὶ βλαστάνουσαι, τό τε κατορθούμενον, ὡς φησι Θεόφραστος, ἐπιβεβαιοῦνται τοῖς ἐπαίνοις, καὶ τὸ λοιπὸν αὖξονται μετὰ φρονήματος ἐπαιρόμεναι. Τὸ δ' ἄγαν πανταχοῦ μὲν ἐπισφαλές, ἐν δὲ ταῖς πολιτικαῖς φιλοτιμίαις ὀλέθριον. Ἐκφέρει γὰρ εἰς μανίαν

καὶ παραφροσύνην ὑπαιθρον ἐξουσίας μεγάλης ἐπιλαβομένους, ὅταν μὴ τὸ καλὸν ἐνδοξον εἶναι θέλωσιν, ἀλλ' ἀγαθὸν ἡγῶνται τὸ ἐνδοξον εἶναι. Ὡςπερ οὖν Φωκίων πρὸς Ἀντίπατρον, ἀξιοῦντά τι παρ' αὐτοῦ τῶν μὴ καλῶν. «Οὐ δύνασαι (εἶπεν) ἅμα καὶ » φίλῳ Φωκίῳνι χρῆσθαι καὶ κόλακι »· τοῦτο λεκτέον, ἢ ὁμοίον τι τούτῳ, πρὸς τοὺς πολλοὺς· Οὐ δύνασθε τὸν αὐτὸν ἔχειν καὶ ἄρχοντα καὶ ἀκόλουθον. Ἐπεὶ συμβαίνει γε *καὶ* οὕτως τὸ ταῦ δράκοντος, οὗ φησὶν ὁ μῦθος τὴν οὐρὰν τῇ κεφαλῇ τσασιάσασαν ἀξιοῦν ἡγεῖσθαι παρὰ μέρος, καὶ μὴ διὰ παντὸς ἀκολουθεῖν ἐκείνῃ· λαβοῦσαν δὲ τὴν ἡγεμονίαν, αὐτὴν τε κακῶς ἀπὸ πλῶν ττειν, ἀνοίᾳ πορευομένην, καὶ τὴν κεφαλὴν καταξάινειν, τυφλοῖς καὶ κωφοῖς μέρεσιν ἀναγκαζομένην παρὰ φύσιν ἔπεσθαι. Τοῦτο πολλοὺς τῶν πρὸς χάριν ἅπαντα πολιτευομένων ὀρώμεν πεπονθότας. Ἐξαρτήσαντες γὰρ αὐτοὺς ὄχλων εἰκῇ φερομένων, οὐτ' ἀναλαβεῖν ὕστερον, οὐτ' ἐπιστῆσαι τὴν ἀταξίαν ἐδυνήθησαν. Ταῦτα δ' ἡμῖν εἰς τὴν παρὰ τῶν πολλῶν δόξαν ἐπῆλθεν εἰπεῖν, ἐννοήσασιν, ἡλικίην ἔχει δύναμιν, ἐκ τῶν Τιβερίῳ καὶ Γαίῳ τοῖς Γράκχοις συμπεσόντων. Οὐς κάλλιςα μὲν φύντας, κάλλιςα δὲ τραφέντας, καλλίστην δὲ τῆς πολιτείας ὑπόθεσιν λαβόντας, ἀπώλεσεν οὐχ οὕτως ἐπιθυμία δόξης ἄμετρος, ὡς φόβος ἀδοξίας ἐκ προφάσεως οὐκ ἀγεννοῦς πεφυκώς. Μεγάλην γὰρ εὐνοίαν προειληφότες παρὰ τῶν πολιτῶν, ἡτχύνθησαν ἐγκαταλιπεῖν, ὥςπερ χρέος. Ἀμιλλώμενοι δ' αἰεὶ πολιτεύμασι χρηστοῖς τὰς τιμὰς ὑπερβάλλεσθαι, καὶ τιμώμενοι μᾶλλον ἐξ ὧν ἐπολιτεύοντο κεχαρισμένως, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἴσῃ φιλοτιμίᾳ πρὸς τὸν δῆμον ἑαυτοὺς, καὶ τὸν δῆμον πρὸς ἑαυτοὺς ἐκκαύσαντες, ἔλαθον ἀψάμενοι πραγμάτων, ἐν οἷς οὐκ ἦν εἰπεῖν, ἐπεὶ μηκέτι καλὸν, αἰσχροὺν ἤδη τὸ μὴ παύσασθαι. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπικρινεῖς αὐτὸς ἐκ τῆς διηγήσεως. Παραβάλωμεν δ' αὐτοῖς Λακωνικὸν ζεῦγος δημαγωγῶν, Ἄγιν καὶ Κλεομένην, τοὺς βασιλεῖς. Καὶ

γὰρ οὗτοι τὸν δῆμον αὐξοντες ὥσπερ ἐκεῖνοι, καὶ πολιτεῖαν καλὴν καὶ δικαίαν ἐκλελοιπυῖαν πολὺν χρόνον ἀναλαμβάνοντες, ὁμοίως ἀπηχθόνοντο τοῖς δυνατοῖς, μὴ βουλομένοις ἀφείναι τὴν συνήθη πλεονεξίαν. Ἀδελφοὶ μὲν οὖν οὐκ ἦσαν ἀλλήλων οἱ Λάκωνες, συγγενοῦς δὲ καὶ ἀδελφῆς ἦσαντο πολιτείας, ἀρχὴν τοιαύτην λαβόντες.

Γ. Ἐπεὶ παρσισέδω πρῶτον εἰς τὴν πόλιν ἀργύρου καὶ χρυσοῦ ζῆλος, καὶ συνηκολούθησε τοῦ πλούτου τῇ μὲν κτήσει πλεονεξία καὶ μικρολογία, τῇ δὲ χρήσει καὶ ἀπολαύσει τρυφὴ καὶ μαλακία καὶ πολυτέλεια· τῶν πλείστων ἐξέπεσεν ἡ Σπάρτη καλῶν, καὶ ταπεινὰ πράττουσα παρ' ἀξίαν διατέλει, μέχρι τῶν χρόνων ἐκείνων, ἐν οἷς Ἄγρις καὶ Λεωνίδας ἐβασίλευον. Ἄγρις μὲν Εὐρυπώντιδος, καὶ Εὐδαμίδα παῖς, ἔκτος ἀπ' Ἀγησιλάου, τοῦ διαβάντος εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ μέγιστον Ἑλλήνων δυνηθέντος. Ἦν γὰρ Ἀγησιλάου μὲν Ἀρχίδαμος, ὁ περὶ Μανδόνιον τῆς Ἰταλίας ὑπὸ Μεσσαπίων ἀποθανών. Ἀρχιδάμου δὲ πρεσβύτερος μὲν υἱὸς Ἄγρις, Εὐδαμίδας δὲ νεώτερος, ὃς, Ἄγριδος ὑπ' Ἀντιπάτρου περὶ Μεγάλην πόλιν ἀναιρεθέντος ἀτέκνου, τὴν βασιλείαν ἔσχε. Τούτου δ' Ἀρχίδαμος, Ἀρχιδάμου δὲ ἕτερος Εὐδαμίδας, Εὐδαμίδα δὲ Ἄγρις, περὶ οὗ τάδε γέγραπται. Λεωνίδα δ' ὁ Κλεωνύμου τῆς μὲν ἐτέρας οἰκίας ἦν Ἀγιάδης· ὄγδοος δ' ἀπὸ Παυσανίου τοῦ νικήσαντος ἐν Πλαταιαῖς μάχῃ Μαρδόνιον. Παυσανίας γὰρ υἱὸν ἔσχε Πλεισώνακτα, Πλεισώναξ δὲ Παυσανίαν· οὗ φυγόντος εἰς Τέγαν ἐκ Λακεδαιμόνος, ὃ τε πρεσβύτερος υἱὸς, Ἀγησίπολις, ἐβασίλευσε, καὶ τούτου τελευτήσαντος ἀτέκνου, Κλεομβρότος, ὁ νεώτερος. Ἐκ δὲ Κλεομβρότου πάλιν ἄλλος Ἀγησίπολις ἦν, καὶ Κλεομένης. Ὦν Ἀγησίπολις μὲν οὐτ' ἤρξε πολὺν χρόνον, οὔτε παῖδας ἔσχε· Κλεομένης δὲ, βασιλεύσας μετ' Ἀγησίπολιν, τὸν μὲν πρεσβύτερον τῶν υἱῶν, Ἀκρότατον, ἔτι ζῶν ἀπέβαλε· νεώτερον δὲ Κλεωνύμον κατέλιπε·

ὃς οὐκ ἐβασίλευσεν, ἀλλ' Ἄρεως, υἱωνὸς ὦν Κλεομένους, Ἀκροτάτου δ' υἱός. Ἄρεως δὲ πεσόντος περὶ Κόρινθον, υἱὸς ὦν Ἀκρότατος, τὴν βασιλείαν κατέσχευεν. Ἀπέθανε δὲ καὶ οὗτος, ἡττηθεὶς μάχῃ περὶ Μεγάλην πόλιν ὑπ' Ἀριστοδήμου τοῦ τυράννου, καταλιπὼν ἐγκύμονα τὴν γυναῖκα. Παιδίου δ' ἄρρενος γενομένου, Λεωνίδας ὁ Κλεωνύμου τὴν ἐπιτροπὴν ἔσχευεν. Εἴτα, πρὶν ἐν ἡλικίᾳ γενέσθαι, τελευτήσαντος, οὕτως εἰς αὐτὸν ἡ βασιλεία περιήλθεν, οὐ πάνυ τοῖς πολίταις εὐάρμοστον ὄντα. Καίπερ γὰρ, ἐγκεκληκότων ἤδη τῇ διαφορᾷ τοῦ πολιτεύματος ὁμαλῶς ἀπάντων, ἦν τις ἐν τῷ Λεωνίδᾳ τῶν πατρώων ἐπιφανὴς ἐκδιαίτησις, ἅτε δὴ χρόνον ἡλινδημένῳ πολὺν ἐν αὐλαῖς σατραπικαῖς, καὶ τεθεραπευκότι Σέλευκον· εἴτα τὸν ἐκεῖθεν ὄγκον εἰς Ἑλληνικὰ πράγματα καὶ νόμιμον ἀρχὴν οὐκ ἐμμελῶς μεταφέροντι.

Δ. Ὁ δ' Ἄγρις οὕτω πολὺ παρήλλαττεν εὐφροσύνῃ καὶ φρονήματι ψυχῆς οὐ μόνον τοῦτον, ἀλλὰ σχεδὸν ἅπαντας, ὅσοι μετ' Ἀγησίλαον τὸν μέγαν ἐβασίλευσαν, ὥστε μήπω γεγονὼς εἰκοστὸν ἔτος, ἐντεθραμμένος δὲ πλούτοις καὶ τρυφαῖς γυναικῶν, τῆς τε μητρὸς Ἀγησιστράτας, καὶ τῆς μάμμης Ἀρχιδαμείας, αἱ πλεῖστα χρήματα Λακεδαιμονίων ἐκέκτηντο, πρὸς τε τὰς ἡδονὰς εὐθὺς ἀπισχυρίσασθαι, καὶ τὸν ἐπιπρέψαι μάλιστα τῇ χάριτι τῆς μορφῆς ὥραϊσμόν δοκοῦντα περισπᾶσας τοῦ σώματος, καὶ πᾶσαν ἐκδὺς καὶ διαφυγὼν πολυτέλειαν, ἐγκαλλωπίζεσθαι τῷ τριβωνίῳ, καὶ δεῖπνα καὶ λουτρά καὶ διαίτας Λακωνικὰς ζητεῖν, καὶ λέγειν, ὥς οὐδὲν δέοιτο τῆς βασιλείας, εἰ μὴ δι' αὐτὴν ἀναλήφειτο τοὺς νόμους καὶ τὴν πάτριον ἀγωγὴν.

Ε. Ἀρχὴν μὲν οὖν διαφθορᾶς καὶ τοῦ νοσεῖν ἔσχε τὰ πράγματα τῶν Λακεδαιμονίων, σχεδὸν ἀφ' οὗ τὴν Ἀθηναίων καταλύσαντες ἡγεμονίαν, χρυσίου τε καὶ ἀργυρίου κατέπλησαν ἑαυτούς. Οὐ μὲν ἀλλὰ *καὶ* τῶν οἴκων, ὃν ὁ Λυκοῦργος ὥρισε,

φυλαττόντων ἀριθμὸν ἐν ταῖς διαδοχαῖς, καὶ πατὴρ παιδὶ τὸν κλῆρον ἀπολείποντος, ἀμωσγέπως ἢ τάξις αὕτη καὶ ισότης διαμένουσα τὴν πόλιν ἐκ τῶν ἄλλων ἀνέφερεν ἀμαρτημάτων. Ἐφορεύσας δὲ τις ἀνὴρ δυνατὸς, αὐθάδης δὲ καὶ χαλεπὸς τὸν τρόπον, Ἐπιτάδευς ὄνομα, πρὸς τὸν υἱὸν αὐτῷ γενομένης διαφορᾶς, ῥήτραν ἔγραψεν, ἐξεῖναι τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ τὸν κλῆρον, ὃ τις ἐθέλοι, καὶ ζῶντα δοῦναι, καὶ καταλιπεῖν διατιθέμενον. Οὗτος μὲν οὖν αὐτοῦ τινὰ θυμὸν ἀποπιμπλὰς ἴδιον, εἰσέηγκε τὸν νόμον· οἱ δ' ἄλλοι πλεονεξίας ἕνεκα δεζάμενοι καὶ κυρώσαντες, ἀπώλεσαν τὴν ἀρίστην κατάστασιν. Ἐκτῶντο γὰρ ἀφειδῶς ἤδη παρωθοῦντες οἱ δυνατοὶ τοὺς προσήκοντας ἐκ τῶν διαδοχῶν· καὶ ταχὺ τῆς εὐπορίας εἰς ὀλίγους συρρέυσεως, πενία τὴν πόλιν κατέσχευεν, ἀνελευθερίαν καὶ τῶν καλῶν ἀσχολίαν ἐπιφέρουσα μετὰ φθόνου καὶ δυσμενείας πρὸς τοὺς ἔχοντας. Ὑπελείφθησαν οὖν ἐπταχοσίῳ οὐ πλείονες Σπαρτιᾶται, καὶ τούτων ἴσως ἑκατὸν ἦσαν οἱ γῆν κεκτημένοι καὶ κλῆρον ὁ δ' ἄλλος ὄχλος ἄπορος καὶ ἄτιμος ἐν τῇ πόλει παρεκάθητο, τοὺς μὲν ἔξωθεν πολέμους ἀργῶς καὶ ἀπροθύμως ἀμυνόμενος, αἰεὶ δὲ τινα καιρὸν ἐπιτηρῶν μεταβολῆς καὶ μεταστάσεως τῶν παρόντων.

ς. Διὰ ταῦτα δὴ καλὸν ὁ Ἄγις, ὥσπερ ἦν, ποιούμενος, ἐξισῶσαι καὶ ἀναπληρῶσαι τὴν πόλιν, ἐπειρᾶτο τῶν ἀνθρώπων. Οἱ μὲν οὖν νέοι ταχὺ καὶ παρ' ἐλπίδας ὑπήκουσαν αὐτῷ, καὶ συναπεδύσαντο πρὸς τὴν ἀρετὴν, ὥσπερ ἐσθλὰ τὴν δίκαιαν ἐπ' ἐλευθερίᾳ συμμεταβάλλοντες. Τῶν δὲ πρεσβυτέρων, ἅτε δὴ πόρρω διαρθορᾶς γεγονότων, συνέβαινε τοῖς πλείοσι, ὥσπερ ἐπὶ δεσπότην ἀγομένους ἐκ δρασμοῦ δεδιέναι καὶ τρέμειν τὸν Λυκοῦργον. Καὶ καθήπτοντο τοῦ Ἄγιδος ὀδυρομένου τὰ παρόντα πράγματα, καὶ τὸ παλαιὸν ἀξίωμα τῆς Σπάρτης ἐπιποθοῦντος. Λύσανδρος δ' ὁ Λίβυος, καὶ Μανδροκλείδας ὁ Ἐκφάνους, ἔτι δ' Ἀγησίλαος, ἀπεδέξαντο καὶ συμπαρώρμησαν

αὐτοῦ τὴν φιλοτιμίαν. Ἦν δὲ Λύσανδρος μὲν ἐν δόξῃ μάλιστα τῶν πολιτῶν, Μανδροκλείδας δὲ δεινότατος Ἑλλήνων πράγματ' αὐτοῦ συσκευάσασθαι, καὶ τὸ συνετὸν τοῦτο καὶ δουρὲς τὸν πόλεμον μεμιγμένον ἔχων. Ἀγησίλαον μὲν, θεῖον ὄντα τοῦ βασιλέως καὶ δυνατόν εἰπεῖν, ἄλλως δὲ μαλακὸν καὶ φιλοχρήματον, ἐμφανῶς μὲν ὁ υἱός, Ἱππομέδων, ἐκίνει καὶ παρεθάρρυνεν, εὐδόκιμος ἐν πολλοῖς πολέμοις ἀνὴρ, καὶ μέγα δι' εὐνοίαν τῶν νέων δυνάμενος· ἡ δ' ἀληθῶς ἀναπείσασα τὸν Ἀγησίλαον αἰτία τῶν πραττομένων μετασχεῖν, ὀφλημάτων πλήθος ἦν, ὧν ἡλπιζεν ἀπαλλαγῆσεσθαι, μεταβάλλων τὴν πολιτείαν. ὧς οὖν τάχιστα προσηγάγετο τοῦτον ὁ Ἄγις, εὐθὺς ἐπεχειρεῖ μετ' αὐτοῦ τὴν μητέρα πείθειν, ἀδελφὴν οὖσαν τοῦ Ἀγησιλάου, πλήθει δὲ πελατῶν καὶ φίλων καὶ χρεωστῶν μέγα δυναμένην ἐν τῇ πόλει, καὶ πολλὰ τῶν κοινῶν διαπραττομένην.

Z. Ἡ δ' ἀκούσασα, τὸ μὲν πρῶτον ἐξεπλάγη, καὶ κατέπνευσε τὸ μεράκιον, ὥς οὔτε δυνατῶν, οὔτε λυσιτελῶν ἐφιέμενον· Ἐπεὶ δὲ ταῦτα μὲν ὁ Ἀγησίλαος ἐδίδασκεν ὥς καλῶς ἔξει καὶ πραχθήσεται συμφερύντως, αὐτὸς δ' ὁ βασιλεὺς ἐδεῖτο τῆς μητρὸς ἐπιδοῦναι πρὸς δόξαν αὐτῷ καὶ φιλοτιμίαν τὸν πλοῦτον, ὥς χρήμασι μὲν οὐ δυνάμενος πρὸς τοὺς ἄλλους βασιλεῖς ἐξισωθῆναι (σατραπῶν γὰρ οἰκέτας, καὶ δούλους ἐπιτρόπων Πτολεμαίου καὶ Σελεύκου, κεκτῆσθαι πλείονα συμπάντων ὁμοῦ τῶν ἐν Σπάρτῃ βασιλέων)· ἐὰν δὲ, σωφροσύνη καὶ λιτότητι καὶ μεγαλοψυχίᾳ τὰς ἐκείνων ὑπερβαλόμενος τρυφᾷ, ἰσότητα καὶ κοινωनीαν καταστήσῃ τοῖς πολίταις, ὄνομα καὶ δόξαν ὥς ἀληθῶς βασιλέως μεγάλου κτησόμενος· οὕτω μετέπεσον ταῖς γνώμας αἱ γυναῖκες, ὑπὸ τῆς φιλοτιμίας ἐπαρθεῖσαι τοῦ νεανίσκου, καὶ ἡ αὐτὴ κατεσχέθησιν οἷον ἐπιπνοίᾳ πρὸς τὸ καλόν, ὥς τὸν μὲν Ἄγιν συνεξορμαῖν καὶ συνεπιταχύνειν, μεταπεμπομένης δὲ τοὺς φίλους παρακαλεῖν, καὶ ταῖς ἄλλαις διαλέγεσθαι γυναῖξιν,

ἄτε δὴ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπισταμένας κατηκόους ὄντας αἰετῶν γυναικῶν, καὶ πλεῖον ἐκείναις τῶν δημοσίων, ἢ τῶν ιδίων αὐτοῖς, πολυπραγμονεῖν διδόντας. Ἦν δὲ τότε τῶν Λακωνικῶν πλούτων ἐν ταῖς γυναιξὶ τὸ πλεῖστον· καὶ τοῦτο τὴν πράξιν τῆς Ἄγιδι δόσεργον καὶ χαλεπὴν ἐποίησεν. Ἀντέστησαν γὰρ αἱ γυναῖκες, οὐ μόνον τρυφῆς ἐκπίπτουσαι δι' ἀπειρηκαλίαν εὐδαιμονιζομένης, ἀλλὰ καὶ τιμὴν καὶ δύναμιν, ἣν ἐκ τοῦ πλουτεῖν ἐκαρποῦντο, περικοπτομένην αὐτῶν ὀρώσαι. Καὶ πρὸς τὸν Λεωνίδα τραπεόμεναι παρεκάλουν, ὄντα πρεσβύτερον, ἐπιλαμβάνεσθαι τοῦ Ἄγιδος, καὶ τὰ πραττόμενα διακωλύειν. Ἐβούλετο μὲν οὖν ὁ Λεωνίδας τοῖς πλουσίαις βοηθεῖν· δεδιώς δὲ τὸν δῆμον, ἐπιθυμοῦντα τῆς μεταβολῆς, οὐδὲν ἀντέπραπτε φανερώς, λάθρα δὲ τὴν πράξιν ἐζήτει κακουργεῖν καὶ διαφθεῖρειν, ἐντυγχάνων τοῖς ἄρχουσι, καὶ διαβάλλων τὸν Ἄγιν, ὡς τυραννίδος μισθὸν τοῖς πένησι τὰ τῶν πλουσίων προτείνοντα, καὶ γῆς μετχδόσεσι καὶ χρεῶν ἀρέσεσι πολλοὺς ὠνούμενον ἑαυτῷ δορυφόρους, οὐ τῇ Σπάρτῃ πολίτας.

Η. Οὐ μὴν ἀλλὰ διαπραξάμενος ὁ Ἄγις ἔφορον γενέσθαι τὸν Λύσανδρον, εὐθὺς εἰσέφερε δι' αὐτοῦ ῥήτραν εἰς τοὺς γέροντας· ἧς ἦν κεφάλαια, χρεῶν μὲν ἀφεθῆναι τοὺς ὀφείλοντας, τῆς δὲ γῆς ἀναδασθείσης, τὴν μὲν ἀπὸ τοῦ κατὰ Πελλήνην χαράδρου πρὸς τὸ Ταύγετον, καὶ Μαλέαν, καὶ Σελλασίαν, κλήρους γενέσθαι τετρακισχιλίους πεντακοσίους, τὴν δ' ἔξω, μυρίους πεντακισχιλίους· καὶ ταύτην μὲν τοῖς ὄπλα φέρειν δυνάμενοις τῶν περιοίκων μερισθῆναι, τὴν δ' ἐντὸς, αὐτοῖς Σπαρτιάταις. Ἀναπληρωθῆναι δὲ τούτους ἐκ τε περιοίκων καὶ ξένων, ὅσοι τροφῇ· μετεσχηκότες ἐλευθερίου, καὶ χαρίεντες ἄλλως τοῖς σώμασι, καὶ καθ' ἡλικίαν ἀκμάζοντες εἶεν· σύνταξιν δὲ τούτων εἰς πεντεκαίδεκα γενέσθαι φιδίτια, κατὰ τετρακοσίους καὶ διακοσίους, καὶ δίαιταν, ἣν εἶχον οἱ πρόγονοι, διαιτᾶσθαι.

Θ. Γραφείσης δὲ τῆς ρήτρας, καὶ τῶν γερόντων εἰς ταῦτο ταῖς γνώμαις οὐ συμφερομένων, ἐκκλησίαν συναγαγὼν ὁ Ἀνδρόρως, αὐτὸς τε διελέχθη τοῖς πολίταις, καὶ Μανδροκλείδας καὶ Ἀγηςίλαος ἐδέοντο, μὴ δι' ὀλίγους, ἐντρυφώντας αὐτοῖς, περιδεῖν ἐρρίμμενον τὸ ἀξίωμα τῆς Σπάρτης· ἀλλὰ τῶν τε προτέρων χρησμῶν μνημονεῦσαι, τὴν φιλοχρημοσύνην, ὡς ὀλέθριον τῇ Σπάρτῃ, φυλάττεσθαι διακελευομένων, καὶ τῶν ἑναγχοῦς ἐκ Πασιφάας κεκομισμένων αὐτοῖς. Ἱερὸν δὲ Πασιφάας καὶ μαντεῖον ἦν ἐν Θαλάμαις τιμώμενον, ἦν τινὲς μὲν ἰσοροῦσι, τῶν Ἀτλαντίδων μίαν οὔσαν, ἐκ Διὸς τὸν Ἄμμωνα τεκεῖν· τινὲς δὲ Κασάνδραν τὴν Πριάμου, τελευτήσασαν ἐνταῦθα, καὶ διὰ τὸ πᾶσι φαίνειν τὰ μαντεῖα, Πασιφάαν προσαγορευθεῖσαν. Ὁ δὲ Φύλαρχος Ἀμύκλα θυγατέρα, Δάφνην τούνομα, φησὶν ὑποφύγουσαν Ἀπόλλωνα, βουλόμενον αὐτῇ μιγῆναι, καὶ μεταβαλοῦσαν εἰς τὸ φυτὸν, ἐν τιμῇ τοῦ θεοῦ γενέσθαι, καὶ μαντικὴν λαβεῖν δύναμιν. Ἐφασαν οὖν καὶ τὰ παρὰ ταύτης μαντεῖα προστάττειν τοῖς Σπαρτιάταις, ἵσους γενέσθαι πάντας, καθ' ὃν ὁ Λυκοῦργος ἐξ ἀρχῆς ἑτάξε νόμον. Ἐπὶ πᾶσι δὲ βασιλεὺς Ἄγις, εἰς μέσον παρελθὼν, καὶ βραχέα διαλεχθεὶς, ἔφη συμβολὰς διδόναι τῇ πολιτείᾳ μεγίστας, ἣν καθίστησι τὴν γὰρ αὐτοῦ πρῶτον οὐσίαν εἰς μέσον τιθέναι, πολλὴν μὲν οὔσαν ἐν τοῖς γεωργουμένοις καὶ νεμομένοις, ἄνευ δὲ τούτων, ἐξακόσια τέλαντα νομίσματος ἔχουσιν· τὸ δ' αὐτὸ καὶ τὰς μητέρας ποιεῖν, καὶ τοὺς φίλους, καὶ οἰκείους, πλουσιωτάτους ὄντας Σπαρτιατῶν.

Ι Ὁ μὲν οὖν δῆμος ἐξεπλάγη τὴν μεγαλοψυχίαν τοῦ νεανίσκου, καὶ περιχαρὴς ἦν, ὡς δι' ἐτῶν ὁμοῦ τριακοσίων πεφηνότος ἀξίου τῆς Σπάρτης βασιλέως. Ὁ δὲ Λεωνίδας τότε δὴ μάλιστα πρὸς τούναντίον ἐφιλονέικησε. Λογίζομενος γάρ, ὅτι ταῦτα μὲν ἀναγκασθήσεται ποιεῖν, οὐ τὴν αὐτὴν δὲ χάριν ἔξει

παρὰ τοῖς πολίταις, ἀλλὰ πάντων ὁμοίως, ἃ κέκτηνται, κατα-
 τιθεμένων, μόνῳ τῷ ἀρξάμενῳ προσθήθουσι τὴν τιμὴν, ἡρώτα
 τὸν Ἄγιν, εἰ δίκαιον ἄνδρα καὶ σπουδαῖον ἡγεῖται γεγονέναι
 Λυκοῦργον. Ὁμολογήσαντος δ' ἐκείνου «Ποῦ τοίνυν (ἔφη)
 » Λυκοῦργος ἢ χρεῶν ἀποκοπὰς ἔδωκεν, ἢ ξένους κατέταξεν
 » εἰς τὴν πολιτείαν, ὃς οὐδ' ὅλως ἐνόμιζεν ὑγιαίνειν τὴν πόλιν
 » μὴ χρωμένην ξενηλασίαις»; Ὁ δ' Ἄγισ ἀπεκρίνατο μὴ θαυ-
 μάζειν τὸν Λεωνίδα, εἰ τεθραμμένος ἐν ξένῃ καὶ πεπαιδο-
 ποιημένος ἐκ γάμων σατραπικῶν, ἀγνοεῖ τὸν Λυκοῦργον, ὅτι
 τὸ μὲν ὀφείλειν καὶ δανείζειν ἅμα τῷ νομίσματι συνεξέβαλεν
 ἐκ τῆς πόλεως, τῶν δ' ἐν ταῖς πόλεσι ξένων τοὺς τοῖς ἐπιτη-
 δεύμασι καὶ ταῖς διαίταις ἀσυμψύλους μᾶλλον ἐδυσχέραине. Καὶ
 γὰρ ἐκείνους ἤλαυνεν, οὐ τοῖς σώμασι πολέμων, ἀλλὰ τοὺς
 βίους αὐτῶν καὶ τοὺς τρόπους δεδιώς, μὴ συναναχρωννύμενοι
 ταῖς πολίταις, τρυφῆς καὶ μαλακίας καὶ πλεονεξίας ἐντέκωσι
 ζῆλον· ἐπεὶ Τέρπανδρόν γε, καὶ Θάλητα, καὶ Φερεκύδην, ξέ-
 νους ὄντας, ὅτι τὰ αὐτὰ τῷ Λυκούργῳ διετέλουν ἄδοντες καὶ
 φιλοσοφοῦντες, ἐν Σπάρτῃ τιμηθῆναι διαφερόντως. «Σὺ δ' Ἐκ-
 » πρέπη μὲν ἐπαινεῖς (ἔφησεν), ὃς ἐφορεύων Φρύνιδος τοῦ
 » μουσικοῦ σκεπάρνῳ τὰς δύο τῶν ἐννέα χορδῶν ἐξέτεμε,
 » καὶ τοὺς ἐπὶ τῷ Τιμοθέῳ πάλιν τὸ αὐτὸ τοῦτο πράξαντας·
 » ἡμᾶς δὲ μέμφη, τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν καὶ ἀλαζονείαν ἐκ
 » τῆς Σπάρτης ἀναιρουῦντας· ὥσπερ οὐχὶ κακείνων τὸ ἐν μου-
 » σικῇ σοβαρὸν καὶ περιττόν, ὅπως ἐνταῦθα μὴ προέλθῃ,
 » φυλαττομένων, ὅπου γενομένων βίων καὶ τρόπων ἀμετρία
 » καὶ πλημμέλεια τὴν πόλιν ἀσύμφωνον καὶ ἀνάρμοστον ἑαυτῇ
 » πεποίηκεν ».

ΙΑ. Ἐκ τούτου τῷ μὲν Ἄγιδι τὸ πλῆθος ἐπηκολούθησεν· οἱ
 δὲ πλούσιοι τὸν τε Λεωνίδα παρεκάλουν μὴ σφᾶς προσέσθαι,
 καὶ τοὺς γέροντας, οἷς τὸ κράτος ἦν ἐν τῷ προβουλευεῖν;

δεόμενοι καὶ πείθοντες ἴσχυσαν, ὅσον ἐνὶ πλείονας γενέσθαι τοῖς ἀποψηφισαμένοις τὴν ῥήτραν. Ὁ δὲ Λύσανδρος ἔτι τὴν ἀρχὴν ἔχων, ὥρμησε τὸν Λεωνίδα ῥηθύνειν κατὰ δὴ τινὰ νόμον παλαιόν, ὃς οὐκ ἔα τὸν Ἡρακλείδην ἐκ γυναικὸς ἀλλοδαπῆς τεκνοῦσθαι, τὸν δ' ἀπελθόντα τῆς Σπάρτης ἐπὶ μετοικισμῷ πρὸς ἑτέρους, ἀποθνήσκειν κελεύει. Ταῦτα κατὰ τοῦ Λεωνίδου λέγειν ἑτέροις διδάξας, αὐτὸς παρεφύλαττε μετὰ τῶν συναρχόντων τὸ σημεῖον. Ἔστι δὲ τοιόνδε δι' ἐτῶν ἐγνέα λαβόντες οἱ ἔφοροι νύκτα καθαρὰν καὶ ἀσέληνον, σιωπῇ καθέζονται πρὸς οὐρανὸν ἀποβλέποντες. Ἐὰν οὖν ἐκ μέρους τινὸς εἰς ἕτερον μέρος ἀστὴρ διάξῃ, κρίνουσι τοὺς βασιλεῖς, ὡς περὶ τὸ θεῖον ἐξαμαρτάνοντας, καὶ καταπαύουσι τῆς ἀρχῆς, μέχρις ἂν ἐκ Δελφῶν, ἢ Ὀλυμπίας, χρησμὸς ἔλθῃ τοῖς ἡλωκόσι τῶν βασιλέων βοηθῶν. Τοῦτο δὴ τὸ σημεῖον αὐτῷ γεγονέναι λέγων ὁ Λύσανδρος, κρίσιν τῷ Λεωνίδᾳ προὔθηκε, καὶ μάρτυρας παρεῖχεν, ὡς ἐκ γυναικὸς Ἀσιανῆς, ἣν τῶν Σελεύκου τινὸς ἱππάρχων αὐτῷ συνοικίσαντος ἔσχε, τεκνώσασατο δύο παιδίᾳ· δυσχεραινόμενος δὲ καὶ μισούμενος ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἐπανάλθοι παρὰ γνώμην οἴκαδε, καὶ διαδοχῆς ἔρημιν ἔλοι τὸ βασιλείον. Ἄμα δὲ τῇ δίκῃ Κλεόμβροτον ἔπειθε τῆς βασιλείας ἀντιποιεῖσθαι, γαμβρὸν ὄντα τοῦ Λεωνίδου, γένους δὲ τοῦ βασιλικοῦ. Φοβηθεὶς οὖν ὁ Λεωνίδας, ἐκείτης γίνεται τῆς Χαλκισίου, καὶ συνικέτευεν ἡ θυγάτηρ τῷ πατρὶ, τὸν Κλεόμβροτον ἀπολιποῦσα. Καλουμένου δὲ πρὸς τὴν δίκην αὐτοῦ, καὶ μὴ καταβαίνοντος, ἐκείνου ἀποψηφισάμενοι τὴν βασιλείαν τῷ Κλεομβρότῳ παρέδωκαν.

IB. Ἐν τούτῳ δὲ τῆς ἀρχῆς ὁ Λύσανδρος ἀπηλλάγη, τοῦ χρόνου διελθόντος. Οἱ δὲ κατασταθέντες ἔφοροι τὸν μὲν Λεωνίδα ἀνέστησαν ἰκετεύοντα, τῷ δὲ Λυσάνδρῳ καὶ τῷ Μανδροκλείδᾳ δίκην ἐπῆγον, ὡς παρὰ τὸν νόμον χρεῶν ἀποκοπὰς

καὶ γῆν ἀναδάσκειν ψηφισαμένοις. Κινδυνεύοντες οὖν ἐκεῖνοι, πείθουσι τοὺς βασιλεῖς ὁμοῦ γενομένους χαίρειν ἔσθαι τὰ τῶν Ἐφόρων βουλευμάτων· τοῦτο γὰρ τὸ ἀρχεῖον ἰσχύειν ἐκ διαφορᾶς τῶν βασιλέων, τῷ τὰ βελτίονα ληγοντι προστιθέμενον τὴν ψῆφον, ὅταν ἄτερος ἐρίζη πρὸς τὸ συμφέρον· ἀμφοῖν δὲ ταῦτά βουλευομένων, ἄλυτον εἶναι τὴν ἐξουσίαν, καὶ παρανόμως μαχεῖσθαι πρὸς τοὺς βασιλεῖς· ὧν μαχομένων, διαιτᾶν καὶ βραβεύειν αὐτοῖς εἶναι προσήκον, οὐχὶ πολυπραγμονεῖν ὁμοφροούντων. Οὕτω δὴ πειθθέντες ἀμφοτέρω, καὶ μετὰ τῶν φίλων εἰς ἀγορὰν καταβάντες, ἀνέστησαν μὲν τῶν δίφρων τοὺς Ἐφόρους, ἄλλους δ' ἀντ' αὐτῶν ἀπέδειξαν, ὧν εἰς ἦν Ἀγησίλαος. Ὀπλίσαντες δὲ τῶν νέων πολλοὺς, καὶ λύσαντες τοὺς δεδεμένους, ἐγένοντο φοβεροὶ τοῖς ὑπεναντίοις, ὥς πολλοὺς ἀποκτενοῦντες· Ἀπέθανε δ' οὐδεὶς ἐπ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ Λεωνίδα εἰς Τέγεαν ὑπεξιόντι βουλευθέντος διαφθεῖραι τοῦ Ἀγησιλάου, καὶ πέμψαντος ἐπ' αὐτὸν εἰς τὴν ὁδὸν ἄνδρας, πυθόμενος ὁ Ἄγις ἐτέρους ἀπέστειλε πιστοὺς, οἳ τὸν Λεωνίδα περισχόντες, ἀσφαλῶς εἰς Τέγεαν κατέστησαν.

ΙΓ. Οὕτω δὲ τῆς πράξεως αὐτοῖς ὁδῷ βαδιζούσης, καὶ μηδενὸς ἐνισταμένου, μηδὲ διακωλύοντος, εἰς ἀνὴρ, Ἀγησίλαος, ἀνέτρεψε πάντα καὶ διελυμήνατο, κάλλιστον διανόημα καὶ Λακωνικώτατον αἰσχίστῳ νοσήματι, τῇ φιλοπλουτίᾳ, διαφθείρας. Ἐπειδὴ γὰρ ἐκέκμητο μὲν ἐν τοῖς μάλιστα πολλὴν καὶ ἀγαθὴν χώραν, ὥφειλε δὲ πάμπολλα, μήτε διαλύσαι δυνάμενος τὰ χρέα, μήτε τὴν χώραν προέσθαι βουλόμενος, ἔπεισε τὸν Ἄγιν, ὥς ἀμφοτέρων μὲν ἅμα πραττομένων, μέγας ἔσοιτο περὶ τὴν πόλιν ὁ νεωτερισμός· εἰ δὲ τῇ τῶν χρεῶν ἀφίσει θεραπευθεῖεν οἱ κτηματικοὶ πρότερον, εὐκόλως ἂν αὐτῶν καὶ καθ' ἡσυχίαν ὕστερον ἐνδεζομένων τὸν ἀναδασμόν. Ταῦτά δὲ καὶ τοῖς περὶ τὸν Αὐτάνδρον ἐδόκει, συνεξαπχτωμένοις ὑπὸ τοῦ Ἀγησιλάου. Καὶ

τὰ παρὰ τῶν χρεωστῶν γραμματεῖα συνενέγκαντες εἰς ἀγοράν, ἃ κλάρια καλοῦσι, καὶ πάντα συνθέντες εἰς ἓν, ἐνέπρῃσαν. Ἀρθείσης δὲ φλογός, οἱ μὲν πλούσιοι καὶ δανειστικοὶ περιπαθοῦντες ἀπῆλθον· ὁ δ' Ἀγησίλαος, ὥσπερ ἐφυβρίζων, οὐκ ἔφη λαμπρότερον ἐωρακέναι φῶς, οὐδὲ πῦρ ἐκείνου καθαρώτερον. Ἀξιούντων δὲ τῶν πολλῶν καὶ τὴν γῆν εὐθὺς νέμεσθαι, καὶ τῶν βασιλέων οὕτω ποιεῖν κελευόντων, ἀσχολίας τινὰς ἐμβάλλων ὁ Ἀγησίλαος αἰεὶ, καὶ προφάσεις λέγων, παρῆγε τὸν χρόνον ἄχρις οὗ στρατεία συνέβη τῷ Ἄγιδι, μεταπεμπομένων τῶν Ἀχαιῶν, συμμάχων ὄντων, βοήθειαν ἐκ Λακεδαιμόνος. Αἰτωλοὶ γὰρ ἦσαν ἐπίδοξοι διὰ τῆς Μεγαρικῆς ἐμβαλοῦντες εἰς Πελοπόννησον· καὶ τοῦτο κωλύσων Ἄρατος, ὁ τῶν Ἀχαιῶν στρατηγός, ἤθροίζε δύναμιν, καὶ τοῖς ἑφόροις ἔγραφεν.

ΙΑ. Οἱ δὲ τὸν Ἄγιν εὐθὺς ἐξέπεμπον, ἐπηρμένον τῇ φιλοτιμίᾳ καὶ προθυμίᾳ τῶν συστρατευομένων. Ἔνοι γὰρ ὄντες οἱ πλεῖστοι καὶ πένητες, καὶ τὴν μὲν ἀπὸ τῶν χρεῶν ἄδειαν ἔχοντες ἤδη, καὶ λελυμένοι, τοὺς δ' ἀγροὺς ἐλπίζοντες, ἂν ἐπανέλθωσιν ἐκ τῆς στρατείας, νεκρηθῆσθαι, θαυμαστοὺς τῷ Ἄγιδι παρεῖχον ἑαυτούς· καὶ θέαμα ταῖς πόλεσιν ἦσαν, ἀβλαβῶς καὶ πράως καὶ μονονοῦκ ἀψόφῃτι διαπορευόμενοι τὴν Πελοπόννησον. Ὡστε θαυμάζειν καὶ διαλογίζεσθαι τοὺς Ἕλληνας, οἷος ἦν ἄρα κόσμος Λακωνικοῦ στρατεύματος, Ἀγησίλαον ἔχοντος, ἢ Λύσανδρος ἐκεῖνον, ἢ Λεωνίδα τὸν παλαιὸν ἡγούμενον, ὅπου πρὸς μειράκιον ὀλίγου δεῖν νεώτατον ἀπάντων αἰδῶς τοσαύτη καὶ φόβος ἐστὶ τῶν στρατευομένων. Καὶ μέντοι καὶ αὐτὸς ὁ νεανίσκος, εὐτελείᾳ καὶ φιλοπονίᾳ, καὶ τῷ μηδὲν ἰδιώτου λαμπρότερον ἡμιέσθαι καὶ ὠπλίσθαι, σεμνυνόμενος, ἀξιοθέατος ἦν καὶ ζηλωτὸς ὑπὸ τῶν πολλῶν. Ἐπεὶ τοῖς γε πλουσίοις ἤρεσκεν ὁ νεωτερισμὸς αὐτοῦ, δεδιόσι, μὴ κίνημα καὶ παράδειγμα τοῖς πανταχόσε δήμοις γένηται.

ΙΕ. Συμρίζας δὲ τῷ Ἀράτῳ περὶ Κόρινθον ὁ Ἅγις, ἐπιβουλευομένῳ περὶ μάχης καὶ παρατάξεως πρὸς τοὺς πολεμίους, ἐπεδείξατο καὶ προθυμίαν πολλήν, καὶ τόλμαν οὐ μανικὴν, οὐδ' ἀλόγιστον. Ἐφη γάρ, αὐτῷ μὲν δοκεῖν διαμάχεσθαι, καὶ μὴ παριέναι τὸν πόλεμον εἶσω, τὰς πύλας τῆς Πελοποννήσου προεμένους· ποιήσειν δὲ τὸ δοκοῦν Ἀράτῳ· καὶ γὰρ πρεσβύτερόν τ' εἶναι, καὶ στρατηγεῖν Ἀχαιῶν, οἷς οὐχὶ προστάζων, οὐδ' ἡγησόμενος, ἀλλὰ συστρατευσόμενος ἦκοι καὶ βοηθήσων. Ὁ δὲ Σινωπεὺς Βάτων αὐτὸν οὐκ ἐθέλειν μάχεσθαι φησὶ τὸν Ἅγιν· Ἀράτου κελεύοντος· οὐκ ἐντετυχηκώς, οἷς Ἄρατος γέγραφε περὶ τούτων ἀπολογιζόμενος, ὅτι βέλτιον ἡγεῖτο, τοὺς καρποὺς σχεδὸν ἅπαντας συγκεκομισμένων ἤδη τῶν γεωργῶν, παρελθεῖν τοὺς πολεμίους, ἢ μάχῃ διακινδυνεῦσαι περὶ τῶν ὄλων. Ἐπεὶ δ' οὖν Ἄρατος ἀπέγνω μάχεσθαι, καὶ τοὺς συμμάχους ἐπαινέσας διαφῆκε, θαυμασθεῖς ὁ Ἅγις ἀναζεύγνυεν, ἡδὴ τῶν ἔνδον ἐν Σπάρτῃ θόρυβον πολὺν ἐχόντων καὶ μεταβολήν.

ΙΓ'. Ὁ γὰρ Ἀγησίλαος ἐφορεύων, ἀπηλλαγμένος οἷς ταπεινὸς ἦν πρότερον, οὐδενὸς ἐφείδετο φέροντος ἀργύριον ἀδικήματος, ἀλλὰ μῆνα τρισκαιδέκατον, οὐκ ἀπαιτούσης τότε τῆς περιόδου, παρὰ τὴν νενομισμένην τάξιν τῶν χρόνων ἐνέβαλε τοῖς τέλεσι, καὶ παρέπραττε. Δεδιῶς δὲ τοὺς ἀδικουμένους, καὶ μισούμενος ὑπὸ πάντων, ἔτρεφε μαχαιροφόρους, καὶ φυλαττόμενος ὑπὸ τούτων κατέβαιεν εἰς τὸ ἀρχεῖον. Καὶ τῶν βασιλέων, τοῦ μὲν ὁλῶς καταφρονεῖν, τὸν δ' Ἅγιν ἐβούλετο δοκεῖν διὰ τὴν συγγένειαν μᾶλλον, ἢ διὰ τὴν βασιλείαν, ἐν τινι τιμῇ τίθεσθαι. Διέδωκε δὲ λόγον, ὥς καὶ αὐθις ἐφορεύσων. Διὸ θάσσον ἀποκινδυνεύσαντες οἱ ἐχθροὶ, καὶ συστάντες, ἐκ Τεγέας ἀναφχνδὸν τὸν Λεωνίδα ἐπὶ τὴν ἀρχὴν κατήγαγον, ἡδέως καὶ τῶν πολλῶν θεασαμένων. Ὁργίζοντο γὰρ πεφανακισμένοι, τῆς χώρας μὴ νειμηθείσης. Τὸν μὲν οὖν Ἀγησίλαον ὁ υἱὸς, ἵππο-

μέδων, δεόμενος τῶν πολιτῶν, καὶ πᾶσι προσφιλὲς ὢν δι' ἀνδραγαθίαν, ὑπεξήγαγε καὶ διέσωσε. Τῶν δὲ βασιλέων ὁ μὲν Ἄγις ἐπὶ τὴν Χαλκίοικον κατέφυγεν· ὁ δὲ Κλεόμβροτος εἰς τὸ τοῦ Ποσειδῶνος ἱερὸν ἐλθὼν ἰκέτευε· καὶ γὰρ ἐδόκει τούτῳ μᾶλλον ὁ Λεωνίδας χαλεπὸς εἶναι, καὶ παρὲς τὸν Ἄγιν, ἐπὶ τοῦτον ἀνέβη στρατιώτας ἔχων· καὶ κατηγορεῖ μετ' ὀργῆς, ὅτι γαμβρὸς ὢν ἐπεβούλευσεν αὐτῷ, καὶ τὴν βασιλείαν ἀφείλετο, καὶ συνεξέβαλε τῆς πατρίδος.

ΙΖ. Ὁ μὲν οὖν Κλεόμβροτος οὐδὲν εἶχεν εἰπεῖν, ἀλλ' ἠπορημένος ἐκάθητο καὶ σιωπῶν· ἡ δὲ Χειλωνίς, ἡ τοῦ Λεωνίδου θυγάτηρ, πρότερον μὲν ἀδικουμένῳ τῷ πατρὶ συνηδικεῖτο, καὶ τοῦ Κλεομβρότου τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, ἀποσᾶσα τὴν τοῦ πατρὸς συμφορὰν ἐθεράπευε, καὶ παρόντι μὲν συνικέτευε, φεύγοντος δὲ, πενθοῦσα καὶ χαλεπῶς ἔχουσα πρὸς τὸν Κλεόμβροτον διετέλει. Τότε δ' αὖ πάλιν ταῖς τύχαις συμμεταβάλλουσα, μετὰ τοῦ ἀνδρὸς ἰκέτις ὤφθη καθεζομένη, περιβεβληκυῖα τὰς χεῖρας ἐκείνῳ, καὶ τῶν παιδίων τὸ μὲν ἔνθεν, τὸ δ' ἔνθεν ὑφ' αὐτὴν ἔχουσα. Θαυμαζόντων δὲ πάντων, καὶ δακρυόντων ἐπὶ τῇ χρηστότητι καὶ φιλοστοργίᾳ τῆς γυναικὸς, ἀψαμένη τῶν πέπλων καὶ τῆς κόμης ἀτημελῶς ἐχόντων· «Τοῦτ' (εἶπεν),
 » ὦ πάτερ, ἐμοὶ τὸ σχῆμα καὶ τὴν ὄψιν οὐχ' ὁ Κλεομβρότου
 » περιτέθεικεν ἕλεος, ἀλλ' ἀπὸ τῶν σῶν κακῶν καὶ τῆς σῆς φυ-
 » γῆς μεμένηκέ μοι σύντροφον καὶ σύνοικον τὸ πένθος. Πό-
 » τερον οὖν δεῖ με, σοῦ βασιλεύοντος ἐν Σπάρτῃ καὶ νικῶντος
 » ἐγκαταβιδῶναι ταύταις ταῖς συμφοραῖς, ἢ λαβεῖν ἐσθῆτα λαμ-
 » πρὰν καὶ βασιλικήν, ἐπιδούσαν ὑπὸ σοῦ τὸν παρθένιον ἄνδρα
 » φονευόμενον; ὅς εἰ μὴ παραιτεῖταί σε, μηδὲ πείθει τέκνων
 » καὶ γυναικὸς δάκρυσι, χαλεπωτέραν, ἢ σὺ βούλει, δίκην
 » ὑφέξει τῆς κακοβουλίας, ἐπιδὼν ἐμὲ τὴν φιλτάτην αὐτῷ
 » προαποθανοῦσαν. Τίνι γὰρ ἐμὲ δεῖ ζῆν παρρησίᾳ πρὸς τὰς

» ἄλλας γυναῖκας, ἣ μήτε παρ' ἀνδρὸς δεομένη, μήτε παρὰ
 » πατρὸς, ἑλεός ἐστιν; ἄλλα καὶ γυνὴ καὶ θυγάτηρ συνατυχεῖν
 » καὶ συατιμάζεσθαι τῆς ἑμαυτῆς ἐγενόμην. Τούτῳ μὲν οὖν
 » εἰ καὶ τις ἦν λόγος εὐπρεπῆς, ἐγὼ τοῦτον ἀφειλόμην τότε σοι
 » συνεξετασθεῖσα, καὶ καταμαρτυρήσασα τῶν ὑπὸ τούτῳ γε-
 » νομένων· σὺ δ' αὐτῷ τὸ ἀδίκημα παιεῖς εὐαπολόγητον, οὕτω
 » μέγα καὶ περιμάχητον ἀποφαίνων τὸ βασιλεύειν, ὥστε δι'
 » αὐτὸ, καὶ γαμβροὺς φονεύειν, καὶ τέκνων ἀμελεῖν, εἶναι
 » δίκαιον ».

ΙΗ. Ἡ μὲν Χειλωνὶς τοιαῦτα ποτνωμένη, τό τε πρόσωπον
 ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἐπέθηκε τοῦ Κλεομβρότου, καὶ τὸ βλέμμα
 διεσθαρμένον καὶ συντετηκὸς ὑπὸ λύπης περιήνεγκεν εἰς τοὺς
 παρόντας. Ὁ δὲ Λεωνίδας, διαλεχθεὶς τοῖς φίλοις, τὸν μὲν
 Κλεομβρότον ἐκέλευσεν ἀναστάντα φεύγειν τῆς δὲ παιδὸς μέ-
 νειν ἐδεῖτο, καὶ μὴ καταλιπεῖν αὐτὸν οὕτω φιλοῦντα, καὶ δεδω-
 κότα χάριν, τὴν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῇ σωτηρίαν. Οὐ μὴν ἔπεισεν·
 ἀλλ' ἀνισταμένῳ τῷ ἀνδρὶ θάτερον τῶν παιδίων ἐγχειρίσασα,
 θάτερον δ' ἀναλαβοῦσα, καὶ προσκυνήσασα τὴν βωμὸν τοῦ
 θεοῦ συνεξῆλθεν· ὥς, εἰ μὴ πάνυ διεσθαρμένος ἦν ὑπὸ κενῆς
 δόξης ὁ Κλεομβρότος, εὐτύχημ' ἂν ἠγήσατο τὴν φυγὴν αὐτῷ
 τῆς βασιλείας μεῖζον εἶναι διὰ τὴν γυναῖκα. Μεταστησάμενος
 δὲ τὸν Κλεομβρότον ὁ Λεωνίδας, καὶ τοὺς πρώτους ἑφόρους
 ἐκβαλὼν τῆς ἀρχῆς, ἐτέρους δὲ ποιησάμενος, εὐθύς ἐπεβούλευε
 τῷ Ἄγιδι. Καὶ πρῶτον μὲν ἔπειθεν αὐτὸν ἀναστῆναι καὶ συμ-
 βασιλεύειν, ὡς δεδωκότων συγγνώμην τῶν πολιτῶν συνεξήπα-
 τῆσθαι γὰρ ὑπὸ τοῦ Ἀγησιλάου, νέον ὄντα καὶ φιλότιμον.
 Ἐκείνου δ' ὑφορωμένου, καὶ κατὰ χώραν μένοντος, αὐτὸς μὲν
 ἐπαύσατο φενακίζων καὶ κατειρωνευόμενος Ἀμφάρης δὲ, καὶ
 Δημοχάρης, καὶ Ἀρκεσίλαος, ἀναβαίνοντες εἰώθεσαν αὐτῷ δια-
 λέγεσθαι· καὶ ποτε καὶ παραλαβόντες ἐπὶ λουτρὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ

κατήγαγον, καὶ λουσάμενον πάλιν εἰς τὸ ἱερὸν κατέστησαν. Καὶ ἦσαν πάντες μὲν αὐτῷ συνήθεις. Ὁ δ' Ἀμφάρης, *καὶ* κεχρημένος ἔναγχος ἱμάτια καὶ ποτήρια τῶν πολυτελῶν παρὰ τῆς Ἀγησιστράτας, ἐπεβούλευε διὰ ταῦτα τῷ βασιλεῖ καὶ ταῖς γυναιξίν, ὡς ἀποστερήσων. Καὶ μάλιστα γ' αὐτὸς ὑπακοῦσαι τῷ Λεωνίδᾳ λέγεται, καὶ παροξύναι τοὺς Ἐφόρους, ὧν καὶ αὐτὸς εἰς ἦν.

10. Ἐπεὶ δ' ὁ Ἄγις τὸν μὲν ἄλλον ἐν τῷ ἱερῷ διέτριβε χρόνον, εἰώθει δὲ καταβαίνειν, ὅτε τύχοι, πρὸς τὸ λουτρὸν, ἐκεῖ συλλαβεῖν αὐτὸν ἔγνωσαν, ὅταν ἔξω τοῦ ἱεροῦ γένηται. Καὶ προφυλάζαντες λελουμένον, ἀπήντησαν καὶ ἡσπάσαντο, καὶ συμπροῆγον ἅμα διαλεγόμενοι, καὶ παίζοντες ὡς πρὸς συνήθη καὶ νέον. Ἐκτροπὴν δὲ τινα τῆς ὁδοῦ πλαγίαν πρὸς τὸ δεσμοτήριον ἐχούσης, ὡς ἐγένοντο κατ' αὐτὴν βαδίζοντες, ὁ μὲν Ἀμφάρης, διὰ τὸ ἄρχειν ἀψάμενος τοῦ Ἀγίδος· «Ἄγω σε» (εἶπεν) ἐπὶ τοὺς Ἐφόρους, ὃ Ἄγι, λόγον ὑφέζοντα τῶν «πεπολιτευμένων»· ὁ δὲ Δημοχάρης, εὐρωστος ὢν καὶ μέγας, τὸ ἱμάτιον περιβαλὼν περὶ τὸν τράχηλον, εἶλκεν. Ἄλλων δ' ἐπωθούντων ὀπισθεν ἐκ παρασκευῆς, οὐδενὸς δὲ βοηθοῦντος, ἀλλ' ἐρημίας οὔσης, ἐμβάλλουσιν αὐτὸν εἰς τὸ δεσμοτήριον. Εὐθύς δὲ παρῆν ὁ μὲν Λεωνίδας μισθοφόρους ἔχων πολλοὺς, καὶ τὸ οἶκημα περισέχεν ἔξωθεν· οἱ δ' Ἐφοροὶ πρὸς τὸν Ἄγιν εἰσῆλθον, καὶ τῶν γερόντων εἰς τὸ οἶκημα μεταπεμφάμενοι τοὺς ταῦτά βουλομένους, ὡς δὴ κρίσεως αὐτῷ γινομένης, ἐκέλευον ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων ἀπολογεῖσθαι. Γελᾶσαντος δὲ τοῦ νεανίσκου πρὸς τὴν εἰρωνεῖν αὐτῶν, ὁ μὲν Ἀμφάρης οἰμωζόμενον ἐκάλει, καὶ δίκην ὑφέζοντα τῆς ἰταμότητος· ἄλλος δὲ τῶν Ἐφόρων, οἷον ἐνδιδοὺς τῷ Ἀγίδι, καὶ δεικνύων ἀποφυγὴν τῆς αἰτίας, ἠρώτησεν, εἰ ταῦτ' ἔπραξεν ὑπὸ Λυσάνδρου καὶ Ἀγησιλάου βιασθεῖς. Ἀποκριναμένου δὲ τοῦ Ἀγίδος, ὡς βια-

σθεις μὲν ὑπ' οὐδενός, ζηλῶν δὲ καὶ μιμούμενος τὸν Λυκοῦργον ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἔλθοι πολιτείαν, πάλιν ὁ αὐτὸς ἠρώτησεν, εἰ μετανοεῖ τοῖς πεπραγμένοις. Φήσαντος δὲ τοῦ νεανίσκου, μὴ μετανοεῖν ἐπὶ τοῖς κάλλιπα βεβουλευμένοις, καὶ τὰ ἔσχατα πεισόμενον αὐτὸν ἰδὼν, θάνατον αὐτοῦ κατεψηφίσαντο, καὶ τοὺς ὑπηρέτας ἐκέλευον ἀπάγειν εἰς τὴν καλουμένην Δεκάδα. Τοῦτο δ' ἐστὶν οἶκημα τῆς εἰρκτῆς, ἐν ᾧ θανατοῦσι τοὺς καταδίκους ἀποπνίγοντες. Ὁρῶν δὲ τοὺς ὑπηρέτας ὁ Δημοχάρης οὐ τολμῶντας ἄψασθαι τοῦ Ἄγιδος, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν μισθοφόρων τοὺς παρεστῶτας ἀπασρεφομένους καὶ φεύγοντας τὸ ἔργον, ὡς οὐ θεμιτὸν, οὐδὲ νενομισμένον, βασιλέως σώματι τὰς χεῖρας προσφέρειν, διαπειλησάμενος αὐτοῖς, καὶ λοιδορηθεὶς, εἴλκεν αὐτὸς εἰς τὸ οἶκημα τὸν Ἄγιν. Ἦδη γὰρ ἤσθοντο πολλοὶ τὴν σύλληψιν, καὶ θόρυβος ἦν ἐπὶ ταῖς θύραις, καὶ φῶτα πολλὰ, καὶ παρῆσαν ἢ τε μήτηρ τοῦ Ἄγιδος καὶ ἡ μάμμη, βοῶσαι, καὶ δεόμεναι, τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιατῶν λόγου καὶ κρίσεως τυχεῖν ἐν τοῖς πολίταις. Διὸ καὶ μάλιστα κατήπειξαν τὴν ἀναίρεσιν, ὡς ἐξαρπαγματομένου νυκτός, ἂν πλείονες ἐπέλθωσιν.

Κ. Ὁ μὲν οὖν Ἄγισ ἐπὶ τὴν τραγγάλην πορευόμενος, ὡς εἶδε τινα τῶν ὑπηρετῶν δακρύοντα καὶ περιπαθοῦντα· « Παῦσαι με (εἶπεν), ὦ ἄνθρωπε, κλαίων· καὶ γὰρ οὕτως παρανόμως καὶ ἀδίκως ἀπολλύμενος, κρείττων εἰμὶ τῶν ἀναιρούντων » καὶ ταῦτ' εἰπὼν, παρέδωκε τῷ βρόχῳ τὸν τράχηλον ἐκουσίως. Ὁ δ' Ἀμφάρης, προελθὼν ἐπὶ τὰς θύρας, καὶ τὴν Ἀγησιστράταν, προσπεσοῦσαν αὐτῇ διὰ συνήθειαν καὶ φιλίαν, ἀναστήσας, οὐδὲν ἔφη περὶ τὸν Ἄγιν ἔσεσθαι βίαιον, οὐδ' ἀνήκεστον ἐκέλευε δὲ κάκεινῃν, εἰ βούλοιο, πρὸς τὸν υἱὸν εἰσελθεῖν. Ἐκείνης δὲ καὶ τὴν μητέρα μετ' αὐτῆς παρεῖναι δεομένης, οὐδὲν ἔφη κωλύειν ὁ Ἀμφάρης· καὶ δεξάμενος ἀμφοτέρας,

καὶ πάλιν κλεῖσαι τὰς θύρας τοῦ δεσποτηρίου κελεύσας, προ-
 τέραν μὲν τὴν Ἀρχιδάμειαν παρέδωκεν, ἥδη σφόδρα πρεσβύτιν
 οὖσαν, καὶ καταγεγηρακυῖαν ἐν ἀξιώματι μεγίστῳ τῶν πολι-
 τίδων. Ἀποθανούσης δ' ἐκείνης, ἐκέλευσε τὴν Ἀγησιστράταν ἔσω
 βαδίζειν. ὣς δ' εἰσελθοῦσα τὸν τε υἱὸν ἐθεάσατο χαμαὶ κεί-
 μενον, καὶ τὴν μητέρα νεκρὰν ἐκ τοῦ βρόχου κρεμαμένην,
 ἐκείνην μὲν αὐτὴ τοῖς ὑπηρεταῖς συγκαθεῖλε, καὶ παρεκτείν-
 νασα τῷ Ἄγιδι τὸ σῶμα, περιέστειλε καὶ κατεκάλυψε· τῷ δ'
 υἱῷ προσπεσοῦσα, καὶ φιλήσασα τὸ πρόσωπον· « Ἡ πολλή σε
 » (εἶπεν), ὦ παῖ, εὐλάβεια καὶ τὸ πρᾶον καὶ φιλάνθρωπον
 » ἀπώλεσε μεθ' ἡμῶν ». Ὁ δ' Ἀμφάρης ἀπὸ τῆς θύρας ὁρῶν
 τὰ γινόμενα, καὶ τὰς φωνὰς ἀκούων, ἐπεισῆλθε. Καὶ πρὸς
 τὴν Ἀγησιστράταν μετ' ὀργῆς ἔφη· « Εἰ τοίνυν ταῦτά ἐδοκίμα-
 » ζες τῷ υἱῷ, ταῦτά καὶ πείσῃ ». Καὶ ἡ Ἀγησιστράτα, πρὸς
 τὸν βρόχον ἀνισταμένη· « Μόνον (ἔφη) συνενέγκαι ταῦτα τῇ
 » Σπάρτῃ ».

ΚΑ. Τοῦ δὲ πάθους εἰς τὴν πόλιν ἐξαγγελθέντος, καὶ τῶν
 τριῶν σωματίων ἐκκομιζομένων, οὐκ ἦν ὁ φόβος οὕτω μέγας,
 ὥστε μὴ καταφανεῖς εἶναι τοὺς πολίτας ἀλγοῦντας μὲν ἐπὶ
 τοῖς γεγονόσι, μισοῦντας δὲ τὸν Λεωνίδα καὶ τὸν Ἀμφάρη.
 μηδὲν δὲ δεινότερον, μηδ' ἀνοσιώτερον, ἐξ οὗ Δωριεῖς Πελο-
 πόννησον οἰκοῦσιν, οἰομένους ἐν Σπάρτῃ πεπρᾶχθαι. Βασιλεῖ
 γὰρ, ὡς ἔοικε, Λακεδαιμονίων οὐδ' οἱ πολέμιοι ῥαδίως ἐν
 ταῖς μάχαις ἀπαντῶντες προσέφερον τὰς χεῖρας, ἀλλ' ἀπετρέ-
 ποντο, δεδιότες καὶ σεβόμενοι τὸ ἀξίωμα. Διὸ καὶ πολλῶν
 γεγονότων Λακεδαιμονίοις ἀγώνων πρὸς Ἕλληνας, εἰς μόνου
 ἀνῆρέθη πρὸ τῶν Φιλιππικῶν δόρατι πληγεὶς περὶ Λεῦκτρα,
 Κλεόμβροτος. Μεσσηνίων δὲ καὶ Θεόπομπον ὑπ' Ἀριστομέ-
 νους πεσεῖν λεγόντων, οὗ φασι Λακεδαιμόνιοι, πληγῆναι δὲ
 μόνον. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔχει τινὰς ἀμφιλογίας. Ἐν δὲ Λα-

κεδαιμόνι πρῶτος Ἄγις βασιλεύων ὑπ' Ἐφόρων ἀπέθανε, καλὰ
μὲν ἔργα καὶ πρέποντα τῇ Σπάρτῃ προελόμενος, ἡλικία δὲ γε-
γονώς, ἐν ἧ ἁμαρτάνοντες ἄνθρωποι συγγνώμης τυγχάνουσι·
μεμφθεὶς δ' ὑπὸ τῶν φίλων δικαιότερον, ἢ τῶν ἐχθρῶν, ὅτι
καὶ Λεωνίδαν περιέσωσε, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπίστευσεν, ἡμερώ-
τατος καὶ πρᾶτάτος γενόμενος.

ΠΛΟΥΤΑΡΧ. ΚΛΕΟΜΕΝΗΣ.

ΑΠΟΘΑΝΟΝΤΟΣ δ' αὐτοῦ, τὸν μὲν ἀδελφόν, Ἀρχίδαμον, οὐκ ἔφθη συλλαβεῖν ὁ Λεωνίδας, εὐθὺς ἐκφυγόντα· τὴν δὲ γυναῖκα παιδίον ἔχουσαν νεογνόν, ἐκ τῆς οἰκίας ἀπαγαγὼν, βία Κλεομένει τῷ υἱῷ συνώκισεν, οὐ πάνυ γάμων ὥραν ἔχοντι, τὴν *δ'* ἄνθρωπον ἄλλω δοθῆναι μὴ βουλόμενος. Ἦν γὰρ οὐσίας τε μεγάλης ἐπὶ κληρὸς ἡ Ἀγιάτις Γυλίππου τοῦ πατρὸς, ὥρα τε καὶ κάλλει πολὺ τῶν Ἑλληνίδων διαφέρουσα, καὶ τὸν τρόπον ἐπιεικής. Διὸ πολλὰ μὲν ἐποίησεν, ὥς φασι, μὴ βιασθῆναι δεομένη· συνελθοῦσα δ' εἰς ταὐτὸ τῷ Κλεομένει, τὸν μὲν Λεωνίδαν ἐμίσει, περὶ δ' αὐτὸν τὸν νεανίσκον ἦν ἀγαθὴ γυνὴ καὶ φιλόστοργος, ἐρωτικῶς ἅμα τῷ λαβεῖν πρὸς αὐτὴν διατεθέντα, καὶ τινα τρόπον συμπαθοῦντα τῇ πρὸς τὸν Ἄγιν εὐνοίᾳ καὶ μνήμῃ τῆς γυναικὸς· ὥστε καὶ πυνθάνεσθαι πολλάκις περὶ τῶν γεγονότων, καὶ προσέχειν ἐπιμελῶς διηγουμένης ἐκείνης, ἣν ὁ Ἄγις ἔσχε διάνοιαν καὶ προαίρεσιν. Ἦν δὲ καὶ φιλότιμος μὲν καὶ μεγαλόφρων ὁ Κλεομένης, καὶ πρὸς ἐγκράτειαν καὶ ἀφέλειαν οὐχ' ἥττον τοῦ Ἀγίδος εὖ πεφυκώς· τὸ δ' εὐλαβὲς ἄγαν ἐκείνου καὶ πρᾶον οὐκ εἶχεν, ἀλλὰ κέντρον τι θυμοῦ τῇ φύσει προσέκειτο καὶ μετὰ σφοδρότητος ὁρμῇ πρὸς τὸ φαινόμενον αἰὲ καλόν. Ἐφαίνετο δὲ κάλλιστον μὲν αὐτῷ κρατεῖν ἐκόντων, καλὸν δὲ καὶ μὴ πειθομένων περιεῖναι, πρὸς τὸ βέλτιον ἐκδιζόμενον.

Β. Οὐκ ἤρεσκε μὲν οὖν αὐτῷ τὰ κατὰ τὴν πόλιν, ἀπραγμοσύνη καὶ ἡδονῇ κατακεκλημένων τῶν πολιτῶν, καὶ τοῦ βασιλέως πάντα τὰ πράγματα χαίρειν ἐῶντος, εἰ μηδεὶς αὐτὸν ἐνοχλοῖν σχολάζειν ἐν ἀφθόγοις καὶ τρυφᾷ βουλόμενον ἀμε-

λουμένων δὲ τῶν κοινῶν, καὶ κατ' ἰδίαν ἐκάστου πρὸς αὐτὸν ἑλκοντος τὸ κερδαλέον. Ἀσκήσεως δὲ καὶ σωφροσύνης νέων καὶ καρτερίας καὶ ἰσότητος, οὐδ' ἀσφαλὲς ἦν τότε, τῶν περὶ Ἄγιν ἀπολωλότων, μνημονεύειν. Λέγεται δὲ καὶ λόγων φιλοσόφων τὸν Κλεομένην μετασχεῖν ἔτι μειράκιον ὄντα, Σφαίρου τοῦ Βορυσθενίτου παραβάλοντος εἰς τὴν Λακεδαιμόνα, καὶ περὶ τοὺς νέους καὶ τοὺς ἐφήβους οὐκ ἀμελῶς διατρίβοντος. Ὁ δὲ Σφαῖρος ἐν τοῖς πρώτοις ἐγεγόνει τοῦ Ζήνωνος τοῦ Κιτιέως μαθητῶν, καὶ τοῦ Κλεομένου ἔοικε τῆς φύσεως τὸ ἀνδρῶδες ἀγαπήσαί τε, καὶ προσεκκαῦσαι τὴν φιλοτιμίαν. Λεωνίδαν μὲν γὰρ τὸν παλαιὸν λέγουσιν ἐπερωτηθέντα, ποῖός τις αὐτῷ φαίνεται ποιητῆς γεγονέναι Τυρταῖος, εἰπεῖν· « Ἀγαθὸς νέων ψυχὰς αἰκάλλειν ». Ἐμπιπλάμενοι γὰρ ὑπὸ τῶν ποιημάτων ἐνθουσιασμοῦ, παρὰ τὰς μάχας ἠφείδουν ἑαυτῶν. Ὁ δὲ Στωϊκὸς λόγος ἔχει τι πρὸς τὰς μεγάλας φύσεις καὶ ὀξείας ἐπισφαλὲς καὶ παράβολον· βαθεῖ δὲ καὶ πρῶτον κεραννύμενος ἤθει, μάλιστα εἰς τὸ οἰκεῖον ἀγαθὸν ἐπιδίδωσιν.

Γ. Ἐπεὶ δὲ, τελευτήσαντος τοῦ Λεωνίδου, τὴν βασιλείαν παρέλαβε, καὶ τοὺς πολίτας τότε δὴ παντάπασιν ἐκλελυμένους ἑώρα, τῶν μὲν πλουσίων καθ' ἡδονὰς ἰδίας καὶ πλεονεξίας παρορώντων τὰ κοινὰ, τῶν δὲ πολλῶν, διὰ τὸ πράττειν κακῶς περὶ τὰ οἰκεῖα, καὶ πρὸς τὸν πόλεμον ἀπροθύμων, καὶ πρὸς τὴν ἀγωγὴν ἀφιλοτίμων γεγονότων· αὐτοῦ δ' ὄνομα βασιλεύοντος ἦν μόνον, ἢ δ' ἀρχὴ πᾶσα τῶν Ἐφόρων· εὐθὺς μὲν εἰς νοῦν ἔθετο τὰ παρόντα μεθιστάναι καὶ κινεῖν. ὄντος δ' αὐτῷ φίλου Ξενάρους, ἐραστοῦ γεγονότος (τοῦτο δ' ἐμπνεῖσθαι Λακεδαιμόνιοι καλοῦσιν), ἀπεπειρᾶτο τούτου, διαπυνθανόμενος τὸν Ἄγιν, ὁποῖος γένοιτο βασιλεὺς, καὶ τίνι τρόπῳ καὶ μετὰ τίνων ἐπὶ ταύτην ἔλθοι τὴν ὁδόν. Ὁ δὲ Ξενάρης τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἀηδῶς ἐμέμνητο τῶν πραγμάτων ἐκείνων, ὥς ἐπράχθη καθ'

ἕκαστα μυθολογῶν καὶ διηγούμενος· ὥς 'δ' ἦν καταφρηνὴς αὐτῷ ὁ Κλεομένης ἐμπαθέστερον προσέχων, καὶ κινούμενος ὑπερφυῶς πρὸς τὴν καινοτομίαν τοῦ Ἄγιδος, καὶ ταῦτά πολλάκις ἀκούειν βουλόμενος, ἐπέπληξεν αὐτῷ πρὸς ὀργὴν ὁ Ξεάρχης, ὡς οὐχ ὑγιαίνοντι· καὶ τέλος ἀπέστη τοῦ διαλέγεσθαι καὶ φοιτᾶν πρὸς αὐτόν. Οὐδενὶ μέντοι τὴν αἰτίαν ἔφρασε τῆς διαφορᾶς, ἀλλ' αὐτὸν ἔφη γινώσκειν ἐκείνον. Οὕτω δὲ τοῦ Ξεάρχους ἀντικρούσαντος, ὁ Κλεομένης, καὶ τοὺς ἄλλους ὁμοίως ἔχειν ἡγούμενος, αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ συνετίθει τὴν πράξιν. Οἰόμενος δ' ἂν ἐν πολέμῳ μᾶλλον, ἢ κατ' εἰρήνην, μεταστῆσαι τὰ παρόντα, συνέκρουσε πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς τὴν πόλιν, αὐτοὺς διδόντας ἐγκλημάτων προφάσεις. Ο γὰρ Ἄρατος, ἰσχύων μέγιστον ἐν τοῖς Ἀχαιοῖς, ἐβούλετο μὲν ἐξ ἀρχῆς εἰς μίαν σύνταξιν ἀγαγεῖν Πελοποννησίου· καὶ τοῦτο τῶν πολλῶν στρατηγιῶν αὐτῷ καὶ τῆς μακρᾶς πολιτείας ἦν τέλος, ἡγουμένῳ μόνῳ ἂν οὕτως ἀνεπιχειρήτους ἔσεσθαι τοῖς ἐκτὸς πολεμίοις. Ἐπεὶ δὲ, τῶν ἄλλων σχεδὸν ἀπίντων αὐτῷ προσγεγονότων, ἀπελείποντο Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἠλεῖοι, καὶ ὅσοι Λακεδαιμονίοις Ἀρκάδων προσεῖχον, ἅμα τῷ τὸν Λεωνίδα ἀποθανεῖν παρηνώχλει τοῖς Ἀρκάσι, καὶ περιέκοπτεν αὐτῶν μάλιστα τοὺς τοῖς Ἀχαιοῖς ὁμοροῦντας, ἀποπειρώμενος τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ τοῦ Κλεομένους, ὡς νέου καὶ ἀπείρου, καταφρονῶν.

Δ. Ἐκ τούτου Κλεομένην πρῶτον οἱ ἔφοροι πέμπουσι καταληφόμενον τὸ περὶ τὴν Βέλβιναν Ἀθήναιον. Ἐμβολὴ δὲ τῆς Λακωνικῆς τὸ χωρίον ἐστὶ, καὶ τότε πρὸς τοὺς Μεγαλοπολίτας ἦν ἐπίδικον. Καταλαβόντος δὲ τοῦτο καὶ τειχίσαντος τοῦ Κλεομένου, ὁ Ἄρατος οὐθὲν ἐγκαλέσας, ἀλλὰ νυκτὸς ἐκστρατεύσας, ἐπεχείρησε Τεγεάταις καὶ Ὀρχομενίοις· τῶν δὲ προδοτῶν ἀποδειλιαστάντων, ὁ μὲν Ἄρατος ἀνεχώρησε, λεληθέναι νομίζων· ὁ δὲ Κλεομένης εἰρωνεῖα χρώμενος ἔγραψε πρὸς αὐτόν, ὡς δὴ

παρὰ φίλου πυνθανόμενος, Ποῦ τῆς νυκτὸς ἐξέλθοι. Τοῦ δ' ἀντιγράψαντος, ὡς ἐκεῖνον Βέλβιναν μέλλειν τειχίζειν ἀκούσας, καταβαίη τοῦτο κωλύσων· πάλιν ὁ Κλεομένης ἀποστείλας, τοῦτο μὲν οὕτως ἔχειν ἔφη πεπεῖσθαι· «Τοὺς δὲ φανούς καὶ τὰς κλί-
 » μακας (εἶπεν) εἰ μὴ τί σοι διαφέρει, γράψον ἡμῖν, ἐπὶ τί σοι
 » παρηκολούθουν»; Τοῦ δ' Ἀράτου πρὸς τὸ σκῶμμα γελάσαντος, καὶ πυνθανομένου, ποῖός τις ὁ νεανίσκος εἶη, Δαμοκράτης, ὁ Λακεδαιμόνιος φυγᾶς· «Εἴ τι πράττετε (ἔφη) πρὸς Λακεδαι-
 » μονίους, ὥρα σοι ταχύνειν πρὸ τοῦ κέντρα φύσαι τοῦτον τὸν
 » νεοσσόν». Ἐκ τούτου Κλεομένει μεθ' ἱππέων ὀλίγων καὶ πεζῶν τριακοσίων ἐν Ἀρκαδίᾳ στρατοπεδευομένῳ προσέταξαν ἀναχωρεῖν οἱ Ἔφοροι, φοβούμενοι τὸν πόλεμον. Ἐπεὶ δ', ἀναχωρήσαντος αὐτοῦ, Καφύας ἔλαβεν ὁ Ἄρατος, αὐθις ἐξέπεμπον τὸν Κλεομένην. Λαβόντος δ' αὐτοῦ Μεθύδριον, καὶ τὴν Ἀργολικὴν καταδραμόντος, ἐξεστράτευσαν οἱ Ἀχαιοὶ δυσμυρίοις πεζοῖς καὶ χιλίοις ἱππεῦσιν, Ἀριστομάχου στρατηγοῦντος. Ἀπαντήσαντος δὲ περὶ Παλάντιον Κλεομένους, καὶ βουλομένου μάχεσθαι, φοβηθεὶς τὴν τόλμαν ὁ Ἄρατος, οὐκ εἶασε διακινδυνεύσαι τὸν στρατηγόν, ἀλλ' ἀπῆλθε, λοιδορούμενος μὲν ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν, χλευαζόμενος δὲ καὶ καταφρονούμενος ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, οὐδὲ πεντακισχιλίων τὸ πλῆθος ὄντων. Μέγας οὖν τῷ φρονήματι γεγονώς ὁ Κλεομένης, ἐθρασύνετο πρὸς τοὺς πολίτας· καὶ τῶν παλαιῶν τινος αὐτοὺς ἀνεμίμνησκε βασιλέων, εἰπόντες, ὅτι μάτην Λακεδαιμόνιοι πυνθάνονται περὶ τῶν πολεμίων, οὐ πόσοι εἰσὶν; ἀλλὰ Ποῦ εἰσιν;

Ε. Ἐπεὶ δὲ, τοῖς Ἠλείοις πολεμουμένοις ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν βοηθήσας, καὶ περὶ τὸ Λύκαιον ἀπιοῦσιν ἤδη τοῖς Ἀχαιοῖς ἐπιβαλὼν, ἅπην μὲν ἐτρέψατο καὶ διεπτόησεν αὐτῶν τὸ στράτευμα, συχνοὺς δ' ἀνείλε, καὶ ζῶντας ἔλαβεν, ὥστε καὶ περὶ Ἀράτου φήμην ἐκπεσεῖν εἰς τοὺς Ἕλληνας ὡς τεθνηκότος· ὁ μὲν

Ἄρατος, ἄριστα τῷ καιρῷ χρησάμενος, ἐκ τῆς τροπῆς ἐκείνης εὐθὺς ἐπὶ Μαντίνειαν ἦλθε, καὶ μηδενὸς ἂν προσδοκήσαντος, εἶλε τὴν πόλιν καὶ κατέσχε. Τῶν δὲ Λακεδαιμονίων παντίτασι ταῖς γνώμας ἀναπεσόντων, καὶ τῷ Κλεομένει πρὸς τὰς στρατείας ἐνισταμένων, ὥρμησε μεταπέμπεσθαι τὸν Ἄγιδος ἀδελφόν, Ἀρχίδαμον, ἐκ Μεσσήνης, ᾧ βασιλεύειν ἀπὸ τῆς ἐτέρας οἰκίας ἦν προσῆκον, οἴομενος, ἀμβλυτέραν τὴν τῶν Ἐφόρων ἀρχὴν ἔσσεσθαι, τῆς βασιλείας ἰσορρόπου καὶ ὁλοκλήρου γενομένης. Οἱ δ' ἀνιρηκότες πρότερον τὸν Ἄγιν, αἰσθόμενοι τοῦτο, καὶ φοβηθέντες, μὴ δίκην δῶσι, τοῦ Ἀρχιδάμου κατελθόντος, ἐδέξαντο μὲν αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν παραγενόμενον κρύφα, καὶ συγκατῆγον, εὐθὺς δ' ἀπέκτειναν, εἴτ' ἄκοντος τοῦ Κλεομένου, ὡς οἶται Φύλαρχος, εἴτε πεισθέντος ὑπὸ τῶν φίλων καὶ προεμένου τὸν ἄνθρωπον αὐτοῖς. Τῆς γὰρ αἰτίας τὸ πλεῖστον ἐπ' ἐκείνους ἦλθε, βεβιάσθαι τὸν Κλεομένην δοκοῦντας.

ς. Οὐ μὴν ἀλλὰ κινεῖν εὐθὺς ἐγνωκὼς τὰ κατὰ τὴν πόλιν, ἔπεισε τοὺς Ἐφόρους χρήμασιν, ὅπως αὐτῷ ψηφίσωνται στρατείαν. Ἐθεράπευσε δὲ καὶ τῶν ἄλλων συχνοὺς διὰ τῆς μητρὸς, Κρατησικλείας, ἀφείδως συγχωρηγούσης καὶ συμφιλοτιμουμένης. Ἡ γε, καὶ γάμου μὴ δεομένη, λέγεται διὰ τὸν υἱὸν ἄνδρα λαβεῖν πρωτεύοντα δόξῃ καὶ δυνάμει τῶν πολιτῶν. Ἐξαγαγὼν δὲ τὴν στρατιάν, καταλαμβάνει τῆς Μεγαλοπολίτιδος χωρίον, Λεῦκτρα· καὶ γενομένης πρὸς αὐτὸν ὀξείας τῶν Ἀχαιῶν βοηθείας, Ἀράτου στρατηγοῦντος, ὑπὸ τὴν πόλιν αὐτὴν παραταξάμενος ἠττήθη μέρει τινὶ τοῦ στρατεύματος. Ἐπεὶ δὲ χαράδραν τινὰ βαθεῖαν οὐκ εἶασε διαβῆναι τοὺς Ἀχαιοὺς ὁ Ἄρατος, ἀλλ' ἐπέστησε τὴν διώξιν, ἀγανακτῶν δὲ Λυσιάδας ὁ Μεγαλοπολίτης συνεζώρμησε τοὺς περὶ αὐτὸν ἱππεῖς, καὶ διώκων, εἰς χωρίον ἀμπέλων καὶ τάφρων καὶ τοίχων μεστὸν ἐνσείσας, καὶ διασπασθεὶς περὶ ταῦτα, κακῶς ἀπήλλαττε κατι-

Ἰὼν ὁ Κλεομένης ἀνῆκε τοὺς Ταραντίνους καὶ τοὺς Κρητίας ἐπ' αὐτὸν, ὑφ' ὧν ὁ Λυσιάδας ἀμυνόμενος εὐρώστως ἔπεσε. Πρὸς τοῦτο θορρήσαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, μετὰ βοῆς ἐνέβαλον τοῖς Ἀχαιοῖς, καὶ τροπὴν ὅλου τοῦ στρατεύματος ἐποίησαν. Ἀποθανόντων δὲ συγχῶν, τοὺς μὲν ἄλλους ὑποσπόνδους ὁ Κλεομένης ἀπέδωκε, τὸν δὲ Λυσιάδου νεκρὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν καλεύσας, κοσμήσας πορφυρίδι, καὶ σέφανον ἐπιθείς, πρὸς τὰς πύλας τῶν Μεγαλοπολιτῶν ἀπέστειλεν. Οὗτος ἦν Λυσιάδας, ὁ καταθέμενος τὴν τυραννίδα, καὶ τοῖς πολίταις ἀποδοὺς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν πόλιν προσκομίσας Ἀχαιοῖς.

Ζ. Ἐκ τούτου Κλεομένης μέγα φρονῶν ἤδη, καὶ πεπεισμένος ἂν, ὡς βούλεται, τοῖς πράγμασι χρώμενος πολέμῃ πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, ῥαδίως ἐπικρατήσκειν, ἐδίδασκε τὸν τῆς μητρὸς ἄνδρα, Μεγιστόνουν, ὡς χρὴ τῶν Ἐφόρων ἀπαλλαγέντας εἰς μέσον θεῖναι τὰ κτήματα τοῖς πολίταις, καὶ τὴν Σπάρτην ἴσην γενομένην ἐγείρειν καὶ προάγειν ἐπὶ τὴν τῆς Ἑλλάδος ἡγεμονίαν. Πεισθέντος δ' ἐκείνου, δύο τῶν ἄλλων φίλων, ἡ τρεῖς, προσέλαβε. Συνέβη δὲ περὶ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, καὶ τῶν Ἐφόρων ἓνα κοιμώμενον ἐν Πασιφάας ὄναρ ἰδεῖν θαυμαστόν. Ἐδόκει γὰρ ἐν ᾧ τόπῳ τοῖς Ἐφόροις ἐστὶ καθεζομένοις χρηματίζειν, ἓνα δίφρον κεῖσθαι, τοὺς δὲ τέτταρας ἀνήρῃσθαι· καὶ θαυμάζοντος αὐτοῦ, φωνὴν ἐκ τοῦ ἱεροῦ γενέσθαι, φράζουσιν, ὡς τοῦτο τῇ Σπάρτῃ λῶδόν ἐστι. Ταύτην τὴν ὄψιν διηγούμενου τοῦ Ἐφόρου πρὸς τὸν Κλεομένην, τὸ μὲν πρῶτον διαταράχθη, καθ' ὑποψίαν τινὰ, πειράζεσθαι δοκῶν ὡς δ' ἐπείσθη μὴ ψεύδεσθαι τὸν διηγούμενον, ἐθαῤῥήσε, καὶ λαβὼν, ὅσους ὑπώπτευε μάλιστα τῶν πολιτῶν ἐναντιώσεσθαι πρὸς τὴν πράξιν, Ἡραίαν καὶ Ἀλέαν, τὰς πόλεις, τυχτομένας ὑπὸ τοῖς Ἀχαιοῖς, εἶλε· καὶ σῖτον εἰσῆγαγεν Ὀρχομενίοις, καὶ Μαντινεῖα παρεστρατοπέδευσε· καὶ ὁλῶς ἄνω καὶ κάτω μακραῖς πορείαις ἀποτρέψας τοὺς Λακεδαιμό-

νίους, ἀπέλιπεν αὐτῶν δεηθέντων τοὺς πολλοὺς ἐν Ἀρκαδίᾳ, τοὺς δὲ μισθοφόρους ἔχων αὐτὸς ἐπὶ τὴν Σπάρτην ἐχώρει. Καὶ καθ' ὁδὸν οἷς ἐπίστευε μάλιστα καλῶς πρὸς αὐτὸν ἔχειν, ἀνέκοινοῦτο τὴν γνώμην, καὶ προήει σχέδην, ὥς περὶ τὸ δεῖπνον οὕσι τοῖς ἑφόροις ἐπιπέσοι.

Η. Γενόμενος δὲ τῆς πόλεως ἐγγὺς, Εὐρυκλείδαν μὲν εἰς τὸ τῶν ἑφόρων συσσίτιον ἀπέστείλεν, ὥς τινα παρ' αὐτοῦ λόγον ἀπὸ στρατιᾶς κομίζοντα· Θηρυκίων δὲ καὶ Φοῦβις, καὶ δύο τῶν συντρόφων τοῦ Κλεομένου, οὗς Μόθακας καλοῦσιν, ἐπηκολούθουν στρατιώτας ὀλίγους ἔχοντες. ἔτι δὲ τοῦ Εὐρυκλείδα διαλεγομένου τοῖς ἑφόροις, ἐπιδραμόντες ἐσπασμέναις ταῖς μαχαίραις ἔπαιον αὐτούς. Ὁ μὲν οὖν πρῶτος Ἀγησίλαος, ὡς ἐπλήγη, πεσὼν, καὶ τεθνάναι δόξας, ἀτρέμα συναγαγὼν καὶ παρέλκων ἐκυτὸν ἐκ τοῦ οἰκήματος, ἔλαθεν εἰς τι δωμάτιον εἰσερπύσας μικρὸν, ὃ φόβου μὲν ἦν ἱερὸν, ἄλλως δὲ κεκλεισμένον ἀεὶ, τότε * δ' * ἐκ τύχης ἀνεωγμένον ἐτύγχανεν. Εἰς τοῦτο συνενεγκὼν ἐαυτὸν ἀπέκλεισε τὸ θύριον. Οἱ δὲ τέσσαρες ἀνηρέθησαν, καὶ τῶν ἐπιβοηθούντων αὐτοῖς πλείονες, ἢ δέκα. Τοὺς γὰρ ἡσυχίαν ἄγοντας οὐκ ἔκτεινον, οὐδὲ τοὺς ἀπιόντας ἐκ τῆς πόλεως ἐκώλυον. Ἐφείσαντο δὲ καὶ τοῦ Ἀγησιλάου μεθ' ἡμέραν ἐκ τοῦ ἱεροῦ προσελθόντος.

Θ. ἔστι δὲ Λακεδαιμονίαις οὐ φόβου μόνον, ἀλλὰ καὶ Θανάτου καὶ Γέλωτος καὶ ταιούτων ἄλλων παθημάτων ἱερά. Τιμῶσι δὲ τὸν φόβον, οὐχ, ὥσπερ οὓς ἀποτρέπονται δαίμονας, ἡγούμενοι βλαβερόν, ἀλλὰ τὴν πολιτείαν μάλιστα συνέχεσθαι φόβῳ νομίζοντες. Διὸ καὶ προεκήρυττον οἱ ἑφοροὶ τοῖς πολίταις εἰς τὴν ἀρχὴν εἰσιόντες, ὥς Ἀριστοτέλης φησὶ, κείρεσθαι τὸν μύστακα, καὶ προσέχειν τοῖς νόμοις, ἵνα μὴ χαλεποὶ ᾖσιν αὐτοῖς· τὸ τοῦ μύστακος, οἶμαι προτείνοντες, ὅπως καὶ περὶ τὰ μικρότατα τοὺς νέους πειθαρχεῖν ἐθίζωσι. Καὶ τὴν ἀνδρείαν

δέ μοι δοκοῦσιν, οὐκ ἀφοβίαν, ἀλλὰ φόβον ψόγου καὶ δέος ἀδοξίας, οἱ παλαιοὶ νομίζουσιν. Οἱ γὰρ δειλότατοι πρὸς τοὺς νόμους θαρράλεώτατοι πρὸς τοὺς πολεμίους εἰσὶ· καὶ τὸ παθεῖν ἥκιστα δεδίασιν οἱ μάλιστα φοβούμενοι τὸ κακῶς ἀκοῦσαι. Διὸ καὶ καλῶς ὁ εἰπὼν,

— ἵνα γὰρ δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς·

καὶ Ὀμήρος,

Αἰδοῖός τέ μοί ἐσσι, φίλε ἐκυρέ, δεινός τέ

καὶ,

Σιγῇ δειδιδότες σημάντορας. —————

Τὸ γὰρ αἰσχύνασθαι μάλιστα συμβαίνει πρὸς οὓς καὶ τὸ δεδοικέναι τοῖς πολλοῖς. Διὸ καὶ παρὰ τὸ τῶν Ἐφόρων συσσίτιον ιδρύσαντο τὸν φόβον ἐν Λακεδαιμόνι, μοναρχίας ἐγγυτάτω κατασκευασάμενοι τὸ ἀρχεῖον.

Ι. Ὁ δ' οὖν Κλεομένης, ἡμέρας γενόμενης, προέγραψεν ὀγδοήκοντα τῶν πολιτῶν, οὓς ἔδει μετασῆναι, καὶ τοὺς δίφρους ἀνείλε τῶν Ἐφόρων, πλὴν ἑνός, ἐν ᾧ καθήμενος ἔμελλεν αὐτὸς χρηματίζειν. Ἐκκλησίαν δὲ ποιήσας, ἀπελογεῖτο περὶ τῶν πεπραγμένων. Ἐφη γὰρ, ὑπὸ τοῦ Λυκούργου τοῖς βασιλεῦσι συμμιχθῆναι τοὺς γέροντας, καὶ πολὺν χρόνον οὕτω διοικεῖσθαι τὴν πόλιν, οὐδὲν ἑτέρας ἀρχῆς δεομένην, ὕστερον δὲ, τοῦ πρὸς Μεσσηνίους πολέμου μακροῦ γενομένου, τοὺς βασιλεῖς, διὰ τὰς στρατείας ἀσχόλους ὄντας αὐτοὺς πρὸς τὸ κρίνειν, αἰρεῖσθαι τινὰς ἐκ τῶν φίλων καὶ ἀπολείπειν τοῖς πολίταις ἀνθ' ἑαυτῶν, Ἐφόρους προσαγορευθέντας, καὶ διατελεῖν *τε* τούτους τὸ πρῶτον ὑπηρέτας τῶν βασιλέων ὄντας, εἴτα κατὰ μικρὸν εἰς ἑαυτοὺς τὴν ἐξουσίαν ἐπιστρέφοντας, καὶ οὕτως λαθεῖν ἴδιον ἀρχεῖον κατασκευασαμένους. Σημεῖον δὲ τούτου, τὸ μέχρι νῦν, μεταπεμpto-

μένων τὸν βασιλέα τῶν Ἐφόρων, τὸ πρῶτον ἀντιλέγειν καὶ τὸ δεύτερον· τὸ δὲ τρίτον καλούντων, ἀναστάντα βαδίζειν πρὸς αὐτούς· καὶ τὸν πρῶτον ἐπισφοδρύναντα τὴν ἀρχὴν καὶ ἀνατεινόμενον, Ἀστερωπὸν, ἡλικίαις ὕστερον πολλαῖς Ἐφορον γενέσθαι. Μετριάζοντας μὲν οὖν αὐτούς, ἔφη, κρεῖττον ἦν ὑπομένειν, ἐξουσίᾳ δ' ἐπιθέτω τὴν πάτριον καταλύοντας ἀρχὴν, ὥστε τῶν βασιλέων τοὺς μὲν ἐξελαύνειν, τοὺς δ' ἀποκτινύναι ἀκρίτως, ἀπειλεῖν δὲ τοῖς ποθοῦσιν αὐθις ἐπιθεῖν τὴν καλλίστην καὶ θειοτάτην ἐν Σπάρτῃ κατάστασιν, οὐκ ἀνεκτέον. Εἰ μὲν οὖν δυνατόν ἦν, ἄνευ σφαγῆς ἀπαλλάξαι τὰς ἐπεισάκτους τῆς Λακεδαιμόνος κῆρας, τρυφάς καὶ πολυτελείας, καὶ χρέα καὶ δανεισμούς, καὶ τὰ πρεσβύτερα τούτων κακὰ, πενίαν καὶ πλοῦτον, εὐτυχέστατον ἂν ἡγεῖσθαι πάντων βασιλέων ἑαυτὸν, ὥσπερ ἰατρὸν ἀνωδύνως ἰασάμενον τὴν πατρίδα· νῦν δὲ τῆς ἀνάγκης ἔχειν συγγνώμονα τὸν Λυκοῦργον, ὃς οὔτε βασιλεὺς ὢν, οὔτ' ἄρχων, ιδιώτης δὲ, βασιλεύειν ἐπιχειρῶν, ἐν τοῖς ὅπλοις προῆλθεν εἰς ἀγοράν· ὥς τε δείσαντα τὸν βασιλέα, Χαρίλαον, ἐπὶ βωμὸν καταφυγεῖν. Ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν, ὄντα χρηστὸν καὶ φιλόπατριν, ταχὺ τῷ Λυκούργῳ τῶν πραττομένων μετασχεῖν, καὶ τὴν μεταβολὴν δέξασθαι τῆς πολιτείας· ἔργῳ δὲ μαρτυρῆσαι τὸν Λυκοῦργον· ὅτι πολιτείαν μεταβαλεῖν ἄνευ βίας καὶ φόνου χαλεπὸν ἐστίν, οἷς αὐτὸν ἔφη μετριώτατα κεχρηῆσθαι, τοὺς ἐνισταμένους τῇ σωτηρίᾳ τῆς Λακεδαιμόνος ἐκποδῶν ποιησάμενον. Τοῖς δ' ἄλλοις ἔφη πάσι τὴν τε γῆν ἅπασαν εἰς μέσον τιθέναι, καὶ χρεῶν τοὺς ὀφείλοντας ἀπαλάττειν, καὶ τῶν ξένων κρίσιν ποιεῖν καὶ δοκιμασίαν ὅπως οἱ κράτιστοι γεγόμενοι Σπαρτιαῖται σώζωσι τὴν πόλιν τοῖς ὅπλοις, καὶ παύσωνται τὴν Λακωνικὴν Αἰτωλῶν καὶ Ἰλλυριῶν λεῖαν οὔσαν ἐρημίᾳ τῶν ἀμυνόντων ἐφορῶντες.

ΙΑ. Ἐκ τούτου πρῶτον μὲν αὐτὸς εἰς μέσον τὴν οὐσίαν ἔθηκε, καὶ Μεγιστόνους, ὁ πατὴρ δὲ αὐτοῦ, καὶ τῶν ἄλλων

φίλων ἕκαστος, ἔπειτα καὶ οἱ λοιποὶ πολῖται πάντες, ἡ δὲ χώρα διενεμήθη. Κληρὸν δὲ καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ γεγονότων φυγάδων ἀπένειμεν ἕκαστῳ, καὶ κατὰξιν ἅπαντας ὠμολόγησε, τῶν πραγμάτων ἐν ἡσυχίᾳ γενομένων. Ἀναπληρώσας δὲ τὸ πολίτευμα τοῖς χαριεστάτοις τῶν περιοίκων, ὀπλίτας τετρακισχιλίους ἐποίησε· καὶ, διδάξας αὐτοὺς ἀντὶ δόρατος χρῆσθαι σάρισση δι' ἀμφοτέρων, καὶ τὴν ἀσπίδα φορεῖν δι' ὀχάνης, μὴ διὰ πόρπακος, ἐπὶ τὴν παιδείαν τῶν νέων ἐτράπη, καὶ τὴν λεγομένην ἀγωγὴν, ἧς τὰ πλεῖστα παρὼν ὁ Σφαῖρος αὐτῷ συγκαθίστη, ταχὺ τὸν προσήκοντα τῶν τε γυμνασίων καὶ τῶν συσσιτίων κόσμον ἀναλαμβάνοντων, καὶ συστελλομένων ὀλίγων μὲν ὑπ' ἀνάγκης, ἐκουσίως δὲ τῶν πλείστων, εἰς τὴν εὐγενῆ καὶ Λακωνικὴν ἐκείνην δίαιταν. Ὅμως δὲ τὸ τῆς μοναρχίας ὄνομα πάραμυθοῦμενος, ἀπέδειξε μεθ' ἑαυτοῦ βασιλέα τὸν ἀδελφὸν Εὐκλείδαν. Καὶ τότε μόνον Σπαρτιάταις ἐκ μιᾶς οἰκίας συνέβη δύο σχεῖν βασιλεῖας.

ΙΒ. Αἰσθόμενος δὲ τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ τὸν Ἄρατον, ὡς ἐπισφαλῶς αὐτῷ τῶν πραγμάτων ἐχόντων διὰ τὸν νεωτερισμὸν, οὐκ ἂν οἰομένους προελθεῖν ἔξω τῆς Λακεδαίμονος, οὐδ' ἀπαλιπεῖν μετέωρον ἐν κινήματι τηλικούτῳ τὴν πόλιν, οὐκ ἀγεννὲς, οὐδ' ἄχρηστον ἠγήσατο τὴν *ἐπιθυμίαν καὶ* προθυμίαν τοῦ στρατεύματος ἐπιδειῖναι τοῖς πολεμίοις. Ἐμβαλὼν οὖν εἰς τὴν Μεγαλοπολιτικὴν, ὠφελείας τε μεγάλας ἤθροισε, καὶ φθορὰν πολλὴν ἀπειργάσατο τῆς χώρας. Τέλος δὲ, τοὺς περὶ τὸν Διόνυσον τεχνίτας ἐκ Μεσσήνης διαπορευομένους λαβὼν, καὶ πηξάμενος θέατρον ἐν τῇ πολεμίᾳ, καὶ προθεὶς ἀπὸ τεσσαράκοντα μνῶν ἀγῶνα, μίαν ἡμέραν ἐθεῖτο καθήμενος· οὐ δεόμενος θέας, ἀλλ' οἷον ἐντρυφῶν τοῖς πολεμίοις, καὶ περιουσίαν τινὰ τοῦ κρατεῖν πολὺ τῷ καταφρονεῖν ἐπιδεικνύμε.ος. Ἐπεὶ ἄλλως γε τῶν Ἑλληνικῶν καὶ βασιλικῶν στρατευμάτων ἐκείνο μόνον οὐ

μίμους παρακολουθοῦντα· εἶχεν, οὐ θαυμαστοποιούς, οὐκ ὀρχηστρίδας, οὐ ψαλτρίδας, ἀλλὰ πάσης ἀκολασίας καὶ βωμολοχίας καὶ πανηγυρισμοῦ καθαρὸν ἦν· τὰ μὲν πολλὰ μελετώντων τῶν νέων, καὶ τῶν πρεσβυτέρων διδασκόντων, τὰς δὲ παιδιάς, ὅποτε σχολάζειν, ταῖς συνήθεσιν εὐτραπελίαις, καὶ τῷ λέγειν τι χάριεν καὶ Λακωνικὸν πρὸς ἀλλήλους διατιθεμένων. Ἦν δ' ἔχει τὸ τοιοῦτον τῆς παιδείας εἶδος ὠφέλειαν, ἐν τῷ Λυκούργου βίῳ γέγραπται.

ΙΓ. Πάντων δ' αὐτὸς ἐγένετο διδάσκαλος, εὐτελεῖ καὶ ἀφελῇ, καὶ φορτικὸν οὐδὲν, οὐδὲ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς ἔχοντα τὸν ἑαυτοῦ βίον, ὥσπερ παράδειγμα σωφροσύνης, ἐν μέσῳ θέμενος. Ὁ καὶ πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς πράξεις ῥοπήν τινα παρέσχεν αὐτῷ. Τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις ἐντυγχάνοντες οἱ ἄνθρωποι βασιλεῦσιν, οὐχ οὕτω κατεπλήττοντο τοὺς πλούτους καὶ τὰς πολυτελείας, ὥς ἐβδελύττοντο τὴν ὑπεροψίαν αὐτῶν καὶ τὸν ὄγκον, ἐπαχθῶς καὶ τραχέως προσφερομένων τοῖς ἐντυγχάνουσι· πρὸς δὲ Κλεομένην βαδίζοντες, ὄντα τε δὴ βασιλέα καὶ καλούμενον, εἴτα ὄρωντες οὐ πορφύρας τινάς, οὐ χλαίνας περὶ αὐτὸν, οὐδὲ κλινιδίων καὶ φορείων κατασκευάς, οὐδ' ὑπ' ἀγγέλων ὄχλου καὶ θυρωρῶν, ἢ διὰ γραμματίων χρηματίζοντα χαλεπῶς καὶ μόλις, ἀλλ' αὐτὸν ἐν ἱματίῳ τῷ τυχόντι πρὸς τὰς δεξιώσεις ἀπαντῶντα, καὶ διαλεγόμενον καὶ σχολάζοντα τοῖς χρῆζουσιν ἰλαρῶς καὶ φιланθρωπῶς, ἐκηλοῦντο καὶ κατεδημαγωγοῦντο, καὶ μόνον ἀφ' Ἡρακλέους ἐκεῖνον ἔφασαν γεγονέναι. Τῶν δὲ δειπνῶν αὐτοῦ τὸ μὲν καθημερινὸν ἦν ἐν τρικλίνῳ, σφόδρα συνεσταλμένον καὶ Λακωνικόν· εἰ δὲ πρέσβεις, ἢ ξένους, δέχοιτο, δύο μὲν ἄλλαι προσπαρεβάλλοντο κλίναι, μικρῇ δὲ μᾶλλον οἱ ὑπηρεταὶ τὴν τράπεζαν ἐπελάμπρυνον, οὐ καρυκείαις τισὶν, οὐδὲ πέμμασιν, ἀλλ' ὥς' ἀφθονωτέρως εἶναι τὰς παραθέσεις, καὶ φιλανθρωπότερον τὸν οἶνον. Καὶ γὰρ ἐπετίμησέ τινα τῶν

φίλων, ἀκούσας, ὅτι ξένους ἐστιῶν, ζωμὸν αὐτοῖς μέλανα καὶ μάζαν, ὥσπερ ἔθος ἦν ἐν τοῖς φιλιτίοις, παρέθηκεν. Οὐ γὰρ ἔφη δεῖν ἐν τούτοις, οὐδὲ πρὸς τοὺς ξένους, λίαν ἀκριβῶς λακωνίζειν. Ἐπαρθείσης δὲ τῆς τραπέζης, εἰσεκομίζετο τρίπους, κρατῆρα χαλκοῦν ἔχων οἴνου μεστὸν, καὶ φιάλας ἀργυρᾶς δικοτύλους δύο, καὶ ποτήρια τῶν ἀργυρῶν ὀλίγα παντάπασι, ἐξ ὧν ἔπινεν ὁ βουλούμενος, ἅκοντι δ' οὐδεὶς ποτήριον προσέφερεν. Ἀκρόαμα δ' οὐτ' ἦν, οὐτ' ἐπεζητεῖτο· ἐπαιδαγωγεῖ γὰρ αὐτὸς ὁμιλίᾳ τὸν πότον, τὰ μὲν ἐρωτῶν, τὰ δὲ διηγούμενος, οὔτε τὴν σπουδὴν ἀηδῇ τῶν λόγων, τὴν τε παιδιὰν ἐπίχαριν καὶ ἀσόλοικον ἐχόντων. Ἄς μὲν γὰρ οἱ λοιποὶ τῶν βασιλέων ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους θήρας ἐποιοῦντο, χρήμασι καὶ δωρεαῖς δελεάζοντες αὐτοὺς καὶ διαφθείροντες, ἀτέχνους καὶ ἀδίκους ἐνόμιζεν εἶναι· τὸ δ' ὁμιλίᾳ καὶ λόγῳ χάριν ἔχοντι καὶ πίστιν οἰκειοῦσθαι καὶ προσάγεσθαι τοὺς ἐντυγχάνοντας, ἐφαίνετο κάλλιστον αὐτῷ καὶ βασιλικώτατον· ὥς οὐδενὶ φίλου διαφέροντα μισθωτῶν, ἢ τῷ τὸν μὲν ἤθει καὶ λόγῳ, τὸν δ' ὑπὸ χρημάτων λίσκεσθαι.

ΙΔ. Πρῶτον μὲν οὖν οἱ Μαντινεῖς αὐτὸν ἐπηγάγοντο· καὶ νύκτωρ εἰς τὴν πόλιν παρεισπεσόντες, τὴν φρουρὰν τῶν Ἀχαιῶν συνεκβαλόντες ἐνεχείρισαν αὐτούς. Ὁ δὲ καὶ τοὺς νόμους καὶ τὴν πολιτείαν αὐτοῖς ἀποδοὺς, αὐθημερόν ἀπῆλθεν εἰς Τέγεαν. Ὀλίγῳ δ' ὕστερον ἐκπεριελθὼν δι' Ἀρκαδίας, κατέβαινεν ἐπὶ τὰς Ἀχαϊκὰς Φεράς, βουλούμενος ἢ μάχην θέσθαι πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, ἢ διαβαλεῖν τὸν Ἄρατον, ὥς ἀποδιδράσκοντα καὶ προῖεμενον αὐτῷ τὴν χώραν. Ἐστρατήγει μὲν γὰρ Ὑπερβατᾶς τότε, τοῦ δ' Ἀράτου τὸ πᾶν ἦν κράτος ἐν τοῖς Ἀχαιοῖς. Ἐξελθόντων δὲ πανδημεὶ τῶν Ἀχαιῶν, καὶ στρατοπεδευσανένων ἐν Δυμαίᾳ περὶ τὸ Ἑκατόμβαιον, ἐπελθὼν ὁ Κλεομένης, ἔδοξε μὲν οὐ καλῶς ἐν μέσῳ τῆς τε Δυμαίων πόλεως,

πολεμίας οὔσης, καὶ τοῦ στρατεύματος τῶν Ἀχαιῶν αὐλίσασθαι· τολμηρῶς δὲ προκαλούμενος τοὺς Ἀχαιοὺς ἠνάγκασε συμβαλεῖν, καὶ νικήσας κατὰ κράτος καὶ τρεψάμενος τὴν φάλαγγα, πολλοὺς μὲν ἐν τῇ μάχῃ διέφθειρεν αὐτῶν, πολλῶν δὲ καὶ ζώντων ἐκυρίευσεν. Ἐπελθὼν δὲ καὶ Ἀγγῶνι, καὶ τῶν Ἀχαιῶν τοὺς φρουροῦντας ἐξελάσας, ἀπέδωκεν Ἠλείους τὴν πόλιν.

ΙΕ. Οὕτω δὲ συντετριμμένοις τοῖς Ἀχαιοῖς ὁ μὲν Ἄρατος, εἰθῶς παρ' ἐνιαυτὸν ἀεὶ στρατηγεῖν, ἀπέιπατο τὴν ἀρχὴν καὶ παρητήσατο, καλούντων καὶ δεομένων οὐ καλῶς, οἷον ἐν χειμῶνι πραγμάτων μαίζονι, μεθεὶς ἐτέρῳ τὸν οἶακα καὶ προέμενος τὴν ἐξουσίαν. Ὁ δὲ Κλεομένης πρῶτον μὲν μέτρια τοῖς Ἀχαιοῖς ἐδόκει πρέσβεσιν ἐπιτάττειν, ἐτέρους δὲ πέμπων ἐκέλευεν αὐτῷ παραδιδόναι τὴν ἡγεμονίαν, ὥς τάλλα μὴ δεοισόμενος πρὸς αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ τοὺς αἰχμαλώτους εὐθὺς ἀποδώσων καὶ τὰ χωρία. Βουλομένων δὲ τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τούτοις δέχεσθαι τὰς διαλύσεις, καὶ τὸν Κλεομένην καλούντων εἰς Λέρναν, ὅπου τὴν ἐκκλησίαν ἔμελλον ἔχειν, ἔτυχε τὸν Κλεομένην συντόνως ὀδεύσαντα, καὶ χρησάμενον παρὰ καιρὸν ψυχροποσία, αἵματος πλήθος ἀνενεγκεῖν, καὶ τὴν φωνὴν ἀποκοπῆναι. Διὸ τῶν μὲν αἰχμαλώτων ἀπέπεμψε τοῖς Ἀχαιοῖς τοὺς ἐπιφανεστάτους, τὸν δὲ σύλλογον ὑπερθέμενος ἀνεχώρησεν εἰς Λακεδαίμονα.

ΙΖ. Τοῦτο διελυμήνατο τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος, ἄλλως γέ πως ἐκ τῶν παρόντων ἀναλαβεῖν αὐτὴν ἔτι, καὶ διαφυγεῖν τὴν Μακεδόνων ὕβριν καὶ πλεονεξίαν δυναμένην. Ὁ γὰρ Ἄρατος, εἴτ' ἀπιστίᾳ καὶ φόβῳ τοῦ Κλεομένου, εἴτε φθονῶν εὐτυχοῦντι παρ' ἐλπίδα, καὶ νομίζων, ἔτη τρία καὶ τριάκοντα πρωτεύοντος αὐτοῦ, δεινὸν εἶναι τὴν δόξαν ἅμα καὶ τὴν δύναμιν ἐπιφύντα νέον ἄνδρα καθελεῖν, καὶ παραλαβεῖν πραγμάτων ἠϋξημένων

ὑπ' αὐτοῦ καὶ κεκρῆτημένων χρόνον τοσοῦτον ἀρχήν, πρῶτον
 μὲν ἐπειρᾶτο τοὺς Ἀχαιοὺς παραβιάζεσθαι καὶ διακωλύειν· ὥς
 δ' οὐ προσεῖχον αὐτῷ, τοῦ Κλεομένους ἐκπέπληγμένοι τὸ θρά-
 σος, ἀλλὰ καὶ δικαίαν ἐποιοῦντο τὴν ἀξίωσιν τῶν Λακεδαι-
 μονίων εἰς τὸ πάτριον σχῆμα κοσμοῦντων τὴν Πελοπόννησον,
 τρέπεται πρὸς ἔργον, οὐδενὶ μὲν τῶν Ἑλλήνων προσῆκον, αἵ-
 σχιστον δ' ἐκείνῳ, καὶ τῶν πεπραγμένων ὑπ' αὐτοῦ καὶ πεπο-
 λιτευμένων ἀγαξιώτατον· Ἀντίγονον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καλεῖν, καὶ
 Μακεδόνων ἐμπιπλάναι τὴν Πελοπόννησον, οὗς αὐτὸς ἐκ Πε-
 λοποννήσου μεῖράκιον ὦν ἐξήλασεν, ἐλευθερώσας τὸν Ἀκρο-
 κόρινθον, καὶ πᾶσι μὲν τοῖς βασιλεῦσιν ὑποπτος καὶ διάφορος
 γενόμενος, τουτονὶ δ' αὐτὸν Ἀντίγονον εἰρηκῶς κακὰ μυρία,
 δι' ὧν ἀπολέλοιπεν ὑπομνημάτων· καίτοι πολλὰ παθεῖν καὶ πα-
 ραβαλέσθαι φησὶν αὐτὸς ὑπὲρ Ἀθηναίων, ὅπως ἡ πόλις
 ἀπαλλαγεῖη φρουρᾶς καὶ Μακεδόνων. Εἴτα τούτους ἐπὶ τὴν
 πατρίδα καὶ τὴν ἐστίαν τὴν ἑαυτοῦ μεθ' ὅπλων εἰσῆγαγεν, ἄχρι
 τῆς γυναικωνίτιδος· τὸν δ' ἀφ' Ἡρακλέους γεγονότα, καὶ βασι-
 λεύοντα Σπαρτιατῶν, καὶ τὴν πάτριον πολιτείαν, ὥσπερ ἁρμο-
 νίαν ἐκλελυμένην, ἀνακρούμενον αὐθις ὑπὸ τὸν σῶφρονα καὶ
 Δώριον ἐκείνον τοῦ Λυκούργου νόμον καὶ βίον, οὐκ ἤξιον
 Σικυωνίων ἡγεμόνα καὶ Τριταιέων γράφεσθαι. Φεύγων δὲ τὴν
 μάζαν καὶ τὸν τρίβωνα, καὶ τὸ δεινότατον, ὦν κατηγορεῖ
 Κλεομένους, ἀναίρεσιν πλούτου, καὶ πενίας ἐπανόρθωσιν, δια-
 δήματι καὶ πορφύρᾳ καὶ Μακεδονικοῖς καὶ σατραπικοῖς προσάγ-
 μασιν ὑπεῖρξε μετὰ τῆς Ἀχαιᾶς αὐτὸν, ἵνα μὴ Κλεομένει
 ποιεῖν δοκῇ τὸ προσταττόμενον, Ἀντιγόνηα θύων, καὶ παιᾶνας
 ἄδων αὐτὸς ἐστεφανωμένος εἰς ἄνθρωπον ὑπὸ φθόγης καταση-
 πόμενον. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐκ Ἀράτου κατηγορεῖν βουλόμενοι
 γράφομεν (ἐν πολλοῖς γὰρ ὁ ἀνὴρ οὗτος Ἑλληνικὸς γέγονε καὶ
 μέγας), οἰκτείροντες δὲ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τὴν ἀσθένειαν

ἂ μὴδ' ἐν ἤθεσιν οὕτως ἀξιολόγοις καὶ διαφοροῖς πρὸς ἀρετὴν ἐκφέρειν δύναται τὸ καλὸν ἀνεμέσσητον.

ΙΖ. Ἐλθόντων δ' Ἀχαιῶν εἰς Ἄργος αὖθις ἐπὶ τὸν σύλλογον, καὶ τοῦ Κλεομένου ἐκ Τεγέας καταβεβηκότος, ἐλπίς ἦν πολλὴ τῶν ἀνθρώπων ἔσεσθαι τὴν διάλυσιν. Ὁ δ' Ἄρατος, ἥδη διωμολογημένων αὐτῷ πρὸς τὸν Ἀντίγονον τῶν μεγίστων, φοβούμενος τὸν Κλεομένην, μὴ πάντα διχπράζεται, καθομιλήσας τὸ πλῆθος, ἣ καὶ βιάσάμενος, ἡξίου λαβόντα τρικασσίους ὁμήρους μόνον εἰσιέναι πρὸς αὐτοὺς, ἣ κατὰ [τὸ] γυμνάσιον ἔξωθεν, τὸ Κυλαράδιον, προσελθόντα μετὰ τῆς δυνάμεως διαλέγεσθαι. Ταῦτ' ἀκούσας ὁ Κλεομένης ἄδικα πάσχειν ἔφρασκε· δεῖν γὰρ εὐθύς αὐτῷ τότε προειπεῖν, οὐ νῦν, ἥκοντος ἐπὶ τὰς θύρας τὰς ἐκείνων, ἀπιστεῖν καὶ ἀπελαύνειν. Γράψας δὲ περὶ τούτων ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, ἧς ἦν τὸ πλεῖστον κατηγορία Ἀράτου, πολλὰ δὲ καὶ τοῦ Ἀράτου λοιδορήσαντος αὐτὸν πρὸς τὸ πλῆθος, ἀνέξευξε διὰ ταχέων καὶ κήρυκα πόλεμον προεροῦντα τοῖς Ἀχαιοῖς ἔπεμψεν, οὐκ εἰς Ἄργος, ἀλλ' εἰς Αἴγιον, ὡς φησιν Ἄρατος, ὅπως φθάσῃ τὴν παρασκευὴν αὐτῶν. Ἐγεγόνει δὲ κίνημα τῶν Ἀχαιῶν, καὶ πρὸς ἀπόστασιν ὥρμησαν αἱ πόλεις, τῶν μὲν δῆμων νομὴν τε χώρας καὶ χρεῶν ἀποκοπὰς ἐλπίσαντων, τῶν δὲ πρώτων πολλαχοῦ βαρυνομένων τὸν Ἄρατον, ἐνίων δὲ καὶ δι' ὀργῆς ἐχόντων, ὡς ἐπάγοντα τῇ Πελοποννήσῳ Μακεδόνας. Διὸ τούτοις ἐπαρθεῖς ὁ Κλεομένης, εἰς Ἀχαΐαν ἐνέβαλε· καὶ πρῶτον μὲν εἴλε Πελλήνην ἐξαπίνης ἐπιπεσὼν, καὶ τοὺς φρουροῦντας ἐξέβαλε μετὰ τῶν Ἀχαιῶν· μετὰ δὲ ταῦτα Φενεὸν προσηγάγετο καὶ Πεντέλειον. Ἐπεὶ δὲ φοβηθέντες οἱ Ἀχαιοὶ προδοσίαν τινὰ πραττομένην ἐν Κορίνθῳ καὶ Σικυῶνι, τοὺς ἵππεῖς καὶ τοὺς ξένους ἀπέστειλαν ἐξ Ἀργους ἐκεῖ παραφυλάσσοντας, αὐτοὶ δὲ τὰ Νέμεια καταβάντες εἰς Ἄργος ἦγον, ἐλπίσας, ὅπερ ἦν ὁ Κλεομένης, ὄχλου πανηγυρικοῦ καὶ θεατῶν

τὴν πόλιν γέμουσαν ἀπροσδοκῆτως ἐπελθὼν μᾶλλον ταραῖζειν, νυκτὸς ἤγε πρὸς τὰ τείχη τὸ στράτευμα, καὶ τὸν περὶ τὴν Ἀσπίδα τόπον καταλαβὼν ὑπὲρ τοῦ θεάτρου, χαλεπὸν ὄντα καὶ δυσπρόσοδον, οὕτω τοὺς ἀνθρώπους ἐξέπληξεν, ὥστε μηδὲνα τραπέσθαι πρὸς ἀλκὴν, ἀλλὰ καὶ φρουρὰν λαβεῖν, καὶ δοῦναι τῶν πολιτῶν ὁμήρους εἴκοσι, καὶ γενέσθαι συμμάχους Λακεδαιμονίων, ἔχοντος ἐκείνου τὴν ἡγεμονίαν.

III. Οὐ μικρὸν οὖν τοῦτο καὶ πρὸς δόξαν αὐτῷ καὶ δύναμιν ὑπῆρχεν. Οὔτε γὰρ οἱ πάλαι βασιλεῖς Λακεδαιμονίων, πολλὰ πραγματευσάμενοι, προσάγεσθαι τὸ Ἄργος βεβαίως ἠδυνήθησαν· ὃ τε δεινότητος τῶν στρατηγῶν, Πυρρὸς εἰσελθὼν, καὶ βιασάμενος, οὐ κατέσχε τὴν πόλιν, ἀλλ' ἀπέθανε, καὶ πολὺ συνδιεφθάρη μέρος αὐτῷ τῆς δυνάμεως. Ὅθεν ἐθαύμαζον τὴν ὀξύτητα καὶ διάνοιαν τοῦ Κλεομένου· καὶ οἱ πρότερον αὐτοῦ, τὸν Σόλωνα καὶ τὸν Λυκούργον ἀπομιμήσασθαι φάσκοντες ἐν τῇ τῶν χρεῶν ἀφέσει καὶ τῇ τῶν χρημάτων ἐξισώσει, καταγελῶντες, τότε παντελῶς ἐπείθοντο τοῦτον αἴτιον γεγονέναι τῆς περὶ τοὺς Σπαρτιατάς μεταβολῆς. Οὕτω γὰρ ἔπραττον τοπρὶν ταπεινὰ, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ἀδυνάτως εἶχον, ὥστε πέντε μυριάδας ἀνδραπόδων ἐμβαλόντας εἰς τὴν Λακωνικὴν Αἰτωλοὺς ἀπαγαγεῖν· ὅτε φασὶν εἰπεῖν τινα τῶν πρεσβυτέρων Σπαρτιατῶν, ὡς ὦνησαν οἱ πολέμιοι τὴν Λακωνικὴν ἀποκουφίσαντες. Ολίγου δὲ χρόνου διελθόντος, ἀψάμενοι μόνον τῶν πατρίων ἐθῶν, καὶ καταστάντες εἰς ἵχνος ἐκείνης τῆς ἀγωγῆς, ὥσπερ παρόντι καὶ συμπολιτευομένῳ τῷ Λυκούργῳ πολλὴν ἐπίδειξιν ἀνδρείας ἐποιοῦντο καὶ πειθαρχίαν, τὴν τῆς Ἑλλάδος ἀναλαμβάνοντες ἡγεμονίαν τῇ Λακεδαίμονι, καὶ ἀνακτώμενοι τὴν Πελοπόννησον.

ΙΘ! Ἐαλωκότος δ' Ἄργους, καὶ κατόπιν εὐθὺς προσθεμένον τῷ Κλεομένει Κλεωνῶν καὶ Φλιοῦντος, ἐτύγχανε μὲν ὁ Ἄρατος

ἐν Κορίνθῳ ποιούμενος τινὰ τῶν λεγομένων λακωνίζειν ἐξέτασιν· ἀγγελίας δὲ περὶ τούτων προσπесούσης, διαταραχθεὶς, καὶ τὴν πόλιν ἀποκλίνουσιν αἰσθόμενος πρὸς τὸν Κλεομένην, καὶ τῶν Ἀχαιῶν ἀπαλλαγῆναι βουλομένην, ἐκάλει μὲν εἰς τὸ βουλευτήριον τοὺς πολίτας, ἔλαθε δὲ διολισθήςας ἄχρι τῆς πύλης. Ἐκεῖ δὲ, τοῦ ἵππου προσαχθέντος, ἀναβὰς, ἔφυγεν εἰς Σικυῶνα. Τῶν δὲ Κορινθίων ἀμιλλουμένων εἰς Ἄργος πρὸς τὸν Κλεομένην, φησὶν ὁ Ἄρατος τοὺς ἵππους πάντας ῥαγῆναι τὸν δὲ Κλεομένην μέμφεσθαι τοὺς Κορινθίους μὴ συλλαβόντας αὐτὸν, ἀλλ' ἐάσαντας διαφυγεῖν· οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν Μεγιστόνουν παρ' αὐτοῦ Κλεομένου, δεομένου παραλαβεῖν τὸν Ἀκροκόρινθον (εἶχε γὰρ φρουρὰν Ἀχαιῶν), καὶ πολλὰ χρήματα διδόντος· ἀποκρίνασθαι δ' αὐτὸν, ὡς οὐκ ἔχει τὰ πράγματα, μᾶλλον δ' ὑπὸ τῶν πραγμάτων αὐτὸς ἔχεται. Ταῦτα μὲν ὁ Ἄρατος γέγραπεν. Ὁ δὲ Κλεομένης, ἐκ τοῦ Ἀργούς ἐπελθὼν, καὶ προσαγαγόμενος Τροίζηνιους, Ἐπιδαυρίους, Ἑρμινέας, ἦκεν εἰς Κόρινθον· καὶ τὴν μὲν ἄκραν περιεχαράκωσε, τῶν Ἀχαιῶν οὐ βουλομένων ἐκλιπεῖν. Τοῦ δ' Ἀράτου τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἐπιτρόπους μεταπεμφάμενος, ἐκέλευσε τὴν οἰκίαν καὶ τὰ χρήματα λαβόντας φυλάττειν καὶ διοικεῖν. Τριτύμαλλον δὲ πάλιν, τὸν Μεσσήνιον, ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν, ἀξίων ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν καὶ τῶν Λακεδαιμονίων ὁμοῦ φυλάττεσθαι τὸν Ἀκροκόρινθον, ἰδίᾳ δὲ τῷ Ἀράτῳ διπλῆν ἐπαγγελόμενος τὴν σύνταξιν, ἧς ἐλάμβανε παρὰ Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως. Ἐπεὶ δ' ὁ Ἄρατος οὐχ ὑπήκουσεν, ἀλλὰ τὸν τε υἱὸν ἔπεμψε πρὸς τὸν Ἀντίγονον μετὰ τῶν ἄλλων ὁμήρων, καὶ ψηφίσασθαι τοὺς Ἀχαιοὺς ἔπεισεν Ἀντιγόνῳ παραδιδόναι τὸν Ἀκροκόρινθον· οὕτως ὁ Κλεομένης τὴν τε Σικυωνίαν ἐμβαλὼν ἐπὶ ῥῆσεν, καὶ τὰ χρήματα τοῦ Ἀράτου, τῶν Κορινθίων αὐτῷ ψηφισασμένων, δωρεὰν ἔλαβε.

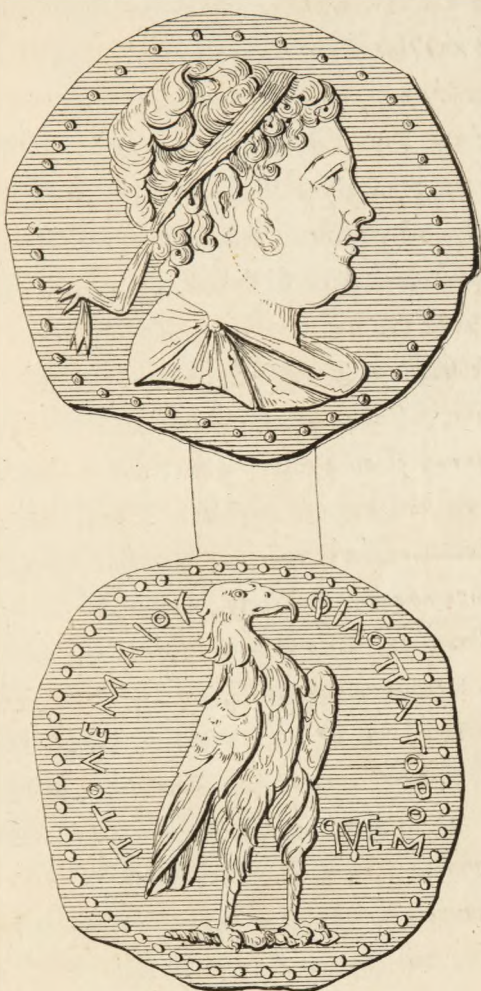
Κ. Τοῦ δ' Ἀντιγόνου μετὰ πολλῆς δυνάμεως τὴν Γερανίαν ὑπερβάλλοντος, οὐκ ὤρετο δεῖν τὸν Ἰσθμὸν. ἀλλὰ τὰ ὄνειρα χα-
 ρακίως καὶ τειχίσας φυλάττειν, καὶ τοπομαχῶν ἀποτρίβεσθαι
 τοὺς Μακεδόνας μᾶλλον, ἢ συμπλέκεσθαι πρὸς φάλαγκα συν-
 ησκημένην. Καὶ τούτοις χρώμενος τοῖς λογισμοῖς, εἰς ἀπορίαν
 καλίστη τὸν Ἀντίγονον. Οὔτε γὰρ σῖτον εἶχεν ἐκ παρασκευῆς
 ἱκανόν, οὔτε βιάσασθαι τὴν πάροδον, καθημένου τοῦ Κλεομέ-
 νους, ἣν ῥάδιον. Ἐπιχειρήσας δὲ παραδύεσθαι διὰ τοῦ Λεχαιοῦ
 νυκτὸς, ἐξέπεσε, καὶ τινὰς ἀπέβαλε τῶν στρατιωτῶν ὥστε παν-
 τάπασι θαρρῆσαι τὸν Κλεομένην, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἐπηρ-
 μένους τῇ νίκῃ τραπέσθαι πρὸς τὸ δεῖπνον, ἀθυμεῖν δὲ τὸν
 Ἀντίγονον εἰς οὐκ εὐπόρους κατακλειόμενον ὑπὸ τῆς ἀνάγκης
 λογισμούς. Ἐβουλεύετο γὰρ ἐπὶ τὴν ἄκραν ἀναζευγνύειν τὸ Ἡ-
 ραῖον, κακεῖθεν εἰς Σικυῶνα πλοίοις περαιῶσαι τὴν δύναμιν·
 ὃ καὶ χρόνου πολλοῦ καὶ παρασκευῆς ἦν οὐ τῆς τυχούσης.
 ἤδη δὲ πρὸς ἐσπέραν ἦκον ἐξ Ἀργους κατὰ θάλατταν ἄνδρες
 Ἀράτου φίλοι, καλοῦντες αὐτὸν, ὡς ἀφισταμένων τῶν Ἀργείων
 τοῦ Κλεομένου. Ὁ δὲ πράττων ἦν τὴν ἀπόστασιν Ἀριστοτέλης·
 καὶ τὸ πλῆθος οὐ χαλεπῶς ἔπεισεν, ἀγανακτοῦν, ὅτι χρεῶν
 ἀποκοπὰς οὐκ ἐποίησεν αὐτοῖς ὁ Κλεομένης ἐλπίσασιν. Λαβὼν
 οὖν ὁ Ἄρατος παρ' Ἀντιγόνου στρατιώτας χιλίους καὶ πεντα-
 κοσίους, παρέπλευσεν εἰς Ἐπίδauron. Ὁ δ' Ἀριστοτέλης ἐκεῖνον
 οὐ περιέμεινεν, ἀλλὰ τοὺς πολίτας παραλαβὼν, προσεμάχετο
 τοῖς φρουροῦσι τὴν ἀκρόπολιν· καὶ παρῆν αὐτῷ Τιμόξενος μετὰ
 τῶν Ἀχαιῶν ἐκ Σικυῶνος βοηθῶν.

ΚΑ. Ταῦτα περὶ δευτέραν φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἀκούσας ὁ
 Κλεομένης, μετεπέμψατο Μεγιστόνουν, καὶ πρὸς ὀργὴν ἐκέ-
 λευσεν εὐθὺς εἰς Ἄργος βοηθεῖν. Ὁ γὰρ ὑπὲρ τῶν Ἀργείων
 μάλιστα καταπιστωσάμενος πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνος ἦν, καὶ διεκώ-
 λυσεν ἐκβαλεῖν τοὺς ὑπόπτους. Ἀπολύσας οὖν τὸν Μεγιστόνου

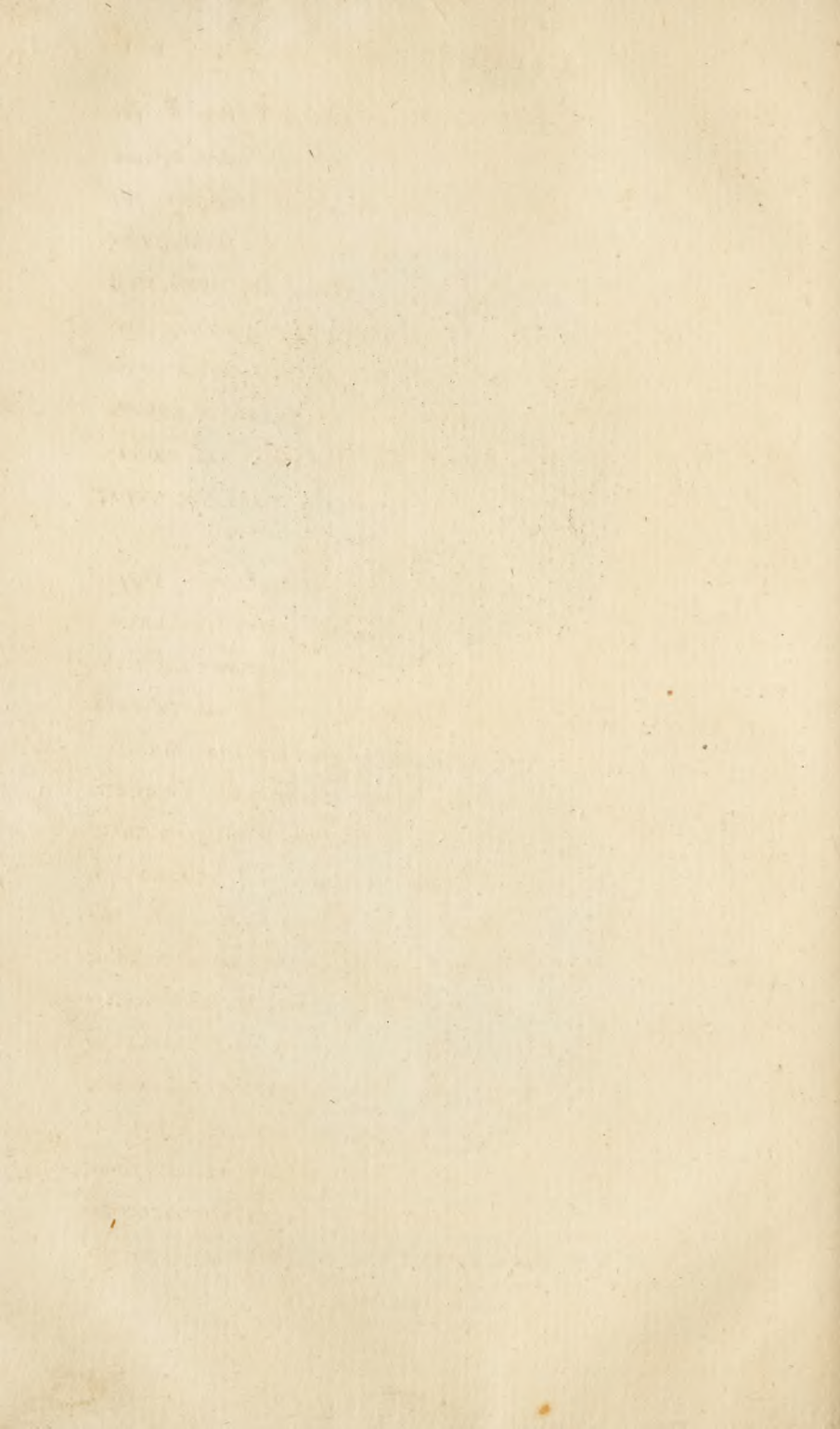
μετὰ διτχιλίων στρατιωτῶν, αὐτὸς προσεῖχε τῷ Ἀντιγόνῳ, καὶ τοὺς Κορινθίους παρεθάρρυνεν, ὥς οὐδενὸς μεγάλου περὶ τὸ Ἄργος, ἀλλὰ ταραχῆς τινος ἀπ' ἀνθρώπων ὀλίγων γεγεννημένης. Ἐπεὶ δ' ὁ Μεγιστόνους τε παρεισπεσὼν εἰς τὸ Ἄργος ἀνῆρέθη μαχόμενος, καὶ μόγις ἀντεῖχον οἱ φρουροὶ, καὶ διεπέμποντο συχνοὺς πρὸς τὸν Κλεομένην φοβηθεῖς, μὴ τοῦ Ἀργους οἱ πολέμιοι κρατήσαντες, καὶ τὰς παρόδους ἀποκλείσαντες, αὐτοὶ πορθῶσιν ἄδεῶς τὴν Λακωνικὴν, καὶ πολιορκῶσι τὴν Σπάρτην, ἔρημον οὖσαν, ἀπῆγεν ἐκ Κορίνθου τὸ στρατευμα. Καὶ ταύτης μὲν εὐθὺς ἐστέρητο τῆς πόλεως, εἰσελθόντος Ἀντιγόνου, καὶ φρουρὰν καταστήσαντος· ἐπιβαλὼν δὲ τῷ Ἀργεὶ κατὰ τὸ τεῖχος, ἐπεχείρησε μὲν εἰσαλέσθαι, καὶ συνέστρεψεν ἐκ τῆς πορείας τὴν δύναμιν. Ἐκκόψας δὲ τὰς ὑπὸ τὴν Ἀσπίδα ψαλίδας, ἀνέβη καὶ συνέμιξε τοῖς ἔνδον, ἔτι πρὸς τοὺς Λαχιοὺς ἀντέχουσι καὶ τῶν ἐντὸς ἕνια κλίμακας προσθεῖς κατέλαβε, καὶ τοὺς στενωποὺς ἐρήμους πολεμίων ἐποίησε, τοῖς βέλεσι χρήσασθαι προσάξας τοὺς Κρήτας. Ὡς δὲ κατεῖδε τὸν Ἀντίγονον ἀπὸ τῶν ἄκρων εἰς τὸ πεδίον καταβαίνοντα μετὰ τῆς φάλαγγος, τοὺς δ' ἵππεῖς ἤδη ῥύδην ἐλαύνοντας εἰς τὴν πόλιν, ἀπέγνω κρατήσειν καὶ συναγαγὼν ἅπαντας πρὸς αὐτόν, ἀσφαλῶς κατέβη, καὶ παρὰ τὸ τεῖχος ἀπηλάττετο, μεγίστων μὲν ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ πραγμάτων ἐπικρατήσας, καὶ μικρὸν ὅλης ὁμοῦ τι μιᾷ περιόδῳ Πελοποννήσου κύριος γενέσθαι δεήσας, ταχὺ δ' αὖθις ἐκπεσὼν ἀπάντων. Οἱ μὲν γὰρ εὐθὺς ἀπεχώρησαν αὐτοῦ τῶν στρατευομένων, οἱ δ' ὀλίγον ὕστερον τῷ Ἀντιγόνῳ τὰς πόλεις παρέδωκαν.

ΚΒ. Οὕτω δ' αὐτῷ πεπραχότι κατὰ τὴν στρατείαν, καὶ ἀπαγαγόντι τὴν δύναμιν, ἐσπέρας ἤδη περὶ Τέγεαν ἀφίκοντό τινες ἐκ Λακεδαιμόνος, οὐκ ἐλάττονα τῆς ἐν χερσὶ δυστυχίαν ἀπαγγέλλοντες, τεθνάγει τὴν γυναῖκα· δι' ἣν οὐδὲ ταῖς πάνυ κατορ-

Θουμέναις ἐκεῖνος ἐνεκαρτέρει γρατεῖαις, ἀλλὰ συνεχῶς κατ-
 έβαιnen εἰς Σπάρτην, έρῶν τῆς Ἀγιάτιδος, καὶ περὶ πλείστου
 ποιούμενος ἐκεῖνην. Ἐπλήγη μὲν οὖν καὶ ἤλγησεν. ὥς εἰκὸς ἦν
 νέον ἄνδρα καλλίστης καὶ σωφρονεστάτης ἀφρηρημένον γυναικός·
 οὐ μὴν κατήσχυνεν, οὐδὲ προήκατο τῷ πάθει τὸ φρόνημα καὶ
 τὸ μέγεθος τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ φωνήν, καὶ σχῆμα, καὶ μορ-
 φήν, ἐν ᾧ πρότερον εἶχεν ἥθει διαφυλάττων, τά τε προστάγ-
 ματα τοῖς ἡγεμόσιν ἐδίδου, καὶ περὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν Τε-
 γεατῶν ἐφρόντιζεν. Ἄμα δ' ἡμέρᾳ κατέβαιnen εἰς Λακεδαί-
 μονα, καὶ μετὰ τῆς μητρὸς οἶκοι καὶ τῶν παίδων ἀπαλγῆσας
 τὸ πένθος εὐθύς ἦν ἐν τοῖς περὶ τῶν ὅλων λογισμοῖς. Ἐπεὶ
 δὲ Πτολεμαῖος, ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς, ἐπαγγελλούμενος
 αὐτῷ βοήθειαν, ἡξίου λαβεῖν ὄμηρα τοὺς παῖδας καὶ τὴν μη-
 τέρα, χρόνον μὲν συχνὸν ἡσχύνετο φράσαι τῇ μητρὶ, καὶ
 πολλάκις εἰσελθὼν, καὶ πρὸς αὐτῷ γενόμενος τῷ λόγῳ κατ-
 εσιώπησεν ὥς κε κείνην ὑπονοεῖν, καὶ παρὰ τῶν φίλων αὐτοῦ
 διαπυθάνεσθαι, μή τι κατοκνεῖ βουλόμενος ἐντυχεῖν αὐτῇ.
 Τέλος δὲ τοῦ Κλεομένους ἀποτολμήσαντος εἰπεῖν, ἐξεγέλασέ τε
 μέγα, καὶ, « Τοῦτ' ἦν (εἶπεν), ὁ πολλάκις ὀρμήσας λέγειν ἀπ-
 » εδειλίασας; οὐ θάττιον ἡμᾶς ἐνθέμενός εἰς πλοῖον ἀποστελεῖς,
 » ὅπου ποτὲ τῇ Σπάρτῃ νομίζεις τοῦτο τὸ σῶμα χρησιμώ-
 » τατον ἔσεσθαι, πρὶν ὑπὸ γήρωσ αὐτοῦ καθήμενον διαλυ-
 » θῆναι »; Πάντων οὖν ἐτοίμων γενομένων, ἀφίκοντο μὲν εἰς
 Ταῖναρον πεζῇ, καὶ προὔπεμπεν ἡ δύναμις αὐτοὺς σὺν τοῖς
 ὅπλοις· μέλλουσα δὲ τῆς νεῶς ἐπιβαίνειν ἡ Κρατησίκλεια, τὸν
 Κλεομένην μόνον εἰς τὸν νεὼν τοῦ Ποσειδῶνος ἀπήγαγε, καὶ
 περιβαλοῦσα καὶ κατασπασαμένη διαλγοῦντα καὶ συντεταραγ-
 μένον· Ἄγε (εἶπεν), ὦ βασιλεῦ Λακεδαιμονίων, ὅπως, ἐπ' ἂν
 » ἔξω γενώμεθα, μηδεὶς ἴδῃ δακρύοντας ἡμᾶς, μηδ' ἀνάξιόν
 » τι τῆς Σπάρτης πιοῦντας. Τοῦτο γὰρ ἐφ' ἡμῖν μόνον αἰ

ΕΚ ΤΗΣ ΕΝ ΠΑΡΙΣ ΑΥΤΟΚΡ. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

» τύχαι δ', ὅπως ἂν ὁ δαίμων διδῷ, πάρεϊσι ». Ταῦτα δ' εἰ-
 ποῦσα, καὶ καταστήσασα τὸ πρόσωπον, ἐπὶ τὴν ναῦν ἐχώρει
 τὰ παιδιά ἔχουσα· καὶ διὰ τάχους ἐκέλευσεν ἀπαίρειν τὸν
 κυβερνήτην. Ἐπεὶ δὲ εἰς Αἴγυπτον ἀφίκετο, καὶ τὸν Πτολεμαῖον
 ἐπύθετο λόγους παρ' Ἀντιγόνου καὶ πρεσβείας δεχόμενον, περὶ
 δὲ τοῦ Κλεομένου ἤκουσεν, ὅτι, τῶν Ἀχαιῶν προκαλουμένων
 αὐτὸν εἰς διαλύσεις, φοβοῖτο δι' ἐκείνην ἄνευ Πτολεμαίου κατα-
 θέσθαι τὸν πόλεμον, ἐπέστειλεν αὐτῷ τὰ τῇ Σπάρτῃ πρέποντα
 καὶ συμφέροντα πράττειν, καὶ μὴ διὰ μίαν γραῦν καὶ παιδά-
 ρια αἰεὶ δεδιέναι Πτολεμαῖον. Αὕτη μὲν οὖν παρὰ τὰς τύχας
 τοιαύτη λέγεται γεγενῆσθαι.

ΚΓ· Τοῦ δ' Ἀντιγόνου Τέγεαν μὲν παραλαβόντος, Ὀρχο-
 μενὸν δὲ καὶ Μαντίνειαν διαρπάσαντος, εἰς αὐτὴν τὴν Λακω-
 νικὴν συνεσταλμένος ὁ Κλεομένης, τῶν μὲν εἰλώτων τοὺς πέντε
 μῶς Ἀττικὰς καταβαλόντας ἐλευθέρους ἐποίησεν καὶ τάλαντα
 πεντακόσια συνέλεξε. Δισχιλίους δὲ προσκλιθεπλίσας Μακεδο-
 νικῶς, ἀντίταγμα τοῖς παρ' Ἀντιγόνου λευκάσπισιν, ἔργον ἐπὶ
 νοῦν βάλλεται μέγα, καὶ πᾶσιν ἀπροσδόκητον. Ἡ Μεγάλη πόλις
 ἦν μὲν τότε καὶ καθ' ἑαυτὴν οὐδέν τι μείων, οὐδ' ἀσθενεστέρα
 τῆς Λακεδαιμόνος· εἶχε δὲ καὶ τὴν ἀπὸ τῶν Ἀχαιῶν καὶ τοῦ
 Ἀντιγόνου βοήθειαν, ἐν πλευραῖς καθεζομένου, καὶ δοκοῦντος
 ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἐπικεκλῆσθαι, μάλιστα τῶν Μεγαλοπολιτῶν
 σπουδασάντων. Ταύτην διαρπάσαι διανοηθεὶς ὁ Κλεομένης (οὐ
 γάρ ἐστιν, ὅ μᾶλλον ἔοικε τὸ ταχὺ καὶ ἀπροσδόκητον ἐκείνης
 τῆς πράξεως), ἡμερῶν πέντε σιτία λαβεῖν κελεύσας, ἐξῆγε τὴν
 δύναμιν ἐπὶ τὴν Σελλασίαν, ὡς τὴν Ἀργολικὴν κακουργήσων·
 ἐκεῖθεν τε καταβάς ἐπὶ τὴν Μεγαλοπολιτικὴν, καὶ δειπνοποιησά-
 μενος περὶ τὸ Ζοίτιον, εὐθὺς ἐπορεύετο τὴν δι' Ἐλισσώντος ἐπὶ
 τὴν πόλιν. Ἀποσχὼν δ' οὐ πολὺ, Παντέα μὲν, ἔχοντα δύο τάγ-
 ματα τῶν Λακεδαιμονίων, ἀπέστειλε καταλαβέσθαι κελεύσας

μεσοπύργιον, ὃ τῶν τειχῶν ἐρημότατον εἶναι τοῖς Μεγολοπολίταις ἐπυνθάνετο, τῇ δ' ἄλλῃ δυνάμει σχολαίως ἐπηκολούθει. Τοῦ δὲ Παντέως οὐ μόνον ἐκείνον τὸν τόπον, ἀλλὰ καὶ πολὺ μέρος τοῦ τείχους, ἀφύλακτον εὐρόντος, καὶ τὰ μὲν καθαιρουντος εὐθὺς, τὰ δὲ διασκάπτοντος, τῶν δὲ φρουρῶν, οἷς ἐνετυχε, πάντας ἀποκτείναντος, ἔφθασε προσμίζας ὁ Κλεομένης, καὶ πρὶν αἰσθῆσθαι τοὺς Μεγαλοπολίτας, ἔνδον ἦν μετὰ τῆς δυνάμεως.

ΚΔ. Φανεροῦ δὲ μόλις τοῦ κακοῦ γενομένου τῆς κατὰ τὴν πόλιν, οἱ μὲν εὐθὺς ἐξέπιπτον, ὅσα τυγχάνοι τῶν χρημάτων λαμβάνοντες. Οἱ δὲ συνεστρέφοντο μετὰ τῶν ὅπλων, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐνιστάμενοι καὶ προσβάλλοντες, ἐκείνους μὲν οὐκ ἴσχυσαν ἐκκρούσαι, τοῖς δὲ φεύγουσι τῶν πολιτῶν ἀσφαλῶς ἀπελθεῖν πρέσχον. ὥστε μὴ πλείονα τῶν χιλίων ἐγκαταληφθῆναι σώματα, τοὺς δ' ἄλλους ἅπαντας ὁμοῦ μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν φθᾶται δικφυγόντας εἰς Μεσσήνην. Ἐσώθη δὲ καὶ τῶν προσδοκηθούτων καὶ μαχομένων τὸ πλῆθος· ὀλίγοι δὲ παντάπῃσι ἤλωσαν, ὧν ἦν Λυσανδρίδας τε καὶ Θεαρίδας, ἄνδρες ἔνδοξοι καὶ δυνατοὶ μάλιστα τῶν Μεγαλοπολιτῶν. Διὸ καὶ λαβόντες αὐτοὺς εὐθὺς οἱ στρατιῶται τῷ Κλεομένει προσῆγον. Ὁ δὲ Λυσανδρίδας, ὡς εἶδε τὸν Κλεομένην πόρρωθεν, ἀναβοήσας· « Ἐξίστί σοι νῦν (εἶπεν), ὦ βασιλεῦ Λακεδαιμονίων, ἔργον » ἐπιδειξαμένῳ τοῦ πεπραγμένου κάλλιον καὶ βασιλικώτατον, » ἐνδοξοτάτῳ γενέσθαι ». Ὁ δὲ Κλεομένης ὑποτοπήσας αὐτοῦ τὴν ἐντευξίν· « Τί δ' (εἶπεν) ὦ Λυσανδρίδα, λέγεις; οὐ γὰρ » δὴ που με τὴν πόλιν ὑμῖν ἀποδοῦναι κελεύεις »; Καὶ ὁ Λυσανδρίδας· « Αὐτὸ μὲν οὖν (ἔφη), λέγω καὶ συμβουλεύω, μὴ » διχοθεῖραι πόλιν τηλικαύτην, ἀλλ' ἐμπλῆσαι φίλων καὶ συμ- » μάχων πιστῶν καὶ βεβαίων, ἀποδόντα Μεγαλοπολίταις τὴν » πατρίδα, καὶ σωτήρα δήμου τοσούτου γενόμενον ». Μικρὸν

οὖν ὁ Κλεομένης διασιωπήσας· « Χαλεπὸν μὲν (ἔφη) ταῦτά τω » πιστεῦσαι, νικάτω δὲ τὸ πρὸς δόξαν αἰεὶ μᾶλλον, ἢ τὸ λυσι- » τελές, παρ' ἡμῖν ». Καὶ ταῦτ' εἰπὼν ἀπέστειλε τοὺς ἄνδρας εἰς Μεσσήνην, καὶ κήρυκα παρ' ἐαυτοῦ, τοῖς Μεγαλοπολίταις ἀποδιδούς τὴν πόλιν ἐπὶ τῷ συμμάχους εἶναι καὶ φίλους, ἀποστάντας Ἀχαιῶν. Οὕτω δὲ τοῦ Κλεομένου εὐγνώμονα καὶ φιλόανθρωπα προτείναντος, οὐκ εἶασε τοὺς Μεγαλοπολίτας ὁ Φιλοποίμην ἐγκαταλιπεῖν τὴν πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς πίστιν, ἀλλὰ κατηγορῶν τοῦ Κλεομένου, ὡς οὐ ζητοῦντος ἀποδοῦναι τὴν πόλιν, ἀλλὰ προσλαβεῖν τοὺς πολίτας, ἐξέβαλε τὸν Θαρῖδαν καὶ τὸν Λυσανδρίδαν ἐκ τῆς Μεσσήνης. Οὗτος ἦν ὁ Φιλοποίμην, ὁ πρωτεύσας ὕστερον Ἀχαιῶν, καὶ μεγίστην κτησάμενος ἐν τοῖς Ἑλλησι δόξαν, ὡς ἰδίᾳ περὶ αὐτοῦ γέγραπται.

ΚΕ. Τούτων δὲ ἀπαγγελθέντων τῷ Κλεομένει, τετηρηκῶς τὴν πόλιν ἄθικτον καὶ ἀκέραιον, ὥστε μηδένα λαθεῖν μηδὲ τοῦλάχιστον λαβόντα, τότε παντάπασι τραχυθεὶς καὶ ἀγανακτήσας, τὰ μὲν χρήματα διήρπασεν, ἀνδριάντας δὲ καὶ γραφὰς ἀπέστειλεν εἰς Σπάρτην· τῆς δὲ πόλεως τὰ πλεῖστα καὶ μέγιστα μέρη κατασκάψας καὶ διαφθείρας, ἀνέξευξεν ἐπ' οἴκου, φοβούμενος τὸν Ἀντίγονον καὶ τοὺς Ἀχαιοὺς. Ἐπράχθη δ' οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν. Ἐτύγχανον μὲν γὰρ ἐν Αἰγίῳ βρυλῆν ἔχοντες. Ἐπεὶ δ' Ἄρατος ἀναβάς ἐπὶ τὸ βῆμα, πολὺν μὲν χρόνον ἔκλαιε, τὴν χλαμύδα θέμενος πρὸ τοῦ προσώπου· θαυμαζόντων δὲ καὶ λέγειν κελευόντων, εἶπεν, ὅτι Μεγάλη πόλις ἀπόλωλεν ὑπὸ Κλεομένων, ἡ μὲν Σύνοδος εὐθὺς διελύθη τῶν Ἀχαιῶν καταπλεγέντων τὴν ὀξύτητα καὶ τὸ μέγεθος τοῦ πάθους. Ὁ δ' Ἀντίγονος, ἐπιχειρήσας βοηθεῖν, εἴτα βραδέως αὐτῷ τῆς δυνάμεως ἐκ τῶν χειμαδίων ἀνισταμένης, ταύτην μὲν αὐθις ἐκέλευσε κατὰ χώραν μένειν, αὐτὸς δὲ παρῆλθεν εἰς Ἄργος, οὐ πολλοὺς ἔχων στρατιώτας μεθ' ἐαυτοῦ. Διὸ καὶ τὸ δεύτερον ἐγγείρημα ταῦ

Κλεομένους ἔδοξε μὲν τετολμῆσθαι παραβόλως καὶ μανικῶς, ἐπράχθη δὲ μετὰ πολλῆς προνοίας, ὥς φησι Πολύβιος. Εἰδὼς γὰρ εἰς τὰ χειμάρδια διεσπαρμένους κατὰ πόλεις, ὥς φησι, τοὺς Μακεδόνας, καὶ τὸν Ἀντίγονον οὐ πολλοὺς ἔχοντα μισθοφόρους, ἐν Ἄργει διαχειμάζοντα μετὰ τῶν φίλων, ἐνέβαλεν εἰς τὴν Ἀργείαν, λογιζόμενος, ἢ δι' αἰσχύνην τοῦ Ἀντιγόνου παροξυνθέντος ἐπικρατήσῃν, ἢ μὴ τολμήσαντα μάχεσθαι διαβαλεῖν πρὸς τοὺς Ἀργεῖους. Ὁ καὶ συνέβη. Διαφθειρομένης γὰρ τῆς χώρας ὑπ' αὐτοῦ, καὶ πάντων ἀγομένων καὶ φερομένων, οἱ μὲν Ἀργεῖοι δυσανασχετοῦντες ἐπὶ τὰς θύρας συνεστρέφοντο τοῦ βασιλέως, καὶ κατεβόων, μάχεσθαι κελεύοντες, ἢ τοῖς κρείττοσιν ἐξίστασθαι τῆς ἡγεμονίας· ὁ δ' Ἀντίγονος, ὡς ἔδει στρατηγὸν ἔμφρονα, τὸ κινδυνεῦσαι παραλόγως, καὶ προέσθαι τὴν ἀσφάλειαν, αἰσχρὸν, οὐ τὸ κακῶς ἀκούσαι παρὰ τοῖς ἐκτός, ἡγούμενος, οὐ προῆλθεν, ἀλλ' ἐνέμεινεν ἐν τοῖς αὐτοῦ λογισμοῖς. Ὁ δὲ Κλεομένης, ἄχρι τῶν τειχῶν τῷ στρατῷ προσελθὼν, καὶ καθυβρίσας, καὶ διαλυμηνάμενος ἀδεῶς, ἀνεχώρησεν.

ΚΓ. Ὀλίγῳ δ' ὕστερον αὖθις εἰς Τέγαν ἀκούσας προῖέναι τὸν Ἀντίγονον, ὡς ἐκεῖθεν εἰς τὴν Λακωνικὴν ἐμβαλοῦντα, ταχὺ τοὺς στρατιώτας ἀναλαβὼν, καὶ καθ' ἑτέρας ὁδοὺς παραλλάξας, ἅμ' ἡμέρᾳ πρὸς τῇ πόλει τῶν Ἀργείων ἀνεφάνη πορθῶν τὸ πεδίον, καὶ τὸν σῖτον οὐ κείρων, ὥσπερ οἱ λοιποὶ, δρεπάνας καὶ μυχαίραις, ἀλλὰ κόπτων ξύλοις μεγάλοις εἰς σχῆμα ῥομφαίας ἀπειργασμένοις, ὡς ἐπὶ παιδιᾷ χρωμένους ἐν τῷ πορεύεσθαι σὺν μηδενὶ πόνῳ πάντα συγκατατρίψαι καὶ διαφθεῖραι τὸν καρπὸν. Ὡς μὲν τοι κατὰ τὴν Κυλάραβιν γενόμενοι, τὸ γυμνάσιον, ἐπεχείρουν προσφέρειν πῦρ, ἐκώλυσε, ὡς καὶ τῶν περὶ Μεγάλην πόλιν ὑπ' ὀργῆς μᾶλλον, ἢ καλῶς, αὐτῷ πεπραγμένων. Τοῦ δ' Ἀντιγόνου πρῶτον μὲν εὐθὺς εἰς Ἄργος ἀναχω-

ρήσαντος, ἔκειτα τὰ ὄρη καὶ τὰς ὑπερβολὰς πάσας φυλακαῖς
καταλαβόντος, ἀμειβεῖν καὶ καταφρονεῖν προσποιούμενος, ἔπαμ-
ψε κήρυκας, τὰς κλεῖς ἀξίων τοῦ Ἡραίου λαβεῖν, ὅπως ἀπαλ-
λάττοιτο τῇ θεῷ θύσας. Οὕτω δὲ παίζας καὶ κατειρωνευσά-
μενος, καὶ τῇ θεῷ θύσας ὑπὸ τὸν νεῶν κεκλεισμένον, ἀπήγαγεν
εἰς Φλιοῦντα τὸν στρατὸν· ἐκείθεν δὲ τοὺς φρουροῦντας τὸ Ὀλό-
γουντον ἐξελάσας, κατέβη παρὰ τὸν Ὀρχομενόν· οὐ μόνον τοῖς
πολίταις φρόνημα καὶ θάρσος ἐμπεποιηκώς, ἀλλὰ καὶ τοῖς
πολεμίοις ἀνὴρ ἡγεμνικός δοκῶν εἶναι, καὶ πραγμάτων μεγά-
λων ἄξιος. Τὸ γὰρ ἐκ μιᾶς πόλεως ὁρμώμενον, ὁμοῦ τῇ Μα-
κεδόνων δυνάμει, καὶ Πελοποννησίοις ἅπασι καὶ χορηγία βα-
σιλικῇ πολεμεῖν, μὴ μόνον ἀνικτον διαφυλάττοντα τὴν Λα-
κωνικὴν, ἀλλὰ καὶ χώραν κακῶς ποιοῦντα τὴν ἐκείνων, καὶ
πόλεις αἰρουῦντα τηλικαύτας, οὐ τῆς τυχεύσεως ἐδόκει δεινό-
τητος εἶναι καὶ μεγαλοφροσύνης.

ΚΣ. Ἀλλ' ὁ πρῶτος τὰ χρήματα νεῦρα τῶν πραγμάτων προσ-
ειπὼν, εἰς τὰ τοῦ πολέμου πράγματα μάλιστα βλέψας τοῦτ' εἴ-
πεῖν ἔοικε. Καὶ Δημάδης, τὰς τριήρεις μὲν καθέλκειν καὶ πλη-
ροῦν ποτε τῶν Ἀθηναίων κελευόντων, χρήματα δ' οὐκ ἐχόντων·
» Πρῶτον ἐστὶν (ἔρη) τοῦ πρωρατεῦσαι τὸ φυράσαι ». Λέγεται
δὲ καὶ Ἀρχίδαμος ὁ παλαιός, ὑπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ Πελοποννησιακοῦ
πολέμου, κελευόντων εἰσφορὰς τάξει τῶν συμμάχων αὐτὸν,
εἰπεῖν, « Ὡς ὁ πόλεμος οὐ τεταγμένα σιτεῖται ». Καθάπερ
γὰρ οἱ σεσωματικηκότες ἀθλήται τῷ χρόνῳ καταδαροῦσι καὶ
καταγωνίζονται τοὺς εὐρύθμους καὶ τεχνίτας, οὕτως καὶ ὁ Ἀν-
τίγονος ἐκ πολλῆς ἀνυφέρων δυνάμεως πρὸς τὸν πόλεμον,
ἐξεπίνει καὶ κατήθλει τὸν Κλεομένην, γλίσχρως καὶ μόλις πορί-
ζοντα τοῖς ξένοις μισθὸν, καὶ τροφὴν τοῖς πολίταις. Ἐπεὶ τᾶλλα
γὰρ πρὸς τοῦ Κλεομένους ὁ χρόνος ἦν, τῶν οἴκοι πραγμάτων
ἀντισπώντων τὸν Ἀντίγονον. Βάρβαροι γὰρ περιέκοπτον ἀπόντος

καὶ κατέτρεχον τὴν Μακεδονίαν. Καὶ τότε δὴ παλὺς ἀνωθέν Ἰλλυριῶν ἐμβεβλήκει στρατὸς, ὃν οὐ πορθούμενοι μετεπέμποντο τὸν Ἀντίγονον οἱ Μακεδόνες. Καὶ παρ' ὀλίγον, εἰ πρὸ τῆς μάχης συνέτυχε ταῦτα τὰ γράμματα κομισθῆναι πρὸς αὐτὸν, εὐθὺς ἂν ἀπῆλθε, μακρὰ χεῖριν φράσας Ἀχαιοῖς. Ἀλλ' ἢ τὰ μέγιστα τῶν πραγμάτων κρίνουσα τῷ παρὰ μικρὸν τύχῃ τηλικαύτην ἀπεδείξατο ῥοπὴν καιροῦ καὶ δύναμιν, ὥστε, τῆς μάχης ἐν Σελλασίᾳ γενομένης, καὶ τοῦ Κλεομένους ἀποβεβληκότος τὴν δύναμιν καὶ τὴν πόλιν, εὐθὺς παρεῖναι τοὺς καλοῦντας τὸν Ἀντίγονον. Ὁ καὶ μάλιστα τὴν δυστυχίαν τοῦ Κλεομένους οἰκτροτέραν ἐποίησεν. Εἰ γὰρ ἡμέρας δύο μόνας ἐπέσχε καὶ παρήγαγε φυγομαχῶν, οὐκ ἂν ἐδέησεν αὐτῷ μάχης, ἀλλ', ἐφ' οἷς ἠδοῦλετο, διηλλάγη πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, ἀπελθόντων τῶν Μακεδόνων· νῦν δ' ὥσπερ εἴρηται, διὰ τὴν ἀχρηματίαν ἐν τοῖς ὅπλοις τὸ πᾶν θέμενος, ἠναγκάσθη δισμυρίοις, ὡς Πολύβιος φησι, πρὸς τρισμυρίους ἀντιπαρατάξεσθαι.

ΚΗ. Καὶ θαυμαστὸν μὲν ἐν τῷ κινδύνῳ παρασχὼν ἑαυτὸν στρατηγὸν, ἐκθύμοις δὲ χρησάμενος τοῖς πολίταις, οὐ μὴν οὐδὲ τῶν ξένων μεμπτῶς ἀγωνισαμένων, τῷ τρόπῳ τῆς ὀπλίσεως καὶ τῷ βάρει τῆς ὀπλιτικῆς φάλαγγος ἐξεθλίβη. Φύλαρχοι δὲ καὶ προδοσίαν γενέσθαι φησὶ τὴν μάλιστα τῷ Κλεομένει τὰ πράγματα διεργασαμένην. Τοῦ γὰρ Ἀντιγόνου τοὺς Ἰλλυριοὺς καὶ τοὺς Ἀκαρνᾶνας ἐκπεριελθεῖν κρύφα κελεύσαντος, καὶ κυκλώσασθαι θάτερον κέρας, ἐφ' οὗ τεταγμένος ἦν Εὐκλείδας, ὁ τοῦ Κλεομένους ἀδελφός, εἴτα τὴν ἄλλην ἐπὶ μάχῃ δύναμιν ἐκτάτοντος ἀπὸ σκοπῆς θεωρῶν ὁ Κλεομένης, ὡς οὐδαμοῦ τὰ ὅπλα τῶν Ἰλλυριῶν καὶ τῶν Ἀκαρνάνων κατεῖδεν, ἐφοβήθη, μὴ πρὸς τι τοιοῦτον αὐτοῖς ὁ Ἀντίγονος κέχρηται. Καλέσας δὲ Δαμοτέλην, τὸν ἐπὶ τῆς κρυπτείας τεταγμένον, ὁρᾶν ἐκέλευε καὶ ζητεῖν, ὅπως ἔχει τὰ κατὰ νότον καὶ κύκλῳ τῆς παρατάξεως. Τοῦ δὲ

Δαμοτέλους (ἦν γὰρ, ὡς λέγεται πρότερον χρήμασιν ὑπ' Ἀντιγό-
νου διεσθαρμένος) ἀμελεῖν ἐκείνων εἰπόντος, ὡς καλῶς ἐχόντων,
τοῖς δὲ συνάπτουσιν ἐξ ἐναντίας προσέχειν, καὶ τούτους ἀμύνε-
σθαι, πιστεύσας ἐπὶ τὸν Ἀντίγονον ἐχώρει, καὶ τῇ ῥύμῃ τῶν
περὶ αὐτὸν Σπαρτιατῶν ὡσάμενος τὴν φάλαγγα τῶν Μακεδόνων,
ἐπὶ πέντε πού σταδίους ὑποχωρούντων, ἐκδιχζόμενος καὶ κρατῶν
ἠκολούθησεν. Εἵτα, τῶν περὶ τὸν Εὐκλείδαν ἀπὸ θατέρου κυ-
κλωθέντων, ἐπιστάς, καὶ κατὰ τὸν κίνδυνον· « Οἴχη μοι,
» φίλτατε ἀδελφε (εἶπεν), οἴχη, γενναῖος ὢν, καὶ παισὶ ζηλωτὸς
» Σπαρτιατῶν, καὶ γυναιξὶν αἰόδιμος ». Οὕτω δὲ τῶν περὶ
τὸν Εὐκλείδαν ἀναιρεθέντων, καὶ τῶν ἐκείθεν, ὡς ἐκράτουν,
ἐπιφερομένων, ταραττομένους ὄρων τοὺς στρατιώτας, καὶ μένειν
οὐκέτι τολμῶντας, ἔσωζεν ἑαυτὸν. Ἀποθανεῖν δὲ καὶ τῶν ξένων
πολλοὺς λέγουσι καὶ Λακεδαιμονίους ἅπαντας, πλὴν διακοσίων,
ἐξακισχιλίου ὄντας.

ΚΘ. Ἐπεὶ δ' εἰς τὴν πόλιν ἀφίκετο, τοῖς μὲν ἀπαντήσασιν τῶν
πολιτῶν παρήγει δέχεσθαι τὸν Ἀντίγονον, αὐτὸς δ' εἶπεν, εἴτε
ζῶν, εἴτ' ἀποθανὼν, ὁ μέλλοι τῇ Σπάρτῃ συνοίσειν, τοῦτο πρά-
ξειν. Ὄρων δὲ τὰς γυναῖκας τοῖς μετ' αὐτοῦ πεφευγόσι προσρε-
χούσας, καὶ δεχομένας τὰ ὄπλα, καὶ ποτὸν προσφερούσας, αὐτὸς
εἰσῆλθε μὲν εἰς τὴν οἰκίαν τὴν ἑαυτοῦ, τῆς δὲ παιδείσκης, ἣν
εἶχεν, ἐλευθέραν οὔσαν, ἐκ Μεγάλης πόλεως ἀνειληφώς μετὰ
τὴν τῆς γυναικὸς τελευτὴν, ὡς εἴθιστο, προσιούσης καὶ βουλο-
μένης ἀπὸ στρατείας ἥκοντα θεραπεύειν, οὔτε πιεῖν ἐκδεδιψηκῶς
ὑπέμεινεν, οὔτε καθίσαι κεκμηκῶς, ἀλλ', ὥσπερ ἐτύγχανε, τεθω-
ρακισμένος τῶν κινόνων τινὶ τὴν χεῖρα προσβαλὼν πλαγίαν, καὶ
τὸ πρόσωπον ἐπὶ τὸν πῆχυν ἐπιθείς, καὶ χρόνον οὐ πολὺν διανα-
παύσας τὸ σῶμα, καὶ τῇ διανοίᾳ περιδραμὼν ἅπαντας τοὺς λογι-
σμοὺς, ὥρμησε μετὰ τῶν φίλων εἰς τὸ Γύθιον. Κάκειθεν ἐπι-
βάντες ἐπ' αὐτὸ τοῦτο παρεσκευασμένων πλοίων, ἀνήχθησαν.

Λ. Ὁ δ' Ἀντίγονος, ἐξ ἐφόδου παραλαβὼν τὴν πόλιν, καὶ χρησάμενος τοῖς Λακεδαιμονίοις φιλανθρώπως, καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς Σπάρτης οὐ προπηλακίσας, οὐδ' ἐνυβρίσας, ἀλλὰ καὶ νόμους καὶ πολιτείαν ἀποδοὺς, καὶ τοῖς θεοῖς θύσας, ἀνεχώρησεν ἡμέρᾳ τρίτῃ, πυθόμενος ἐν Μακεδονίᾳ πολὺν πόλεμον εἶναι, καὶ πορθεῖσθαι τὴν χώραν ὑπὸ τῶν βαρβάρων. Ἢδη δὲ καὶ τὸ νόσημα κατεῖχεν αὐτὸν, εἰς φθίσιν ἐκβεβηκὸς ἰσχυρὰν καὶ κατάρρουν σύντονον. Οὐ μὲν ἀπεῖπεν, ἀλλ' ἀντήρκεσε πρὸς τοὺς οἰκείους ἀγῶνας, ὅσον ἐπὶ νίκη μεγίστῃ καὶ φόνῳ πλείῳ τῶν βαρβάρων εὐκλεέστερον ἀποθανεῖν. Ὡς μὲν εἰκὸς ἐστὶ, καὶ λέγουσιν οἱ περὶ Φύλαρχον, αὐτῇ τῇ περὶ τὸν ἀγῶνα κραυγῇ τὸ σῶμα προσανάρρηξας· ἐν δὲ ταῖς λέσχαῖς ἦν ἀκρύειν, ὅτι βοῶν μετὰ τὴν νίκην ὑπὲρ χαρᾶς· « Ὡ καλῆς ἡμέρας· » πληθὸς αἵματος ἀνήγαγε, καὶ πυρέξας συντόνωσ, ἐτελεύτησε. Ταῦτα μὲν τὰ περὶ Ἀντίγονον.

ΛΑ. Κλεομένης δὲ, πλέων ἀπὸ Κυθήρων, εἰς νῆσον ἐτέραν, Αἰγιλίαν, κατέσχεν. Ὅθεν εἰς Κυρήνην περαιουσθαι μέλλοντος αὐτοῦ, τῶν φίλων εἰς, ὄνομα Θηρυκίων, ἀνὴρ πρὸς τε τὰς πράξεις φρονήματι κεκρημένος μέγας, καὶ τοῖς λόγοις γεγωνώς τις ὑψηλὸς ἀεὶ καὶ μέγαλαυχος, ἐντυχὼν αὐτῷ κατ' ἰδίαν· « Τὸν » μὲν κάλλιστον (εἶπεν), ὃ βασιλεῦ, θάνατον ἐν τῇ μάχῃ » προηκάμεθα. Καίτοι πάντες ἤκουσαν ἡμῶν λεγόντων, ὥς » οὐχ' ὑπερβήσεται τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιατῶν Ἀντίγονος, εἰ » μὴ νεκρόν. Ὁ δὲ δεύτερος δόξῃ καὶ ἀρετῇ νῦν ἔτι πάρεστιν ἡμῖν. » Ποῦ πλέομεν ἀλογίστως, ἀποφεύγοντες ἐγγὺς ὄντα, καὶ μακρὰν » διώκοντες; εἰ γὰρ οὐκ αἰσχρὸν ἐστὶ δουλεύειν τοῖς ἀπὸ Φιλίππου καὶ Ἀλεξάνδρου τοὺς ἀπ' Ἡρακλέους, πλοῦν πολὺν κερ- » δανοῦμεν Ἀντιγόνῳ παραδόντες ἑαυτοὺς, ὃν εἰκὸς ἐστὶ Πτο- » λεμαίου διαφέρειν, ὅσον Αἰγυπτίῳ Μακεδόνας. Εἰ δ' ὑπ' » ὧν κεκρατήμεθα τοῖς ὅπλοις, οὐκ ἀξιοῦμεν ἄρχεσθαι, τί τὸν

» μὴ νενικηκότα δεσπότην ποιοῦμεν αὐτῶν; ἢ ἀνθ' ἑνὸς δυοῖν
 » κακίους φανῶμεν. Ἀντίγονον μὲν φεύγοντες, Πτολεμαῖον δὲ
 » κολακεύοντες; ἢ διὰ τὴν μητέρα φήσομεν εἰς Αἴγυπτον ἵκειν;
 » καλὸν μέντ' ἂν αὐτῇ θέαμα γένοιτο καὶ ζηλωτὸν ἐπιδείκνυ-
 » μένη ταῖς Πτολεμαίου γυναῖξιν αἰχμάλωτον ἐκ βασιλέως καὶ
 » φυγάδα τὸν υἱόν. Οὐχ ἕως ἔτι τῶν ἰδίων ξιφῶν ἄρχομεν,
 » καὶ τὴν Λακωνικὴν ἀφοροῦμεν, ἐνταῦθα τῆς τύχης ἀπαλλά-
 » ξαντες ἑαυτοὺς, ἀπολογησόμεθα τοῖς ἐν Σελλασίᾳ κειμέ-
 » νοις ὑπὲρ τῆς Σπάρτης; ἀλλ' ἐν Αἰγύπτῳ καθεδούμεθα,
 » πυκνυόμενοι, τίνα τῆς Λακεδαιμόνος σατράπην Ἀντίγονος
 » ἀπολέλοιπε»; Τοιαῦτα τοῦ Θηρυκίου εἰπόντος, ὁ Κλεομένης
 ἀπεκρίνατο. « Τῶν ἀνθρωπίνων τὸ ῥᾶσον, ὦ πονηρὲ, καὶ πᾶσιν
 » ἐν ἐτοίμῳ διώκων, ἀποθανεῖν, ἀνδρείος εἶναι δοκεῖς, φεύ-
 » γων αἰσχίονα φυγὴν τῆς πρότερον. Πολεμίοις μὲν γὰρ ἐνέδωκαν
 » ἤδη καὶ κρείττονες ἡμῶν, ἢ τύχῃ σφαλέντες, ἢ βιασθέντες
 » ὑπὸ πλῆθους· ὁ δὲ πρὸς πόρους καὶ ταλαιπωρίαις, ἢ δόξας
 » καὶ φόβους ἀνθρώπων ἀπαγορεύων, ἡττᾶται τῆς ἑαυτοῦ
 » μαλακίας. Δεῖ γὰρ τὸν αὐθαίρετον θάνατον εὖ φυγὴν εἶναι
 » πράξαι, ἀλλὰ πράξιν. Αἰσχροὺς γὰρ ζῆν μόνους ἑαυτοῖς καὶ
 » ἀποθνήσκειν· ἐρ' ὁ νῦν σὺ παρακαλεῖς ἡμᾶς, σπεύδων ἀπ-
 » ἀλλαγῆναι τῶν παρόντων, καλὸν δ' οὐδὲν, οὐδὲ χρησίμον,
 » ἄλλο διαπραττόμενος. Ἐγὼ δὲ καὶ σὲ ἑμαυτὸν οἶμαι δεῖν
 » τὰς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐλπίδας μὴ καταλιπεῖν ὅπου δ' ἂν
 » ἡμᾶς ἐκεῖναι καταλίπωσι, ῥᾶς βουλομένοις ἀποθανεῖν ὑπάρ-
 » ξει». Πρὸς ταῦτα Θηρυκίων οὐδὲν ἀντειπὼν, ὅτε πρῶτον
 ἔσχε καιρὸν ἀποσῆναι τοῦ Κλεομένου, ἐκτραπόμενός παρὰ τὸν
 αἰγιαλὸν, ἔσφαξεν ἑαυτόν.

ΑΒ. Ὁ δὲ Κλεομένης, ἀπὸ τῶν Αἰγυπτίων ἀναχθεὶς, τῇ Λιβύῃ
 προσέβαλε· καὶ διὰ τῶν βασιλικῶν παραπεμπόμενος, ἦκεν εἰς
 Ἀλεξάνδρειαν. Ὁφθείς δὲ τῷ Πτολεμαίῳ, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐτύγ-

χανε κοινῶς φιλανθρώπου καὶ μετρίου πρὸς αὐτόν· ἐπεὶ δὲ, γνώμης διδοῦς· πεῖραν, ἀνὴρ ἐφαίνετο ἔμφρων, καὶ τῆς καθ' ἡμέραν ὀμιλίας αὐτοῦ τὸ Λακωνικὸν καὶ ἀφελές τὴν χάριν ἐλευθέριον εἶχε, καὶ τὴν εὐγένειαν οὐδαμῇ καταισχύνων, οὐδὲ καμπτόμενος ὑπὸ τῆς τύχης, τῶν πρὸς ἡδονὴν καὶ κυλακείαν διαλεγομένων πιθανώτερος ἐφαίνετο· πολλὴ μὲν αἰδώς καὶ μετάνοια τὸν Πτολεμαῖον εἶχεν, ἀνδρὸς ἀμελήσαντα τοιούτου, καὶ προέμενον τῷ Ἀντιγόνῳ, δόξαν ἅμα κεκτημένῳ τηλικαύτην καὶ δύναμιν. Ἀναλαμβάνων δὲ τιμαῖς καὶ φιλοπροσύναις τὸν Κλεομένην παρεθάρρυνεν, ὥς μετὰ νεῶν καὶ χρημάτων ἀποσελῶν αὐτὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ καταστήσων εἰς τὴν βασιλείαν. Ἐδίδου δὲ καὶ σύνταξιν αὐτῷ, τέσσαρα καὶ εἴκοσι τάλαντα καθ' ἕκασον ἐνιαυτόν. Ἀφ' ὧν ἐκεῖνος αὐτὸν καὶ τοὺς φίλους εὐτελῶς καὶ σωφρόνως διοικῶν, τὰ πλεῖστα κατανήλισκεν εἰς φιλανθρωπίας καὶ μετὰδόσεις τῶν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος εἰς Αἴγυπτον ἐκπεπτωκότων.

ΛΓ. Ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος Πτολεμαῖος, πρὶν ἐκτελέσαι τῷ Κλεομένει τὴν ἐκπεμψιν, ἐτελεύτησε· τῆς δὲ βασιλείας εὐθύς εἰς πολλὴν ἀσέλγειαν καὶ παρηνίαν καὶ γυναικοκρασίαν ἐμπεισούσης, ἡμελεῖτο καὶ τὰ τοῦ Κλεομένου. Ὁ μὲν γὰρ βασιλεὺς αὐτὸς οὕτω διέφθαρτο τὴν ψυχὴν ὑπὸ γυναικῶν καὶ πότων, ὥς, ὁπότε νήφοι μάλισα, καὶ σπουδαιότατος αὐτοῦ γένοιτο, τελετὰς τελεῖν, καὶ τύμπανον ἔχων ἐν τοῖς βασιλείοις ἀγείρειν, τὰ δὲ μέγιστα τῆς ἀρχῆς πράγματα διοικεῖν Ἀγαθόκλειαν, τὴν ἐρωμένην τοῦ βασιλέως, καὶ τὴν τυχῆς μητέρα καὶ πορνόβοσκον, Οἰάνθην. Ὅμως δ' οὖν ἔδοξέ τις ἐν ἀρχῇ καὶ τοῦ Κλεομένου χρειά γεγενέναι. Δεδιώς γὰρ Μάγαν, τὸν ἀδελφόν, Πτολεμαῖος, ὥς ἰσχύοντα διὰ τῆς μητρὸς ἐν τῷ στρατιωτικῷ, τὸν Κλεομένην προσελάμβανε, καὶ μετεδίδου τῶν ἀπορρήτων συνεδρίων, βουλευόμενος ἀνελεῖν τὸν ἀδελφόν. Ὁ δὲ, καίπερ

ἀπάντων τοῦτο πράττειν κελεύοντων, μόνος ἀπηγόρευσεν, εἰπὼν, ὥς μᾶλλον, εἰ δυνατόν ἦν, ἔδει φύσαι τῷ βασιλεῖ πλείονας ἀδελφοὺς, πρὸς ἀσφάλειαν καὶ διαμονὴν τῶν πραγμάτων. Σωσιδίου δὲ, τοῦ πλείστον ἐν τοῖς φίλοις δυνάμενον, φήσαντος, οὐκ εἶναι τὰ τῶν μισθοφόρων αὐτοῖς βέβαια, τοῦ Μάχα ζῶντος, ἀμελεῖν ἐκέλευεν ὁ Κλεομένης ἐνεκά γε τούτου· πλείους γάρ, ἢ τρισχιλίους, τῶν ξένων εἶναι Πελοποννησίους προσέχοντας αὐτῷ, καὶ μόνον νεύσῃ, προθύμως μετὰ τῶν ὅπλων πρὸς τοὺς Κλεομένους. Οὗτος ὁ λόγος τότε μὲν οὐ σμικρὰν τῷ Κλεομένει καὶ πίστιν εὐνοίας καὶ δόκησιν ἰσχύος προσέθηκεν· ὕστερον δὲ, τοῦ Πτολεμαίου τῆς ἀθηνείας ἐπιτεινούσης τὴν δειλίαν, καὶ, καθάπερ εἶωθεν ἐν τῷ μηδὲν φρονεῖν, τοῦ πάντα δεδοικέναι καὶ πᾶσιν ἀπιστεῖν ἀσφαλεστάτου δοκοῦντος εἶναι, φοβερόν ἐποίει τὸν Κλεομένην τοῖς αὐλικοῖς, ὥς ἰσχύοντα παρὰ τοῖς ξένοις. Καὶ πολλῶν ἦν ἀκούειν λεγόντων, ὅτι οὗτος ὁ λέων ἐν τούτοις τοῖς προβάτοις ἀναστρέφεται. Τῷ γὰρ ὄντι τοιοῦτον διέφαινεν ἦθος ἐν τοῖς βασιλικοῖς ὑποβλέπων ἀτρέμα καὶ περισκοπῶν τὰ πραττόμενα.

ΑΔ. Ναῦς μὲν οὖν αἰτῶν καὶ στρατιάν ἀπεῖπε· πυθανόμενος δὲ, τεθνάναι τὸν Ἀντίγονον, Αἰτωλικῷ δὲ πλέμῳ συμπετλέχθαι τοὺς Ἀχαιοὺς, τὰ δὲ πράγματα ποθεῖν αὐτὸν καὶ παρακαλεῖν ἐκεῖ, ἐν ταρχῇ καὶ διασπασμῷ τῆς Πελοποννήσου γεγεννημένης, ἡζίου μὲν μόνος ἀποσταλῆναι μετὰ τῶν φίλων, ἔπειθε δ' οὐδένα, τοῦ μὲν βασιλέως οὐκ εἰσακούοντος, ἀλλ' ἐν γυναιξὶ καὶ θιάσοις καὶ κώμοις συνέχοντος ἑαυτόν. Ὁ δὲ τῶν ὄλων προσεττηκῶς καὶ προβουλεύων Σωσιδίου, μένοντα μὲν τὸν Κλεομένην παρὰ γνώμην, ἡγεῖτο δυσμεταχείριστον εἶναι καὶ φοβερόν, ἀφελόντα δὲ, τολμηρόν, ἄνδρα καὶ μεγαλοπράγμονα, καὶ τῆς βασιλείας νοσοῦσης θεατὴν γεγεννημένον. Οὐδὲ γὰρ αἱ δωρεαὶ κατεπράυνον αὐτόν, ἀλλ' ὥσπερ τὸν Ἄπιν, ἐν

ἀφθόνοις διαιτώμενον καὶ τρυφᾶν δοκοῦντα, τοῦ κατὰ φύσιν βίου καὶ δρόμων ἀρέτων καὶ σκιρτήσεων ἡμερος ἔχει, καὶ δῆλός ἐστι δυσανασχετῶν τὴν ἐν ταῖς χερσὶ τῶν ἱερέων διατριβήν, οὕτως ἐκείνον οὐδὲν ἤρεσκε τῶν μαλθακῶν,

——— ἀλλὰ φθινύσκει φίλον κῆρ,

ὥσπερ Ἀχιλλεὺς,

Αὐθι μένων, παθέσκει δ' αὐτὴν τε πτόλεμόν τε.

ΛΕ. Τοιούτων δὲ τῶν κατ' αὐτὸν ὄντων πραγμάτων, ἀφικνεῖται Νικαγόρας ὁ Μεσσήμιος εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἀνὴρ μισῶν μὲν τὸν Κλεομένην, προσποιούμενος δὲ φίλος εἶναι· χωρίον δὲ ποτε καλὸν αὐτῷ πεπρακώς, δι' ἀπορίαν, οἶμαι, καὶ δι' ἀσχυρίαν, ὡς ἔοικε, καὶ διὰ πολέμου οὐκ ἀπειληρῶς τὸ ἀργύριον. Τοῦτον οὖν ἐκδιδόνοντα τότε τῇ, ὁλκάδος ἰδὼν ὁ Κλεομένης (ἔτυχε γὰρ ἐν τῇ κρηπίδι τοῦ λιμένος περιπατῶν) ἠσπάζετο προθύμως, καὶ, τίς αὐτὸν εἰς Αἴγυπτον ἄγοι πρόφασιν, ἡρώτα. Τοῦ δὲ Νικαγόρου φιλοφρόνως ἀντασπάζομένου, καὶ φήσαντος ἵππους ἄγειν τῷ βασιλεῖ καλοῦς τῶν πολεμιπτηρίων, γελάτας ὁ Κλεομένης· « Ἐβουλόμην ἂν (ἔφη) σε μᾶλλον ἥκειν » ἄγοντα σαμβουκιστρίας καὶ κιθαρίδους· ταῦτα γὰρ νῦν μάλιχα » κατεπείγει τὸν βασιλέα ». Καὶ ὁ Νικαγόρας τότε μὲν ἐμειδίασεν· ἡμέραις δ' ὕστερον ὀλίγαις ὑπομνήσας τοῦ χωρίου τὸν Κλεομένην, νῦν γοῦν ἐδεῖτο τὴν τιμὴν ἀπολαβεῖν, ὡς οὐκ ἂν ἐνοχλήσας, εἰ μὴ περὶ τὴν τῶν φορτίων διάλειψιν οὐ μετρίως ἐζημιούτο. Τοῦ δὲ Κλεομένου φήσαντος, οὐδὲν αὐτῷ περιεῖναι τῶν δεδομένων, λυπηθεὶς ὁ Νικαγόρας, ἐκφέρει τῷ Σωσιβίῳ τὸ σκῶμμα τοῦ Κλεομένου. Ὁ δὲ καὶ τοῦτο μὲν ἀσμένως ἔλαβεν, ἐκ δὲ μεΐζονος αἰτίης τὸν βασιλέα παραξύνει ζητῶν, ἔπεισε τὸν Νικαγόραν ἐπιστολὴν γράψαντα κατὰ τοῦ Κλεομένου ἀπολιπεῖν, ὡς ἐγνωκότος, εἰ λάβοι τριήρεις καὶ στρατιώτας παρ' αὐτοῦ, Κυρήνην κατασχεῖν. Ὁ μὲν οὖν Νικαγόρας ταῦτα γρά-

ψας ἀτέπλευσε· τοῦ δὲ Σωσιβίου μετὰ τέσσαρας ἡμέρας τὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Πτολεμαῖον ἀνενεγκόντος, ὡς ἀρτίως αὐτῷ δεδομένην, καὶ παροξύναντος τὸ μεριάκιον, ἔδοξε εἰς οἰκίαν μεγάλην εἰσαγαγεῖν τὸν Κλεομένην, καὶ τὴν ἄλλην ὁμοίως παρέχοντας δίαιταν ἐξόδων εἶργειν.

ΑΓ. Ἦν μὲν οὖν καὶ ταῦτα λυπηρὰ τῷ Κλεομένει, μοχθηροτέρως δὲ τὰς περὶ τοῦ μέλλοντος ἐλπίδας ἔσχεν ἐκ τοιαύτης συντυχίας. Πτολεμαῖος ὁ Χρυσέρμου, φίλος ὢν τοῦ βασιλέως, πάντα τὸν χρόνον ἐπεικῶς διελέκτο τῷ Κλεομένει, καὶ συνηθαί τις ὑπῆρχεν αὐτοῖς καὶ παρρησία πρὸς ἀλλήλους. Οὗτος οὖν τότε, τοῦ Κλεομένου δεηθέντος ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν, ἦλθε μὲν καὶ διελέχθη μέτρια, τὸ ὑποπτον ἐξαιρῶν, καὶ περὶ τοῦ βασιλέως ἀπολογούμενος· ἀπὼν δὲ πάλιν ἐκ τῆς οἰκίας, καὶ μὴ προνοήσας ἐξόπισθεν ἄχρι τῶν θυρῶν ἐπικολουθοῦντα τὸν Κλεομένην, πικρῶς ἐπετίμησε τοῖς φύλαξιν, ὡς δὴ μέγα θηρίον καὶ δυστήρητον ἀμελῶς φυλλάτουσι καὶ ῥαθύμως. Τούτων ὁ Κλεομένης αὐτήκοος γενόμενος, καὶ, πρὶν αἰσθῆσθαι τὸν Πτολεμαῖον, ἀναχωρήσας, ἔρρασε τοῖς φίλοις. Εὐθὺς οὖν πάντες, ἃς πρότερον εἶχον, ἐλπίδας ἐκβαλόντες, πρὸς ὀργὴν ἐβουλεύσαντο, τοῦ Πτολεμαίου τὴν ἀδικίαν ἀμυνάμενοι καὶ τὴν ὕβριν, ἀξίως τῆς Σπάρτης ἀποθνεῖν, καὶ μὴ περιμένειν, ὥσπερ ἱερῆα πιαθέντας, κατακοπῆναι. Δεινὸν γάρ, εἰ τὰς πρὸς Ἀντίγονον, ἄνδρα πολεμιστὴν καὶ δραστήριον, διαλύσεις ὑπεριδὼν Κλεομένης, κάθηται μητραγύρτου βασιλέως σκολὴν ἀναμένων, ὅταν πρῶτον ἀπόθῃται τὸ τύμπανον καὶ καταπαύσῃ τὸν θίασον, ἀποκτενοῦντος αὐτόν.

ΑΔ. Ἐπεὶ δ' ἔδοξε ταῦτα, καὶ κατὰ τύχην ὁ Πτολεμαῖος εἰς Κάνωδον ἐξώρμησε, πρῶτον μὲν διέδωκεν λόγον, ὡς παρὰ λούιτο τῆς φυλακῆς ὑπὸ τοῦ βασιλέως· ἔπειτα, ἐν τινος ἔθους βασιλικοῦ τοῖς μέλλουσιν ἐξ εἰρκτῆς ἀπολύεσθαι δείκνου τε

πεμπομένου καὶ ξενίων, οἱ φίλοι πολλὰ τοιαῦτα τῷ Κλεομένει παρασκευάσαντες ἔξωθεν εἰσέπεμψαν, ἑξαπατῶντες τοὺς φύλακας, οἰομένους ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀπεσάλλθαι. Καὶ γὰρ ἔθυε καὶ μετεδίδου τούτων ἀφθόνως αὐτοῖς, ἐπιτιθεῖς σφάνους, καὶ κατακλιθεῖς εἰσιᾶτο μετὰ τῶν φίλων. Λέγεται δὲ τάχιον ἢ διεγνώκει, πρὸς τὴν πρᾶξιν ὀρμῆσαι, συναισθόμενος οἰκέτην, ἓνα τῶν συνειδότην τὴν πρᾶξιν, ἔξω παρὰ γυναικὶ κεκοιμημένον, ἧς ἦρα. Καὶ φοβηθεὶς μῆνυσιν, ἐπειδὴ μέσον ἡμέρας ἦν, καὶ τοὺς φύλακας ἤσθετο καθεύδοντας ὑπὸ τῆς μέθης, ἐνδυσάμενος τὸν χιτῶνα, καὶ τὴν δεξιὰν ἐκ τοῦ δεξιοῦ παραλυσάμενος ὤμου, γυμνῷ τῷ ξίφει μετὰ τῶν φίλων ἐξεπήδησεν ἐνσκευασμένων ὁμοίως, δεκατριῶν ὄντων. Ἰππότας δὲ, χωλὸς ὢν, τῇ μὲν πρώτῃ συνεξέπεσεν ὀρμῇ προθύμως, ὥς δ' ἐώρα σχολαίτερον πορευομένους δι' αὐτὴν, ἐκέλευσεν ἀνελεῖν, καὶ μὴ διαφθεῖρειν τὴν πρᾶξιν, ἄχρηστον ἄνθρωπον περιμένοντα. Ἔτυχε δὲ τῶν Ἀλεξανδρέων τις ἵππον ἄγων παρὰ τὰς θύρας τοῦτον ἀρελόμενος, καὶ τὸν Ἰππόταν ἀναβαλόντες, ἐφέροντο δρόμῳ διὰ τῶν σενωπῶν, καὶ παρεκάλουν τὸν ὄχλον ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν. Τοῖς δὲ τοσοῦτον, ὥς ἔοικεν, ἀλκῆς μετῆν, ὅσον ἐπαινεῖν καὶ θαυμάζειν τὴν τοῦ Κλεομένου τολμᾶν, ἀκολουθεῖν δὲ καὶ βοηθεῖν οὐδεὶς ἐθάρρει. Τὸν μὲν οὖν Χρυσέρμου Πτολεμαῖον ἐκ τῆς αὐλῆς ἐξίόντα τρεῖς εὐθύς προσπεσόντες ἀπέκτειναν· ἐτέρου δὲ Πτολεμαίου, τοῦ φυλάσσοντος τὴν πόλιν, ἐλαύνοντος ἄρματι πρὸς αὐτοὺς, ὀρμήσαντες ἐναντίον, τοὺς μὲν ὑπηρέτας καὶ δορυφόρους διεσκέδασαν, αὐτὸν δὲ κατασπᾶσαντες ἀπὸ τοῦ ἄρματος ἀπέκτειναν. Εἴτα πρὸς τὴν ἄκραν ἐχώρουν, ἀναρῶντες διανοούμενοι τὸ δεσποτήριον, καὶ χρήσασθαι τῷ πλήθει τῶν δεδεδεμένων. Ἐφθασαν δὲ φραζάμενοι καλῶς οἱ φύλακες. Ὡς καὶ ταύτης ἀποκρουσθέντα τῆς πείρας τὸν Κλεομένην διαφέρεσθαι καὶ πλανᾶσθαι κατὰ τὴν πόλιν,

οὐδενὸς αὐτῷ προσχωροῦντος, ἀλλὰ φευγόντων καὶ φοβουμένων ἀπάντων. Οὕτως οὖν ἀποσὰς, καὶ πρὸς τοὺς φίλους εἰπὼν· « Οὐδὲν ἦν ἄρα θαυμαστὸν, ἄρχειν γυναῖκας ἀνθρώπων φευγόντων τὴν ἐλευθερίαν », παρεκάλεσε πάντας ἀξίως αὐτοῦ καὶ τῶν πεπραγμένων τελευτᾶν. Καὶ πρῶτος μὲν Ἰππότας ὑπὸ τῶν νεωτέρων τινὸς ἐπλήγη δεηθεὶς, ἔπειτα τῶν ἄλλων ἕκαστος εὐκόλως καὶ ἀδεῶς ἑαυτὸν ἀποσφάττει, πλὴν Παντέως, τοῦ πρώτου Μεγάλην πόλιν καταλαβόντος. Τοῦτον δὲ κάλλιπον ὥρα καὶ πρὸς τὴν ἀγωγὴν εὐφύεσθαι τῶν νέων γενόμενον, ἐρώμενον ἐσχηκὼς ὁ βασιλεὺς, ἐκέλευεν, ὅταν αὐτὸν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἴδῃ πεπτωκότας, οὕτω τελευτᾶν. Ἦδη δὲ κειμένων ἀπάντων, ἐπιπορευόμενος ὁ Παντεὺς, καὶ τῷ ξιφιδίῳ παρὰ πτόμενος καθ' ἕκαστον, ἀπεπειράτο, μὴ τις διαλανθάνοι ζῶν. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὸν Κλεομένην νύξας παρὰ τὸ σφυρὸν εἶδε συσρέψαντα τὸ πρόσωπον, ἐφίλησεν αὐτὸν, εἶτα παρεκάθισε· καὶ τέλος ἔχοντας ἤδη περιβαλὼν τὸν νεκρὸν, ἑαυτὸν ἐπικατέσφαξε.

ΑΗ. Κλεομένης μὲν οὖν, ἐκκαίδεκα τῆς Σπάρτης βασιλεύσας ἔτη, καὶ τοιοῦτος ἀνὴρ γενόμενος, οὕτως κατέσρεψε. Τῆς δὲ φήμης εἰς τὴν πόλιν ὅλην σκεδασθείσης, ἡ μὲν Κρατησίκλεια, καίπερ οὔσα γενναία γυνή, προὔδωκε τὸ φρόνημα πρὸς τὸ τῆς συμφορᾶς μέγεθος, καὶ περιβαλοῦσα τὰ παῖδιά τοῦ Κλεομένου ὠλοφύρετο. Τῶν δὲ παιδίων τὸ πρεσβύτερον ἀποπηδῆσαν, οὐδενὸς ἂν προσδοκήσαντος, ἀπὸ τοῦ τέγους ἐπὶ κεφαλὴν ἑρρίψεν ἑαυτό· καὶ κακῶς μὲν ἔσχεν, οὐ μὴν ἀπέθανεν, ἀλλ' ἦρθη βοῶν καὶ ἀγανακτοῦν ἐπὶ τὸ διακωλύεσθαι τελευτᾶν. Ὁ δὲ Πτολεμαῖος, ὡς ἔγνω ταῦτα, προσέταξε τὸ μὲν σῶμα τοῦ Κλεομένου κρεμάσαι καταβυσσώσαντας, ἀπακτεῖναι δὲ τὰ παῖδιά, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὰς περὶ αὐτὴν γυναῖκας. Ἐν δὲ ταύταις ἦν καὶ Παντέως γυνή, καλλίστη καὶ γενναιοτάτη τὸ εἶδος. Ἔτι δ' αὐτοῖς γεγάμοις οὗσιν ἐν ἀκμῇς ἐρώτων αἱ τύχαι συνέβησαν. Εὐθύς

μὲν οὖν συνεκπλεῦσαι τῷ Παντεῖ βουλομένην αὐτὴν οὐκ εἶσαν οἱ γονεῖς, ἀλλὰ βίᾳ κατακλείσαντες ἐφύλαττον· ὀλίγῳ δ' ὕστερον ἵππον ἑαυτῇ παρεσκευάσασα καὶ χρυσίδιον οὐ πολὺ, νυκτὸς ἀπέδρα καὶ διώξασα συντόνως ἐπὶ Ταῖνχρον, ἐκεῖθεν ἐπέβη νεὼς εἰς Αἴγυπτον πλεούσης, καὶ διεκομίσθη πρὸς τὸν ἄνδρα, καὶ συνδιήνεγκεν αὐτῷ τὸν ἐπὶ ξένης βίον ἀλύπως καὶ ἱλαρῶς. Αὕτη τότε τὴν Κρατησίκλειαν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἐξαγομένην ἐχειραγώγει, τὸν τε πέπλον αὐτῆς ὑπολαμβάνουσα καὶ θαρρύνει παρακαλοῦσα, μηδὲν τι μὴδ' αὐτὴν ἐκπεπληγμένην τὸν θάνατον, ἀλλ' ἐν μόνον αἰτουμένην, πρὸ τῶν παιδίων ἀποθανεῖν. Ἐπεὶ δ' ἤλθον εἰς τὸν τόπον, ἐν ᾧ ταῦτα δρᾶν εἰώθεσαν οἱ ὑπηρέται, πρῶτον μὲν τὰ παιδιά, τῆς Κρατησικλείας ὁρώσης, ἔσφαττον, εἰτ' ἐκείνην, ἐν τοῦτο μόνον ἐπὶ τηλικούτοις φθεγξαμένην πάθουσιν. « ὦ τέκνη, ποῖ ἐμόλετε » ; ἡ δὲ τοῦ Παντέως γυνή, περιζωσαμένη τὸ ἱμάτιον, εὖρωστος οὔσα καὶ μεγάλη, τῶν ἀποθησκουσῶν ἐκάστην σιωπῇ καὶ μεθ' ἡσυχίας ἐθεράπευε, καὶ περιέστελλεν ἐκ τῶν ἐνδεχομένων. Τέλος δὲ μετὰ πάσας ἑαυτὴν κοσμήσασα, καὶ καταγαγοῦσα τὴν περιβολὴν, καὶ μηδένα προσελθεῖν ἐάσασα, μὴδ' ἰδεῖν ἄλλον, ἢ τὸν ἐπὶ σφαγῆς τεταγμένον, ἥρωϊκῶς κατέστρεψεν, οὐδενὸς δεηθεῖσα κοσμοῦντος καὶ περικαλύπτοντος μετὰ τὴν τελευτήν. Οὕτω παρέμεινε τῷ θανάτῳ τὸ κόσμιον τῆς ψυχῆς, καὶ διεφύλαξεν, ἣν ζῶσα φρουρὰν τῷ σώματι περιέθηκεν.

ΔΘ. Ἡ μὲν οὖν Λαχεδαίμων, ἐφαμίλλως ἀγωνισαμένη τῷ γυναικείῳ δράματι πρὸς τὸ ἀνδρεῖον ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς, ἐπέδειξε τὴν ἀρετὴν ὕβρισθῆναι μὴ δυναμένην ὑπὸ τῆς τύχης. Ὀλίγαις δ' ὕστερον ἡμέραις οἱ τὸ σῶμα τοῦ Κλεομένου ἀνεσκαυρωμένον παραφυλάττοντες εἶδον εὐμεγέθη δράκοντα τῇ κεφαλῇ περιπεπλεγμένον, καὶ ἀποκρύπτοντα τὸ πρόσωπον, ὥς μὴδὲν ὄρνειον ἐφίπτασθαι σαρκοφάγον. Ἐκ δὲ τούτου δεισιδαιμονία προ-

ἔπεςσε τῷ βασιλεῖ καὶ φόβος, καὶ πολλῶν καθαρμῶν ταῖς γυναιξὶν ἀρχὴν παρασχών, ὡς ἀνδρὸς ἀνηρημένου θεοφιλοῦς, καὶ κρείττονος τὴν φύσιν. Οἱ δ' Ἀλεξανδρεῖς καὶ προσέτρεπον, φοιτῶντες ἐπὶ τὸν τόπον, ἥρωα τὸν Κλεομένην καὶ θεῶν παῖδα προσαγορεύοντες· ἄχρὶς οὐ κατέπχυσαν αὐτοὺς οἱ σοφώτεροι, διδόντες λόγον, ὡς μελίττας μὲν βόες, σφῆκας δ' ἵπποι κατασαπέντες ἐξανθοῦσι, κάνθαροι δ' ὄνων τὸ αὐτὸ παθόντων ζωογονοῦνται· τὰ δ' ἀνθρώπινα σώματα, τῶν περὶ τὸν μυελὸν ἰχώρων συρρόησιν καὶ σύστασιν ἐν ἐχυτοῖς λαβόντων, ὅφεις ἀναδίδωσι. Καὶ τοῦτο κατιδόντες οἱ παλαιοὶ, μάλιστα τῶν ζώων τὸν δράκοντα τοῖς ἥρωσι συνφκείωσαν.

ΠΛ. ΤΙΒ. ΚΑΙ ΓΑΙΟΣ ΓΡΑΚΧ.

ΗΜΕῖΣ δὲ, τὴν πρώτην ἱστορίαν ἀποδεδωκότες, ἔχομεν οὐκ ἐλάττονα πάθη τούτων ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ συζυγίᾳ θεωρῆσαι, τὸν Τιβερίου καὶ Γάϊου βίον ἀντιπαράβαλλοντες. Οὗτοι Τιβερίου Γράκχου παῖδες ἦσαν· ᾧ τιμητῇ τε Ῥωμαίων γενομένῳ, καὶ δῖς ὑπατεύσαντι, καὶ θριάμβους δύο καταγαγόντι, λαμπρότερον ἦν τὸ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ἀξίωμα. Διὸ καὶ τὴν Σκιπίωνος, τοῦ καταπολεμήσαντος Ἀννίβαν, θυγατέρα, Κορνηλίαν, οὐκ ὦν φίλος, ἀλλὰ καὶ διάφορος τῷ ἀνδρὶ γεγονώς, λαβὼν ἡξιώθη μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτήν. Ἀέγεται δὲ ποτε συλλαβεῖν αὐτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης ζεῦγος δρακόντων· τοὺς δὲ μάντεις, σκεψαμένους τὸ τέρας, ἄμφω μὲν οὐκ ἔῃν ἀνελεῖν, οὐδ' ἀρεῖναι· περὶ δὲ θατέρου διαίρεῖν, ὥς ὁ μὲν ἄρρην τῷ Τιβερίῳ φέροι θάνατον ἀναιρεθείς, ἡ δὲ θήλεια τῇ Κορνηλίᾳ. Τὸν οὖν Τιβέριον, καὶ φιλοῦντα τὴν γυναῖκα, καὶ μᾶλλον αὐτῷ προσήκειν, ὄντι πρεσβυτέρῳ, τελευτᾷν ἡγούμενον, ἔτι νέας οὔσης ἐκείνης, τὸν μὲν ἄρρενα κτεῖναι τῶν δρακόντων, ἀρεῖναι δὲ τὴν θήλειαν· εἴτα ὕστερον οὐ πολλῷ χρόνῳ τελευτῆσαι, δεκχόμενον παῖδας ἐκ τῆς Κορνηλίας αὐτῷ γεγονότας καταλιπόντα. Κορνηλία δ', ἀναλαβοῦσα τοὺς παῖδας καὶ τὸν οἶκον, οὕτω σώρρινα καὶ φιλότεκνον καὶ μεγαλόψυχον αὐτὴν παρέσχεν, ὥς μὴ κακῶς δόξαι βεβουλεῦσθαι τὸν Τιβέριον, ἀντὶ τοιαύτης γυναικὸς ποθανεῖν ἀείλομενον. Ἡ γὰρ καὶ, Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως κοινουμένου τὸ διάδημα, καὶ μνωμένου τὸν γάμον αὐτῆς, ἡρνήσατο, καὶ χηρεύουσα τοὺς μὲν ἄλλους ἀπέβαλε παῖδας, μίαν δὲ τῶν θυγατέρων, ἣ Σκιπίωνι τῷ νεωτέρῳ συνώκησε, καὶ δύο υἱούς, περὶ ὧν τάδε γέγραπται, Τεβέριον καὶ Γάϊον, διαγενομένους οὕτω φιλοτίμως, ἐξέθρεψεν, ὥς πάντων

εὐφρεσάτους Ῥωμαίων ὁμολογουμένως γεγονότας, πεπαιδεῦσθαι δοκεῖν βέλτιον, ἢ πεφυκεῖναι, πρὸς ἀρετήν.

B. Ἐπεὶ δ', ὥσπερ ἡ τῶν πλασσομένων καὶ γραφομένων Διοσκούρων ὁμοιότης ἔχει τινὰ τοῦ πυκτικοῦ πρὸς τὸν δρομικὸν ἐπὶ τῆς μορφῆς διαφορὰν, οὕτω τῶν νεανίσκων ἐκείνων ἐν πολλῇ τῇ πρὸς ἀνδρείαν καὶ σωφροσύνην, ἔτι δ' ἐλευθεριότητα καὶ λογιότητα καὶ μεγαλοψυχίαν, ἐμφερεῖα, μεγάλαι περὶ τὰ ἔργα καὶ τὰς πολιτείας οἷον ἐξήνθησαν καὶ διεφάνησαν ἀνομοιότητες· οὐ χεῖρον εἶναι μοι δοκεῖ ταύτας προσκθίσθαι. Πρῶτον μὲν οὖν ιδέα προσώπου καὶ βλέμματι καὶ κινήματι πρῶτος καὶ κατασηματικὸς ἦν ὁ Τιβερίος, ἐντονος δὲ καὶ σφοδρὸς ὁ Γάϊος, ὥστε καὶ δημηγορεῖν τὸν μὲν, ἐν μιᾷ γῶρᾳ βεβηκότῃ κοσμίως, τὸν δὲ, Ῥωμαίων πρῶτον ἐπὶ τοῦ βήματος περιπάτω τε χρῆσασθαι, καὶ περισπάσκει τὴν τήθεννον ἐξ ὤμου λέγοντα· καθάπερ Κλέωνα τὸν Ἀθηναῖον ἰσόρηται, περισπάσκει τε τὴν περιβολὴν, καὶ τὸν μηρὸν ἀλοῆσαι πρῶτον τῶν δημηγορούντων. Ἐπειτα ὁ λόγος τοῦ μὲν Γαίου φοβερὸς καὶ περιπαθὴς εἰς δαίνωσιν, ἡδίων δ' ὁ τοῦ Τιβερίου, καὶ μᾶλλον ἐπαγωγὸς οἴκτου. Τῇ δὲ λέξει καθαρὸς καὶ διαπεπονημένος ἀκριβῶς ἐκεῖνος, ὁ δὲ Γαίου πιθανὸς καὶ γεγανωμένος. Οὕτω δὲ καὶ περὶ τὴν δίκαιαν καὶ τράπεζαν εὐτελής καὶ ἀφελής ὁ Τιβερίος, ὁ δὲ Γάϊος τοῖς μὲν ἄλλοις παραβλεῖν, σώφρων καὶ αὐστηρὸς, τῇ δὲ πρὸς τὸν ἀδελφὸν διαφορᾷ νεοπρεπὴς καὶ περίεργος· ὥς οἱ περὶ Δροῦστον ἤλεγχον, ὅτι δέλφικας ἀργυροῦς ἐπρίατο τιμῆς εἰς ἐκάστην λίτραν δρχμῶν χιλίων καὶ διάκοσιων πεντήκοντα. Τῷ δ' ἤθει, κατὰ τὴν τοῦ λόγου διαφορὰν, ὁ μὲν ἐπιεικής καὶ πρᾶος, ὁ δὲ τραχὺς καὶ θυμοειδής· ὥστε καὶ παρὰ γνώμην ἐν τῷ λέγειν ἐκφερόμενον πολλάκις ὑπ' ὀργῆς, τὴν τε φωνὴν ἀποξύνειν, καὶ βλατφμεῖν, καὶ συνταράττειν τὸν λόγον. Ὅθεν καὶ βοήθημα τῆς ἐκτροπῆς ταύτης ἐποίησάτο τὸν Δικλίνγιον, οἰκέτην οὐκ ἀνόητον, ὃς ἔχων

φωναστικὸν ὄργανον, ᾧ τοὺς φθόγγους ἀναβιβάζουσιν, ὀπισθεν ἑστὼς τοῦ Γαίου λέγοντος, ὀπηνίκα τραχυρόμενον αἰσθητο τῇ φωνῇ καὶ πρὰ ῥήγνύμενον δι' ὄργην, ἐνεδίδου τόνον μαλακόν, ᾧ τὸ σφοδρὸν ἐκεῖνος εὐθὺς ἄμικ τοῦ πάθους καὶ τῆς φωνῆς ἀνίεις ἐπρᾶυνετο, καὶ παρεῖχεν ἑαυτὸν εὐανάκλητον.

Γ. Αἱ μὲν οὖν διαφοραὶ τοιαῦταί τινες ἦσαν αὐτῶν ἀνδραγαθία δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους, καὶ πρὸς τοὺς ὑπηκόους δικαιοσύνη, καὶ πρὸς τὰς ἀρχάς ἐπιμέλεια, καὶ πρὸς τὰς ἡδονὰς ἐγκράτεια ἀπκράλληκτος. Ἦν δὲ πρεσβύτερος ἐνικυτοῖς ἐννέα ὁ Τιβέριος· καὶ τοῦτο τὴν ἑκατέρου πολιτείαν ἀπρητημένην τοῖς χρόνοις ἐποίησε, καὶ τὰς πράξεις οὐχ ἥκιστα διελυμήνατο, μὴ συνακμασάντων, μηδὲ συμβαλόντων εἰς τὸ αὐτὸ τὴν δύναμιν, μεγάλην ἂν ἐξ' ἀμφοῖν ὁμοῦ καὶ ἀνυπέρβλητον γενομένην. Δεκτέον οὖν ἰδίᾳ περὶ ἑκατέρου, καὶ περὶ τοῦ πρεσβυτέρου πρότερον.

Δ. Ἐκεῖνος τοίνυν, εὐθὺς ἐκ παίδων γεγόμενος, οὕτως ἦν περιβόητος, ὥστε τῆς τῶν Λυγούρων λεγομένης ἱερῶσυνης ἀξιωθῆναι δι' ἀρετὴν μᾶλλον, ἢ διὰ τὴν εὐγένειαν. Ἐδήλωσε δ' Ἄππιος Κλαύδιος, ἀνὴρ ὑπατικὸς καὶ τιμητικὸς καὶ προγεγραμμένος κατ' ἀξίωμα τῆς Ῥωμαίων βουλῆς, καὶ πολλῶν φρονήματι τοὺς καθ' αὐτὸν ὑπεραίρων ἐσιωμένων γὰρ ἐν ταῦτ' ὧν ἱερῶν, προσεχηρεύσας τὸν Τιβέριον, καὶ φιλοφρονηθεὶς, αὐτὸς ἐμνάτο τῇ θυγατρὶ νυμφίον. Δεξαμένου δ' ἀσμένως ἐκείνου, καὶ τῆς καταινέσεως οὕτω γενομένης, εἰσιὼν ὁ Ἄππιος οἰκάδε πρὸς αὐτὸν, ἀπὸ τῆς θύρας εὐθὺς ἐκάλει τὴν γυναικα, μεγάλη τῇ φωνῇ βοῶν· «ὦ Ἀντισία, τὴν Κλαυδίαν ἡμῶν ἀνδρὶ καθωμολόγηκα». Κάκεινῃ θαυμάσασα· «Τίς (εἶπεν) ἡ σπουδὴ; ἢ τί τὸ τάχος, εἰ μὴ Τιβέριον αὐτῇ Γράκχον εὐρήκεις νυμφίον»; Οὐκ ἄγνοῶ δ', ὅτι τοῦτό τινες ἐπὶ τὸν πατέρα τῶν Γράκχων, Τιβέριον, καὶ Σκιπίωνα τὸν Ἀφρικανὸν

ἀναφέρουσιν· ἀλλ' οἱ πλείους, ὡς ἡμεῖς γράφομεν, ἱστοροῦσι, καὶ Πολύβιος, μετὰ τὴν Σκιπίωνος Ἀφρικανοῦ τελευτὴν, τοὺς οἰκείους φησὶν ἐκ πάντων προκρίναντας τὸν Τιβερίον δοῦναι τὴν Κορνηλίαν, ὡς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀνέκδοτον καὶ ἀνέγγυον ἀπολειφθεῖσαν. Ὁ δ' οὖν νεώτερος Τιβέριος, στρατευόμενος ἐν Λιβύῃ μετὰ τοῦ δευτέρου Σκιπίωνος, ἔχοντας αὐτοῦ τὴν ἀδελφὴν, ὁμοῦ συνδιαιτώμενος ὑπὸ σκηνὴν τῷ στρατηγῷ, ταχὺ μὲν αὐτοῦ τὴν φύσιν κατέμαθε, πολλὰ καὶ μεγάλα πρὸς ζῆλον ἀρετῆς καὶ μίμησιν ἐπὶ τῶν πράξεων ἐκφέρουσιν. Ταχὺ δὲ τῶν νέων πάντων ἐπρώτευν εὐταξία καὶ ἀνδρεία· καὶ τοῦ γε τείχους ἐπέβη τῶν πολεμίων πρῶτος, ὡς φησι Φάνιος, λέγων καὶ αὐτὸς τῷ Τιβερίῳ συνεπιβῆναι, καὶ συμμετασχεῖν ἐκείνης τῆς ἀριστείας. Πολλὴν δὲ καὶ πρὸν εὐνοίαν εἶχεν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ πόθον ἀπαλλαττόμενος αὐτοῦ κατέλιπε.

Ε. Μετὰ δὲ τὴν στρατείαν ἐκείνην αἰρεθεὶς ταμίας, ἔλαχε τῶν ὑπάτων Γαῖον Μαγκίνον συστρατεύειν ἐπὶ Νομαντίνους, ἀνθρώπῳ μὲν οὐ πονηρῷ, βαρυποτμοτάτῳ δὲ Ῥωμαίων στρατηγῷ. Διὸ καὶ μᾶλλον ἐν τύχαις παραλόγοις καὶ πράγμασιν ἐναντίοις τοῦ Τιβερίου διέλαμψεν οὐ μόνον τὸ συνετὸν καὶ ἀνδρεῖον, ἀλλ', ὃ θαυμάσιον ἦν, αἰδῶς τε πολλὴ καὶ τιμὴ τοῦ ἄρχοντος, ὑπὸ τῶν κακῶν οὐδ' ἑαυτὸν, εἰ στρατηγός ἐστιν, ἐπ' ἰνῶσκοντος. Ἡττηθεὶς γὰρ μάχαις μεγάλαις, ἐπεχείρησε μὲν ἀναζευγνῖναι νυκτὸς, ἐκλιπὼν τὸ στρατόπεδον· αἰσθημένων δὲ τῶν Νομαντίνων, καὶ τὸ μὲν στρατόπεδον εὐθὺς λαβόντων, τοῖς δ' ἀνθρώποις ἐπιπεσόντων φεύγουσι, καὶ τοὺς ἐσχάτους φονεύοντων, τὸ δὲ πᾶν ἐγκυκλουμένων στρατεύμα, καὶ συνωθούντων εἰς τόπους χαλεποὺς καὶ διὰ φύξιν οὐκ ἔχοντας, ἀπογνούς τὴν ἐκ τοῦ βιάζεσθαι σωτηρίαν ὁ Μαγκίνος, ἐπεκήρυκευέτο περὶ σπονδῶν καὶ διαλύσεων πρὸς αὐτούς· οἱ δὲ πιστεύειν ἔφασαν οὐδενί, πλὴν μόνῳ Τιβερίῳ, καὶ τοῦτον ἐκέλευον ἀποστέλλειν πρὸς

αυτοῦς. Ἐπεπόνθεισαν δὲ τοῦτο καὶ δι' αὐτὸν τὸν νεανίσκον· ἦν γὰρ αὐτοῦ πλεῖστος λόγος· ἐπὶ στρατιᾷς καὶ μεμνημένοι τοῦ πατρὸς Τιβερίου, ὃς πολεμήσας Ἰβηρσι, καὶ πολλοὺς κατασφραγίζοντας, εἰρήνην ἔθετο πρὸς Νομαντίνους, καὶ ταύτην ἐμπέδουντ' αὐτὸν δῆμον ὀρθῶς καὶ δικαίως αἰεὶ παρέσχεν. Οὕτω δὲ πεμφθεὶς ὁ Τιβερίος, καὶ συγγενόμενος τοῖς ἀνδράσι, καὶ τὰ μὲν πείσας, τὰ δὲ δεξιόμενος ἐσπείσατο, καὶ δισμυρίους ἔσωσε περιφανῶς Ῥωμαίων πολίτας, ἄνευ θεραπείας καὶ τῶν ἑξω τάξεως ἐπομένων.

Γ. Τὰ δ' ἐν τῷ χάρακι λειφθέντα χρήματα πάντα κατέσχον οἱ Νομαντῖνοι καὶ διεπόρθησαν. Ἐν δὲ τούτοις καὶ πινακίδες ἦσαν τοῦ Τιβερίου, γράμματα καὶ λόγους ἔχουσαι τῆς ταμειυτικῆς ἀρχῆς, ἃς περὶ πολλοῦ ποιούμενος ἀπολαβεῖν, ἤδη τοῦ στρατοῦ προκεχωρηκότος, ἀνέσχεψε πρὸς τὴν πόλιν, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τρεῖς, ἢ τέτταρας, ἐταίρους. Ἐκκαλέσας δὲ τῶν Νομαντίνων τοὺς ἄρχοντας, ἠξίου κομίσασθαι τὰς δέλτους, ὥς μὴ παράσχοι τοῖς ἐχθροῖς διαβολὴν, οὐκ ἔχων ἀπολογίσασθαι περὶ τῶν ὠκονομημένων. Ἡσθέντες οὖν οἱ Νομαντῖνοι τῇ συντυχίᾳ τῆς χρείας, παρεκάλουν αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν, ὥς δ' εἰσῆκει βουλευόμενος, ἐγγὺς προσελθόντες ἐνεφύοντο ταῖς χερσὶ, καὶ λιπαρεῖς ἦσαν, δέόμενοι, μηκέτι νομίζειν αὐτοὺς πολεμίους, ἀλλ' ὡς φίλοις χρῆσθαι καὶ πιστεύειν. Ἐδοξεν οὖν τῷ Τιβερίῳ ταῦτα ποιεῖν τῶν τε δέλτων περιεχομένῳ, καὶ δεδοικότι παροξύνειν, ὥς ἀπιστουμένους, τοὺς Νομαντίνους. Εἰσελθόντι δ' εἰς τὴν πόλιν πρῶτον μὲν ἄριστον παρέθεσαν, καὶ πᾶσαν ἐποιήσαντο δέησιν ἐμφραγεῖν τι κοινῇ μετ' αὐτῶν καθήμενον. Ἐπειτα τὰς δέλτους ἀπέδωκαν, καὶ τῶν ἄλλων, ἃ βούλοιτο, χρημάτων λαβεῖν ἐκέλευον. Ὁ δ' οὐδὲν, ἢ τὸν λιβανωτὸν, ὃ πρὸς τὰς δημοσίας ἐχρήτο θυσίας, λαβὼν, ἀπῆλθεν ἀσπασάμενος καὶ φιλοφρονηθεὶς τοὺς ἀνδρας.

Ζ. Ἐπεὶ δ' εἰς Ῥώμην ἐπανῆλθεν, ἡ μὲν ὅλη πρᾶξις, ὡς δεινὴ καὶ κατὰσχύνουσα τὴν Ῥώμην, αἰτίαν εἶχε καὶ κατηγορίαν· οἱ δὲ τῶν στρατιωτῶν οἰκεῖοι καὶ φίλοι, μέγα μέρος ὄντες τοῦ δήμου, συνέτρεχον πρὸς τὸν Τιβέριον, τὰ μὲν αἰσχροῦ τῶν γεγονότων ἀναφέροντες εἰς τὸν ἄρχοντα, δι' αὐτὸν δὲ σώζεσθαι τοσοῦτους πολίτας φάσκοντες. Οἱ μὲντοι δυσχεραίνοντες τὰ πεπραγμένα μιμῆσθαι τοὺς προγόνους ἐκέλευον. Καὶ γὰρ ἐκείνοι τοὺς ἀγαπήσαντας ὑπὸ Σκυνιτῶν ἀφεθῆναι στρατηγούς, αὐτούς τε τοῖς πολεμίοις γυμνοὺς προσέρριψαν, καὶ τοὺς ἐφαψχμένους· καὶ μετασχόντας τῶν σπονδῶν, οἷον ταμίας καὶ χιλιάρχους, ὁμοίως προὔβαλλαν, εἰς ἐκείνους τὴν ἐπιτορκίαν καὶ τὴν διάλυσιν τῶν ὁμολογημένων τρέποντες. Ἔνθα δὴ καὶ μάλιστα τὴν πρὸς τὸν Τιβέριον εὐνοίαν καὶ σπουδὴν ἐξέφηνεν ὁ δῆμος. Τὸ μὲν γὰρ ὕπχτον ἐψηφίσαντο γυμνὸν καὶ δεδεμένον παραδοῦναι τοῖς Νομαντίνοις, τῶν δ' ἄλλων ἐφείσαντο πάντων διὰ Τιβέριον. Δοκεῖ δὲ καὶ Σκιπίων βοηθῆται, μέγιστος ὢν τότε, καὶ πλεῖστον δυνάμενος Ῥωμαίων· ἀλλ' οὐδὲν ἥττον ἐν αἰτίαις ἦν, ὅτι τὸν Μιχκῖνον οὐ περιέσωσεν, οὐδὲ τὰς σπονδὰς ἐμπέδωθῆναι τοῖς Νομαντίνοις ἐσπούδασε, δι' ἀνδρὸς οἰκείου καὶ φίλου, τοῦ Τιβερίου, γενομένης. Τὸ δὲ πλεῖστον ἔοικεν ἐκ φιλοτιμίας· *καὶ* τῶν ἐπαιρόντων τὸν Τιβέριον φίλων καὶ σοφιστῶν, ἐκγενέσθαι τὰ τῆς διαρρηχῆς. Ἀλλ' αὕτη γε πρὸς οὐδὲν ἀνήκεστον, οὐδὲ φαῦλον ἐξέπεσε. Δοκεῖ δ' ἂν μοι μηδ' αὖτις περιπεσεῖν ὁ Τιβέριος, οἷς ἔπαθεν, εἰ παρῆν αὐτοῦ τοῖς πολιτεύμασι Σκιπίων ὁ Ἀρρικανός· νῦν δ' ἐκείνου περὶ Νομαντίνων ὄντος ἤδη καὶ πολεμοῦντος, ἤψατο τῆς περὶ τοὺς νόμους πολιτείας ἐκ τοιαύτης αἰτίας.

Η. Ῥωμαῖοι τῆς τῶν ἀσυγχετόνων χώρας ὅσπιν ἀπετρέμνοντο πολέμῳ, τὴν μὲν ἐπίπρασσον, τὴν δὲ ποιοῦμενοι δημοσίαν, ἐδίδουσαν νέμεσθαι τοῖς ἀκτήμοσι καὶ ἀπόροις τῶν πολιτῶν, ἀπο-

φορὰν οὐ πολλὴν εἰς τὸ δημόσιον τελοῦσιν. Ἀρξαμένων δὲ τῶν πλουσίων ὑπερβάλλειν τὰς ἀποφορὰς, καὶ τοὺς πένητας ἐξελαυνόντων, ἐγράφη νόμος, οὐκ ἔων πλέθρα γῆς ἔχειν πλείονα πεντακοσίων. Καὶ βραχὺν μὲν χρόνον ἐπέσχε τὴν πλεονεξίαν τὸ γράμμα τοῦτο, καὶ τοῖς πένησιν ἐδοθήσῃ, κατὰ χώραν μένουσιν ἐπὶ τῶν μεμισθωμένων, καὶ νεμομένοις ἦν ἕκαστος ἐξ ἀρχῆς εἶχε μοῖραν. Ὑστερον δὲ, τῶν γειτνιώντων πλουσίων ὑποβλήτοις προσώποις μεταφερόντων τὰς μισθώσεις εἰς ἑαυτοὺς, τέλος δὲ φανερώς ἤδη δι' ἑαυτῶν τὰ πλεῖστα κατεχόντων, ἐξωσθέντες οἱ πένητες, οὔτε ταῖς κρατείαις ἔτι προθύμους παρείχον ἑαυτοὺς, ἡμέλουν τε παίδων ἀνατροφῆς, ὥστε ταχὺ τὴν Ἰταλίαν ἅπασαν ὀλιγανδρίας ἐλευθέρων αἰσθέσθαι, δεσποτηρίων δὲ βαρβαρικῶν ἐμπεπλησθαι, δι' ὧν ἐγεώργουν οἱ πλούσιοι τὰ χωρία, τοὺς πολίτας ἐξελάσαντες. Ἐπεχείρησε μὲν οὖν τῇ διορθώσει Γάιος Λαίλιος, ὁ Σκιπίωνος ἑταῖρος· ἀντικρουσάντων δὲ τῶν δυνατῶν, φοβηθεὶς τὸν θόρυβον καὶ παυσάμενος, ἐπεκλήθη σοφός, ἢ φρόνιμος. Ἐκάτερον γὰρ ἐδόκει σημαίνειν ὁ Σκιπίων. Ὁ Τιβερίος δὲ, δῆμάρχος ἀποδειχθεὶς, εὐθὺς ἐπ' αὐτὴν ὥρμησε τὴν πράξιν, ὥς μὲν οἱ πλείστοι λέγουσι, Διογάνους τοῦ ῥήτορος καὶ Βλοστίου τοῦ φιλοσόφου παρορμησάντων αὐτόν· ὧν ὁ μὲν Διοφάνης φυγὰς ἦν Μιτυληναῖος· ὁ δ' αὐτόθεν ἐξ Ἰταλίας Κυμαῖος, Ἀντιπάτρου τοῦ Ταρσεὺς γεγονώς ἐν ἁστέϊ συνήθης, καὶ τιμημένος ὑπ' αὐτοῦ προσφωνήσας γραμματῶν φιλοσόφων. Ἕνιοι δὲ καὶ Κορνηλίαν συνεπαντιῶνται, τὴν μητέρα, πολλάκις τοὺς υἱοὺς ὀνειδίζουσιν, ὅτι Ῥωμαῖοι Σκιπίωνος αὐτὴν ἔτι πενθεράν, οὐπω δὲ μητέρα Γράκχων προσαγορεύουσιν. Ἄλλοι δὲ Σπόριόν τινα Ποστούμιον λέγουσιν αἴτιον γενέσθαι, ἡλικιώτην τοῦ Τιβερίου, καὶ πρὸς δόξαν ἐφάμιλλον αὐτῷ περὶ τὰς συνηγορίας. Ὁν, ὡς ἐπανῆλθεν ἀπὸ τῆς στρατιᾶς, εὐρών πολὺ τῇ δόξῃ καὶ τῇ δυνάμει παρηλλαγμένα καὶ θαυμαζόμενον,

ἠθέλησεν, ὡς ἔοικεν, ὑπερβαλέσθαι, πολιτεύματος παραβόλου καὶ μεγάλην προσδοκίαν ἔχοντας ἀψάμενος. Ὁ δ' ἀδελφὸς αὐτοῦ, Γάϊος, ἐν τινι βιβλίῳ γέγραφεν, εἰς Νομαντίαν πορευόμενον διὰ τῆς Τυρρηνίας τὸν Τιβέριον, καὶ τὴν ἐρηνίαν τῆς χώρας ὀρῶντα, καὶ τοὺς γεωργοῦντας, ἢ νέμοντας, οἰκέτας ἐπεισάκτους καὶ βαρβάρους, τότε πρῶτον ἐπὶ νοῦν βαλέσθαι τὴν μυρίαν κακῶν ἄρξασαν αὐτοῖς πολιτείαν. Τὴν δὲ πλείστην αὐτὸς ὁ δῆμος ὀρμὴν καὶ φιλοτιμίαν ἐξῆψε, προκαλούμενος διὰ γραμμάτων αὐτὸν ἐν σοαῖς καὶ τοίχοις καὶ μνήμασι καταγραφομένων, ἀναλαβεῖν τοῖς πένησι τὴν δημοσίαν χώραν.

Θ. Οὐ μὴν ἐφ' αὐτοῦ γε συνέθηκε τὸν νόμον, τοῖς δὲ πρωτεύουσιν ἀρετῇ καὶ δόξῃ τῶν πολιτῶν συμβούλοις χρησάμενος· ὧν καὶ Κράσος ἦν, ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ Μούκιος Σκαιουόλας, ὁ νομοδείκτης, ὑπατεῶν τότε, καὶ Κλαύδιος Ἄππιος, ὁ κηδεστὴς τοῦ Τιβερίου. Καὶ δοκεῖ νόμος εἰς ἀδικίαν καὶ πλεονεξίαν τοσαύτην μηδέποτε πραότερος γραφῆναι καὶ μαλακώτερος. Οὓς γὰρ ἔδει δίκην τῆς ἀπειθείας δοῦναι, καὶ μετὰ ζημίας ἦν παρὰ τοὺς νόμους ἐκαρποῦντο χώραν ἀφείναι, τούτους ἐκέλευσε τιμὴν προσλαμβάνοντας ἐκβαίνειν, ὧν ἀδίκως ἐκέκτηντο, καὶ παραδέχεσθαι τοὺς βοηθείας δεομένους τῶν πολιτῶν. Ἀλλὰ, καὶ περ οὕτω τῆς ἐπανορθώσεως οὔσης εὐγνώμονος, ὁ μὲν δῆμος ἡγάπα, παρεῖς τὰ γεγενημένα, παύσασθαι τὸ λοιπὸν ἀδικούμενος· οἱ δὲ πλούσιοι καὶ κτηματικαὶ πλεονεξία μὲν τὸν νόμον, ὀργὴ δὲ καὶ φιλονεικία τὸν νομοθέτην δι' ἔχλους ἔχοντες, ἐπεχείρουν ἀποτρέπειν τὸν δῆμον, ὡς γῆς ἀναδασμὸν ἐπὶ συγχύσει τῆς πολιτείας εἰσάγοντος τοῦ Τιβερίου, καὶ πάντα πράγματα κινούντος. Ἀλλ' οὐδὲν ἐπέραινον· ὁ γὰρ Τιβέριος, πρὸς καλὴν ὑπόθεσιν καὶ δικαίαν ἀγωνιζόμενος λόγῳ καὶ φαυλότερα κοσμήσαι δυναμένῳ πράγματα, δεινὸς ἦν καὶ ἀμαχος, ὁπότε, τοῦ δήμου τῷ βήματι περιεχυμένου, καταστάς λέγοι περὶ τῶν πενήτων, ὡς

τὰ μὲν θηρία, τὰ τὴν Ἰταλίαν νεμόμενα, καὶ φωλεὸν ἔχει, καὶ κοιταῖον ἐστὶν αὐτῶν ἐκάστῳ καὶ κατὰδυσσις, τοῖς δ' ὑπὲρ τῆς Ἰταλίας μαχομένοις καὶ ἀποθνήσκουσιν ἀέρος καὶ φωτός, ἄλλου δ' οὐδενός, μέτεσιν, ἀλλ' ἄνικοι καὶ ἀνίδρυτοι μετὰ τέκνων πλανῶνται καὶ γυναικῶν· οἱ δ' αὐτοκράτορες ψεύδονται, τοὺς στρατιώτης ἐν ταῖς μάχαις παρχκαλοῦντες ὑπὲρ τάφων καὶ ἱερῶν ἀμύνεσθαι τοὺς πολεμίους. Οὐδενὶ γάρ ἐστιν οὐ βωμὸς πατρῶος, οὐκ ἡρίον προγονικόν, τῶν τοσούτων Ῥωμαίων, ἀλλ' ὑπὲρ ἄλλοτρίας τρυφῆς καὶ πλούτου πολεμοῦσι καὶ ἀποθνήσκουσι, κύριοι τῇ οἰκουμένης εἶναι λεγόμενοι, μίαν δὲ βῶλον ἰδίαν οὐκ ἔχοντες.

I. Τούτους ἀπὸ φρονήματος μεγάλου καὶ πάθους ἀληθινοῦ τοὺς λόγους κατατείνοντα εἰς τὸν δῆμον ἐνθουσιῶντα καὶ συνεξαίεσάμενον οὐδεὶς ὑφίστατο τῶν ἐναντίων. Ἐάσαντες οὖν τὸ ἀντιλέγειν ἐπὶ Μάρκον Ὀκτάβιον τρέπονται, τῶν δημάρχων ἓνα, νεανίαν ἐμβριθὴ τὸ ἦθος καὶ κόσμιον, ἐταῖρον δὲ τοῦ Τιβερίου καὶ συνήθη. Διὸ τὸ μὲν πρῶτον, αἰδούμενος ἐκεῖνον, ἀνεδύετο πολλῶν δὲ καὶ δυνατῶν δεομένων καὶ λιπαρούντων, ὥστερ ἐκβιασθεὶς ἀντικαθίστατο τῷ Τιβερίῳ, καὶ διεκρούετο τὸν νόμον. Ἔστι δὲ τοῦ κωλύοντος ἐν τοῖς δημάρχοις τὸ κράτος. Οὐδὲν γὰρ οἱ πολλοὶ κελεύοντες περαίνουσιν, ἐνὸς ἐνισταμένου. Πρὸς τοῦτο πικροζυνθεὶς ὁ Τιβερίος, τὸν μὲν φιλόανθρωπον ἐπανείλετο νόμον· τὸν δ' ἠδίων τε τοῖς πολλοῖς καὶ σφοδρότερον ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας εἰσέφερεν, ἥδη κελεύων ἐξίστασθαι τῆς χώρας, ἣν ἐκέκτηντο παρὰ τοὺς προτέρους νόμους. Ἦσαν οὖν ὁμοῦ τι καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἀγῶνες αὐτῷ πρὸς τὸν Ὀκτάβιον ἐπὶ τοῦ βήματος· ἐν οἷς καίπερ ἐξ ἄκρας σπουδῆς καὶ φιλονεικίας ἀντερείδοντες, οὐδὲν εἰπεῖν λέγονται περὶ ἀλλήλων φλαῦρον, οὐδὲ ῥῆμα προσπεσεῖν θατέρου πρὸς τὸν ἕτερον δι' ὀργὴν ἀνεπιτήδειον. Οὐ γὰρ μόνον ἐν βαλχεύμασιν, ὥς ἔοικεν, ἀλλὰ καὶ ἐν φιλοτιμίαις καὶ

ὄργαις, τὸ πεφυκέναι καλῶς, καὶ πεπαιδεῦσθαι σωφρόνως, ἐφ-
 ἴσῃσι καὶ κατακοσμεῖ τὴν διάνοιαν. Ἐπεὶ δ' ἑώρα τὸν Ὀκτάβιον
 ἐνεχόμενον τῷ νόμῳ, καὶ κατέχοντα τῆς δημοσίας χώρας συ-
 χνήν, ὁ Τιβερίος ἐδεῖτο παρεῖναι τὴν φιλονεικίαν, ὑφιστάμενος
 αὐτῷ τὴν τιμὴν ἀποδώσειν ἐκ τῶν ἰδίων, καίπερ οὐ λαμπρῶν
 ὄντων. Οὐκ ἀνασχομένου δὲ τοῦ Ὀκταβίου, διαγράμματι τὰς
 ἄλλας ἀρχὰς ἀπάσας ἐκώλυσε χρηματίζειν, ἄχρις ἂν ἡ περὶ τοῦ
 νόμου διανεχθῇ ψῆφος. Τῷ δὲ τοῦ Κρόνου ναῶ σφραγίδα· ἰδίας
 ἐπέβαλεν, ὅπως οἱ ταμίαι μηδὲν ἐξ αὐτοῦ λαμβάνοιεν, μηδ'
 εἰσφέροιεν καὶ τοῖς ἀπειθήσασιν τῶν στρατηγῶν ζημίαν ἐπεκέρυ-
 ξεν, ὥςτε πάντας ὑποδείκνυσας ἀφεῖναι τὴν ἐκάστῳ προσήκουσαν
 οἰκονομίαν. Ἐντεῦθεν οἱ κτηματικοὶ τὰς μὲν ἐσθῆτας μετέβαλον,
 καὶ περιήεσαν οἰκτροὶ καὶ ταπεινοὶ κατὰ τὴν ἀγοράν. Ἐπεβούλευον
 δὲ τῷ Τιβερίῳ κρύφα, καὶ συνίσασαν ἐπ' αὐτὸν τοὺς ἀναιρήσον-
 τας· ὥςτε κακεῖνον, οὐδενὸς ἀγνοοῦντος, ὑποζώννυσθαι ξιφί-
 διον ληστρικόν, ὃ δόλωνα καλοῦσιν.

ΙΑ. Ἐνστάσης δὲ τῆς ἡμέρας, καὶ τὸν δῆμον αὐτοῦ καλοῦντος
 ἐπὶ τὴν ψῆφον, ἡρπάσθησαν ὑπὸ τῶν πλουσίων αἱ ὑδρίαι, καὶ
 τὰ γινόμενα πολλὴν εἶχε σύγχυσιν. Οὐ μὴν ἀλλὰ τῶν περὶ τὸν
 Τιβερίον πλήθει βιάσασθαι δυναμένων, καὶ συσρεφομένων ἐπὶ
 τούτῳ, Μάλλιος καὶ Φούλβιος, ἄνδρες ὑπατικοί, προσπεσόντες
 Τιβερίῳ, καὶ χειρῶν ἀπτόμενοι καὶ δακρύοντες ἐδέοντο παύσα-
 σθαι. Τοῦ δὲ καὶ τὸ μέλλον ἔσθ' οὕτω δεινὸν ἤδη συμφρονοῦντος,
 καὶ δι' αἰδῶ τῶν ἀνδρῶν πυθομένου, τί κελεύουσι πράττειν αὐ-
 τόν, οὐκ ἔφασαν ἀξιώχρεω εἶναι πρὸς τηλικαύτην συμβουλίαν·
 ἐπιτρέψαι δὲ τῇ βουλῇ κελεύοντες καὶ δεόμενοι συνέπεισαν. Ὡς
 δ' οὐδὲν ἐπέραινεν ἡ βουλὴ συνελθοῦσα διὰ τοὺς πλουσίους
 ἰσχύοντας ἐν αὐτῇ, τρέπεται πρὸς ἔργον οὐ νόμιμον, οὐδ'
 ἐπιεικὲς, ἀφελέσθαι τῆς ἀρχῆς τὸν Ὀκτάβιον, ἀμνηχανὼν ἄλλως
 ἐπαγαγεῖν τῷ νόμῳ τὴν ψῆφον. Καὶ πρῶτον μὲν ἐδεῖτο φανερώς

αὐτοῦ, λόγους τε προσφέρων φιλανθρώπους, καὶ χειρῶν ἀπτόμενος, ἐνδοῦναι καὶ χαρίσασθαι τῷ δήμῳ δίκαια μὲν ἀξιοῦντι, μικρὰ δ' ἀντὶ μεγάλων πόνων καὶ κινδύνων ληφομένων. Διωθομένου δὲ τοῦ Ὀκταβίου τὴν ἔντευξιν, ὑπειπὼν ὁ Τιβέριος, ὡς οὐκ ἔστιν ἄρχοντας ἀμφοτέρους, καὶ περὶ πραγμάτων μεγάλων ἀπ' ἱσῆς ἐξουσίας διαφερομένους, ἄνευ πολέμου διεξελθεῖν τὸν χρόνον, ἐν ἵαμα τούτου μόνον ὁρᾶν ἔφη, τὸ παύσασθαι τῆς ἀρχῆς τὸν ἕτερον. Καὶ περὶ αὐτοῦ γε προτέρου τὸν Ὀκτάβιον ἐκέλευε τῷ δήμῳ ψῆφον ἀναδοῦναι· καταβῆσσεσθαι γὰρ εὐθὺς ἰδιώτης γενόμενος, ἀν τοῦτο δόξῃ τοῖς πολίταις. Τοῦτο δ' Ὀκταβίου μὴ θέλοντος, αὐτὸς ἔφη περὶ ἐκείνου ψῆφον ἀναδώσειν, εἴαν μὴ μεταγνῶ βουλευσάμενος.

IB. Καὶ τότε μὲν ἐπὶ τούτοις διέλυσε τὴν ἐκκλησίαν· τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τοῦ δήμου συνελθόντος, ἀναβὰς ἐπὶ τὸ βῆμα, πάλιν ἐπειράτο πείθειν τὸν Ὀκτάβιον ὡς δ' ἦν ἀμετάπειστος, εἰσήνεγκε νόμον ἀφαιρούμενον αὐτοῦ τὴν δημαρχίαν, καὶ τοὺς πολίτας εὐθὺς ἐκάλει τὴν ψῆφον ἐπιφέροντας. Οὐσῶν δὲ πέντε καὶ τριάκοντα φυλῶν, ὡς αἱ δεκαεπτὰ τὴν ψῆφον ἐπενηνόχρισαν, καὶ μιᾶς ἔτι προσγενομένης, ἔδει τὸν Ὀκτάβιον ἰδιώτην γενέσθαι, κελεύσας ἐπισχεῖν, αὐθις ἐδεῖτο τοῦ Ὀκταβίου. Καὶ περιέβαλλεν αὐτὸν ἐν ὧσι τοῦ δήμου καὶ κατησπάζετο, λιπαρῶν καὶ δεόμενος, μήθ' ἑαυτὸν ἄτιμον περιῖδεῖν γενόμενος, μήτ' ἐκεῖνον βαρέος αὐτῷ καὶ σκυθρωποῦ πολιτεύματος αἰτίαν προσάψαι. Τούτων τῶν δεήσεων οὐ παντελῶς ἄτεγκτον, οὐδ' ἀτενῆ, λέγουσιν ἀκροᾶσθαι τὸν Ὀκτάβιον, ἀλλὰ καὶ δακρύων ὑποπίμπλασθαι τὰ ὄμματα καὶ σιωπᾶν ἐπὶ πολὺν χρόνον. ὧς μέντοι πρὸς τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς κτηματικούς συνεστῶτας ἀπέβλεψεν, αἰδέσθεις δοκεῖ καὶ φοβηθεῖς τὴν παρ' ἐκείνοις ἀδοξίαν, ὑποστῆναι πᾶν δεινὸν οὐκ ἀγεννῶς, καὶ κελεῦσαι πράττειν, ὃ βούλεται, τὸν Τιβέριον. Οὕτω δὲ τοῦ νόμου κυρωθέντος, ὁ μὲν

Τιβέριος τῶν ἀπελευθέρων τινὶ προσέταξεν ἀπὸ τοῦ βήματος ἐλκύσαι τὸν Ὀκτάβιον. ἐχρήτο δ' ὑπηρέταις, ἀπελευθέροις ἰδίοις. καὶ τοῦτο τὴν ὄψιν οἰκτροτέραν τοῦ Ὀκταβίου παρέσχεν, ἐλκομένου πρὸς ὕβριν. Ὁ δὲ δῆμος ἐφώρμησεν αὐτῷ, καὶ τῶν πλουσίων συνδραμόντων, καὶ διασχόντων τὰς χεῖρας, ὁ μὲν Ὀκτάβιος ἐσώθη μόλις, ἐξαρπαγείς καὶ διαφυγὼν τὸν ὄχλον, οἰκέτην δ' αὐτοῦ πισὸν ἔμπροσθεν ἐσῶτα καὶ προτεταγμένον ἐξετύφλωσαν, ἄκοντος τοῦ Τιβερίου, καὶ πρὸς τὸν θόρυβον, ὡς ἦσθετο τὰ γινόμενα, πολλῇ σπουδῇ καταδραμόντος.

ΙΓ. Ἐκ τούτου κυροῦται μὲν ὁ περὶ τῆς χώρας νόμος, αἰροῦνται δὲ τρεῖς ἄνδρες ἐπὶ τὴν διάκρισιν καὶ διανομὴν, αὐτὸς Τιβέριος, καὶ Κλαύδιος Ἄππιος, ὁ πενθερὸς, καὶ Γάϊος Γράκχος, ὁ ἀδελφὸς, οὐ παρὼν οὗτος, ἀλλ' ὑπὸ Σκιπίωνι πρὸς Νομαντίαν στρατευόμενος. Ταῦτα τοῦ Τιβερίου διαπραξαμένου καθ' ἡσυχίαν, μηδενὸς ἐνισταμένου, καὶ πρὸς τούτοις δῆμαρχον ἀντικαταστήσαντος οὐδένα τῶν ἐπιφανῶν, ἀλλὰ Μούκιόν τινα, πελάτην αὐτοῦ, πρὸς πάντα δυσχεραίνοντες οἱ δυνατοί, καὶ φοβούμενοι τοῦ Τιβερίου τὴν αὔξησιν, ἐν τῇ βουλῇ προεπηλάκιζον αὐτὸν, αἰτουμένῳ μὲν, ὡς ἔθος ἐστίν, ἐκ δημοσίου σκηνὴν, ὅπως ἔχοι διανέμων τὴν χώραν, οὐ δόντες, ἐτέρων ἐπ' ἐλάττωσι χρείας πολλάκις λαβόντων, ἀνάλωμα δ' εἰς ἐκάστην ἡμέραν ἐννέα ὀβολοὺς τάζαντες· εἰσηγουμένου ταῦτα Ποπλίου Νασικᾶ, καὶ δεδιωκότος ἐκυτὸν εἰς τὴν πρὸς ἐκείνον ἔχθραν ἀρειδῶς. Πλείστην γὰρ ἐκέκτητο γῆν δημοσίαν, καὶ χαλεπῶς ἔφρεν ἐκβαίνειν αὐτῆς ἀναγκαζόμενος. Ὁ δὲ δῆμος ἔτι μᾶλλον ἐξεχάετο· καὶ φίλου τινὸς τῷ Τιβερίῳ τελευτήσαντος αἰφνιδίως, καὶ σημείων τῷ νεκρῷ μοχθηρῶν ἐπιδραμόντων, βοῶντες ὑπὸ φαρμάκων ἀνηρῆσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἐπὶ τὴν ἐκφορὰν συνέδραμον, καὶ τὸ λέχος ἦραντο, καὶ θαπτομένῳ παρέστησαν, οὐ φαύλως ὑπονοῆσαι τὴν φαρμακείαν δόξαντες.

Ἐρράγη γὰρ ὁ νεκρὸς, καὶ διεφθορότων ὑγρῶν πλῆθος ἐξέβλυσεν, ὥς' ἀποσβέσαι τὴν φλόγα. Καὶ φερόντων ἄλλην, αὐθις οὐκ ἐκάετο, πρὶν εἰς ἕτερον τόπον μετακομισθῆναι· καὶ πολλὰ πραγματευσαμένων, μόλις ἤψατο τὸ πῦρ αὐτοῦ. Πρὸς ταῦτα τοὺς πολλοὺς ἔτι μᾶλλον ὁ Τιβέριος παροξύνων, μετέβαλε τὴν ἐσθῆτα, καὶ τοὺς παῖδας προαγαγὼν, ἐδεῖτο τοῦ δήμου τούτων κήδεσθαι καὶ τῆς μητρὸς, ὡς αὐτὸς ἀπεγνωκῶς ἑαυτὸν.

ΙΔ. Ἐπεὶ δὲ, τοῦ Φιλομήτορος Ἀττάλου τελευτήσαντος Εὐδήμος ὁ Περγαμηνὸς ἀνήνεγκε διαθήκην, ἐν ἣ κληρονόμος ἐγγέγραπτο τοῦ βασιλέως ὁ Ῥωμαίων δῆμος· εὐθύς ὁ Τιβέριος δημαγωγῶν εἰσήνεγκε νόμον, ὅπως τὰ βασιλικὰ χρήματα κομισθέντα τοῖς τὴν χώραν διαλαγχάνουσι τῶν πολιτῶν ὑπάρχοι πρὸς κατασκευὴν καὶ γεωργίας ἀφορμήν. Περὶ δὲ τῶν πόλεων, ὅσαι τῆς Ἀττάλου βασιλείας ἦσαν, οὐδὲν ἔφη τῇ συγκλήτῃ βουλευέσθαι προσήκειν, ἀλλὰ τῷ δήμῳ γνώμην αὐτὸς προβάλλειν. Ἐκ τούτου μάλιστα προσέκρουσε τῇ βουλῇ· καὶ Πομπηϊὸς μὲν ἀναστὰς ἔφη γειννᾶν τῷ Τιβερίῳ, καὶ διὰ τοῦτο γινώσκειν Εὐδήμον αὐτῷ τὸν Περγαμηνὸν τῶν βασιλικῶν διάδημα δεδωκότα καὶ πορφύραν, ὡς μέλλοντι βασιλεύειν ἐν Ῥώμῃ· Κρίντος δὲ Μέττελος ὠνείδισε τὸν Τιβέριον, ὅτι, τοῦ μὲν πατρὸς αὐτοῦ τιμητεύοντος, ὅσakis ἀγαλμοὶ μετὰ δεῖπνον οἴκαδε, τὰ φῶτα κατεσθέννυσαν οἱ πολῖται, φοβούμενοι, μὴ πορρωτέρω τοῦ μετρίου δόξωσιν ἐν συνουσίαις εἶναι καὶ πότοις· τούτῳ δὲ παραφαίνουσι νυκτὸς οἱ θρασύτατοι καὶ ἀπορώτατοι τῶν δημοτῶν. Τίτος δ' Ἄνιος, οὐκ ἐπιεικὴς μὲν, οὐδὲ σώφρων ἄνθρωπος, ἐν δὲ λόγῳ περὶ τὰς ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις ἄμαχος εἶναι δοκῶν, εἰς ὀρισμὸν τινα προὔκαλεῖτο τὸν Τιβέριον, ἥ μὴν ἱερὸν ὄγτα καὶ ἄσυλον ἐκ τῶν νόμων ἠτιμωκέναι τὸν συνάρχοντα. Φορβούντων δὲ πολλῶν, ἐκπηδήσας ὁ Τιβέριος τὸν τε δῆμον συνεκάλει, καὶ τὸν Ἄνιον ἀχθῆναι κελεύσας ἐβούλετο κατηγορεῖν.

ρεῖν. Ὁ δὲ, καὶ τῷ λόγῳ καὶ τῇ δόξῃ πολὺ λειπόμενος, εἰς τὴν ἐκυτοῦ δεινότητά καταδύετο, καὶ παρεκάλει μικρὰ πρὸ τῶν λόγων ἀποκρίνασθαι τὸν Τιβέριον. Συγχωροῦντος δ' ἐρωτᾶν ἐκείνου, καὶ σιωπῆς γενομένης, εἶπεν ὁ Ἄννιος· « Ἄν σὺ μὲν ἀτιμοῦν » με βούλῃ καὶ προπηλακίζεις, ἐγὼ δὲ τινα τῶν σῶν ἐπικα- » λέσωμαι συναρχόντων, ὁ δ' ἀναβῇ βοηθήσων, σὺ δ' ὀργι- » σθῆς· ἄρά γ' αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν ἀφαιρήσῃ »; Πρὸς ταύτην λέγεται τὴν ἐρώτησιν οὕτω διαπορηθῆναι τὸν Τιβέριον, ὥστε, πάντων ὄντων καὶ τῷ λέγειν ἐτοιμότατον, καὶ τῷ θαρρῆναι ἰταμό- » τατον, ἀποσιωπῆσαι.

ΙΕ. Τότε μὲν οὖν διέλυσε τὴν ἐκκλησίαν. Αἰσθανόμενος δὲ τῶν πολιτευμάτων τὸ περὶ τὸν Ὀκτάβιον οὐ τοῖς δυνατοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς πολλοῖς, ἐκπαθέσσερον (μέγα γάρ τι καὶ καλὸν ἐδόκει τὸ τῶν δημάρχων ἀξίωμα μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης δια- » τετηρημένον ἀνερῆσθαι καὶ καθυβρίσθαι), λόγον ἐν τῷ δήμῳ διεξῆλθεν, οὐ μικρὰ παραθέσθαι τῶν ἐπιχειρημάτων οὐκ ἄτι- » πον ἦν*, ὥστε ὑπονοηθῆναι τὴν πιθανότητα καὶ πυκνότητα τοῦ ἀνδρός. Ἐφη γάρ, « ἰσρὸν τὸν δήμαρχον εἶναι καὶ ἄτυλον, » ὅτι τῷ δήμῳ καθωσίωται, καὶ τοῦ δήμου προέστηκεν. Ἄν » οὖν μεταβιβάσμενος τὸν δῆμον ἀδικῇ, καὶ τὴν ἰσχὺν κολούῃ » καὶ παραιρῆται τὴν ψῆφον, αὐτὸς ἑαυτὸν ἀπεσέρηκε τῆς » τιμῆς, ἐρ' οἷς ἔλαβεν, οὐ ποιῶν. Ἐπεὶ καὶ τὸ Καπετώλιον » κατασκάπτοντα, καὶ τὸ νεώριον ἐμπιπράντα δήμαρχον ἑᾶν » δεήσει. Καὶ ταῦτα μὲν ποιῶν δήμαρχός ἐστι πονηρός· ἐάν » δὲ καταλύῃ τὸν δῆμον, οὐδὲ δήμαρχός ἐστι. Πῶς οὖν οὐ » δεινὸν, εἰ τὸν μὲν ὑπατον ὁ δήμαρχος ἄξει, τὸν δὲ δήμαρ- » χον οὐκ ἀφαιρήσεται τὴν ἐξουσίαν ὁ δῆμος, ὅταν αὐτῇ κατὰ » τοῦ δεδωκότος χρῆται; καὶ γὰρ ὑπατον καὶ δήμαρχον ὁμοίως » δῆμος αἰρεῖται. Καὶ μὴν ἡ γε βασιλεία, πρὸς τῷ πᾶσαν » ἀρχὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῇ συλλαβοῦσα, καὶ ταῖς μεγίσταις ἱερούρ-

» γίαις καθωσίωνται πρὸς τὸ θεῖον· ἀλλὰ Ταρκύνιον ἐξέβαλεν
 » ἡ πόλις ἀδικοῦντα, καὶ δι' ἐνὸς ἀνδρὸς ὕβριν ἢ πάτριος
 » ἀρχὴ καὶ κτίσασα τὴν Ρώμην κατελύθη. Τί δ' οὕτως ἅγιον
 » ἐν Ρώμῃ καὶ σεμνὸν, ὡς αἱ περιέπουσαι παρθένοι καὶ φυ-
 » λάττουσαι τὸ ἄρθιτον πῦρ; ἀλλ' ἥτις ἂν ἀμάρτη αὐτῶν,
 » ζῶσα κατορύσσεται. Τὸ γὰρ ἄσυλον οὐ φυλλάτουσιν, ἀσε-
 » βοῦσαι εἰς τοὺς θεοὺς, ὃ διὰ τοὺς θεοὺς ἔχουσιν. Οὐκ οὖν
 » οὐδὲ δῆμαρχος, ἀδικῶν δῆμον, ἔχειν τὴν διὰ τὸν δῆμον
 » ἀτυλίαν δίκαιός ἐστιν· ἡ γὰρ ἰσχύει δυνάμει, ταύτην ἀναιρεῖ.
 » Καὶ μὴν εἰ δικαίως ἔλαβε τὴν δημαρχίαν, τῶν πλείστων
 » φυλῶν ψηφισαμένων, πῶς οὐκ ἔκλινε ἀφαιρεθείη δικαιοτέρον,
 » πατρῶν ἀποψηφισαμένων; ἱερὸν δὲ καὶ ἄσυλον οὐδὲν οὕτως
 » ἐστίν, ὡς τὰ τῶν θεῶν ἀναθήματα· χρῆσθαι δὲ τούτοις,
 » καὶ κινεῖν καὶ μεταφέρειν, ὡς βούλεται, τὸν δῆμον οὐδεὶς
 » κεκώλυκεν. Ἐξῆν οὖν αὐτῷ καὶ τὴν δημαρχίαν ὡς ἀνάθημα
 » μετενεγκεῖν εἰς ἕτερον. Ὅτι δ' οὐκ ἄσυλον, οὐδ' ἀναφαίρετον
 » ἡ ἀρχή, δῆλόν ἐστι τῷ πολλάκις ἔχοντα τινὰς ἀρχὴν ἐξ-
 » ὀμνυσθαι καὶ παραιτεῖσθαι δι' αὐτῶν».

ΙΓ. Τοιαῦτα μὲν ἦν τὰ κεφάλαια τῆς τοῦ Τιβερίου δικαιολο-
 γίας. Ἐπεὶ δὲ συνορῶντες οἱ φίλοι τὰς ἀπειλάς καὶ τὴν σύστα-
 σιν, ὥντο δεῖν ἐτέρας περιέχεσθαι δημαρχίας εἰς τὸ μέλλον,
 αὐτοῖς ἄλλοις νόμοις ἀνελάμβανε τὸ πλῆθος, τοῦ τε χρόνου
 τῶν στρατιῶν ἀφαιρῶν, καὶ διδοὺς ἐπικαλεῖσθαι τὸν δῆμον
 ἀπὸ τῶν δικαστῶν καὶ τοῖς κρίνουσι τότε, συγκλητικαῖς οὖσι,
 καταμεινὺς ἐκ τῶν ἱππέων τὸν ἴσον ἀριθμὸν, καὶ πάντῃ τρόπῳ
 ἥδη τῆς βουλῆς τὴν ἰσχύν κολούων, πρὸς ὀργὴν καὶ φιλονει-
 κίαν μᾶλλον, ἢ τὸν τοῦ δικαίου καὶ συμφέροντος λογισμόν.
 Ἐπεὶ δὲ, τῆς ψήφου φερομένης, ἦσθοντο τοὺς ἐναντίους κρα-
 τοῦντας (οὗ γὰρ παρῆν ἅπας ὁ δῆμος), πρῶτον μὲν εἰς βλασ-
 φημίας τραπόμενοι τῶν συναρχόντων, εἰλκον τὸν χρόνον· ἔπειτα

τὴν ἐκκλησίαν ἀφῆκον, εἰς τὴν ὑπεραίαν ἀπαντᾶν κελεύσαντες. Καὶ πρῶτον μὲν εἰς τὴν ἀγορὰν καταβάς ὁ Τιβέριος, ἐκέλευε τοὺς ἀνθρώπους ταπεινὸς καὶ δεδακρυμένος ἔπειτα δεδοικέναι φήσας, μὴ νυκτὸς ἐκκόψωσι τὴν οἰκίαν οἱ ἐχθροί, καὶ διαφθείρῳσιν αὐτὸν, οὕτως τοὺς ἀνθρώπους διέθηκεν, ὥς περὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ παμπόλλους τινὰς αὐλίσασθαι καὶ διανυκτερεῦσαι παραφυλάττοντας.

ΙΖ. Ἄμα δ' ἡμέρα παρῆν ὁ τὰς ὄρνιθας, αἷς διαμυκτηύονται, κομίζων, καὶ πρόεβαλε τροφὴν αὐταῖς. Αἱ δ' οὐ προῆλθον, εἰ μὴ μία μόνη, διασεύσαντος εὖ μάλα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἀγγεῖον· οὐδ' αὐτὴ δὲ τῆς τροφῆς ἔθιγεν, ἀλλ' ἐπάρασα τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα, καὶ παρατείνασα τὸ σκέλος, πάλιν εἰς τὸ ἀγγεῖον κατέφυγε. Τοῦτο καὶ τοῦ προτέρου σημείου τὸν Τιβέριον ἀνέμνησεν. Ἦν γὰρ αὐτῷ κρίνος, ὃ πρὸς τὰς μάχας ἐχρήτο, κεκορησμένον ἐκπρεπῶς καὶ διάστημα· εἰς τοῦτο καταδύντες ὄφεις, ἔλαθον ἐντεκόντες ὡς, καὶ ταῦτα ἐξεγλύψαντο. Διὸ καὶ μᾶλλον ὁ Τιβέριος τοῖς περὶ τὰς ὄρνιθας ἐταράχτετο. Προῆει δ' ὅμως ἄνω τὸν δῆμον ἠθοῦσθαι περὶ τὸ Καπετώλιον πυνθανόμενος καὶ πρὶν ἐξελθεῖν, προσέπταισε πρὸς τὸν οὐδὸν, σφοδρᾶς οὕτω πληγῆς γενομένης, ὥς τὸν μὲν ὄνυχά τοῦ μεγάλου δακτύλου ῥαγῆναι, τὸ δ' αἷμα διὰ τοῦ ὑποδήματος ἔξω φέρεσθαι. Μικρὸν δ' αὐτοῦ προσελθόντος, ὥφθησαν ὑπὲρ κεράμου μαχόμενοι κόρακες ἐν ἀριστερᾷ καὶ πολλῶν, ὡς εἰκὸς, ἀνθρώπων παρερχομένων, κατ' αὐτὸν τὸν Τιβέριον λίθος ἀπωσθεὶς ὑπὸ θατέρου τῶν κοράκων ἔπεσε παρὰ τὸν πόδα. Τοῦτο καὶ τοὺς θρασυτάτους τῶν περὶ αὐτὸν ἐπέστησεν. Ἀλλὰ Βλόσσιος ὁ Κυμαῖος παρὼν, αἰσχύνην ἔφη καὶ κατήφειαν παρεῖναι πολλήν, εἰ Τιβέριος, Γράκχου μὲν υἱός, Ἀφρικανοῦ δὲ Σκιπίωνος θυγατρίδους, προσάτης δὲ τοῦ Ῥωμαίων δήμου, κόρακα δείσας, οὐχ ὑπακούσεις τοῖς κολίταις καλοῦσι· τοῦτο μέντοι τὸ αἰσχρὸν οὐκ ἐν γέλῳ τι θήσε-

εἶναι τοὺς ἐχθροὺς, ἀλλ' ὥς τυραννοῦντος καὶ τρυφῶντος ἤδη καταβοήσασθαι πρὸς τὸν δῆμον. Ἄμα δὲ καὶ προσέθεον πολλοὶ τῷ Τιβερίῳ παρὰ τῶν ἐν Καπετωλίῳ φίλων, ἐπείγεσθαι κελεύοντες, ὥς τῶν ἐκεῖ καλῶς ἐχόντων. Καὶ τὰ γε πρῶτα λαμπρῶς ἀπῆντα τῷ Τιβερίῳ, φανέντι μὲν εὐθὺς ἀραμένων βρῆν φίλιον, ἀναβαίνοντα δὲ προθύμως δεχομένων, καὶ περὶ αὐτὸν, ὥς μηδεὶς πελάσειεν ἀγνώως, ταπτομένων.

ΙΗ. Ἀρξαμένου δὲ πάλιν τοῦ Μουκίου τὰς φυλάς ἀναγορεύειν, οὐδὲν ἐπεραίνετο τῶν εἰωθότων, διὰ τὸν ἀπὸ τῶν ἐσχάτων θόρουδον, ὠθουμένων καὶ ὠθούντων τοὺς ἐναντίους εἰσθιαζομένους καὶ ἀναμιγνυμένους. Ἐν δὲ τούτῳ Φλάβιος Φλάκκος, ἀπὸ βουλῆς ἀνὴρ, εἰς ἐμφανὲς καταστὰς, ὥς οὐκ ἦν φθεγγόμενον ἀφικέσθαι, διεσήμηνε τῇ χειρὶ φράσαι τι βουλόμενον αὐτὸν ἰδίᾳ τῷ Τιβερίῳ. Καὶ κελεύσαντος ἐκείνου διασχεῖν τὸ πλῆθος, ἀναβάς μόλις καὶ προσελθὼν, ἀπήγγειλεν, ὅτι, τῆς βουλῆς συγκαθεζομένης, οἱ πλούσιοι, τὸν ὕπατον μὴ πείθοντες, αὐτοὶ διανοῦνται καθ' αὐτοὺς ἀποκτινύναι τὸν Τιβερίον, πολλοὺς ἐπὶ τούτῳ δούλους καὶ φίλους ὠπλισμένους ἔχοντες.

ΙΘ. Ὡς οὖν ταῦτα τοῖς περὶ αὐτὸν ἐξήγγειλεν ὁ Τιβέριος, οὔτοι μὲν εὐθὺς τὰς τε τηβέννους περιεζώνοντο, καὶ τὰ τῶν ὑπηρετῶν δόρατα συγκλῶντες, οἷς ἀνείργουσι τὸν ὄχλον, διελάμβανον, ὥς ἀμυνόμενοι τοῖς κλάσμασι τοὺς ἐπερχομένους. Τῶν δ' ἀπωτέρω θαυμαζόντων τὰ γινόμενα, καὶ πυνθανομένων, ὁ Τιβέριος ἤψατο τῇ χειρὶ τῆς κεφαλῆς, ἐνδεικνύμενος τῇ ᾧφει τὸν κίνδυνον, ἐπεὶ τῆς φωνῆς, οὐκ ἐπήκουον. Οἱ δ' ἐναντίοι τουτ' ἰδόντες, ἔθεον πρὸς τὴν βουλὴν, ἀπαγγέλλοντες αἰτεῖν διάδημα τὸν Τιβερίον· καὶ τούτου σημεῖον εἶναι τὸ τῆς κεφαλῆς ἐπιθιγγάνειν. Πάντες μὲν οὖν ἐθορυβήθησαν. Ὁ δὲ Νασικᾶς ἡξίου τὸν ὕπατον τῇ πόλει βοηθεῖν, καὶ καταλύειν τὸν τύραννον. Ἀποκρινάμενου δὲ πρῶτος ἐκείνου, βίας μὲν οὐδεμιᾶς ὑπάρξειν, οὐδ'

ἀναιρήσειν οὐδένα τῶν πολιτῶν ἄκριτον, εἰ μέντοι ψηφίσαιτό τι τῶν παρὰ νόμων ὁ δῆμος· ὑπὸ τοῦ Τιβερίου πεισθεὶς, ἢ βιασθεὶς, τοῦτο κύριον μὴ φυλάξειν, ἀναπηδήσας ὁ Νασικάς· « Ἐπεὶ » τοίνυν (ἔρη) προδίδωσιν ὁ ἄρχων τὴν πόλιν, οἱ βουλόμενοι » τοῖς νόμοις βοηθεῖν ἀκολουθεῖτε ». Καὶ ταῦτα λέγων ἅμα, καὶ τὸ κράσπεδον τοῦ ἱματίου θέμενος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἐχώρει πρὸς τὸ Καπετώλιον. Ἐκαστος δὲ τῶν ἐπομένων αὐτῷ, τῇ χειρὶ τὴν τήβεννον περιελίξας, ὥθει τοὺς ἐμποδῶν, οὐδενὸς ἐνισταμένου πρὸς τὸ ἀξίωμα τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ φευγόντων καὶ πατούντων ἀλλήλους. Οἱ μὲν οὖν περὶ αὐτοὺς ῥόπαλα καὶ σκυτάλας ἐκόμίζον οἰκοθὲν· αὐτοὶ δὲ τῶν δίφρων, καταγυμένων ὑπὸ τοῦ φεύγοντος ὄχλου, τὰ κλάσματα καὶ τοὺς πόδας λαμβάνοντες, ἀνέβαινον ἐπὶ τὸν Τιβερίον, ἅμα πλύνοντες τοὺς προτεταγμένους. Καὶ τούτων μὲν ἦν τροπὴ καὶ φόνος· αὐτοῦ δὲ τοῦ Τιβερίου φεύγοντος ἀντελχέτο τις τῶν ἱματίων. Ὁ δὲ τὴν τήβεννον ἄφεις, καὶ φεύγων ἐν τοῖς χιτῶσιν, ἐσφάλη, καὶ κατηνέχθη περὶ τινὰς τῶν πρὸ αὐτοῦ πεπτωκότας. Ἀνιστάμενον δ' αὐτὸν ὁ μὲν ἐμφανῶς καὶ πρῶτος εἰς τὴν κεφαλὴν πατάξας ποδὶ δίφρου Πόπλιος ἦν Σατουρήϊος, εἷς τῶν συναρχόντων· τῆς δὲ δευτέρας ἀντεποιεῖτο πληγῆς Λεύκιος Ρούρος, ὧς ἐπὶ καλῷ τινι σεμνυνόμενος. Τῶν δ' ἄλλων ἀπέθανον ὑπὲρ τριακοσίους ἑξήκους καὶ λίθους συγκοπέντες, σιδήρῳ δ' οὐδεὶς.

Κ. Ταύτην πρώτην ἱστοροῦσιν ἐν Ῥώμῃ γάσιν, ἀφ' οὗ τὸ βασιλεύεσθαι κατέλυσαν, αἵματι καὶ φόνῳ πολιτῶν διακριθῆναι· τὰς δ' ἄλλας, οὔτε μικρὰς οὔτε περὶ μικρῶν γενομένας, ἀνυπαίκοντες ἀλλήλοις, φόβῳ μὲν οἱ δυνατοὶ τῶν ἄλλων, αἰδούμενοισι δὲ τὴν βουλὴν ὁ δῆμος, ἔπαυον. Ἐδόκει δὲ καὶ τότε μὴ χαλεπῶς ἀν' ἐνδοῦναι παρηγορηθεῖς ὁ Τιβερίος, ἔτι δὲ ῥᾶον εἶξαι δίχα φόνου καὶ τραυμάτων ἐπιούσιν· οὐ γὰρ πλείονες, ἢ τρισχίλιοι, περὶ αὐτὸν ἦσαν. Ἀλλ' εἴκειν ὀργῇ τῶν πλουσίων, καὶ μίσει,

πλέον, ἢ δι' ἃς ἐσκήπτοντο, προφάσεις, ἢ σύττασις ἐπ' αὐτὸν γενέσθαι καὶ τούτου μέγα τεκμήριον, ὡμῶς καὶ παρανόμως ὑβρισθεὶς ὁ νεκρός. Οὐ γὰρ ἐπέτρεψαν ἀνελέσθαι τὸ σῶμα τῶ ἀδελφῷ δευμένῳ, καὶ θάψαι νυκτὸς, ἀλλὰ μετὰ τῶν ἄλλων νεκρῶν εἰς τὸν ποταμὸν ἔρριψαν. Καὶ τοῦτο πέραις οὐκ ἦν, ἀλλὰ καὶ τῶν φίλων αὐτοῦ τοὺς μὲν ἐξεκρήρυτιον ἀκρίτους, τοὺς δὲ συλλαμβάνοντες ἀπεκτίννυσαν· ἐν οἷς καὶ Διοφάνης ὁ ῥήτωρ ἀπώλετο. Γάϊον δὲ τινα Βίλλιον εἰς ἀγγεῖον καθεύραντες, καὶ συνεμβалόντες ἐχίδνας καὶ δράκοντας, οὕτω διέφθειραν. Ὁ δὲ Κυμαῖος Βλόσσιος ἀνήχθη μὲν ἐπὶ τοὺς ὑπάτους, ἐρωτώμενος δὲ περὶ τῶν γεγονότων, ὡμολόγει πεποιηκέναι πάντα, Τιβερίου κελεύοντος. Εἰπόντος δὲ τοῦ Νατικᾶ πρὸς αὐτόν. « Τί οὖν, εἴ- » σε Τιβερίου ἐκέλευεν ἐμπρῆσαι τὸ Καπετώλιον » ; τὸ μὲν πρῶτον ἀντέλεγεν, ὡς οὐκ ἂν τοῦτο Τιβερίου κελεύσαντος. Πολλάκις δὲ καὶ πολλῶν τὸ αὐτὸ πυνθανομένων, « Ἄλλ', ἐκείνου » γε προστάσσοντος (ἔρη) καλῶς καί μοι τοῦτο πράττει εἶχεν· » οὐ γὰρ ἂν Τιβερίου τοῦτο πριστάζεν, εἰ μὴ τῷ δήμῳ συν- » ἔφερεν ». Οὗτος μὲν οὖν διαφυγὼν, ὕστερον ὤχετο πρὸς Ἀριστόνικον εἰς Ἀσίαν· καὶ τῶν ἐκείνου πραγμάτων διαφθαρέν- » των, ἐαυτὸν ἀνείλεν.

ΚΑ. Ἡ δὲ βουλὴ, θεραπεύουσα τὸν δῆμον ἐκ τῶν παρόν- » των, οὔτε πρὸς τὴν διανομὴν ἔτι τῆς χώρας ἠναντιοῦτο, καὶ ἀντὶ τοῦ Τιβερίου προὔληκε τοῖς πολλοῖς ὀρίστην ἐλέσθαι. Λαβόντες δὲ τὰς ψήφους, εἵλοντο Πόπλιον Κράσσον, οἰκεῖον ὄντα Γράκχῳ. Θυγάτηρ γὰρ αὐτοῦ, Λικινία, Γαῖῳ Γράκχῳ συνόκει. Καίτοι Νέπως ὁ Κορνήλιος φησὶν, οὐ Κράσσου, Βρούτου δὲ τοῦ θριαμβεύσαντος ἀπὸ Λυσιτανῶν, θυγατέρα γῆμαι Γάϊον. Ἄλλ' οἱ πλείους, ὡς ἡμεῖς γράφομεν, ἱστοροῦσιν. Ἐπεὶ δὲ χαλεπῶς μὲν ὁ δῆμος εἶχε τῷ θανάτῳ τοῦ Τιβερίου, καὶ φανερό· ἦν ἀμύνης περιμέλων καιρὸν, ἥδη δὲ καὶ δίκαι τῷ

Νασικᾶ προσανεσεύοντο, δαίσασα περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἡ βουλὴ, ψηφίζεται μὴδὲν δεομένη, πέμπειν αὐτὴν εἰς Αἴαν. Οὐ γὰρ ἀπεκρούποντο κατὰ τὰς ἀπκνήτεις οἱ ἄλλοι τοὶ τὴν δυσμένειαν, ἀλλ' ἐξηγριαίνοντο, καὶ κατεβύων, ὅπου προστόχοιεν, ἐναγῇ καὶ τύρηνον, καὶ μεμιαγκύτα φόνῳ σώματος ἀσύλου καὶ ἱεροῦ τὸ ἀγίωτατον καὶ φρικωδέστατον ἐν τῇ πόλει τῶν ἱερῶν, ἀποκκλοῦντες. Οὕτω μὲν οὖν ὑπεξῆλθε τῆς Ἰαλίας ὁ Νασικᾶς, καίπερ ἐνδεσμένος ταῖς μεγίσταις ἱερουργίαις. Ἦν γὰρ ὁ μέγιστος καὶ πρῶτος τῶν ἱερέων. Ἐξω δ' ἄλύων καὶ πλανώμενος ἀδόξως, οὐ μετὰ πολὺν χρόνον κατέστρεψε περὶ Πύργαμον. Οὐδεὶς δὲ θαυμάζειν, εἰ Νασικᾶν μεμίσηκεν οὕτως ὁ δῆμος, ὅπου καὶ Σκιπίων ὁ Ἀφρικανὸς, οὗ δοκοῦσι Ῥωμαῖοι μὴδὲν δικαιοτέρον, μὴδὲ μᾶλλον, ἀγκυπῆσαι, πικρὰ μικρὸν ἦλθεν ἐκπεσεῖν καὶ σφρέσθαι. τῆς πρὸς τὸν δῆμον εὐνοίας, ὅτι πρῶτον μὲν ἐν Νομαντίᾳ τὴν τελευταίην τοῦ Τιβερίου παθόμενος, ἀνερώνησεν ἐκ τῶν Ὀμηρικῶν.

Ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος. ὅστις τριαυτὰ γέ βέξοι!

ἔπειτα τῶν περὶ Γάϊον καὶ Φούλβιον αὐτοῦ δι' ἐκκλησίας συνθκομένων, τί φρονοίῃ περὶ τῆς Τιβερίου τελευταῖας, οὐκ ἀρσχομένην τοῖς ὑπ' ἐκείνου πεπολιτευμένοις ἀπόκρισιν ἔδωκεν. Ἐκ τούτου γὰρ ὁ μὲν δῆμος ἀντέκρουσεν αὐτῷ λέγοντι, μὴδέπω τοῦτ' ποιήσας πρότερον· αὐτὸς δὲ τὸν δῆμον εἰπεῖν κακῶς προήχθη. Περὶ μὲν οὖν τούτων ἐν τῷ Σκιπίωνος βίῳ τὰ καθ' ἕκαστα γέγραπται.

ΠΛΟΥΤ. Γ. ΓΡΑΚΧΟΣ.

ΓΑΪΟΣ δὲ Γράκχος, ἐν ἀρχῇ μὲν, ἡ δεδιώς τοὺς ἐχθροὺς, ἢ φθόνον συνάγων ἐπ' αὐτοὺς, ὑπεξέστη τε τῆς ἀγορᾶς, καὶ καθ' ἑαυτὸν ἡσυχίαν ἔχων διέτριβεν, ὡς ἂν τις ἐν τε τῷ παρόντι ταπεινὰ πράττων, καὶ τὸ λοιπὸν οὕτως ἀπραγμόνως βιωσόμενος ὥς τε καὶ λόγον τισὶ κατ' αὐτοῦ παρασχεῖν, ὡς δυσχεραίοντος καὶ προσβεβλημένου τὴν τοῦ Τιβερίου πολιτείαν. Ἦν δὲ καὶ μειράκιον παντάπασιν. Ἐννέα γὰρ ἐνιαυτοὺς ἐλείπετο τὰ δελφου καθ' ἡλικίαν· ἐκεῖνος δ' οὐπω τριάκοντα γεγονώς ἀπέθανεν. Ἐπεὶ δὲ, προϊόντος τοῦ χρόνου, τὸν τε τρόπον ἡσυχῇ διέφαινον, ἀργίας καὶ μαλακίας καὶ πότων καὶ χρηματισμῶν ἀλλότριον ὄντα, καὶ τὸν λόγον, ὥσπερ ὠκύπτερον, κατασκευαζόμενος ἐπὶ τὴν πολιτείαν, δῆλος ἦν οὐκ ἡρεμήτων, δίκην τε τινὶ τῶν φίλων φεύγοντι, Βεττίῳ, συνειπὼν, τοῦ δήμου συνενθουσιῶντος ὑφ' ἡδονῆς καὶ βακχούοντος περὶ αὐτὸν, ἀπέδειξε τοὺς ἄλλους ῥήτορας παίδων μὴ δὲν διχφέροντας· εἰς φόβον αὐτῆς οἱ δυνατοὶ καθίσαντο, καὶ πολὺς ἦν ἐν αὐτοῖς λόγος, ὅπως οὐκ ἔαουσιν ἐπὶ δημαρχίαν τὸν Γαῖον προελθεῖν. Συντυγχάνει δ' ἀπὸ ταυτομάτου λαχεῖν αὐτῷ εἰς Σκρδὼ ταμίαν Ὀρέστη, τῷ ὑπάτῳ· καὶ τοῦτο τοῖς μὲν ἐχθροῖς· καθ' ἡδονὴν ἐγεγόνει, τὸν δὲ Γαῖον οὐκ ἐλύπησεν. Ἄτε γὰρ ὢν πολεμικὸς, καὶ χειρὸν οὐδὲν πρὸς στρατείας ἡσχημένος, ἡ δίκας, ἔτι δὲ τὴν πολιτείαν καὶ τὸ βῆμα φρίττων, ἀντέχειν δὲ καλοῦντι τῷ δήμῳ καὶ τοῖς φίλοις οὐδυνάμενος, παντάπασιν τὴν ἀποδηρίαν ἐκείνην ἠγάπησε. Καίτοι κρατεῖ δόξα πολλή, τοῦτον ἄκρατον γενέσθαι δημαγωγὸν, καὶ πολὺ τοῦ Τιβερίου λαμπρότερον πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν ὄχλων δόξαν. Οὐκ ἔχει δ' οὕτω τὸ ἀληθές· ἀλλ' εἴοικεν ὑπ' ἀνάγκης τινὸς

μᾶλλον οὗτος, ἢ προαιρέσεως, ἐμπεσεῖν εἰς τὴν πολιτείαν. Ἴσο-
ρεῖ δὲ καὶ Κικέρων, ὁ ῥήτωρ, ὡς ἄρα φεύγοντι πᾶσαν ἀρχὴν
τῷ Γαίῳ, καὶ μεθ' ἡσυχίας ἡρημένῳ ζῆν, ὁ ἀδελφὸς ὄναρ φα-
νείς, καὶ πρωταγορεύσας· « Τὶ δῆτα (φαίη), Γαῖε, βραδύνεις ;
» οὐκ ἔστιν ἀπόδρασις, ἀλλ' εἰς μὲν ἡμῖν ἀμφοτέροις βίος, εἰς
» δὲ θάνατος, ὑπὲρ τοῦ δήμου πολιτευόμενοι πέπρωται ».

Β. Γενόμενος οὖν ὁ Γαῖος ἐν Σαρδόνι, πᾶσαν ἀρετῆς ἀπό-
δειξιν ἐδίδου, καὶ πολὺ πάντων διέφερε τῶν νέων ἐν ταῖς πρὸς
τοὺς πολεμίους ἀγῶσι, καὶ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς ὑπηκόους δικαίους,
καὶ ἐν τῇ πρὸς τὸν στρατηγὸν εὐνοίᾳ καὶ τιμῇ. Σωφροσύνη δὲ
καὶ λιτότητι καὶ φιλοπονίᾳ παρήλλαττε καὶ τοὺς πρεσβυτέρους.
Ἰσχυροῦ δὲ καὶ νοσώδους ἄμα χειμῶνος ἐν Σαρδόνι γενομένου,
καὶ τοῦ στρατηγοῦ τὰς πύλεις ἐσθῆτα τοῖς στρατιώταις αἰτοῦντος,
ἔπεμψεν εἰς Ῥώμην παρκατούμενοι. Δεξικλήνης δὲ τῆς βουλῆς
τὴν παραίτησιν αὐτῶν, καὶ τὸν στρατηγὸν ἄλλοθεν ἀμφιέζειν
τοὺς στρατιώτας κελευούτης, ἀπαρουντός δ' ἐκείνου, καὶ τῶν
στρατιωτῶν κακοπαθούτων, ἐπελθὼν τὰς πύλεις ὁ Γαῖος,
αὐτοὺς ἀφ' ἐαυτῶν ἔπεισεν ἐσθῆτα πέμψαι, καὶ βοηθῆσαι
τοῖς Ῥωμαίοις. Ταῦτα πάλιν εἰς Ῥώμην ἀπαγγελλόμενα, καὶ
δοκοῦντα δημηγωγίαις προαγῶνες εἶναι, διετάρχτε τὴν βουλὴν.
Καὶ πρῶτον μὲν ἐκ Λιβύης παρὰ Μικιψᾶ τοῦ βασιλέως πρέσ-
βεις παρκαγενομένους, καὶ λέγοντας, ὡς ὁ βασιλεὺς χάριτι Γαίου
Γράκχου πέμψειεν εἰς Σαρδόναν σῖτον τῷ στρατηγῷ, δυσχεραί-
νοντες ἐξέβαλον· ἔπειτα δόγμα ποιοῦνται, τοῖς μὲν στρατιώταις
διχοδοχὴν ἀποσταλῆναι, τὸν δ' Ὀρέστην ἐπιμένειν, ὡς δὴ καὶ τοῦ
Γαίου διὰ τὴν ἀρχὴν παρκαμενουντος. Ὁ δὲ, τούτων αὐτῷ προσ-
πεσόντων, εὐθὺς ἐξέπλευσε πρὸς ὀργὴν, καὶ φανείς ἐν Ῥώμῃ
παρ' ἐλπίδας, οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν αἰτίαν εἶχεν, ἀλλὰ
καὶ τοῖς πολλοῖς ἀλλόκοτον ἐδόκει, τὸ ταμίαν ὄντα προαπο-
γεῖναι τοῦ ἄρχοντος. Οὐ μὴν ἀλλὰ, κατηγορίαις αὐτῷ γενομένης

ἐπὶ τῶν τιμητῶν, ἀτρεπόμενος λόγον, οὕτω μετέστησε τὰς γνώμας τῶν ἀκουσάντων, ὥς' ἀπελθεῖν ἡδικῆσθαι τὰ μέγιστα δόξας. Ἐστρατεῦσθαι μὲν γὰρ ἔφη δώδεκα ἔτη, τῶν ἄλλων δέκα στρατευομένων ἐν ἀνάγκαις· ταμιεύων δὲ τῷ στρατηγῷ παραμενηκέναι διατίαν, τοῦ νόμου μετ' ἐνιαυτὸν ἐπανελθεῖν διδόντος. Μόνος δὲ τῶν στρατευομένων πλήρες τὸ βαλλάντιον εἰσηνεύχων κενὸν ἐξενηνοχέναι, τοὺς δ' ἄλλους ἐκπιόντας ὃν εἰσήνεγκαν οἶνον, ἀργυρίου καὶ χρυσίου μετὰ τοὺς δεῦρο τοὺς ἀμφορεῖς ἤκειν κημίζοντας.

Γ Ἐκ τούτου πάλιν ἄλλας αἰτίαις αὐτῷ καὶ δίκας ἐπῆγον, ὡς τοὺς συμμάχους ἀφισάντι καὶ κεκοινωνηκότι τῆς περὶ Φρέγελλαν ἐνδειχθείσης συνωμοσίας. Ὁ δὲ, πᾶσαν ὑποψίαν ἀπολυσάμενος, καὶ φανεῖς καθαρὸς, εὐθύς ἐπὶ δημαρχίαν ὥρμησε, τῶν μὲν γνωρίμων ἀνδρῶν ὁμαλῶς ἀπάντων ἐναντιουμένων πρὸς αὐτὸν, ὅχλου δὲ τοσούτου συρρέοντος εἰς τὴν πόλιν ἐκ τῆς Ἰταλίας, καὶ συναρχαιρεσιάζοντος, ὡς πολλοῖς μὲν οἰκήσεις ἐπιλιπεῖν, τοῦ δὲ πεδίου μὴ δεξαμένου τὸ πλῆθος, ἀπὸ τῶν τεγῶν καὶ τῶν κεράμων τὰς φωνὰς συνηχεῖν. Τοσοῦτον δ' οὖν ἐξεβιάσαντο τὸν δῆμον οἱ δυνατοί, καὶ τῆς ἐλπίδος τοῦ Γαίου καθείλον, ὅσον οὐχ, ὡς προσεδόκησε, πρῶτον, ἀλλὰ τέταρτον, ἀναγορευθῆναι. Παραλαβὼν δὲ τὴν ἀρχήν, εὐθύς ἦν ἀπάντων πρῶτος, ἰσχύων τε τῷ λέγειν, ὡς ἄλλος οὐδεὶς, καὶ τοῦ πάθους αὐτῷ παρρησίαν πολλὴν διδόντος ἀνακλαιόμενον τὸν ἀδελφόν. Ἐνταῦθα γὰρ ἐξ ἀπάτης προφάσεως περιῆγε τὸν δῆμον, ἀναμιμνήσκων τῶν γεγονότων, καὶ παρατιθεὶς τὰ τῶν προγόνων, ὡς ἐκείνοι μὲν καὶ Φαλίσκοις ἐπολέμησαν ὑπὲρ Γενυκίου τινός, δημάρχου, λοιδορηθέντος, καὶ Γαίου Βεττουρίου θάνατον κατέγνωσαν, ὅτι δημάρχῳ πορευομένῳ δι' ἀγορᾶς οὐχ ὑπεξέστη μόνος· « Ἰμῶν δ' ὁρώντων (ἔφη), Τιβέριον ξύλοις » συνέκοπτον οὗτοι, καὶ διὰ μέσης τῆς πόλεως ἐσύρετο νεκρὸς

» ἐκ Καπετωλίου, ῥιψησόμενος εἰς τὸν ποταμόν. οἱ δ' ἄλισκόμενοι τῶν φίλων ἀπέθνησκον ἄκαιοι. Καίτοι πάτριόν ἐστιν ἡμῖν, εἴ τις ἔχων δίκην θανατικὴν μὴ ὑπακούει, τούτου πρὸς τὰς θύρας ἔωθεν ἐλθόντα σαλπικτὴν, ἀνακαλεῖσθαι τῇ σάλπιγγι, καὶ μὴ πρότερον ἐπιφέρειν ψῆφον αὐτῷ τοὺς δικαστάς. Οὕτως εὐλαβεῖς καὶ πεφυλαγμένοι περὶ τὰς κρίσεις ἦσαν.»

Δ. Τοιούτοις λόγοις προανατείσας τὸν δῆμον (ἦν δὲ καὶ μεγαλοφρονότατος καὶ ῥωμαλεώτατος ἐν τῷ λέγειν), δύο νόμους εἰσέφερε, τὸν μὲν, εἴ τις ἄρχοντας ἀφήρητο τὴν ἀρχὴν ὁ δῆμος, οὐκ ἔδωκε τούτῳ δευτέρας ἀρχῆς μετουσίαν εἶναι τὸν δ', εἴ τις ἄρχων ἄκριτον ἐκκεκρήρυχοι πολίτην, κατὰ τούτου κρίσιν διδόντα τῷ δήμῳ. Τούτων τῶν νόμων ἀντικρυς ὁ μὲν Μάρκον Οὐαίτιον ἠτίμου, τὸν ὑπὸ Τιβερίου τῆς δημαρχίας ἐκπεσόντα. τῷ δ' ἐνείχετο Ποπίλλιος. Οὗτος γὰρ στρατηγὼν τοὺς Τεβερίου φίλους ἐξεκέρυξε. Καὶ Ποπίλλιος μὲν οὐχ ὑποστάς τὴν κρίσιν, ἔφυγεν ἐξ Ἰταλίας· τὸν δ' ἕτερον νόμον Γαῖος αὐτὸς ἐπανείλετο, φήσας, τῇ μητρὶ Κορνηλίᾳ δεηθείτῃ χαρίζεσθαι τὸν Οὐαίτιον. Καὶ ὁ δῆμος ἠγάσθη καὶ συνεχώρησε, τιμῶν τὴν Κορνηλίαν οὐδὲν ἥττον ἀπὸ τῶν παιδῶν, ἢ τοῦ πατρός. Ἦς γε καὶ χαλκὴν εἰκόνα στήσας ὕψερον, ἐπέγραψε Κορνηλίαν, μητέρα Γράκχων. Ἀπομνημονεύεται δὲ καὶ τοῦ Γαίου πολλὰ ῥητορικῶς καὶ ἀγοραίως ὑπὲρ αὐτῆς εἰρημένα πρὸς τινὰ τῶν ἐχθρῶν· « Σὺ γὰρ » (ἔφη) Κορνηλίαν λοιδορεῖς, τὴν Τιβέριον τεκοῦσαν » ; Ἐπεὶ δὲ διαβεβλημένος ἦν εἰς μαλακίαν ὁ λοιδορηθείς· « Τίνα δ' (εἶπεν) » ἔχων παρρησίαν, συγκρίνεις Κορνηλίᾳ σεαυτόν ; ἔτεκες γὰρ, » ὡς ἐκείνη; καὶ μὴν πάντες ἴσασι Ῥωμαῖοι, πλείω χρόνον ἐκείνην ἀπ' ἀνδρὸς οὔσαν, ἢ σὲ, τὸν ἄνδρα ». Τοιαύτη μὲν ἦ πικρία τῶν λόγων ἦν αὐτοῦ, καὶ πολλὰ λαβεῖν ἐκ τῶν γεγραμμένων ἐστὶν ὁμοία.

Ε. Τῶν δὲ νόμων, οὓς εἰσέφερε, τῷ δήμῳ χαρίζομενος, καὶ καταλύων τὴν σύγκλητον, ὁ μὲν ἦν κληρουχικός, ἀνενέμων τοῖς πένησι τὴν δημοσίαν· ὁ δὲ στρατιωτικός, ἐσθλῆτά τε κελεύων δημοσίαν χορηγεῖσθαι, καὶ μηδὲν εἰς τοῦτ' αὐτῇ τῆς μισθοφορᾶς ὑφαιρῖσθαι τῶν στρατευομένων, καὶ νεώτερον ἐτῶν ἑπτακαίδεκα μὴ καταλέγεσθαι στρατιώτην· ὁ δὲ συμμαχικός, ἰσοψήφους ποιῶν τοῖς πολίταις τοὺς ἰταλιώτας· ὁ δὲ σιτικός, ἐπευωνίζων τοῖς πένησι τὴν ἀγοράν· ὁ δὲ δικαστικός, ᾧ τὸ πλεῖστον ἀπέκοψε τῆς τῶν συγκλητικῶν δυνάμεως. Μόνοι γὰρ ἔκρινον τὰς δίκας, καὶ διὰ τοῦτο φοβεροὶ τῷ τε δήμῳ καὶ ταῖς ἱππεῦσιν ἦσαν· ὁ δὲ τριακοσίους τῶν ἱππέων προσκατέλεξεν αὐταῖς, οὓσι τριακοσίοις, καὶ τὰς κρίσεις κοινὰς τῶν ἐξακοσίων ἐποίησε. Τοῦτον τὸν νόμον εἰσφέρων, τὰ τ' ἄλλα λέγεται σπουδᾶσαι διαφερόντως, καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ πάντων δημαγωγῶν πρὸς τὴν σύγκλητον ἀφορώντων καὶ τὸ καλούμενον κομίτιον, πρῶτος τότε στραφεὶς ἔξω πρὸς τὴν ἀγορὰν δημηγορήσας, καὶ τὸ λοιπὸν οὕτω ποιεῖν ἐξ ἐκείνου, μικρὰ παρεγκλίσει καὶ μεταθέσει σχήματος μέγα πρᾶγμα κινήσας, καὶ μετενεγκὼν τρόπον τινὰ τὴν πολιτείαν ἐκ τῆς ἀριστοκρατίας εἰς τὴν δημοκρατίαν· ὥς τῶν πολλῶν δέον, οὐ τῆς βουλῆς, συγχάζεσθαι τοὺς λέγοντας.

Σ. Ἐπεὶ δ' οὐ μόνον ἐδέξατο τὸν νόμον τοῦτον ὁ δῆμος, ἀλλὰ καὶ ἐκείνῳ τοὺς κρίνοντας ἐκ τῶν ἱππέων ἔδωκε καταλέξαι, μοναρχική τις ἰσχὺς ἐγγέγονε περὶ αὐτόν· ὥς καὶ τὴν σύγκλητον ἀνέχεσθαι συμβουλευόντος αὐτοῦ. Συνεβούλευε δ' αἰεὶ τι τῶν ἐκείνῃ πρεπόντων εἰσηγούμενος· οἷον ἦν καὶ τὸ περὶ τοῦ σίτου δόγμα μετριώτατον καὶ κάλλιστον, ὃν ἔπαμψε μὲν ἐξ Ἰβηρίας Φάβιος ἀντισφράτης· ἐκεῖνος δ' ἔπεισε τὴν βουλὴν ἀποδομένην τὸν σῖτον, ἀναπέμψαι ταῖς πόλεσι τὸ ἀργύριον, καὶ προσεπαιτιάσασθαι τὸν Φάβιον, ὥς ἐπαχθῇ καὶ ἀφόρητον ποιῶντα τὴν ἀρχὴν τοῖς ἀνθρώποις. Ἐφ' ᾧ μεγάλην ἔσχε δόξαν μετ' εὐνοίας ἐν ταῖς

παρχίαις. Ἐγραψε δὲ καὶ πόλεις ἀποικίδας ἐκπέμπεσθαι, καὶ τὰς ὁδοὺς ποιεῖσθαι, καὶ κατασκευάζεσθαι σιτοδόλια. Τούτοις ἅπασιν πραττομένοις αὐτὸν ἄρχοντα καὶ διοικητὴν ἐφίστας, καὶ πρὸς μηδὲν ἀποτρούμενος τῶν τοσούτων καὶ τηλικούτων, ἀλλὰ καὶ θαυμαστῶ τινι τάχει καὶ πόνῳ τῶν γινομένων, ὡς μόνον, ἑκάστον ἐξεργαζόμενος· ὥς τε καὶ τοὺς πάνυ μισοῦντας αὐτὸν καὶ δεδοικότας ἐκπλήττεσθαι τὸ διὰ πάντων ἀνύσιμον καὶ τελεσιουργόν. Οἱ δὲ πολλοὶ καὶ τὴν ὄψιν αὐτὴν ἐθαύμαζον, ἐξηρτημένον ὁρῶντες αὐτοῦ πλῆθος ἐργολάβων, τεχνιτῶν, πρεσβευτῶν, ἀρχόντων, στρατιωτῶν, φιλολόγων· οἷς πᾶσιν ἐντυγχάνων μετ' εὐκολίας, καὶ τὸ σεμνὸν ἐν τῇ φιλανθρωπῳ διαφυλάττων, καὶ νέμων *αὐτοῦ* τὸ ἀρμόττον οἰκείως ἐκάσῳ, χαλεποὺς ἐπεδείκνυε συκοφάντας, τοὺς φοβερόν αὐτὸν, ἢ φορτικὸν ὅλως, ἢ βίαιον, ἀποκαλοῦντας. Οὕτω δευνότερος ἦν ἐν ταῖς θυμιλίαις καὶ ταῖς πράξεσιν, ἢ τοῖς ἀπὸ τοῦ βήματος λόγοις δημαγωγός.

Ζ. Ἐσπούδασε δὲ μάλιστα περὶ τὴν ὁδοποιίαν, τῆς τε χρείας ἅμα καὶ τοῦ πρὸς χάριν καὶ κάλλος ἐπιμεληθείς. Εὐθείαι γὰρ ἦγοντο διὰ τῶν χωρίων ἀτρεμεῖς. Καὶ τὸ μὲν ἐσθρύντο πέτρας ξεστῇ, τὸ δ' ἄμμου χῶμασιν ἀκτοῖς ἐπυκνοῦτο. Πιμπλαμένων δὲ τῶν κοίλων, καὶ ζευγνυμένων γεφύραις, ὅσα χεῖμαρροι διέκοπτον, ἢ φάραγγες, ὕψος δὲ τῶν ἐκατέρωθεν ἴσον καὶ παραλληλὸν λαμβανόντων, ὁμαλὴν καὶ καλὴν ὄψιν εἶχε διόλου τὸ ἔργον. Πρὸς δὲ τούτοις διαμετρήσας κατὰ μίλιον ὁδὸν πᾶσαν (τὸ δὲ μίλιον ὀκτὼ σταδίων ὀλίγον ἀποδεῖ) κίονας λιθίνους σημεῖα τοῦ μέτρου κατέστησεν. Ἄλλους δὲ λίθους ἔλαττον ἀπέχοντας ἀλλήλων ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ διέθηκεν, ὡς εἴη ῥαδίως τοῖς ἵππους ἔχουσιν ἐπιβαίνειν ἀπ' αὐτῶν, ἀναβολέως μὴ δεομένοις.

Η. Ἐπὶ τούτοις τοῦ δήμου μεγαλύνοντος αὐτὸν, καὶ πᾶν ὀτιοῦν ἐτοίμως ἔχοντος ἐνδείκνυσθαι πρὸς εὐνοίαν, ἔφη ποτὲ δημηγορῶν αὐτὸς αἰτήσιν χάριν ἣν λαβὼν μὲν, ἀντὶ πικνότητος

ἔξειν, εἰ δ' ἀποτύχοι, μηδὲν ἐκείνοις μεμψιμοιρήσειν. Τοῦτο ῥηθὲν ἔδοξεν αἰτησὶς ὑπατείας εἶναι, καὶ προσδοκίαν πᾶσιν, ὥς ἅμα μὲν ὑπατεῖν, ἅμα δὲ δημαρχίαν μετιῶν, παρέσχεν. Ἐν-
 σάνταν δὲ τῶν ὑπατικῶν ἀρχαιρεσιῶν, καὶ μετεώρων ὄντων
 ἀπάντων, ὤφθη Γάϊον Φάννιον κατάρχων εἰς τὸ πεδίον, καὶ
 συνκρχαιρεσιάζων ἐκείνῳ μετὰ τῶν φίλων. Τοῦτο ῥοπήν ἤνεγκε
 τῷ Φαννίῳ μεγάλην. Κάκεϊνος μὲν ὑπατος, Γάϊος δὲ δήμαρχος
 ἀπεδείχθη τὸ δεύτερον· οὐ παρὰ γέλλων, οὐδὲ μετιῶν, ἀλλὰ
 τοῦ δήμου σπουδάζαντος. Ἐπεὶ δ' ἑώρα τὴν μὲν σύγκλητον
 ἐχθρὰν ἀντικρυς, ἀμβλὺν δὲ τῇ πρὸς αὐτὸν εὐνοίᾳ τὸν Φάννιον,
 αὐτῷς ἑτέροις νόμοις ἀνηρητήτατο τὸ πλῆθος· ἀποικίας μὲν εἰς
 Τάραντα καὶ Καπύην πέμπεσθαι γράφων, καλῶν δ' ἐπὶ κοινωνίᾳ
 πολιτείας τοὺς Λατίνους. Ἡ δὲ βουλὴ, δείσασα, μὴ παντάπασιν
 ἅμαχος γένηται, καινὴν καὶ ἀσυνήθη πεῖραν ἐπῆγε τοῖς πολλοῖς
 ἀποτροπῆς, ἀντιδημαγωγούσα καὶ χαριζομένη παρὰ τὸ βέλτιστον.
 Ἦν γὰρ εἰς τῶν τοῦ Γαίου συνκρχόντων Λίβιος Δροῦστος, ἀνὴρ
 οὔτε γεγονώς· τινὸς Ῥωμαίων, οὔτε τεθραμμένος χεῖρον· ἤδη
 δὲ καὶ λόγῳ καὶ πλούτῳ τοῖς μάλιστα τιμωμένοις καὶ δυναμένοις
 ἀπὸ τούτων ἐνάμιλλος. Ἐπὶ τοῦτον *μὲν* οὖν οἱ γνωριμώτατοι
 τρέπονται καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἄψασθαι τοῦ Γαίου, καὶ μετ'
 αὐτῶν ἐπὶ τὸν ἄνδρα συστῆναι, μὴ βιζζόμενον, μηδ' ἀντικρούοντα
 τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ πρὸς ἡδονὴν ἄρχοντα, καὶ χαριζόμενον,
 ὑπὲρ ὧν καὶ ἀπεχθάνεσθαι καλῶς εἶχεν.

Θ. Ἐπιδοὺς οὖν ὁ Λίβιος εἰς ταῦτα τῇ βουλῇ τὴν ἐαυτοῦ
 δημαρχίαν, νόμους ἔγραψεν, οὔτε τῶν καλῶν τινός, οὔτε τῶν
 λυσιτελιῶν ἐχομένους, ἀλλ' ἐν μόνον, ὑπερβαλέσθαι τὸν Γάϊον
 ἡδονῇ καὶ χάριτι τῶν πολλῶν, ὥσπερ ἐν κωμῳδίᾳ, σπεύδων
 καὶ διαμιλλώμενος. Ὡ καὶ καταφανεστάτην ἐποίησεν ἑαυτὴν ἡ
 σύγκλητος οὐ δυσχεραίνουσα τοῖς τοῦ Γαίου πολιτεύμασιν,
 ἀλλ' αὐτὸν ἐκείνον ἀνελεῖν, ἢ ταπεινῶσαι παντάπασιν, βουλο-

μένει. Τὸν μὲν γὰρ ἀπικρίας δύο γράψαντα, καὶ τοὺς χαριστά-
τους τῶν πολιτῶν εἰσάγοντα, δημοκοπεῖν ἡτιῶντο· Δίδιος δὲ,
δώδεκα κτοικίζοντι, καὶ τρισχιλίους εἰς ἐκάστην ἀποσέλλοντι
τῶν ἀπάρων, συνελαμβάνοντο. Κακείνῳ μὲν, ὅτι χώραν διένειμε
τοῖς πένησι, προστάξας ἐκάστῳ τελεῖν ἀποφορὰν εἰς τὸ δημόσιον,
ὡς κολακεύοντι τοὺς πολλοὺς ἀπηχθάνοντο· Δίδιος δὲ καὶ τὴν
ἀποφορὰν ταύτην τῶν νειμαμένων ἀφαιρῶν, ἤρεσκεν αὐτοῖς.
Ἔτι δ', ὁ μὲν ταῖς Λατίναις ἰσοψηρίαν διδούς ἐλύπει. τοῦ δ',
ὅπως μὴδ' ἐπὶ στρατείας ἐξῇ τινα Λατίνων ῥέχδοις αἰκίσασθαι,
γράφαντος, ἐβόηθουν τῷ νόμῳ. Καὶ μέντοι καὶ αὐτὸς ὁ Δίδιος
αἰεὶ δημηγορῶν ἔλεγεν, ὡς γράφοι ταῦτα τῇ βουλῇ δοκοῦντα
κηδομένη τῶν πολλῶν· ὃ δὴ καὶ μόνον ἀπὸ τῶν πολιτευμάτων
αὐτοῦ χρήσιμον ὑπῆρχεν. Ἡμερώτερον γὰρ ἔσχε πρὸς τὴν βου-
λὴν ὁ δῆμος, καὶ τοὺς γνωριμωτάτους αὐτοῦ πρότερον ὑφορω-
μένου καὶ μισοῦντος, ἐξέλυσε καὶ κατετράυνε τὴν μνησικακίαν
καὶ χαλεπότητα ταύτην ὁ Δίδιος, ὡς ἐκ τῆς ἐκείνων ὁρμώ-
μενος γνώμης ἐπὶ τὸ δημαγωγεῖν καὶ χαρίζεσθαι τῆς πολλοῖς.

I. Μεγίστη δὲ τῷ Δρούσῳ πίστις εὐνοίας πρὸς τὸν δῆμον
ἐγένετο καὶ δικαιοσύνης, τὸ μηδὲν αὐτῷ, μὴδ' ὑπὲρ ἑαυτοῦ,
φαίνεσθαι γράφοντα. Καὶ γὰρ οἰκιστὰς ἐτέρους ἐξέπεμπε τῶν
πόλεων καὶ διοικήσεσι χρημάτων οὐ πρσάξει, τοῦ Γαίου τὰ
πλεῖστα καὶ μέγιστα τῶν τοιούτων αὐτῷ προστιθέντος. Ἐπεὶ δὲ,
Ρουβρίου, τῶν συναρχόντων ἐνός, οἰκίζεσθαι Καρχηδόνα γρά-
ψαντος, ἀνηρημένην ὑπὸ Σκιπίωνος, κλήρῳ λαχὼν ὁ Γάιος
ἐξέπλευσεν εἰς Λιβύην ἐπὶ τὸν κατοικισμὸν, ἔτι μᾶλλον ἐπιβὰς
ὁ Δρούσος ἀπόντος αὐτοῦ, τὸν δῆμον ὑπελάμβανε καὶ προσ-
ήγετο, μάλιστα ταῖς κατὰ τοῦ Φουλβίου διαβολαῖς. Ὁ δὲ Φούλ-
βιος οὗτος ἦν τοῦ Γαίου φίλος, καὶ συνάρχων ἐπὶ τὴν διανομὴν
τῆς χώρας ἡρημένος· ἦν δὲ θορυβώδης, καὶ μισούμενος μὲν
ὑπὸ τῆς βουλῆς ἄντικρυς, ὑποπτος δὲ τοῖς ἄλλοις, ὡς τὰ

συμμαχικά διακινῶν, καὶ παροξύνων κρύφα τοὺς Ἰταλιώτας πρὸς ἀπόσασιν. Οἷς ἀναποδείκτως καὶ ἀνελέγκτως λεγομένοις αὐτὸς προσετίθει πίσιν ὁ Φούλβιος, οὐχ ὑγιαίνουσας, οὐδ' εἰρηνικῆς, ὧν προαιρέσεως. Τοῦτο μάλιστα κατέλυε τὸν Γάϊον, ἀπολαύοντα τοῦ μίσους. Καὶ ὅτε Σκιπίων Ἀφρικανὸς ἐξ οὐδεὶος αἰτίου προφανοῦς ἐτελεύτησε, καὶ σημεῖά τινα τῷ νεκρῷ πληγῶν καὶ βίαις ἐπιδραμεῖν ἔδοξεν, ὡς ἐν τοῖς περὶ ἐκείνου γέγραπται, τὸ μὲν πλεῖστον ἐπὶ τὸν Φούλβιον ἦλθε τῆς διαβολῆς, ἐχθρὸν ὄντα, καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπὶ τοῦ θήματος τῷ Σκιπίωνι λαιμοδορημένον ἤψατο δὲ καὶ τοῦ Γαίου ἡ ὑπόνοια. Καὶ δεινὸν οὕτως ἔργον, ἐπ' ἀνδρὶ τῷ πρώτῳ καὶ μεγίστῳ Ῥωμαίων τολμηθῆν, οὐκ ἔτυχε δίκης, οὐδ' εἰς ἔλεγχον προήλθεν. Ἐνέστησαν γὰρ οἱ πολλοὶ, καὶ κατέλυσαν τὴν κρίσιν, ὑπὲρ τοῦ Γαίου φοβηθέντες, μὴ περιπετῆς τῇ αἰτίᾳ τοῦ φόβου ζητουμένου γένηται. Ταῦτα μὲν οὖν ἐγεγόνει πρότερον.

ΙΑ. Ἐν δὲ τῇ Λιβύῃ περὶ τὸν τῆς Καρχηδόνος κατοικισμὸν, ἦν ὁ Γάϊος Ἰουνωνίαν, ὅπερ ἐστὶν Ἡραίαν, ὠνόμασε, πολλὰ κωλύματα γενέσθαι παρὰ τοῦ δαιμονίου λέγουσιν. Ἡ τε γὰρ πρώτη σημεῖα, πνεύματος ἀφαρπάζοντος αὐτὴν, τοῦ δὲ φέροντος ἐγκρατῶς ἀντεχομένου, συνετρίβη· καὶ τὰ ἱερὰ τοῖς βωμοῖς ἐπικείμενα διεσκέδασεν ἀνέμου θύελλα, καὶ διεῖρριψεν ὑπὲρ τοὺς ὄρους τῆς γεγεννημένης ὑπογραφῆς. Αὐτοὺς δὲ τοὺς ὄρους ἀνέσπασαν ἐπελθόντες λύκοι, καὶ μακρὰν ὄχοντο φέροντες. Οὐ μὴν ἀλλὰ πάντα συντάξας καὶ διακοσμήσας ὁ Γάϊος ἡμέραις ἐβδομηκοντα ταῖς πάσαις, ἐπανήλθεν εἰς Ῥώμην, πιέζεσθαι τὸν Φούλβιον ὑπὸ τοῦ Δρούσου πυνθανόμενος, καὶ τῶν πραγμάτων τῆς αὐτοῦ παρουσίας δεομένων. Δείκνεις γὰρ Ὀπίμιος ἀνὴρ ὀλιγαρχικὸς καὶ δυνατὸς ἐν τῇ βουλῇ, πρότερον μὲν ἐξέπεσεν, ὑπατεῖαν παραγγέλλων, τοῦ Γαίου τὸν Φάννιον προαγαγόντος, ἐκείνον δὲ καταρχαιρεσιάσαντος· τότε δὲ πολλῶν βοή-

θούντων, ἐπὶ δὲ ἴσος ἦν ὑπατεύειν, ὑπατεύων δὲ, καταλύσειν τὸν Γάϊον, ἥδη τρόπον τινὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ μαραινομένης, καὶ τοῦ δήμου μεσοῦ γεγονότος τῶν τοιούτων πολιτευμάτων, διὰ τὸ πολλοὺς τοὺς πρὸς χάριν δημαγωγοῦντας εἶναι, καὶ τὴν βουλὴν ὑπείκειν ἐκούσαν.

IB. Ἐπανελθὼν δὲ, πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ Παλατίου μετόκησεν εἰς τὸν ὑπὲρ τὴν ἀγορὰν τόπον, ὡς δημοτικώτερον, ὅπου πλείους τῶν ταπεινῶν καὶ πενήτων συνέβαιναν οἰκεῖν. ἔπειτα τῶν νόμων ἐξέθηκε τοὺς λοιποὺς, ὡς ἐπ' ἄξω τὴν ψῆφον αὐτοῖς. Ὅχλου δὲ πανταχόθεν αὐτῷ συνιόντος, ἔπεισεν ἡ βουλὴ τὸν ὑπάτον Φάννιον ἐκβαλεῖν τοὺς ἄλλους, πλὴν Ῥωμαίων, ἅπαντας. Γενόμενου δὲ κηρύγματος ἀήτους καὶ ἀλλοκότου, μηδένα τῶν συμμάχων, μηδὲ τῶν φίλων, ἐν Ῥώμῃ φανῆναι περὶ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, ἀντεξέθηκεν ὁ Γάϊος διάγραμμα, κατηγορῶν τοῦ ὑπάτου, καὶ τοῖς συμμάχοις, ἂν μένωσι, βοηθήσειν ἐπαγγελλόμενος. Οὐ μὴν ἐδοθήθησεν, ἀλλ' ὁρῶν ἓνα τῶν ξένων αὐτοῦ καὶ συνήθων ἐλκόμενον ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ Φαννίου, παρήλθε, καὶ οὐ προσήμυνεν εἴτε τὴν ἰσχὺν, ἐπιλείπουσαν ἤδη, δεδιώς ἐλέγχειν, εἴτε μὴ βουλόμενος, ὡς ἔλεγεν, ἀψιμαχίας αὐτὸς καὶ συμπλοκῆς ἀρχὰς ζητοῦσαι τοῖς ἐχθροῖς παρασχεῖν. Συνέτυχε δ' αὐτῷ καὶ πρὸς τοὺς συνάρχοντας ἐν ὀργῇ γενέσθαι διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Ἐμέλλεν ὁ δῆμος θεᾶσθαι μονομάχους ἐν ἀγορᾷ, καὶ τῶν ἀρχόντων οἱ πλείστοι θεωρητήρια κύκλῳ κατασκευάσαντες ἐξεμίσθουν. Ταῦτα ὁ Γάϊος ἐκέλευεν αὐτοὺς καθαιρεῖν, ὅπως οἱ πένητες ἐκ τῶν τόπων ἐκείνων ἀμισθὶ θεάσασθαι δύνωνται. Μηδενὸς δὲ προσέχοντος, ἀναμείνας τὴν πρὸ τῆς θέας νύκτα, καὶ τῶν τεχνιτῶν, ὅσους εἶχεν ἐργολάβους ὑφ' ἑαυτῷ, παραλαβὼν, τὰ θεωρητήρια καθεῖλε, καὶ τῷ δήμῳ σχηλάζοντα μεθ' ἡμέραν ἀπέδειξε τὸν τόπον. Ἐφ' ᾧ τοῖς μὲν πολλοῖς ἀνὴρ ἔδοξεν εἶναι, τοὺς δὲ συνάρχοντας, ὡς ἱταμὸς

καὶ βίαιος, ἐλύπησεν. Ἐκ τούτου καὶ τὴν τρίτην ἔδοξε δημαρχίαν ἀφηρεῖσθαι, ψήφων μὲν αὐτῷ πλείων γενομένων, ἀδίκως δὲ καὶ κακουργῶς τῶν συναρχόντων ποιηταμένων τὴν ἀναγόμεναι καὶ ἀνάδειξιν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀμφισβήτησιν εἶχεν. Ἦνεγκε δ' οὐ μετρίως ἀποτυχὼν, καὶ πρὸς γε τοὺς ἐχθροὺς, ἐπεγγελῶντας αὐτῷ, λέγεται θρασύτερον τοῦ δέοντος εἰπεῖν, ὡς Σαρδόνιον γέλωτα γελῶσιν, οὐ γινώσκοντες, ὅσον αὐτοῖς σκότος ἐκ τῶν αὐτοῦ περικέχυται πολιτευμάτων.

ΙΓ. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὸν Ὀπίμιον καττμήσαντες ὕπατον, τῶν νόμων πολλοὺς διέγραφον, καὶ τὴν Καρχηδόνα ἐκίνουν διάταξιν, ἐρεθίζοντες τὸν Γάϊον, ὡς ἂν αἰτίαν ὀργῆς παρασχὼν ἀναιρεθῇ, τὸν μὲν πρῶτον χρόνον ἐκαρτέρει τῶν δὲ φίλων, καὶ μάλιστα τοῦ Φουλβίου παροξύνοντος, ὥρμησε πάλιν συναγεῖν τοὺς ἀντιταξομένους πρὸς τὸν ὕπατον. Ἐνταῦθα καὶ τὴν μητέρα λέγουσιν αὐτῷ συσασιάσαι, μισθουμένην ἀπὸ τῆς ξένης κρύφα καὶ πέμπουσιν εἰς Ρώμην ἄνδρας, ὡς δὴ θεριστάς. Ταῦτα γὰρ ἐν τοῖς ἐπιστολίαις αὐτῆς ἠνιγμένα γεγράφθαι πρὸς τὸν υἱόν. Ἄλλοι δὲ καὶ πόνου τῆς Κορνηλίας δυσχεραίνουσας, ταῦτα πρήττεσθαι λέγουσιν. Ἦ δ' οὖν ἔμελλον ἡμέρᾳ τοὺς νόμους λύσειν οἱ περὶ τὸν Ὀπίμιον, κατεῖληπτο μὲν ὑπ' ἀμφοτέρων ἑωθὲν εὐθὺς τὸ Καπετώλιον· θύσαντος δὲ τοῦ ὑπάτου, τῶν ὑπηρετῶν τις αὐτοῦ, Κόϊντος Ἀντύλλιος, διχφέρων ἐτέρωσε τὰ σπλάγχνα πρὸς τοὺς περὶ τὸν Φούλβιον, εἶπε· « Δότε τόπον » ἀγαθοῖς, κακοὶ πολῖται ». Τινὲς δὲ φασιν, ἅμα τῇ φωνῇ ταύτῃ καὶ τὸν βραχίονα γυμνὸν οἶον ἐφ' ὕβρει σχηματίζοντα παρενεγκεῖν. Ἀποθνήσκει γοῦν εὐθὺς ὁ Ἀντύλλιος ἐκεῖ, μεγάλαις γραφεῖσις κεντούμενος, ἐπ' αὐτῷ τούτῳ πεποιῆσθαι λεγόμενοις. Καὶ τὸ μὲν πλῆθος διαταράχθη πρὸς τὸν φόνον, ἐναντία δὲ τοὺς ἡγεμόνας ἔσχε διαθέσεις. Ὁ μὲν γὰρ Γάϊος ἤλθετο, καὶ κακῶς ἔλεγε τοὺς περὶ αὐτὸν, ὡς αἰτίαν δεομένοις πάλαι

καθ' ἐκιντῶν τῆς ἐχθραῖς δεδωκίτας· ὁ δ' Ὀπίμιος, ὡς περ ἐν-
δός· μὲν λαβὼν, ἐπῆρτο, καὶ παρώξυνε τὸν δῆμον ἐπὶ τὴν
ἄμυναν.

II. Καὶ τότε μὲν, ὁμῶς γενημένου, διελύθησαν. Ἄμχ δ'
ἡμέρᾳ τὴν μὲν βουλὴν ὁ ὕπατος συναγαγὼν, ἔνδον ἐχρημά-
τιζεν, ἕτεροι δὲ τὸ τοῦ Ἀντυλλίου σῶμα γυμνὸν ἐπὶ κλίνης
προθέμενοι, δι' ἀγορᾶς ἐπὶ τὸ βουλευτήριον ἐπίτηδες παρεκό-
μιζον, σίμωγῃ χρώμενοι καὶ θρήνῳ, γινώσκοντες μὲν τοῦ
Ὀπιμίου τὰ πραττόμενα, προσποιουμένου δὲ θαυμάζειν ὥς τε
καὶ τοὺς βουλευτὰς προσελθεῖν. Κατατεθείσης δὲ τῆς κλίνης εἰς
μέσον, οἱ μὲν ἐσχετλίαζον, ὡς ἐπὶ δεινῷ καὶ μεγάλῳ πάθει-
τοῖς δὲ πολλοῖς ἐπήγει μισεῖν καὶ προβάλλεσθαι τοὺς ὀλιγαρχι-
κοὺς, ὡς Τιθέριον μὲν Γράχχον ἐν Καπετωλίῳ φονεύσαντες
αὐτοὶ, δῆμαρχον ὄντα, καὶ τὸν νεκρὸν προσεξέβαλον· ὁ δ' ὑπη-
ρέτης, Ἀντύλλιος, οὐ δίκαια μὲν ἴτως πεπονθὼς, τὴν δὲ πλεί-
στην αἰτίαν εἰς τὸ πθεῖν αὐτῷ παρασχών, ἐν ἀγορᾷ πρόκειται,
καὶ περιέστηκεν ἡ Ῥωμαίων βουλὴ θρηνοῦσα, καὶ συνεκκομί-
ζουσα, μισθωτὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τῷ τὸν ἔτι λειπόμενον ἀνελεῖν
τῶν τοῦ δῆμου κηδομένων. Ἐκ τούτου πάλιν εἰς τὸ βουλευ-
τήριον ἀπελθόντες, ἐψηφίσαντο, καὶ προσέταξαν Ὀπιμίῳ τῷ
ὑπάρχῳ σώζειν τὴν πόλιν, ὅπως δύναίτο, καὶ κατὰ χύειν τοὺς
τυράννους. Ἐκ τούτου δὲ προειπόντος, ἐπὶ τὰ ὄπλα χωρεῖν τοὺς
συγκλητικούς, καὶ τῶν ἱππέων ἐκάστῳ παράγγελμα δόντος
ἄγειν ἑωλεν οἰκέτας δύο καθωπλισμένους, ὁ μὲν Φούλβιος
ἀντιπαρεσκευάζετο, καὶ συνῆγεν ὄχλον· ὁ δὲ Γάιος, ἐκ τῆς
ἀγορᾶς ἀπερχόμενος, ἔστη κατὰ τὸν τοῦ πατρὸς ἀνδριάντα, καὶ
πολὺν χρόνον ἐμβλέψας εἰς αὐτόν, οὐδὲν ἐφθέγγετο, δακρύσας
δὲ καὶ στενάξας ἀπῆει. Τοῦτο πολλοῖς τῶν ἰδόντων οἰκτεῖραι
τὸν Γάιον ἐπῆλθε· καὶ κλάσαντες αὐτοὺς, ὡς ἐγκαταλείποντες
τὸν ἄνδρα καὶ προδιδόντες, ἤκον ἐπὶ τὴν οἰκίαν, καὶ παρενυ-

κτέρευσον ἐπὶ τῶν θυρῶν, οὐχ ὁμοίως τοῖς τὸν Φούλβιον φυλάττουσιν. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἐν κρήτοις καὶ ἀλαλαγμοῖς πίνοντες καὶ θρατυνόμενοι διετέλεσαν, αὐτοῦ τοῦ Φουλβίου πρώτου μεθυσκομένου, καὶ πολλὰ φορτικῶς παρ' ἡλικίαν φέγγομένῳ καὶ πράττοντος· οἱ δὲ περὶ τὸν Γάϊον, ὡς ἐπὶ συμφορᾷ κοινῇ τῆς πατρίδος ἡσυχίαν ἄγοντες, καὶ περισκοπούμενοι τὸ μέλλον, ἐν μέρει φυλάττοντες καὶ ἀναπαύομενοι διήγον.

ΙΕ. Ἄμχ δ' ἡμέρᾳ τὸ μὲν Φούλβιον, ἐκ τοῦ πύτου καθεύδοντα, μόλις ἐπεγείραντες, ὠπλίζοντο τοῖς περὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ λαφύροις, ἃ Γαλάττας νενικηκώς, ὅτε ὑπάτευσεν, εἰλήφει, καὶ μετὰ πολλῆς ἀπειλῆς καὶ κραυγῆς ἐχώρουν καταληψύμενοι τὸν Ἀβεντῖνον λόφον. Ὁ δὲ Γάϊος ὀπλίσασθαι μὲν οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ', ὥσπερ εἰς ἀγορὰν, ἐν τηβένῳ προήει, μικρὸν ἐπεξωσμένος ἐγχειρίδιον. Ἐξίσοντι δ' αὐτῷ περὶ τὰς θύρας ἡ γυνὴ προσπεσοῦσα, καὶ περιπτύξασα τῶν χειρῶν τῇ μὲν αὐτὸν ἐκείνων, τῇ δὲ τὸ παιδίον· « Οὐκ ἐπὶ τὸ βῆμά σε (εἶπεν), ὦ Γάϊε, πρό-
 » πέμπω δῆμαρχον, ὡς πρότερον, καὶ νομοθέτην, οὐδ' ἐπὶ
 » πύλεμον ἑνδοξόν, ἵνα μοι καὶ πικθὼν τι τῶν κοινῶν ἀπο-
 » λίπῃς τιμώμενον γοῦν πένθος· ἀλλὰ τοῖς Τιβερίου φονεῦσιν
 » ὑποβάλλεις σεαυτὸν, ἄνοπλον μὲν καλῶς, ἵνα πάθῃς τι μάλ-
 » λον, ἢ δράσης, πρὸς οὐδὲν δὲ τοῖς κοινοῖς ὄφελος ἀπολῇ.
 » Κεκράτηκεν ἤδη τὰ χεῖρω, βία καὶ σιδήρῳ τὰς δίκας *ἥδη*
 » πράττουσιν. Εἰ περὶ Νυμαντίαν ὁ σὸς ἀδελφὸς ἔπεσεν, ὑπό-
 » σπονδος ἂν ἡμῖν ἀπεδόθη νεκρός· νῦν δ' ἔσως καὶ γὼ ποτα-
 » μοῦ τινος, ἢ θαλάσσης, ἰκέτις ἔσομαι, φῆναί ποτε τὸ σὸν
 » σῶμα φρουρούμενον. Τί γὰρ ἢ νόμοις ἔτι πιστὸν, ἢ θεοῖς,
 » μετὰ τὸν Τιβερίου φόνον »; Τοιαῦτα τῆς Λικιννίας ὀδυρο-
 μένης, ἀτρέμα τὰς περιβολὰς ἀπολυσάμενος αὐτῆς ὁ Γάϊος,
 ἐχώρει σιωπῇ μετὰ τῶν φίλων. Ἡ δὲ τοῦ ἱματίου λαβέσθαι
 γλιχρμένη, καταλύεισα πρὸς τρυδάφος, ἔκειτο πολὺν χρόνον.

ἀναυδος· ἄχρις οὐ λειποθυμήσασαν αὐτὴν οἱ θεράποντες ἀράμενοι πρὸς Κράτστον ἔχοντι, τὸ ἀδελφόν, κομίζοντες.

ΙΓ. Ὁ δὲ Φούλβιος, ὡς ἐγένοντο πάντες ἄθροοι, πεισθεὶς ὑπὸ τοῦ Γαίου, πέμπει τῶν υἱῶν τὸν νεώτερον, ἔχοντα κηρύκιον, εἰς ἀγοράν. Ἦν δὲ κάλλιστος ὁ νεκνίσκος ὀφθῆναι· καὶ τότε καταστὰς κοσμίως καὶ μετ' αἰδοῦς δεδωκυμένος, ἐποιήσατο συμβεβηκότας λόγους πρὸς τὸν ὕπχον καὶ τὴν σύγκλητον. Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ τῶν πικρόντων οὐκ ἀηδῶς πρὸς τὰς διαλύσεις εἶχον· ὁ δ' Ὀπίμιος οὐ δι' ἀγγέλων ἔφη χρῆναι πείθειν τὴν σύγκλητον, ἀλλὰ καταβάντας, ὡς ὑπευθύνους πολίτας, ἐπὶ κρίσιν, καὶ παραλόντας αὐτοὺς οὕτως παρκατεῖσθαι τὴν ὀργήν. τῷ δὲ μειρακίῳ καὶ διηγόρευεν ἐπὶ τούτοις κατιέναι πάλιν, ἢ μὴ κατιέναι. Γαίος μὲν οὖν, ὡς φασιν, ἐδούλετο βαδίζειν καὶ πείθειν τὴν σύγκλητον. οὐδενὸς δὲ τῶν ἄλλων συγχωροῦντος, αὐθις ἔπεμψεν ὁ Φούλβιος τὸν παῖδα διαλεξόμενον ὑπὲρ αὐτῶν ὁμοιωτοῖς προτέραις. Ὁ δ' Ὀπίμιος, σπεύδων μάχην συνάψαι, τὸ μὲν μειράκιον εὐθύς συνέλαβε καὶ παρέδωκεν εἰς φυλακὴν· τοῖς δὲ περὶ τὸν Φούλβιον ἐπῆει μετὰ πολλῶν ὀπλιτῶν, καὶ τοξοτῶν Κρητῶν, οἳ μάλιστα βῆλλοντες αὐτοὺς καὶ κατατραυματίζοντες συνετάραξαν. Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς, ὁ μὲν Φούλβιος, εἰς τι θαλαμνεῖον ἡμελημένον καταφυγὼν, καὶ μετὰ μικρὸν ἀνευρεθεὶς, κατεσφράγη μετὰ τοῦ πρεσβυτέρου παιδός· ὁ δὲ Γαίος ὤφθη μὲν ὑπ' οὐδενὸς μαχόμενος, ἀλλὰ δυσανασχετῶν τοῖς γινομένοις, ἀνεχώρησεν εἰς τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερόν· ἐκεῖ δὲ βουλίμενος ἑαυτὸν ἀνελεῖν, ὑπὸ τῶν πιστοτάτων ἐταίρων ἐκωλύθη, Πομπωνίου καὶ Λικιννίου. Παρόντες γὰρ οὗτοι τό τε ξίφος ἀφείλοντο, καὶ φεύγειν ἐπῆρυν αὐτόν. Ἐνθα δὴ λέγεται καθεσθεὶς εἰς γόνυ, καὶ τὰς χεῖρας ἀνχτείνας πρὸς τὴν θεὸν, ἐπεύχσθαι, τὸν Ῥωμαίων δῆμον ἀντὶ τῆς ἀχαριστίας ἐκείνης καὶ προδοσίας μηδέποτε παύσασθαι δουλεύοντα.

Φανερώς γὰρ οἱ πλεῖστοι μετεβάλλοντο, κηρύγματι δοθείσης ἀδείας·

ΙΖ. Φεύγοντι γοῦν τῷ Γαίῳ τῶν ἐχθρῶν ἐπιφερομένων, καὶ καταλαμβάνοντων περὶ τὴν ξυλίνην γέφυραν, οἱ μὲν δύο φίλοι προχωρεῖν ἐκεῖνον κελεύσαντες, αὐτοὶ τοὺς διώκοντας ὑπέστησαν, καὶ μαχόμενοι πρὸ τῆς γεφύρας, οὐδένα παρῆκαν, ἕως ἀπέθανον. τῷ δὲ Γαίῳ συνέφευγεν εἰς οἰκίτης, ὄνομα Φιλοκράτης· πάντων μὲν, ὥσπερ ἐν ἀμίλλῃ, παρὰ κελευομένων, οὐδενὸς δὲ βοηθοῦντος, οὐδ' ἵππιν αἰτουμένῳ παρασχεῖν ἐθελήσαντος· ἐπέκειντο γὰρ ἐγγὺς οἱ διώκοντες. Ὁ δὲ φθάνει μικρὸν εἰς ἱερὸν ἄλλος Ἑριννύων καταφυγὼν, κάκει διαφθείρεται, τοῦ Φιλοκράτους ἀνελόντος ἐκεῖνον, εἶτα ἐκιντὸν ἐπισφάζαντος. Ὡς δ' ἔνιοι φασίν, ἀμρότεροι μὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων κατελήθησαν ζῶντες· τοῦ δὲ θεράποντος τὸν δεσπότην περιβαλόντος, οὐδεὶς ἐκεῖνον ἠδυνήθη πατάξαι πρότερον, ἢ τοῦτον ὑπὸ πολλῶν παιόμενον ἀναιρεθῆναι. Τὴν δὲ κεφαλὴν τοῦ Γαίου λέγουσιν ἄλλον μὲν ἀποκόψαι καὶ κομίζειν, ἀφελῆσθαι δὲ τούτου φίλον Ὀπίμιον τινὰ, Σεπτουμουλήϊον. Ἦν γὰρ προκεκηρυγμένον ἐν ἀρχῇ τῆς μάχης ἰσοςάσιον χροσίον τοῖς ἀνενεγκούσι τὴν Γαίου καὶ Φουλβίου κεφαλὴν. Ἀντιέχθη δὲ ὑπὸ τοῦ Σεπτουμουλήϊου περιπαρμένη δόρατι πρὸς τὸν Ὀπίμιον, καὶ ζυγοῦ κομισθέντος ἐντεθεῖσα λίτρας ἐπτακαίδεκα καὶ δίμοιρον εἴλκυσε· τοῦ Σεπτουμουλήϊου καὶ περὶ τοῦτο μικροῦ γενομένου καὶ κακουργήσαντος· Ἐξελὼν γὰρ τὸν ἐγκέφαλον, ἐνέτηξε μόλιβδον. Οἱ δὲ τοῦ Φουλβίου τὴν κεφαλὴν κομίσαντες (ἦσαν γὰρ τῶν ἀσημοτέρων) οὐδὲν ἔλαβον. Ταῦτα δὲ σώματα καὶ τούτων καὶ τῶν ἄλλων εἰς τὸν ποταμὸν ἐβρίφη, τριταχλίων ἀναιρεθέντων· καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν ἀπέδοντο πρὸς τὸ δημόσιον. Ἀπεῖπν δὲ πενθεῖν ταῖς γυναῖξιν· τὴν δὲ Γαίου Λικυνίαν καὶ τῆς προικὸς ἀπεςέρησαν· ὠμώτατα δὲ προσειργάσαντο τοῦ Φουλβίου τὸν νεώτερον υἱόν,

οὔτε χεῖρας ἀνταράμενον, οὔτ' ἐν τοῖς μαχομένοις γενόμενον, ἀλλ' ἐπὶ σπανδὰς ἐλθόντα πρὸ τῆς μάχης συλλαβόντες, καὶ μετὰ τὴν μάχην ἀνελόντες. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τούτου καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων μάλλον ἠνίασε τοὺς πολλοὺς τὸ κατασκευασθὲν ὁμονομίας ἱερὸν ὑπὸ τοῦ Ὀπιμίου. Σεμνύνεσθαι γὰρ ἐδόκει καὶ μέγα φρονεῖν, καὶ τρόπον τινὰ θριαμβεύειν ἐπὶ φόνοις τοσούτοις πολιτῶν. Διὸ καὶ νυκτὸς ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ νεῶ παρ-
 ἐνέγραψάν τινες τὸν σῆχον τοῦτον.

Ἔργον ἀπονομίας καὶν ὁμονομίας ποιεῖ.

ΙΗ. Οὗτος μέντοι, πρῶτος ἐξουσίᾳ δικτάτωρος ἐν ὑπατείᾳ χρησάμενος, καὶ κατακρίνας ἀκρίτους ἐπὶ τρισχιλίοις πολίταις Γάϊον Γράκχον καὶ Φούλβιον Φλάκκον, ὧν ὁ μὲν ἦν ὑπα-
 τικὸς καὶ θριαμβικὸς, ὁ δὲ τῆς καθ' αὐτὸν ἡλικίας ἀρετῇ καὶ δόξῃ πεπρωτευσκώς, οὐκ ἀπέσχετο κλοπῆς, ἀλλὰ πεμφθεὶς ὡς Ἰουγούρθαν τὸν Νομάδα πρεσβευτῆς, διεφθάρη χρήμασιν ὑπ' αὐτοῦ· καὶ δίκην ὄφλων αἰσχίστην δωροδοκίας, ἐν ἀτιμίᾳ κατεγήρασε, μιτούμενος καὶ προπηλακιζόμενος ὑπὸ τοῦ δήμου, παρ' αὐτὰ μὲν τὰ πρᾶχθέντα ταπεινοῦ γενομένου καὶ συσαλέν-
 τος, ὀλίγω δ' ὕστερον ἐκφάναντος, ὅσον εἶχεν ἔμερον καὶ πόθον τῶν Γράκχων. Εἰκόνες τε γὰρ αὐτῶν ἀνδριεῖξαντες, ἐν φανεροῖς προὔτιθεντο, καὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἐφρονεύθησαν, ἀφιερώ-
 σκοντες, ἀπήρχοντο μὲν, ὧν ὥραι φέρουσι, πάντων ἔθυσον δὲ καθ' ἡμέραν πολλοὶ καὶ προσέπιπταν, ὥσπερ θεῶν ἱεροῖς ἐπι-
 φοιτῶντες.

ΙΘ. Καὶ μέντοι καὶ ἡ Κορινθία λέγεται τὰ τ' ἄλλα τῆς συμφορᾶς εὐγενῶς καὶ μεγαλοψύχως ἐνεγκεῖν, καὶ περὶ τῶν ἱερῶν, ἐν οἷς ἀνῆρέθησαν, εἰπεῖν, ὡς ἀξίους οἱ νεκροὶ τάφους ἔχουσιν. Αὕτη δὲ περὶ τοὺς καλουμένους Μισηνοὺς διέτριβεν, οὐδὲν μεταλλάξασα τῆς συνήθους διαίτης. Ἦν δὲ καὶ πολύφι-
 λος καὶ δια φιλοξενίαν εὐτράπεζος, αἰὲ μὲν Ἑλλήνων καὶ φιλο-

λόγων περὶ αὐτὴν ὄντων, ἀπάντων δὲ τῶν βασιλέων καὶ δεχο-
 μένων παρ' αὐτῆς δῶρα καὶ πεμπόντων. Ἠδίστη μὲν οὖν ἦν αὕτη
 τοῖς ἀφικνουμένοις καὶ συνοῦσι, διηγούμενη τὸν τοῦ πατρὸς
 Ἀφρικανοῦ βίον καὶ δίκαιτην, θυμωσιωτάτη δὲ, τῶν παίδων
 ἀπειθῆς καὶ ἀδάκρυτος μνημονεύουσα, καὶ πάθη καὶ πράξεις
 αὐτῶν, ὥσπερ ἀρχαίων τινῶν, ἐξηγουμένη τοῖς πυνθανομένοις.
 Ὅθεν ἔδοξεν ἐνίοις ἔκτους ὑπὸ γήρως, ἢ μεγέθους κακῶν,
 γεγονέναι, καὶ τῶν ἀτυχημάτων ἀναίσθητος αὐτοῖς ὡς ἀληθῶς
 ἀναισθητοῖς οἷσιν, ὅτον ἐξ εὐφροσύνης καὶ τοῦ γεγονέναι καὶ
 τεθράρθαι καλῶς ὀφελός ἐστι πρὸς ἀλυπίαν ἀνθρώποις, καὶ ὅτι
 τῆς ἀρετῆς ἡ τύχη φυλαττομένης μὲν τὰ κακὰ πολλάκις περιέσιν;
 ἐν δὲ τῷ πταίσαι τὸ φέρειν εὐλογίᾳς οὐ παραιρεῖται.

ΑΓΙΔ. ΚΑΙ ΚΛΕΟΜΕΝ. ΚΑΙ ΓΡΑΚΧ. ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ.

ΗΜῖΝ δὲ καὶ ταύτης πέρας ἐχούσης τῆς διηγήσεως, ὑπολείπεται λαβεῖν ἐκ παραλλήλου τῶν βίων τὴν ἀποθεώρησιν. Τοὺς μὲν οὖν Γράκχους οὐδ' οἱ πάνυ τ' ἄλλα κακῶς λέγοντες καὶ μισοῦντες, ἐτόλμησαν εἰπεῖν, ὥς οὐκ εὐφυστάτοι πρὸς ἀρετὴν ἐγένοντο Ῥωμαίων ἀπάντων, καὶ τροφῆς τε καὶ παιδεύσεως ἐκπρεποῦς ἔτυχον· ἡ δ' Ἄγιδος καὶ Κλεομένους φύσις ἐρρώμενεστέρα φαίνεται τῆς ἐκείνων γενομένη, παρ' ὅσον οὔτε παιδείας μεταλαβόντες ὀρθῆς, ἔθεσί τε καὶ διαίταις ἐντραφέντες, ὑφ' ὧν οἱ πρεσβύτεροι πάλαι διεφθόρεισαν, αὐτοὺς ἡγεμόνας εὐτελείας καὶ σωρροσύνης παρέσχον. ἔτι δ' οἱ μὲν, ὅτε λαμπρότατον εἶχεν ἡ Ῥώμη καὶ μέγιστον ἀξίωμα, καὶ καλῶν ἔργων ζῆλον, ὥσπερ διαδοχὴν ἀρετῆς πατρώας καὶ προγονικῆς ἡσχύνθησαν ἐγκαταλιπεῖν· οἱ δὲ καὶ πυχτέρων τάναντία προηρημένων γεγονότες, καὶ τὴν πατρίδα μοχθηρὰ πράττουσαν καὶ νοσοῦσαν παραλαβόντες, οὐδέν τι διὰ ταῦτα τὴν πρὸς τὸ καλὸν ἀπήμβλυναν ὁρμήν. Καὶ μὴν τῆς γε Γράκχων ἀφιλοχρηματίας καὶ πρὸς ἀργύριον ἐγκρατείας μέγιστόν ἐστιν, ὅτι λημμάτων ἀδίκων καθαρὸς ἐν ἀρχαῖς καὶ πολιτείαις διεφύλαξαν ἑαυτούς. Ἄγεις δὲ καὶ διηγανέκτησεν ἐπὶ τῷ μηδὲν ἀλλότριον λαβεῖν ἐπαινούμενος, ὃς τὴν οὐσίαν τὴν ἑαυτοῦ τοῖς πολίταις ἐπέδωκεν, ἄνευ τῶν ἄλλων κτημάτων, ἐξακόσια τέλαντα νομίσματος ἔχουσιν. Πηλίκον οὖν ἐνόμιζε κακὸν εἶναι τὸ κερδαίνειν ἀδίκως, ὃ καὶ δικαίως πλέον ἔχειν ἐτέρου πλεονεξίαν ἡγούμενος.

Β. Ἡ γε μὴν ἐπιβουλὴ καὶ τόλμα τῶν καινοτομουμένων πολὺ

τῷ μεγέθει παρήλλαττον. Ἐπολιτεύοντο γὰρ ὁ μὲν ὁδῶν κατα-
 σλευᾶς καὶ πόλεων κτίσεις· καὶ τὸ πάντων νεανικώτατον ἦν
 Τιβερίῳ μὲν, ἀναστῆσαι δημοσίους ἀγρούς, Γαίῳ δέ, μίξαι τὰ
 δικαστήρια, προσεμβάλλοντι τῶν ἵππικῶν τριακησίους· ὁ δ' Ἄγιος
 καὶ Κλεομένους νεωτερισμὸς, τὸ μικρὰ καὶ κατὰ μέρος τῶν
 ἡμαρτημένων ἴσθαι καὶ ἀποκόπτειν, ὕδραν τινὰ τέμνοντος, ὥς
 φησιν ὁ Πλάτων, ἡγησάμενος εἶναι, τὴν ἅμα πάντα ἀπαλλάξαι
 κακὰ καὶ μετасκευάσαι δυναμένην μεταβολὴν ἐπῆγε τοῖς πράγ-
 μασιν. Ἀληθέστερον δ' ἴσως εἰπεῖν ἔστιν, ὅτι τὴν πάντα ἀπερ-
 γασταμένην κακὰ μεταβολὴν ἐξήλκονεν, ἀπάγων καὶ καθιστὰς εἰς
 τὸ οἰκεῖον σχῆμα τὴν πόλιν. Ἐπεὶ καὶ τοῦτ' ἂν τις εἴποι, τῇ μὲν
 Γράκχων πολιτεία τοὺς μεγίστους ἐνίστασθαι Ῥωμαίων, οἷς δ'
 Ἄγις ἐνεχείρησε, Κλεομένης δὲ τὸ ἔργον ἐπέθηκε, τῶν παρα-
 δειγμάτων τὸ κάλλιστον ὑπέκειτο καὶ μεγαλοπρεπέστατον, αἱ πά-
 τριοι ῥήτραι περὶ σωροσύνης καὶ ἰσότητος· ὧν τούτοις μὲν ὁ
 Λυκοῦργος, ἐκείνοις δὲ ὁ Πύθιος βεβαιωτής. Ὁ δὲ μέγιστον, ὅτι
 τοῖς μὲν ἐκείνων πολιτεύμασιν εἰς οὐδὲν ἡ Ῥώμη μεῖζον ἐπέδωκε
 τῶν ὑπαρχόντων· ἐκ δ' ὧν ὁ Κλεομένης ἔπραξεν, ὀλίγου χρόνου
 τὴν Σπάρτην τῆς Πελοποννήσου κρατοῦσαν ἡ Ἑλλὰς ἐπέιδε,
 καὶ τοῖς τότε μέγιστον δυναμένοις διαγωνιζομένην ἀγῶνα τὸν
 περὶ τῆς ἡγεμονίας· οὗ τέλους ἦν, ἀπαλλαγεῖσιν Ἰλλυρικῶν ὀπλων
 καὶ Γαλατικῶν τὴν Ἑλλάδα, κοσμεῖσθαι πάλιν ὑφ' Ἡρακλείδαις.

Γ. Οἶμαι δὲ καὶ τὰς τελευτὰς τῶν ἀνδρῶν ἐμφαίνειν τινὰ
 τῆς ἀρετῆς διαφορὰν. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ μυχόρανοι πρὸς τοὺς
 πολίτας, εἶτα φεύγοντες ἐτελεύτησαν. Τούτων δ' Ἄγις μὲν ὑπὲρ
 τοῦ μηδένα κτείνειν τῶν πολιτῶν ὀλίγου δεῖν ἐκὼν ἀπέθανε·
 Κλεομένης δὲ προπηλακισθεὶς καὶ ἀδικηθεὶς, ὥρμητε μὲν ἀμύ-
 νασθαι, τοῦ δὲ καιροῦ μὴ παρασχόντος, αὐτὸν εὐτόλμως ἀνείλε.
 Ἡλίων δὲ τάναντία σκοποῦσιν, Ἄγις μὲν οὐδὲν ἀπεδείξατο στρα-
 τηγίας ἔργον, ἀλλὰ προκνηρέθη· ταῖς δὲ Κλεομένουσιν νίκαι,

πολλαῖς καὶ καλαῖς γενομέναις, παραβαλεῖν ἐστὶ Τιβερίου τὴν ἐν Καρχηδόνι τοῦ τείχους κατάληψιν, οὐ μικρὸν ἔργον, καὶ τὰς ἐν Νομαντίᾳ σπονδὰς, αἷς διςμυρίους στρατιώτας Ῥωμαίων, οὐκ ἔχοντας ἄλλην ἐλπίδα σωτηρίας, περιεποίησε. Καὶ Γάιος δὲ πολλὴν μὲν αὐτόθι, πολλὴν δ' ἐν Σαρδόνι στρατευόμενος ἀνδραγαθίαν ἀνέφηεν· ὥς τε τοῖς πρώτοις ἐναμίλλους Ῥωμαίων γενέσθαι στρατηγοῖς, εἰ μὴ προσηνέρεθσαν.

Α. Τῆς δὲ πολιτείας ὁ μὲν Ἄγις, εἴκειν ἄψασθαι μαλκώτερον, ἐκχρυσθεῖς ὑπ' Ἀγησιλάου, καὶ ψευδόμενος τὸν ἀναδασμὸν τοῖς πολίταις, καὶ ὅλως ἐλλιπὴς καὶ ἀτελής, ὧν προείλετο καὶ κατήγγειλεν, ὑπ' ἀτολμίας καὶ μαλακίας γενόμενος· ὁ δὲ Κλεομένης τούναντίον θρασύτερον καὶ βικιότερον ἐπὶ τὴν μεταβολὴν ἤλθε τῆς πολιτείας, ἀποκτείνας τοὺς Ἐφόρους παρὰ νόμους, οὓς καὶ προσκαγέσθαι τοῖς ὅπλοις κρατοῦντα, καὶ μεταστῆσαι ῥάδιόν ἦν, ὥς περ οὐκ ὀλίγους ἄλλους μετέστησεν ἐκ τῆς πόλεως. Τὸ γὰρ ἄνευ τῆς ἐσχάτης ἀνάγκης ἐπιφέρειν σίδηρον, οὐτ' ἰατρικὸν, οὔτε πολιτικόν, ἀλλ' ἀτεχνίας μὲν ἀμφοτέρω· τούτῳ δὲ καὶ τὸ ἀδικεῖν μετ' ὁμότητος πρόσσει. Τῶν δὲ Γράκχων οὐδέτερος μὲν ἤρξατο σφαγῆς ἐμφυλίου· Γάιος δὲ λέγεται μηδὲ βαλλόμενος ὀρμῆσαι πρὸς ἄμυναν, ἀλλὰ λαμπρότατος ὢν ἐν τοῖς πολεμικοῖς, ἀργότατος ἐν τῇ στάσει γενέσθαι. Καὶ γὰρ προῆλθεν ἄνοπλος, καὶ μαχομένων ἀνεχώρησε, καὶ ὅλως πλείονα τοῦ μὴ τι δρᾶσαι πρόνοιαν, ἢ τοῦ μὴ παθεῖν, ἔχων ἐωρᾶτο· Διὸ καὶ τὴν φυγὴν αὐτῶν οὐκ ἀτολμίας σημεῖον, ἀλλ' εὐλαθείας, ποιητέον. Ἔδει γὰρ ὑπεῖξαι τοῖς ἐπιφερομένοις, ἢ μένοντάς ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν τῷ δρᾶν ἀμύνασθαι.

Ε. Τῶν τοίνυν ἐγκλημάτων τῶν κατὰ Τιβερίου μέγιστόν ἐστιν, ὅτι τὸν συνάρχοντα τῆς δημαρχίας ἐξέβαλε, καὶ δευτέραν αὐτὸς τῷ Γαίῳ δημαρχίαν μετῆει. Γαίῳ δὲ τὸν Ἀντυλλίου φόνον οὐ δικαίως, οὐδ' ἀληθῶς, προσετρίβοντο· διεφθάρη γὰρ, ἄκοντος

αὐτοῦ καὶ ἀγανακτοῦντος. Κλεομένης δ', ἵνα τὰς σφαγὰς τῶν Ἐφόρων ἐάσωμεν, ἡλευθέρωσε μὲν ἅπαντας τοὺς οἰκέτας, ἐδασίλευσε δὲ τῷ μὲν ἔργῳ μόνος, τῷ δ' ὀνόματι δεύτερος, Εὐκλείδαν, τὸν ἀδελφόν, ἐκ μιᾶς οἰκίας αὐτῷ προσελόμενος· Ἀρχίδαμον δ', ὃ προσῆκον ἦν, ἀπὸ τῆς ἐτέρας οἰκίας ὄντι, συμβασιλεύειν, ἔπεισε μὲν ἐκ Μεσσήνης κατελθεῖν, ἀποθανόντος δὲ τὸν φόνον οὐκ ἐπέξελθὼν, ἐβεβαίωσε τὴν αἰτίαν καθ' αὐτοῦ τῆς ἀναιρέσεως. Καίτοι Λυκούργος, ὃν προσεποιεῖτο μιμεῖσθαι, τὴν μὲν βασιλείαν ἐκὼν ἀπέδωκε τῷ πικιδι τοῦ ἀδελφοῦ, Χαρίλλῳ· φοβούμενος δὲ, μὴ, κὰν ἄλλως ἀποθάνῃ τὸ μεράκιον, αἰτία τις ἐπ' αὐτὸν ἔλθῃ, πολὺν χρόνον ἔξω πλανηθεὶς, οὐ πρότερον ἐπανῆλθεν, ἢ πικίδα τῷ Χαρίλλῳ γενέσθαι, διάδοχον τῆς ἀρχῆς. Ἀλλὰ Λυκούργῳ μὲν οὐδ' ἄλλος τις Ἑλλήνων παραβλητὴς οὐδεὶς. Ὅτι δὲ τοῖς Κλεομένους πολιτεύμασι καινοτομίαι καὶ παρανομίαι μείζονες ἔνιαισι, δεδήλωται. Καὶ μὴν οἱ γε τὸν τρόπον αὐτῶν ψέγοντες, τοῦτον μὲν ἐξ ἀρχῆς τυραννικὸν καὶ πολεμοποιὸν αἰτιῶνται γενέσθαι, τῇ δ' ἐκείνων φύσει φιλοτιμίας ἀμετρίαν, ἄλλο δ' οὐδὲν οἱ φηνοῦντες ἐπικαλεῖν εἶχον· ἐκριπισθέντας δὲ τῷ πρὸς τοὺς ἐνισταμένους ἀγῶνι καὶ θυμῷ παρὰ τὴν αὐτῶν φύσιν, ὥσπερ πνοαῖς, ἐφεῖναι περὶ τὰ ἔσχατα τὴν πολιτείαν ὠμολόγουν. Ἐπεὶ τῆς γε πρώτης ὑποθέσεως τί κάλλιον, ἢ δικαιότερον, ἦν, εἰ μὴ κατὰ βίαν καὶ δυναστείαν ἐπειχειρήσαντες ἐξῶσαι τὸν νόμον οἱ πλοῦσιοι, περιέστησαν ἀμφοτέροις ἀγῶνας, τῷ μὲν, φοβουμένῳ ὑπὲρ αὐτοῦ, τῷ δ', ἐκδικοῦντι τὸν ἀδελφόν, ἀνευ δίκης καὶ δόγματος, οὐδ' ὑπ' ἄρχοντος ἀναιρεθέντα; Συνορᾷς μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν εἰρημένων τὴν διαφοράν. Εἰ δὲ δεῖ καὶ καθ' ἕκαστον ἀποφύνασθαι, Τιθέριον μὲν ἀρετῇ πεπρωτευκέναι τίθημι πάντων, ἐλάχιστα δὲ ἡμαρτηκέναι τὸ μεράκιον Ἄγιν, πράττει δὲ καὶ τόλμῃ Γάϊον οὐκ ὀλίγῳ Κλεομένους ὕστερον γεγονέναι.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΥΡΙΧΩΣΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Σελ. 201. Τ. 5

ΠΛΟΥΤΑΡΧ. ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ο μὲν γράψας τὸ ἐπὶ τῇ νίκῃ τῆς Ὀλυμπιάσιν ἵπποδρομίας εἰς Ἀλκιβιάδην ἐγκώμιον, εἴτ' Εὐριπίδης (ὡς ὁ πολὺς κρατεῖ λόγος), εἴθ' ἕτερος τις ἦν, Σόσσιε, φησὶ χρῆναι τῷ εὐδαιμόνι πρῶτον ὑπάρξαι τὴν πόλιν εὐδόκιμον. ἐγὼ δὲ τῷ μὲν εὐδαιμονήσῃν μέλλοντι τὴν ἀληθινὴν εὐδαιμονίαν, ἧς ἐν ᾗθει καὶ διαθέσει τὸ πλεῖστον ἐστίν, οὐδὲν διαφέρειν ἡγοῦμαι, ἀδόξου καὶ ταπεινῆς πατρίδος, ἢ μητρὸς ἀμόρφου καὶ μικρᾶς γενέσθαι. Γελοῖον γάρ, εἴ τις οἶοιτο, τὴν Ἰουλίδαν, μέρος μικρὸν οὔσαν οὐ μεγάλης νήσου, τῆς Κέω, καὶ τὴν Αἴγιαναν, ἣν τῶν Ἀττικῶν τις ἐκέλευεν ὡς λήμνην ἀφαιρεῖν τοῦ Πειραιῶς, ὑποκριτὰς μὲν ἀγαθοὺς τρέφειν καὶ ποιητὰς, ἄνδρα δ' οὐκ ἂν ποτε δύνασθαι δίκαιον καὶ αὐτάρκη καὶ νοῦν ἔχοντα καὶ μεγαλόψυχον προενεγκεῖν. Τὰς γὰρ ἄλλας τέχνας εἰκὸς ἐστὶ, πρὸς ἐργασίαν ἢ δόξαν συνισταμένας, ἐν ταῖς ἀδόξοις καὶ ταπειναῖς πόλεσιν ἀπομαραίνεσθαι, τὴν δ' ἀρετὴν, ὥσπερ ἰσχυρὸν καὶ διαρκὲς φυτὸν, ἐν ᾧ παντὶ ῥιζοῦσθαι τόπῳ, φύσεώς τε χρηστῆς καὶ φιλοπόνου ψυχῆς ἐπιλαμβανομένην. Ὅθεν οὐδ' ἡμεῖς, εἰ τοῦ φρονεῖν, ὡς δεῖ, καὶ βιοῦν ἐλλείπομεν, τοῦτο τῇ σμικρότητι τῆς πατρίδος, ἀλλ' αὐτοῖς δικαίως ἀναθήσομεν.

B. Τῷ μέντοι σύνταξιν ὑποβεβλημένῳ καὶ ἱστορίαν ἐξ οὐ προχείρων, οὐδ' οἰκείων, ἀλλὰ ξένων τε τῶν πολλῶν καὶ διεσπαρμένων ἐν ἑτέροις, συνιοῦσαν ἀναγνωσμάτων, τῷ ὄντι χρὴ πρῶτον ὑπάρχειν καὶ μάλιστα τὴν πόλιν εὐδόκιμον καὶ φιλόκαλον καὶ πολυάνθρωπον, ὡς βιβλίῳν τε παντοδαπῶν ἀφθονίαν ἔχων, καὶ ὅσα τοὺς γράφοντας διαφυγόντα σωτηρίᾳ μνήμης ἐπιφανεστέραν εἵληφε πίστιν, ὑπολαμβάνων ἀκοῇ καὶ διαπυγθαγόμενος.

μη πολλῶν, μηδ' ἀναγκαιῶν ἐνδεές ἀποδιδόη τὸ ἔργον. Ἡμεῖς δέ, μικρὰν οἰκοῦντες πόλιν, καὶ, ἵνα μὴ μικροτέρα γένηται, φιλοχωροῦντες, ἐν δὲ Ῥώμῃ καὶ ταῖς περὶ τὴν Ἰταλίαν διατριβαῖς οὐ σχολῆς οὔσης γυμνάζεσθαι περὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν διάλειπτον, ὑπὸ χρεῶν πολιτικῶν καὶ τῶν διὰ φιλοσοφίαν πλησιάζόντων, ὅψε ποτε καὶ πόρρω τῆς ἡλικίας ἡρξάμεθα Ῥωμαϊκοῖς γράμμασιν ἐντυγχάνειν. Καὶ πρᾶγμα θαυμαστὸν μὲν, ἀλλ' ἀληθές ἐπίσχομεν. Οὐ γὰρ οὕτως ἐκ τῶν ὀνομάτων τὰ πράγματα συνιέναι καὶ γνωρίζειν συνέβαινεν ἡμῖν, ὥς ἐκ τῶν πραγμάτων, ὧν ἀμωσγέπως εἶχομεν ἐμπειρίαν, ἐπακολουθεῖν διὰ ταῦτα καὶ τοῖς ὀνόμασι. Κάλλους δὲ Ῥωμαϊκῆς ἀπαγγελίας καὶ τάχους αἰσθάνεσθαι, καὶ μεταφορᾶς ὀνομάτων καὶ ἀρμονίας, καὶ τῶν ἄλλων, οἷς ὁ λόγος ἀγάλλεται, χάριεν μὲν ἡγοῦμεθα καὶ οὐκ' ἀτερπέες· ἡ δὲ πρὸς τοῦτο μελέτη καὶ ἀσκήσις οὐκ εὐχερὴς, ἀλλ' οἷστίσι πλείων τε σχολὴ καὶ τὰ τῆς ὥρας ἔτι πρὸς τὰς ταιαύτας ἐπιχωρεῖ φιλοτιμίας.

Γ. Διὸ καὶ γράφοντες ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ, τῶν παραλλήλων βίων ὄντι πέμπτω, περὶ Δημοσθένους καὶ Κικέρωνος, ἀπὸ τῶν πράξεων καὶ τῶν πολιτειῶν τὰς φύσεις αὐτῶν καὶ τὰς διαθέσεις πρὸς ἀλλήλας ἐπισκεψόμεθα· τὸ δὲ τοὺς λόγους ἀντεξετρίχειν, καὶ ἀποφαίνεσθαι, πότερος ἡδίων, ἢ δεινότερος εἰπεῖν, εἴσομεν. Κακὴ γὰρ, ὥς φησιν ὁ Ἴων, δελφῖνος ἐν χέρσῳ βία. Ἦν ὁ περιττὸς ἐν ἅπασι Καικίλιος ἀγνοήσας, ἐνεανιεύσατο σύγκρισιν τοῦ Δημοσθένους καὶ Κικέρωνος ἐξενεγκεῖν. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως, εἰ παντὸς ἦν τὸ ἸΝΩΘΙ ΣΑΥΤὸΝ ἔχειν πρῶχειρον, οὐκ ἂν ἐδόκει πρῶταγμα θεῖον εἶναι. Δημοσθένη γὰρ καὶ Κικέρωνα τὸν αὐτὸν εἰς πλάττων ἀπ' ἀρχῆς ὁ δαίμων, πολλὰς μὲν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν φύσιν αὐτῶν τῶν ὁμοιοτήτων, ὥσπερ τὸ φιλότιμον καὶ φιλελεύθερον ἐν τῇ πολιτείᾳ, πρὸς δὲ κινδύνους καὶ πολέμους ἀτολμον, πολλὰ δ' ἀναμιῖλαι καὶ τῶν τυχερῶν. Δύο γὰρ ἐτέρους

οὐκ ἂν εὐρεθῆναι δοκῶ ῥήτορας, ἐκ μὲν ἀδόξων καὶ μικρῶν ἰσχυροῦς καὶ μεγάλους γενομένους, προσκρούσαντας δὲ βασιλεῦσι καὶ τυράννοις, θυγατέρας δ' ἀποβαλόντας, ἐκπεσόντας δὲ τῆς πατρίδος, κατελθόντας δὲ μετὰ τιμῆς, ἀποδράντας δ' αὖθις, καὶ ληφθέντας ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἅμα δὲ παυσανμένη τῇ τῶν πολιτῶν ἐλευθερίᾳ τὸν βίον συγκατατρέψαντας. ὥς, εἰ γένοιτο τῇ φύσει καὶ τῇ τύχῃ, καθάπερ τεχνίταις, ἅμιλλα, χάλεπῳ μὲν ἂν διακριθῆναι, πότερον αὖτις τοῖς τρόποις, ἢ τοῖς πράγμασιν ἐκείνη, τοὺς ἄνδρας ὁμοιοτέρους ἀπείργασται. Δεκτέον δὲ περὶ τοῦ πρεσβυτέρου πρότερον.

Δ. Δημοσθένης, ὁ πατὴρ Δημοσθένους, ἦν μὲν τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ὡς ἴσους Θεόπομπς· ἐπεκαλεῖτο δὲ μαχαιοποιὸς, ἐργαστήριον ἔχων μέγα, καὶ δούλους τεχνίτας τοῦτο πράττοντας. Ἄ δ' Αἰσχύνης ὁ ῥήτωρ εἶρηκε περὶ τῆς μητρὸς, ὡς ἐκ Γύλωνός τινος, ἐπ' αἰτία προδοσίας φυγόντος ἐξ ἄστεος, ἐγεγόνει, καὶ βαρβάρου γυναικὸς, οὐκ ἔχουмен εἰπεῖν, εἴτ' ἀληθῶς εἶρηκεν, εἴτε βλασφημῶν καὶ καταψευδόμενος. Ἀπολειφθεὶς δ' ὁ Δημοσθένης ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπταέτης ἐν εὐπορίᾳ (μικρὸν γὰρ ἀπέλιπεν ἢ σύμπασα τίμησις αὐτοῦ τῆς οὐσίας πεντεκαίδεκα ταλάντων) ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων ἡδίκηθη, τὰ μὲν νοσφισαμένων, τὰ δ' ἀμελησάντων, ὥστε καὶ τῶν διδασκάλων αὐτοῦ τὸν μισθὸν ἀποστερῆσαι. Διὰ τε δὴ τοῦτο τῶν ἐμμελῶν καὶ προσηκόντων ἐλευθέρῳ παιδὶ μαθημάτων ἀπαίδευτος δοκεῖ γενέσθαι, καὶ διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀσθένειαν καὶ θρύψιν, οὐ προῖεμένης τοῖς πόνοις τῆς μητρὸς αὐτὸν, οὐδὲ προσβιάζομένων τῶν παιδαγωγῶν. Ἦν γὰρ ἐξ ἀρχῆς κῆτιςχνος καὶ νοσώδης, καὶ τὴν λοιδορουμένην ἐπωνυμίαν, τὸ Βάταλον, εἰς τὸ σῶμα λέγεται σχωπτόμενος ὑπὸ τῶν παίδων λαβεῖν. Ἦν δ' ὁ Βάταλος, ὡς μὲν ἐνιοί φασιν, αὐλητῆς τῶν κατεαχότων· καὶ δρχμάτιον εἰς τοῦτον, κωμωδῶν κῆτον, Ἀντιφάνης πεποίηκεν. Ἔνιοι δὲ τινες ὡς ποιητοῦ τρυφερά

καὶ παρούσιν α γραφόντος τοῦ Βιτάλου μέμνηνται. Δοκεῖ δὲ καὶ τῶν οὐκ εὐπρεπῶν τι λεχθῆναι τοῦ σώματος μορίων παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς τότε καλεῖσθαι βάταλος. Ὁ δ' Ἄργας (καὶ τοῦτο γὰρ φασι τῷ Δημοσθένει γενέσθαι παρωνύμιον) ἢ πρὸς τὸν τρόπον, ὡς θηριώδη καὶ πικρὸν, ἐτέθη· τὸν γὰρ ὄριν' ἐνιοὶ τῶν ποιητῶν ἄργαν ὀνομάζουσιν· ἢ πρὸς τὸν λόγον, ὡς ἀνιῶντα τοὺς ἀκροαμένους. Καὶ γὰρ Ἄργας τοῦνομα ποιητῆς ἦν νόμων πονηρῶν καὶ ἀργαλέων. Καὶ ταῦτα μὲν ταῦτη, *κατὰ Πλάτωνα*.

Ε. Τῆς δὲ πρὸς τοὺς λόγους ὁρμῆς ἀρχὴν αὐτῷ φασι τοιαύτην γενέσθαι. Καλλιστράτου, τοῦ ῥήτορος, ἀγωνίζεσθαι τὴν περὶ ἰσχυροῦ κρίσιν ἐν τῷ δικαστηρίῳ μέλλοντος, ἣν προσδοκία τῆς δίκης μεγάλη, διὰ τε τὴν τοῦ ῥήτορος δύναμιν, ἀνθοῦντος τότε μάλιστα τῇ δόξῃ, καὶ διὰ τὴν πράξιν, οὗσαν περιβόητον. Ἀκούσας οὖν ὁ Δημοσθένης τῶν διδασκάλων καὶ τῶν παιδαγωγῶν συντιθεμένων τῇ δίκῃ παρκαυχεῖν, ἔπεισε τὸν ἑαυτοῦ παιδαγωγὸν δεόμενος καὶ προθυμούμενος, ὅπως αὐτὸν ἀγάγοι πρὸς τὴν ἀκρόασιν. Ὁ δ', ἔχων πρὸς τοὺς ἀνοίγοντας τὰ δικαστήρια δημοσίους συνήθειαν, εὐπόρησε χώρας, ἐν ᾗ καθήμενος ὁ παῖς ἀδήλως ἀκούσεται τῶν λεγομένων. Εὐήμερήσαντος δὲ τοῦ Καλλιστράτου, καὶ θαυμασθέντος ὑπερφυῶς, ἐκείνου μὲν ἐζήλωσε τὴν δόξαν, ὁρῶν προπεμπόμενον ὑπὸ *τῶν* πολλῶν καὶ μακαρίζόμενον· τοῦ δὲ λόγου μᾶλλον ἐθαύμασε τὴν ἰσχὺν, πάντα χειροῦσθαι καὶ τιθασσεύειν πεφυκότος. Ὅθεν ἐάσας τὰ λοιπὰ μαθήματα, καὶ τὰς παιδικὰς διατριβὰς, αὐτὸς αὐτὸν ἥσκει καὶ διεπύνει ταῖς μελέταις, ὡς ἂν τῶν λεγόντων ἐσόμενος καὶ αὐτός. Ἐχρήσατο δ' Ἰσαίῳ πρὸς τὸν λόγον ὑφηγητῇ, καίπερ Ἰσοκράτους τότε σχολάζοντος, εἴτε, ὡς τινες λέγουσι, τὸν ὠρισμένον μισθὸν Ἰσοκράτει τελέσαι μὴ δυνάμενος, τὰς δέκα μναῖς, διὰ τὴν ὀρφνείαν, εἴτε μᾶλλον τοῦ Ἰσαίου τὸν λόγον, ὡς δραστήριον καὶ πανοῦργον ἐπὶ τὴν χρεῖαν, ἀποδεχόμενος. Ἑρμιππος δὲ φησιν

ἀδελφόταις ὑπομνήμασιν ἐντυχεῖν, ἐν οἷς ἐγγέγραπτο, τὸν Δημοσθένη συνεσχολακέναι Πλάτωνι, καὶ πλεῖστον εἰς τοὺς λόγους ὠφελῆσθαι. Κτησιβίου δὲ μέμνηται λέγοντος, παρὰ Καλλίου τοῦ Συρακουσίου, καὶ τινων ἄλλων, τὰς Ἰσοκράτους τέχνας καὶ τὰς Ἀλκιδάρχαντος κρύφα λαβόντα τὸν Δημοσθένη καταμαθεῖν.

5. Ὡς γοῦν ἐν ἡλικίᾳ γενόμενος τοῖς ἐπιτρόποις ἤρξατο δικάζεσθαι καὶ λογογραφεῖν ἐπ' αὐτοὺς, πολλὰς διαδύσεις καὶ παλινδικίας εὐρίσκοντας, ἐγγυμνασάμενος, κατὰ τὸν Θουκιδίδην, ταῖς μελέταις, οὐκ ἀκινδύνως οὐδ' ἀργῶς κατευτυχήσας, ἐκπράττει μὲν οὐδὲ πολλοστὸν ἡδυνήθη μέρος τῶν πατρώων· τόλμαν δὲ πρὸς τὸ λέγειν καὶ συνήθειαν ἱκανὴν λαβὼν, καὶ γευσάμενος τῆς περὶ τοὺς ἀγῶνας φιλοτιμίας καὶ δυνάμεως, ἐπεχείρησεν αἰεὶ μέσον παρίεναι, καὶ τὰ κοινὰ πράττειν. Καὶ καθάπερ Λαομέδοντα τὸν Ὀρχομένιον λέγουσι καχεξίαν τινὰ σπληνὸς ἀμυνόμενον δρόμοις μακροῖς χρῆσθαι, τῶν ἰατρῶν κελευσάντων, εἴθ' οὕτως διαπνῆσханτα τὴν ἑξὶν ἐπιθέσθαι τοῖς στεφανίταις ἀγῶσι, καὶ τῶν ἄκρων γενέσθαι δολιχοδρόμων· οὕτως τῷ Δημοσθένει συνέβη, τὸ πρῶτον ἐπανορθώσεως ἕνεκα τῶν ἰδίων ἀποδύνει πρὸς τὸ λέγειν, ἐκ δὲ τούτου κτησαμένη δεινότηता καὶ δύναμιν, ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἤδη, καθάπερ στεφανίταις ἀγῶσι, πρωτεύειν τῶν ἀπὸ τοῦ βήματος ἀγωνιζομένων πολιτῶν. Καίτοι τὸ πρῶτον ἐντυγχάνων τῷ δήμῳ θαυρύβοις περιέπιπτε, καὶ κατεγέλαιτο δι' ἀήθειαν τοῦ λόγου, συγκεχύσθαι ταῖς περιόδους καὶ βεβασκνίσθαι ταῖς ἐνθυμήμασι ψυχρῶς ἄγαν καὶ κτηκρόως δοκούντος. Ἦν δέ τις, ὡς εἴοικε, καὶ φωνῆς ἀσθένεια, καὶ γλώττης ἀτάφεια, καὶ πνεύματος κολοβότης, ἐπιταράττουσα τὸν νοῦν τῶν λεγομένων τῷ διασπᾶσθαι τὰς περιόδους. Τέλος δ' ἀποσχάντα τοῦ δήμου, καὶ ρεμβόμενον ἐν Περικλεῖ δι' ἀθυμίαν, Ἐὐνόμος ὁ Θράσιος, ἤδη πᾶν γέρον, θεασάμενος ἐπετίμησεν, ὅτι τὸν λόγον ἔχων ὁμοιότατον τῷ Περικλέους, προδίδωσιν ὑπ'

ἀτολμίας καὶ μαλακίας ἑαυτὸν, οὔτε τοὺς ὄχλους ὑφιστάμενός
εὐθαρσῶς, οὔτε τὸ σῶμα πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἐξαρτυόμενος,
ἀλλὰ τρυφῇ περιορῶν μαραινόμενον.

Ζ. Πάλιν δέ ποτέ φασιν, ἐκπεσόντος αὐτοῦ, καὶ ἀπιόντος
οἴκαδε συγκεκαλυμμένου καὶ βαρέως φέροντος, ἐπακλουθῆσαι
Σάτυρον τὸν ὑποκριτὴν, ἐπιτήδειον ὄντα, καὶ συνελθεῖν. Ὀδυ-
ρομένου δὲ τοῦ Δημοσθένους πρὸς αὐτὸν, ὅτι πάντων φιλοπό-
νώτατος ὢν τῶν λεγόντων, καὶ μικροῦ δέων κατανλωκέναι τὴν
τοῦ σώματος ἀκμὴν εἰς τοῦτο, χάριν οὐκ ἔχει πρὸς τὸν δῆμον,
ἀλλὰ κραιπαλῶντες ἄνθρωποι ναῦται καὶ ἀμαθεῖς ἀκούονται καὶ
κατέχουσι τὸ βῆμα, παρορᾶται δ' αὐτός· « Ἀληθῇ λέγεις, ὦ
» Δημοσθένης (φάναι τὸν Σάτυρον)· ἀλλ' ἐγὼ τὸ αἷτιον ἰάσομαι.
» τυχέως, ἂν μοι τῶν Εὐριπίδου τινὰ ῥήσεων, ἢ Σοφοκλέους,
» ἐθελήσης εἰπεῖν ἀπὸ σώματος ». Εἰπόντος δὲ τοῦ Δημοσθέ-
νους, μεταλαβόντα τὸν Σάτυρον, οὕτω πλάσαι καὶ διεξελθεῖν
ἐν ᾗθει πρέποντι καὶ δια θέσει τὴν αὐτὴν ῥῆσιν, ὥσθ' ὅλως ἐτέραν
τῷ Δημοσθένει φανῆναι. Πεισθέντα δ', ὅσον ἐκ τῆς ὑποκρίσεως
τῷ λόγῳ κόσμου καὶ χάριτος πρόσεστι, μικρὸν ἠγῆσασθαι καὶ
τὸ μηδὲν εἶναι τὴν ἄσκησιν, ἀμελοῦντι τῆς προφορᾶς καὶ δια-
θέσεως τῶν λεγομένων. Ἐκ τούτου κατάγειον μὲν οἰκοδομῆσαι
μελετητήριον, ὃ δὴ διεσώζετο καὶ καθ' ἡμᾶς· ἐνταῦθα δὲ πάντως
μὲν ἐκάστης ἡμέρας κατιόντα πλάττειν τὴν ὑπόκρισιν, καὶ δια-
πονεῖν τὴν φωνὴν, πολλάκις δὲ καὶ μῆνας· ἐξῆς δύο καὶ τρεῖς
συνάπτειν, ζυρούμενον τῆς κεφαλῆς θάτερον μέρος, ὑπὲρ τοῦ
μηδὲ βυλομένῳ πᾶν προελθεῖν ἐνδέχεσθαι δι' αἰσχύνην.

Η. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰς πρὸς τοὺς ἐκτὸς ἐντεύξεις καὶ λόγους
καὶ ἀσχολίας, ὑποθέσεις ἐποιεῖτο καὶ ἀφορμὰς τοῦ φιλοπονεῖν.
Ἀπαλλαγείς γὰρ αὐτῶν, τάχιστα κατέβαιναν εἰς τὸ μελετητήριον,
καὶ διεξήκει τὰς τε πράξεις ἐφεξῆς καὶ τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολο-
γισμούς. Ἐπὶ δὲ τοὺς λόγους, οἷς παρέτυχε λεγομένους, ἀνα-

λαμβάνων εἰς ἑαυτὸν, εἰς γνώμας ἀνῆγε καὶ περιόδους ἐπανορθώσεις τε παντοδαπὰς καὶ μεταφράσεις ἐκαινοτόμει τῶν εἰρημένων ὑφ' ἐτέρου πρὸς αὐτὸν, ἢ ὑφ' αὐτοῦ πάλιν πρὸς ἄλλον. Ἐκ τούτου δόξαν εἶχεν, ὡς οὐκ εὐφυῆς ὢν, ἀλλ' ἐκ πόνου συγκειμένη δεινότητι καὶ δυνάμει χρώμενος. Ἐδόκει τε τούτου σημεῖον εἶναι μέγα, τὸ μὴ ῥαδίως ἀκοῦσαί τινα Δημοσθένους ἐπὶ καιροῦ λέγοντος, ἀλλὰ καὶ καθήμενον ἐν ἐκκλησίᾳ πολλάκις τοῦ δήμου καλοῦντος ὀνομαστὴ, μὴ παρελθεῖν, εἰ μὴ τύχοι πεφροντικῶς καὶ πρεσβευασμένος. Εἰς τοῦτο ἄλλοι τε πολλοὶ τῶν δημαγωγῶν ἐχλεύαζον αὐτὸν, καὶ Πυθέας ἐπισκώπτων, ἐλλυγνίων ἔφησεν ὅζειν αὐτοῦ τὰ ἐνθυμήματα. Τοῦτον μὲν οὖν ἠμείψατο πικρῶς ὁ Δημοσθένης. « Οὐ ταῦτά γάρ » (εἶπεν) ἐμοὶ καὶ σοὶ, ὦ Πυθέα, ὁ λύχνος σύνειδε ». Πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους οὐ παντάπασιν ἦν ἔξαρτος· ἀλλ' οὔτε γράψαι, οὔτ' ἄγραφα κομιδῇ λέγειν ὠμολόγει. Καὶ μέντοι δημοτικὸν ἀπέφαιναν ἄνδρα, τὸν λέγειν μελετῶντα. Θεραπείας γὰρ εἶναι τοῦτο δήμου παρασκευὴν· τὸ δ', ὅπως ἔξουσιν οἱ πολλοὶ πρὸς τὸν λόγον, ἀφροντιστεῖν, ὀλιγαρχικοῦ, καὶ βίᾳ μᾶλλον, ἢ πειθοῦ, προσέχοντος. Τῆς δὲ πρὸς καιρὸν ἀτολμίας αὐτοῦ καὶ τοῦτο ποιοῦνται σημεῖον, ὅτι Δημάδης μὲν ἐκείνῳ θορυβηθέντι πολλῶς ἀναστὰς ἐκ προχείρου συνεῖπεν, ἐκείνος δ' οὐδέποτε Δημάδην.

Θ. Πόθεν οὖν, φαίη τις ἂν, ἡ Αἰσχίνης πρὸς τὴν ἐν τοῖς λόγοις τίλμαν θαυμασιώτατον ἀπεκάλει τὸν ἄνδρα; πῶς δὲ Πύθωνι, τῷ Βυζαντίῳ θρασυνομένῳ καὶ ῥέοντι πολλῶν κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ἀναστὰς μόνος ἀντεῖπεν; ἢ Λαμάχου τοῦ Μυριναίου γεγραφότος ἐγκώμιον Ἀλεξάνδρου καὶ Φιλίππου, τῶν βασιλέων, ἐν ᾧ πολλὰ Θηβαίους καὶ Ὀλυνθίους εἰρήκει κακῶς, καὶ ἀναγινώσκοντος Ὀλυμπιάσι, παρηναστὰς, καὶ διεξελθὼν μεθ' ἱστορίας καὶ ἀποδείξεως ὅσα Θηβαίοις καὶ Χαλκιδεῦσιν

ὑπάρχει καλὰ πρὸς τὴν Ἑλλάδα, καὶ πάλιν, ὅσων αἵτιοι κακῶν γεγόνασιν οἱ κολακεύοντες Μακεδόνας, οὕτως ἐπέστρεψε τοὺς παρόντας, ὥστε δείσαντα τῷ θορύβῳ τὸν σοφιστὴν ὑπεκδύναι τῆς πανηγύρεως; Ἀλλ' ἔοικεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ Περικλέους τὰ μὲν ἄλλα μὴ πρὸς αὐτὸν ἡγήσασθαι, τὸ δὲ πλάσμα καὶ τὸν σχηματισμὸν αὐτοῦ, καὶ τὸ μὴ ταχέως, μηδὲ περὶ παντός, ἐκ τοῦ περιτταμένου λέγειν, ὥσπερ ἐκ τούτων μεγάλου γεγονότος, ζηλῶν καὶ μιμούμενος, οὐ πάνυ προσίεσθαι τὴν ἐν τῷ καιρῷ δόξαν, οὐδ' ἐπὶ τύχῃ πολλάκις ἐκὼν εἶναι ποιεῖσθαι τὴν δύναμιν. Ἐπεὶ τόλμαν γε καὶ θάρσος οἱ λεχθέντες ὑπ' αὐτοῦ λόγοι τῶν γρυφέντων μάλλον εἶχον, εἴ τι δεῖ πιστεύειν Ἐρατοσθένει, καὶ Δημητρίῳ τῷ Φαληρεῖ, καὶ τοῖς κωμικοῖς. Ὡν Ἐρατοσθένης μὲν φησιν αὐτὸν ἐν τοῖς λόγοις πολλὰ τοῦ γεγονέναι παράδοκον· ὁ δὲ Φαληρεὺς τὸν ἑμμετρον ἐκείνον ὅρκον ὁμῶς ποτε πρὸς τὸν δῆμον, ὥσπερ ἐνθουσιῶντα.

Μὴ γῆν, μὴ κρήνας, μὴ ποταμούς, μὴ νάματα!

Τῶν δὲ κωμικῶν ὁ μὲν τις αὐτὸν ἀποκαλεῖ ῥωποπερπερήθραν· ὁ δὲ, παρασκώπτων, ὡς χρώμενον τῷ ἀντιθέτῳ, φησὶν οὕτως.

Ἀπίλαθεν, ὥσπερ ἔλαθεν ἡγάπησε γὰρ

Τὸ ῥῆμα τοῦτο παραλαβὼν Δημοσθένης·

ἐκτὸς εἰ μὴ, νῆ Δία, πρὸς τὸν ὑπὲρ Ἀλεονήτου λόγον ὁ Ἀντιφάνης καὶ τουτὶ πέπαυκεν, ἦν Ἀθηναίους Δημοσθένης συνεβούλευε μὴ λαμβάνειν, ἀλλ' ἀπολαμβάνειν παρὰ Φιλίππου.

I. Πλὴν τὸν γε Δημάδην πάντες ὁμολογοῦν τῇ φύσει χρώμενον ἀνίκητον εἶναι, καὶ παραφέρειν αὐτοσχεδιάζοντα τὰς τοῦ Δημοσθένους σκέψεις καὶ παρασκευάς. Ἀρίστων δ', ὁ Χῖος, καὶ Θεοφράστου τινὰ δόξαν ἰσόρηκε περὶ τῶν ῥητόρων. Ἐρωτηθέντα γὰρ, ὁποῖός τις αὐτῷ φαίνεται ῥήτωρ ὁ Δημοσθένης, εἰπεῖν· « Ἄξιός τ' ἦς πόλεως »· ὁποῖος δὲ Δημάδης· « Ὑπὲρ τὴν πόλιν ». Ὁ δ' αὐτὸς φιλόσοφος Πολύευκτον ἰσореῖ τὸν Σφήτιον, ἕνα τῶν τότε

πολιτευομένων Ἀθηναίων, ἀποφαίνεσθαι, μέγιστον μὲν εἶναι
 ῥήτορα Δημοσθένη, δυνατώτατον δ' εἰπεῖν Φωκίων· πλεῖστον
 γὰρ ἐν βραχυτάτῃ λέξει νοῦν ἐκφέρειν. Καὶ μέντοι καὶ τὸν Δη-
 μοσθένη φασὶν αὐτὸν, ὡς ἂν * ἀντὶ * ἀντερῶν αὐτῷ Φωκίων
 ἀναβαίνειν, λέγειν πρὸς τοὺς συνήθει· « Ἡ τῶν ἐμῶν λόγων
 » κοπίς, ἀνίσταται ». Τοῦτο μὲν οὖν ἄδηλον εἴτε πρὸς τὸν λόγον
 τοῦ ἀνδρὸς ὁ Δημοσθένης, εἴτε πρὸς τὸν βίον καὶ τὴν δόξαν
 ἐπεπόνθει, πολλῶν πάνυ καὶ μακρῶν περιόδων ἐν ῥῆμα καὶ νεῦμα
 πίστιν ἔχαντος ἀνθρώπου κυριώτερον ἡγαύμενος.

ΙΑ. Τοῖς δὲ σωματικοῖς ἐλαττώμασι τοιαύτην ἐπὶ ἡγαν ἄσκησιν
 ὥς ὁ Φαληρεὺς Δημήτριος ἴσσοι, λέγων αὐτοῦ Δημοσθένους
 ἀκούειν πρεσβύτου γεγονότος. Τὴν μὲν ἀσάφειαν καὶ τραυλότητα
 τῆς γλώττης ἐκδιόξασθαι καὶ διαρθροῦν εἰς τὸ σῶμα ψήφους λαμ-
 βάνοντα, καὶ ῥήσεις ἅμα λέγοντα· τὴν δὲ φωνὴν ἐν ταῖς δρόμοις
 γυμνάζεσθαι καὶ ταῖς πρὸς τὰ σιμὰ προσβάσει, διαλεγόμενον,
 καὶ λόγους τινὰς, ἢ στίχους, ἅμα τῷ πνεύματι πυκνουμένῳ
 προφερόμενον· εἶναι δ' αὐτῷ μέγα κέκτοπτρον αἶκοι, καὶ πρὸς
 τοῦτο τὰς μελέτας ἐξ ἐναντίας ἱσάμενον περαίνειν. Λέγεται
 δ' ἀνθρώπου προσελθόντος, δεομένου συνηγορίας, καὶ δι-
 εξιόντος, ὡς ὑπὸ τοῦ λάβοι πληγὰς· « Ἀλλὰ σύ γε (φάναι τὸν
 » Δημοσθένη) τούτων, ὧν λέγεις, οὐδὲν πέπονθας »· ἐπι-
 τείναντος δὲ τὴν φωνὴν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ βοῶντος, « Ἐγώ,
 » Δημόσθενης, οὐδὲν πέπονθα! — Νῆ Δία (φάναι), νῦν ἀκούω
 » φωνὴν ἀδικουμένου καὶ πεπονθότος ». Οὕτως ὥς το μέγα
 πρὸς πίστιν εἶναι τὸν τόνον καὶ τὴν ὑπόκρισιν τῶν λεγόντων.
 Τοῖς μὲν οὖν πολλοῖς ὑποκρινόμενος ἤρεσκε θαυμαστῶς· οἱ δὲ
 χαριέντες ταπεινὸν ἡγοῦντο καὶ ἀγεννὲς αὐτοῦ τὸ πλάσμα καὶ
 μαλακόν, ὧν καὶ Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς ἐστίν. Αἰσίωνα δὲ φησὶν
 Ἑρμιππος, ἐρωτηθέντα περὶ τῶν πάλαι ῥητόρων καὶ τῶν καθ'
 αὐτὸν, εἰπεῖν, ὡς ἀκούων μὲν ἂν τις ἐθαύμασεν ἐκείνους εὐ-

κόσμως καὶ μεγαλοπρεπῶς τῷ δήμῳ διηλεγοί· ἐνους· ἀνγκινώσκόμενοι δ' οἱ Δημοσθένους λόγοι πολὺ τῇ κατασκευῇ καὶ δυνάμει διαφέρουσιν. Οἱ μὲν οὖν γεγραμμένοι τῶν λόγων ὅτι τὸ αὐτὸν πολὺ καὶ πικρὸν ἔχουσι, τί ἂν λέγοι τις; ἐν δὲ ταῖς ἀπαντήσεσιν ταῖς παρὰ τὸν καιρὸν ἐχρήτο καὶ τῷ γελοίῳ. Δημάδου μὲν γὰρ εἰπόντος· « Ἐμὲ Δημοσθένης, ἡ ὅς τὴν Ἀθηναῖν! — Αὕτη (εἶπεν) » ἡ Ἀθηναῖα πρώην ἐν Κολυττῷ μοιχεύουσα ἐλήφθη ». Πρὸς δὲ τὸν κλέπτην, ὃς ἐπεκαλεῖτο Χαλκοῦς, καὶ αὐτὸν εἰς τὰς ἀγρυπνίας αὐτοῦ καὶ νυκτογραφίας πειρώμενόν τι λέγειν· « Οἶδα » (εἶπεν) ὅτι σε λυπῶ λύχον καίων. Ἰμεῖς δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ θαυμάζετε τὰς γινομένας κλοπὰς, ὅταν τοὺς μὲν κλέπτας χαλκοῦς, τοὺς δὲ τοίχους πηλίνους ἔχωμεν ». Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων καί περ ἔτι πλείω λέγειν ἔχοντες ἐνταῦθα παυσόμεθα. Τὸν δ' ἄλλον αὐτοῦ τρόπον, καὶ τὸ ἥθος, ἀπὸ τῶν πράξεων καὶ τῆς πολιτείας θεωρεῖσθαι δίκαιόν ἐστιν.

IB. Ὁρμησε μὲν οὖν ἐπὶ τὸ πράττειν τὰ κοινὰ, τοῦ Φωκικοῦ πολέμου συνεστῶτης, ὡς αὐτὸς τε φησὶ, καὶ λαβεῖν ἐστὶν ἀπὸ τῶν Φιλιππικῶν δημηγοριῶν. Αἱ μὲν γὰρ, ἥδη διαπεπραγμένων ἐκείνων, γεγονάσιν, αἱ δὲ προσβύταται τῶν ἔγγιστα πραγμάτων ἄπτονται. Δῆλος δ' ἐστὶ καὶ τὴν κατὰ Μειδίῳ παρασκευασάμενος εἰπεῖν δίκην, δύο μὲν ἐπὶ τοῖς τριάκοντα γεγονὼς ἔτη, μηδέπω δ' ἔχων ἰσχὺν ἐν τῇ πολιτείᾳ, μηδὲ δοῦσαν. Ὁ καὶ μάλιστα μοι δοκεῖ δείσας, ἐπ' ἀργυρίῳ καταθέσθαι τὴν πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἔχθραν.

Οὐ γάρ τι γλυκύθυμος ἀνὴρ ἦν, οὐδ' ἀγασφρων, ἀλλ' ἐντονος καὶ βίαιος περὶ τὰς ἀμύνας. Ὁρῶν δ' οὐ φαῦλον, οὐδὲ τῆς αὐτοῦ δυνάμενως ἔργον, ἄνδρα καὶ πλούτῳ, καὶ λόγῳ, καὶ φίλοις εὖ πεφραγμένον καθελεῖν, τὸν Μειδίαν, ἐνέδωκε τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ δεομένοις. Αἱ δὲ τρισχίλια καθ' ἑαυτὰς οὐκ ἂν μοι δοκοῦσι τὴν Δημοσθένους ἀμβλύναι πικρίαν, ἐλπίζοντος καὶ

θονυχμένου περιγενέσθαι. Λαβὼν δὲ τῆς πολιτείας καλὴν ὑπόθεσιν, τὴν πρὸς Φίλιππον ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων δικαιολογίαν, καὶ πρὸς ταύτην ἀγωνιζόμενος ἀξίως, ταχὺ δόξαν ἔσχε, καὶ περίβλεπτος ὑπὸ τῶν λόγων ἦρθη καὶ τῆς παρρησίας ὥς θαυμάζεσθαι μὲν ἐν τῇ Ἑλλάδι, θεραπεύεσθαι δ' ὑπὸ τοῦ μεγάλου βασιλέως, πλείστοι δ' αὐτοῦ λόγον εἶναι παρὰ τῷ Φιλίππῳ τῶν δημαγωγούντων ἐμολογεῖν δὲ καὶ τοὺς ἀπεχθανομένους, ὅτι πρὸς ἑνδοξὸν αὐτοῖς ἄνθρωπον ὁμῶν ἐστὶ. Καὶ γὰρ Αἰσχύνης καὶ Ὑπερίδης τοιαῦτα ὑπὲρ αὐτοῦ κατηγοροῦντες εἰρήκασιν.

ΙΓ. Ὅθεν οὐκ οἶδ', ὅπως παρέστη Θεοπόμπῳ λέγειν, αὐτὸν ἀξέβαιον τῷ τρόπῳ γεγονέναι, καὶ μήτε πράγμασι, μήτ' ἀνθρώποις, πολὺν χρόνον τοῖς αὐτοῖς ἐπιμένειν δυνάμενον. Φαίνεται γὰρ, εἰς ἣν ἀπ' ἀρχῆς τῶν πραγμάτων μερίδα καὶ τάξιν αὐτὸν ἐν τῇ πολιτείᾳ κατέστησε, ταύτην ἄχρι τέλους διαφυλάξας, καὶ οὐ μόνον ἐν τῷ βίῳ μὴ μεταβαλλόμενος, ἀλλὰ καὶ τὸν βίον ἐν τῷ μὴ μεταβαλέσθαι προέμενος. Οὐ γὰρ, ὡς Δημάδης, ἀπολογούμενος διὰ τὴν ἐν τῇ πολιτείᾳ μεταβολὴν, ἔλεγεν αὐτῷ μὲν αὐτὸν τάναντία πολλάκις εἰρηκέναι, τῇ δὲ πόλει μηδέποτε· καὶ Μελάνωπος ἀντιπολιτευόμενος Καλλιστράτῳ, καὶ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ χρήμασι μετατιθέμενος, εἰώθει λέγων πρὸς τὸν δῆμον· «Ὁ μὲν ἀνὴρ ἐχθρὸς, τὸ δὲ τῆς πόλεως νικᾶτω συμφέρον·» Νικόδημος δ' ὁ Μεσσήνιος, Κασσάνδρῳ προστιθέμενος πρότερον, εἶπ' αὐθις ὑπὲρ τοῦ Δημητρίου πολιτευόμενος, οὐκ ἔφη τάναντία λέγειν· αἶε γὰρ εἶναι συμφέρον ἀκροᾶσθαι τῶν κρατούντων· οὕτω καὶ περὶ Δημοσθένους ἔχομεν εἰπεῖν, οἷον ἐκτρεπομένου καὶ πλαγιαζάντος, ἢ φωνῇ, ἢ πρᾶξιν, ἀλλ' ὥσπερ ἐφ' ἐνὸς καὶ ἀμεταβλήτου δικηγράμματος, τῆς πολιτείας, ἕνα τόνον ἔχων ἐν ταῖς πράγμασιν αἶε διετέλεσε. Παναίτιος δ', ὁ φιλόσοφος, καὶ τῶν λόγων ἀ' τῷ φησὶν οὕτω γεγράφει τοὺς πλείους, ὡς μόνου καὶ κελοῦ δι' αὐτὸ αἰρετοῦ ὄντος, τὸν

Περὶ τοῦ σεφάνου, τὸν Κατ' Ἀριστοκράτους, τὸν ἱπὲρ τῶν ἀτελειῶν, τοὺς Φιλιππικούς· ἐν οἷς πᾶσιν πρὸς τὸ ἡδίστον, ἢ ῥᾶστον, ἢ λυσιτελέστατον, ἄγει τοὺς πολίτας, ἀλλὰ πολλαχοῦ τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν σωτηρίαν οἶσται δεῖν ἐν δευτέρᾳ τάξει τοῦ καλοῦ ποιεῖσθαι καὶ τοῦ πρέποντος. Ὡς, εἴγε τὰ περὶ τὰς ὑποθέσεις αὐτοῦ φιλιτιμία καὶ τῇ τῶν λόγων εὐγενείᾳ παρῆν ἀνδρείᾳ τε πολεμιστήρειας, καὶ τὸ καλὸς ἑκαστα πράττειν, οὐκ ἐν τῷ κατὰ Μοιροκλέα, καὶ Πιλούεοντον, καὶ Ἱπερίδην, ἀριθμῶ τῶν ρητόρων, ἀλλ' ἄνω μετὰ Κίμωνος, καὶ Θουκιδίδου, καὶ Περικλέους, ἄξιός ἦν τίθεσθαι.

ΙΑ. Τῶν γοῦν κατ' αὐτὸν ὁ Φωκίων, οὐκ ἐπαινουμένης προϋστάμενος πολιτείας, ἀλλὰ δοκῶν μακεδονίζειν, ὅμως δι' ἀνδρείαν καὶ δικαιοσύνην οὐδὲν σὺδαμοῦ χείρων ἐδούξεν Ἐριάλτου, καὶ Ἀριτείδου, καὶ Κίμωνος, ἀνὴρ γενέσθαι. Δημοσθένης δ', οὐκ ὦν τοῖς ὅπλοις ἀξιώπιστος, ὡς φησὶν ὁ Δημήτριος, οὐδὲ πρὸς τὸ λαμβάνειν παντίπασιν ἀπωχυρωμένος, ἀλλὰ τῷ μὲν παρὰ Φιλίππου καὶ Μακεδονίας ἀνάλωτος ὢν, τῷ δ' ἄνωθεν ἐκ Σούσων καὶ Ἐκβατάνων ἐπιβατὸς χρυσίῳ γεγονώς καὶ κατακελυσμένος, ἐπικινέσαι μὲν ἱκανώτατος ἦν τὰ τῶν προγόνων καλὰ, μιμήσασθαι δ' οὐχ ὁμολῶς. Ἐπεὶ τοὺς γε κατ' αὐτὸν ρητόρας (ἔξω δὲ λόγου τίθεμαι Φωκίωνα), καὶ τῷ βίῳ παρῆλθε. Φαίνεται δὲ καὶ μετὰ παβρήστιας μάλιστα τῷ δήμῳ διαλεγόμενος, καὶ πρὸς τὰς ἐπιθυμίας τῶν πολλῶν ἀντιτείνων, καὶ τοῖς ἀμαρτήμασιν αὐτῶν ἐπιφυρόμενος, ὡς ἐκ τῶν λόγων λαθεῖν ἔστιν. Ἱστορεῖ δὲ καὶ Θεόπομπος, ὅτι, τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τινὰ προβαλλομένων αὐτὸν κατηγορίαν, ὡς [δ'] οὐχ ὑπήκουε θορυβούντων, ἀναστὰς εἶπεν· « Ἱμεῖς ἐμοί, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, συμβούλω » μὲν, καὶ μὴ θέλητε, χρήσεσθε· συκοφάντη δ', οὐδὲ ἐάν » θέλητε ». Σπρίδρα δ' ἀριστοκρατικὸν αὐτοῦ πολίτευμα καὶ τὸ περὶ Ἀντιρῶντος· ὃν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀφρεθέντα συλλαβῶν,

ἐπὶ τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴν παρήγαγε, καὶ παρ' οὐδὲν τὸ περισκροῦναι τῷ δήμῳ θέμενος, ἤλεγξεν ὑπεσχημένον Φιλίππῳ τὰ νεώρια ἐμπρῆτειν· καὶ παραδοθείς ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ τῆς βουλῆς ἀπέθανε· Κατηγόρητε δὲ καὶ τῆς Ιερείας Θεωρίδος, ὡς ἄλλα τε ὑφ' αὐτοῦ γούσης πολλὰ, καὶ τοὺς δούλους ἐξαπατῆν διδασκούσης· καὶ θανάτου τιμησάμενος ἀπέχτεινε.

ΙΕ. Λέγεται δὲ καὶ τὸν κατὰ Τιμαθέου τοῦ στρατηγοῦ λόγον, ὃ χρητάμενος Ἀπολλόδωρος εἶλε τὸν ἄνδρα τοῦ ὀφλήματος, Δημοσθένους γράψαι τῷ Ἀπολλοδώρῳ, καθάπερ καὶ τοὺς πρὸς Φορμίωνα καὶ Στέφανον, ἐφ' οἷς εἰκότως ἠδόξησε. Καὶ γὰρ Φορμίων ἠγωνίζετο λόγῳ Δημοσθένους πρὸς τὸν Ἀπολλόδωρον, ἀτεχνῶς καθάπερ ἐξ ἐνὸς μαχαιροπωλίου, τὰ κατ' ἀλλήλων ἐγχειρίδιον πωλῶντος αὐτοῦ τοῖς ἀντιδίκους. Τῶν δὲ δημοσίων, ὁ μὲν κατ' Ἀνδροτίωνος, καὶ Τιμοκράτους, καὶ Ἀριστοκράτους, ἐτέροις ἐγράφησαν, οὐπω τῇ πολιτείᾳ προσεληλυθότος· Δοκεῖ γὰρ δυοῖν, ἢ τριῶν, θέοντα ἔτη τριάκοντα γεγονώς ἐξενεγκεῖν τοὺς λόγους ἐκείνους. Τὸν δὲ κατ' Ἀριστογείττινον· αὐτὸς ἠγωνίσσατο, καὶ τὸν περὶ τῶν ἀτελειῶν, διὰ τὸν Χαθρίου παῖδα Κτήσιππον, ὡς φησιν αὐτός, ὡς δ' ἔναι λέγουσι, τὴν μητέρα τοῦ νεκνύσκου μινόμενος. Οὐ μὲν ἐγήμε τάτην, ἀλλὰ Σαμίᾳ τινὶ συνέκχησεν, ὡς ἱστορεῖ Δημήτριος ὁ Μάγνης ἐν τοῖς Περὶ ὁμωνύμων. Ὁ δὲ κατ' Αἰσχίνου τῆς παραπρεσβείας, ἄδηλον, εἰ λέλεκται· καίτοι φησὶν Ἰδομενεὺς, πρὸς τριάκοντα μῶνας τὸν Αἰσχίνην ἀποφυγεῖν. Ἀλλ' οὐκ ἔοικεν οὕτως ἔχειν τὰληθές, εἰ δεῖ ποῖς περὶ σφαγῶν γεγραμμένοις ἐκατέρων λόγοις τεκμαίρεσθαι. Μέννηται γὰρ οὐδέτερος αὐτῶν ἐναργῶς, οὐδὲ τρανῶς, ἐκείνου τοῦ ἀγῶνος, ὡς ἄχρι δίκης προελθόντος. Τρυτί μὲν οὖν ἕτεροι διακρίνουσι μᾶλλον.

ΙΖ. Ἡ δὲ τοῦ Δημοσθένους πολιτεία φανερά μὲν ἦν, ἔτι καὶ τῆς ἐρήνης ὑπαρχούσης, οὐδὲν ἔωντος ἀνεπιτίμητον τῶν πρατ-

τομένων ὑπὸ τοῦ Μακεδόνα, ἀλλ' ἐφ' ἐκάστῳ ταραττοίτις τοὺς Ἀθηναίους, καὶ διακαίοντος ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον. Διὸ καὶ παρὰ Φιλίππῳ πλείστος ἦν λόγος αὐτοῦ, καὶ ὅτε πρεσβέων δέκατος ἦκεν εἰς Μακεδονίαν, ἤκουσε μὲν πάντων Φίλιππος, ἀντεῖπε δὲ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας πρὸς τὴν ἐκείνου λόγον. Οὐ μὴν ἐν γε ταῖς ἄλλαις τιμαῖς καὶ φιλορροσύναις ὅμοιον αὐτὸν τῷ Δημοσθένει παρῆχεν, ἀλλὰ προσήγετο τοὺς περὶ Αἰσχίνην καὶ Φιλοκράτη μᾶλλον. Ὅθεν ἐπικινούντων ἐκείνων τὸν Φίλιππον, ὥς καὶ λέγειν δυνατώτατον, καὶ κάλλιστον ὀφθῆναι, καὶ νῆ Δία συμπιεῖν ἱκανώπικτον, ἠναγχάζετο βασκαίνων ἐπισκώπτειν, ὥς τὸ μὲν σοφιστοῦ, τὸ δὲ γυναικὸς, τὸ δὲ σπογγιᾶς εἶη, βασιλέως δ' οὐδὲν ἐγκώμιον.

ΙΖ. Ἐπεὶ δ' εἰς τὸ πολεμεῖν ἔρρεπε τὰ πράγματα, τοῦ μὲν Φιλίππου μὴ δυναμένου τὴν ἡσυχίαν ἄγειν, τῶν δ' Ἀθηναίων ἐγειρομένων ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους, πρῶτον μὲν εἰς Εὐβοίαν ἐξώρμησε τοὺς Ἀθηναίους, κατὰ δεδουλωμένην ὑπὸ τῶν τυράννων Φιλίππῳ καὶ διαβάντας, ἐκείνου τὸ ψήρισμα γράψαντος, ἐξήλασαν τοὺς Μακεδόνας. Δεύτερον δὲ Βυζαντίους ἐβοήθησε καὶ Περινθίους ὑπὸ τοῦ Μακεδόνα πολεμουμένους, πείσας τὸν δῆμον, ἀφέντα τὴν ἔχθραν, καὶ τὸ μεμνησθαι τῶν περὶ τὸν συμμαχικὸν ἡμαρτημένων ἑκατέροις πόλεμον, ἀποσεῖλαι δύναμιν αὐτοῖς ὑφ' ἧς ἐσώθησαν. Ἐπειτα πρεσβέων καὶ διαλεγόμενος τοῖς Ἕλλησι, καὶ παροξύνων, συνέσπασε, πλὴν ὀλίγων, ἅπαντας ἐπὶ τὸν Φίλιππον ὥς συνταξίν γενέσθαι πεζῶν μὲν μυρίων καὶ πεντακισχιλίων, ἱππέων δὲ δισχιλίων, ἄνευ τῶν πολιτικῶν δυνάμεων· χρήματα δὲ καὶ μισθοὺς τοῖς ξένοις εἰσφέρεισθαι προθύμως. Ὅτε καὶ φησι Θεόφρατος, ἀξιούντων τῶν συμμάχων ἀρισθῆναι τὰς εἰσφοράς, εἰπεῖν Κρόβυλον τὸν δημαγωγὸν, ὥς οὐ τεταγμένα σιτεῖται πόλεμος. Ἐπληρμένης δὲ τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸ μέλλον, καὶ συνισταμένων κατ' ἔθνη καὶ πόλεις Εὐβοέων, Ἀχαιῶν Κρ-

ρινθίων, Μεγαρέων, Λευκαδίων, Κερκυραίων, ὁ μέγιστος ὑπελείπετο τῷ Δημοσθένει τῶν ἀγῶνων, Θηβαίους προσαγαγέσθαι τῇ συμμαχίᾳ, χώραν τε σύνορον τῆς Ἀττικῆς καὶ δύναμιν ἐναγώνιον ἔχοντας, καὶ μάλιστα τότε τῶν Ἑλλήνων εὐδοκιμοῦντας ἐν τοῖς ὅπλοις. Ἦν δ' οὐ ῥᾶδιον ἐπὶ προσφάτοις εὐεργετήμασι ταῖς περὶ τὸν Φωκικὸν πόλεμον τετιθασευμένους ὑπὸ τοῦ Φιλίππου μεταστῆσαι τοὺς Θηβαίους, καὶ μάλιστα ταῖς διὰ τὴν γειτνίασιν ἀψιμαχίαις ἀναζαινομένων ἐκάστοτε τῶν πολεμικῶν πρὸς ἀλλήλας διαφορῶν ταῖς πόλεσιν.

III. Οὐ μὴν ἀλλ', ἐπεὶ Φίλιππος, ὑπὸ τῆς περὶ τὴν Ἀμφισσαν εὐτυχίας ἐπιρρόμενος, εἰς τὴν Ἐλάττειαν ἐξαίφνης ἐνέπεσε, καὶ τὴν Φωκίδα κατέσχευεν, ἐκπεπληγμένων τῶν Ἀθηναίων, καὶ μηδενὸς τολμῶντος ἀνθραίνειν ἐπὶ τὸ βῆμα, μηδ' ἔχοντος, ὅτι χρῆ λέγειν, ἀλλ' ἀπορίας οὔσης ἐν μέσῳ καὶ σιωπῆς, παρελθὼν μόνος ὁ Δημοσθένης συνεβούλευε τῶν Θηβαίων ἔχεσθαι καὶ τᾶλλα παραθαρρύνας καὶ μετεωρίσας, ὥσπερ εἰώθει, τὸν δῆμον ταῖς ἐλπίσιν, ἀπεστάλη πρεσβευτὴς μεθ' ἐτέρων εἰς Θήβας. Ἐπεμψε δὲ καὶ Φίλιππος, ὡς Μαρσύας φησὶν, Ἀμύνταν μὲν καὶ Κλέαρχον, Μακεδόνας, Δάριον, δὲ *καὶ* Θεσσαλὸν, καὶ Θρασυδαῖον, ἀντεροῦντας. Τὸ μὲν οὖν συμφέρον οὐ διέφυγε τοὺς τῶν Θηβαίων λογισμούς, ἀλλ' ἐν ὁμμασιν ἔκκτος εἶχε τὰ τοῦ πολέμου δεινὰ, ἔτι τῶν Φωκικῶν τραυμάτων νεαρῶν παραμενόντων. Ἡ δὲ τοῦ ῥήτορος δύναμις, ὡς φησι Θεόπομπος, ἐκριπίζουσα τὸν θυμὸν αὐτῶν, καὶ διακαίουσα τὴν φιλοτιμίαν, ἐπεσκότῃσε τοῖς ἄλλοις ἄπασιν. ὥς φρόν καὶ λογισμὸν καὶ χάριν ἐκβαλεῖν αὐτοὺς, ἐνθουσιῶντας ὑπὸ τοῦ λόγου πρὸς τὸ καλόν. Οὕτω δὲ μέγα καὶ λαμπρὸν ἐφάνη τὸ τοῦ ῥήτορος ἔργον, ὥστε τὸν μὲν Φίλιππον εὐθύς ἐπικηρυκεύεσθαι, δεόμενον εἰρήνης, ὀρθὴν δὲ τὴν Ἑλλάδα γενέσθαι, καὶ συνεξαναστῆναι πρὸς τὸ μέλλον, ὑπηρετεῖν δὲ μὴ μόνον τοὺς στρατηγοὺς τῷ Δημοσθένει ποιοῦντας τὸ προσταττό-

μενον, ἀλλὰ καὶ τοὺς Βοιωτάρχας δυνεῖσθαι τε τὰς ἐκκλησίας ἀπάσας οὐδεν ἥττον ὑπ' ἐκείνου τότε τὰς Θηβαίων, ἢ τὰς Ἀθηναίων, ἀγαπώμενου παρ' ἀμφοτέρους καὶ δυναστεύοντος, οὐκ ἀδίκως, οὐδὲ παρ' ἀξίαν, ὥς περ ἀποφαίνεται Θεόπομπος, ἀλλὰ καὶ πάνυ προσηκόντως.

ΙΘ. Τύχη δὲ τις ἔθηκε δαιμόνιος ἐν περιφορᾷ πραγμάτων, εἰς ἐκεῖνο καιροῦ συμπεραίνουσα τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος, ἐναντιοῦσθαι τοῖς πραττομένοις, καὶ πολλὰ σημεῖα τοῦ μέλλοντος ἀναφαίνειν, ἐν οἷς ἦ τε Πυθία δεινὰ προὔρωνε μάντευματα, καὶ χρησμός ἦδετο παλαιὸς ἐκ τῶν Σιβυλλείων.

Τῆς ἐπὶ Θερμώδωντι μάχης ἀπάνευθε γενόμενῃ,

Λίετός ἐν νεφέῃσιν καὶ ἡερί θηήσασθαι

Κλαίει ὁ νικηθεὶς, ὁ δὲ νικήσας ἀπόλαυε

Τὸν δὲ Θερμώδοντα φασὶν εἶναι παρ' ἡμῶν ἐν Χαίρωνεῖα ποταμὸν μικρὸν εἰς τὸν Κηρισὸν ἐμβάλλον. Ἡμεῖς δὲ νῦν μὲν οὐδὲν ἴσμεν οὕτω τῶν ῥευμάτων ὀνομαζόμενῃν, εἰκάζομεν δὲ τὸν καλούμενον Ἀῤῥωνα, Θερμώδοντα λέγεσθαι τότε καὶ παραρρεῖ παρὰ τὸ Ἡράκλειον, ὅπου κατεστρατοπέδευον οἱ Ἕλληνες καὶ τεκμαιρόμεθα, τῆς μάχης γενομένης, αἵματος ἐμπλησθέντα καὶ νεκρῶν τὸν ποταμὸν, ταύτην διαλλάττει τὴν προσηγορίαν. Ὁ δὲ Δοῦρις οὗ ποταμὸν εἶναι φησι τὸν Θερμώδοντα, ἀλλ' ἰσάντας τινὰς σκηνὴν καὶ περιρῦττοντας, ἀνδρικαντίσκον εὑρεῖν λίθινον, ὑπὸ γραμμῶν τινῶν διασημινόμενον ὥς εἴη Θερμώδων, ἐν ταῖς ἀγκάλαις Ἀραξὸνα φέροντα τετρωμένον ἐπὶ δὲ ταύτῃ χρησμὸν ἄλλον ἄδεσθαι, λέγοντα.

Τὴν ἐπὶ Θερμώδωντι μάχην μῆνε, παραβλάν θνητοῖ.

Τηνεῖ τοι κρέα πολλὰ παρέσσειται ἀνθρώπεια.

Κ. Ταῦτα μὲν οὖν ὅπως ἔχει, διατιθεῖται χαλεπὴν. Ὁ δὲ Δημοσθένης λέγεται, τοῖς τῶν Ἑλλήνων ὅπλοις ἐκτεθαρόρηκώς, καὶ λαμπρὸς ὑπὸ φώμης καὶ προθυμίας ἀνδρῶν τρυφούτων

πρακλουμένων τούς πολεμίους ἀντρίμενος, οὔτε χρησιμοῖς ἔσθ' ὑποσχεῖν, οὔτε μαντείας ἀκούειν· ἀλλὰ καὶ τὴν Πυθίαν ὑπονοεῖν ὡς φιλιππίζουσαν, ἀναμνηστικῶν Ἐπαμεινώνδου τούς Θηβαίους, καὶ Περικλέους τούς Ἀθηναίους, ὡς ἐκείνοι πᾶ τοιαῦτα δειλίᾳς ἡγοῦμενοι· προσράτεις, ἐχρῶντο τοῖς λογισμοῖς. Μέχρι μὲν οὖν τούτων ἀνὴρ ἦν ἀγαθός. Ἐν δὲ τῇ μάχῃ καλῶς οὐδέν, οὐδ' ὁμολογούμενον ἔργον, οἷς εἶπεν, ἀπυδοιζόμενος, ὥχρατο τὴν τάξιν ἀποδρᾶς· αἰσχιστικῶς, καὶ τὰ ὅπλα ρίψας, οὐδὲ τὴν ἐπιγραφὴν τῆς ἀσπίδος, ὡς ἔλεγε Πυθίας, αἰσχυνοίς, ἐπιγεγραμμένοις γράμμασι χρυσοῖς· ΑΓΛΟΗΨΕΥΧΗ. Παρυτύκῃ μὲν οὖν ὁ Φίλιππος ἐπὶ τῇ νίκῃ διὰ τὴν χαρὰν ἐξυβρίτας, καὶ κωμίσας ἐπὶ τοῖς νεκροῖς, μεθύων ἦδε τὴν ἀρχὴν τοῦ Δημοσθένους ψηφίσματος, πρὸς πόδα διακρίων καὶ ὑπόκρούων·

Δημοσθένης Δημοσθένους Παιάνιεῦ·

Τὰ δ' εἶπεν·

Ἐκνήψας δὲ, καὶ τὸ μέγεθος τοῦ περιτάντος αὐτὸν ἀγῶνος ἐν νῶ λαδῶν, ἔρριπτε τὴν δεινότητά καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ῥήτορος, ἐν μέρει μικρῷ μίᾳ ἡμέρᾳ τὸν ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας καὶ τοῦ σώματος ἀναδρόψαι κίνδυνον ἀναγκασθεὶς ὑπὸ αὐτοῦ. Διᾶκτο δ' ἡ δόξα μέχρι τοῦ Περσῶν βασιλέως. Κακείνους ἐπεμψε τοῖς σατραπαῖς γράμματα, χρήματα Δημοσθένει διδόναι καλεῶν καὶ προσέχειν ἐκείνῳ μάλιστα τῶν Ἑλλήνων, ὡς περισπᾶσαι δυνάμενῳ καὶ κατασχεῖν ταῖς Ἑλληνικαῖς ταραχαῖς τὸν Μικεδόνα. Ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον ἐφώρασεν Ἀλέξανδρος, ἐν Σάρδεσιν ἐπιστολὰς τινὰς ἀνευρὼν τοῦ Δημοσθένους, καὶ γράμματα τῶν βασιλέως στρατηγῶν, δηλοῦντα τὸ πλῆθος τῶν δοθέντων αὐτῷ χρημάτων.

ΚΑ. Τότε δὲ, τῆς αὐτυχίας τοῖς Ἑλλήσι· γενομένης, οἱ μὲν ἀντιπολιτευόμενοι ῥήτορες, ἐπεμβαίνοντες τῷ Δημοσθένει, κατακευάζον εὐθύνας καὶ γραφάς ἐπ' αὐτόν· ὁ δὲ δῆμος αὐτὸν μόνον

τούτων ἀπέλυσεν, ἀλλὰ καὶ τιμῶν διετέλει, καὶ προσκαλούμενος αὐθις, ὡς εὖνουν, εἰς τὴν πολιτείαν, ὥς τε καὶ τῶν ὁστέων ἐκ Χαιρωνείας κομισθέντων, καὶ θάπτομένων, τὸν ἐπὶ τοῖς ἀνδράσιν ἔπαινον εἰπεῖν ἀπέδωκεν, οὐ ταπεινῶς, οὐδ' ἀγεννῶς, φέρων τὸ συμβεβηκὸς, ὡς γράφει καὶ τραγωδεῖ Θεόπομπος, ἀλλὰ τῷ τιμᾶν μάλιστα καὶ κοσμεῖν τὸν σύμβουλον ἀπὸ δεικνύμενος τὸ μὴ μετὰ κλέεσθαι τοῖς βεβουλευμένοις. Τὸν μὲν οὖν λόγον εἶπεν ὁ Δημοσθένης, τοῖς δὲ ψηφίσμασιν οὐχ ἑαυτὸν, ἀλλ' ἐν μέρει τῶν φίλων ἑκάστον ἐπέγραφεν, ἐξοικωνίζόμενος τὸν ἴδιον δαίμονα καὶ τὴν τύχην, ἕως αὐθις ἀναθάρρῃσθε, Φιλίππου τελευτήσαντος. Ἐτελεύτησε δὲ τῇ περὶ Χαιρώνειαν εὐτυχίᾳ χρόνον οὐ πολὺν ἐπιβιώσας· καὶ τοῦτο δακεῖ τῷ τελευταίῳ τῶν ἐπῶν ὁ χρησμὸς ἀπολειτουργεῖται.

Κλαίει ὁ νικηθεὶς, ὁ δὲ νικήσας ἀπώλυνεν.

ΚΒ. Ἐγὼ μὲν οὖν κούρω τὴν τοῦ Φιλίππου τελευτὴν ὁ Δημοσθένης. Προκταλαμβάνων δὲ τὸ θαρρῆν ἐπὶ τὰ μέλλοντα τοὺς Ἀθηναίους, προῆλθε φειδρὸς εἰς τὴν βουλὴν, ὡς ὄναρ ἐωρακώς, ἀφ' οὗ τί μέγα προσηδοκᾷ Ἀθηναίους ἀγαθόν· καὶ μετ' οὐ πολὺ παρήσαν οἱ τὸν Φιλίππου θάνατον ἀπαγγέλλοντες. Εὐθύς οὖν ἔθουν εὐαγγέλια, καὶ στεφανοῦν ἐψηφίσαντο Πausανίαν. Καὶ προῆλθεν ὁ Δημοσθένης ἔχων λαμπρὰν ἱμάτιον ἐστεφανωμένος, ἐβδόμην ἡμέραν τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ τεθηκυίας, ὡς Αἰσχίνης φησὶ, λοιδορῶν ἐπὶ τούτῳ, καὶ κατηγορῶν αὐτοῦ μισοτεκνίαν, αὐτὸς ὢν ἀγεννὴς καὶ μαλακὸς, εἰ τὰ πένθη καὶ τοὺς ὀδυρμοὺς ἡμέρου καὶ φιλοσόργου ψυχῆς ἐποιεῖτο σημεῖα, τὸ δ' ἀλύπως φέρειν ταῦτα καὶ πράως ἀπεδοκίμαζεν. Ἐγὼ δ', ὡς μὲν ἐπὶ θανάτῳ βασιλέως, ἡμέρως οὕτω καὶ φιλανθρωπῶς ἐν οἷς ἡτύχησε χρησαμένου πταίσασιν αὐτοῖς, στεφνηφορεῖν καλῶς εἶχε καὶ θύειν, οὐκ ἂν εἴποιμι πρὸς γὰρ τῷ νεμεσητῷ καὶ ἀγεννὲς, ζῶντα μὲν τιμᾶν καὶ ποιεῖσθαι πολί-

την, πεσόντος δ' ὑφ' ἑτέρου, μὴ φέρειν τὴν χαρὰν μετρίως, ἀλλ' ἐπισκிரτᾶν τῷ νεκρῷ καὶ πακύνειν, ὥσπερ αὐτοὺς ἀνδραγαθήσαντας. Ὅτι μέντοι τὰς οἴκους τύχης καὶ δίκρυα καὶ ὀδυρμούς ἀπολιπὼν ταῖς γυναῖξιν ὁ Δημοσθένης, ἃ τῇ πόλει συμφέρειν ᾔετο, ταῦτ' ἔπραττεν, ἐπαινῶ, καὶ τίθεμαι πολιτικῆς καὶ ἀνδρώδους ψυχῆς, αἰεὶ πρὸς τὸ κοινὸν ἱσάμενον, καὶ τὰ οἰκεῖα πάθη καὶ πράγματα τοῖς δημοσίοις ἐπανεχόντα, τηρεῖν τὸ ἀξίωμα πολὺ μᾶλλον, ἢ τοὺς ὑπεκριτὰς τῶν βασιλικῶν καὶ τυραννικῶν προσώπων· οὓς ὀρώμεν οὔτε κλαίοντας, οὔτε γελῶντας, ἐν τοῖς θεάτροις, ὡς αὐτοὶ θέλουσιν, ἀλλ' ὡς ὁ ἀγὼν ἀπαιτεῖ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν. Χωρὶς δὲ τούτων, εἰ δεῖ τὴν ἀτυχήσαντα μὴ περιορᾶν ἀπαρηγόρητον ἐν τῷ πάθει κείμενον, ἀλλὰ καὶ λόγοις χρῆσθαι κουφίζουσιν, καὶ πρὸς ἡδίῳ πράγματα τρέπειν τὴν διάνοιαν, ὥσπερ οἱ τοὺς ὀφθαλμιῶντας ἀπὸ τῶν λαμπρῶν καὶ ἀντιτύπων ἐπὶ τὰ χλωρὰ καὶ μαλακὰ χρώματα τὴν ὄψιν ἀπάγειν κελεύοντες· πόθεν ἂν τις ἐπαγάγοιτο βελτίῳ παρηγορίᾳ, ἢ πατρίδος εὐτυχούσης ἐκ τῶν κοινῶν παθῶν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα σύγκρασιν ποριζόμενος, τοῖς βελτίστοις ἀφανίζουσιν τὰ χεῖρω; Ταῦτα μὲν οὖν εἰπεῖν προήχθημεν, ὀρώντες ἐπικλῶντα πολλοὺς καὶ ἀποθηλύνοντα τὸν Αἰσχίνην τῷ λόγῳ τούτῳ πρὸς οἶκτον.

ΚΓ. Αἱ δὲ πόλεις, πάλιν τοῦ Δημοσθένους ἀνυχρῶντιζοντος αὐτάς, συνίσαντο· καὶ Θηβαῖοι μὲν ἐπέθεντο τῇ φρουρᾷ, καὶ πολλοὺς ἀνείλον, ὅπλα τοῦ Δημοσθένους αὐτοῖς παρασκευάσαντος. Ἀθηναῖοι δ' ὡς πολεμήσοντες μετ' αὐτῶν παρεσκευάζοντο. Καὶ τὸ βῆμα κατεῖχεν ὁ Δημοσθένης, καὶ πρὸς τοὺς ἐν Ἀσίᾳ στρατηγοὺς τοῦ βασιλέως ἔγραφε, τὸν ἐκεῖθεν ἐπεγείρων πόλεμον Ἀλεξάνδρῳ, παῖδα καὶ Μαργίτην ἀποκαλῶν αὐτόν. Ἐπεὶ μέντοι τὰ περὶ τὴν χώραν θέμενος, παρῆν αὐτὸς μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς τὴν Βοιωτίαν, ἐξεκέκοπτο μὲν ἡ θρασύτης

τῶν Ἀθηναίων, καὶ ὁ Δημοσθένης ἀπεσβήκει. Θηβαῖοι δὲ,
 προδοθέντες ὑπ' ἐκείνων, ἠγωνίσαντο καθ' αὐτοὺς, καὶ τὴν
 πόλιν ἀπέβαλον. Θορύβου δὲ μεγάλου τοὺς Ἀθηναίους περι-
 εστώτος, ἀπεσάλη μὲν ὁ Δημοσθένης, αἰρεθείς μὲθ' ἑτέρων
 πρεσβευτῆς πρὸς Ἀλέξανδρον· δείσας δὲ τὴν ὀργήν, ἐκ τοῦ
 Κιθαριῶνος ἀνεχώρησεν ὀπίσσω, καὶ τὴν πρεσβείαν ἀτήκεν. Εὐ-
 θὺς δ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐξήτει πέμπτων τῶν δημαγωγῶν δέκκα μὲν,
 ὡς Ἰδομενεὺς καὶ Δουρίς εἰρήκασιν, ὅκτω δ', ὡς οἱ πλείστοι, καὶ
 δοκιμώτατοι τῶν συγγραφέων, τούτους, Δημοσθένη, Πολύε-
 κτον, Ἐφιάλτην, Αἰκιοῦργον, Μυρρικλέα, Δήμιον, Καλλι-
 σθένη, Χαρίδημον. Ὅτε καὶ τὸν περὶ τῶι πριβάτῳ λόγον ὁ
 Δημοσθένης, ὡς τοῖς λυκίοις τοὺς κύνας ἐξέδωκε, διηγησάμενος,
 αὐτὸν μὲν εἶλασε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ κυσί, ὑπὲρ τοῦ δήμου
 μαχομένοις, Ἀλέξανδρον δὲ τὸν Μακεδῶνα, μονόλυκον προσ-
 ηγόρευσεν, ἔτι δ' «ὦ, (ἔφη) τοὺς ἐμπόρους ὀρώμεν, ὅταν ἐν
 » τρυβλίῳ δείγμα περιφέρωσι, δι' ὀλίγων πυρῶν τοὺς πολλοὺς
 » πιπράσκοντες, οὕτως ἐν ἡμῖν λανθάνετε πάντας ἑαυτοὺς συν-
 » εκδιδόντες». Ταῦτα μὲν οὖν Ἀριστάρχουλος ὁ Κατσηνδρεὺς
 ἱστῶρηκε. Βουλευομένων δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ διαπορόντων, ὁ
 Δημάδης λαβὼν πέντε τάλαντα παρὰ τῶν ἀνδρῶν, ὠμολόγησε
 πρεσβεύειν καὶ δεήτεσθαι τοῦ βασιλέως ὑπὲρ αὐτῶν· εἴτε τῇ
 φιλῇ πιστεύων, εἴτε προσδοκῶν μετὰν εὐρήσειν, ὥσπερ λέγοντα,
 φόνου κεκορησμένον. Ἐπεισε δ' οὖν καὶ παρητήσατο τοὺς ἀνδρας
 ὁ Δημάδης, καὶ διήλλαξεν αὐτῷ τὴν πόλιν.

ΚΑ. Ἀπελθόντος δ' Ἀλεξάνδρου, μεγάλοι μὲν ἦσαν οὗτοι,
 ταπεινὰ δ' ἔπραττεν ὁ Δημοσθένης. Κινουμένων δ' Ἀγιδι τῷ
 Σπυρτιάτῃ βραχέα συνεκινήθη πάλιν, εἰς' ἑπτήξει, τῶν μὲν
 Ἀθηναίων οὐ συνεξαναγάντων, τοῦ δ' Ἀγιδος πεσόντος, καὶ
 τῶν Αἰχαιμονίων συντριβέντων. Εἰσῆλθη δὲ τότε καὶ ἡ περὶ
 τοῦ σφαύου γραφή κατὰ Κτησιφῶντος, γραφεῖσα μὲν ἐπὶ

Χαιρώνδου ἄρχοντος, μικρὸν ἐπάνω τῶν Χαιρωνικῶν, κριθεῖσα δ' ὕστερον ἔτεσι δέκα ἐπ' Ἀριστοφώντος, γενομένη δέ, ὡς οὐδεμία τῶν δημοσίων, περιβύητος, διὰ τε τὴν δόξαν τῶν λεγόντων, καὶ τὴν τῶν δικαζόντων εὐγένειαν, οἱ τοῖς ἐλαύνουσι τὸν Δημοσθένην, τότε πλεῖστον δυναμέναις καὶ μακεδονίζουσιν, οὐ προσήκαντο τὴν κατ' αὐτοῦ ψῆφον, ἀλλ' οὕτω λαμπρῶς ἀπέλυσαν, ὥστε τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων Αἰσχύνῃν μὴ μεταλαβεῖν. Ἐκεῖνος μὲν οὖν εὐθύς ἐκ τῆς πόλεως ὤχετ' ἀπὼν, καὶ περὶ Ρόδον καὶ Ἰωνίαν σφοδρεῶς καταβίωσσε.

ΚΕ. Μετ' οὐ πολὺ δ' Ἄρπαλος ἦκεν ἐξ Ἀσίας εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀποδράς Ἀλέξανδρον, αὐτῷ τε τὰ πράγματα συνειδώς, πονηρὰ δὲ ἀσωτίαν, κακῶν ἤδη χαλεπὸν ὄντα τῆς πόλεως δεδουκώς. Καταφυγόντος δὲ πρὸς τὸν δῆμον αὐτοῦ, καὶ μετὰ τῶν χρημάτων καὶ τῶν νεῶν αὐτὸν παραδιδόντος, οἱ μὲν ἄλλοι ῥήτορες εὐθύς ἐπορθαλιμάσαντες πρὸς τὸν πλοῦτον, ἐδυσήθουν, καὶ συνέπειθον τοὺς Ἀθηναίους δέχεσθαι καὶ σώζειν τὸν ἱκέτην. Ὁ δὲ Δημοσθένης, πρῶτον μὲν ἀπελαύνειν συνεβούλευε τὸν Ἄρπαλον, καὶ φυλάττεσθαι, μὴ τὴν πόλιν ἐμβάλλωσιν εἰς πόλεμον ἐξ οὗκ ἀνχηκαίας καὶ ἀδίκου προφάσεως· ἡμέραις δ' ὀλίγαις ὕστερον, ἐξερχομένων τῶν χρημάτων, ἰδὼν αὐτὸν ὁ Ἄρπαλος ἡσθέντα βασιλικῇ κύλει, καὶ κατὰ πλάνησιν τὴν τορεῖαν καὶ τὸ εἶδος, ἐκέλευε διαβασάσαντα, τὴν ὁλικὴν τοῦ χρυσοῦ σκέψασθαι. Θαυμάζαντος δὲ τοῦ Δημοσθένους τὸ βάρος, καὶ πυθομένου, πόσον ἄγει, μειδιάτας ὁ Ἄρπαλος· « Ἄξι, σοι (φησὶν), » εἴκοσι τάλαντα » καὶ γενομένης τέλους τῆς νυκτός, ἔπαμψεν αὐτῷ τὴν κύλικα μετὰ τῶν εἴκοσι ταλάντων. Ἦν δ' ἄρα δεινὸς ὁ Ἄρπαλος ἐρωτικοῦ πρὸς χρυσίον ἀνδρὸς ὅψει καὶ διαχύσει καὶ βολαῖς θυμάτων ἀνευρεῖν ἤθος. Οὐ γὰρ ἀντέσχεν ὁ Δημοσθένης, ἀλλὰ πληγεὶς ὑπὸ τῆς δωροδοκίας, ὥσπερ παραδεδεγμένος φρουρᾶν, προσκεχωρήκει τῷ Ἀρπάλῳ. Καὶ μεθ' ἡμέραν εὖ κατὰ

ακλῶς ἐρίοις καὶ ταινίαις κατὰ τοῦ τραχήλου κατελιζόμενος, εἰς τὴν ἐκκλησίαν προῆλθε. Καὶ κελυόντων ἀνίσσασθαι καὶ λέγειν, διένευεν, ὡς ἀποκεκομμένης αὐτῷ τῆς φωνῆς. Οἱ δ' εὐφρεῖς χλευάζοντες, οὐχ ὑπὸ συνάγῃς ἔφραζον, ἀλλ' ὑπ' ἀργυράγῃς εἰληφθαι νύκτωρ τὸν δημαγωγόν ὕστερον δὲ τοῦ δήμου παντός, αἰσθυμένου τὴν δωροδοκίαν, καὶ βουλόμενον ἀπολογεῖσθαι καὶ πείθειν οὐκ ἐώντος, ἀλλὰ χλευαίνοντος καὶ θορυβῶντος, ἀνασᾶς τις ἔσκωπεν, εἰπὼν «Οὐκ ἀκούσεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦ τὴν κύλικα ἔχοντος;» Τότε μὲν οὖν ἀπέπεμψαν ἐκ τῆς πύλεως τὸν Ἄρπκλον· δεδιότες δὲ, μὴ λόγον ἀπαιτῶνται χρημάτων, ὧν διηρπάσειεν οἱ ῥήτορες, ζήτησιν ἐπιοῦντο νεανικὴν, καὶ τὰς οἰκίας ἐπιόντες ἡρεύνων, πλὴν τῆς Καλλικλέους τοῦ Ἀρρένιδου. Μόνην γὰρ τὴν τούτου νεωσὶ γεγαμηκίτος οὐκ εἶχεν ἐλεγχθῆναι, νύμφης ἔνδον οὔσης, ὥς ἴσoreῖ Θεόπομπος.

Κς. Ὁ δὲ Δημοσθένης, ὁμόσε χωρῶν, εἰσῆνεγκε ψήφισμα, τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴν ἐξετάσαι τὸ πρᾶγμα, καὶ τοὺς ἐκείνη δύξαντας ἀδικεῖν δοῦναι δίκην. Ἐν δὲ πρώτοις αὐτοῦ τῆς βουλῆς ἐκείνου καταψηφισταμένης, εἰσῆλθε μὲν εἰς τὸ δικαστήριον, ὄρλων δὲ πεντήκοντα ταλάτων δίκην, καὶ παραδοθεὶς εἰς τὸ δεσμωτήριον, αἰσχύνῃ τῆς αἰτίης, φασί, καὶ δι' ἀσθένειαν τοῦ σώματος, οὐ δυνάμενον φέρειν τὸν εἰργμὸν, ἀπέδρα, τοὺς μὲν λαθῶν, τῶν δὲ λαθεῖν ἐξουσίαν δόντων. Λέγεται γοῦν, ὡς οὐ μακρὰν τοῦ ἄστερος φεύγων, αἰσθητό τινας τῶν διαφόρων αὐτῷ πολιτῶν ἐπιδιώκοντας, καὶ βούλοιτο μὲν αὐτὸν ἀποκρύπτειν ὡς δ' ἐκείνοι φεγξάμενοι τοῦνομα, καὶ προσελθόντες ἐγγύς, ἐδέοντο λαβεῖν ἐφίδια παρ' αὐτῶν, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο κομίζοντες ἀργύριον οἴκοθεν, καὶ τούτου χάριν ἐπιδιώξαντες αὐτὸν, ἅμα δὲ θαρρεῖν παρεκάλουν καὶ μὴ φέρειν ἀνία-
κῶς τὸ συμβεβηκὸς ἔτι μᾶλλον ἀνακλαύσασθαι τὸν Δημοσθένη,

καὶ εἰπεῖν· «Πῶς δ' οὐ μέλλω φέρειν βαρέως, ἀπολ.πὼν πόλιν
 » ἐλθροὺς τοιούτους ἔχουσιν, οἷους ἐν ἐτέρᾳ φίλους εὑρεῖν
 » οὐ ῥάδιόν ἐστιν»; Ἦνευκε δὲ τὴν φυγὴν μαλακῶς, ἐν Αἰγίνῃ
 καὶ Τροιζίνι καθεζόμενος, τὰ πολλά· καὶ πρὸς τὴν Ἀττικὴν ἀπο-
 βλέπων δεδακρυμένος, ὥςτε φωνὰς οὐκ εὐγνώμονας, οὐδ' ὁμο-
 λογούσας τοῖς ἐν τῇ πολιτείᾳ νεανιεύμασιν, ἀπομνημονεύεσθαι.
 Λέγεται γὰρ ἐκ τοῦ ἄσπερος ἀπαλλαττόμενος καὶ πρὸς τὴν ἀκρό-
 πόλιν ἀναιτίνας τὰς χεῖρας, εἰπεῖν· «Ὡ δέσποινα Πολιὰς, τί δὴ
 » τρισὶ τοῖς χλεπωτάτοις χαίρεις θηρίοις, γλαυκί, καὶ δράκοντι
 » καὶ δῆμῳ»; τοὺς δὲ προσιόντας αὐτῷ καὶ συνδιχτρίβοντας
 νεανίσκους ἀπέτρεπε τῆς πολιτείας, λέγων, ὥς, εἰ, δυοῖν προκει-
 μένων ὁδῶν ἀπ' ἀρχῆς, τῆς μὲν ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ τὴν ἐκκλησίαν,
 τῆς δ' ἄντικρυς εἰς τὸν ὄλεθρον, ἐτύγγανε δὲ προειδὼς τὰ κατὰ
 τὴν πολιτείαν κακὰ, φόβους, καὶ φθόνους, καὶ διαβολὰς, καὶ
 ἁγῶνας, ἐπὶ ταύτῃ ἂν ὀρμῆσαι τὴν εὐδὴ τοῦ θανάτου τείνουσαν.

KZ. Ἀλλὰ γὰρ, ἔτι φεύγοντος αὐτοῦ τὴν εἰρημένην φυ-
 γὴν, Ἀλέξανδρος μὲν ἐτελεύτησε, τὰ δ' Ἑλληνικὰ συνίσταντο
 σῆλιν, Ἀεωσθένους ἀνδρκαθοῦντος, καὶ περιτειχίζοντος
 Ἀντίπατρον, ἐν Λαμίᾳ πολιορκούμενον. Πυθέας μὲν οὖν ὁ
 ῥήτωρ, καὶ Καλλιμέδων ὁ Κάραχος, ἐξ Ἀθηνῶν φεύγον-
 τες, Ἀντιπάτρῳ προσεγένοντο, καὶ μετὰ τῶν ἐκείνου φίλων
 καὶ πρέσβεων περιμέντες οὐκ εἶων ἀφίστασθαι τοὺς Ἕλληνας,
 οὐδὲ προσέχειν τοῖς Ἀθηναίοις· Δημοσθένης δὲ, τοῖς ἐξ
 ἄσπερος πρεσβεύουσι προσμίζας ἑαυτὸν, ἡγωνίζετο καὶ συν-
 ἐπραττεν, ὅπως αἱ πόλεις συνεπιθήσονται τοῖς Μακεδόσι, καὶ
 συνεκβαλοῦσιν αὐτοὺς τῆς Ἑλλάδος. Ἐν δ' Ἀρκαδίᾳ καὶ λοιδο-
 ρίαν τοῦ Πυθέου καὶ τοῦ Δημοσθένους γενέσθαι πρὸς ἀλλή-
 λους εἶρηκεν ὁ Φύλαρχος, ἐν ἐκκλησίᾳ τοῦ μὲν ὑπὲρ τῶν
 Μακεδόνων, τοῦ δ' ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων λέγοντος. Λέγεται δὲ,
 τὸν μὲν Πυθέαν εἰπεῖν, ὅτι, « Καθ' ἅπερ οἰκίαν, εἰς ἣν ὄνειον

» εἰσφέρεται γάλα, κακὸν τι πάντως ἔχειν νομίζομεν, οὕτω
 » καὶ πόλιν ἀνάγκη νοσεῖν, εἰς ἣν Ἀθηναίων πρεσβεία παρα-
 » γίνεται » τὸν δὲ Δημοσθένη στρέψαι τὸ παράδειγμα, φή-
 σκοντα, καὶ τὸ γάλα τὸ ὄνειον ἐφ' ὑγείᾳ, καὶ τοὺς Ἀθηναίους
 παραγίνεσθαι ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν νοσοῦντων. Ἐφ' οἷς ἡσθεῖς ὁ
 τῶν Ἀθηναίων δῆμος, ψηφίζεται τῷ Δημοσθένει κάθοδον. Τὸ
 μὲν οὖν ψήρισμα Δήμιον ὁ Παιανιεὺς, ἀνεψιὸς ὦν Δημοσθέ-
 νους, εἰσήνεγκεν· ἐπέμνηθ' ἐπὶ τριήρης ἐπ' αὐτὸν εἰς Αἴγιαν.
 Ἐκ δὲ Πειραιῶς ἀνέβαινεν, οὐτ' ἄρχοντος, οὐτε ἱερέως, ἀπο-
 λειφθέντος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν ὁμοῦ πάντων ἀπαν-
 τῶντων καὶ δεχομένων προθύμως. Ὅτε καὶ φησιν αὐτὸν ὁ
 Μάγνης Δημήτριος ἀνατείναντα τὰς χεῖρας μακαρίσαι τῆς ἡμέ-
 ρας ἐκείνης αὐτὸν, ὡς βέλτιον Ἀλκιβιάδου κατιόντα· πεπεισ-
 μένους γάρ, οὐ βεβιασμένους, ὑπ' αὐτοῦ δέχεσθαι τοὺς πολί-
 τας. Τῆς δὲ χρηματικῆς ζημίας αὐτῷ μενούσης (οὐ γὰρ ἐξῆν
 χάριτι λῦσαι κατὰ δίκην), ἐσοφίσαντο πρὸς τὸν νόμον. Εἰωθότες
 γὰρ ἐν τῇ θυσίᾳ τοῦ Διὸς τοῦ σωτῆρος ἀργύριον τελεῖν τοῖς
 κατασκευάζουσι καὶ κοσμοῦσι τὸν βῶμον, ἐκείνῳ τότε ταῦτα
 πηθεῖν καὶ περὶ αὐτοῦ πεντήκοντα τετράντων ἐξέδωκαν, ὅπερ ἦν
 τίμημα τῆς καταδίκης.

ΚΗ. Οὐ μὲν ἐπὶ πλὴν χρόνον ἀπέλαυσε τῆς πατρίδος κατελ-
 θὼν· ἀλλὰ ταχὺ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων συντριβέντων,
 Μεταγειννίδως μὲν ἡ περὶ Κράωνος μάχη συνέπεσε, Βοηδρο-
 μιῶνος δὲ παρήλθεν εἰς Μουνυχίαν ἡ φρουρά, Πυαναεψιδῶνος
 δὲ Δημοσθένης ἀπέθανε τόνδε τὸν τρόπον. Ὡς Ἀντίπατρος καὶ
 Κρατερὸς ἠγγέλλοντο προσιόντες ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, οἱ μὲν περὶ
 τὴν Δημοσθένη φθίσαντες ὑπεξήλθον ἐκ τῆς πόλεως, ὁ δὲ δῆμος
 αὐτῶν θάνατον κατέγνω, Δημάδου γραφάντος. Ἄλλων δ' ἄλλα-
 χοῦ διασπαρέντων, ὁ Ἀντίπατρος περιέπεμπε τοὺς συλλαμβά-
 νοντας, ὧν ἡγεμὼν ἦν Ἀρχίας, ὁ κληθεὶς Φυγαδοθήρας. Τοῦτον

δὲ, Θούριον ὄντα τῷ γένει, λόγος ἔχει τραγωδίας ὑποκρίνεσθαι ποτε, καὶ τὸν Αἰγινήτην Πῶλλον, τὸν ὑπερβαλόντα τῇ τέχνῃ πάντας, ἐκείνου γεγονέναι μαθητὴν ἱστοροῦσιν. Ἑρμιππος δὲ τὸν Ἀρχίαν ἐν τοῖς Λακρίτου τοῦ ῥήτορος μαθηταῖς ἀναγράφει. Δημήτριος δὲ τῆς Ἀναξιμένης διατριβῆς μετεσχηκέναι φησὶν αὐτόν. Οὗτος οὖν ὁ Ἀρχίας, Ὑπερίδην μὲν τὸν ῥήτορα, καὶ Ἀριστόνικον τὸν Μακραθώνιον, καὶ τὸν Δημητρίου τοῦ Φαληρέως ἀδελφὸν, Ἰμεραῖον, ἐν Αἰγίνῃ καταφυγόντας ἐπὶ τῷ Αἰάκειον, ἀποσπάσας, ἔπειψεν εἰς Κλεωνὰς πρὸς Ἀντίπατρον· καὶ καὶ διεφθάρησαν. Ὑπερίδου δὲ καὶ τὴν γλῶτταν ἐκτμηθῆναι λέγουσι.

ΚΘ. Τὸν δὲ Δημοσθένην πυθόμενος ἰκέτην ἐν Καλαυρίᾳ ἐν τῷ ἱερῷ Ποσειδῶνος καθέζεσθαι, διαπλεύσας ὑπηρετικούς, καὶ ἀποδᾶς μετὰ Θρακῶν δορυφόρων, ἔπειθεν ἀναστάντα βαδίζειν μετ' αὐτοῦ πρὸς Ἀντίπατρον, ὡς δυσχερὲς πεισόμενον οὐδέν. Ὁ δὲ Δημοσθένης ἐτύγχανεν ὄψιν ἐωρκαῶς κατὰ τοὺς ὕπνους ἐκείνης τῆς νυκτὸς ἀλλόκοτον· ἐδόκει γὰρ ἀνταγωνίζεσθαι τῷ Ἀρχίᾳ τραγωδίᾳ ὑποκρινόμενος· εὐημερῶν δὲ καὶ κατέχων τὸ θέατρον, ἐνδείκνυτο παρὰ σκευῆς καὶ χορηγίας κρατεῖσθαι. Διὸ τοῦ Ἀρχίου πολλὰ φιλόφρονος διαλεχθέντος, ἀναβλέψας πρὸς αὐτόν ὥσπερ ἐτύγχανε καθήμενος, «ὦ Ἀρχία (εἶπεν), οὔτε ὑποκρινόμενος μενός με ἔπεισες πώποτε, οὔτε νῦν πείσεις ἐπαγγελλόμενος». Ἀρξαμένου δ' ἀπειλεῖν τοῦ Ἀρχίου μετ' ὀργῆς· «Νῦν (εἶφη), λέγεις τὰ ἐκ τοῦ Μακεδονικοῦ τρίποδος ἄρτι δ' ὑπεκρίνου. Μικρὸν οὖν ἐπίσχες, ὅπως ἐπιτείλω τι τοῖς οἴκοι». Καὶ ταῦτ' εἰπὼν, ἐντὸς ἀνεχώρησε τοῦ ναοῦ· καὶ λαβὼν βιβλίον, ὡς γράφειν μέλλων, προσήνεγκε τῷ σύματι τὸν κάλαμον, καὶ δακνὼν, ὥσπερ ἐν τῷ διανοεῖσθαι καὶ γράφειν εἶναι, χρόνον τινὰ κατέσχεν, εἶτα συγκαλυψάμενος ἀπέλινε τὴν κεφαλὴν. Οἱ μὲν οὖν παρὰ τὰς θύρας ἐστῶτες δορυφόροι ἀκτεγέλων ὡς ἀπο-

δειλιῶντος αὐτοῦ, καὶ μαλακὸν ἐκάλουν καὶ ἄνδρον· ὁ δ' Ἀρχίας προσελθὼν ἀνίστασθαι παρεκάλει, καὶ τοὺς αὐτοὺς ἀνακυκλῶν λόγους, αὐτὸς ἐπηγγέλλετο διαλλαγὰς πρὸς τὸν Ἀντίπατρον. Ἦδη δὲ συνησθημένος ὁ Δημοσθένης ἐμπεφυκότος αὐτῷ τοῦ φαρμάκου καὶ κρατοῦντος, ἐξεκαλύψατο· καὶ διαβλέψας πρὸς τὸν Ἀρχίαν· «Οὐκ ἂν φθάνοις (εἶπεν) ἤδη τὸν ἐκ τῆς
 » τραγωδίας ὑποκρινόμενος Κρέοντα, καὶ τὸ σῶμα τοῦτο ῥί-
 » πτων ἄταρον. Ἐγὼ δ', ὦ φίλε Πόσειδον, ἔτι ζῶν ἐξανίσταμαι
 » τοῦ ἱεροῦ· τῷ δὲ Ἀντιπάτρει καὶ Μακεδόσιν οὐδ' ὁ σὸς ναὸς
 » καθαρὸς ἀπολέλειπται». Ταῦτ' εἰπὼν, καὶ κελεύσας ὑπολα-
 βεῖν αὐτὸν ἤδη τρέμειντα καὶ σφαιλλόμενον, ἅμα τῷ προσελθεῖν
 καὶ παραλλάξει τὸν βωμὸν ἔπεσε, καὶ γενᾶξας ἀφῆκε τὴν
 ψυχὴν.

Α. Τὸ δὲ φάρμακον Ἀρίστων μὲν ἐκ τοῦ καλᾶμου λαβεῖν
 φησὶν αὐτόν, ὡς εἴρηται. Πάππος δὲ τις, οὗ τὴν ἱστορίαν
 Ἑρμιππος ἀνείληψε, φησὶ, πεσόντος αὐτοῦ παρὰ τὸν βωμὸν,
 ἐν μὲν τῷ βιβλίῳ γεγραμμένης ἐπιστολῆς ἀρχὴν εὑρεθῆναι,
 » Δημοσθένους Ἀντιπάτρει», καὶ μηδὲν ἄλλο. Θαυμάζομένης
 δὲ τῆς περὶ τὸν θάνατον ὀξύτητος, διηγεῖσθαι τοὺς παρὰ ταῖς
 θύραις Θρᾶκας ὡς ἐκ τινος ῥαχίου λαβὼν εἰς τὴν χεῖρα
 προσθοῖτο τῷ σώματι καὶ καταπίοι τὸ φάρμακον· αὐτοὶ δ' ἄρα
 χρυσὸν ᾠήθησαν εἶναι τὸ κατὰκρινόμενον. Ἡ δ' ὑπηρετοῦσα παι-
 δίσκη, πυνθανομένων τῶν περὶ τὸν Ἀρχίαν, φαίη πολὺν εἶναι
 χρόνον, ἐξ οὗ φοροίη τὸν ἀπόδεσμον ἐκεῖνον ὁ Δημοσθένης, ὡς
 φυλακτῆριον. Ἐρατοσθένης δὲ καὶ αὐτὸς ἐν κρίλῳ φησὶ κοίλῳ
 τὸ φάρμακον φυλάσσειν· τὸν δὲ κρίκον εἶναι τοῦτον αὐτῷ φό-
 ρημα περιβραχιόνιον· τῶν δ' ἄλλων ὅσοι γεγράφασι περὶ αὐτοῦ
 (πάμπολοι δὲ εἰσι) τὰς διαφορὰς οὐκ ἀναγκαῖον ἐπεξελθεῖν
 πλὴν ὅτι Δημοχάρης, ὁ τοῦ Δημοσθένους οἰκεῖος, οἶεσθαι
 φησὶν αὐτόν οὐχ ὑπὸ φαρμάκου, θεῶν δὲ τιμῇ καὶ προνοίᾳ

τῆς Μακεδόνων ὀμότητος ἐξαρπαγῆναι, συντόμως κατασρέψαντα καὶ ἀλύπως. Κατέσρεψε δ' ἕκτη ἐπὶ δέκα τοῦ Πυανέσιωνος μηνός, ἐν ᾗ τὴν σκυθρωποτάτην τῶν θεσμοφορίων ἡμέραν ἄγουσαι παρὰ τῇ θεῷ νηστεύουσιν αἱ γυναῖκες. Τούτῳ μὲν ὀλίγον ὕστερον ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος ἀξίαν ἀποδιδούς τιμὴν, εἰκόνα τε χαλκῇν ἀνέστητε, καὶ τὸν πρεσβύτατον ἐψηφίσατο τῶν ἀπὸ τοῦ γένους ἐν Πρυτανείῳ σίτησιν ἔχειν. Καὶ τὸ ἐπίγραμμα τὸ θρυλλούμενον ἐπεγράφη τῇ βάσει τοῦ ἀνδριάντος.

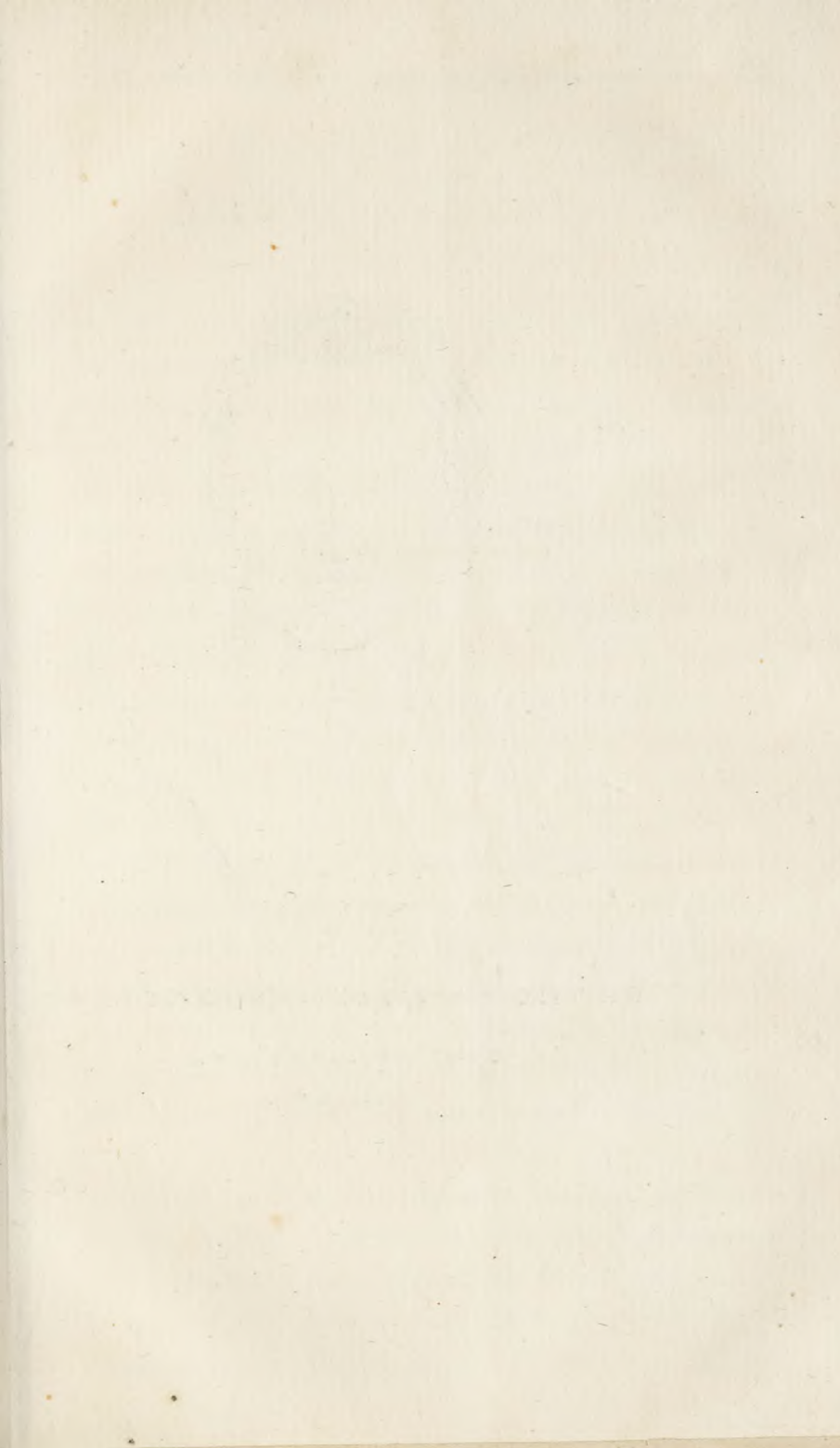
Ἐπερ Ἰσὴν ῥώμην γνώμη, Δημοσθένης, εἶχες,

Οὐ ποτ' ἂν Ἑλλήνων ἤρξεν Ἀρῆς Μακεδών.

Οἱ γὰρ αὐτὸν Δημοσθένη τοῦτο ποιῆσαι λέγοντες ἐν Καλαυρίᾳ, μέλλοντα τὸ φάρμακον προσφέρεισθαι, κομιδῇ φλυαροῦσι.

ΔΑ· Μικρὸν δὲ πρόσθεν, ἢ παραβαλεῖν ἡμᾶς Ἀθήναζε, λέγεται τι τοιοῦτον συμβῆναι. Στρατιώτης, ἐπὶ κρίσιν τινὰ καλοῦμενος ὑφ' ἡγεμόνος, ὅσον εἶχε χρυσίδιον εἰς τὰς χεῖρας ἀνέθηκε τοῦ ἀνδριάντος. Ἔστηκε δὲ τοὺς δακτύλους συνέχων δι' ἀλλήλων, καὶ παραπέρυκεν οὐ μεγάλη πλάτανος. Ἀπὸ ταύτης πολλὰ τῶν φύλλων, εἴτε πνεύματος ἐκ τύχης καταβαλόντος, εἴτ' αὐτὸς οὕτως ὁ θεὸς ἐκάλυψε, περικείμενα καὶ συμπεσόντα λαθεῖν ἐποίησε τὸ χρυσίον οὐκ ὀλίγον χρόνον. Ὡς δ' ὁ ἄνθρωπος ἐπανελθὼν ἀνεῦρε, καὶ διεδόθη λόγος ὑπὲρ τούτου, πολλοὶ τῶν εὐφυῶν ὑπόθεσιν λαβόντες εἰς τὸ ἀδωροδόκητον τοῦ Δημοσθένους, διημιλλῶντο τοῖς ἐπιγράμμασι. Δημάδην δὲ, χρόνον οὐ πολὺν ἀπολαύσαντα τῆς φουμένης δόξης, ἢ Δημοσθένους δίκη κατήγαγεν εἰς Μακεδονίαν, οὗς ἐκολάκευεν αἰσχυρῶς, ὑπὸ τούτων ἐξολούμενον δικαίως ἐπαχθῇ μὲν ὄντα καὶ πρότερον αὐτοῖς, τότε δ' εἰς αἰτίαν ἄφυκτον ἐμπεσόντα. Γράμματα γὰρ ἐξέπεσεν αὐτοῦ, δι' ὧν παρεκάλει Περδίκκην ἐπιχειρεῖν Μακεδονίᾳ, καὶ σῶζειν τοὺς Ἕλληνας, ὥς ἀπὸ σαπροῦ καὶ παλαιοῦ σήμονος (λέγων τὸν Ἀντίπατρον) ἡρτημένου. Ἐφ' οἷς, Δεινάρχου

τοῦ Κορινθίου κατηγορήσαντος, παροξυνθεὶς ὁ Κάστανδρος ἐγκατέσφαξεν αὐτοῦ τῷ κόλπῳ τον υἱόν, εἴτα οὕτως ἐκείνον ἀνελεῖν προσέταξεν, ἐν τοῖς μεγίστοις διδασκόμενον ἀτυχήμασιν, ὅτι πρῶτους ἑαυτοὺς οἱ προδότες πωλοῦσιν· ὁ πολλάκις Δημοσθένους προαγορεύοντος, οὐκ ἐπίστευσε. Τὸν μὲν οὖν Δημοσθένους ἀπέχεις Σόσσις, βίον, ἐξ ὧν ἡμεῖς ἀνέγνωμεν, ἢ διηκούσαμεν.

ΕΚ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΘΗΚΗΣ ΦΕΣΧΟΥ

ΤΟΥ ΚΑΡΔΙΝΑΛΙΟΥ

Σελ. 229 Τ.3.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΚΙΚΕΡΩΝ.

ΚΙΚΕΡΩΝΟΣ δὲ τὴν μὲν μητέρα λέγουσιν Ἑλθίαν καὶ γε-
γονέναι καλῶς, καὶ βεβιωκέναι· περὶ δὲ τοῦ πατρὸς οὐδὲν ἦν
πυθέσθαι μέτριον. Οἱ μὲν γὰρ ἐν κναφείῳ τινὶ καὶ γενέσθαι καὶ
τραφῆναι τὸν ἄνδρα λέγουσιν· οἱ δ' εἰς Τύλλον Ἄττιον ἀνάγουσι
τὴν ἀρχὴν τοῦ γένους, βασιλεύσαντα λαμπρῶς ἐν Οὐολούσχοις,
καὶ πολεμήσαντα Ῥωμαίοις οὐκ ἀδυνάτως. Ὁ μέντοι πρῶτος ἐκ τοῦ
γένους Κικέρων ἐπονομασθεὶς, ἄξιος λόγου δοκεῖ γενέσθαι· διὸ τὴν
ἐπὶ κλησὶν οὐκ ἀπέρριψαν οἱ μετ' αὐτὸν, ἀλλ' ἠσπάσαντο, καίπερ
ὑπὸ πολλῶν χλευαζομένην. Κίκερ γὰρ οἱ Λατῖνοι τὸν ἐρέβινθον
καλοῦσιν κακείνος ἐν τῷ πέρατι τῆς ῥινός διαστολῇ, ὥς ἔοικεν, ἀμ-
βλεῖαν εἶχεν, ὥσπερ ἐρεβίνθου διαφυὴν, ἀφ' ἧς ἐκτῆσατο τὴν
ἐπωνυμίαν. Αὐτὸς γε μὴν Κικέρων, ὑπὲρ οὗ τάδε γέγραπται,
τῶν φίλων αὐτὸν οἰομένων δεῖν, ὅτε πρῶτον ἀρχὴν μετήει καὶ
πολιτείας ἤπτετο, φυγεῖν τοῦνομα καὶ μεταθέσθαι, λέγεται νεα-
νιευσάμενος εἰπεῖν, ὥς ἀγωνιεῖται τὸν Κικέρωνα τῶν Σκαύρων
καὶ τῶν Κάτλων ἐνδοζότερον ἀποδείξαι. Ταμιεύων δ' ἐν Σικελίᾳ,
καὶ τοῖς θεοῖς ἀνάθημα ποιούμενος ἀργυροῦν, τὰ μὲν πρῶτα δύο
τῶν ὀνομάτων ἐπέγραψε, τὸν τε Μάρκον καὶ τὸν Τύλλιον· ἀντὶ
δὲ τοῦ τρίτου σκώπτων, ἐρεβίνθον ἐκέλευσε παρὰ τὰ γράμματα
τὸν τεχνίτην ἐντορεῦσαι. Ταῦτα μὲν οὖν περὶ τοῦ ὀνόματος ἐγί-
ρηται.

Β. Τεχθῆναι δὲ Κικέρωνα λέγουσιν, ἀνωδύνως καὶ ἀπόνως
λοχευθείσης αὐτοῦ τῆς μητρὸς, ἡμέρᾳ τρίτῃ τῶν νέων Καλαν-
δῶν· ἐν ᾗ νῦν οἱ ἄρχοντες εὐχονται καὶ θύουσιν ὑπὲρ τοῦ ἡγε-
μόνος. Τῇ δὲ τίτθῃ φάσμα δοκεῖ γενέσθαι, καὶ προσεπεῖν, ὥς
ὑφελος μέγα πᾶσι Ῥωμαίοις ἐκτρεφούσῃ. Ταῦτα δ', ἄλλως ὀνει-

ρατα καὶ φλύαρον εἶναι δοκοῦντα, ταχέως αὐτὸς ἀπέδειξε μηχαν-
τείαν ἀληθινὴν, ἐν ἡλικίᾳ τοῦ μηχανθῆναι γενόμενος, δι' εὐφυῶν
ἐκλάμψας, καὶ λαβὼν ὄνομα καὶ δόξαν ἐν τοῖς παισίν, ὥς τοὺς
πατέρας αὐτῶν ἐπιφοιτᾶν τοῖς διδασκαλείοις, ὅφει τε βουλο-
μένους ἰδεῖν τὸν Κικέρωνα, καὶ τὴν ὑμνουμένην αὐτοῦ περὶ τὰς
μαθήσεις ὀξύτητα καὶ σύνεσιν ἰσορῆσαι τοὺς δ', ἀγροικότερους
ὀργίζεσθαι τοῖς υἱαῖς, ὁρῶντας ἐν ταῖς ὁδοῖς τὸν Κικέρωνα μέσον
αὐτῶν ἐπὶ τιμῇ λαμβάνοντας. Γενόμενος δ', ὥσπερ ὁ Πλάτων
ἄξιό τ' ἐν φιλομαθῇ καὶ τῇ φιλόσοφον φύσει, οἷος ἀσπάζεσθαι πᾶν
μάθημα, καὶ μὴδὲν λόγου, μὴδὲ παιδείας, ἀτιμάζειν εἶδος,
ἐρρύη πως προθυμότερον ἐπὶ ποιητικὴν. Καί τι ποιημάτων ἔτι
παιδὸς αὐτοῦ διασώζεται, Πόντιος Γλαῦκος, ἐν τετραμέτρῳ
πεποιημένον. Προῶν δὲ τῷ χρόνῳ, καὶ ποικιλώτερον ἀπτόμενος
τῆς περὶ ταῦτα μούσης, ἔδοξεν οὐ μόνον ῥήτωρ, ἀλλὰ καὶ
ποιητὴς ἄριστος εἶναι Ῥωμαίων. Ἡ μὲν οὖν ἐπὶ τῇ ῥητορικῇ δόξα
μέχρι νῦν διαμένει, καί περ οὐ μικρὰς γεγεννημένης περὶ τοὺς
λόγους κεινοτομίας· τὴν δὲ ποιητικὴν αὐτοῦ, πολλῶν εὐφυῶν
ἐπιγενομένων, παντάπασιν ἀκλεῇ καὶ ἄτιμον ἔρρειν συμβέβηκεν.

Γ. Ἀπαλλαγείς δὲ τῶν ἐν παισὶ διατριβῶν, Φίλωνος ἤκουσε,
τοῦ ἐξ Ἀκαδημίας, ὃν μάλιστα Ῥωμαῖοι τῶν Κλειτομάχου συν-
ήθων καὶ διὰ τὸν λόγον ἐθαύμασαν, καὶ διὰ τὸν τρόπον ἠγάπη-
σαν. Ἄμα δὲ τοῖς περὶ Μούκιον ἀνδράσι συνὼν πολιτικοῖς καὶ
πρωτεύουσι τῆς βουλῆς, εἰς ἐμπειρίαν τῶν νόμων ὠφελεῖτο· καὶ
τινα χρόνον καὶ στρατείας μετέσχεν ὑπὸ Σύλλα περὶ τὸν Μαρ-
σικὸν πόλεμον. Εἴθ' ὁρῶν εἰς τὰς, ἐκ δὲ τῆς σάσεως εἰς
ἄκρατον ἐμπίπτοντα τὰ πράγματα μοναρχίαν, ἐπὶ τὸν σχολαστὴν
καὶ θεωρητικὸν ἐλθὼν βίον, Ἑλλήσι συνήν φιλολόγοις, καὶ προσ-
εῖχε τοῖς μαθήματιν ἄχρις οὗ Σύλλας ἐκράτησε, καὶ κατὰ-
στασὶν τινα λαμβάνειν ἔδοξεν ἡ πόλις. Ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ
Χρυσόγονος, ἀπελεύθερος Σύλλα, προσαγγείλας τινὸς οὐσίαν,

ὥς ἐκ προγραφῆς ἀναιρεθέντος, αὐτὸς ἐωνήσατο διςχιλίων δραχμῶν. Ἐπεὶ δὲ Ῥώσκιος, ὁ υἱὸς καὶ κληρονόμος τοῦ τεθνηκότος, ἠγανάκτει, καὶ τὴν οὐσίαν ἀπεδείκνυε πεντήκοντα καὶ διακοσίων ταλάντων οὖσαν ἀξίαν, ὃ τε Σύλλας ἐλεγχόμενος ἐχαλέπαινε, καὶ δίκην πατροκτονίας ἐπῆγε τῷ Ῥωσκίῳ, τοῦ Χρυσογόνου κητασκευάσαντος, ἐβόηθαι δ' οὐδεὶς ἄλλ' ἀπετρέποντο, τοῦ Σύλλα τὴν χαλεπότητα δεδουκότες· οὕτω δὲ δι' ἐρημίαν τοῦ μειρακίου τῷ Κικέρωνι προσφυγόντος, οἱ φίλοι συμπαιώρων, ὥς οὐκ ἂν αὐτῷ λαμπροτέραν αὔθις ἀρχὴν πρὸς δόξαν ἐτίραν, οὐδὲ καλλίω γεννησομένην. Ἀναδεξάμενος οὖν τὴν συνηγορίαν, καὶ κατορθώσας, ἐθαυμάσθη· δεδιὼς δὲ τὸν Σύλλαν, ἀπεδήμησεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, διασπείρας λόγον, ὡς τοῦ σώματος αὐτῷ θεραπείας δεομένου. Καὶ γὰρ ἦν ὄντως ἰσχνὸς καὶ ἄτακτος, ἀρρώστια στομάχου μικρὰ καὶ γλίσχρα μόγις ὅψε τῆς ὥρας προσφερόμενος. Ἡ δὲ φωνὴ, πολλὴ μὲν καὶ ἀγαθὴ, σκληρὰ δὲ καὶ ἄπλαστος· ὑπὸ δὲ τοῦ λόγου, σφοδρότητα καὶ πάθος ἔχοντος, αἰεὶ διὰ τῶν ἄνω τόνων ἐλαυνομένη, φόβον παρεῖχεν ὑπὲρ τοῦ σώματος.

Δ. Ἀφικόμενος δ' εἰς Ἀθήνας, Ἀντιόχου τοῦ Ἀσκαλωνίτου διήκουσε, τῇ μὲν εὐροίᾳ τῶν λόγων αὐτοῦ καὶ χάριτι κηλούμενος, ἃ δ' ἐν τοῖς δόγματιν ἐνεωτέριζεν, οὐκ ἐπαινῶν. Ἡδὴ γὰρ ἐξίστατο τῆς νέας λεγομένης Ἀκαδημίας ὁ Ἀντίοχος, καὶ τὴν Καρνεάδου γάσιν ἐγκατέλειπεν, εἴτε καμπτόμενος ὑπὸ τῆς ἐνεργείας καὶ τῶν αἰσθήσεων, εἴτε, ὥς φασιν ἔνιοι, φιλοτιμίᾳ τινὶ καὶ διχορροῇ πρὸς τοὺς Κλειτομάχου καὶ Φίλωνος συνήθεις, τὸν Στωϊκὸν ἐκ μετχβολῆς θεραπεύων λόγον ἐν τοῖς πλείοσι. Ὁ δὲ Κικέρων ἐκεῖνα ἠγάπα, κακείνοις προσεῖχε μᾶλλον, διανοούμενος, εἰ παντάπασιν ἐκπέσοι τοῦ τὰ κοινὰ πράσσειν, δεῦρο μετενεγκάμενος τὸν βίον ἐκ τῆς ἀγορᾶς καὶ τῆς πολιτείας, ἐν ἡσυχίᾳ μετὰ φιλοσοφίας καταζῆν. Ἐπεὶ δ' αὐτῷ Σύλλας τε προσ-

ηγγέλθη τεθνηκώς, καὶ τὸ σῶμα τοῖς γυμνασίαις ἀναρρώννυμενον εἰς ἕξιν ἐβάδιζε νεανικὴν, ἥ τε φωνὴ λαμβάνουσα πλάσιν, ἡδεῖα μὲν πρὸς ἀκοὴν ἐτέθραπτο καὶ πολλή, μετρίως δὲ πρὸς τὴν ἕξιν ἥρμοστο τοῦ σώματος, πολλὰ μὲν τῶν ἀπὸ Ῥώμης φίλων γραφόντων καὶ δεομένων, πολλὰ δ' Ἀντιόχου παρακελευομένου, τοῖς κοιναῖς ἐπιβιβάζειν πράγμασιν, αὐτῷ, ὥσπερ ὄργανον, ἐξήρτυε τὸν ῥητορικὸν λόγον, καὶ ἀνεκίνει τὴν πολιτικὴν δύναμιν, αὐτὸν τε ταῖς μελέταις διαπονῶν, καὶ τοὺς ἐπαινουμένους μετιῶν ῥήτορας. Ὅθεν εἰς Ἀσίαν καὶ Ῥόδον ἐπλευσε, καὶ τῶν μὲν Ἀσιανῶν ῥητόρων Ξενοκλεῖ τῷ Ἀδραμυττηνῷ, καὶ Διονυσίῳ τῷ Μάγνητι, καὶ Μενίππῳ τῷ Καρῖ, συνεσχόλασεν· ἐν δὲ Ῥόδῳ, ῥήτορι μὲν Ἀπολλωνίῳ τῷ Μύλωνι, φιλοσόφῳ δὲ Ποσειδωνίῳ. Λέγεται δὲ, τὸν Ἀπολλώνιον, οὐ συνιέντα τὴν Ῥωμαϊκὴν διάλεκτον, δεηθῆναι τοῦ Κικέρωνος Ἑλληνιστὶ μελετῆσαι· τὸν δ' ὑπακοῦσαι προθύμως, οἴομενον· οὕτως ἔσεσθαι βελτίονα τὴν ἐπανόρθωσιν. Ἐπεὶ δ' ἐμελέτησε, τοὺς μὲν ἄλλους ἐκπεπληῆχθαι καὶ διαμιλλᾶσθαι πρὸς ἀλλήλους τοῖς ἐπαίνοις, τὸν δ' Ἀπολλώνιον οὐτ' ἀκροώμενον αὐτοῦ διαχυθῆναι, καὶ παυσταμένου σύννον καθεύδουσαν πολὺν χρόνον· ἀχθόμενον δὲ τοῦ Κικέρωνος, εἰπεῖν· « Σὲ μὲν, ὦ Κικέρων, ἐπαινῶ καὶ θαυμάζω, τῆς δ' Ἑλλάδος » οἰκτεῖρω τὴν τύχην, ὁρῶν ἅ μόνον τῶν καλῶν ἡμῖν ὑπελείπετο, καὶ ταῦτα Ῥωμαίοις διὰ σοῦ προσγεγόμενα, παιδεῖαν » τε καὶ λόγον ».

Ε. Ὁ γοῦν Κικέρων ἐλπίδων μεστὸς ἐπὶ τὴν πολιτείαν φερόμενος, ὑπὸ χρησμοῦ τινος ἀπημειβλύνθη τὴν ὁρμήν. Ἐρομένῳ γὰρ αὐτῷ τὸν ἐν Δελφοῖς θεόν, ὅπως ἐνδοξότατος γένοιτο, προσέταξεν ἡ Πυθία, τὴν ἑαυτοῦ φύσιν, ἀλλὰ μὴ τὴν τῶν πολλῶν δόξαν, ἡγεμόνα ποιεῖσθαι τοῦ βίου. Καὶ τὸν γε πρῶτον ἐν Ῥώμῃ χρόνον εὐλαβῶς διήγε, καὶ ταῖς ἀρχαῖς ὀκνηρῶς προσήει, καὶ παρημελεῖτο· ταῦτα δὲ τὰ Ῥωμαίων τοῖς βαλυστοτάτοις πρόχειρα καὶ

συνήθη ῥήματα, Γραικὸς καὶ Σχολαστικὸς, ἀκούων. Ἐπεὶ δὲ, εὖσει φιλότιμος ὢν, καὶ παροξυνόμενος ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν φίλων, ἐπέδωκεν εἰς τὸ συνηγορεῖν ἑαυτὸν, οὐκ ἡρέμα τῷ πρωτείῳ προσῆγεν, ἀλλ' εὐθὺς ἐξέλαμψε τῇ δόξῃ, καὶ διέφερε πολὺ τῶν ἀγωνιζομένων ἐπ' ἀγορᾶς. Λέγεται δὲ καὶ αὐτὸς οὐδὲν ἥττον νοσήσας τοῦ Δημοσθένους πρὸς τὴν ὑπόκρισιν, τοῦτο μὲν Ῥωσκίῳ, τῷ κομωδῷ, τοῦτο δ' Αἰσώπῳ, τῷ τραγωδῷ, προσέχειν ἐπιμελῶς. Τὸν δ' Αἰσώπον τοῦτον ἰσοροῦσιν ὑποκρινόμενον ἐν θεάτρῳ τὸν περὶ τῆς τιμωρίας τοῦ Θυέστου βουλευόμενον Ἀτρέα, τῶν ὑπηρετῶν τινος ἄφνω παραδραμόντος, ἔξω τῶν ἑαυτοῦ λογισμῶν διὰ τὸ πάθος ὄντα, τῷ σκήπτρῳ πατάζει καὶ ἀνελεῖν. Οὐ μικρὰ δὲ πρὸς τὸ πείθειν ὑπῆρχεν ἐκ τοῦ ὑποκρίνεσθαι ῥοπή τῷ Κικέρωνι. Καὶ τοὺς γε τῷ βοᾷν μεγάλα χρωμένους ῥήτορας ἐπισκόπων, ἔλεγε, δι' ἀσθένειαν ἐπὶ τὴν κραυγὴν, ὥσπερ χολοὺς ἐφ' ἵππον, πηδᾷν. Ἡ δὲ περὶ τὰ σκώμματα καὶ τὴν παιδιὰν ταύτην εὐτραπελία δικανικὸν μὲν ἐδόκει καὶ γλαφυρόν· χρώμενος δ' αὐτῇ κατακόρως, πολλοὺς ἐλύπει, καὶ κακοηθεύεις ἐλάμβανε δόξαν.

Γ. Ἀποδειχθεὶς δὲ ταμίης ἐν σιτοδείᾳ, καὶ λαχὼν Σικελίαν ἠνώχλησε τοῖς ἀνθρώποις ἐν ἀρχῇ, σῖτον εἰς Ῥώμην ἀποσέλλειν, ἀναγκαζομένοις. Ὑστερον δὲ τῆς ἐπιμελείας καὶ δικαιοσύνης καὶ πραότητος αὐτοῦ πείραν λαμβάνοντες, ὡς οὐδένα τῶν πώποθ' ἡγεμόνων ἐτίμησαν. Ἐπεὶ δὲ πολλοὶ τῶν ἀπὸ Ῥώμης νέων ἔνδοξοι καὶ γεγονότες καλῶς, αἰτίαν ἔχοντες ἀταξίας καὶ μαλακίας περὶ τὸν πόλεμον, ἀνεπέμψθησαν ἐπὶ τὸν στρατηγὸν τῆς Σικελίας, συνεῖπεν αὐτοῖς ὁ Κικέρων ἐπιφανῶς, καὶ περιποίησεν. Ἐπὶ τούτοις οὖν μέγα φρονῶν, εἰς Ῥώμην βαδίζων, γελοῖόν τι παθεῖν φησι. Συντυχὼν γάρ ἀνδρὶ τῶν ἐπιφανῶν, φίλῳ δοκοῦντι, περὶ Καμπανίαν, ἐρέσθαι, τίνα δὴ τῶν πεπραγμένων ὑπ' αὐτοῦ λόγον ἔχουσι Ῥωμαῖοι, καὶ τί φρονοῦσιν· ὡς ὀνόματος καὶ δόξης τῷ

πεπραγμένων αὐτῷ τὴν πόλιν ἄπασιν ἐμπεπληκώς· τὸν δ' εἶπεῖν·
 « Ποῦ γὰρ ἦς, ὦ Κικέρων, τὸν χρόνον τοῦτον »; Τότε μὲν
 οὖν ἐξαθυμῆται παντάπασιν, εἰ, καθάπερ εἰς πέλαγος ἄχανες,
 τὴν πόλιν ἐμπεσὼν ὁ περὶ αὐτοῦ λόγος, οὐδὲν εἰς δόξαν ἐπί-
 δηλον πεποίηκεν. Ὑστερον δὲ λογισμὸν ἐκὺτῷ διδούς, πολὺ τῆς
 φιλοτιμίας ὑρεῖλεν, ὥς πρὸς ἀόριστον προᾶγμα τὴν δόξαν ἀμιγ-
 λώμενος, καὶ πέρας οὐκ ἐφικτὸν ἔχουσιν. Οὐ μὴν ἀλλὰ τό γε
 χαίρειν ἐπκινούμενον διατρεφόντως, καὶ πρὸς δόξαν ἐμπαθέστερον
 ἔχειν, ἄχρι παντὸς αὐτῷ παρέμεινε, καὶ πολλοὺς πολλὰκις τῶν
 ὀρθῶν ἐπετάραξε λογισμῶν.

Ζ. Ἀπτόμενος δὲ τῆς πολιτείας προθυμότερον, αἰσχρὸν
 ἡγεῖτο, τοὺς μὲν βαναύσους ὀργάνοις χρωμένους καὶ σκεύεσιν
 ἀψύχοις, μηδενὸς ἀγνοεῖν ὄνομα, μηδὲ χώραν, ἢ δύναμιν αὐτῶν,
 τὸν δὲ πολιτικὸν, ᾧ δι' ἀνθρώπων αἰ κοινὰί πράξεις περαίνονται,
 ῥαθύμως καὶ ἀμελῶς ἔχειν περὶ τὴν τῶν πολιτῶν γνῶσιν. Ὅθεν οὐ
 μόνον τῶν ὀνομάτων εἴησε μνημονεύειν αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν τό-
 πον, ἐν ᾧ τῶν γνωρίμων ἕκαστος οἰκεῖ, καὶ χωρίον οὗ κέκτηται, καὶ
 φίλους, οἷς τισι χρῆται, καὶ γείτονας ἐγίνωσκε· καὶ πᾶσαν ὁδὸν
 Ἰταλίας διαπορευμένῳ Κικέρωνι πρόχειρον ἦν εἶπεῖν, καὶ ἐπι-
 δεῖξαι τοὺς τῶν φίλων ἀγροὺς καὶ τὰς ἐπαύλεις. Οὐσίαν δὲ
 μικρὰν μὲν, ἱκανὴν δὲ, καὶ ταῖς δαπάναις ἐπαρκῆ, κεκτημένος,
 ἐθαυμάζετο μήτε μισθοὺς, μήτε δῶρα, προσέμενος ἀπὸ τῆς
 συνηγορίας· μάλιστα δ', ὅτε τὴν κατὰ Βέρρου δίκην ἀνέλαβε.
 Τοῦτον γὰρ, στρατηγὸν γεγονότα τῆς Σικελίας, καὶ πολλὰ πεπο-
 νηρευμένον, τῶν Σικελιωτῶν διωκόντων, εἶλεν, οὐκ εἰπὼν, ἀλλ'
 ἐξ αὐτοῦ τρόπον τινα τοῦ μὴ εἶπεῖν. Τῶν γὰρ στρατηγῶν τῷ
 Βέρρῳ χαριζομένων, καὶ τὴν δίκην ὑπερθέσει πολλὰς εἰς τὴν
 ὑστάτην ἐκβαλλόντων, ὥς ἦν πρόδηλον, ὅτι τοῖς λόγοις δὲ τῆς
 ἡμέρας οὐκ ἐξαρκέσει χρόνος, οὐδὲ λήψεται πέρας ἡ κρίσις, ἀνα-
 παύσας ὁ Κικέρων ἔφη, μὴ δεῖσθαι λόγων, ἀλλ' ἐπαγαγὼν τοὺς

μάρτυρας καὶ ἐπικρίνας, ἐκέλευσε φέρειν τὴν ψῆρον τοὺς δικαστάς. Ὅμως δὲ πολλὰ χαρίεντα διακνημονεύεται καὶ περὶ ἐκείνην αὐτοῦ τὴν δίκην. Βέρρην γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι τὸν μὴ ἐκτετμημένον χαῖρον καλοῦσιν. Ὡς οὖν ἀπελευθερικός ἄνθρωπος, ἔνοχος τῷ Ἰουδαΐζειν, ὄνομα Καικίλιος, ἐβούλετο, παρωσάμενος τοὺς Σικελιώτας, κατηγορεῖν τοῦ Βέρρου· « Τί Ἰουδαίῳ πρὸς χοῖρον »; ἔφη ὁ Κικέρων. Ἦν δὲ τῷ Βέρρῳ ἀντίπαις υἱός, οὐκ ἐλευθερίως δοκῶν προΐστασθαι τῆς ὥρας. Λοιδορηθεὶς οὖν ὁ Κικέρων εἰς μαλακίαν ὑπὸ τοῦ Βέρρου· « Τοῖς υἱῖς (εἶπεν) ἐντὸς θυρῶν » δεῖ λοιδορεῖσθαι. Τοῦ δὲ ῥήτορος Ὀρτησίου τὴν μὲν εὐθεῖαν τῷ Βέρρῳ συνειπεῖν μὴ τολμήσαντος, ἐν δὲ τῷ τιμήματι πεισθέντος παραγενέσθαι, καὶ λαβόντος ἐλεφαντίνην Σφίγγα μισθόν, εἶπέ τι πλαγίως ὁ Κικέρων πρὸς αὐτόν· Τοῦ δὲ φήσαντος, αἰνυμάτων λύσεως ἀπείρως ἔχειν. « Καὶ μὴν ἐπὶ τῆς οἰκίας τὴν » Σφίγγα ἔχεις ».

Η. Οὕτω δὲ τοῦ Βέρρου καταδικασθέντος, ἐβδομηκοντα πέντε μυριάδων τιμησάμενος τὴν δίκην ὁ Κικέρων, διαβολὴν ἔσχεν· ὥς ἐπ' ἀργυρίῳ τὸ τίμημα καθυφειμένος. Οὐ μὴν ἀλλ' οἱ Σικελιωταὶ χάριν εἰδότες, ἀγορανομοῦντος αὐτοῦ, πολλὰ μὲν ἄγοντες ἀπὸ τῆς νήσου, πολλὰ δὲ φέροντες ἤκον· ὧν οὐδὲν ἐποιήσατο κέρδος, ἀλλ' ὅσον ἐπευωνίσαι τὴν ἀγοράν, ἀπεχρήσατο τῇ φιλοτιμίᾳ τῶν ἀνθρώπων. Ἐκέκτητο δὲ χωρίον καλὸν ἐν Ἄρποις, καὶ περὶ Νέαν πόλιν ἦν ἀγρός, καὶ περὶ Πομπηΐους ἕτερος, οὐ μεγάλοι φερνὴ τε Τερεντίας, τῆς γυναικὸς, προσεγένετο μυριάδων δώδεκα, καὶ κληρονομία τις εἰς ἐννέα δηναρίων συναχθεῖσα μυριάδας. Ἀπὸ τούτων ἐλευθερίως ἄμα καὶ σωφρόνως διῆγε μετὰ τῶν συμβιούντων Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων φιλολόγων σπάνιον, εἴ ποτε πρὸ δυσμῶν ἡλίου κατακλινόμενος, οὐχ οὕτω δὲ ἀσχολίαν, ὥς διὰ τὸ σῶμα τῷ σολιάχῳ μοχθηρῶς διακείμενον. Ἦν δὲ καὶ τὴν ἄλλην περὶ τὸ σῶμα θεραπείαν ἀκριβοῦς.

καὶ περιττὸς, ὥς τε καὶ τρίψεσι καὶ περιπάτοις ἀριθμῷ τεταγμένοις χρῆσθαι. Τοῦτον τὸν τρόπον διαπαιδαγωγῶν τὴν ἐξιν, ἄνοσον καὶ διάρκειν πρὸς πολλοὺς καὶ μεγάλους ἀγῶνας καὶ πόνους συνεῖχεν. Οἰκίαν δὲ τὴν μὲν πατρώαν τῷ ἀδελφῷ παρεχώρησεν, αὐτὸς δ' ὄκει περὶ τὸ Παλάτιον, ὑπὲρ τοῦ μὴ μακρὰν βαδίζοντας ἐνοχλεῖσθαι τοὺς θεραπεύοντας αὐτόν. Ἐθεράπευον δὲ καθ' ἡμέραν ἐπὶ θύρας φοιτῶντες οὐκ ἐλάττονες, ἢ Κράσσον ἐπὶ πλούτῳ, καὶ Πομπηϊὸν διὰ τὴν ἐν τοῖς στρατεύμασι δύναμιν, θαυμαζομένους μάλιστα Ῥωμαίων, καὶ μεγίστους ὄντας. Πομπηϊὸς δὲ καὶ Κικέρωνα ἐθεράπευε, καὶ μέγιστα πρὸς δύναμιν αὐτῷ καὶ δόξαν ἢ Κικέρωνος συνέπραξε πολιτεία.

Θ. Στρατηγίαν δὲ μετιόντων ἅμα σὺν αὐτῷ πολλῶν καὶ μεγάλων, πρῶτος ἀπάντων ἀνηγορεύθη· καὶ τὰς κρίσεις ἔδοξε καθαρῶς καὶ καλῶς βραβεῦσαι. Λέγεται δὲ καὶ Δικίνιος Μάκερ, ἀνὴρ καὶ καθ' αὐτὸν ἰσχυρὸν ἐν τῇ πόλει μέγα, καὶ Κράσσῳ χρώμενος βοηθῷ, κρινόμενος κλοπῆς ὑπ' αὐτοῦ, τῇ δυνάμει καὶ σπουδῇ πεποιθὼς, ἔτι τὴν ψῆφον τῶν κριτῶν διαφερόντων ἀπαλλαγείς οἶκαδε, κείρασθαί τε τὴν κεφαλὴν κατὰ τάχος, καὶ καθαρὸν ἱμάτιον, ὡς νενικηκώς, λαβὼν, αὐθις εἰς ἀγορὰν προϊέναι· τοῦ δὲ Κράσσου περὶ τὴν αὐλείον ἀπαντήσαντος αὐτῷ, καὶ φράσαντος, ὅτι πάσαις ἐάλωκε ταῖς ψήφοις, ἀνασρέψας καὶ κατακλιθεὶς ἀποθανεῖν. Τὸ δὲ πρᾶγμα τῷ Κικέρωνι δόξαν ἠνεγκεν, ὡς ἐπιμελῶς βραβεύσαντι τὸ δικαστήριον. Ἐπεὶ δὲ Οὐατίνιος, ἀνὴρ ἔχων τι τραχὺ καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας ὀλίγωρον ἐν ταῖς συνηγορίαις, χοιράδων δὲ τὸν τράχηλον περιπλεως, ἡτεῖτό τι καταστὰς παρὰ τοῦ Κικέρωνος· καὶ μὴ διδόντος, ἀλλὰ βουλευομένου πολὺν χρόνον, εἶπεν, ὡς οὐκ ἂν αὐτὸς διασάσει περὶ τούτου στρατηγῶν. Ἐπιστραφεὶς ὁ Κικέρων· « Ἄλλ' » ἐγὼ, εἶπεν, οὐκ ἔχω τηλικούτον τράχηλον ». Ἐτι δ' ἡμέρας δύο, ἢ τρεῖς, ἔχοντι τῆς ἀρχῆς αὐτῷ προσήγαγέ τις Μανίλιον.

εὐθύνων κλοπῆς. Ὁ δὲ Μανίλιος οὗτος εὐνοίαν εἶχε καὶ σπουδὴν ὑπὸ τοῦ δήμου, δοκῶν ἐλαύνεσθαι διὰ Πομπηίων· ἐκείνου γὰρ ἦν φίλος. Αἰτουμένου δ' ἡμέρας αὐτοῦ, μίαν ὁ Κικέρων μόνην τὴν ἐπιούσαν ἔδωκε· καὶ ὁ δῆμος ἠγανάκτησεν, εἰθισμένων τῶν στρατηγῶν δέκα τοῦλάχιστον ἡμέρας διδόναι τοῖς κινδυνεύουσι. Τῶν δὲ δημάρχων αὐτὸν διαγαγόντων ἐπὶ τὸ βῆμα, *καλούντων*, καὶ κατηγορούντων, ἀκουσθῆναι δεηθεῖς, εἶπεν, ὅτι τοῖς κινδυνεύουσιν ἀεὶ, καὶ ὅσον οἱ νόμοι παρεῖκουσι, κεχρημένος ἐπιεικῶς καὶ φιλανθρώπως, δεινὸν ἡγάτο τῷ Μανιλίῳ ταῦτά μὴ παρσχεῖν. Ἦς οὖν ἔτι μόνης κύριος ἦν ἡμέρας στρατηγῶν, ταύτην ἐπίτηδες ὀρίσαι· τὸ γὰρ εἰς ἄλλον ἄρχοντα τὴν κρίσιν ἐκβαλεῖν, οὐκ εἶναι βουλομένου βοηθεῖν. Ταῦτα λεχθέντα θαυμασὴν ἐποίησε τοῦ δήμου μεταβολήν· καὶ πολλὰ κατευφημοῦντες αὐτὸν, ἐδέοντο τὴν ὑπὲρ τοῦ Μανιλίου συνηγορίαν ἀναλαβεῖν. Ὁ δ' ὑπέστη προθύμως, οὐχ ἥκιστα διὰ Πομπηίων ἀπόντα· καὶ καταστὰς πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς ἐδημηγόρησε, νεανικῶς τῶν ὀλιγαρχικῶν καὶ τῶν Πομπηίῳ φθονούντων καθαπτόμενος.

I. Ἐπὶ δὲ τὴν ὑπατείαν οὐχ ἤττον ὑπὸ τῶν ἀριστοκρατικῶν, ἢ τῶν πολλῶν, προήχθη διὰ τὴν πόλιν, ἐξ αἰτίας αὐτῷ τοιαύτης συναγωνισαμένων. Τῆς ὑπὸ Σύλλα γενομένης μεταβολῆς περὶ τὴν πολιτείαν, ἐν ἀρχῇ μὲν ἀτόπου φανείσης, τότε δὲ τοῖς πολλοῖς ὑπὸ χρόνου καὶ συνηθείας ἤδη τινὰ κατάστασιν ἔχειν οὐ φαύλην δοκούσης, ἦσαν οἱ τὰ παρόντα διασεῖσαι καὶ μεταθεῖναι ζητοῦντες, ἰδίῳ ἐνεκα πλεονεξιών, οὐ πρὸς τὸ βέλτιστον. Πομπηίου μὲν ἔτι τοῖς βασιλεῦσιν ἐν Πόντῳ καὶ Ἀρμενίᾳ πολεμοῦντος, ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ μηδεμιᾶς ὑφ' ἐστῶσης πρὸς τοὺς νεωτερίζοντας ἀξιωμαχοῦ δύναμεως. Οὗτοι κορυφαῖον εἶχον, ἄνδρα τολμητὴν καὶ μεγαλοπράγμονα καὶ ποικίλον τὸ ἦθος, Λεύκιον Κατιλίαν· ὃς αἰτίαν ποτὲ πρὸς ἄλλοις ἀδικήμασι μεγάλους ἔλαβε παρθένω συγγεγονένοι θυγατρὶ, κτεῖναι δ' ἀδελφὸν αὐτοῦ.

Καὶ δίκην ἐπὶ τούτῳ φοβούμενος, ἔπεισε Σύλλαν, ὥς ἔτι ζῶντα, τὸν ἄνθρωπον ἐν τοῖς ἀποθανουμένοις προγράψαι. Τοῦτο οὖν προσάτην οἱ πονηροὶ λαβόντες, ἄλλας τε πίστες ἀλλήλοις ἔδωκαν, καὶ καταθύσαντες ἄνθρωπον, ἐγεύσαντο τῶν σαρκῶν. Διέφθαρτο δ' ὑπ' αὐτοῦ πολὺ μέρος τῆς ἐν τῇ πόλει νεότητος ἡδονᾶς καὶ πότους καὶ γυναικῶν ἔρωτας ἀεὶ προξενοῦντο ἐκάσῳ, καὶ τὴν εἰς ταῦτα δαπάνην ἀφειδῶς παρασκευάζοντο. Ἐπῆρτο δ' ἔτε Τυρρηνία πρὸς ἀπόστασιν ὅλη, καὶ τὰ πολλὰ τῆς ἐντὸς Ἀλπεων Γαλατίας. Ἐπισφαλέστατα δ' ἡ Ρώμη πρὸ μεταβολῆς εἶχε διὰ τὴν ἐν ταῖς οὐσίαις ἀνωμαλίαν, τῶν μὲν ἐν δόξῃ μάλιστα καὶ φρονήματι κατεπτωχευμένων εἰς θέατρα καὶ δεῖπνα καὶ φιλαρχίας καὶ οἰκοδομίας, τῶν δὲ πλούτων εἰς ἀγενεῖς καὶ τραπεζοὺς συνερρύηκόντων ἀνθρώπων· ὥτε μικρᾶς ῥοπῆς δεῖσθαι τὰ πράγματα, καὶ παντὸς εἶναι τοῦ τολμήσαντος ἐκστῆσαι τὴν πολιτείαν, αὐτὴν ὑφ' αὐτῆς νοσοῦσαν.

ΙΑ. Οὐ μὴν ἀλλὰ βουλόμενος ὁ Κατιλίνας ἰσχυρόν τι προκαταλαβεῖν ὀρηκτῆριον, ὑπατείαν μετῆει· καὶ λαμπρὸς ἦν ταῖς ἐλπίσιν, ὥς Γαίῳ Ἀντωνίῳ συνυπατεύσων, ἀνδρὶ καθ' αὐτὸν μὲν οὔτε πρὸς τὸ βέλτιον, οὔτε πρὸς τὸ χεῖριον, ἡγεμονικῶ, προσθήκη δ' ἄγοντος ἐτέρου δυνάμεως ἐσομένῳ. Ταῦτα δὴ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν οἱ πλεῖστοι προαισθημένοι, τὸν Κικέρωνα προῆγον ἐπὶ τὴν ὑπατείαν· καὶ τοῦ δήμου δεξαμένου προθύμως, ὁ μὲν Κατιλίνας ἐξέπεσε, Κικέρων δὲ καὶ Γαῖος Ἀντωνίος ἡρέθησαν. Καίτοι τῶν μετιόντων ὁ Κικέρων μόνος ἦν ἐξ ἱππικῶν πατρὸς, οὐ βουλευτοῦ, γεγονώς.

ΙΒ. Καὶ τὰ μὲν περὶ Κατιλίαν ἔμμενεν ἔτι τοὺς πολλοὺς λανθάνοντα· προαγῶνες δὲ μεγάλοι τὴν Κικέρωνος ὑπατείαν ἐξεδέξαντο. Τοῦτο μὲν γάρ, οἱ κεκωλυμένοι κατὰ τοὺς Σύλλα νόμους ἄρχειν, οὔτ' ἀσθενεῖς ὄντες, οὔτ' ὀλίγοι, μετιόντες ἀρχὰς ἐδμηγῶγον, πολλὰ τῆς Σύλλα τυραννίδος ἀληθῆ μὲν

καὶ δίκαια κατηγοροῦντες, οὐ μὲν ἐν δέοντι τὴν πολιτείαν, οὐδὲ
 σὺν καιρῷ κινουῦντες, τοῦτο δὲ, νόμους εἰσῆγον οἱ δήμαρχοι
 πρὸς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, δεκαδαρχίαν καθιστάντες αὐτοκρατό-
 ρων ἀνδρῶν· οἷς ἐφεῖτο, πάσης μὲν Ἰταλίας, πάσης δὲ Συρίας,
 καὶ ὅσα διὰ Πομπηίου νεωστὶ προσέωριστο, κυρίους ὄντας, πω-
 λεῖν τὰ δημόσια, κρίνειν οὐς δοκοίη, φυγάδας ἐκβάλλειν, συν-
 οικήσειν πόλεις, χρήματα λαμβάνειν ἐκ τοῦ ταμείου, στρατιώτας
 τρέφειν καὶ καταλέγειν, ὁπόσων δέοντο. Διὸ καὶ τῷ νόμῳ προσ-
 εἶχον ἄλλοι τε τῶν ἐπιφανῶν, καὶ πρῶτος Ἀντώνιος, ὁ τοῦ
 Κικέρωνος συνάρχων, ὡς τῶν δέκα γενησόμενος. Ἐδόκει δὲ καὶ
 τὸν Κατιλίνα νεωτερισμὸν εἰδὼς οὐ δυσχεραίνειν ὑπὸ πλήθους
 θανείων· ὁ μάλιστα τοῖς ἀρίστοις φόβον πηρεῖχε. Καὶ τοῦτο
 πρῶτον θεραπεύων ὁ Κικέρων, ἐκείνῳ μὲν ἐψηφίσατο τῶν ἐπαρ-
 χιῶν Μακεδονίαν, αὐτῷ δὲ τὴν Γαλατίαν διδομένην παρητή-
 σατο, καὶ κατειργάσατο τῇ χάριτι ταύτῃ τὸν Ἀντώνιον, ὥσπερ
 ὑποκριτὴν ἔμμισθον, αὐτῷ τὰ δεύτερα λέγειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος.
 Ὡς δ' οὗτος ἐαλώκει καὶ χειροσῆθης ἐγεγόνει, μᾶλλον ἤδη θάρ-
 ρων ὁ Κικέρων ἐνίστατο πρὸς τοὺς καινοτομοῦντας. Ἐν μὲν
 οὖν τῇ βουλῇ κατηγορίαν τινὰ τοῦ νόμου κατατιθέμενος, οὕτως
 ἐξέπληξεν αὐτοὺς τοὺς εἰσφέροντας, ὥστε μηδὲν ἀντιλέγειν. Ἐπεὶ
 δ' αὖθις ἐπεχείρουν, καὶ παρασκευασμένοι προεκαλοῦντο τοὺς
 ὑπάτους ἐπὶ τὸν δῆμον, οὐδὲν ὑποδείσας ὁ Κικέρων, ἀλλὰ τὴν
 βουλὴν ἐπεσθαι καλεῦσας καὶ προσελθὼν, οὐ μόνον ἐξέβαλε τὸν
 νόμον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπογνῶναι τοὺς δημάρχους ἐποίησε,
 παρὰ τοσοῦτον τῷ λόγῳ κρατηθέντας ὑπ' αὐτοῦ.

ΙΓ. Μάλιστα γὰρ οὗτος ὁ ἀνὴρ ἐπέδειξε Ῥωμαίοις, ὅσον
 ἡδονῆς λόγος τῷ καλῷ προστίθῃσι καὶ ὅτι τὸ δίκαιον ἀήττητόν
 ἐστίν, ἂν ὀρθῶς λέγηται, καὶ δὴ τὸν ἐμμελῶς πολιτευόμενον αἰεὶ
 τῷ μὲν ἔργῳ τὸ καλὸν ἀντὶ τοῦ κολλυκείου αἰρεῖσθαι, τῷ δὲ
 λόγῳ τὸ λυποῦν ἀφαιρεῖν τοῦ συμφέροντος. Δεῖγμα δ' αὐτοῦ

τῆς περὶ τὸν λόγον χάριτος, καὶ τὸ περὶ τὰς θέας ἐν τῇ ὑπατείᾳ γεγόμενον. Τῶν γὰρ ἱππικῶν πρότερον ἐν τοῖς θεάτροις ἀναμειγμένων τοῖς πολλοῖς, καὶ μετὰ τοῦ δήμου θεωμένων, ὡς ἔτυχε, πρῶτος διέκρινεν ἐπὶ τιμῇ τοὺς ἱππέας ἀπὸ τῶν ἄλλων πολιτῶν Μάρκος Ὄθων στρατηγῶν, καὶ διένειμεν ἰδίαν ἐκείνοις θέαν, ἣν ἔτι καὶ νῦν ἐξαίρετον ἔχουσι. Τοῦτο πρὸς ἀτιμίαν ὁ δῆμος ἔλαβε, καὶ φανέντος ἐν θεάτρῳ τοῦ Ὄθωνος, ἐφουδρίζων ἐσύριττεν, οἱ δ' ἱππεῖς ὑπέλαβον κρότῳ τὸν ἄνδρα λαμπρῶς. Αὐθις δ' ὁ δῆμος ἐπέτεινε τὸν συριγμὸν, εἰτ' ἐκαῖνοι τὸν κρότον. Ἐκ δὲ τούτου τραπόμενοι πρὸς ἀλλήλους ἐχρῶντο λοιδωρίαις, καὶ τὸ θέατρον ἀκοσμία κατεῖχεν. Ἐπεὶ δ' ὁ Κικέρων ἦκε πυθόμενος, καὶ τὸν δῆμον ἐκκαλέσας πρὸς τὸ τῆς ἔνυοῦς ἱερὸν, ἐπετίμησε καὶ παρήνεσεν, ἀπελθόντες αὐθις εἰς τὸ θέατρον ἐκρότουν τὸν Ὄθωνα λαμπρῶς, καὶ πρὸς τοὺς ἱππέας ἀμιλλαν ἐποιοῦντο περὶ τιμῶν καὶ δόξης τοῦ ἀνδρός.

ΙΑ. Ἡ δὲ περὶ τὸν Κατιλίαν συνωμοσία πτήξασα καὶ καταδείσασα τὴν ἀρχὴν, αὐθις ἀνεθάρρει, καὶ συνῆγον ἀλλήλους, καὶ παρεκάλουν εὐτολμότερον ἅπτεσθαι τῶν πραγμάτων, πρὶν ἐπανελθεῖν Πομπηῖον, ἥδη λεγόμενον ὑποστρέφειν μετὰ τῆς δυνάμεως. Μάλιστα δὲ τὸν Κατιλίαν ἐξηρέθειζον οἱ Σύλλα πάλαι στρατιῶται, διαπεφυκότες μὲν ὅλης τῆς Ἰταλίας, πλεῖστοι δὲ καὶ μαχιμώτατοι ταῖς Τυρρηνικαῖς ἐγκατεσπαρμένοι πόλεσιν, ἀρπαγὰς πάλιν καὶ διαφορήσεις πλούτων ἐτοίμων ὀνειροπολοῦντες. Οὗτοι γὰρ ἡγεμόνα Μάλλιον ἔχοντες, ἄνδρα τῶν ἐπιφανῶς ὑπὸ Σύλλᾳ στρατευσαμένων, συνίσταντο τῷ Κατιλίᾳ, καὶ παρῆσαν εἰς Ῥώμην συναρχαιρεσιάζοντες. Ὑπατεῖαν γὰρ αὐθις μετῆει, βεβουλευμένος ἀνελεῖν τὸν Κικέρωνα περὶ αὐτῶν τῶν ἀρχαιρεσιῶν τὸν θόρυβον. Ἐδόκει δὲ καὶ τὸ δαιμόνιον προσημάνειν τὰ πρᾶσσόμενα σεισμοῖς καὶ κεραυνοῖς καὶ φάσμασιν. Αἱ δ' ἀπ' ἀνθρώπων μηνύσεις ἀληθεῖς μὲν ἦσαν, οὐπω δ' εἰς ἔλεγχον ἀποχρῶσαι

κατ' ἀνδρὸς ἐνδόξου καὶ δυναμένου μέγα, τοῦ Κατιλίνα· Διὸ τὴν ἡμέραν τῶν ἀρχαιρεσιῶν ὑπερθέμενος ὁ Κικέρων, ἐκάλει τὸν Κατιλίαν εἰς τὴν σύγκλητον, καὶ περὶ τῶν λεγομένων ἀνέκρινεν. Ὁ δὲ πολλοὺς οἰόμενος εἶναι τοὺς πραγμάτων καινῶν ἐφιεμένους ἐν τῇ βουλῇ, καὶ ἅμα τοῖς συνωμόταις ἐνδεικνύμενος, ἀπεκρίνχτο τῷ Κικέρωνι μανικὴν ἀπόκρισιν· « Τί (γάρ, » ἔφη) πράττω δεινόν, εἰ, δυοῖν σωμάτων ὄντων, τοῦ μὲν ἰσχυροῦ » καὶ κατεφθινηκότος, ἔχοντος δὲ κεφαλὴν, τοῦ δ' ἀκεφάλου » μὲν, ἰσχυροῦ δὲ καὶ μεγάλου, τούτῳ κεφαλὴν αὐτὸς ἐπι- » τίθῃμι »; Τούτων εἰς τε τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον ἡνιγμένον ὑπὲρ αὐτοῦ, μᾶλλον ὁ Κικέρων ἔδεισε, καὶ τεθωρακισμένον αὐτὸν οἷ τε δυνατοὶ πάντες ἀπὸ τῆς οἰκίας, καὶ τῶν νέων πολλοὶ, κατήγαγον εἰς τὸ πεδίον. Τοῦ δὲ θώρακος ἐπίτηδες ὑπέφαινε τε παραλύσας ἐκ τῶν ἰσχυρῶν τοῦ χιτῶνος, ἐνδεικνύμενος τοῖς ὁρῶσι τὸν κίνδυνον. Οἱ δ' ἡγανάκτου καὶ συνεσρέφοντο περὶ αὐτόν, καὶ τέλος ἐν ταῖς ψήφαις τὸν μὲν Κατιλίαν αὐθις ἐξέβαλον, εἵλοντο δὲ Σιλανὸν ὑπάτον, καὶ Μουρῆναν.

ΙΕ. Οὐ πολλῷ δ' ὕστερον τούτων, ἤδη τῷ Κατιλίνα τῶν ἐν Τυρρανίᾳ συνερχομένων καὶ κατχλοχίζομένων, καὶ τῆς ὁρισμένης πρὸς τὴν ἐπίθεσιν ἡμέρας ἐγγὺς οὔσης, ἦγον ἐπὶ τὴν Κικέρωνος οἰκίαν περὶ μέσας νύκτας ἄνδρες οἱ πρῶτοι καὶ δυνατώτατοι Ῥωμαίων, Μάρκος τε Κράσσος, καὶ Μάρκος Μάρκελλος, καὶ Σκιπίων Μέτελλος. Κόψαντες δὲ τὰς θύρας, καὶ καλέσαντες τὸν θυρωρὸν, ἐκέλευον ἐπεγεῖραι, καὶ φράσαι Κικέρωνι τὴν παρουσίαν αὐτῶν. Ἦν δὲ ταῦνδε· τῷ Κράσσῳ μετὰ δειπνον ἐπιστολὰς ἀποδιδῶσιν ὁ θυρωρὸς ὑπὸ δὴ τινος ἀνθρώπου κομισθείσας ἀγνώστου, ἄλλως ἄλλοις ἐπιγεγραμμένας, αὐτῷ δὲ Κράσσῳ μίαν ἀδέσποτον. Ἦν μόναν ἀναχνούς ὁ Κράσσος, ὡς ἔφραζε τὰ γράμματα φόνον γενησόμενον πολὺν διὰ Κατιλίαν, καὶ παρήγει τῇ πόλει ὑπὲρ ἐξελθεῖν, τὰς ἄλλας οὐκ ἔλυσεν, ἀλλ' ἦκεν εὐθὺς πρὸς τὸν Κε-

κέρων, πληγείς ὑπὸ τοῦ δεινοῦ, καὶ τι καὶ τῆς αἰτίας ἀπολυόμενος, ἦν ἔσχε διὰ φιλίαν τοῦ Κατιλίνα. Βουλευσάμενος οὖν ὁ Κικέρων, ἅμ' ἡμέρᾳ βουλὴν συνήγαγε, καὶ τὰς ἐπιττολὰς καμίσας, ἀπέδωκεν, οἷς ἦσαν ἐπεσταλμένοι, κελεύσας φανερώς ἀναγνῶναι. Πᾶσαι δ' ἦσαν ὁμοίως ἐπιβουλὴν φράζουσαι.. Ἐπεὶ δὲ καὶ Κοῖντος Ἀρρίος, ἀνὴρ στρατηγικὸς, ἀπήγγειλε τοὺς ἐν Τυρρηνίᾳ καταλοχισμοὺς, καὶ Μάλλιος ἀπηγγέλλετο σὺν χειρὶ μεγάλη περὶ τὰς πόλεις ἐκείνας αἰωρούμενος, αἰεὶ τι προσδοκᾶν καινὸν ἀπὸ τῆς Ῥώμης, γίνεται δόγμα τῆς βουλῆς, παρακατατίθεσθαι τοῖς ὑπάτοις τὰ πράγματα· δεξαμένους δ' ἐκείνους, ὡς ἐπίστανται, διοικεῖν καὶ σώζειν τὴν πόλιν. Τοῦτο δ' οὐ πολλάκις, ἀλλ' ὅταν τι μέγα δείσῃ, ποιεῖν εἴωθεν ἡ σύγκλητος.

ΙΓ. Ἐπεὶ δὲ ταύτην λαβὼν τὴν ἐξουσίαν ὁ Κικέρων τὰ μὲν ἔξω πράγματα Κοῖντῳ Μετέλλῳ διεπίστευσε, τὴν δὲ πόλιν εἶχε διὰ χειρὸς, καὶ καθ' ἡμέραν προῆει δορυφορούμενος ὑπ' ἀνδρῶν τοσούτων τὸ πλῆθος, ὥς τῆς ἀγορᾶς πολὺ μέρος κατέχειν, ἐμβάλλοντος αὐτοῦ, τοὺς παραπέμποντας· οὐκέτι καρτερῶν τὴν μέλλησιν ὁ Κατιλίνας, αὐτὸς μὲν ἐκπηδᾶν ἔγνω πρὸς τὸν Μάλλιον ἐπὶ τὸ σράτευμα· *καὶ* Μάρκιον δὲ καὶ Κέθηγον ἐκέλευσε ἕξιφθ' λαβόντας ἐλθεῖν ἐπὶ τὰς θύρας ἔωθεν, ὡς ἀσπασομένους τὸν Κικέρωνα, καὶ διαχρήσασθαι προσπεσόντας. Τοῦτο Φουλβία, γυνὴ τῶν ἐπιφανῶν, ἐξαγγέλλει τῷ Κικέρωνι, νυκτὸς ἐλθούσα, καὶ διακελευσαμένη φυλάττεσθαι τοὺς περὶ τὸν Κέθηγον. Οἱ δ' ἦσαν ἅμ' ἡμέρᾳ, καὶ κωλυθέντες εἰσελθεῖν, ἡγανάκτουν, καὶ κατεβόων ἐπὶ θύραις, ὥστε ὑποπτότεροι γενέσθαι. Προελθὼν δ' ὁ Κικέρων, ἐκάλει τὴν σύγκλητον εἰς τὸ τοῦ Στησιίου Διὸς ἱερὸν, ὃν Στάτωρα Ῥωμαῖοι καλοῦσιν, ἰδρυμένον ἐν ἀρχῇ τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ, πρὸς τὸ Παλάτιον ἀνιόντων. Ἐνταῦθα καὶ τοῦ Κατιλίνα μετὰ τῶν ἄλλων ἐλθόντος, ὡς ἀπολογησομένου, συγκαθίσει μὲν οὐδεὶς ὑπέμεινε τῶν συγκλητικῶν, ἀλλὰ πάντες ἀπὸ

τοῦ βάρους μετῆλθον. Ἀρξάμενος δὲ λέγειν ἐθορυβείτο, καὶ τέλος ἀναστὰς ὁ Κικέρων, προσέταξεν αὐτῷ τῆς πόλεως ἀπαλλάττεσθαι· δεῖν γάρ, αὐτοῦ μὲν λόγοις, ἐκείνου δ' ὄπλοις πολυτευομένου, μέσον εἶναι τὸ τεῖχος. Ὁ μὲν οὖν Κατιλίνας εὐθὺς ἐξελθὼν μετὰ τριακοσίων ὀπλοφόρων, καὶ περιστῆσάμενος αὐτῷ ῥαβδουχίας, ὡς ἄρχοντι, καὶ πελέκει, καὶ σημαίας ἐπαράμενος, πρὸς τὸν Μάλλιον ἐχώρει. Καὶ δις μυρίων ὁμοῦ τι συνηροισμένων, ἐπῆρει τὰς πόλεις ἀναπείθων καὶ ἀφιστάς· ὥστε, τοῦ πολέμου φανεροῦ γεγονότος, τὸν Ἀντώνιον ἀποσταλῆναι διαμαχομένον.

ΙΖ. Τοὺς δ' ὑπολειφθέντας ἐν τῇ πόλει τῶν διεφθαρμένων ὑπὸ τοῦ Κατιλίνα συνῆγε καὶ παρεθάρρυνε Κορνήλιος Λέντος, Σούρας ἐπὶ κλησιν, ἀνὴρ γένους μὲν ἐνδόξου, βεβιωκῶς δὲ φαύλως, καὶ δι' ἀτέλγειαν ἐξεληλκμένος· τῆς βουλῆς πρότερον· τότε δὲ στρατηγῶν τὸ δεύτερον, ὡς ἔθος ἐστὶ ταῖς ἐξ ὑπαρχῆς ἀνακτωμένοις τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα. Λέγεται δὲ καὶ τὴν ἐπὶ κλησιν αὐτῷ γενέσθαι τὸν Σούραν ἐξ αἰτίας τοιούτης. Ἐν τοῖς κατὰ Σύλλαν χρόνοις τριμυῶν, συχνὰ τῶν δημοσίων χρημάτων ἀπώλεσε καὶ διέφθειρεν ἀγανακτοῦντος δὲ τοῦ Σύλλα, καὶ λόγον ἀπαιτοῦντος ἐν τῇ συγκλήτῳ, προσελθὼν ὀλιγώρως πάνυ καὶ καταφρονητικῶς, λόγον μὲν οὐκ ἔρη διδόναι, παρέχειν δὲ τὴν κνήμην, ὥσπερ εἰώθεισαν οἱ παῖδες, ὅταν ἐν τῷ σφαιρίζειν ἀμάρτωσιν. Ἐκ τούτου Σούρας παρωνομάσθη· Σούραν γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι τὴν κνήμην λέγουσι. Πάλιν δὲ δίκην ἔχων, καὶ διαφθείρας ἐνίους τῶν δικατῶν, ἐπεὶ δυοὶ μόναις ἀπέφυγε ψήφοις, ἔφη, παρανάλωμα γεγονέναι τῷ θατέρῳ κριτῇ δοθέν· ἀρκεῖν γάρ, εἰ καὶ μιᾷ ψήφῳ μόνον ἀπελύθη. Τοῦτον ὅσα τῇ φύσει τοιοῦτον, κεκνημένον ὑπὸ τοῦ Κατιλίνα, προσδιέφθειραν ἐλπίσι κεναῖς ψευδομάντεις καὶ γόητες, ἔπη πεπλασμένα καὶ χρησμούς· ἄδοντες, ὡς ἐκ τῶν Σιβυλλείων προδηλοῦντας, εἰμαρμένους εἶναι

τῇ Ῥώμῃ Κορνηλίους τρεῖς μονάρχους· ὧν δύο μὲν ἤδη πεπληρωμέναι τὸ χρεὼν, Κίνναν τε καὶ Σύλλαν, τρίτῳ δὲ λοιπῷ Κορνηλίῳ, ἐκείνῳ, φέροντα τὴν μοναρχίαν ἤκειν τὸν δαίμονα, καὶ δεῖν πάντως δέχεσθαι, καὶ μὴ διαφθεῖρειν μέλλοντα τοὺς καιροὺς, ὥσπερ Κατιλίνας.

ΙΗ. Οὐδὲν οὖν ἐπενόει μικρὸν ὁ Λέντλος, ἢ ἄσημον, ἀλλ' ἐδέδοκτο τὴν βουλὴν ἅπασαν ἀναρρεῖν, τῶν τ' ἄλλων πολιτῶν ὅσους δύναίτο, τὴν πόλιν δ' αὐτὴν καταπιμπράναι, φεῖδεσθαι τε μηδενός, ἢ τῶν Πομπηίου τέκνων· ταῦτα δ' ἐξαρπασαμένους ἔχειν ὑφ' αὐτοῖς, καὶ φυλάττειν, ὅμηρα τῶν πρὸς Πομπηίου διαλύσεων. Ἢδη γὰρ ἐφοῖτα πολὺς λόγος καὶ βέβαιος ὑπὲρ αὐτοῦ κατιόντος ἀπὸ τῆς μεγάλης στρατείας. Καὶ νῦν μὲν ὤριστο πρὸς τὴν ἐπίθεσιν μία τῶν Κρονιαδῶν· ξίφη δὲ καὶ συμπεῖα καὶ θεῖον εἰς τὴν Κεθήγου φέροντες οἰκίαν ἀπέκρυψαν. Ἄνδρας δὲ τάξαντες ἑκατὸν, καὶ μέρη τοσαῦτα τῆς Ῥώμης, ἕκασον ἐφ' ἑκάστῳ διεκλήρωσαν, ὡς δι' ὀλίγου, πολλῶν ἀψάντων, φλέγοιτο πανταχόθεν ἡ πόλις. Ἄλλοι δὲ τοὺς ὀχετοὺς ἔμελλον ἐμφράζαντες ἀποσφάττειν τοὺς ὑδρευομένους. Πραττομένων δὲ τούτων, ἔτυχον ἐπιδημοῦντες Ἀλλοβρίγων δύο πρέσβεις, ἔθνους μάλιστα δὴ τότε πονηρὰ πράττοντος, καὶ βαρυνομένου τὴν ἡγεμονίαν. Τούτους οἱ περὶ Λέντλον ὠφελίμους ἡγούμενοι πρὸς τὸ κινῆσαι καὶ μεταβάλεῖν τὴν Γαλατίαν, ἐποίησαντο συνωμότας. Καὶ γράμματα μὲν αὐτοῖς πρὸς τὴν ἐκεῖ βουλὴν, γράμματα δὲ πρὸς Κατιλίαν ἔδωκαν, τῇ μὲν ὑπισχνόμενοι τὴν ἐλευθερίαν, τὸν δὲ Κατιλίαν παρακχλοῦντες ἐλευθερώσαντα τοὺς δούλους ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἐλαύνειν. Συναπέστειλλον δὲ μετ' αὐτῶν πρὸς τὸν Κατιλίαν Τίτον· τινὰ Κροτωνιάτην, κομίζοντα τὰς ἐπιστολάς. Οἷα δ' ἀνθρώπων ἀσταθμῆτων, καὶ μετ' οἴνου τὰ πολλὰ καὶ γυναικῶν ἀλλήλοις ἐντυγχανόντων, βουλευματα πόνῳ καὶ λογισμῷ νήφοντι καὶ συνέσει περιττῇ διώκων ὁ Κικέρων, καὶ πολλοὺς

μὲν ἔχων ἔξωθεν ἐπισκοποῦντας τὰ πραττόμενα καὶ συνεξιχνεύοντας αὐτῷ· πολλοῖς δὲ τῶν μετέχειν δοκούντων τῆς συνωμοσίας διαλεγόμενος κρύφα, καὶ πιεύων, ἔγνω τὴν πρὸς τοὺς ξένους κοινολογίαν· καὶ νυκτὸς ἐνεδρεύσας, ἔλαβε τὸν Κροτωνιάτην καὶ τὰ γράμματα, συνεργούντων ἀδήλως τῶν Ἀλλοβρίγων.

ΙΘ. Ἄμα δ' ἡμέρα βουλὴν ἀθροίσας εἰς τὸ τῆς Ὀκονοίας ἱερὸν, ἔξανέγνω τὰ γράμματα, καὶ τῶν μηνυτῶν διήκουσεν. Ἐφθῆ δὲ καὶ Σιλανὸς Ἰούνιος, ἀκηκοέναι τινὰς Κεθήγου λέγοντος, ὡς ὑπατοὶ τε τρεῖς καὶ στρατηγοὶ τέτταρες ἀναιρεῖσθαι μέλλουσι. Τοιαῦτα δ' ἕτερα καὶ Πείσων, ἀνὴρ ὑπατικός, εἰσήγγειλε. Γάιος δὲ Σουλπίκιος, εἷς τῶν Στρατηγῶν, ἐπὶ τὴν οἰκίαν πεμφθεὶς τοῦ Κεθήγου, πολλὰ μὲν ἐν αὐτῇ βέλη καὶ ὅπλα, πλεῖστα δὲ ξίφη καὶ μαχαίρας εὔρε, νεοθήκτους ἀπάσας. Τέλος δὲ τῷ Κροτωνιάτῃ ψηφισαμένης ἄδειαν ἐπὶ μηνύσει τῆς βουλῆς, ἐξελεγχθεὶς ὁ Λέντλος ἀπωμότατο τὴν ἀρχὴν (στρατηγῶν γὰρ ἐτύγχανε), καὶ τὴν περιπόρυρον ἐν τῇ βουλῇ καταθέμενος, διήλλαξεν ἐσθῆτα τῇ συμφορᾷ πρέπουσαν. Οὗτος μὲν οὖν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πκρεδόθησαν εἰς ἄδεσμον φυλακὴν τοῖς στρατηγοῖς. Ἦδη δ' ἐσπέρας οὔσης, καὶ τοῦ δήμου περιμένοντος ἀθροῦ, προσελθὼν ὁ Κικέρων, καὶ φράσας τὸ πρᾶγμα τοῖς πολίταις, καὶ προπεμφθεὶς, παρῆλθεν εἰς οἰκίαν φίλου γειτνιῶντος· ἐπεὶ τὴν ἐκεῖνου γυναῖκες κατεῖχον, ἱεροῖς ἀπὸρρήτοις ὀργιάζουσai θεῶν, ἣν Ῥωμαῖοι μὲν Ἀγαθὴν, Ἕλληνες δὲ Γυναικεῖαν ὀνομάζουσι. Θύεται δ' αὐτῇ κατ' ἐνιαυτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ὑπάτου διὰ γυναικὸς, ἢ μητρὸς αὐτοῦ, τῶν Ἑστιάδων παρθένων παρουσῶν. Εἰσελθὼν οὖν ὁ Κικέρων, καθ' αὐτὸν, ὀλίγων παντάπασιν αὐτῷ παρόντων, ἐφρόντιζεν, ὅπως χρῆσαιτο τοῖς ἀνδράσι. Τὴν τε γὰρ ἄκραν καὶ προσήκουσαν ἀδικήμασι τηλικούτοις τιμωρίαν ἐξευλαβεῖτο καὶ κατώκει, δι' ἐπιείκειαν ἥτους ἄμα, καὶ ὡς μὴ

δοκοίη τῆς ἐξουσίας ἄγαν ἐμπορεῖσθαι, καὶ πικρῶς ἐπεμβαίνειν ἀνδράσι γένει τε πρώτοις, καὶ φίλους δυνάτους ἐν τῇ πόλει κεκτημένοις· μαλακώτερόν τε χρητάμενος, ὠρρώδει τὸν ἀπ' αὐτῶν κίνδυνον. Οὐ γὰρ ἀγαπήσειν μετριώτερόν τι θανάτου παθόντας, ἀλλ' εἰς ἅπαν ἀναρράχγητοσι τόλμης, τῇ παλαιᾷ κακίᾳ νέαν ὀργὴν προσλαβόντας· αὐτός τε δόξιν ἀνανδρος καὶ μαλακός, οὐδ' ἄλλως δοκῶν εὐτολμώτατος εἶναι τοῖς πολλοῖς.

Κ. Ταῦτα τοῦ Κικέρωνος διαπυροῦντος, γίνεται τι ταῖς γυναιξὶ σημεῖον θυούσαις. Ὁ γὰρ βωμὸς, ἥδη τοῦ πυρὸς κατακεκοιμῆσθαι δοκοῦντος, ἐκ τῆς τέφρας καὶ τῶν κεκυρμένων φλοιῶν φλόγα πολλὴν ἀνῆκε καὶ λαμπράν. Ὅφ' ἧς αἱ μὲν ἄλλαι διεπτοήθησαν· αἱ δ' ἱερὰ παρθένοι τὴν τοῦ Κικέρωνος γυναῖκα, Τερεντίαν, ἐκέλευσαν ἢ τάχος χωρεῖν πρὸς τὸν ἄνδρα, καὶ κελεύειν, οἷς ἔγνωκεν, ἐγχειρεῖν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὡς μέγα πρὸς τε σωτηρίαν καὶ δόξαν αὐτῷ τῆς θεοῦ φῶς διδούσης. Ἡ δὲ Τερεντία (καὶ γὰρ οὐδ' ἄλλως ἦν πραεὶά τις, οὐδ' ἄτυμος τὴν φύσιν, ἀλλὰ φιλότιμος γυνή, καὶ μάλλον, ὡς αὐτὸς φησιν ὁ Κικέρων, τῶν πολιτικῶν μεταλαμβάνουσα παρ' ἐκείνου φροντίδων, ἢ μεταδιδούσα τῶν οἰκιακῶν ἐκείνῳ) ταῦτά τε πρὸς αὐτὸν ἔφρασε, καὶ παρώξυνεν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. Ὁμοίως δὲ καὶ Κόϊντος ὁ ἀδελφός, καὶ τῶν ἀπὸ φιλοσοφίας ἐταίρων Πόπλιος Νιγίδιος, ὃ τὰ πλεῖστα καὶ μέγιστα παρὰ τὰς πολιτικὰς ἐχρῆτο πράξεις. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ γενομένων ἐν συγκλήτῳ λόγων περὶ τιμωρίας τῶν ἀνδρῶν, ὁ πρῶτος ἐρωτηθεὶς γνώμην Σιλανός, εἶπε, τὴν ἐσχάτην δίκην δοῦναι προσήκειν, ἀχθέντας εἰς τὸ δεσμωτήριον καὶ προσετίθεντο τούτῳ πάντες ἐφεξῆς, μέχρι Γαίου Καίσαρος, τοῦ μετὰ ταῦτα δικτάτωρος γενομένου. Τότε δὲ, νέος ὢν ἔτι, καὶ τὰς πρώτας ἔχων τῆς αὐξήσεως ἀρχάς, ἥδη δὲ τῇ πολιτείᾳ καὶ ταῖς ἐλπίσιν εἰς ἐκείνην τὴν ὁδὸν ἐμβεβηκώς, ἢ τὰ Ῥωμαίων εἰς μοναρχίαν μετέστησε πράγματα, τοὺς μὲν

ἄλλους ἐλάνθανε, τῷ δὲ Κικέρωνι πολλὰς μὲν ὑποψίας, λαβὴν δ' οὐδεμίαν εἰς ἔλεγχον παρέδωκεν, ἀλλὰ καὶ λεγόντων ἦν ἐνίων ἀκούειν, ὥς ἐγγὺς ἐλθὼν ἀλῶναι, διεκφύγοι τὸν ἄνδρα. Τινὲς δὲ φασι, παριδεῖν ἐκόντα καὶ παραλιπεῖν τὴν κατ' ἐκείνου βή-
υσιν, φόβῳ τῶν φίλων αὐτοῦ καὶ τῆς δυνάμεως· παντὶ γὰρ εἶναι πρόδηλον, ὅτι μᾶλλον ἂν ἐκεῖνοι γένοιτο προσθήκη Καί-
σαρι σωτηρίας, ἢ Καίσαρ ἐκείνοις κολάσεως.

ΚΑ. Ἐπεὶ δ' οὖν ἡ γνώμη περιῆλθεν εἰς αὐτὸν, ἀναστὰς ἀπε-
ρήνατο μὴ θανατοῦν τοὺς ἄνδρας, ἀλλὰ τὰς οὐσίας· εἶναι δημο-
σίας, αὐτοὺς δ' ἀπχθέντας εἰς πόλεις τῆς Ἰταλίας, ἃς ἂν δοκῇ
Κικέρωνι, τηρεῖσθαι δεδεμένους, ἄχρις ἂν οὗ καταπολεμηθῇ
Κατιλίνας. Οὐσῆς δὲ τῆς γνώμης ἐπιεικοῦς, καὶ τοῦ λέγοντο
εἰπεῖν, δυνατωτάτου, ῥοπὴν ὁ Κικέρων προσέθηκεν οὐ μικράν.
Αὐτὸς τε γὰρ ἀναστὰς ἐνεχείρησεν εἰς ἑκάτερον, τὰ μὲν τῇ προ-
τέρᾳ, τὰ δὲ τῇ γνώμῃ Καίσαρος συνειπὼν· οἳ τε φίλοι πάντες,
οἴόμενοι τῷ Κικέρωνι συμφέρειν τὴν Καίσαρος γνώμην (ἦττον
γὰρ ἐν αἰτίαις ἔσσεσθαι μὴ θανατώσαντα τοὺς ἄνδρας), ἤρουντο
τὴν δευτέραν μᾶλλον γνώμην, ὥς καὶ τὸν Σιλανὸν αὐθις μετα-
βιχλόμενον παρκετεῖσθαι, καὶ λέγειν, ὥς οὐδ' αὐτὸς εἴποι θά-
νατικὴν γνώμην· ἐσχάτην γὰρ ἀνδρὶ βουλευτῇ Ῥωμαίων εἶναι
δίκην τὸ δεσμωτήριον. Εἰρημένης δὲ τῆς γνώμης, πρῶτος ἀν-
έκρουσεν αὐτῇ Κάτλος Λουτάτιος· εἶτα δεξιόμενος Κάτων, καὶ
τῷ λόγῳ σφοδρῶς συνεπερείσας ἐπὶ τὸν Καίσαρα τὴν ὑπόνοιαν,
ἐνέπλησε θυμοῦ καὶ φρονήματος τὴν σύγκλητον, ὥς θάνατον
καταψηφίσασθαι τῶν ἀνδρῶν. Περί δὲ δημεύσεως χρημάτων
ἐνίστατο Καῖσαρ, οὐκ ἄξιόν, τὰ φιλάνθρωπα τῆς ἑαυτοῦ γνώ-
μης ἐκβιβλόντας, ἐνὶ χρήσασθαι τῷ σκυθρωποτάτῳ. Βιαζομένων
δὲ πολλῶν, ἐπεκαλεῖτο τοὺς δημάρχους· οἳ δ' οὐχ ὑπήκουον,
ἀλλὰ Κικέρων αὐτὸς ἐνδούς ἀνῆκε τὴν περὶ δημεύσεως γνώμην.

ΚΒ. Ἐχώρει δὲ μετὰ τῆς βουλῆς ἐπὶ τοὺς ἄνδρας· Οὐκ ἐν

ταῦτ' ὃ δὲ πάντες ἦσαν, ἄλλος δ' ἄλλον ἐφύλαττε τῶν στρατηγῶν. Καὶ πρῶτον ἐκ Παλατίου παρλαβὼν τὸν Λέντλον, ἦγε διὰ τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ, καὶ τῆς ἀγορᾶς μέσης, τῶν μὲν ἡγεμονικωτάτων ἀνδρῶν κύκλῳ περιεσπειραμένων καὶ δορυφορούντων, τοῦ δὲ δήμου φρίττοντος τὰ δρώμενα, καὶ παριέντος σιωπῇ· μάλιστα δὲ τῶν νέων, ὥσπερ ἱεροῖς τισι πατρίοις ἀριστοκρατικῆς τινος ἐξουσίας, τελεῖσθαι μετὰ φόβου καὶ θάμβους δοκούντων. Διελθὼν δὲ τὴν ἀγορὰν, καὶ γενόμενος πρὸς τῷ δεσμωτηρίῳ, παρέδωκε τὸν Λέντλον τῷ δημίῳ, καὶ προσέταξεν ἀνελεῖν εἴθ' ἐξῆς τὸν Κέθηγον, καὶ οὕτω τῶν ἄλλων ἕκαστον καταγαγὼν ἀπέκτεινεν. Ὅρων δὲ πολλοὺς ἔτι τῆς συνωμοσίας ἐν ἀγορᾷ συνεσώτας ἀθρόους, καὶ τὴν μὲν πρᾶξιν ἀγνοοῦντας, τὴν δὲ νύκτα προσμένοντας, ὡς ἔτι ζώντων τῶν ἀνδρῶν καὶ δυναμένων ἐξαρπασθῆναι, φθεγξάμενος μέγα πρὸς αὐτοὺς, «Ἐΐψαν» εἶπεν. Οὕτω δὲ Ῥωμαίων οἱ δυσσημεῖν μὴ βουλόμενοι, τὸ τεθνάναι σημαίνουσιν. Ἦδη δ' ἦν ἑσπέρα, καὶ δι' ἀγορᾶς ἀνέβαινεν εἰς τὴν οἰκίαν, οὐκέτι σιωπῇ τῶν πολιτῶν, οὐδὲ τάξει προπεμπόντων αὐτὸν, ἀλλὰ φωναῖς καὶ κρότοις δεχομένων, καθ' οὓς γένοιτο, σωτῆρα καὶ κτίστην ἀνακαλοῦντων τῆς πατρίδος. Τὰ δὲ φῶτα πολλὰ κατέλαμπε τοὺς σενωποὺς, λαμπάδια καὶ δᾶδας ἱστώντων ἐπὶ ταῖς θύραις. Αἱ δὲ γυναῖκες ἐκ τῶν τεγῶν προῦφαινον ἐπὶ τιμῇ καὶ θεᾷ τοῦ ἀνδρὸς ὑπὸ πομπῇ τῶν ἀρίστων μάλα σεμνῶς ἀνιόντας, ὧν οἱ πλεῖστοι πολέμους τε κατεργασμένους μεγάλους, καὶ διὰ θριάμβων εἰσεληλαχότες, καὶ προσκεκτημένοι γῆν καὶ θάλατταν οὐκ ὀλίγην, ἐβάδιζον ἀνομολογούμενοι πρὸς ἀλλήλους, πολλοῖς μὲν τῶν τότε ἡγεμόνων καὶ στρατηγῶν πλούτου καὶ λαφύρων καὶ δυνάμεως χάριν ὀφείλειν τὸν Ῥωμαίων δῆμον, ἀσφαλείας δὲ καὶ σωτηρίας ἐνὶ μόνῳ Κικέρωνι, τηλικούτον ἀφελόντι καὶ τοσαῦτον αὐτοῦ κίνδυνον. Οὐ γὰρ τὸ κωλύσαι τὰ πραττόμενα, καὶ κολάσαι τοὺς πράττοντας, ἔδοκει Θαυ

ραστόν· ἀλλ' ὅτι μέγιστον τῶν πώποτε νεωτερισμῶν, οὗτος ἐλαχίστοις κακῶς ἄνευ στάσεως καὶ ταραχῆς κατέσβεσε. Καὶ γὰρ τὸν Κατιλίαν οἱ πλεῖστοι τῶν συνεβρύχητόων πρὸς αὐτὸν, ἅμα τῷ πυθέσθαι τὰ περὶ Λέντλον καὶ Κέθηγον, ἐγκαταλιπόντες ὄχοντο· καὶ μετὰ τῶν συμμεμενηκότων αὐτῷ διαγωνισάμενος πρὸς Ἀντώνιον, αὐτὸς τε διεφθάρη καὶ τὸ στρατόπεδον.

ΚΕ. Οὐ μὴν ἀλλ' ἦσαν οἱ τὸν Κικέρωνα παρσκευασμένοι καὶ λέγειν ἐπὶ τούτοις καὶ ποιεῖν κακῶς· ἔχοντες ἡγεμόνας τῶν εἰς τὸ μέλλον ἀρχόντων, Καίσαρα μὲν στρατηγοῦντα, Μίτελλον δὲ καὶ Βηστιανὸν δημαρχοῦντας. Οἱ τὴν ἀρχὴν παραλαβόντες, ἐτι τοῦ Κικέρωνος ἡμέρας ὀλίγας ἄρχοντες, οὐκ εἶων δημηγορεῖν αὐτὸν, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἐμβόλων βάθρα θέντες, οὐ παρίεσαν, οὐδ' ἐπέτρεπον λέγειν· ἀλλ' ἐκέλευον, εἰ βούλοιτο, μόνον περὶ τῆς ἀρχῆς ἀπομόσασθαι, [καὶ] καταβαίνειν. Κακῶς ἐπὶ τούτοις, ὥς ὁμόσων, προσήλθε καὶ γενομένης αὐτῷ σιωπῆς, ὤμνυσεν οὐ τὸν πατέρα, ἀλλ' ἰδίον τινα καὶ καινὸν ὄρκον, ἧ μὴν σεσωκέναι τὴν πατρίδα, καὶ διατετηρηκέναι τὴν ἡγεμονίαν. Ἐπώμνυε δὲ τὸν ὄρκον αὐτῷ σύμπας ὁ δῆμος. Ἐφ' οἷς ἐτι μᾶλλον ὁ τε Καῖσαρ, οἱ τε δῆμαρχοι χαλεπαίνοντες, ἄλλας τε τῷ Κικέρωνι ταραχὰς ἐμηχανῶντο καὶ νόμος ὑπ' αὐτῶν εἰσήγετο, καλεῖν Πομπηῖον μετὰ τῆς στρατιᾶς, ὥς δὴ καταλύσοντα τὴν Κικέρωνος δυναστείαν. Ἀλλ' ἦν ὄφελος μέγα τῷ Κικέρωνι καὶ πάση τῇ πόλει δημαρχῶν τότε Κάτων, καὶ τοῖς ἐκείνων πολιτεύμασιν ἀπ' ἴσης μὲν ἐξουσίας, μείζονος δὲ δόξης ἀντιτασσόμενος. Τὰ τε γὰρ ἄλλα ῥαδίως ἔλυσε, καὶ τὴν Κικέρωνος ὑπατείαν οὕτως ἤρε τῷ λόγῳ μεγάλην, δημηγορήσας, ὥστε τιμὰς αὐτῷ τῶν πώποτε μεγίστας ψηφίσασθαι, καὶ προσαγορεῦσαι πατέρα πατρίδος. Πρώτῳ γὰρ ἐκείνῳ δοκεῖ τοῦτο καθυπάρχει, Κάτωνος αὐτὸν αὕτως ἐν τῷ δήμῳ προσαγορευέαντος.

ΚΔ. Καὶ μέγιστον μὲν ἴσχυσεν ἐν τῇ πόλει τότε, πολλοὺς δ'

ἐπίφθονον ἑαυτὸν ἐποίησεν, ἀπ' οὐδενὸς ἔργου πονηροῦ, τῷ δ' ἐπαινεῖν αἰεὶ καὶ μεγαλύνειν αὐτὸς ἑαυτὸν ὑπὸ πολλῶν δυσχεραίνουμος. Οὐτε γὰρ βουλὴν, οὔτε δῆμον, οὔτε δικαστήριον ἦν συνελθεῖν, ἐν ᾧ μὴ Κικιλίαν ἐθεὶ θρυλλοῦμενον ἀκοῦσαι καὶ Ἀέντλον. Ἀλλὰ καὶ τὰ βιβλία τελευτῶν κατέπλησε καὶ τὰ συγγράμματα τῶν ἐγκωμίων· καὶ τὸν λόγον, ἥδιστον ὄντα, καὶ χάριν ἔχοντα πλείστην, ἐπαχθῇ καὶ φορτικῶν ἐποίησε τοῖς ἀκροωμένοις, ὥσπερ τινὸς αἰεὶ κηρὸς αὐτῷ τῆς ἀηδίας ταύτης προσούσης. Ὅμως δὲ, καίπερ οὕτως ἀκράτῳ φιλοτιμίᾳ συνῶν, ἀπήλλακτο τοῦ φθονεῖν, ἐτέροις, ἀφθονώτατος ὢν ἐν τῷ τοὺς πρὸ αὐτοῦ καὶ τοὺς καθ' αὐτὸν ἄνδρας ἐγκωμιάζειν, ὥς ἐκ τῶν συγγραμμάτων λαβεῖν ἔστι. Πολλὰ δ' αὐτοῦ καὶ ἀπομνημονεύουσιν· οἷον περὶ Ἀριστοτέλους, ὅτι χρυσίου ποταμὸς εἴη ῥέοντος· καὶ περὶ τῶν Πλάτωνος διαλόγων, ὥς τοῦ Διὸς, εἰ λόγῳ χρῆσθαι πέφυκεν, οὕτω διαλεγόμενον. Τὸν δὲ Θεόφραστον εἰώθει τρυφὴν ἰδίαν ἀποκαλεῖν. Περὶ δὲ τῶν Δημοσθένους λόγων ἐρωτηθεὶς, τίνα δοκοῖη κάλλιστον εἶναι, « Τὸν μέγιστον » εἶπε. Καίτοι τινὲς τῶν προσποιουμένων δημοσθενίζειν, ἐπιφύονται φωνῇ τοῦ Κικέρωνος, ἣν πρὸς τινος τῶν ἐταίρων ἔθηκεν ἐν ἐπιστολῇ γράψας, ἐνιάχοῦ τῶν λόγων ἀπονυσάζειν τὸν Δημοσθένη· τῶν δὲ μεγάλων καὶ θαυμαστῶν ἐπαίνων, οἷς πολλαχοῦ χρῆται περὶ τοῦ ἀνδρὸς, καὶ ὅτι, περὶ οὗς μάλιστα τῶν ἰδίων ἐσπούδασε λόγων, τοὺς κατ' Ἀντωνίου, Φιλίππου καὶ τοὺς ἐπέγραψεν, ἀμνημονοῦσι. Τῶν δὲ κατ' αὐτὸν ἐνδοξῶν ἀπὸ λόγου καὶ σοφίας οὐκ ἔστιν οὐδεὶς, ὃν οὐκ ἐποίησεν ἐνδοξότερον, ἢ λέγων, ἢ γράφων εὐμενῶς περὶ ἐκάστου. Κρατίππῳ δὲ, τῷ Περιπατητικῷ, διεπράξατο μὲν Ῥωμαίῳ γενέσθαι παρὰ Καίσαρος, ἄρχοντος ἤδη· διεπράξατο δὲ τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴν ψηφίσασθαι καὶ δεηθῆναι μένειν αὐτὸν ἐν Ἀθήναις, καὶ διαλέγεσθαι τοῖς νέοις, ὥς κοσμοῦντα τὴν πόλιν. Ἐπιστολαὶ δὲ παρὰ τοῦ Κικέρωνος εἰσὶ πρὸς Ἡρώδη,

ἕτεροι δὲ πρὸς τὸν υἱὸν, ἐγκελευομένου συμφιλοσοφεῖν Κρατίππῳ. Γοργίαν δὲ τὸν ῥήτορα, αἰτιώμενος εἰς ἡδονὰς καὶ πότους προάγειν τὸ μειράκειον, ἀπελαύνει τῆς συνουσίας αὐτοῦ. Καὶ σχεδὸν αὕτη τε τῶν Ἑλληνικῶν μία, καὶ δευτέρα πρὸς Πέλοπα τὸν Βυζάντιον, ἐν ὀργῇ τινι γέγραπται, τὸν μὲν Γοργίαν αὐτοῦ προσηκόντως ἐπικόπτοντος, εἶπερ ἦν φαῦλος καὶ ἀκόλαττος, ἥπερ ἐδόκει· πρὸς δὲ τὸν Πέλοπα μικρολογουμένου καὶ μεμψιμοιροῦντος, ὥσπερ ἀμελήσαντα τιμὰς τινὰς αὐτῷ καὶ ψηφίσματα παρὰ Βυζαντίων γενέσθαι.

ΚΕ. Ταῦτά τε δὴ φιλότιμα, καὶ τὸ πολλάκις ἐπαίρόμενον τοῦ λόγου τῇ δεινότητι τὸ πρέπον προΐεσθαι. Μουνάτιφ μὲν γάρ ποτε συνηγορήσας, ὡς ἀπαφυγὼν τὴν δίκην ἐλεῖνος ἐδίωκεν ἐταῖραν αὐτοῦ, Σαδῖνον, οὕτω λέγεται προσπεσεῖν ὑπ' ὀργῆς ὁ Κικέρων, ὡς εἶπεν· « Σὺ γὰρ ἐκείνην, ὦ Μουνάτιε, τὴν δίκην » ἀπέφυγες διὰ σαυτὴν, οὐκ ἐμαῦ πολὺ σκότος ἐν φωτὶ τῷ » δικαστηρίῳ περιγέαντος; Μάρκον δὲ Κράσσον ἐγκωμιάζων ἀπὸ τοῦ βήματος εὐημέρησε, καὶ μεθ' ἡμέρας αὐτῆς ὀλίγας λοιδορῶν αὐτὴν, ὡς ἐλεῖνος εἶπεν· « Οὐ γὰρ ἐνταῦθα πρῶτην αὐτὸς » ἡμᾶς ἐπὴνεις; — Ναὶ (φησὶ), μελέτης ἕνεκεν γυμνάζων τὸν » λόγον εἰς φαῦλην ὑπύθεσιν ». Εἰπόντος δὲ ποτε τοῦ Κράσσου, μηδένα Κράστων ἐν Ῥώμῃ βεβιωκέναι μακρότερον ἐξηκονταετίας, εἰθ' ὕστερον ἀρνούμενου, καὶ λέγοντος· « Τί δ' ἂν ἐγὼ » παθὼν τοῦτ' εἶπον; — Ἦδεις (ἔφη) Ῥωμαίους ἡδέως ἀκουσο- » μένους, καὶ διὰ τοῦτ' ἐδημαγωγείς ». Ἀρέσκεσθαι δὲ τοῦ Κράσσου τοῖς Σταίκοις φησάντος, ὅτι πλούσιον εἶναι τὸν ἀγαθὸν ἀποφάνουσιν. « Ὅρα μὴ μᾶλλον (εἶπεν), ὅτι πάντα τοῦ σοφοῦ » λέγουσιν εἶναι ». Διεβάλλετο δ' εἰς φιλαργυρίαν ὁ Κράσσος. Ἐπεὶ δὲ τοῦ Κράσσου τῶν παιδῶν ὁ ἕτερος, Ἀξίφ τινι δοκῶν ὅμοιος εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο τῇ μητρὶ προστριβόμενος αἰσχροῦ ἐπὶ τῷ Ἀξίφ διαβολὴν, εὐδοκίμησε λόγον ἐν βουλῇ διελθὼν,

ἔρωτηθεῖς ὁ Κικέρων, τί φαίνεται αὐτῷ· « Ἄξιος (εἶπε) Κράσ-
 » σου. »

ΚΓ. Μέλλων δὲ Κράσσος εἰς Συρίαν ἀπαίρειν, ἐβούλετο
 τὸν Κικέρωνα μᾶλλον αὐτῷ φίλον, ἢ ἐχθρόν, εἶναι· καὶ φιλο-
 φρονούμενος, ἔφη βούλῃσθαι δειπνῆσαι παρ' αὐτῷ. Κάκεινος
 ὑπεδέεζτο προθύμως. Ὀλίγαις δ' ὕστερον ἡμέραις περὶ Βατινίου
 φίλων τινῶν ἐντυγχανόντων, ὡς μνωμένου διαλύσεις καὶ φιλίαν
 ἦν γὰρ ἐχθρός· « Οὐ δῆπου καὶ Βατίνιος (εἶπε) δειπνῆσαι παρ'
 » ἐμοὶ βούλεται » ; Πρὸς μὲν οὖν Κράσσον τοιοῦτος. Αὐτὸν δὲ
 τὸν Βατίνιον, ἔχοντα χοιράδας ἐν τῷ τραχήλῳ, καὶ λέγοντα
 δίκην, οἰδοῦντα ῥήτορα προσεῖπεν. Ἀκούσας δ', ὅτι τέθνηκεν,
 εἶτα μετὰ μικρὰν πυθόμενος σαφῶς, ὅτι ζῇ· « Κακὸς τοίνυν
 » ἀπόλοιτο κακῶς ὁ ψευδόμενος » ! Ἐπεὶ δὲ Καίσαρι φηφισα-
 μένῳ τὴν ἐν Καμπανίᾳ χώραν κατανεμηθῆναι τοῖς στρατιώταις,
 πολλοὶ μὲν ἐδυσχέραινον ἐν τῇ βουλῇ, Λεύκιος δὲ Γέλλιος,
 ὁμοῦ τι πρεσβύτατος ὢν, εἶπεν, ὡς οὐ γενήσεται τοῦτο, ζῶντος
 αὐτοῦ· « Περιμείνωμεν (εἶπεν ὁ Κικέρων)· μακρὰν γὰρ οὐκ
 » αἰτεῖται Γέλλιος ὑπέρθεσιν ». Ἦν δέ τις Ὀκταούτος, αἰτίαν
 ἔχων ἐκ Λιβύης γεγονέναι· πρὸς τοῦτον, ἐν τινὶ δίκῃ λέγοντα
 τοῦ Κικέρωνος μὴ ἐξακούειν· « Καὶ μὴν οὐκ ἔχεις (εἶπε) τὸ
 » οὗς ἀτρύπητον ». Μετέλλου δὲ Νέπωτος εἰπόντος, ὅτι πλείο-
 νος καταμαρτυρῶν ἀνῆρθεκεν, ἢ συνηγορῶν σέσωκεν· « Ὁμολογῶ
 » γὰρ (ἔφη) πίστεως ἐν ἐμοὶ πλέον, ἢ δεινότητος, εἶναι ». Νεα-
 νίσκου δέ τινος, αἰτίαν ἔχοντος ἐν πλακοῦντι φάρμακον τῷ πατρὶ
 δεδοκέναι, θρασυνομένου, καὶ λέγοντος, ὅτι λοιδορήσει τὸν
 Κικέρωνα· « Τοῦτο (ἔφη) παρὰ σοῦ βούλομαι μᾶλλον, ἢ πλα-
 » κοῦντα ». Ποπλίου δὲ Σηστίου συνήγορον μὲν αὐτὸν ἐν τινὶ
 δίκῃ παραλαβόντος μεθ' ἐτέρων, αὐτοῦ δὲ πάντα βουλομένου
 λέγειν, καὶ μηδενὶ παριέντος εἰπεῖν, ὡς δῆλος ἦν ἀφιέμενος ὑπὸ
 τῶν δικαστῶν, ἤδη τῆς ψήφου φερομένης· « Χρὼ σήμερον (ἔφη)

» τῷ καίρῳ, Σήσιε· μέλλεις γὰρ αὖριον ιδιώτης εἶναι ». Πόπλιον δὲ Κώνσταν, νομικὸν εἶναι βουλόμενον, ὄντα δ' ἄμαθῇ καὶ ἄφυῃ, πρὸς τινα δίκην ἐκάλεσε μάρτυρα. Τοῦ δὲ μηδὲν εἰδέναι φάσκοντος· « Ἴσως (ἔφη) δοκεῖς περὶ τῶν νομικῶν ἐρωτᾶσθαι ». Μετέλλου δὲ Νέπωτος ἐν διαφορᾷ τινι πολλάκις λέγοντος· « Τίς » σοῦ πατήρ ἐστιν, ὦ Κικέρων; — Σοὶ ταύτην τὴν ἀπόκρισιν » (ἔφη) ἡ μήτηρ χαλεπωτέραν ἐποίησεν ». Ἐδόκει δ' ἀκόλαστος ἡ μήτηρ εἶναι τοῦ Νέπωτος· αὐτὸς δὲ τις εὐμετάβολος. Καί ποτε τὴν δημαρχίαν ἀπολιπὼν ἄφνω, πρὸς Πομπήϊον ἐξέπλευσεν εἰς Συρίαν, εἴτ' ἐκεῖθεν ἐπανῆλθεν ἀλογώτερον. Θάψας δὲ Φίλαγγρον τὸν καθηγητὴν ἐπιμελέστερον, ἐπέστησεν αὐτοῦ τῷ τάφῳ κόρακα λίθινον. Καὶ ὁ Κικέρων· « Τοῦτ' (ἔφη) σοφώτερον ἐποίησας· πέτεσθαι γὰρ σε μᾶλλον, ἢ λέγειν, ἐδίδαξεν ». Ἐπεὶ δὲ Μάρκος Ἄππιος ἐν τινι δίκῃ προσημαζόμενος εἶπε, φίλον αὐτοῦ δεδεῆσθαι παρασχεῖν ἐπιμέλειαν καὶ λογιότητα καὶ πίσιν. « Εἴθ' » οὕτως (ἔφη) σιδηροῦς γέγονας ἄνθρωπος, ὥστε μηδὲν ἐκ τοσούτων, ὧν ἠτήσατο φίλος, παρασχεῖν »;

KZ. Τὸ μὲν οὖν πρὸς ἐχθροὺς, ἢ ἀντιδίκους, σκώμμασι χρῆσθαι· πικροτέροις, δοκεῖ ῥητορικὸν εἶναι· τὸ δ' οἷς ἔτυχε προσκρούειν ἕνεκα τοῦ γελοίου, πολὺ συνῆγε μῖσος αὐτῷ. Γράψω δὲ καὶ τούτων ὀλίγα. Μάρκον Ἀκυῖνιον ἔχοντα δύο γαμβροὺς φυγάδας, Ἄδρασον ἐκάλει. Λευκίου δὲ Κόττα τιμητικὴν ἔχοντας ἀρχὴν, φιλονοτάτου δ' ὄντος, ὑπατείαν μετιὼν ὁ Κικέρων ἐδίψησε, καὶ τῶν φίλων κύκλῳ περιστάντων, ὡς ἔπινεν· « Ὅρθῶς » φοβεῖσθε (εἶπε), μὴ μοι γένοιτο χαλεπὸς ὁ τιμητής, ὅτι ὕδωρ » πίνω ». Βωκωνίῳ δ' ἀπαντήσας, ἄγοντι μεθ' ἑαυτοῦ τρεῖς ἀμορφοτάτας θυγατέρας, ἐνεφθέγγατο.

Φοῖβον ποτ' οὐκ ἔωτος· ἔσπειρεν τέκνα.

Μάρκου δὲ Γελλίου δοκοῦντος οὐκ ἐξ ἐλευθέρων γεγονέναι, λαμ-
πρᾷ δὲ τῇ φωνῇ καὶ μεγάλῃ γράμματι πρὸς τὴν σύγκλητον ἐξ-

αναγνόντος. « Μὴ θαυμάσητε (εἶπε)· καὶ αὐτὸς εἰς ἐστὶ τῶν » ἀναπεφωνηκότων ». Ἐπεὶ δὲ Φαῦστος ὁ Σύλλα, τοῦ μονάρχῃσαντος ἐν Ῥώμῃ, καὶ πολλοὺς ἐπὶ θανάτῳ προγράψαντο, ἐν δανείοις γεγόμενος, καὶ πολλὰ τῆς οὐσίας διασπαθήσας, ἀπάρτιον προέγραψε, ταύτην ἔρη μᾶλλον αὐτῷ τὴν προγραφὴν ἀρέσκειν, ἢ τὴν πατρώαν.

ΚΗ. Ἐκ τούτων ἐγένετο πολλοῖς ἐπυχθήσ· καὶ οἱ μετὰ Κλωδίου συνέστησαν ἐπ' αὐτὸν, ἀρχὴν τοιαύτην λαβόντες. Ἦν Κλώδιος ἀνὴρ εὐγενής, τῇ μὲν ἡλικίᾳ νέος, τῷ δὲ φρονήματι θρασὺς καὶ αὐθάδης. Οὗτος ἐρῶν Πομπηίης, τῆς Καίσαρος γυναικὸς, εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ παρεισῆλθε κρύφα, λαβὼν ἐσθῆτα καὶ σκευὴν ψαλτρίας· ἔθυσον γὰρ αἱ γυναῖκες τὴν ἀπόρρητον ἐκείνην καὶ ἀθέατον ἀνδράσι θυσίαν ἐν τῇ τοῦ Καίσαρος οἰκίᾳ· καὶ παρῆν ἀνὴρ οὐδεὶς. Ἀλλὰ μεράκιον ὦν ἔτι καὶ μῆπω γενειῶν ὁ Κλώδιος, ἤλπιζε λήσεσθαι διαδὺς πρὸς τὴν Πομπηίαν μετὰ τῶν γυναικῶν. Ὡς δ' εἰσῆλθε νυκτὸς εἰς οἰκίαν μεγάλην, ἠπορεῖτο τῶν διόδων· καὶ πλανώμενον αὐτὸν ἰδοῦσα Αὐρηλίας Θεραπαινὶς, τῆς Καίσαρος μητρὸς, ἤτησεν ὄνομα. Φθέγγεσθαι δ' ἀναγκασθέντος ἐκείνου, καὶ φήσαντος, ἀκόλουθον Πομπηίης ζητεῖν, Ἄδραν τοῦνομα, συνεῖσα τὴν φωνὴν οὐ γυναικεῖαν οὔσαν, ἀνέκραγε καὶ συνεχάλει τὰς γυναῖκας. Αἱ δ' ἀποκλείσασαι τὰς θύρας, καὶ πάντα διερευνώμεναι, λαμβάνουσι τὸν Κλώδιον εἰς οἶκημα παιδίσκης, ἣ συνεισῆλθε, καταπεφευγότα. Τοῦ δὲ πράγματος περιβοήτου γενομένου, Καῖσάρ τε τὴν Πομπηίην ἀφῆκε· καὶ δίκην ἀσεβείας ἀπεγράφατο τῷ Κλωδίῳ.

ΚΘ. Κικέρων δ' ἦν μὲν αὐτοῦ φίλος, καὶ τῶν περὶ Κατιλίναν πραττομένων ἐχρῆτο προθυμοτάτῳ συνεργῷ καὶ φύλακι τοῦ σώματος. Ἰσχυρίζομένου δὲ πρὸς τὸ ἔγκλημα, τῷ μὴ γεγονέναι κατ' ἐκεῖνον ἐν Ῥώμῃ τὸν χρόνον, ἀλλ' ἐν τοῖς πορρωτάτῳ χωρίοις διατρίβειν, κατεμαρτύρησεν, ὡς ἀφιγμένου πρὸς αὐτὸν

εὐκαδε, καὶ διειλεγμένου περί τινων. Ὅπερ ἦν ἀληθές. Οὐ μὲν
 ἐδόκει μαρτυρεῖν ὁ Κικέρων διὰ τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὴν
 αὐτοῦ γυναῖκα, Τερεντίαν, ἀπολογούμενος. Ἦν γὰρ αὐτῇ πρὸς
 τὸν Κλώδιον ἀπέχθεια, διὰ τὴν ἀδελφὴν τὴν ἐκείνου, Κλωδίαν,
 ὡς τῷ Κικέρωνι βουλομένην γαμήθῃναι, καὶ τοῦτο διὰ Τύλλου
 τινὸς πράττουσαν, ὃς ἐταῖρος μὲν ἦν καὶ συνήθης ἐν τοῖς μά-
 λιστα Κικέρωνος, αἰεὶ δὲ πρὸς τὴν Κλωδίαν φοιτῶν, καὶ θερα-
 पेύων ἐγγὺς οἰκοῦσαν, ὑποφίαν τῇ Τερεντίᾳ παρέσχε. Χαλε-
 πὴ δὲ τὸν τρόπον οὔσα, καὶ τοῦ Κικέρωνος ἀρχουσα, παρώξυνε
 τῷ Κλωδίῳ συνεπιθέσθαι καὶ κατὰ μαρτυρῆσαι. Κατεμαρτύρουν
 δὲ τοῦ Κλωδίου πολλοὶ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐπιτοκίας,
 ῥαδιουργίας, ὅχλων δεκασμούς, φθορὰς γυναικῶν. Λευκούλλος
 δὲ καὶ θεραπαινίδας παρεῖχεν, ὡς συγγένειο τῇ νεωτάτῃ τῶν
 ἀδελφῶν ὁ Κλώδιος, ὅτε Λευκούλλῳ συνώκει. Πολλὴ δ' ἦν δό-
 ξα καὶ ταῖς ἄλλαις δυσὶν ἀδελφαῖς πλησιάζειν τὸν Κλώδιον,
 ὧν Τερτίαν μὲν Μάρκος Ῥίξ, Κλωδίαν δὲ Μέτελλος ὁ
 Κέλερ εἶχεν ἦν Κουαδρανταρίαν ἐκάλουν, ὅτι τῶν ἐραστῶν τις
 αὐτῇ χαλκοῦς ἐμβαλὼν εἰς βαλάντιον, ὡς ἀργύριον εἰσέπεμψε.
 Τὸ δὲ λεπτότατον τοῦ χαλκοῦ νομίσματος κουαδράντην ἐκάλουν.
 Ἐπὶ ταύτῃ μάλιστα τῶν ἀδελφῶν κακῶς ἤκουσεν ὁ Κλώδιος.
 Οὐ μὲν ἀλλὰ τότε τοῦ δήμου πρὸς τοὺς κατὰ μαρτυροῦντας
 αὐτοῦ καὶ συνεστῶτας ἀντιταττομένου, φοβηθέντες οἱ δικασταὶ
 φυλακὴν περιεστήσαντο, καὶ τὰς δέλτους οἱ πλείστοι συγκεχυ-
 μένας τοῖς γράμμασιν ἠνεγκαν. Ὅμως δὲ πλείονες ἔδοξαν οἱ
 ἀπολύοντες γενέσθαι καὶ τις ἐλέχθη καὶ δεκασμὸς διελθεῖν. Ὅθεν
 ὁ μὲν Κάτλος ἀπαντήσας τοῖς κριταῖς « Ὑμεῖς (εἶπεν) ὡς
 » ἀληθῶς ὑπὲρ ἀσφαλείας ἠτήσασθε τὴν φυλακὴν, φοβούμενοι,
 » μὴ τις ὑμῶν ἀφέληται τὸ ἀργύριον ». Κικέρων δὲ, τοῦ Κλω-
 δίου πρὸς αὐτὸν λέγοντος, ὅτι μαρτυρῶν οὐκ ἔσχε πίστιν παρὰ
 τοῖς δικασταῖς « Ἀλλ' ἐμοὶ μὲν (εἶπεν) οἱ πέντε καὶ εἴκοσι τῶν

» δικαστῶν ἐπίστανται· τοσοῦτοι γάρ σου κατεψηφίσαντο· Σοῦ
 » δ' οἱ τριάκοντα οὐκ ἐπίστανται· οὐ γὰρ πρότερον ἀπέλυσαν,
 » ἢ ἔλθον τὸ ἀργύριον ». Ὁ μὲν τοι Καῖσαρ οὐ κατεμαρτύρη-
 σε κληθεὶς ἐπὶ τὸν Κλώδιον, οὐδ' ἔφη μισχεῖαν κατεγνωκέναι
 τῆς γυναικὸς ἀφεικέναι δ' αὐτὴν, ὅτι τὸν Καίσαρος ἔδει γάμον
 οὐ πράξεως αἰσχροῦς μόνον, ἀλλὰ καὶ φήμης, καθαρὸν εἶναι.

Α. Δικφυγὼν δὲ τὸν κίνδυνον ὁ Κλώδιος, καὶ δημαρχος
 αἰρεθεὶς, εὐθὺς εἶχετο τοῦ Κικέρωνος, πάνθ' ὁμοῦ πράγματα
 καὶ πάντας ἀνθρώπους συγκυκλῶν καὶ ταράττων ἐπ' αὐτόν. Τόν
 τε γὰρ δῆμον ὀκειώσατο νόμοις φιλανθρώποις, καὶ τῶν ὑπάτων
 ἑκατέρῳ μεγάλῃς ἐπαρχίαις ἐψηφίσάτο, Πείσωνι μὲν Μακεδο-
 νίαν, Γαβινίῳ δὲ Συρίαν. Πολλοὺς δὲ τῶν ἀπόρων συνέτασεν
 εἰς τὸ πολίτευμα, καὶ δούλους ὀπλιτμένους περὶ αὐτὸν εἶχε.
 Τῶν δὲ πλείστων δυναμένων τότε τριῶν ἀνδρῶν, Κράσσου μὲν
 ἄντικρυς Κικέρωνι πολεμοῦντος, Πομπηίου δὲ θρυπτομένου
 πρὸς ἀμφοτέρους, Καίσαρος δὲ μέλλοντος εἰς Γαλατίαν ἐξίεναι
 μετὰ στρατεύματος, ὑπὸ τοῦτον ὑποδὺς ὁ Κικέρων, καίπερ οὐκ
 οὐτα φίλον, ἀλλ' ὑποπτον ἐκ τῶν περὶ Κατιλίαν, ἠξίωσε πρεσ-
 βευτὴν αὐτῷ συστρατεύειν. Δεξιχμένου δὲ τοῦ Καίσαρος, ὁ Κλώ-
 διος ὄραν ἐκφεύγοντα τὴν δημαρχίαν αὐτοῦ τὸν Κικέρωνα,
 προσεποιεῖτο συμβατικῶς ἔχειν, καὶ τῇ Τερεντίᾳ τὴν πλείστην
 ἀνατιθεὶς αἰτίαν, ἐκείνου δὲ μεμνημένος ἐπεικῶς αἰεὶ, καὶ λό-
 γους ἐϋγνώμονας ἐνδιδοὺς, ὡς ἂν τις οὐ μισῶν, οὐδὲ χαλεπαί-
 νων, ἀλλ' ἐγκαλῶν μέτρια καὶ φιλικὰ, παντάπασιν αὐτοῦ τὸν
 φόβον ἀνῆκεν ὥστ' ἀπειπεῖν τῷ Καίσαρι τὴν πρεσβείαν, καὶ
 πάλιν ἔχεσθαι τῆς πολιτείας. Ἐφ' ᾧ παροξυνθεὶς ὁ Καῖσαρ, τόν
 τε Κλώδιον ἐπέβρωσε, καὶ Πομπηίον ἀπέστρεψε κομιδῇ τοῦ
 Κικέρωνος. Αὐτὸς τε κατεμαρτύρησεν ἐν τῷ δήμῳ, μὴ δοκεῖν
 αὐτῷ καλῶς, μηδὲ νομίμως, ἄνδρας ἀκρίτους ἀνηρῆσθαι τοὺς
 περὶ Λέντλον καὶ Κέθηγαν. Αὕτη γὰρ ἦν ἡ κατηγορία, καὶ ἐπὶ

τοῦθ' ὁ Κικέρων ἐκκαλεῖτο. Κινδυνεύων οὖν καὶ διωκόμενος , ἐσθῆτα μετήλλαξε , καὶ κόμης ἀνάπλεως περιϋὼν ἰκέτευε τὸν δῆμον. Πανταχοῦ δ' ὁ Κλωδῖος ἀπῆντα κατὰ τοὺς στενωποὺς, ἀνθρώπους ἔχων ὑβριστὰς περὶ αὐτὸν καὶ θρασεῖς, οἱ πολλὰ μὲν χλευάζοντες ἀκολάστως εἰς τὴν μεταβολὴν καὶ τὸ σχῆμα τοῦ Κικέρωνος, πολλαχοῦ δὲ πηλῶ καὶ λίθοις βάλλοντες, ἐν- ἱσαντο ταῖς ἰκεσίαις.

ΑΑ. Οὐ μὴν ἀλλὰ τῷ Κικέρωνι πρῶτον μὲν ὀλίγου δεῖν σύμπαν τὸ τῶν ἱππικῶν πλήθος συµμετέβαλε τὴν ἐσθῆτα, καὶ θισμυρίων οὐκ ἐλάττους νέων περὶχολούθουν κομῶντες καὶ συνικετεύοντες. Ἐπειτα, τῆς βουλῆς συνελθούτης, ὅπως ψηφί- σαιτο τὸν δῆμον, ὡς ἐπὶ πένθει, συµμεταβαλεῖν τὰ ἱμάτια, καὶ τῶν ὑπάτων ἐναντιωθέντων, Κλωδίου δὲ σιδηροφορουμένου περὶ τὸ βουλευτήριον, ἐξέδραμον οὐκ ὀλίγοι τῶν βουλευτικῶν καταρ- ῥηγνύμενοι τοὺς χιτῶνας, καὶ βοῶντες. Ὡς δ' ἦν οὗτ' οἶκος, οὔτε τις αἰδῶς πρὸς τὴν ὄψιν, ἀλλ' ἔδει τὸν Κικέρωνα φεύ- γειν, ἢ σιδήρῳ κριθῆναι πρὸς τὸν Κλωδίον, ἐδεῖτο Πομπηίου βοηθεῖν, ἐπίτηδες ἐκποδὼν γεγονότος, καὶ διατρίβοντος ἐν ἀγροῖς περὶ τὸν Ἀλβανόν. Καὶ πρῶτον μὲν ἔπεμψε Πείσιωνα τὸν γαμβρὸν, δεησόμενον, ἔπειτα καὶ αὐτὸς ἀνέβη. Πυθόμενος δ' ὁ Πομπηῖος, οὐχ ὑπέμεινεν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν· δεινὴ γὰρ αὐτὸν αἰδῶς εἶχε πρὸς τὸν ἄνδρα, μεγάλους ἠγωνισμένον ἀγῶνας ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ πολλὰ πρὸς χάριν ἐκείνῳ πεπολιτευμένον. Ἀλλὰ Καίσαρι γαμβρὸς ὢν δεομένῳ προὔδωκε τὰς παλαιὰς χάριτας, καὶ κατὰ θύρας ἄλλας ὑπεξελθὼν, ἀπεδίδρασκε τὴν ἔντευξιν. Οὕτω δὴ προδοθεὶς ὁ Κικέρων ὑπ' αὐτοῦ, καὶ γεγονώς ἔτληρος, ἐπὶ τοὺς ὑπάτους κατέφυγε. Καὶ Γαθίνιος μὲν ἦν χαλεπὸς αἰεί· Πείσιων δὲ διελέχθη πραήτερον, αὐτὸν παραινῶν ἐκστῆναι, καὶ υποχωρῆσαι τῇ τοῦ Κλωδίου ῥύμῃ, καὶ τὴν μεταβολὴν τῶν καιρῶν ἐνεργεῖν, καὶ γενέσθαι πόλιν σωτῆρα τῆς πατρίδος ἐν

τάσσει καὶ κακοῖς δι' ἐκεῖνον οὕτης. Τοιούτης τυχὼν ἀποκρίσεως ὁ Κικέρων, ἐβουλεύετο σὺν τοῖς φίλοις καὶ Λεύκουλος μὲν ἐκέλευε μένειν, ὡς περιεσόμενον, ἄλλοι δὲ φεύγειν, ὡς ταχὺ τοῦ δήμου ποθήτοντος αὐτὸν, ὅταν ἐμπληθῇ τῆς Κλωδίου μανίας καὶ ἀπονοίας. Ταῦτ' ἔδοξε Κικέρωνι καὶ τὸ μὲν ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, ὃ πολὺν χρόνον ἔχων ἐπὶ τῆς οἰκίας ἰδρυμένον ἐτίμα διαφερόντως, εἰς Καπετώλιον κομίσας ἀνέθηκεν, ἐπιγράψας, ἈΘΗΝΑΨ ΡΩΜΗΣ ΦΥΛΑΚΙ. Πομπόους δὲ παρὰ τῶν φίλων λαβὼν, περὶ μέσας νύκτας ὑπεξῆλθε τῆς πόλεως, καὶ πεζῇ διὰ Λευκανίας ἐπορεύετο, λαβέσθαι Σικελίας βουλόμενος.

ΑΒ. Ὡς δ' ἦν φανερὸς ἤδη πεφευγὼς, ἐπήγαγεν αὐτῷ φυγῆς ψῆφον ὁ Κλώδιος, καὶ διάγραμμα προϋθῆκεν, εἶργειν πυρὸς καὶ ὕδατος τὸν ἄνδρα, καὶ μὴ παρέχειν στέγην ἐντὸς μιλίων πεντακοσίων Ἰταλίας. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἐλάχιστος ἦν τοῦ διαγράμματος τούτου λόγος, αἰδουμένοις τὸν Κικέρωνα καὶ πᾶσιν ἐνδεικνύμενοι φιλοφροσύνην, παρέπεμπον αὐτόν. Ἐν δ' Ἰππωνίῳ, πόλει τῆς Λευκανίας, ἣν Οὐβῶνα νῦν καλοῦσιν, Οὐβῆιος, Σικελὸς ἀνὴρ, ἄλλα τε πολλὰ τῆς Κικέρωνος φιλίας ἀπολελυκώς, καὶ γεγονώς, ὑπατεύοντος αὐτοῦ, τεκτόνων ἑπαρχος, οἰκίᾳ μὲν οὐκ ἐδέξατο, *τὸ* χωρίον δὲ καταγράψειν ἐπηγγέλλετο, καὶ Γάϊος Οὐεργίλιος, ὁ τῆς Σικελίας στρατηγός, ἐν τοῖς μάλιστα Κικέρωνι κεχρημένος, ἔγραψεν ἀπέχεσθαι τῆς Σικελίας. Ἐφ' οἷς ἀθυμήσας, ὥρμησεν ἐπὶ Βρεντέσιον, κάκειθεν εἰς Δυρράχιον ἀνέμψι φορῶν περαιούμενος, ἀντιπνεύσαντος πελαγίου, μεθ' ἡμέραν ἐπαλινδρόμησεν, εἴτ' αὖθις ἀνήχθη. Λέγεται δὲ καὶ, καταπλεύσαντος εἰς Δυρράχιον αὐτοῦ, καὶ μέλλοντος ἀποβαίνειν, σεισμόν τε τῆς γῆς καὶ σπασμὸν ἅμα γενέσθαι τῆς θαλάττης. Ἀφ' ὧν συνέβηλλον οἱ μαντικοί, μὴ μόνιμον αὐτῷ τὴν φυγὴν ἔσεσθαι μετεβολῆς γὰρ εἶναι ταῦτα σημεῖα. Πολλῶν δὲ φοιτῶντων ἀνδρῶν ὑπ' εὐνοίας, καὶ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων δι-

ἀμιλλωμένων πρὸς αὐτὰς ταῖς πρεσβείαις, ὅμως ἀθυρῶν καὶ περι-
λυπος, διῆγε τὰ πολλὰ, πρὸς τὴν Ἰταλίαν, ὥσπερ οἱ δυσέρωτες,
ἀφορῶν, καὶ τῷ φρονήματι μικρὸς ἄγαν καὶ ταπεινὸς ὑπὸ τῆς
συμφορᾶς γεγονώς καὶ συνεσταλμένος, ὥς οὐκ ἂν τις ἄνδρα παι-
δείᾳ συμβεβιωκότα τοσαύτῃ προσεδόκησε. Καίτοι πολλάκις αὐτὸς
ἡξίου τοὺς φίλους μὴ ῥήτορα καλεῖν αὐτόν, ἀλλὰ φιλόσοφον·
φιλοσοφίαν γάρ, ὡς ἔργον, ἡρῆσθαι, ῥητορικῇ δ' ὀργάνῳ χρῆ-
σθαι πολιτευόμενος ἐπὶ τὰς χρεῖας. Ἀλλ' ἡ δόξα δεινὴ τὴν
λόγον, ὥσπερ βαφὴν, ἀποκλύσαι τῆς ψυχῆς, καὶ τὰ τῶν πολ-
λῶν ἐνομόρξασθαι πάθη δι' ὁμιλίαν καὶ συνήθειαν τοῖς πολι-
τευομένοις, ἂν μὴ τις εὖ μάλα φυλαττόμενος, οὕτω συμφέ-
ρηται τοῖς ἐκτὸς, ὡς τῶν πραγμάτων αὐτῶν, οὐ τῶν ἐπὶ τοῖς
πράγμασι παθῶν συμβεβέζων.

ΑΓ. Ὁ δὲ Κλώδιος, ἐξελάσας τὸν Κικέρωνα, κατέπρησε μὲν
αὐτοῦ τὰς ἐπαύλεις, κατέπρησε δὲ τὴν οἰκίαν, καὶ τῷ τῷπῳ
ναὸν Ἐλευθερίας ἐπωκοδόμησε. Τὴν δ' ἄλλην οὐσίαν ἐπώλει,
καὶ διεκλήρυττε καθ' ἡμέραν, μὴδὲν ὠνούμενου μὴδενός. Ἐκ
δὲ τούτου φοβερὸς ὦν τοῖς ἀριστοκρατικοῖς, καὶ τὸν δῆμον ἀν-
ειμένον εἰς ὕβριν πολλὴν καὶ θρασύτητα συνεφέλκόμενος, ἐπ-
εχειρεῖ τῷ Πομπηΐῳ, τῶν διωκημένων ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν στρα-
τείαν ἔνια σπαράττων. Ἐφ' οἷς ὁ Πομπηΐος ἀδοξῶν, ἐκάκιζεν
αὐτὸς αὐτόν, προέμενος τὸν Κικέρωνα· καὶ πάλιν ἐκ μεταβολῆς
πανταῖος ἐγένετο, πράττων κάθοδον αὐτῷ μετὰ τῶν φίλων.
Ἐνισταμένου δὲ τοῦ Κλωδίου, συνέδοξε τῇ βουλῇ μὴδὲν διὰ
μέσου πρᾶγμα κυροῦν, μὴδὲ πράττειν δημόσιον, εἰ μὴ Κικέρωνι
κάθοδος γένοιτο. Τῶν δὲ περὶ Λέντλον ὑπατευόντων, καὶ τῆς
στάσεως πρόσω βχδιζούσης, ὥςε τρωθῆναι μὲν ἐν ἀγορᾷ δη-
μάρχους, Κόϊντον δὲ, τὸν Κικέρωνος ἀδελφόν, ἐν τοῖς νεκροῖς,
ὡς τεθνηκότα καίμενον, διαλαθεῖν ὅ τε δῆμος ἤρχετο τρέπεσθαι
τῇ γνώμῃ, καὶ τῶν δημάρχων Ἄννιος Μίλων πρῶτος ἐτόλμησε

τὸν Κλώδιον εἰς δίκην ἀπάγειν βιαίων, καὶ Πομπηίῳ πολλὰ συνῆλθον ἐκ τε τοῦ δήμου καὶ τῶν πέριξ πόλεων. Μεθ' ὧν προσελθὼν, καὶ τὸν Κλώδιον ἀναστήσας ἐκ τῆς ἀγορᾶς, ἐπὶ τὴν ψῆφον ἐκάλει τοὺς πολίτας. Καὶ λέγεται μηδέποτε μηδὲν ἐκ τοσαύτης ὁμοφροσύνης ἐπιψηφίσασθαι τὸν δῆμον. Ἡ δὲ σύγκλητος ἀμιλλωμένη πρὸς τὸν δῆμον, ἔγραψεν ἐπαινεθῆναι τὰς πόλεις, ὅσαι τὸν Κικέρωνα πᾶρά τὴν φυγὴν ἐθεράπευσαν, καὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ τὰς ἐπαύλεις, ἃς Κλώδιος διεφθάρκει, τέλει δημοσίοις ἀνασταθῆναι. Κατῆει δὲ Κικέρων ἐκκαιδεκάτῃ μηνὶ μετὰ τὴν φυγὴν καὶ τοσαύτη τὰς πόλεις χάρα καὶ σπουδὴ τοὺς ἀνθρώπους περὶ τὴν ἀπάντησιν εἶχεν, ὥς το ῥηθὲν ὑπὸ Κικέρωνος ὕστερον ἐνδεέστερον εἶναι τῆς ἀληθείας. Ἐφη γάρ, αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὤμων τὴν Ἰταλίαν φέρουσαν, εἰς τὴν Ῥώμην εἰσενυγκεῖν. Ὅπου καὶ Κράσσοις, ἐχθρὸς ὢν αὐτῷ πρὸ τῆς φυγῆς, τότε προθύμως ἀπήντη καὶ διελύετο, τῷ παιδί Πομπηίῳ χαριζόμενος, ὡς ἔλεγε, ζηλωτῇ τοῦ Κικέρωνος ὄντι.

ΛΔ. Χρόνον δ' οὐ πολὺν διαλιπὼν, καὶ παραφυλάξας ἀποδημοῦντα τὸν Κλώδιον, ἐπῆλθε μετὰ πολλῶν τῷ Καπετωλίῳ, καὶ τὰς δημορχικὰς δέλτους, ἐν αἷς ἀναγραφαὶ τῶν διωκημένων ἦσαν, ἀπέσπασε καὶ διέφθειρεν. Ἐγκαλοῦντος δὲ περὶ τούτου τοῦ Κλώδιου, τοῦ δὲ Κικέρωνος λέγοντος, ὡς παρανόμως ἐκ πατρικίων εἰς δημορχίαν παρέλθοι, καὶ κύριον οὐδὲν εἶναι τῶν πεπραγμένων ὑπ' αὐτοῦ. Κάτων ἡγανάκτησε καὶ ἀντεῖπε, τὸν μὲν Κλώδιον οὐκ ἐπαινῶν, ἀλλὰ καὶ δυσχεραίνων τοῖς πεπολιτευμένοις· δεινὸν δὲ καὶ βίχιον ἀποράντων, ἀναίρεσιν ψηφίσασθαι δογμάτων καὶ πράξεων τοσούτων τὴν σύγκλητον· ἐναῖς εἶναι καὶ τὴν ἑαυτοῦ τῶν περὶ Κύπρον καὶ Βυζάντιον διοικήσιν. Ἐκ τούτου προσέκρουσεν ὁ Κικέρων αὐτῷ πρόσχρουν εἰς οὐδὲν ἐμφανὲς προσελθοῦσαν, ἀλλ' ὥς τῇ φιλοφροσύνῃ χρῆσθαι πρὸς ἀλλήλους ἀμαυρότερον.

ΑΕ. Μετὰ ταῦτα Κλώδιον μὲν ἀποκτίνουσι Μίλων καὶ διοκόμενος φόνου, Κικέρωνα παρεστήσατο συνήγορον. Ἡ δὲ βουλή, φοβηθεῖσα, μὴ, κινδυνεύοντας ἀνδρὸς ἐνδόξου καὶ θυμοειδοῦς, τοῦ Μίλωνος, ταραχὴ γένηται περὶ τὴν πόλιν, ἐπέτρεψε Πομπηῖον ταύτην τε καὶ τὰς ἄλλας κρίσεις βραβεῦσαι, πκρέχοντα τῇ πόλει καὶ τοῖς δικαστηρίοις ἀσφάλειαν. Ἐκείνου δὲ τὴν ἀγορὰν ἔτι νυκτὸς ἀπὸ τῶν ἄκρων περιλαβόντος τοῖς στρατιώταις, ὁ Μίλων τὸν Κικέρωνα δεῖσας, μὴ πρὸς τὴν ὄψιν ἀνθεία διαττραχθεὶς, χειρὸν διαγωνίστηται, συνέπεισεν ἐν φορεῖῳ κομιθέντα πρὸς τὴν ἀγορὰν ἡσυχάζειν, ἄχρει; οὐ συνίασιν οἱ κριταί, καὶ πληροῦται τὸ δικαστήριον. Ὁ δ' οὐ μόνον ἦν, ὡς ἔοικεν, ἐν ὅπλοις ἀθαρσῆς, ἀλλὰ καὶ τῷ λέγειν μετὰ φόβου προσήει, καὶ μόλις ἐπαύετο παλλόμενος καὶ τρέμων ἐπὶ πολλῶν ἀγώνων, ἀκμὴν τοῦ λόγου καὶ κατάστασιν λαβόντος. Αἰκινίῳ δὲ Μουρήνῃ, φεύγοντι δίκην ὑπὸ Κάτωνος, βοηθῶν, καὶ φιλοτιμούμενος Ὀρτήσιον ὑπερβάλλειν εὐημερήσαντα, μέρος οὐδὲν ἀνεπαύσατο τῆς νυκτὸς, ὡς ὑπὸ τοῦ σφόδρα φροντίσαι καὶ διαγρυπνῆσαι κακωθεὶς, ἐνδεέστερος αὐτοῦ φανῆναι. Τότε δ' οὖν ἐπὶ τὴν τοῦ Μίλωνος δίκην ἐκ τοῦ φορείου προσελθὼν καὶ θεασάμενος τὸν Πομπηῖον ἄνω καθεζόμενον, ὥσπερ ἐν στρατοπέδῳ, καὶ κύκλῳ τὰ ὅπλα περιλάμποντα τὴν ἀγορὰν, συνεχύθη, καὶ μόλις ἐνῆρξάτο τοῦ λόγου, κραδαινόμενος τὸ σῶμα, καὶ τὴν φωνὴν ἐνισχύμενος, αὐτοῦ τοῦ Μίλωνος εὐθαρσῶς καὶ ἀνδρείως παρισταμένου τῷ ἀγῶνι, καὶ κόμην θρέψαι καὶ μεταλαβεῖν ἐσθῆτα φαιάν ἀπαξιώσαντος· ὅπερ οὐχ ἥκιστα δοκεῖ συναίτιον αὐτῷ γενέσθαι τῆς καταδίκης. Ἀλλ' ὅ γε Κικέρων διὰ ταῦτα φιλέταιρος μᾶλλον, ἢ δειλὸς, ἔδοξεν εἶναι.

ΑΣ. Γίνεται δὲ καὶ τῶν ἱερῶν, οὓς Λύγουρας Ρωμαῖοι καλοῦσιν, ἀντὶ Κράσσου τοῦ νέου, μετὰ τὴν ἐν Πάρθοις αὐτοῦ τελευταίην. Εἴτε κλήρω λαχὼν τῶν ἐν φρυγίῳ Κιλικίαν,

καὶ στρατὸν ὀπλιτῶν μυρίων καὶ δισχιλίων, ἱππέων δὲ δισχιλίων ἑξακοσίων, ἔπλευσε, προσταχθὲν αὐτῷ καὶ τὰ περὶ Καππαδοκίαν Ἀριοβαρζάνη, τῷ βασιλεῖ, φίλα καὶ πειθήνια παρασχεῖν. Ταῦτά τε δὴ παρεστήσατο καὶ συνήρμοσεν ἀμέμπτως ἄτερ πολέμου· τοὺς τε Κίλικας ὄρων πρὸς τὸ Παρθικὸν πταχῆμα Ῥωμαίων καὶ τὸν ἐν Συρίᾳ νεωτερισμὸν ἐπηρμένους, κατεπράυνεν ἡμέρως ἄρχων. Καὶ δῶρα μὲν οὐδὲ τῶν βασιλέων διδόντων ἔλαβε, δειπνῶν δὲ τοὺς ἐπαρχικοὺς ἀνῆκεν. Αὐτὸς δὲ καθ' ἡμέραν τοὺς χαρίεντας ἀνελάμβανεν ἐστιάσεσιν, οὐ πολυτελῶς ἀλλ' ἐλευθερίως. Ἡ δ' οἰκία θυρωρὸν οὐκ εἶχεν, οὐδ' αὐτὸς ὦρθη κατακείμενος ὑπ' οὐδενός, ἀλλ' ἔωθεν ἐσγῶς, ἢ περιπατῶν πρὸ τοῦ δωματίου, τοὺς ἀσπάζομένους ἐδεξιόχῳτο. Λέγεται δὲ μῆτε ῥάβδοις αἰκίσασθαι τινα, μῆτ' ἐσθῆτα περισχῆσαι μῆτε βλασφημίαν ὑπ' ὀργῆς, ἢ ζημίας προσβαλεῖν μεθ' ὕβρεων. Ἀνευρὼν δὲ πολλὰ τῶν δημοσίων κεκλεμμένα, τάς τε πόλεις εὐπόρους ἐποίησε, καὶ τοὺς ἀποτίνοντας, οὐδὲν ταύτου πλεῖον παθόντας, ἐπιτίμους διεφύλαξεν. Ἡψατο δὲ καὶ πολέμου, ληστῶς τῶν περὶ τὸν Ἀμανὸν οἰκούντων τρεψάρμενος· ἐφ' ᾧ καὶ αὐτοκράτωρ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀνηγορεύθη. Καιλίου δὲ, τοῦ ῥήτορος, δεομένου παρδάλεις αὐτῷ πρὸς τινα θεᾶν εἰς Ῥώμην ἐΚιλικίας ἀποστεῖλαι, καλλωπιζόμενος ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις, γράφει πρὸς αὐτὸν, οὐκ εἶναι παρδάλεις ἐν Κιλικίᾳ· πεφευγέναι γὰρ εἰς Καρίαν, ἀγανακτούσας, ὅτι μόναι πολεμοῦνται, πάντων εἰρήνην ἐχόντων. Πλέων δ' ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας, τοῦτο μὲν Ῥόδῳ προσέσχε, τοῦτο δ' Ἀθήναις ἐνδιέτριψεν ἄσμενος, πύθων ὦν πάλαι διατριβῶν. Ἄνδράσι δὲ τοῖς πρώτοις ἀπὸ παιδείας συγγενόμενος, καὶ τοὺς τε φίλους καὶ συνήβεις ἀσπασάμενος, καὶ τὰ πρέποντα θαυμασθεὶς ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὴν πόλιν, ἐπανῆλθεν, ἥδη τῶν πραγμάτων, ὥσπερ ὑπὸ φλεγμονῆς, ἀφ' ἑσταμένων ἐπὶ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον.

ΑΒ. Ἐν μὲν οὖν τῇ βουλῇ ψηφίζομένων αὐτῷ θρίαμβον, ἥδιον ἂν ἔρη παρακολουθῆσαι Καίσαρι θριαμβεύοντι, συμβάσειν γενομένων. Ἰδίᾳ δὲ συνεβούλευε, πολλὰ μὲν Καίσαρι γράφων, πολλὰ δ' αὐτοῦ Πομπηίου δεόμενος, πρᾶντων ἐκότερον καὶ παραμυθούμενος. ὧς δ' ἦν ἀνήκεστα, καὶ, Καίσαρος ἐπερχομένου, Πομπηίου οὐκ ἔμεινε, ἀλλὰ μετὰ πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν τὴν πόλιν ἐξέλιπε, ταύτης μὲν ἀπελεί, θητῆς φυγῆς ὁ Κικέρων, ἔδοξε δὲ Καίσαρι προσίθισθαι. Καὶ δηλὸς ἐστὶ τῇ γνώμῃ πολλὰ ριπτασθεὶς ἐπ' ἀμφοτέρω καὶ δυσπαθήσας. Γράφει γὰρ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς, διαπᾶρεῖν, ποτέρωσδε γρῆν τρέπεσθαι, Πομπηίου μὲν ἔνδοξον καὶ καλὴν ὑπόθεσιν πρὸς τὸν πόλεμον ἔχοντος, Καίσαρος δ' ἄμεινον τοῖς πράγμασι χρωμένου, καὶ μᾶλλον ἑαυτὸν καὶ τοὺς φίλους σώζοντος; ὥς' ἔχειν μὲν, ὅν φύγη, μὴ ἔχειν δὲ, πρὸς ὃν φύγη. Τρεβαντίου δὲ τινος, τῶν Καίσαρος ἐταίρων, γράψαντος ἐπιστολὴν, ὅτι Καῖσαρ αἴσεται δεῖν μάλιστα μὲν αὐτὸν ἐξετάζεσθαι μεθ' αὐτοῦ, καὶ τῶν ἐλπίδων μετέχειν· εἰ δ' ἀναδύεται διὰ γῆρας, εἰς τὴν Ἑλλάδα βαδίζειν, κακεῖ καθήμενον ἡσυχίαν ἄγειν, ἐκπύδων ἀμφοτέροις γενομένον· θαυμάσας ὁ Κικέρων, ὅτι Καῖσαρ αὐτὸς οὐκ ἔγραψεν, ἀπεκρίνατο πρὸς ὀργήν, ὡς οὐδὲν ἀνάξιον πράξει τῶν πεπλιτευμένων. Τὰ μὲν οὖν ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς γεγραμμένα τοιαῦτά ἐστι.

ΑΗ. Τοῦ δὲ Καίσαρος εἰς Ἰβηρίαν ἀπάραντος, εὐθὺς ὡς Πομπηίου ἐπλευσε. Καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἀσμένους ὥφθη· Κάτων δ' αὐτὸν ἰδὼν, ἰδίᾳ πολλὰ κατεμέμμετο Πομπηίῳ προσθέμενον. Αὐτῷ μὲν γὰρ οὐχὶ καλῶς ἔχειν ἐγκαταλιπεῖν, ἦν ἀπ' ἀρχῆς εἴλετο τῆς πολιτείας τάξιν, ἐκεῖνον δὲ χρησιμώτερον τῇ πατρίδι καὶ τοῖς φίλοις, εἰ μένων ἴσως ἐκεῖ πρὸς τὸ ἀποβαλεῖν ἡμιόξετο, κατ' οὐδένα λογισμὸν, οὐδ' ἐξ ἀνάγκης πολέμιον γεγονέναι Καίσαρι, καὶ τοσούτου μεθέξαντα κινδύνου δεῦρ' ἔλκειν. Οὗτοί τε δὴ τοῦ Κικέρωνος ἀνέσχερον οἱ λόγοι τὴν γνώμην, καὶ τὸ μέγα

μηδὲν αὐτῷ χρῆσθαι Πομπηϊόν. Αἷτιος δ' ἦν αὐτὸς, οὐκ ἀρνούμενος μεταμέλῃσθαι, φλαυρίζων δὲ τοῦ Πομπηίου τὴν παρασκευὴν, καὶ πρὸς τὰ βουλευόμενα δυσκολαίνων ὑπούλῳ, καὶ τοῦ παρασκήπτειν τι καὶ λέγειν χάριεν εἰς τοὺς συμμάχους οὐκ ἀπεχόμενος· ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἀγέλατος αἰεὶ περιϊὼν ἐν τῷ στρατοπέδῳ καὶ σκυθρωπὸς, ἑτέροις δὲ παρέχων γέλωτα μηδὲν δεινέμενος. Βέλτιον δὲ καὶ τούτων ὀλίγα παραθέσθαι. Διομήδους τῶν αὐτῶν ἀνθρώπων εἰς τάξιν ἡγεμονικὴν ἄγοντος οὐ πολεμικόν, καὶ λέγοντος, ὡς ἐπιεικὴς τὸν τρόπον ἐστὶ καὶ σώφρων· « Τί οὖν » (εἶπεν) οὐκ ἐπιτροπὸν αὐτὸν τοῖς τέκνοις φυλάσσεις » ; Ἐπαίνουσίντων δὲ τινῶν Θεοφάνην τὸν Λέσβιον, ὃς ἦν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τεκτόνων ἑπαρχος, ὡς εὖ παραμυθήσαιο Ῥοδίους τὸν στόλον ἀποβαλόντας· « Ἡλίκον (εἶπεν) ἀγαθὸν ἐσι, τὸ » Γραικὸν ἔχειν ἑπαρχον » ! Καίσαρος δὲ κατορθούντος τὰ πλεῖστα, καὶ τρόπον τινὰ πολιορκούντος αὐτοὺς, Λέντῳ μὲν, εἰπόντι πυνθάνεσθαι στυγνοὺς εἶναι τοὺς Καίσαρος φίλους, ἀπεκρίνατο· « Λέγεις αὐτοὺς δυσνοεῖν Καίσαρι ». Μαρκίου δὲ τινος ἥκοντος ἐξ Ἰταλίας γεωστί, καὶ λέγοντος ἐν Ῥώμῃ φήμην ἐπικρατεῖν, ὡς πολιορκοῖτο Πομπηϊός· « Εἴτ' ἐξέπλευσας (εἶπεν), ἵνα τούτῳ πιστεύσης αὐτὸς θεασάμενος », Μετὰ δὲ τὴν ἥτταν, Νοννίου μὲν εἰπόντος, ὅτι δεῖ χρηστάς ἐλπίδας ἔχειν ἐπὶ τὰ γὰρ αἰετοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῦ Πομπηίου λελεῖσθαι· « Καλῶς ἂν (ἔφη) παρήνεις, εἰ κολοιοῖς » ἐπολεμοῦμεν ». Λαβιηνοῦ δὲ μηχανταῖς τισὶν ἰσχυρίζομένου, καὶ λέγοντος, ὡς δεῖ περιγενέσθαι Πομπηϊόν· « Οὐκοῦν, (ἔφη) » στρατηγῇματι τούτῳ χρώμενοι νῦν ἀποβεβλήκαμεν τὸ στρατόπεδον ».

ΛΘ. Ἀλλὰ γὰρ, γενομένης τῆς κατὰ Φάρσαλον μάχης, ἥς οὐ μετέσχε δι' ἀρρώστειαν, καὶ Πομπηίου φυγόντος, ὃ μὲν Κάτων, καὶ στρατεύμα συχνὸν ἐν Δυρράχῳ, καὶ στόλον ἔχων

μέγαν, ἐκεῖνον ἡξίου στρατηγεῖν κατὰ νόμον, καὶ τὸ τῆς ὑπα-
 τείας ἀξίωμα προὔχοντα. Διωθόμενος δὲ τὴν ἀρχὴν ὁ Κικέρων,
 καὶ ὅλως φεύγων τὸ συστρατεύεσθαι, παρ' οὐδὲν ἦλθεν
 ἀναιρεθῆναι, Πομπηίου τοῦ νέου καὶ τῶν φίλων προδότῃ ἀπο-
 καλούντων, καὶ τὰ ξίφη σπασαμένων, εἰ μὴ Κάτων ἐνσᾶς μόλις
 ἀφείλετο καὶ διῆκεν αὐτὸν ἐκ τοῦ στρατοπέδου. Κατασχὼν δ'
 εἰς Βρεντέσιον, ἐνταῦθα διέτριβε, Καίσαρα περιμένων βρα-
 δύνοντα διὰ τὰς ἐν Ἀσίᾳ καὶ περὶ Αἴγυπτον ἀσχολίας. Ἐπεὶ
 δ' εἰς Τύραντα καθωρισμένος ἀπηγγέλλετο, καὶ πεζῇ περιῶν
 ἐκείθεν εἰς Βρεντέσιον, ὥρμητε πρὸς αὐτὸν, οὐ πάνυ μὲν ὦν
 δύσελπις, αἰδούμενος δὲ, πολλῶν παρόντων, ἀνδρὸς ἐχθροῦ
 καὶ κρατοῦντος λαμβάνειν πείραν. Οὐ μὴν ἐδέησεν αὐτῷ πράξαι
 τι παρ' ἀξίαν, ἢ εἰπεῖν. Ὁ γὰρ Καῖσαρ, ὡς εἶδεν αὐτὸν πολὺ
 πρὸ τῶν ἄλλων ἀπαντῶντα, κατέβη καὶ ἡσπάσατο, καὶ διαλε-
 γόμενος μόνῃ συγχῶν σαδίων ὁδὸν προῆλθεν. Ἐκ δὲ τούτου
 διετέλει τιμῶν καὶ φιλοφρονούμενος, ὥς τε καὶ γράψαντι λόγον,
 ἐγκώμιον Κάτωνος, ἀντιγράφων, τὸν τε λόγον αὐτοῦ καὶ τὸν
 ἴον, ὡς μάλιστα τῷ Περικλέους εὐκρίτα καὶ Θηραμένους,
 ἐπαινεῖν. Ὁ μὲν οὖν Κικέρωνος λόγος, ΚΑΤΩΝ, ὁ δὲ Καί-
 σαρ, ἈΝΤΙΚΑΤΩΝ ἐπιγέγραπται. Λέγεται δὲ καὶ, Κοῖντου
 Αἰγαρίου δίκην φεύγοντος, ὅτι τῶν Καίσαρος πολεμίων εἰς
 ἐγεγόνει, καὶ Κικέρωνος αὐτῷ βοηθοῦντος, εἰπεῖν τὸν Καίσαρα
 πρὸς τοὺς φίλους· « Τί κωλύει διὰ χρόνου Κικέρωνος ἀκοῦσαι
 » λέγοντος, ἐπεὶ πάλαι κέκριται πονηρὸς ἀνὴρ καὶ πολέμιος »;
 Ἐπεὶ δ' ἀρξάμενος λέγειν ὁ Κικέρων ὑπερφυῶς ἐκίνει, καὶ προῦ-
 βαιεν αὐτῷ πάθει τε ποικίλος καὶ χάριτι θαυμαστὸς ὁ λόγος
 πολλὰς μὲν ἰέναι χρόας ἐπὶ τοῦ προσώπου τὸν Καίσαρα,
 πάσας δὲ τῆς ψυχῆς τρεπόμενον τροπὰς κατὰδηλον εἶναι. Τέλος
 δὲ τῶν κατὰ Φάρσαλον ἀψαμένου τοῦ ῥήτορος ἀγώνων, ἐκ-
 παθῇ γενόμενον, τιναχθῆναι τῷ σώματι, καὶ τῆς χειρὸς ἐκβᾶ-

λεῖν ἓνια τῶν γραμματίων. Τὸν γοῦν ἄνθρωπον ἀπέλυσε τῆς αἰτίας βεβιασμένος.

Μ. Ἐκ τούτου Κικέρων, εἰς μοναρχίαν τῆς πολιτείας μεθεσώσης, ἀφέμενος τοῦ τὰ κοινὰ πράττειν, ἐσχόλαζε τοῖς βουλευμένοις φιλοσοφεῖν τῶν νέων, καὶ σχεδὸν ἐκ τῆς πρὸς τούτους συνηθείας, εὐγενεστάτους καὶ πρώτους ὄντας, αὐθις ἴσχυεν ἐν τῇ πόλει μέγιστον. Αὐτῷ δ' ἔργον μὲν ἦν τὸ τοὺς φιλοσόφους συντελεῖν διαλόγους καὶ μεταφράζειν, καὶ τῶν διχλεκτικῶν, ἢ φυσικῶν, ὀνομάτων ἕκαστον εἰς Ῥωμαϊκὴν μεταβάλλειν διάλεκτον. Ἐκεῖνος γάρ ἐστιν, ὡς φασιν, ὁ καὶ τὴν Φαντασίαν, καὶ τὴν Συγκατάθεσιν, καὶ τὴν Ἐποχὴν, καὶ τὴν Κατάληψιν, ἔτι δὲ τὸ Ἄτομον, τὸ Ἀμερές, τὸ Κενόν, ἄλλα τε πολλὰ τῶν τοιούτων, ἐξῆνομάσας πρῶτος, ἢ μάλιστα Ῥωμαίοις, τὰ μὲν μεταφοραῖς, τὰ δ' οἰκειότησιν ἄλλαις γνώριμα καὶ προσήγορα μηχανησάμενος. Τῇ δὲ πρὸς τὴν ποίησιν εὐκολία παίζων ἐχρῆτο. Λέγεται γάρ, ὁ πηνίκα ῥυεῖν πρὸς τὸ τοιοῦτον, τῆς νυκτὸς ἔπη ποιεῖν πεντακόσια. Τὸ μὲν οὖν πλεῖστον τοῦ χρόνου τούτου περὶ Τοῦσκλην ἐν χωρίοις αὐτοῦ διάγων, ἔγραφε πρὸς τοὺς φίλους, Λαέρτου βίον ζῆν, εἴτε παίζων, ὡς ἔθος εἶχεν, εἴθ' ὑπὸ φιλοτιμίας σπαργῶν πρὸς τὴν πολιτείαν, καὶ ἀθυρῶν τοῖς καθεστῶσι. Σπανίως δ' εἰς ἅστου θεραπείας ἕνεκα τοῦ Καίσαρος κατῆι, καὶ πρῶτος ἦν τῶν συναγαγευόντων ταῖς τιμαῖς, καὶ λέγειν ἀεὶ τι καινὸν εἰς τὸν ἄνδρα καὶ τὰ πραττόμενα φιλοτιμουμένων. Οἷόν ἐστι καὶ τὸ περὶ τῶν Πομπηίου λεχθὲν εἰκόνων, ἃς ἀνηρημένας καὶ καταβεβλημένας ὁ Καῖσαρ ἐκέλευσεν ἀνασθῆναι καὶ ἀνεστάθηναι. Ἐφη γάρ ὁ Κικέρων, ὅτι «Ταύτῃ τῇ φιλανθρωπίᾳ Καῖσαρ τοὺς μὲν Πομπηίου ἴστησι, τοὺς δ' αὐτοῦ πῆγνυσιν ἀνδριάντας».

ΜΑ. Διανοούμενος δ', ὡς λέγεται, τὴν πάτριον ἱστορίαν γραφῇ περιλαβεῖν, καὶ πολλὰ συμμῖξαι τῶν Ἑλληνικῶν, καὶ ὅλους τοὺς εἰρημένους λόγους αὐτῶν καὶ μύθους ἐνταῦθα γράψαι, πολλοῖς

μὲν δημοσίοις, πολλοῖς δ' ἰδίοις κατελήφθη πράγμασιν ἄβου-
 λήτοις καὶ πάθεσιν, ὧν αὐθαίρετα δοκεῖ τὰ πλεῖστα συμβῆναι.
 Πρῶτον μὲν γὰρ ἀπεπέμψατο τὴν γυναῖκα, Τερεντίαν, ἀμελη-
 θεὶς ὑπ' αὐτῆς παρὰ τὸν πόλεμον, ὥστε καὶ τῶν ἀναγκαίων
 ἐφοδίων ἐνδεὲς ἀποσταλῆναι, καὶ μὴδ', ὅτε κατῆρεν αὐτὴς εἰς
 Ἰταλίαν, τυχεῖν εὐγνώμονος. Αὕτη μὲν γὰρ οὐκ ἦλθεν, ἐν
 Βρεντεσίῳ διατρίβοντος αὐτοῦ πολὺν χρόνον· ἐρχομένη δὲ τῇ
 θυγατρὶ, παιδίσκη νέα, τοσαύτην ὁδὸν, οὐ πομπὴν πρέπουσαν,
 οὐ χρηγίαν παρέσχεν, ἀλλὰ καὶ τὴν οἰκίαν τῷ Κικέρωνι πάν-
 των ἔρημον καὶ κενὴν ἀπέδειξεν ἐπὶ πολλοῖς ὀφλήμασι καὶ μεγά-
 λοις. Αὗται γὰρ εἰσιν αἱ λεγόμεναι τῆς διαστάσεως εὐπρεπέ-
 σαται προφάσεις. Τῇ δὲ Τερεντίᾳ, καὶ ταύτας ἀρνούμενη, λαμ-
 πρὰν ἐποίησε τὴν ἀπολογίαν αὐτὸς ἐκεῖνος, μετ' οὐ πολὺν
 χρόνον γήμας παρθένον, ὡς μὲν ἡ Τερεντία κατεφημίζεν, ἔρωτι
 τῆς ὥρας, ὡς δὲ Τύρων ὁ τοῦ Κικέρωνος ἀπελεύθερος γέ-
 γραφεν, εὐπορίας ἔνεκεν πρὸς δικάλυσιν δανείων. Ἦν γὰρ ἡ παῖς
 σφίδρα πλουσία, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς ὁ Κικέρων ἐν πίστει
 κληρονόμος ἀπολειφθεὶς διεφύλαττεν. Ὀφείλων δὲ πολλὰς μυ-
 ριάδας, ὑπὸ τῶν φίλων καὶ οἰκείων ἐπέισθη τὴν παῖδα γῆμαι
 παρ' ἡλικίαν, καὶ τοὺς δανειστάς ἀπαλλάξαι, τοῖς ἐκείνης χρη-
 σάμενον. Ἀντώνιος δὲ, τοῦ γάμου μνησθεὶς ἐν ταῖς πρὸς τοὺς
 Φιλιππικοὺς ἀντιγραφαῖς, ἐκβαλεῖν αὐτόν φησι γυναῖκα, παρ' ἣ
 ἐγήρατε· χαριέντως ἅμα τὴν οἰκουρίαν ὡς ἀπράκτου καὶ ἀστρα-
 τεύτου παρασκώπτων τοῦ Κικέρωνος. Γήμαντι δ' αὐτῷ μετ' οὐ
 πολὺν χρόνον ἡ θυγάτηρ ἀπέθανε τίκτουςα παρὰ Λέντῳ.
 Τούτῳ γὰρ ἐγαμήθη μετὰ τὴν Πείσωνος, τοῦ προτέρου ἀνδρὸς,
 τελευτήν. Καὶ συνῆλθον μὲν ἐπὶ τὴν παραμυθίαν τῷ Κικέρωνι
 πνυχτάρχον οἱ φιλόσοφοι· βαρέως δ' ἄγαν ἤνεγκε τὸ συμβεβηκός,
 ὥστε καὶ τὴν γαμηθεῖσαν ἀποπέμψασθαι δοξασαν ἡθῆναι τῇ
 τελευτῇ τῆς Τυλλίας.

ΜΒ. Τὰ μὲν οὖν κατ' οἶκον οὕτως εἶχε τῷ Κικέρωνι. Τῆς δ' ἐπὶ Καίσαρα συνισταμένης πράξεως οὐ μετέσχε, καίπερ ὢν ἐταῖρος ἐν τοῖς μάλιστα Βρούτου, καὶ βυρύνεσθαι τὰ παρόντα καὶ τὰ πάλαι ποθεῖν πράγματα δοκῶν, ὡς ἕτερος οὐδεὶς. Ἀλλ' ἔδεισαν οἱ ἄνδρες αὐτοῦ τὴν τε φύσιν, ὡς ἐνδεᾶ τόλμης, τὸν τε χρόνον, ἐν ᾧ καὶ ταῖς ἐρρωμενεστάταις φύσεσιν ἐπιλείπει τὸ θαρρύνειν. Ὡς δ' οὖν ἐπέπρακτο τοῖς περὶ Βρούτον καὶ Κάσσιον τὸ ἔργον, καὶ τῶν Καίσαρος φίλων συνισταμένων ἐπὶ τοὺς ἄνδρας, αὐθις ἦν δέος ἐμφυλίοις πολέμοις περιπετῇ γενέσθαι τὴν πόλιν. Ἀντώνιος μὲν ὑπατεύων τὴν βουλὴν συνήγαγε, καὶ βραχεὰ διελέχθη περὶ ὁμονίας, Κικέρων δὲ πολλὰ πρὸς τὸν καιρὸν οἰκείως διελθὼν, ἔπεισε τὴν σύγκλητον, Ἀθηναίους μιμησάμενην, ἀμνησίαν τῶν ἐπὶ Καίσαρι ψηφίσασθαι, νεῖμαι δὲ τοῖς περὶ Κάσσιον καὶ Βρούτον ἐπαρχίας. Ἔσχε δὲ τούτων τέλος οὐδέν. Ὁ γὰρ δῆμος, αὐτὸς μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς οἶκτον ἐξαχθεὶς, ὡς εἶδε τὸν νεκρὸν ἐκκομιζόμενον δι' ἀγορᾶς, Ἀντωνίου δὲ καὶ τὴν ἐσθῆτα δειξάντος αὐτοῖς αἵματος κατάπλεων, καὶ κεκομμένην πάντῃ τοῖς ξίφεσιν, ἐκμανέντες ὑπ' ὀργῆς, ἐν ἀγορᾷ ζήτησιν ἐποιοῦντο τῶν ἀνδρῶν, καὶ πῦρ ἔχοντες ἐπὶ τῆς οἰκίας ἔθεον, ὡς ἀνάψοντες. Οἱ δὲ τοῦτον μὲν τῷ προπεφυλάχθαι διέφυγον τὸν κίνδυνον, ἐτέρους δὲ πολλοὺς καὶ μεγάλους προσδοκῶντες, ἐξέλιπον τὴν πόλιν.

ΜΓ. Εὐθύς οὖν ὁ Ἀντώνιος ἐπῆρτο, καὶ πᾶσι μὲν ἦν φοβερός, ὡς μοναρχήσων, τῷ δὲ Κικέρωνι φοβερώτατος. Ἀντιρῶνι μὲν τε γὰρ αὐτῷ πάλιν ὀρῶν τὴν δύναιμιν ἐν τῇ πολιτείᾳ, καὶ τοῖς περὶ Βρούτον ἐπιτήδεον εἰδὼς, ἤχθετο παρόντι. Καί ποῦ τί καὶ προὔπῃρχεν ὑποψίας αὐτοῖς πρὸς ἀλλήλους κατὰ τὴν τῶν βίων ἀνομοιότητα καὶ διαφοράν. Ταῦτα δείσας ὁ Κικέρων, πρῶτον μὲν ὥρμησε πρεσβευτῆς Δολοβέλλᾳ συνεκπλεῦσαι εἰς Συρίαν. Ἐπεὶ δ' οἱ μέλλοντες ὑπατεύειν μετ' Ἀντώνιον,

Ἰρτιος καὶ Πάνσας, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ ζηλωταὶ τοῦ Κικέρωνος, ἐδένοντο μὴ σφᾶς καταλιπεῖν, ὑποδεχόμενοι καταλύσειν Ἀντώνιον, ἐκείνου παρόντος· ὁ δ' οὐτ' ἀπιστῶν παντάπασιν, οὔτε πιστεύων, Δολοβέλλαν μὲν εἶπας χαίρειν, ὁμολογήσας δὲ ταῖς περὶ τὸν Ἰρτιον τὸ θέρος ἐν Ἀθήναις διάζειν, ὅταν δ' ἐκεῖνοι παρὰ λάβωσι τὴν ἀρχήν, ἀφίξεσθαι πάλιν, αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἐξέπλευσε. Γενομένης δὲ περὶ τὸν πλοῦν διατριβῆς, καὶ λόγων ἀπὸ Ῥώμης, οἷα φιλεῖ, καινῶν προσπεσόντων, μεταβεβλήσθαι μὲν Ἀντωνίου θαυμαστὴν μεταβολήν, καὶ πάντα πράττειν καὶ πολιτεύεσθαι πρὸς τὴν σύγκλητον, ἐνδεῖν δὲ τῆς ἐκείνου παρουσίας τὰ πράγματα, μὴ τὴν ἀρίστην ἔχειν διάθεσιν· καταμεμψάμενος αὐτὸς αὐτῷ τὴν πολλὴν εὐλάβειαν, ἀνέστρεφεν αὐθις εἰς Ῥώμην. Καὶ τῶν πρώτων οὐ διημάρτανεν ἐλπίδων· τοσοῦτον πλῆθος ἀνθρώπων ὑπὸ χαρᾶς καὶ πόθου πρὸς τὴν ἀπάντησιν ἐξ ἐχύθη, καὶ σχεδὸν ἡμερησίῃν ἀνῆλθωσαν χρόνον αἱ περὶ τὰς πύλας καὶ τὴν εἴσοδον αὐτοῦ δεξιώσεις καὶ φιλοπροσύναι. Τῇ δ' ὕστεραίᾳ βουλὴν συναγαγόντος Ἀντωνίου, καὶ καλοῦντος αὐτὸν, οὐκ ἦλθεν, ἀλλὰ κατέκειτο, μαλακῶς ἔχειν ἐκ τοῦ κόπου σκηπτύμενος. Ἐδίδκει δὲ τῶν ἐπιβουλῆς εἶναι φόβος, ἐκ τινος ὑποψίας καὶ μηνύσεως καθ' ὁδὸν αὐτῷ προσπεσούσης. Ἀντωνιος δὲ χαλεπῶς μὲν εἶχεν ἐπὶ τῇ διαβολῇ, καὶ στρατιώτας ἔπεμψεν ἄγειν αὐτὸν, ἢ καταπρῆσαι τὴν οἰκίαν κελεύσας· ἐνσάντων δὲ πολλῶν καὶ δεηθέντων, ἐνέχυρα λαβὼν μόνον, ἐπαύσατο. Καὶ τὸ λοιπὸν οὕτως ἀντιπαρεξίστοντες ἀτρέμα καὶ φυλαττόμενοι διετέλουν. Ἄχρις οὗ Καῖσαρ ὁ νέος, ἐξ Ἀπολλωνίας παρχγενόμενος, τὸν τε κληρὸν ἀνεδέξατο τοῦ Καίσαρος ἐκείνου, καὶ περὶ τῶν διςχιλίων πεντακοσίων μυριάδων, ἃς Ἀντωνιος ἐκ τῆς οὐσίας κατεῖχεν, εἰς διαφορὰν κατέστη πρὸς αὐτόν.

ΜΑ. Ἐκ δὲ τούτου Φίλιππος, ὁ τὴν μητέρα τοῦ νέου Καίσαρος ἔχων, καὶ Μάρκελλος, ὁ τὴν ἀδελφὴν, ἀφικόμενοι μετὰ

τοῦ νεανίσκου πρὸς τὸν Κικέρωνα, συνέθεντο, Κικέρωνα μὲν ἐκείνῳ τὴν ἀπὸ τοῦ λόγου καὶ τῆς πολιτείας δύναμιν ἔν τε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ παρέχειν, ἐκείνον δὲ Κικέρωνι τὴν ἀπὸ τῶν χρημάτων καὶ τῶν ὀπλῶν ἀσφάλειαν· ἥδη γὰρ οὐκ ὀλίγους τῶν ὑπὸ Καίσαρι στρατευσαμένων περὶ αὐτὸν εἶχε τὸ μειράκιον. Ἐδόκει δὲ καὶ μεζῶν τις αἰτία γεγονέναι τοῦ τὸν Κικέρωνα δέξασθαι προθύμως τὴν Καίσαρος φιλίαν. Ἐτι γὰρ, ὥς ἔοικε, Πομπηίου ζῶντος καὶ Καίσαρος, ἔδοξε κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ Κικέρων καλεῖν τινες τῶν συγκλητικῶν παῖδας εἰς τὸ Καπιτώλιον, ὥς μέλλοντος ἐξ αὐτῶν ἓνα τοῦ Διὸς ἀποδεικνύειν τῆς Ῥώμης ἡγεμόνα· τοὺς δὲ πολίτας ὑπὸ σπουδῆς θέοντας ἴστασθαι περὶ τὸν νεῶν καὶ τοὺς παῖδας ἐν ταῖς περιπορφύροις καθεύδεσθαι σιωπὴν ἔχοντας. Ἐξαίφνης δὲ τῶν θυρῶν ἀνοιχθειῶν, καθ' ἓνα τῶν παίδων ἀνισταμένων, κύκλῳ παρὰ τὸν θεὸν παραιορεῦσθαι· τὸν δὲ πάντας ἐπισκοπεῖν καὶ ἀποπέμπειν ἀχθομένους. Ὡς δ' οὗτος ἦν προσίων κατ' αὐτὸν, ἐκτεῖναι τὴν δεξιάν, καὶ εἰπεῖν. «ὦ Ῥωμαῖοι, πέρας ὑμῖν ἐμπυλίων πο-» λέμων οὗτος ἡγεμὼν γενόμενος». Τοιοῦτόν φασιν ἐνύπνιον δόντα τὸν Κικέρωνα, τὴν μὲν ιδεάν τοῦ παιδὸς ἐκμεμάχθαι καὶ κατέχειν ἐναργῶς, αὐτὸν δ' οὐκ ἐπίστασθαι. Μεθ' ἡμέραν δὲ καταβαίνοντος εἰς τὸ πεδίον τὸ Ἄρειον αὐτοῦ, τοὺς παῖδας ἥδη γεγυμνασμένους ἀπέρχεσθαι, κάκεινον ὀφθῆναι τῷ Κικέρωνι πρῶτον, οἷος ὦρθη καθ' ὕπνον· ἐκπληγέντα δὲ, πυκθάνεσθαι, τίνων εἴη γονέων. Ἦν δὲ πατὴρ Ὀκταουτίου τῶν οὐκ ἄγαν ἐπιφανῶν, Ἀττία δὲ μητὴρ, ἀδελφιδῆς Καίσαρος. Ὅθεν Καῖσαρ αὐτῷ, παῖδας οὐκ ἔχων ἰδίους, τὴν οὐσίαν ἑαυτοῦ καὶ τὸν αἶκον ἐν ταῖς διαθήκαις ἔδωκεν. Ἐκ τούτου φασὶ τὸν Κικέρωνα τῷ παιδί κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις ἐντυγχάνειν ἐπιμελῶς, κάκεινον οἰκείως δέχεσθαι τὰς φιλοφροσύνας. Καὶ γὰρ ἐκ τύχης αὐτῷ γεγονέναι συμβεβήκει, Κικέρωνος ὑπατεύοντος.

ΜΕ. Αὗται μὲν οὖν προφάσεις ἦσαν λεγόμεναι· τὸ δὲ πρὸς Ἀντώνιον μῖσος Κικέρωνα πρῶτον, εἴτα ἡ φύσις, ἥττων οὖσα τῆς τιμῆς, προσεποίησε Καίσαρι, νομίζοντα προσλαμβάνειν τῇ πολιτείᾳ τὴν ἐκείνου δύναμιν. Οὕτω γὰρ ὑπῆει τὸ μειράκιον αὐτὸν, ὥστε καὶ πατέρα προσαγορεύειν. Ἐφ' ᾧ σφόδρα Βροῦτος ἀγανακτῶν, ἐν ταῖς πρὸς Ἀττικὸν ἐπιστολαῖς καθήφατο τοῦ Κικέρωνος, ὅτι διὰ φόβον Ἀντωνίου θεραπεύων Καίσαρα, δῆλός ἐστιν οὐκ ἐλευθερίαν τῇ πατρίδι πράττων, ἀλλὰ δεσπότην φιλάνθρωπον αὐτῷ μνόμενος. Οὐ μὲν ἀλλὰ τὸν γε παῖδα τοῦ Κικέρωνος ὁ Βροῦτος, ἐν Αθήναις διατρίβοντα παρὰ τοῖς φιλοσόφοις, ἀνυπακούων, ἔσχεν ἐφ' ἡγεμονίας, καὶ πολλὰ χρώμενος αὐτῷ κατῴρθου. Τοῦ δὲ Κικέρωνος ἀκμὴν ἔσχεν ἡ δύναμις ἐν τῇ πόλει τότε μεγίστην, καὶ κρατῶν, ὅτων ἐβούλετο, τὸν μὲν Ἀντώνιον ἐξέκρουσε καὶ κατεστasiaσε, καὶ πολέμησοντας αὐτῷ τοὺς δύο ὑπάτους, Ἰρτιον καὶ Πάνσχν, ἐξέπεμψε· Καίσαρι δὲ ῥαβδούχους καὶ στρατηγικὸν κῆσμον, ὡς δὴ προπολεμοῦντι τῆς πατρίδος, ἔπεισε ψηφίσασθαι τὴν σύγκλητον. Ἐπεὶ δ' Ἀντώνιος μὲν ἤττητο, τῶν δ' ὑπάτων ἀμφοτέρων ἀποθανόντων ἐν τῇ μάχῃ, πρὸς Καίσαρα συνέστησαν αἱ δυνάμεις, δεισασα ἡ βουλὴ νέον ἄνδρα καὶ τύχῃ λαμπρᾷ κεχρημένον, ἐπειράτο τιμαῖς καὶ δωρεαῖς ἀποκαλεῖν αὐτοῦ τὰ στρατεύματα, καὶ περισπᾶν αὐτοῦ τὴν δύναμιν, ὡς μὴ δεομένη τῶν προπολεμούντων, Ἀντωνίου πεφευγότος. Οὕτως ὁ Καῖσαρ φοβηθεὶς, ὑπέπεμπε τῷ Κικέρωνι τοὺς δεομένους καὶ πείθοντας, ὑπατείαν μὲν ἀμφοτέροις ὁμοῦ πράττειν, χρῆσθαι δὲ τοῖς πράγμασιν, ὅπως αὐτὸς ἐγνώκε, παραλαμβάνοντα τὴν ἀρχήν, καὶ τὸ μειράκιον διακαεῖν ὀνόματος καὶ δόξης γλιγόμενον. Ὡμολόγει δὲ καὶ Καῖσαρ αὐτὸς, ὡς δεδιὼς κατάλυσιν, καὶ κινδυνεύων ἔρημος γενέσθαι χρήσαιτο τῇ Κικέρωνος ἐν δέοντι φιλαρχίᾳ, προτρεψάμενος αὐτὸν ὑπατείαν μετέναι, συμπράττοντος αὐτοῦ καὶ συναρχαιρεσιάζοντος.

ΜΤ. Ἐνταῦθα μὲν τοι μάλιστα Κικέρων ἐπαρθεῖς ὑπὸ νέου γέρον καὶ φενακισθεὶς, καὶ συναρχαιρεσιάσας, καὶ παρασχὼν αὐτῷ τὴν σύγκλητον, εὐθὺς μὲν ὑπὸ τῶν φίλων αἰτίαν εἶχεν, ὀλίγῳ δ' ὕστερον αὐτὸν ἀπολωλεκῶς ἤσθητο, καὶ τοῦ δήμου προέμενος τὴν ἐλευθερίαν. Αὐξήθεις γὰρ ὁ νεανίας, καὶ τὴν ὑπατείαν λαβὼν, Κικέρωνα μὲν εἶασε χαίρειν, Ἀντωνίῳ δὲ καὶ Λεπίδῳ φίλος γενόμενος, καὶ τὴν δύναμιν εἰς ταῦτ' συνενεγκὰν, ὥσπερ ἄλλο τι κτῆμα τὴν ἡγεμονίαν ἐνεύματο πρὸς αὐτούς. Καὶ κατεγράφησαν ἄνδρες, οὓς ἔδει θηῆσκαι ὑπὲρ διακοσίους. Πλείστην δὲ τῶν ἀμφισβητημάτων αὐτοῖς ἔριν ἡ Κικέρωνος προγραφὴ παρέσχεν. Ἀντωνίου μὲν ἀσυμβάτως ἔχοντος, εἰ μὴ πρῶτος ἐκεῖνος ἀποθνήσκει· Λεπίδου δ' Ἀντωνίῳ προσιθεμένου Καίσαρος δὲ πρὸς ἀμφοτέρους ἀντέχοντος. Ἐγίνοντο δ' αἱ σύνοδοι μόναις ἀπὸρρήτοι περὶ πύλιν Βονωνίαν ἐφ' ἡμέρας τρεῖς, καὶ συνήσαν εἰς τόπον τινὰ πρόσω τῶν στρατοπέδων ποταμῷ περιρρέζομενον. Λέγεται δὲ τὰς πρώτας ἡμέρας διαγωνισάμενος ὑπὲρ τοῦ Κικέρωνος ὁ Καίσαρ, ἐνδοῦναι τῇ τρίτῃ, καὶ προέσθαι τὸν ἄνδρα. Τὰ δὲ τῆς ἀντιδόσεως οὕτως εἶχεν. Ἐδεὶ Κικέρωνος ἐκτεῆναι Καίσαρα, Παύλου δὲ, τὰδελφῶ, Λέπιδον, Λευκίου δὲ Καίσαρος Ἀντωνίου, ὃς ἦν θεῖος αὐτῷ πρὸς μητρός. Οὕτως ἐξέπεσον ὑπὸ θυμοῦ καὶ λύσσης τῶν ἀνθρωπίνων λογισμῶν, μᾶλλον δ' ἀπέδειξεν, ὥς οὐδὲν ἀνθρώπου θηρίον ἐστὶν ἀγριώτερον ἐξουσίαν πάθει προσλαβόντας.

ΜΖ. Πραττομένων δὲ τούτων ὁ Κικέρων ἦν μὲν ἐν ἀγροῖς ἰδίῳις περὶ Τοῦσκλον ἔχων τὴν ἀδελφὴν μεθ' αὐτοῦ. Πυθόμενοι δὲ τὰς προγραφὰς, ἔγνωσαν εἰς Ἄσυρα μεταβῆναι, χωρίον πάραλον τοῦ Κικέρωνος. Ἐκεῖθεν δὲ πλεῖν εἰς Μακεδονίαν πρὸς Βροῦτον. Ἦδη γὰρ ὑπὲρ αὐτοῦ λόγος ἐφοίτα κρατοῦντος. Ἐκαμίζοντο δ' ἐν φορεῖσι, ἀπειρηκότες ὑπὸ λύπης καὶ κατὰ τὴν ὁδὸν ἐφιστάμενοι, καὶ τὰ φορεῖα παραβάλλοντες ἀλλήλοις προσ-

ωλοφύροντο. Μᾶλλον δ' ὁ Κόϊντος ἠθύμει, καὶ λογισμὸς αὐτὸν εἰσῆει τῆς ἀπορίας. Οὐδὲν γὰρ ἔρη λαβεῖν οἴκοθεν. Ἀλλὰ καὶ τῷ Κικέρωνι γλίσχρον ἦν ἐφόδιον. Ἄμεινον οὖν εἶναι, τὸν μὲν Κικέρωνα προλαμβάνειν τῇ φυγῇ, αὐτὸν δὲ μεταθεῖν, οἴκοθεν συσκευασάμενον. Ταῦτ' ἔδουξε καὶ περιβαλόντες ἀλλήλους καὶ ἀνγκλαυσάμενοι διελύθησαν. Ὁ μὲν οὖν Κόϊντος, οὐ πολλαῖς ὕστερον ἡμέραις ὑπὸ τῶν οἰκετῶν προδοθεὶς τοῖς ζητοῦσιν, ἀνῆρέθη μετὰ τοῦ παιδός. Ὁ δὲ Κικέρων, εἰς Ἄσυρα κομισθεὶς, καὶ πλοῖον εὐρών, εὐθύς ἐνέβη, καὶ παρέπλευσεν ἄχρι Κιρκαίου, πνεύματι χρώμενος. Ἐκεῖθεν δὲ, βουλομένων εὐθύς αἶρειν τῶν κυβερνητῶν, εἴτε δείσας τὴν θάλασσαν, εἴτ' οὐπω παντόπασι τὴν Καίσαρος ἀπεγνωκὼς πίστιν, ἀπέβη, καὶ παρῆλθε πεζῇ σκατίους ἑκατὸν, ὡς εἰς Ῥώμην πορευόμενος. Αὐθις δ' ἀλύων καὶ μεταβαλλόμενος κατῆει πρὸς θάλασσαν εἰς Ἄσυρα· κακεῖ διενυκτέρευσεν ἐπὶ δεινῶν καὶ ἀπόρων λογισμῶν, ὥστε καὶ παρελθεῖν εἰς τὴν Καίσαρος οἰκίαν διανοήθη κρύφα, καὶ σφάξας ἑαυτὸν ἐπὶ τῆς ἐσίας ἀλάστορα προσβαλεῖν. Ἀλλὰ καὶ ταύτης αὐτὸν ἀπέκρουσε τῆς ὁδοῦ δέος βασιάνων καὶ πολλὰ τραχώδη καὶ παλίντροπα βουλεύματα τῆς γνώμης μεταλαμβάνων, παρέδωκε τοῖς οἰκέταις ἑκυτὸν εἰς Καϊήτην κατὰ πλοῦν κομίζειν, ἔχων ἐκεῖ χωρία καὶ κατὰφυγὴν ὧρα θέρουσι φιλόανθρωπον, ὅταν ἡδισον οἱ ἐτησίαι κατὰπνέωσιν. ἔχει δ' ὁ τόπος καὶ ναὸν Ἀπόλλωνος μικρὸν ὑπὲρ τῆς θιλάττης. Ἐνταῦθεν ἀρθέντες ἄθροσι κόρακες, ὑπὸ κλαγγῆς προσηύροντο τῷ πλοίῳ τοῦ Κικέρωνος ἐπὶ γῆν ἐρεσσομένῳ καὶ καθίσαντες ἐπὶ τὴν κεραίαν ἐκατέρωθεν, οἱ μὲν ἐβίων, οἱ δ' ἔκοπτον τὰς τῶν μηρυμάτων ἀρχάς· καὶ πᾶσιν ἐδόκει τὸ σημεῖον εἶναι πονηρόν. Ἀπέβη δ' οὖν ὁ Κικέρων, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν ἑπαυλιν, ὡς ἀνγκlausόμενος κατεκλίθη. Τῶν δὲ κοράκιων οἱ πολλοὶ μὲν ἐπὶ τῆς θυρίδος διεκάθηντο φθεγγόμενοι θορυβῶδες· εἰς δὲ, καταβὰς ἐπὶ τὸ κλινίδιον, ἐγκαταλυμ-

μένου τοῦ Κικέρωνος, ἀπῆγε τῷ σώματι κατὰ μικρὸν ἀπὸ τοῦ προσώπου τὸ ἱμάτιον. Οἱ δ' οἰκέται ταῦθ' ὁρῶντες, καὶ κακίσαντες ἑαυτοὺς, εἰ περιμένουσι τοῦ δεσπότου φονευμένου θιγᾶται γενέσθαι, θηρία δ' αὐτῷ βοηθεῖ καὶ προκήδεται παρ' ἀξίαν πράττοντος, αὐτοὶ δ' οὐκ ἀμύνουσι· τὰ μὲν δεόμενοι, τὰ δὲ βία λαβόντες, ἐκόμιζον ἐν τῷ φορεῖν πρὸς τὴν θάλασσαν.

ΜΗ. Ἐν τούτῳ δ' οἱ σφαγεῖς ἐπῆλθον, ἑκατοντάρχης Ἑρένιος καὶ Ποπίλλιος χιλιάρχος, ᾧ πατροκτονίας ποτὲ δίκην φεύγοντι συνεῖπεν ὁ Κικέρων, ἔχοντες ὑπηρέτας. Ἐπεὶ δὲ τὰς θύρας κεκλεισμένας εὐρόντες ἐξέκοψαν, οὐ φαινομένου τοῦ Κικέρωνος, οὐδὲ τῶν ἔνδον εἰδέναι φασκόντων, λέγεται νεανίσκον τινὰ, τεθραυμένον μὲν ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος ἐν γράμμασιν ἐλευθερίαις καὶ μαθήμασιν, ἀπελευθερον δὲ Κοῖντου τοῦ ἀδελφοῦ, Φιλόλογον τούνομα, φράσαι τῷ χιλιάρχῳ τὸ φορεῖον κομιζόμενον διὰ τῶν καταφύτων καὶ συσκίων περιπάτων ἐπὶ τὴν θάλατταν. Ὁ μὲν οὖν χιλιάρχος, ὀλίγους ἀναλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ, περιέθει πρὸς τὴν ἔξοδον. Τοῦ δ' Ἑρεννίου δρόμῳ φερομένου διὰ τῶν περιπάτων ὁ Κικέρων ἤσθετο, καὶ τοὺς οἰκέτας ἐκέλευσεν ἐν ταῦθα καταθέσθαι τὸ φορεῖον. Αὐτὸς δ', ὥσπερ εἰώθει, τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τῶν γενεῖων ἀπτόμενος, ἀτενὲς ἐνεώρα τοῖς σφαγεῦσιν, αὐχμοῦ καὶ κόμης ἀνάπλεως, καὶ συντετηκῶς ὑπὸ φροντίδων τὸ πρόσωπον· ὥς τε τοὺς πλείστους ἐγκαλύψασθαι τοῦ Ἑρεννίου σφάζοντος αὐτόν. Ἐσφάγη δὲ τὸν τράχηλον ἐκ τοῦ φορείου προτείνας, ἕτος ἐκεῖνο γεγονῶς ἐξηκοστὸν καὶ τέταρτον. Τὴν δὲ κεφαλὴν ἀπέκοψεν αὐτοῦ καὶ τὰς χεῖρας, Ἀντωνίου κελεύσαντος, αἷς τοὺς Φιλιππικοὺς ἔγραψεν. Αὐτὸς τε γὰρ ὁ Κικέρων τοὺς κατ' Ἀντωνίου λόγους Φιλιππικὸς ἐπέγραψε, καὶ μέχρι νῦν τὰ βιβλία Φιλιππικοὶ καλοῦνται.

ΜΘ. Τῶν δ' ἀκρωτηρίων εἰς Ῥώμην κομισθέντων, ἔπυχε μὲν ἀρχαιερείας τελῶν ὁ Ἀντώνιος· ἀκούσας δὲ καὶ ἰδὼν ἀνεβόησεν,

ὥς νῦν αἱ προγραφαὶ τέλος ἔχουσιν. Τὴν δὲ κεφαλὴν καὶ τὰς
 χεῖρας ἐκέλευσεν ὑπὲρ τῶν ἐμβόλων ἐπὶ τοῦ βήματος θεῖναι,
 θέαμα Ῥωμαίοις φορικτὸν, οὐ τὸ Κικέρωνος ὄρῃν πρόσωπον
 οἰομένοις, ἀλλὰ τῆς Ἀντωνίου ψυχῆς εἰκόνα. Πλὴν, ἐν γέ τι
 φρονήσας μέτριον ἐν τούτοις, Περπωνίᾳ, τῇ Κλείτου γυναικί,
 τὸν φιλόλογον παρέδωκεν. Ἡ δὲ, κυρία γενομένη τοῦ σώματος,
 ἄλλαις τε δειναῖς ἐχρήτατο τιμωρίαις, καὶ τὰς σάρκας ἀποτέ-
 μνοντα τὰς αὐτοῦ κατὰ μικρὸν, ὁπταῖν, εἴτ' ἐστῆεν ἠνάγκασεν.
 Οὕτω γὰρ ἔνιοι τῶν συγγραφέων ἰσορῆκασιν· ὁ δ' αὐτοῦ τοῦ
 Κικέρωνος ἀπελεύθερος, Τύρων, ταπαράπην οὐδὲ μέμνηται
 τῆς τοῦ φιλόλογου προδοσίης. Πυνθάνομαι δὲ, Καίσαρα χρό-
 νις πολλοῖς ὕπερον εἰσελθεῖν πρὸς ἓνα τῶν θυγατροῖδων· τὸν
 δὲ, βιβλίον ἔχοντα Κικέρωνος ἐν ταῖς χερσίν, ἐκπλάγέντα τῷ
 ἱματίῳ περικαλύπτειν· ἰδόντα δὲ Καίσαρα, λαθεῖν καὶ διελθεῖν
 ἐς ὧτα μέρος πολὺ τοῦ βιβλίου· πάλιν δ' ἀποδιδόντα τῷ μαιρα-
 κίῳ, φάναι· « Λόγιος ἀνὴρ, ὦ παῖ, λόγιος καὶ φιλόπατρις ».
 Ἐπεὶ μέντοι τάχις αὐτὸν κατεπολέμησεν Ἀντώνιον, ὑπατεύων αὐτὸς
 εἴλετο συνάρχοντα τοῦ Κικέρωνος τὸν υἱόν, ἐφ' οὗ τὰς τ' εἰκό-
 νης ἢ βουλὴ ἀνείλεν Ἀντωνίου, καὶ τὰς ἄλλας ἠκύρωσε τιμὰς
 καὶ προτεψηφίσατο, μηδενὶ τῶν Ἀντωνίων ὄνομα Μάρκον εἶναι.
 Οὕτω τὸ δαιμόνιον εἰς τοῦ Κικέρωνος οἶκον ἐπανήνεγκε τὸ
 τέλος τῆς Ἀντωνίου κολάσεως.

ΔΗΜΟΣΘΕΝ. ΚΑΙ ΚΙΚΕΡΩΝΟΣ

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ.

Α. μὲν οὖν ἄξια μνήμης τῶν περὶ Δημοσθένους καὶ Κικέρωνος
 ἱστορουμένων εἰς τὴν ἡμετέραν ἀρίσται γινῶσιν, ταῦτ' ἐστίν. Ἀρει-
 κῶς δὲ τὸ συγκρίνειν τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἔστιν αὐτῶν, ἐκαὶνὸ μοι
 δοκῶ μὴ παρήσειν ἄρρητον, ὅτι Δημοσθένης μὲν εἰς τὸ ῥητο-
 ρικὸν ἐνέτεινε πᾶν, ὅσον εἶχεν ἐκ φύσεως, ἢ ἀκλήσεως, λόγιον,
 ὑπερβαλόμενος ἐναργείᾳ μὲν καὶ δεινότητι τοὺς ἐπὶ τῶν ἀγῶνων
 καὶ τῶν δικῶν συνεξεταζομένους, ὅγκῳ δὲ καὶ μεγαλοπρεπείᾳ
 τοὺς ἐπιδεικτικούς, ἀκριβείᾳ δὲ καὶ τέχνῃ τοὺς σοφιστάς. Κι-
 κέρων δὲ, καὶ πολυμαθὴς καὶ ποικίλος τῇ περὶ τοὺς λόγους
 σπουδῇ γενόμενος, συνταξέας μὲν ἰδίᾳς φιλοσόφους ἀπολέλοι-
 πεν οὐκ ὀλίγας εἰς τὸν Ἀκαδημαϊκὸν τρόπον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ
 διὰ τῶν πρὸς τῆς δίκης καὶ τοὺς ἀγῶνας γραφομένων λόγων
 δηλὸς ἐστὶν ἐμπειρίαν τινὰ γραμμάτων παρεπιδεικνυσθαι βου-
 λόμενος. Ἔστι δὲ τις καὶ τοῦ ἥθους ἐν τοῖς λόγοις ἐκατέρου
 δίοψις. Ὁ μὲν γὰρ Δημοσθενικός, ἔξω παντὸς ὠραϊσμοῦ καὶ
 παιδιᾶς εἰς δεινότητα καὶ σπουδὴν συνηγμένος, οὐκ ἐλλυχνίων
 ὁδῶδεν, ὥσπερ ὁ Πυθέας ἔσκωπτεν, ἀλλ' ὕδροποσία· καὶ φρον-
 τίδων, καὶ τῆς λεγομένης πικρίας τοῦ τρόπου καὶ συγνότητος·
 Κικέρων δὲ, πολλachoῦ τῷ σκωπτικῷ πρὸς τὸ βωμοχόλον ἐκφε-
 ρόμενος, καὶ πράγματα σπουδῆς ἄξια γέλωτι καὶ παιδιᾷ κατει-
 ρωνεύόμενος ἐν ταῖς δίκαις εἰς τὸ χρεῖωδες, ἠφείδει τοῦ πρέ-
 ποντος. Ὡσπερ ἐν τῇ Κοιλίου συνηγορίᾳ, Μηδὲν ἄτοπον ποιεῖν
 αὐτὸν ἐν τοσαύτῃ πολυτελείᾳ καὶ τρυφῇ ταῖς ἡδοναῖς χρώμε-
 νον· τὸ γὰρ, ὣν ἔξεσι, μὴ μετέχειν, μανικὸν εἶναι, καὶ ταῦτα,

ἐν ἡδυνῇ τὸ εὐδαιμον τῶν ἐπεφανεσάτων φιλοσόφων τιθεμένων. Λέγεται δὲ, Κάτωνος Μουρήναν διώκοντος, ὑπατεύων ἀπολογεῖσθαι, καὶ πολλὰ διὰ τὸν Κάτωνα κωμῶδεῖν τὴν Στωϊκὴν αἴρεσιν, ἐπὶ ταῖς ἀτοπίαις τῶν περὶ δόξαν λεγομένων δογμάτων. γέλωτος δὲ λαμπροῦ κατιόντος ἐκ τῶν περιεσώτων πρὸς τοὺς δικαστὰς, ἡτυγῇ διαμειδιάσας ὁ Κάτων πρὸς τοὺς καθημένους εἰπεῖν· «Ὡς γελοῖον, ὦ ἄνδρες, ἔχρμεν ὑπατον». Δοεῖ δὲ καὶ γέλωτος οἰκτιρῶς ὁ Κικέρων γεγονέναι, καὶ φιλοσκόπτει· τό τε πρόσωπον αὐτοῦ μειδίαμα καὶ γαλήνην παρεῖχε. Τῷ δὲ Δημοσθένους αἰετὶς ἐπὶ σπουδῇ, καὶ τὸ πεφροντικὸς τοῦτο καὶ σύννοον οὐ ῥαδίως ἀπέλειπεν· ὅθεν καὶ δύσκολον αὐτὸν οἱ ἐχθροὶ καὶ δύστροπον, ὡς αὐτὸς φησιν, ἀπεκάλουν.

B. ἔτι τοίνυν ἐν τοῖς συγγράμμασι κατιδεῖν ἐστὶ, τὸν μὲ ἐμμελῶς καὶ ἀνεπαχρῶς τῶν εἰς αὐτὸν ἀπτόμενον ἐγκαμίων ὅτι τούτου δεῖσαι πρὸς ἕτερόν τι μείζον, τὰλλα δ' εὐλαβῆ καὶ μέτριον· ἡ δὲ Κικέρωνος ἐν τοῖς λόγοις ἀμετρία τῆς περιαιτολογίας ἀκρασίαν τινὰ κατηγόρει πρὸς δόξαν, βοῶντος, ὡς τὰ ὅπλα ἔδει τῇ τηδύνῃ καὶ τῇ γλώττῃ τὴν θριαμβικὴν ὑπέλκειν δάφνην. Τελευτῶν δ' οὐ τὰ ἔργα καὶ τὰς πράξεις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς λόγους ἐπαινεῖ τοὺς εἰρημένους ὑπ' αὐτοῦ καὶ γεγραμμένους, ὥσπερ Ἰσοκράτει καὶ Ἀναξιμένει, τοῖς σοφισταῖς, διαμειρακιευόμενος, οὐ τὸν Ῥωμαίων δῆμον ἄγειν ἀξίων καὶ ὀρθοῦν,

Βριβύ, ὀπλιτοπάλαν, δαῖτον ἀντιπάλαις.

Ἰσχύειν μὲν γὰρ διὰ λόγου τὸν πολιτευόμενον ἀναγκαῖον, ἀγαπᾶν δ' ἄγενές καὶ λιχνεύειν τὴν ἀπὸ τοῦ λόγου δύξαν. Ὅθεν ἐμβριθέστερος ταύτῃ καὶ μεγαλοπρεπέστερος ὁ Δημοσθένης, τὴν μὲν αὐτοῦ δύναμιν ἐμπειρίαν τινὰ πολλῆς δεομένην τῆς παρὰ τῶν ἀκρωμένων εὐνοίας ἀποφαινόμενος, ἀνελευθέρους δὲ καὶ βαναύστους, ὥσπερ εἰσὶ, τοὺς ἐπὶ τούτῳ φετωμένους ἡγούμενος.

Γ. Ἡ μὲν οὖν ἐν τῷ δημηγορεῖν καὶ πολιτεύεσθαι δύναμις ὁμαλῶς ἀμφοτέροις ὑπῆρξεν· ὥστε καὶ τοὺς τῶν ὅπλων καὶ στρατοπέδων κυρίους δεῖσθαι, Δημοσθένους μὲν, Χάρητα καὶ Διοπείθην καὶ Λεωσθένη, Κικέρωνος δὲ, Πομπήτιον καὶ Καίσαρα τὸν νέον, ὡς αὐτὸς ὁ Καῖσαρ ἐν τοῖς πρὸς Ἀγρίππαν καὶ Μαικήναν ὑπομνήμασιν εἴρηκεν. Ὁ δὲ δοκεῖ μάλιστα καὶ λέγεται τρόπον ἀνδρὸς ἐπιδεικνύναι καὶ βασανίζειν, ἐξουσία καὶ ἀρχή, πᾶν πάθος κινεῖσα, καὶ πάντα ἀποκαλύπτουσα κακίαν, Δημοσθένει μὲν οὐχ ὑπῆρξεν· οὐδ' ἔδωκε τοιαύτην διάπειραν ἑαυτοῦ, μηδεμίαν ἀρχὴν τῶν ἐπιφανῶν ἀρξας, [ὅς] οὐδὲ τῆς ὑπ' ἑαυτοῦ συντεταγμένης ἐπὶ Φίλιππον ἐσρατήγησε δυνάμεως· Κικέρων δὲ, ταμίας εἰς Σικελίαν, καὶ ἀνθύπατος εἰς Κιλικίαν καὶ Καππαδοκίαν ἀποσταλὴς, ἐν ᾧ καιρῷ, τῆς φιλοπλουτίας ἀκμαζούσης, καὶ τῶν πεμπομένων στρατηγῶν καὶ ἡγεμόνων, ὡς τοῦ κλέπτειν ἀγεννοῦς ὄντος, ἐπὶ τὸ ἀρπάζειν τρεπομένων, οὐ τὸ λαμβάνειν ἐδόκει δεινόν, ἀλλ' ὁ μετρίως τοῦτο ποιῶν ἡγαπᾶτο· πολλὴν μὲν ἐπίδειξιν ὑπεροφίας χρημάτων ἐποιήσατο, πολλὴν δὲ φιланθρωπίας καὶ χρηστότητος. Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ Ῥώμῃ, λόγῳ μὲν ἀποδειχθεὶς ὑπατος, ἐξουσίαν δὲ λαβὼν αὐτοκράτορος καὶ δικτάτωρος ἐπὶ τοὺς περὶ Κατιλίαν, ἐμαρτύρησεν ἅμα τῷ Πλάτῳ, μαντευομένῳ παῦλαν ἔξειν κακῶν τὰς πόλεις, ὅταν εἰς ταῦτο δύναμις τε μεγάλη καὶ φρόνησις ἐκ τινος τύχης χρηστῆς ἀπαντήσῃ μετὰ δικαιοσύνης. Χρηματίσασθαι τοίνυν ἐπὶ τῷ λόγῳ Δημοσθένους μὲν ἐπιψόγως λέγεται, λογογραφῶν κρύφα τοῖς περὶ Φορμίωνος καὶ Ἀπολλόδωρον ἀντιδίκους· καὶ διαβληθεὶς μὲν ἐπὶ τοῖς βασιλικοῖς χρήμασιν, ὅπλων δὲ τῶν Ἀρπαλείων. Εἰ δὲ ταῦτα τοὺς γράφοντας (οὐκ ὀλίγοι δ' εἰσὶν οὗτοι) ψεύδεσθαι φαίημεν, ἀλλ' ὅτι γε πρὸς δωρεάς βασιλέων σὺν χάριτι καὶ τιμῇ διδομένης ἀντιβλέψαι Δημοσθένους οὐκ ἂν ἐτόλμησεν, οὐδ' ἦν τοῦτο ἔργον ἀνθρώπου δανείζοντος ἐπὶ ναυτικοῖς, ἀμύχανον ἀντειπεῖν.

Περὶ δὲ Κικέρωνος, ὅτι καὶ Σικελιωτῶν ἀγορανομοῦντι, καὶ βασιλείῳ τοῦ Καππαδοκῶν ἀνθυπατεύοντι, καὶ τῶν ἐν Ῥώμῃ φίλων, ὅτ' ἐξέπιπτε τῆς πόλεως, δωρουμένων πολλά καὶ δεομένων λαβεῖν, ἀντέσχεν, εἴρηται.

Δ. Καὶ μὴν ἦ γε φυγὴ τῷ μὲν αἰσχυρὰ, κλοπῆς ἀλόντι, συνέπεσε, τῷ δὲ, κἀλλιστον ἔργον, ἀνθρώπους ἀλιτηρίους ἐκκόψαντι τῆς πατρίδος. Διὸ τοῦ μὲν οὐδεὶς λόγος ἐκπίπτοντος· ἐφ' ᾧ δ', ἡ σύγκλητος ἐσθλῆτά τε διήλλαξε, καὶ πένθος ἔσχε, καὶ γνώμην ὑπὲρ οὐδενὸς εἰπεῖν ἐπέσθη πρότερον, ἢ Κικέρωνι κάθοδον ψηφίσασθαι. Τὴν μέντοι φυγὴν ἀργῶς ὁ Κικέρων διήνεγκεν ἐν Μακεδονίᾳ καθήμενος· τῷ δὲ Δημοσθένει καὶ ἡ φυγὴ μέγα μέρος τῆς πολιτείας γέγονε. Συναγωνιζόμενος γάρ, ὥσπερ εἴρηται, τοῖς Ἕλλησι, καὶ τοῖς Μακεδόνων πρέσβεις ἐξελαύνων, ἐπήρχετο τὰς πόλεις, πολὺ βελτίων Θεμιστοκλέους καὶ Ἀλκιβιάδου παρὰ τὰς αὐτὰς τύχας φανεὶς πολίτης. Καὶ μέντοι κατελθὼν αὐθις ἑαυτὸν ἐπέδωκεν εἰς τὴν αὐτὴν ταύτην πολιτείαν· καὶ διέτελει πολεμῶν πρὸς Ἀντίπατρον καὶ Μακεδόνας. Κικέρωνα δ' ὠνείδισεν ἐν τῇ βουλῇ Αἰλίιος, αἰτουμένου Καίσαρος ὑπατεῖαν μετιέναι παρὰ νόμον, αὐτῷ γενειῶντος, σιωπῇ καθήμενον. Ἐγραψε δὲ καὶ Βρούτος, ἐγκυλῶν ὡς μείζονα καὶ βαρυτέραν πεπαιδατριθεῖν καὶ τυραννίδα τῆς ὑπ' αὐτῶν καταλυθείσης.

Ε. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τῆς τελευτῆς, τὸν μὲν ἂν οἰκτεῖραι τις, ἄνδρα πρεσβύτην δι' ἀγένειαν ὑπ' οἰκετῶν ἄνω καὶ κάτω περιφερόμενον καὶ περιφεύγοντα τὸν θάνατον καὶ ἀποκρυπτόμενον τὸν οὐ πολὺ πρὸ τῆς φύσεως ἦκοντα ἐπ' αὐτὸν, εἴτ' ἀποσφαγέντα· τοῦ δ', εἰ καὶ μικρὰ πρὸς τὴν ἰκετείαν ἐνέδωκεν, ἀγαστὴ μὲν ἡ παρασκευὴ τοῦ φαρμάκου καὶ τήρησις, ἀγαστὴ δ' ἡ χρῆσις· ὅτι τοῦ θεοῦ μὴ παρασχόντος αὐτῷ τὴν ἀσυλίαν, ὥσπερ ἐπὶ μείζονα βωμὸν καταφυγόν, ἐκ τῶν ὅπλων καὶ τῶν δορυφόρων λαβὼν ἑαυτὸν ὥχετο, τῆς Ἀντιπάτρου καταγελάτας ὀμότητος.

ΠΛΟΥΤΑΡΧ. ΑΡΤΟΞΕΡΕΗΣ.

Ο μὲν πρῶτος Ἀρτοξέρξης, τῶν ἐν Πέρσαις βασιλέων, παρό-
τητι καὶ μεγαλοψυχία πρωτεύσας, Μακρόχειρ ἐπεκαλεῖτο, τὴν
δεξιὰν μείζονα τῆς ἐτέρας ἔχων· Εἰρξου δ' ἦν υἱός. Ὁ δὲ δεύ-
τερος, περὶ οὗ τάδε γράφεται, Μνήμων ἐπικληθεὶς, ἐκ θυγατρὸς
ἦν ἐκείνου. Δαρείου γὰρ καὶ Παρυσάτιδος παῖδες ἐγένοντο τέσ-
σαρες, πρεσβύτατος μὲν Ἀρτοξέρξης, μετ' ἐκείνον δὲ Κῦρος·
νεώτεροι δὲ τούτων Ὀστάνης καὶ Ὄζάθρης. Ὁ μὲν οὖν Κῦρος
ἀπὸ Κύρου τοῦ παλαιοῦ τοῦνομα ἔσχεν, ἐκείνῳ δ' ἀπὸ τοῦ
ἡλίου γενέσθαι φασί· Κῦρον γὰρ καλεῖν Πέρσας τὸν ἥλιον. Ὁ
δ' Ἀρτοξέρξης Ἀρσίκας πρότερον ἐκαλεῖτο· καί τοι Δεινὼν φησὶν,
ὅτι Ὀάρτης. Ἀλλὰ τὸν Κτησίαν, εἰ καὶ τᾶλλα μύθων ἀπιθάνων
καὶ παραφόρων ἐμβέβληκεν εἰς τὰ βιβλία παντοδαπὴν πυλαίαν
οὐκ εἰκός ἐστιν ἀγνοεῖν τοῦνομα τοῦ βασιλέως, παρ' ᾧ διέτριβε,
θεραπεύων αὐτὸν καὶ γυναῖκα καὶ μητέρα καὶ παῖδας.

Β. Ὁ μὲν οὖν Κῦρος ἔντονόν τι καὶ σφοδρὸν εὐθύς ἐκ
πρώτης ἡλικίας εἶχεν· ἄτερος δὲ πρῶτερος ἐδόκει περὶ πάντα,
καὶ ταῖς ὀρμαῖς φύσει μαλακώτερος εἶναι. Γυναῖκα δὲ καλὴν
καὶ ἀγαθὴν ἔλαβε μὲν, τῶν γονέων κελευόντων, ἐφύλαξε δὲ,
κωλυόντων. Τὸν γὰρ ἀδελφὸν αὐτῆς ἀποκτείνας ὁ βασιλεὺς
ἐβουλεύετο κακείνην ἀνελεῖν. Ὁ δ' Ἀρσίκας, τῆς μητρὸς ἱκέτης
γενόμενος, καὶ πολλὰ κατακλαύσας, μόλις ἔπεισε μὴτ' ἀποκτεῖ-
ναι, μὴτ' αὐτοῦ διασῆσαι τὴν ἄνθρωπον. Ἡ δὲ μήτηρ ὑπῆρχε
μᾶλλον τὸν Κῦρον φιλοῦσα, καὶ βουλομένη βασιλεύειν ἐκείνον.
Διὸ καὶ τοῦ πατρὸς νοσοῦντος ἤδη, μετὰ πρῆμπος ἀπὸ θαλάσσης
γενόμενος, παντάπασιν ἀνέβαινε εὐελπίς ὢν, ὥς κατειργασμέ-
νης ἐκείνης, διάδοχον αὐτὸν ἀποδειχθῆναι τῆς ἀρχῆς. Καὶ γὰρ

εἶχεν εὐπρεπῇ λόγον ἢ Παρυσάτις, ᾧ καὶ Ξέρξης ὁ παλαιὸς ἐχρήσατο, Δημαράτου διδάξαντος, ὥς Ἀρσίαν μὲν ιδιώτῃ, Κύρον δὲ βασιλεύοντι Δαρείῳ τεκεῖν. Οὐ μὴν ἔπεισεν, ἀλλ' ὁ πρεσβύτερος ἀπεδείχθη βασιλεὺς, Ἀρτοξέρξης μετονομασθεὶς. Κύρος δὲ Λυδίας σατράπης καὶ τῶν ἐπὶ θαλάσσης στρατηγός.

Γ. Ὀλίγῳ δ' ὕστερον, ἢ τελευτῆσαι Δαρεῖον, ἐξήλασεν εἰς Παταργάδας ὁ βασιλεὺς, ὅπως τελεσθεῖν τὴν βασιλικὴν τελετὴν ὑπὸ τῶν ἐν Πέρσαις ἱερέων. Ἔστι δὲ θεᾶς πολεμικῆς ἱερὸν, ἣν Ἀθηνᾶν τις εἰκάσειεν. Εἰς τοῦτο δεῖ τὸν τελούμενον παρελθόντα, τὴν μὲν ἰδίαν ἀποθέσθαι στολὴν, ἀναλαβεῖν δ' ἣν Κύρος ὁ παλαιὸς ἐφόρει, πρὶν ἢ βασιλεὺς γενέσθαι, καὶ σύκων παλάθης ἐμφαγόντα, τερμίνθου κατατραγεῖν, καὶ ποτήριον ἐκπιεῖν ὀξυγάλακτος. Εἰ δὲ πρὸς τούτοις ἕτερά ττα δρῶσιν, ἀδήλόν ἐστι ταῖς ἄλλοις. Ταῦτα δρᾶν Ἀρτοξέρξου μέλλοντος, ἀφίκετο Τισαφέρνης πρὸς αὐτόν, ἄγων ἕνα τῶν ἱερέων, ὅς ἐν παῖσι Κύρου τῆς νομιζομένης ἀγωγῆς ἐπιστάτης γενόμενος, καὶ διδάξας μαγεύειν αὐτόν, οὐδενὸς ἥττον ἐδόκει Περσῶν ἀνίστασθαι, μὴ ἀποδειχθέντος ἐκείνου βασιλέως. διὸ καὶ πίστιν ἔσχε κατηγορῶν Κύρου. Κατηγόρει δ', ὥς μέλλοντος ἐνεδρεῦειν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ ἐπειδὴν ἐκδύηται τὴν ἐσθῆτα ὁ βασιλεὺς, ἐπιτίθεσθαι καὶ διαφθεῖρειν αὐτόν. Οἱ μὲν ἐκ ταύτης τῆς διαβολῆς τὴν σύλληψιν γενέσθαι φασίν, οἱ δὲ καὶ παρελθεῖν τὸν Κύρον εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ προδοθῆναι κρυπτόμενον ὑπὸ τοῦ ἱερέως. Μέλλοντα δ' αὐτόν ἤδη ἀποθνήσκειν ἢ μήτηρ περισχοῦσα ταῖς ἀγκάλαις, καὶ τοῖς βοστρύχοις περιελίξασα, καὶ συλλαβοῦσα τὸν ἐκείνου τράχηλον πρὸς τὸν αὐτῆς, ὀδυρομένη πολλὰ καὶ ποτηνωμένη παρητήσατο, καὶ κατέπεμψεν αὐτῇς ἐπὶ θάλασσαν οὐκ ἀγαπῶντα τὴν ἀρχὴν ἐκείνην, οὐδὲ μεμνημένον τῆς διέσεως, ἀλλὰ τῆς συλλήψεως, καὶ δι' ὀργὴν σπαργῶντα μᾶλλον, ἢ πρότερον, ἐπὶ τὴν βασιλείαν.

Δ. Ἐνιοὶ δὲ φασίν, οὐκ ἀρκούντων, οἷς ἐλάμβανεν εἰς τὰ

καθ' ἡμέραν δεῖπνον, ἀποστῆναι βασιλέως· εὐήθη λέγοντες. Εἰ γὰρ ἄλλο μηδὲν, ἀλλ' ἡ μήτηρ ὑπῆρχε, χρῆσθαι καὶ λαμβάνειν, ὅσα βούλοιτο τῶν αὐτῆς παρέχοντα καὶ διδούσα. Μαρτυρεῖ δὲ τῷ πλούτῳ καὶ τῷ μισθοφορικῶν πολλαχόθι διὰ τῶν φίλων καὶ ξένων αὐτῷ παρατρεφόμενον, ὡς Ξενοφῶν εἴρηκεν. Ἀθρόους μὲν γὰρ οὐ συνῆγεν, ἔτι τὴν παρασκευὴν ἐπικρυπτόμενος, ἀλλ' ἀποχρῆσθαι δ' ἄλλους ἐπὶ πολλαῖς προφάσεσι ξενολογοῦντας εἶχε. Βασιλέως δ' ἦτε μήτηρ παροῦσα τὰς ὑποψίας ἀφῆρει, καὶ Κύρος αὐτῆς αἰεὶ θεραπευτικῶς ἔγραψε, τὰ μὲν αἰτούμενος παρ' αὐτοῦ, τὰ δὲ Τισαφέρνης ἀντικατηγορῶν, ὡς δὴ πρὸς ἐκείνον αὐτῷ ζήλου καὶ ἀγῶνος ὄντος. Ἦν δὲ τις καὶ μέλλησις ἐν τῇ φύσει τοῦ βασιλέως, ἐπιεικεία φαινομένη τῷ πολλοῖς. Ἐν ἀρχῇ δὲ καὶ πάντῳ ζήλου ἐδοξε τὴν Ἀρτοξέρξου τοῦ ὁμω-
νύμου πράξιται, ἡδῶν τε ἑαυτὸν παρέχων ἐντυγχάνεσθαι, καὶ περὶ τὸ τιμᾶν καὶ χαρίζεσθαι κατ' ἀξίαν ὑπερβάλλον. κολά-
σεως δὲ πάσης ἀφαιρῶν τὸ ἐφυβρίζον καὶ ἡδόμενον· ἐν δὲ τῷ δέ-
χεσθαι χάριτας, οὐχ ἥττον τοῖς διδούσιν, ἢ τοῖς λαμβάνουσιν,
ἐν τῷ διδόναι, φαινόμενος εὐχαρις καὶ φιλόανθρωπος. Οὐδὲν γὰρ ἦν οὕτω συμικρόν τι τῶν διδομένων, ὃ μὴ προσεδέξατο προ-
θύμως· ἀλλὰ καὶ ῥῶν μίαν ὑπερφυᾶ μεγέθει προσενέγκαντος
Ὡμίσου τινός αὐτῷ· « Νῆ τὸν Μίθραν (εἶπεν) οὗτος ὁ ἀνὴρ
» καὶ πόλιν ἂν ἐκ συμικρᾶς ταχὺ ποιήσεις μεγάλην πιστευθεῖς ».

Ε. Ἐπεὶ δ', ἄλλων ἄλλα προσφερόντων καθ' ὁδόν, αὐτουρ-
γὸς ἄνθρωπος οὐδὲν ἐπὶ καιροῦ φθάσας εὑρεῖν, τῷ ποταμῷ
προσέδραμε, καὶ ταῖν χεροῖν ὑπολαβὼν τοῦ ὕδατος προσήνεγ-
κεν, ἥσθεις ὁ Ἀρτοξέρξης φιάλην ἔπεμψεν αὐτῷ χρυσῆν καὶ
χιλίους δαρεικοὺς. Εὐκλείδῃ δὲ τῷ Λάκωνι, πολλὰ παρήρ-
σιαζομένῳ πρὸς αὐτὸν αὐθαδῶς, ἐκέλευσεν εἰπεῖν τὸν χιλιάρ-
χον, ὅτι « Σοὶ μὲν ἔξεστιν εἰπεῖν, ἃ βασιλεὺς βούλει· ἐμοὶ δὲ καὶ
» λέγειν καὶ ποιεῖν ». Ἐν δὲ θήρα τινὶ Τηριβάλλου δείξαντος

αὐτῷ τὸν κἀνδυν ἐσχισμένον, ἠρώτησεν, ὅ τι δεῖ ποιεῖν. Ἐκείνου δὲ εἰπόντος· « Ἄλλον αὐτὸς ἐνδύσαι, τοῦτον δ' ἐμοὶ δός »· οὕτως ἐποίησεν, εἰπὼν· « Δίδωμι μὲν, ὦ Τηριβάζε, σοὶ τοῦτον, φορεῖν »· δ' ἀπαγορεύω. Τοῦ δὲ Τηριβάζου μὴ φροντίσαντος (ἦν γὰρ οὐ πονηρὸς, ὑπόκουφος δὲ καὶ παράφορος), ἀλλὰ τὸν τε κἀνδυν εὐθὺς ἐκείνον ἐνδύντος, καὶ δέραια χρυσᾶ καὶ γυναικεῖα τῶν βασιλικῶν περιθεμένου, πάντες μὲν ἡγανάκτουν (οὐ γὰρ ἐξῆν), ὁ μέντοι βασιλεὺς κατεγέλασε, καὶ εἶπε· « Δίδωμί σοι καὶ » τὰ χρυσία φορεῖν, ὡς γυναικί, καὶ τὴν στολὴν, ὡς μαινο-
 » μένῳ »· Τραπεζῆς δὲ τῆς αὐτῆς μηδεὶος μετέχοντος, ἀλλ' ἢ μητρὸς βασιλέως, ἢ γαμετῆς γυναικὸς, καθεζομένων τῆς μὲν ὑπ' αὐτὸν, τῆς δὲ μητρὸς ὑπὲρ αὐτὸν, Ἀρτοξέρξης καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἐκάλει τράπεζαν, Ὀσάνην καὶ Ὀξάθρην, νεωτέρους ὄντας. Ἐν δὲ τοῖς μάλιστα κεχαρισμένην ὄψιν παρεῖχε τοῖς Πέρσαις ἢ τῆς γυναικὸς Στατεΐρας ἀρμάμαξά, γυμνῇ τῶν παρχπετασμάτων ἀεὶ προφερομένη, καὶ διδοῦσα ταῖς δημότισιν ἀσπάσασθαι αὐτήν, καὶ προσελθεῖν· ὅθεν ἡγαπᾶτο τοῖς πολλοῖς ἢ βασιλεία.

Ζ'. Τὸν μέντοι Κῦρον οἱ νεωτεριστὰ καὶ πολυπράγμονες, ὡς λαμπρὸν ἄνδρα τῇ ψυχῇ καὶ πολεμικὸν διαφερόντως καὶ φιλέ-
 τχιρον, ὥντο τὰ πράγματα ποθεῖν, καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἡγε-
 μονίας βασιλείως δεῖσθαι φρόνημα καὶ φιλοτιμίαν ἔχοντος. Οὐχ ἥττον οὖν τοῖς ἄνω πιστεύων ὁ Κῦρος, ἢ τοῖς περὶ αὐτὸν, ἐπ-
 εχειρεῖ τῷ πολέμῳ· καὶ Λακεδαιμονίοις ἔγραψε παρακαλῶν βοη-
 θεῖν, καὶ συνεκπέμπειν ἄνδρας, οἷς ἔφη δώσειν, ἂν μὲν πεζοὶ παρῶσιν, ἵππους, ἂν δὲ ἱππεῖς, συνωρίδας· ἐάν δ' ἀγροὺς ἔχωσι, κώμας, ἐάν δὲ κώμας, πόλεις· μισθοὺ δὲ τοῖς στρα-
 τευομένοις οὐκ ἀριθμὸν, ἀλλὰ μέτρον ἔσσεσθαι. Μεγαληγορῶν δὲ περὶ αὐτοῦ πολλὰ, καὶ καρδίαν ἔφη τοῦ ἀδελφοῦ φορεῖν βαρυτέραν, καὶ φιλοτοφεῖν μᾶλλον, καὶ μαγεύειν βέλτιον, οἶνον

δὲ πλείονα πίνειν καὶ φέρειν· ἐκεῖνον δ' ὑπὸ δειλίας καὶ μαλακίας ἐν μὲν τοῖς κυνηγεσίοις μηδ' ἐφ' ἵππου, ἐν δὲ τοῖς κινδύνοις μηδ' ἐπὶ τοῦ θρόνου καθῆσθαι. Λακεδαιμόνιοι μὲν οὖν σκυτάλην πρὸς Κλέαρχον ἀπέστειλαν, ὑπηρετεῖν Κύρῳ πάντα κελεύοντες. Ὁ δὲ Κύρος ἀνέβαινεν ἐπὶ βασιλέα, βαρβαρικὴν τε πολλὴν ἔχων δύναμιν, καὶ μισθοφόρους Ἕλληνας ὀλίγῳ τρισχιλίων καὶ μυρίων ἀποδέοντας, ἄλλας ἐπ' ἄλλαις ποιούμενος προφάσεις τῆς στρατείας. Οὐ μὲν ἔλαθέ γ' εἰς πολὺν χρόνον, ἀλλ' ἤκε βασιλεῖ Τισαφέρνῃς αὐτάγγελος· καὶ πολὺς θόρυβος εἶχε τὰ βασίλεια, τῆς τε Παρυσάτιδος τὴν πλείστην αἰτίαν τοῦ πολέμου φερομένης, καὶ τῶν φίλων αὐτῆς ἐν ὑποψίᾳ ὄντων καὶ διαβολαῖς. Μάλισα δ' ἤνία τὴν Παρυσάτιν ἢ Στάτειρα, τῷ πολέμῳ περιπαθοῦσα, καὶ βοῶσα· « Ποῦ νῦν αἱ πίσεις ἐκεῖναι; ποῦ δ' αἱ » δεήσεις, αἷς ἐξελομένη τὸν ἐπιβουλευσάντα τῷ ἀδελφῷ, πο-
 » λέμου καὶ κακῶν ἐμπέπληκας ἡμᾶς»; Ἐκ δὴ τούτων μισοῦσα τὴν Στάτειραν ἢ Παρυσάτις, καὶ φύσει βαρύθυμος οὔσα, καὶ καὶ βάρβαρος ἐν ὀργαῖς καὶ μνησικακίαις, ἐπεβούλευεν αὐτὴν ἀν-
 ελεῖν. Ἐπεὶ δὲ δεινῶν μὲν ἐν τῷ πολέμῳ συντελεσθῆναι τὴν ἐπ-
 βουλὴν εἴρηκε· Κτησίας δ' ὕστερον, ὃν οὐτ' ἀγνοεῖν τὸν χρόνον εἰκὸς ἐστὶ παρόντα ταῖς πράξεσιν, οὔτε ἐκὼν αἰτίαν εἶχεν ἐκ τοῦ χρόνου μεταστῆσαι τὸ ἔργον, ὡς ἐπράχθη διηγούμενος· οἷα πᾶσχει πολλάκις ὁ λόγος αὐτοῦ, πρὸς τὸ μυθῶδες καὶ δραμα-
 τικὸν ἐκτρεπόμενος τῆς ἀληθείας· τοῦτο μὲν, ἦν ἐκεῖνος ἀπέδωκε, χρόαν ἔξει.

Ζ. Κύρῳ δὲ προσιώντι φῆμαι καὶ λόγοι προσέπιπτον, ὡς οὐ μίχεσθαι βασιλέως εὐθὺς ἐγνωκότος, οὐδὲ συνδραμεῖν εἰς χεῖρας αὐτῷ σπεύδοντος, ἀλλ' ἐν Πέρσαις ὑπομένειν, ἄχρις ἂν αἱ δύ-
 νάμεις ἐκεῖ πανταχόθεν συνέλθωσι. Καὶ γὰρ τάφρον εὖρος ὀργυιῶν δέκα, καὶ βάθος ἴσον, ἐπὶ σταδίους διὰ τοῦ πεδίου τε-
 τρακοσίους ἐνέβαλε. Καὶ ταύτης τε περιείδε τὸν Κύρον ἐντός

παρελθόντα, καὶ Βαβυλῶνος αὐτῆς οὐ μακρὰν γενόμενον. Τηρί-
 βάζου δ', ὡς φασι, πρώτου τολμήσαντος εἰπεῖν, ὡς οὐ δεῖ
 φυγομαχεῖν, οὐδὲ Μηδίας ἐκσάντα καὶ Βαβυλῶνος ἅμα καὶ
 Σούσων, ἐνδύεσθαι τῇ Περσίδι, πολλαπλασίαν μὲν ἔχοντα δύ-
 ναμιν τῶν πολεμίων, μυρίους δὲ σατράπας καὶ στρατηγοὺς,
 Κύρου καὶ φρονεῖν καὶ μάχεσθαι βελτίονας, ὥρμησε διαγωνί-
 σασθαι τὴν ταχίστην. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐξαίρνης καταφανεῖς
 νενήκοντα μυριάσι στρατοῦ διακεκοσμημένου λαμπρῶς, τοὺς πολε-
 μίους, ἀτυντάκτους καὶ ἀνόπλους διὰ τὸ θαρρεῖν καὶ καταφρο-
 νεῖν ὁδοιποροῦντας, ἐξέπληξε καὶ συνετάραξεν, ὥστε σὺν θορύ-
 βῳ καὶ βοῇ πολλῇ μόλις εἰς τάξιν κατασταθῆναι τὸν Κύρον·
 ἔπειτα σιγῇ καὶ σχέδην ἐπάγων, θαῦμα τοῖς Ἕλλησι τῆς εὐ-
 ταξίας, παρεῖχε, κραυγὰς ἀτάκτους καὶ σκιρτήματα καὶ πολὺν
 τάραχον αὐτῶν καὶ διασπασμὸν ἐν πλήθει τοσούτῳ προσδεχο-
 μένοις. Εὖ δὲ καὶ κατὰ τοὺς Ἕλληνας ἔταξε τῶν δρεπανηφόρων
 τὰ ῥωμαλεώτατα πρὸ τῆς ἑαυτοῦ φύλαγος, ὥς, πρὶν ἐν χερσὶ
 ἐνέσθαι, διακόψοντα τὰς τάξεις βίᾳ τῆς εἰσελάσεως.

Η. Τὴν δὲ μάχην ἐκείνην πολλῶν μὲν ἀπηγγελκότων, Ξενο-
 φῶντος δὲ μονονουχὶ δεικνύοντος ὄψει, καὶ τοῖς πράγμασιν,
 ὡς οὐ γεγεννημένοις, ἀλλὰ γινομένοις, ἐρισάντος αἰεὶ τὸν ἀκροα-
 τὴν ἐν πάθει συγκινδυνεύοντα διὰ τὴν ἐνάργειαν οὐκ ἔστι νοῦν
 ἔχοντος ἐπεξηγεῖσθαι, πλὴν ὅσα τῶν ἀξίων λόγου παρῆλθεν
 εἰπεῖν ἐκείνον. Ὁ μὲν οὖν τόπος, ἐν ᾧ παρετάζαντο, Κούναξα
 καλεῖται, καὶ Βαβυλῶνος ἀπέχει σταδίους πεντακοσίους. Κύρον
 δὲ πρὸ τῆς μάχης Κλέαρχου παρακαλοῦντος ἐξόπισθεν τῶν
 Λακεδαιμονίων εἶναι, καὶ μὴ κινδυνεύειν αὐτὸν, εἰπεῖν φασί. « Τί
 » λέγεις, ὦ Κλέαρχε! σὺ κελεύεις με, τὸν βασιλείας ὀρεγό-
 » μενον, ἀνάξιον εἶναι βασιλείας »! Ἀμαρτόντος δὲ Κύρου μέγα
 πῶ δύναται προπετῶς εἰς μέσα τὰ δεινὰ καὶ μὴ φυλάσσεσθαι τὸν
 κίνδυνον, οὐχ ἥγιστον ἤμαρτεν, εἰ καὶ μὴ μᾶλλον, Κλέαρχος,

ἀντιτάξει κατὰ τὸν βασιλέα μὴ θελήσας τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ προσμίξας τῷ ποταμῷ τὸ δεξιόν, ὥς μὴ κυκλωθείη. Τὴν γὰρ ἀσφάλειαν ἐξ ἅπαντος διώκοντα, καὶ πλεῖστον λόγον ἔχοντα τοῦ μηδὲν παθεῖν, οἴκοι μένειν ἦν κράτιστον. Ὁ δὲ μυρίους σταδίους ἀπὸ θαλάσσης ἐν ὅπλοις ἀναβέβηκώς, μηδεὶς ἀναγκάζοντας, ἀλλ' ὅπως Κῦρον εἰς τὸν θρόνον καθίσῃ τὸν βασιλείον, εἴτα περισκοπῶν χώραν καὶ τάξιν, οὐκ ἀφ' ἧς σώσειε τὸν ἡγεμόνα καὶ μισθοδότην, ἀλλ' ἐν τίνι θέμενος ἐαυτὸν ἀσφαλῶς μαχεῖται [καὶ] καθ' ἡσυχίαν, ὅμοιος ἦν ὑπὸ δέους τῶν παρόντων ἐκβεβληκότης περὶ τῶν ὅλων λογισμούς, καὶ προῖεμένῳ τὴν τῆς στρατηγίας ὑπόθεσιν. Ὅτι γὰρ οὐδεὶς ἂν ὑπέμεινε τῶν τεταγμένων περὶ βασιλέα τοὺς Ἕλληνας ἐμπεσόντας, ὡσθέντων δ' ἐκείνων, καὶ βασιλέως φεύγοντος, ἢ πεσόντος, ὑπῆρχε Κύρῳ νικῶντι σώζεσθαι καὶ βασιλεύειν, ἐκ τῶν πεπραγμένων δῆλόν ἐστι. Διὸ τὴν Κλεάρχου μᾶλλον εὐλάβειαν, ἢ τὸ Κύρου θράσος, αἰτιατέον, ὥς τὰ πράγματα καὶ Κῦρον ἀπολέσασαν. Εἰ γὰρ αὐτὸς ἐσκόπει βασιλεὺς, ὅπου τάξας τοὺς Ἕλληνας ἀβλαβεστάτοις χρήσεται πολεμίῳ, οὐκ ἂν ἐξεῦρεν ἑτέραν, ἢ τὴν ἀπωτάτω χώραν ἐαυτοῦ καὶ τῶν περὶ ἐαυτόν· ἀφ' ἧς οὔτε νικηθεὶς αὐτὸς ἥσθετο, καὶ Κῦρος ἔφθη κατακοπεῖς, ἢ χρησάμενός τι τῇ Κλεάρχου νίκῃ. Καίτοι Κῦρος τὸ συμφέρον οὐκ ἠγνόησεν· ἀλλ' ἐκεῖ Κλέαρχον ἐκέλευε τάττεσθαι, κατὰ μέσον. Ὁ δ', αὐτῷ μέλλειν εἰπὼν, ὅπως ἔξει κάλλιστα, τὸ πᾶν διέσφειρεν.

Θ. Οἱ μὲν γὰρ Ἕλληνες, ὅσον ἐβούλοντο, τοὺς βαρβάρους ἐνίκων, καὶ διώκοντες ἐπὶ πλεῖστον προῆλθον. Κύρῳ δὲ γενναῖον ἵππον, ἄτομον δὲ καὶ ὑδριστὴν, ἐλαύνοντι, Πασάκαν καλούμενον, ὃς Κτησίης φησὶν, ἀντεξήλασεν ὁ Καδουσίων ἄρχων, Ἀρταγέρσης, μέγα βοῶν. « Ὡς τὸ κάλλιστον ἐν Πέρσαις ὄνομα » Κύρου κατασχύνων, ἀδικώτατε ἀνδρῶν καὶ ἀφρονέστατε, » κακὸς μὲν Ἕλληνας ἔρχη κακὴν ὁδὸν ἄγων ἐπὶ τὰ Περσῶν

» ἀγαθὰ· δεσπότην δὲ σεαυτοῦ καὶ ἀδελφὸν ἐλπίζων ἀναιρήσειν,
 » ὃς σοῦ μυριάκις μυρίους δούλους ἔχει κρείσσονας. Αὐτίκα
 » δὲ πειράσῃ· πρότερον γὰρ ἀπολεῖς ἐνταῦθα τὴν σεαυτοῦ
 » κεφαλὴν, ἢ θεάσασθαι τὸ βασιλέως πρόσωπον ». Ταῦτ'
 εἰπὼν, ἐξηκόντισεν ἐπ' αὐτόν. Ὁ δὲ θώραξ στερεῶς ἀντίσχε,
 καὶ οὐκ ἐτρώθη μὲν ὁ Κῦρος, ἐκραδάνθη δὲ, τῆς πληγῆς ἰσχυρᾶς
 προσπεσούσης. Ἀποστρέψαντος δὲ τὸν ἵππον τοῦ Ἀρταγέρσου,
 βαλὼν ὁ Κῦρος ἔτυχε, καὶ διήλασε παρὰ τὴν κλεῖδα διὰ τοῦ
 τραχήλου τὴν αἰχμὴν. Τὸν μὲν οὖν Ἀρταγέρσην ἀποθανεῖν ὑπὸ
 Κύρου αἰχμὴν ἅπαντες ὁμολογοῦσι· περὶ δὲ τῆς αὐτοῦ Κύρου
 τελευτῆς, ἐπεὶ Ἑανοφῶν ἀπλῶς καὶ συντόμως, ἅτε δὴ μὴ παρὼν
 αὐτός, εἶπεν, οὐδὲν ἴσως κωλύει, τὰ Δεῖνωνος ἰδέα, καὶ πάλιν
 τὰ Κτησίου διελθεῖν.

I. Φησὶν οὖν ὁ μὲν Δεῖνων, ὅτι, τοῦ Ἀρταγέρσου πεσόντος,
 εἰσελάσας βιαίως ὁ Κῦρος εἰς τοὺς προτεταγμένους τοῦ βασι-
 λέως, κατέτρωσεν αὐτοῦ τὸν ἵππον· ὁ δ' ἀπερρώη. Τηριβάζου
 δ' ἀναλαβόντος αὐτὸν ἐπ' ἄλλον ἵππον ταχὺ, καὶ εἰπόντος αὐτῷ·
 « ὦ βασιλεῦ, μέμνησθ' τῆς ἡμέρας ταύτης· οὐ γὰρ ἀξία λήθης
 » ἐστί », πάλιν ὁ Κῦρος ἐνσείσας τῷ ἵππῳ κατέβαλε τὸν Ἀρτο-
 ξέρξην. Πρὸς δὲ τὴν τρίτην ἐπέλασιν δυσανασχετήσας ὁ βασιλεὺς,
 καὶ εἰπὼν πρὸς τοὺς παρόντας, ὡς « Βέλτιόν ἐστί [μοι] μὴ ζῆν »,
 ἀντεξήλανε τῷ Κύρῳ, προπετῶς καὶ ἀπερισκέπτως εἰς ἐναντίαν
 βέλη φερομένῳ. Καὶ βάλλει μὲν αὐτὸς ἀκοντίῳ, βάλλουσι δ' οἱ
 περὶ αὐτόν. Πίπτει δ' ὁ Κῦρος, ὡς μὲν ἔνιοι λέγουσι, πληγῆς
 ὑπὸ τοῦ βασιλέως· ὡς δ' ἕτεροί τινες, Καρδὸς ἀνθρώπου πατά-
 ξαντος, ᾧ γέρας ἔδωκε τῆς πράξεως ταύτης ὁ βασιλεὺς, ἀλε-
 κτρυόνα χρυσοῦν ἐπὶ δόρατος αἰεὶ πρὸ τῆς τάξεως ἐν ταῖς στρα-
 τεαῖαις κομίζειν. Καὶ γὰρ αὐτοὺς τοὺς Κᾶρας ἀλεκτρυόνας οἱ
 Πέρσαι, διὰ τοὺς λόφους, οἷς κοσμοῦσι τὰ κράνη, προσηγό-
 ρευνον.

ΙΑ. Ἡ δὲ Κτησίῳ διήγησις, ὡς ἐπιτεμόντι πολλὰ συντόμως ἀπαγγεῖλαι, τοιαύτη τις ἐστί. Κῦρος, ἀποκτείνας Ἀρταγέρσην, ἤλαυνεν εἰς αὐτὸν βασιλέα τὸν ἵππον, καὶ αὐτὸς εἰς ἐκείνον, ἀμφοτέρωσι σιωπῇ. Φθάνει δὲ βαλὼν Ἀριαῖος, ὁ Κύρου φίλος, βασιλέα, καὶ οὐκ ἔτρωπε. Βασιλεὺς δ' ἄφεις τὸ δόρυ, Κύρου μὲν οὐκ ἔτυχε, Τιταφέρνην δὲ, πῖτ' ἄνδρα Κύρῳ καὶ γενναῖον, ἔβαλε καὶ κατέκτεινε. Κῦρος δ', ἐπ' αὐτὸν ἐξακοντίσας, διὰ τοῦ θώρακος ἔτρωσε τὸ σῆθος, ὅσον ἐνδύναι δύο δακτύλους τὸ ἀκόντιον, πεσεῖν δ' αὐτὸν ὑπὸ τῆς πληγῆς ἀπὸ τοῦ ἵππου. Φυγῆς δὲ καὶ τραχῆς τῶν περὶ αὐτὸν γενομένης, ὁ μὲν ἀναστὰς μετ' ὀλίγων, ἐν οἷς καὶ Κτησίᾳ ἦν, λόφον τινὰ πλησίον καταλαβὼν ἡσύχαζε· Κῦρον δὲ τοῖς πολεμίοις ἐνειλούμενον ὁ ἵππος ἐξέφερεν ὑπὸ θυμοῦ μακρὰν, ἥδη σκότους ὄντος, ἀγνοούμενον ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ ζητούμενον ὑπὸ τῶν φίλων. Ἐπαιρόμενος δὲ τῇ νίκῃ, καὶ μεστὸς ὢν ὀρμῆς καὶ θράσους, διεξήλαυνε βοῶν· « Ἐξίστασθε, πενιχροί ». Τοῦτο δὲ Περσιστὶ πολλάκις αὐτοῦ βοῶντος, οἱ μὲν ἐξίσταντο προσκυνοῦντες· ἀποπίπτει δὲ τῆς κεφαλῆς ἡ τιὰρα τοῦ Κύρου, καὶ παρατρέχων νεανίας Πέρσης, ὄνομα Μιθριδάτης, ἀκοντίῳ βάλλει τὸν κρόταρον αὐτοῦ παρὰ τὸν ὀφθαλμὸν, ἀγνοῶν, ὅτις εἴη. Παλὺ δ' αἷμα τοῦ τραύματος ἐκβαλόντος, ἰλιγγιάσας καὶ καρῶθεις ὁ Κῦρος ἔπεσε. Καὶ ὁ μὲν ἵππος ὑπεκρυγὼν ἐπλάζετο· τὸν δ' ἐφίππειον πῖλον ἀποβύοντα λαμβάνει τοῦ τὸν Κῦρον βαλόντος ἀκόλουθος, αἵματος περίπλεω. Τὸν δὲ Κῦρον, ἐκ τῆς πληγῆς ἀναφέροντα χαλεπῶς καὶ μόλις, εὐνοῦχοί τινες παρόντες ὀλίγοι ἐπεχείρουν ἐπ' ἄλλον ἵππον ἀναθέσθαι καὶ σώζειν. Ἀδυνατῶς δ' ἔχοντα, καὶ δι' αὐτοῦ προθυμούμενον βαδίζειν, ὑπολαβόντες ἦγον, τῷ μὲν σώματι καρηβαροῦντα καὶ σφαλλόμενον, οἴόμενον δὲ νικᾶν, ἀκούοντα τῶν φευγόντων ἀνακκαλουμένων Κῦρον βασιλέα, καὶ φεῖδεσθαι δεομένων. Ἐν δὲ τούτῳ Κύνειοί τινες ἄνθρωποι κακόβιοι καὶ ἄπο·

ροι, καὶ ταπεινῶν ὑπουργημάτων ἕνεκα τῇ τοῦ βασιλέως στρατιᾷ παρακολουθοῦντες, ἔτυχον ἀναμιχθέντες ὡς φίλοι τοῖς περὶ τὸν Κῦρον. Ὡς δὲ μόλις συνεῖδον τὰ περιθωρακίδια φοινικᾶ, λευκοῖς χρωμένων τῶν βασιλικῶν ἀπάντων, ἔγνωσαν πολεμίους ὄντας. Βίς οὖν ἐκείνων ἐτόλμησεν ἀγνοῶν ἐξόπισθεν βολεῖν τὸν Κῦρον ἀκοντίῳ. Τῆς δὲ περὶ τὴν ἰγνύαν φλεβὸς ἀναρράγεισθης, πεσὼν ὁ Κῦρος, ἅμα παῖει πρὸς τινι λίθῳ τὸν τετρωμένον κρόταφον, καὶ ἀποθνήσκει. Τοιοῦτος μὲν ὁ Κτησίῳ λόγος, ὃ, καθάπερ ἀμβλεῖ ξιφιδίῳ, μόλις ἀναρῶν τὸν ἀνθρώπον ἀνῆρκεν.

ΙΒ. Ἦδη δ' αὐτοῦ τεθνηκότος, Ἀρτασύρας, ὁ βασιλέως ὀφθαλμὸς, ἔτυχεν ἵππῳ πηρεζελαύνων. Γνωρίσας οὖν τοὺς εὐνούχους ὀλοφυρομένους, ἠρώτησε τὸν πιστότατον αὐτῶν « Τίνα » τοῦτον, ὃ Παρίσκα, κλαίεις παρακαθήμενος » ; ὁ δ' εἶπεν « Οὐχ ὀρᾷ, ὃ Ἀρτασύρα, Κῦρον τεθνηκότα » ; Θαυμάσας οὖν ὁ Ἀρτασύρας, τῷ μὲν εὐνούχῳ θαρρεῖν παρεκελεύσατο καὶ φυλάττειν τὸν νεκρόν· αὐτὸς δὲ συντείνας πρὸς τὸν Ἀρτοξέρξην, ἀπεγνωκότα μὲν ἤδη τὰ πράγματα, κακῶς δὲ καὶ τὸ σῶμα διακείμενον ὑπὸ τε δίψης καὶ τοῦ τραύματος, χαίρων φράζει, ὡς αὐτὸς ἴδοι τεθνηκότα Κῦρον. Ὁ δὲ πρῶτον μὲν εὐθὺς ὥρμησεν αὐτὸν ἰέναι, καὶ τὸν Ἀρτασύραν ἄγειν ἐκέλευσεν ἐπὶ τὸν τόπον. Ἐπεὶ δὲ πλὺς ἦν λόγος τῶν Ἑλλήνων καὶ φίλος, ὡς διωκόντων, καὶ πάντα νικῶντων καὶ κρατούντων, ἔδοξε πλείονας πέμψαι τοὺς κατοικομένους καὶ τριάκοντα, λαμπάδας ἔχοντες, ἐπέμφθησαν. Αὐτῷ δὲ, μικρὸν ἀπολείποντι τοῦ τεθνήκει διὰ τὸ διψῆν, Σατιβαρζάνης ὁ εὐνούχος, περιθέων ἐζήται ποτόν. Οὐ γὰρ εἶχε τὸ χωρίον ὕδωρ, καὶ οὐδ' ἦν ἐγγὺς τὸ στρατόπεδον. Μόλις οὖν ἐπιτυχάνει τῶν Καυνίων ἐκείνων τῶν κακοβίων ἐνός, ἐν ἀσπίφ φαύλῳ διεφθαρμένον ὕδωρ καὶ πονηρὸν ἔχοντος, ὅσον ὀκτὼ κοτύλας ; καὶ λαβὼν τοῦτο, καὶ καμίσας τῷ βασιλεῖ δίδωσιν. Ἐκπιόντα δ' ἅπαν ἠρώτησεν, εἰ μὴ

πάνυ δυσχεραίνει τὸ ποτόν. Ὁ δ' ὤμοσε τοὺς θεοὺς, μήτ' οἶνον ἡδέως οὕτως πώποτε πεπωκέναι, μήτε ὕδωρ τὸ κουφότατον καὶ καθαρώτατον. « Ὡστε (ἔφη) τὸν δόντα σοι τοῦτο ἄνθρωπον, » ἂν ἐγὼ μὴ δυνηθῶ ζήτας ἀμείψασθαι, τοὺς θεοὺς εὐχομαι » ποιῆσαι μακάριον καὶ πλούσιον ».

ΙΓ. Ἐν δὲ τούτῳ προσήλυνον οἱ τριάκοντα λαμπροὶ καὶ περιχαρεῖς, ἀναγγέλλοντες αὐτῷ τὴν ἀνέλπιστον εὐτυχίαν. Ἡδὴ δὲ καὶ πλήθει τῶν συντρεχόντων πάλιν πρὸς αὐτὸν καὶ συνισταμένων ἐθάρρει, καὶ κατέβαινε ἀπὸ τοῦ λόφου φωτὶ πολλῷ περιλαμπόμενος. Ὡς δ' ἐπέστη τῷ νεκρῷ, καὶ κατὰ δὴ τινα νόμον Περσῶν ἡ δεξιὰ χεὶρ ἀπεκόπη καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος, ἐκέλευσε τὴν κεφαλὴν αὐτῷ κομισθῆναι· καὶ τῆς κόμης δραξάμενος οὔσης βαθείας καὶ λασίας, ἐπεδείκνυε τοῖς ἀμφιδοξοῦσιν ἔτι καὶ φεύγουσιν. Οἱ δ' ἐθαύμαζον καὶ προσεκύνουν ὥστε ταχὺ μυριάδας ἐπτὰ περὶ αὐτὸν γενέσθαι, καὶ συνεισέλασαι πάλιν εἰς τὸ στρατόπεδον. Ἐξεληλάκει δ', ὡς ὁ Κτησίας φησὶν, ἐπὶ τὴν μάχην τεσσαράκοντα μυριάσιν. Οἱ δὲ περὶ Δείωνα καὶ Ξενοφῶντα πολὺ πλείονας γενέσθαι λέγουσι τὰς μεμαχημένους. Ἀριθμὸν δὲ νεκρῶν ὁ Κτησίας ἐνακισχιλίους ἀνενεχθῆναι φησὶ πρὸς τὸν Ἀρτοξέρξην, αὐτῷ δὲ δισμυρίων οὐκ ἐλάττους φανῆναι τοὺς κειμένους. Ταῦτα μὲν οὖν ἔχει διαμυρισθήτησιν· ἐκεῖνο δὲ τοῦ Κτησίου λαμπρὸν ἤδη ψεῦσμα, τὸ πεμφοθῆναι φάναι πρὸς τοὺς Ἕλληνας αὐτὸν μετὰ Φαλίνου τοῦ Ζακύνθιου, καὶ τινων ἄλλων. Ὁ γὰρ Ξενοφῶν ἡπίστατο συνδιατρίβοντα βασιλεῖ Κτησίαν. Μέμνηται γὰρ αὐτοῦ, καὶ τοῖς βιβλίοις τούτοις ἐντετυχηκῶς δῆλός ἐστιν. Οὐκ ἂν οὖν ἐλθόντα, καὶ λόγων τοσούτων ἐρμηνέα γενόμενον, παρῆκεν ἀνώνυμον, Φαλῖνον δὲ τὸν Ζακύνθιον, ὠνόμαζεν. Ἀλλὰ δαιμονίως ὁ Κτησίας, ὡς ἔοικε, φιλότιμος ὢν, καὶ οὐχ ἥττον φιλολάκων καὶ φιλοκλέαρχος, αἰεὶ τινὰς ἐν τῇ διηγῇσει χώρος ἑαυτῷ δίδωσιν,

ἐν αἷς γινόμενος πολλὰ καὶ καλὰ μιμνήσκεται Κλεάρχου καὶ τῆς Λακεδαιμόνος.

ΙΑ. Μετὰ δὲ τὴν μάχην δῶρα κάλλιστα μὲν ἐξέπεμψε καὶ μέγιστα τῷ Ἀρταγέρσου παιδί, τοῦ πεσόντος ὑπὸ Κύρου· καλῶς δὲ καὶ Κτησίαν καὶ τοὺς ἄλλους ἐτίμησε. Τὸν δὲ Καύνιον ἐκεῖνον ἐξανευρὼν, ὃς ἐπέδωκε τὸ ἀσκίον, ἐξ ἀδόξου καὶ πένητος ἔντιμον καὶ πλούσιον ἐποίησεν. Ἦν δὲ τις ἐμμέλεια καὶ περὶ τὰς τῶν ἐξαμαρτόντων δικαιοώσεως. Ἀρβάκην μὲν γάρ τινα Μῆδον, ἐν τῇ μάχῃ πρὸς Κύρον φεύγοντα, καὶ πάλιν, ἐκεῖνου πεσόντος, μεταστάντα, δειλίαν καὶ μαλακίαν καταγνοῦς, οὐ προδοσίαν, οὐδὲ κακόνοιαν, ἐκέλευσε γυμνὴν ἀναλαβόντα πόρνην περιβάδην ἐπὶ τοῦ τραχήλου δι' ἡμέρας ὅλης ἐν ἀγορᾷ περιφέρειν. Ἐτέρου δὲ πρὸς τῷ μεταστῆναι ψευσαμένου καταβαλεῖν δύο τῶν πολεμίων, προσέταξε διαπεῖραι τρισὶ βελόναις τὴν γλῶτταν. Οἰόμενος δὲ καὶ βουλόμενος δοκεῖν καὶ λέγειν πάντας ἀνθρώπους, ὡς αὐτὸς ἀπεκτόνοι Κύρον, Μιθριδάτη, τῷ βαλόντι πρώτῳ Κύρον, ἐξέπεμψε δῶρα, καὶ λέγειν ἐκέλευσε τοὺς διδόντας, ὡς « Τούτοις σε τιμᾷ ὁ βασιλεὺς, ὅτι τὸν ἐφίππειον ». Τοῦ δὲ Καρὸς, ὑφ' οὗ τὴν ἰγνύαν πληγείς ὁ Κύρος ἔπεσε, καὶ αὐτοῦ δωρεὰν αἰτοῦντος, ἐκέλευσεν εἰπεῖν τοὺς διδόντας, ὅτι « Σοὶ ταῦτα δίδωσι » βασιλεὺς εὐαγγελίων δευτερεῖα. Πρῶτος γὰρ Ἀρταςύρας, » μετ' ἐκεῖνον δὲ σὺ τὴν Κύρου τελευτὴν ἀπήγγειλας ». Ὁ μὲν οὖν Μιθριδάτης ἀπῆλθε σιωπῇ λυπούμενος· τὸν δ' ἄθλιον Κᾶρα κοινόν τι πάθος ἐξ ἀβελτερίας κατέσχε. Διαφθαρεῖς γὰρ ὑπὸ τῶν παρόντων, ὡς ἔοικεν, ἀγαθῶν, καὶ ἀναπεισθεῖς εὐθὺς ἀντιποιεῖσθαι τῶν ὑπὲρ αὐτὸν, οὐκ ἤξιον τὰ δοθέντα μισθὸν εὐαγγελίων ἔχειν, ἀλλ' ἠγανάκτει μαρτυρούμενος καὶ βοῶν, ὅτι Κύρον οὐδεὶς ἕτερος, ἀλλ' αὐτὸς, ἀπεκτόνοι, καὶ τὴν δόξαν οὐ δικαίως ἀποστεροῖτο. Ταῦτα δ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, σφόδρα

παρωζύνθη, καὶ τὴν κεφαλὴν ἐκέλευσεν ἀποτεμεῖν τοῦ ἀνθρώπου. Παρουῖσα δ' ἡ μήτηρ· « Μὴ σὺ γ' (εἶπεν) οὕτω τὸν Κᾶρα » τοῦτον, ὃ βασιλεῦ, τὸν ὀλεθρον ἀπαλλάξεις, ἀλλὰ παρ' ἐμοῦ » τὸν ἄξιον ἀπολήψεται μισθόν, ὃν τολμᾷ λέγειν ». Ἐπιτρέψαντος δὲ τοῦ βασιλέως, ἐκέλευσε τοὺς ἐπὶ τῶν τιμωριῶν ἡ Παρυσάτις λαβόντας τὸν ἄνθρωπον, ἐφ' ἡμέρας δέκα στρεβλοῦν, εἴτα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύξαντας, εἰς τὰ ὅτι θερμὸν ἐντήκειν χαλκόν, ἕως ἀποθάνοι.

ΙΕ. Κακῶς δ' ἀπώλετο καὶ Μιθριδάτης μετ' ὀλίγον χρόνον ἐκ τῆς αὐτοῦ ἀβελτερίας. Κληθεὶς γὰρ ἐπὶ δεῖπνον, ἔνθα καὶ βασιλέως καὶ τῆς μητρὸς εὐνοῦχοι παρῆσαν, ἦκεν ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ κεκοσμημένος, οἷς ἔλαβε παρὰ βασιλέως. Ἐπεὶ δ' εἰς τὸ πίνειν ἀφίκοντο, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ μέγιστος δυνάμενος τῶν Παρυσάτιδος εὐνούχων· « Ὡς καλὴν μὲν ἐσθῆτά σοι ταύτην, » Μιθριδάτα, ὁ βασιλεὺς δέδωκε, καλὰ δὲ στρεπτά καὶ ψέλλιχ'· πολλοῦ δ' ἄξιος ὁ ἀκινάκης! Ἡ μακάριόν σε καὶ περίε- » βλέπτον ἅπασι πεποιήκεν »! Ἢδὴ δὲ μεθύων ὁ Μιθριδάτης· « Τί δὲ ταῦτ' ἐστίν (εἶπεν), ὃ Σπαρραμίξη; μεζόνων γὰρ ἐγὼ » καὶ καλλιόνων βασιλεῖ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἄξιον ἐμχυτὸν » παρέσχον ». Καὶ ὁ Σπαρραμίξης ἐπιμειδιχσας· « Φθόνος μὲν » οὐδεὶς, ὃ Μιθριδάτα (εἶπεν)· ἐπεὶ δὲ φασιν Ἕλληνες, οἶνον » καὶ ἀλήθειαν εἶναι, τί λαμπρὸν, ὃ τὴν, ἢ μέγα, πῖλον εὑρεῖν » ἵππου περιρρύεντα, καὶ τοῦτον ἀνενεγκεῖν »; Ταῦτα δ' οὐκ ἄγνοων τὸ ἀληθὲς ἔλεγεν, ἀλλὰ βουλόμενος ἐκκαλύψαι πρὸς τοὺς παρόντας, ὑπεκίνει τὴν κουφότητα τοῦ ἀνθρώπου, λάλου καὶ ἀκρατοῦς γεγονότος διὰ τὸν οἶνον. Εἶπεν οὖν μὴ κατασχών· « Ἰμεῖς μὲν, ὅτι βούλεσθε, πῖλους λέγετε καὶ φλυάρους· » ἐγὼ δ' ὑμῖν λέγω διαρρήθην, ὑπὸ ταύτης ἀνηρῆσθαι Κῦρον » τῆς χειρός. Οὐ γάρ, ὡς Ἀρταγέρσης, ἠκόντισα κενὸν καὶ » μάταιον, ἀλλὰ τοῦ μὲν ὀφθαλμοῦ μικρὸν ἤμαρτον, τοῦ δὲ

» κροτάφου τυχὼν καὶ διελάσας, κατέβαλον τὸν ἄνδρα· καὶ
 » τέθνηκεν ὑπ' ἐκείνου τοῦ τραύματος ». Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τὸ
 τέλος ἤδη τοῦ Μιθριδάτου καὶ τὴν κακοδαιμονίαν ὁρῶντες, εἰς
 τὴν γῆν ἔκυψαν· ὁ δ' ἐσιῶν αὐτούς· « Ὡ τὰν (ἔφη) Μιθριδάτα,
 » πίνωμεν ἐν τῷ παρόντι καὶ ἐσθίωμεν, τὸν βασιλέως δαί-
 » μονα προσκυνοῦντες, λόγους δὲ μείζους, ἢ καθ' ἡμᾶς, ἐάσω-
 « μεν ».

ΙΓ. Ἐκ τούτου τῇ μὲν Παρυσάτιδι φράζει τὸν λόγον ὁ
 εὐνοῦχος, ἐκείνη δὲ τῷ βασιλεῖ· βασιλεὺς δ' ἡγανάκτη-
 σεν, ὥσπερ ἐλεγχόμενος καὶ τὸ κάλλιστον καὶ ἡδιστον ἀπολ-
 λύων τῆς νίκης. Ἐβούλετο γὰρ βαρβάρους ἅπαντας πεπει-
 σθαι καὶ Ἕλληνας, ὥς ἐν ταῖς ἐξελάσσει καὶ συμπλοκαῖς
 δοὺς καὶ λαβὼν πληγὴν, ἐτρώθη μὲν αὐτός, ἔκτεινε δ' ἐκεί-
 νον. Ἐκέλευσεν οὖν τὸν Μιθριδάτην ἀποθανεῖν σκαφευθέντα.
 Τὸ δὲ σκαφευθῆναι τοιοῦτόν ἐστι· σκάφας δύο, πεποιημένας
 ἐφαρμόζειν ἀλλήλαις, λαβόντες, εἰς τὴν ἐτέραν κατακλίνουσι τὸν
 κολαζόμενον ὑπτιον· εἶτα τὴν ἐτέραν ἐπάγοντες καὶ συναρμό-
 ζοντες, ὥστε τὴν κεφαλὴν καὶ τὰς χεῖρας ἔξω καὶ τοὺς πόδας
 ἀπολαμβάνεσθαι, τὸ δ' ἄλλο σῶμα πᾶν ἀποκεκρύφθαι, διδόναι
 ἐσθίειν τῷ ἀνθρώπῳ· Κἂν μὴ θέλῃ, προσδιδάσκονται, κεντοῦντες
 τὰ ὄμματα· φαγόντι δὲ, πιεῖν μέλι καὶ γάλα συγκεκραμένον
 ἐγγέουσιν εἰς τὸ στήμα, καὶ κατὰ τοῦ προσώπου καταχέουσιν.
 Εἶτα πρὸς τὸν ἥλιον αἰεὶ στρέφουσιν ἐναντίᾳ τὰ ὄμματα, καὶ
 μυῖδων προσκαθημένων πλήθους πᾶν ἀποκρύπτεται τὸ πρόσωπον.
 Ἐντὸς δὲ ποιῶντος, ὅσα ποιεῖν ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐσθίοντας ἀνθρώ-
 πους καὶ πίνοντας, εὐλαὶ καὶ σκώληκες ὑπὸ φορᾶς καὶ σηπε-
 δόνος ἐκ τοῦ περιττώματος ἀναΐξουσιν, ὑφ' ὧν ἀναλίσκεται τὸ
 σῶμα διαδυομένων εἰς τὰ ἐντός. Ὅταν γὰρ ἤδη φανερὸς ᾗ τεθ-
 νηκῶς ὁ ἄνθρωπος, ἀφαιρεθείσης τῆς ἐπάνω σκάφης, ὁρῶσι
 τὴν μὲν σάρκα καταδηδεσμένην, περὶ δὲ τὰ σπλάγχνα τοιούτων

θηρίων ἐσμούς ἐσθιόντων καὶ προσπεφυκότων. Οὕτως ὁ Μιθριδάτης ἐπτακκίδεκα ἡμέρας φθειρόμενος μόλις ἀπέθανε.

ΙΖ. Λοιπὸς δ' ἦν τῇ Παρυσάτιδι σκοπὸς, ὁ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμὼν καὶ τὴν χεῖρα τοῦ Κύρου Μισαβάτης, βασιλέως εὐνούχου. Ὡς οὖν αὐτὸς οὐδεμίαν καθ' ἑαυτοῦ λαβὴν παρ-
εδίδου, τοιοῦτον ἐπιβουλῆς τρόπον ἡ Παρυσάτις συνέθηκεν. Ἦν
τά τ' ἄλλα θυμόσοφος γυνὴ καὶ δεινὴ κυβεύειν διὸ καὶ βασιλεῖ
πρὸ τοῦ πολέμου πολλάκις συνεκύβευε· μετὰ δὲ τὸν πόλεμον
διαλυθεῖσα πρὸς αὐτὸν, οὐκ ἔφευγε τὰς φιλοφροσύνας, ἀλλὰ
καὶ συνέπαιζε, καὶ τῶν ἐρωτικῶν ἐκοινῶνει, συμπράττουσα καὶ
παροῦσα. Καὶ ὅπως μικρότατον αὐτοῦ τῇ Στατείρᾳ μετεδίδου
χρῆσθαι καὶ συνεῖναι, μισοῦσά τε μάλιστα πάντων ἐκείνην, καὶ
μέγιστον αὐτὴ βουλομένη δύνασθαι. Λαβοῦσα δὴ ποτε τὸν Ἀρτο-
ξέρξην ὠρμημένον ἀλγεῖν, σχολῆς οὔσης, προὔκαλεῖτο περὶ
χιλίων δαρεικῶν κυβεύσαι· καὶ κυβεύοντα περιεῖδε νικῆσαι, καὶ
τὸ χρυσίον ἀπέδωκε. Προσποιουμένη δ' ἀνιᾶσθαι καὶ φιλονει-
κεῖν, ἐκέλευσεν αὐτῇ ἐξ ἀρχῆς περὶ εὐνούχου διακυβεῦσαι
κάκεῖνος ὑπήκουσε. Ποιησάμενοι δὲ συνθήκας, πέντε μὲν ἐκάτε-
τερον ὑπεξελέσθαι τοὺς πιστοτάτους, ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν, ὃν ἂν
ὁ νικῶν ἔληται, δοῦναι τὸν ἡττώμενον ἐπὶ τούτοις ἐκύβευον.
Σφόδρα δὲ γενομένη πρὸς τῷ πράγματι, καὶ σπουδάζασα περὶ
τὴν παιδιάν, εὖ δὲ πῶς αὐτῇ καὶ τῶν κύβων πεσόντων, νικῆ-
σασα λαμβάνει τὸν Μασαβάτην. Οὐ γὰρ ἦν ἐν τοῖς ὑπεξηρη-
μένοις. Καὶ πρὶν ἐν ὑποψίᾳ βασιλέα γενέσθαι τοῦ πράγματος,
ἐγχειρίσασα τοῖς ἐπὶ τῶν τιμωριῶν, προσέταξεν ἐκδεῖραι ζῶντα·
καὶ τὸ μὲν σῶμα πλάγιον διὰ τριῶν σταυρῶν ἀναπῆξαι, τὸ δὲ
δέρμα χωρὶς διαπχτταλεῦσαι. Γενομένων δὲ τούτων, καὶ βασι-
λέως χαλῆπῳ φέροντος, καὶ παροξυνομένου πρὸς αὐτὴν, εἰρω-
νευομένη μετὰ γέλωτος, « Ὡς ἡδύς (ἔφασκεν) εἰς καὶ μακτίριος,
» εἰ χαλεπαίνεις διὰ γέροντα πονηρὸν εὐνούχον, ἐγὼ δὲ χιλίους

» ἐκκυβευθεῖσα δαρείκους σιωπῶ καὶ στέργω ». Βασιλεὺς μὲν οὖν ἐφ' οἷς ἐξηπατήθη μεταμελόμενος, ἡσυχίαν ἤγεν· ἡ δὲ Στατεῖρα καὶ πρὸς τᾶλλα φανερώς ἠγαντιοῦτο, καὶ τούτοις ἐδυσχέραινεν, ὡς ἄνδρας εὐνούχους καὶ πιστοὺς βασιλεῖ διὰ Κυρὸν ὁμῶς καὶ παρνόμως ἀπολλυούσης αὐτῆς.

ΙΗ. Ἐπεὶ δὲ Κλεάρχον καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγούς Τισαφέρνης ἐξηπάτησε καὶ παρεσπόνδησεν, ὄρκων γενομένων, καὶ συλλαβῶν ἀνέπεμψεν ἐν πέδαις δεδεμένους, δεηθῆναί φησιν αὐτοῦ τὸν Κλεάρχον ὁ Κτησίας, ὅπως κτενὸς εὐπορήσειε. Τυχόντα δὲ καὶ τημελήσαντα τὴν κεφαλὴν ἡσθῆναί τε τῇ χρεῖα, καὶ τὸν δακτύλιον αὐτῷ δοῦναι, σύμβολον φιλίας πρὸς τοὺς ἐν Λακεδαίμονι συγγενεῖς καὶ οἰκείους· εἶναι δὲ γλυφὴν ἐν τῇ σφραγίδι Καρυάτιδος ὀρχουμένας. Τὰ δὲ πεμπόμενα σιτία τῷ Κλεάρχῳ τοὺς συνδεδεμένους στρατιώτας ἀφαιρεῖσθαι καὶ καταναλίσκειν, ὀλίγα τῷ Κλεάρχῳ διδόντας ἀπ' αὐτῶν. Ἰάσασθαι δὲ καὶ τοῦτο φησὶν ὁ Κτησίας, πλείονα τῷ Κλεάρχῳ πέμπεσθαι διαπραξάμενος, ἰδίᾳ δ' ἕτερα τοῖς στρατιώταις δίδοσθαι· καὶ ταῦτα μὲν ὑπουργῆσαι καὶ παρασχεῖν, χάριτι καὶ γνώμῃ τῆς Παρυσάτιδος. Πεμπομένου δὲ καθ' ἡμέραν τῷ Κλεάρχῳ κωλῆνος ἐπὶ τοῖς σιτίοις, παρακαλεῖν αὐτὸν καὶ διδάσκειν, ὡς χρὴ μικρὸν εἰς τὸ κρέας ἐμβαλόντα μαχαίριον, ἀποκρύψαντα πέμψαι, καὶ μὴ περιδεῖν ἐπὶ τῇ βασιλέως ὁμότητι τὸ τέλος αὐτοῦ γενόμενον, αὐτὸν δὲ φοβούμενον μὴ ἐβελῆσαι. Βασιλέα δὲ τῇ μὲν μητρὶ, παραιτουμένη μὴ κτεῖναι τὸν Κλεάρχον, ὁμολογῆσαι καὶ ὁμῶσαι· πεισθέντα δ' αὖθις ὑπὸ τῆς Στατείδας, ἀποκτεῖναι πάντας, πλὴν Μένωνος. Ἐκ δὲ τούτου τὴν Παρυσάτιν ἐπιβουλευσαι τῇ Στατείδᾳ, καὶ συσκευάσασθαι τὴν φαρμακείαν κατ' αὐτῆς· οὐκ αἰκότα λέγων, ἀλλὰ πολλὴν ἀλογίαν ἔχοντα τῆς αἰτίας· εἰ δεινὸν ἔργον οὕτως ἔδρασε καὶ παρεκινδύνευσεν ἡ Παρυσάτις, διὰ Κλεάρχον ἀνελεῖν τολμήσαντα τὴν γνησίαν βασιλέως γυναῖκα,

καὶ τέκνων κοινωνὸν ἐπὶ βασιλείᾳ τρεφομένων. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐκ ἄδηλον ὡς ἐπιτραγωδεῖται τῇ Κλεάρχου μνήμῃ· καὶ γὰρ ἀναιρεθέντων φησὶ τῶν στρατηγῶν, τοὺς μὲν ἄλλους ὑπὸ κυνῶν σπαράττεσθαι καὶ ὀρνέων, τῷ δὲ Κλεάρχου νεκρῷ θύελλαν ἀνέμου, γῆς θίνα πολλὴν φέρουσαν, ἐπιχῶσαι καὶ ἐπικρύψαι τὸ σῶμα· φοινίκων δὲ τινων διασπαρέντων, ὀλίγῳ χρόνῳ θαυμαστὸν ἄλσος ἀναφῦναι καὶ κατασκιᾶσαι τὸν τόπον. ὥς καὶ βασιλεῖ σφόδρα μεταμέλειν, ὡς ἄνδρα θεοῖς φίλον ἀνηρηκότι, τὸν Κλεάρχον.

ΙΘ. Ἡ δ' οὖν Παρυσάτις, μίτους τε πρὸς τὴν Στάτειραν ἔξ ἀρχῆς ὑποκειμένου καὶ ζηλοτυπίας, ὤρῳσα τὴν μὲν αὐτῆς δύναμιν αἰδουμένου βασιλέως καὶ τιμῶντος οὔσαν, τὴν δ' ἐκείνης ἔρωτι καὶ πίστει βέβαιον καὶ ἰσχυρὰν, ἐπεβούλευσεν ὑπὲρ τῶν μεγίστων, ὡς ᾤετο, παραβαλλομένη. Θεράπαιναν εἶχε πιστὴν καὶ δυναμένην παρ' αὐτῇ μέγιστον, ὄνομα Γίγιν· ἣν ὁ μὲν Δείνων ὑπουργῆσαι τῇ φαρμακείᾳ φησὶ, συγγνώμην δὲ μόνον ἄκουσεν ὁ Κτησίας. Τὸν δὲ δόντα τὸ φάρμακον οὗτος μὲν ὀνομάζει Βελιτάρκην, ὁ δὲ Δείνων Μελάνταν. Ἐκ δὲ τῆς πρόσθεν ὑποψίας καὶ διαφορᾶς ἀρξάμεναι πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ φοιτᾶν καὶ συνδειπνεῖν ἀλλήλαις, ὅμως, τὸ δεδιέναι καὶ φυλάττεσθαι, τοῖς αὐτοῖς σιτίοις καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐχρῶντο. Γίνεται δὲ μικρὸν ἐν Πέρσαις ὀρνίθιον, ᾧ περιττώματος οὐδέν ἐστιν, ἀλλ' ὅλον διχάπλεων πιμελῆς τὰ ἐντός· ἧ καὶ νομίζουσιν ἀνέμῳ καὶ δρόσῳ τρέφεσθαι τὸ ζῶον· ὀνομάζεται δὲ Ρυντάκης. Τοῦτό φησιν ὁ Κτησίας μικρᾷ μαχαιρίδι κεχηρμένη τῷ φαρμάκῳ κατὰ θάτερα τὴν Παρυσάτιν διαιροῦσαν, ἐκμάζει τῷ ἑτέρῳ μέρει τὸ φάρμακον· καὶ τὸ μὲν ἄχραντον καὶ καθαρὸν εἰς τὸ σῶμα βαλοῦσαν αὐτὴν ἐσθίειν, δοῦναι δὲ τῇ Στατείρᾳ τὸ πεφαρμαγμένον· ὁ δὲ Δείνων οὐ τὴν Παρυσάτιν, ἀλλὰ τὸν Μελάνταν τέμνοντα τῷ μαχαιρίῳ τὰ φαρμασσόμενα τῶν κρεῶν τιθέναι κατὰ τὴν

Στάτειραν. Ἀποθνήσκουσα γοῦν ἡ γυνὴ μετὰ πόνων μεγάλων καὶ σπαρχμῶν, αὐτὴ τε συνησθάνετο τοῦ κακοῦ, καὶ βασιλεῦ παρέσχεν ὑποψίαν κατὰ τῆς μητρὸς, εἰδότει τὸ θηριῶδες αὐτῆς καὶ δυσμελίκτον. Ὅθεν εὐθὺς ἐπὶ τὴν ζήτησιν ὁρμήσας, τοὺς μὲν ὑπηρέτας καὶ τραπεζοκόμους τῆς μητρὸς συνέλαβε καὶ κατέστρέβλωσε· τὴν δὲ Γίγιν ἡ Παρυσάτις πολὺν χρόνον εἶχεν οἴκοι μεθ' αὐτῆς, καὶ, βασιλέως ἐξαίτιοντος, οὐκ ἔδωκεν· ἀλλ' ὕστερον, αὐτῆς δεηθείσης εἰς τὸν οἶκον ἀφελῆναι νυκτὸς, αἰσθόμενος καὶ λόχον ὑφεῖς συνήρπασε, καὶ κατέγνω θάνατον. Ἀποθνήσκουσι δ' οἱ φαρμακεῖς ἐν Πέρσαις κατὰ νόμον οὕτως· λίθος ἐστὶ πλατὺς, ἐφ' οὗ τὴν κεφαλὴν καταθέντες αὐτῶν, ἐτέρω λίθῳ παίουσι καὶ πιέζουσιν, ἄχρις οὗ συνθλάσῃσι τὸ πρόσωπον καὶ τὴν κεφαλὴν. Ἡ γοῦν Γίγις οὕτως ἀπέθανε. Τὴν δὲ Παρυσάτιν ὁ Ἀρτοξέρξης ἄλλο μὲν οὐδὲν οὐτ' εἶπε κακὸν, οὐτ' ἐποίησεν, εἰς δὲ Βαβυλῶνα βουλομένην ἐξέπεμψε, εἰπὼν, ἕως ἐκείνη περίεστιν, αὐτὸς οὐκ ὄψεσθαι Βαβυλῶνα. Τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν οἰκίαν οὕτως εἶχεν.

Κ. Ἐπεὶ δὲ τοὺς Κύρῳ συνανχθάντας Ἕλληνας σπουδάσας λαβεῖν ὁ βασιλεὺς οὐδὲν ἤττον, ἢ Κύρου περιγενέσθαι, καὶ τὴν βασιλείαν κατασχεῖν, οὐκ ἔλαβεν, ἀλλὰ Κύρον τὸν ἡγεμόνα, καὶ τοὺς αὐτῶν στρατηγοὺς ἀποβελόντες, ἐξ αὐτῶν μονονουχῶν τῶν βασιλείων ἐσώθησαν, ἐξελέγξαντες καὶ ἀποφήναντες τὰ Περσῶν καὶ βασιλέως πράγματα, χρυσὸν ὄντα πολὺν καὶ τρυφήν, καὶ γυναικας, τὰ δ' ἄλλα τύφον καὶ ἀλαζονείαν· πᾶσα μὲν ἡ Ἑλλὰς ἐξεθαύρησε καὶ κατεφρόνησε τῶν βαρβάρων. Λακεδαιμονίοις δὲ καὶ δεινὸν ἐφαίνετο, μὴ νῦν γε δουλείας ἐξελεσθαι τοὺς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντας Ἕλληνας, μηδὲ παῦσαι προπηλαχιζομένους ὑπ' αὐτῶν. Πρότερον δὲ διὰ Θίμβρωνος, εἶτα διὰ Δερκυλλίδου πολεμοῦντες, οὐδὲν δὲ πράττοντες ἀξιόλογον, Ἀγησιλάῳ τῷ βασιλεῖ τὸν πόλεμον ἐπέτρεψαν. Ὁ δὲ, περαιω-

θαῖς ναυσὶν εἰς Ἀσίαν, εὐθὺς ἦν ἐνεργὸς, καὶ δοῦσαν εἶχε μεγάλην, καὶ Τισαφέρνην παραταξάμενος ἐνίκησε, καὶ τὰς πόλεις ἀφίστη. Τούτων δὲ γενομένων, συμφρονήσας ὁ Ἀρτοξέρξης, ὃν τρόπον αὐτοῖς ἐστὶ πολεμητέον, ἔπεμψεν Ἑρμοκράτην τὸν Ῥόδιον εἰς τὴν Ἑλλάδα, χρυσίον πολὺ κομίζοντα, διδόναι καὶ διαφθεῖρειν τοὺς πλεῖστον ἐν ταῖς πόλεσι δυναμένους κελεύσας, καὶ πόλεμον Ἑλληνικὸν κινεῖν ἐπὶ τὴν Λακεδαιμόνα. Τοῦ δ' Ἑρμοκράτους ταῦτα πράττοντος, καὶ τῶν μεγίστων πόλεων συνισχυμένων, καὶ τῆς Πελοποννήσου διχταραττομένης, μετεπέμποντο τὸν Ἀγησίλαον ἐκ τῆς Ἀσίας οἱ ἄρχοντες. Ὅτε δὴ καὶ φασιν αὐτὸν ἀπιόντα, πρὸς τοὺς φίλους εἰπεῖν, ὥς τρισμυρίοις τοξόταις ἐξελαύνοιτο τῆς Ἀσίας ὑπὸ βασιλέως. Τὸ γὰρ Περσικὸν νόμισμα τοξότην ἐπίσημον εἶχεν.

ΚΑ. Ἐξέβηκε δὲ καὶ τῆς Θηλῆσσης Λακεδαιμονίους, Κόνωνι, τῷ Ἀθηναίῳ, μετὰ Φαρναβάζου στρατηγῷ χρησάμενος. Ὁ γὰρ Κόνων διέτριβε μὲν ἐν Κύπρῳ μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῦ ναυμαχίαν, οὐ τὴν ἀσφάλειαν ἀγαπῶν, ἀλλὰ τὴν τῶν πραγμάτων μεταβολήν, ὥσπερ ἐν πελάγει τροπὴν, περιμένων. Ὅρων δὲ καὶ τοὺς ἐαυτοῦ λογισμοὺς δυνάμεως, καὶ τὴν βασιλέως δύναμιν ἀνδρὸς ἔμφρονος δεομένην, ἔπεμψεν ἐπιστολὴν βασιλεῖ περὶ ᾧ διενεῖτο. Καὶ ταύτην ἐκέλευσε τὸν κομίζοντα μάλιστα μὲν ἀποδοῦναι διὰ Ζήνωνος τοῦ Κρητῆ, ἢ Πολυκρίτου τοῦ Μενδαίου (τούτων δ' ἦν ὁ μὲν Ζήνων ὀρχηστής, ὁ δὲ Πολύκριτος ἰατρός). ἂν δ' οὗτοι μὴ παρῶσι, διὰ Κτησίου, τοῦ ἰατροῦ. Λέγεται δ' ὁ Κτησίας τὴν ἐπιστολὴν λαβὼν παρεγγράψαι τοῖς ὑπὸ τοῦ Κόνωνος ἐπισκευαμένοις, ὅπως καὶ Κτησίαν ἀποστείλῃ πρὸς αὐτὸν, ὡς ὠφέλιμον ὄντα ταῖς ἐπὶ θαλάσῃ πράξεσιν. Ὁ δὲ Κτησίας αὐτὸν ὑπ' ἐαυτοῦ βασιλέα φησὶ προσθεῖναι τὴν λειτουργίαν αὐτῷ ταύτην. Ἄλλ' ἐπεὶ κρατήσας τῇ περὶ Κνίδον ναυμαχίᾳ διὰ Φαρναβάζου καὶ Κόνωνος, ἀφείλετο

τὴν κατὰ θάλατταν ἀρχὴν Λακεδαιμονίους, ἐπέστρεψε πᾶσαν ὁμοῦ τὴν Ἑλλάδα πρὸς αὐτὸν, ὥστε καὶ τὴν περιβόητον εἰρήνην βραβεῦσαι τοῖς Ἕλλησι, τὴν ἐπ' Ἀνταλκίδου προταγορευομένην. Ὁ δ' Ἀνταλκίδης Σπαρτιάτης ἦν, Λέοντος υἱός, καὶ σπουδᾶσας βασιλεῖ, διεπράξατο τὰς ἐν Ἀσίᾳ πόλεις Ἑλληνίδας ἀπάσας, καὶ νήτους, ὅσαι προσκυροῦσιν Ἀσίᾳ, παρεῖναι Λακεδαιμονίους αὐτῷ κεκτῆσθαι φόρων ὑποτελεῖς, εἰρήνης γενομένης τοῖς Ἕλλησιν· εἰ δὲ τὴν τῆς Ἑλλάδος ὕβριν καὶ προδοσίαν εἰρήνην καλεῖν, ἧς πόλεμος οὐδεὶς ἀκλεέστερον ἤνεγκε τέλος τοῖς κρατηθεῖσι.

ΚΒ. Διὸ καὶ τοὺς ἄλλους Σπαρτιάτας αἰεὶ βδελυττόμενος ὁ Ἀρτοξέρξης, καὶ νομίζων, ὥς φησι Δεῖνων, ἀνθρώπων ἀπάντων ἀναιδεστάτους εἶναι, τὸν Ἀνταλκίδαν ὑπερηγάπησεν εἰς Πέρτας ἀναβάντα. Καί ποτε λαβὼν ἓνα τῶν ἀνθινῶν σφάνων, καὶ βάψας εἰς μύρον τὸ πολυτελέστατον, ἀπὸ δειπνου ἔπεμψε τῷ Ἀνταλκίδᾳ· καὶ πάντες ἐθαύμασαν τὴν φιλοφροσύνην. Ἦν δ' ὥς ἔοικεν, οὗτος ἐπιτήδειος ἐντροφηθῆναι καὶ τοιοῦτον λαβεῖν στέφανον, ἐξορχησάμενος ἐν Πέρσαις τὸν Λεωνίδα καὶ τὸν Καλλικρατίδαν. Ὁ μὲν γὰρ Ἀγησίλαος, ὥς ἔοικε, πρὸς τὸν εἰπόντα. «Φεῦ τῆς Ἑλλάδος, ὅπου μηδίζουσιν ἡμῖν οἱ Ἀάκωνες» — Οὐ μᾶλλον (εἶπεν) οἱ Μῆδοι λακωνίζουσι». Τοῦ δὲ ῥήματος ἡ κομψότης τὴν τοῦ πράγματος αἰσχύνην οὐκ ἀφεῖλεν, ἀλλὰ τὴν μὲν ἡγεμονίαν ἀπώλεσαν, ἐν Λεύκτροις ἀγωνισάμενοι κακῶς· ἡ δὲ δόξα τῆς Σπάρτης προαπώλετο ταῖς ὁμολογίαις ἐκείναις. Ἄχρι μὲν οὖν ἐπρώτευεν ἡ Σπάρτη, ξένον ἐποιεῖτο καὶ φίλον ὠνόμαζεν ἑαυτοῦ τὸν Ἀνταλκίδαν. Ἐπεὶ δ' ἡττήθησαν ἐν Λεύκτροις, ταπεινὰ πράττοντες, ἐδέοντο μὲν χρημάτων, καὶ τὸν Ἀγησίλαον εἰς Αἴγυπτον ἐξέπεμψαν· ὁ δ' Ἀνταλκίδης ἀνέβη πρὸς τὸν Ἀρτοξέρξην, παρακαλῶν ἐπαρκέσαι τοῖς Λακεδαιμονίοις. Ὁ δ' οὕτως ἐξημέλησε καὶ παρεῖδε καὶ ἀπερρίψεν αὐτὸν,

ὥστε καταβάντα, καὶ χλευαζόμενον ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, φοβούμενον δὲ καὶ τοὺς Ἐφόρους, ἀποκαρτερῆσαι. Ἀνέβη δὲ πρὸς τὸν βασιλέα καὶ Ἰσμηνίας, ὁ Θηβαῖος, καὶ Πελοπίδας, ἥδη τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην νενικηκώς. Ἄλλ' οὗτος μὲν οὐδὲν αἰσχρὸν ἐποίησεν. Ἰσμηνίας δὲ, προσκυνῆσαι κελευόμενος, ἐξέβαλε πρὸ αὐτοῦ χαμάζε τὸν δακτύλιον, εἶτα κύψας ἀνείλετο, καὶ παρέσχε δόξαν προσκυνούντος. Τιμαγόρα δὲ, τῷ Ἀθηναίῳ, διὰ Βηλοῦ ριδοῦ, τοῦ γραμματέως, εἰσπέμφαντι γραμματίδιον ἀπόρρητον, ἡσθεῖς, μυρίους τε δαρεικοὺς ἔδωκε, καὶ γάλακτος βοείου δεομένῳ δι' ἀσθένειαν ὀγδοήκοντα βοῦς ἀμέλγεσθαι παρηκολούθουν. ἔτι δὲ κλίνην καὶ στρώματα καὶ τοὺς στρωννύντας ἔπεμψεν, ὥς οὐ μεμαθηκότων Ἑλλήνων ὑποστρωννύναι, καὶ φορεῖς τοὺς κομίσοντας αὐτὸν ἄχρι θαλάσσης μαλακῶς ἔχοντα. Παρόντι δὲ δεῖπνον ἐπέμπετο λαμπρότατον· ὥστε καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως, Ὀστάνην· « ὦ Τιμαγόρα (φάναι) , μέμνησο » ταύτης τῆς τραπέζης· οὐ γὰρ ἐπὶ σμικροῖς οὕτω σοι κεκοσμημένη παράκειται ». Τοῦτο δ' ἦν ὀνειδισμὸς εἰς προδοσίαν μᾶλλον, ἢ χάριτος ὑπόμνησις. Τιμαγόρου μὲν οὖν διὰ τὴν δωροδοκίαν Ἀθηναῖοι θάνατον κατέγνωσαν.

ΚΓ. Ὁ δ' Ἀρτοξέρξης ἐν ἀντὶ πάντων, ὧν ἐλύπει, τοὺς Ἕλληνας ὑψῆρσε, Τισαφέρην, τὸν ἔχθιστον αὐτοῖς καὶ δυσμενέστατον, ἀποκτείνας. Ἀπέκτεινε δὲ, ταῖς διαβολαῖς αὐτοῦ τῆς Παρυσάτιδος συνεπιθεμένης. Οὐ γὰρ ἐνέμεινε τῇ ὀργῇ πολὺν χρόνον ὁ βασιλεὺς, ἀλλὰ διηλλάχθη τῇ μητρὶ, καὶ μετεπέμψατο, νοῦν μὲν ὁρῶν ἔχουσιν καὶ φρόνημα βασιλείας ἄξιον, αἰτίας δὲ μηδεμιᾶς ἐμποδῶν οὔσης ἔτι, δι' ἣν ὑπόφονται συνόντες ἀλλήλους, ἢ λυπήσουσιν. Ἐκ δὲ τούτου πάντα πρὸς χάριν ὑπουργοῦτα βασιλεῖ, καὶ τῷ πρὸς μηδέν, ὧν ἐκεῖνος ἔπραττε, δυσκολαίνειν, ἔχουσα τὸ δύνασθαι παρ' αὐτῷ καὶ τυγχάνειν ἀπάντων, ἥσθετο τῆς ἐτέρας τῶν θυγατέρων, Ἀτόσσης, ἐρῶν-

τος ἔρωτα δεινόν· ἐπικρυπτομένου δὲ δι' ἐκείνην οὐχ ἥμιστά, καὶ κολάζοντος τὸ πάθος, ὥς φασιν ἔνιοι, καίτοι γεγεννημένης ἤδη πρὸς τὴν παρθένον ὁμιλίας αὐτῷ λαθραίας. Ὡς οὖν ὑπώπτευσεν ἡ Παρυσάτις, τὴν παῖδα μᾶλλον, ἢ πρότερον, ἡσπάζετο· καὶ πρὸς τὸν Ἀρτοξέρξην ἐπῆναι τό τε κάλλος αὐτῆς καὶ τὸ ἦθος, ὥς βασιλικῆς καὶ μεγαλοπρεποῦς. Τέλος γοῦν, γῆμαι τὴν κόρην ἔπεισε, καὶ γνησίαν ἀποδειξαι γυναῖκα, χαίρειν ἔασαντα δόξας Ἑλλήνων καὶ νόμους· Πέρσαις δὲ νόμον αὐτὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ δικαιοτὴν αἰσχροῦν καὶ καλῶν, ἀποδεδειγμένον. ἔνιοι μὲν τοι λέγουσιν, ὧν ἐστὶ καὶ Ἡρακλείδης ὁ Κυμαῖος, οὐ μίαν μόνον τῶν θυγατέρων, ἀλλὰ καὶ δευτέραν, Ἄμυστριν, γῆμαι τὸν Ἀρτοξέρξην, περὶ ἧς ὀλίγον ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. Τὴν δ' Ἄτοσσαν οὕτως ἠγάπησεν ὁ πατὴρ συν-οικοῦσαν, ὥς, ἄλφοῦ κατανεμηθέντος αὐτῆς τὸ σῶμα, δυσχερᾶναι μὲν ἐπὶ τούτῳ μὴδ' ὅτιοῦν· εὐχόμενος δὲ περὶ αὐτῆς τῇ Ἥρᾳ, προσκυνῆσαι μόνην θεῶν ἐκείνην, ταῖς χερσὶ τῆς γῆς ἀψάμενος· δῶρά τε τῇ θεῷ τοσαῦτα πέμψαι τοὺς σατράπας καὶ φίλους, αὐτοῦ κελεύσαντος, ὥστε τὰ μεταξὺ τοῦ ἱεροῦ καὶ τῶν βασιλείων ἐκκαίδεκα στάδια χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ πορφύρας καὶ ἵππων ἐμπλησθῆναι.

ΚΔ. Πόλεμον δὲ πρὸς μὲν Αἰγυπτίους διὰ Φαρναβάζου καὶ Ἰφικράτους ἐξενεγκὼν ἀπέτυχε, στασιασάντων ἐκείνων· ἐπὶ δὲ Καδουσίους αὐτὸς ἐστράτευσεν τριάκοντα μυριάσι πεζῶν καὶ μυρίοις ἵππευσιν. Ἐμβαλὼν δ' εἰς χώραν τραχύτητι χαλεπὴν καὶ ὀμιχλώδη, καὶ τῶν ἀπὸ σπόρου καρπῶν ἄγονον, ἀπίοις δὲ καὶ μήλοισι καὶ τοιούτοις ἄλλοις ἀκροδρύοις τρέφουσιν ἀνθρώπους πολεμικὰς καὶ θυμοειδεῖς, ἔλαθε μεγάλαις ἀπορίαις καὶ κινδύνοις περιπεσών. Οὐδὲν γὰρ ἐδῶδιμον ἦν λαμβάνειν, οὐδ' ἔξωθεν ἐπεισάγεσθαι. Τὰ δ' ὑποζύγια μόνον κατέκοπτον, ὥστ' ὄνου κεφαλὴν μόλις δρχυμῶν ἐξήκοντα ὄνιον εἶναι. Τὸ δὲ

βασιλικὸν δεῖπνον ἐξελείφθη· καὶ τῶν ἵππων ὀλίγοι περιῆσαν ἔτι, τοὺς δ' ἄλλους ἐσθίοντες κατηναλώεσαν. Ἐνταῦθα Τηρί-
 θάζος, ἀνὴρ πολλάκις μὲν ἐν πρώτῃ δι' ἀνδραγαθίαν τάξει γε-
 νόμενος, πολλάκις δ' ἀπορρίφεις διὰ κουφότητα, καὶ τότε ταπει-
 νὰ πράττων καὶ περιορώμενος, ἔσωσε βασιλέα καὶ τὸν στρατόν.
 ὄντων γὰρ δυοῖν ἐν τοῖς Καδουσίοις βασιλέων, ἑκατέρου δὲ
 χωρὶς στρατοπεδεύοντος, ἐντυχὼν τῷ Ἀρτοξέρξει, καὶ φράσας
 περὶ ὧν διανοεῖτο πράττειν, ἐβάδιζεν αὐτὸς πρὸς τὸν ἕτερον τῶν
 Καδουσίων, καὶ πρὸς τὸν ἕτερον κρύφα τὸν υἱὸν ἐπεμψεν.
 Ἐξῆπατ' δ' ἑκάτερον ἑκάτερος, λέγων, ὡς ἄτερος ἐπιπρεσ-
 βεύεται πρὸς τὸν Ἀρτοξέρξην, φιλίαν μόνῳ πράττων ἑαυτῷ καὶ
 συμμαχίαν οὐκοῦν, εἰ σωφρονεῖ, χρῆναι πρότερον ἐντυγχάνειν
 ἐκείνῳ, αὐτὸν δὲ συμπράξειν ἅπαντα. Τούτοις ἐπέσθησαν
 ἀμφότεροι, καὶ φθονεῖν ἀλλήλοις νομίζοντες, ὁ μὲν τῷ Τηρι-
 θάζῳ συνέπεμψε πρέσβεις, ὁ δὲ τῷ παιδί τοῦ Τηριθάζου. Δια-
 τριβῆς δὲ γενομένης, ὑποψία καὶ διαβολαὶ κατὰ τοῦ Τηριθάζου
 τῷ Ἀρτοξέρξει προσέπιπτον. Αὐτὸς δὲ δυσθύμως εἶχε, καὶ μετ-
 ενόει πιτεύσας τῷ Τηριθάζῳ, καὶ τοῖς φθονοῦσιν ἐγκαλεῖν παρ-
 εἶχεν. Ἐπεὶ δ' ἦκεν ὁ Τηρίθαζος, ἦκε δὲ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, τοὺς
 Καδουσίους ἄγοντες, ἐγένοντο δὲ σπονδαὶ πρὸς ἀμφοτέρους καὶ
 εἰρήνη· μέγας ὢν ὁ Τηρίθαζος ἥδη καὶ λαμπρὸς ἀνεξεύγυνε μετὰ
 τοῦ βασιλέως, ἐπιδεκνυμένου πᾶσι τὴν δειλίαν καὶ τὴν μαλα-
 κίαν, οὐ τρυφῆς καὶ πολυτελείας, ὥσπερ οἱ πολλοὶ νομίζουσιν,
 ἔκγονον οὖσαν, ἀλλὰ μοχθηρᾶς φύσεως καὶ ἀγεννοῦς, δό-
 ξαις πονηραῖς ἐπομένης. Οὔτε γὰρ χρυσὸς, οὔτε κύνδυσ, οὔτε
 ὁ τῶν μυρίων καὶ δισχιλίων ταλάντων περικείμενος ἀεὶ τῷ βασι-
 λέως σώματι κόσμος ἐκείνον ἀπεκώλυε πονεῖν καὶ ταλαιπωρεῖν,
 ὥσπερ οἱ τυχόντες· ἀλλὰ τὴν τε φαρέτραν ἐνημμένος, καὶ τὴν
 πέλτην φέρων αὐτὸς, ἐβάδιζε πρῶτος ὁδοὺς ὀρεινὰς καὶ προσάν-
 τεις, ἀπολιπὼν τὸν ἵππον, ὥστε τοὺς ἄλλους πτεροῦσθαι καὶ

συνεπικουφίζεσθαι, τὴν ἐκείνου προθυμίαν καὶ ῥώμην ὁρῶντας! Καὶ γὰρ διακοσίων καὶ πλείωνων σταδίων κατήνυν ἡμέρας ἐκαστης πορείαν.

ΚΕ. Ἐπεὶ δ' εἰς σταθμὸν κατέβη βασιλικὸν, παραδείσους ἔχοντας θαυμαστοὺς καὶ κεκοσμημένους διαπρεπῶς ἐν τῷ περίῃ ἀδένδρῳ καὶ ψιλῷ χωρίῳ, κρύους ὄντος, ἐπέτρεψε τοῖς στρατιώταις ἐκ τοῦ παραδείσου ξυλίζεσθαι, τὰ δένδρα κόπτοντας, μήτε πύκνης, μήτε κυπαρίττου φειδομένους. Ὀκνοῦντων δὲ καὶ φειδομένων διὰ τὰ κάλλη καὶ τὰ μεγέθη, λαβὼν πέλεκυν αὐτὸς, ὅπερ ἦν μέγιστον καὶ κάλλιστον τῶν φυτῶν ἔκοψεν. Ἐκ δὲ τούτου ξυλιζόμενοι, καὶ πολλὰ πυρὰ ποιοῦντες, εὐμαρῶς ἐνυκτέρευσαν. Οὐ μὴν ἀλλὰ πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ἀποβάλλον ἄνδρας, ἵππους δ' ὁμοῦ τι πάντας, ἐπκνῆλθε· καὶ δόξας καταφρονεῖσθαι διὰ τὴν ἀτυχίαν καὶ τὴν ἀπότευξιν τῆς στρατείας, ἐν ὑποψίαις εἶχε τοὺς πρώτους· καὶ πολλοὺς μὲν ἀνῆρει δι' ὀργὴν, πλείονας δὲ φοβούμενος. Ἡ γὰρ δειλία φονικώτατόν ἐστιν ἐν ταῖς τυραννίσιν· ἴλεων δὲ καὶ πρᾶον καὶ ἀνύποπτον ἡ θαρράλεότης. Διὸ καὶ τῶν θηρίων τὰ ἀτιθάσσευτα καὶ δυσεξημέρωτα, φοφοδεῇ καὶ δειλά· τὰ δὲ γενναῖα, πιστεύοντα μᾶλλον διὰ τὸ θάρρειν, οὐ φεύγει τὰς φιλοφροσύνας.

ΚΖ. Ὁ δ' Ἀρτοξέρξης, ἤδη πρεσβύτερος ὢν, ἡσθάνετο τοὺς υἱοὺς ἀγῶνα περὶ τῆς βασιλείας ἐν τοῖς φίλοις καὶ τοῖς δυνατοῖς ἔχοντας. Οἱ μὲν γὰρ εὐγνώμονες ἤξιουν, ὥς ἔλαβεν αὐτὸς, οὕτως ἀπολιπεῖν πρεσβεῖα Δαρείῳ τὴν ἀρχήν. Ὁ δὲ νεώτατος, Ὀῤος, ὁξὺς ὢν καὶ βίαιος, εἶχε μὲν καὶ τῶν περὶ τὸ βασίλειον οὐκ ὀλίγους σπουδαστάς, ἥλπιζε δὲ μάλιστα κατεργάσασθαι τὸν πατέρα διὰ τῆς Ἀτόσσης. Ἐκείνην γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥς γαμησομένην καὶ συμβασιλεύσουσαν αὐτῷ μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτήν. Ἦν δὲ λόγος, ὅτι καὶ ζῶντος ἐλάβανεν αὐτῇ πλησιάζων. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἡγνόησεν ὁ Ἀρτοξέρξης· ταχὺ δὲ

βουλομένους ἐκκροῦσαι τῆς ἐλπίδος τὸν ὄχον, ὅπως μὴ, τὰ αὐτὰ Κύρῳ τεληψάντος αὐτοῦ, πόλεμοι καὶ ἀγῶνες αὐθις καταλάβωσι τὴν βασιλείαν, ἀνέδειξε τὸν Δαρεῖον βασιλέα, πεντηκυστὸν ἔτος γεγονότῃ, καὶ τὴν καλουμένην κίταριν ὀρθὴν φέρειν ἔδωκε. Νόμου δ' ὄντος ἐν Πέρσις, δωρεὰν αἰτεῖν τὸν ἀναδειχθέντῃ, καὶ διδόναι τὸν ἀναδείξαντα πᾶν τὸ αἰτηθὲν, ἄνπερ ἦ δυνατόν, ἤτησεν Ἀσπατίαν ὁ Δαρεῖος, τὴν μάλιστα σπουδασθεῖσαν ὑπὲρ Κύρου, τότε δὲ τῷ βασιλεῖ παλλακευομένην. Ἦν δὲ Φωκαῖς τὸ γένος ἀπ' Ἰωνίας, ἐλευθέρων γονέων, καὶ τεθραμμένη κοτμίως. Ἐπεὶ δὲ, Κύρου δειπνοῦντος, εἰσῆχθη μεθ' ἐτέρων γυναικῶν, αἱ μὲν ἄλλαι παρακαθεζόμεναι, προσπαίζοντος αὐτοῦ καὶ ἀπτομένου καὶ σκώποντος, οὐκ ἀηδῶς ἀνδέχοντο τὰς φιλοφροσύνας· ἐκείνη δὲ παρὰ τὴν κλίνην εἰσῆκει σιωπῇ, καὶ, Κύρου καλοῦντος, οὐχ ὑπήκουε. Βουλομένων δὲ προσάγειν τῶν κατευναστῶν « Οἰμώζεται μέντοι τούτων(εἶπεν) » ὅς ἂν ἐμοὶ προσαγάγῃ τὰς χεῖρας ». Ἰδοῦσιν οὖν ἄχαρις τοῖς παροῦσιν εἶναι καὶ ἄγροικος. Ὁ δὲ Κύρος ἤσθεις ἐγέλασε, καὶ εἶπε πρὸς τὸν ἀγαγόντα τὰς γυναῖκας· « Ἄρα ἤδη συνορᾷς, » ὅτι μοι μόνην ταύτην ἐλευθέραν καὶ ἀδιάρθορον ἤκεις κομίζων »; Ἐκ δὲ τούτου προσεῖχεν ἀρξάμενος αὐτῇ, καὶ μάλιστα πασῶν ἔσερξε, καὶ σφρὴν προσηγόρευσεν. Ἐάλω δὲ, Κύρου πεσόντος ἐν τῇ μάχῃ, καὶ διαρπαζομένου τοῦ στρατοπέδου.

ΚΖ. Ταύτην ὁ Δαρεῖος αἰτήσας, ἡνίασε τὸν πατέρα. Δυσζήλα γὰρ τὰ βαρβαρικά δεινῶς περὶ τὸ ἀκόλαστον, ὥστε μὴ μόνον τὸν προσελθόντῃ καὶ θιγόντῃ παλλακῆς βασιλέως, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐν πορείᾳ προεξελθόντῃ καὶ διελάσαντῃ τὰς ἀμάξας, ἐρ' αἷς κομίζονται, θανάτῳ κολάζεσθαι. Καίτοι τὴν μὲν Ἄτοσαν εἶχεν ἔρῳτι ποιησάμενος γυναικᾷ παρὰ τὸν νόμον· ἐξήκοντα δὲ καὶ τριακόσιαι πηρετρέφοντο κάλλει διαφέρουσαι παλλακίδες.

Οὐ μὴν ἀλλὰ *καὶ* αἰτηθεὶς ἐκείνην, ἐλευθέραν ἔφησεν εἶναι, καὶ λαμβάνειν ἐκέλευσε βουλομένην, ἄκουσαν δὲ μὴ βιάζεσθαι. Μεταπεμφθείτης δὲ τῆς Ἀσπασίας, καὶ παρ' ἐλπίδας τοῦ βασιλέως ἐλόμενης τὸν Δαρειὸν, ἔδωκε μὲν ὑπ' ἀνάγκης τοῦ νόμου, δούς δ', ὀλίγον ὕστερον ἀφείλετο. Τῆς γὰρ Ἀρτέμιδος τῆς ἐν Ἐκβατάνοις, ἣν Ἀνεΐτιν καλοῦσιν, ἱερεῖαν ἀνέδειξεν αὐτὴν, ὅπως ἀγνὴ διάγῃ τὸν ἐπίλοιπον βίον· οἴομενος, οὐ χαλεπήν, ἀλλὰ μετρίαν τινα καὶ παιδιᾷ μεμιγμένην τυχὴν λήψεσθαι δίκην παρὰ τοῦ παιδός· ὃ δ' ἤνεγκεν οὐ μετρίως, εἴτ' ἔρωτι τῆς Ἀσπασίας περιπαθὴς γεγονώς, εἴτε ὑβρίσθαι καὶ κεχλευάσθαι νομίζων ὑπὸ τοῦ πατρός. Αἰσθόμενος δ' αὐτὴν οὕτως ἔχοντα Τηρίβαζος, ἐτι μᾶλλον ἐξετράχυνεν, ἐν τοῖς ἐκείνου συνιδὼν τὰ καθ' αὐτόν. Ἦν δὲ τοιαῦτα. Πλειόνων οὕτων βασιλεῖ θυγατέρων, ὡμολόγητε Φαρναβάζω μὲν Ἀπάμην δώσειν γυναῖκα, Ῥοδογούνην δ' Ὀρόντη, Τηριβάζω δ' Ἄμησριν. Καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἔδωκε, Τηρίβαζον δ' ἐψεύσατο, γήρας αὐτῷ τὴν Ἄμησριν. Ἀντ' ἐκείνης δὲ τῇ Τηριβάζω τὴν νεωπάτην, Ἄτοσσαν, ἐγγήησεν. Ἐπεὶ δὲ καὶ τυχὴν ἐρασθεὶς ἔγημεν, ὡς εἴρηται, παντάπασιν δυσμενῶς πρὸς αὐτὸν ὁ Τηρίβαζος ἔσχεν, οὐδ' ἄλλως σάσιμος ὢν τὸ ἦθος, ἀλλ' ἀνώμαλος καὶ παράφορος. Διὸ καὶ νῦν μὲν εὐημερῶν ὅμοια τοῖς πρώτοις, νῦν δὲ προσκρούων καὶ σκορακίζόμενος, οὐδεμίαν ἔφερει ἐμμελῶς μεταβολήν· ἀλλὰ καὶ τιμώμενος, ἦν ἐπαχθὴς ὑπὸ χανονότητος· καὶ τὸ κολουόμενον, οὐ ταπεινὸν, οὐδ' ἡσυχάον, ἀλλὰ τραχὺ καὶ ἀγέρωχον εἶχε.

ΚΗ. Πῦρ οὖν ἐπὶ πῦρ ἐγένετο τῷ νεανίσκῳ προσκείμενος ὁ Τηρίβαζος αἰεὶ, καὶ λέγων, ὡς οὐδὲν ὀνίνησιν ἡ κίταρις ἐσῶσα περὶ τῇ κεφαλῇ τοὺς ὑφ' αὐτῶν μὴ ζητοῦντας ὀρθοῦσθαι τοῖς πράγματι κίκαϊνον ἀβέλτερα φρονεῖν, εἰ, τοῦ μὲν ἀδελφοῦ διὰ τῆς γυναικωνίτιδος ἐνδυομένου ταῖς πράγμασι, τοῦ δὲ πατρός οὕτως ἐμπληκτον ἦθος καὶ ἀβέλαιον ἔχοντος, αἶται βέλαιον

αὐτῷ τὴν διαδοχὴν ὑπάρχειν. Ὁ γὰρ Ἑλληνικοῦ χάριν γυναικοῦ τὸν ἄψευστον ἐν Πέρσαις ψευδόμενος νόμον, οὐ δὴ που πιστός ἐστι τὰς περὶ τῶν μεγίστων ὁμολογίας ἐμπεδώσειν. Οὐ αὐτὸ δ' εἶναι τὸ μὴ τυχεῖν ὄλῳ, κακείνῳ τὸ σέρεσθαι τῆς βασιλείας. ὄλῳ μὲν γὰρ οὐδὲν κωλύσειν ἰδιώτην βιοῦν μακαρίως, ἐκείνῳ δ', ἀποδεδειγμένῳ βασιλεῖ, βασιλεύειν ἀνάγκη, ἢ μηδὲ ζῆν, εἶναι. Καθόλου μὲν οὖν ἴτως, τὸ Σοφόκλειον,

Ταχεῖα παιδὶ τῶν κακῶν ἐδοῖπορεῖ·

λεία γὰρ τις ἢ πορεία καὶ κατάντης ἐπὶ τὸ βουλόμενον βούλονται δ' οἱ πλεῖστοι τὰ φαῦλα δι' ἀπειρίαν τῶν καλῶν καὶ ἄγνοιαν. Οὐ μὴν ἀλλὰ τὸ μέγεθος τὸ τῆς ἀρχῆς, καὶ τὸ πρὸς τὸν ὄλῳ τοῦ Δαρείου δέος, ὑπόθεσιν τῷ Τηριδάζῳ παρεῖχε· Κυπριγένεια δ' οὐ πάμπαν ἀναίτιος, ἢ τῆς Ἀσπασίας ἀφαιρέσις.

ΚΘ. Ἐπέδωκεν οὖν ἑαυτὸν τῷ Τηριδάζῳ, καὶ πολλῶν ἤδη συνισταμένων, εὐνοῦχος ἐδήλωσε τῷ βασιλεῖ τὴν ἐπιβουλὴν καὶ τὸν τρόπον, εἰδὼς ἀκριβῶς, ὅτι νυκτὸς ἐγνώκασιν ἐν τῷ θαλάμῳ κατακείμενον ἀναιρεῖν αὐτὸν ἐπεισελθόντες. Ἀκούσαντι δὲ τῷ Ἀρτοξέρξῃ, καὶ τὸ παριδεῖν κίνδυνον τηλικούτον, ἀμελήσκητα τῆς διαβόλης, δεινὸν ἐδόκει, καὶ τὸ πιστεῦσαι, μηδενὸς ἐλέγχου γενομένου, δεινότερον. Οὕτως οὖν ἐποίησεν. Τὸν μὲν εὐνοῦχον ἐκείνοις ἐκέλευσε παρεῖναι καὶ παρακολουθεῖν αὐτὸς δὲ τοῦ θαλάμου τὸν ὀπισθεν τῆς κλίνης τοῖχον ἐκκίψας καὶ θυρώσας, κατεκάλυψεν αὐλαίᾳ τὰς θύρας. Ἐνστάσης δὲ τῆς ὥρης, καὶ φράσαντος τοῦ εὐνοῦχου τὸν καιρὸν, ἐπὶ τῆς κλίνης ὑπέμεινε, καὶ οὐκ ἐξάνεστη πρότερον, ἢ τῶν ἐπ' αὐτὸν ἐρχομένων τὰ πρόσωπα κατιδεῖν, καὶ γνωρίσαι σαφῶς ἕκαστον. Ὡς δ' εἶδεν ἐσπασμένους τὰ ἐγχειρίδια καὶ προσφερομένους, ταχὺ τὴν αὐλαίαν ὑπολαβὼν ἀναγώρησεν εἰς τὸ ἐντὸς οἶκημα, καὶ τὰς θύρας ἐπήρξατο κρᾶζων. Ὁρθέντες γὰρ οἱ σφραγεῖς ὑπ'

αὐτοῦ, πράξαντες δὲ μηθὲν, ἀπεχώρουν φυγῇ διὰ θυρῶν καὶ τοὺς περὶ τὸν Τηρίβαζον ἐκέλευον ἀποχωρεῖν, ὡς φανεροὺς γεγονότας. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι δικλυθέντες ἔφυγον· ὁ δὲ Τηρίβαζος συλλαμβανόμενος, πολλοὺς ἀπέκτεινε τῶν βασιλέως δορυφόρων, καὶ μόγις ἀκοντίῳ πληγῆς πόρρωθεν ἔπεσε. Τῷ δὲ Δαρεΐῳ, μετὰ τῶν τέκνων ἀναχθέντι, καλίσας τοὺς βασιλείους δικαστὰς, οὐ παρὼν αὐτὸς, ἀλλ' ἐτέρων κατηγορησάντων, ἐκέλευσεν ὑπηρέτας τὴν ἐκάστου γραψαμένους ἀπόφασιν ὡς αὐτὸν ἐπανενεγκεῖν. Ἀποφηναμένων δὲ πάντων ὁμοίως, καὶ καταγνόντων τοῦ Δαρεΐου θάνατον, οἱ μὲν ὑπηρέται συλλαβόντες αὐτὸν, εἰς οἴκημα πλησίον ἀπήγαγον· ὁ δὲ δῆμιος κληθεὶς ἦκε μὲν ξυρὸν ἔχων, ᾧ τὰς κεφαλὰς ἀποτέμνουσι τῶν κολαζομένων, ἰδὼν δὲ τὸν Δαρεῖον ἐξεπλάγη, καὶ ἀνεχώρει πρὸς τὰς θύρας ἀποβλέπων, ὡς οὐ δυνησόμενος, οὐδὲ τολμήσων, αὐτόχειρ γενέσθαι βασιλέως. Ἐξώθεν δὲ τῶν δικαστῶν ἀπειλούντων καὶ διακελευομένων, ἀναστρέψας, καὶ τῇ ἐτέρᾳ χειρὶ δραζάμενος τῆς κόμης αὐτοῦ καὶ καταγαγὼν, ἀπέτεμε τῷ ξυρῷ τὸν τράχηλον. Ἕνιοι δὲ φασὶ τὴν κρίσιν γενέσθαι, βασιλέως αὐτοῦ παρόντος· τὸν δὲ Δαρεῖον, ὡς κατελαμβάνετο τοῖς ἐλέγχοις, ἐπὶ στόμα πεσόντα, δεῖσθαι καὶ ἰκετεύειν· τὸν δ' ὑπ' ὀργῆς ἀναστάντα καὶ σπασάμενον τὸν ἀκινάκην, τύπτειν, ἕως ἀπέκτεινεν· εἴτ' εἰς τὴν αὐλὴν προσελθόντα, τὸν Ἥλιον προσκυνῆσαι, καὶ εἰπεῖν. «Εὐφραίνεσθε ἀπιόντες, ᾧ Πέρσαι, καὶ λέγετε » τοῖς ἄλλοις, ὅτι τοῖς ἄθεσμῳ καὶ παράνομῳ διανοηθεῖσιν ὁ » μέγας Ὀρωμάζης δίκην ἐπιτέθεικεν ».

Α. Ἡ μὲν οὖν ἐπιβουλή τοιοῦτον ἔσχε τέλος. Ὁ δ' Ὠχός ἦδη μὲν ἦν ταῖς ἐλπίσι λαμπρὸς, ὑπὸ τῆς Ἀττόσης ἐπαιρέμενος· ἔτι δ' ἐφοβεῖτο τῶν μὲν γνησίων τὴν ὑπόλοιπον, Ἀριάσπην, τῶν δὲ νόθων Ἀρσάμην. Ὁ μὲν γὰρ Ἀριάσπης, οὐ διὰ τὸ πρεσβύτερος εἶναι τοῦ Ὠχοῦ, πρῶτος δὲ καὶ ἀπλοῦς καὶ φιλόθρωπος,

ἤξιοῦτο βασιλεύειν ὑπὸ τῶν Περσῶν· ὁ δ' Ἀρσάμης καὶ νοῦν ἔχειν ἐδόκει, καὶ μάλιστ' αὐτῷ πατρὶ προσφιλεῖς ὧν οὐκ ἐλάνθανε τὸν ὄχλον. Ἐπιβουλεύων οὖν ἀμφοτέροις, καὶ δολερὸς ὧν ὁμοῦ καὶ φονικὸς, ἐχρήσατο τῇ ὁμότητι τῆς φύσεως πρὸς τὸν Ἀρσάμην, τῇ δὲ κακουργίᾳ καὶ δεινότητι πρὸς τὸν Ἀριάσπην. Ἰπέπεμψε γὰρ πρὸς αὐτὸν εὐνούχους καὶ φίλους βασιλέως, ἀπειλὰς τινὰς αἰεὶ καὶ λόγους φοβεροὺς ἀπαγγέλλοντας, ὡς τοῦ πατρὸς ἐγνωκότως ἀποκτινύνειν αὐτὸν ὁμῶς καὶ ἐφουδρίσας. Οἱ δὲ, ταῦτα καθ' ἡμέραν ἐκφέρειν δοκοῦντες ὡς ἀπόρρητα, καὶ τὰ μὲν μέλλειν, τὰ δ' ὅσον οὕτω πράσσειν βασιλέα λέγοντες, οὕτως ἐξέπληζαν τὸν ἄνθρωπον, καὶ τοσαύτην ἐνέβαλλον πτοίαν αὐτῷ καὶ ταραχὴν καὶ δυσθυμίαν εἰς τοὺς λογισμοὺς, ὥστε φάρμακον σκευάσαντα τῶν θανασίμων καὶ πίνοντα τοῦ ζῆν ἀπαλλαγῆναι. Πυθόμενος δ' ὁ βασιλεὺς τὸν τρόπον τῆς τελευτῆς, ἐκείνῳ μὲν ἀπέκλυσε, τὴν δ' αἰτίαν ὑπόπτειν. Ἐλέγχειν δὲ καὶ ζητεῖν ἐξαδυνατῶν διὰ τὰ γῆρας, ἔτι μᾶλλον ἡσπάζετο τὸν Ἀρσάμην, καὶ δῆλος ἦν μάλιστ' αὐτῷ πιστεύων ἐκείνῳ καὶ παρῶρησιζόμενος. Ὅθεν οἱ περὶ τὸν ὄχλον οὐκ ἀνεβάλοντο τὴν πρᾶξιν, ἀλλ' Ἀρπάτην, υἱὸν Τηριβάζου, παρασκευάσαντες, ἀπέκτειναν δι' ἐκείνου τὸν ἄνθρωπον. Ἦν μὲν οὖν ἐπὶ ῥυπῆς μικρᾶς ὁ Ἀρτοξέρξης διὰ τὸ γῆρας ἤδη τότε· προσπεσόντος δ' αὐτῷ τοῦ περὶ τὸν Ἀρσάμην πάθους, οὐδ' ὀλίγον ἀντέσχεν, ἀλλ' εὐθὺς ὑπὸ λύπης καὶ δυσθυμίας ἀπεσθῆσθαι, βιώσας μὲν ἐνενήκοντα καὶ τέσσαρα ἔτη, βασιλεύσας δὲ δύο καὶ ἐξήκοντα· δόξας δὲ πρῶτος εἶναι καὶ φιλυπῆκοος, οὐχ ἥκιστα διὰ τὸν υἱὸν ὄχλον, ὁμότητι καὶ μισοφονίᾳ πάντας ὑπερβαλόμενον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΑ

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ.

Φ.Ω.Κ.Ι.Ω.Ν.

ΣΕΛΙΑ. 1, στ. 5, Τῷ ῥήματι.] ΔΓ, Τῷ ῥήτορι.

ΣΕΛΙΑ. 2, στ. 4, Ἄλλ' οὐ γάρ, ὦ νᾶξ, κ. τ. λ.] Ἐκ τῆς Σοφοκλέους Ἀντιγόνης (563), ἔνθα νῦν οὕτω φέρεται τὰ ἔπη.

Οὐ γάρ ποτ', ὦ νᾶξ, οὐδ' ὅς ἂν βλαστῇ μένει.

Νοῦς τοῖς κακῶς πράσσουσιν, ἀλλ' ἐξίσταται.

— Στ. 11, Ὅταν εὐτυχῶσιν.] Ἐκ ΔΓ (συναδούτης τῷ Α) ΑΤ, Ὅταν δὲ κῶσιν εὐτυχεῖν.— Στ. 12, Συμβαίνει.] Ἐξ ΕΔ εἰ ΠΡ, ΑΤ, Συμβαίνειν.— Στ. 13, Μερύπουα.] ΔΓ, Μικρολόγα.— Στ. 20, Συνείκοντες.] Τουτέστι, συγχωροῦντες, συνιδόντες, ἢ ὁ καλῶς ἐν τῇ συνήθειᾳ λέγεται, συγκαταβατικοί.— Στ. 21, Ὁ Πιητής.] Πολλὰ τοῦ τῆς Πιηδοῦς καὶ τῆς Ὀδυσεΐας· ὅπου τὸ Μενόεικός, τὸ πρὸς τὴν ἐκείνου καὶ ἀρέσκον τῷ μένει, τουτέστι τῇ ψυχῇ, σημαίνει, ὁ καὶ κατ' ὅμιλον ἄλλως λέλεκεται.— Στ. 22, Οἰδουμένω.] Ἐξ ΕΔ (συναδούτης τῷ Α), ΑΤ, Ἡ δὲ οὐ μένω.— Στ. 29 Προσπόλλυσι.] Ἐκ τῆς τοῦ Α μεταφράσεως, ΑΤ, προσσπόλλυσι.

ΣΕΛΙΑ. 3, στ. 6, Τοῖς δημοσίοις.] Τοῖς δημόταις, ἢ δημοτικοῖς, γραπτέον εἶναι ὑπέλαβον εἰ ΠΡ. Ἰσ. γρ. Τοῖς δήμοις.— Στ. 18, Ταύτα.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Ταῦτα.— Στ. 20, Κικέρων φησίν.] Ἐν τῇ πρὸς Ἀττικὸν ἐπιστολῇ (Βιβλ. Β, 1), οὕτως λέγων, περὶ τοῦ Κράτους, Dicit enim tamquam in Flatonis πολιτείᾳ, non tamquam in Romuli sæce, sententiam. Ἔστι δὲ Ὑποστάθμη ἡ χωριζομένη τῶν ὑγρῶν καὶ εἰς τὸν πρυμνα τῶν ἀργείων συνήκοντα ὕλη. Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς ὑποστάθμης τοῦ εἰνεο χρηστὴν ἔχει λέξιν ἢ συνήθειαν τὴν Τρυγίαν, ἣν εἰ ἀρχαιότεροι Τρύγα (παρὰ τὴν Τρύξ εὐθείαν) ἔλεγον, καὶ τὴν Οὕλην, ὅπερ οὐδὲν ἔστιν ἕτερον ἢ αὐτὸ τὸ, Ἰλιν Βοιωτῶν διαλέκτῳ, ὡς φησιν Εὐστάθιος· (εἰς τὴν Α

Ῥαψ.δ. σελ. 23) διφθογογραφηθὲν καὶ φιλωθέν, ὥσπερ καὶ τὸ Ἰδωρ. Ὡδωρ· ἐπὶ δὲ τῆς τοῦ ἐλαίου, τὴν Ἀμοόργαν, τὴν αὐτὴν εἶσαν καὶ τὴν παρὰ τοῖς παλαιοῖς Ἀμόργην. Καλῶς οὖν ἔχει ἀποσχιρακίσαντα τὰ τουρκογυδοῦκα ὀνόματα, τὸν Μποζᾶν καὶ τὸν Τελῆν, ἐπὶ μὲν εἶναι τῶν Τρυγία χρησθαι, ἐπὶ ἐλαίου δὲ τῶ Ἀμόργη ἢ Ἀμόργα, ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν οἰωνοῦντες ὑγρῶν τῶ γενικῷ τῆς Οὔλης, ἢ Ὑλης, ὀνόματι, παρ' ὃ καὶ τὸ Διυλίζω τῶν ἀρχαίων, τευτέσι δι' ἡμοῦ ἢ σαρκίω τινός τ' αὐτοῦ ὑγρὰ τῆς ὕλης· ἐκκαθαίρω· ἔπερ ἡ συνήθεια Σακκελίζω λέγει. Εἴη δ' αὖ τοῦτο, Σακκυλίζω, παράγωγον τοῦ Σακκύλος ἢ Σάκκυλος ὑποκορεστικοῦ, παρ' ὃ τὸ Ῥωμαϊκὸν Saeculus.—Στ. 29, Κικλιμένης μὲν ἤδη τῆς πατρίδος.] Περιαιρετός, ὁ, Μὲν, σύνδεσμος· αὐδεμίαν γὰρ σχίσιν, πρὸς τὸν ἐπόμενον ἔχει, Δέ.

ΣΕΛΙΑ. 4, στ. 3, Εἴλε.] Ἡ τύχη.—Στ. 5, Περιγενέσθαι.] Τῆς τύχης.—Στ. 6, Οὐ κατὰ κοινὰς ὁμοιότητας. . . πρὸς τὴν Ἀγησίλαον.] Ὁ νοῦς, Οὐ, παραβάλλοντες Φωκίωνα καὶ Κάτωνα, κατὰ τὰς κοινὰς ὁμοιότητας, ὡς ἀνδρείους καὶ πολιτικούς γενομένους· ἐπεὶ οὕτω γε παραβάλλοντες εὐρήσομεν, τίνα διαφορὰν τῆς τε στρατηγίας καὶ πολιτείας θατέρου, πρὸς τὴν ἑτέραν. Εἴη δ' αὖ τὸ λεγόμενον σαφέστερον παραθεμένοις Πλουτάρχῳ (Γυναικ. ἀρετ. ἐν τῷ Προσμ.) ἑτέρον τῆς αὐτῆς ἐννοίας ἔχμενον χωρίον τοῦτο· «Ἐπειδὴ » διαφορὰς γέ τινας ἐτέρας, ὥσπερ χρειὰς ἰδίας, αἱ ἀρεταὶ διὰ τὰς φύ » σεις λαμβάνουσι, καὶ συνεξομοιοῦνται τοῖς ὑποκειμένοις ἥλεις καὶ κράσεις » σωμάτων καὶ τροφαῖς καὶ δικάταις· ἄλλως γὰρ ἀνδρεῖς ὁ Ἀχιλλεὺς, ἄλ » λως ὁ Αἴας, καὶ φρόνησις Ὀδυσσεὺς· οὐχ ὁμοία τῇ Νέστορος, οὐδὲ δίκαιος » ὡσαύτως Κάτων καὶ Ἀγησίλαος. . . ἀλλὰ μὴ παρὰ τοῦτο πολλὰς καὶ δια » φέρεται ποιοῦμεν ἀνδρίας καὶ φρονήσεις καὶ δικαιοσύνας. κ. τ. λ. ».—Στ. 23, Καταπεπιτωκός.] Καταπεπιτηχότος, ὑπενόησάν τινες· γεγράφθαι πάλαι.—Στ. 24, Ἰδομενέως.] Ὁ Λαμψακηνός, Ἐπικύρεος φίλος τε καὶ μαθητής. Ἐγραψε βιβλίον Περὶ Σωκρατικῶν, ὡς φησι Διογένης· ὁ Λαέρτιος. Μνημονεύει Πλουτάρχος καὶ ἀλλαχοῦ τοῦ Ἰδομενέως.—Στ. 25, Γλαύκιππος ὁ Ὑπερίδου.] Ὑπερίδου τοῦ ῥήτορος υἱός, ῥήτωρ καὶ αὐτός.—Στ. 27, Καὶ σόφρονος παιδείας.] Ἐξ ΕΔ, ΑΓ, Καὶ σόφρονος καὶ παιδείας.—Ὡστε τῆς Πλάτωνος. . . ὕστερον δὲ τῆς Ξενοκράτους διατριβῆς, ἐν Ἀκαδημίᾳ μετασχῆν.] Διογένης· δὲ ὁ Λαέρτιος (5, 76) καὶ τοῦ Κυνικοῦ Δαμῆ γένους ἀκοῦσά φησι τὸν Φωκίωνα.

ΣΕΛΙΔ 5, στ. 2, Διῦρις] Ὁ Σίμιος, Θεοφράστου μαθητής. — Στ. 14, Ἐντυχήμασι.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Εὐτυχήμασι· ὁ τῶν ΠΡ εἰ μὲν εἰς τὸ, Ἐνθυμήμασι τρέπειν παρήνουν, οἱ δὲ εἰς τὸ Ἐπιχειρήμασι, ἄλλοι δὲ εἰς τὸ Ἐπιτηδεύμασι. Ἔστι δ' ἐνθάδε τὸ μήπω καταχωρισθὲν ἐν ταῖς Δεξικοῖς· Ἐντύχημα, τὸ αὐτὸ καὶ Ἐντευξίς, τρυτέστιν ἐμύλια, διὰ λέξις, ἣν ἀλλαχοῦ Πλούταρχος (Περὶ τοῦ Σωκρατ. Διαιμον. § 13) Ἐντυχήαν εἴρηκε, συγχιθέντος καὶ τοῦ ὀνόματος τῷ Εὐτυχήα. — Στ. 17, Αἶψά τὸν φιλόσοφον εἰς νοῦν ἀπεβάπτεντα πρεφέεσθαι τὴν λέξιν.] Χρυσῶν παράγγελμα, καὶ τοῖς νέοις εἰς τὰ μάλιστα χρησίμουν· αἱ γὰρ μὴ εἰς νοῦν βεβαμμέναι λέξεις πληγαὶ μόνον ἀέρος· εἰσὶ διάκειναι, εἴς ἐστιν ἀναγνώσκειν ἐν τοῖς τῶν κακεδαίμωνων γραμμικῶν συντάγμασιν. — Στ. 20, Ἄριστος εἶη Δημοσθένης, εἰπεῖν δὲ δεινότατος.] Ἐν δὲ βίῳ Δημοσθένους (§ 10) φησὶ Πλούταρχος, «Μέγιστον μὲν εἶναι ῥήτορα Δημοσθένην, δυνατώτατον δ' » εἰπεῖν Φωκίωνα». Ἐπιθὶ καὶ τὰ Πολιτικὰ παρὰ γγέλματα (§ 7) τοῦ αὐτοῦ Πλουτάρχου. — Στ. 30, Ἡ τῶν ἐμῶν λόγων κοπίς πάρεστιν.] Ἐν δὲ τῷ Δημοσθένει βίῳ (§ 10) μικρὸν παρελλοχῶς εἴρηκεν, Ἡ τῶν ἐμῶν λόγων κοπίς ἀνίσταται.

ΣΕΛΙΔ 6, στ. 16, Πρὸς τὰ πλείστης.] Τῶν ΠΡΔ ἢ τῆς προθέσεως προσθήκη, ἣν ἐξέφρασε καὶ ὁ Α. — Στ. 27, Ἐπὶ τὰς νησιωτικάς συντάξεις.] Ἐπὶ τὸ κομίσασθαι τὰς ἀπὸ τῶν νήσων φόρους. Συντάξεις· ἔλεγον τοὺς φόρους, Καλλιστράτου εὖτω καλέσαντες, ἐπειδὴ χαλεπῶς ἔφερον οἱ Ἕλληνες τὸ τῶν φόρων ὄνομα, ὥς φησιν Ἀριστοκράτειον (λέξ. Σύνταξις). Ἰσοκράτης δὲ ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ ἀμφοτέρω συνῆψε τὰ ὀνόματα, Συντάξεις καὶ φόρους, εἰπὼν.

ΣΕΛΙΔ 7, στ. 18, Πολεμεῖν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Πρὸς πολεμεῖν. — Στ. 20, Διηρυσμένην.] Ἰσ. γρ. Ἡρμ. οὐ μένην. — Ἐν ἀμφῶν.] Ἐν τῷ στρατῷ καὶ ἐν τῷ βήματι, ἐν τῷ πολεμεῖν καὶ ἐν τῷ λέγειν δύνασθαι. — Στ. 24, Μουσάων.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Μουσέων. — Στ. 25, Πολιτικὴν εὐταν, καὶ προσαγορευομένην.] Πολιτικὴ γὰρ ἡ Ἀθηνᾶ (Ἀριστοφαν. Ὀρν. 828) ἐπωνυμίζεται πρὸς Ἀθηναίους καὶ Πολιούχος, διὰ τὸ προστατεῖν τῆς αὐτῶν πόλεως. Καὶ σημειῶσαι, ὅτι τὸ διττὸν τοῦτο τῆς θεᾶς ἰδίωμα καὶ τῶν αὐτῆς σεβομένων Ἀθηναίων, τὸ κατὰ τοῦτον φημι ἐν τε πολέμοις καὶ λόγοις, σαφῶς ὡς κωμικὸς ἐν τούτοις (Ἰππ. 581) παρέστησεν.

Ὡς πολιοῦχε Παλλὰς, ὡς

τῆς ἱερωτάτης ἀπα-

σὺν ΠΟΛΕΜῳ ΤΕ ΚΑΙ ΠΟΙΗ-
ΤΑΙΣ, δυνάμει θ' ὑπερφερού-
σης μεδέουσα χώρας.

ΣΕΛΙΔ 8, στ. 2, Ἀρχιρραίοις.] ΔΓ, Ἀρχιρραίοις. Ἀμφοτέρως λέ-
γεται, καὶ θη' υἱῶ; καὶ οὐδετέρως. — Στ. 7, Μετὰ τὸ κατὰ χεῖρὸς ὕδωρ.]
Μετὰ τὸ νίπασθαι τὰς χεῖρας τοὺς μέλλοντας δειπνήτειν, ὡς δηλοῖ ἐκω-
μικός (Σφ. 1214), λέγων,

Ἵδωρ κατὰ χεῖρ'· τὰς τραπέζας εἰσφέρειν.

Δειπνοῦμεν ἀπονενίμεθ' ἤδη σπέειδμεν.

Καὶ παρατίθεσθαι παρ' ἀλλήλων ἕτερον Πλούταρχον χωρίον (Πῶς ἂν τι δια-
κρ. τὸν κολ. τοῦ φίλ. § 3) τοῦ « Ἄν τὸν ἀληθινὸν κώλικα ... διώκωμεν,
» ἀλλὰ μὴ, καθάπερ εἰ πολλοί, τοὺς αὐτοληκτύους τούτους λεγόμενους, καὶ
» τραπέζας, καὶ μετὰ τὸ ΚΑΤὰ ΧΕΙΡὸς ὕδωρ ἀλουμένους, ὧς τι; εἶπε,
» κώλικας νομίζωμεν ». Κἀν τούτῳ γὰρ εἰ, τὸ ΚΑΤὰ ΧΕΙΡὸς καλῶς
καιοῦντες; ἐπ' εἶπεν τὸ τέως ΚΑΤὰ ΧΕΙΡΑΣ γραφόμενον. — Στ. 10, Πολιτῶν.]
Εκ ΔΓ, ΔΓ Πολιτικῶν. — Στ. 22, Τούτους; αἰτεῖτε κ. τ. λ.] 'Εμνημόνευσε
τούτου Πλούταρχος καὶ ἄλλαχού (Πολιτικ. παραγγέλμ. § 31). — Στ. 27,
'Υπέστη.] Ἰσ. γρ. 'Επέστη, ὥσπερ ἔγραψα ἐν τῇ Μύθων Αἰσωπειῶν
συναγωγῇ (τελ. 211). — Στ. 30, ὧς δ' οὐκ ἐβούλετο.] 'Εκ ΔΓ προσέθη-
καί τὸν σύνδεσμον εἰ ΠΡ.

ΣΕΛΙΔ. 9, στ. 17, Ἀποικτενοῦσάσε.] Τοῦτο πληρέστερον ἐκφέρεται ἐν-
ταῖς εἰς τὸν Πλούταρχον ἀναφερομένοις Ἀποφθίγμασι· « Δημοσθένους; δὲ τοῦ
ρήτορος; εἰπόντος, Ἀποικτενοῦσάσε Ἀθηναῖοι, ἐάν μανῶσι, —
» Ναί (εἶπεν), ἐμὲ μὲν, ἂν μανῶσι, σὲ δὲ, ἂν σωφρωνῶσιν ».

ΣΕΛΙΔ. 10, στ. 3, Μάρτυν.] ΔΓ, Μάρτυρα. ἥ τις ἔοικε διόρθωσις;
μᾶλλον εἶναι τινός, ἀγνοήσαντος τὸ Μάρτυν, ᾧ καὶ ἄλλ' ἄλλου (Πῶς ἂν
τις διακρίν. τὸν κολ. τοῦ φίλ. § 1) Πλούταρχος; ἐχρήσαστο, τοῦ παρακμᾶζον-
τος; ἑλληνισμοῦ εἶναι. Μένανδρος; δὲ πρῶτος; εἰκοὶ καὶνοτομήσας τὴν, Μάρ-
τυν, αἰτιατικὴν, ὧς; ὅστις συλλογίσασθαι ἐξ ὧν φησι Φώτιος· « Μάρτυς, οὐ
Μάρτυρ. Καὶ τὸν Μάρτυν, καὶ τὸν Μάρτυρα. Μένανδρος. ». — Στ. 7,
Παρεξόνοντος.] 'Εξ ΗΔ, ΑΓ, Παρεξόνοντος. — Στ. 9, Τὸ σκέλη καταδεδεμέ-
νου.] 'Εκ ΔΓ καὶ ΕΔ, ΑΓ, Τὸ σκέλη καταδεδεμένον. — Στ. 18, Εἰ προῖκά
εἴμι πικρός.] Τὸ Προῖκα (κατ' αἰτιατικὴν) παρὰ τοῖς δοκίμοις, καθὰ καὶ τὸ
Δωρεῖ ἂν τοῦ παρακμᾶζοντος; ἑλληνισμοῦ, καὶ τὸ παρ' ἡμῶν ἐν χρήσει.

Χάρισμα, ἐπιρρήματικῶς ἐκλαμβάνονται πολλὰκις, τούτων σημαίνοντα τῷ Ἀμισθί. Ἔστιν οὖν ὁ νοῦς τοῦ χωρίου, Μὴ τοῦτο μόνον σκοπεῖτε, ὡς Ἀθηναῖοι, ὅτι πικρός εἰμι, ἀλλ' ὅτι καὶ μηδὲν καρδαίνων πικρός εἰμι, ὡς γούνοις ἐκδέχασθαι Πλούταρχος τὸ λεχθέν ὑφ' Ὑπερίδου· ὃν ἐνδέχεται καὶ ἀντι τοῦ ἀναιτίως ἢ μάτην (σημαίνει γὰρ καὶ τοῦτο ἡ λέξις) κεχεῖσθαι τῷ Προϊκα. — Στ. 30. Καταδίκην.] ΔΓ, Δίκην.

ΣΕΛΙΑ. 11, στ. 6, Ἀποστόλους.] Τὰς ἐκπομπὰς τῶν νεῶν, ὡς ἐξηγεῖται Ἀρποκρατίων. Ἀποστολεῖς δὲ ἐλέγοντο (φησὶν ὁ αὐτός) οἱ ἐπὶ τῇ ἐκπομπῇ ἀποδεδειγμένοι. — Στ. 21, Ἀποκρυπτόμενον.] Γραπτέον ἢ Ἀποκρυπτόμενον, ὡς εἶκασαν οἱ ΠΡ, ἢ Ἀποκρινόμενον, ὃ ἐστὶ χωριζόμενον· τούτων γὰρ ἑξήτερον ἀναγκυρὺς, ἢ ἀναγνωστέον εἶναι ὑπειληφώς· δὴλός ἐστι καὶ ὁ Α, une motte séparée de la plaine de Tamynes. — Συνεκράτει.] Εἰς τὸ Συνεκρότει ἔτρεψαν τοῦτο οἱ ΠΡ, πιθανῶς μὲν, οὐκ ἀναγκαιῶς δέ.

ΣΕΛΙΑ. 12, στ. 14, Ἐνέβαλε.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἐνέβαλλε. Ἴσως μέντοι γραπτέον, Συνέβαλε. — Στ. 21, Πλούταρχον.] Κλείταρχον, ἐνθαδὲ γραπτέον εἶναι ὑπέλαβον οἱ ΠΡ. — Στ. 22, Ἐξέβαλεν.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Ἐξέβαλλεν. — Στ. 24, Ἐκτέρωθεν.] Ἐξ ΗΔ, ΔΓ, Ἐκατέρωθε. — Στ. 25, Οὗς ἔλαβεν ... ἀφῆκε.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Οὔτε λαβεῖν ... ἐφῆκε.

ΣΕΛΙΑ. 13, στ. 6, Οἱ μὲν ῥήτορες.] ΠΡΔ ἢ προσθήκη τοῦ συνδέσμου. — Στ. 15, Καὶ τοῖς ... μὴ δυναμένοις.] Ἐκ ΔΓ (συναδούτης τῷ Α) οἱ ΠΡ, ΑΤ, Καίτοι ... μὴ δυνάμενοι. — Στ. 19, Ἦν μὲν γάρ.] Ἐκ ΔΓ, προσέθηκαν οἱ ΠΡ τὸν δεύτερον τῶν συνδέσμων.

ΣΕΛΙΑ. 14, στ. 13, Ἦδη δὲ πρὸς Φίλιππον.] ΠΡΔ ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἦδη δὲ τῶν πρὸς Φίλιππον. — Ἐκπεπολεωμένων.] Τῶν Ἀθηναίων. — Στ. 14, Καὶ στρατηγὸν ... ἕτερον ἐπὶ τὸν πόλεμον ἡρημένων.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Καὶ στρατηγὸν ... ἐτέρων ἐπὶ τὸν πόλεμον ἡρημένων· παθητικῶς ἐκδέχασμένων τῶν ΠΡ τὸ, Ἡ' ῥημένων, τουτίστιν ἀποδεδειγμένων, ψηφισθέντων, στρατηγῶν ἐτέρων. Ἡ δὲ ἡμετέρα τροπὴ τῆς γενικῆς· πληθυντικῆς εἰς τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν, κατὰ μέσσην διάθεσιν ἐκδέχασθαι παρέχει καὶ τὴν μετοχὴν. καὶ ἔστιν ὁ νοῦς, ἀποδεδειγμένων, ψηφισαμένων στρατηγῶν ἕτερον ἀντὶ τοῦ Φωκίωτος. — Στ. 18, Αὐτοῦ.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Αὐτοῦ. — Κυλινδεῖσθαι περὶ τὴν Ἡλιάαν.] Ἐπιθι τὰ ἀλλαχοῦ (Ἰσχυράτ. Μέρ. Β, σελ. 223) σημειωθέντα περὶ τοῦ ῥήματος. Περὶ δὲ τῇ· Ἡλιάας ἔδε Ἀρποκρατίων καὶ τὸν Βυζάντιον Στέφανον (λέξ. Ἡλιάας). — Στ. 24, Θίσθαι τὴν μάχην.] Ἐξ ΗΔ ἢ προσθήκη

τοῦ ἄρθρου. Ἔστι δὲ περίφρασις τοῦ, Μ α χ έ σ α σ θ α ι.—Στ. 25, Οὕτω γάρ.] Ἐὰν νικήσωμεν δηλονότι.

ΣΕΛΙΔ. 15, στ. 18, Σγέλις κ.τ.λ.] Ἐκ τῆς Ὀμήρου Ὀδυσσεΐας (ι, 494).—Στ. 27, Εἰς τοιαῦτα.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Εἰς τὰ τοιαῦτα.—Στ. 30, Εὐτυχίαν ἂν ἐμαυτοῦ θέιμην.] Ἐξ ΗΔ ἡ προσθήκη τοῦ συνδέσμου.

ΣΕΛΙΔ. 16, στ. 9, Θέσθαι τὸν πόλεμον.] Γραπτέον, Καταθέσθαι τὸν πόλεμον, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς (Κλεομένη. § 22, σελ. 141) ἔρεϊ. Ἔστι δὲ τοῦτο πύσασθαι τοῦ πλεμεῖν· τὸ δὲ, Θεσθαι τὸν πόλεμον. ὥσπερ καὶ τὸ λωτέρω (§ 16, σελ. 14) Θεσθαι τὴν μάχην, πᾶν τοῦναντίον σημαίνει.—Στ. 14, Εἴ τι γένοιτο περὶ αὐτῶν.] Τουτέστιν, εἰ αὐτοὺς ἀποθάνοι. Σημειοῦ τὴν φράσιν ἀνάλογον εὔσαν τῇ παρ' ἡμῶν, Ἀντὸν ἀκολοουθήσῃ τίποτε.

ΣΕΛΙΔ. 17, στ. 12, Ἐχεκράτιδην... καὶ Σπάρτωνα.] [στόρχας ταῦτα καὶ Αἰλιανὸς (Ποικ. ἱστ. Α, κέ, σελ. 10).—Στ. 17, Γεργήθου.] Παρὰ τὸ θηλυκὸν, Ἡ Γέργηθος· παρὰ δὲ τῷ Βυζαντίῳ Στεφάνῳ περιγεγραμμένως καὶ διὰ τοῦ ι, Ἡ Γέργις, τῆς Γέργιθος, πόλις· Τροία· Αἰλιανὸς δὲ ἐν τῷ περιηλωθέντι τόπῳ, ἀντὶ τῆς Γεργήθου ἢ Γέργιθος, τὰ Πάταρα, πόλιν Λυκίας, ἰνομᾷζει.—Μυλάσων.] Ἐγραψα δι' ἐνός σ, ὡς φέρεται παρὰ τῷ Αἰλιανῷ καὶ παρὰ τῷ Βυζαντίῳ Στεφάνῳ. Ἔστι δὲ πόλις Καρία.

ΣΕΛΙΔ. 18, στ. 2, Τὴν Φωκίωνος.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Τοῦ Φωκίωνος.—Στ. 6, Ἐν ἐμπλοκαίς.] Ἐξ ΕΔ προσέθηκα τὴν πρόθεσιν.—Στ. 9, Φώκω.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Φωκίων.—Στ. 9, Ἀγωνίσασθαι... ἀποβάτην.] Συνῆψα τὸ Ἀποβάτην πρὸς τὸ Ἀγωνίσασθαι, διότι τούτο καὶ τοῖς ΗΡ, Τί δ' ἐστὶ, τὸ, Ἀποβάτην ἀγωνίσασθαι, διδάξει σεὸ Ἀλικαρνασσεὺς Διονύσιος (Ῥωμ. ἀρχαίολογ. ζ', 73). «Ὅταν γὰρ τέλος αἱ τῶν ἵππων ἀμιλλᾷ λαμβάνονται, ἀποπηδῶντες ἀπὸ τῶν ἀρμάτων οἱ παρὰχούμενοι ταῖς ἡνιόχοις, οὗτοι ποιηταὶ μὲν παραδείκτας, Ἀθηναῖοι δὲ καλοῦσιν ἈΠΟΒΑΤΑΣ, τὴν σταδιαῖον ἀμιλλῶνται δρόμον αὐτοὶ πρὸς ἀλλήλους», Μνημονεύει τοῦ Ἀποβάτου, ἢ Ἀποβατικοῦ ἀγῶνος, τούτου καὶ Ἐρατοσθένης (Καταστερ. ιγ') καὶ ὁ Ἐτυμολόγος (σελ. 124).—Στ. 14, Περειχώρησεν.] ΔΓ, Συνεχώρησεν.—Στ. 18, Βυυλόμενος δὲ καὶ καθόλου.] Περιαιρετέος ὁ δευτέρως τῶν συνδέσμων.—Στ. 26, Μύρον τοσοῦτον.] ΔΓ, Μύρον τοσοῦτον. Οἱ ΗΡ εἶκασαν γραπτέον εἶναι Μύρων τοσοῦτων.—Στ. 27, Περὶ φιλιτίων.] Φιλιτία ἐνθάδε ἄπερ ἐν βίῳ Λυκούργου (§ 12, Πλουτάρχ. Μέγ. Α.

σελ. 82), καὶ ἀλλαχοῦ πολλαχοῦ, διὰ τοῦ δ, Φιδίτια ὀνομάζει. Ἐπιθε-
περὶ τῆς διπλῆς ταύτης γραφῆς τὸν Μιῦρριον (Συμμίτ. Λακωνικ. Α, 9,
σελ. 42).

ΣΕΛΙΑ. 19, στ. 3, Τότε.] ΠΡΑ, ΑΤ, Ποτέ.—Στ. 4, Νεώνητος.] Προτυ-
πάμεν τὸ Δοῦλος. Παίζοντες γὰρ Ἀθηναῖοι τοὺς ἄρτι παριόντας εἰς τὸ
βῆμα τῶν δημηγόρων καὶ δημαγωγῶν, καὶ ἐν λέσχασι καὶ ἐν θεάτραις Νεω-
νήτους δοῦλους τοῦ δήμου καλεῖν εἰώλεσαν· καθὰ δηλοῖ καὶ ὁ κωμι-
κός, οὕτως ὀνομάζων τὸν περιβόητον Κλέωνα (ἱππ. 1-3),

Ἰατταταῖαξ τῶν κακῶν, ἱατταταί!

Κακῶ; Παφλαγόνα, τὸν νεῶν τον, κακὸν

Αὐταῖσι βουλαῖς ἀπολέσειαν εἰ θεοί!

—Στ. 10, Ἐπ' ἐκείνῳ.] Ἰσω; διαγραφτέον τὴν πρόθεσιν.—Στ. 11, Ἀποκρι-
νυμένος.] ΕΞ ΗΔ, ΑΤ, Ἀποκρινομένου.—Στ. 12, Πλύσιτα.] ΕΞ
ΗΔ, ΑΤ, Πλύσηται.—Στ. 19, Χαρικλέα.] Χαρίλλων τοῦτον ὀνομά-
ζει Πλούταρχος ἀλλαχοῦ (Πολιτ.κ. πρᾶγματ. § 13), λίγυν. «Φωκίων εὐ-
» δὲ τῷ γαμβρῷ ΧΑΡΙΔΑΩ δίκην ἔχοντι περὶ τῶν Ἀρπαλείων συνεισῆλθεν,
» Ἀλλ' ἐγώ σε, φήσας, ἐπὶ παῖσι τοῖς δικαίοις ἐποικισάμην
κηδεστήν, ὥχετο ὀπίων.» Ἡ τοῖνυν μνημονικὸν Πλουτάρχου ὑποληπτέον
ἐστὶν ἀμάρτημα τῶν γραφῶν τὴν ἑτέραν, ἢ γραπτέον, ΧΑΡΙΚΑΩ, ἢ ἡ ὁ
αὐτὸς τῷ Χαρικλεί· Διφορεῖται γὰρ καὶ τοῦτο, ὡς τὸ Ἰφικλῆος καὶ Ἰφι-
κλῆς, Πάτροκλος καὶ Πατρόκλῆς.—Στ. 21, Ἀνέπλησε.] ΕΞ ΗΔ,
ΑΤ, Ἐνέπλησε. Ἐπιθετὰ σημειωθέντα εἰς τὸν Ἰσοκράτην (Β, σελ. 138).
—Στ. 23, Πυθιονίκης.] ΕΞ ΕΔ αἱ ΠΡ, ΑΤ, Πυθονίκης.—Στ. 23, Ἐρμει.]
ἘΞ ΗΔ, ΑΤ, Ἐρμείω. Ἐτεροι δὲ διώρθουν, δισσυλλάζως μὲν καὶ αὐτοί, πε-
ρισπωμένως δὲ γράφοντες, Ἐρμει· οὐ καλῶς· ἐστὶ γὰρ παρὰ τὸ Ἑρμῶς
εὐδύτερον ὄνομα δήμου, φυλῆς· Ἀναμνητίδος, ὡς φασιν Ἀρποκρατίων, Ἡσύ-
χιος, Σουτίδας καὶ Φώτιος. Ἠμάρτηται δὲ ἡ γραφὴ καὶ παρὰ τῷ Βυζαντίῳ
Στεφάνῳ «Ἑρμος (γὰρ φησιν), ὡς Ἑρκῶς, εὐδύτερος, δῆμος τῆς Ἀκαμαν-
» τίδος φυλῆς. Ὁ δημότης, Ἑρμείος· τὸ εἰς τόπον, Εἰς Ἑρμῶς, ἢ
» Ἑρμόσε (γρ. Ἑρμῶσε)· τὸ ἐν τόπῳ, Ἐν Ἑρμει (γρ. Ἑρμει)».

ΣΕΛΙΑ. 20, στ. 3, Ἀρπαλείς.] Ἐλλειπτικῶς τοῦ, Χρήμασι.—Στ. 15,
ὥστε ὑμᾶς ἐν ἡσυχίᾳ βουλευσασθαι μᾶλλον καὶ μετ' ἀσφαλείας.] ΕΞ ΗΔ,
ΑΤ, ὥστε ἡμᾶς ἐν ἡσυχίᾳ βουλευσασθαι, μᾶλλον δὲ μετ'
ἀσφαλείας. Δευτεροπροσώπως δὲ καὶ εἰ μεταφρασται, Ὑμᾶς, ἡμῶν.

νευσαν. πλὴν τοῦ Ἰταλοῦ.—Στ. 18, Ααμμακόν.] Ἐκ ΔΓ (συναδούσης τῷ Ἰταλῷ μεταφραστῇ), ΑΤ, Ἐλληνικόν.—Στ. 30, Πῶς παρεσκευάσθαι.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Πῶς τί παρεσκευάσθαι. ἀνθ' ὧν οἱ ΠΡ ἔγραψαν διορθοῦντες Πρὸς τί παρεσκευάσθαι.

ΣΕΛΙΔ. 21, στ. 2, Δόλιχον.] Δρόμου μέτρον παρὰ τοῖς πάλαι, ὁ δεκαμῖν ἔδει τοὺς ἀγωνιζομένους, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μέχρι τέλους ἰόντας, καὶ ἀπὸ τοῦ τέλους αὖθις ἐπὶ τὴν ἀρχὴν δωδεκάκις ἐπανασκίμπυντας. Διαπεφώνηται δὲ περὶ τοῦ μέτρου· οἱ μὲν γὰρ εἰκοσιτεσσάρων φασὶ σταδίων εἶναι τὸ σύμπαν, συμμετρουμένων δηλονότι ταῖς εὐθυδρομίαις τῶν ὑποστροφῶν, οἱ δὲ δώδεκα, καὶ ἄλλαι ἄλλως. Ἐπὶ τοῦ περικειμένου χωρίου οὐδὲν πλέον σημαίνει ὁ δόλιχος· τῆς ἐπανασκίψεως, τούτεστι τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ πολέμου, καὶ τῆς ἐπὶ μακρὸν συνεχείας καὶ διατάσεως ὡς ἐξεδεῖξατο ὁ Φάβρος (Ἀγωνιστικ. Βιβλ. Β, κεφ. 34, σελ. 419). Ἔστι δὲ καὶ Δόλιχος, ἡ ὧς φασιν οἱ γραμματικοὶ, Δολιχὸς, ὀξύτωνος, εἶδος ὀσπρίου, τὸ καλούμενον ἄλλως Φασίολος (Δισκουρίδ. Β, 130) ἢ Φάσηλος, ὅπερ ἡ συνήθεια, Φασούλιον ὀνομάζει.—Στ. 7, Ἐπ' ἐλπίδος μεγάλης γενομένην.] Ἐξ ΗΔ ἡ προσθήκη τῆς προθέσεως· οὕτω γὰρ καὶ ἄλλαχού (Σόλων. § 14, Πλουτ. Μέρ. Α, σελ. 155), «Ἐπ' ἐλπίδος ἐκατέρων μεγάλης γενομένων».—Στ. 9, Εἰ ταῦτ' οὐκ ἂν ᾔθελεν κ. τ. λ.] Παράθεσις τούτοις τὰ παραπλησίως ἄλλαχού (Τιμολ. § 6, Πλουτ. Μέρ. Β, σελ. 89) εἰρημένα.—Στ. 17, Συμπεφοιτηκώς.] Προσπάκουε τὸ, Εἰς τοῦ αὐτοῦ διδασκάλου. ἔστι γὰρ ἐνθὺς ὁ Συμπεφοιτηκώς, ὃν ἂν Γάλλος ἀνὴρ ἐρμηνεύων καλέσειε, camarade d'école.—Στ. 29, Τοὺς ἄχρι· ἐξήκοντα ἔτων ἀφ' ἧθης. Τουτέστι τοὺς ἑμοῦ τι ὀγδοηκοστὴν ἔτος ἄγοντας, ὡς δῆλον ἐκ τοῦ ἐπομένου, «Ἐγὼ γὰρ ὁ στρατηγὸς ὀγδοηκοστὸν κ. τ. λ.». Ἐφηβοὶ γὰρ Ἀθήνησιν ἐκαλοῦντο οἱ ἀπὸ ὀκτωκαιδεκαετοῦς μέχρι εἰκοσθετοῦ (Ἀρποκρατ. λέξ. Ἐπιδίδετες).

| ΣΕΛΙΔ. 22, στ. 10, Τοῦτον τὸν λόφον καταλαβεῖν.] Ἐξ ΗΔ ἡ προσθήκη τῆς ἀντωνυμίας, ἧς τὸ ἀναγκαῖον δηλοῖ τὰ ἐπόμενα, Ἐκεῖ, καὶ Ἐνταῦθα. Τοιούτον δέ τι ἐξέφρασε καὶ ὁ Α, de loger son camp sur une telle motte.

ΣΕΛΙΔ. 23, στ. 4. Γράφει ψήφισμα, πέμπειν πρὸς κ. τ. λ.] Ἐκ διορθώσεως φίλου, ΑΤ, Γράφει ψήφισμα, καὶ πέμπει. Οὕτω καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς (σελ. 29) ἐρεῖ, «Ψήφισμα γράψαντος, Ἀθηναίους ἀπαντας ἐν τοῖς ὅποις εἶναι».—Στ. 6, Τοῦ δήμου, καὶ καλοῦντος.] ΔΓ, Τοῦ δήμου, καλοῦν-

τός τε. — Στ. 19, Εἰς τὸ ἄστυ] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Εἰς ἄστυ. Ἐπὶ δέ, Εἰς τὴν πόλιν, τὰς Ἀθήνας κατ' ἐξοχὴν οὕτω καλουμένας. Τὸ δὲ ὄνομα οὐχ Ἑλληνικόν, ἀλλ' ἀπ' Αἰγύπτου μετενηνεγμένον, ἀπὸ τοῦ παρ' ἐκείναις Ἰσσεως, εἰ χρή πειστεύειν Διοδώρῳ τῷ Σκελιώτῃ (Α, 28). — Στ. 20, Ταῦτα.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Τὸ αὐτό. — Στ. 22, Προσελόμενων.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Προελεμένων.

ΣΕΛΙΑ. 24, στ. 18, Καλλιμέδοντα τὸν Κάραβον.] Δημαγωγὸς οὗτος, Δημόστεινε καὶ Φωκίῳι συνακμάτας, Κάραβος ἐπονομασθεὶς ἀπὸ τοῦ θαλάσσιου Καραβίου ἦν γὰρ ἐπὶ ὀψιφραγῆ καὶ τῇ ἄλλῃ φιληδονίᾳ διαβόητος ὁ μιὰρὸς οὗτος, τῆς πατρίδος προδότης. Διὸ καὶ ὁ κομικὸς Ἀλεξίς (παρ' Ἀθην. Γ, σελ. 104) οὕτως ἐκωμώδησεν αὐτόν,

Ταῖς ἰχθυοπόλαις ἐστὶν ἐψηφισμένον,
ὧς φασι, χαλκῆν Καλλιμέδοντος εἰκόνα
Στήται Παναθηναίαισιν ἐν ταῖς ἰχθύσιν,
Ἐχυσαν ὀπτιὸν κάραβον ἐν τῇ δεξιᾷ,
ὧς αὐτὸν ὄντι' αὐταῖσι τῆς τέχνης μίνον
Σωτήρ', τοὺς ἄλλου, δὲ πάντας ζημίαν.

Στ. 21, Οὕτω μὲν.] Ἰσ. γρ. Οὕτω μὲν οὖν, ὡς ἔδοξε καὶ ταῖς ΠΡ. — Στ. 29, Πάλαι μὲν γὰρ ἐν ταῖς ἀρίστοις εὐτυχήμασι.] ΑΤ, Ἀρίστοις εὐτυχήμασι φέρεται ΔΓ, Μεγίστοις ἀτυχήμασι, ἣ κατηκολούθησεν ὁ Ἰταλὸς μεταφραστὴς, ne' più grandi infortunj. Κωλύει μὲν τὰ τὴν ἀποδοχὴν τῆς γραφῆς ταύτης τὸ ἐπόμενον, Δυσχερὲστα τα πάλιν, ἀντικείμενον ταῖς Πάλαι ἀρίστοις εὐτυχήμασι, δι' ὧν δηλοῦται τῷ παρ' Ἡροδότῳ (Η, 65) ἱστορούμενον περὶ τῆς ἀπ' Ἐλευσῖνος ἀκουσθείσης φωνῆς, καθ' ὃν χρόνον Ἀθηναῖαι πρὸς Πέρσας ἐμάχοντο.

ΣΕΛΙΑ. 25, στ. 3. Τὸν ἀγώτατον τοῦ χρόνου.] Παρήνευσαν οἱ ΠΡ γράφειν, Τὸν ἀγώτατον τῶν χρόνων, πιθανῶς μὲν, οὐκ ἀληθῶς δέ, ὥσπερ γὰρ λέγεται, Τὸν πολλὸν τοῦ χρόνου (Ἡροδότ. 4, 24), οὕτως, ἐσὶ λέγειν καὶ, Τὸν ἀγώτατον τοῦ χρόνου, ἀκαταλλήτως μὲν τῇ συντάξει, οὐχ ἥτιον μέντοι ἑλληνικῶς. Πλάτων δὲ καὶ, Ἡ ὀρθότατη τῆς σκέψεως, εἴρηκε (ἴδ. Σχαιφέρ. Περὶ Ἑλληνικ. ἐλλείψ. σελ. 274). — Στ. 5, Τὰ ἀκρωτήρια τῆς Ἀρτέμιδος.] Τὴν Μουνηχίαν δηλοῦσθαι ἐσημειώσαντο οἱ ΠΡ, λιμένα τῆς Ἀττικῆς, ἐν ᾧ ναὸς ἦν Ἀρτέμιδος, Μουνηχίας ἐπικαλουμένης (Παυσαν. Α, 1). — Στ. 8, Θάψινον.] Ἀπὸ τοῦ φυτοῦ τῆς Θάψου, ᾧ πρὸς τὸ βῆπταιν τὰ ἔ-

ρια ἔχρωντο· αἱ γυναῖκες δὲ καὶ τῆς κεφαλῆς τὰς τρίχας ἔβαπτον, διὰ τὸ
 ξανθίζον τῆς χροιᾶς. « Θάψινον (φησὶν Ἡσύχιος), τὸ ξανθόν, ἀπὸ τοῦ ξύλου
 » τῆς Θάψου, ὃ βάπτει· ὃ ξανθίζουσι (γρ. ὃ βάπτεται ξανθίζουσι) τὰ ἔ-
 » ρια καὶ τὰς κεφαλὰς. Τοῦτό τινες, Σκυθικὸν λέγουσι. Καὶ ὁ ποταμὸς παρ’
 » ὃ φέρεται τὸ ξύλον, Θάψος καλεῖται. Ἔστι δὲ καὶ ῥίζα, Θάψια καλου-
 » μένη ». Οἱ δὲ κχλῆσαντες αὐτὸ, Σκυθικὸν ξύλον, Σαπφώ τε ἡ πετιή-
 » τριά ἐστι (Φωτ. λέξ. Θάψος, καὶ σχολιαστ. Θεοκρίτ. Εἰδυλ. β, 88) καὶ
 Κρατῖνος ὁ κωμικὸς (Ἡσυχ. λέξ. Σκυθικός). Κακῶς δὲ τινες τὴν Θάψιν
 τῇ Θάψι συνέχεαν· περὶ ὧν ἴδε τὸν Σταπέλιον ἐν ταῖς εἰς τὸ Θεοφράστου
 Περὶ φυτῶν ὑπομνήματι (σελ. 1061 καὶ 1105). — Στ. 11, Κανθάρῳ.] Ἐξ
 ΕΔ, ΑΤ, Καθαρῷ. Ὀνυμα δὲ ὁ Κάνθαρος ἐνὸς τῶν ἐν Πειραιεῖ τριῶν λιμένων,
 ὡς φησὶν ὁ σχολιάσας τὸν Ἀριστοφάνην (Εἰρην. 144). — Στ. 13, Φανερῶς.]
 ΔΓ, Προφανῶς. — Στ. 22, Προγέγραπται.] ΠΡΔ, ΑΤ, Περιγέγρα-
 πται, ΔΓ, Γέγραπται. — Στ. 24, Καὶ ὅπερ.] ΠΡΔ, ΑΤ, Καὶ τοῦτο,
 ὅπερ. — Στ. 30, Ἀντίπατρος, δ; ἰδιώτου.] ΠΡΔ, ΑΤ, Ἀντίπατρος, ἰ-
 διώτου.

ΣΕΛΙΑ. 26, στ. 2, Τοῖς πάσχεισι κακῶς δεσπότης καὶ τύραννος.] Ἐξ ΗΔ
 ἡ τρεπὴ τοῦ πρ’ ἅπασι Κακὸς εἰς τὸ Κακῶς, ὃ φέρεται πρὸς τὸ Πά-
 σχουσι. ΔΓ (οὐδὲν μᾶλλον ὀρθῇ) Τοῖς πάσχεισι κακοῦ δεσπό-
 του καὶ τυράννου. — Στ. 11, Φιλοχωρεῖν.] Ἐν τοῖς ἀγροῖς διαιτᾶ-
 σθαι, τὴν ἐν ταῖς ἀγροῖς δίαταν ἀγαπᾶν. — Στ. 18, Φώκῳ μὲν (εἶπεν). ἐάν
 μὲν.] Πλεονάζει ὁ ἕτερος τῶν δύο Μ ἐν, ὁ πρῶτος. — Στ. 19, Μεταβαλλόμε-
 νος.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Μεταβαλλόμενος.

ΣΕΛΙΑ. 27, στ. 20, Προσαγαγών.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Προαγαγών. —
 Στ. 24, Πολυπέρχοντα.] ΔΓ, Πολυσπέρχοντα. — Στ. 27, Φυλαρχίας.]
 ΔΓ (ἁμείνων), Φρουραρχίας.

ΣΕΛΙΑ. 28, στ. 14, Περαινεῖν.] Ἰσ. γρ. Περαινεῖν. — Στ. 29, Οὐδὲ
 γὰρ ἐκεῖνός ἐστιν.] Γραπτέον εἶμι, Οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνός γ’ ἐστιν.

ΣΕΛΙΑ. 29, στ. 2, Ἐκεῖνος.] Ἐκ ΔΓ (ἥ καταχολούθησε καὶ ὁ Ἰταλὸς
 μεταφραστῆς), ΑΤ, Ἐκεῖνον. Ἀναφέρεται δὲ τὸ Ἐκεῖνος εἰς τὸν Νι-
 κάνορα. — Στ. 5, Προδιαβαλλόντων] Ἰσ. γρ. Προδιαβαλλόντων, ὥσπερ
 ἔγραψαν οἱ ΠΡ, αὐτοὶ διορθώσαντες. — Στ. 8, Λαμπρέως.] Ἀπὸ Λαμπρᾶς,
 ἢ Λαμπρῶν, δήμου τῆς Ἐρεχθιδος φυλῆς, οὕτω καλουμένου. Δύο δὲ ἦσαν
 Λαμπρῆ, αἱ μὲν παράλιαι, αἱ δὲ καθύπερθε, ὡς φησὶν Ἀρποκρατίων· ἔξ

οὐ διαρθρωτέον καὶ τὰ τοῦ Φωτίου, «*Λαμπρίεις (γρ. Λαμπρεῖς), δις αἰ δὴ-
μοι τῆς Ἐρεχθίδος φυλῆς; »*. — Στ. 26, *Χαρικλέα.*] Ἐξ ΕΔ εἰ ΠΡ, ΑΤ,
Περικλέα.

ΣΕΛΙΔ. 30, στ. 5, Περὶ κόμην τινὰ τῆς Φωκίδος, Φαρύγας, κειμένην
περὶ τὸ Ἀρούριον ἕρος, ὃ νῦν Γαλάττην καλοῦσιν.] Τὰς Φαρύγας (οὗτω γὰρ
γραφτέον καὶ οὐ προπαράξυνον, Φαρύγας) Στράβων (σελ. 426) ἐν τῇ
Λοκρίδι, καὶ οὐκ ἐν τῇ Φωκίδι τίθησιν· ἐν δὲ τῇ Φωκίδι, ἐνθα καὶ ἡ Ἐλάτεια, ἡ
μεγίστη τῶν Φωκικῶν πόλεων, Φαρύγιον φησὶν ὁ αὐτὸς (σελ. 423) εἶναι ἄεραν
(οὐ κόμην), ἐχούσαν ὑψίτητον. Ὅτι δὲ Πλούταρχος τὰς Λοκρικὰς Φαρύγας ἐν-
θάδε βούλεται λέγειν, δηλὸν καὶ ἐκ τῆς περὶ τὸ ἕρος θέσεως, συναδούσης· οἷς
λέγει Στράβων, «*Ἡ δὲ Τάρφη κεῖται ἐφ' ὕψους; »* καλεῖται δὲ νῦν Φαρυ-
γαι. — Στ. 7, Τὸν χρυσοῦν οὐρανίσκον.] Ἐπὶ τὰ ἀλλαγεῦ (Πλούταρχ. Μέρ-
Α, σελ. 434) σημειωθέντα περὶ τοῦ Οὐρανίσκου. — Στ. 19, Πατάξας τὴν
γῆν ἀπέστησε καὶ κατεσιώπησεν.] Ἐξ ΗΔ τὸ Ἀπέστησε, ΑΤ, παρ'
ἄπασι, Ἀπέστη, ὃ ποσούτων κατεσιώδησε σκότον τοῦ χωρίου, ὡς οἱ μὲν
τὸ Πατάξας, ἀπιθάνως πάνυ εἰς αὐτὸν ἀνήνεγκαν τὸν Φωκίωνα, οἱ δ' εἰς
τὸ Πατάξαίντος, τρέπειν παρήκεσαν, εὐλόγως μὲν εἰς τὸν Πολυπέρ-
χοντα ἀναφέροντες, οὐ μὴν συνεωρακότες, ὅτι οὐδὲ χρεία τῆς ταιαύτης τροπῆς,
εἰ καὶ τὸ Κατεσιώπησεν εἰς τὸν αὐτὸν ἀνάχεται Πολυπέρχοντα κα-
τὰ μεταβατικὴν σημασίαν, συνώνυμον τοῦ Κατεσιγάσεν. Αἴτιον δὲ
τῆς ἀγνοίας· τὸ τῆς σημασίας σπάνιον. Παρ' οὐδενὶ γὰρ ἴσως ἐτέρῳ τῶν
δοκίμων εὕρηται τὸ εὐδύτερον Κατεσιώπω ἐπὶ τοῦ μεταβατικοῦ Κα-
τεσιγάω, ἢ Ξενοφῶντι (Ἑλληνικ. Β, δ', 7), «*Τὴν δὲ γυναικῆ φοβήσαντας
κατεσιώπησαν »*. Συνεχὲς δὲ ἐν τῷ Παρακμάζοντι Ἑλληνισμῷ, ὥς ἐν τῷ
παρὰ τοῖς ἑξοδημένοις (Νεεμ. ή, 11) «*Οἱ Λευῖται κατεσιώπων πάντα τὸν
λαόν »*. καὶ ἔτι συνεχέστερον ἐν τῇ παρ' ἡμῶν συνθεῖσθαι τὸ ἐκ τοῦ Σιωπάω
σχηματισθὲν, Σωπάξω, καὶ Σωπάινω, ἐκθλίψει τοῦ ἱ, κατὰ τὸ παρὰ
Πινδάρῳ (Πισμ. Α, 89) Σεσιωπαμέγον ἀντὶ τοῦ Σεσιωπημένον. Χρῶ-
μεθα γὰρ τοῦτοις· οὐ μόνον ἀμεταβάτως, οἷον Ἐσιώπασα, τοῦτι ἐστιν
ἐπαυσάμην τοῦ λαλεῖν, ἀλλὰ καὶ, Τὸν Ἐσιώπασα, τοῦτέστιν ἐποίησα αὐ-
τὸν σιωπῆσαι.

ΣΕΛΙΔ. 31, στ. 1, Κεραικοῦ.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Κεραικοῦ. Τῷ γὰρ διὰ
διφθόγγου μαρτυρεῖ καὶ ὁ κανὼν, καὶ Πλούταρχος ἐχρήσατο ἀλλαγεῦ (Σύλλ.
§ 14). — Στ. 3. Ἐπλήρωσαν.] ΠΡΔ, ΑΤ, Ἐκλήρωσαν. — Στ. 8. Ἐ-

λευθέροις· ἤδη.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἐλευθέροις τε δ' ἡ· ἀνθ' οὗ οἱ ΠΡ προείλοντο γράφειν, Ἐλευθέροις γε δ' ἡ.

ΣΕΛΙΑΔ. 32, στ. 4, Ακρόντες.] Ἀστερίσκοις διείληφα τὴν λέξιν, ὡς ἐξωστέαν τοῦ χωρίου· οἱ δὲ ΠΡ καὶ τὸ ἐπόμενον, Στρεβλώσομεν, διαγραπτέον εἶναι ὑπέλαβον. — Στ. 5. Περὶ δὲ Φωκίωνος.] Ἐκ ΔΓ· οἱ ΠΡ, ΑΤ, Περὶ δὲ τοῦ Φωκίωνος. — Στ. 26, Εἴτ' οὐκ ἀγαπᾷ· κ. τ. λ.] Μνημονεύει τούτου καὶ ἀλλαχοῦ (Περὶ τοῦ ἐαυτ. ἐπαιν. ἀνεπιφθ. § 5) Ἠλυτάρχος. Ἴδε καὶ τὰ εἰς αὐτὸν ἀναφερόμενα Ἀποφθέγματα.

ΣΕΛΙΑΔ. 33, Στ. 2, Οὐδ' ἐν ἄλλῳ οὐδέποτε σοι παρὰ τὸν βίον οὐδενί.] ἘΞ ΗΛ, ΑΤ, Οὐδ' ἐν ἄλλῳ οὐδέποτε σοι παρὰ τὸν βίον οὐδενί. — Στ. 3, Ἡχαρίστητα.] Ἡπίεθησα. Ἰδ. Πλουτάρχ. Μέρος Β, σελ. 462. — Στ. 6, Χρόνου δὲ διαγενομένου.] ἘΞ ΗΛ, ΑΤ, Χρόνου δὲ γενομένου. Οὕτω γὰρ καὶ μικρὴν ὑποβάς (§ 38), « Χρόνου βραχείος διαγενομένου » ἐρεῖ, καὶ ἀλλαχοῦ πολλαχοῦ. — Στ. 7, Ἡ μηδὲ . . . ἐστίν!] ἘΞ ΗΛ, ΑΤ, Εἰ μηδὲ . . . ἐστίν. — Στ. 22, Ἐκ τῆς Μεγαρικῆς ἔκαυσε. Καὶ Μεγαρικὴ γυνή.] ἘΞ ΗΛ, ΑΤ, Ἐκ τῆς Μεγαρικῆς ἔκαυσε ν. Ἡ δὲ Μεγαρικὴ γυνή. — Στ. 28, Ἡρίοις.] Τάφοις. « Φασὶ δὲ τινες κοινότερον » μὲν πάντας τοὺς τάφους ὀνομάζεσθαι, κατ' ἐξάρετον δὲ τοὺς μὴ ἐν ὕψει τὰ » οἰκοδομήματα ἔχοντας, ἀλλ' ὅταν (ἴσ. Ἄλλ' ὅπου ἂν) τὰ σώματα εἰς γῆν » κατατεθῇ· ὀνομάσθαι δὲ παρὰ τὴν ἔραν (Ἀρποκρατ. σελ. 185) ».

ΣΕΛΙΑΔ. 34, στ. 2, Ἀνέστησαν.] ΔΓ, Ἔστησαν. — Στ. 3, Κατηγόρων.] ΔΓ, Ῥητόρων. Στ. 8, Λυκίῳ.] ἘΞ ΕΔ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Λυκίῳ. — Στ. 9, Τὸ φίλον.] Ἐκ ΔΓ· οἱ ΠΡ, ΑΤ, Τὸν φίλον. — Στ. 13, Ὁμοιοτάτης ἐκείνης. . . ταύτης.] ΠΡΑ ἐκ ΔΓ ΑΤ, Ὁμοιοτάτης ἐκείνης. . . ταύτης.

ΚΑΤΩΝ Ο ΝΕΩΤΕΡΟΣ.

ΣΕΛΙΑΔ. 35, στ. 7, Πρὸς μητρός.] Ἐκ ΔΓ· οἱ ΠΡ (συναδούσης τῇ Α), ΑΤ, Τῆς μητρός. — Στ. 20, Ἀνακληπτικούς.] ἘΞ ΗΛ, ΑΤ, Ἀναμνηστικούς. Ἔστι δὲ Ἀνακληπτικός ὁ ῥηδίων· ἀναλαμβάνειν πεφυκὼς τὰ μαθήματα. Τῶν ΠΡ τις τρέπειν παρῆναι τὸ Ἀναμνηστικούς εἰς τὸ Ἀμνηστικούς, ἔοūd' ἑλληνικὸν ἐστὶ τὴν ἀρχὴν· οἱ δὲ μεταφρασταὶ οὕτως ἡρμάνευσαν, ὥσπερ ἂν εἰ ἐγγράπτο, Ἀμνημόνας. — Στ. 21. Παραδεχομένους.] ΔΓ, Ἀναδεχομένους. — Στ. 22, Ἐγκαυμα.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἐκκαυμα. — Στ. 23, Δύσπιστον.] Ἐκ ΔΓ· οἱ ΠΡ, ΑΤ, Δύσπιστον.

ΣΕΛΙΑ. 36, στ. 9, Ποπέδιος Σίλων.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Πομπαιδίου Σίλων (Ἐπιθι Πλουτάρχ. Γ. Μάρ. § 33. Μέρ. Γ, σελ. 78.)

ΣΕΛΙΑ. 37, στ. 7, Ἀπῆλθεν.] Ἰσ. γρ. Ἀπῆγεν. — Στ. 8, Ἐπεί.] ΔΓ, Ἐπειδή. — Στ. 9, Τρώϊαν.] Παίδων ἱππικῶς ἀγῶν, Τρώϊα, ἢ Τρωϊκὸς ἀγῶν καλούμενος, ὃν οἱ Ῥωμαῖοι παρὰ τῶν Τρώων παρειλήφεσαν, Αἰνείου πρώτου εἰσηγησαμένου ἐν Σικελίᾳ, ἐπὶ γυμνάσει τοῦ παιδὸς Ἀσκανίου, ὡς φησι Φῆστος. — Ἐπὶ θέαν.] Ἄμεινον ἂν ἐγράφετο, Ἐπὶ θέᾳ. — Στ. 14, Πυνθνεύμενου δὲ τοῦ Σύλλα.] Διαγραφτέον τὸν σύνδεσμον, ἵν' ᾗ τὸ λεγόμενον ἀπόδοσις τοῦ ἀνωτέρω, Ἐπεὶ Σύλλας, καίπερ οὐδ' οὕτω κατορθουμένης τῆς συναρτήσεως. — Στ. 15, Καὶ ὁ Σέξτος.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Καὶ ὁ Σέξτος. — Στ. 16, Παρῆκεν.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Παρεῖχεν. — Στ. 22. Τότε προσιδεῖν. Οἱ ΠΡ διερθεῦντες ἐγράψαν, Τόγε προσιδεῖν, Ἰσ. γρ. Τότε τῷ προσιδεῖν, ἢ συντομώτερον, Τῷ προσιδεῖν. — Στ. 23, Ἀγομένων.] Ἀγχομένων, παρῆνε τις γράφειν. Ἰσ. γρ. Ἀπαγομένων.

ΣΕΛΙΑ. 38, στ. 20, Ἀντίπατρον δὲ τὸν Τύριον.] Ἐξ ΕΔ παρείληφα τὸ ἄρθρον. Στ. 25, Εἰς πλήθη.] Γραπτέον, οἶμαι, Εἰς τὰ πλήθη.

ΣΕΛΙΑ. 39, στ. 2, Ἄρξομαι δὲ λέγειν, ὅταν μὴ μέλλω λέγειν ἄξιαισι πῆς.] Σημειούσθων εἰ νέοι τὸ σημειώσεως ἄξιον τοῦ φρονίμου Κάτωνος τῷ δε παραδείγμα, ὃ καὶ τις τῶν ἡμετέρων παρήγγειλε λέγων.

Ἢ λέγε τί σιγῆς χρεῖτον, ἢ σιγὴν ἔχε.

Τὸ γὰρ, ὅτι κεν ἐπ' ἀκαρίμην γλωτταν ἔπος ἔλθῃ, ἀπρονοήτως λέγειν, κινὶ μᾶλλον ὕλακτοῦντι, ἢ λογικῷ ζῳῷ προσήκει. — Στ. 10, Περιπαλῆς.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Περιπληθής. Ἔστι δὲ λόγος περιπαλῆς ὁ μετὰ πάθους περιφερόμενος, καὶ πάθος ἐμποίων τοῖς ἀρωμαμέναις. ὅτι δὲ ῥᾶστα συγχεῖται τὰς παραπλησιας ταῦτας λέξεις οἱ ἀντιγραφεῖς, μαρτυρεῖ ἐν τοῖς ἐξῆς (§ 23, σελ. 54) ἡ τῷ Πάθους προσγεγραμμένη ΔΓ, Πληθους. Ἔστι δὲ καὶ ἐκ παράλληλου χωρίου (σελ. 160, Τιβ. Γράχ. § 2) πιστώσασθαι τὴν διόρθωσιν. « Ἐπειτα ὁ λόγος τοῦ μὲν Γαίω φοβερός καὶ ΠΕ- » ΡΙΠΑΘΗΣ εἰς δεινῶσιν, ἡδίων δ' ὁ τοῦ Τιβερίου ». — Στ. 11, Βραχύτητι.] ΔΓ, Τραχύτητι ἢ καὶ τινες ἀποδέχεσθαι παρήνεσαν, διὰ τὸ περιγεόμενον, Τραχύς, ἢ τοῦτο τρέπειν εἰς τὸ Βραχύς. — Στ. 22

Ὀχούμενων.] ΔΤ, Ὀχουμένων· πρὸς τὸ ἑκάστω. — Στ. 29, Ἀκούσης τῆς Ἀφροδίτης.] Ἀπὸ τῆς τῶν ἀστραρχῶν παιδείας, ὧν οἱ διαφοροὶ βόλοι καὶ διαφοραὶ ἐκκαλεῖντο ὀνόμασιν. Ἐν δὲ τούτοις ἦν καὶ ὁ πάντων εὐτυχέστατος, Βόλος Ἀφροδίτης, καλούμενος· ὁ γὰρ ταῦτον βαλὼν, ἀπεφέρετο τὰ ἐφ' οἷς ἦν ἡ παιδεία χρήματα. Λέγει τοίνυν, Ἀπολαχόντα με τοῦ τῆς Ἀφροδίτης βόλου, οὐ καλῶς ἔχει πρῶτον αἶρειν μερίδα τῶν παρατεθειμένων. — Στ. 30, Ἀπὸ τοῦ δαίπνου ἀνέλυεν.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἀνέλυεν. Παραπλησία φράσις τῇ παρὰ τῷ Ἀλίκων (Ψοικ. ἰστ. Δ, κγ', σελ. 75), « Ἐκ συμποσίου ἀνέλυσαν ».

ΣΕΛΙΑ. 40, στ. 1, Προσίετο τὸ πίνειν.] Ἐξ ΕΔ περὶ ληψα τὸ ἄρτρον. — Στ. 11, Τὴν κατακόρως ἐρυθρὰν καὶ ὀξεῖαν.] Σημειοῦ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐν τῇ συνηθείᾳ καλουμένης ὀξείας χροιάς. Παρὰ μὲν γὰρ τοῖς παλαιαῖς ἐπιθετικῶς τὸ κατακόρον καὶ ἀποστρίβον τῆς χροιάς ἐδήλου· παρ' ἡμῖν δ' εἶδος ἐστὶ χρώματος· τὸ ὀξὺ, δηλοῦν τὸ παρὰ τοῖς Γάλλοις violet, ὃ ἐστὶ παραπλήσιον τῷ πορφυρῷ τῶν ἀρχαίων, εἶον ὀξὺ φόρεμα, ὀξεῖα ὑποδήματα, καὶ ἄλλεπικῶς, Φορεμένος ὀξεῖα. Εὕρηται μέντοι καὶ παρὰ Ἀριστοφάνει (Εἰρ. 1172,)

————— Φοινικίδα ὀξεῖαν πάνυ,

Ἦν ἐκείνος φησιν εἶναι βάμμα Σαρδιανικόν.

— Στ. 30, Σωρανού.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Σωρῶαν οὐ.

ΣΕΛΙΑ. 41, στ. 5, Στρατεύας.] Ἐκ ΔΓ, οἱ ΠΡ, ΑΤ, Στρατηγίας. — Στ. 17, Ἐπείθετο.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἐπέθετο. — Στ. 22, Ἐπέμπετο.] ΔΓ, Ἐπέμφοι.

ΣΕΛΙΑ. 42, στ. 22, Ἐνεργασμένος.] ΠΡΔ, ΑΤ, Ἐργασάμενος. — Στ. 23, Ζῆλος, ἡ δὲ ἄκρας.] ΔΓ, Ζῆλος, εἰ μὴ δι' ἄκρας· οἱ δὲ ΠΡ παρήκον· γράφειν, Ζῆλος ἄλλως, ἡ δὲ ἄκρας. — Στ. 25, Αἰδοῦνται μὲν.] Ἐξ ΕΔ προσέθηκα τὸν σύνδεσμον. — Στ. 27, Ἀθηνόδωρον.] Ἐμνημόνευσε καὶ ἀλλαχοῦ (ὅτι μάλ. τοῖς ἡγεμ. δεῖ τὸν φιλοσοφ. διαλέγεσθαι, § 1) Πλούταρχος τοῦ Ἀθηνόδωρου. Μνημονεύει δὲ καὶ Στράβων (ΙΔ, σελ. 674). — Στ. 30, Διαμεμαχούμενον.] Ἐξ ΕΔ, οἱ ΠΡ, ΑΤ, Διαμεμαχνημένον.

ΣΕΛΙΑ. 43, στ. 1, Οὐδὲν ὦρετο... περαίνειν.] Ἄμεινον ἂν γράφοις κατὰ μέλλοντα, Περανεῖν. — Στ. 8, Λεύκουλλος.] Οὕτως ἔγραψα ΑΤ, Λεύκολλος, διὰ τὸ καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς διὰ διφθόγγου γεγράφθαι. Ἐν δὲ τῷ βίῳ τοῦ ἀνδρός (Πλουτάρχ. Μέρ. Γ, σελ. 203-256) δι' ὅλου Λεύκουλλος

αὐτὸν ὀνομάζει. Καὶ ἔστι τὸ περὶ τὰς τριαύτας κλήσεις ἄστατον, αὐτὸ μᾶλλον τῶν ἀντιγραφῶν ἢ αὐτῶν τῶν συγγραφέων παρόραμα. — Στ. 10, Στρατείαν.] ΕΞ ΕΔ, ΑΤ, Στ. 21, Ειστοῦ.] Ἰσ. γρ. Εἰς τὴν, ὡς εἰ-
ρησέ τις τῶν ΠΡ.

ΣΕΛΙΔ. 44, στ. 1, Περὶ τὸν τάφον.] Ἰσ. γρ. Περὶ τὴν ταφὴν. — Καὶ ταῦτα πράξαντος· αὐτοῦ καὶ πράττοντος, ἦν ὁ γράψας.] Ὁ Καῖσαρ δηλονότι, ἐν τῷ κατὰ Κάτωνος συγγραμμάτι. Ἡμικρῆσθαι τὸ χωρίον ὑπεληφότες ἐν-
οι, γράφειν πηρήνεσαν, Καὶ ταῦτα πράξαντος αὐτοῦ, Καῖσαρ ὁμοῦς ἔγραψεν. Ἀποχρώντως, αἶμαι, διορθώσεις τὸ χωρίον, δύο μόνας λήξεις διαγράψας, ἐν ᾗ, Καὶ ταῦτα πράξαντος αὐτοῦ, ἦν ὁ γρά-
ψας, ἢ Καὶ ταῦτα πράττοντος αὐτοῦ ἦν ὁ γράψας. — Στ. 3, Μετέλαβε.] ΕΞ ΗΔ, ΑΤ, Μετέβαλε. — Στ. 4, Οὕτως. . . τὸ ἀνυπεύθυνον κ. τ. λ.] Ἐκ τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων, αἱ ἐπενοήσαν εἰ κριτικοί, διορθώσε-
ων, μόνην τὴν τοῦ ἀρσενικοῦ (Τὸν ἀνυπεύθυνον) εἰς τὸ οὐδέτερον (Τὸ ἀνυπεύθυνον) ἀπεδεξάμην τροπὴν. Ὁ νοῦς, Οὐ μόνον ὦν ἔπραττε διὰ τοῦ ἑ-
φους, ἀλλὰ καὶ ὦν ἔγραψε, μηδένα τολμήσειν εὐθύναι αὐτὸν ἀπαιτήσαι ἐπί-
στευεν. — Στ. 8, Ἀπλήστοις.] Ἰσ. γρ. Ἀπλάστοις, ὡς εἰκασέ τις τῶν
ΠΡ. — Στ. 10, Ἡρὸ τοῦ τῇ.] ΗΡΔ, ἡ προσθήκη τοῦ δευτέρου ἄρθρου. — Στ.
27, Αὐτοῦς.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Αὐτός. — Στ. 29, Μεταβάλεσθαι.] ΕΞ ΗΔ
ΑΤ, Μεταβάλλεσθε.

ΣΕΛΙΔ. 45, στ. 5, Ἐκατέρωθεν τῆς ἐδοῦ παρακεκλημένων.] ΕΞ ΗΔ, ΑΤ
Παρακεκρίμένων. Ἔστι δὲ τὸ Παρακεκλημένων, ἀποκλιάντων ἑαυτέ-
ρωθεν, καὶ κενὴν ἀφέντων διάστημα τῆς ἐδοῦ τὸ μέσον. — Στ. 18, Ἐθερα-
πεύετο παρ' ἀξίαν, μέγα δυνάμενος παρ' αὐτῷ.] Συνῆφα, μεταβάλλον τὴν
στίξιν, τὸ Παρ' ἀξίαν πρὸς τὸ Ἐθεραπεύετο (ὡσπερ ἐξεδεῖχτο
καὶ ὁ Α), συνημμένον πρότερον πρὸς τὸ Δυνάμενος, καθάπερ ἡρμήνευσεν
ὁ Λατίνος μεταφραστής.

ΣΕΛΙΔ. 46, στ. 4, Θαυμάζειν. . . καὶ τὴν πραότητα καὶ μεγαλοψυχίαν
ἀναθεωρεῖν.] Οἱ ΠΡ παρήνουν τρέπειν τὸ Θαυμάζειν εἰς τὸ Θαυμα-
στέην, συνάπτοντες τοῦτο πρὸς τὸ Πραότητα. Ἡμῖν δ' ἤρесе μᾶλλον διὰ
τῆς προσθήκης τοῦ ἄρθρου θεραπεῦσαι τὸ δοκοῦν πῶς ἀσυνάρτητον τοῦ λο-
γοῦ. — Στ. 10, Καὶ ποθὼν αὐτῷ συνείνει.] Διαγραφπτέος ἴσως ὁ σύνδεσμος.

ΣΕΛΙΔ. 47, στ. 1, Ἀλλὰ τοὺς φίλους.] Ἀλλὰ γε τοὺς φίλους, διορθοῦντες
ἔγραψαν οἱ ΠΡ. Περιγράφει μέντοι καὶ καθ' ἑαυτὸν ὁ, Ἀλλὰ, σύνδεσμος. —

Στ. 19, Ταμειῖον.] 'Εξ ΗΛ (ἐνθάδε τε καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς), ΑΤ, Ταμείον.
Καὶ ἀλλαχοῦ γὰρ τετρακυλλάβως ἐξηγήνομεν.—Στ. 25, Οὐκ ὄνομα μόνον.]
'Εξ ΗΛ ἡ προσθήκη τῆς τελευταίας λέξεως.

ΣΕΛΙΑ 48 στ. 2, Ῥαδιουργίας.] Ὑπερ οἱ μεταγενέστεροι Πλαστο-
γραφίαν, καὶ Πλαστον ἔλεγον, τοῦτο σημαίνει ἡ ῥαδιουργία ἐνθάδε.
Ἔστι δὲ, ὡς καὶ τὸ ὄνομα δηλοῖ τὸ πλαστῶς γράφειν ἢ μεταγράφειν ἐπ' ἀλ-
λοτρίῳ ὀνόματι διαθήκας, χρεῶν δμαλογίας, καὶ ἀπλῶς οἰαοδότηνας συνθή-
κας.—Στ. 3, Μέγα τὸ τῆς ἀρχῆς.] Γραπτέον, εἶμαι μετὰ τοῦ συνδέσμου,
Μέγα μὲν τὸ τῆς ἀρχῆς.—Στ. 4, Ἐχων.] Περιττή μοι ἔδοξεν ἡ μετοχή.
—Στ. 9, Αἰσχρὸν κ. τ. λ.] Ἐμνημόνευσε τούτου Πλούταρχος καὶ ἀλλαχοῦ
(Μερὶ Δυσωπ. § 15, καὶ Πολιτικ. παραγγελμ. § 13).—Στ. 16, Μάρκος
εἰς.] Ἔστιξα μετὰ τὸ, Εἰς· οὐ γὰρ πρὸς τὸ, Συνάρχων, ἀλλὰ πρὸς τὸ,
Ἀπελέλειπτο.—Στ. 26, Πρῶτον.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Πρῶτερον.

ΣΕΛΙΑ. 49, στ. 2, Γράμματα πολλῶν.] 'Εξ ΕΔ (συναδύσης τῷ Α καὶ
τῷ Ἰταλῷ μεταφραστῇ), ΑΤ, Γράμματα τῶν πολλῶν.—Στ. 5, Γενόμε-
νον.] Γραπτέον ἴσως, Γινόμενον.—Στ. 8, Παραγενομένους.] ΔΓ, Πά-
ραγεγονότας.—Στ. 9, Ἐτέρας.] Γραπτέον, Δευτέρας, ὡς ἡρμη-
νευσαν ὁ, τε Α, καὶ ὁ Ἰταλὸς μεταφραστῆς.—Στ. 20, Πρότερος.] Ἐκ ΔΓ
οἱ ΠΡ, ΑΤ, Πρῶτος.

ΣΕΛΙΑ. 50, στ. 5, Ὀφειλομένων.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ὀφειλομένην.
—Στ. 27, Συνεῖς οὖν.] Πλεονάζει ὁ, Οὖν· ἔστι γὰρ ἀπόδοσις τοῦ, Ἐπεὶ
δ' ὅσπερ.

ΣΕΛΙΑ. 51, στ. 2, Προσέχεσθαι.] ΔΓ, Προσέχειν. Ἄμεινον ἂν γρά-
φοις, Προσίχεσθαι, ὡς παρήνεοι τις τῶν ΠΡ.—Στ. 7, Ταράττοντι.]
ΠΡΑ (συνάδουσα μὲν τῷ Α, ἴσως γε μὴν οὐκ ἀναγκαία) ΑΤ, Πράττον-
τι.—Στ. 8, Φαεία, Τερεντίας ἀδελφή.] Ἐκ ΓΔ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Φαεία Τε-
ρεντίας, ἀδελφή.—Στ. 20, Δειπνοῦντος μὲν ὡς Κράσσου, οἰκοδεμῶν-
τος δὲ ὡς Λευκούλλου.] Ἰσως οὕτως πάλαι ἐτέτακτο ταῦτα, Δειπνοῦν-
τος μὲν ὡς Λευκούλλου, οἰκοδεμῶντος δὲ ὡς Κράσσου,
καθὰπερ ἔκριναν καὶ οἱ ΠΡ. Ἐμνημόνευσε τούτων Πλούταρχος καὶ ἀλλαχοῦ
(Μέρ. Γ, σελ. 253) ὡς ὑπ' αὐτοῦ Κάτωνος ρηθέντων.

ΣΕΛΙΑ. 52, στ. 5, Καὶ καθ' αὐτὸν... φοβερός ἐστι.] 'Εξ ΗΛ ἡ προσ-
θήκη τοῦ συνδέσμου, ἐν μόνος ἐξέφρασεν ὁ Ἰταλὸς μεταφραστῆς, *è gia da
temersi per se medesimo*.

ΣΕΛΙΑ. 53, στ. 22, Πιστεύων διετέλσειν.] 'Εξ ΗΛ, ΑΤ, Πιστεύω.

ἐπὶ τοῦ βήματος διατέλεσεν· αἱ γὰρ δύο μέσαι λέξεις οὐδὲν ἕτερον ἢ διάφορος γραφή· εἰκόασιν εἶναι τῶν ἔχοντων, Ἀχρί τοῦ βήματος, ὑποτοπασάντων τοῦτο καὶ τῶν ΠΡ.

ΣΕΛΙΑ. 54, στ. 1. Ταράττων.] Ἰσ. γρ. Πράττων.—Στ. 3, Διαδεχόμενοι.] Ἐξ ΗΛ, ΑΤ, Δεξάμενοι. Τὸ σύνθετον δ' εἰκὲν ἐκφράσαι καὶ ὁ Ἰταλὸς μεταφραστὴς, subentrati essendo nella congiura.—Στ. 7, Γενομένης, καὶ τοῦ Κικέρωνος, ὡς ἐν ταῖς περὶ ἐκείνου γέγραπται.] Ἐξ ΔΓ, ΑΤ, Γενομένης, ὡς ἐν ταῖς περὶ Κικέρωνος γέγραπται. Ταύτην δὲ τὴν εἴτε ΔΓ, εἴτε διόρθωσιν ἐξέφρασε καὶ ὁ Ἰταλὸς μεταφραστὴς, e avendo Cicerone, comme nella di lui vita si è scritto.—Στ. 15, Ἐκέλευεν.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Ἐκέλευσεν.—Στ. 17, Ἐξαρνον εἶναι καὶ λέγειν.] Ἐξ ΕΔ προσέθηκα τὸν σύνδεσμον, προσθετόν εἶναι δεικνύντος ἄλλως καὶ τοῦ παραλλήλου χωρίου (Κικερ. § 21).—Στ. 22, Πάθους.] ΔΓ, Πλήθους. Ἐπιθι τὰ ἀνωτέρω (σελ. 323) σημειωθέντα περὶ τῆς ταιούτης συγχύσεως.

ΣΕΛΙΑ. 55, στ. 1, Φόνων καὶ μεγάλων κινδύνων.] ΠΡΑ (συνάδουσα τῷ Α), ΑΤ, Φόνων μεγάλων καὶ κινδύνων.—Στ. 7, Εἰς ἔχνη καταστῆναι.] Ἀρξασθαι δηλονότι τότε πρῶτον τῆς διὰ σημείων γραφῆς, εἰσνεῖ ἀγνωστομένης τέως ἰδοῦ, τὰ ἔχνη κατανόησαντας.—Στ. 13, Δελτάριον.] Τὸ ὕστερον παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς συγγραφεῦσι κληθὲν καθὰ καὶ μέχρι δεῦρο καλεῖται πρὸ ἡμῖν, Πιττάκιον (billet), περὶ ὧν τῆς παραγωγῆς καὶ σημασίας· ἐπιθι τὴν Εὐστάθιον (σελ. 633).—Στ. 16, Κελεύοντος.] ΠΡΑ, ΑΤ Κελεύοντας.—Στ. 19, Γεγραμμένον.] Ἐξ ΕΔ, οἱ ΠΡ, ΑΤ, Γεγραμμένη.—Στ. 30, Μαρκίαν.] ΔΓ Μαρκίαν ὀνόματι.

ΣΕΛΙΑ. 56, στ. 1, Περὶ ἧς ὁ πλεῖστος λόγος. Καθάπερ ἐν δράματι, τῷ βίῳ κ. τ. λ.] Οὐκ ἔρρωται τὸ χωρίον. Ἴσως γρ. Περὶ ἧς πλεῖστος λόγος· καθάπερ γὰρ ἐν δράματι, τῷ Κάτωνος βίῳ, ὡς εἰκόασιν ἀνεγνωκέναι, ἢ ἀναγνωστέον εἶναι ὑπευληφέναι, καὶ αἱ μεταφρασταί.—Στ. 11, Βίβλω.] Ἐξ ΗΛ, ὧδέ τε καὶ ἐν ταῖς ἐξῆς, ΑΤ, Βύβλω· ἐστὶ γὰρ κατὰ συγχοπὴν ἐκ τοῦ, Βιβούλω (Bibulus).—Στ. 16, Ἐπιτίκτουσαν.] ΔΓ, Ἀποτίκτουσαν.—Στ. 17, Οἶκον.] Ἐξ ΗΛ, ἡ προσθήκη τῆς λέξεως ταύτης, ἣν ἐξέφρασε καὶ ὁ Λατῖνος μεταφραστὴς. Οἱ δὲ ΠΡ φήθησαν ἐξερρηκέναι τοῦ χωρίου τὸ, Ἄνδρα, ὅπερ ἐξέφρασεν ὁ Α.—Στ. 18, Πολύχουτον.] Ὁ μὲν Σνειδέρος ἐν τῷ λεξικῷ ὡς συνώνυμον τοῦ Πολύχουον ρατέταξε τὸ ἐν τῷ παρόντι χωρίῳ Πολύχουον. Ἡμῖν δ' ὑπονοεῖν ἐπεισε

μήποτε γραφικῶς ἡμάρτηται ἐνθάδε τὸ Πολύχουτον (ὁ ἐφ' ἑτέρᾳ; ἀλλὰ-
χοῦ [Περὶ τῶν ἐκλειοιπ. χρηστήρ. § 23] Πλούταρχος τέταχεν ἐννοίας), ἀντὶ
τοῦ Πολύχου, ὁ μᾶλλον ἀρμυζει ἐνθάδε, μετενηνεγμένον ἀπὸ τῶν σπερ-
μάτων «Πολύχου, πολυφώρητον, πολυειδῆ» φησὶ Φώτιος.—Στ. 25, Αἰτεῖν
τὴν αὐτοῦ.] Ἐκ ΔΓ προσέθηκεν τὸ ἄρθρον οἱ ΠΡ. Μνημονεύει καὶ Ἀππιανὸς
(Ῥωμαϊκ. ἐμφυλ. Β, 99) τῆς ἐκδόσεως τῇ, Μαρκίας. Στραβὼν δὲ (Βιβλ. ια',
σελ. 515) κατὰ παλαιὸν Ῥωμαίων ἔθος τοῦτο ποιῆσαι τὸν Κάτωνα λέγει (Ἰδ.
Ῥυσάλδ. σημ. εἰς τὸδε Πλούταρχ. τὸ χωρ).

ΣΕΔΙΔ. 57, στ. 5, Μνησθέντι μοι τὸ τῶν γυναικῶν.] Ἰσως διαγραφτέον
θάτερον τῶν ἄρθρων, τὸ πρῶτον.—Στ. 9, Καὶ τὰ πολλὰ νοσούντα.] Καὶ
ἐνθάδε διαγραφτέον ἴσως τὸ ἄρθρον.—Στ. 12, Ἀνέμητον.] Οὐκ οἶδα τί πρᾶ-
θόντες ὁ μὲν Λατίνος μεταφραστὴς *turbulentam*, ὁ δὲ Ἰταλὸς *sediziosa*
ἠρμήνευσαν τὸ Ἀνέμητον, ὁ δὲ Α καὶ παρέλειπεν ὅλως ὡς λέξιν ὑποπτόν.
Ἔστι γὰρ Ἀνέμητος ἐνθάδε, ὡς ὀρθῶς τις τῶν ΠΡ ἐσημειώσατο ὁ μὴ
ἔχων ἢ μὴ λαβὼν νομὴν καὶ κληρουχίαν χώρας, ὡς δηλοῦται ἐκ τῶν ἐξῆς
(§ 31, σελ. 63). ἐφ' ἧς σημασίας οὕτω κατατίθεται ἐν ταῖς Λεξικοῖς.
Παράπλησίως καὶ Πλάτων (Συμποσ. σελ. 203) ἄστρον εἴρηκεν, εὐ τὸν
μὴ ἐστρωμένον, ἀλλὰ τὸν στρωμνῆς ἐστερημένον, τὸν χαμηνεύοντα.—Ἀναλώ-
ματος μὲν ὄντος ἐνιαυσίου χιλίων.] Ἐκ ΔΓ τὸ Ἐνιαυσίου, ΑΤ, Ἐνι-
αυτοῦ. Ἀλλ' οὐδ' οὕτως ἐρῶσθαι τὸ χωρίον ὑπολαμβάνω, διὰ τὸν ἀνανη-
ταπόδοτον Μέν. Ἰσ. γρ. Ἀναλώματος μέλλοντος ἐνιαυσίου
γίνεσθαι χιλίων.—Στ. 18, ὑπὸ Κατιλίνα.] ἘΞ ΗΑ, ΑΤ, ὑπὸ Κα-
τιλίνα.—Στ. 29, Ἐπειπὼν δέ.] Γραπτέον, εἶμαι, Ἐπειπὼν τε.

ΣΕΔΙΔ. 58, στ. 4, Ἡ δὲ Κάτωνος ἀρετῆς... ἀγωνιζομένης.] Ἐκ ΔΓ,
ΑΤ, Ἡ δὲ Κάτωνος ἀρετῇ... ἀγωνιζόμενης.—Στ. 7, Ἐπεὶ δέ.]
Ὁ Στέφανος, ὥσπερ καὶ ἀλλαχοῦ, οὕτω καὶ ἐνθάδε, τῷ Ἐπεὶ δέ, ἀναντη-
ποδότως ἀντὶ τοῦ, Ἐπειτα δέ, κεχρῆσθαι τὸν Πλούταρχον διατείνεται.
Ἡμῖν δ' ἤρεσε μᾶλλον διαγράφειν τὸν ἐξῆς, Καί, ἢ τὸ, Μετέλλω
μ. ἐν, ἀπόδοσις τοῦ, Ἐπεὶ δέ, ὥσπερ καὶ ὁ Α, καὶ ὁ Ἰταλὸς μεταφραστὴς
ἐξιδέχοντο. Ὁ δὲ Λατίνος (οὐδ' αὐτὸς ἐκφράσας τὸν Καί), κατωτέρω ἐν τῷ,
Αὐτὸς δ' ἀδεῶς (διαγράφων τὸν Δέ), ἐτάξε τὴν ἀπόδοσιν.—Στ. 9, Τὸ
ποθοῦν, μεταβολῆς ἐλπίδι, Πομπήιον ὑπῆρχε... οὐκ ολίγον.] Ὁ νοῦς, Ἦσαν
πολλοὶ οἱ ποθοῦντες Πομπήιον δι' ἐλπίδα μεταβολῆς. ὡς ἐξεδέχοντο καὶ ὁ Α,
qui desiroit le retour de Pompéius, pour l'espérance de quelque

mutation. Ὁ δὲ Λατίνος μεταφραστὴς ἡρμήνευσεν ὥσπερ ἂν εἰ ἐγγρά-
πτο, Τὸ ποθοῦν μεταβολὴν ἐλπίδι Πομπηίου. — Στ. 16, Γυ-
ναῖκα.] Ἐκ τοῦ Α (δοξάν τοῦτο καὶ τοῖς ΠΡ). ΑΤ, Γυναικάς. — Στ. 19, Μι-
νουκίου.] ΔΓ, Μινουκίου. — Στ. 26, ἢ θρασείος.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, ἢ θρα-
σείος. — Στ. 28, Ἐκεῖνοι οἱ τὰς ἀναβάσεις κατέχοντες.] Οὐκ οἶδ' εἰς τί χρη-
σιμον ἐνθάδε τὸ ἔκειναι, τῇ τῶν Γάλλων μάλλον (ceux qui) καὶ τῶν
Ἰταλῶν (quelli che) φωνῇ, ἢ τῶν Ἑλλήνων οἰκείον.

ΣΕΛΙΔ. 59, στ. 15, Καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τρεπόμενον.] Ἐκ ΔΓ (συναρμό-
των καὶ τῶν πλεονων μεταφραστῶν) τὸ, Τρεπόμενον ΑΤ, Τρεπό-
μενος. Αὕτη δ' ἡ γραφὴ ὑπηγόρευεν ἐξ ἀνάγκης καὶ τὴν προσθήκην τοῦ.
Καί. — Στ. 19, Περιεῖδε.] ΔΓ, Παρεῖδε. — Στ. 25, Ἀπιέναι.] ΠΡΔ, ΑΤ
Ἀπεῖναι.

ΣΕΛΙΔ. 60, στ. 5, Ἀρχῆθεν.] Ὁ μὲν Ἰταλὸς μεταφραστὴς παρέλιπεν ὅλως
τὴν λέξιν· ὁ δ' Α ἐξέφρασε διὰ τοῦ plus que jamais, οὐκ ὀρθῶς· τῶν ΠΡ
δὲ τὶς παρῆναι τρίπην εἰς τὸ, Ταῖς ἀρχαῖς. Οὐδὲν πλέον ἔοικε σημαί-
ναι τὸ Ἀρχῆθεν τοῦ αὐτοῦς ἢ πάλιν, καθὰ καὶ οἱ ΠΡ ἐσημειώσαντο. — Στ.
24, Πρὸξύναι.] Ἰσ. γρ. Παροξύναι.

ΣΕΛΙΔ. 61, στ. 2, Τῆς ἀρχῆς ἐκβαλλόμενος, ὡς τυραννίδος.] ΔΓ, Τῆς
ἀρχῆς ἐκβαλλόμενος τυραννικῶς· ἀλλ' οὐ μετακινητέον τὴν
ἐκδεδομένην. Ὁ νοῦς, Κινδυνεύσας ὁ Κάτων ἐκλεχθῆναι τῆς ἀρχῆς, ὥς τις
τυραννίδος (οὕτως ὀνομάσαντος αὐτὴν τοῦ Μετέλλου), ἔμως τοσοῦτον ὑπερί-
σχυσεν ὥστε κ. τ. λ. — Στ. 6, Φιλίᾳ.] ΔΓ, Φιλανθρωπίᾳ. — Στ. 10,
Προὔπεμπεν.] ΔΓ, Προὔπεμψεν. — Στ. 11, Ἀναβαλέσθαι.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ,
Ἀναβάλλεσθαι.

ΣΕΛΙΔ. 62, στ. 5, Τοιούτων.] ΠΡΔ, ΑΤ, Τοιοῦτον. — Στ. 7, Ἐκεί-
νον κάλλιον αὐτῶν.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Ἐκεῖναι κάλλιον αὐτόν. — Στ.
12, Ἀνέτρεψε.] ΔΓ Συνέτριψε. — Στ. 14, Τὸ Μέγιστον περιεῖδεν, αὐτὸν
ἐτέρῳ δυνάμιν προσγενόμενον.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ· Τῶν μεγίστων περιεῖ-
δεν αὐτὸν ἐτέρων δυνάμιν προσγενόμενον. ΔΓ, Τῶν
μεγίστων περιεῖδεν αὐτὸν αἵτιον ἐτέρων δυνάμει
προσγενόμενον· Τῶν μεγίστων περιεῖδεν αὐτὸν ἐτέραν
δυνάμιν προσγενόμενον. Ὁ νοῦς τῆς ἡμετέρας διορθώσεως, Πα-
ριεῖδε, τουτέστιν οὐκ ἐκόλυσε τὸ μέγιστον τῶν ἀμαρτημάτων Πομπηίου, ἀ-
περ ἦν προσγενέσθαι δυνάμιν ἐτέρῳ, τουτέστιν αὐξῆσαι τὴν Καίσαρος δύνα-
μιν, τὴν αὐτοῦ προσθέντα.

ΣΕΛΙΔ. 63, στ. 7, Βίβλιν.] Ἐγραψα πάλιν ἐνθάδε τε καὶ ἐν τοῖς ἐχομένοις διὰ τοῦ τοῦνομα, διὰ τὰ προειρημένα (σελ. 327) — Στ. 18, Φοβηθέντες ὑν.] Πλεονάζει κἀνθάδε, ὥσπερ ἄνωτέρω (σελ. 326) ὁ, Οὖν τὸ γὰρ Φοβηθέντες ἀπόδοσις ἐστὶ τοῦ, ὧς δὲ ταῦτα. Οἱ δὲ τοιοῦτοι πλεονασμοὶ ἐστὶ μὲν ὅτε τῶν ἀντιγραφῶν εἰσὶ πλημμελήματα· οὐκ ὀλιγάκις δὲ καὶ οἱ συγγραφεῖς, ἐν ταῖς μακραῖς τῶν περιόδων, εἶον ἐπαναλαμβάνοντες τὴν πρότασιν, τοῦ σφωδρὸς ἕνεκα, τὸ, Οὖν, παρενέρουσι. — Στ. 23, Καταρώμενος τοὺς πολίτας.] Τοῦ παρακμάζοντος ἑλληνισμοῦ ἡ πρὸς αἰτιατικὴν τοῦ, Καταρᾶσθαι, σύνταξις, ὥσπερ ἔχει καὶ τὸ παρὰ τῷ Εὐαγγελιστῇ Μιτθαίῳ (ἐ, 44) φιλανθρωπότατον παράγγελμα, «Εὐλογεῖτε τοὺς καταρώμενους ὑμῶν». Οὐ δεόντως ὑν· οἱ ΠΡ ὑπενόουν γεγραῖσθαι, Καταρώμενος τοῖς πολίταις.

ΣΕΛΙΔ. 64, στ. 12, Διὰ τῆς δημορχίας.] ΠΡΑ ἡ οὐκ ἀναγκαία ἴσως προσθήκη τοῦ ἄρθρου.

ΣΕΛΙΔ. 65, στ. 2, Ἀρχήν.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἄρχειν. — Στ. 3, ὧς εἰς ἀκρίπολιν.] Ἐξ ΕΔ οἱ ΠΡ προσέθηκαν τὸ, ὧς. — Στ. 9, Αὔλον.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Παῦλον. — Στ. 14, Τόγες χαλεπῶς.] Ἐξ ΕΔ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Τόττες χαλεπῶς. — Στ. 21, Καὶ Πτολεμαῖον.] Ἐκ ΔΓ (ἦν ἐξέφρασε καὶ ὁ Α) προσέθηκα τὰς δύο ταύτας λέξεις. Ἔστι δὲ οὗτος ὁ Κύπριον τινικαῦτα βασιλεύων Πτολεμαῖος, ἀδελφὸς τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ βασιλεύοντος Πτολεμαίου τοῦ ἐπικληθέντος Αὐλητοῦ. — Στ. 26, Πρὸς ἐλθόν.] ΔΓ, Πρὸς ἐλθόν. — Στ. 29, Πελάτης ἦν.] Ἐξ ΗΔ ἡ προσθήκη τοῦ ὑπαρκτικοῦ ῥήματος.

ΣΕΛΙΔ. 66, στ. 7, Κανίδιον.] Οὕτως καλεῖ ἐνθάδε τε καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς, ὁ ἐν τῷ Βρυτίου βίῳ Κανίνιον ὀνομάζει. — Στ. 8, Πτολεμαῖον.] Τὸν βασιλέα Κύπρου. — Στ. 12, Πτολεμαῖος, ὁ Αἰγύπτου βασιλεύς.] Ὁ ἐπικληθεὶς Αὐλητῆς, ἀδελφὸς τοῦ ἐν Κύπρῳ Πτολεμαίου. — Στ. 18, ὧς δ' ἤλθεν.] Ἰσως περιττός ὁ σύνδεσμος. — Στ. 20, Αὐτῷ τούτῳ.] Τῷ μὴ ἀπαντῆσαι, μηδ' ὑπεξαναστῆναι, δηλαδή. Οὕτως ἔγραψα, ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Αὐτὸν τοῦτο. Ἐτέρα, ΔΓ, Αὐτοῖς τοῦτοις, — Στ. 21, Θυμαζόντα, πρὸς τὸ δημοτικὸν καὶ λιτὸν αὐτοῦ τῆς κατασκευῆς, τὴν ὑπερψίαν κ. τ. λ.] Θυμαζόντα, πῶς δημοτικῶς οὕτω καὶ λιτῶς ἐσκευασμένος ὁ Κάτων καὶ διαιτώμενος, βαρὺς ὅμως ἦν τὸ ἦθος καὶ ὑπερόπτης. — Στ. 27, Δυνατῶν.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Δυναστῶν. — Στ. 29, Αὐτοῦ δὲ καὶ συμπλεῖν.] Κἀνθάδε περιττός ὁ πρῶτος τῶν συνδέσμων.

ΣΕΛΙΔ. 67, στ. 1, Κατανοῶν.] Ἰσ. γρ. Καί κ α τ α ν ο ῶ ν, μετὰ τοῦ συν-

δέσμευ. — Στ. 6. Δόγων.] Ἐξ ΗΛ, ΑΤ, Δόγων. — Στ. 7, Εὐτυχία τινὲ τοῦ Κάτωνος.] Ἀποκτείνας γὰρ ἑαυτὸν, ἀπῆλλαξε Κάτωνα τοῦ πολεμεῖν αὐτῷ, ἵνα τὴν Κύπρον Ῥωμαίοις προσακτήσαιο. — Στ. 17. Τοῖς ἔθεσι.] ΔΓ, Τοῖς ἐθέσι ἴσως οὐ κακῇ. Ἐθάδες γὰρ τῆς ἀγορᾶς ἀνελέγοντο, εἰ ἀναστρέφεισθαι καθ' ἡμέραν ἐν αὐτῇ εἰωθότες, καὶ τοῖς ἀνουμενοῖς ἢ πιπράσκουσι συνεργοῦντες. — Στ. 20, Προβιβάων ἕκαστον, οὕτω τὰ πλεῖστα τῶν ἀγορασμάτων ἐπώλει.] Ἡλλαξα τὴν στίζιν, πλάνης αἰτίαν γενομένην, τοῖς μὲν μεταφρασταῖς, πλὴν τοῦ Λατίνου, ὥστε τὸ Προβιβάειν, ἐπὶ τοῦ, Αὐξάνειν τὴν τιμὴν τῶν ἀγορασμάτων ἐκλαβεῖν, τοῖς δὲ ΠΡ, ὥστε τρέψαι τὸ χορὸν εἰς τὸ, Προβιβάζων, ἕκαστον οὕτω τοῦ πλείστου τῶν ἀγορασμάτων ἐπώλει. Μόνον ἴσως τὸ Προβιβάζων τραπέειν εἰς τὸ Προσβιβάζων κατὰ τὰ ἄλλαχοῦ (Ἡλιοδώρ. Β, σελ. 243) σεσημειωμένα. Ὁ νῦν, Διδάσκων, πείθων, ἕκαστον τῶν ἀγοραστῶν, οὕτω τὰ πλεῖστα τῶν ἀγορασμάτων ἐπώλει. — Στ. 29, Περὶ Κάτωνος.] ΔΓ, Περὶ τοῦ Κάτωνος.

ΣΕΛΙΑ. 68, στ. 3, Κινδυνεύει τὸ λίαν φιλεῖν (ὡς φησί Θεόφραστος), αἰτίον τοῦ μισεῖν γίνεσθαι πολλάκις.] Ταῦτα Πλουτάρχου μᾶλλον εἰκότως εἶναι ῥήματα, ἐπαγομένου μάρτυρα τὸν Θεόφραστον· τὰ δὲ τῷ Κάτωνι πρὸς Μουνατίον εἰρημένα ἀπὸ τοῦ, Ἐπεὶ καὶ σὺ, ἄρχεσθαι καθάπερ ἐξεδέξατο ὁ Λατίνος μεταφραστής. — Στ. 12, ὥσπερ εἰώθασι τῶν ἀπειθούντων.] Ἐξῆν γὰρ τοῖς ἄρχουσι, τῶν καλουμένων εἰς βουλὴν ἢ συνέδριον, καὶ μὴ ὑπακούοντων, ἐπὶ τὰς οἰκίας πέμποντας λαμβάνειν τῶν ἐν αὐταῖς τὰ τίμια· ὅθεν ἔχει νοεῖσθαι καὶ τὸ τοῦ Τίτου Λιβίου (Γ, 38) περὶ τῶν ἀπεσταλμένων εἰς τὰς οἰκίας τῶν μὴ παραγενομένων βουλευτῶν. Dimissi circa domos apparitores, simul ad pignora capienda, sciscitandumque, num consulto detrectarent, τοῦτέστιν, Ἐστάλησαν ἐπὶ τὰς οἰκίας κλητῆρες, ἐπὶ τε τῷ λαβεῖν ἐνέχυρα, καὶ πυθέσθαι, εἰ ἐκουσίως ἠπειθήκεσαν. — Στ. 25, Ταῦτα μὲν οὖν οὐχ.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ταῦτα μὲν οὐχ. — Στ. 29, Ἐπτακισχιλίων.] Εἰκοσιεπτακισχιλίων, ἢ Ἐπτακισχιλίων πρὸς τοῖς εἴκοσι, γεγράφθαι τινὲς ὑπετόπασαν, μικρὸν ἡγησάμενοι τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐπτακισχιλίων, ἄλλως τε καὶ πρὸς τὸ κατωτέρω (§ 45, σελ. 76) Κάτων περὶ ἑαυτοῦ λέγει, ὅτι χρήματα ἐκ Κύπρου τσσαῦτα συναγάγει, ὅσα Πομπήϊος τὴν οἰκουμένην κυκλάας οὐκ ἀνένεγκε.

ΣΕΛΙΑ. 69, στ. 12, Ἐπιστορεῖν.] Μεταμέλει μοι μὴ τρέψαντι τὸ παρ

ἅπασιν Ἐπίστο μείν, εἰς τὸ Ἐπίστομίειν. Ἐπίστομίζω γὰρ ἔλεγον καθὰ καὶ ἄλλαχοῦ ἐχρήσατο Πλούταρχος τῷ ῥήματι, οὐκ Ἐπίστο μείω. Ἔσωσε δὲ καὶ ἡ παρ' ἡμῖν συνήθεια τὸ Ἐπισομίζω ἐπὶ τῇ αὐτῇ σημασίᾳ, ὑπ' ἐνίων εἰς τὸ Ἀποστομίζω, ἢ Ἀποστομόνω (παρὰ τὸ Ἀποστομόω) τρεπόμενον. — Στ. 13, Ἄλλως δέ.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἄλλως γέ. — Στ. 15, Ἐνεμεσθήθη.] Ἰπὸ τῇ; τύχης ἐφθονήθη. — Στ. 17, Ἰερεῖς.] Οὐκ ἀλόγως ἴσως ὑπετόπασάν τινες γεγράφθαι πάλαι, ἱππεῖς. — Στ. 20, Σκαῖον ἐνίοις τοῦτ' ἐφαίνετο.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Σκαῖον τοῦτο ἐφαίνετο.

ΣΕΛΙΔ. 70, στ. 3, Οὐκ ἐλάττωνα τοῦ συνάρχοντος κ. τ. λ.] Ὁ νοῦς, Οὐ μικροτέραν τῷ Κάτωνι τιμὴν ἀπένεμεν ὁ Φίλιππος συνάρχων ἑτερος ὑπατος, διὰ τὴν ἀρετὴν, ἢ αὐτὸς ὁ Φίλιππος, διὰ τὴν οἰκειότητα, οὐχ ἥττον ἐτίμα Κάτωνα διὰ τὴν ἀρετὴν ὁ συνυπατεύων Φίλιππος, ἢ Φίλιππος, διὰ τὸ πενθερὸς εἶναι Κάτωνος, ὥσπερ ἐξεδέξατο ὁ Α, de sorte que toute la dignité et l'autorité du consulat revenoit à Caton, pour autant que l'autre consul ne luy faisoit pas moins d'honneur pour sa vertu que Philippus pour son alliance. — Στ. 17, Παρὰνόμως μὲν οὖν δήμαρχον αἰρεθῆναι.] Ἐξ ΕΔ οἱ ΠΡ ἔγραψαν, Παρὰνόμως μὲν οὖν δήμαρχον οὐχ' αἰρεθῆναι, προσθέντες τὴν ἄρνησιν, ἣν ἐξέφρασε καὶ ὁ Α καὶ ὁ Ἰταλὸς μεταφραστής. Ἀλλ' ἡ προσθήκη αὕτη προφανῶς ἀντιφάσκει τοῖς τε ἀνωτέρω (§ 33, σελ. 65) εἰρημένις περὶ Κλωδίου, « Πόπλιον δὲ Κλώδιον » ἐκ Πατρικίων εἰς δημοτικὸς παρὰνόμως μεταστῆσαντες, ἀπέδειξαν δὴμαρχον », καὶ τοῖς κατωτέρω (Κικέρ. § 34, σελ. 260) ῥηθητομένοις. Διὸ χαίρειν ἄσας τὴν προσθήκην, ἐτέρως διαρθοῦν ἐσπούδατα τὸ χωρίον, ὡς ἐν ταῖς ἐξῆς δηλωθήσεται. — Στ. 19, Νόμου μὴ διδόντος . . . εἰ δὲ καὶ μοχθηρὸς κ. τ. λ.] ΑΤ τῇς ἀνωτέρω προσθεύσεως ὑπὸ τῶν ΠΡ ἀρνήσεως, ρικαιοῦτερον ἐδοῦξαι μοι ἐνθάδε προσθεῖναι τὴν ἀπαγόρευσιν ἢ δὲ ταύτης προσθήκη, προσθετέον εἶναι καὶ τὸν ἐξῆς, Καί, σύνδεσμον ὑπηγόρευεν, ἢ τῇ δ' νοῦς, Παρὰνόμως μὲν ἤρεθη δήμαρχος ὁ Κλωδίου· εἰ δὲ πρὸς τῇ παρὰνόμῳ αἰρέσει ταύτῃ καὶ μοχθηρὸς γέγονε κ. τ. λ. Εἰ δὲ τις ἀπαρεσχόμενος τῇ διορθώσει φαίη, ὅτι, Νόμου μὴ διδόντος, λέγειν μετὰ τὸ, Παρὰνόμως, ταυτολογεῖν ἐστὶ, εἴη ἂν ἀντιλέγειν, ὅτι καὶ οἱ μετὰ τὸ Παρὰνόμως οὐκ ἐπιφέροντες τὸ, Νόμου μὴ διδόντος, οὐδὲν ἥττον ταυτολογοῦσι.

ΣΕΛΙΔ. 71, στ. 2, Ὀφθέντας.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ὀφθέντας. — Στ.

Β, Ἀπέτρεψαν.] ΔΓ, Ἀπέστρεψαν. — Στ. 5, Ὑφίσθαι.] Ἰσ. γρ. Ὑφέ-
σθαι. — Στ. 14, Ὀρθριον.] Ἐπιρρηματικῶς· τὸ δὲ μᾶλλον χρηστὸν, Ὀρθρου.
Τῶν ΠΡ τις ὑπενόει· οὐκ ἀλόγως γραπτέον εἶναι, Ὀρθρίῳ, πρὸς τὸ Δομι-
τίῳ. — Στ. 15, Ὁ προφαίνων ἐπιστάς τῷ Δομιτίῳ.] ΑΤ, Ἐπιστάς (ὁ καὶ
οἱ ΠΡ περιττὸν φήλησαν εἶναι, καὶ τῶν μεταφραστῶν οἱ μὲν ἀουνέτως ἐξε-
φρασαν, οἱ δὲ καὶ παρήλιπον ὅλως), ἴσως γραπτέον Ἰπειστάς, τουτέστι
παρυχωρήσας. Εἰκὸς δὲ τοῦτο ποιῆσαι τὴν προφαίνοντα προνοίᾳ τοῦ Δομι-
τίου, ἵνα μὴ, κατὰ δὴλος ὢν ὑπὸ τῆς φανούσης λαμπάδος, ῥῶον ὑπὸ τῶν ἐ-
ναντίων πληγῇ. Ἔστι καὶ τὰς λέξεις μεταθέντα γράφειν, Ὁ προφαίνων
τῷ Δομιτίῳ ὑποστάς, καὶ ἐρμηνεύειν διὰ τοῦ, ἀντιστάς τοῖς ἐπιφε-
ρομένοις, ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ Δομιτίου.

ΣΕΛΙΔ. 72, στ. 2, Ἐν ᾧ δίκαια ταῖς.] ἘΞ ΕΔ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἐν ᾧ καὶ τοῖς.
— Στ. 3, Τὸ δίδόναι δίκας ἀνυπεύθυνον κατασκευάσαντες.] Οὐκ ἔρῳται τὸ
χωρίον, εὐδ' ἢ τῶν ΠΡ διόρθωσις, Τὸ μὴ δὲ δίδόναι δίκας ἀνυ-
πεύθυνον κατασκευάσαντες, ἐρῶσθαι μᾶλλον ἢ προτεῦπεποίη-
κε. Ταυτὴν γὰρ πως λέγει τὸ μὲν χωρίον τῷ, Τὸ ὑπεύθυνον ἀνυπεύ-
θυνόν κατασκευάσαντες, ἢ δὲ διόρθωσις τῷ, Τὸ ἀνυπεύθυνον
ἀνυπεύθυνον κατασκευάσαντες. Ἰσ. γρ. Τὸ δεκάζειν ἀν-
υπεύθυνον κατασκευάσαντες, ἢ συντομώτερον, Τὸ μὴ δι-
δόναι δίκας κατασκευάσαντες, ἢ Τὸ ἀνυπεύθυνον κα-
τασκευάσαντες. Εἰκὸς γὰρ προσγράψαντος τινὸς τῷ χωρίῳ ὥς ἐξήγη-
σιν, τοῦ Ἀνυπεύθυνον, τὸ, Μὴ δίδόναι δίκας, ἀντιγράφων ἕτερος,
κατεχώρισεν εἰς τὸ κείμενον τῶν τριῶν τὰς δύο τελευταίας λέξεις. — Στ. 5,
Προηγόν.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Προσηγόν. — Στ. 11, Εἰςισμένων ἀφροσιού-
σθαι τὰ τοιαῦτα.] Καθὰ καὶ παρ' Ἑλλήσιν ἐλύοντο αἱ ἐκκλησίαι βροντῆς γι-
γομένης· ὅθεν καὶ ὁ Κωμικὸς (Ἀχαρν. 169) φησὶν,

Ἀλλ' ἀπχορεῦω μὴ ποιεῖν ἐκκλησίαν

Ταῖς Θραξὶ περὶ μισθοῦ· λέγω δ' ὑμῖν, ὅτι

Διοσημί' ἐστὶ, καὶ ῥανίς βέλγηκέ με.

— Στ. 12, Διοσημείας.] Γράφεται καὶ διὰ διφθογγίου· ἄμεινον δὲ τὸ δι' ἀ-
πλοῦ τοῦ ι, ὡς ἐν τῇ ἀνωτέρῳ παρθεθείσῃ τοῦ Κωμικοῦ ῥήσει. — Στ. 18,
Ἐκκλησίαν, καταστάντα.] ΠΡΑ ἢ τοῦ, Καὶ, περιαίρεσις ἐκ τοῦ, Ἐκ-
κλησίαν, καὶ καταστάντα. — Στ. 23, Στρατηγῶν.] Ἐκ ΔΓ (μετο-
χικῶς), ΑΤ, Στρατηγός. — Στ. 28, Ὑπ' αὐτῷ.] Γραπτέον, Ὑφ' αὐτῷ.

ΣΕΛΙΑ. 73. στ. 14, Κατανάλωσι.] Εἰς τοῦτο ἔτρεψα τὸ Κατηνάλωσι, οὐ διὰ τὸν ἀττικισμὸν, ἀλλὰ διὰ τὸ ἑμαλόν. Οὕτω γὰρ καὶ μικρὴν ἀνωτέραν (σελ. 63 καὶ 73) Κατανάλωσιν, εἴρηκε. — Στ. 16, Ἀκύλλιον.] Ἀκυτῆλιον, γράφειν τινὲς παρήνεσαν, διότι καὶ Aquillius παρὰ Ῥωμαίους ὀνομάζεται. Ἀλλ' οὐ φροντίζουσιν Ἕλληνας τῇ; ἀκριβείας ταύτης εἰς τὴν ἰδίαν φωνὴν τὰ ξενικά μεταλαμβάνοντες ὀνόματα· οὕτω γὰρ καὶ παρὰ τὸ προσηγορικὸν Aquila τὸ σημαῖνον τὸν ἄετον, κύριον ἐπλάσθη ὁ Ἀκύλας, εἰς τῶν μεταφραστῶν τῇ; Παλαιᾷ; Διοθήκῃ. — Στ. 18, Ἐκβαλόντες.] ΔΓ, Ἐκβάλλοντες.

ΣΕΛΙΑ. 74. στ. 6, Προερχόμενος.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Προσερχόμενος. — Στ. 21, Ἐνταῦθα καταστάς.] ΠΡΔ, ΑΤ, Ἐνταῦθα ἀναστάς. ΔΓ (ἴσως ἀμείνων) Ἐντεῦθεν ἀναστάς. — Στ. 26, Προσπαμύναντας.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Προσπαμύνοντας. — Στ. 30, Δεκαδύο ἡμῖσι.] Ἐσημειώσατο ὁ Στέφανος ἐν τῷ Θησαυρῷ (Α, σελ. 937 καὶ 1731) τὸ Δεκαδύο, ὡς σπανιότερον τοῦ Δυοκαίδεκα καὶ τοῦ Δώδεκα. Προσσημειωτέον δὲ καὶ τὸ ἀσύνδετον τῆς φράσεως, ὡς τοῦ παρακμάζοντος ὃν ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς φωνῆς· ἀντὶ γὰρ τοῦ καταλλήλου, Δεκαδύο καὶ ἡμῖσι, τῷ Δεκαδύο ἡμῖσι ἐχρήσατο, καθὼς καὶ νῦν λέγομεν, Δώδεκα ἡμῖσι, Δεκατρία ἡμῖσι, Δεκατέσσαρα ἡμῖσι, καὶ ἐφ' ἑτέρου παντὸς ἀριθμοῦ, ἀσυνδέτως προστιέντες τὸ ἡμῖσι. Καὶ Σγράδων δὲ (Η, σελ. 379), ἐκατὸν ὁμοῦ τι Πλουτάρχῳ ἔτεσιν ἀρχαιότερος ὢν, « Τριῶν ἡμῖσι σαδίων » εἴρηκε. Αὐτὸ δὲ τὸ ἡμῖσις ὁ ἑτυμολόγος (σελ. 430) πιθανῶς παρὰ τὸ, Ἄμα ἴσος πράγει τὸ Ὀμηρικὸν παρὰτιθέμενος (Ιλιάδ. ι', 616).

ἸΣΟΝ ἐμοὶ βασιλεὺς, καὶ ἩΜΙΣΥ μείρεο τιμῆς. Μήποτε δὲ πιθανώτερον ἢ τὸ πλεονάζειν τὸ η, κατὰ τὸ ἐν τῷ Ἡβαίῳς, καὶ Ἡμύω, ὡς δηλοῖ καὶ τὸ συγγενὲς Μέσος, καὶ οἱ παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ, « Μισοὶ, οἱ ἔχοντες τὸ ἡμῖσι λευκὸν τοῦ σώματος, τὸ δὲ ἡμῖσι μέλαν », καὶ αὐτὸ τῆς ἡμετέρας φωνῆς τὸ Μισός, ἐπὶ τοῦ Ἡμῖσις ταπτόμενον. Ὅτι δὲ συγγενὲς τὸ Μέσος τῷ Ἡμῖσις δηλοῖ μὲν καὶ τινὰ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις σύνθετα ταυτόσημα, ἐκατέρως λεγόμενα, εἶον Ἡμίτομος καὶ Μεσότομος, Ἡμίτριβής καὶ Μεσοτριβής, ὁ παρ' ἡμῖν Μισότριβος (χυδ. Μισίτριβος)· δηλοῖ δὲ καὶ ἡ τῶν Ῥωμαίων φωνή, παρ' οἷς ὁ μὲν Μέσος; Medius καλεῖται, ὁ δὲ Ἡμῖσις Dimidius, ὡς ἂν τις εἴποι Dimedius, ὁ κατὰ λέξιν οὐδὲν ἄλλ' ἢ Ἀπόμεσος σημαίνει, τουτέστιν ἀπὸ

ἑαυτοῦ μέσου τμηθεῖς. Τὰ γὰρ κατὰ μέσον τεμνόμενα δύο ἀποτελεῖ ἡμίσεα· Διὸ καὶ τῶν Ἱταλῶν ἡ φωνὴ ἐνὶ ὀνόματι τῷ Mezzo καὶ ἡ τῶν Ἰσπανῶν τῷ Medio, καὶ τὸ ἥμισυ καὶ τὸ Μέσον φράζουσι.

ΣΕΛΙΑ. 75, στ. 4, Παρετίθεντο.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Προτίθεντο.—Στ. 8, Παραβαλλομένων.] ΠΡΔ, ΑΤ, Παραβαλλομένων.—Στ. 14, Δικαστηρίου.] ΔΓ, Δικαστηρίων.—Στ. 20, Τοὺς μὲν.] Τοὺς ἀνδρείους· καταχρῶνται γὰρ πολλάκις τῇ ἀνδρίᾳ, πρὸς τὸ θρασύτερον ἐκφερόμενοι.—τοῖς δ'.] Τοῖς φρονίμοις· ὡς πανούργους δηλονότι· εἶδει γὰρ μόνω διαφέρει φρονήσεως πανουργίας. « Ἔστι γὰρ τις δύναμις, ἣν καλοῦσι δεινότητα· αὕτη δὲ ἐστὶ τοιαύτη, » ὥστε τὰ πρὸς τὸν ὑποτεθέντα σκοπὸν συντείνοντα, δύνασθαι ταῦτα πράττειν, καὶ τυγχάνειν αὐτῶν (γρ. αὐτοῦ). Ἄν μὲν οὖν ὁ σκοπὸς ἡ καλὸς » ἐπαινετὴ ἐστὶν· ἂν δὲ φαῦλος, πανουργία. Διὸ καὶ τοὺς φρονίμους δεινοὺς » καὶ οὐ πανούργους φαμέν εἶναι. Ἔστι δὲ ἡ φρόνησις οὐχ ἡ δύναμις, ἀλλ' » οὐκ ἄνευ τῆς δυνάμεως ταύτης (Ἀριστοτελ. Ἠθικ. Νικομαχ. ζ'. 12) ». —Στ. 21, Ἐκείνους.] Τοὺς τε ἀνδρείους καὶ τοὺς φρονίμους.—Στ. 22, Τὴν μὲν ἐξύτητα.] Τὴν φρόνησιν· ἣν Ἀριστοτέλης ὠνόμακε δεινότητα, ἐν ᾧ φθὰς παρεθέμην μαρτυρῶ.—Τὴν δ' εὐρωστίαν ψυχῆς.] Τὴν ἀνδρίαν.—Στ. 23, Δικαίῳ.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Δικαίου. Ὁ νοῦς καὶ ἡ συνάρτησις, ὑπάρχοντος [ὡς περ ἂν εἰ ἔλεγε καὶ Ἐξὸν, ἢ Ὑπάρχον] εἶναι δικαίῳ τῷ βουλευμένῳ.—Στ. 28, Προέβαλλεν.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Προσεβάλλεν.—Στ. 30, Καταβρύεις.] ΔΓ. Ὑποβρύεις.

ΣΕΛΙΑ. 76, στ. 10, Τέλος.] Τάγμα, ὡς οἱ ΠΡ ἐσημειώσαντο, ἐνθάδε σημαίνει, τὸ παρὰ Ῥωμαίοις Legio καλούμενον, ὃ ὁ παρακμάζων ἐλληνισμὸς εἰς τὸ Λεγεῶν μετέηρσε (Ματθ. κς', 53). Ο' δὲ ἀριθμὸς τοῦ Λεγεῶνος ἄλλοτε ἄλλος ἦν παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις· ἐπὶ δὲ τοῦ Τίτου Λιεύου (xxix, 24), ἐκ διακοσίων πρὸς τοῖς ἑξακισχιλίοις ἰππέων, καὶ πεζῶν τριακοσίων συνεκροτεῖτο.—Στ. 11, Ἀὐτ' ἐκεῖνος κ. τ. λ.] Ὀφείλειεν εἰπεῖν, Ἦν οὗτ' ἐκεῖνος, πρὸς τὸ Δύναμιν, ἢ, καθ' οἷον ΠΡ ἐσημειώσαντο, Ὁ οὗτ' ἐκεῖνος, πρὸς τὸ Τέλος.—Στ. 20, Αὐτοῦ.] Τοῦ Κάτωνος.—Ὁ Φαληρεὺς Ἀπολλόδωρος.] Οὗ μνημονεύει Πλάτων (Φαίδων. σελ. 117), ὡς μάλιστα τῶν ἐταίρων κλαύσαντος καὶ ἀγανακτήσαντος, ἥνικα πίνοντα τὸ κώνειον ἐθεάσατο τὸν Σωκράτην. Μνημονεύει δὲ καὶ Ἀλλαχού (Συμποσ. σελ. 173), ὅπου καὶ τινα παράγει σκώπτοντα τὴν ἄγαν αὐτοῦ περὶ Σωκράτην σπουδήν. « Ἀεὶ ὅμοιος εἶ, » « τῷ Ἀπολλόδωρ. Ἀεὶ γὰρ σαυτὸν τε κακηγορεῖς καὶ τοὺς ἄλλους· καὶ δοκεῖς

« μοι ἀτεχνῶς πάντας ἀθλίους ἠγεῖσθαι, πλὴν Σωκράτους, ἀπὸ σαυτοῦ ἀρ-
 « ξάμενος. Καὶ ὁπόθεν ποτὲ ταύτην τὴν ἐπωνυμίαν ἐλάβες τὸ ΜΑΝΙΚὸΣ
 « καλεῖσθαι οὐκ οἶδα ἐγώ γε· ἐν μὲν γὰρ τοῖς λόγοις αἰεὶ τοιοῦτος εἶ-
 « τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγριταῖναις, πλὴν Σωκράτους ». Εἰνοφῶν δὲ (Ἀπολογ. Σωκρ.
 § 28) περὶ Ἀπολλοδώρου φησὶν, ὡς « ἐπιθυμητῆς μὲν ἰσχυρῶς [Σωκρά-
 « τος ἦν], ἄλλως δ' εὐήθης ». Ἐπιθι καὶ Διογένην τὸν Λαέρτιον (B, 35) καὶ
 τὸν Αἰλιανὸν (Ποικ. ἱστορ. Α, 16).—Στ. 22, Παράκεινηκώς.] Ἐπιθι τὰ ἄλ-
 λαχῦ (Ἡλιοδώρ. B, σελ. 96) σημειωθέντα περὶ τῆς λέξεως.—Σχέδην.] Ἡτυ-
 χῆ, ὡς ἐξηγεῖται Ἡσύχιος.—Στ. 23, ὥσπερ οἶνον.] Ἐκ ΓΔ, ΑΤ, ὡς π ἄ-
 ροινον. Φέρεται δὲ πρὸς τὸ Ἀόγον, τούτεστι πρὸς τὴν Στωϊκὴν αἵρεσιν
 (ἢ Κράτων ἐπρέσβευε), καθαψαμένην τοῦ Φαωνίου οὐ πρῶτος, ἀλλὰ μανικώ-
 τερον καὶ ἄκρατον, ὥσπερ οἶνον. Οἱ δὲ ΠΡ τρέψαντες· ἐκ ΔΓ τὸ Κ α θ α ψ ἄ-
 μ ε ν ο ν, εἰς τὸ Κ α θ α ψ ἄ μ ε ν ο ς, καὶ ἐξ ἰδίας διορθώσεως τὸ, ὡς π ἄ-
 ροινον, εἰς τὸ, ὡς οἱ π ἄ ρ ο ι ν ο ι, συνετάραξαν τοῦ λεγόμενου τὸν νοῦν.
 Μετενέγκεται γὰρ ἡ φράσις ἀπὸ τοῦ κατὰ τὴν μέθην γινομένου, ἐν ᾗ οὐχ ὁ
 μεθύων τοῦ οἴνου, ἀλλ' ὁ οἶνος τοῦ μεθύοντος ἄπτεσθαι λέγεται. Μαρτυρεῖ
 τούτοις αὐτὸς ὁ Πλούταρχος, ἀλλαχῦ (Συμπόσιακ. Γ, 1, § 3) φήσας,
 « Μάλιστα μὲν γὰρ ὁ ἄκρατος, ὅταν τῆς κεφαλῆς καθαψῇται, καὶ ΓΥΓΩΣΗ
 « τὰ σώματα κ. τ. λ. » οὕτω γὰρ ἐν τῇ Γαλλικῇ τοῦ Περὶ ἀέρων, τόπων, ὑ-
 δάτων Ἱπποκράτους μετεφράσει (Γρόμ. B, σελ. 302) διώρθωκεν τρέψας τὸ
 Τ ε ν ὡ σ η εἰς τὸ Γ υ ι ὡ σ η. Παραπλησίως δὲ καὶ Ἱπποκράτης (Περὶ διαίτ.
 ὀξείων § 25) περὶ τοῦ οἴνου, « Ὁ μὲν γλυκὺς· ἥσσόν ἐστι κερηθαρικώτερος τοῦ
 « οἰνώδεος, καὶ ἥτσον φρενῶν ἀπτόμενος ».—Στ. 27, Ἐλυσε.] ΔΓ, Ἐ λ υ σ ε .
 —Στ. 28, Ἀρχῆς.] Ἐκ ΔΓ αἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἀ ρ ε τ ῆ ς.—Στ. 30, Κοτίνων.] Γρα-
 πτέον, Κοτίνου, τούτεστιν ἀγριελαίου· λέγεται γὰρ Στέφανος κατίνου,
 ἐνικῶς, καὶ ἑλλειπτικῶς τῆς, Ἐκ, προθέσεως, ὡς Στέφανος χρυσεύς.

Ἀνεκλήρυττεν τῶν ἀθλητῶν τοὺς νικῶντας, στεφανώσας

Κοτίνου στεφάνῳ,

φησὶν ὁ Κωμικός (Πλούτ. 585).

ΣΕΛΙΔ. 77, στ. 3, Σικίους.] ΠΡΔ, ΑΤ, Σικίους.—Στ. 4, Ἡ δ ο ν-
 τ ο.] Ἐκ ΔΓ (συναδούσης τῷ Λατίνῳ καὶ τῷ Ἰταλῷ μεταφραστῇ),
 ΑΤ, Ἡ δ ο ὕ ν τ ο.—Στ. 5, Μεταβάλλον.] Ἐκ ΔΓ αἱ ΠΡ, ΑΤ, Με τ ἔ-
 β α λ λ ο ν.—Στ. 27, Ἀπέλειπεν.] Ἰσ. γρ. Ἀ π ἔ λ ι π ε ν, ὡς ἡρμάνευσε

Λατίνος μεταφραστής. — Στ. 28, Ἐκουσίως.] ΔΓ, Ἐκουσίως. — Στ. 30, Τῆς τῶν μεγίστων καταστάσεως.] Ἐνεκα τοῦ καταστῆναι τὰ μέγιστα ἐξ ἀταξίας εἰς τάξιν μεταρρυθμισθέντα.

ΣΕΛΙΑ. 78, στ. 2, Βίβλος.] Εἰς τοῦτο ἔτρεψα τὸ Βύβλος, δ' ἦν ἐν ταῖς πρόσθεν (σελ. 327) ἐσημειωσάμην ἐτυμολογίαν τοῦ ὀνόματος. — Στ. 3, ἔξαιν.] ΔΓ, ἔξει. — Στ. 5, Δουλεύειν.] ΔΓ, Δουλεύειν. — Στ. 13, Πάρεδρον.] Εἰς ΔΓ, ΑΤ, Πάρεδρον. — Στ. 20, Ἐκέλευε.] ΔΓ, Ἐκέλευσε. — Στ. 21, Τὸ τὰ προημαρτημένα ζητεῖν.] Εἰς ΕΔ (συναδούσης ταῖς μεταφρασταῖς) προσέθηκα τὸ πρῶτον τῶν ἄρθρων. Ὁ νοῦς, εὔτε γὰρ ῥᾶδιον ὀρίσασθαι ὅπου στήσεται ἡ ζήτησις· καὶ ἔρυνα τῶν προημαρτημένων κ. τ. λ. — Στ. 23, Τοῦς, ὃν εὐπρέβαινον.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Τοῦτον ἐν εὐπρέβαινον. — Στ. 29, Πλάγκω.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Φλάγκω. — Δίκης.] ΔΓ, Καταδίκησις.

ΣΕΛΙΑ. 79, στ. 1, Πλάγκος.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Φλάγκος. — Στ. 5, Τῷ Κάτωνα φεύγειν.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Τὸν Κάτωνα φεύγειν. — Στ. 6, Ἐνίοις.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἐνίουσι. — Στ. 7, Προῦφερων.] Ὡς εἰδίζον· κατὰ τὸ (Ἰλιάδ. γ', 64),

Μή μοι δῶρ' ἐρατὰ πρόφερε χρυσέης Ἀφροδίτης.

— Στ. 8, Προτεινόμενον.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Προτεινόμενοι. — Στ. 19, Ἀπολελαυνώς, εὐμέτριον οὖν κ. τ. λ.] Ἡ τελεία στικτέον μετὰ τὴν μετοχὴν, ἥ διαγραπτέον τὸ, Οὐν. — Στ. 25, Ἐξηγρίανε.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἐξηγρίαινε.

ΣΕΛΙΑ. 80, στ. 10, Ἰππῆλθεν.] Ἐθεράπευσεν, ἐκολάκυσεν, κατὰ τὸ (Ἰστορικ. Ἰππ. 459),

ὧς εὖ τὸν ἄνδρα ποικίλως θ' ὑπῆλθε· ἐν λόγοισι.

— Στ. 11, Ἀπηγόρευσε.] Εἰς ΗΔ, ΑΤ, Ἀπηγόρευσε. — Στ. 15, Ἐγὼ καὶ τῷ δήμῳ προσκεκρουκώς.] Διαγραπτέος, ἰ, Καὶ, σύνδεσμος, ὃν εὐδ' οἱ μεταφρασταὶ ἡρμήνευσαν. — Στ. 16, Διὰ τὴν αὐτοῦ τρόπον.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Διὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. — Στ. 17, Ὁμοίω.] ΔΓ, Ὁμοίως. — Στ. 23, Τοῖς παρανομηθεῖσι.] Τοῖς παράνομα παθοῦσι, ταῖς παρὰ νόμον ἀδικηθεῖσιν· διὰ τὸν τρόπον ἐχρήσατο καὶ τῷ, Ἡ χαριστήμενον, ἐπὶ τοῦ ἀχρηστα πεπονθότι (Πλουτάρχ. Μέρ. Γ, σελ. 359). — Στ. 25, Θύωμεν.] Ἐκ ΕΔ (συναδούσης ταῖς μεταφρασταῖς) ΑΤ, Θύομεν.

ΣΕΛΙΑ. 81, στ. 5, Γερμανῶν] Ἐξ ΕΔ (συναδούσης τῷ Α καὶ τῷ Ἰτάλῳ μεταφραστικῇ), ΑΤ, Βρεττανῶν. — Στ. 16, ἔξω μὲν οὐδέν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, ἔξω μὲν οὐν οὐδέν. — Στ. 18. Καὶ φοβουμένην.] Γραπτίον εἶμαι, Καίπερ φοβουμένην.

ΣΕΛΙΑ. 82, στ. 7, Προφέρει.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Προσφέρει. Ἔστι γὰρ ἐπὶ τοῦ ὀνειδίζειν, καθὰ μικρὸν ἀνωτέρω (σελ. 337) ἐσημειώσαμεθα. — Στ. 13, Πρῶτον μὲν οὖν τᾶρρητ'.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Πρῶτα μὲν οὖν τὰ ρητ'. Ἡ δὲ ῥησις ἐκ τοῦ Ἡρακλέους μαينوμένου (στίχ. 173) τοῦ Εὐριπίδου, παρ' ᾧ γράφεται,

Πρῶτον μὲν οὖν τᾶρρητ' (ἐν ὀρήταισι γὰρ

Τὴν σὴν νομίζω δειλίαν, Ἡράκλεις).

— Στ. 15, Τὸ Ἡρακλεῖ.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Τῷ Ἡρακλεῖ. — Στ. 16, Πείπρακται, περὶ τὸν γάμον.] Ἰσ γρ. Πέπρακται τὰ περὶ τὸν γάμον. — Στ. 25, Ἀσίγιον.] Ἐξ ΗΔ, ὧδε τε καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς, ΑΤ, Ἀσίγγιον. Ἐπιθι Πλευτάρχ. Μέγ. Α. σελ. 394. — Στ. 26, Μεσσήνην.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Μεσήνην. Ἐπιθι Ἰσοκράτ. Μέρος Β, σελ. 38. — Στ. 29, Πολὺν ἔφη περὶ τὰ θεῖα πλάνον εἶναι καὶ ἀσάφειαν.] ΔΓ, πολλὴν ἔφη περὶ τὰ θεῖα πλάνην κ. τ. λ. Αἰνίττεται δὲ τὰ τοῦ Εὐριπίδου, φήσαντός (Ἐκδ. 956-959),

Φεῦ! Οὐκ ἔστιν οὐδὲν πιστόν, οὗτ' εὐδοξία,

Οὗτ' αὖ καλῶς πράσσοντα, μὴ πράξιν κακῶς.

Φύρουσι δ' αὖθ' οἱ θεοὶ πάλιν τε καὶ πρόσω,

Ταραγμὸν ἐντιθέντες.

καὶ πάλιν (Ἰφιγ. Ταυρ. 572-573),

Πολὺς ταραγμὸς ἔντε τοῖς θεοῖς ἐνί,

Κὰν τοῖς βροτείοις.

ΣΕΛΙΑ. 83, στ. 4, Ἐπερχομένης.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἰπερχομένης — Στ. 5, Ἐν πολέμῳ.] Διαγραφτέον εἶναι τὴν πρόθεσιν ἔδοξε καὶ τοῖς ΠΡ. — Στ. 10, Σιδήρῳ διακριθεῖσαν.] Αἰνίττεται κἀνθάδε τὸ Εὐριπίδειον (Φοινισα. 66),

Θηκτῷ σιδήρῳ δῶμα διζλαχεῖν τόδε.

— Στ. 17, Ἐπηγάγετο, τὴν ἀδελφὴν.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἐπηγάγετο ἀδελφιδὴν. — Στ. 24, Πειθοῖ.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Πείθει. — Στ. 27, Τῆς

ἡνώμης κατάφωρος; ἔδοξε γεγεμέναι.] Ἰσ. γρ. Τῇ γ ν ὥ μ η κ α τ ᾶ φ ῶ ρ ο ς
κ. τ. λ.

ΣΕΛΙΔ. 84, στ. 2, Ἐν ἐστὶ κεφάλαιον Κάτωνι πάσης πολιτείας, ἐλευθε-
ρῶσαι τὴν πατρίδα.] ΔΓ καὶ στίξ, Ἐν ἐστὶ κεφάλαιον Κάτωνι,
πάσης δεσποτείας ἐλευθερῶσαι τὴν πατρίδα· οὐ κακὴ μὲν
ἴσως, εὐ μὴν ἀμείνων τῆς ἐκδεδομένης. — Στ. 6, Βίβλον.] ἘΞ ΗΛ, ΑΤ, Βύ-
βλον. — Στ. 19, Ὁ Καίσαρος δαίμων.] Ἡ τοῦ Καίσαρος τύχη ἐφ' ἧς ση-
μασίας τίταται παρὰ τῷ Κωμικῷ (Πλούτ. 6),

Τοῦ σώματος γὰρ οὐκ ἔχ τὸν κύριον

Κρατὶν ὁ δαίμων, ἀλλὰ τὸν ἐωνημένον.

— Στ. 29, Σπεῖρας.] « Σπεῖρα, τάξις στρατιωτικὴ » φησὶν ὁ Σουΐδας. Καὶ
τεῦτο μὲν ὀρθῶς· ἐν αἷ; δ' ἐξῆς ἐπάγει, « Σπεῖραι, πλήθη στρατευμάτων,
φάλαγγες, νύμερα, λεγεῶν », ἐκπίπτει τοῦ ἀκριβοῦς· πλὴν εἰ μὴ τις, Ν ο ὕ-
μ ε ρ α Λ ε γ ε ῶ ν ο ς, γράφειν προαιροῖτο, ὡς εἴκασέ τις τῶν φίλων. Οὐ γὰρ
λεγεῶν, Ἀλλὰ λεγεῶνος δέκατον μέρος ἦν ἡ Σπεῖρα ἐκ πεζῶν ἐξακοσίων
συγκειμένη, καὶ cohors ὑπὸ Ῥωμαίων καλουμένη (ἰδ. Αὐλ. Γελλ. ις', 4). —
Στ. 30, Διὰ πίστιν κ. τ. λ.] Ταύτην προείλοντο τὴν γραφὴν εἰ ΠΡ ἐξ ΕΔ, ἣ
συνάδει καὶ ὁ Ἰταλὸς μεταφραστὴς, ΑΤ, Δι' ἀπισίαν, ἣν ἡρμήνευσεν ὁ Α.

ΣΕΛΙΔ. 85, στ. 2, ὧς προεῖρηται.] Οἱ ΠΡ ἔγραψαν ἐξ ΕΔ, ὧς προή-
ρηται, ὅπερ εἰσικεν ὑποτοπᾶται καὶ ὁ Α, φράσας à sa volonté. Ἀμεινον
μὲν τοι κατὰ χώρην ἔαν τὴν γραφὴν τὸ γὰρ, ὧς προεῖρηται, πρὸς τὰ
μικρὸν ἀνωτέρω, « Ἐν ἐστὶ κεφάλαιον Κάτωνι κ. τ. λ. » τὴν ἀναφορὰν ἔχει.

— Στ. 11, Τὸν νέον Πομπηίων.] ἘΞ ΕΔ προσέθηκα τὴν δευτέραν λέξιν, τοῦ τε
σαφοῦς καὶ τοῦ ἀκριβοῦς χάριν. — Στ. 12, Πρώτῳ.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ,
Πρώτον. — Στ. 18, Ἀπιέναι.] ΠΡΔ, ΑΤ, Ἀπειναί. — Στ. 23, Οὐδ' ἀ-
κούειν ἄλλον ἡγεμόνα.] Εἴκασέ τις τῶν ΠΡ, μήποτε γραπτέον, Οὐδ' ἀκού-
ειν ἄλλου ἡγεμόνος· ἀλλ' ἐστὶν ἐνθάδε τὸ Ἀκούειν, οὐκ ἐπὶ τοῦ
ἵππικου εἶναι, ἀλλ' ἀπλῶς ἐπὶ τοῦ διὰ τῶν ὤτων αἰσθάνεσθαι, ὥσπερ ἂν εἰ-
λέγε, οὐδ' ὄνομα ἄλλου ἡγεμόνος ἀκούειν. Πικραπλησίως καὶ ἡ συνήθεια ἐπὶ
τοῦ ἄλλοτριῶς διακειμένου πρὸς τίνα, Δὲν θέλει νὰ τὸν ἀκούσῃ, λέ-
γει. — Στ. 30, Ἄττιον.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἄπτιον, ἣ Ἄπτιον.

ΣΕΛΙΔ. 86, στ. 5, Ἐλκοντες τὸν ἰόν.] ἘΞ ΗΛ ἡ προσθήκη τοῦ ἄρθρου. —
Αὐτὰ τε τὰ θηρία κατεπαύοντες ἀμβλύνουσι καὶ κηλοῦσιν.] Καὶ νῦν ἐν Αἰγύπτῳ
καὶ παρ' Ἰνδοῦς ἐστὶν ἰδεῖν, ὅ πάλαι παρὰ τοῖς Ψύλλοις, ἔτι δὲ καὶ πα-

ρὰ τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ Μαρσίοις ἐγίνετο. Ἔστι δὲ οὗ δαιμόνιος ἀρετὴ, ἀλλὰ τόλμη γοήτων, εἰδότεων τὰ τοῖς ὄφεσιν ἐχθρὰ φυτὰ, ὧν τοῖς φύλλοις κατατρίψαντες τὰς χεῖρας οὕτως ἀδιδῶς προσίασι τοῖς θηρίοις. Τοῦτο δὲ τὸ ἐπαθεῖν καὶ κηλεῖν, διὰ τοῦ Φαρμακεύειν ἐξέφρασαν οἱ Ἑβδομήκοντα (Ψαλμ. νζ', 5). — Στ. 6, Ἡμέρας δὲ συνεχῶς ἐπτά.] Ἡμαρτῆσθαι τὸ χωρίον ὑπειλήφασι τινες, διὰ τὸ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἡμερῶν ὀλίγιστον. — Στ. 8, Καθήμενος.] Οὐκ ἀνακεκλιμένος, ὥσπερ εἰώθεισαν οἱ δειπνοῦντες. — Στ. 11, Ὀλίγον.] ΔΓ, Ὀλίγῳ. — Στ. 20, Κατὰ τοῦ Κάτωνος.] Ἐκ ΔΓ ἢ προσθήκη τῆς προθέσεως. — Στ. 25, Πρώτων.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Πρωτόν. — Στ. 29, Οὐδ' ἑαυτὸν . . . προσάξειν.] Ἰσως ἐγγραπτό, Οὐδ' ἑαυτόν . . . προτάξειν.

ΣΕΛΙΑ. 87, στ. 6, Μαρτυρόμενος.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Μαρτυράμενος. — Στ. 9, Ἀνεδέξατο,] Ἔστι κυρίως τὸ ἐν τῇ συνθηκῇ λεγόμενον, Ἐπεπρωτοῦ, Γαλλιστί, il se chargea, μετενηνεγμένης τῆς σημασίας ἀπὸ τῶν ἀνατιθεμένων φορτίων. — Στ. 13, Κατεσκεύασε τὰ τεῖχη, πύργους ἐπαυρόμενος, καὶ . . . βαλλόμενος.] Γραπτέον, Κατεσκεύαζε κ. τ. λ., ἢ, Κατεσκεύασε τὰ τεῖχη, πύργους ἐπαυράμενος, καὶ . . . βαλλόμενος. — Στ. 22, Ἡ τυραννὶς ἰσχύει.] Ἐξ ΕΔ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἡ τυραννὶς ἰσχύει. — Στ. 30, Πάνυ δῆλος ἦν καὶ ἀχθόμενος.] Διαγραπτέον τὸν σύνδεσμον.

ΣΕΛΙΑ. 88, στ. 9. Ἀπίθη δὲ μᾶλλον ἢ προσεδόκα.] Τὸ, Μᾶλλον, ἐνθάδε ἐπὶ τοῦ Θᾶττον ἐξεδέξαντο οἱ μεταφρασταί, περὶ οὗ εἰκότως ἠπόρησέ τις τῶν ΠΡ. Μήποτε οὖν ἡμάρτηται ἡ γραφὴ τοῦ χωρίου, ἀντὶ τοῦ, Ἀπίθη δ' ἀλλοτρίον ἢ προσεδόκα, ἢ, Ἀπέθη δ' ἐμπαλιν ἢ προσεδόκα. Ἀρέσκει μὲν τοι τούτων οὐδέτερον· ὁ γὰρ Κάτων κακὴν ἀπόδοσιν τοῦ πολέμου προσεδόκα, ὡς αὐτὸς εἴρηκεν ἀνωτέρω, « Οὐ χρηστάς » ἐλπίδας ἔχειν ὑπὲρ τοῦ πολέμου δι' ἀπειρίαν καὶ θρασυτητα τῶν ἡγεμόνων » Μακρῷ γοῦν πιθανώτερον διορθώσεις τὸ χωρίον τρέπων τὸ διαζευκτικὸν εἰς τὸ ζυμωματικὸν μόριον. Ἀπέθη δὲ μᾶλλον ἢ προσεδόκα, Τὸ γὰρ διαζευκτικὸν ἐλλειπτικῶς ἔχει προσυπακούεσθαι, κατὰ τοιόνδε τινὰ νοῦν, Ἐνίκησε μᾶλλον ὁ Καῖσαρ, ὡς προσεδόκα Κάτων, ἢ ἠττήθη. — Στ. 18, Προελθών.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Προσελθών. — Στ. 29, Σίτου, τόξων, δολιπτῶν.] Ἡ τὸ Τόξων εἰς τὸ Τοξοτῶν τρεπτέον εἶναι· εἶκασαν οἱ ΠΡ, ἢ διαγραπτέον τὸ Ὀπλιτῶν. Ἰσως γραπτέον, Σίτου, τόξων, πελτῶν.

ΣΕΛΙΑ. 89, στ. 4, Συμμένωσι.] Ἰσ. γρ. Συμμεῖνωσι. — Στ. 6

ἔκλευσεν., ΑΓ, Ἐκέλευσεν. — Στ. 7, Οὐδέτερα μεμψόμενος.] Ἐξ ΕΔ εἰ ΠΡ, ΑΤ, Οὐδέτερα μεμψόμενος. Ἰσως δ' ἐγγράπτο καὶ τρισὶ λέξεσιν, ὡς οὐδέτερα μεμψόμενος, ὡς εἰκασέ τις τῶν φίλων. — Στ. 13, Οὐχὶ Ἰτύκην.] Ἰσως γρ. Οὐκ Ἰτύκην. — Στ. 14, Ἀναφύρεσθαι.] Πρὸς υπάκουε ἐριστιδι ῥῆμα τὸ, ἔλεγεν, ὁ Κάτων δηλονότι. — Στ. 16, Τοῦ πρὸς ἄνδρα.] ΠΡΑ ἢ τοῦ ἄρθρου προσθήκη. — Στ. 21, Ἀφειδοῦντα. . . ἀδικίας ΟΥΧ ὩΣΠΕΡ ἑαυτοῖς. . . τὴν ἀδηλότητα τοῦ πολέμου τελευτᾶν.] Τὸ ἀσυνάρτητον τοῦ χωρίου συνεωρακῶς τῶν ΠΡ τις ὑπετόπαξε μήποτε ἐγγράπτο πάλαι, Ἀφειδοῦντα. . . Ἀδικίας, Ὡ ΟΥΧ ὩΣΠΕΡ κ.τ.λ. ᾧ δηλονότι Καίσαρι οὐ τελευτᾶν τὴν ἀδηλότητα τοῦ πολέμου, ὥσπερ ἑαυτοῖς, εἰ κατ-ορθώσαντες μὲν βίον βιώσονται εὐτυχέστατον, πταίσαντες δὲ, εὐκλεεστάτου θανάτου τεύξονται. ἕτερος δὲ, γνησίαν εἶναι τὴν γραφὴν οἰόμενος, οὕτως ἐπεβάλετο θερᾶν τὴν συνάρτησιν, Ἀφειδοῦντα τῆς ψυχῆς ἐπὶ ταῖς μεγίσταις ἀδικίαις, οὐκ ἐπὶ τῷ τελευτᾶν αὐτῷ τὴν ἀδηλότητα τοῦ πολέμου, ἢ εἰς εὐτυχέστατον βίον κατορθώσαντι, ἢ εἰς εὐκλεεστάτον θάνατον πταίσαντι, ὥσπερ ἡμῖν τελευτᾶ. Ἡμῖν δὲ δοκεῖ γραπτέον εἶναι καὶ στικτέον, « Ἀφειδοῦντα τῆς ψυχῆς ἐπὶ ταῖς μεγίσταις ἀδικίαις. ΟΥ ΓΑΡ, ὩΣΠΕΡ ἑαυτοῖς, εἰς τὸν εὐτυχέστατον βίον κατορθοῦσιν, ἢ πταίουσιν εἰς τὸν εὐκλεεστάτον θάνατον, τὴν ἀδηλότητα τοῦ πολέμου τελευτᾶν ». — Στ. 25, Συνευχόμενος.] ΠΡΑ, ΑΤ, Συνευχομένους.

ΣΕΛΙΑ. 90, στ. 12, Περιμενεῖν.] Ἐξ ΗΔ (συναδούσης τοῖς μεταφρασταῖς) ΑΤ. Περιμένειν. — Στ. 21, Καὶ καθάπερ τῶν σωμάτων τὰ μὲν ἀναδέχεται ῥαδίως τὴν θερμότητα, καὶ πάλιν κ. τ. λ.] Ἐξ ΕΔ προσέθηκα τὸν ἐν ἀρχῇ, Καί, σύνδεσμον· ἀλλ' οὐδ' οὕτως ἔρρωται τὸ χωρίον. Ὁ μὲν Λατίνος μεταφραστὴς καὶ ὁ Ἀθήνηνευσαν, ὥσπερ ἂν εἰ ἐγγράπτο, Καὶ καθάπερ τῶν σωμάτων τινὰ ἀναδέχεται ῥαδίως τὴν θερμότητα, καὶ πάλιν μεθίσιν· ὁ δ' Ἰταλός, Καὶ καθάπερ τῶν σωμάτων ἀναδέχεται ῥαδίως τὴν θερμότητα, πάλιν μεθίσιν. — Στ. 25, Ἐξέκρουσε.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Ἐξέκρουσε.

ΣΕΛΙΑ. 91, στ. 3, Ὑφείτο τῆς Ἰταλίας.] Ἰσ. γρ. κατὰ παρακείμενον, Ὑφείται τῆς Ἰταλίας, ὡς ἐξέφρασεν ὁ Α. Ἔστι δὲ, παρακλήθηκε τῆς Ἰταλίας, ἀρῆκεν αὐτῷ τὴν Ἰταλίαν. — Στ. 19, Ταῖς μὲν τριακοσίαις.] ΑΓ, Τοὺς μὲν τριακοσίους. Ἀμφοτέρως λέγεται, καὶ Κελεύω

σοι καὶ Κελεύω σε. — Στ. 26, Εἰ, ἔτη τε.] ΠΡΔ, ΑΤ, Εἰ; ἔτη δὲ — Στ. 27, Ταῦτά.] Ἐξ ΗΔ (συναδούσης τοῖς μεταφρασταῖς), ΑΤ, Ταῦ-
τα. — Στ. 28, Διελέγοντο.] Ἐκ ΔΓ εἰ ΠΡ, ΑΤ, Διηλέγγοντο. — Στ.
30, Ἀνέμεινε.] Ἐξ ΗΔ (συναδούσης τοῖς μεταφρασταῖς), ΑΤ, Ἀνέμεινε.

ΣΕΛΙΑ 92, στ. 7, Μισοδδοτῶντες.] Ἐκ ΔΓ εἰ ΠΡ, ΑΤ, Μισοδολογοῦν-
τες. — Στ. 17, Οὐκ ἔτι σκήψεις.] ΠΡΔ (συναδουσα τῷ Α) ΑΤ, Οὐκ ἐπι-
σκήψεις. — Στ. 23, Αὐτῶ.] ΔΓ, Αὐτῶν. — Τὸς μὲν ἱππεῖς.] Διάγρα-
φε τὸν σύνδεσμον.

ΣΕΛΙΑ 93, στ. 3, Φυγὴν.] ΔΓ, Φρουράν. — Στ. 12, Οὐδ' ἀπατηλόν.]
Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Οὐτ' ἀπατηλόν. — Στ. 16, Οὐ γὰρ ἦν ἄδηλος. . . καὶ
περ οὐ φάσκοντες.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Καὶ γὰρ ἦν ἄδηλος. . . καὶ περ
εὐπάσχοντος. Ἦν προειλομένη γραφὴν ἡρμήνευσε καὶ ὁ Ἰταλὸς μετα-
φραστὴς dandosiglià a diveedere l'impetuoso desiderio che avea di mo-
rire, quantunque non se ne facess'egli parola. Στ. 22, Ἐγνωκότας.]
Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Ἐγνωκότες. — Στ. 23, Παιήσεσθαι.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Ποιή-
σθαι. — Στ. 24, Διέξεσθαι.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Δέξασθαι. — Τὴν χάριν.]
Ἐκ ΔΓ, προσέθηκαν τὸ ἄρθρον εἰ ΠΡ.

ΣΕΛΙΑ 94, στ. 24, Ἀλλὰ καὶ κινῆ.] Διαγραπτέος ὁ σύνδεσμος, πλη-
εἰ μὴ τι ἕτερον πρὸ αὐτοῦ ἀπαρέμφατον ἐξεῖρήνη τοῦ χωρίου. — Στ. 27, Ἡ-
σπάζετο καὶ προὔπεμψε.] Ἰσ. γρ. Ἡσπάζετο καὶ προὔπεμπε,
ἢ Ἡσπάσατο καὶ προὔμεμψε.

ΣΕΛΙΑ 95, στ. 10, Λόγον αὐτῷ συνυποθέσθαι πιθανόν.] Ἀντὶ τοῦ Συ-
υποθέσθαι, γραπτέον ἴσως, Ὑποθέσθαι, ὅ ἐστι διδάξαι. —
Στ. 23, Διέξεσθαι.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Δέξασθαι. — Στ. 30, Μένειν. . . καὶ
πράττειν.] Ἰσως ἐγγράπτο, Μενεῖν. . . καὶ πράξειν.

ΣΕΛΙΑ 96, στ. 7, Ἄλλων ἐπ' ἄλλαις λόγων φιλοσόφων κυκλούντων.] Ἀμετα-
βάτως ἐνθάδε τὸ Κυκλούντων, ταῦτ' σημαίνει τῷ παθητικῷ Κυκλο-
μένων, καθὰ καὶ ἀλλαχοῦ (Ἑπτ. σοφ. συμποσ. §15, καὶ Περὶ Εὐθυμ. § 15).
Τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸ παρ' ἡμῖν Γυρίζω καὶ ἐπὶ ἐνεργητικῆς καὶ ἀμε-
ταβάτου ἐννοίας χρηστόν ἐστι· φαμέν γάρ, Τὸν ἐγύρισα εἰς τὸ ἄλλο
μέρος, ἐνεργητικῶς, καὶ Ἐγύρισα εἰς τὸ ἄλλο μέρος, ἀμε-
ταβάτως, ἢ ὀρθώτερον φάναι κατ' ἑλλειψιν ἀντωνυμίας τῆς, Ἐμαυτόν.

ΣΕΛΙΑ 97, στ. 3, Ἐξαναγνῶς τὸ βιβλίον.] Εἰς πέρας ἀναγνῶς, τελέσας
τὴν ἀνάγνωσιν. — Στ. 5, Ἐνὸς δὲ καὶ πῦξ τὸ στόμα πατάξας.] Τοῦτο δὲ οἷ

καλόν, ὃ Κάτων, οὐδὲ φιλόσοφον. Τοῦθ' οὕτε Σωκράτης ἂν ἐπραξεν, οὐθ' ὁ
 τῆς σοῦ φιλάτης Στωῆς ἀρχηγέτης Ζήνων. — Στ. 10, 'Ενέβλεψέ τε δεινόν.]
 ΕΞ ΗΔ, ΑΤ, Ἀνέβλεψέ τε δεινόν. Οὐ γὰρ ἀνέβλεψε, κάτω τέως
 ἔχων τοὺς ὀφθαλμούς, ἀλλὰ τῷ οὐθ' μετ' ὀργῆς ἐνέβλεψεν. "Ιδ. Πλούτάρχ.
 Μέρ. Γ, Πύρρ. § 34, σελ. 43. — Στ. 13, Περὶ πλοῦτος. Τῶν πλοῦτων γυ-
 μνοῦμαι, ἢ τὰ ὅπλα παραιροῦμαι, ὡς ἐξηγήσατο Στέφανος ἐν τῷ θησαυρῷ
 Ηίν. σελ. 1611), τοῦτο παραθέμενος τὸ χωρίον. Ἐχρήσατο Πλούταρχος
 καὶ ἀλλοχού (Συγκρ. Δημητρ. καὶ Ἀντων. § 3) τῇ λέξει, καὶ πρὸ τοῦ Πλου-
 τάρχου Πολύβιος. — Στ. 18, Ἔνεστι ΔΓ, Ἐξεστι. — Στ. 22, Τόσοῦτον ἡ-
 λικία.] ΕΞ ΗΔ, ΑΤ, Τόσοῦτον ἡλικίας. Εἴρηκε γὰρ διὰ δύο λέξεων,
 τὸ λεγόμενον ἄλλως ἀπλούστερον, Τηλίκον, ἢ Τηλικούτον. — Στ.
 25, Κάτωνα ΔΓ, Τὸν Κάτωνα. — Στ. 27, Τὰς προτέρας δόξας.
 Τὰς τῶν Στωϊκῶν δηλονότι. ὦν ἀμείνους μακρῶ αἰτῶν Περιπατητικῶν « Τὸ
 » γὰρ ἀποθνήσκειν φεύγοντα πενίαν, ἢ ἔρωτα, ἢ τι λυπηρὴν, οὐκ ἀνδρείου,
 » ἀλλὰ μᾶλλον δειλοῦ. Μαλακία γὰρ τὸ φεύγειν τὰ ἐπίπονα καὶ οὐκ ὄντι
 » καλὸν ὑπομένειν, ἀλλὰ φεύγων κακὸν (Ἀριστοτέλ. Ἠθ. Νικομ. Γ, ια') ».

ΣΕΛΙΔ. 98, στ. 3, Ἰμεῖς αἱ Φιλόσοφοι χρῆσθε.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἰμεῖς
 φιλοσοφεῖτε χρῆσθε. "Ισω; ἐγγράπτο, Ἰμεῖς φιλοσο-
 φοῦντες χρῆσθε. — Στ. 9, Ἀθήρα.] Γαλήνως ἐν ταῖς τῶν παρ' ἵππο-
 κράτει λέξεων ἐξηγήσεις, φησὶν « Ἀθήρ, τό τε τῆς κριθῆς ὄξύ, ὡς ἐν τῷ
 » δευτέρῳ Περινοῦσων τῷ μικροτέρῳ καὶ τοῦ ἐν τῇ ἀκίδι πώγω-
 » νος τὸ ἄκρον, ὡς ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν Ἐπιδημιῶν ». Σέσωκεν ἡπα-
 » ῖν συνήθεια τὴν λέξιν, ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν σημασιῶν ἐπὶ μὲν τῶν σι-
 τηρῶν ἀσταχύων, συνάδουσα τοῖς ἀρχαίοις, ἐπὶ δὲ τῶν τηπητικῶν σιτηρῶν δε-
 γάνων πλατύτερον ἐκλαμβάνουσα (ὡς εἰκὸς ἐκλαβεῖν καὶ τὸν Πλούταρχον
 ἐνθάδε), τὸν ἀθήρα ἐπὶ τοῦ τό πλάτος ὅλον ἀποτεματίζοντας καὶ ἡκονημένου
 μέρους. Προσημειωτέον δὲ, ἵνα ἐπιμᾶλλον δῆλον γένηται τὸ τῆς ἡμετέρας εἰς
 τὴν τῆς ἀρχαίας φωνῆς ἐπιστήμην οὐκ ἄχρηστον, ὅτι ἐπὶ τοῦ τῶν ἀσταχύων
 ἀθήρας, καὶ συνώνυμος λέξις ἐτέρα παρ' ἡμῖν ἐστὶ τὸ οὐδετέρως λεγόμενον
 Ἀγανόν. Τοῦτο δὲ συγγενὲς ἂν τις οὐκ ἀπιθάνως ἡγήσαιοτο τῇ παρ' Ὀμή-
 ρω Αἰγανέῃ καὶ Ἀγανέῃ ἀμφοτέρω γὰρ εὐρεται παρ' Ἡσυχίῳ.
 » ΑἶΓΑΝΕΑ, ἀκόντια ἐπὶ (γρ. ἀπὸ) τοῦ αἰγίοιο ἱμάσιον ἡγυλῶσθαι.
 » ΑἶΓΑΝΕΗΣ, τοῦ δόρατος. ΑἶΓΑΝΕΗΣΙΝ ΙΕΝΤΕΣ, τοῖς δόρασι βάλλοντες
 » τοῖς πάνυ ὑψοῦμένοις ». Καὶ πάλιν διὰ μονοφθόγγου, ΑἶΓΑΝΕΗΣΙΝ, ἀκόν-
 » τίοις ». Καὶ ὁ μὲν Ἡτύχιος διττὰς προήνεγκεν ἐτυμολογίας τοῦ Αἰγανέ-
 »

νέη ἢ Ἄ γ α ν έ η, τὴν μὲν παρὰ τὴν Α ἱ γ α τὸ ζῶον, διὰ τὸ αἰγείαις ἑ-
 μάσιν ἠγκυλῶσθαι, τὴν δὲ παρὰ τὸ Ἄ γ α ν ἱ ε σ θ α ι· τοῦτο γὰρ αἰνίττε-
 ται διὰ τοῦ, Π ά ν υ ψ ο υ μ έ ν ο ι ς. Φησὶ δὲ καὶ ὁ Ἐτυμολόγος· « Αἶγχα-
 » νέα, ἀκόντιόν τι μικρόν· ἀπὸ τοῦ ἄγαν ἴσθαι, ὃ ἐστὶ πορεύεσθαι καὶ πέμ-
 » πεσθαι, ἢ νεῖσθαι, ἢ διὰ τὸ ἀγκύλην (ἴσ. γρ. διὰ τὴν ἀγκύλην) τὴν ἐξ αἰ-
 » γείου δέρματος γεγεννημένην, ἢ διὰ τὰς αἶγας· ἐπ' αὐτὰς γὰρ μάλιστα ἱεν-
 » ται· ἢ διὰ τὸ εὐθετεῖν αὐτὰς εἰς αἰγῶν ἄγρας ». Πολλῶν δὲ τούτων πιθα-
 νώτερά τις φήσει λέγων τὸ, Ἄ γ α ν ο ν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐμωνώμους καὶ
 τὸν σιτηρὴν στάχυν καὶ τὸ δόρυ, ἢ ἀκόντιον, σημῆναι, ὥς· δῆλον ἐκ τῆς παρ'
 ἑνίοις τῶν ἡμετέρων συνθεσίας, Ἄ γ α ν α μέχρι δεῦρο καλούσης· τοὺς τῶν
 δημητρείων καρπῶν ἀθίρας. Ἐπ' ἀμφοτέρων δὲ διὰ τὸ εἰς ὄξυ καταλήγον· ἢ
 κλῆσις τέθειται. Ἔστι γὰρ τὸ Ἄ γ α ν ο ν, εἶον Ἄ κ α ν ο ν, στοιχείου τρο-
 πῆ· τ ο ῦ τ ο δὲ παρὰ τὸ Ἄ κ ω (σωζόμενον ἐν τῷ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ασιω
 τῷ σημαίνοντι τὸ θήγω ἢ ὀξύνω), οὗ παράγωγος, Ἀ κ ά ζ ω, τὸ ὀξύνω
 Ἀ κ ό ν τ ι ο ν, Ἀ κ ί ς, Ἀ κ α ι ν α, Ἀ κ α ν θ α, Ἀ κ ο σ τ ῆ, ἡ κριθή, ἡ μάλ-
 λον ὁ στάχυς τῆς κριθῆς, καὶ ἄλλα πλεῖστα ὀξύτητα δηλοῦντα, ὀνόματα, πε-
 ρὶ ὧν ἐπιθι τὰς τοῦ Οὐαλκηνήρου Π ε ρ ι τ ῶ ν Ἑ λ λ η ν ι κ ῶ ν π ρ ω τ ο -
 τ ύ π ω ν π α ρ α τ ῆ ρ ῆ σ ε ι ς. — Στ. 27, Φράσσαντος, πολλὴν ἡσύχϊαν.]
 ΔΓ, Φ ρ ά σ α ν τ ο ς· π ά λ ι ν π ο λ λ ῆ ν ἡ σ υ χ ί α ν.

ΣΕΛΙΔ. 99, στ. 4, Ἀβάκιον τι τῶν γεωμετρικῶν.] Ὑποκοριστικὸν τοῦ Ἀ-
 βαξ. Ἔστι δὲ σανίδιον ἢ τραπεζίδιον, ἐφ' οὗ τὰ γεωμετρικὰ διαγράμματα
 κατέγραφον· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ἐφ' οὗ τοὺς ἀριθμητικὰς λογισμοὺς ἐση-
 μείουν, ὅθεν τὸ παρὰ τοῖς Ἰταλοῖς Abbaco τὸ σημαίνει τὴν Ἀριθμητικὴν. Ἀ-
 βάκιον δ' ἂν λέγοιτο καὶ τὸ ἐφ' οὗ εἰ παρ' ἡμῶν ἐμποροὶ ἀριθμεῦσι τὸ ἀργύ-
 ριον καταβάλλοντες, τὸ κοινῶς καλούμενον Ἀ σ π ρ ο σ ά ν ι δ ο ν. — Στ. 6,
 Ὑπείσελθεῖν.] Γραπτέον, εἴμαι, Ἐ π ε ι σ ε λ θ ε ῖ ν. — Στ. 9, Καθιστάναί.] Ἐκ
 ΔΓ, ΑΤ, Κ α θ ι σ τ ά ν. — Στ. 20, Ἐποίησε τῇ πρὸς Κάτωνα τιμῇ.] ΔΓ,
 Ἐποίησε, τῇς πρὸς Κάτωνα τιμῆς. Τῶν τις ΠΡ παρήγει γράφειν, Ἐποίησεν
 ἐν τῇ πρὸς Κάτωνα τιμῇ. — Στ. 28, Ἄνδρες· ἄτε δὲ τὸν πλεῖστον λόγον ἔ-
 χων ἐκείνου, προσῆγε κ. τ. λ.] Ἐξ ΗΑ (συναδούσης τοῖς μεταφρασταῖς) καὶ
 ἡ στίξις καὶ ἡ μεταβολὴ τῆς γραφῆς, ΑΤ, Ἄ ν δ ρ ό ς, ἄ τε δ ῆ τ ὸ ν π λ ε ῖ -
 σ τ ο ν λ ό γ ο ν ἔ χ ω ν ἐ κ ε ῖ ν ο υ, καὶ π ρ ο σ ῆ γ ε. Συνῆκον δὲ καὶ εἰ
 ΠΡ τὴν διόρθωσιν, ὁ μὲν τις τρέπειν τὸν Δ ἡ εἰς τὸν Δ ε, ὁ δὲ διαγρά-
 φειν δεῖν τὸν πρὸ τοῦ Π ρ ο σ ῆ γ ε σύνδεσμον εἰκάσας.

ΣΕΛΙΔ. 100, στ. 4, Τὸ δὲ πραχθὲν ἄδηλον.] Κακῶς ἐκπέφρασται τοῦτο. σημαίνει γὰρ οὐδὲν ἕτερον, ἢ ἄδηλόν ἐστιν ὃ ἐπράχθη. Βούλεται δὲ Πλούταρχος οὐ τοῦτο λέγειν, ἀλλ', Ἄδηλον τί ἂν ἐπραξέ Καῖσαρ, ζῶντα καταλαβὼν Κάτωνα. Διὸ καὶ τῶν ΠΡ, ὁ μὲν εἰς τὸ τί δ' ἐπραττεν ἂν [ὥρειλεν εἰπεῖν, τί δ' ἂν ἐπραξεν] ἄδηλον, ὁ δὲ εἰς τὸ, Τὸ δὲ πραχθὲν ἂν ἄδηλον, τρέπειν παρῆκον.

ΑΓΙΣ.

ΣΕΛΙΔ. 101, στ. 5, Ὀρολογούμενιν.] ΔΓ, ὀρολογούμενον. — Στ. 6, Μικτά.] ΔΓ, Μικρά. — Στ. 7, Ὡς περ οἱ Σοφοκλέους. . . ὥπερ ἀληθῶς κ. τ. λ.] Ἐξ ΕΛ (συναδούσης τῷ Λατίνῳ μεταφραστῇ καὶ τῷ Α) τὸ Ὡς περ, ΔΤ, Ὡπερ, ἵνα μὴ δις λεγόμενον τοῦτο συγχέῃ τὴν ἔννοιαν. Ἰσως μὲν τοι ἄμεινον ἦν τῷ πρώτῳ, Ὡπερ, προστιθέντας τὸν Καὶ σύνδεσμον, τὸ δεύτερον τρέπειν εἰς δεικτικὴν ἀντωνυμίαν οὕτως, Καὶ ὥπερ οἱ Σοφοκλέους. . . τοῦτ' ἀληθῶς, καθάπερ ἄριστα ἡρμήνευσεν ὁ Ἰταλὸς μεταφραστὴς, Et ciò che dicono i pastori appo Sophocle, sopra i loro greggi,

Donni siamo di questi, et pur serviamoli,

E intender li deggiam, benché non parlino;

ciò appunto addivieni a quelli, etc. Καὶ ταῦτά μὲν ταῦτα. Ἡ δὲ ῥῆσις ἴσως ἐκ τῶν Σοφοκλέους Ποιμέων, τραγωδίας οὕτω καλουμένης, ἐλήφθη· ἐξ ἧς καὶ ὁ ἡμέτερος Φώτιος τὸ Χαίρειν ἐπὶ τοῦ κοπιᾶν ἐσημειώσατο· «Ἐνῷ, κοπιᾶσω. Σοφοκλῆς Ποιμέσιν. ἔκτωρ ταῖς Ἀχαιοῖς βουλόμενος μά·» γασθαι, φησὶν.

» Ἡδὲ ξινηῆσαι καὶ προγυμνάσαι χεῖρα ».

— Στ. 16, Ὑπηρέται μὲν τῶν πολλῶν.] Ἐκ ΔΓ, ΔΤ, Ὑπηρέται τῶν πολλῶν μὲν. — Στ. 18, Ἀπνηριζωμένως.] ΔΓ, Ἀπνηριζωμένος

— Στ. 19, Πάροδον ἐπὶ τὰς πράξεις διὰ τοῦ πιστεύεσθαι δίδωσι.] Ἐγράφετο κηκῶς, Πάροδον ἐπὶ τὰς πράξεις καὶ διὰ τοῦ πιστεύεσθαι δίδωσι· ὃ διώρθωκα, περιελὼν τὴν σύνδεσμον, δοξάν τοῦτο καί τι· τῶν ΠΡ. Πιράδες ταύτην τὴν διόρθωσιν ἐτέρᾳ παραπλησίᾳ (Πλουτάρχ. Μίρ. Δ, σελ. 439) ἡμετέρᾳ διωρθώσει. — Στ. 21, Καλλωπίσασθαι.] Ἐκ ΔΓ, ΔΤ, Καλλωπίζεσθαι. — Στ. 23, Ἐπιβεβαιϋνται.] ΔΓ (ἀμείνων ἴσως), Ἐκβεβαιϋνται. — Στ. 24, Καὶ τὸ λοιπόν.] Οὐκ ἀπιθάνως εἰ· κασὲ τις τῶν ΠΡ γραπτέον εἶναι, Καὶ πρὸς τὸ λεῖπον. — Στ. 26,

Εἰς μανίαν καὶ παραφροσύνην ὑπαιθρον.] Ἐκ κατὰ χώραν τὴν γραφὴν, καὶ περ ὑποπτεῖν διέξασαν τῆς ΠΡ. Ὑπαίθρος μανία κομφῶς λέλεκται, ἢ σφοδρὰ μανία, ἣν ὁ μαινόμενος, οὐκέτι κατέχειν οἶκοι αὐτὸν δύναται, ἀλλ' ἐκπηδῶν τῆς οἰκίας ἐν ὑπαίθρῳ διάγει. Τοιαύτην ὑπαιθρον μανίαν ὑποκρινάμενος ὁ Σόλων, τὴν οἰκίαν καταλιπὼν, « ἐξεπήδησεν εἰς τὴν ἀγορὰν ἄφνω » πιλίον περιθέμενος», ὥς φησι Πλούταρχος (Μέρ. Α, σελ. 149) Τοιαύτας εἶναι λέγει ὁ αὐτὸς Πλούταρχος (Πότερ. τὰ τῆς ψυχ. ἢ τὰ τοῦ σώματ. πάθη χεῖροι. § 3) καὶ τὰς ὑπὸ τῶν ψυχικῶν παθῶν ἐκτριζομένας μανίας: « Δὲ » τὴν ψυχὴν ἡρεμεῖν οὐκ ἔωσιν, ἀλλ' ὅτε μάλιστα δεῖται μονῆς καὶ σιωπῆς » καὶ ὑποστολῆς ὁ ἄνθρωπος, τότε αὐτὸν εἰς ὙΠΑΙΘΡΟΝ ἔλκουσι».

ΣΕΛΑΓ. 102, στ. 3, ὥσπερ εὖν Φωκίων πρὸς Ἀντίπατρον κ. τ.λ.] Ἴδε ἀνωτέρω ἐν τῷ Φωκίῳ βίῳ (§ 30, σελ. 26). Ἀντὶ δὲ τοῦ, ὥσπερ, ἔστω: ἐγγράπτο, ὅπερ, πρὸς τὸ ἐπόμενον, τοῦτο, ἀνταποδιδόμενον. — Στ. 7, Ἐπεὶ συμβαίνει γε καὶ οὕτως.] Περιττὸς ὁ Καί, σύνδεσμος. — Στ. 8, Οὐ φησιν ὁ μῦθος.] Κατεχώρισα τὸν μῦθον ἐν τῇ τῶν Μῦθων Λίσῳ περὶ ὧν συναγωγῇ (σελ. 172) κατεχώρισα δὲ, τῇ ὡπτεμάχνου συναγωγῇ ἐπόμενος, διὰ τὸ μὴ μεμνηθῆαι τὴν καὶ τοῦ Πλουταρχίου τούτου χωρίου. Εἰ γὰρ ἐμνημήμην, τοῦτον ἂν διεσκεύασα τὸν τρόπον « Οὐρὰ δράκοντος τῇ κε » φαλῇ στασιάζασα, ἡξίου ἡγεῖσθαι παρὰ μέρος, καὶ μὴ διὰ παντὸς ἀκολου » θεῖν ἐκείνη. Λαβοῦσα δὲ τὴν ἡγεμονίαν, αὐτὴ τε κακῶς ἀπήλλαττεν, ἀνοία » πορευομένη, καὶ τὴν κεφαλὴν κατέβηκε, τυφλοῖς καὶ κωφοῖς μέρεσιν ἀναχ » καζομένην παρὰ φύσιν ἔπεσθαι». — Στ. 13, Πολιτευομένων.] ΔΓ, Πεπολιτευμένων. — Στ. 14, Οὐτ' ἀναλαβεῖν ... οὐτ' ἐπιστῆσαι.] Ἐξ ΗΛ, ΔΤ, Οὐδ' ἀναλαβεῖν ... οὐδ' ἐπιστῆσαι. — Στ. 27, Ἐν οἷς οὐκ ἦν εἰπεῖν, ἐπεὶ μὴκέτι καλὸν, αἰσχρὸν ἦδη τὸ μὴ παύσασθαι.] Ἐξ ΗΛ, ΔΤ, Ἐν οἷς οὐκέτ' ἦν τὸ, ἐπεὶ μὴ καλὸν, αἰσχρὸν ἦδη τοπάσασθαι. ΔΓ, Ἐν οἷς ... ἦδη τὸ παύσασθαι (ἄλλ. πεπαῦσθαι). Ἐν αἷς οὐκ ἦν εἰπεῖν, τῶν οὐκέτι καλῶν αἰσχρὸν ἦδη τὸ μὴ παύσασθαι. Ἀνθ' ὧν ὁ μὲν Στέφανος εἰκάζε γραπτέον εἶναι, Ἐν οἷς οὐκέτ' ἦν τὸ, ἐπεὶ μὴ καλὸν, οὐκ αἰσχρὸν ἦδη τὸ παύσασθαι. ἑτέροι δὲ ἑτέρως. Οἱ ΠΡ δὲ οὕτω διορθώσαντες ἐξέδωκαν, Ἐν οἷς ἐπεὶ οὐκέτ' ἦν τὸ προεῖναι καλὸν, αἰσχρὸν ἦδη τὸ παύσασθαι· διόρθωσιν πέρα τοῦ καλῶς ἔχοντος ἀφαστηκυῖαν τῶν ΔΓ. Τῆς ἡμετέρας ὁ νοῦς, Οἱ Πράκχοι τοιούτων καὶ τηλικούτων ἤψαντο πραγμάτων, ἐν οἷς οὐδὲ τοῦτο πλε-

ὃν ἐξῆν αὐτοῖς εἰπεῖν, ἐπεὶ μὴκέτι καλὰ ταῦτα, αἰσχρὸν ἐστὶν ἤδη τὸ μὴ παύσασθαι, τουτέστιν, οὐκ ἠδύναντο, καίπερ βουλόμενοι, παύσασθαι. Ὁ Ἀ καὶ ὁ Ἰταλὸς μεταφραστὴς ἐξέφρασαν, τὸ Ἐπεὶ μὴ καλὸν, αἰσχρὸν ἤδη τὸ παύσασθαι, ὁ μὲν ἐρμηνεύσας,

Bien que de soy ne soit la chose honneste,
Le desister seroit jà deshonneste.

ὁ δὲ,

Poichè ciò non è bello, onta è il fermarvisi.

Ὁ δὲ φίλος Κλαυέριος, τῆς αὐτῆς ἐννοίας, ἐχόμενος, διώρθου ἐν ταῖς εἰς τὴν Ἀμιότου μετάφρασιν σημείωσεν (Τριμ. Ζ, σελ. 498), Ἐν οἷς οὐκέτ' ἦν εἰπεῖν, μὴ καλὸν, οὐκ αἰσχρὸν δὲ τὸ παύσασθαι. Ἔσκει δὲ τὸ λεγόμενον, ὅποιον ποτ' ἂν ᾖ, παροιμιῶδες εἶναι, ἐκ ποιητοῦ τινος ἴσως παρειλημμένον.

ΣΕΛΙΑ. 103, στ. 13, Εὐρυπώντιδος.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Εὐρυτιωνίδης (ΔΓ, Εὐρυτιώνδης). Ἐπιθι τὰ ἀλλαχού (Πλουτάρ. Μερ. Α, σελ. 380) σεσημειωμένα.— Στ. 15, Μανδόνιον.] ΔΓ, Μανδώνιον. Γραπτέον, Μανδύριον, καθὰ φέρεται παρὰ τῷ Βυζαντίῳ Στεφάνῳ. Λίβιος δὲ καὶ Πλίνιος θηλυκῶς Μανδουρίαν (Manduria) ὀνομάζουσι.— Στ. 20, Περὶ αὐ.] ΠΡΔ, ΑΤ, Ἐπὶ οὐ.— Στ. 23, Πλειστόναξ.] Συνηρημένον ἐκ τοῦ Πλειστοάναξ, ὥσπερ ὀνομάζει αὐτὸν Πικυσάνιας (Α, 13).

ΣΕΛΙΑ. 104, στ. 1, Ἄρεως.] Οὕτω καὶ ἀλλαχού (Πύρρ. § 26, Μέτρ. Γ, σελ. 34) Πλούταρχος βαρυτόνως· παρὰ δὲ τῷ Παισανίᾳ, Ἄρεως, ὀξύτόνως γράφεται. Καὶ ἴσως κατὰ διάλεκτον ἢ βαρεῖα τάσις Αἰολικὴν· οὕτως γὰρ καὶ Πήλεος ἔλεγον τὸ Πηλεὺς, καὶ Ἀχιλλέως, τὸ Ἀχιλλεύς.— Ἰωνὸς ὦν Κλεομένης, Ἀκροτάτου δ' υἱός. Ἄρεως δὲ πεσόντος κ. τ. λ.] Ἐγράφετο παρ' ἅπασιν τοῖς ΠΡ, Ἰωνὸς ὦν Κλεομένους. Ἀκροτάτου δ' υἱός Ἄρεως. Ἄρεως δὲ πεσόντος. Ἐξ ΗΔ καὶ στίξις καὶ ἡ περιαιρέσις τοῦ, Ἄρεως.— Στ. 9, Ἐγκελικότων.] ΠΡΔ, ΑΤ, Ἐκκελικότων.— Στ. 19, Ἀρχιδαμίας.] Ἐγραψα διὰ διφθόγγου, ὡς φέρεται καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς (Σ 20, σελ. 118) ΑΤ, Ἀρχιδαμίας.— Στ. 21, Τὸν ἐπιπρέψαι μάλιστα... δοκῶντα.] Ἐξ ΕΔ ἡ τροπὴ τοῦ, Τὸ μὴ ἐπιπρέψαι, εἰς τὸ, Τὸν ἐπιπρέψαι. Ἰσως δὲ καὶ τὸ Μάλιστα, τρεπτέον εἰς τὸ, Μάλιστα ἂν.—

Στ. 25, Δι' αὐτήν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Δι' αὐτόν.— Στ. 30, Οὐ μὴν ἀλλ' καί.] Περιττός δ', Καί, σύνδεσμος.— Τῶν οἴκων.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Τὸν οἶκον.

ΣΕΛΙΑ. 105, στ. 2, Ἀπολειπόντος.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Ἀπολειπόντος — Στ. 8, Θυμὴν ἀποπομπᾶς ἴδιν.] Ἐπιθι τὰ ἀλλαχοῦ (Πρόδρομ. Ἑλλην. Βιβλιοθ. σελ. 338) σημειωθέντα.— Στ. 13, Ἀνελευθερίαν καὶ τῶν καλῶν ἀσχολίαν.] Ἐξ ΕΔ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἀνελευθερίαν τῶν καλῶν καὶ ἀσχολίαν. Ἰσ. γρ. Ἀνελεύθερον τῶν καλῶν ἀσχολίαν.— Στ. 15, Ἰπελείφθησαν.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Ἀπελείφθησαν.— Στ. 16, Ἰσως ἑκατόν.] Τὸ, Ἰσως ἑκατόν, ταύτην ἐνθὺ δὲ δύναται τῷ ὧ; ἑκατόν, ἢ Περι ἑκατόν, ἢ Σχεδὸν ἑκατόν, καθὰ καὶ ἐν ἄλλοις (Πρόδρομ. Ἑλλην. Βιβλιοθ. σελ. 338) σσημειώται. Ταυτὴν τί ἐστι καὶ τὸ Γερμανικὸν εἶπαι, καὶ τὸ τυχόν, καὶ τὸ σχεδὸν σημαῖνον, καὶ τὸ παρὰ τοῖς Ἰταλοῖς forse.— Στ. 29, Ἐκφάνους.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Ἐκφαγοῦς. Τὸν δὲ λόγον τῆς διορθώσεως ζητεῖ ἐν οἷς ἀλλαχῶ (Πρόδρομ. Ἑλλην. βιβλιοθ. σελ. 307) ἐσημειωσάμεθα.

ΣΕΛΙΑ. 106, στ. 11, Ἐπεχείρει.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Ἐπιχειρεῖ.— Στ. 12, Πελატῶν.] Ἰδε Πλουτάρχου Μέρ Β, σελ. 456— Στ. 24, Ἐκείνων.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἐκείνου.— Ὑπερβαλόμενος.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ. Ὑπερβαλόμενος.

ΣΕΛΙΑ. 107, στ. 6, Εὐδαιμονιζομένης.] Ἐκ ΔΓ, οἱ ΠΡ, ΑΤ, Εὐδαιμονιζομένην.— Στ. 19, Εἰσέφερε δι' αὐτοῦ.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Εἰσέφεραν ἑαυτοῦ, — Ῥήτραν.] Ἐπιθι τὰ ἀλλαχοῦ (Πλουτάρ. Μέρ. Α, σελ. 482).— Στ. 22, Σελλασίαν.] ΔΓ, Σελασίαν. Ἄστατα τὰ τῆς γραφῆς· παρ' οἷς μὲν γὰρ διὰ διφθόγγου Σελλάσεια, παρ' οἷς δὲ διὰ τοῦ ι Σελλασία, ὁ καὶ ἄμεινον, ὥς καὶ τῶν ἀρχαίων νομισμάτων ταύτην φερόντων τὴν γραφήν, ΣΕΛΛΑΣΙΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ· Σελλασιεύς γὰρ ὁ πολίτης τῆς Λακωνικῆς ταύτης πόλεως.— Στ. 24, Ταύτην μὲν.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ταῦτα μὲν.— Ὅπλα φέρειν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ὅπλοφορεῖν.— Στ. 27, Χαρίεντες.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Χάριτας.— Στ. 29, Εἰς πεντεκαίδεκα γενέσθαι φιδίτια, κατὰ τετρακοσίους καὶ διακοσίους.] Τοῦτο πολλὰ παρέσχειν ἐμοί τε καὶ τοῖς ΠΡ πράγματα τὸ χωρίον. Ἐν μὲν γὰρ τῷ Λυκούργου βίῳ (Πλουτάρχ. Μέρ. Α, σελ. 79, καὶ 82) εἴρηκε Πλούταρχος τὸν Λυκούργον, κατ' ἐνίους τῶν ἱστορησάντων τὰ ἐκείνου, τετρακισχίλους πεντήκοντα κλήρους νεῖμαι, καὶ τὰ φιδίτια κατασκευάσαι, « εἰς δ' συνήρχοντο ἀνὰ πεντεκαίδεκα, καὶ βραχὺ

5 τούτων ἐλάττους ἢ πλείους ». Εἰ τοίνυν τὸ πλεῖον ἢ ἑλαττον χαίρειν ἔχσαντες, ἀνὰ πεντεκαίδεκα θεῖμεν, ἔσονται φιδίτια τριακόσια, καὶ ὁ τῶν κληρούχων ἀριθμὸς τετρακισχίλιοι καὶ πεντακσίσι· τοῦτον γὰρ ἀπαρτίζει τὸν ἀριθμὸν ὁ πεντεκαίδεκα πολλαπλασιαζόμενος ἐπὶ τὸν τριακόσια, ὥσπερ τὸν τριακόσια εὗρος, μεριζόμενος εἰς τὸν πεντεκαίδεκα. Ἐνθάδε δὲ, ὁ μὲν τῶν φιδιτίων ἀριθμὸς, ὃν οὐχ ὥρισεν ἐν τῷ Λυκούργῳ βίῳ, εἰς πεντεκαίδεκα συνέσταλται, ὁ δὲ τῶν εἰς αὐτὰ συνερχομένων, εἰς τετρακσίσις καὶ διακσίσις ἀορίσως ἐκκέχυται, αἰνιγματὶ μᾶλλον πράγματος ὑπενοεῖν παρέχων, ἢ πρᾶγμα τοῖς Λυκούργου νόμοις κατάλληλον. Εἰ μὲν γὰρ ἀνὰ τετρακσίσις εἰς ἑαστον τῶν πεντεκαίδεκα θείης τοὺς συνερχομένους, ἔσονται εἰ πάντες κληροῦχοι ἑξακισχίλιοι· εἰ δὲ ἀνὰ διακσίσις, τρισχίλιοι, οὐδέτερος δὲ τούτων τῶν ἀριθμῶν συνᾷδει οἷς εἴρηκε μικρὸν ἀνωτέρω Πλούταρχος τετρακισχίλιος πεντακσίσις. Εἰ δὲ εἰς τινα μὲν τῶν φιδιτίων τετρακσίσις, εἰς ἕτερα δὲ διακσίσις εἶναι τοὺς συνερχομένους ὑπολάβοις, ἔσται καὶ τοῦτο ἀόριστον, μὴ δηλωθέντος ἑκατέρων τοῦ ἀριθμοῦ. Τὸ γὰρ ὀρθὸν καὶ τοῖς περὶ Λυκούργου στορημένοις συνᾷδον τοιοῦτον ἂν εἴη, « Σύνταξιν δὲ τούτων ἀνὰ πεντεκαίδεκα γενέσθαι, εἰς φιδίτια τριακόσια, καὶ δίκαιαν κ. τ. λ. ». Ἄλλ' ἔπε πολὺ τῆς φερομένης γραφῆς ἀπεσχόμισται ἡ τοιαύτη διορθωσις. ἐπέχειν μμεῖνον.

ΣΕΛΙΑ. 108, στ. 5, Ἀλλὰ τῶν τε.] ΠΡΑ ἢ προσθήκη τοῦ δευτέρου συνδέσμου.— Στ. 7, Τῶν ἑναγχος ἐκ Πασιφάας κεκομισμένων αὐτοῖς.] Ἐκ ΔΓ διορθώσας προσέθηκα τὰς τελευταίας δύο λέξεις· ἔστι γὰρ ἡ μὲν ἐκδεδομένη, Τῶν ἑναγχος ἐκ Πασιφάας, αἱ δὲ ΔΓ, Τῶν ἑναγχος ἐκ Πασιφάας κεκομισμένων αὐτοῖς. Τὸν ἑναγχος ἐκ Πασιφάας κεκομισμένον αὐτοῖς ἡ δὲ Πασιφάα αὕτη ἡ ἐν Θαλάμῃς τιμωμένη Παφίη καλεῖται ὑπὸ τοῦ Παυσανίου (Γ, 26) γραφῶν, ὡς εἰκεν, ἀμαρτία.— Στ. 9, Θαλάμῃς.] Ἐξ ΕΔ. ΑΤ, Θαλαμίαις. Αἱ δὲ Θαλάμαι, πόλις ἦν Μισηνίας, ὧς φησιν ὁ Βυζάντιος Στέφανος· ὁ πολίτης, Θαλαμάτης.— Στ. 10, Ἀτλαντίδων.] Τῶν Ἀτλαντος θυγατέρων.—Μίαν ὑῖσαν, ἐκ Διοῖς.] ΠΡΑ, ΑΤ, Μίαν οὖσαν τῶν ἐκ Διοῖς.— Στ. 13, Φύλαρχος.] Ἱστορικὸς εὗρος, ἀκμάσας ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Εὐεργέτου.— Στ. 14, Μεταβαλοῦσαν.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Μεταβάλλουσαν.— Στ. 30, Ταῦτά.] ΠΡΑ, ΑΤ, Ταῦτα.

ΣΕΛΙΑ. 109, στ. 16, Τέρπανδρόν γε.] ΠΡΑ, ΑΤ, Τέρπανδρόν τε.— Στ. 18, Ἐκπρέπη.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Ἐκπρεπή, διὰ τὰ μικρὸν ἀνωτέρω.

(σελ. 348) δηλωθέντα.— Στ. 19, Μὲν, ἐπαινεῖς (ἔφησεν), ὅς.] ΔΓ, Μὲν (ἔφησεν) ἐπαινεῖς, ὅς.— Στ. 25, Ὅπου γενομένων βίων καὶ τρόπων ἀμετρία καὶ πλημμύλεια τὴν πόλιν κ. τ. λ.] Οὐκ ἔρρωται τὸ χωρίον. Τὸ μὲν γὰρ Ὅπου ἀναντιλέκτως ἀναφέρεται πρὸς τὸ ἀνωτέρω, Ἐνταῦθα, ἡ δὲ λοιπὴ τοῦ λόγου συνάρτησις οὐκ ὀκνεῖται τούτοις. Ἴσως, τρέποντας τὸ Γενομένων εἰς τὸ Γενόμεον, καὶ τὰς ἐχομένας ὀνομαστικὰς εἰς δοτικὰς, γραπτέον, Ὅπου γενόμεον (τὸ ἐν μουσικῇ), βίων καὶ τρόπων ἀμετρία καὶ πλημμύλεια τὴν πόλιν κ. τ. λ. ταυτέστιν, Ὅπου προειθούσα ἡ μουσικὴ πεποίηκε τὴν πόλιν ἀσύμφωνον καὶ ἀνάρμοστον ἑαυτῇ διὰ τὴν τῶν βίων καὶ τρόπων ἀμετρίαν καὶ πλημμύλειαν.— Στ. 29, Προέσθαι.] ΔΓ Προέσθαι.— Στ. 30, Οἷς τὸ κράτος ἦν.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Οἷς τὸ κράτιστον ἦν. Ἄμεινον δὲ γράφειν, ὅτι τὸ κράτος ἦν, ὡς ἔχει καὶ ἡ ΔΓ.

ΣΕΛΙΔ. 110, στ. 6, Λεωνίδου.] ΔΓ, Λεωνίδα.— Στ. 9, Πρὸς εὐρανόν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Πρὸς τὸν οὐρανόν.— Στ. 16, Ἰππάρχων.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἰπάρχων.— Συναικίσαντος.] Ἐξ ΕΔ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Συναικίσαντος.— Στ. 17, Τεκνώσaiτο.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Τεκνώσαι.— Στ. 19, Ἐρημον εἶαι τὸ βασίλειον.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Ἐρημον ἀνέλοι τὸ βασίλειον ἀνθ' οὗ οἱ ΠΡ ἔγραψαν, Ἐρημον ἀνέλοιτο βασίλειον. Ἔστι δὲ, Τὸ βασίλειον, οὐδετέρως, τοῦ παρακμάζοντος ἐλληνισμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Τὴν βασιλείαν. Ἴδε τὰ ἀλλαχῇ (Ἰσοκράτ. Β, σελ. 42) σεσημειωμένα.— Στ. 20, Ἐπειθε.] Ἰσ. γρ. Ἐπεισε.— Στ. 27, Τῆς ἀρχῆς.] ΠΡΔ ἡ προσθήκη τοῦ ἄρθρου.

ΣΕΛΙΔ. 111, στ. 1, Καὶ γῆν ἀναδάσασθαι.] Ἴσως ἐγγέγραπτο πάλαι, Καὶ γῆς ἀναδασμόν.— Στ. 10, Ἀνέστησαν μὲν τῶν δίφρων.] ΠΡΔ, ΑΤ, Ἀνέστησαν μὲν ἐκ τῶν δίφρων.— Στ. 20, Μηδὲ διακωλύοντος.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Μητε διακωλύοντος.— Στ. 21, Καλλίστον διανόημα.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Καλλίστον νόμον.— Στ. 26, Ἀμφοτέρων.] Τῆς τῶν χρεῶν ἀποκοπῆς καὶ τοῦ ἀναδασμοῦ τῆς γῆς.— Στ. 27, Ὁ νεωτερισμός.] Ἐκ ΔΓ, προσέθηκε τὸ ἄρθρον — Ἀφείσει.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἀφαιρέσει.— Στ. 28, Κτηματικοί.] Καλὴ λέξις, ἣν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς φωνὴν εἰσενεγκεῖν εὐκ ἐκνητέον. Ἐχρήσατο καὶ Πολύβιος, καὶ ὁ Σικελιώτης Διοδώρος τῷ ὀνόματι.— Στ. 29, Ἐνδεξομένων.] Ἰσ. γρ. Δεξομένων.— Ταυτά.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Ταῦτα.

ΣΕΛΙΔ. 112, στ. 1, Συνενέγκαντες.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Συνεισένεγκαντες.— Στ. 2, Κλάρια.] Ἡ μάλλον Κλαρία. Οὕτως ἐκάλεον δωριστὰ τὰ

γραμματεῖα τῶν χρεωστῶν ἀντὶ τοῦ Κληρία ὑποκοριστικῶς τοῦ Κλη-
ροϛ, ἴσως διὰ τὸ ἐπὶ ταῖς κλήροις, τουτέστιν ἀγροῖς τῶν κτηματικῶν, οἵ-
ον ἐνεχύροις, συγγράφεσθαι. « Κλαρίον, ἀμπελόφυτον » φησὶν Ἡσύχιος. Καὶ
διορθούσθω καὶ τὰ πρὸ τούτου εἰρημένα τῷ Λεξικηγράφῳ, « Κλάρια, κλη-
ρια, ΚΛΗΜΑΤΑ ἈΜΠΕΛΟΦΥΤΑ, ἢ ΧΩΡΙΟΝ, κληροι »· γραπτίον
γάρ.. ΚΤΗΜΑΤΑ ἈΜΠΕΛΟΦΥΤΑ, ἢ ΧΩΡΙΑ, κληροι.— Ἐν ἐπὶ κη-
σά ν.] ΔΓ, Συνέπρησαν.— Στ. 7, Ἐμβαλλῶ ν.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ,
Ἐμβαλλών.— Στ. 8, Παρήγε.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Παρήγαγε.— Στ. 14,
Ἐπλημένον.] ΔΓ, Ἐπλημένοι.— Στ. 15, Ξένοι.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Νέοι.
— Στ. 16, Καὶ τὴν μέν.] Ἐκ ΔΓ ἡ προσθήκη τοῦ δευτέρου συνδέσμου.—
Στ. 18, Νεμηθήσεσθαι.] Γραπτίον, Νεμήσεσθαι.— Στ. 20, Μονοκυκ
ἀψοφητί.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Μονοκυκ καὶ ἀψοφητί.

ΣΕΛΙΔ. 113, στ. 4, Δοκεῖν διαμάχεσθαι.] Ἰσ. γραπτίον, Δοκεῖν δεῖν
διαμάχεσθαι, ἢ γοῦν προσυπακουτέον, ὡς ἔδωξε τοῖς ΠΡ, τὸ Δεῖν ἀ-
παρέμρατον. — Μὴ παρίεναι τὸν πόλεμον εἴσω, τὰς πύλας τῆς Πελοποννή-
σου προεμένους.] Ἐτίξα μετὰ τὸ Εἴσω, τοῦ σαφοῦς χάριν. Ὁ γὰρ νόϛς, Μὴ
ἔασσι παρελθεῖν εἴσω Πελοποννήσου τὸν πόλεμον, προδόντας τὰς πύλας αὐ-
τῆς. — Στ. 12, Συγκομισμένων.] Κατὰ μέσσην διέχθειν, Συγκομίζεσθαι
τοὺς καρποὺς, παρ' ὃ καὶ Συγκομιδὴ καρπῶν, ἣν οἱ Γάλλοι Récol-
te τῇ ἰδίᾳ φωνῇ καλοῦσιν. ἡ δὲ ἡμετέρα συνήθεια, Θέρους οὐδετέρως καὶ
ἐνεργητικῶς ὀνομάζει, ὅτι καὶ Καρποὶ κυρίως καλοῦνται οἱ θεριζόμενοι σι-
τικοὶ καρποὶ, ὥσπερ ἐν ἄλλοις (σημειωσ. εἰς τὸ Περί ἀέρ. ὕδ. τόπ. Ἱππο-
κράτ. Μέρ. Β, σελ. 204) δεδήλωται, τῶν ἀρχαίων ἐπ' αὐτῶν τῶν συγκομι-
ζομένων καρπῶν χρησαμένων τῇ λέξει, οἷον ἐστὶ τοῦ Δημοσθένους (Πρὸς Νι-
κόστρατ. σελ. 1253 ἐκδ. Ρεῖσκ), « Ὅποτε γὰρ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, ἡ ἑπώ-
» ραν πρίαιντο, ἡ θέρους μισθοῖντο ἐκθερίσαι κ. τ. λ. » Καὶ σημείου τὴν ὀ-
» πώρην ἀντιδιασταλμένην τῷ Θέρει, καὶ διώρθου τὸν τρίγλωσσον Λεξι-
κογράφον, ἀντὶ τοῦ « Récolte . . . συλλογὴ καρπῶν, ὀπωρισμός κ. τ. λ. »
γράφων, « Récolte . . . συλλογὴ καρπῶν » καὶ οὐδὲν πλέον, ἢ « Récolte
» θέρους». ἔχει γὰρ αὐτὸ καὶ τὸ Θέρους συνεκδοχικῶς σημαίνειν καὶ τὰς ὀπώ-
ρας τουτέστι τοὺς ξυλίνους καρποὺς, ὧν ἐν γένει ἡ συγκομιδὴ Ὀπωρισμός,
καὶ εἰδικῶς ἡ τῶν τῆς ἀμπέλου, Τρυγητὸς καλεῖται. Ὁ συνιδὼν καὶ ὁ
Σομαυέρας ἔγραψεν ἐν τῷ Ἱταλογραικῷ Λεξικῷ, « Ricolta. Θέρους, τό ».
Ὅτι δὲ οἱ παλαιοὶ κυρίως καρποὺς ὀνόμαζον τοὺς σιτικούς, καὶ ἀντιδιέ-

στελλον αὐτοὺς πρὸς τοὺς ἐκ τῶν λοιπῶν φυτῶν, καὶ ἰδιαιτέρως πρὸς τὰς σα-
φυλάς καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν οἶνον, ἔστι μυρία παρασχέσθαι μαρτύρια. Αὐτίκα
Ἀριστοφάνης (Ἐκκλησιαζ. 14) λέγων,

Στοάς τε καρποῦ, βακχίου τε νόματος

Πλήρεις,

οὐδὲν ἕτερον λέγειν βούλεται, ἢ Στοάς σίτου καὶ οἴνου πλήρεις. Ὁ δὲ
ὠρμημένος διώρθωκα πάλαι ἕτερον Ἀριστοφάνους (Νεφέλ. 1119) χωρίον, ἀν-
τὶ τοῦ βαρβαρίου.

Εἶτα τὸν καρπὸν ΤΕΚΟΫΣΑΣ ἀμπέλους φυλάζομεν,
γράφων,

Εἶτα τὸν καρπὸν ΤΕ ΚΑΙ ΤΑΣ ἀμπέλους φυλάζομεν.

Ἰσαυτῶς καὶ Πλούταρχος (Πότερ ὕδ. ἢ πῦρ χρησιμώτερον. § 7), κυρίως χρη-
σάμενος τοῖς ὀνόμασιν, εἶρηκε, « Νυνὶ δὲ τοῦτο μὲν, παρ' Ἰνδῶν ἈΜΠΕΛΟΝ
« τὴν Ἑλλήσιν, ἐκ δὲ τῆς Ἑλλάδος ΚΑΡΠΩΝ χρῆσιν τῆς ἐπέκεινα τῆς βαλάν-
σης ἔδωκεν ». — Στ. 19, Ἀλλὰ μῆνα τρισκαίδεκατον... ἐνέβαλε τοῖς τέλεσι,
καὶ παρέπραττε.] Τέλη μὲν λέγει τοὺς φόρους ἐνθάδε· τὸ δὲ μῆνα καταχω-
ρισθὲν ἐπὶ τῇ αὐτῇ σημασίᾳ ἐν τοῖς Λεξικοῖς Παραπράττειν, ἐστὶ τὸ
παρὰ τὸ δέον εἰσπράττειν, τὸ πέρα τοῦ προσήκοντος ἀπαιτεῖν τι. Ἔστι δὲ
ἄλλως τὸ χωρίον οὐ πᾶν τι σαφές, διὰ τὴν τοῦ τρόπου, καὶ ὅτι οἱ Σπαρτιά-
ται ἤγον τοὺς μῆνας ἀγνοίαν, καὶ τὴν τῶν ἐσπουδακῶν περὶ τὰ τοιαῦτα
διαφωνίαν κριτικῶν. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ σεληνιακοὺς ἤγον τοὺς μῆνας, κοίλους
καὶ πλήρεις παρὰ μέρος, τουτέστιν ἐννεακαιεκοσημέρους καὶ τριακονθημέ-
ρους, καὶ ἐκ τῶν δώδεκα τούτων τὸν ἐνιαυτὸν ἐπλήρουν, 354 ἡμέρας ἔχοντα.
Ἐπεὶ δ' ὁ σεληνιακὸς πρὸς τὸν ἡλιακὸν δρόμον οὐ συνέβαινε, τούτῳ τοῖς
ἐνιαυτοῖς ἐξισῶσαι βουλόμενοι, ἐνέβαλον κατ' ὠρισμένον τινὰ χρόνον τοῖς σε-
ληνιακοῖς δώδεκα μηνὶ τρισκαίδεκατον ἕτερον, ὃς ἐκαλεῖτο διὰ τοῦτο Ἐμβό-
λιμος. Ἀλλὰ περὶ τούτων ὁ βουλόμενος πλείω εἰδέναι, ἐπίτω τοὺς περὶ τῶν
τοιούτων διὰ μακρῶν γράψαντας, τὸν Σικελιγέρον, φημί, τὸν Πεγαῖον, τὸν
Κοροῖνον καὶ ἄλλους. Ἡμεῖς δὲ ἐπὶ τὸ προκαείμενον ἐπανιόντες, φημὲν, τοιούτων
τι δηλοῦν καὶ περὶ τῶν παρὰ Λακεδαιμονίους μηνῶν ἐνθάδε τὸν Πλούταρχον,
φάσκοντα, ὅτι Ἀγισίλαος παρὰ τὸν ὠρισμένον χρόνον, μῆνα τῷ ἐνιαυτῷ

τρισκαιδέκκτον ἐνέβαλε, ὅπως ἂν ἔχοι καὶ τοῦτου τοῦ μηνὸς τὸ τέλος εἰσ-
πράττειν. — Στ. 26, Διὸ θάσσον.] ΔΓ (ἀμείνων) Δεὸ καὶ θάσσον.

ΣΕΛΙΑ. 114, στ. 15, Συμμεταβάλλουσα.] Ἰσ. γρ. Συμμεταβαλλού-
σα. — Στ. 17, Τὰς χεῖρας.] Ἐκ ΔΓ προσέθηκε τὸ ἄρθρον. — Στ. 18, Ἰφ'
αὐτήν.] Ἐξ ΕΔ, ΑΓ, Ἰφ' αὐτήν. — Στ. 23, Σύνισκον τὸ πένθος.] Διαγρα-
πτέον ἴσως τὸ ἄρθρον.

ΣΕΛΙΑ. 115, στ. 2, Ἀλλὰ καὶ γυνὴ καὶ θυγάτηρ συνατυχεῖν. . . ἐγενόμην.]
ἴσως ἐγέγραπτο. . . θυγάτηρ ἐπὶ τῷ συνατυχεῖν. . . ἐγενό-
μην ὁ γοῦν νοῦς οὕτως, Ἐγενόμην ἐπὶ τῷ συμμετεῖχεν θυγάτηρ μὲν, τῶν
τοῦ πατρὸς, γυνὴ δὲ, τῶν τοῦ ἀνδρὸς ἀτυχιῶν. — Στ. 15, Αὐτόν.] ΔΓ, Ε-
αυτόν. — Στ. 16, Τὴν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῇ σωτηρίαν.] Ἐκ ΔΓ προσέθηκε τὴν
ἀντωνυμίαν. — Στ. 18, Τοῦ θεοῦ.] Ἐξ ΕΔ οἱ ΗΡ, ΑΓ, Τῆς θεοῦ. Τοῦ
Ποσειδῶνος γὰρ ἦν ἱερὸν, ὡς ἀνωτέρω (§ 16, σελ. 114) Πλούταρχος εἴρη-
κε. — Στ. 30, Ἐπὶ λουτρόν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΓ, Ἐπὶ τὸ λουτρόν.

ΣΕΛΙΑ. 116, στ. 2, Καὶ κεχηρμένος.] Διαγραπτέος ὁ σύνδεσμος. — Στ. 5,
Ἰπακοῦσαι τῷ Δεωνίδῃ.] Πιρρῆναι τις τῶν ΗΡ γράφειν Ἰπεκκαῦσαι
τὸν Δεωνίδα. ἕτερος δὲ πιθανώτερον τηρητέον εἶναι τὴν γραφὴν ὑπέ-
λαβε. — Στ. 19, Οὐδένος δὲ βοηθοῦντος.] ΔΓ, Οὐδενὸς βοηθοῦντος,
ἀσυνδέτως.

ΣΕΛΙΑ. 117, στ. 3, Μετανοεῖ τοῖς πεπραγμένοις.] Καινῶς, πεφρασμέ-
νον, ἀντὶ τοῦ, Μετανοεῖ ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις. Ὡσαύτως καὶ
ἐν ταῖς ἐξῆς (Δημοσθέν. § 21, σελ. 218) ἐρεῖ, Μεταμέλεσθαι τοῖς
βεβουλευμένοις. — Στ. 6, Εἰς τὴν καλουμένην Δεκάδα.] Πιρρῆνεσαν
τινὲς γράφειν, Εἰς τὸν καλούμενον Κεάδαν. Ἀλλ' ὁ μὲν Κεάδας
οὗ μνημονεύει Θουκυδίδης (Α, 134), θρύγμα κρημνῶδες ἦν, εἰς θ' αὐτοῦ κα-
κούργους ἐρρίπτουν· ἐναυθὰ δὲ περὶ οἰκήματος εἰρκτῆς· ὁ λόγος. Ἀμεινον
οὖν κατὰ χώραν ἔχοντίως τὴν γραφὴν, Δεκάδα, καίπερ ὑποπτον οὖσαν,
ὥς ἂν σφαιρότερον τι περὶ ταύτης εἰπεῖν ἐγγείνηται. (Ἰδ. καὶ τὰς Γαλιτικ.
σημ. τοῦ Κλαυδίου εἰς τὴν Ἀμιότου μετάφρασιν. Τόμ. 7, σελ. 499). —
Στ. 13, Ἡσθόντο.] ΔΓ, Ἡσθόντο ἀμείνων ἴσως τῆς ἐκδεδμεμένης, εἰ καὶ
ἀόριστον τοῦ Ἀἰσθεμαῖς θάματος ἐκλαμβάνεται τὸ, Ἡσθόντο. — Στ. 15,
Ἡ τε μήτηρ τοῦ Ἀγιδος.] Ἐκ ΔΓ, ΑΓ, Ἡ τε μήτηρ ἡ τοῦ Ἀγιδος. —
Στ. 20, Στραγγάλην.] Βρόχον, ἀγρόνην. Λέγεται καὶ Στραγγαλιὰ
α Στραγγαλιὰ καὶ Στραγγαλίδες (φησὶν Ἀσούχος), συστρο-

» δὲ πρότερον ἐπὶ τοῦ κληγερίου φιλοῦ διακριντέοντες, ἥς κλίνης, παρ' ὅ-
 » λην τὴν συνουσίαν, ὅτε τὸν ἀγκῶνα ἄπαξ ἐρίσειαν, εἰς τήνδε τὴν προση-
 » μένην τρυφὴν ἦλθον, ποτηρίων τε ἐκθέσεις πολλῶν, καὶ βρωμάτων παν-
 » τοδαπῶς πεποιημένων παραθέσεις, ἔτι δὲ μύρων ἐξηλασμένων, ὥς δ' αὖ-
 » τως οἶων, καὶ τραχημάτων. Καὶ τούτων ἤρξαν αἱ μικρὰν πρὸ Κλεομένους
 » βασιλεύσαντες, Ἀρεὺς καὶ Ἀκρότατος, αὐλικὴν ἐξουσίαν ζηλώσαντες· οὗς
 » τοσοῦτον αὖτις ὑπεῖραν τινες τῶν ἰδιωτῶν, τῶν ἐν Σπάρτῃ γενομένων κα-
 » τ' ἐκείνων τὴν χρόνον, τῇ πολυτελείᾳ τῇ κατ' αὐτοῦς, ὥστε δοκεῖν τὸν Ἀ-
 » ρέα καὶ τὸν Ἀκρότατον εὐτελεῖα πάντας ὑπερβοληκέναι τοῖς ἀφελεστά-
 » τοις τῶν πρότερον ».

ΣΕΛΙΑ. 122, στ. 1, Τῶν κοινῶν καὶ κατ' ἰδίαν ἐκάστου.] ἘΞ ΕΔ, ΑΤ,
 Τῶν κοινῶν κατ' οἰκίαν ἐκάστου.— Στ. 3, Οὐδ' ἀσφαλές ἦν
 τότε.] ἘΦ ΗΔ ἡ τροπὴ τοῦ, Τούτῳ, εἰς τὸ τότε. ΔΓ, Τούτῳ: Τού-
 τῳ ἄ; ἄλλοι ἄλλως διορθοῦν ἐπεχείρησαν.— Στ. 6, Παραβαλόντος.]
 ΠΡΑ, ΑΤ, Παραβάλλοντος.— Στ. 12, Αἰκάλλειν.] « Αἰκάλλει,
 σαίνει, θωπεύει » φησὶν Ἡσύχιος. Ἀριστοφάνης ἐκδηλότερον ἐποίησε τὸ ῥή-
 μα συνάψας τοῖς συνωνύμοις (Ἰππ. 48),

Ἡκαλλ', ἐθώπευ', ἐκολάκευ', ἐξηπάτα.

Ἔστι τοίνυν ἀμεσγέπως καὶ τὰ Τυρταίου ἔπη φάναι, ὅτι κατεκλήλυν καὶ ἐ-
 γρήττειον τὰς ψυχὰς τῶν νέων ἐπ' ἀγαθῷ εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγῶνα
 παρορμῶντα, ὥσπερ ἠρμήνευσε καὶ ὁ Α, pour flatter et attirer les cu-
 eurs. Οὐδὲν γε μὴν ἤττον ὑποπτος ἔδωκε τοῖς ΗΡ ἡ γραφὴ τοῦ Αἰ-
 κάλλειν, διὰ τὸ ἐν μὲν τῷ, Περὶ τοῦ Πότερα τῶν ζώων φρο-
 νιμώτερά κ. τ. λ. § 1 (Πλουτάρχ. Ἠθικ. Τομ. Α, σελ. 891 ἐκδ. Βυτεμ-
 θαχ.) αὐτὸ τοῦτο τὸ περὶ Τυρταίου ἱστοροῦντα τὸν Πλουτάρχον γεγραφέναι,
 Καλλύνειν ἐν δὲ τοῖς Αακωνικοῖς Ἀποφθέγμασι (Πλουτάρχ.
 Τομ. Α, σελ. 940), Κανανεῖν, ὅτις παρήγει τρέπειν εἰς τὸ Κακκ-
 ονεῖν (τουτέστι κατακονεῖν, ἢ κατακονᾶν), ὥσως ὠρμημένος ἐκ τοῦ Ὀρατίου
 (Τέχν. Ποιητικ. στίχ. 402),

Tyrtaeusque mares animos in Martia bella

Versibus exauit —————

— Στ. 26, Ἐμπνεῖσθαι.] Ἐπιθετὰ ἀλλαχοῦ (Πρόδρομ. Ἑλληνικ. Βιβλιοθ.
 σελ. 299-300) σεσημειωμένα· εἰ, προσθετέον καὶ τὸ παρ' Ἡσύχιου, « Ἐμπνεῖ-
 μου, ἐρᾶ μου, πεθεῖ με »

ΣΕΛΙΑ. 123, στ. 1, Μυθολογῶν.] Πλατωνική λέξις τὸ Μυθολογεῖν ἐπὶ τοῦ διαλέγεσθαι (ἐπιθετὰς εἰς τὸν Πλάτων. Φιλόδρ. σελ. 276, σημειώτ. τῶν κριτικ.). Ὅμηρος δέ, Μυθολογεύειν καὶ Μυθεῖσθαι τοῦτο καλεῖ (Ὀδυσσ. μ'. 451-453),

Ἦδη γάρ ται χθιζὺς ἘΜΥΘΕΘΟΜΗΝ ἐνὶ οἴκῳ

Σοί τε καὶ ἰφθίμῃ ἀλόχῳ· ἐχθρὸν δὲ μοί ἐστιν

Αὖτις ἀριζήλως εἰρημένα ΜΥΘΟΛΟΓΕΥΕΙΝ.

ἐπεὶ καὶ ὁ Μῦθος ἐπὶ τοῦ λόγου τέτακται (Πλάτ. θ'. 462),

Δινότατε Κρονίδη, ποῖον τὸν μῦθον εἵπες !

καὶ Μύθα θηλυκῶς, ἡ φωνὴ παρὰ Κυπρίοις, ὡς φησὶν Ἡσύχιος. Ἡ δὲ κοινωτέρα χρῆσις ἐπὶ τοῦ πεπλασμένα λέγειν· ὅθεν καὶ « Μυθολογῶν, ληρῶν, » φλυαρῶν » παρὰ τῷ αὐτῷ Ἡσυχίῳ.— Στ. 13, Εἰς μίαν σύνταξιν.] Εἰς μίαν διαίκεσθαι ἐνώσαι τοῦς Πελοποννησίους, ὥστε συνεισφέρειν ἅπαντας εἰς τὰς κοινὰς χρῆας, καὶ συλλαμβάνειν ἀλλήλους. Διορθοῦσθω ἐν παρόδῳ τὸ Δεξιὸν τοῦ ἡμετέρου Φωτίου, « Σύνταξις, ΔΕΥΤΕΡΩΝ πραγμάτων ἐνωσις, » ΚΑΙ Τὸ λαμβάνειν ΚΑΙ ποιεῖν τὰ δέοντα » ὅπου γραπτέον, εἵμαι, Σύ νταξις, ΔΙΑΦΟΡΩΝ πραγμάτων ἐνωσις, ΤΟῦ ΤΕ λαμβάνειν ΚΑΙ ΤΟῦ ποιεῖν τὰ δέοντα. Εἰς τὸ Δημοσθένους γὰρ ἀφορῶν δηλὸς ἐστὶ χωρίον τοῦτο (Ὀλυμπ. Α, σελ. 14) ὁ σοφὸς Πατριάρχης· « Καὶ μίαν » σύνταξιν εἶναι τὴν αὐτὴν τοῦ τε λαμβάνειν καὶ τοῦ ποιεῖν τὰ δέοντα ». — Στ. 24, Βέλτιναν.] Βελέμιναν ταύτην ὁ Παυσανίας (Γ, 21) καλεῖ· ἔτεροι δὲ Βλέμμιναν, καὶ ἄλλοι ἄλλως, τὴν γραφὴν καινοτομήσαντες. Ἔστι καὶ Βέλτινα νῆσος πρὸ τῆς Ἀττικῆς (Στράβ. Η, σελ. 375) — Ἐμβολὴ τῆς Λακωνικῆς.] Εἰσοδος εἰς τὴν Λακωνικὴν, τόπος ἀφορίζων τὴν Λακωνικὴν τῆς Ἀρκαδίας.— Στ. 26, Ἐπίδικον.] Ἐπίδικόν ἐστὶ τὸ ὑπὸ τῶν Γάλλων λεγόμενον litigieum, τουτέστιν ἀμφισβητούμενόν τι, περὶ οὗ δικάζεται τις ἑτέρῳ, αὐτῷ, οὐκ ἐκείνῳ, προσήκειν ἰσχυρίζομενος. Τὴν γὰρ Βέλτιναν, ἡ Βελέμιναν, ἔλεγον οἱ Ἀρκάδες, τῆς σφατέρας εὔσαν τὸ ἀρχαῖον ἀποτεμεῖσθαι Λακεδαιμονίου, ὡς φησὶν ὁ Παυσανίας (Η, 35). Καὶ διορθοῦσθω ἐν παρόδῳ ὁ αὐτὸς Παυσανίας· μικρὸν γὰρ ἀνωτέρω τῶν περὶ Βελέμινας εἰρημένων, περὶ τῆς ἐκ Μεγαλοπόλεως εἰς τὴν Μεσσηνίαν ἀγούσης ἰδοῦ τὸν λόγον παιρῶμενος, φησὶν· « Αὐτόθεν δὲ, ἔχων τὸν Μαλλαῦντα ἐν δεξιῇ, μετὰ σταδίου μὲν ὡς τριάκοντα μεταθήσῃ τε αὐτὸν, καὶ ἀναθήσῃ δι' ἰδοῦ ΠΡΟΣΑΝΤΕΣ

» ΠΕΡΑΣ ἐς χωρίον καλούμενον Φαιδρίαν ». Γραπτέον γάρ, ... δι' ἰδοῦ
ΠΡΟΣΑΝΤΟΥΣ ΕΤΕΡΑΣ ἐς χωρίον κ. τ. λ.

ΣΕΛΙΔ. 124, στ. 1, Ποῦ τῆς νυκτός ἐξέλθοι.] Γραπτέον, Ποῦ τῆς νυκ-
τός ἐξέλθοι· κίνησιν γάρ τὴν εἰς τόπον δηλοῦντος ἐπιρρήματος ἐνθάδε
χρεῖα.— Στ. 7, Δαμοκράτης.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Δαμοκράτης.— Στ. 17,
Παλάντιον.] ΔΓ, Παλλάντιον. Ἐπιθετὰ ἀλλαχού (Πλευτάρχ. Μέρ.
Α, σελ. 374) σημειωθέντα. Ἀρκαδικὴ πόλις τὸ Παλάντιον, ἔθεν ὠνομάσθη
τὸ ἐν Ῥώμῃ Παλάτιον ὡς φησι Πλίνιος (Δ, 6), Arcadia... Palantium,
unde Palatium Romæ.— Στ. 24, Εἰπόντες, ὅτι μάτην Λακεδαιμόνιοι
πυνθάνονται.] Πολλὰ τοῖς τε ΠΡ κάμοι παρέσχε πράγματα τὸ ματαίως ἐνθά-
δε ὑπὸ τῶν ἀντιγραφῶν παρεμύληθ' ἐν Μάτην. Ἡ τοίνυν γραπτέον, Εἰ-
πόντες ὑμᾶς, ὅτι Λακεδαιμόνιοι πυνθάνονται, ὡς
τις παρήγει γράφειν, ἢ τρεπτέον τὸ Μάτην εἰς τὸ Μαθεῖν, ἐν ᾧ ὁ νοῦς,
ἐρωτῶσι μαθεῖν.— Στ. 27, Λύκσιον.] Ὅρος Ἀρκαδίας οὕτω καλούμενον, ὃ
καὶ Ὀλυμπον, καὶ Ἰεράν Ἀρκάδων κύρυφον ἐκάλουν ἕτεροι, ὡς
φησιν ὁ Πausanias (Η, 38), διὰ τὸ ἐν αὐτῷ τραπῆναι τὸν Δία.— Στ. 28,
Διεπτέτησεν.] ΔΓ, Διεπτέτησεν.— Στ. 30, Ὁ μὲν Ἄρατος.] Ἐκ ΔΓ,
ΑΤ, Ὁ μὲν οὖν Ἄρατος.

ΣΕΛΙΔ. 125, στ. 6, Μεσσήνης.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Μεσσήνης.— Στ. 12,
Συγκλητήγον.] Ἰσ. γρ. Συγκλητήγαγον.— Στ. 19, Συμφιλοτιμουμένους.]
ΔΓ, Φιλοτιμουμένους.— Στ. 22, Στρατιάν.] ΠΡΔ, ΑΤ, Στρατεί-
αν.— Στ. 23, Λεῦκτρα.] Λαδόκεια πληθυντικῶς καὶ οὐδετέρως ὀνομάζει
Πολύβιος (Β, 51) τὸν τόπον τοῦτον· καὶ φασὶν οἱ κριτικοὶ ὅτι καὶ ἐν τῷδε
Πλευτάρχῳ τῷ χωρίῳ Λαδόκεια γραπτέον ἀντὶ τοῦ Λεῦκτρα.—
Στ. 27, Λυσιάδας.] Ἐκ ΔΓ, διόρθωκα ἐνθάδε καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς, ΑΤ, Λυδι-
άδας. Λυσιάδαγ γάρ ὀνομάζει τούτον ὁ Πλευτάρχος ἐν τῷ Ἀράτου βίῳ,
καὶ Πολύβιος δὲ διὰ τοῦ σ, καίπερ οὐδὲ παρ' ἐκείνῳ τῆς γραφῆς σταθερᾶς
οὐσῆς. Ἄλλοι δὲ τὴν διὰ τοῦ δ γραφὴν πρᾶξιλοντο, περὶ ᾗ ἐπιθετὰς εἰς
τὸν Πολύβιον τῆς τελευταίας ἐκδόσεως σημειώσεις (Τομ. Ε, σελ. 449).

ΣΕΛΙΔ. 126, στ. 9, Καταβήμενος.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Καθέμενος.
— Στ. 17, Φίλων.] ΔΓ, Φίλους.— Στ. 19, Ἐν Πασιφάας.] Ἐπιθετὰ ἀ-
νωτέρω (Ἄγ. § 9, σελ. 349).— Στ. 26, Ἰπώπτευσ.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἰπώπ-
τευσε.— Στ. 27, Ἀλέαν.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Ἀλσαίαν. Οὐδαμοῦ γὰρ ἐτέρω-
θι εὐρηται ἡ Ἀλσαία· ἡ δὲ Ἀλέα Ἀρκαδικὴ πόλις ἐστίν, ἥς καὶ Πλίνιος, καὶ
Pausanias, καὶ ἕτεροι μνημονεύουσι.

ΣΕΛΙΔ. 127, στ, 4, Σχέδην.] ΔΓ, Σχεδόν.— Στ. 8, Στρατιᾶς.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Στρατίας.—Θηρυκίων.] Ἐξ ΕΔ. ΑΤ, Θηρυκίων.—Καὶ δύο τῶν συντρόφων τοῦ Κλεομένου, Οὔς Μόθακας καλοῦσι.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, (παρ' ἅπασιν τοῖς ἐκδόταις καὶ μεταφρασταῖς), Καὶ δύο τῶν συντρόφων τοῦ Κλεομένου, Οὔς ΣΑΜΟΘΡΑΚΑΣ καλοῦσι. Σαμόθραξι μὲν γὰρ καὶ Λακεδαιμονίοις οὐδὲν κοινόν, οὐδὲ Σαμοθράκη καὶ Σπάρτη. Μόθακες δὲ ἐκαλοῦντο οἱ συντρεφόμενοι τοῖς τῶν ἐλευθέρων, καὶ μάλιστα τῶν ἐπιφανῶν, Λακωνῶν παισὶν οἰονεὶ παιδαγωγοὶ τινες ὄντες, ἐπὶ τῷ συγγυμνάζεσθαι καὶ συμπαίξειν. Παρεῖληφε δὲ ταῦτα Πλούταρχος, ὡς καὶ πολλὰ ἕτερα τῶν κατὰ Κλεομένην, ἐκ τοῦ Φυλάρχου, ἐξ οὗ καὶ ὁ Ἀθηναῖος (σελ. 271) παρατίθησι τὰ ἐξῆς, « Εἰσὶ δὲ οἱ Μόθακες, σύντροφοι τῶν » Λακεδαιμονίων [υἱῶν]. Ἐκαστος γὰρ τῶν πολιτῶν παῖδας, ὡς ἂν καὶ τὰ » ἴδια ἐκποιῶσιν, οἱ μὲν ἕνα, οἱ δὲ δύο, τινὲς δὲ πλείους ποιοῦνται συντρόφους αὐτῶν. Εἰσὶν οὖν οἱ Μόθακες ἐλεύθεροι μὲν, οὐ μὴν Λακεδαιμόνιοι » μετέχουσι δὲ τῆς παιδείας πάσης ». Τὰ αὐτὰ ἱστορεῖ καὶ Αἰλιανὸς (Παικ. ἱστορ. 1Β, μγ', σελ. 155), « Καλλικρατίδας γε μὴν, καὶ Γύλιππος, καὶ Λύσανδρος, ἐν Λακεδαίμονι Μόθακες ἐκαλοῦντο. Ὄνομα δὲ ἦν ἄρα τοῦτο τοῖς » τῶν εὐπόρων δούλοις, οὓς συνεξέπεμπον τοῖς υἱοῖς οἱ πατέρες συναγωνισμῶν ἐν τοῖς γυμνασίοις ». Δέγει δὲ καὶ Ησύχιος, « Μόθακες οἱ ἀνατρεφόμενοι (γρ. οἱ συνανατρεφόμενοι) τοῖς υἱοῖς δεύλοι παῖδες ». Ἐκαλοῦντο δὲ καὶ Μόθωνες, ὧς φησιν Ἀρποκρατίων, « Μόθωνας δὲ καλοῦσι Λάκωνες » τοὺς παρatreφόμενους τοῖς ἐλευθέροις παῖδας ». — Στ. 12, Ἀγησίλαος.] ΔΓ, Ἀγύλαιος.— Στ. 14, Εἷς τι δωματίον.] ΔΓ, Εἷς τὸ δωματίον.— Στ. 16, Τότε δ' ἐκ τύχης.] Περιττὸς ὁ σύνδεσμος.—Συννεγκῶν.] ΔΓ, Συνεισενεγκῶν.— Στ. 19, Ἐκτεινον.] ΔΓ, Ἐκτειναν.— Στ. 20, Ἀγησίλαου.] ΔΓ, Ἀγυλαίου.— Στ. 22, Ἔτι δὲ Λακεδαιμονίοις.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΗΡ, ΑΤ, Ἔστι δὲ καὶ Λακεδαιμονίοις.—Οὐ φόβου μόνον κ. τ. λ.] Ἐπιθι τὰ ἄλλαχού (Πλουτάρχ. Μερ. Δ, σελ. 426) σημειωθέντα περὶ τοῦ θεοῦ Φόβου.— Στ. 23, Γέλωτος.] Οὗ καὶ τὸ ἀγαλματίον Δουκοῦργον, ἰδρύσασθαι Πλούταρχος ἱστορήκεν ἄλλαχού (Δουκουρ. § 25, Πλουτάρχ. Μερ. Α, σελ. 99).— Στ. 26, Φόβῳ.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΗΡ, ΑΤ, Νόμῳ.

ΣΕΛΙΔ. 128, στ. 3, Θαρράλεώταται.] ΔΓ, Θάρραλέωτεροι.— Στ. 3, Ἦνα γὰρ δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς.] Τούτέστιν, ὅπου φόβος, ἐκεῖ καὶ αἰδώς.

Φέρεται δὲ ἡ ῥῆσις ἐντελέστερον παρὰ τῷ Πλάτῳ (Εὐθύφρ. σελ. 12) οὕτως ἔχουσα·

Ζῆνα δὲ τὸν θ' ἔρξαντα, καὶ ὃς τάδε πάντ' ἐφύτευσεν,

Οὐκ ἐθέλεις εἰπεῖν ἵνα γὰρ δέος, ἔθθα καὶ αἰδώς.

Εἰσὶ δὲ τὰ ἔπη ἐκ τῶν Στασίνου Κυπρίων, ὧς φησιν ὁ σχολιάσας τὰ Πλάτωνος.— Στ. 8, Αἰδοῖός τέ μοι ἔσσι κ. τ. λ.]. Ἑλένη ταῦτα λέγει πρὸς Πρίαμον τὸν πενθερόν (Ιλιάδ. Γ. 172).— Στ. 10, Σιγῇ δειδιότες σημάντορας.]. Οἱ Ἕλληνες μετὰ σιγῇ φοβούμενοι τοὺς ἡγεμόνας· τοῦτο γὰρ δηλοῖ ὁ Σημάντωρ. « Σημάντορες ἐπιτάκτορες, ἡγεμόνες » φησὶ Φώτιος.— Στ. 13, Ἰδρύσαντο τὸν φόβον ἐν Λακεδαιμόνι.]. ΔΓ, Τὸν φόβον ἱδρυνται Λακεδαιμόνιοι.— Στ. 21, Δεσμένην.]. Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Δεσμένης.— Στ. 25, Διατελεῖν τε τούτους.]. Εἰς οὐδὲν χρήσιμος ὁ σύνδεσμος.— Στ. 27, Κατασκευασμένους.]. Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Κατεσκευασμένους.

ΣΕΛΙΑ. 129, στ. 9, Ἀνεκτέον.]. ΠΡΑ, ΑΤ, Ἀνεκτόν.— Στ. 12, Τὰ πρεσβύτερα.]. Ἐκ ΔΓ προσέθηκα τὸ ἄρθρον.— Στ. 21, Φόνου.]. ΠΡΑ, ΑΤ, Φόβου.— Αὐτόν.]. Ἐξ ΕΔ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Αὐτόν. Ἔστι δὲ, Ἐφη ὁ Κλεομένης ἑαυτὸν μετριώτατα κεχεῖσθαι τῇ βίᾳ καὶ τῷ φόνῳ.— Στ. 27, Πύσσωνται.]. Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Πάσσωμεν ἄνθ' οὗ οἱ ΠΡ διορθώντες ἔγραψαν Πάσσωμεθα.— Στ. 30, Πιτρώδες.]. Ὁ τῆς μητρὸς ἀνὴρ μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς θάνατον ἐλέγετο δὲ καὶ Πατριῶδες, ὥσπερ καὶ ἡ τοῦ πατρὸς γυνὴ μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρὸς, Μητριῶδες. Ἡμεῖς δὲ νῦν καὶ τὸν Πατρώον, Μητριῶν καλοῦμεν, καθὰ πάλαι καὶ Θεόπεμπος ἐχρήσατο τῇ λέξει.

ΣΕΛΙΑ. 130, στ. 6, Σχρίσση.]. Ἰδ. Πλουτάρχ., Μερ. Β. σελ. 409.— Στ. 7, Δι' ἀμφοτέρων.]. Τῶν χειρῶν δηλαδή· μακρότερον γὰρ ἦν ἡ Σχρίσσα, ἢ ὥστε διὰ μιᾶς χειρὸς διευθύνεσθαι.— Δι' ὀχάνης.] Οὐδατέρως ὁ Ἡρόδοτος (Α, 171) Ὀχάνον εἴρηκεν. Ἔστι δὲ τὸ τῆς ἀσπίδος κράτημα, παρὰ τὸ ἔχω, ὥσπερ καὶ ἔσανον παρὰ τὸ ἔσω, φησὶν Εὐστάθιος (σελ. 152).— Διὰ πόρπακος.]. Ὁ δὲ πόρπαξ τελαμῶν ἦν σκύτινος, ὃν περὶ τὴν αὐχένα καὶ τὸν ἀριστερόν ὤμον περιβάλλον ὁ ἀσπιδοφόρος, εἰλκίζε δι' αὐτοῦ τὴν ἀσπίδα, ὧς φησιν Ἡρόδοτος (Α, 171).— Στ. 11, Ἀναλαμβανόντων.]. Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἀναλαμβανόμενων.— Στ. 19, Οὐδ' ἀπολιπεῖν.]. Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Οὐτ' ἀπολιπεῖν.— Στ. 21, Τὴν ἐπιθυμίαν καὶ προθυμίαν.]. ΔΓ, Τὴν

ἐπιθυμία ν' ἦν προείλετο ὁ Στέφανος· ἡμῖν δὲ δοκεῖ γράπτειν εἶναι, Τὴν προθυμίαν, περιελόντα τὰς δύο μέσας λέξεις.

ΣΕΛΙΑ. 131, στ. 4, Τὰς δὲ παιδίας, ὅποτε σχολάζουσιν . . . διατιθεμένων.] Τῶν ΠΡ διόρθωσις ἢ τοῦ, Τὲ, εἰς τὸν, Δὲ, τροπή. Ἡ δὲ φράσις ὅλη οὐ πάνυ τι κατάλληλος· ὅφειλε γὰρ εἰπεῖν, Ταῖς δὲ παιδίαῖς τὴν σχολὴν καὶ ταῖς συνήθεσιν εὐτραπελίαῖς, καὶ τῷ λέγειν τι χάρειεν καὶ Λακωνικὸν πρὸς ἀλλήλους, διατιθεμένων. Ἐπιθι τὰς εἰς τὸν Ἡσιόδωρον (Β, σελ. 101) σημειώσεις. — Στ. 5, Τῷ λέγειν.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Τὸ λέγειν. — Στ. 16, Κλεομένην.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Κλεομένη. — Στ. 17, Ὅντα τε δὴ βασιλέα.] ΔΓ, Ὅντα τε βασιλέα. — Στ. 18, Οὐ χλαίνας.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Οὐδὲ χλαίνας. — Στ. 30, Καὶ φιλανθρωπότερον τὸν εἶνον.] ΔΓ, Πότον, ΑΤ, Οἶνον. Οὐ μὴν μετακινήτεον εἶναι τὴν ἐκδοσμένην μαρτυρεῖ καὶ Ἀθήναιος (Δ, σελ. 142), αὐτοῦ Φυλάρχου, ἐξ οὗ καὶ Πλούταρχος ἠρτίσματο τὰ περὶ Κλεομένου, παρατιθέμενος τὰ ῥήματα, « ὁ δ' εἶνος ἦν μικρῷ βελτίων, ὅτε παρείησάν τινες ». Τὸν βελτίω τοῦτον εἶνον, φιλανθρωπότερον εἶρκε Πλούταρχος κατὰ παραπλήσιόν τινα μεταφορὰν τῇ τροπικῇ φράσει τῶν Γάλλων un vin honnête.

ΣΕΛΙΑ. 132, στ. 9, Τὸν πότον.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Τὸ ποτόν. — Στ. 20, Παρεισπесόντος.] ΠΡΔ, ΑΤ, Παρεισπесόντες. ΔΓ, Παρεισπесόντι. — Στ. 24, Ἐπὶ τὰς Ἀχαιῆς Φεράς.] Εἰσὶ γὰρ καὶ Φεραὶ ἑτεραι τῆς Μεσσηνίας, ἐκάτεραι καὶ Φαράι καλούμεναι· καὶ Φεραὶ ἄλλαι τῆς Θεσσαλίας. — Στ. 20, Τῶν Ἀχαιῶν] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Τὴν Ἀχαιῶν. — Στ. 25, Διαβαλεῖν.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Διαβάλλειν. Ὁμοιον γὰρ τοῦτο τῷ ἐν ταῖς ἐξῆς (§ 25, σελ. 144) ῥηθησομένῳ, « Ἡ δὲ αἰσχύνην . . . ἐπικρατήσιν, ἢ μὴ τολμήσαντα μάχεσθαι διαβαλεῖν πρὸς τοὺς Ἀργεῖους ». — Στ. 29, Δυμαίαν.] ΠΡΔ, ΑΤ, Δυμαίαῖς. ΔΓ, Δύμαῖς.

ΣΕΛΙΑ. 132, στ. 5, Ἐπελθὼν δὲ καὶ Ἀχάγωνι.] Ἐκ ΔΓ προσέθηκην οἱ ΠΡ τὸν δεύτερον σύνδεσμον. — Στ. 19, Ψυχροποσίαν.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἰδροποσίαν. — Στ. 24, Ἄλλως γέ πως.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἄλλως τέ πως.

ΣΕΛΙΑ. 134, στ. 1, Χρόνον τοσοῦτον.] ΔΓ, Χρόνον τοσοῦτων. — Στ. 11, Τοῖς βασιλεῦσιν.] Τοῖς Ἀλεξάνδρου διαδόχοις. — Στ. 17, Ἄχρι τῆς Γυναικωνίδος.] Ἄχρι καὶ τοῦ τῆς ἰδίας γυναικάς εἰς κίνδυνον τῆς τῶν Μακεδόνων ἀσφαλείας παραβαλεῖν· Φίλιππος γὰρ τὸν νεώτερον Ἄρατον ὑδίκησας

περὶ τὴν γυναῖκα, ὡς αὐτὸς εἶπὶ Πλούταρχος· ἐν τῷ Ἀράτου βίῳ (§ 49 καὶ 51). — Στ. 20, Τριταίων.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Τρικκαίων. Ἡ μὲν γὰρ Τρίκκη τῆς Θεσσαλίας ἐστίν, ἧς ὁ πολίτης Τρικκαῖος· ἡ δὲ Τριταία, πόλις Ἀχαΐας, ἧς ἦν καὶ ἡ Σικυών. Ὁ πολίτης Τριταεὺς.

ΣΕΛΙΑ. 135. στ. 4, Καταβεβηκότες.] ΔΓ, Κατεληλυθότες. — Στ. 7, Καθομιλήσας τὸ πλῆθος.] Ἐπιθι τὰ ἀλλαχοῦ (Πλουτάρχ., Μέρ. Γ, σελ. 475) σεσημειωμένα περὶ τῆς φράσεως. — Στ. 9, Κατὰ τὸ γυμνάσιον.] Ἐξ ΗΔ ἢ προσθήκη τοῦ ἄρθρου. — Στ. 10, Κυλαρβέιν.] Οὕτω· ἔγραψα δι' ἐνὸς· λ τὸ ὑποκοριστικὸν τῆς ἀλλαχού (Πλουτάρχ., Μέρ. Γ, σελ. 40 καὶ 351) κληθείσης Κυλαρβέως. — Στ. 13, Ἀπελαύνειν. Γράψας δέ.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἀπελαύνειν. Καὶ Γράψας δέ. — Στ. 14, Κατηγορία Ἀράτου.] ΔΓ (εὐφωνωτέρα), Ἀράτου κατηγορία. — Στ. 20, Νομῆν τε χώρας.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Νομῆν τῆς χώρας. — Στ. 22, Ἐνίων δὲ καὶ] ΔΓ, Νῦν δὲ καὶ.

ΣΕΛΙΑ. 136, στ. 13, Ὅθεν θαυμάζον τὴν δξύτητα καὶ διάνοιαν τοῦ Κλεομένου· καὶ πρότερον . . . τῇ τῶν χρημάτων.] ΔΓ, Ὅθεν θαυμάζοντες τὴν δξύτητα καὶ βίαν τοῦ Κλεομένου, καὶ οἱ πρότερον . . . τῇ τῶν κτημάτων. — Στ. 17, Γεγονέναι τῆς περὶ τοῦ Σπαρτιάτας.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Εἶναι τῆς περὶ τῶν Σπαρτιατῶν. — Στ. 18, Ἐπραττον τοπρίν] ΠΡΔ, ΑΤ, Ἐπραττόν τε πρίν. — Στ. 23, Μόνον.] Ἐξ ΕΔ ο ΠΡ, ΑΤ, Μόνων. — Στ. 27, Τῇ Λακεδαίμονι.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Τὴν Λακεδαίμονα.

ΣΕΛ. 137, Στ. 4, Βουλευμένην.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Βουλομένων. — Στ. 5, Διολισθήσας.] ΔΓ, Διολισθῶν (γρ. Διολισθών). — Στ. 8, Τοῖς ἵππους πάντας ῥαγῆναι.] Καθ' ἑμοίαν μεταφορὰν καὶ οἱ Γάλλοι ἐπὶ τῶν ὑπ' ἀμέτρου πόνου ὀλλυμένων ἵππων τῷ crenere χρῶνται, καὶ ἡ παρ' ἡμῖν συνήθεια τῷ Σκάζειν, εἶον ἐπὶ τοῦ παρόντος χωρίου, Ἐσκασάν ελατὰ ἄλογα. Τριφορεῖται δὲ παρ' ἡμῖν τὸ ῥῆμα, Σκάζω, Σκῶ, καὶ Σχῶ, τοῦ τελευταίου τύπου δηλοῦντος τὸ παρ' ὃ παρῆκται Σχάω καὶ Σχάζω τῶν ἀρχαίων, ὃ σημαίνει τὸ διὰ κεντήσεως σχίζειν καὶ διαιρεῖν· ὅθεν καὶ Σχάζειν τὴν φλέβα, τὸ ἄλλως διὰ μιᾶς συνθέτου λέξεως Φλεβοτομεῖν λεγόμενον. Χρῶνται δὲ οἱ παρ' ἡμῖν ἀνάγωγοι καὶ ἐπὶ κατάρας τῷ ῥήματι, εἶον, Νάσκάσῃς! ἢ Σκάσῃς! ὡς καὶ τῷ Ῥήγνυς εἰσθαι οἱ παλαιοὶ (Ἀριστοφάν. Πλούτ. 276),

Διαῤῥαγίης! ὡς μύθων εἶ καὶ φύσει κόβαλος.

[— Στ. 10, Αὐτόν.] Τὸν Ἄρατον. — Στ. 11, Παραλαβεῖν.] Παρὰ τοῦ Ἀράτου. — Στ. 21, Τριτόμῳλλον δὲ πάλιν τὸν Μεσσήνιον] Οὐκ ἔρρωται τὸ χωρίον· καὶ τρέπεται τινὲς τῶν ΠΡ παρήνεσαν εἰς τὸ, Τρίπυλον δὲ καὶ πάλιν Μεγιστόνου, καθὰ διαβρῆδην ὑπὸ Πλουτάρχου γέγραπται ἐν τῷ Ἀράτου βίῳ (§ 41).

ΣΕΛΙΑ. 138, στ. 1, Γερανίαν.] ὠσπύτως καὶ ἀλλαχοῦ (Ἄρατ. § 31) διὰ τοῦ ι, ὡς φέρεται καὶ παρὰ τῷ Παισανίᾳ. Στέφανος δ' ὁ Βυζάντιος διὰ διφθίγγου, Γεράνειαν. Ἔστι δὲ ἡ Γεράνεια ὁρος μετὰ Μεγάρων καὶ Κορίνθου. — Στ. 2, Ὑπερβάλλοντος.] Ἰσ. γρ. Ὑπερβαλόντος. — Ὀνεια.] ἘΞ ΕΔ, ΑΤ, Ὀνεια. Ὀνεια γὰρ καλεῖται τὰ ὄρη ταῦτα παρὰ τοῖς λοιποῖς ἀπαξίπασιν. Λέγεται δὲ καὶ πληθυντικῶς, Τὰ Ὀνεια ὄρη, καὶ ἐνικῶς, Τὸ Ὀνειον ὄρος. Ἔτι δὲ ῥάχης μνηστούμενη ἀπὸ τῶν Σειρωνίδων πετρῶν ἐπὶ τὴν Βοιωτίαν καὶ τὸν Κιθαιρῶνα, καὶ διέρχουσα τὴν κατὰ Νίσαιαν θάλασσαν ἀπὸ τῆς κατὰ Κρίσαν, ὡς φησὶν ὁ Γεωγράφος (Στράβ. σελ. 393). — Στ. 13, Ἐβουλεύετο.] Ἐκ ΔΓ εἰ ΠΡ, ΑΤ, Ἐβουλεύετο. — Στ. 18, Ὁ δὲ πράττων ἦν.] ΔΓ, Πράττων μὲν ἦν. — Στ. 28, Ὁ γάρ... ἐκεῖνος ἦν, καὶ διεκώλυεν κ. τ. λ.] Ὁρθώτερον ἂν ἐγράφετο, Ὁ γὰρ... ἐκεῖνος ἦν, καὶ διακωλύσας· ἔστι δὲ εὐ γραφείων, ἀλλ' αὐτοῦ Πλουτάρχου τὸ παρόραμα.

ΣΕΛΙΑ. 139, στ. 12, Εἰσαλίσθαι.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Εἰσαλλάσθαι. — Στ. 22, Καὶ μικρόν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Καὶ μετὰ μικρόν. — Στ. 29, Δυστυχίαν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Δυστυχίας.

ΣΕΛΙΑ. 140, στ. 2, Τῆς Ἀγιατίδος.] ΔΓ, Τῆς Ἀγιδος. — Στ. 7, Προστάγματα.] ΔΓ, Πράγματα. — Στ. 10, καὶ τῶν παίδων.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Καὶ μετὰ τῶν παίδων. — Ἀπαλήψας· τὸ πένθος.] Παισάμενος τοῦ ἐπὶ τῷ πένθει τῆς γυναικὸς ἄλγους. — Στ. 14, Χρόνον μὲν συχύν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Χρόνον μὲν τινα συχύν. — Στ. 17, Κατοκνῆ.] ΔΓ, Κατοκνή. — Στ. 21, Τοῦτο τὸ σῶμα.] ΔΓ (εὐφώνωτέρα), Τὸ σῶμα τοῦτο. — Στ. 24, Προὔπεμπεν.] ΔΓ, Προὔπεμψεν. — Στ. 27, Διαλγοῦντα.] Μεγάλως ἀλγοῦντα.

ΣΕΛΙΑ. 141, στ. 3, Τὰ παιδία.] ἘΞ ΗΔ, ΑΤ, Τὸ παιδίον· καὶ ἀνωτέρω γὰρ (σελ. 140), Τῶν παίδων, καὶ τοὺς παῖδας, εἰρηκε, καὶ ἐν ταῖς ἐξῆς (§ 38, σελ. 155), Τὰ παιδία, πληθυντικῶς ἐρεῖ. — Στ. 9, Παιδάρια.] ἘΞ ΕΔ (διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας), ΑΤ, Παιδάριον. — Στ. 15, Καταβαλόντας.] Ἰσ. γρ. Καταβάλλοντα. — Τάλαντα πεντακόσια

συνέλεξε.] Ἐξακισχιλίους ἄρχ' Ἐλώτας ἑλευθέρους ἐπαίησεν· εἶγε τὰ μὲν πεν-
τακώσια τέλαντα, μυνῶν ἔχει χιλιάδας τριάκοντα, ἕκαστος δὲ τῶν Εἰλώτων
πέντε μῦθ' αὖ κατέβαλλε. — Στ. 17, Ἔργον ἐπὶ νοῦν βάλλεται μέγα.] Ὡσπερ
καὶ ἡ συνήθεια, Μέγα πρῶτα γὰρ ἐβαλέν εἰς τὸν νοῦν τοῦ. — Στ.
21, Ἐν πλευραῖς καθεζομένου.] Οὐδὲ τοῦτο τῆς παρ' ἡμῖν συνηθείας ἀλ-
λότριον· φαμέν γάρ, Καθημέραν τὸν ἔχω εἰς τὸ πλευρόν μου, ἐπὶ
τοῦ πλησιέστατα χρώμεναι τῇ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς μεταφορᾷ. — Στ. 23, Ταύ-
την.] Ἐκ ΔΓ εἰ ΠΡ, ΑΤ, Ταῦτα. — Στ. 26, Σιλλασιάν.] ΔΓ, Σιλασίαν·
περὶ ᾗ ἐπιθιτὰ ἀνωτέρω (σελ. 348) σεσημειωμένα. — Στ. 27, Ἐκείθεν τε.] Ἐκ
ΔΓ, ΑΤ, Ἐκείθεν δέ. — Διηπνοποιησάμενος.] Ἐκ ΔΓ, εἰ ΠΡ, ΑΤ, Διῦπνα
ποιησάμενος. Τὸ γὰρ σύνθετον μᾶλλον ἐν χρήσει, ὥσπερ καὶ τὸ Ἀρι-
στοποιησάμενος. — Στ. 28, Ζοίτιον.] Ἐξ ΕΔ ΑΓ, Ροίτιον. ΔΓ,
Ροίτειον. Ἔστι δὲ πόλις Ἀρκαδίας· ἦν Στέφανος μὲν ὁ Βυζάντιος διὰ
διπλῆς διφθόγγου, Ζοίτειον, προφέρει, Πausanias δὲ (H, 27, καὶ 35)
διὰ τοῦ καὶ διγενῶς, Ζοίτιον καὶ Ζοίτια. — Ἐλισσώντος.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ,
Ἐλικοῦντος. Ἐτεροι δὲ παρήνεσαν γράφειν, Ἐλίσσοντος. Ἔστι δὲ
πόλις, καὶ ποταμὸς ὁμώνυμος, Ἀρκαδίας· ὁ Ἐλισσών (Pausan. E, 7, H, 3,
καὶ 30), οὕτω κληθεὶς ἀπὸ Ἐλισσόντος τοῦ Δυκάνος. — Στ. 29, Παντέα.]
ΔΓ, Παντέαν.

ΣΕΛΙΔ. 142, στ. 4, Μέρος τοῦ τείχους.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Μέρος ἐκείνου
τοῦ τείχους. — Στ. 12, Προσβάλλοντες.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Προσβαλόν-
τες. — Στ. 14, Ἐγκαταληφθῆναι.] ΠΡΔ, ΑΤ, Ἐγκαταλειφθῆναι.
ΔΓ, Καταληφθῆναι. — Στ. 16, Ἐσώθη.] ΔΓ, Ἐσώθησαν. — Τῶν
προσβοηθούντων καὶ μαχομένων τὸ πλῆθος.] ΔΓ, Τῶν βοηθοῦντων
καὶ προσμαχομένων τὸ πλῆθος. . . καὶ τῶν μαχομένων
πλῆθος. — Στ. 23, Ἐπιδειξαμένων.] ΔΓ (ἴσως ἀμείνων), Ἀποδειξαμέ-
νων. — Βασιλικώτατον.] Βασιλικώτερον, γεγραφέναι τὸν Πλούταρχον
τινὲς ὑπετόπασαν. — Στ. 24, Ὁ δὲ Κλεομένης.] ΔΓ, Ὁ Κλεομένης
δέ. — Στ. 26, Κελεύεις.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Κελεύσεις. — Στ. 27, Αὐτὸ μὲν
οὔν.] Ἐκ ΔΓ προσέθηκα τὸ, Οὔν.

ΣΕΛΙΔ. 143, στ. 1, Χαλεπὸν μὲν, ἔφη.] ΔΓ, Χαλεπὸν, ἔφη. — Ταῦ-
τά τῳ πιστεῦσαι.] Ἐξ ΕΔ εἰ ΠΡ, ΑΤ, Ταῦτα τῳ πιστεῦσαι. — Στ.
3, Ἀπέστειλε.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἀπέστειλλε. — Στ. 5, Ἀποδοῦς.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ,
Ἀποδοῦς. — Στ. 11, Οὗτος ἦν Φιλοποίμην.] ΔΓ, Οὗτος ἦν ὁ Φίλος

ποιήσιν. — Στ. 19, Κατακλιψας.] ΔΓ, Κατακλίψας. — Στ. 25, Ἡ μὲν σύνδοσις.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἡ μὲν οὖν σύνδοσις· ἔστι γὰρ ἀπόδοσις ταῦτα τῆς ἀνωτέρω προτάσεως, Ἐπεὶ δ' ἄρα τοις. — Στ. 29, Οὐ πολυλούς.] Ἐκ ΔΓ καὶ ΕΔ προσέθηκεν εἰς ΠΡ τὴν ἀρχήν.

ΣΕΛΙΑ. 144, στ. 3, Κατὰ πόλεις.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Κατὰ πόλιν. — Στ. 7, Διαβαλεῖν.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Διαβάλλειν. — Στ. 10, Συνεστρέφοντο.] Ἐκ ΔΓ, εἰ ΠΡ, ΑΤ, Ἀνεστρέφοντο. Ἔστι δὲ τὸ Συνεστρέφοντο, συνθροίζοντο, συνήρχοντο μετ' ἀρχῆς καὶ θυροῦ. « Συστραφέντες, συνελθόντες », φησὶν Ἡσύχιος, καὶ « Συστρέμματα, στασιαστών πληθος », ῥόφωτιος. — Στ. 15, Ἐνέμενον ἐν ταῖς αὐτοῦ λογισμαῖς.] ΔΓ, Ἐνέμενε τοῖς αὐτοῦ λογισμοῖς. Λέγει δὲ καὶ ἡ συνήθεια παραπλησιῶς ἐπὶ τοῦ μὴ μετατιθεμένου, Μένει εἰς τὸν λογισμόν του, Μένει εἰς τὴν γνῶμην του. — Στ. 26, Συγκατατρίψαι.] ΔΓ, Συγκαταβρίψαι. — Στ. 27, Κυλάραβιν.] Ὅπερ ἀνωτέρω (§ 17, σελ. 135) οὐδατέρως, Κυλαράβιον, ὠνόμασε.

ΣΕΛΙΑ. 145, στ. 6, Τὸ Ὀλόγουτον.] ΔΓ, Τὸ Ὀλόγουτον: Τὸν Ὀλόγουτον. Οὐδεμία τῶν τριῶν γραφῶν Ἀραδικῆς πόλεως ἔστιν ὄνομα. Ἰσχυροτὸν. Τὴν Γόρτυνα, ἡ γούν, Τὸ Ἀκόντιον. — Στ. 12, Πολεμεῖν, μὴ μόνον.] Ἐκ ΗΑ, ΑΤ, Πολεμεῖν, καὶ μὴ μόνον. — Στ. 17, Εἰς τὰ τοῦ πολέμου πράγματα μάλιστα.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Εἰς τὰ τοῦ πολέμου τὰ μάλιστα. — Στ. 20, Πρώτερον. . . τοῦ προωρατεῦσαι τὸ φυράσαι.] Ἐκ ΔΓ τὸ, Τοῦ προωρατεῦσαι, ΑΤ, Τοῦ προῶρα. Ἔτεροι ΔΓ, Τῆς πρώρας: Τοῦ προωράτου: Τοῦ ἰπτᾶν. Ἡ δὲ παικίλια τῶν γραφῶν μὴδ' οὕτως ἐβῆσθαι τὸ χωρίον ὑπονοεῖν παρέχει, καὶ περ ἄλλως οὐ δύσθρατον ἔχον τὸν νοῦν· βούλεται γὰρ λέγειν, ὅτι πρὸ τῆς τῶν νεῶν παρασκευῆς, καὶ τῆς εἰς αὐτὰ ἐπιθάψεως καὶ ἀναγωγῆς, προνοπτεόν ἐστὶ τῆς τῶν στρατευσομένων ἀναγκίας τροφῆς· ταύτης γὰρ μὴ ἀποχωρώντως ἐχούσης, κενὰ τὰ λοιπὰ πάντα ἐστὶ καὶ μάταια. — Στ. 23, Ὁ πόλεμος οὐ τεταγμένος τίτται.] Ἐπιθὲ τὰ περὶ τούτου ἀλλαχού (Πλουτάρχ. Μέρ. Γ, σελ. 298) σημειωθέντα, καὶ τὰ ἐν τοῖς ἐξῆς (Δημοσθέν. § 17, σελ. 214) ρηθησόμενα. — Στ. 23, Καθάπερ γὰρ οἱ.] ΔΓ, Καὶ καθάπερ οἱ. — Καταβαροῦσι.] Τῷ οἰκίῳ βάρει καταπιέζουσι, καὶ καταβάλλουσιν. — Στ. 25, Οὕτως καί.] Ἐκ ΔΓ προσέθηκεν τὸν σύνδεσμον οἱ ΠΡ. — Στ. 27, Ἐξεπώνει.] Ἰσὺν τῷ Κατεπώνει, τούτεστιν ἀπαγορεύειν τοῖς πόνοις ἐποίει. — Στ. 30, Ἀντισπώντων.] Ἐκ ΕΔ, ΑΤ, Ἀντιστάντων. Οἱ δὲ ΠΡ ἔγραψαν ἔκ ΔΓ, Ἀνιστάντων.

ΣΕΛΙΔ. 146, στ. 4, Πρὸς αὐτόν, εὐθύς ἄν ἀπῆλθε.] 'Εξ ΗΔ, δόξαν οὕτως
καὶ τοῖς ΠΡ, ΑΤ, Πρὸς αὐτόν, ὃν κομισθέντων, εὐθύς ἄν ἀ-
πῆλθε. Εἰς οὐδὲν γὰρ χρήσιμαί αἰμέται δύο λέξεις, ὃν κομισθέντων.
—Στ. 9, Περεῖναι τοὺς καλοῦντας.] 'Εκ ΔΓ, ΑΤ, Παραγεγόνασιν οἱ κα-
λοῦντες.—Στ. 18, Ἐκθύμοις.] Προθύμοις.—Στ. 20, Ἐξεθλίβη.] ΔΓ Ἐξε-
θλίθη.—Στ. 29, Τὸν ἐπὶ τῆς κρυπτείας τεταγμένον.] Ἀδελφον, εἴτε τὸν ἐπὶ
τοῦ στρατοπέδου, ἡγεμόνα τάγματος, ἔργον ἔχοντος τὰς κρυπτὰς ἐνέδρας τε
καὶ λόχους ποιεῖσθαι, λέγει, εἴθ' (ὃ καὶ πιθανώτερον), τὸν οἶκος καὶ ἐν εἰρή-
νῃ ἡγούμενον τῆς παρὰ Λακεδαιμονίοις θρυλλομένης Κρυπτείας, περὶ
τῆς ἀποχωρήσεως εἴρηκεν ἐν τῷ Λυκούργου βίῳ (§ 28, Μέρ. Α, σελ. 101).

ΣΕΛΙΔ. 147, στ. 1, Ἰπ' Ἀντιγόνου.] 'Εξ ΕΔ, ΑΤ, Ἰπ' αὐτοῦ.—Στ.
13, Ἐαυτὸν] 'Εκ ΔΓ, ΑΤ, Αὐτόν.—Στ. 18, Ἀπεθανών, ὁ μέλλοι.] 'Εκ
ΔΓ, ΑΤ, Ἀποθανών, μέλλοι.—Στ. 23, ὧς· εἴθιστο.] ΔΓ, ὧς ἦσθε-
το.—Στ. 27, Διαναπαύσας τὸ σῶμα.] 'Εκ ΔΓ, ΑΤ, Διαναπαυσάμε-
νος τὸ σῶμα. Ἐτεροι ΔΓ, Οὕτω διαναπαυσάμενος τὸ σῶμα·
Οὕτω διαναπαύσας τὸ σῶμα.

ΣΕΛΙΔ. 148, στ. 3, Ἐνυβρίσας.] ΔΓ, Ἰβρίσας.—Νόμοις.] ΔΓ, Νό-
μον.—Στ. 8, Σύντονον.] 'Εκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Συντεῖνον.—Στ. 11,
Τὸ σῶμα.] Οὐκ ἀπιθάνως ὑπενόησάν τινες γραπτέον εἶναι, Τὸ ἀπόστη-
μα. Ἰδε ὁμοίον τι καὶ ἐν τῷ βίῳ τοῦ Σύλλα (§ 37, Πλουτάρχ. Μέρ. Γ, σελ.
171).—Στ. 12, Λέσχαις.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Σχολαῖς. Περὶ δὲ τοῦ Λέσχη
ἐπιθι τὰ εἰς τὸν Ἡλιόδωρον (Β, σελ. 97) διὰ μακρῶν σημειωθέντα.—Στ. 17,
Αἰγυλίαν.] 'Εξ ΗΔ, ΑΤ, Αἰγυαλίαν. Ἔστι δὲ νῆσος ἡ Αἰγυλία, ἡ Αἰγυλλία,
μετὰ τὰ Κύθηρα, πρὸς βορρᾶν τῆς Κρήτης κειμένη. Ἡ δὲ Αἰγυλία ἑτέρα νῆ-
σος ἐστὶ πρὸ τῆς Αἰτωλίας κειμένη, ὡς φησι Πλίνιος (Δ, 12). Ὁ δὲ Περι-
γητῆς Διονύσιος (στιχ. 499) Αἰγυλὴν διὰ τοῦ ὕ καὶ τρισυλλαβῶς τὴν
Αἰγυλίαν ὀνομάζει.—Στ. 24, Νῦν ἔτι.] 'Εκ ΔΓ προσέθηκα τὴν δευτέραν
λέξιν.—Στ. 25, Ἐγγὺς ὄντα.] ΔΓ, Ἐγγὺς ὄν κακόν.—Στ. 27, Κερ-
δανοῦμεν.] 'Εκ ΔΓ, ΑΤ, Κερδάνωμεν.

ΣΕΛΙΔ. 149, στ. 11, Ὁ Κλεομένης.] 'Εκ ΔΓ προσέθηκα τὸ ἄρθρον.—Στ.
12, Τῶν ἀνθρωπίνων... φυγὴν τῆς πρότερον.] Ἐρωτηματικῶς ἐξήνεγκαν
τοῦτο οἱ ΠΡ, Τῶν ἀνθρωπίνων... φυγὴν τῆς πρότερον; Πρό-
ειλόμην τὴν ὀριστικὴν στίξιν, ἣν ἐξέφρασε καὶ ὁ Α.—Πᾶσιν ἐν ἐτοιμῳ.] 'Εκ
ΔΓ, ΑΤ, Πᾶσιν ἐτοιμότατον.—Στ. 16, Ἡ δόξας καὶ ψόγους.] ΔΓ, Ἡ
ψόγους καὶ δόξας.—Στ. 18, Αἰ γὰρ τὸν αὐθαίρετον θάνατον οὐ φυ-

ἦν εἶναι πράξεων, ἀλλὰ πράξιν.] Χρυσοῦν ἀπόφθεγμα, ὁ κατεπαστέον ἐστὶ συνεχῶς τοῖς ἀλογίστεως θανατῶσι. — Στ. 24, Καταλίπωσι.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Καταλείπωσι. — Στ. 28, Αἰγυπτῶν.] Ἐξ ΗΔ (κυριωνυμικῶς, συνιδόντων τοῦτο καὶ τῶν ΠΡ), ΑΤ (προσηγορικῶς), Αἰγυπτῶν. Ἔστι γὰρ νῆσος, ἡ αὐτὴ καὶ ἦν ἀνωτέρω Αἰγυλίων (ἀντὶ τοῦ Αἰγυαλίων) γραπτέον εἶναι εἰρήκαμεν. Ἐνήλλαξε δὲ τὸν ἀριθμὸν, κατὰ τὸ Θήβη καὶ Θῆβαι, Πλάτεια καὶ Πλαταιαί, καὶ ἄλλα πλεῖστα. — Στ. 30, Πτολεμαίῳ.] Τῷ ἐπικλυμένῳ Εὐεργέτῃ.

ΣΕΛΙΑ. 150, Στ. 1, Κοινῶς.] Τρόπῳ μετρίῳ, καὶ μηδὲν ἐξαίρετον ἢ περιττὸν ἔχοντι· ἢ δὴλον ἐξ ἑτέρου παραλλήλου Πλουταρχείου (Ἀρχτ. § 43) χωρίου τοῦδ', «Τοὺς μὲν ἄλλους· ἡπάσατο μετρίως καὶ κοινῶς· ἐκαῖνον δὲ... ἐξεδέξατο τῇ τιμῇ περιττῶς». — Στ. 4, Οὐδαμῇ.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Οὐδαμ. οὐ. Ἔστι δὲ τοῦτο, ἐν οὐδενὶ τόπῳ τὸ δ' Οὐδαμῇ, ἐν οὐδενὶ τρόπῳ. — Στ. 19, Εἰς πολλὴν ἀσέλγειαν... ἐμπεσούσης.] Τὴν τελευταίαν λέξιν ἔτρεψαν οἱ ΠΡ, εἰς τὸ, Ἐκπεσούσης, ἑλληνικῶς μὲν τῇ φράσει, περιέρχως γε μὴν· τί γὰρ κωλύει φάναι, Ἐμπεσεῖν εἰς ἀσέλγειαν; — Στ. 20, Ὁ μὲν γὰρ βασιλεὺς.] Πτολεμαῖος ἦν οὗτος ὁ ἐπικληθεὶς Φιλοπάτωρ. — Στ. 23, Ἀγείρειν. Αἰτεῖν καὶ συναγεῖν χρήματα, εἰς τὴν λατρείαν δῆθεν οὗ τὰς τελετὰς ἐτέλει θεοῦ, ὥσπερ ἤγειρον οἱ τῆς μητρὸς τῶν θεῶν ἱερεῖς, οἱ καλούμενοι Γάλλοι. Ἦν δὲ τὸ ἀγείρειν τοῦτο παρὰ πλῆσιον τοῖς διὰ δίσκων ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς διὰ τοὺς ἐν μοναστηρίοις βιούοντας συναγομένους χρήμασιν, ἃ καλῶς εἶχεν ἀπὸ τῶν μὴ διεσπασμένων, εἰς τὸ παιδείας χρῆζον ἔθνος ἑλληνικὸν μετοχετεύσαντας, εἰς διδασκάλων συντάξεις, καὶ βιβλιοθηκῶν κατασκευὰς δαπανᾶν. — Στ. 24, Ἀγαθὰ γὰρ κλέειν.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἀγαθὸ κλέειν.

ΣΕΛΙΑ. 151, Στ. 3, Διαμονήν.] ΠΡΔ, ΑΤ, Διανέμην. — Στ. 4, Ἐν τοῖς φίλοις.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Τοῖς ἐν φίλοις. — Στ. 6, Ἐκέλευεν.] ΔΓ, Ἐκέλευσεν. — Στ. 9, Σικιρᾶν.] ΔΓ, Μικράν. — Στ. 15, Οὗτος ὁ λέων ἐν τούτοις τοῖς προβάτοις ἀναστρέφεται.] ἔχει τι σαθρὸν ἢ φράσις καὶ ὑπερλίθιν, καὶ ὅλως ἀλλότριον τῆς Πλουταρχείου ιδέας· ὁ συνιδὼν καὶ τῶν ΠΡ τις ὑπενόει γεγράφθαι, Πρὸς οὗ δ' ἐν ἀγαθὸν οὗτος ὁ λέων ἐν τούτοις τοῖς προβάτοις ἀναστρέφεται. Μακροῦ κάλλιον ἀν' ἐγγεγραπτο κατὰ παροιμιᾶκὸν λόγου χαρακτῆρα, Λέων οὗτος ἐν προβάτοις ἀναστρέφεται. — Στ. 17, Περισκοπῶν.] ΔΓ, Παρεπισκοπῶν. — Στ. 19, Στρατιάν.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Στρατεῖαν. — Στ. 22, Ἐκεῖ.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Ἐκεῖνον. — Στ.

23, Γεγεννημένος.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Γενομένης. — Στ. 23, Ἀφθέντα δέ, τολμηρὸν, ἄνδρα καὶ μεγαλοπράγμονα, καὶ τῆς βασιλείας νοσοῦντος θεατὴν γεγεννημένον.] Πράγματα παρέσχε τῷ ΗΡ τὸ χωρίον, διὰ τὴν λείπουσαν εἰζίν μετὰ τὸ, Τολμηρὸν, ἦν ἀπακατεστήσαμεν, ἢ ἡ δ' νοῦς, Μένοντα μὲν ἡγεῖτο δυσμεταχείριστον εἶναι καὶ φοβερόν· ἀφθέντα δὲ ἡγεῖτο τολμηρὸν εἶσθαι, ἄνδρα καὶ ὄντα μεγαλοπράγμονα, καὶ γεγεννημένον θεατὴν κ. τ. λ. Παρὰ πλείσιον τοῦτο τῷ κριωτέρῳ (Κικέρ. § 9, σελ. 236) ῥηθησμένῳ « Ἀ- » ΝΗΡ ΚΑΙ καθ' αὐτὸν ἰσχύων ἐν τῇ πόλει μέγα, ΚΑΙ Κράσσῳ χρώμενος » βοηθῶν. — Στ. 30, τὸν Ἄπιν.] Τὸν ἐν Αἰγύπτῳ βῶν, τὸν ὑπὸ τῶν ἱερέων τρεφόμενον καὶ ὧς θεὸν τιμώμενον· περὶ οὗ ἐπιθ. τὸν Ἡρόδοτον (Β, 153, καὶ Γ, 27-28).

ΣΕΛΙΔ. 152, στ. 5, Ἀλλὰ φθινύθεσκε φίλον κῆρ.] Ἐξ Ὀμήρου (Ἰλιάδ. Α, 491) τοῦτ' τε καὶ τὸ ἐχόμενον, Ἀϋθι μένων κ. τ. λ. — Στ. 11, Πεπρακὼς δι' ἀπορίαν, οἶμαι κ. τ. λ.] ΔΓ, Πεπρακὼς, διὰ πονηρίαν, ὡς οἶμαι. Καὶ αὕτη μὲν ἡ γραφὴ προφανῶς ἡμάρτηται· τὸ δὲ χωρίον, οὐδὲ τῆς ἐκδομένης γραφῆς σωζομένης, ἔρρωται. Ἰσως ἐγγράπτο, Πεπρακὼς καὶ δι' ἀπορίαν, ἢ καὶ δι' ἀσχολίαν, ὡς εἰοικε, καὶ διὰ πολέμου κ. τ. λ. ἵνα καὶ τὸ Ἀπορίαν, ὥσπερ καὶ τὸ Ἀσχολίαν, εἰς τὸν Κλειομένην ἔχη ἀναφέρεσθαι, ὥσπερ ἐξεδέξαντο καὶ οἱ μεταφρασταί. — Στ. 16, Ἀντασπαζομένου.] Ἄμεινον ἂν γράφοις, Ἀντασπασάμενου. — Στ. 23, Οὐ μετρίως.] ΠΡΑ ἡ προσθήκη τῆς ἀρνήσεως.

ΣΕΛΙΔ. 153, στ. 4, Παρέχοντα.] ΔΓ, Παρέχοντα· πρὸς τὸ, Πτολεμαῖον. — Στ. 12, Διελέχθη.] ΠΡΑ, ΑΤ, Διελέχθη. — Ἐξαιρῶν.] Ἐξ ΗΛ, ΑΓ, Ἐξαίρων. — Στ. 16, Δυσθήρητον.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Δυσθήρητον. ἔστι δὲ δυσφύλακτον. Κακῶς οἱ ΗΡ ἔγραψαν, Δυσθήρατον. — Στ. 20, Ἀμυνάμενοι.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἀμυνόμενοι. — Στ. 22, Πιανθέντας.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Πιανθέντας.

ΣΕΛΙΔ. 154, στ. 5, Κατακλιθεῖς.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Κατακλινεῖς. — Στ. 12, Ἐνσκευασμένων.] Ἐξ ΗΛ, ΑΤ, Ἐξεσκευασμένων· ὁ δὲ ΗΡ περιελόντες τὴν πρόθεσιν εἰς τὸ, Ἐσκευασμένων, ἔτρεψαν « Ἐνσκευάσας, καθωπλίσας » φησὶν Ἡσύχιος. Σημαίνει δ' ἀπλῶς καὶ τὸ ἐνδύσασθαι, ἢ μᾶλλον τὸ ποιεῖν τινα ἐνδύματα ἀναλαβεῖν, οἷα τὰ ἐπὶ σκηνῆς, (Ἀριστοφάν. Ἀχαρ. 383).

Νῦν εὖν με πρῶτον, πρὶν λέγειν, εἰπάτε

Ἐνσκευάσασθαι μ' εἰς ἀθλιώτατον.

[Ἰππότας.] ΔΓ (ὀρθωτέρα ἴσω;) Ἰππίτας.—Στ. 17, Ἰππόταν.] ΔΓ, Ἰππίταν.—Ἀναβαλόντες.] Ἐξ ΕΔ (οὐκ ἀνάγκαις ἴσως) οἱ ΠΡ, ΑΤ. Ἀναβαλόντες.—Στ. 19, Ταῖς δέ.] Τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι.—Στ. 21, Χρυσέρμου.] ΔΓ, Τοῦ Χρυσέρμου.—Στ. 24, Ὁρμήσαντες; ἐναντίον.] Κομψότερον ἀν' ἐγράφετο, Ὁρμήσαντες ἐναντίοι.

ΣΕΛΙΑ. 155, στ. 5, Ἰππότας.] ΔΓ, Ἰππίτας.—Ἐπὶ τῶν νεωτέρων.] Γραπτίον, οἶμαι, Ἐπὶ τῶν ἐταίρων.—Στ. 10, Ὁ βασιλεύς.] Ὁ Κλεομένης.—Ἐκέλευσεν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἐκέλευεν.—Αὐτόν.] Τὴν Κλεομένην.—Στ. 27, Καταβυρσώσαντας.] ΔΓ, Καταμυρώσαντας. Ἔστι δὲ τὸ, Καταβυρσῶσαι, βύρση περιβλεῖν καὶ περικαλύψαι, ἐν δερματίνῳ σάκκῳ ἐμβαλεῖν, ὥσπερ ἐξηγήσαντο οἱ ΓΡ. Παρὰ δὲ τὴν Βύρσαν, καὶ τὸ παρὰ ταῖς Ἰταλίς Bursa, καὶ ταῖς Γάλλαις Bourse, καὶ ταῖς Ἰσπαναῖς Bolsa, τὸ σήμαῖνον τὸ Βαλάντιον.

ΣΕΛΙΑ. 156, στ. 3, Χρυσίδιον.] Καὶ ἐν τῷ Δημοσθένει; Βίβη (κατωτέρ. σελ. 227) ἐχρήσατο τῷ υποκοριστικῷ τούτῳ ὁ Πλούταρχος. Ἔστι δὲ κωμικῇ μᾶλλον ιδέα λόγου οἰκείου, ἢ ἱστορικῇ. Διὸ καὶ σεσημειώται ὑπὸ τοῦ Πολυδεύκου; « Ἐν δὲ τῷ Τριφάλητι Ἀριστοφάνης καὶ ἈΡΓΥΡΙΔΙΟΝ εἶρηκεν »

» Ἦσαν τι τὰς γυναῖκας ἀργυρίδιον ».

Οὐ μόνον δὲ ἐν τῷ Τριφάλητι, ἀλλὰ πολλαχοῦ τῶν σώζομένων δραμάτων κατακέχρηται ὁ κωμικὸς τῷ ὀνόματι. ὅπου καὶ Χρυσιδάριον εἰπὼν οὐκ ὤκνησε κωμικώτερον, καθὰ φησὶν Ἀριστοτέλης (Ῥητορικ. Γ, 2, § 15): « Ὡς » περ καὶ Ἀριστοφάνης σκώπτει ἐν τοῖς Βαθυλωνίοις, ἀντὶ μὲν χρυσίου ΧΡΥΣΙΔΑΡΙΟΝ, ἀντὶ δ' ἱματίου ἸΜΑΤΙΔΑΡΙΟΝ, ἀντὶ δὲ λοιδορίας ΛΟΙΔΟΡΗΜΑΤΙΟΝ, καὶ [ἀντὶ νοσημάτων.] ΝΟΣΗΜΑΤΙΟΝ. Εὐλαβεῖσθαι δὲ δεῖ » καὶ παρατηρεῖν ἐν ἀμφοῖν τὸ μέτριον ». — Στ. 11, Εἰώθεσαν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Εἰώθασιν.—Στ. 14, Ὡ τέκνα, ποῖ ἐμόλετε.] Ὡ τέκνα εἰς τίνα τύχην παραγένεσθε. Τραγικοῦ τινος ῥῆσιν ἐμείνητο ταῦτα λέγουσα ἡ Κρατησίχλεια.

Μὴ ταρβήσῃ νεοσσί μοι ΜΟΛΟΝ

Τὸ γλυνὸν ΤΕΚΝΟΝ Ἀγαμέμνονος.

(Εὐριπίδ. Ἰφιγ. Αὐλ. 602).—Ἡ δὲ τοῦ Παντέως.] ΔΓ, Ἡ δὲ Παντέως.

—Στ. 17, Ἐκ τῶν ἐνδεχομένων.] Ἐκ τῶν ἐνότων, ὡς ἐνεδέχετο καὶ συνεχώρει τὰ παρόντα.—Στ. 18, Καταγαγεῖσα τὴν περιβολήν.] Τοῦ σεμνοῦ

δηλονότι φροντίζουσα, κατήγαγεν ἣν εἶχε τέως ἀνεξωσμένην περιβολήν, καὶ τὰ τὴν παρ' Εὐριπίδῃ (Ἑκάβ. 568) Πολυξένην, ἣ

καὶ θνήσκουσ', ὅμως

Παλλὴν πρόνοιαν εἶχεν εὐσχήμω; πεσεῖν.

— Στ. 26, Ἐπέδειξε.] Ἰσω; γραπτέον, Ἄπεδεξε.

ΣΕΛΙΑ. 157, στ. i, Καὶ φόβος, πολλῶν καθαρῶν ταῖς γυναιξὶν ἀρχὴν παρασχών.] Ἐξ ΗΔ εἰς τὸ Πολλῶν ἢ τοῦ παρ' ἅπασιν Ἄλλων τροπῇ· ἀνθ' οὗτοίσι ΠΡ Ἀλλοίων, ἢ Ἀλλοκότων γεγράφθαι πάλαι ὑπετόπασαν. Τὸ δ' ἡμέτερον Πολλῶν ἐξέφρασε καὶ ὁ Α, εἴθ'· εὐρὼν ἐν ἀντιγράφοις, εἴτε διορθώσας αὐτός· et frayer . . . ce qui donna occasion aux femmes de sa cour de faire plusieurs sacrifices de purification.— Στ. 3, Προσέτρεπον.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Προέτρεπον. ΔΓ, Προτρέποντος Προσετρέποντο: Προσεστρέποντο. Ἐς δὲ τὸ Προστρέπειν, ἐπὶ τοῦ ἱκετεύειν καὶ παρακαλεῖν ὡς θεὸν, οἷον τὸ παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ (Αἴαντ. 831),

Τσαῦτά σ', ὦ Ζεῦ, προστρέπω· καλῶ θ' ἄμα

Περυπαῖον Ἑρμῆν.

Ὅθεν καὶ, Προστρόπαιος, ὁ ἱκετικῶς πρὸς τινὰ τρεπόμενος, πρὸς τῷ αὐτῷ (Φιλοκτ. 929).

Οὐδ' ἐπαισχύνῃ μ' ὀρών

Τὸν προστρόπαιον, τὸν ἱκέτην, ὃ σχέτλιε;

ἔτι δὲ καὶ Πρόστροπον εἶπεν ὁ αὐτός (Οἶδ. Τύρ. 41),

Ἰκετεύομέν σε πάντες οἶδε πρόστροποι.

— Στ. 10, Τὸν δράκοντα ταῖς Ἡρώσι συγκαίωσαν.] Ἐπιθὶ τὸν Ἀρτεμίδωρον (Ὀνειροκριτ. Β, 13, καὶ Δ, 67).

ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΓΡΑΚΧΟΣ

ΣΕΛΙΑ. 159, στ. 4, Τιμητῇ τε Ρωμαίων.] ΔΓ, Τιμητῇ Ῥωμαίων.

— Στ. 6, Διὸ καὶ τήν.] ΔΓ, Διὸ τήν.— Στ. 11, Διαιρεῖν.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Διερεῖν. « Διαιρεῖν, διακρίνειν, ἐξακριβοῦν, διαμερίζειν » φησὶν Ἡσύχιος· καὶ αὐτὸς ὁ αὐτός, « Διελκόμενυ, ἐπικρίνοντος (ἡρ. ἐπικρίναντος), διαχωρισσάμενυ ».

ΣΕΛΙΑ. 160, στ. 7, Περί τὰ ἔργα.] ΔΓ, Πρὸς τὰ ἔργα.—Στ. 9, Οὐ χεῖρον εἶναι μοι δοκεῖ ταύτας προσκρίεσθαι.] Οἰκείως, παρέβαλεν ὁ τοὺς τῶν Γράκων βίους, ἐναγχοῦς ἐκδεδωκώς Φαδρίκιος τὸ προσκείμενον χωρίον πρὸς τὸ ἐμνηρικὸν (Ὀδυσσ. Ρ, 176),

Οὐ μὲν γάρ τι χεῖριον ἐν ὧρῃ δεῖπνον ἐλίσθαι.

—Στ. 10, Καταστημῆτις.] Κόσμιος τὸ ἦθος, παρὰ τὸ, Κατὰστημῆτις ἄλλαχού (Μηκελ. § 23, Πλουτάρχ. Μέρ. Β, σελ. 225) Πλούταρχος, ἐπὶ φρενῆρους ψυχῆς διαθέσεως ἐχρήσατο, « Οὐτε θυμῷ . . . τοῦ συνήθους μετα- » ὕλων καταστήματος, ἀλλὰ πρῶτος πάντοτε καὶ κοσμίως τὸ τῆς δίκης τέλος ἐκ- » δεχόμενος » Λέγει δὲ καὶ Ἡσύχιος, « Κατάστασις . . . κόσμος, ἢ ἦθος ». ἢ ἐναν- » τίον ἡ μηχανὴ τῆς ψυχῆς διατίθεται, καθάπερ ἐδῆλωσεν ὁ ἐμπειρικός Σέξτος (Πρὸς τοὺς Λογικ. Βιβλ. Α, ἀριθμ. 404), Λέγων, « Ὅν τρόπον ἐν ΚΑΤΑΣΤΑ- » ΣΕΙ τοῖς τρανότητά φαινόμενοις πιστεύομεν. . . οὕτω καὶ ἐν ΜΑΝΙΑ τὸ » παραπλήσιον πάσχεισιν οἱ τινες ». Ἔστι δ' ἡ λέξις, ὁ Κατὰστημῆτις τοῦ παρακινεῖσθαι, ἑλληνισμοῦ, ἀπὸ τῆς κατ' Ἐπίκουρον ἰσως Κασαστη- » ματικῆς ἡδονῆς (Ἰδ. Πρόδρομ. ἑλλην. βιβλιοθ. σελ. 306), τὴν ἀρ- » χὴν λαβοῦσα, καὶ τῷ Πλούτάρχῳ ἰδίᾳ ἀνθ' ἧς οἱ ἀρχαιότεροι τὸ Κα- » θεστηκὸς, ἢ Καθεστὸς ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἑταττον σημασία. Καὶ ἐπεὶ ἐν τῇ συνηθείᾳ χρώμεθα τῇ ἀντικειμένη, Ἀκατάστατος, οὐ χεῖρον ἴσως καὶ τὴν Κατὰστημῆτις οἰκείωται τῇ γλῶσση. —Στ. 14, Καθάπερ Κλέωνα τὸν Ἀθηναῖον ἰσόρρητοι.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Κ' αὐθὰ περὶ Κλέωνος τοῦ Ἀθηναίου ἰστορεῖται. —Στ. 15, Περισπᾶσαι.] ΔΓ, Αὐσαί. —Στ. 16, Ἀλοῦσαι.] ΔΓ, Πατάσαι. ὁ μᾶλλον ἐπεξήγησις ἢ διάφορος εἰκὲν ἐνθάδε εἶναι γραφή, καὶ περ οὕτως ἄλλαχού (Νικ. § 8, Μέρ. Γ, σελ. 270) Πλουτάρ- » χου φράσαντος. Συνώνυμα γὰρ ἔστι τὸ Ἀλοῦν, ἢ Ἀλοιῶν, καὶ τὸ Πα- » τάσσειν, ἢ δῆλον καὶ ἐκ τοῦ παρὰ τῷ Κωμικῷ (Βατρ. 149),

Ἡ μητὴρ ἠλόησεν, ἢ πατὴρ γνάθον

Ἐπάταξεν.

ἔθαν καὶ ὁ Μητράλοισι. καὶ ὁ Πατράλοισι. —Στ. 23, Δελφικας.] Ἐξ ΗΛ, ΑΤ, Δελφῖνας. Ἀνθ' οὗ τις τῶν ΠΡ, Δελφικάς, ὀξύτονως γρά- » φειν παρῆναι καὶ ὀφλυκῶς, παρὰ τὴν εὐθεῖαν Δελφική. Ἀλλὰ τοῦτο οὐ μόνον ἀκατάλληλον πρὸς τὸ ἐπόμενον ἀρτενικόν, Ἀργυρεὺς, ὡς ἐσημειώσατο ἕτερος, ἀλλὰ καὶ τῇ χρήσει πως ὑπεραντίον. Δελφικάς μὲν γὰρ τραπέζας,

mensas Delphicas, καὶ ἑλλειπτικῶς τοῦ οὐσιαστικοῦ, Δελφικας Delphicas, ὠνόμαζον οἱ Ῥωμαῖοι τὰς λίθου πεποιημένας καὶ τρισὶ ποσὶν ἐπιβε-
 θηκυίας τραπέζας, καθ' ὁμοιότητα τοῦ Δελφικοῦ τρίποδος. Ὡς παραλαβόντες
 Ἕλληνες, Δελφίδας τραπέζας ἔλεγον· οὕτω γάρ γραπτέον παρὰ τῷ
 Λουκιανῷ (Λεξιφάν. § 7), « ἐπὶ τῆς ΔΕΛΦΙΔΟΣ τραπέζης » ὡς διώρθου πά-
 λαι Σαλμάσιος (ἐν ταῖς εἰς τὸν Αἴλ. Σπαρτ. σημειώσ. σελ. 150), καὶ εὖ,
 ΔΕΛΦΙΝΙΔΟΣ. Ἐπειτα δὲ καὶ Δέλφικας ὁ παρακμάζων ἑλληνισμὸς αὐ-
 τὰς ὠνόμασεν, παρὰ τὴν Δέλφι ξυθεῖαν· ὅθεν καὶ ὁ Ἐτυμολόγος (σελ.
 255), « Δέλφικα, τὸν τρίποδα, Ῥωμαῖοι· ἐπεὶ πρῶτον ἐν Δελφοῖς γέγονε ».
 — Στ. 28. Τὴν τε φωνὴν ἀποξύνειν.] Ὁ κατωτέρω (Κικέρ. § 3, σελ. 231),
 Διὰ τῶν ἄνω τόνων ἐλάυνειν τὴν φωνήν, φῆσαι. — Στ. 30.
 Ταύτης ἐποιήσατο.] ΔΓ, Ἐποιήσατο ταύτης. — Δικίνιον.] Δι' ἐνὸς ἐ-
 γράψαν τοῦ παρ' ἅπασι διὰ δύο γεγραμμένον ὄνομα τοῦτο· Μνημονεύουσι δὲ
 τοῦ οἰκέτου τοῦδε καὶ Κικέρων (Περὶ Ῥητορ. Γ, 60), καὶ Αὐλὸς Γέλλιος, (Α, 11),
 καὶ Οὐαλέριο· Μάξιμος (Η, 10).

ΣΕΛΙΔ. 161, στ. 1, Ὡς τοὺς διφθόγγους ἀναβιβάζουσιν.] Ἰπενόει τις τῶν
 ΗΡ γραπτέον εἶναι Ὡς τοὺς φθόγγους ἀναβιβάζουσιν καὶ κατα-
 βιβάζουσιν, ὥσπερ ἐξέφρασε καὶ ὁ A, dont l'on enseigne à haulser
 et baisser les tons. Ἀλλὰ τοῦτο παράφρασις μᾶλλον ἐστίν, ἢ διαφοροῦ γρα-
 φῆς ἐρμηνεία. Ἔστι τίνυνν συντομώτερον διορθοῦν γράφοντας, Ὡς τοὺς
 τόνους μεταβιβάζουσιν· ἐν γὰρ τῷ Μεταβιβάζειν ἑμπε-
 ριεῖληται καὶ τὸ ἀναβιβάζειν καὶ τὸ καταβιβάζειν, καὶ ὅπως τὸ τρέπειν
 ἀφ' ἐτέρων εἰς ἕτερα. Μαρτυρεῖ δὲ τῇ εἰκασίᾳ ταύτῃ αὐτὸς ὁ Πλούταρχος,
 ὃν ἐνθάδε περὶ τοῦ Γράμμου λέγει, καὶ ἀλλαχοῦ (Περὶ Ἀρετῆς. § 6) μνημο-
 νεύσας· « Γαίῳ μὲν εὖν Γράμμῳ τῷ ῥήτορι, καὶ τὸν τρόπον ὄντι χαλεπῶ,
 » καὶ περιπαθέστερον λέγοντι, διηρησμένον ἦν συρίγγιον, ὃ τὴν φωνὴν οἷ
 » ἀρμονικοὶ σχολῇ ἐπ' ἀμφοτέρω διὰ τῶν τόνων ἄγουσι· καὶ τοῦτο ἔχων
 » οἰκέτης, αὐτοῦ λέγοντος ὀπισθεν ἐστὼς, ἐνεδίδου τόνον ἐπιεικῆ καὶ πρῶτον,
 » ὃ τὴν κραυγὴν ἀνεκαλεῖτο, καὶ τὸ τραχὺ καὶ τὸ θυμικὸν ἀφῆρει τῆς φω-
 » νῆς ». Ἐκαλεῖτο δὲ τὸ φωνασικὸν τοῦτο συρίγγιον, καὶ Τονάριον, ὡς
 φησὶν ὁ Κυντιλιανὸς (Α, 10, § 27) ἰστορήσας καὶ αὐτὸς τὰ περὶ τοῦ Γράμμου,
 ut uno interim contenti simus exemplo C. Gracchi, præcipui suorum
 temporum oratoris, cui concionanti consistens post eum musicus,
 fistula, quam Τονάριον vocant, modos, quibus deberet intendi, mi-

castrabat. — Στ. 4, Ἐκείνος; Εὐθύς;] ΔΓ, Εὐθύς ἐκεῖνος. — Στ. 5, Ἀν-
ταίς;] ΔΓ, Ἀφείς — Στ. 6, Ἀνδραγαθία.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἀνδραγαθαίαι —
Στ. 20, Πολλῶ.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Πολύ. — Στ. 25, Ἐκάλει τὴν γυναῖκα, με-
γάλη κ.τ.λ.] Ἐξ ΗΔ (συναδούσης τῷ Α), ΑΤ, Ἐκάλει τὴν γυναῖκα, καὶ
μεγάλη. — Στ. 29, Εὐρίκεις;] ΔΓ, Εὐρίσκεεις. Ἰσως γραπτὸν Εὐρηκας.

ΣΕΛΙΑ. 162, στ. 14, Κατέλιπε.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Κατέλειπε. — Στ.
16, Μαχίνω.] Εἵποις ἄν, Ἑλληνιστὶ βουλούμενος ἐρμηνεύσαι τὸ Ῥωμαϊκὸν
ὄνομα τοῦτο Mancinus, Κυλλίων· ἔστι γὰρ ὑποκοριστικὸν τοῦ Mancus,
Κυλλός, παρ' ὃ τὸ τῶν Γάλλων Manchot. — Στ. 17, Βαρυποτμοτάτω.]
ΔΓ, Βαρυποτμωτάτω. Ἔστι δὲ ἡ διὰ τοῦ ω γραφὴ ἀττικωτέρα, βρα-
χυνόντων ἐκείνων τὴν πρώτην τοῦ Πότμος, ὡς ἐσημειώσατο ὁ μακαρίτης
Πόρσων. Καὶ ἐστὶ παράδειγμα τῆς γραφῆς τὸ παρ' Εὐριπίδῃ (Φοινίσσ. 1354),

Οἱμοι ξυμφορᾷ βαρυποτμωτάτα;

καὶ πάλιν (Φοινίσσ. 1357),

Καὶ πῶς γένοιτ' ἂν τῶνδε δυσποτμώτερα;

— Στ. 27, Διάφουξιν.] ΔΓ, Διάφουξιν.

ΣΕΛΙΑ. 163, στ. 1, Ἐπεπόνθεισαν.] ΔΓ, Ἐπεπόνθεισαν. — Στ. 4,
Πρὸς Νομαντίους;] ΔΓ, Πρὸς τοὺς Νομαντίνους. — Στ. 10, Λει-
φθέντα.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ληφθέντα. — Στ. 16, Τὰς δέλτους.] Ἐκ
ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Τοὺς δέλτους. — Στ. 17, Ἀπολογίσασθαι.] ΠΡΔ, ΑΤ,
Ἀπολογήσασθαι. — Στ. 20, Ἐνεφύοντο ταῖς χερσί;] Ὀμηρικὴ φράσις, ὡς
ἐσημειώσατο ὁ προμνημονευθεὶς Φαβρίκιος· οὗτω γὰρ ὁ Παιητής (Ιλιάδ. Ζ, 253),

Ἐν τ' ἄρα οἱ φῦ χειρὶ, ἔπος τ' ἔφατ', ἔκ τ' ὀνόμαζεν.

— Στ. 23, Τῶν τε δέλτων.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Τῶν δὲ δέλτων. — Στ.
27, Τὰς δέλτους.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Τοὺς δέλτους.

ΣΕΛΙΑ. 164, στ. 8, Σαυνιτῶν.] ΔΓ, Σαμνιτῶν, διόρθωσις μᾶλλον, ἡ
γραφῇ, διὰ τὸ Samnites παρὰ Ῥωμαίοις καλεῖσθαι τὸ ἔθνος διὰ τοῦ μ. Ἔστι
μέντοι ἡ διὰ διφθόγγου γραφὴ γνωριμωτέρα καὶ μᾶλλον ἐν χρήσει παρὰ τοῖς
Ἑλλήσιν. Ἐπιθὶ τὰς εἰς τὸν Στράβωνα (Ε, σελ. 250) σημειώσεις τοῦ Κασω-
βίου. — Στ. 20, Ἐκ φιλοτιμίας καὶ τῶν ἐπαϊρόντων.] Διαγράφειν οἱ ΠΡ

παρήνεσαν τὸν καὶ σύνδεσμον, ὃν οὐδ' ὁ Α' ἐξέφρασε. — Στ. 22, Ἐγενέσθαι.] Ἰσως γραπτέον, Ἐγγενέσθαι. — Στ. 28, Ἀπετέμνοντο.] Ἐξ ΗΔ (συναδούσης τῷ Α) ΑΤ, Ἐπετέμνοντο. ΔΓ Ἀπετέμνοντο ἦν προείλοντο οἱ ΠΡ. — Στ. 30, Ἀποφορᾶν.] Ἐπιθετὰ σημειωθέντα μοι εἰς τὴν Γαλατικὴν τῶν Θεοφράστου χαράκτῆρων μετάφρασιν (σελ. 337) περὶ τῆς Ἀποφορᾶς.

ΣΕΛΙΑ. 165, στ. 12. Αἰσθήσθαι.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἐσσεσθαι. — Δεικνωτῆρων δὲ βαρβάρων.] Ὁ μὲν Α' ἡρμήνευσε de barbares et d'esclaves, ὁ δ' Ἰταλὸς μεταφραστὴς di schiavi barbari, οὐκ αἶδα τί ἀναγνόντες, ἢ ἀναγνωστέον εἶναι ὑπελήφότες. Ἰσως ἔκριναν γραπτέον εἶναι, Δεσμωτῶν δὲ βαρβάρων· τούτους γὰρ τοὺς βαρβάρους, πολέμου νόμῳ τοὺς πλείστους· ἀλόντας, εἰκὸς ἦν οὐ μόνον γεωργεῖν ἀναγκάζειν τὰ χωρία, ἀλλὰ καὶ συνδεδεμένους· ἀλλήλοις τοῦτο παιεῖν, τοῦ μὴ δραπετεύειν ἑνακα. — Στ. 17, Σαπίνης.] Ῥωμαῖστί Sapiens παρὰ τὸ ῥῆμα Sapiō, τὸ φρονεῖν. — Στ. 27, Πιστούμιον.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Πουστούμιον.

ΣΕΛΙΑ. 166, στ. 9, Καταγραφόμενων.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Γραφομένων. — Στ. 13, Σκαιούλας.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Σαιουόλας· Scævola γὰρ Ῥωμαῖστί γράφεται τοῦνομα. — Στ. 24, Δι' ἔχθους.] ΔΓ, Δι' ἔχθρας.

ΣΕΛΙΑ. 167, στ. 2, Κεῖταιον.] Ἐσημειώσχετο τὴν λέξιν ὁ Στέφανος ἐν τῷ Θησαυρῷ (Β, σελ. 293), ὡς ἰδιάζουσιν τῷ Πλούταρχῳ· ἐξ ἐπιθέτου γὰρ εἰς οὐσιαστικὸν αὐτὴν μετεβίβασε συνώνυμον ποιήσας τῷ Κοίτῃ. — Κατάδουσις.] Οὕτω Στέφανος ἐν τῷ προδηλωθέντι τόπῳ τοῦ Θησαυροῦ ἦν γραφὴν προείλοντο καὶ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Καταδύσεις. — Στ. 12, Τούτους . . . τοὺς λόγους καταταίνοντα εἰς τὸν δῆμον. . . οὐδὲς ὑφίστατο τῶν ἐναντίων.] Ἐξ ΗΔ τὸ Κατατείνοντα, ΑΤ, Κατιόντας. ΔΓ, Κατατείνοντας. Ὀνοῦς καὶ ἡ συνάρτησις, Οὐδὲς τῶν ἐναντίων ὑφίστατο τὴν Γάϊον, καταταίνοντα ἀπὸ φρονήματος μεγάλου καὶ πάθους ἀληθινοῦ τούτους τοὺς λόγους· εἰς τὸν δῆμον, ὃς συνηθουσία καὶ συνεξάνιστατο τῷ Γαίῳ ἀκούων αὐτοῦ. — Στ. 15, Ὀκτάβιον.] ΔΓ, Ὀκταούιον. — Στ. 19, Διεκρούετο.] « ΔΙΑΚΡΟΥΕΘΑΙ, » ἐξωθεῖν, ἢ υπερτίθεσθαι καὶ ἄλλοτε ἄλλως διαναβάλλεσθαι· ΔΙΑΚΡΟΥΣΑ· ΣΘΑΙ, ἀπερρίψαι· ΔΙΕΚΡΟΥΣΑΜΕΘΑ, ἐξεβάλεμεν » φησὶν Ἡσύχιος, — Στ. 22, Τὸν μὲν φιλόκτῳπον ἐπανεῖλετο νόμον.] Χρησεται καὶ κατωτέρω (Γαί. Γραχλ. § 4, σελ. 182) Πλούταρχος τῷ ῥήματι, Ἐπαναίρεῖσθαι, ἐπὶ τῇ· ἀντιῇ, οὐ χρηστῇ· παρὰ τοῖς δοκίμοις, οὐδ' ἐν τοῖς λεξικοῖς πω καὶ

εχωρισθείσης σημασίας τοῦ Χαίρειν ἔαν, ὑπεναντίως τῷ Ἐπιψηφίξειν. Ἔστιν οὖν τὸ, Ἐπανείλετο τὸν νόμον, προτεθέντα τὸν νόμον ἐπανέλαβε πάλιν, οὐχ ὑπέβαλε τῇ χειροτονίᾳ, ἢ οὐκ εἶσε κυρωθῆναι ταῖς ψήφοις τοῦ δήμου, καὶ ὥς ἡρμήνευσεν ὁ Ἰταλὸς μεταφραστῆς rimosse quella legge. — Στ. 28, Φλαῦρον.] ΔΓ, Φαῦλον. — Στ. 29, Οὐ γὰρ μόνον ἐν βακχεύμασιν κ. τ. λ.] Αἰνίττεται τὸ Εὐριπίδειον (Βάκχ. 317),

———— Καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν

Οὔς' ἢ γε σώφρων οὐ διαφθαρῆσεται.

Καὶ τοῦτο μὲν οὕτω πολλάκις συμβαίνειν εἶωθεν αἶς, ὥς φησιν Εὐριπίδης, ἐν τῇ φύσει τὸ σωφρονεῖν ἐνεστί· μακρῷ δ' ἀσφαλέστερον τὸ μηδὲ τὴν ἀρχὴν εἰς βακχείας ἐκυτὸν καθιέναι τὸν σώφρονα, εἰ μηδὲ δι' ἐν ἄλλο, διὰ γε τὸν ἐκ τοῦ ἐθισμού καὶ τῆς καταχρήσεως κίνδυνον, καθὰ καὶ Πλάτων ἀξίως τῆς ἑαυτοῦ φύσεως καὶ φιλοσοφίας ποιῆσαι λέγεται. Κελεύσαντος γὰρ ποτε παρὰ πότον Διονυσίου τοῦ τυράννου ἕκαστον ἐν πορφυρᾷ ἐσθῆτι ὀρχήσασθαι, ἡ μὲν Πλάτων ἀπείπατο, φήσας τὸ ἐκ τῶν Βακχῶν (834) Εὐριπίδου

Οὐκ ἂν δυναίμην θῆλυν ἐνδύνα· στολήν.

Ἀρίστιππος δέ, τὴν στολὴν ἀναλαβὼν, καὶ γελᾶσαι, ἀνεφώνησε καὶ αὐτὸς ἐκ τοῦ αὐτοῦ δράματος, τὰ προμνημονευθέντα Ἰαμβεῖα,

———— Καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν

Οὔς' ἢ γε σώφρων οὐ διαφθαρῆσεται,

τυράννω μᾶλλον ἐλόμενος χαρίσασθαι, ἢ γῆν κατὰ φιλοσοφίαν διατηρῆσαι προαίρεσιν.

ΣΕΛΙΑ. 168, στ. 10, Ἐπεκέρυξεν.] ΔΓ, Ἐκέρυξεν. — Στ. 16, Δόλωνα.] « Δόλωνες . . . ξιφίδια ἐν ξύλοις ἀποκεκρυμμένα » φησὶν Ἡσύχιος. Ὁ δ' αὐτὸς καὶ Δολίσκον ὑποκρηστικῶς τὸν Δόλωνα καλεῖσθαι λέγει. Μετήχθη καὶ εἰς τὴν Ῥωμαίων φωνὴν τοῦτομα· Dolo, onis γὰρ καὶ παρ' ἐκείνοις ὁ δόλων ὀνομάζεται. Τὸ δ' ἔτυμον δῆλον· τοῖς γὰρ μετὰ δόλου, καὶ μὴ ἐκ τοῦ προφανοῦς, κτείνειν προαιρουμένοις χρήσιμος ὁ δόλων. Καλοῦσι δὲ τοῦτον αἱ μὲν Γάλλοι Poignard, ἡ δὲ παρ' ἡμῖν σιγήθητι Στελέτω.

παρὰ τὸ τῶν Ἰταλῶν Stiletto, ὃ χρίζειν μακρὰ φράσαντος καλῶς ἔχει τὸ
Δολίσκον, εἰσιῶσαι τῇ γλώσση. — Στ. 19, Οὐ μὴν ἀλλὰ τῶν.] ΔΓ, Οὐ
μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν. — Περὶ τὸν Τιβέριον.] ΔΓ, Περὶ Τιβέριον. —
Στ. 22, Τιβερῖω.] ΔΓ, Τῷ Τιβερῖω. — Στ. 25, Ἀξιόχρεω.] Ἐκ ΔΓ αἰ
ΠΡ, ΑΤ, Ἀξιόχρεως. — Στ. 30, Ἐδεῖτο φανερώς αὐτοῦ, λόγους τε.] Ἐκ
ΔΓ καὶ ἡ σίξις καὶ ἡ γραφή, ΑΤ, Ἐδεῖτο φανερώς, αὐτῷ λόγους τε.

ΣΕΛΙΔ. 169, στ. 6, Διεξιθεῖν.] ΔΓ (ῖσως ὁμείνων), Διελεθεῖν. — Στ.
7, Τούτου.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Τοῦτο. — Στ. 18, Ἐπεννόησιν.] ΔΓ, Ἐξε-
νηνόησαν. — Στ. 19, Προσγενομένης.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Προσγινόμε-
νης. — Στ. 20, Περιέβαλλεν.] ΔΓ, Περιέβαλλεν. — Στ. 22, Μηθ' αὐτόν.]
Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Μήτε αὐτόν. — Στ. 24, Ἄτεγκτον.] « ἈΤΕΓΚΤΟΙ, ἄβροχοι,
» σκληροί, ἀσυμπαθεῖς, ἄβρεκτοι. ἈΤΕΓΚΤΟΣ, ὁ μήτε δακρύων, μήτε ἰδρῶν,
» ἀνένδοτος κ. τ. λ. » φησὶν Ἡσύχιος. Ὅθεν διορθωτέον καὶ τὸ παρὰ τῷ Σουῖδα
(Τόμ. Α, σελ. 367), « Ἀτέγκτοις, ταῖς μήτε ΔΑΚΡΥΣΙ, μήτε ἸΔΡῶΣΙΝ ἀ-
» βρόχοις », γράφοντας καὶ στίζοντας, .. ΔΑΚΡΥΟΥΣΙ, μήτε ἸΔΡΟΥΣΙΝ, ἀ-
» βρόχοις. Ἔστι καὶ ἕτερον τοῦ αὐτοῦ Σουῖδα χωρίον (Τόμ. Β, σελ. 555)
διορθώσεως χρῆζον τοδί· « Μὴ τέγγεσθε, μὴ ΜΕΛΗΣΕΤΕ ». Γραπτέον γάρ,
Μὴ τέγγεσθε, μὴ ΜΑΛΑΣΣΕΣΘΕ, ὡς ἐξήγησιν τοῦ παρὰ τῷ Κωμικῷ
(Λυσιστρ. 550),

Χωρεῖτ' ὄρηγῃ, καὶ μὴ τέγγεσθε. — — — — —

» ΤΕΓΓΕΙ βρέχει, μαλάττει. ΤΕΓΓΕΣΘΑΙ, εἰλεῖν, ἐνδιδόναι » φησὶν ὁ ἡμέ-
τερος Φώτιος. — Στ. 28, Ἰπποστῆναι πᾶν δεινὸν οὐκ ἀγεννώς.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ,
Ἰπποστῆναι καὶ πᾶν δεινόν. Ἰπενόησαν καὶ οἱ ΠΡ τὴν περιαιρέσιν
τοῦ, Καί, συνδέσμου· ἀλλὰ μετατιθέσθαι παρήκουν μετὰ τὸ, Δεινόν, ἀνα-
φέροντες τὸ, Οὐκ ἀγεννώς, εἰς τὸ, Κελεῦσαι.

ΣΕΛΙΔ. 170, στ. 6, Μόλις.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Μόγις. — Στ. 11, Καὶ διανο-
μήν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Καὶ τὴν διανομήν. — Στ. 12, Γαῖος Γράχχος.]
Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Γαῖος ὁ Γράχχος. — Στ. 14, Πρὸς Νομαντίαν στρατεύο-
μενος.] ΔΓ, Πρὸς Νομαντίαν στρατεῖαν (ἄλλ. στρατιάν) στρα-
τευόμενος. Ἰσως ἐγγράπτω, Τὴν πρὸς Νομαντίαν στρατεῖαν
στρατευόμενος. — Στ. 17, Πελάτην.] Ἐπιθι τὰ ἀλλαχῶ (Πλουτάρχ.
Πέρ. Β, σελ. 456) εἰρημένα περὶ τοῦ ὀνόματος. — Στ. 27, Ἐπιδραμότων,

Οὐ τρεπτέον τὴν λέξιν εἰς τὸ Ἐπιφανέντων, ὡς ἔδοξέ τῳ τῶν ΠΡ, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐπιφανέντων σημαίνειν ῥητέρον.

ΣΕΛΙΑ. 171, στ. 8, Φιλομήτορος,] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Φιλοπάτορος. Ἦν γὰρ οὗτος Ἄτταλος ὁ ἐπικληθεὶς Φιλομήτωρ, ὁ Ῥωμαῖους καταλιπὼν κληρονόμους τῆς ἐαυτοῦ βασιλείας, καθὰ καὶ Στράβων (ΙΓ, σελ. 624) καὶ Ἀππιανὸς (Μιθριδατ. § 62) ἱστορήκασιν. — Στ 21, Τιμητεύοντος.] Τὴν τιμητικὴν ἀρχὴν ἔχοντος. — Στ. 30, Τὸν Ἄννιον.] ΔΓ, Τὸν ἄνθρωπον.

ΣΕΛΙΑ. 172, στ. 3, Συγχωροῦντος δ' ἐρωτᾶν ἐκείνου.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Συγχωροῦντος δ' ἐρωτᾶν ἐκείνον. Τοῦτο γὰρ ἂν εἴη, Συγχωροῦντος ἐρωτᾶν τὸν Τιβερίον, ἀληθῶς μὲν (Τιβερίον γὰρ ἐμελλεν ἐρωτήσῃν ὁ Ἄννιος), βρβδάρως δέ, ἢ μάλλον ἀλόγως, τὸ ἡμέτερον δέ, Συγχωροῦντος Ἀννίῳ τοῦ Τιβερίου ἐρωτᾶν. — Στ. 11, Αἰσθανόμενος δὲ τῶν πολιτευμάτων τὸ περὶ τὸν Ὀκτάβιον οὐ τοῖς δυνατοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς πολλοῖς, Ἐκπαθέστερον (μέγα γάρ τι καὶ καλὸν ἐδόκει τὸ τῶν δημάρχων ἀξίωμα μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης διατετηρημένον ἀνηρῆσθαι καὶ καθυβρίσθαι), ΛΟΓΟΝ ἐν τῷ δήμῳ διεξῆλθεν.] Οὐθ' ἐλόκληρον, εὔτε τῇ τάξει καὶ θέσει τῶν ὀνομάτων ἡκρίβωμένον ἐστὶ τὸ χωρίον. Οἱ ΠΡ ἀπαξάπαντες καὶ ἐξηγηταὶ καὶ μεταφρασταὶ συνῆψαν τὸ, Ἐκπαθέστερον, πρὸς τὸ, Τὸ περὶ τὸν Ὀκτάβιον πολιτεύμα· διὸ καὶ τις ἐξερῆυκέναι τοῦ χωρίου μετὰ τὸ Πολλοῖς τὸ ἀπαρίμφατον Δοκεῖν ὑπετόπασεν, ἢν εἴη, Αἰσθανόμενος τὸ περὶ τὸν Ὀκτάβιον πολιτεύμα... καὶ τοῖς πολλοῖς δοκεῖν ἐκπαθέστερον, ὡς ἡρμήνευσε καὶ ὁ Α διὰ τοῦ sembloit. Ἡμῖν δὲ πᾶν τῶναντίον, τὸ μὲν Ἐκπαθέστερον μετὰ τὸ διὰ μέσου τακτέον εἶναι καὶ πρὸς τὸ Λόγον συναπτεόν δοκεῖ, εἰς δὲ τὴν ἐκείνου χώραν τὸ, Ἐπαχθεὶς μετὰ τῆς ὑπαρκτικῆς μετοχῆς εἰσακτέον, γράφοντας καὶ στίζοντας οὕτως, « Αἰσθανόμενος » δὲ τῶν πολιτευμάτων τὸ περὶ τὸν Ὀκτάβιον οὐ ταῖς δυνατοῖς μόνον, ἀλλὰ » καὶ τοῖς πολλοῖς Ἐκπαθέσθαι ὄν (μέγα γάρ τι καὶ καλὸν ἐδόκει τὸ τῶν δημάρχων ἀξίωμα, μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης διατετηρημένον, ἀνηρῆσθαι » καὶ καθυβρίσθαι), Ἐκπαθέστερον ΛΟΓΟΝ ἐν τῷ δήμῳ διεξῆλθεν ». Ἔστι δὲ λόγος ἐκπαθῆς ὁ μετὰ σφοδροῦ τοῦ πάθους ἀπαγγελλόμενος. — Στ. 20. Μεταβαλλόμενος.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Μεταβαλλόμενος. — Κολούρη.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Κωλύει. — Στ. 25, Οὐδὲ δημάρχος.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Οὐ δημάρχος.

ΣΕΛΙΑ. 173, στ. 3, Τί δ' οὕτως.] ΔΓ Τί δ' ἂν οὕτως. Ἰσως ἐγγράφως

πτο, τί δ' αὖ οὕτως.—Στ. 5, ἥτις ἂν ἀμάρτη.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Εἴ τις ἂν ἀμάρτη. Εἰ δὲ προαιρῇ τὸν συναπτικόν, γράψαι δίχα τοῦ δυνητικῷ Εἴ τις ἀμάρτη, ἢ Εἴ τις ἀμάρτοι.—Στ. 11, Κἂν ἀφαιρεθεῖν.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Καὶ ἀφαιρεθεῖν.—Στ. 17, ἔχοντας τινὰς ἀρχήν.] ΔΓ, ἔχοντας ἀρχήν τινὰς.—Στ. 22, Τοῦ τε χρόνου.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Τού τε χρόνους.—Στ. 23, Δῆμον.] ΔΓ, Δήμαρχον.—Στ. 30, Εἰκον τὸν χρόνον.] Ὅσπερ ἂν φαῖμεν καὶ ἐν τῇ συνηθείᾳ, ἔσυραν τὸν καιρὸν, ἐπὶ τῶν χρονοτριβούντων.

ΣΕΛΙΑ. 174, στ. 9, Προέβαλε.] ΔΓ, Προέβαλλε.—Στ. 11, Οὐδ' αὐτὴ δέ.] Ἐκ ΔΓ τὸ Αὐτὴ, ΑΤ Αὐτη. Ἐτέρα ΔΓ. Οὐδ' αὐτὴ γε: Οὐδ' αὐτὴ γε, ἣν προείλento οἱ ΠΡ. — Στ. 15, Ἐκπρεπῶς.] ΔΓ, Εὐπρεπῶς. — Στ. 16, Ἐξεγλύψαντο.] Ὑποπτος ἐγένετο ἡ λέξις ταῖς ΠΡ· διὸ καὶ τρέπειν αὐτὴν παρῆνε τις εἰς τὸ Ἐξεκλύψαν, ἢ Ἐξεκλεψαν (γρ. Ἐξέλεψαν). Ἐκ κατὰ χώραν τὴν γραφὴν ταυτὸν γὰρ δύναται τῷ Ἐξεκλύψαν, ὡς ἐσημειώσατο καὶ ὁ ἐναγχος τοῦς τῶν Γράκων βίους ἐκδεδωκῶς Φαβρίκιος, παρατιθεῖς τῇ λέξει τὸ Γερμανικὸν herauspicken.—Στ. 17, Προήει.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Προσήει. — Στ. 22, Ὡφθησαν ὑπὲρ κεράμου.] Τὸ τυπογραφικὸν τῆς Ὑττενίου (Hutten) ἐκδόσεως, Ὡφθησαν δ' ὑπὲρ κεράμου, γραφὴν ὑπολαβὼν εἶναι Πλουτάρχειον ὁ Φαβρίκιος, οὐ καταλλήλως πισιοῦσθαι παραδείγμασιν ἐπεβάλετο.—Στ. 26, Ἐπέστησεν.] ΔΓ, Ἀπέστησεν.—Βλόσσοις.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Βλάσσοις.

ΣΕΛΙΑ. 175, στ. 7, Ταττομένων.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Πραττομένων. Τῶν ΠΡ τις παρῆνε τρέπειν εἰς τὸ Προταττομένων, ἢ Παραταττομένων. — Στ. 11, Φλάβιος.] ΔΓ, Φούλβιος.—Στ. 17, Ἐπὶ τούτῳ.] ΔΓ, Ἐπὶ τοῦτο. — Στ. 27, Τούτου.] Ἐξ ΕΔ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Τοῦτο.—Στ. 28, Ἐθοροβήθησαν.] ΔΓ, Ἐθορύβησαν.

ΣΕΛΙΑ. 176, στ. 8, Ὡθει.] ΔΓ, Ἐώθει.—Στ. 18, Εἰς τὴν κεφαλὴν.] ΔΓ, Ἐπὶ τὴν κεφαλὴν.—Στ. 19, Σατυρήϊος.] ΔΓ, Σατυρήϊος· Ῥωμαῖστὶ Saturcius.—Στ. 28, Εἴξει.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Εἴξε. Ἐστὶ γὰρ ἄριστος ἀπαρεμφάτου, πρὸς τὸ Ἐδόκει συναπτόμενος, καθὰ καὶ τὸ Ἐνδοῦναι.

ΣΕΛΙΑ. 177, στ. 12, Εἰπόντος δὲ τοῦ Νασικᾶ πρὸς τὸν αὐτὸν, Τί εἶπες κ. τ. λ.] Οὐ τὸν Νασικᾶν, ἀλλὰ τὸν Λαίλιον ἐρωτῆσαι ταῦτα τὸν Βλόσσιον· φασὶ Κικέρων τε (Περὶ φιλ. 11) καὶ Οὐαλέριος Μάξιμος (Δ, 7, § 1)

Ἦν δ' ὁ Βλόσσιος τῇ· στωϊκῆς αἵρέσεως φιλόσοφος, μαθητὴς Ἀντιπάτρου τοῦ Ταρσεύς. — Στ. 13, Ἐκέλευεν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἐκ ἐλέυσεων. — Στ. 22, Καὶ ἀντὶ τοῦ Τιθερίου.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Καὶ τίτον ἀντὶ τοῦ Τιθερίου. ΔΓ, Καὶ ἕτερον ἀντὶ τοῦ Τιθερίου. — Στ. 28, Πλείους.] ΔΓ, Πλείονες. — [Ἰστοροῦσιν.] ΔΓ, Ἰστορήκασιν.

ΣΕΛΙΑ. 178, στ. 1, Προσανεσείοντο.] γραπτέον, εἶμαι, Προανεσεῖοντο, ὃ ἐστίν, ἠπειλοῦντο. — Στ. 7, Οὕτω μὲν οὖν ὑπεξῆλθε.] ΔΓ, Οὕτω μὲν ὑπεξῆλθε. — Στ. 10, Ἀδόξως.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἀλλως. ἔχει μέντοι καλῶς καὶ τὸ Ἀλλως, ὥς ἐκ παραλλήλου χωρίου ἐσημειώσατο ὁ Φαβρίκιος. — Στ. 14, Στερέσθαι.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Στέρεσθαι· ἀρίστου γάρ, οὐκ ἐνεστώτος, ἐνθάδε χρεῖα. — Στ. 15, Ἐκ τῶν Ὀμηρικῶν.] Ἐκ τῆς Ὀδυσσεύς (4, 47). — Στ. 17, Ὅτις.] ΔΓ, Ὅστις· ἀπάδουσα τοῦ Ὀμηρικοῦ ἔπυς, ὥς τὸ μέτρον συγγέυσα. Κίχρηται δὲ ὁ Πειητὴς καὶ ἐπὶ τῆς αἰτιατικῆς, ὅτι· να ἀντὶ τοῦ ὄντινα· ἄπερ ἔσωσε καὶ ἡ παρ' ἡμῖν συνήθεια, προσπαράλαβόντα καὶ τὴν γενικὴν ὅτινος, ἀντὶ τοῦ Οὐτινος. — Στ. 19, Οὐκ ἀρεσκεμένῃ... ἀπόκρισιν ἔδωκεν.] Ταῦτόν ὥσπερ ἂν εἰέλεγεν, Ἀπεκρίνατο οὐκ ἀρέσκεσθαι τοῖς ὑπὸ Τιθερίου πεπολιτευμένοις. — Στ. 22, Τούτῃ.] Τρεπτέον εἰς τὸ, Τοῦτο, τὸ Τούτῃ, οὐχ ὡς ἀχρηστον, ἀλλ' ὡς ἀκαιρον ἐνθάδε καὶ ἄτοπον. — Στ. 23, Περὶ μὲν οὖν τούτων.] ΔΓ, Περὶ μὲν τούτων.

ΓΑΪΟΣ ΓΡΑΚΧΟΣ.

ΣΕΛΙΑ. 179, στ. 13, Συνειπών, τοῦ δήμου.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΗΡ, ΑΤ, Συνειπών, καὶ τοῦ δήμου. — Στ. 15, Παιδων μηδὲν διαφέροντας.] Πλάτῳ συνήθης φράσις, ὥς ἐσημειώσατο ὁ Φαβρίκιος· οὕτω γάρ ἐκεῖνος καὶ ἐν ἄλλοις μὲν πολλοῖς, ἐν δὲ δὴ καὶ Θεαιτήτῳ (σελ. 177), « Ἡ ῥητορικὴ ἐκείνη πως ἀπομαραινέται, ὥστε παιδων μηδὲν δεκεῖν διαφέρειν ». — Στ. 15, Εἰς φόβον αὐθις... καθίσταντο.] Ἀνάλογος τῇ παρ' ἡμῖν φράσει, Ἐμβήκασιν πάλιν εἰς φόβον. — Στ. 16, Ἐάσουσιν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἐάσωσιν. — Στ. 17, Συντυγχάνει.] ΔΓ, Τυγχάνει. — Στ. 18, Εἰς Σαρδῶταμίαν Ὀρέστη.] Ἐπιθετὸν Αὐλὸν Γέλλιον (ΙΕ, 12).

ΣΕΛΙΑ. 180, στ. 1, Ἰστορεῖ δὲ καὶ Κικέρων ὁ ῥήτωρ.] Ἐν τῇ περὶ μανικῆς βίβλῳ πρώτῃ (§ 26). Ἰστορήκει δ' αὐτὸ καὶ Ουαλέριος Μάξιμος (Α

7, § 6). — Στ. 5, Εἰς δὲ θάνατος.] Eodem sibi leto, quo ipse interisset, esse pereundum, φησὶ Κικέρων, ἐν ᾗ φθὰς εἴρηκα βίβλω. — Στ. 6, Πολιτευομένοις.] ΔΓ, Πεπολιτευμένοις. — Στ. 7, Γενόμενος οὖν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Γενόμενος γοῦν. — Στ. 16, Ἀποροῦντας δ' ἐκίνευσ.] Τοῦ Ὁρέστου. — Στ. 18, Ἐπίσειν.] Ἐξ ΕΔ. ΑΤ, Ἐποίησεν. — Στ. 23, Πέμψειν.] ΔΓ, Πέμψει. — Σαρδόνα.] Ἀπ' εὐθείας τῆς Σαρδῶν ἀνωτέρω δὲ (σελ. 179) Σαρδῶ, παρὰ τὴν ὁμώνυμον εἰθεῖαν » Ὅτι οὐ μόνον Σαρδῶ, ἡ νῆσος, ὡς » τὸ Σαπφῶ, ἀλλὰ καὶ Σαρδῶν Σαρδόνος, ὡς τρυγόνος », φησὶν Εὐστάθιος (εἰς τὸν Περιηγητ. Διονύσ. 82). Καλεῖται δὲ νῦν κοινῶς Σαρδινία. — Στ. 29, Ἀλλόκοτον.] Ἐπιθι τὰ ἀλλαχοῦ (Ἡλιοδώρ. Β, σελ. 147) σημειωθέντα.

ΣΕΛΙΔ. 181, στ. 4, Ἐν ἀνάγκαις.] ΔΓ, Ἐξ ἀνάγκης. — Στ. 5, Διετίαν.] Ἐκ ΔΓ (ἢ μαρτυρεῖ καὶ ὁ Αὐλὸς Γέλλιος ΙΕ, 12) ΑΤ, Τριετίαν. — Στ. 6, Μόνος δὲ τῶν στρατευομένων . . . ἀμφορεῖς ἦκιν κομίζοντας.] Σέσωσται τῆς δημηγορίας τὸ μέρος τοῦτο αὐταῖς λέξεσι Ῥωμαϊκαῖς παρὰ τῷ Αὐλῷ Γελλίῳ (ΙΕ, 12) Quum Romam profectus sum, Zonas, quas plenas argenti extuli, eas ex provincia inanes retuli. Alii vini amphoras, quas plenas tulerunt, eas argento plenas domum reportaverunt. — Τὸ Βαλάντιον.] Σημείωσε, ὅτι τὸ Zonas (ζώνας) Βαλάντιον ἤρμηνευσεν ὁ Πλούταρχος, Βαλαντίου γὰρ χρείαν ἐπλήρου ἡ ζώνη ταῖς στρατευομένοις, ἢ ἄλλως μακρὰν στελλομένοις, καὶ πάλαι, ὥσπερ καὶ νῦν, ἡ δῆλον καὶ ἐξ ὧν ἀλλαχοῦ (Δημητρ. §. 49) φησὶ Πλούταρχος· « Σωσιγένης· ἐπῆλθε . . . χρυσοῦς τετραχοσίους ὑπέζωσμένος ». Καὶ ἔστιν ἡ χρηματοφοροῦσα ζώνη, ὅπερ ἡ συνήθεια Κεμέριον ὀνομάζει, ἐκ τοῦ παρὰ τοῖς Τούρκοις Κεμέρ. Εὐρηται μέντοι καὶ παρ' Ἡσυχίῳ, « Καμάραι, ζῶναι στρατιωτικαὶ », « Καμαρεῦω, σωρεῦω, φιλοπονῶ, πορίζω . . . συνάγω », καὶ « Καμάρης, δέσμης ». — Εἰπεννηνοχῶς κινὸν ἐξεννηνοχέαι, τοὺς δ' ἄλλους.] Ἐκ ΔΓ αἱ ΠΡ, ΑΤ (κολοβῆς γραφῆς), Εἰσεννηνοχέαι, τοὺς δ' ἄλλους. — Στ. 11, Ἀφιστάντι.] ΔΓ, Ἀφιστῶντι. — Στ. 26, Γενυκίου.] ΔΓ, Γενακίου. — Στ. 27, Βεττούριου.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Βεττούριου. Ἐτέρα ΔΓ, Βετούριου.

ΣΕΛΙΔ. 182, στ. 12, Κατὰ τοῦτου κρίσιν διδόντα τῷ δήμῳ.] Διδόντα τῷ δήμῳ ἐξουσίαν τοῦ κρίνειν τοῦτον. ΔΓ, Κατ' αὐτοῦ διδόντα κρίσιν (ἄλλ. δίκην) τῷ δήμῳ. — Στ. 15, Τοὺς Τιθερίου.] ΔΓ, Τοῦς τοῦ Τιθερίου. — Στ. 17, Τὸν δ' ἕτερον νόμον Γάιος αὐτὸς ἐπ-

ἐνείλετο.] Ἴδε τὰ ἀνωτέρω (σελ. 375) σημειωθέντα. — Στ. 20, Ἡ; γε καὶ χαλκῆν.] Ἐκ ΔΓ, προσέθηκα τὸν δεύτερον τῶν συνδέσμων. — Στ. 26, Κορνηλίᾳ σεαυτὴν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Κορνηλίαν σεαυτῷ.

ΣΕΛΙΑ. 183, στ. 2, Ἀνκνέμων.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Ἄμᾱ νέμων. — Στ. 3, Δημοσίαν χορηγεῖσθαι.] Μεταμέλει μοι ταύτην προσελόμενῳ τὴν ΔΓ, ΑΤ, Δημοσίᾳ χορηγεῖσθαι. — Στ. 5, Ἐτῶν ἑπτακαίδεκα.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἐπτά ἐτῶν καὶ δέκα. — Στ. 8, Ἀπέκυψε.] ΔΓ, Ἐξ ἐκ ὧψε. — Στ. 10, Ὁ δὲ τριακοσίους. . . οὐσι τριακοσίοις, καὶ τὰς κρίσεις κοινὰς τῶν ἑξακοσίων ἐποίησε.] Καθάπτονται Πλουτάρχου οἱ κριτικαί, ψευδὲς εἶναι τὸ λεγόμενον περὶ τῆς κοινότητος τῶν κρίσεων ἐκ μαρτυρίας δεικνύντες ἐτέρων, καθ' οὓς ὅλην τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν ἀφελὼν τῶν συγκλητικῶν ὁ Γράκχος εἰς τοὺς ἱππίας μετέθηκε. — Στ. 15, Κομίτιον.] Comitia πληθυντικῶς εἰσὶν Ἀρχαίερεσσαι, ἢ Ἀρχαίρεσια, Comitium (Κομίτιον) ἐνικῶς, ὁ τόπος ἐν ᾧ ἐγίνοντο παρὰ τὸ comeo τῆς ἀρχαίας φωνῆς τῶν Ῥωμαίων, ἀντὶ τοῦ coeo, ὃ ἐστὶ συνέρχομαι· ὅθεν εἶεν ἀνκυριολεκτικῶς καὶ τὰ comitia, συνελύσεις. παρὰπλήσισι τῇ παρ' Ἑλλήσιν Ἐκκλησίᾳ λεγόμενῃ, ἢ καὶ τὴν τοῦ δήμου συνέλευσιν, καὶ τὸν οὗ συνηχοντὸν τόπον ἐδήλου. — Στ. 15, Πρωτός.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Πρωτόν. Περὶ δὲ τῆς διαφορᾶς τοῦ Πρωτός τοιποιῶ, καὶ Πρωτόν, ἢ Πρώτως, τοιποιῶ, ἐπιτιτὰ ἀλλαχοῦ (Ἰσοκράτ. Β, σελ. 21, καὶ 195) σημειωθέντα. — Στ. 27, Ἀποδομένον.] Πωλήσασαν.

ΣΕΛΙΑ. 184, στ. 4, Μηδέν.] ΔΓ, Οὐδέν. — Ἀποτρύμενος.] ΔΓ, Ἀποτρυνόμενος; Ἀποκρουόμενος. Ἔστι δ' ἐνθάδε τὸ Ἀποτρύμενος, ἐκδανώμενος τοῖς πόνοις καὶ ἀπικαμνών. Σφοκλῆς δὲ (Τραχ. 124) καὶ, Ἀποτρυεῖν τὴν ἐλπίδα μεταφορικῶς· εἶπε τὸν τῷ διὰ μακροῦ ἐλπίζειν ἀποκαμίντα, καὶ ἀπελπιζόμενον. — Στ. 12, Νέμων αὐτοῦ τὸ ἀρμόστον οἰκείως ἐκάστω.] Τὴν ἐπιταγματικὴν ἀντωνυμίαν ἢ περιαιρετέον ὅλως; ἢ τρεπτέον εἰς τὴν ἀναφορικὴν. Αὐτοῦ, συνάπτοντας τῷ Φιλανθρώπῳ ἐν' ἧ, Καὶ νέμων τῆς φιλάνθρωπίας ἐκάστω τὸ ἀρμόστον. Φιλάνθρωπον μὲν γὰρ εἶναι πρὸς ἅπαντας χρή· οὐκ ἐπίσης μέντοι, ἀλλ' ὥς ἐκάστω προσήκει. — Στ. 18, Ἀτρεμεῖς.] Ὑπικτος ἢ λέξις ἐγένετο τοῖς ΠΡ, διὰ τὸ τῆς μεταφορᾶς ἱταμόν. Διὸ καὶ παρήνουν τρέπειν, εἰ μὲν εἰς τὸ, Ἀστραβεῖς, εἰ δὲ εἰς τὸ Ἀτραπαί, ἕτεροι δὲ εἰς τὸ ἐμοὶ γούν δοκοῦν ὅλως ἀνοικεῖν ἐνθάδε, Ἀτρεκεῖς. Καὶ ἡ ΔΓ δὲ, Ἀφόθους ὑπόμωρος τις εἶναι δοκεῖ. Ἐκτέον

κατὰ χώραν τὴν γραφὴν, ἣ γούν μεταπινητέον εἰς τὸ, Ἄ τ ρ ε π ε ῖ ς, ὃ ἐστὶ συνώνυμον τῷ Εὐθεΐαι. Τοιαῦται δ' ἂν λέγαιντο αἱ μὴ ὧδε κακείσας τρεπόμεναι, αἱ μὴ ἔχουσαι ἐκτροπὰς, ἀλλ' εὐθὺ περαίνουσαι τῶν ὁδῶν. — Στ. 19, Χώμασιν ἀκτείς.] Χώμασι φορητοῖς, ἐτέρωθεν ἀγομένους. — Στ. 21, Ὑψος δέ.] ΔΓ. Ὑψος τε. — Στ. 24, Τὸ δὲ μίλιον ἐκτὼ ἑσταδίων ὀλίγων ἀποδεῖ.] Οἱ πολλοὶ δὲ ὀκτασταδίων λογίζονται τὸ Μίλιον. Πολύβιος δὲ προσετίθη τῷ ὀκτασταδίῳ δίπλεθρον, ὃ ἐστὶ τρίτον σταδίου, ὡς φησι Στράβων (Ζ, σελ. 322). — Στ. 27, Ἀπ' αὐτῶν.] Ἐκ ΔΓ αἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἐπ' αὐτῶν. — Ἀναξολέως.] ΔΓ, ἀναθιβάζοντος.

ΣΕΛΙΑ. 185, στ. 4, Ἀρχαιρεσίων.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Ἀρχαιρεσιῶν· διὰ τὸ Ἐνσταντων. Ἀμφοτέρως γὰρ λέγεται παρὰ Πλουτάρχῳ, Αἱ ἀρχαιρεσίαι, καὶ, Ἰὰ ἀρχαιρέσια, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις (Ἀνωτέρ. Φωκ. § 8, σελ. 8, καὶ Μέρ. Α, σελ. 454) σεσημείωται. — Στ. 11, Ἀνηρτήτατο τὸ πλῆθος.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Ἀπήρτησε τὸ πλῆθος. ΔΓ, Ἀπήρτιζε τὸ πλῆθος. — Στ. 17, Ἡδῆ.] ΔΓ, Ἡθεῖ. — Στ. 18, Τῷς μάλιστα.] Ἐξ ΕΔ αἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἐν τοῖς μάλιστα. — Στ. 19, Ἐνάμιλλας.] ΔΓ (ἡ μάλλον ἐξήγησις), Ἄνταγωνιστής. — Ἐπὶ τοῦτον μὲν εὖν.] Περιαιρετικός ὁ Μέν. — Στ. 24, Αἰεῖσι.] ΔΓ, Λοούϊος (ᾧν δηλονότι, Λιούϊος). — Στ. 29, Οὐ δυσχεραίνουσα... βουλομένη.] Ἰσ. γρ. Οὐ δυσχεραίνουσαν... βουλομένην, πρὸς τὸ, Ἐαυτὴν, ὡς ἐδοξέ τῳ τῶν ΠΡ.

ΣΕΛΙΑ. 186, στ. 9, Στρατείας.] Ἴσως γραπτέον, Στρατιᾶς. — Στ. 11, Γράφοι.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Γράφει.

ΣΕΛΙΑ. 187, στ. 1, Ἰταλιώτας.] Ἰταλοὶ μὲν, αἱ Ἰθαγενεῖς τῆς Ἰταλίας αἰκητόρες. Ἰταλιῶται δὲ, αἱ ὕστερον ἐπιγενέσμενοι. Ἡ αὐτὴ διαφορά καὶ τῶν Σικελῶν πρὸς τοὺς Σικελιώτας. Ἴδε Στέφανον τὸν Βυζαντινὸν (λέξ. Σικελία). — Στ. 7, ὧς ἐν τοῖς περὶ ἐκείνου γέγραπται.] Ἀνωτέρω (Τιβ. Γραχ. § 13, σελ. 170). — Στ. 10, Ἡ ὑπόνοια.] ΠΡΑ ἡ προσθήκη τοῦ ἄρθρου. — Στ. 15, Ταῦτα μὲν εὖν ἐγεγόνει.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Τὰ μὲν εὖν ἐγέγονει. — Στ. 27, Ὀπίμιος.] Ἐξ ΕΔ αἱ ΠΡ, ΑΤ, Ὀστίμιος. Στ. 29, Πριαγαγόντος.] ΔΓ, Προσαγαγόντος.

ΣΕΛΙΑ. 188, στ. 3, Πλείστοι.] ΔΓ Πλείστοις· ᾧν πρεῖλοντο οἱ ΠΡ. — Στ. 23, Οἱ πλείστοι.] ΔΓ, Οἱ πρώτοι. — Στ. 29, Σχολάζοντα... τὸν τόπον.] Εὐκαιρον τὸν τόπον, ἂν εἴποι ἡ συνήθεια· περὶ οὗ ἐπιθι ἄπερ ἀλλαχοῦ (Πλουτάρχ. Μέρ. Α, σελ. 480) ἐσημειώσμεθα.

ΣΕΛΑ. 189, στ. 2, Ἀφῆρησθαι.] ΔΓ, Ἀφαιρεῖσθαι. — Στ. 7, Σαρδόνιον γέλωτα γελῶσι.] Πλούταρχος ἀλλαχού διὰ τοῦ Σαρδόνιον, ὥσπερ εὔρηται καὶ παρ' ἐτέροις τισί. Προέχει μὲν τοι ἢ διὰ τοῦ ο γραφῆ, ὡς παρὰ τὴν Σαρδόνος γενικὴν. Ἀλλὰ καὶ ἡ παραγωγὴ αὕτη ἀδηλός· οἱ μὲν γὰρ παρὰ τὴν νῆσον Σαρδόνα, ἕτεροι δ' ἐτέρως, καὶ ἄλλοι ἄλλως ἐξηγήσαντο τὸν παροιμιᾶκὸν Σαρδόνιον γέλωτα, καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τοῦ προσποιητοῦ καὶ μὴ ἐκ διαθέσεως γέλωτος λέγεσθαι φασιν, οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ τῶν λυπουμένων γέλωτος, οἱ δὲ, ἐπὶ τοῦ ἐπὶ καταμωκῆσει γινεμένου, ὡς ἔστιν ἰδεῖν παρ' Εὐσταθίου (σελ. 1893). Ἐπιτείνει δὲ τὴν ἀδηλίαν καὶ ὁ Ποικτῆς, Σαρδάνιον, οὐ Σαρδόνιον, ὀνομαζών τὸν οἰονδήποτε τοῦτον γέλωτα (Ὀδυσσ. β, 301),

μείδησε δὲ θυμῷ

Σαρδάνιον μάλα τοῖον.

— Στ. 22, διαφέρων ἐτέρωσε τὰ σπλάγχνα πρὸς τοὺς περὶ τὸν Φούλιον, εἶπε.] Κακῶς ἐστιγμένον παρ' ἅσασιν ἐπελαθόμεν ἐπανορθῶσαι τὸ χωρίον. Γράφε τοῖον, Διαφέρων ἐτέρωσε τὰ σπλάγχνα, πρὸς τοὺς περὶ τὸν Φούλιον εἶπε. — Στ. 27, Ἐπ' αὐτῷ τούτῳ.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἐπ' αὐτὸ τοῦτο.

ΣΕΛΙΑ. 190, στ. 7, Ἐπὶ τὸ βουλευτήριον.] ΔΓ, Παρὰ τὸ βουλευτήριον. — Στ. 22, Προειπόντος.] ΔΓ, Προσειπόντος.

ΣΕΛΙΑ. 191, στ. 4, Φορτικῶς.] Βωμολοχικῶς. — Στ. 7, Ἀναπαύμενοι.] Καθεύδοντες, καιμώμενοι, εἶον σημαίνει πολλάκις καὶ τὸ παρὰ ταῖς Γάλλαις οὐδέτερον reposer. — Στ. 8, Πότου.] Ἐξ ΗΛ. ΑΤ, Ποτοῦ. Πότος μὲν γὰρ τὸ οὐσιαστικόν, ἀρσενικῶς καὶ βαρυτόνως, τὴν πόσιν, καὶ πολλάκις, ὥσπερ ἐνθάδε, τὸ Συμπόσιον σημαίνει. Πότος δὲ τὸ τριγενές, ὀξύτόνως, ταύτην δύναται τῷ Πότιμος· τοῦτου δὲ πάλιν τὸ οὐδέτερον, εἰς οὐσιαστικὴν μεταπεσόν (τὸ ποτόν), αὐτὸ τὸ πινόμενον δηλαῦ, τὸ ὑπὸ τῶν χυδαῖζόντων Πιοτόν λεγόμενον, ἔστι δ' ὅτε καὶ εἰδικώτερον τὴν οἶνοποσίαν, ἢ τὸν παρὰ ταῖς ἀρχαίαις πότον, οἷον ἐπὶ τοῦ ὑπὸ συνεχοῦς μέθης κακωθέντος φαμέν, τὸ ποτόν, τὸν ἀφάνισε. Ἐσημειώσατο τὴν παρὰ τὴν διάφορον τάσιν διαφορὰν ταύτην τῶν ὀνομάτων καὶ ὁ Ἀμμόνιος (σελ. 118), καὶ ὁ Σουίδας (Τόμ. Γ, σελ. 162), καὶ ὁ Ἐτυμολόγος (σελ. 685)· ἀλλ', εἰ φιλοῦσι Γραμματικῶν παῖδες, συνέχειαν τὸ Ποτὸς ἀρσενικὸν τῷ οὐδέτερῳ Ποτόν, ἢ ἀκριβείας μικρὰ φροντίσαντες. — Στ. 9, Τὴν οἰκίαν αὐτοῦ.] Ἐκ ΔΓ προσ

έθηκα τὴν ἀντωνυμίαν. — Στ. 22, Κεκράτηκεν ἤδη τὰ χεῖρά.] Ὀμηρικῇ φράσει (Ιλιάδ. α, 575),

-----Οὐδέ τι δαιτὺς

Ἐθλῆ; ἔσσεται ἦδος, ἐπεὶ τὰ χερεῖονα νικᾷ,

ὡς ἐσημειώσατο καὶ ὁ Φαβρίκιος. — Τὰς δίκας *ἤδη* πράττουσιν.] ΔΓ, Τὰς δίκας πρᾶττουσιν. — Στ. 25, Ἰκέτις.] Ἐκ ΔΓ, οἱ ΗΡ, ΑΤ, Ἰκέτης. — Φῆναι.] ΔΓ, Ἀφείναι.

ΣΕΛΙΑ. 192, στ. 1, Ἄχρις οὖ.] ΔΓ, Μέχρι οὖ. — Στ. 19, Κατατραυμαίζοντες.] ΔΓ, Τραυματίζοντες. — Στ. 27, Καὶ φεύγειν.] ΔΓ, Καὶ πάλιν φεύγειν.

ΣΕΛΙΑ. 193, στ. 5, Ἐεῖνον.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Αὐτόν. — Στ. 7, Φιλοκράτης.] Τεῦτον ὁ μὲν Οὐελλήσιος Πατερκύλος (Ῥωμαϊκ. Ἱστορ. Β, 2, § 6). Εὐπορόν ὀνομάζει· ὁ δὲ Οὐαλέριος Μάξιμος (στ', 8, § 3) ὑπὸ μὲν τινων φησὶ καλεῖσθαι Εὐπορόν, ὑφ' ἑτέρων δὲ, Φιλοκράτην. — Στ. 8, Πάντων μὲν, ὥσπερ... ὁ δὲ φθάνει.] Ἰσως οὕτω γραπτέον καὶ στικτέον τὸ χωρίον « Πάντων » μὲν ΟὔΝ, ὥσπερ ἐν ἀμίλλῃ, παρακλειυμένων, εὐδενὸς δὲ βοηθεύοντος, » οὐδ' ἵππων αἰτουμένῳ παρασχεῖν ἐβελήσαντος (ἐπέκειντο γὰρ ἐγγὺς οἱ » διώκοντες), ὁ δὲ φθάνει ». — Στ. 19, Ἀνεγκοῦσι.] ΔΓ, Ἐνεγκοῦσι. — Στ. 23, Περὶ τοῦτο.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Περὶ τοῦτου. — Στ. 24, Μόλιβδον.] ΔΓ, Μόλυβδον. Ἀστατα τὰ τῆς γραφῆς· Μόλιβδος γὰρ καὶ Μόλυβδος καὶ Μόλυβος, καὶ Μόλιβος· ὁ καὶ ὑπονοεῖν παρέχει ξενικὸν εἶναι τοῦνομα, οὐχ ἑλληνικόν. Ἡ παρ' ἡμῖν συνθήθεια τὴν ἄνευ τοῦ δ γραφὴν ἤπασται, Μολίβειν λέγουσα, οὐ διὰ τὸν τῶν Γραμματικῶν κανόνα (Ἐτυμολογ. σελ. 590) τὸν λέγοντα, « Εἰ μὲν ἐστὶ, τὸ δ οὐκ ἔστιν. » ἐὰν δὲ τὸ υ, τὸ δ υ, ἀλλὰ διὰ τὸ εὐφωνότερον. Συρακούσιοι δὲ, εἴ γε χρὴ πιστεύειν τῷ Ἐτυμολόγῳ (σελ. 204), κατ' ἐναλλαγὴν, Βόλιμον τὸν Μόλιβον ἔλεγον. — Στ. 28, Ἀπείπκν.] ΔΓ, Ἀπεῖπον.

ΣΕΛΙΑ. 194, στ. 10, Οὗτος μέντοι.] Ὁ Ὀπίμιος. — Στ. 14, Πεπρωτεύκως, οὐκ ἀπέσχετό κλοπῆς.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Πεπρωτεύκως. Ὁπίμιος δὲ οὐκ ἀπέσχετο κλοπῆς. Ἔστι μὲν γὰρ Ὀπίμιος ὁ μὴ ἀποσχόμενος κλοπῆς· ἀλλ' οὐδεμίαν χρεῖα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἐνάδα, τοῦ, Οὐκ ἀπέσχετο κλοπῆς, ἐπάναγκες πρὸς τὸ, Οὗτος μέντοι, ἀναφερομένου. Ὁ νοῦς καὶ ἡ συνάρτησις, Οὗτος μέντοι ὁ πρῶτος χρη-

ἔαμενος ἐξουσία δικτάτωρος ἐν ὑπατείᾳ, καὶ κατὰ κρίνας Γράκχον τὸν πεπρωτευσκότα δόξῃ τῆς καθ' αὐτὸν ἡλικίας, καὶ Φυλάκιον τὸν ὑπατικόν, οὐκ ἀπέσχετο κλοπῆς. — Στ. 19, Ἰμερον καὶ πόθον.] ΠΡΑ, ΑΤ, Ἰαέρου καὶ πόθου.

ΣΕΛΙΑ. 195, στ. 2, Ἡδίστη μὲν οὖν ἦν αὐτῇ.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἡδίστη μὲν οὖν αὐτῇ. — Στ. 11, Φυλαττομένης μὲν τὰ κακά.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Φυλαττομένοις μὲν τὰ καλά. — Στ. 12, Παραιρεῖται.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Παραιτεῖται. Ὅνοῦς, Ἡ τύχη πολλάκις περίεσι τῆς ἀρετῆς, ἐμπίπτειν αὐτὴν ποιῶσα εἰς ἀφυλάττεται κακὰ. ἐμπειροσύνης δὲ οὐκ ἀφαιρεῖται τὸ φέρειν αὐτὰ γενναίως.

ΣΕΛΙΑ. 196, στ. 9, Διεφθόρεισαν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Διεφθάρησαν.

ΣΕΛΙΑ. 197, στ. 5, Μικρὰ καὶ κατὰ μέρος.] ΔΓ, Μικρὰ κατὰ μέρος. — Τῶν ἡμερησίων.] ΔΓ, Τῶν ἀμεσημάτων. — Στ. 8, Μετασκευάσαι.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Παρασκευάσαι. — Στ. 12, Οἷς δ' Ἄγεις.] ΔΓ, Οἷς δ' ὁ Ἄγις. — Στ. 15, Τούτοις.] Τῷ κατ' Ἄγιν καὶ Κλεομένην. — Στ. 16, Ἐκείναις.] Τῷ ἐπὶ Λυκούργου. Ἐπιθὶ τὸν Λυκούργου βίον (§ 5, Πλευτάρχ. Μέρ. Α, σελ. 75). — Στ. 22, Κοσμεῖσθαι.] Κυβεργᾶσθαι, ἀρχεσθαι. ὅτι καὶ Κόσμοι παρὰ Κρησὶν ἐκαλοῦντο εἰ δέκα ἄρχοντες, τὴν αὐτὴν ἔχοντες δύναμιν τοῖς ἐν Λακεδαιμόνι ἑρόροις, ὧς φησὶν Ἀριστοτέλης (Πολιτικ. Β, 7).

ΣΕΛΙΑ. 198, στ. 3, Δισμυρίου στρατιώτας Ῥωμαίων.] ΔΓ, Δισμυρίους Ῥωμαίων στρατιώτας. — Στ. 6, Ἀνέφνηναν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἐφνηεν. — Στ. 6, Ῥωμαίων γενέσθαι.] Γραπτέον, Ῥωμαίων ἂν γενέσθαι, ὧς ἔδωκε καὶ τοῖς ΠΡ. — Στ. 10, Ἐλλιπής.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἐλλειπής. — Στ. 11, Ἰπ' ἀτολμίας καὶ μαλακίας.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Ἰπ' ἀτολμίας διὰ τὴν ἡλικίαν. ΔΓ, Ἰπ' ἀτολμίας διὰ μαλακίαν. Συνάπτει δὲ ταῦτα Πλούταρχος καὶ ἀλλաχοῦσιν, « Προδίδωσιν ὅς ὑπ' ἀτολμίας καὶ μαλακίας ἐαυτὸν » (Δημοσθ. § 6, σελ. 205) καὶ πάλιν, « Πολλὰ δὲ εἰς μαλακίαν καὶ ἀτολμίαν σκώμματα καὶ χλευασμὸν ὑπομείνας » (Ἀρατ. § 31). — Στ. 16, Μετέστησεν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Μετέστησαν. — Στ. 22, Ἄνοπλος.] ΔΓ, Ἄσπλος. — Στ. 26, Ἰπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν τῷ ΔΡΑΝ ἀμύνασθαι.] ΔΓ, Τὸ ΔΡΑΝ ἐξ ἧς ἁρμώμενος οὐκ ἀπιθάνως τις τῶν ΠΡ ὑπέλαβε γραπτέον, τὸ δὲ ῥῶν, ταυτέστι τοὺς δρώντας, τοὺς ὑπάρχοντα μάχης. Ἐπιμένει καὶ τὴν ἐκδοδομένην γραφήν, τὸ δὲ ῥῶν, ἐξ-

ηγήσασθαι, διὰ τοῦ δράν, ἢ διὰ τῆς δράσεως, ὥσπερ ἡρμήνευσε καὶ ὁ Ἰταλὸς μεταφραστὴς, *difendersi coll'operare, per non restar egliino offesi.* — Στ. 28, Καὶ δευτέραν αὐτὸς τῷ Γαίῳ δημαρχίαν μετήει.] Οὐκ ἔρωται τὸ χωρίον ὅθεν διορθοῦν ἐπεβάλετό τις τῶν ΗΡ οὕτως, Καὶ Γαίῳ, ὅτι δευτέραν αὐτὸς αὐτῷ δημαρχίαν μετήει, ἔν' ᾗ ὁ νοῦς, σύμφωνος γοῦν τῇ ἱστορίᾳ (Ἀππιαν. Ῥωμαϊκ. ἐμφυλ. Α, 21), Τῶν μὲν ἐγκλημάτων τῶν κατὰ Τιβερίου μέγιστόν ἐστιν, ὅτι κ. τ. λ. Τῶν δὲ κατὰ τοῦ Γαίῳ, ὅτι δευτέραν αὐτὸς αὐτῷ δημαρχίαν μετήει.

ΣΕΛΙΑ. 199, στ. 1, Τὰς σφαγὰς.] ΔΓ, Τὰς φυγάς. — Στ. 6, Συμβασλεύειν.] Ἐς ΔΓ, ΑΤ, Βασιλεύειν. — Στ. 16, Τοῦτον.] Τὴν Κλεομένην. — Στ. 17, Τῇ δ' ἐκείνων.] Τῶν Γράκων. — Στ. 20, Ἐφεῖναι περὶ τὰ ἔσχατα.] ΔΓ, Ἀφείναι περὶ τὰ ἔσχατα. — Στ. 25, Οὐδ' ὑπ' ἄρχοντος.] ΠΡΑ, ΑΤ, Οὐδ' ὑπ' ἄρχοντος. Καὶ ὁ Α δὲ τὴν ὀρθὴν ἡρμήνευσε γραφὴν, *ny pas mesmes par aucun magistrat.* — Στ. 26, Μὲν οὖν καὶ αὐτός.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Μὲν οὖν αὐτός. — Στ. 28, Ἡμαρτηκένοι τὸ μειράκιον ἄγιν.] Ἐκ ΔΓ (εὐφρονότερας), ΑΤ, Τὸ μειράκιον ἡμαρτηκένοι ἄγιν.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ἐπεὶ μετὰ τὸν πρὸ ἡμῶν ἐκδότην Ἰττένιον (Hutten) ἐξέδωκε, τοῖς ἰδίσι· χαρίζομενος μαθηταῖς, τὸν τε Δημοσθένους καὶ τὸν Κικέρωνος βίον ἐκλεινὸς τοῦ Βαταυικοῦ Αεὐγδούνου διδάσκαλος Βυτεμβάχιος, ἔσαι τῶν ὑπ' ἐκείνου μνημονευθεισῶν διαφορῶν γραφῶν, ἢ προτεθεισῶν διορθώσεων, ἐν ταῖς ἡμετέραις ταῦταισι καταχωρισθήσονται σημειώσεις, διακρινέσθωσαν τῶν λοιπῶν, αἱ μὲν διάφοροι γραφαὶ τῇ προσγραφῇ τῶν ΒΔΓ, αἱ δὲ διορθώσεις τῶν ΒΔ στοιχείων, τὸ δ' ἀπλεῦν ὄνομα, τῷ Β.

ΣΕΛΙΑ. 201, πτ. 2, Εἰς Ἀλκιβιάδην ἐγκώμιον, εἴτ' Εὐριπίδης κ. τ. λ.] Ἐμνημόνευσε τοῦ ἐγκωμίου τούτου ἐν τῷ Ἀλκιβιάδου βίῳ (§ 11, Πλουτάρχ. Μέγ. Β, σελ. 9) καὶ δῆλον ἐντεῦθεν ὅτι οὐχ ἐλόκληραν ἐκεῖ κατακεχώρισται τὸ Εὐριπίδειον ἄσμα. — Στ. 4, Εὐδόκιμον.] ΔΓ, Εὐδοκίμονα. Τὴν δὲ γινώσκον Ἀμμιανὸς (ιδ', 6, § 7) οὐκ Εὐριπίδην, ἀλλὰ Σιμωνίδην ἀνατίθησιν, ut

enim Simonides lyricus docet, beate perfecta ratione victuro ante alia patriam esse convenit gloriosam.—Στ. 9, Τῶν Ἀττικῶν τις.] Ὁ Περικλῆς, ἡ δὴλον ἐκ τῶν ἀλλοτρίων (Περικλ. § 8, Πλουτάρχ., Μέρ. Α, σελ. 288, καὶ Πολιτικ. παραγγέλμ. § 6) εἰρημένων Πλουτάρχων.—Στ. 10, ὧς Ἀθήμην ἀρπαρῆν] ΑΤ, Ἀρπαρῆν, φέρεται καὶ ΔΓ, Περιελῆν. Ἐν δὲ τῷ προμνημονευθέντι Περικλέει, βίῳ καὶ τοῖς Πολιτικοῖς παραγγέλμασι, γράφεται, Ἀρπαρῆν. Ἀθήμη δὲ ἐστὶν ἡ χυδαῖκός, λεγομένη Τσίμπλα, ἴσως παρὰ τὸ Σιφλός. « Σιφλός... κυρίως ὁ ἐσινωμένος τοὺς ὀφθαλμοὺς » φησὶν ὁ Ἑτυμολόγος (σελ. 714). καὶ, « Σιφλὸν... πηρὸν, αἰσχροὺς » ὁ Ἡσύχιος. Τοῦτο δὲ παρὰ τὸ Σιπαλός, κατὰ συγχοπὴν παρῆλθαι ὠμολογῆται παρὰ τοῖς κριτικοῖς· « Σιπαλὴ (φησὶν Ἡσύχιος), ἐπαργεμος... λεύκας » ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἔχουσα ». Ὁ δὲ Ἑτυμολόγος Σιπαλὸν τὸν εἰδεχθῆ καὶ ἄμορφον ἐξηγησάμενος, ἐξ ἀδήλου παιητοῦ τοῦτον ἐπιφέρει τὸν στίχον.

Ἀλλὰ οὐ μὲν σιπαλός, τε καὶ ὀφθαλμοῖσιν ἔρηλος.

Εἰκὸς οὖν καὶ Σιπαλὴν ἢ Σιπαλάν, καὶ Σίφλην ἢ Σίφλαν, οὐσιαστικῶς λελέχθαι πάλαι πάθος τι περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς παραπλήτιον τῇ λήμῃ, ἢ καὶ αὐτὴν τὴν λήμην, ἣν ἡ συνήθεια εἰς τὴν Τσίμπλαν μετεποίησεν, ὥσπερ καὶ τὸ Σιληπορδῶ εἰς τὸ Τσιλιπουρδῶ, παρενθεῖσα καὶ τὸ μ, κατὰ τὸ Ἀμπώθω παρὰ τὸ Ἀπωθῶ, καὶ τὸ Ρόύμπαλον παρὰ τὸ Ρόπαλον. Ἰσως δ' ἐντεῦθεν διορθωτέος καὶ ὁ Ἡσύχιος, « Λαμόπτης, ὁ ἘΠΙΤΗΛΕΪΑΣ ». Ἐπεὶ γὰρ τὸ Λαμόπτης οὐδὲν ἕτερον ἔχει σημαίνειν ἢ τὸν παρ' ἡμῶν Τσιμπλομμᾶτιον ἢ Τσιμπλομμᾶτιν, πιθανῶς ἂν τρέποιτο καὶ ἡ ἐπιφερομένη ἐξήγησις εἰς τὸ ἘΠΙΣΙΦΑΙΟΣ, ἢ ἘΠΙΣΙΦΑΟΣ.—Στ. 13, Πρὸς ἐργασίαν.] Πρὸς κέρδος.—Στ. 17, Ἐπιλαμ-βανομένην.] Ἰσ. γρ. Ἐπιλαβομένην.—Στ. 22, Συνιοῦσαν.] Συνηθορ-σμένην, συνειλεγμένην.—Στ. 24, Ἐχων] ΠΡΔ, ΑΤ, Ἐχεῖν.—Στ. 25, Διαφυγόντα.] ΕΚ ΔΓ, ΑΤ, Διαφεύγοντα.

ΣΕΛΙΔ. 202, στ. 6, Ἠρξάμεθα.] Ἐξ ΕΛ καὶ ΔΓ (συνῆδούσης τῷ Α) εἰ ΠΡ, ΑΤ, Ἠψάμεθα.—Στ. 10, ὧν ἀμωσγέπως εἶχομεν ἐμπειρίαν.] ΠΡΔ, ΑΤ, Ἀμωσγέπως εἶχομεν ἐμπειρίας.—Στ. 12, Ἀγάλλεται.] Κοσμεῖται· παρ' ὁ καὶ τὸ Ἀγαλμα.—Στ. 22, Κατὰ γὰρ, ὥς φησὶν ὁ Ἴων, δελφίνος ἐν χερσὶ βίαι.] Ἐξ ΕΛ τὸ Κακὴ ΑΤ, Κᾶκεῖ. Ἐπὶ δὲ παραιμιῳδε; τὸ λεγόμενον, ἐπὶ τῶν ἀναστρεφόμενων ἐν οἷ, τῶν εἰς ἰσχύοντων, καὶ

διὰ τοῦτο μὴ δυναμένων τὴν ἰδίαν ἐπιδείξασθαι ἀρετὴν, ὥσπερ καὶ ὁ Δελφί-
 « ὑπερῶς ἐν θαλάσῃ κινούμενος, εὐδερμίαν ἔχει ἐπὶ γῆς βίαν, ταυτέστιν ἰσχύιν.
 Ὁ δὲ Β τὸ Κ ἄ κ ε ἰ κατὰ χῶραν ἔων, ἐν μόνῳ τῷ « Δελφίνος ἐν χέρσῳ βία »
 περιορίζει τὴν Ἴωνος ῥῆσιν· ἢ μέρος εἶναι ὑπολαμβάνει ἑτέρας τοῦ αὐτοῦ
 πειρητοῦ ῥήσεως τῆς παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ (σελ. 91) ταυτησί·

Ἄλλ' ἐν τε χέρσῳ τὰς λέοντος ἦνεσθ,

ἢ τὰς ἰχίνου μάλλον διζυράς τέχνας.

— Στ. 23, Καικίλιος.] Ὁ αὐτὸς εἰσικεν εἶναι, καὶ ὃν ἐν ταῖς ἐξῆς (Κικέρ. § 7,
 σελ. 235) Ἰουδαῖον γεγονέναι φήσιν, ὡς γοῦν ἐστὶν ἐκ τοῦ Σουῖδα συμπερα-
 ναι· « Καικίλιος, Σικελιώτης, Καλλαντιανὸς (Κάλλαντις δὲ πόλις Σικελίας),
 » ῥήτωρ, σοφιστεύσας ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος, καὶ ἕως Ἀδρια-
 » νοῦ, καὶ ἀπὸ δούλων, ὧς τινες ἱστορήκασι· καὶ πρότερον μὲν καλούμενος
 » Ἀρχάγαθος· τὴν δὲ δοῦξεν Ἰουδαῖος. Βιβλία δὲ αἰτῷ πολλὰ κ. τ. λ. ».—

Στ. 26, Δημοσθένης γὰρ καὶ Κικέρων τὸν αὐτὸν εἰσὶ πλάττων ἀπ' ἀρχῆς
 δαίμων.] ΒΔΓ, Δημοσθένης γὰρ καὶ Κικέρων αὐτὸς εἰ-
 κε πλάττων ἀπ' ἀρχῆς δαίμων. Ἰσως γραπτέον, Δημοσθέ-
 νη γὰρ Κικέρωνι τὸν αὐτὸν κ. τ. λ. ἢ, Δημοσθένης γὰρ καὶ
 Κικέρων ἐκ τῶν αὐτῶν εἰσὶ πλάττων ἀπ' ἀρχῆς δ
 δαίμων.

ΣΕΛΙΑ. 203, στ. 8, Αὔτη.] Ἡ φύσις. — Στ. 9, Ἐκείνη.] Ἡ τύχη. — Στ. 14, Ἀ
 δ' Αἰσχίνης ὁ ῥήτωρ εἴρηκε.] Ἐν τῷ Κατὰ Κτησιφῶντος λόγῳ. — Στ. 16,
 Ἐγγεγόνει.] ΔΓ, Γεγόνει. — Στ. 27, Βάταλον.] « Βάταλος (φησὶν Ἡσύχιος), καταπύ-
 » γων καὶ ἀνδρόγυνος, κίαιδος, ἔκλυτος ». Τὸ δὲ τοῦ ὀνόματος ἔτυμον ἀδελφον-
 εἰσι· γὰρ εἰ γράφαντες καὶ διὰ διπλοῦ τοῦ τ Β ἄ τ τ α λ ο ς, καθὰ δηλοῖ καὶ τὸ
 παρὰ τῷ Σουῖδα παράγωγον, « Βαίταλιζεσθαι, μαλακῶς καὶ αἰσχυρῶς διάγειν », καὶ ὁ
 φησὶν ἐν τοῖς ἐξῆς· Ἠλούταρχος, περὶ τοῦ Βάιταλον παρὰ τοῖς Ἀττικαῖς
 κληῖσθαι τῶν οὐκ εὐπρεπῶν τι λεχθῆναι τοῦ σώματος μερίων. Τούτου γὰρ τὸ
 μόνον οὐχ ἡ ἔδρα ἦν, ὥς φησὶν ὁ σχολιαστὴς τοῦ Ἀριστοφάνους (Πλουτ.
 1012), ἀλλὰ τὸ αἰδοῖον, ὅπερ εἰς οὗτως παρωδῆσθαι ὑπὸ τῶν πολυωνυ-
 μεῖν φιλονύτων τὰ κακῆφρατα παρὰ τὸν Πάτταλον, ὃν ἐπὶ τῆς αὐ-
 τῆς ἔταξεν ὁ Κωμικὸς (Ἐκκλησ. 1020) σημασίας. — Στ. 29, Τῶν κατεαγό-
 των.] Ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ῥαδίως καταγνυμένων, Κατεαγότες ὡνο-
 μάσθησαν οἱ αἰονεὶ διεφθνηκότες, τῇ τρυφῇ, καθὰ δηλοῖ καὶ τὸ παρ' Ἡσύχιου

τοδε « Χιταπὶ τίλλειν, ὡς τῶν Χίων κατεαγόντων καὶ παρατιλλομένων », Ἡ αὐτὴ δὲ μεταφορὰ καὶ ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ fractus, παρὰ τὸ frango. Ἐτε-
ρόν τι πέποιθε τὸ παρὰ τοῖς Γάλλοις roué, ἀπὸ τῶν ἐπὶ τροχοῦ συντριβο-
μένων ἐπὶ τοῖς πάντῃ πασιν ἐκλύτους τὸν βίον μετενηνεγμένον. — Εἰς τοῦ-
τον.] ΠΡΑ (συνάδουσα τῷ Α) ΑΤ, Εἰς τοῦτο.

ΣΕΛΙΑ. 204, στ. 3, Ἄρχας.] Παρ' Ἡσυχίῳ ὀξύτωνος, Ἀρχάς, * παρ'
ἄλλοις δὲ περισπωμένως (ὁ καὶ ἄμεινον) Ἀρχᾶς. — Στ. 4, Παρώνυμιον.]
Ἐξ ΗΑ, ΑΤ, Παρώνυμῶν. Ἐπιθετὸν Θεσαυρὸν τοῦ Στεφάνου (Γομ.
B, σελ. 1334). — Στ. 7, Νόμων.] Ἀσμάτων. Ἐπιθετὰς τοῖς τὸν Ἡλίοδω-
ρον (B, σελ. 162) σημειώταις. — Στ. 8, Κατὰ Πλάτωνα.] Χρῆται μὲν
ὁ Πλάτων τῇ αὐτῇ, ἢ παραπλησίᾳ φράσει, εἶον ἐν τῷ Συμποσίῳ
(σελ. 220) « Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα »· ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἄξιον
ἦν μάρτυρα παρασχέσθαι Πλάτωνα τῆς φράσεως. Διὸ καὶ διαγραφτέον
εἶναι ἔδοξεν ἐλλόγως τῷ B τὰς τελευταίας δύο λέξεις, Κατὰ Πλάτω-
να. — Στ. 11, Ὠρωποῦ.] Πόλις ἐν μεθορίοις τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Βοιω-
τίας· ὁ Ὠρωπὸς, Βοιωτῆς, καὶ Ἀθηναίους ἐπίμαχος. — Στ. 19, Εὐημερή-
σαντος.] Εὐδοκιμήσαντος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καθ' ἣν ἠγωνίσατο τὴν
κρίσιν. « Εὐημερίαν (φασὶ Φώτιος), τὴν εὐδαιμονίαν καὶ Ξενοφῶν ἐν
» τοῖς Ἑλληνικοῖς, καὶ Φερεκράτης ». — Στ. 21, ὑπὸ τῶν πολλῶν.]
Περαιρετέον ἔδοξέ μοι τὸ ἄρθρον, ἐν ᾧ ἢ, ὑπὸ πολλοῦ πλήθους ἀνθρώ-
πων, ὥσπερ ἐξέφρασε καὶ ὁ A, de grande suite de gens. — Στ. 22, Ἐ-
θαύμασε.] ΔΓ (μακροτέρως καὶ ἴσως ἄμεινως), Ἐθαύμασε καὶ κατ-
ενοήσε. — Στ. 25, ὧς ἂν τῶν.] Ἐκ ΒΔΓ, ΑΤ, ὧς τῶν. — Καὶ αὐ-
τός.] Ἐκ ΔΓ προσέθηκα τὰς δύο ταύτας λέξεις. — Στ. 27, Σχολάζον-
τος.] Σημειῶσαι τὸ Σχολάζειν ἐνθάδε ἴσον τῷ παραδιδόναι λόγους,
ἢ διδάσκειν. — Στ. 30, Ἑρμιππος.] Ἑρμιππος ὁ Σμυρναῖος ἔγραψε πρὸς
πολλοῖς τοῖς ἄλλοις καὶ Περὶ τῶν Ἰσοκράτους μαθητῶν.

ΣΕΛΙΑ. 205, στ. 2, Συνεσχολακίαναι Πλάτωνι.] Πλάτωνος μαθητὴν
γεγονέναι. — Στ. 3, ὦφελῆσθαι.] Ἐκ ΔΓ εἰ ΠΡ, ΑΤ ὦφελεῖσθαι. —
Στ. 8, Ἐγγυμνασάμενος, κατὰ τὸν Θεουκιδίδην, ταῖς μελέταις, οὐκ ἀ-
κινδύνως.] Ἐκρήσατο καὶ ἀλλαχοῦ (Πῶς αἱ τις αἰσθ. ἐαυτ. προκόπτ.
ἐπ' ἀρετ. § 8), « Μὴ μόνον, ὡς Θεουκιδίδης ἔλεγε, μετὰ κινδύνων ποιού-
» μεναι τὰς μελέτας, ἀλλὰ κ. τ. λ. ». Λέγει δὲ τοῦτο Θεουκιδίδης (A, 18)
περὶ Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων, « Εὐ παρεσκευάσαντο τὰ πολέμια,

» καὶ ἐμπειρότεροι ἐγένοντο, μετὰ κινδύνων τὰς μελέτας ποιοῦναι ». Καὶ διορθούσθω κατὰ πάρεργον καὶ ἃ προσεχῶς ταῖς εἰσηγμένοις ἐπάγει ὁ αὐτὸς Θουκυδίδης (19), « Καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὑποταλεῖς ἔχοντες φόρου » τού; ξυμμάχους ἡγοῦντο. . . Ἀθηναῖοι Δὲ ΝΑΪΣ ΤΕ τῶν πόλεων τῷ χρό-
 » νῷ παραλαβόντες, ἤρχον, πλὴν Χίων καὶ Λεσβίων ». Ἐν τισι τῶν ἀντι-
 γράφων, καὶ ἐν ταῖς ἀρχαίαις Θουκυδίδου ἐκδόσεσιν, ἀντὶ τοῦ ΠΟΛΕΩΝ
 φέρεται ΠΟΛΕΜΙΩΝ· καὶ ἡ τοιαύτη κακὴ γραφὴ ὑπονοεῖν παρέχει μὴ ποτὲ
 καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς τοῦ χωρίου ἑτέρα τις παραπλησία ἀντιγραφῶν ἀμαρτία
 λέλθῃ. Εἰκό; γὰρ τὸν Θουκυδίδην γεγραφέναι, « Ἀθηναῖοι Δὲ ΤΗΝ ΔΥΝΑ-
 » ΣΤΕΙΑΝ τῶν πόλεων τῷ χρόνῳ παραλαβόντες κ. τ. λ. « — Στ. 14, Λαο-
 μέδοντα τὸν Ὀρχομένιον.] Ὁμοίον τι τῷ περὶ Λαομέδοντος ἱστορήκε περὶ ἑ-
 τέρου καὶ ὁ Ἀθιανὸς (Ποικ. ἱστορ. Δ, § 15, Πρόδρ. Ἑλλ. Βιβλιοθ. σελ. 71).
 — Στ. 24, Ψυχρῶς.] ΒΔ, ΑΤ, Πικρῶς. Ἕτεροι δὲ εἰς τὸ Πυκνῶς τρέ-
 πειν παρήκουν. Ἐχρήσατο μέντοι Πλούταρχος τῇ λέξει καὶ ἀλλαχῶ (Πολιτικ.
 παραγγελμ. § 6) περὶ αὐτοῦ τούτου Δημοσθένους τὸν λόγον ποιοῦμενος.

ΣΕΛΙΑ. 206, στ. 5, Ἐπικολουθῆται.] Ἐ; ΗΔ, ΑΤ, Ἵπακολουθησάι.
 — Στ. 10, Ἀλλὰ κραυγαῶντες ἄνθρωποι ναῦται.] Τὸν Δημάδην αἰνίττεται. —
 Στ. 22, Κατιόντα.] Ἐ; ΒΔΓ, ΑΤ, Προσιόντα. — Στ. 23, Μῆνας.] Ἰσ-
 γρ. Ἡμέρας, ὡς ὑπενόησαν ὁ Β. — Στ. 25, Προελθεῖν.] Ἐ; ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ,
 Προσελθεῖν.

ΣΕΛΙΑ. 207, στ. 3, Ἵφ' ἑτέρου.] Ἐ; ΔΓ, ΑΤ, Ἵφ' ἑτέρων. — Πρὸς
 ἄλλον.] Ἐ; ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Εἰς ἄλλον. — Στ. 14, Γράψαι.] Ἐ; ΒΔ, ΑΤ,
 Γράψας. — Στ. 10, Θεραπεία; γὰρ εἶναι τοῦτο δήμου παρασκευήν.] Το
 μελετᾶν ῥήτορός; ἐστὶ παρασκευαζομένου ὅπως θεραπεύσει τὸν δῆμον. — Στ.
 23, Ὁ Αἰσχίνης.] Ἐν τῷ Κατὰ Κτησιφῶντος λόγῳ. — Στ. 25
 Πύθωνι. . . θρασυνομένῳ καὶ ῥέοντι πολλῷ κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ἀναστὰς μό-
 νος ἀντιῆπεν.] Αὐτολεξεῖ ταῖς ῥήμασιν ἐχρήσατο Δημοσθένης ἐκ τοῦ Περὶ
 Στεφάνου λόγου τοῦ ῥήτορος (σελ. 272), « Ἐγὼ μὲν τῷ Πύθωνι
 » θρασυνομένῳ, καὶ πολλῷ ῥέοντι καθ' ἡμῶν, οὐχ εἰς, οὐδ' ὑπεχώρησα, ἀλ-
 » λ' ἀναστὰς ἀντιῆπεν. » — Στ. 26, Μυριναίου.] Ἐ; ΕΔ, ΑΤ, Μυρῆη-
 ναίου. Ἔστιν ἐθνικὸν, ἐκ τῆς Μυρίνης πόλεως τῆς Αἰολίδος, ἥ τῆς ἐν Ἀγ-
 μνῷ ὁμωνύμου.

ΣΕΛΙΑ. 208, στ. 8, Οὐ πάνυ προσίσθαι τὴν ἐν τῷ καιρῷ δοξαν.] Ἐκ
 ΔΓ, τὸ Προσίεσθαι, ΑΤ, Προΐεσθαι. Τῶν ΠΡ τις εἵκαζε γρη-

πέπον εἶναι, ὁ ὅς πάνυ προΐεσθαι τὴν ἑαυτοῦ τῷ καί ρῳ δόξαν. Ὁ νοῦς τῆς ἡμετέρας γραφῆς, οὐδὲ πάνυ προκίρῃσθαι καὶ ἀγαπᾶν τὴν δόξαν τὴν προσγινομένην ἀπὸ τοῦ αὐτοσχεδιάζειν, πρόσκαιρον οὖσαν, εἰτι δὲ καὶ ἐπισφαλῇ διὰ τὸ ἀμελέεσθαι. — Στ. 17, Τῶν δὲ Κωμικῶν.] Τιμαχένην καὶ Ἀντιφάνην λέγει, ὡς ἐσημειώσαντο εἰ ΠΡ. — Ὁ μὲν τις.] Ὁ Τιμαχένης. — Ῥωποπερπερήθραν.] « Ῥώπος (φησὶν Εὐστάθιος· εἰς τὴν Ἰλιάδ. Ν. 199, » σελ. 927), λεπτός καὶ ἀτελής (γρ. εὐτελής) φῶτος, ὡς δὲ Αἴλιος Διονύσιος » λέγει, καὶ ποικίλος... ἐκ τούτου δὲ καὶ Ῥωποπερπερήθρα τις » προσεῖρήθη, ἐπὶ χυδαιότητι καὶ φλυαρίᾳ σκοπώμενος· οὗ ἡ παραγωγὴ » κατὰ τὸ δακτυλήθρα, καὶ τὰ ὅμοια. Φέρεται δὲ καὶ ῥῆμα τὸ Ῥω- » πίζειν, ὃ δηλοῖ τὸ σύμμικτα καὶ συμπεφυρμένα ποιεῖν (ἴσ. πωλεῖν) ». Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Εὐστάθιος, καλῶς μὲν τῇ ἐξηγήσει· τοῦ Ῥώπου, οὐκ ἀκριβῶς δὲ τῇ παραγωγικῇ κατολήξει τοῦ ὀνόματος. Ἔστι γὰρ οὐ καθ' αὐτὸ ὅμοιον τῷ Δακτυλήθρα (ἦν γὰρ ἂν Ῥωπήθρα), ἀλλὰ διὰ τὴν σύνθεσιν παρὰ γὰρ τῷ Ῥώπος καὶ τὸ Περπερήθρα, τοῦτο δὲ παρὰ τὸ Πέρπερος, κατὰ τὸ Δακτυλήθρα παρὰ τὸ Δάκτυλος, καὶ Στωμυλήθρα παρὰ τὸ Στωμύλος. Ἔστι δὲ « Πέρπερος, ὁ μετὰ βλακείας ἐπαι- » ρόμενος » καθ' Ἡσύχιον. Συνωνυμῆ δ' ἡ λέξις καὶ τῷ λάλος, ἡ στωμύλος, ὥς ἐστιν εἰκάσαι τοῦτο μὲν ἐκ Πολυβίου (μ', 6), φήσαντος, « Στωμύλος καὶ » λάλος, καὶ πέρπερος διαφερόντως ». καὶ πάλιν, (ιβ', 6), « Οὔτος δὲ ἦν » μὲν γραμματικὸς τῶν τὰς ἀκροάσεις ποιουμένων· φύσει δὲ ὢν λάλος καὶ » πέρπερος καὶ κατακροῆς... οὐκ ἤρκειτο περὶ τῶν ἰδίων ἐπιτηδευμάτων » ποιοῦμενος τοὺς λόγους, ἀλλὰ καὶ πραγματικὰς ἀποφάσεις ἐξεβαλε » τοῦτο δὲ καὶ ἐκ τοῦ συνωνύμου συνθέτου, Ῥωποστωμυλήθρα, ᾧ περ ἔ- » τερος Κωμικός, αὐτὸν τοῦτον τὸν Δημοσθένην καὶ τὸν αὐτοῦ διδάσκαλον Εὐβουλίδην, σκώπτων ἐχρήσατο (Διηγ. Ακέρτ. Β, 108, μετὰ τῶν Σημειώσ. Μενανχ.),

Οὐριστικὸς δ' Εὐβουλίδης κερχτίνας ἐρωτῶν,

Καὶ ψευδολογῶσιν λόγοις τοὺς ῥήτορας κυλιών,

Ἀπῆλθ' ἔχων Δημοσθένη τὴν Ῥωποστωμυλήθραν.

Καὶ σημειῶν ἐκ τούτου ὅτι καὶ τὸ παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ, Ῥωποπερπερήθραν θηλυκοῦ ἐστὶ γένους, ἀπ' εὐθείας τῆς, Ῥωποπερπερήθρᾶ τὰς γυναῖκας γὰρ οὕτω σκώπτοντες ἔλεγον, ὅτι καὶ ἐν τοῖς μάλιστα λάλον πρὸ γυναικεῖον φύλον· διὸ καὶ δριμύτερον γίνεται τὸ κωμικὸν σκῶμμα εἰς

ἀνδρας ἀπὸ γυναικῶν μετεγγενημένον. Σημάνεις δ' ἂν πῶς; ἡ Ῥωποπερὶ περὶ ἥθρα, καὶ ἡ Ῥωποστωμυλήθρα, πρὸς δὲ καὶ ἀπλουστέρως λεγομένη Στωμυλήθρα (Ἄθην. σελ. 381), τὴν παρὰ τοῖς Γάλλοις καλουμένην *commère*, τοῦτέστι γυναῖκα περὶ πάντων φιλοπευστοῦσαν, καὶ περὶ πάντων ὅττι καν ἐπ' ἀκαίριμα γλῶτταν ἔπος ἔλθῃ προφέρουσιν. — Στ. 19, ὥσπερ ἔλαβεν.] ΔΓ, ὡς παρέλαβεν. — Ἡ γάπησε γάρ. Γραπτέον, Ἡ γάπησεν ἄν, καθὰ φέρεται παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ (σελ. 223). Καλῶς δ' ἂν ἔχοι, ἐπεὶ τοῦ Ἀθηναίου ἐμνήσθημεν, καὶ τὰ λοιπὰ ἐξ ἐκείνου τῶν Κωμικῶν εἰς Δημοσθένην σκώμματα παραβεῖναι, περὶ τοῦ λαμβάνειν καὶ ἀπολαμβάνειν, καὶ διδόναι καὶ ἀποδιδόναι. Φησὶ τοίνυν οὕτως· «Δημοσθένην χλευάζων, ὅς, Φιλίππου Ἀθηναίσις Ἀλόνῃ-»
 «σον διδόντος, συνεβούλευε μὴ λαμβάνειν, εἰ δίδωσιν, ἀλλὰ
 «μὴ ἀποδίδωσιν. Ὅπερ Ἀντιφάνης ἐν Νεόττιδι παιδιὰν θέμενος, ἐρε-
 «σχελεῖ τόνδε τὸν τρόπον·

» Ὁ δεσπότης δὲ πάντα τὰ παρὰ τοῦ πατρὸς;
 » Ἀπέλαβεν, ὥσπερ ἔλαβεν. Ἡ γάπησεν ἄν
 » Τὸ ῥῆμα τοῦτο παραλαβὼν Δημοσθένης.

» Ἀλεξίς δ' ἐν Στρατιώτῃ·

» Α. Ἀπόλαβε. Β. Τουτὶ δ' ἔστι τί; Α. Ὁ παρ' ὑμῶν ἐγὼ
 » Παιδᾶριον ἔλαβον, ἀποφέρων ἦκω πάλιν,
 » Β. Πῶς; οὐκ ἀρέσκει σοι τρέφειν; Α. Ἄλλ' ἐδώκατε
 » Ἱμεῖς; ἐμοὶ τοῦτ'. Β. Οὐ δέδωκα μιν. Α. Τί δέ;
 » Β. Ἀπεδώκα μιν. Α. Τὸ μὴ προσῆκον ἐμοὶ λαβεῖν.

» Καὶ ἐν Ἀδελφοῖς·

» Α. Ἐγὼ δέδωκα γάρ τι ταύταις; εἰπέ μοι.
 » Β. Οὐκ, ἀλλ' ἀπέδωκας ἐν ἐχυρον δήπου λαβών.

» Ἀναξίλας δὲ, ἐν Εὐανδρεῖα·

» Α. Καὶ τὰς παλ... γὰρ τὴν γῆν μὴ σύ γε
 » Δῶς, ἀλλ' ἀπόδος. Β. Καὶ δὴ φέρου' ἐξέρχομαι.

» Τιμοκλῆς δ' ἐν Ἠρώσιν·

» Α. Οὐκοῦν κελεύεις· νῦν με τὰ πάντα μᾶλλον ἢ
 » Τὰ προσόντα φράζειν. Πάνυ γε δρᾶσω τοῦτό σοι,

» Β. Καὶ πρῶτα μὲν σοι παύσεται Δημοσθένης;

» Ὁρῶμενος. Α. Ὅποιος; (γρ. Ὁ ποῖος;) Β. Ὁ Βριάρεως,

» Ὁ τοῦς καταπέλτας τάς τε λόγχας ἐσθίων·

» Μισῶν λόγου· ἄνθρωπος· οὐδεπώποτε

» Ἀντίθετον εἰπὼν οὐδέν, ἀλλ' Ἄρη βλέπων ».

—Στ. 25, Ἀποσχεδίζοντα.] ΠΡΑ, ΑΤ, Αὐτὸν σχεδίζοντα. — Στ. 26, Ἀρίστων δ', ὁ Χῖος.] Στωϊκὸς φιλόσοφος, μαθητὴς Ζήνωνος. — Στ. 30, Πολύευκτον... τὸν Σφήττιον.] Ἐμνημόνευσε καὶ ἀνωτέρω (Φωκ. § 5, σελ. 5, καὶ Πολιτικ. παραγγελμ. § 7). Σφήττιος δὲ ἀπὸ Σφηττοῦ, δήμου Ἀττικοῦ. « Σφήττιοι (φῆσι Φώτιος), δῆμος τῆς Ἀκαμαντίδος φυλῆς. Κωμωδοῦνται » δὲ ὡς ὀξεῖς κ. τ. λ. ». Παρὰ δὲ τὸ πικρὸν τοῦ ἥτους τῶν Σφηττίων καὶ Σφήττιον ὄξος ὠνόμασεν ὁ κωμικὸς (Πλουτ. 720) τὸ δριμύτατον ὄξος.

ΣΕΛΙΑ. 209, σκ. 1, Μείστον.] ὧς καὶ ἐν ταῖς Πολιτικοῖς παραγγέλμασιν (§ 7) (ἀνωτέρω δὲ Φωκ. 5, σελ. 5), Ἀριστον. — Στ. 2, Δυνατώτατον.] Γραπτέον ἴσως, Δεινότατον, ὡς καὶ ἀνωτέρω (σελ. 5), καὶ ἀλλαχοῦ (Πολιτικ. παραγγελμ. § 7). — Στ. 4, Ὅσακίς ἂν ἀντερῶν κ. τ. λ.] Διαγραφτέος ὁ δυνητικὸς ὡς εἰς οὐδὲν χρήσιμοι. — Στ. 6, ἀνίσταται.] Οὕτω καὶ ἐν ταῖς Πολιτικαῖς παραγγέλμασιν (§ 7) ἐν δὲ τῷ Φωκίῳ βίῳ (ἀνωτέρ. σελ. 6), Πάρεστιν. Ἰκέλευε τις τῶν ΠΡ. διὰ τοῦ, Ἀνίσταται, ἱαμβεῖον τὸ ὅλον γίνεσθαι, μικρὰ δὲ φωνήματα μεταθέσει, ἢ τῶν ἐμῶν κοπί; λόγων ἀνίσταται.

Κοπίς δὲ, οὐσιαστικῶς καὶ ἐξυτόνως, ἡ μάχαιρα, παρ' ἣν. καὶ τὸ παρ' ἡμῖν Κοπίδιον, ἐργαλεῖον σκυτοτομικὸν οὕτω καλούμενον· ἐπιθετικῶς δὲ καὶ βαρυτόνως, ὁ λόλος, καθὰ καὶ ἀλλαχοῦ (Ἡλιδωρ. Β, σελ. 298) σημειώται. — Στ. 8, Πελλῶν πᾶν καὶ μακρῶν περιόδων ἐν ῥῆμα καὶ νεύμα πίσιν ἔχοντος ἀνθρώπου κυριώτερον ἡγούμενος.] Σημειούσθων ἀκριβῶς τοῦτο οἱ ἡμέτεροι ἱεροκήρυκες· τὸν γὰρ ἄλλοις συμβουλεύειν ἐπαγγελλόμενον τὰ καθήκοντα, αὐτὸν εἶναι χρὴ πρῶτον ἀκριβῆ τῶν καθηκόντων φύλακα. Τοῦτου δὲ μὴ προσόντος, ὁ μὲν δημηγορῶν ἀσχημονήσει, ἀγάπης καὶ φιλανθρωπίης στερούμενος (Α Κορινθ. ιγ', 1), ὁ δ' ἀκρωμένος, ἐπιφωνήσειεν ἂν αὐτῷ τὸ τοῦ Κωμικοῦ (Ἀχαρν. 151),

Κάκιστ' ἀπολοίμην, εἴ τι τούτων πείθομαι,

ἢν εἴπας ἐντραυθὶ σὺ —————

καὶ καταφλυάρησας. Ἐγὼ μὲν γὰρ θεραπείας δεόμενος ἦεν ἐνταυθεῖ, ἐμοῦ σὲ
 μᾶλλον ὑγιαίνειν εἰόμενος· σὺ δὲ οὐδὲν ἄρ' ἤσθ' ἕτερον, ἢ χαλκὸς ἢ χῶν,
 ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον, ὡς φησὶν ὁ τῶν Χριστιανῶν Δημοσθένης Παύ-
 λος. — Στ. 12, Πρεσβύτευ.] ΔΓ, Πρεσβυτέρου. — Τραυλότητα.] Περὶ
 τῆς Δημοσθένους τραυλότητος, καὶ τῆς εἰς τὴν αὐτῆς θεραπείαν καταβληθεί-
 σης ἐπεμελείας ἱστορῶν ὁ Οὐαλέριος Μάξιμος (Η, ζ') φησὶν, alterum de-
 mosthenem mater, alterum industria enixa est, τούτέστιν Ἄλλον ἢ
 μήτηρ, ἄλλον ἢ ἐπιμέλεια Δημοσθένειν ἄπέτεκε. Λέγει
 δ' ὁ αὐτὸς, πρὸς δὲ καὶ ὁ Κικέρων (Περὶ Ῥήτορ. Α, 61) καὶ ὁ Κυντιλιαῖος
 (Α, 11 § 5), ὅτι τὸ ρ μάλιστα στοιχεῖον, ἀδυνάτως εἶχε προφέρειν ὁ Ῥή-
 τωρ· ἔπασχε δηλονότι ὅπερ καὶ Ἀλκιβιάδης, ὃν σκώπτων ὁ Κωμικὸς (Σρ.
 42), φησὶν,

Εἴτ' Ἀλκιβιάδης εἶπε πρὸς με τραυλίσσε·

Ὀλῆς; Θέωλος τὴν κεφαλὴν κόλακός ἔχει,

ὡς δῆθεν οὕτω προφέροντα τὸ,

Ὀρῆς; Θέωρος τὴν καφαλὴν κόρακος ἔχει.

Ἐλέγοντο δ' οἱ δυσχερῶς ἔχοντες περὶ τὴν τοῦ ρ ἐκφώνησιν, Τραυλοὶ, ὥσ-
 περ οἱ περὶ τὴν τοῦ σ, Ψελλοὶ. «Ψελλὸς ὁ τὸ σίγμα παχύτερον λέγων»
 φησὶν Ἡσύχιος. Ἀριστοτέλης δὲ (Προβλημ. ΙΑ, 30) ταύτην εἵρηκε διαφορὰν
 τῶν περὶ τὴν φωνὴν παθῶν. «Ἡ μὲν οὖν τραυλότης, τῷ γράμματι
 » τινος μὴ κρατεῖν, καὶ τοῦτο οὐ τὸ τυχόν· ἡ δὲ Ψελλότης, τῷ ἐξαί-
 » ρειν (ἴσ. ἐξαίρειν) τι, ἢ γράμμα, ἢ συλλαβὴν· ἡ δὲ ἰσχυροφωνία, ἀπὸ τοῦ
 » μὴ δύνασθαι ταχὺ συναΐσαι τὴν ἐτέραν συλλαβὴν πρὸς τὴν ἐτέραν». — Στ.
 14, Ῥῆσαι.] «Ῥῆσις μακρά, διεξοδικὸς λόγος καὶ μακρός. Ῥῆσις, δημη-
 » γορία καὶ συμβουλή, καὶ ὄλω; ὁ τοῦ ῥήτορος λόγος. Οὕτως Ἀριστοφάνης»,
 φησὶν ὁ ἡμέτερος Φώτιος, αἰνιγτόμενος, εἶμαι, τοῦτο τοῦ Κωμικοῦ τὸ χωρίον
 (Ἄχαρν. 416),

Δεῖ γάρ με λέξει τῷ χορῷ ῥῆσιν μακράν.

Τὸ δὲ Διεξοδικὸς, πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῆς διαλογικῆς ὁμιλίας, ὡς ἐστὶ
 μαθεῖν παρὰ τοῦ Λουκιανοῦ (Δίς κατηγορουμ. § 29) «Οὐ γὰρ οἶόν τε, ὅ
 » Ῥητορικῇ, μόνον αὐτὸν ἀπολογεῖσθαι κατὰ σχῆμα τοῦ ΔΙΑΛΟΓΟΥ, ἀλλὰ
 » Ῥῆσιν καὶ αὐτὸς εἰπάτω. — Στ. 15, Πρὸς τὰ σιμὰ προσβάσεις.] Ἐξ Ἡ

τὸ Προσβάσεις. ΑΤ, Προβάσεις. Σιμὸν δὲ τὰ προσιάντη. Φώτιος, « Σιμόν, ἄναπτες. Οὕτως Ἀριστοφάνης », αἰνιττόμενος τὸ τοῦ Κωμικοῦ (Ἐκκλησιαζ. 286),

Ἄλλ' αὐτὸ γάρ μοι τῆς ἰδοῦ

Λοιπὸν ἐστὶ χωρίον

Τὸ πρὸς πόλιν, τὸ σιμόν, εἴ σπιυδὴν ἔχω.

— Στ. 17, Προφερόμενον.] Ἐξ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Προσφερόμενον.

ΣΕΛΙΔ. 210, στ. 6, Ἐμὲ Δημοσθένης κ. τ. λ.] Πληρέστερον ἀλλαχοῦ (Πολιτικ. παραγγελμ. § 7) ἐξήνεγκε τοῦτο, « Δημοσθένης ἐμὲ βούλεται διορθῶν, » ἢ ὅς τὴν ἄθνην! — Στ. 7, Πρώην.] Πέρυσιν, ἀλλαχοῦ (Πολιτικ. Παραγγελμ. § 7). — Κολυτῶ.] Ἐ; ΗΛ, ΑΤ, Κολλυτῶ. Ἔστι δὲ δῆμος τῆς Αἰγνίδος φυλῆς ὁ Κολυττῶς, ὃς φησιν Ἀρποκρατίων. — Στ. 11, Γινόμενας.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Γενόμενας. Οὕτω δὲ κατὰ παράτασιν ἡρμήνευσαν καὶ ὁ Α καὶ ὁ Λατίνος μεταφραστής. — Στ. 17, Ὡς αὐτὸς τέ φησι.] Ἐν τῷ Περὶ στεφάνου (σελ. 230) « Τοῦ γὰρ Φωκικοῦ συστάντος πολέμου, οὐ δι' ἐμέ » οὐ γὰρ δὴ ἔγωγος ἐπολιτευόμην πῶς τότε. — Στ. 25, Οὐ γὰρ τι γλυκύθυμος κ. τ. λ.] Ἐκ τῆς Ὀμήρου Ἰλιάδος (ὁ, 467). — Στ. 26, Ἄλλ' ἔντονος καὶ βίαιος.] Παραφράζει πῶς τὸν τοῦ ἀνωτέρω ἐχόμενον Ὀμήρου στίχον.

Ἀλλὰ μάλα' ἐμμεμῶς.

— Στ. 29. Αἱ δὲ τρισχίλια.] Ἐλειπτικῶς τοῦ Δραχμαί.

ΣΕΛΙΔ. 211, στ. 10, Θεσπόμπω.] Τῷ Χίῳ, Ἰσκρατοῦς μαθητῇ, ὃς ἔγραψεν ἑλληνικὴν ἱστορίαν. — Στ. 15, Μεταβαλλόμενος.] Εἰς τὸ Μεταβαλλόμενος (ὀρθῶς ἴτως) ἔτρεψαν οἱ ΠΡ. — Στ. 16, Ἐν τῷ μὴ μεταβαλέσθαι.] ΒΔΓ, Ἐπὶ τῷ μὴ μεταβαλέσθαι. — Ἀπολογούμενος διὰ τὴν ἐν τῇ πολιτείᾳ μεταβολήν.] Κακῶς οἱ ΠΡ τὴν Διὰ, πρόθεσιν, ἢ διαγράφειν, ἢ εἰς τὸν, Δὴ, σύνδεσμον τρέπειν δεῖν ἡγήσαντο. Ἔστι γὰρ τοῦ παρακμαζόντος ἑλληνισμοῦ, ἀντὶ τῆς Περὶ τὸ γὰρ ἀκριβῶς, ἑλληνικὴν ἦν ἂν, Ἀπολογούμενος περὶ τῆς ἐν τῇ πολιτείᾳ μεταβολῆς. Καὶ ἡ παρ' ἡμῶν δὲ συνήθειαν, οὐ μόνον ἀντὶ τῆς Περὶ, ἀλλὰ καὶ ἀντὶ τῆς Ὑπέρ, τὴν Διὰ τάττει· οἶον, Διὰ τίνα λαεῖς; Δὲν ἐντρέπεται νὰ λέγῃς τόσα κακὰ Διὰ τὴν φιλοσοφίαν; Ἐτι δὲ καὶ ἀντὶ τῆς Πρὸς, οἶον, Μὴ με ἐνοχλῇς Διὰ τὸν θεόν· ἔστι γὰρ τοῦτο τὸ Πρὸς θεοῦ, τῶν ἀρχαίων. Ἐπιστῆσαι δ' ἄξιον

διὰ τί οἱ χυδαῖζοντες τὸ Τ ᾱ, ἢ μᾶλλον Τ', προσκολλῶσιν ἐνίοτε τῇ Δι ᾱ, οὐδὲν δέον, οἶον, Δι α τ' ἐμένα τὸ εἶπες. Καί ἐστι φάναι, ὅτι τούτου αἴτιον εἰκὸς τὴν Με τ ᾱ πρόθεσιν γεγονέναι· ἐπεὶ γὰρ ταύτη οὐ μόνον ἀποκεκομμένη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χρώμεθα, οἶον Μ' ἐμένα, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ἐκθλίβοντες τὸ τελευταῖον γράμμα, οἶον, Με τ' ἐμένα, ἢ καὶ κινῶντες μετὰ τοῦ πρώτου τῆς ἐχομένης συλλαβῆς, οἶον, Μεταμένα (ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου Με τ' ἐμοῦ), ὁ καὶ ἐν ταῖς ἀνομοίαις ἐμοιότητος θηρώμενος ὄχλος, καὶ τὴν Δι ᾱ τριχῶς γράφειν καὶ προφέρειν πρὸς ἥχθη, Δι' ἐμένα, Δι α τ' ἐμένα, Δι α τ αμένα. Ταυτὸ δὲ τοῦτο ἐτόλμησε καὶ ἐπὶ τῆς Ἀ π ὸ, οἶον, Ἀ π' ἐμένα, Ἀ πο τ' ἐμένα, Ἀ πο τ αμένα — Στ. 27, Ἀ ψ' ἐνός καὶ ἀμεταβλήτου διαγράμματος.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Ἐ φ' ἐνός κ. τ. λ. Οὕτω γὰρ καὶ ἀλλαχού (Πῶς ἂν τις διακρ. τὸν κολ. τοῦ φίλ. § 11) Πλείσταρχος, « Ὅ δὲ κόλαξ, ἀφ' ἐνός διαγράμματος αἰεὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ πρὸς χάριν εἰσθῶς ὑπεκρέκειν ». Ἡ μεταφορά, ἡ πικραβολή, ἀπὸ τῶν Μουσικῶν, παρ' οἷς Διάγραμμα καλεῖται ὁ γραμμαῖς διακριμμένος χάρτης, ἐφ' ὧν τὰ σημεῖα τῶν μουσικῶν φωνῶν καταγέγραπται, ὃν οἱ Γάλλοι Tablature ὀνομάζουσι· καὶ ἰδιωτικαῖς τούνομα ἢ καθ' ἑμᾶς φωνῇ, μηδὲ γραφέτω τοῦ λοιποῦ ὁ μέλ-λων λεξικὸν συντάττειν, « Tablature, ἀράδιασμα σημεῖων μουσικῶν πρὸς » κατ' ἄλφην ἐκείνων ὅπου ψάλλουσι, ἢ λαλοῦν » κατὰ τὸ τρίγλωσσον Λεξικόν, ἀλλὰ « Tablature, Διάγραμμα μουσικόν ». Οὐδὲν γὰρ μᾶλλον ὁ μὴ ἰδὼν μουσικαῖς σημείοις καταγεγραμμένον χαρτίον εἴσεται διὰ τῆς μακρᾶς ταύτης ὑπεργραφῆς, ἢ διὰ τῆς οἰκείας τῷ πράγματι λεξείως, τί ἐστὶ τὸ, Tablature. — Ἐνὰ τόνον ἔχων.] Καὶ ὁ γόνος ἀπὸ τῆς Μουσικῆς μετεγήνηκεται ὥσπερ καὶ τὸ δ: ἄγραμμα. — Στ. 30, Μόνου.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Μόνον.

ΣΕΛΙΔ. 212, στ. 5, Εἶγε τῇ.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ προσέθηκαν τὸ ἄρθρον. — Στ. 8, Μαιροκλέα.] ΠΡΔ, ΑΤ. Μυροκλέα.] — Στ. 11, Κατ' αὐτόν.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Με τ' αὐτόν. — Στ. 13, Οὐδαμῶς.] ΒΑΓ, Οὐδαμῶς. — Ἐδξεξεν Ἐφισάλτου.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἐδξεξεν τοῦ Ἐφισάλτου. — Στ. 20, Οὐχ ὁμοίως.] ΠΡΔ, ΑΤ, Οὐχ ὅμοιος. — Στ. 26, Ὡς δ' οὐχ ὑπῆκουε.] Ἐξ ΗΔ ἡ προσθήκη τοῦ συνδέσμου. Τῶν ΠΡ δέ τις, συνεῖς κἀκείνος τοῦ συνδέσμου τὴν χρῆσιν, παρῆναι γράφειν, Καί ὡς οὐχ ὑπῆκουε.

ΣΕΛΙΔ. 213, στ. 3, Πικραδοθεῖς.] Ταῖς ἐνδεκα δηλονότι, οἷς παρεδιδόντο οἱ θανάτῳ κολάζεσθαι μέλλοντες. — Στ. 5, Ἄλλα τε.] Ἐκ ΔΓ προσέθηκαν οἱ

ΠΡ τὸν σύνδεσμον. — Στ. 12, Καθάπερ ἐξ ἐνὸς μαχαιροπώλιου] Ἀστεία ἡ παραβολὴ διὰ τὸ προσφύεταιεν τῆς ὁμοιωσεως· ὑπενόησε δ' ἂν τις, εἰ μὴ Πλούταρχος ἦν ὁ γράφων, καὶ σκωπτικόν τι ἐνεῖναι, ὅτι καὶ μαχαιροπώλου υἱὸς ὁ Δημοσθένης. — Στ. 22, Ὁμωνύμων.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Συωνυνύμων. Οὐ γὰρ Περὶ συωνύμων ἐπεγράφετο τὸ μηκέτι σωζόμενον Δημητρίου βιβλίον, ἀλλὰ Περὶ ὁμωνύμων, τοῦτέστι περὶ ἐνδοξων ἀνδρῶν τῷ αὐτῷ ὀνόματι καλουμένων. — Τῆς παραπρεσβείας.] Περὶ τῆς παραπρεσβείας, ἀμεινον εἶναι γράφειν εἰκάζει ὁ Β. — Στ. 27, Προελθόντος.] ΔΓ, Παρελθόντος.

ΣΕΛΙΔ. 214, στ. 3, Φιλίππου.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Φιλίππου. — Στ. 5, Πρὸς τὸν ἐκείνου λόγον.] Πρὸς τὸν Δημοσθένους. Ἀλλὰ τοῦτο μνημονικὸν Πλούταρχου ἀμάρτημα εἶναι τῶν ΠΡ τις ἐσημειώσατο· πρὸς γὰρ Δημοσθένη βραχέα, ἡ οὐδὲ βραχέα Φίλιππος διελέχθη, εἰ χρὴ πιστεῦειν Αἰσχίνῃ (Περὶ παραπρεσβ. σελ. 33), οὕτως αἰ λέγουσι, «Ἐξ ἀρχῆς πρὸς ἕκαστον τῶν εἰρημίων ἐνεχείρει τι λέγειν ὁ Φίλιππος. Πλείστον δὲ εἰκότως ἐποιήσατο διατριβὴν πρὸς τοὺς ἐμάς λόγους· ἴσως γὰρ οὐδὲν τῶν ἐόντων εἰπεῖν, ὡς γέ » εἶμαι, παρέλιπον· καὶ πολλάκις μου τεύνομα ἐν ταῖς λόγοις ὠνόμαζε » Πρὸς δὲ Δημοσθένη τὸν οὕτω καταγελάστως ἀπαλλάξαντα οὐδ' ὑπὲρ ἐνός, » οἶμαι, διελέχθη· τοῦτο δὲ ἄρα ἦν ἀγχόνῃ καὶ λύπῃ τούτῳ ». — Στ. 8, Φιλοκράτην.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Φιλοκράτην. — Στ. 11, Τὸ μὲν σοφιστοῦ κ. τ. λ.] Πρὸς αὐτὸν Φίλιππον ἀπειτινόμενος ἔλεγε ταῦτα ὁ Δημοσθένης, ὡς φησιν Αἰσχίνης (Περὶ παραπρεσβ. σελ. 42), «Οὐκ εἶπεν, ὡς καλὸς εἶ γυνή » γὰρ τῶν ἐνθων ἐστὶ καλλίστεν· οὐδ' ὡς δεινὸς συμπίειν, σπογγίζε τὸν ἑπαινον ὑπελαμβάνων τοῦτον εἶναι· οὐδ' ὡς μνημονικὸς, σοφιστοῦ τὰ ταιαῦτα » νημίζων ἐργολαβοῦντος ἐγκώμια εἶναι ». — Στ. 28, Εἰπεῖν Κρωκύλῳ τὸν δημαγωγὸν, ὡς οὐ τεταγμένα σιτεῖται πόλεμος.] Οὐκ ὠρισμένα διὰ μέτρου, ἀλλὰ πλεῖω ἢ ἐλλάττω, κατὰ τὸ μῆκος τοῦ πολέμου, καὶ τὸ ἐπιγινόμενον, ἢ ἀπογινόμενον πλῆθος τῶν στρατευομένων. Ἀγοτέρῳ δ' ἐν τῷ Κλεομένης βίῳ (§ 27, σελ. 145), Ἀγρίδαμον εἰρηκίναί φησὶ τὸ, «Οὐ τεταγμένα σι » τεῖται πόλεμος ». Ὁ δὲ Κρωκύλος ῥήγων ἦν, Ἠγήσιππος κυριωνυμώμενος, ὃν Αἰσχίνης σκώπτων ἐπωνόμασε Κρωκύλῳ ἐν τε τῷ Κατὰ Τιμάρχου (σελ. 9 καὶ 10) καὶ ἐν τῷ Κατὰ Κτησιφῶντος (σελ. 70) ἴσως ἀπὸ τοῦ παροιμιάζομένου Κρωκύλου τοῦ πορνόθεσκου. «Κρωκύλου ξεῦ » γος, παροιμία ἐπὶ ταῖς ὑπερβαλλούσῃ πονηρίᾳ καχρημένῃς ταπτομένη. Με-

» τήνεται δὲ ἀπὸ πορνέυου τινος Κρωβύλου, εἰαίρας κτεταμένου δύο,
 » ὡς μὴ μόνον ἐπὶ ταύταις πολλοὺς τῶν νέων λυμαίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὧν
 » ἐκλεπτεν ἐλυμαίνετο. Τοὺς αὖν ἴσους τῇ ἐκείνου πονηρίᾳ ὡς δύνασθαι συ-
 » ζευχθῆναι αὐτῷ, Κρωβύλου ζεύγος ἔλεγον· ἢ διὰ τὸ εἶναι δύο τὰς
 » ἐτέρας. (Ζηνοβ., παροιμ.)».

ΣΕΛΙΔ. 215, στ. 3, Σύνερον.] Ὡς καὶ ἐν τῇ παρ' ἡμῶν συνήθειᾳ. Οἱ δὲ
 Πλουτάρχου ἀρχαιότεροι πλεονάκις τῷ ὁμορῶς ἐχρῶντο.— Στ. 8, Ἀναξαινομέ-
 νων.] Ἀναξαινομένων, ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν μετὰ τὴν ἀποτύλωσιν ἀνατριβομένων
 καὶ αὖθις ἀναιγυρμένων πληθῶν. — Στ. 14, Ἀλλ' ἀπορίας εἴσης.] Ἐκ ΔΓ,
 προσέθηκα τὸν, Ἀ λ λ ἄ, σύνδεσμον.— Στ. 19, Δάσχον δὲ Θεσσαλὸν, καὶ Θρα-
 συδαῖον.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Δάσχον δὲ καὶ Θεσσαλὸν καὶ Θρασυδαῖον.
 Ἐτεροι δὲ γράφειν παρήνουν Δάσχον δὲ καὶ Θρασυδαῖον Θεσσα-
 λοῦς, ὁ προείλентο οἱ ΠΡ· ἄλλοι δέ, Δάσχον δὲ Θεσσαλὸν, καὶ
 Θρασυδαῖον Ἡλείων. — Στ. 25, Ὡστε φόβον καὶ λογισμὸν καὶ χάριν
 ἐκβαλεῖν αὐτοῖς.] Ὡστε τοὺς Θεβαίους ἐπιλαθέσθαι καὶ τοῦ περὶ τῶν συμφε-
 ρόντων λογισμοῦ, καὶ τοῦ φόβου τῶν παρὰ τοῦ Φιλίππου προσδικωμένων
 δεινῶν, καὶ τῆς ὀφειλομένης ἐκείνῳ χάριτος ἐπὶ ταῖς προσπάτοις εὐεργετή-
 μασιν.

ΣΕΛΙΔ. 216, στ. 1, Διοικεῖσθαί τε.] Ἐκ ΔΓ προσέθηκεν ὁ Β τὸν σύνδεσμον.
 — Στ. 6, Τύχη δὲ τις εἴκει δαιμόνιος.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Τύχη δὲ τις, ὡς
 εἰσέκει δαιμόνιος.— Στ. 20, Ταύτην διαλλάξαι τὴν προσηγορίαν.] Ἐκ
 ΔΓ, τὸ Ταύτην ΑΤ, Ταυτηί. ΔΓ, Ταυτηνί. Ὁ νεῦς, Ἀντὶ θερ-
 μώδοντος Αἰμῶν προσαγορευθῆναι, παρὰ τὸ Αἶμα.— Στ. 24, Φέροντα.] Ἐξ
 ΗΔ, ΑΤ, Φέρων. — Ἐπὶ δὲ τούτῳ.] Ἐκ ΔΓ προσέθηκεν τὸν σύνδεσμον. —
 Στ. 27, Τηνεῖ.] Τηνεῖ Δωριέων διαλέκτῳ τὸ Ἐκεῖ, ὡς καὶ Τῆνος, τὸ
 Ἐκεῖνος.— Ἀνθρώπεια.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ. ΑΤ, Ἀνθρώποισι. Ἐτέρα ΔΓ, Ἀν-
 θρωπεῖα, ἣν προείλετο ὁ Β. Ἔστι δὲ τὸ Κρέα ἀνθρώπεια, Κατὰ τὸ
 Κρέα ἀνδρόμεα (Ὀδυσσ. ι', 297).— Στ. 29, Ἐτεταρρόνκως.] Ἐπίτα-
 σιν θάρσους σημαίνει ἡ πρόθεσις. Ἐσώπε τὴν λέξιν καὶ ἡ συνήθεια, Ἐξεθαρ-
 ρευσσε λέγουσα, οὐδετέρως, καὶ Ἐξεθαρρόευν, μέσως. — Στ. 30,
 Λαμπρός.] Ἐκ ΔΓ ὁ Β, ΑΤ, Λαμπρῶς. Ἐπιτιγὰ ἀλλαχού (Πλουτάρχ. Μέρ.
 Β, σελ. 461) σημειωθέντα περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν λέξεων.

ΣΕΛΙΔ. 217, στ. 2, Προτέχειν.] ΠΡΑ, ΑΤ, Προσχεῖν.— Στ. 7, Ὡχστο
 τὴν τάξιν ἀποδράς αἰσχιστα.] ΔΓ (ἰσως ἀμείνων), Ὡχστο λιπῶν τὴν

τάξιν, ἀποδράς αἰσχίστα. — Στ. 13, Πρὸς πόδα διαιρῶν.] Ἐκ ΔΓ δ Β, ΑΤ, Πρὸς πόδα διαίρων. Ὁ δὲ νεῦς, κατὰ πόδα μετρικῶς διαστέλων, καὶ ὡς Ἰαμβεῖα προφέρων τὴν ἀρχὴν τοῦ Δημοσθενικοῦ ψηφίσματος· ἣν διὰ τοῦτο καὶ εἰσδύο διείλομεν, ὡς εἶναι τὸ μὲν αὐτῆς Ἰαμβεῖον ὁλόκληρον. τὸ δὲ ἀρχὴν Ἰαμβεῖου, τῶν ΠΡ ἐφ' ἐνὸς στίχου ταξάντων αὐτήν. Καὶ ταῦτα μὲν ταύτῃ· αὐτὸ δὲ τὸ περὶ τῆς ἐξυθρίσεως τοῦ Φιλίππου λεγόμενον ἐν βραχεῖ τι· καὶ ἀκαριαῖον μέρει χρόνου εἰκὸς γενέσθαι. Ὁ γὰρ Ἰουστίνος (Θ, 4) οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐπιδείξασθαι φησι τὸν Φίλιππον ἐπὶ τῇ νίκῃ ταύτῃ μετρίοτητα, οὐ φύσει φιλόανθρωπον ὄντα, ἀλλὰ προσποιησάμενον, καὶ τοσιῦτον ἀποσχεῖν τοῦ εἰς τοὺς ἡττημένους ἐξυθρίσαι, ὥστε μὴδὲ παρὰ ταῖς οἰκείαις γενέσθαι κατὰδὴλον χαίροντα, *Hujus victoriae callide dissimulata laetitia est... ut neque apud suos exsultasse, neque apud victos insultasse videretur*. Λέγει δὲ καὶ ὁ Αἰλιανὸς (Ποικ. Ἱστορ. Η, 15), περὶ Φιλίππου, « Ἐπαρθεὶς δὲ τῇ εὐπραγίᾳ, ἔμῳ λογισμῷ ἐκράτησε, καὶ οὐχ ὕβρισε ».

ΣΕΛΙΑ. 218, στ. 7, Μὴ μεταμέλῃσθαι τοῖς βεβουλευμένοις.] Οὕτω καὶ ἀνωτέρω (Ἄγ. § 19, σελ. 117) Μετανοεῖ τοῖς πεπραγμένοις, εἶργκεν ἐπιδότως. Χρηστότερα δὲ τὰ μετὰ προθέσεως, οἷον Μετανοεῖν, ἢ Μεταμέλῃσθαι ἐπί τινι. — Στ. 16, Τὸ θαρρύν.] ΔΓ, Τῷ θαρρύν. — Στ. 18, Ἀφ' οὗ τι μέγα προσδοκᾷ.] Προσυπακουστέον τὸ, Ἐλέγετο ἢ Ἐφασκεν. — Στ. 20, Πausanίαν.] Τὴν Φιλίππου φονέα. — Στ. 29, Καλῶς εἶχε καὶ θύειν.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Καλῶς, εἰ δὲ καὶ θύειν.

ΣΕΛΙΑ. 219, στ. 14, Ὡς περ οἱ... κελεύοντες.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, ὥς περ οἱ... κελεύοντες. — Στ. 16, Ἐπαγάγειτο.] Ἐκ ΔΓ, οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἀπαγάγειτο. — Στ. 17, Εὐτυχούσης.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἀτυχούσης. — Ἐκ τῶν κοινῶν παθῶν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα σύγκρασιν ποριζόμενος.] Τοῦτο ἄμεινον ἀν' οὕτως· ἐγγράπτο, Ἐκ τῶν κοινῶν ἀγαθῶν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα πάθη σύγκρασιν ποριζόμενος, ὡς ἔδοξε τῷ Β. — Στ. 28, Μαργίτην.] Κατηγορεῖ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο Δημοσθένης· Αἰσχίνης ἐν τῷ Κατὰ Κτησιφῶντος (σελ. 76), « Ἐπωνυμίαν δ' Ἀλεξάνδρου » Μαργίτην ἐτίθετο· ἀπετόλμα δὲ λέγειν ὡς οὐ κινήσεται ἐκ Μακεδονίας... » θεωρῶν τὸν Ἀλεξάνδρον, οὐκ ἐκ τῆς Ἀλεξάνδρου φύσεως, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐκ τοῦ ἀνδρός· δ' ἐκάλουν τοὺς μωροὺς καὶ ἀνοήτους, ἀπὸ Μαργίτου τινὸς ἐπὶ μωρίᾳ διαβεβημένον. « Μαργίτης (φησὶ Φώτιος), ἐπὶ » μωρίᾳ κωμωδούμενος, ὃν φασιν ἀριθμῆσαι μὲν μὴ πλείω τῶν πέντε δυνή-

» θῆναι, νύμφην δὲ ἀγόμενον μὴ ἀψάσθαι αὐτῆς, ἀλλὰ φοβεῖσθαι, λέγοντες
 » μὴ τῇ μητρὶ αὐτὸν διαβάλλῃ (γρ. διαβάλλῃ)· ἀγνοεῖν δὲ, νεανίαν ἤδη
 » γεγεννημένον, καὶ πυνθάνεσθαι τῇ μητρὶ, εἴ γε ἀπὸ τοῦ οὐτοῦ πατρὸς
 » ἐτέχθη». Ἀρποκρατίων δὲ (λέξ. Μαργίτης) φησὶν ὅτι «ἐκάλουν τοὺς ἀ-
 » νοήτους οὕτω διὰ τὴν εἰς τὴν Ὀμηρον ἀναφερόμενον Μαργίτην· δ-
 » περ παίημα Καλίμαχος θαυμάζειν ἔειπεν». Ἦν δὲ τὸ παίημα τοῦ κομι-
 κῶ καὶ γελοίου χαρακτήρος, ὥσπερ καὶ ἡ εἰς τὸν αὐτὸν Ποιητὴν ἀνα-
 φερομένη Βατραχομουαχία· καὶ εἰκὸς ἐκ τοῦ Ὀμηρικοῦ Μαργίτου, εἰληφθαι
 τὰ περὶ τοῦ μωροῦ Μαργίτου ἱστορούμενα, οἷς καὶ ἕτερα τούτων οὐχ' ἤττον
 γελοία προσεπιδαψιλεύσαστο ὁ Εὐστάθιος (Ὀδυσ. Κ. σελ. 1669). — Στ. 29,
 Τὰ περὶ τὴν χώραν θέμενος.] Ἰσως γραπτίον, Τὰ περὶ τὴν χώραν εὐ-
 θέμενος, ὡς ἔδειξε καὶ τινι τῶν ΠΡ.

ΣΕΛΙΑ. 220. στ. ι, Ἀπεσθήκει.] Σημειοῦ δύο τινὰ, πρῶτον μὲν τὸν ὑ-
 περσυντελικὸν Ἀπεσθήκει, διὰ τοῦ η, ὥσπερ καὶ παρὰ τῷ Πλάτῳ
 (Συμποσ. σελ. 218), «Ἐπειδὴ γὰρ οὖν, ὧ ἄνδρες, ὅτε λύχνος ἀπεσθήκει, καὶ
 » οἱ παῖδες ἔξω ἦσαν». ἔπειτα τὴν ἀμετάβατον σημασίαν ἀντὶ τοῦ Ἀπέ-
 σθεστο, (ὥσπερ καὶ τοῦ παρακειμένου Ἀπέσθηκα, καὶ τοῦ δευτέρου
 ἀορίστου, Ἀπέσθην, ἀντὶ τοῦ Ἀπέσθεσμι, καὶ Ἀπεσθέσθην),
 τῶν λοιπῶν χρόνων μεταβατικῶς νοουμένων, Σθέω, Σθένυμι, Σθέσω
 Ἔσθεσα. Ἡ συνήθεια ἀμφοτέρως ἐκφέρει τὸν μέλλοντα καὶ τὸν ἀόριστον· Σθέ-
 σω γὰρ, Ἔσθεσα καὶ Σθέσω, Ἔσθησα. Τούτοις δὲ καὶ ἐπὶ με-
 ταβατικῆς καὶ ἐπὶ ἀμεταβάτου ἐννοίας χρῆται· φαμέν γὰρ κυριολεκτοῦντες
 εὐμόνον, Ἔσθεσε τὸν λύχνον, ἀλλὰ καὶ Ἔσθεσεν ὁ λύχνος,
 καὶ ὁ φθὰς παρεῖμιν Πλάτωνος μαρτύριον· ἔτι δὲ καὶ μεταφορικῶς,
 ὥσπερ Πλούταρχος, Ἔσθησεν ὁ δεῖνα, λέγμεν τὸ ταπεινὸν ἐξ ἐν-
 δόξου, ἡ πτωχὸν ἐκ πλουτοῦ γεγονέναι τινὰ δηλοῦν βουζόμενοι. — Στ. 4, Αἰ-
 ρεθεὶς μεθ' ἐτέρων.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Αἶρεθεῖς δὲ μεθ' ἐτέρων.
 — Στ. 7, Ἐξήτει.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἐξήτει. — Στ. 10, Ἐριάλτην.] Ἐ-
 τερος οὗτος παρὰ τὴν ἀνωτέρω (§ 14, σελ. 212) μνημονευθέντα Ἐριάλτην, τὸν
 Περικλέους σύγχρονον. Ἔστι δὲ ὁ πρὸς βασιλεῖα πρεσβεύσας, καὶ χρήματα
 παρ' ἐκείνου κομίσας, ὅπως διανεῖμας τοῖς δημαγωγαῖς τὸν πρὸς Φίλιππον
 ἐξάφη πόλεμον, ὥσπερ ἱστῶρεκεν ἀλλαχοῦ Πλούταρχος· ἡ ὁ τοὺς εἰς Πλού-
 ταρχον ἀναφερομένους Βίους τῶν δέκα ῥητόρων γράψας (βίω Δημοσθέν). —
 Λυκῶρεγεν.] Οὗ σώζεται εἰς μόνος λόγος ὁ κατὰ Λεωκράτους. — Μαιρακλέα.]

ΠΡΑ, ΑΤ, Μυροκλέα, ΔΓ. Ναυσικλέα. — Δήμωνα.] Ἐκ ΒΔΓ, ΑΤ, Δάμωνα. Ἀρριανὸς δὲ (Ἀναβ. Ἀλεξάνδρ. Α, 10) οὔτε Δήμωνος, οὔτε Καλλισθένους μνημονεύει· ἀλλ' ἀντ' αὐτῶν, Ὑπερίδην, Χέρητα καὶ Διοτίμον ἐγκαταλέγει τῇ πρεσβείᾳ. Τούτων δὲ Χάρης μὲν καὶ Χαρίδemos, στρατηγοί, οἱ λοιποὶ δὲ, ῥήτορες ἦσαν. — Στ. 11, Λόγον.] Μῦθον· ἔθεν καὶ οἱ Αἰσωπος Λογοποιοὶ ὅς ἐπωνόμασται. Ἐπιθι τὰ ἀλλαχοῦ (Ἰσοκράτ. Β, σελ. 337) σημειωθέντα. Στ. 12, ὡς τοῖς λύκοις κ. τ. λ.] Ἐκ ΔΓ, οἱ ΠΡ. ΑΤ, ὅς τοις λύκοις. — Στ. 14, Μονόλυκον. Ὁ μὲν Αἰλιανὸς (Περὶ ζώων ἰδιότη. Ζ, 47) Μονόλυκον ὀνομαζέσθαι φησι τὸν τέλειον καὶ μέγιστον λύκον, ἀντιδισταλμένως πρὸς τοὺς λυκιδεῖς· Ἄρατος δὲ (Διοσημ. 392) φήσας,

Καὶ λύκος ἐππότε μακρὰ μονόλυκος ὠρύεται,

τὸν καθ' αὐτὸν νεμόμενον καὶ μεμονωμένον λύκον δηλοῦν εἰσικε, τὸν ἄλλως λεγόμενον Μονιὸν λύκον, ἢ καὶ ἀπλῶς Μονιόν. « Μονιός· ἄγριος ὅς μεμονωμένος, ἢ ὁ μονόλυκος », φησὶν ὁ Σουΐδας· ὅπου στικτέον οὕτως· « Μονιός· ἄγριος ὅς μεμονωμένος, ἢ ὁ μονόλυκος ». Καὶ τυφλῷ γὰρ δῆλον, ὡς ἡ τοῦ Σουΐδα ἐξηγήσις αὕτη ἀναφέρεται εἰς τὸ Δαυιτικὸν (Ψαλμ. cθ', 13), « Μονιός· ἄγριος κατενεμήσατο αὐτήν ». Ἐχρήσατο καὶ Λουκιανὸς (Ἐπιστολ. Κρονικ. § 34) τῷ ὀνόματι, « Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ἐμαίως ἡδύ, εἶμαι, μόνον ἐμπίπλασθαι, ὥσπερ τοὺς λέοντάς φησι, καὶ τοὺς μονιεύς τῶν λύκων ». Εἰσὶ δὲ οἱ μονιᾶ οὔτοι, ἢ μονόλυκοι, οἱ αὐτοὶ τοῖς ὑπ' Ἀριστοτέλους (Περὶ ζώων ἰστ. Η, 5) καλουμένοις Μονοπείραις· « Ἀθροπιφαγεῖσι δὲ οἱ μονοπείραι τῶν λύκων μᾶλλον αὐτῶν ἢ τὰ κυνηγέσια »· ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν καθ' ἑνα, καὶ μὴ ἀθρόων ἐφοδευόντων λεγτῶν, « Μονοπείρας (φησὶν Ἡσύχιος) τοῦ μὴ ὀθρόους, ἀλλὰ καθ' ἑνα, πειρατεύοντος »· καὶ πλατύτερον ὁ Φώτιος· « Μονοπείρας, τοὺς μὴ ὀθρόους, ἀλλὰ μόνον (γρ μόνου.) λεγτάς. Οὕτως Μέλανδρος ». — Στ. 15, ὡς (ἔφη) τοῦς.] ΔΓ, ὡς περ (ἔφη) τοῦς. — Στ. 18, Κασσανδρεῦς.] Ἐκ ΠΔ, ΑΤ, Κασανδρεῦς. — Στ. 24, Αὐτῷ.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Αὐτῶν. — Στ. 25, Οὔτοι.] Οἱ περὶ τὸν Δημάδην, ὃν ἤρμηνευσεν ὁ Δ, Demades et ses semblables.

ΣΕΛΙΔ. 221, στ. 2, ἔτεσι δέκα.] ἔτεσιν ἐκτὼ, φασὶ τινες τῶν ΠΡ χρῆναι γράφειν· ἔτεροι δὲ κατὰ χώραν, ὡς ὁρθῶς ἔχουσιν, ἐατέον εἶναι τὴν γραφὴν ἰσχυρίζονται. — Στ. 4, Εὐγύνειαν.] Καλῶς ἔχει τὸ Εὐγύνειαν· οὐ

χειρόν μὲντ' ἂν ἦν, ἴσως δὲ καὶ κάλλιον, τὸ Εὐμ. ἐνείαν. — Στ. 4, Οἱ τοῖς ἐλαύνουσι τὸν Δημοσθένη. . . οὐ προήκοντο τὴν κατ' αὐτοῦ ψῆφον.] Οὐκ ἐρῶται τὸ χωρίον. Ψῆφον μὲν γὰρ φέρειν, τίθεσθαι, ἢ βάλλειν, ὁρθῶς ἂν λέγοιτο· οὐκ εἶ δὲ καὶ ψῆφον προτίθεσθαι. Τοῦτο γὰρ ἐπὶ τοῦ προδιδόναι, ἢ καταλείπειν τινί τι, ἢ τινα. Ἰσως οὖν οὕτως ἔγραψεν ὁ Πλούταρχος· πάλαι· « Οἱ τοῖς ἐλαύνουσι τὸν Δημοσθένη . . . οὐ προήκοντο » τῇ κατ' αὐτοῦ ψήφῳ » τευτέστιν, Οἱ τοῖς διώκουσι τὸν Δημοσθένη οὐ προῶδωκαν διὰ τῆς κατ' αὐτοῦ ψήφου, οὐ κατέλιπον αὐτὸν τῇ ψῆφον ἐνεργεῖν κατ' αὐτοῦ. Τοῦτο συνιδὼν καὶ ὁ Α παρῆλινεν ὅλως τὰς τέσσαρας λέξεις· Τὴν κατ' αὐτοῦ ψῆφον, ὡς αὐτόθεν συνυπακουμένας, καὶ συνῆψε τὴν αἰτιατικὴν, Τὸν Δημοσθένη, τῷ ῥήματι Προήκοντο, lesquelles n'abandonnerent point Demosthènes à ses ennemis. Ταυτὸ δὲ τοῦτο ἐποίησε καὶ ὁ Λατῖνος μεταφραστὴς. — Στ. 9, Σοφιστεύων.] Ἐπὶ τὰ προσημειωθέντα (Πλούτ. Μέρ. Α, σελ. 469) περὶ τῆς λέξεως. — Στ. 12, Αὐτῷ 12 τὰ πράγματα] Αὐτῷ 12 πράγματα, ἔγραψεν ἐκ ΔΓ ὁ Β. — Στ. 15, Ἐποφθαλμιάσαντες.] Ὁμματιάσαντες, λέγει ἢ συνῆθαι· Τοῦτο δὲ, ὥσπερ καὶ τὸ Ἐποφθαλμιάω, σημαίνει πρῶτον μὲν τὸ μετ' ἐπιθυμίας ἐπιβάλλειν τὸν ὀφθαλμόν, τὸ ἐπιθυμητικῶς ἐμβλέπειν τινί, καὶ οὐ τὸ Μετὰ προσοχῆς ἐμβλέπειν regarder attentivement, ὡς ἐξηγήσατο ὁ τρίγλωσσος Λεξικογράφος (λέξ. Ματιάω)· ἡ γὰρ προσοχή, ἐπ' ἑμὲν ἔστι τῇ ἐπιθυμίᾳ. Τοιοῦτόν ἐστι τὸ παρὰ τῷ Εὐαγγελιστῇ (Μαθ. 6, 28). « Ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς » ὁ ἡ παρ' ἡμῖν συνῆθαι συντομώτερον ἂν ἐκφράσειε διὰ τοῦ, Ὅστις ὀμματιάσει γυναῖκα· ἔπειτα τὸ βασκαίνειν, διὰ τὸν τῆς ἐπιθυμητικῆς ἐμβλέψεως φθόνον, καὶ τὴν ἐκ τούτου τοῖς ἐμβλεπομένοις προσγινομένην βλάβην, ὡς ἡ τῶν πολλῶν φέρει δόξα· τοῦ συνωνύμου, Ὀφθαλμίζω, παρ' ἡμῖν τοῦτο μόνον τὸ τελευταῖον σημαίνοντος, παρὰ δὲ τοῖς ἀρχαίοις πλατύτερον νοουμένου « Ὀφθαλμιάσαι, φθονῆσαι, ἐπιβαλεῖν ὀφθαλμόν » φησὶν Ἡσύχιος· καὶ « Ὀφθαλμιάσαι, φθονῆσαι, ἐπιβαλεῖν ἐπιθυμητικῶς. . . » ὁ Φώτιος· καὶ « Ἐποφθαλμιάσαι, φθονῆσαι, ἢ ἐπιθυμητικῶς ἐπιβαλὼν », ὁ Στυδάς. Ὅτι δὲ καὶ τὸ Ἐπιβλέπειν, καὶ τὸ Ἐπιδεῖν ταυτὸ σημαίνουσι, εἴρηται διὰ μακρῶν ἀλλαχού (σημ. εἰς τοὺς Θεοφράστ. χαρακτῆρ. σελ. 259-263). — Στ. 21, Βασιλικῇ] ΔΓ, Βαρβαρικῇ. — Στ. 25, Γενομένης τάχιστα τῆς νυκτός.] Καὶ νῶς· εἰρημένον ἀντὶ τοῦ, Ἐπειδὴ τάχιστα νύξ ἐγένετο, ὁ ἐστὶν

ἐν τῇ παρ' ἡμῖν συνηθείᾳ, Εὐθύς δ' τ' ἐνύκτωσε. — Στ. 26, Μετὰ τῶν εἰκοσι ταλάντων.] Ὁ δὲ τοὺς εἰς τὸν Πλούταρχον ἀναφερομένους βίους τῶν δέκα ῥητόρων γράφας (ἐν βίῳ Δημοσθέν.) δαρεικοὺς χιλίους φησὶ λαθεῖν Δημοσθένη παρὰ τοῦ Ἀρπάλου. Καὶ ἴσως ἡμάρτηται ἐκεῖ ἡ γραφὴ ἀντὶ τοῦ τρισχιλίου· οἱ οὐ πολὺ ἀποδέουσι τῶν εἰκοσι ταλάντων. — Στ. 27, Ὁψὲ καὶ διαχύσει.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ὁψιν καὶ διαχύσει.

ΣΕΛΙΑ. 222, στ. 1, Κατελίσσάμενος.] Παρὰ τὸ, Κατελίσσω, τοῦτο δὲ παρὰ τὸ δασυνόμενον Ἐλίσσω· ἔθεν ἔγραψαν καὶ οἱ ΠΡ, Καθελίσσάμενος. Οἱ μέντοι Ἀττικοὶ πολλὰ τῆς Ἰωνικῆς διαλέκτου ἐφύλαξαν, οἷον Ἀπηλιώτης, Λεύκιππος, ὧν ἐνδέχεται εἶναι καὶ τὸ Κατελίσσάμενος. Ἡ δὲ κακὴ ΔΓ, Τελισσάμενος, ἴσως ἦν, Τυλισσάμενος, παρὰ τὸ Τυλίσσω, ὅπερ ἡ συνηθεία εἰς τὸ Τυλίγω μετεποίησε, ὥσπερ καὶ ἐτέρων εἰς σσω τὴν λήγουσαν εἰς γω ἔτρεψεν, οἷον Ἀλλάσσω, Ἀλλάγω, Φυλάσσω, Φυλάγω. Τὸ δὲ Τυλίσσω ἔχει παρ' ἡμῖν καὶ παράγωγον ὄνομα τὸ Τύλιγμα, καὶ τὸ Τυλικτάρειον (Γαλλ. écheveau), τουτέστι τὸ τετυλιγμένον ἔριον ἢ λίνον, καὶ τὸ Τυλιγάδιον (Γαλλ. devidoir), τὸ ἐργαλεῖον, περὶ ὃ τυλίσσεται. Κάκ τούτου δὲ ῥῆμα ἕτερον παράγωγον, τὸ Τυλιγαδιάζω (Γαλλ. divider), τουτέστι περὶ τὸ εἰρημένον ἐργαλεῖον τυλίσσω, ἢ ἐλίσσω. Εἰσὶ γὰρ συνώνυμα τὰ ῥήματα ταῦτα, ὥσπερ καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν παράγωγα· ὅθεν καὶ ὁ Ἡσύχιος ἐσημειώτατο τὸ, « Ἐλιξ... δεσμὸς τις, ἢ τύλιγμα ». — Στ. 3, Ὡς ἀποκεκορμένης αὐτῇ τῆς φωνῆς.] Ὡσπερ καὶ ἐν τῇ συνηθείᾳ, Ἐκόπη ἡ φωνή του. — Οἱ δ' εὐφρεῖς.] Οἱ σκῶπται· κατὰ τὰ ἀλλαχού (Ἰσοκρ. Μέρ. Β, σελ. 112) σημειωθέντα. — Στ. 4, Ὑπ' ἀργυράχνης.] Ἐξ ΕΔ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἀπ' ἀργυράχνης. — Στ. 6, Βουλούμενον.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Βουλομένου. — Στ. 8, Οὐκ ἀκούσεσθε... τοῦ τὴν κύλικα ἔχοντος.] Τούτοις τοῖς ῥήμασιν ἐν ταῖς ΔΓ προσγέγραπται ὡς ἐξήγησις τάδε· « Ἐν γὰρ τοῖς συμποσίοις τὴν κύλικα ἔχοντες ἤδον τὰ λεγόμενα σκολιὰ », ὡς εἶναι τὸν νοῦν τοῦ λεγόμενου, Ἀκουστέον Δημοσθένους ἔχοντος τὴν κύλικα, ὥσπερ καὶ ἐν ταῖς συμποσίοις ἀκούουσι τῶν φερόντων τὴν κύλικα, ὅταν ᾄδωσι τὰ σκολιὰ· ἦσαν δὲ ταῦτα συμποσιακὰ ᾄσματα. Ἐπειροὶ δὲ, ἐπεὶ ἡ δωρηθεῖσα Δημοσθένει κύλιξ ἦν τῶν βασιλικῶν (ἀνωτέρ. σελ. 221), τουτέστιν ἐκείνων τῶν κυλίκων, ἐξ ὧν ὁ βασιλεὺς ἐπίνειν, εὐτως ἐξεδέχοντο τὸ λεγόμενον, ὥσπερ ἂν εἰ καὶ αἰνεσχόον ἦν· τόντο εἶναι τὸν Δημοσθένην οἱ σκῶπται, καὶ τοῦτον οὐ τῶν τυχόντων, ἀλλὰ

τῶν βασιλικῶν οἰνοχόων, εἰς ὀφείλεται τιμὴ καὶ προσοχὴ λέγουσι. Ἄλλοι δ' ἀπλούστερον τοῦ λεγομένου Κυλικηγόρους αἰνίττεσθαι ὑπέλαβον, τουτίστι, τοὺς ἐπὶ τῇ κύλικι λέγοντας, τοὺς ἐν συμποσίοις λαλοῦντας. Παρὰ δὲ τῷ Ἀθηναίῳ (σελ. 480) εὔρηται καὶ τὸ ῥῆμα, « Κυλικηγορεῖν, ὅταν ἐπὶ τῇ » κύλικι τις ἀγορεύῃ », καὶ, Κυλικηγορῶν συμπότης, παρὰ τῷ Πολυδεύκει. — Στ. 13, Καλλικλέους] Τῶν ΠΡ τις τὸν αὐτὸν ὑπέλαβεν εἶναι Καλλικλεῖ τῷ δανειστῇ, οὗ ἐμνημόνευσεν ἀνωτέρω (Φωκ. § 9, σελ. 8) Πλούταρχος. — Μόνην γὰρ τὴν τούτου, νεωστὶ γεγαμηκότες, οὐκ εἶασαν ἐλεγχθῆναι, νύμφης ἔνδον εὐσης.] Ἀττικῆς εὐγενείας καὶ φιλανθρωπίας ἐπιφανές παράδειγμα· ὃ καὶ Ἀλλαχοῦ (Πολιτικ. παραγγεῖμ. § 17) μνημονεύων ἀχρηστὸς Πλούταρχος ἐπὶ μίμησιν προτρέπει τοὺς καθ' ἑαυτὸν Ἕλληνας· καὶ τοὺς νῦν δ' ὄντας ἡμᾶς λογιζέσθω προτρέπειν· « Ἐν δὲ ταῖς Ἀρπαλείσις τὰς » οἰκίας ἐρευνῶντες, μόνην τὴν τοῦ γεγαμηκότες νεωστὶ παρῆλθον. Ταῦτα » ἔξεστι καὶ νῦν ζηλοῦντας ἐξομοιοῦσθαι ταῖς προγόνοις ». — Στ. 20, Πεντήκοντα ταλάντων.] Ἐν δὲ ταῖς εἰς τὸν Πλούταρχον ἀναφερομένοις τῶν δέκα ῥητόρων βίοις, Τριᾶκοντα ταλάντων, φέρεται. — Στ. 22, Ἀπέδρα, τοὺς μὲν λαθόν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἀποδρᾶναι, τοὺς μὲν λαθόντα. — Στ. 29, Αὐτόν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Αὐτῷ.

ΣΕΛΙΑ. 223, στ. 1, Πῶς δ' οὐ μέλλω φέρειν βραχέως . . . οὐ ῥάδιόν ἐστιν;] Παρὰ δὲ τῷ Φωτίῳ οὐχ ὠμολόγηται τὰ περὶ τούτου. Ἐν μὲν γὰρ τῇ ἐπικρίσει τῶν Δημοσθένους λόγων (κωδ. σξέ, σελ. 1474) Αἰσχίνην φησὶ φεύγοντα, καὶ καταληφθέντα ὑπὸ Δημοσθένους τάλαντον αὐτῷ κριζέμεντος ἀργυρίου, καὶ τὴν φυγὴν γενναίως φέρειν ὑποτιθεμένου, ἀναφθέγγασθαι· « Καὶ πῶς » ἂν δυναίμην τιαύτης ἈΠΟΣΤΕΡΟΥΜΕΝΟΣ πόλεως, ἐν ᾗ καὶ τοὺς δο- » κοῦντας ἐχθροὺς εἶναι τῶν ἀλλαχόθι φίλων χρηστότητι καὶ καλοκαγαθίᾳ » εὐρεῖν ἐστὶ διαφέροντας »; Ἀλλαχοῦ δὲ (κωδ. σοθ', σελ. 1592) ταῦτα λέ- » γει· « Φεύγειν μέλλοντα [Δημοσθένην] συνέσχον μὲν οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ περι- » στάντες εἶχον ἱρῶδοῦντα· ἕκαστος δ' ὑπὸ μάλης ἔχων τι, εἰς ἐφοδὸν ἐπ- » εδίδου, ὃ μὲν ἀργύριον, ὃ δὲ χρυσίον, καὶ προὔπεμπον αὐτὸν εὐμενῶς, καὶ » θαρρεῖν ἐκέλευον, καὶ φέρειν τὴν συμφορὰν γενναίως. Ὁ δὲ, ἀναστενάξας, » Πῶς, ἔφη, φέρειν δυνήσομαι τιαύτην ἈΠΟΛΙΜΠΑΝΩΝ » πόλιν, ἐν ᾗ τοιοῦτοι τυγχάνουσιν ἐχθροί, οἷους οὐκ » ἂν τις ἀλλαχόθι φίλους εὐρήσῃ; Οἱ δὲ τοῦτο τὸ ἀπόφθεγ- » μα Αἰσχίνην λέγουσιν εἰπεῖν, ἥνικα φεύγοντα καταλαβὼν Δημοσθένης, καὶ

« φιλοφρονισάμενος, παρεγγυᾷ (γρ. παρηγγύα) φέρειν τὸ συμβεβηκός γεν-
 ναίως ». — Ἀπολιπών.] Μεταμίλει μοι μὴ τρέψαντι τὸ παρ' ἄπασιν Ἀ-
 πολιπών, εἰς τὸ Ἀπολείπων. Τὴν δὲ τοῦ ἐνεστῶτος, χρειᾶν ἐνθάδε
 πιστοῦται καὶ τὰ ἐν ταῖς παρθεύουσιν ἐκ τοῦ Φωτίου μάρτυροις, Ἀποσε-
 ρούμενος, καὶ Ἀπολιμπάνων. — Στ. 20, Καλλιμέδων ὁ Κάρχρος.]
 Ἐπιθι τὰ περὶ τούτου ἀνωτέρω (σελ. 319) σημειωθέντα.

ΣΕΛΙΔ. 224, στ. 16, Ἐποφίσαντο.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἐσοφίζοντο. — Στ.
 18, Τὸν βομῶν . . . ποιῆσαι.] Διορθωτέα ἴσως ἐντεῦθεν ἢ φερομένη ἐν ταῖς εἰς
 τὸν Πλούταρχον ἀναφερομένοις Βίσις τῶν δέκα ῥητόρων γραφῇ, « Τῶν δὲ Ἀθη-
 ναίων ψηφισαμένων, εἰς ἃ ὥφειλε τριάκοντα, Νῆσαι αὐτὸν τὸν βομῶν τοῦ
 σωτήρος Διὸς κ. τ. λ. τρεπομένη εἰς τὸ, ΠΟΙῆΣΑΙ. Μικρὸν δ' ἀνωτέρω ἐν ταῖς
 αὐτοῖς Βίσις ἔκνι τοῦ, « Φυγόντος Ἀρπάλου ἐκ τοῦ δεσμοτηρίου. . . αἰτίαν
 σchein ὁ Δημοσθένης δωροδοκίας, ΚΑΙ ΔΙΔ τοῦτο, μήτε τὸν ἀριθμὸν κ. τ. λ.
 γραπτέον καὶ στικτέον. . . Δημοσθένης δωροδοκίας ΔΙΔ τοῦτο μῆτε
 τὸν ἀριθμὸν. — Στ. 19, Ὅπερ ἦν τίμημα.] ΔΓ, Ὅσον ἦν τίμημα. —
 Στ. 23, Κράνων α.] Ἐγραψα βαρυτόνως, ὡς φέρεται ἀνωτέρω (Φωκ. § 26.
 σελ. 22), ΑΤ Κρανῶν α. Ὡς δ' αὖτως γράφεται καὶ παρὰ τῷ Βυζαν-
 τίνῳ Στεφάνῳ, « Κράνων, πόλις τῆς Θεσσαλίας τῆς Πιλασγιώτιδος κ. τ. λ. ».

ΣΕΛΙΔ. 225, στ. 2, Τὸν Αἰγινήτην Πῶλον.] Λουκιανὸς δὲ (Μένιπ. ἢ
 Νεκυομαντ. § 16) οὐχ Αἰγινήτην, ἀλλὰ Σουνίαν γενέσθαι φησὶ τὸν Πῶλον,
 ἀπὸ Σουνίου δηλονότι δήμου Ἀττικοῦ. — Στ. 4, Μαθηταῖς.] Ἐκ ΔΓ
 εἰ ΠΡ, ΑΤ, Μαθητήν. — Στ. 5, Δημήτριος.] Ὁ Μάγνης, ὁ Περὶ
 ὁμωνύμων γράψας, ὃν πολλάκις ὁ Πλούταρχος ἐπηγάγετο μάρτυρα.—
 Ἀναξιμένους.] Τοῦ Λαμφακηνοῦ ῥήτορος, οὗ φαίνεται εἶναι τὴν εἰς Ἀρι-
 στοτέλην ἀναφερομένην ῥητορικὴν πρὸς Ἀλέξανδρον. — Στ. 6,
 Ὑπερίδην.] Ὁ δὲ τὸ εἰς τὸν Λουκιανὸν ἀναφερόμενον Δημοσθένους
 ἐγκώμιον (§ 30) γράψας, Εὐκράτην, ἀντὶ, Ὑπερίδου, ὀνο-
 μαζῇ. — Στ. 9, Αἰάκειον.] Τοῦ Αἰάκου τὸν νεῶν, ὅπου καὶ Δημοσθένης ὤρ-
 μησε πρῶτον καταφυγεῖν, εἶτα φεβηθεὶς εἰς Καλαυρίαν μετέστη, ὡς φησὶν ὁ
 τοῦς εἰς τὸν Πλούταρχον ἀναφερομένους Βίους τῶν δέκα ῥητόρων
 γράψας. — Στ. 10, Τὴν γλώτταν ἐκτρηθῆναι.] Οὐχ ὠμολογῆται τοῦτο,
 ὡς περὶ Ὑπερίδου φησὶν ὁ τοῦς Βίους τῶν δέκα ῥητόρων γρά-
 ψας. « Ἀχθεὶς πρὸς Ἀντίπατρον εἰς Κόρινθον, ἔπειτα βασιανίζομενος διέ-
 φραγε τὴν γλώτταν, ὥστε μηδὲν ἐξαιρεῖν τῶν τῆς πόλεως ἀποβλήτων

» δυννηθῆναι· καὶ οὕτως ἐτελεύτησε, Πυανεψιδῶνος ἐνάτη ἰστομένου. Ερ-
 » μίππος δὲ φησιν αὐτὸν γλωττοτομηθῆναι εἰς Μακεδονίαν ἐλθόντα, καὶ ῥι-
 » φῆναι ἄταφον». — Στ. 12, Καλαυρία.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Καλαβρία. Ἐστὶ
 δὲ νησίδιον τῇ παραλίᾳ τῆς Πελοποννήσου παρακείμενον, τανῦν καλούμενον
 Πόρος. ὥς γε φησὶν ὁ Ἄγγλος Χανδλῆρος ἐν τῇ Περιηγήσει τῆς
 μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Ἑλλάδος (Μέρ. Γ, σελ. 227, Γαλλικ.
 μεταφρ.), τῶν πρὸ αὐτοῦ τὴν νῦν Ὑδραν καλουμένην πεπιστευκότων
 εἶναι τὴν πάλαι Καλαύριον. Ἐκλήθη δὲ Πόρος ἀπὸ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου,
 ὃς καὶ Σαρωνικός πόρος ἐκαλεῖτο, κατὰ τὸν Στράβωνα (Ἰδ. τὰς εἰς
 τὴν Γαλιτικ. αὐτοῦ μετάφρ. ἡμετέρας σημειώσ. Τομ. Γ, σελ. 239). — Στ.
 13, Ὑπηρετικοίς.] Προστυπακκουμένου τοῦ Πλοίοις. — Στ. 16, Ἐτύγγανεν
 ἔψιν ἐωρκαῶς κατὰ τοὺς ὕπνου.] Ἐκ τούτου ἡ ἐν τῇ συνηθείᾳ φράσις, Ἐ-
 τυχεῖν ἢ ἔδῃ, ἢ ἀμῇ, ἢ ἦναι, καὶ τὰ τοιαῦτα. — Στ. 18, Κα-
 τέχων τὸ θέατρον.] Ἐπὶ τοσούτον κηλήσας τοὺς θεωμένους, ὥστε ὑφ' αὐτῶ
 ποιήσασθαι, καὶ εἰσνεῖ κύριος αὐτῶν καταστῆναι. Τοῦτο γὰρ δύναται τὸ Κα-
 τέχων ἐνθάδε. Ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τοῦ βίᾳ παρ' αὐτῶ ἔχοντός τινα καὶ μὴ
 ἔωτος ἀπείναι, οἷόν ἐστι τὸ παρὰ τῷ Ξενοφῶντι (Ἀπομνημ. Β, 6, § 11)
 « Αἱ Σειρήνες ἐπάδουσιν κατεῖχον, ὥστε μὴ ἀπείναι ἀπ' αὐτῶν τοὺς ἐπα-
 οθέντας ».

ΣΕΛΙΑ. 226, στ. 6, Τὸν ἐκ τῆς τραγωδίας ὑποκρινόμενος Κρέοντα, καὶ
 τὸ σῶμα τοῦτο ῥίπτων ἄταφον] Αἰτίτταται τὴν Σοφοκλέους τραγωδίαν, ἐν ᾗ
 (Ἀντιγ. 203-206), ἀπαγορεύον τοῖς Θηβαίοις θάπτειν τὸν Πολυτεῖκην, ὁ Κρέων
 φησί.

Τούτον πόλει τῇδ' ἐκκεκρύχθαι, τάφῳ

Μῆτε κτερίζειν, μῆτε κωκῶσαι τινα·

Ἐἴην δ' ἄθαπτον, καὶ πρὸς οἰωνῶν δέμας

Καὶ πρὸς κυνῶν ἐδεστὸν αἰκιστὸν τ' ἰδεῖν.

— Στ. 8, Ἐπιζῶν ἐξανίσταμαι τοῦ ἱεροῦ.] Ὅπως μὴ μιάνω τὸ ἱερὸν ἀποβή-
 σκων ἐν αὐτῷ· οὐ γὰρ ἐξῆν θνήσκειν ἐν τοῖς ἱεροῖς, ἐνθα παρῆναι τοὺς θεοὺς
 καὶ κατοικεῖν ὑπελάμβανον. Διὸ καὶ παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ (Ἱππολ. 1418) ψυ-
 χερῶν γαυντὰ τὸν Ἱππόλυτον καταλείπουσα ἡ Ἄρτεμις, φησί,

Καὶ χαῖρ'· ἐμοὶ γὰρ οὐ θέμις φθιτοὺς εἶναι

Οὐδ' ὄμμα χραίνειν θανάσιμοισιν ἐκπνοαῖς·

Ὅρῳ δέ σ' ἤδη τοῦδε πλησίον κακοῦ,

—Στ. 12, Παραλλάξαι τὸν βωμόν.] Τὸ παρελθεῖν ἐνθάδε σημαίνει τὸ Πα-
ραλλάξαι, ὥσπερ καὶ τὸ συνώνυμον Παραμείψαι, ἔτι δὲ καὶ τὸ ἀ-
πλοῦν Ἀμείψαι, παρὰ τὸ Ἀμείβω· οὐ τὸ θεματικώτερον, Ἀμω, παρ'
οὐδενὶ τῶν ἀρχαίων εὐρισκόμενον, σῶσαι τὴν καθ' ἡμᾶς συνήθειαν ἐν ταῖς
προστακτικαῖς Ἀμε, καὶ Ἀμετε, ἢ Ἀμεῖτε, ἐν ἄλλοις (Ἰσοκράτ. Β, σελ.
277) δέδαικται. —Στ. 14, Ἀρίστων.] Σάτυρον τοῦτον ὀνομάζει ὁ τοὺς Βίους
τῶν δέκα ῥητόρων γράφας. — Στ. 17, Γεγραμμένης.] Εἰς τὸ Γεγραμμέ-
νην ἔτρεψαν (ἴσως οὐκ ἀλόγως) οἱ ΠΡ. —Στ. 27, Περιέραχιόνιον.] Ὅπερ ἡ-
μεῖς νῦν ἀπροσέτως, Βραχιόνιον (χυδ. Βραχιόλιον) καλοῦμεν. —Στ.
29, Δημοχάρης.] ΠΡΑ, ΑΤ, Δημοχάρις.

ΣΕΛΙΔ. 227, στ. 3, Τὴν σκυθρωποτάτην τῶν θεσμοφορίων ἡμέραν.] Ἡ
καὶ Νηστεία ν ἐπωνύμαζον· ἦν δὲ ἡ ἐκκαιδεκάτη τοῦ Πυανεψιώνος καὶ
μέση τῆς ἐορτῆς, ἀπὸ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης μέχρι τῆς ὀκτωκαιδεκάτης
τοῦ μηνὸς ἀγομένης εἰς τιμὴν τῆς Δήμητρος, τῆς ἐπικαλουμένης Θεσμοφόρου,
ὡς δηλοῖ καὶ ὁ Κωμικός (Θεσμοφρ. 80),

Ἐπεὶ τρίτη ἑστὶ Θεσμοφορίων ἡ μέση.

—Στ. 10, Ἄρης.] ΔΓ, Ἀνήρ.—Στ. 14, Τοιοῦτον.] ΔΓ, Τοιόνδε. —Στ. 15,
Χρυσίδιον.] Ἐπιθι τὰ ἐν ταῖς πρόσθεν (σελ. 369) σημειωθέντα. —Στ. 19, Οὐ-
τως.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Οὕτως.

ΣΕΛΙΔ. 228, στ. 1, Κάσσανδρος.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Κάσσανδρος. — Στ.
6, Ἀπέχεις.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἐχεις.

ΚΙΚΕΡΩΝ.

ΣΕΛΙΔ. 229, στ. 1, Ἐλθίσον.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ὀλθίσαν.—Καὶ γεγο-
νέναι καλῶς καὶ βεβιωκέναι.] Ἐξ ΕΔ ὁ Β, ΑΤ, Καὶ γεγονέναι καὶ κα-
λῶς βεβιωκέναι. — Στ. 4, Τύλλον.] Ἐκ ΔΓ, ΑΓ, Τύλλιον.—Ἄττιον.]
Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἄππιον. — Στ. 6, Καὶ πολέμησαντα Ῥωμαῖς οὐκ ἀ-
δυνάτως.] Ἐκ ΔΓ προσέθηκε τὰς πέντε ταύτας λέξεις. — Στ. 9, Κίκερ]
ΒΔΓ, Κίκερα. Ῥώμ. Cicer. Καὶ τὸ μὲν διαφυῆν ἔχειν ἐπὶ τῆς ὁμιλίας τὸν
Κικέρωνα τῇ τοῦ ἐρεβίνθου διαφυῇ παραπλησίαν, οὐ παράδοξον, τριαῦτα
πολλὰ ἐν πολλοῖς τῆς φύσεως καινοτομούσης, ἢ μᾶλλον ἀπειπλανήσει τινὶ τοῦ
κατὰ φύσιν εἰς τὸ τερατωδέστερον ἐξαχούσης· περὶ δὲ τοῦ ἐκ τῆς ἐρεβινθώ-
δους ταύτης διαφυῆς τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ Κικέρωνος προσεφθῆναι τῷ

Ῥήγορι, ἀμφισβητήσκειν ἂν τι; εἰκότως. Τί γὰρ φήσομεν περὶ τῶν ἀπὸ τοῦ κυάμου (Faba) ἐπωνομασθέντων Φαβίων (Fabius), καὶ τῶν ἀπὸ τῆς φακῆς (Lens lentis) Λεντούλων (Lentulus); Εἰκότα τοίνυν εἰκε μάλλον λέγειν ὁ Πλίνιος (ΙΗ, 3), ὅτι περὶ γεωργίαν μάλιστα τῶν Ῥωμαίων ἀσχολουμένων ἐν ταῖς πάλαι χρόνις, ταπεινὰ τῇ Ῥώμῃ πραττούσης ἔτι, ἐπωνομασθαι πολλοὺς ἀπὸ τῆς σπορᾶς ἢ φυτείας ἐκείνων τῶν καρπῶν, περὶ οὗ, ἕκαστος ἐκπύδαζε μάλιστα, καὶ ὧν πλείστη καὶ ἀρίστη τὴν συγκαρμὴν ἐποιεῖτο, *Cognomina etiam prima inde... Iam Fabiorum, Lentulorum, Ciceronum, ut quisque aliquod optime genus sereret.* — Στ. 10, Διαστολὴν... ἀφ' ἧς] ΔΓ, Διαστολὴν, ὡς εἰσικεν, ἀφ' ἧς. — Στ. 11, Διαφυήν.] Δαίρεσιν, διατομήν, ἢ ὡς ἑὺστάθους (εἰς τὸν Διόνυσ. τὸν Περιπληγ. 766) ἰδιωτικώτερον αὐτὴν ὀνομάζει, σχισμὴν, οἷον ἐστὶν ἰδεῖν ἐν πολλοῖς τῶν καρπῶν, οἷον ἐν ταῖς καρύσιν, καθ' ἣν καὶ εἰς δύο ἴσα τεμεῖν ἐστὶν αὐτὰ μὴ κατὰξαντα. Δὲ καὶ Ξενοφῶν (Κύρ. Ἀναβ. Ε, 4) διαστέλλαι βουλούμενος τῶν καρῶν τὰ κάστανα, (κάρυα καὶ ταῦτα ὀνόματι γενικῶ καλούμενα) « Κάρυα πλατέα, οὐκ ἔχοντα διαφυὴν οὐδεμίαν » εἰρηκεν. « Διαφύσαι, » διελεῖν » φησὶν Ἡσύχιος. Μικρὸν δ' ἀνωτέρω φέρεται παρὰ τῷ αὐτῷ Ἡσυχίῳ τερατώδης λέξις μετὰ τερατωδεστέρας ἐξηγήσεως ἥδε· « Διαφυπαί, » διακολλαί, διακογαί », ἀνθ' ἧς γραπτέον, εἶμαι, « Διαφυπαί, διακοπαί, διατομαί ». — Στ. 15, Τῶν Σκαύρων καὶ τῶν Κάτλων] Το μὲν Σκαῦρος (Scaurus) τὸν σκάζοντα, ἢ χωλὸν σημαίνει· ὅθεν καὶ ἐν ταῖς Φελοξένει γλώσσαις φέρεται, « Scaurus, σκαμβός, σκελλός, στρεβλόπους »· εἴτε παρ' αὐτὸ τοῦτο τὸ Σκαμβός πλασθείσης τῇ Ῥωμαϊκῇ λέξεως, εἴτε καὶ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων, καὶ τῷ Σκαυρὸς χρησμένων πάλαι συνωνύμως τῷ Σκαμβός, ὡς γοῦν ἐστὶν εἰκόσαι ἐκ τοῦ ἐν τῇ συνηθείᾳ Σκευρὸς ἢ Σκευρόρις, ταῦτο σημαίνοντος τῷ Σκαμβός ἢ Στρεβλός. Το δὲ Κάτλος συγκακισμένον παρὰ τὸ Κάτοσλος Catulus (ὥσπερ καὶ τὸ Λέντλος παρὰ τὸ Λέντουλος) δηλοῖ κυρίως τὴν Σκύλακα ταυτέστι τὸ νεγρὸν τοῦ κυνός, τὸ παρ' ἡμῖν λεγόμενον Σκυλάκιον. — Στ. 17, Τὰ μὲν πρῶτα δύο τῶν ὀνομάτων.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Τὰ μὲν πρῶτα τῶν δύο ὀνομάτων.

ΣΕΛΙΔ. 230, στ. 8, ὥσπερ ὁ Πλάτων ἀξιοῖ τὴν φιλομαθὴ καὶ φιλόσοφον φύσιν... μηδὲν λόγου, μηδὲ παιδείας ἀπιδάξιν εἶδος.] Τούτῳ μάλιστα Πλάτωνος (Πολιτ. Ε, σελ. 475) αἰνίττεται τό χωρίον· « Οὐκοῦν καὶ τὸν φι-

ἢ λόσσοφον σοφίας φήσομεν ἐπιθυμητὴν εἶναι, οὐ τῆς μὲν, τῆς δ' οὐ, ἀλλὰ πά-
 » σης;— Ἄληθῃ.— Τὸν ἄρα περὶ τὰ μαθήματα δυσχεραίνοντα, ἄλλως τε καὶ
 » νέον ὄντα, καὶ μήπω λόγον ἔχοντα τί τε χρηστὸν καὶ μὴ, οὐ φήσομεν φιλο-
 « μαθῇ οὐδὲ φιλόσοφον εἶναι· ὥσπερ τὸν περὶ τὰ σιτία δυσχερῆ οὕτε πεινῆν
 » φαμεν, οὕτ' ἐπιθυμεῖν σιτίων, ἀλλὰ κακός τιον εἶναι. — Καὶ ὁρθῶς γε φήσο-
 » μεν.— Τὸν δὲ δὴ εὐχαιρῶς ἐθέλοντα παντὸς μαθήματος γεύεσθαι, καὶ ἀσμε-
 » νως ἐπὶ τὸ μαθάνειν ἰόντα, καὶ ἀπλήστως ἔχοντα, τοῦτον δ' ἐν δίκῃ φή-
 » σομεν φιλόσοφον». — Στ. 12, Πόντιος Γλαῦκος.] Τὰ περὶ τοῦ Ποντίου, τοῦ
 τέστι θαλασσίου, δαίμονος Γλαύκου ἱστορούμενα ἔχεις ἀναλεῖξασθαι ἐκ τε τῶν
 μυθεγραφέων, καὶ ἐκ τοῦ ποικιλώτερον τὰ κατ' αὐτὸν ἱστορήσαντος Ἀθηναίου
 (σελ. 296). Τοῦτον τὸν Πόντιον Γλαῦκον ὑπόθεσιν καὶ ἐπιγραφὴν ἔ-
 χον, δρᾶμα τραγικὸν Αἰσχύλος ἐδίδαξε, μνηκίτι σωζόμενον. Ἰσως δὲ καὶ τὸ
 τοῦ Κικέρωνος ποιημάτων οἰκνικὴν ἦν δρᾶμα, κατ' Αἰσχύλου μίμησιν. — Στ.
 26, Ἐπιπίπτοντα.] Εἰς τὸ ἔκ πίπτοντα (ἴσως οὐ κακῶς) ἔτρεψαν τοῦτο
 οἱ ΠΡ. — Στ. 28, Κατάστασιν τινα λαμβάνειν.] Ὡς περ καὶ ἐν τῇ συνθήκῃ
 φαμέν, Πρόσμεινε, ἕως νὰ λάβωσι κατάστασιν τὰ πράγ-
 ματα. — Στ. 30, Προσαγγείλας.] Ἐκ ΒΔ, ΑΤ, Προσαγγείλαντος.

ΣΕΛΙΑ, 231, στ. 12, Δισσπείρας λόγον.] Ἡ δὲ συνθήκη καὶ Δισσπεί-
 ρω, καὶ Σπείρω λόγον, ἢ λόγια. — Στ. 13, Αὐτῷ.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ,
 ΑΤ, Αὐτοῦ. — Στ. 23, Στάσιν.] Αἵρεσιν. — Ἐγκατέλειπεν.] ΔΓ, Ἐγκατέ-
 λιπεν. — Στ. 25, Συνήθεις.] Μαθητάς.

ΣΕΛΙΑ. 232, στ. 8, Διαπονῶν.] Ἀσκῶν, γυμνάζων. — Στ. 12, Ἀπολλω-
 νίῳ τῷ Μόλωνι.] Ἐξ ΕΔ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἀπολλωνίῳ τῷ Μόλωνος· οὐ
 γὰρ Μόλωνος υἱὸς ἦν ὁ Ἀπολλώνιος, ὥσπερ λίγει ἡ ἐκδεδομένη γραφή, ὡδὲ τε
 καὶ ἐν τῷ Καίσαρος βίῳ (§ 3, Πλουτάρχ. Μέρ. Δ, σελ. 266), ἀλλ' ἐπωνομά-
 ζετο Μόλων. Ταύτην τὴν διόρθωσιν οἱ μὲν ἀναμφίλεκτον εἶναι ἰσχυρίζονται
 ταῖς Σουετωνίου, Κυντιλιανοῦ, καὶ Κικέρωνος αὐτοῦ, μαρτυρίαις αὐτὴν πιστεύ-
 μενοι· ἕτεροι δὲ (ὧν ἐστὶ καὶ ὁ Β) ἐν ἀμφιρίστῳ εἶτι καὶ σταθεῖ φασι, πότερον
 Ἀπολλωνίῳ τῷ Μόλωνος, χρὴ γράφειν, ἢ Ἀπολλωνίῳ τῷ Μό-
 λωνι. Ἐπιτείνει δὲ τὴν ἀπορίαν καὶ ὁ Στράβων (ΙΔ, σελ. 655 et 661), δύο
 ῥητόρων Ἀλαβανδίων, μαθητῶν Μενεκλέους τοῦ ῥήτορος, μνημονεύον· ὧν
 τὸν μὲν ἐνομάζει Μόλωνα μόνον, τὸν ἕτερον δὲ Ἀπολλωνίον Μα-
 λᾶκον, ὃν καὶ παῖζαί τι πρὸς τὸν Μόλωνα φησι· Ἐπιδημήσας γὰρ πρῶτον

Ἀπολλώνιος ὁ μαλακὸς ἐν Ῥόδῳ, τῷ Μύλωνι, ὁψέ μετ' ἐκείνον παρῆγεν μένω
εἶπεν, Ὁ ψέ μολὼν, τὸ κύριον ὄνομα εἰς μετοχὴν τρέψας.—Στ. 25, Ἀπην-
εβλύθη.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἀπηνεβλύθη.—Στ. 28, Τόν γε πρῶτον.] Ἐκ
ΒΔ, ΑΤ, Τόν τε πρῶτον.

ΣΕΛΙΑ. 233, στ. 1, Γραϊκὸς καὶ σχολαστικὸς.] Τὺς πλείστους τῶν εἰς
Ῥώμην καταφυγόντων φιλολόγων τε καὶ φιλοσόφων Ἑλλήνων, μετὰ τὴν τῆς
Ἑλλάδος ταπείνωσιν, ἐφαύλιζον οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ μάλιστα οἱ πρεσβύτεροι, τοὺς
μὲν διὰ τὸν ἄλλογον φόβον τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας, ὡς ἐκλούσης τὰς ψυχὰς
(ἐκλυσιν γὰρ ἡγοῦντο τὴν ἐπὶ τὸν ἡμερώτερον βίον μεταρρύθμισιν), τοὺς δὲ
καὶ προσκλόντως, ὡς ἀναξίως ἥς ἐπηγγέλλοντο φιλοσοφίας βιῶντας. Διὸ καὶ
τῷ Γραϊκὸς καὶ τῷ Γραϊκουλὸς καὶ τῷ Σχολαστικὸς ὑπερο-
πτικῶς κατ' ἐκείνων ἐχρῶντο, δηλοῦν βουλόμενοι τοὺς τὴν βίον ἅπαντα ἐν ταῖς
σχολαῖς κατατρίβοντας, καὶ περὶ τὰς σοφιστικὰς ζητήσεις καὶ διαλέξεις σπου-
δάζοντας, εἰς δὲ τὸ πραγματικὸν μέρος τοῦ βίου μηδὲν χρήσιμον εἰσενεγκεῖν
έχοντας. Ὀνόμαζον οὖν καὶ τὸν Κικέρωνα χλευάζοντες τῆς αὐτοῦς ὀνόμασιν,
ὡς Ἑλληνσι χαίροντα καὶ περὶ τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν ἐπτοημένον. Ὁ δὲ
Καλῆνος (παρὰ Δίων. τῷ Κασσ. μ.ς', σελ. 461), ἀσελγέστερον ἐπεμβαίνων
τῷ Ῥήτορι, οὕτως αὐτὸν ποτὲ προσεφώνησεν, « ὦ Κικέρων, ἢ Κικέρκουλε, ἢ
» Κικεράκις, ἢ Κικέριβε, ἢ Γραϊκουλε, ἢ ὅ, τί ποτε καὶ χαίρεις ὀνομαζόμε-
» νος ». —Στ. 21, Ἀναγκαζομένοις.] Ἐξ ΕΔ (συναδούσης τῷ Α) ΑΤ, Ἀναγ-
καζόμενος.—Στ. 26, Περιεπίησεν.] Ἔσωσεν, ἀπήλλαξε τῆς ὀφειλομένης
αὐτοῖς τιμωρίας. —Στ. 27, Γελῶν τι παθεῖν.] Ἱστορεῖ Κικέρων αὐτοῦς
(ὑπὲρ Γν. Πλαγκ. § 26·27), ἐν Δικαιρχείᾳ τῇ πόλει (τῇ νῦν καλουμένην
Pozzuolo) συμῶναι τοῦθ' ἐαυτῷ λέγων.—Στ. 29, Ἐρέσθαι.] Ἐξ ΗΔ, ΑΓ,
Ἐρεσθαι.

ΣΕΛΙΑ. 234, στ. 9, Καὶ πολλοὺς πολλὰκις τῶν ὀρθῶν ἐπετάραξε λογι-
σμῶν.] Τῶν ΠΡ τις ὥστο δεῖν διαγράφειν τὴν λέξιν Πολλοὺς, τὰ δὲ λοι-
πὰ γράφειν, Καὶ πολλὰκις αὐτὸν ἐξετάραξεν ἐκ τῶν ὀρ-
θῶν λογισμῶν. Ταυτὸ δ' εἰκεν ὑπονοῆσθαι καὶ ὁ Α ἐρμηνεύων et le fait
plusieurs fois devoyer du droit chemin de la raison. Οὐ μετακινή-
τέον μὲν τὴν γραφήν· ὁ γὰρ νοῦς, ἢ ἐπὶ ταῖς ἐπαίνοις ἄμετρος χαρὰ τοῦ
Κικέρωνος πολλοὺς πολλὰκις ὀρθοὺς αὐτοῦ λογισμοὺς ἐπετάραξεν. —Στ. 13,
Μηδὲ χώραν, ἢ θύγαμιν αὐτῶν.] Τῶν ΠΡ τις ἐξεδεξατο τὸ Χώραν ἀντὶ τοῦ

ὅπου ἐκάστω τῶν ὀργάνων καὶ σκευῶν χρῆσθαι δεόν, ἢ ὅπου τοῦ ἐργαστηρίου ἕκαστον τέθιται, ἵνα ῥαδίως εὐρίσκηται ζητούμενον, ὥσπερ ἡρμηνεύσε καὶ ὁ Α, les lieux où ilz les doivent prendre. Οἱ δὲ Γερμανοὶ μεταφρασταί, τὴν χώραν ἐν ᾗ ἕκαστον τῶν ὀργάνων κατασκευάζεται, die ærter, wo sie verfertigt würden. Καὶ ἡ μὲν τοῦ Α ἐξηγήσεις ἔχει τι πιθανὸν διὰ τὸ ἐξῆς τῆς παραβολῆς, Τὸν τόπον ἐν ᾧ τῶν γνωρίμων ἕκαστος εἶκε· ἐνδέχεται μέντοι τὸν Πλούταρχον καὶ οὕτως γεγραφέναι, Μηδὲ χρείαν, ἢ δύνανται αὐτῶν, τούτέστιν, Μηδ' εἰς τί χρήσιμον, ἢ τί δύνανται ποιῆν ἕκαστον. — Στ. 15, Πολιτῶν.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Πολιτικῶν. — Στ. 16, Μνημονεύειν.] Ἐκ ΔΓ, ἐξ ὧν καὶ ὁ Β, παρείληφα τὴν λέξιν. — Στ. 17, Καὶ χωρίον οὗ κέκτηται.] Ἀπὸ κοινοῦ λαμβανόμενου τοῦ, Τόπον, ἔστιν ἡ συνάρτησις, Καὶ τὸν τόπον οὗ (τούτέστιν, ὅπου) ἕκαστος κέκτηται χωρίον. — Στ. 18, Φίλους.] ΔΓ, Φίλοις. — Στ. 29, Οὐδὲ λήψεται πέρας ἡ κρίσις.] Ὡσπερ καὶ ἐν τῇ συνηθείᾳ, Οὐδὲ θέλει λάβειν τέλος ἡ κρίσις.

ΣΕΛΙΑ. 235, στ. 1, Ἐπικρίνας.] Εἰς τὸ Ἀνακρίνας παρήνει τις τῶν ΠΡ τρέπειν· ἐφ' ᾗ ἐννοίας ἐξεδέξαντο ὁ Λατίνος μεταφραστῆς, interrogatis, καὶ ὁ Α, les ayant fait interroger. — Στ. 3, Τὸν μὴ ἐκτετμημένον.] Ἐκ ΔΓ ὁ Β, καὶ ὁ Βάρτων, ΑΤ, Τὸν ἐκτετμημένον. Ὁ γὰρ ἐκτετμημένος χίτρος, Maialis, ὁ δὲ μὴ ἐκτετμημένος, Βέβρηξ ἢ Οὐέβρηξ, Verres, καλεῖται παρὰ Ῥωμαίοις· ἐξ ὧν οἱ Ἱταλοὶ παρεληφότες verro, καὶ οἱ Γάλλοι, verrat αὐτὴν ὀνομάζουσι. — Στ. 5, Καικίλιος.] Ὁ αὐτὸς ἔοικεν εἶναι, καὶ ὁ ἀνωτέρω (Δημοσθέν. § 3, σελ. 202) μνημονευθεὶς. — Στ. 12, Ἐλεφαντίνην σφίγγα.] Οὐκ ἐλεφαντίνην, ἀλλὰ χαλκῇν φησὶν ὁ Κυντίλιανός (τ', 3) γεγονέναι· Πλίνιος δὲ (ΔΔ, 8) καὶ ἐκ χαλκοῦ Κορινθίου. — Στ. 14, Δύσεως.] ΠΡΔ, ΑΤ, Αύσεων. — Στ. 16, Ἐβδομήκοντα πέντε μυριάδων.] Ἡμαρτηκέναι τις τῶν ΠΡ ὑπέλαβε τὸν Πλούταρχον, ἢ τοὺς γε τοῦ Πλουτάρχου ἀντιγραφείας, περὶ τὸν ἀριθμὸν τοῦ τιμήματος. Ὡφειλε γὰρ φησὶν εἶναι δεκτακοσίων, ἢ ἐννεακοσίων ἑβδομήκοντα μυριάδων. Στ. 25, Δώδεκα.] ΔΓ, Δέκα. Στ. 29, Ὡς διὰ τὸ σῶμα τῷ στομάχῳ μοχθηρῶς διακείμενον.] Ἡ ἀνάλυσις, Ὡς διὰ τὸ σῶμα, ὃ διέκειτο μοχθηρῶς κατὰ τὸν στομάχον. Ἐνδέχεται μέντοι καὶ οὕτως πάλι γεγράφθαι, Ὡς διὰ τὸ σῶμα, τοῦ στομάχου μοχθηρῶς διακείμενου.

ΣΕΛΙΑ. 236, στ. 22, Κατακλιθεὶς.] ΔΓ, Κατακλινεὶς. — Στ. 25,

Χοιράδων.] Οἶδημα τῶν περὶ τὸν τράχηλον ἀδένων αἱ χιρᾶδες, παρὰ τὸν χοῖρον, διὰ τὸ σύννηθες εἶναι μάλιστα τῷ ζῳῇ τούτῳ τὸ νόσημα· ὁ παρ' ἡμῖν εἰ μὲν Χελώνια, εἰ δὲ Σφαλαγγια καλοῦσι. — Στ. 27, [Εἶπεν.] Ἐκ ΔΓ εἰ ΠΡ, ΑΤ, Εἰπεῖν. — Στ. 29, Οὐκ ἔχω τηλικῦτον τράχηλον.] Παροιμιῶδες, καὶ παραπλήσιον τῷ ἀλλαχοῦ (Μαρ. § 29, Πλουτάρχ. Μερ. Γ, σελ. 75) εἰρημένῳ » Οὐχ οὕτω πλατὺν φορεῖν τὸν τράχηλον ». ὥσπερ ἐσημειώσαντο εἰ ΠΡ.

ΣΕΛΙΑ. 237, στ. 3, Αἰτουμένου δ' ἡμέρας αὐτοῦ, μίαν ὁ Κιέρων κ. τ. λ.] Ἐκ ΔΓ εἰ ΠΡ, ΑΤ, Αἰτουμένου δ' ἡμέραν αὐτοῦ μίαν, ὁ Κιέρων. — Στ. 6, Καλούντων.] Διαγραφπτέον τὴν λέξιν, ἄλλως τε καὶ λείπουσαν ἐν ΒΔΓ. — Στ. 9, Ταῦτά.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Ταῦτα. — Στ. 12, Βουλομένου.] Ἐκ ΔΓ εἰ ΠΡ, ΑΤ, Βουλομένῳ. — Στ. 17, Καί τῶν Πομπηῶν.] Ἰσως γραπτέον, Καί τῷ Πομπηῶ, ὡς εἰκασέ τις τῶν ΠΡ. — Στ. 20, Ἰπὸ Σύλλαι.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ (κατὰ δοτικὴν) Ὑπὸ Σύλλαι.

ΣΕΛΙΑ. 238, στ. 4, Καὶ καταθύσαντες ἄνθρωπον, [ἐγεύσαντο τῶν σαρκῶν.] Ἐτεροι δὲ, ὡς φησι Σαλλούστιος (Περὶ τῆς Κατιλιν. συνωμοσ. § 23), τὸ αἶμά φασι τοῦ κατατεθυμένου ἀνθρώπου οἶον κεράσαντα δοῦναι τοῖς συνωμοταῖς ποιεῖν τὸν Κατιλίαν, καὶ οὕτως τὸν ἕρκον λαβεῖν παρ' αὐτῶν, *Catilinam, oratione habita, cum ad iusiurandum popularissccleris sui adigeret, humani corporis sanguinem vino permixtum in pateris ciscumtulisse.* — Στ. 8. Ἀπόστασιν.] ΔΓ, Ἀποστασία. Ἐπιθι τὰ περὶ τῆς διπλῆς ταύτης καταλήξεως ἰς καὶ ἰα ἀλλαχοῦ (Ἡρόδοτ. Β, σελ. 316) σημειωθέντα — Στ. 14, Ἐκοτῆσαι.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Ἐκοτῆναι. — Στ. 20, Προσθήκη... ἐσομένου.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Προσθήκην... ἐσομένου. — Στ. 27, Προαγῶνες.] Οὐκ ἔχω λέγειν διὰ τί εἰ ΠΡ ἔγραψαν προπαρεξυτόνως Προαγῶνες. Ἐπιθι τὸν Θησαυρὸν τοῦ Στεφάνου (καίπερ καὶ τούτου Προαγῶνες γράψαντος ἐνθάδε) Τομ. Α, σελ. 100. ὥσπερ γὰρ λέγεται Προμαχὼν ὠνος, ἵνα μὴ συνεμπεσῇ τῇ γενικῇ πληθυντικῇ τοῦ Προμαχός, οὕτω καλῶς ἔχει λέγεσθαι καὶ Προαγὼν, πρὸς διάκρισιν τῆς Προαγῶν μετοχῆς.

ΣΕΛΙΑ. 239, στ. 6, Φυγάδας ἐκβάλλειν.] Ἰσονδύνανται αἱ δύο τῇ μιᾷ λέξει, Φυγαδεύειν. — Στ. 7, Ταμιεῖον.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Ταμείου. — Στ. 10, Γενησόμενος.] Ἰσως γραπτέον, Γενησόμενοι, ὡς εἰλασεν ὁ Β. — Στ. 16, Δεύτερα λέγειν.] Τὰ δευτέραι ἔχειν, δευτέρον εἶναι. Ἐπιθι τὰ ἀλλαχοῦ (Πλουτάρχ. Α, σελ. 397) σημειωθέντα.

ΣΕΛΙΑ. 240, στ. 5, Μάρκος Ὀθων.] Οὐ Μάρκον Ὀθωνα τοῦτον ὡς νομάσθαι, ἐσθμειώσαντο οἱ ΠΡ, ἀλλὰ Λούκιον Ῥόσκιον Ὀθωνα. — Στ. 6, Τοῦτο πρὸς ἀτιμίαν ὁ δῆμος ἔλαβε.] Σχεδὸν ὥσπερ καὶ ἐν τῇ συνθήκῃ, τὸ ἔλαβε (ἢ τὸ ἐπῆρεν) εἰς ἀτιμίαν. — Στ. 21, Διαπεφυκότες μὲν ὅλης τῇ; [Ἰταλίας.] ΒΔ τὸ Διαπεφυκότες, ΑΤ, Διαπεφευγότες. Δύναται δ' ἐνθάδε τὸ Διαπεφυκότες (ὡς δηλαδὴ καὶ τὸ ἐπόμενον Ἐγκτεσπαρμένοι), τὸ, Διαπεφυτευμένοι καὶ οἷον ἐρριζωμένοι δι' ὅλης τῆς Ἰταλίας. — Στ. 23, Διαφορήσεις.] Ὅπερ ἡ χυδαία συνθήκη Διαγουμίσεις λέγει παρὰ τὸ συνώνυμον Διακομίσεις, ὥσπερ ἐν ἄλλοις (Ἰσοκράτ. Β, σελ. 62) δέδεικται, πλάσασα τὴν λέξιν.

ΣΕΛΙΑ. 241, στ. 6, Μανικὴν.] Ἐκ ΔΓ. ΑΤ, Μαλακὴν. — Ἀπόκρισιν.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ὑπόκρισιν. — Στ. 19, Καὶ καταλογιζομένων.] Ἐκ ΔΓ προσέθηκα τὰς δύο ταύτας λέξεις, ὥς ἄλλως πιστεύεται καὶ τὰ ἐχόμενα (σελ. 242), « Τὸς ἐν Τυρρηνίᾳ καταλογισμύς ». — Τῆς ὀρισμένης... ἡμέρας.] Μετὰ προθέσεως ἡ συνθήκη, Τῆς διωρισμένης ἡμέρας.

ΣΕΛΙΑ. 242, στ. 1, Καί τι καὶ τῆς αἰτίας.] ΠΡΔ, ΑΤ, Καί τι τῆς αἰτίας. — Ἀπολυόμενος.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἀποδυόμενος. — Στ. 5, Ἐπεὶ δὲ καὶ Κοῖντος.] ΔΓ, Ἐπεὶ δὲ Κόϊντος. — Ἄρριος.] Τοῦτον οἱ μὲν Μάρτιον, ἕτεροι δὲ Μάρρτιον, ἄλλοι δὲ Ἄττιον καλεσθαί φασι. — Στ. 10, ὧς ἐπίστανται, διοικεῖν καὶ σώζειν τὴν πόλιν.] Οὐκ ἐρρώσθαι τὸ χωρίον ὥς ἔβησαν οἱ ΠΡ· διὸ καὶ παρήκουν γράφειν οἱ μὲν, ὧς ἐπίστανται ἄριστα, διοικεῖν κ. τ. λ. ὁ δὲ Β, ὧς ἐπιστάτας, ἢ ὧς ἐμπιστευτούς ἢ ὧς πιστότατα, ἢ ὧς ἐπιμελέστατα διοικεῖν κ. τ. λ. Μὴ μετακί- νηαι τὴν γραφὴν· τὸ γὰρ, ὧς ἐπίστανται ταῦτον ἐνθάδε σημαίνει τῷ ὧς δύνανται, ὥσπερ καὶ τὸ παρὰ τοῖς Γάλλοις Savoir (γινώσκειν) ῥῆμα πολλάκις ἐπὶ τοῦ δύνασθαι τάττεται. Ὡσαύτως ἐνόησε τὸ λεγόμενον καὶ ὁ Α, παραφράσας, Ainsi que mieulx ilz pourroient et scauroient faire· καὶ ὁ Ἰταλὸς μεταφραστὴς, συντομώτερον ἐκφράσας, come più sapeano. Καὶ ἡ συνθήκη δὲ οὐκ ἂν ἄλλως ἐκφράσειε τὸ προκείμενον χωρίον, ἢ διὰ τοῦ, Νὰ διοικήσωσι καὶ νὰ σώσωσι τὴν πόλιν, καθὼς ἐξεύρου. — Στ. 19, Καὶ Μάρκιον.] Διαγράφειν δεῖν ἐδοξέ μοι τὸν σύνδεσμον. — Στ. 26, Στήσιου Ἀδὸς ἱερὸν, ὃν Στάτωρ Ῥωμαῖοι καλοῦσι.] Τὸ Ῥωμαῖκὸν Στάτωρ (Stator) ἐνθάδε μὲν διὰ τοῦ Στήσιος ἠρμήνευσεν, ἐν δὲ τῷ Ῥωμύλου βίῳ (§ 18, Πλουτάρχ. Μίρ. Α, σελ. 51) διὰ τοῦ

Ἐπιστάσιος, προσθεῖς καὶ τοῦ ἐπιθέτου τὸ ἔτυμον. — Στ. 27, Ἰδρυμένον.] ΔΓ, Ἰδρυμένον.

ΣΕΛΙΑ. 243, στ. 1, Τοῦ βάθρου,] Ἰσως γραπτέον, Τῶν βάθρων. — Ἐθορυβεῖτο.] Ὑπὸ τῶν ἀκούστων, κωλύστων λέγειν. — Στ. 16, Τὴν ἐπίκλησιν αὐτῷ γενέσθαι τὴν Σούραν.] Ἐπιθεὶ περὶ τῆς φράσεως ταύτης τὰ ἀλλαχοῦ (Ἡλιοδώρ. Β, σελ. 57) σημειωθέντα. — Στ. 22, ὥσπερ εἰώθεισαν οἱ παῖδες.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, ὥσπερ πάνυ εἰώθεισαν οἱ παῖδες. — Στ. 23, Σούραν γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι τὴν κνήμην λέγουσι.] Τὸ μὲν οὖν ὀπισθεν τῆς κνήμης, τὸ σαρκῶδες, παρὰ μὲν Ῥωμαίοις Sura καλεῖται, παρ' Ἑλλήσι δὲ Γαστροκνήμιον. Ἡ δὲ παρὰ τούτοις Κνήμη, Tibia ἵκται· ὠνόμασται. Ἔστι δ' ὅτε συνεκδοχικῶς καὶ ἐφ' ὅλου τοῦ σκέλους τῷ Sura ἐχρήσαντο.

ΣΕΛΙΑ. 244, στ. 4, Μέλλοντα.] Βραδύνοντα. — Στ. 13, Τῶν Κρονιάδων.] Τῶν ἀγομένων ἐρτῶν εἰς τιμὴν τοῦ Κρόνου, αἱ καὶ οὐδετέρως Κρόνια (Saturnalia) ἐκαλεῖντο. — Στ. 18, Τοὺς ὑδρευομένους.] Ἐπὶ τῷ σβενύνναι τὴν πυρκαϊάν. — Στ. 29, Πόνος.] Τῶν ΠΡ τις εἵκασε, προσθετέον εἶναι τῇ λέξει τῷ Συνεχεῖ, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον ἐπίθετον· ὁ δ' Α' ἐξέφρασεν, avec grande sollicitude.

ΣΕΛΙΑ. 245, στ. 3, Πιστεύων.] Τῶν ΠΡ οἱ μὲν εἰς τὸ, Πιστεύων, οἱ δὲ εἰς τὸ, Πίστιν ἔχων, ἢ, Πιστεύειν δοκῶν, ἢ Πιστευόμενος, ἢ Πιστεύόμενος τῷ πιστεύειν δοκεῖν, τρεπτέον εἶναι τὸ Πιστεύων, εἵκασαν. Οὐ μετακινήτεον τὴν γραφὴν. — Στ. 5, Συνεργούντων ἀδήλως.] ΠΡΔ, ΑΤ, Συνεργούντων ἀλλήλοις ἀδήλως. — Στ. 11, Εἰσήγγειλε.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Εἰσήγγειλε· πλὴν εἰ μή τις γράφειν προαιροῖτο παρατατικῶς, Εἰσήγγελλε. — Στ. 23, Ὀργιάζουσαι θεόν.] Ὀργίαι· τιμῶσαι θεόν. Συντάσσεται γὰρ καὶ πρὸς αἰτιατικὴν, ὡς ἐσημειώσατο ὁ Βευδαῖος (σελ. 369) τοῦτο Πλουτάρχου τὸ χωρίον ἐτέρῳ τοῦ Πλάτωνος παραβάλλων. — Στ. 24, Ἀγαθὴν.] Ἄμεινον γράφειν βαρυτόνως Ἀγαθὴν, ὡς φέρεται ἐν τῷ Καίσαρος βίῳ (§ 9, Πλουτάρχ. Μέρ. Δ, σελ. 272), ἐνθα καὶ πλατύτερον ἱστόρηκε Πλουτάρχος τὰ περὶ αὐτῆς.

ΣΕΛΙΑ. 246, στ. 4, Οὐ γὰρ ἀχληπῆτειν. . . αὐτὸς τε δοξεῖν.] Ἐξ ὑπονοουμένου ῥήματος, τοῦ ὑπελάμβανεν, ἦε το, ἢ τινος ἐτέρου τοιοῦτου ἡρηται τὰ ἀπαρέμφοτα ταῦτα. — Στ. 17, ὧς αὐτὸς φησιν ὁ Κικέρων.] Τοῦ τ' ὕδαμῳ τῶν σωζομένων Κικέρωνος συγγραμμάτων εὐρίσκεισθαι ἐσημειώσαντο οἱ ΠΡ. — Στ. 19, Οἰκιακῶν.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Οἰκιακῶν. Οἰκια-

καὶ μὲν γὰρ εἰσι τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν, ἢ τὰ τῆς οἰκίας, εἰδὲν ἐστὶ τὸ « Ἐχθροί, » τοῦ ἀνδρὸς εἰς οἰκίαν αὐτοῦ (Ματθ. ι', 36) » τοῦτέστιν οἱ ὄντες ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, οἱ σύνοικοι. Οἰκεια καὶ δ' ἂν λέγοιτο, εἴγε] ὅλω; καὶ λέγεται, τὰ τῶν οἰκειῶν. Ὁ μὲν γὰρ Στέφανος ἐν τῷ Πίνακι τοῦ Θησαυροῦ (σελ. 1526) κατεγώρισε τὸ Οἰκειακός, μάρτυρι χρώμενος τῷ Σουίδα, παρ' ᾧ μέντοι (Τόμ. Β, σελ. 663) τὸ δι' ἀπλοῦ τοῦ εὐρηταίμονον, « Οἰκεῖος, καὶ οἰκιακός; ». Ὁ δὲ σοφὸς Σνεϊδέρος τοῦτο μόνον Πλουτάρχου τὸ χωρίον παρέθετο εἰς πίστιν τοῦ διφθογογραφουμένου Οἰκειακός. — Στ. 22, Παρὰ τὰς πολιτικάς.] Ἰσως γραπτέον, Πρὸς τὰς πολιτικάς, ὡς εἰκασέ τις τῶν ΠΡ.

ΣΕΛΙΑ. 247, στ. 6, Μᾶλλον ἂν ἐκεῖνοι γένοιτο προσθήκη Καίσαρι σωτηρίας, ἢ Καίσαρ ἐκείνοις κολάσεως.] Ὁ Λατίνος μεταφραστὴς ἡρμήνευσεν, ὥσπερ ἂν εἰ ἐγγέγραπτο, Μᾶλλον ἂν ἐκείνοις γένοιτο προσθήκη Καίσαρ σωτηρίας, ἢ Καίσαρι ἐκεῖνοι κολάσεως. ὧς δ' αὖτως ἐξέφρασε καὶ ὁ A, il seroit plus tost cause de leur faire sauver la vie à eulx, que eulx de la faire perdre à luy. Μὴ μετακίνει τὴν γραφὴν. Ἡ δ' οὖς, Μᾶλλον ἂν οἱ συνωμόται συσσωθῇεν Καίσαρι σωθέντι διὰ τοὺς φίλους, ἢ κολασθέντι συγκολασθῇεν. — Στ. 18, Μεταβαλλόμενον.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Μεταβαλλόμενον, — Στ. 23, Συνεπερείσας.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Συνεπερείσας. Τῇ αὐτῇ γὰρ συνθέσει τοῦ ῥήματος ἐχρήσατο καὶ ἐν τῷ Καίσαρος βίῳ (§ 8, Πλουτάρχ. Μέρ. Δ, σελ. 271).

ΣΕΛΙΑ. 248, στ. 4, Τοῦ δὲ δήμου. . . παριέντος.] Ἐξ ΗΔ τὸ Παριέντος, ΑΤ, Παριόντος. Τοῦτο μὲν γὰρ σημαίνει τὸ, πρερχομένου, ὥσπερ ἡρμήνευσαν ὅτε Λατίνος μεταφραστὴς καὶ ὁ A, οὗ τὸ ἀνοίκειεν συνιδὼν ὁ Ἰταλὸς, ἐξέφρασε, seguito essendo dal popolo tacito, ὥσπερ ἂν εἰ ἐγγέγραπτο, Συνιόντος, τοῦτέστι συμπορευμένου, ἢ Παρὰ πέμποντος. Τὸ δ' ἡμέτερον Παριέντος, ταῦτ' ἐν δύναιται τὸ ἔωτος, συγχωροῦντος, ἐξισταμένου, μηδ' ἐμποδὼν γιγνομένου τοῖς πραττομένοις. Ὅτι δὲ ῥαδίως συγχέουσι τὰς δύο ταύτας λέξεις οἱ ἀντιγραφεῖς, ἐστὶ πιστώσασθαι καὶ ἐκ τῶν ἐξῆς (§ 26, σελ. 252), ἐνθα τῷ Παριόντος, ΔΓ, χρηστὴ προσεγγράπται τὸ Παριέντος. — Στ. 14, Ἐζησαν.] Ῥωμαῖστί, vixerunt. — Στ. 25, Ἀνομολογούμενοι.] Ἰσως γραπτέον, Ὁμολογούμενοι, οὗ ὅτι καὶ τὸ σύνθετον οὗ ταυτὸν πολλάκις σημαίνει τῷ ἀπλῷ, καθὰ δηλοῖ τὰ παρὰ τοῖς Λεξικογράφοις μαρτύρια, καὶ τὸ παρ' Ἠσυχίου « Ἀνομολογίαι, αἱ διὰ λόγων » συγκατατίθει; » ἢ ἄλλ' ὅτι Πλούταρχος, ἀλλαχοῦ (Νικ. καὶ Κρκσσ. σύγκρισις)

§ 1, Πλουτάρχ. Μερ. Γ, σελ. 338) αὐτῷ τούτῳ τῷ Ἀνομολογία ἐπὶ τοῦ ἐναντίου ἐχρήσατο· « Τὴν κακίαν ἀνωμαλίαν εἶναι τινα καὶ ἀνομολογίαν » — Στ. 30, Τὰ πραττόμενα.] ΔΓ Τὰ πράγματα.

ΣΕΛΙΑ. 249, στ. 1, Μέγιστον.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Μέγιστος ἦν. — Στ. 14, Καὶ καταβαίνειν.] Ἐξ ΕΑ προσέθηκε τὸν σύνδεσμον. — Στ. 19, Δῆμαρχοι.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Χιλιάρχοι. — Στ. 20, Νόμος ὑπ' αὐτοῦ εἰσῆγέτο κ. τ. λ.] Ἐπιθετὰ ἀνωτέρω (Κατ. Νεωτέρ. § 26, σελ. 57) περὶ τοῦ νόμου πλατύτερον εἰρημένα. — Στ. 23, Ἐκείνων.] Ἐξ ΕΑ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἐκείνου.

ΣΕΛΙΑ. 250, στ. 8, Ὡςπερ τινὸς αἰε κηρὸς κ. τ. λ.] « Κῆρας, ἀκαθαρσίας, » μολύσματα, βλάβας » φησὶν Ἡσύχιος. — Στ. 10, Ἀφθονώτατος.] « Ἀφθονον, πολὺ καὶ πλούσιον » ἐξηγῆται Ἡσύχιος. — Στ. 19, Ἐν ἐπιστολῇ γράψας κ. τ. λ.] Τοῦτο οὐχ εὐρηται ἐν ταῖς τοῦ Κικέρωνος ἐπιστολαῖς ταῖς σωζομέναις, καίπερ μαρτυρούμενον καὶ ὑπὸ τοῦ Κυντιλιανοῦ ὡς ἐσημειώσαντο οἱ ΠΡ. — Στ. 27, Διεπράξατο δὲ τήν.] Γραπτέον, Διεπράξατο δὲ καὶ τήν, ὥςπερ εἶκασέ τις τῶν ΠΡ. — Στ. 29, Ὡς κοσμεῦντα τὴν πόλιν.] Εἰκότως οὔτε γὰρ οἰκοδομαὶ πελυτελεῖς, οὔτε πλεῖστος τῶν ἐνεικούντων οὕτω κοσμεῖν πεφύκασιν πόλιν, ὥς σοφοὶ διδάσκαλοι, τῆς τῶν νέων παιδείας προϊστάμενοι. Οἱ δὲ, ὅπως μὲν αὐτοῖς εὐτυχῇ τὰ τῆς ἐμπορίας, τὰ δὲ χωρία

Βρῦει μελίτταις, καὶ προβάταις, καὶ στεμφύλοις,

πολλὴν σπουδὴν ἔχοντες, τῆς δὲ τῶν ιδίων τέκνων ἀμελεῦντες παιδείας ἔωσαν καὶ αὐτῶν τῶν ἀνδραπέδων ὄντες ἀτιμότεροι· Τεκμήριον δὲ τῶν γὰρ πλουσιωτάτων Συμυρναίων τέως οὐδεὶς ἦν λόγος, ὥς οὐδὲ Μεγαρέων· νῦν δὲ ἐνδοξότεροι γηγόνασιν διὰ τὸν κοσμεῦντα τὴν πόλιν τῶν ἐπιστημῶν διδάσκαλον, τὸν φίλον Κούμαν.

ΣΕΛΙΑ. 251, στ. 6, Ἐπικόπτοντος.] Ἐξ ΕΑ, ΑΤ, Ἐπισκώπτοντος. Δύναται δὲ ἐνθάδε τὸ Ἐπικόπτοντος, κωλύοντος, συνεῖναι τῷ μειρακίῳ. — Στ. 10, Φιλότιμα.] Ἐπὶ κακοῦ ἐνθαδε, ἀντὶ τοῦ, ὑπὲρ τὸ δέον τιμῆς ὀρεγόμενα· ἐπαμφοτερίζει γὰρ ἡ λέξις, ὥςπερ ἐσημειώσατο καὶ Ἀιστοτέλης (Ἠῆκ. Νικομαχ. Β, 7,) « Λέγεται δὲ ὁ μὲν ὑπερβάλλον ταῖς ὀρέξεσι, φιλότιμος, ὁ δ' ἐλλείπων, ἀφιλότιμος· ὁ δὲ μέσος, ἀνώνυμος. Ἀνώνυμοι δὲ » καὶ αἱ διαθέσεις, πλὴν ἡ τοῦ φιλοτίμου, φιλοτιμία· ὅθεν ἐπιδικάζονται οἱ ἄκροι τῆς μέσης χώρας. Καὶ ἡμεῖς δὲ, ἐστὶ μὲν ὅτε τὸν μέσον, φιλότιμον κα-

» λοῦμεν ἔστι δ' ὅτε, ἀφιλότιμον· καὶ ἔστιν ὅτε μὲν ἐπαينوῦμεν τὸν φιλότι-
 » μον, ἔστι δ' ὅτε, τὸν ἀφιλότιμον ». — Ἐπαιρούμενον.] Ἐκ ΔΓ εἰ ΠΡ, ΑΤ,
 Ἐπαιρούμενου. — Στ. 11, Μουνατίω.] Ἐκ ΔΓ εἰ ΠΡ, ΑΤ, Νουματίω.
 ὡς περ καὶ τὸ ἐξῆς, Μουνάτιε, ΑΤ, Νουμάτιε. — Στ. 13, Προ-
 πεσεῖν.] Ἰσον τῷ Ἐμπεσεῖν, τῷ Μουνατίῳ δηλονότι· εἰ δὲ προαιρῇ τὴν
 τῶν ΠΡ διόρθωσιν Προπεσεῖν, ἔσται ταυτὸν πῶς τῷ Ἐκπεσεῖν
 ταυτέστιν, ἐξενεχθῆναι τοῦ προσήκοντος.

ΣΕΑΙΑ. 252, στ. 8, Βατίνιος.] Σημειῶ τὸ ἀστατον τῆς γραφῆς ἐπὶ τῶν
 ξενικῶν ὀνομάτων· ἔν γὰρ ἀνωτέρῳ (§ 9, σελ. 226) Οὐατίνιον (Vati-
 nius) ὀνόμασε, Βατίνιον ἐνθάδε καλεῖ, ὡς περ καὶ τὸν Ὀκταούτιον,
 Ὀκτάβιον, — Εἶπε.] ΔΓ, Εἰπεῖν, — Στ. 12, Κακὸς τοίνυν ἀπόλοιτο κα-
 κῶς ὁ ψευδόμενος.] ΑΤ, Κακὸς, φέρεται ἐν τισι τῶν ἀντιγράφων Κα-
 κῶς· ἀλλὰ τήνκαυτα τρεπτέον τὸ ἐχόμενον Κακῶς εἰς τὸ Κακὸς, ἔν' ἧ,
 « Κακὸς τοίνυν ἀπόλοιτο κακὸς ὁ Ψευδόμενος »· καὶ ἔσικε τὸ τοιοῦτον ἀδιά-
 φορον εἶναι. Οὐ μετακινήτεον μέντοι τὴν γραφὴν, ἄλλως τε καὶ διὰ τὴν χρῆ-
 σιν τρυτίθεται γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦνομα τοῦ ἐπιβόηματος. Αὐτίκα παρὰ
 τῷ Κομικῷ (Πλούτ. 65),

Ἦν μὴ φράσης γὰρ ἀπὸ σ' ὀλῶ κακὸν κακῶς·
 καὶ αὖθις; (418),

Ἐγὼ γὰρ ὕμῃς ἐξολῶ κακὸς κακῶς·
 καὶ πάλιν (879),

Τὸς συκοφάντας ἐξολεῖ κακὸς κακῶς.

— Στ. 20, Καὶ μὴν οὐκ ἔχεις . . . τὸ οὗς ἀτρύπητον.] Αὐτὸν γεγονέναι τὸν
 Ὀκταούτιον αἰνίττεται, καὶ ἐπὶ δουλείᾳ σκώπτει, ὡς ἐσημειώσατό τις τῶν
 ΠΡ. Ἔθος γὰρ ἦ ἴσως καὶ παρὰ Δίβουσι τρυπᾶν τὰ τῶν δούλων ὄγκα. κα-
 θάπερ καὶ παρ' Ἑβραίοις. Παρὰ μέντοι ταῦτοις οὐ παντὸς δούλου, ἀλλὰ τοῦ
 ἀναινομένου τὴν παρὰ τοῦ δεσπύτου διδομένην ἐλευθερίαν, καὶ μένειν παρ'
 αὐτῷ τὴν βίον ἅπαντα προαιρουμένου, ἐτρυπᾶτο τὸ οὗς, ἧ δῆλον ἐξ αὐτῆς
 τῆς Γραφῆς (Ἐξῆδ. κβ, 5), « Ἐὰν δὲ ἀποκριθεὶς εἴπῃ ὁ παῖς, Ἠγάπηκα
 » τὸν κύριόν μου καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παῖδιά. οὐκ ἀ-
 » ποτρέχω ἐλεύθερος, προσάξει αὐτὸν ὁ κύριος . . . ἐπὶ τὴν θύραν,
 » ἐπὶ τὴν στήλην, καὶ τρυπήσει· ὁ κύριος ἀπὸ τοῦ τῷ οὗς· τῷ ὀπητήῳ, καὶ δοῦν

» λεύσει αὐτῷ εἰς τὸν αἰῶνα ». — Στ. 29, Παριέντος.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ Παριόντος. Ὅμοιον ἀμάρτημα διωρθώκαμεν καὶ ἡμεῖς ἀνωτέρω (σελ. 231).

ΣΕΛΙΑ. 253, στ. 1, Πόπλιον δὲ Κώνσταν.] Τοῦτον ἐν ταῖς Ἀποφθέγμασι Κάστον Ποπίλλιον ὀνομάζει. Αἱ ΔΓ φέρουσι Ποπίλλιον δὲ Κότταν: Ποπίλλιον δὲ Γάϊον: Κάσσιον δὲ Πόπλιον καὶ ὅλως ἡμφισόηται περὶ τοῦ ὀνόματος, ὥς φησιν ὁ Β. — Στ. 6, Ὡ Κικέρων.] ΠΡΑ (οὐκ ἀναγκαία ἴσως), ΑΤ, Ὡ Κικέρων. — Στ. 10, Φίλαγγρον.] Διόδοτον ὀνομάζει τοῦτον ἐν ταῖς Ἀποφθέγμασι. — Στ. 12, Σιφώτερον.] ΔΓ, Σοφώτατον. — Στ. 17, Ἡγήσατο φίλος.] Οἱ ΠΡ προσέθηκαν τὸ ἄρθρον γράψαντες Ἡγήσατο ὁ φίλος. Ἰσως ἐγέγραπτο, Ἡγήσαθ' ὁ φίλος. — Στ. 22, Ἄδραστον.] Ὅτι καὶ ὁ Ἄδραστος δυσὶ φυγάσιν ἐξέδωκε τὰς θυγατέρας, Πολυνείκει τε καὶ Τυδεῖ. — Στ. 28, Φοίβου ποτ' οὐκ ἔωντος ἔσπειρε τέκνα.] Περὶ τοῦ Λαῖου εἴρηται τοῦτο « χρησάντος γὰρ τοῦ θεοῦ μὴ γεννηῖν » (τὸν γεννηθέντα γὰρ πατροκτόνον ἔσεσθαι), ὁ δὲ, εἰνωθεὶς, συνῆλθε τῇ » γυναικί, καὶ τὸ γεννηθὲν ἐκδίδωσι νεμεῖ κ. τ. λ. (Ἀπολλοδώρ. Γ, 5, § 7). Τὸν δὲ στίχον Σοφοκλέους εἶναι ἐσημειώσαντο οἱ ΠΡ.

ΣΕΛΙΑ. 254, στ. 1, Μὴ θαυμάσητε.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Μὴ θαυμάζητε, Ἐπιθι περὶ ταύτης τῇ συγχύσεως τὰ ἀλλαχοῦ (Ἰσοκράτ. Β, σελ. 297) εἰρημένα. — Τῶν ἀναπεφωνηκότων.] Ἀναφωνεῖν ἐστίν (ὥς φησιν ὁ Β τοῦτο τὸ χωρίον ἐξηγούμενος) τὸ λαμπρᾶ τῇ φωνῇ λέγειν· ἔτι δὲ καὶ τὸ ὑγιεῖα· ἐνεκα τὴν φωνὴν γυμνάζειν, ὃ πολλοὶ τῶν ἱατρῶν, νοσήμασί τισι χρήσιμον ὄν, παραγγέλλουσι· καὶ τελευταῖον τὸ κηρύττειν· χρεῖα γὰρ μάλιστα ταῖς κήρυξι λαμπρᾶς καὶ διατόρου φωνῆς. Ἐπεὶ δὲ οἱ τὸ τῶν κηρύκων ἐπιτήδευμα ἀσκηῦντες· ἐκ δούλων ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὁ Κικέρων, τῶν ἀναπεφωνηκότων γεγενῆναι λέγων τὸν Γέλλιον, ὡς ἐκ δούλων αὐτὸν γεγονότα λεληθότως σκώπτει. — Στ. 4, Διασπαθήσας.] Ἀφειδῶς ἀναλώσας. Σπάθη, οὐ μόνον τὸ ξίφος, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑφαντικὸν ἐργαλεῖον σημαίνει, τὴν ἄλλως λεγομένην Κερκίδα. Ἐνθεν ῥῆμα Σπαθᾶω, κυρίως μὲν δηλοῦν αὐτὴν διὰ τῆς σπάθης ἐνέργειαν τῶν ὑφαινότων ἐπὶ τοῦ στήμονος· « Σπάθημα (φησὶν Ἡσύχιος) » πύκνωμα· ἀπὸ τῶν ταῖς σπάθαις κατακρουόντων τὰ ὕψη ». Μεταφορικῶς δὲ τό τε Σπαθᾶν καὶ τὸ σύνθετον Διασπαθᾶν ἐπὶ τοῦ ἀσώτως ἀναλίσκειν τέτακται, ὡς ἐστὶν ἰδεῖν παρὰ τῷ αὐτῷ Ἡσυχίῳ· « ΣΠΑΘΑ, τρυφᾶ, » ἀναλίσκει, ἀσώτως καὶ ἀφειδῶς ἀλαζυνεῖται. ΣΠΑΘῶΣΙ, Σκορπίζουσιν.

» ΔΙΑΣΠΑΘΑΝ, ἀσελγῶς ἀναλίσκειν. ἘΣΠΑΘΑ· διπλοῦν. Τὸ μὲν γὰρ ἐς
 » σπάθη καθυφαίνειν· τὸ δὲ διαφορεῖν τὰ εἰκεῖα. Ἔστιν οὖν διέφθειρεν· ἢ ὅ-
 » φαινεν· ἀπὸ τῆς σπάθης ». Ἐξηγῆται δὲ διὰ τῶν τελευταίων τούτων ὁ
 Λεξικογράφος τὸ ὑπὸ τοῦ Κομικοῦ γελοίως παιχθὲν εἰς τὸ ἀμφίβολον τῆς λέ-
 ξεως· παρ' ἐκείνῳ γὰρ ὁ ἀγροῖκος Στρεψιάδης, μεταμελόμενος ἐπὶ τῷ γῆμαι
 ἐξ ἄστεος πλούτῳ καὶ τρυφῇ γυριῶσαν γυναῖκα, καὶ ἀφειδῶς ἀναλίσκου-
 σαν τὰ πόνη πολλῶ ὑπ' αὐτοῦ εἰργασμένα, οὕτω φησιν (Νεφέλ. 55),

Οὐ μὲν ἐρῶ γ', ὡς ἀργὸς ἦν, ἀλλ' ἘΣΠΑΘΑ.

Ἐγὼ δ' ἄν, αὐτῇ θοιμάτιον δεικνὺς τοδί,

Πρόφασιν, ἔφασκον· ὧ γύναι, λίαν ΣΠΑΘΑ Σ.

Καὶ ἴσως· ἐντεῦθεν ἐξηγητέον καὶ τὸ τοῦ Αἰσχύλου, ἐν' αἷς ἡ Ἄτρεσσα πρὸς
 τὸν ἐξ ἄδου ἀνιόντα Δαρεῖον τοιᾶδε λέγει περὶ τοῦ παιδὸς Ξέρξου (Πέρσ. 751),

————— Λέγουσι δ', ὡς σὺ μὲν μέγαν τέκνοισ

Πλοῦτον ἐκτήσω ξὺν αἰχμῇ, τὸν δ' ἀνανδρίας ὕπο

Ἐνδον Αἰχμάζειν, πατρῶον δ' ὄλβον οὐδὲν αὐξάνειν.

Τοῦτο τὸ Αἰχμάζειν, οἱ μὲν εἰς τὸ Ἀκμάζειν, οὐκ οἶδα τίτι λόγῳ, τρέ-
 πειν παρήνεσαν, οἱ δὲ κυρίως ἐπὶ τοῦ μάχεσθαι καὶ πολεμεῖν, ἀπὸ τῆς Αἰ-
 χμῆς, κατ' εἰρωνεῖαν εἰρηνέον ἐξεδέξαντο, ἐν' ᾗ, Σὺ μὲν μέγαν πλοῦτον
 ἐκτήσω συν αἰχμῇ, ἢ αἰχμάζων, τουτέστι πολεμῶν καὶ μαχόμενος, ὁ δὲ σὸς
 υἱὸς Ξέρξης, οἷοι μόνον οἶδεν αἰχμάζειν, ἢ ὡς ἑτερός· φησι τραγικῶς (Σοφο-
 κλ. Ἠλέκτρ. 302), σὺν γυναιξὶ τὰς μάχας ποιεῖσθαι. Καὶ ταῦτα μὲν οἱ τὰ
 Αἰσχύλου ὑπομνηματίζουσιν. Ἡμῖν δὲ πιθανώτερον δοκεῖ, ὥσπερ ἀπὸ τῆς
 σπάθης, πολεμικοῦ ὅπλου, τὸ Σπαθᾶν, κατὰ μεταφορὰν ἐπὶ τοῦ ἀφειδῶς
 ἀναλίσκειν τέτακται, παραπλησίως καὶ ἀπὸ τῆς αἰχμῆς, πολεμικοῦ ὡσαύ-
 τως ὅπλου, τὸ Αἰχμάζειν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐννοίας τετάχθαι, καὶ μηδὲν ἑ-
 τερον βούλεσθαι λέγειν τὴν Ἄτρεσσαν, ἢ ὅτι, ὃν σὺ, Δαρεῖε, μέγαν πλοῦτον
 σὺν αἰχμῇ ἐκτήσω, ὁ σὸς υἱὸς Ξέρξης ἐνδον καθήμενος εἰς τρυφᾶς ἀναλίσκει.

— Ἀπάρτιον.] Ἐκ ΔΓ καὶ ἐκ τῶν εἰς Πλούταρχον ἀναφερομένων Ἀποφθε-
 γμάτων ὁ Β, ΑΤ, Ἀμ α ρ τί α ν. Ἔστι δὲ Ἀπάρτιον, ἢ τῶν ἐπίπλων
 πρᾶσις ἢ ὑπὸ κήρυκι γινομένη, ὥς φησιν ὁ Πολυδεύκης, ἣν εἵποις ἂν Γαλ-
 λιστί encan. — Στ. 16, Ἡπορεῖτο τῶν διόδων καὶ πλανώμενον κ. τ. λ.]
 Εἵκτεν ὁ Β γεγράφθαι πάλαι, Ἡπορεῖτο καὶ διὰ τῶν διό-

δων πλανώμενον. — Στ. 17, Αὐρηλίας.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΗΡ, ΑΤ, Α ὕρῃ-
 λία. — Στ. 20, Ἄβραν.] Ἐπιθε. τὰ ἐν τῷ Καίσαρος βίῳ (Πλουτάρχ. Μέρ.
 Α, σελ. 472) σημειωθέντι. — Στ. 23, Συνεισῆλθε.] Ἐκ τοῦ Καίσαρος βίου (§
 10) οἱ ΗΡ, ΑΤ, Συνῆλθε. — Στ. 25, Ἀπεγράφατο.] Ἀλλὰ τοῦτο ψεύδος
 ἐλέγχεται ὑπ' αὐτοῦ Πλουτάρχου· ἐν γὰρ τῷ Καίσαρος βίῳ (§ 10, Πλου-
 τάρχ. Μέρ. Α, σελ. 273) οὗ τὸν Καίσαρα, ἀλλ' ἓνα τῶν δημάρχων κατηγο-
 ρῆταί φησι Κλωδίου. Διὸ κἀναυθῶν τις ΗΡ γραπτέον εἶναι εἴασε, Εἰς
 τῶν δημάρχων ἀπεγράφατο. — Στ. 28, Τῷ μὴ γεγονέναι.] ΗΡΔ,
 ΑΤ, Τῷ μὴ τε γεγονέναι. Ἡ δὲ γνησία τῆς γραφῆς διόρθωσις, ἣν ὁ-
 ψὲ νῦν συνίδον, εἴη ἂν, Τῷ μὴ δὲ γεγονέναι, ὅπερ ἔμφασιν ἔχει
 τοιαύτην, ἰσχυρίζετο ὁ Κλωδίου τοσοῦτον ἀπέχειν τοῦ εἰς τὴν αἰκίαν τοῦ Καί-
 σαρος εἰσελθεῖν, ὥστε μὴδ' ἐν Ῥώμῃ γεγονέναι κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον· πῶς
 γὰρ ἂν ὁ μὴ ὢν ἐν Ῥώμῃ, εἰς μίαν τῶν ἐν Ῥώμῃ αἰκίων εἰσελθεῖν δύναίτο;
 — Στ. 30, Κατεμαρτύρησεν.] Ὁ Κικέρων.

ΣΕΛΙΑ. 255, στ. 7, Ἀεὶ δὲ πρὸς τὴν Κλωδίαν φοιτῶν.] Ὁ Τύλ-
 λος. Ἐν τισι δὲ τῶν ἐκδόσεων τελεία στίζεται πρὸ τοῦ Ἀεὶ, ὥστε νοεῖ-
 σθαι τὸ λεγόμενον, ὅτι Κικέρων ἦν, οὗ Τύλλος, ὁ πρὸς τὴν Κλωδίαν φοι-
 τῶν· ὥσπερ εἰκεν ἐκδεδέχθαι καὶ ὁ Α. Ἀλλ' εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, διαγρα-
 πτέον καὶ τὸν προηγούμενον, Μὲν, σύνδεσμον. — Στ. 11, Πολλοὶ τῶν
 καλῶν κἀγαθῶν.] Τῶν τις ΗΡ εἴκαζε γραπτέον εἶναι, Καὶ ἄλλοι
 πολλοὶ τῶν κ.τ.λ. καθὰ καὶ ὁ Α ἐξέφρασε, comme plusieurs au-
 tres gens de bien. — Στ. 13, Θεραπαινίδας παρείχεν.] Μαρτυρούσας
 δηλονότι. — Στ. 16, Τερτίαν.] Ἐκ ΔΓ ὁ Β, ΑΤ, Τερεντίαν. — Στ. 17,
 Κουαδρανταρίαν.] Ἐξ ΕΔ (συνυδούσης τῷ Α), ΑΤ, Κουαδραντίαν.
 Ἔστι γὰρ Ῥωμαϊκῆς λέξεως τῆς Quadraus, ὁ Κοδράντην εἶπον οἱ
 τῆς Νέας διαθήκης συγγραφεῖς (Μαρκ. ιβ', 42), παράγωγον Quadrani-
 tarius. Ἐπιθε. τὰ ἀλλαχοῦ (Πλουτάρχ. Μέρ. Α, σελ. 433) εἰρημένα πε-
 ρὶ τοῦ Κοδράντου. — Στ. 18, Χαλκοῦς.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Χαλκοῦς. Ἔστι
 γὰρ οὗ παρὰ τὴν Χαλκοῦς εὐθεῖαν, ἀλλὰ παρὰ τὴν Χάλκεος, καὶ
 συνηρημένως Χαλκοῦς, ἥ συνεμπίπτει ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ Χαλ-
 κέους εἰς τὸ Χαλκοῦς ὁμοίως συναιρουμένη (Ἰδ. Στεφάν. Θησαυρ.
 Τόμ. Α, σελ. 382). — Στ. 23, συγκεχυμένας τοῖς γράμμασιν.] Ἐκ τῆς ὁρ-
 θῆς ταύτης γραφῆς διόρθωκα τὴν ἐν τῷ Καίσαρος βίῳ (Πλουτάρχ. Μέρ. Α,
 σελ. 473) ἡμροτημένην.

ΣΕΛΙΔ. 256, στ. 1, Σοί δ' οἱ τριάκοντα.] ΗΡΑ ἡ προσθήκη τοῦ ἄρθρου.
 — Στ. 8, Πάνθ' ὁμοῦ πράγματα καὶ πάντας· ἀνθρώπους συγκυκλῶν ἐπ' αὐ-
 τόν.] Τὸ παρ' ἅπασι, συνάγων, ἐτόλμητα τρέψαι εἰς τὸ Συγκυκλῶν·
 πρῶτον μὲν ὅτι καὶ ὁ Α τοιοῦτόν τι μοι ὑπονοῆσαι ἔδοξεν, ἐρμηνεύων remu-
 ant toutes choses, et irritant toutes sortes de gens ensemble contre
 αὐτὸν· ὅτι συνάπτειν φιλοῦσι τὰ δύο ῥήματα ταῦτα οἱ δόκιμοι. Αὐτίκα
 Ἀριστοφάνης (Ἰππ. 251),

Ἄλλὰ παῖς, καὶ δῖωκε, καὶ τάραττε, καὶ κύκα·
 καὶ (Ἀχαρν. 688),

Ἄνδρα Τιθωνὸν σπαράττων, καὶ ταραττων, καὶ κυκλῶν.

— Στ. 12, Γαβινίῳ.] ΔΓ, Σαβίνῳ. — Στ. 18, Ἡζιώσε, πρεσβευτὴν αὐτῷ
 συστρατεύειν.] Ἡ τὴν, Ἐαυτὸν, ἀτωνυμίαν προσυπακουστίον, ἢ (ὡς ἔδο-
 ξε τῷ Β) τὸ Πρεσβευτὴν εἰς τὸ Πρεσβευτῆς τρεπτέον. — Στ. 30,
 Αὕτη γὰρ ἦν ἡ κατηγορία.] Ἐκ ΔΓ προσέθηκαν οἱ ΠΡ τὸ ἄρθρον. — Ἐπὶ τοῦθ'
 ὁ Κικέρων ἐκαλεῖτο.] ΔΓ, Ἐπὶ τούτῳ ὁ Κικέρων ἐγκαλεῖτο (γρ-
 ἔνεκα λεῖτο).

ΣΕΛΙΔ. 257, στ. 11, Ψηφίσαιτο.] ΔΓ, Ψηφίσαιντο. — Στ. 12, ὧς
 ἐπὶ πένθει, συμμεταβαλεῖν τὰ ἱμάτια.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, ὧς ἐπὶ πένθει σι-
 μεταβαλεῖν τὰ ἱμάτια. — Στ. 17, Ἡ σιδήρῳ.] ΔΓ, Ἡ βίρα καὶ σι-
 δήρῳ. — Στ. 19, Τὸ Ἀλβανόν.] Ἐξ ΗΔ (ᾶξαν τοῦτο καὶ τῷ Β), ΑΤ, Τὸν
 Ἀλβανόν· προσυπακούεται γὰρ οὐδέτερον τὸ, Ὅρος (Ἐπὶ τῷ Στράβωνι,
 σελ. 237, 239 καὶ 240).

ΣΕΛΙΔ. 258, στ. 13, Ἐντὸς μιλίων πεντακοσίων.] Τετρακοσίων,
 φησὶν αὐτὸς ὁ Κικέρων ἐν ταῖς πρὸς τὸν Ἀττικὸν ἐπιστολαῖς (Γ, 4), ὡς ἐση-
 μειώσαντο οἱ ΠΡ. — Στ. 16, Ἰππωνίῳ.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἰππωνία. —
 Στ. 17, Οὐίβων.] Λατρῶν κτίσμα φησὶ Στράβων γεγενῆσθαι τὸ Ἰππωνίον.
 Τοῦτο Ῥωμαῖοι ἀποκρίψαντες, Ἰππων, Hippo, ὠνόμαζον κατ' εὐθεῖαν πτω-
 σιν· εἶτα ἔτρεψαν εἰς τὸ Οὐίβων Vibio. — Οὐίδιος.] Ῥωμαῖστὴ, Vibius. —
 Στ. 19, Ἐπαρχος.] Ἐκ ΔΓ ὁ Β, ΑΤ, Ἐπαρχος. — Στ. 20, Χωρίον δὲ κα-
 ταρχέειν.] Περιαιρετέον τὸ πρὸ τοῦ Χωρίον ἄρθρον· ὁ γὰρ νῦς, εἰς τὴν
 ἑαυτοῦ μὲν οἰκίαν οὐ δέξασθαι Κικέρωνα ἔειπε, ἐπαγγέλλετο δὲ ὀρίσαι τόπον
 τινὰ τῶν ἑαυτοῦ κτημάτων, εἰς ὅλησιν τοῦ Κικέρωνος, ὥσπερ ἐξεδέχαστο
 καὶ ὁ Α, qu' il luy designeroit un lieu aux champs, où il se pour-

roit retirer. — Στ. 21, Ουεργίλιος] Οὕτω; ΑΤ, Οὐεργίλιος, ὁ Β ἐκ ΔΓ, ἣν πιστοῦται καὶ αὐτὸς ὁ Κικέρων ἐν τῷ ὑπὲρ Πλαγκίου λόγῳ (§ 20) ἐῖθι μέντοι Οὐίργίλιον (Virgilius) καὶ οὐκ Οὐεργίλιον ἀνομύζει τὸν στρατηγὸν τῆς Σικελίας.

ΣΕΛΙΑ. 259, στ. 1, Πρὸς αὐτὰς ταῖς πρεσβείαις, ὁμως.] Ἐκ ΔΓ ὁ Β, ΑΤ, Πρὸς αὐτὸν, ὁμως. Ἔστι δὲ τὸ Πρὸς αὐτὰς, ἀντὶ τοῦ Πρὸς ἀλλήλους, κατὰ τὸ ἀνωτέρω (§ 4, σελ. 232) εἰρημένον, « Διαμιλλᾶσθαι » πρὸς ἀλλήλους τοῖς ἐπαίνουσι. — Στ. 2, Πρὸς τὴν Ἰταλίαν.] Ἐξ ΕΔ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Περὶ τὴν Ἰταλίαν. — Στ. 10, Ἐνομόρξασθαι πάθη... ταῖς πολιτευομένοις.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἀνομόρξασθαι πάθη... τοῖς πολιτευομένοις. Ὁ νοῦς, ἡ δοῖα ἀποκλύζει τῆς ψυχῆς τὸν λόγον, ὥσπερ βαφὴν, ἐνομόρξουσι δὲ, τουτέστι ἐντυπῶν καὶ ἐναλείφει ταῖς τὰ τῆς πόλεως πράττουσι τὰ τῶν πολλῶν πάθη. — Στ. 16, Ἐπώλει.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἐπώλησε. Οὐ γὰρ ἐπώλησε, ἐπεὶ οὐδεὶς ἦν ὠνούμενος, ἀλλ' ἐβούλετο ἢ ἐνεχειρεῖ πωλεῖν· τοῦτο γὰρ σημαίνουναι πολλάκις οἱ παρατατικοὶ χρόνοι. — Στ. 17, Ἐκ δὲ τούτου.] ΔΓ (οὐ κακῇ), Ἐκ τοῦτου. Τὰ γὰρ ἀντωνυμικά, Οὗτος, Τοιοῦτος, Ταῦτα, Τοιαῦτα, Τοσαῦτα, καὶ καθ' ἑαυτὰ ἱκανά ἐστι δηλοῦν τὴν μετέθεσιν, ἥ δὴλον καὶ ἐκ τῶν ἐξῆς (§ 34, σελ. 260), « Ἐκ τούτου » προσέκρουσεν ὁ Κικέρων.

ΣΕΛΙΑ. 260, στ. 1, Εἰς δίκην ἀπάγειν βικίων.] Ἐξ ΕΔ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Εἰς δίκην ἀπάγειν βικίω. — Στ. 11, Περὶ τὴν ἀπάντησιν] Περὶ τῷ ἀπαντῆσαι Κικέρωνι, καὶ συνησθῆναι τῆς καθόδου, καὶ φιλοφρόνως ὑποδεξασθαι. — Στ. 12, Ἐφη γὰρ, αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὤμων τὴν Ἰταλίαν φέρουσαν, εἰς τὴν Ῥώμην εἰσενεγκεῖν.] Λέγει τοῦτο Κικέρων ἐν τῷ Μετὰ τὴν καθόδον λόγῳ ἐν τῇ βουλῇ (§ 15), Cum me... Italia cuncta pæne suis humeris reportarit. — Στ. 17, Παραφυλάξας.] Ἐσώσεν ἢ συνήθεια τὴν λέξιν ἐπὶ τῆς αὐτῆς σχεδὸν ἐννοίας. — Στ. 2', Κάτων ἡγανόκησεν κ. τ. λ.] Ἐπιθι τὰ ἀνωτέρω ἐν τῷ Κάτωνος τοῦ νεωτέρου βίῳ (§ 40, σελ. 70) λεχθέντα.

ΣΕΛΙΑ. 261, στ. 13, Ἐπαύετο.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Ἐπαύσατο. — Στ. 14, Ἀκμὴν τοῦ λόγου καὶ κατὰστασιν λαβόντος.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Ἀκμὴν τοῦ λόγου καὶ στάσιν λαβόντος. ΔΓ, Ἀκμὴν τοῦ λόγου κατὰστασιν λαβόντος. Ὁ νοῦς, Μόλις ἐπαύετο τοῦ παλμοῦ καὶ τοῦ ῥυθμοῦ, ὅτε ὁ λόγος ἐλάβανεν ἀκμὴν καὶ κατὰστασιν, τουτέστι κατὰ τὰ μέσα τοῦ λόγου μέρη, ὅτε πολὺ προκειχωρικῶς ἦν ὁ λόγος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς. Ἀκμ

μη καὶ Κατάστασις τῶν συνωνύμων εἰτίπως λέξεων. Αὐτὰς Γαληνὸς (παρὰ Φοεσ. Οἰκονομ. λέξ. Κατάστασις), « Τὸ γὰρ εἶτε κάτο- » ξυ, εἶτε ὀξύ, εἶτε χρόνιον ἔσοιτο τὸ νόσημα, καὶ ὀπηνίκα μάλιστα τὴν ἈΚΜΗΝ » ἀπολήσκειτο, τὴν ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΝ ἔστι τοῦ νοσήματος σκοπεῖν ». Καὶ Ἀριστοτέλης δὲ (Προβλημ. ια', 62), περὶ τῶν φεβουμένων καὶ τρεμόντων ἐν τῷ λέγειν τὸν λόγον ποιούμενος, φησί, « Διὸ καὶ οἱ τεχνικοὶ τῶν συνειδότην ὅτι » ἀγωνιῶσι μικρὸν διαλέγινται ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἄχρι οὗ ἂν ΚΑΤΑΣΤΩΣΙΝ. » μικρὰς γὰρ οὐσης τῆς φωνῆς, ῥᾶν κρατυῶσιν ». — Στ. 18, Αὐτοῦ.] Ἐξ ΕΑ ὁ Β, ΑΤ, Αὐτοῦ. Τοῦτο μὲν γὰρ ἂν εἴη, Ἐνδεέστερος τοῦ Ὁρτησίου φανῆ- ναι, ὥσπερ ἐξεδιέξατο καὶ ὁ Α, de sorte qu'il ne fut pas trouvé avoir si bien plaidé comme l'autre; ἡ δὲ διόρθωσις, Ἐνδεέστερος αὐτὸς, ἑαυτοῦ ὁ Κικέρων φανῆναι. Καὶ εἰκεν αὕτη εἶναι ἡ γνησία γραφή· εἰ γὰρ πρὸς τὸν Ὁρτήσιον ἦν ἡ σύγκρισις, οὐκ ἂν, Αὐτοῦ, ἀλλ', Ἐκείνου, ὀρθώτερον εἶπεν. — Στ. 22, Κραδαινόμενος.] « Κραδαινόμενον, σειόμενον, τινασσόμενον » ταρασσόμενον», Ἡσύχιος. — Στ. 23, Τὴν φωνὴν ἐνισχόμενος.] Τὴν φωνὴν κρα- τοῦμενος, μὴ ἰσχύων φωνῆσαι « Ἐνισχημένων, κεκρατημένων », ὁ αὐτὸς Ἡσύ- χιος. — Στ. 25, Μεγαλαθεῖν.] Ἐξ ΕΑ, ΑΤ, Μεγαθελεῖν. — Φαῖάν.] Με- λαϊναν, ἐνθάδε, ὡς ἐξηγεῖται καὶ ὁ Ἡσύχιος, « Φαῖόν, μέλαν ». Κυρίως δὲ τὸ φαῖόν, οὐ μέλαν, ἀλλ' ἐκ μέλανος καὶ λευκοῦ σύνθετον χρῶμα, ὅπερ οἱ παρ' ἡμῖν Τυρκοχυδαῖζοντες, Σιντσαμπὶ ἢ Τσαμουρὶ ὀνομάζουσι· εἰ δὲ μήπω τῶν Τούρκων πεπειραμένοι Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς, οὐκ ἀρχαίως μὲν, ἑλληνικῶς γέμην, Μῦϊνον ἐκάλουν, ἀπὸ τοῦ Μῦδος δηλονότι, τοῦ παρ' ἡ- μῖν καλυμένου Ποντικοῦ· φαῖόν γὰρ τὸ τοῦ ζώου τούτου χρῶμα. Διὸ καὶ ἐν Λεξικοῖς ἀνεκδότοις· εὕρηται, « Μῦϊνον, ποντικόχρουν ». — Στ. 28, Αὔγου- ρας.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Αὐγούρας. Τὴν δ' αἰτίαν τῆς τάσεως, καὶ τὴν ση- μασίαν τῆς λέξεως εὐρήσει· ἐτέρωθι (Πλουτάρχ. Μέρ. Β, σελ. 400, καὶ Μέρ. Γ, σελ. 395).

ΣΕΛΙΔ. 262, στ. 5. Πρὸς τὸ Παρθικὸν πταῖτημα... ἐπηρεμένους.] Διὰ τὴν τῶν Πάρθων κατὰ τοῦ Κράσσευ νίκην μέγα φρονούντας. Ἴδε τὸν Κράσ- σευ βίαν (§ 31-33, Πλουτάρχ. Μέρ. Γ, σελ. 333-337). — Στ. 8, Δείπνων δὲ τοὺς ἐπαρχικοὺς ἀνῆκε.] Ἠλευθέρωσε τοὺς τὴν ἐπαρχίαν, τουτέστι τὴν Κι- λικίαν, οἰκοῦντας ὧν ὥφειλον παρέχειν δείπνων τοῖς ἀπὸ Ῥώμης πεμπομέ- νοις. — Στ. 9, Τοὺς χαρίεντας.] Τοὺς ἀγωγῆς σπουδαίας καὶ παιδείας μετε- σχηκότας· τοῦτο γὰρ ἐσήμκινον οἱ Χαρίεντες, παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, πρὸς

ἀντιδιαστολὴν τῶν ἀπαιδεύτων· εἰκότως· οὐδὲν γὰρ ἀπαιδεύσις ἀχαριτώτερον. — Στ. 15, Τὰς τε πόλεις εὐπόρους ἐποίησε.] Ἐκ τοῦ ἐχομένου, Ἀποτίνοντα, πρὸς υπακιστέον ἐνθάδε, τὸ Ἀναγκάσαι ἀποτίσαι τοὺς κλέψαντας. — Στ. 16, Οὐδὲν τούτου πλεον παθόντας.] Τοῦ ἀποτίσαι. — Στ. 18, Περὶ τὸν Ἀμανόν. Οὐδετέρως καὶ προπαροξυτόνως ὁ Βυζάντιος Σίφανος (ἐκ τοῦ Σιφάνιος εἰληφώς), » Ἀμανον, ὄρος πρὸς τῇ Κιλικίᾳ, » ἀπὸ Ταύρου (γρ' ἀπὸ τοῦ Ταύρου) καὶ τινος κ. τ. λ. » — Στ. 19 Καὶ τοῦ.] Ἐκ ΔΓ καὶ αὐτοῦ Κικέρωνος οἱ ΠΡ, ΑΤ, Κεκλιίου. — Στ. 27, Τοὺς τε φίλους.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Τοὺς τότε φίλους. — Στ. 28, Εἰς τὴν πόλιν.] Εἰς τὴν Ῥώμην. — Στ. 29, Ὅσπερ ὑπὸ φλεγμονῆς ἀφισταμένων ἐπὶ τὴν ἐμφύλιον πόλεμον.] Ἐξ ΗΔ ἡ τροπὴ τῆς, Περὶ, εἰς τὴν ἐπὶ πρόθεσιν. Ἡ δὲ μεταφορὰ ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς τέχνης, καθ' ἣν τὰ φλεγμώδη μέρη ἀφίσταται, τοῦτέστιν ἀνεγείρεται τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος, καὶ ὄγκους ποιεῖ τοὺς καλυμένους διὰ τοῦτο Ἀποστήματα, ἅπερ ἡ συνθήκη Ἀποστέματα ὀνομάζει. Οὐ μόνον δὲ ἐπὶ τῶν τεινύτων, ἀλλὰ καὶ ἐφ' οἰωνοθήποτε ἄλλων φυσικῶν κρίσεων, ἢ διαδέξεων νεσημάτων, χρῶνται παῖδες ἰατρῶν τῇ λέξει, μετὰ τῆς συνωνύμου προθέσεως Εἰς, εἰς, Ἀπόστασις εἰς τεταρταῖον, εἰς αἰμόρραγίαν, καὶ τὰ τιαῦτα (ἴδ. Φλέσ. Οἰκονομ. λέξ. Ἀπόστασις).

ΣΕΛΙΑ. 263, στ. 4, Πολλὰ δ' αὐτοῦ Πομπηίου.] Ἰσως· γραπτέον, Πολλὰ δ' αὐτοῦ Πομπηίου, ὥς· ἐδοξέ τῳ τῶν ΠΡ. — Στ. 10, Διαπορεῖν.] Ἐκ ΔΓ προσέθηκα τὴν λέξιν. — Στ. 13, Τοὺς φίλους.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Τοῖς φίλοις. — ἔχειν μὲν ἐν φύγῃ, μὴ ἔχειν δὲ πρὸς ἐν φύγῃ.] Ῥωμαῖσι, Ego vero, quem fugiam, habeo, quem sequar, non habeo, αὐταῖς λέξεσι Κικέρωνος (Ἐπιστολ. πρὸς Ἀττικ. Η, 7). — Στ. 23, Ἀσμένους. Ἐκ ΒΔ, ΑΤ, Ἀσμενός. — Στ. 25, Αὐτῶ.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ. Αὐτῶ. — Στ. 27, Ἰσως.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἰσα. Ὁ νοῦς, Μηδετέρως ἀποκλίνων, μήτε πρὸς Πομπηίον, μήτε πρὸς Καίσαρα. — Στ. 29, Οὗτοι τε δὴ.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Οὗτοι δὲ δὴ.

ΣΕΛΙΑ. 264, στ. 2, Φλαυρίζων δὲ τοῦ Πομπηίου τὴν παρασκευὴν.] Ἰσως· γραπτέον, Φλαυρίζων τε τοῦ κ. τ. λ. Ἐφλαύριζε δὲ, τοῦτέστιν ἐξητέλιζε καὶ κακῶς ἔλεγε, σκόπτων ἀδεῶς τὴν Πομπηίου παρασκευὴν· τοῖς γὰρ λέγουσι Κικέρωνι, ὡς ὅψι παραγένετο ἐπὶ τὸ Πομπηίου στρατόπεδον, Οὐδαμῶς ὅψι, ἀπεκρίνατο· οὐδὲν γὰρ ὥδε παρασκευασμένον ὅρῳ ὥς φησι Μακρόβιος (Κρονικ. Β, 1), Dicentibus eum sero venisse,

respondit; Minime sero veni: nam nihil hic paratum video.—Στ. 11, Θεοφάνην τὸν Λέσβιον.] Περί οὗ πλατύτερον εἶρχεν ἐν τῷ Πομπηίου βίῳ (Πλουτάρχ. Μέρ. Δ, σελ. 140). — Στ. 13, Ἀπολαβόντας.] Διόρθου τὸ τυπογράφων ἀβελήσια παρεισρύνει ἀμάρτημα, γράφων, Ἀπολαβόντας. — Στ. 15, Λέντλω μὲν, εἰπόντι πυνθάνεσθαι ΣΤΥΓΝΟΥΣ εἶναι τοὺς Καίσαρες φίλους, ἀπεκρίναντο· « Ἀέγεις αὐτοῦ; ΔΥΣΝΟΕΙΝ Καίσαρι. »] Οὐκ ἐρβώσθαι τὸ χωρίον καὶ ἡμεῖς μετὰ τοῦ Β ὑποτοπάζομεν· οὐδεμίαν γὰρ ἐμφαίνει ἰξύτητα, ἢ ἀστείότητα τὸ σκῶμμα. Περί δὲ τῆς περὶ τὴν γραφὴν εἰκασίας αὐτοῦ, καὶ περ εὐσεύς ὀξείας, ἐπέχω. Ἰπποναεῖ γὰρ ὁ σοφὸς ἀνὴρ γεγράφθαι πάλαι, ΣΥΝΝΟΥΣ καὶ ΣΥΝΝΟΕΙΝ, ὡς εἶναι τὸ σκῶμμα παρὰ τὴν ἐμωνομίαν τῶν λέξεων, τοῦ μὲν Λέντλου λέγοντος, τοὺς Καίσαρες φίλους εἶναι σύγγους, ταῦτέστι κατηφεῖς, καὶ ὡς ἂν ἡ παρ' ἡμῖν συνήθεια φαίη, τὴν αὐτὴν σῶζουσα μεταφορὰν, συλλογισθένους, τοῦ δὲ Κικέρωνος, παρὰ τὸ σύγγους, ῥήματι τῷ συγγνοεῖν χρωμένους, οὐκέτι δηλοῦντι τὸ κατηφεῖς εἶναι, ἢ σκυθρωπάζειν, ἀλλὰ τὸ ἐμονοεῖν καὶ ταυτὰ τῷ Καίσαρι βουλευέσθαι κατὰ τοῦ Πομπηίου. Ὅπως ποτὲ δ' ἂν ἔχη τὰ περὶ τῆς εἰκασίας ταύτης, προσιστέον εἶμαι κατ' ἐρώτησιν τὴν Κικέρωνος ἀπάντησιν, « Ἀέγεις αὐτοῦ; δυσνοεῖν Καίσαρι; » ὥσπερ ἐξήνεγκε καὶ ὁ Α καὶ ὁ Λατίνος μεταφραστής.—Στ. 17, Μαρκίου.—ΠΡΑ, ΑΤ, Μαρτίου. Ἑτέρα ΒΔΓ, Μάρκου.—Στ. 25, Περιγενέσθαι.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Παραγενέσθαι.

ΣΕΛΙΑ. 265, στ. 2, Διωθόμενος δὲ τὴν ἀρχήν.] Διὰ τοῦ, Ἀποφεύγων, ἐκφράζει τὴν μετεσχὴν ταύτην ἢ συνήθειαν.—Στ. 6, Διήκεν.] Ἐκ ΔΓ ΑΤ, Διήνεγκεν.—Στ. 9, Περιμῶν.] Γραπτέον, εἶμαι Περιμῶν, ὥσπερ ἡρμήνευσαν καὶ οἱ μεταφρασταί, καὶ ὁ λόγος αἰρεῖ.—Στ. 18, Ὡς μάλιστα τῷ Περικλέους ἐοικῶτα καὶ Θηραμένους.] Περί μὲν Περικλέους, ἔστι σι ἐπελθὴν τὸν Περικλέους βίον (Πλουτάρχ. Μέρ. Α, σελ. 281-320). Θηραμένους δὲ ἐστὶν ὁ συγῆρας τοῖς τριάκοντα, καὶ ὑπὸ τῶν συναρχόντων ἀναιρεθείς· οὗ μνημονεύει ἐν τῷ Λυσάνδρου βίῳ (§ 14 Πλουτάρχ. Μέρ. Γ, σελ. 108).—Στ. 24, Κέκριται.] Ὁ Λιγάριος. — Στ. 27, εἶναι.] Ἐξ ΒΔ, ΑΤ (ψιλουμένου) εἶναι.—Στ. 29, Τῶν κατὰ Φάρσαλον ἀψυμένους τοῦ ῥήτορος;] Ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ ὑπὲρ Λιγαρίου λόγου (§ 3) αἰνίττεται τοῦ Κικέρωνος, ἐνθα παθητικῶς λίαν ἐξεφώνησε, Qui enim, Tubero, districtus ille tuus in acie Pharsalica gladius agebat? cujus latus ille mucro petebat? qui sensus erat armorum tuorum? quæ tua mens? oculi? manus? ardor animi? quid

cupiebas? quid optabas? τουτέστι, « Τί γὰρ, ὦ Τουβέρων, ἐσπατμένον τὸ
 » σὸν ἐκείνο ξίφος ἐπραττεν ἐν τῇ Φαρσαλικῇ μάχῃ; τίνος δ' ἡ αἰχμὴ ἐφίε-
 » το σώματος; τί δ' ἐβούλοντό σοι τὰ ὅπλα; τί δ' ὄνυ; τί δὲ σοι τὰ ὄμ-
 » ματα; τί δ' αἱ χεῖρες; τίνος δ' ὠρέγου; τί δ' ἡύχου; »

ΣΕΛΙΑ. 266, στ. 8, Μεταφράζειν] ΔΓ (γνησία ἴσως), Μεταφράζειν
 τινὰ τοῦ Πλάτωνος. — Στ. 10, Φαντασίαν.] Ἦν αἱ Στωϊκοὶ ὠρίζοντο,
 Τύπωσιν ἐν ψυχῇ. Κικέρων δὲ τὴν μὲν Φαντασίαν visum ἡρ-
 μήνευσε· τὸν δ' αὐτῆς ὀρισμὸν impressionem in animo. — Στ. 11, Συγκα-
 τάθειςιν.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ Κατάθεσιν· Καὶ αὕτη Στωϊκῶν ἡ λέξις,
 ἣν Κικέρων assensionem καὶ approbationem εἶπε. — Ἐποχὴν.] Ἔστι τοῦ-
 ναντίον τῇ συγκατάθεσις ἢ διὰ δύο λέξεων assensionis retentio ἐρμηνευ-
 θεῖσα τῷ Κικέρωνι ἐποχή. Τοῖς γὰρ βεβαίως ἐγνωσμένοις δι' αἰσθήσεων, ἢ διὰ
 λογικῆς ἀποδείξεως, συγκατατιθέμεθα· περὶ δὲ τῶν μὴ οὕτως ἐχόντων ἐπέχο-
 μεν, τουτέστιν ἀποροῦμεν, ἢ ἀμφιβάλλομεν. Καὶ ἔστιν ἡ ἐποχὴ πολλάκις σω-
 φρονούσης ψυχῆς δῆγμα, ὥσπερ αὐτὴ εὐχέρης καὶ κατεσκευασμένη συγκατά-
 θεσις ἀσθενούσης διανοίας τεκμήριον. Ἔστι δ' ἡ λέξις τῶν Ἀκαδημαϊκῶν
 μᾶλλον, καὶ τῶν Πυρρόνειων φιλοσόφων· παρ' ἣν καὶ, Ἐφεκτικοὶ ἐκά-
 τεροι ἐπωνομάσθησαν. « Καὶ ἡ ἐποχὴ δὲ εἴρηται ἀπὸ τοῦ ἐπέχεσθαι τὴν διά-
 » νοιαν, ὡς μὴτε τιθέναί τι μὴτε ἀναιρεῖν, διὰ τὴν ἰσασθίνειαν τῶν ζητουμέ-
 » νων » φησὶν ὁ ἐμπειρικὸς Σίξτος (Πυρρόν. ὑποτυπώτ. Α, 22, § 196). —
 Κατάληψιν.] Στωϊκῶν καὶ αὕτη ἡ λέξις, ἣν Κικέρων comprehensionem ἡρ-
 μήνευσε. Οἱ γὰρ Στωϊκοί, ὡς φησὶν ὁ ἐμπειρικὸς Σίξτος (Πρὸς τοὺς Λογικ.
 § 151, σελ. 402), « Τρία εἶναι φασι τὰ συζυγούντα ἀλλήλοις, Ἐπιστή-
 » μην, καὶ Δόξαν, καὶ τὴν ἐν μεθορίῳ τούτων τεταγμένην Κατά-
 » ληψιν. Ὡν ἐπιστήμην μὲν εἶναι τὴν ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν καὶ ἀμετά-
 » θετον ὑπὸ λόγου κατάληψιν· δόξαν δὲ, τὴν ἀσθενῆ καὶ ψευδῇ συγκατά-
 » θεσιν· κατάληψιν δὲ, τὴν μεταξὺ τούτων, ἥτις ἐστὶ καταληπτικῆς
 φαντασίας συγκατάθεσις »· Λέγει δὲ καὶ Κικέρων (Ἀκαδημαϊκὴ Ζητήσ. Δ,
 47) Ζτὶ Ζήνων, τῆς ἐτέρας χειρὸς ἐκτεταμένοις τοῖς δακτύλοις τὴν ἐτέραν
 δεικνύς, ἔλεγε, Τοιοῦτόν ἐστὶν ἡ φαντασία· μικρὸν δὲ κάμπτων
 τοὺς δακτύλους, Τοιοῦτόν ἐστὶν ἡ συγκατάθεσις· συνεπτυγμέ-
 νη δὲ τῇ χειρὶ ὁμοίαν εἶναι τὴν κατάληψιν ἔλεγε· τὴν δὲ συνεπτυγμέ-
 νην τῇ λαίᾳ καταλαμβάνων καὶ σφίγγων ἰσχυρῶς, τοιαύτην εἶναι
 τὴν ἐπιστήμην ἔλεγε, cum extensis digitis adversam manum

ostenderat, visum, inquebat, hujusmodi est ; deinde cum paullum digitos constrinxerat, assensus hujusmodi: tum cum plane compresserat, pugnumque fecerat, comprehensivam illam esse dicebat... cum autem laevam manum admoverat, et illum pugnum arcte vehementerque compresserat, scientiam tale esse dicebat.—

Στ. 12, Ἄτομον.] Τῷ αὐτῷ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κέχρηται καὶ Κικέρων ὀνόματι εἰς τὸ θηλυκὸν τρέψας γένος, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ παραφράζει (Περὶ τελ. ἀγαθ. καὶ κακ. Α, § 6), Democritum... ille atomos, quas appellat, id est corpora individua, propter soliditatem censet in infinito inani, etc. — Ἄμερές.] Τὸ αὐτὸ καὶ Ἄτομον. — Κενόν.] Inane μετέφρασεν ὁ Κικέρων, ὡς δῆλον ἐξ ἧς παρεθέμην Ῥωμαϊκῆς ῥήσεως. — Στ. 14, Προσήγορα] Οἰκεία, φίλα. — Στ. 18, Λαέρτου βίον ζῆ.] Τὸν Ὀδυσσεὺς πατέρα λέγει, ὃν Ὅμηρος (Ὀδυσ. ω, 205) ἐν ἀγρῷ οἰκοῦντα ἐποίησε,

————— Τάχα δ' ἀγρὸν ἴκοντο

Καλὸν Λαέρταο τετυγμένον, ὃν ῥα ποι' αὐτὸς

Λαέρτης; κτεάτισεν, ἐπεὶ μάλα πόλλ' ἐμόγησεν.

Ἔνθα οἱ οἶκος ἔην. —————

— Στ. 25, Ἐκέλευσεν ἀνασταθῆναι, καὶ ἀνεστάθηναι.] Κατ' ἀφελέστατον πλεονασμὸν εἰρημένον ἤρκει γὰρ τὸ, Ἐκέλευσεν ἀνασταθῆναι, μόνον, ἢ καὶ ἐξῆν οὕτως ἐκφράσαι τὴν προῆξιν, Αἰ καταβέβλημένοι, Καίσαρος κελεύσαντες, ἀνεστάθηναι. Καὶ ἔστιν ἐνθένδε λόγον ἀποδιδῶναι τῆς ἐν τῇ συνθηῇ καταχρήσεως τοῦ, Καί, συνδέσμου, καὶ ἐν οἷς οὐδὲν ὅλως συμπλέκειν εἰσὶν, οἶον, Ἐπρόσταξε καὶ τὸν ἔδειραν Ἀφῆκε τὰ μῆλα καὶ ἐσάπησαν, καὶ ἄλλαι τοιαῦται πλεῖσται· εἰσὶ γὰρ ἅπανσαι ἐλλειπτικαὶ ἀπὸ τῆς ἐκ τῶν ἐξῆς νοσημένης ἀπαρεμφατικῆς φράσεως, ἀντὶ τῶν ἐντελῶν, Ἐπρόσταξε νὰ τὸν δαίρῃσι, καὶ τὸν ἔδειραν, Ἀφῆκε τὰ μῆλα νὰ σαπήσωσι, καὶ ἐσάπησαν. — Στ. 29, Καὶ ὅλους τοὺς εἰρημένους λόγους αὐτῶν καὶ μύθους ἐνταῦθα γράψαι.] ΔΓ, Καὶ ὅλως τοὺς συνηγμένους λόγους αὐτῷ καὶ μύθους ἐνταῦθα τρέψαι· ἧς τό γε, Ὅλως, ἀποδοχῆς ἄξιον.

ΣΕΛΙΑ. 267, στ. 2, Δοκεῖ τὰ πλεῖστα,] ΠΡΔ, ΑΤ, Δοκεῖ πλεῖστα. Καὶ ὁ Α δὲ ἐνάρθρως ἐξέφρασε, la plus part. — Στ. 6, Αὔτη.] Ἰσως γραπτόν, Αὐτὴ, ἀναφορικῶς· ὡς ἔδοξε τῷ Β. — Στ. 17, Αὐτῆς.] Ἐκ ΔΓ οἱ

HP, AT, A ὕθις.—Ὡς πίστει κληρονόμος.] Νομικὴ λέξις, ἣν οἱ Γάλλοι διὰ τοῦ Héritier fidéicommissaire ἐκφράζουσι. Οἱ δὲ Βυζαντινοὶ νομικαί, Φιδικομισάριον ἐκάλου, φυλάξαντες καὶ αὐτοὶ τὸ Ῥωμαϊκὸν ὄνομα, ἅτε ἐπὶ νόμοις Ῥωμαίων χρόμενοι, καὶ ἐξηγοῦντο διὰ τοῦ, Τὸν τὴν πίστιν ἔχοντα, ὥσπερ καὶ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, Φιδοκόμισον (Ῥωμ. fidei commissum, Γαλ. Fidéicommiss) διὰ τοῦ, Τὸ τῇ πίστει τοῦ κληρονόμου κεῖμενον, ἢ, Τὸ πίστει κατὰ λειφθέν. « Φιδεϊκόμισσα (φησὶ Σουῖδας), παρὰ Ῥωμαίοις, τὰ ἐν πίστει κατὰ λειψιπρόνομα ὑπὸ τοῦ μέλλοντος τελευτᾶν ». Γίνεται δὲ τοῦτο, ἡνίκα ὁ διατιθέμενος ἀποδείκνυσι κληρονόμον τινὰ τῶν ἰδίων, ἐπὶ τῷ ἀποδοῦναι αὐτὸν αὐτὰ, ἢ μέρος αὐτῶν, ἐτέρῳ μεθ' ὧρισμένον τινὰ χρόνον, ἢ ἐν ὧρισμένῃ τινὶ περιστάσει. Ἄμεινον οὖν ἐστὶ τὰ τοιαῦτα διὰ μακρῶν ἐξηγῆσθαι ἐν ταῖς Λεξικοῖς, παρατιθέντας καὶ τῇ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφῶν χρῆσιν, ἢ συγγεῖν τὰς διαφορὰς λέξεις καὶ σημασίας. Ὁ γὰρ τρίγλωσσος Λεξικογράφος συνέχευε τὸ Dépot καὶ τὸ Fidéicommiss, ὥσπερ καὶ τὸ Dépositaire καὶ τὸν Fidéicommissaire, ἐξηγησάμενος ταῦτα μὲν διὰ τοῦ Παρακαταθήκην ἔχων, ἐκείνα δὲ, διὰ τοῦ, Παρακαταθήκη. Οὐ γὰρ ἀπλῶς παρακαταθήκη, ἀλλ' εἰδὸς τι παρακαταθήκης λέγεται ἂν καὶ τὸ Φιδιόμισον. Τὴν δὲ κυρίως παρακαταθήκην (τὴν τουρκοχυδαῖστὶ Ἀμανάτι), οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς, καὶ αὐτὸ τοῦτο, Παρακαταθήκην, ἐκάλουν, καὶ Παραθήκην, καὶ Ῥωμαϊκῇ λέξει, Δεπόσιτον, ὥσπερ καὶ τὸν λαμβάνοντα ταύτην, Δεποσιτάριον, καὶ ἑλληνικῷ ἀνοικίῳ ὀνόματι, Καθαίρετην.

ΣΕΛΙΑ. 268, στ. 5, Τὸν τε χρόνον.] Τὸν χρόνον τῆς ἡλικίας τοῦ Κικέρωνος. — Στ. 8, Ἐπὶ τοῖς ἄνδρας.] Ἐκ ΔΓ προσέθηκα τὰς τρεῖς ταύτας λέξεις. — Στ. 12 Ἀθηναίους μιμησαμένην.] Τὰ ἐπὶ Θρασυβούλου αἰνιττεται, μετὰ τὴν κατάλυσιν τῶν τριάκοντα.

ΣΕΛΙΑ 269, στ. 8, Μεταβεβλήσθαι.] Ἐκ ΔΓ οἱ HP, AT, Μεταμεμελήσθαι. — Στ. 14, Ἀθρώπων ὑπὸ χαρῆς καὶ πόθου.] Ἐκ ΔΓ προσέθηκα τὰς πέντε ταύτας λέξεις. — Στ. 23, Ἐέχυρα λαβὼν μόνον.] Ἐξηγησάμεθα τοῦτο ἀνωτέρω (σελ. 331). — Στ. 24, Ἀντιπαρεξόντες.] Ἐκ ΔΓ οἱ HP, AT, Ἀντιπαρεξίνετες.

ΣΕΛΙΑ. 270, στ. 2, Καὶ τῆς πολιτείας.] ΔΓ, Καὶ τὴν ἀπὸ τῆς πολιτείας. — Στ. 6, Ἐδόκει δὲ καὶ ΜΕΙΖΩΝ ΤΙΣ Αἴτια ΓΕΓΟΝΕΝΑΙ ΤΟΥΤῳ ΤὸΝ ΚΙΚΕΡΩΝΑ.] Ἐκ ΔΓ προσέθηκα τὰς κεφαλαίας στοιχείας γεγραμμένας λέξεις, προσθέντας αὐτάς καὶ τοῦ Β (πλὴν τῆς παρατελευταίας).

καὶ ἐρμηνεύσαντος τοῦ Α, et d'avantage il y avoit une autre cause qui faisoit que Cicéron acceptoit, etc.—Στ. 9, Καλεῖν τινὰς τῶν συγκλητικῶν παῖδας.] Οὕτως ὁ Β, ΑΤ, Καλεῖν τινὰς τοὺς τῶν κ. τ. λ. Οἱ δὲ ΠΡ ἔγραψαν ἐξ ΕΔ, Καλεῖν τινὰ τοὺς τῶν. Καὶ εἰκεν αὕτη εἶναι ἡ γνησία γραφή, καθὰ καὶ ὁ Α ἡρμήνευσε que lon fait appeller les enfans des senateurs. Ἰστορήκασι δὲ τὸ ἐνὺπνιον καὶ Συστόνιος καὶ Δίων ὁ Κῆσσιος· ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ἢ μᾶλλον τούτῳ τι παραπλήσιον, Κατούλω φασὶν ὁρθῆναι, Κικέρωνι δ' ἐτέραν ὄψιν γενέσθαι τοιάνδε· ἐδοξεν ἰδ. ἴν τὸν Ὀκταούτιον, « ἀνύσει τε χρυσαῖς ἐς τὸ Καπιτώλειον ἐκ τοῦ εὐρανοῦ καθιμῆσθαι, καὶ μάστιγα παρὰ τοῦ Διὸς εἰληφέναι (Δίων Κασσ. μέ, § 2) », Puerum, facieliperali, demissum e caelo catena aurea, ad forcs Capitolii constittisse, eique Iovem flagellum tradidisse (Sueton. Octavian. § 94).—Στ. 19, Τὴν μὲν ἰδέαν τοῦ παιδὸς ἐκμεμάχθαι.] Εἰς τὴν αὐτοῦ φαντασίαν ἐκτυπῶσαι τὴν μορφὴν τοῦ παιδός.—Στ. 20, Ἀδελφιδῆς.] Εἰς ΕΔ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἀδελφῆς.—Στ. 30, Γεγονέναι.] Τεχθῆναι.

ΣΕΛΙΑΔ. 271, στ. 4, Οὕτω γὰρ ὑπῆει τὸ μειράκιον αὐτόν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Οὕτω γὰρ ὑπῆει τὸ μειράκιον πρὸς αὐτόν. Ὁ νοῦς, Οὕτως ἐθεράπευε καὶ ἐκολλάκευεν ὁ Ὀκταούτιος τὸν Κικέρωνα. Τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ, ἵπτιέναι, ὥσπερ καὶ τὸ συνώνυμον, ἵπέρχασθαι· καθὰ δηλοῖ καὶ τὸ πρὰ τῷ Κομικῷ (Ἰππ. 459),

ὧς· εὐ τὸν ἄνδρα ποικίλως θ' ἵπῃαθεσ ἐν λόγοισι.

—Στ. 18, Ἀποθανόντων ἐν τῇ μάχῃ, πρὸς Καίσαρα συνέστησαν αἱ δυνάμεις.] Εἰς ΗΔ, ΑΤ, Ἀποθανόντων, ἐκ τῆς μάχης πρὸς Καίσαρα συνέστησαν αἱ δυνάμεις.—Στ. 22, Περισπᾶν αὐτοῦ τὴν δύναμιν.] ΔΓ (ἀμείνων), Περισπᾶν τὴν δύναμιν· δίχα τῆς ἀντωνυμίας.—Στ. 25, Ἀμφοτέροις.] Ἐαυτῷ καὶ Κικέρωνι.—Στ. 26, Παραλαβάνοντα τὴν ἀρχήν.] Τὴν ὑπατείαν δηλονότι. Ἰσ. γρ. Παραλαβόντα τὴν ἀρχήν.—Στ. 27, ὧμολόγει δὲ καὶ Καῖσαρ.] ΠΡΑ ἡ προσθήκη τοῦ διυτέρου συνδέσμου.

ΣΕΛΙΑΔ. 272, στ. 5. Προέμενος.] Εἰς ΗΔ, ΑΤ, Προεμέμενος.—Στ. 26, Εἰς Ἄστυρα.] ΔΓ, Εἰς θάλασσαν πρὸς Ἄστυρα. ΑΤ, Ἄστυρα, γραπτέον ἴσως· ἐθάδε τε καὶ κατωτέρω Ἄστυραν ἀπ' εὐθείας θηλυκῆς τῆς Ἄστυρα· τοιοῦτον γάρ ἐστι τὸ Ῥώμικόν ὄνομα Astura, πλὴν εἰ μὴ

Πλούταρχος οὐδετέρως καὶ πληθυντικῶς ἐξενεγκεῖν προείλετο, κατὰ τὰ πρὸς τῇ Τρωάδι Ἄστυρα. Διαπεφώνηκε δὲ καὶ ὁ Βυζάντιος Στέφανος· Ἀστυρίε γὰρ ὀνομάζεται παρ' αὐτῷ τὰ τοῦ προκειμένου χωρίου Ἄστυρα. Ἔστι δὲ ἡ Ῥωμαϊκὴ Astura νησιδίον τι παρὰ κείμενον τῇ καλουμένῃ Λατίνῃ χώρᾳ πρὸς ταῖς ἐκβολαῖς τοῦ ἰμωνύμου ποταμοῦ.

ΣΕΛΙΔ. 273, ΣΤ. Γ, Λογισμὸς αὐτὸν εἰσῆι.] Τοπογραφικῶς ἡμάρτηται ἐν τῇ Στεφανείῳ ἐκδόσει τὸ Λογισμοῦς. Καὶ ἐνθάδε μὲν τὸ, Λογισμὸς αὐτὸν εἰσῆι, ἢ καθ' ἡμᾶς φωνὴ διὰ τοῦ, Ἐνεθυμήθη, ἦ, Ἐσυλλογίσθη, ἀπλῶς ἐκφράζει, ἀλλὰ χεῦ δὲ πλεισταχεῦ, τὴν αὐτὴν σώζουσα μεταφορὰν, Τὸν ἐμθεῖκε λογισμὸς, λέγειν φιλεῖ. — ΣΤ. 4, Αὐτὸν δὲ μεταθεῖν, οἴκοθεν συσκευασάμενον.] Τῶν ΠΡ τις ὑπέλαβε δεῖν τρέπειν τὴν κατ' ἀόριστον μετοχὴν εἰς μέλλοντα, Συσκευασόμενον, ἐκλαβὼν κακῶς τὸ Μεταθεῖν, ἐπὶ τοῦ εἰς τὴν οἰκίαν θεῖν, ληψόμενον ἀργύριον δηλονότι, ὥσπερ ἐξεδέξατο καὶ ὁ Λατῖνος μεταφραστής. Ἄλλος δ' ἄμεινον τὸ, Μεταθεῖν, ἐπὶ τοῦ μετὰ τὸν Κικέρωνα θεῖν, τουτέστι Κικέρωνι ἀκολουθεῖν, ἐκληπτέον εἶναι ἐπημειώσατο, ὥστε τοιαύτην εἶναι τὴν συνῆρτησιν τοῦ λεγομένου. Αὐτὸν δὲ, οἴκοθεν συσκευασάμενον, μεταθεῖν, ὡς ἡρμήνευσε καὶ ὁ Ἰταλὸς μεταφραστής, e ch' ei affrettasse poscia a raggiungerlo dopo che tornato a casa si fosse provveduto di quanto loro occorreva. Ὁ Α, ἀμφοτέρως ἐξέφρασε τὰς ἐννοίας, ἀμφιβάλλων, ὡς εἶκει, que luy iroit un tour courant jusques en sa maison pour prendre ce qui lu estoit necessaire, et s'en recourir incontinent après son frere. — ΣΤ. 10, Πνεύματι χρώμενος.] Προσπύκκουε τὸ Φορῶ. — ΣΤ. 14, Εἰς Ἄστυρα.] Ἐκ ΔΓ προσέθηκα τὰς δύο ταύτας λέξεις. — ΣΤ. 17, Ἀλάστορα προσβαλεῖν.] Τιμωρὸν αὐτῷ δαίμονα ἐπενεῖσαι. « Ἀλάστορ, πινυ » κρὸς δαίμων » φησὶν Ἡσύχιος. — ΣΤ. 18, Καὶ πολλὰ τραχώδη καὶ παλίντροπα βουλεύματα.] Τὸ μὲν ἐξ ΗΔ, τὸ δ' ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Καὶ τὰ ἅλλα ταραχώδη πάλιν προβουλεύματα. — ΣΤ. 20, Κακίτην.] Ἐξ ΕΔ (παρειληφὸς καὶ τοῦ Β ἐκ ΔΓ), ΑΤ, Καπίτας. Πιστεύεται δὲ τὴν γραφὴν καὶ ὁ Οὐαλέριος Μάξιμος (Α 4) in villa Cajetana, ὃ ἐστὶν ἐν τῷ κατὰ Κακίτην χωρίῳ, σφαγῆναι τὸν Κικέρωνα λέγων. — Κατὰ πλοῦν.] Διὰ θαλάσσης. — ΣΤ. 23, Ἀθροὶ κόρακες.] Ἐνα μόνον κόρακα λέγει ὁ μικρὸν ἀνωτέρω μνημενευθεὶς Οὐαλέριος Μάξιμος· παρὰλλάττει δὲ καὶ ἐν ταῖς λοιποῖς ἢ παρ' ἐκείνῳ τοῦ τραγικοῦ δήγησις. — ΣΤ. 26, Μηρυμάτων.] Τῶν σχοινίων,

« Μήρυμα, σπείραμα, κατάγμα, νῆμα » φησὶν ὁ Σουΐδας, δηλοῦν βουλόμενος διὰ τοῦ Σπείραμα, ὅτι καὶ τὴν ἀγαθίδα, τουτέστι τὸ ἐν τῇ συνηθείᾳ Κουθάριον σημαίνει τὸ Μήρυμα. « Ἀγαθίς, δέσμη ῥάμματος καὶ στήμωνος » φησὶν Ἡσύχιος. Καὶ πειρατέον καὶ τὰ ἐξῆς τοῦ Δεξικογράφου τοῦδε διορθοῦν. « Ἀγαθὸν ἐν, τὴν λίνον » ὅπερ εἴοικε τρεπτέον εἶναι εἰς τὸ, Ἀγαθίδων, τῶν λίνων. Καὶ πάλιν, « Ἀγασσίς, ὁ φθόνος, σφαῖρα », ὅπου γραπτέον ἀτόνω· καὶ δι' ἐνὸς σ τὴν πρώτην λέξιν. Ἀγασίς, ὁ φθόνος, σφαῖρα, ἵνα καὶ τὰ δύο σημαίνειν ἔχη (αἷα φιλεῖ πολλάκις Ἡσύχιος· τῷ αὐτῷ ὀνόματι διαφόρους συνάπτειν ἐννοίας παρὰ τὴν διαφορὰν τῆς τάσεως, ἢ τῆς προσωδίας), προπαροξυτονουμένη μὲν, Ἀγασίς, τὸν φθόνον, ἐπεὶ καὶ, « Ἀγᾶσθαι, φθονεῖν » παρὰ τῷ αὐτῷ Ἡσυχίῳ· ἐπὶ τέλει· δὲ τὴν ὀξείαν φέρουσα, Ἀγασίς, σφαῖραν, τουτέστιν Ἀγαθίδα τροπῇ τοῦ θ εἰς σ, Λακώνων διαλέκτῳ, παρ' οἷς καὶ σιὸς ὁ θεὸς ἐλέγετο, καὶ παρσένος ἡ παρθένος. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς ἀγαθίδος· τὸ δὲ παρ' ἡμῖν Κουθάριον παρὰ τὸ Κυθάριον, ὑποκοριστικὸν τῆς Κύβητος, ὅ ἐστι τῆς κεφαλῆς, εἴκεν εἶναι.—Ἀρχάς] Ἄκρα· ὡς καὶ παρ' Εὐριπίδῃ (Ἰππολ. 761),

— Ἐπ' ἀκταῖς ἐκδήσατο

Πλεκτάς πεισμάτων ἀρχάς.

— Στ. 29, Ἐπὶ τῆς θυρίδος διεκάθηντο.] Εἰ μὴ ἡμάρτηται, τὸ Διεκάθηντο, γραφικῶς, ἀντὶ τοῦ ἀπλεῦ, Ἐκάθηντο, σημαίνει ἐνθάδε τὸ, Ἄλλος ἄλλω· τῆς θυρίδος ἐκάθηντο, ἢ ἀπάνευθεν ἐκάθηντο, πρὸς διαστολὴν τοῦ καταβάντος ἐπὶ τὸ κλινίδιον. Ἡ λέξις, Διακάθημαι οὕτω κατὰ κχεῶρις ἐν ταῖς Δεξικοῖς μετὰ τῶν συγγενῶν Διακάθεζομαι καὶ Διακαθίζω, ὥσπερ οὐδὲ τὸ Διακαθίζανω τῶν Ἑβδομήκοντα (Δευτερονόμ. κγ', 13).

ΣΕΛΙΔ. 274, στ. 4, Αὐτῷ] Ἐς ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Αὐτοῦ. — Στ. 13, Φιλόλογον.] Φιλόλογονον τοῦτον ὀνομαζέσθαι ὅπ' αὐτοῦ Κικέρωνος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς, ἐσημειώσαντο οἱ ΠΡ. — Στ. 20, Ἐνέώρα.] Ἐξ ΕΔ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἐώρα,

— Στ. 24, Ἔτος ἐκείνο γεγονὼς ἐξηκαστὸν καὶ τέταρτον.] Ἐξηκαστὸν τρίτον, φέρεται ἐν ταῖς Λειψάνοις τοῦ Τίτου Λιβίου (Τόμ. Δ, σελ. 456, ἐκδ. 1751). — Στ. 25, Τὰς χεῖρας. . . αἷς.] Ἐτρεψέ τις τῶν ΠΡ εἰς τὸ, Τὴν χεῖρα . . . ἥ, διὰ τὸ οὕτω γεγραφέναι τὸν Πλούταρχον ἐν τῷ Ἀντωνίῳ

νίου βίῳ (§ 20). Μὴ μετακίνει τὴν γραφὴν καὶ γὰρ ὁ προῤῥηθεὶς Λίβιος πληθυντικῶς, τὰς χεῖρας, εἴρηκε.

ΣΕΛΙΑ. 275, στ. 1, Τὴν δὲ κεφαλὴν καὶ τὰς χεῖρας ἐκέλευσεν ὑπὲρ τῶν ἐμβόλων ἐπὶ τοῦ βήματος θεῖναι.] Σημειοῦ καὶ πάλιν, τὰς χεῖρας, πληθυντικῶς, ὥσπερ καὶ ὁ Λίβιος, προσιστορῶν, ὅτι καὶ μεταξὺ τῶν δύο χειρῶν ἡ κεφαλὴ ἐτίθη, κελεύσαντος Ἀντωνίου. *Ita relatum caput ad Antonium, jussuque ejus inter duas manus in rostris positum.* Τὰ δὲ ἐμβόλα, ἃ rostra ὁ Λίβιος ὀνομάζει οὕτως ἐκλήθησαν ἀπὸ τῶν ἐμβόλων τῶν γῶν, ἃ, ναυμαχίᾳ νικήσαντες οἱ Ῥωμαῖοι τοῦ Ἀντίχτας, καὶ λαβόντες προσῆψαν κοσμοῦ χάριν τῷ βήματι.

ΣΕΛΙΑ. 276, στ. 6, ὑπερβαλόμενος ἐναργεῖα.] Τὸ μὲν πρῶτον ἐξ ΗΔ, ΑΤ ὑπερβαλόμενος, τὸ δὲ τελευταῖον Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἐναργεῖα. — Τούτῃ ἐπὶ τῶν ἀγώνων καὶ τῶν δικῶν... τοὺς ἐπιδεικτικούς.] Τὰ τρία γένη τῶν λόγων δηλοῦται διὰ μὲν τῶν ἀγώνων, τὸ συμβουλευτικόν, διὰ δὲ τῶν δικῶν, τὸ παρὰ ταύτας κλούμενον δικανικόν, διὰ δὲ τῶν ἐπιδεικτικῶν, τὸ ὁμωνύμως λεγόμενον ἐπιδεικτικόν, ὡς ἐξηγήσατο ὁ Β. — Στ. 8, Τούτῃ σοφιστάς.] Τούτῃ τὴν ῥητορικὴν διδάσκοντας, καὶ περὶ τέχνης ῥητορικῆς γράφοντας· καίπερ γὰρ μηδὲν τέχνης γράψας ὁ Δημοσθένης, τέχνη ὅμως καὶ ἀκριβεῖα ὑπερβαλέσθαι καὶ αὐτοὺς τοὺς τεχνογράφους εἰκότως ἂν λέγοιτο. Β. — Στ. 15, Δημοσθενικός.] Προσπαύκουε τὸ Λόγος. — Στ. 22, Κοιλίου.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Κεῖλιου. ΔΓ, Κεκιλίου. Ὁ δὲ Β ἔγραψε Καίλιου.

ΣΕΛΙΑ. 277, στ. 2, Λέγεται δὲ, Κάτωνος Μενήναν διώκοντος κ. τ. λ.] Ἰστορήκε τοῦτο καὶ ἀνωτέρω ἐν τῷ Κάτωνος βίῳ (§ 21, σελ. 53). — Στ. 6, Ὁ Κάτων.] ΠΡΑ ἢ προσθήκη τῶν δύο τούτων λέξεων. — Στ. 10, Τὸ πεφροντικὸς τοῦτο καὶ σύννου.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Τὸ πεφροντικὸς. Τούτῳ καὶ σύννου. ΔΓ, Τὸ φροντιστικόν τοῦτο καὶ σύννου. — Στ. 11, Ἀπέλειπεν.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Ἀπέλειπεν. Κατὰ παράτασιν δὲ καὶ ὁ Α, *laissoit* — Στ. 19, Τελευταῖον δ' οὐ τὰ ἔργα καὶ τὰς πράξεις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς λόγους ἐπαινεῖ τοὺς εἰρημένους ὑπ' αὐτοῦ καὶ Γεγραμμένους.] Ὁμολογεῖ καὶ ὁ Κυντιλιανὸς (ἰά, 17) περιαυτολογίας αἰτίαν σχεῖν ὑπὸ πολλῶν τὸν Κικέρωνα· πειρᾶται μέντοι ταύτης αὐτὸν ἀπολύσαι, ἐπεικεῖα τινὶ καὶ χρηστότητι τῆς εὐκλείας τοῦ ῥήτορος μᾶλλον, ἢ τῆς ἀληθείας φροντίσας. *Reprehensus est in hac parte non mediocriter Cicero, quamquam is quidem rerum a se gestarum major, quam eloquentiae, fuit in orationibus u-*

ique jactator. At plerumque illud quoque non sine aliqua ratione fecit. Aut enim tuebatur eos, quibus erat usus adjutoribus in opprimenda conjuratione, aut respondebat invidiæ... Eloquentiam quidem cum plenissimam diversæ partis advocatis concederet, sibi nunquam in agendo immodice arrogavit. Illius sunt enim; Si quid est in me ingenū, iudices, quod sentio quam sit exiguum, et, Nam quo minus ingenio possum, subsidium mihi diligentia comparavi. — Στ. 21, Δαμερακινεύμενος.] Μειρακίου δίκην ἀμυλλώμενος καὶ διερίζων. Τοῦτο γὰρ σημαίνει ἐνθάδε ἡ Διὰ, πρόθεσις, κατὰ τὰ ἀλλαχού (Ἰσοκράτ. Β, σελ. 203) σημειωθέντα. — Στ. 23, Βριβύν, ἐπιτεπάλαν, δάϊο ἀντιπάλαις.] Ἰσχυρὴν, παλαιόντα ταῖς ὅπλαις, καὶ φεβερὴν ταῖς ἐχθραῖς. Ἡ δὲ ῥῆσις ἐξ Αἰσχύλου, ὡς αὐτὸς ἐδήλωσε Πλούταρχος ἀλλαχού (Περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου τύχης. ἡ ἀρετ. Β, § 2). — Στ. 26, Μεγαλοπρεπέστερος.] Ἐν ΔΓ, οἱ ΠΡ, ΑΤ, Μεγαλοπρεπέστατος. — Στ. 29, Φυσωμένους.] Ἐπαιρομένους, ὑψηλοφρονούντας. Ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν διὰ τῆς τοῦ αἵματος ἐμφυσήσεως ἐξογκουμένων καὶ ἐπαιρομένων. Ὁ δὲ παρὰμυζὼν ἐλκυσμὸς οὐ μόνον Φυσᾶσθαι, ἀλλὰ καὶ Φυσισθῆναι εἰρηκεν ἐπὶ τῆς αὐτῆς σημασίας· ὅς πολλῷ χρηταὶ Παῦλος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς· ὅθεν καὶ παρ' Ἡσύχιω, « Φυσισόμεθα, » ἐπαιρόμεθα, τυφούμεθα ». Λέγει δὲ ὁ αὐτὸς καὶ « Φυσήφρονες, πεφυσμένοι τὰς φρένας, μάταιοι », παρὰ τὸ Φυσᾶσθαι. Ὁ δὲ τούτων προτέχης, « Φῦσις, πέπρηται, ἐπῆρηται » ἡμαρτημένον τῇ γραφῇ, τρεπτέον εἰς τὸ, Φυσᾶται, πέπρησται, ἐπῆρηται, κυριολεκτικῶς εἰρημένον, καὶ τοῖς ἱατροῖς μάλιστα χρηστὸν, οἷόν ἐστι τὸ παρ' Ἰσοκράτει (Περὶ γυναικ. φυτ. § 35. Τόμ. Β, σελ. 393), « Ἦν προσηῶσιν αἱ μήτραι, ἥ τε γαστήρ αἵρεται καὶ φυσᾶται, καὶ αἱ πόδες αἰδέουσι »· ἐξ οὗ διορθωτέον καὶ τὸ παρὰ τῷ αὐτῷ Ἰσοκράτει ἀλλαχού (Περὶ γυναικ. Β. βλ. Β, § 44, Τόμ. Β, σελ. 576) εἰρημένον ὁμοίως, « Ἦν προσηῶσιν αἱ μήτραι, ἡ γαστήρ αἵρεται καὶ » ΦΥΣᾶ καὶ σμαραγεῖ » γράφοντας ὡσαύτως, ΦΥΣᾶΤΑΙ.

ΣΕΛΙΑ. 278, στ. 4, Λεωσθένει.] Ἐν ΔΓ, ΑΤ, Λεωσθένειν. — Στ. 10, Ὁ, οὐδὲ τῆς ἐαυτοῦ κ. τ. λ.] Προσέθηκα τὴν πρώτην λέξιν, διὰ τὴν συνάρτησιν, ἥ, τὸ ἐλλιπὲς συνιδὼν καὶ ὁ Α, ἐξέφρασεν, car il ne conduisit, etc. ὡς περ ἂν εἰ ἐγράφητο, Οὐδὲ γὰρ τῆς ἐαυτοῦ. — Στ. 20, Ἐμαρτύρησεν ἄρα τῷ Πλάτῳ μαντιευμένῳ πάλαν ἔξιν κακῶν κ. τ. λ.] Ὁ νόμος, ἀπεδείξεν ἀληθὲς εἶναι τὸ Πλάτων μαντεύεσθαι. Παρήλλαξε δὲ μι-

κρὸν τὸ εἰρημένον τῷ Πλάτῳ (Περὶ πολιτ. Ε, σελ. 473), οὕτω; ἔχον;
 « Ἐν μὴ, ἣν δ' ἐγὼ, ἥ αἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἡ αἱ
 » βασιλεῖς τε νῦν λεγόμενοι καὶ δυνάσται φιλοσοφήσωσι γηνοίω; τε καὶ
 » ἱκανῶς, καὶ τοῦτο εἰς ταυτὸν ζυμπέστη ΔΥΝΑΜΙΣ τε πολιτικὴ καὶ φι-
 » λοσοφία, τῶν δὲ νῦν πορευομένων χωρὶς ἐφ' ἑκάτερον αἱ πολλὰ φύσεις
 » ἐξ ἀνάγκης ἀποκλεισθῶσιν, οὐκ ἔστι ΚΑΚΩΝ ΠΑΪΔΑ, ὧ φιλε Γλαύ-
 » κων, ΤΑΙΣ ΠΟΛΕΣΙΝ » ἢ μᾶλλον συνῆψεν αἷς Πλάτων εἰρηκεν ἐν ταῖς
 ἐπιστολαῖς (Ἐπιστολ. ζ'), « Οὐκ ἂν ποτε γέναιτο εὐδαίμων οὔτε πόλις,
 » οὔτ' ἀνὴρ οὐδεὶς, ὁ; μὴ ΜΕΤΑ ΦΡΟΝΗΣΕΩΣ ἸΠὸ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝῃ
 » διαγάγῃ τὸν βίον, ἥτοι ἐν αὐτῷ κεκτημένος, ἢ οἷων, ἀνδρῶν ἀρχόν-
 » των ἐν ἡθεσι τραφαίς τε καὶ παιδευθεῖς ἐνδίκως ». — Στ. 27, Γράφοντας.]
 Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἀντιγράφοντας. — Στ. 29, Οὐδ' ἦν τοῦτο ἔργον.] Ἐξ ΕΛ,
 ΑΤ, Οὐδ' ἦν τοῦτο τὸ ἔργον. — Στ. 30, Δαναίζοντος; ἐπὶ ναυτικοῖς.] Τὸ
 γὰρ ναυτικὸν δάνεισμα ἐπίπεμπτον ἦν, ὡς ἐσημειώσαντο αἱ ΠΡ, τουτέστιν
 ἀπελόμενον ὁ δανείζων μετὰ τοῦ ἀρχαίου καὶ τὸ πέμπτον μέρος αὐτοῦ, ὅπερ
 ἡ συνῆθεια εἰσέσει τὰ ἑκατὸν ἐνμύζει.

ΣΕΛΙΔ. 279, στ. 15, Κατελθόν.] Ἐκ ΔΓ, αἱ ΠΡ, ΑΤ, Κατελεῖν. —
 Στ. 18, Αἰτουμένου Καίσαρος ὑπατεῖαν μετεῖναι.] Εἰκότως ὑποπτεν ἐδοξε
 τῷ Β τὸ ἀπαρέμφατον Μετεῖναι; ἤρκει γὰρ φάναι, Αἰτουμένου Καί-
 σαρος ὑπατεῖαν, ἢ Μετιόντος Καίσαρος ὑπατεῖαν. —
 Στ. 19, Παρὰ νόμον.] ΠΡΑ, ΑΤ, Παράνομον. — Στ. 23, Ἀγέννησαν.] Ἐκ
 ΔΓ αἱ ΠΡ, ΑΤ, Εὐγένειαν. — Στ. 24, Περιφεύγοντα τὸν θάνατον καὶ ἀ-
 ποκρυπτόμενον τὸν οὐ πολὺ πρὸ τῆς φύσεως ἥκοντα.] ΔΓ... Τοὺς οὐ πο-
 λὺ πρὸ τῆς φύσεως ἥκοντας; ἣν προείλυντο αἱ ΠΡ. Ὁ δὲ Β, τὴν ἐκ-
 δεδομένην τηρήσας, εἰκάζει ὅμως γραπτέον εἶναι, Καὶ ἀποκρυπτόμε-
 νον, καὶ περιφεύγοντα τὸν θάνατον τὸν οὐ πολὺ πρὸ
 τῆς φύσεως ἥκοντα. — Στ. 28, Τοῦ Θεοῦ.] Τοῦ Παιδῶνος.

ΑΡΤΟΞΕΡΕΗΣ

ΣΕΛΙΔ. 281, στ. 1, Ἀρτοξέρξης.] Διὰ τοῦ ς, ὡς ὁ Κτησίας ἐν ταῖς Περ-
 σικά; παρὰ δὲ ταῖς λοιπαῖς διὰ τοῦ α, Ἀρταξέρξης. — Στ. 8, Ἐκείνῳ.]
 Τῷ παλαιῷ Κύρῳ. — Ἀπὸ τοῦ ἡλίου γενέσθαι φαίνεται Κύρον γὰρ καλεῖν Πέρ-
 σην.

αυτὸν ἦλιν.] Καθὰ καὶ νῦν ἔτι, Κ αὐ ρ, αὐτὸν ὀνομάζουσι. — Στ. 10, Ἀρ-
 σάκης.] Ἀρσάκης, παρὰ τῷ Κτησίᾳ. — Δείνων.] Ἡ Δίνων, Περσικῆς ἱστο-
 ρίας συγγραφεύς. — Στ. 11, Ὀάρτης.] ΔΓ, Ὀάρσης. — Στ. 12, Καὶ παραφό-
 ρων.] Διαγραφπτέον ἴσως· τὸ μέρος τοῦ τοῦ χωρίου, ἄλλως τε καὶ λείπον ἐν τι-
 νι τῶν ἀντιγράφων. Οὐ γὰρ πάνυ τι οἰκείον ἐνθάδε τῶν Παραφόρων·
 καίπερ τοῦ Α παραφράσαντος διὰ τοῦ folles et sotties, ἐφ' ᾗ ἐννοίας κέχρη-
 ται Πλούταρχος ἐν ταῖς ἐξῇ; (§ 5, σελ. 284) τῷ Παράφορος. « Παρά-
 » φερα, παρατετραμμένα » φησὶν Ἡσύχιος, καὶ, « Παράφορος, παραφερόμε-
 » νος, παρζόμενος, ἐξιστηκώς ». Καὶ ἔπος μὴ τὸ, Παρζόμενος, τοῦ Ἡτυ-
 χίου τρέψῃ; εἰ, τὸ Πράννος (τουτέστι παρὰφρων), ὡς ἐδοξέτω τῶν
 κριτικῶν. Διὰ μὲν γὰρ τοῦ Ἐξεστηκῶς τὸν παρὰφρονα ἐδήλωσεν ὁ Λεξι-
 κολογράφος· διὰ δὲ τοῦ Παρζόμενος ἐτέραν σημάσαι ὑπαγορεύει τῇ; λέ-
 ξει, τὴν τοῦ παρεμφερῆς, θυμὸς δεικνύει, ἣν πιστεύεται τὸ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ
 συνηθείᾳ ῥῆμα οὐδέτερον, Παραφέρω, τουτέστιν, ὅμοιος εἶναι. — Πυλαίαν.]
 Φλυαρίαν. Ἐν ταῖς ΔΓ σχόλιον προστέθεται τῇ λέξει τῷδε· « Πυλαιαστάς,
 » τοὺς ψεύστας· Ῥόδιοι, τοὺς μηδὲν ὑμῆς μήτε λέγοντας, μήτε πράττοντας »·
 ἔπερ εὐρεται καὶ παρ' Ἡουχίου, καθάπερ ἀλλαχού (Πλούταρχ. Μέρ. Γ, σελ.
 350) ἐσημειώθη. — Στ. 25, Κτετριγασμένης.] ΔΓ, Κατετριγασμένης.

ΣΕΛΙΔ. 282, στ. 1, Παρυσάτις.] Κτησίας δὲ καὶ Ξενοφῶν, προπαρξου-
 τήνως, Παρυσάτις. — Στ. 2, Ὡς Ἀρσίκαν.. τεκεῖν.] Ἡ τὸ, Ὡς, διαγρα-
 πτέον, καθὰ παρῇναι τις τῶν ΠΡ, ἢ τὸ, Τεκεῖν, τρεπτέον εἰς τὸ, Τέ-
 κει. — Στ. 8, Ἦν Ἀθηνῶν τις εἰκάζειεν.] Γραπτέον ἴσως, Ἦν Ἀθηνῶν ἂν
 τις εἰκάζειεν. — Στ. 11, Σύκων παλάθης.] Ἐξ ΕΔ (συναδούσης ταῖς μετα-
 φρασταῖς) ἔτρεψα τὸ, Σύκου, εἰς τὸ, Σύκων. Εἰσὶ δ' αἱ Παλάθαι ἰσχά-
 δων πλῆθος συννηωμένων εἰς ἀποθεσιν χρήσιμαί, οἷας καὶ νῦν ἐστὶν ἰδεῖν
 παρ' Ἑλλήσι, καὶ παρὰ ταῖς Ἀσιανοῖς ἀπασιν. « Παλάθην λέγουσι καὶ Παλα-
 » θίδα· εἶναι δὲ ἐξ ἰσχάδων ἢ σύκων κεκτημένοι (ἢ κεκοιμημένοι) βῶλοι πλιν-
 » θειῶδες » φησὶν ὁ ἡμέτερος· Φώτιος. Ἡσύχιος δὲ, « ΠΑΛΑΘΗ, ἡ τῶν σύ-
 » κων ἐπάλληλος θέσις. ΠΑΛΑΘΑΙ, σύκων μαζία. ΠΑΛΑΣΙΑ τὰ συγκεκοι-
 » μένα σύκα· καὶ διὰ τοῦ θ, Παλαθια, καὶ Παλάθη ». Καὶ σημειῶσαι τὸ
 Παλάσια τῇ Λακωνικῶν διαλέκτῳ προσῆκον, κατὰ τὴν αὐτῇ; συνῆθη τοῦ θ
 εἰς τὸ σ τρεπὴν, ἣν καὶ ἐν ταῖς πρόσθεν (σελ. 431) ἐσημειώσαμεθα. Ἐμφα-
 γόντα.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἐμφαγόντα. — Στ. 12, Τερμίνθου.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ,
 Τέρμινθον. ΔΓ, Θερμίνθου. Ἐπει τὰ ἀλλοχού (Πρόδρ. Ἑλληνικ. Β,

Ελισθ. σελ. 303) σημειωθέντα περὶ τοῦ δένδρου τούτου. — Εκπιεῖν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Πισίγ.—Ττ. 14, Τισαφέρνης.] Διὰ διπλοῦ τοῦ σ' ἕτεροι, Τισσαφέρνης.—Στ. 15, Τῆς νομιζομένης ἀγωγῆς.] Τῆς νομίμου καὶ συνήθους ταῖς Πέρσαις παιδείας. — Στ. 22, Πρὸδοθῆναι.] ΔΓ, Παραδοθῆναι. — Στ. 28, Διέσεως.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Δεήσεως. Ἔστι δὲ τὸ Διέσεως (παρὰ τὸ Διίημι) ἐνθάδε ἴσον καὶ τὸ Ἀφέτεως, καὶ ἕτερον τῆς παρὰ ταῖς μουσικαῖς Διέσεως (Γαλλ. dièse), τῆς κακῶς ὑπὸ τοῦ τριγλώσσου Λεξικογράφου διφθογογραφουμένης Διαίσεως. « Διέσις (ψησὶν Ἡσύχιος) παρὰ ταῖς » μουσικαῖς καλεῖται μέρος τι τόνου ». Ἦν δὲ τοῦτο κατὰ μὲν τοὺς Πυθαγορείους ἡμιτόνιον, κατὰ δὲ τοὺς ὕστερον τεταρτημόριον τοῦ τόνου, Hoc semitonium (ψησὶν ὁ Μακρόβιος Κρηνικ. Β, 1) Pythagorici quidem veteres diesin nominabant: sed sequens usus sonum semitonio minorem diesin constituit nominandum. — Στ. 29, Σπαργῶντα.] « Σπαργῶσιν » (ψητὶ Φώτικος) ὀρεκτικῶς καὶ ἐπιθυμητικῶς ἔχουσιν ».

ΣΕΛΙΑ. 283, στ. 3, Παρέχουσα καὶ διδοῦσα.] Πλεονάζουσιν αἱ δύο τελευταῖαι λέξεις γραφῶν, εἶμαι, ἀβελφίᾳ· οὐδὲν γὰρ πλέον λέγει τὸ Παρέχουσα τοῦ Διδούσα.—Στ. 5, ὡς Ξενόφων εἴρηκεν.] Ἐν ἀρχῇ τοῦ πρώτου βιβλίου τοῦ Περὶ Κύρου ἀναβάσεως. — Ἀθρόους μὲν γὰρ οὐ συνήγεν, εἶπε τὴν κ. τ. λ.] ΔΓ, Καὶ ἀθρόους μὲν οὐ συνήγαγε, τήν. Στ. 11, Μέλ्लησις.] Βραδύτης. — Στ. 15, Καὶ χαρίζεσθαι.] ΔΓ, Καὶ τὸ χαρίζεσθαι.—Στ. 20. Ροίαν.] ΔΓ, Ροίαγ. Ὁξυτενιτέον γὰρ τὸ διφθογογραφούμενον, καὶ οὐ βαρυτόνω, Ροίαγ, γραπτέον, ὡς φέρεται ἐν ταῖς ὑπὸ τῶν ΠΡ συλλεγεῖσαις ΔΓ· τὰ γὰρ ταιαῦτα τότε βαρύνεται ἡνίκά ἀποβάλλει τὸ ι, ὥς ψησιν Εὐστάθιος (εἰς τὴν Ἰλιάδ. Α, σελ. 94), « Ὁ δὲ Φλοιὸς » γίνεται μὲν ἐκ τοῦ Φλέω, ὀξύνεται δὲ ὡς τὸ Κολοίς· ἀποβαλὼν δὲ τὸ ι » βαρύνεται... οὕτω καὶ ἐπὶ ἄλλων ὀνομάτων συμβαίνει· ἐκ τοῦ Χροία γὰρ ἢ Χρόα γίνεται, καὶ ἐκ τοῦ Ροία, Ρόα », Τούτοις ὁ Ἐτυμολόγος (σελ. 505) προστίθει καὶ τὸ Ποία, Πόα.—Ἵπερφυᾶ.] ΔΓ Ἵπερφυᾶ. Ἀπτικώτερον τὸ διὰ τοῦ α, ὡς καὶ τὸ Ὑγιᾶ τοῦ Ὑγιᾶ.—Στ. 21, Ὠμίσις.] ΔΓ (συνάδουσα τῷ Α), Ρωμίσου. Ἐπιθὶ καὶ τὸν Αἰλιανόν (Α, 33, Πρόδρ. Ἑλληνικ. βιβλιοθήκ. σελ. 14).—Νῆ τὸν Μίθραν.] Νῆ τὸν ἥλιον. Ἐπιθὶ τὰς εἰς τὸν Ἡλιόδωρον (Β, σελ. 149), σημειώσεις.—Στ. 23, Προσφερόντων καθ' ἑδὼν αὐτοῦ γὸς κ. τ. λ.] Ἐξ ΕΔ, ἡ οτιζις, ΑΤ, Πρὸς φερόντων, καθ' ἑδὼν αὐτοῦ γὸς.—Στ. 29, Εἰπεῖν, ὁ βασιλεῖ βούλει.] ΔΓ (καταλληλοτέρα), Εἰ-

πειν βασιλεῖ, & βούλει. — Στ. 30, Τηρίβαζου δειξάντος αὐτῷ τὸν Κάνδυν ἐσχισμένον, ἠρώτησεν.] Ἴσως ἐγγράπτο, Τηρίβαζον, δείξας αὐτῷ τὸν κἀνδυν ἐσχισμένον, ἠρώτησεν, τιτύειν, ὁ βασιλεὺς ἠρώτησε τὸν Τηρίβαζον, δείξας αὐτῷ τὸν ἴδιον κἀνδυν ἐσχισμένον. ἔχει δὲ καὶ ἡ ἐκδοθεμένη ὡσάυτως νοεῖσθαι, ἐὰν τὸν Κάνδυν ἐπὶ τῇ βασιλικῇ· ἐοθὴτος ἐκλάθης, ὡς ὀρθῶς ἐξέλαβεν ὁ Ἰταλὸς μεταφραστὴς, *mostrata avendogli Tiribazo la reale di lui veste squarciata*, egli interrogollo, καὶ οὕτως ἐφ' ἧς ὁ Τηρίβαζος ἐφέρει, ὡς εἰκιν ἐκλαβεῖν ὁ Α, *Tiribazus lui monstra sa robbe qui estoit toute deschirée*: Et bien dit le roy.

ΣΕΛΙΑ. 284, στ. 6, Δείραια.] Ἐξ ΗΑ, ΑΤ, ΔΩ ρα Τριούτον δέ τι ὑπονοεῖν παρέχει καὶ τὸ τοῦ Α *affiquets*, ἡ ἀναγνώστως, ἡ ἀναγνωστέον εἶναι ὑπειληφότος, δέριαια, ἐ ταῦτὸν δύναται τῷ Περιδέριαια. « Δείραια, ἐπιτραχήλιος (γρ. Περιτραχήλιος) κόσμος » φησὶ ὁ Σουῖδας. — Στ. 13, Ὀσιάνην.] ΔΓ, Ὀξάνην. — Ὀξάνην.] ΔΓ, Ὀξάνην. — Στ. 15, Ἀρμάμαξα.] Ἐπιεπασμένη ἄμαξα, παρὰ τὸ Ἄρμα καὶ Ἄμαξα. — Στ. 16, Προφερομένη.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Προσφερομένη.

ΣΕΛΙΑ. 285, στ. 3. Ἐπὶ τοῦ θρόνου.] Ἐκ ΔΓ, προσέθηκε τὸ ἄρθρον. — Στ. 8, Ἄλλ' ἦγε βασιλεῖ Τισαφέρνης αὐτῆς ἀγγέλος.] Συνάδει Πλοῦταρχος ἐν τούτοις Εὐνοφῶντι (Κύρ. Ἀναβάσ. Α, 2)· Διόδωρος δὲ ὁ Σικελιώτης (ΙΔ, 20) οὐ Τισαφέρην, ἀλλὰ Σούνεσιν τὸν τῇ· Κιλικίας δυναστεύοντα, φησὶ, τὸν ἕτερον τῶν υἱῶν ἐκπέμψαι λάβρα πρὸς τὸν βασιλεῖα δηλώσοντα τὴν ἐπ' ἐκείνῳ τοῦ ἀδελφοῦ παρασκευήν. Σημειῶσαι δὲ ὅτι καὶ παρὰ Εὐνοφῶντι καὶ παρὰ Διόδωρον διὰ διπλοῦ τοῦ σφίρεται τὸ Τισαφέρνου· ὄνομα. — Στ. 13, Ποῦ δ' αὖ δεήσει;] Ἐκ ΔΓ προσέθηκε τὸν σύνδεσμον. — Στ. 16, Βαρύθυμος.] Ἰσοναχιδὸν τῷ παρὰ τῷ Ἡλιοδώρῳ (Α, σελ. 291 καὶ Β, σελ. 30 καὶ 370) Βαρύθυμνις. Τὸν δὲ τοιοῦτον βαρύθυμον, ἢ βαρύθυμνον, φιλεῖ λέγειν ἡ συνήθεια, ὅτι Κακὸν θυμὸν χάμνει. — Στ. 23, Τοῦτο μὲν.] ΔΓ, Τοῦτο μὲν οὖν. — Στ. 28, Καὶ γὰρ τάφρον εὖρος ὀργυῶν δέκκ, καὶ βάθος ἴσον.] Ὁ δὲ Εὐνοφῶν (Κύρ. Ἀναβάσ. Α, 7) τὸ μὲν εὖρος ὀργυῶν πέντε, τὸ δὲ βάθος τριῶν, λέγει τῆς τάφρου. — Στ. 29, Σταδίου; ... τετρακισίους.] Εὐνοφῶν δὲ Παράσάγγας δῶδεκα, ὅππερ εἰς τριακισίους ἐξήκοντα σταδίου ἴσοι, στάδια τοῦ Παράσάγγου ἔχοντος τριακοντα. « Παράσάγγης (φησὶν Ἡρόδοτος), μέτρον δὲ

δοῦ, τριάκοντα σταδίους; ἔχον ». Τὸ δ' ὄνομα Περσικόν· Φαρσάγγ· γὰρ Πέρται τὸν Περσάγγην ὀνομάζουσι. — Στ. 30, Ταύτης.] Τῆς τάφρου, ἢ ἡ συνήθεια στοιχείων μεταθέσει, καὶ μεταβολῇ τοῦ γένους, Τὸν τράφον, καλεῖ, οὐ χθὲς καὶ πρόην καινοτομήσασθαι τὴν τάξιν τῶν γραμμῶν, ἀλλ' ἐκ πολλοῦ καινοτομηθεῖσαν παραλαβοῦσα. Εὐρίηται γὰρ παρ' Ἡσυχίῳ, « Τάφρος, » ἐπίμυκτος ὄρυγμα, ἔξωθεν τοῦ τεύχους γινόμενον, πρὸς ἐκπληξιν πολέμιων » καὶ « Τράφος, τάφρος » (Ἰδ. καὶ Σν Ἰδερ. Λεξικ. λξ. Τράφος). Σημαίνει δὲ παρ' ἡμῶν οὐ μόνον ὄρυγμα, τὸ κοινότερον καλούμενον Χανδάκιον, ὅλ- λὰ καὶ τὸ περὶ τοῦ ἀγροῦς ἢ κήπου διάθκνωδὸν φυτὸν χαράκιον, τὸν ἄλ- λω; λεγόμενον Φράκτην (Γαλλ. haie), παρ' ὧν τὸ τῶν ἱταλῶν fratta πα- ρῆλθαι φασὶν ὁ Μανάχιος. Τί δὲ βούλεται τῷ Ἡσυχίῳ, τὸ μηδὲν πρὸς ἔπος, Πρὸς ἐκπληξιν πολέμιων (ὥφειλε γὰρ μᾶλλον εἰπεῖν, Πρὸς κώ- λυσιν, Πρὸς ἀποτροπὴν, ἢ ἑτερόν τι τοιούτων); ἢ ὅτι ὑπέλαβε τὴν τάφρον συγγενὲς ὄνομα εἶναι τῷ οὐδετέρῳ Τάφος, τῷ σημαίνοντι ἐκπλη- ξιν, ἄλλως τε καὶ ἴσως διότι ὁ ποιητὴς ἄμφω τὰ ὀνόματα πλησίον ἀλλήλων ἔταξεν, εἰπὼν (Οδυσσ. φ', 120 122),

Πρῶτον μὲν Πηλέεας στήσεν, διὰ ΤΑΦΡΩΝ ὀρύξας·

Πᾶσι μίαν μακρὴν, καὶ ἐπὶ στάθμῃν ἴθυσεν·

Ἄμφι δὲ γαῖην ἐνάξας· ΤΑΦΟΣ δ' ἔλε πάντας ἰδόντας·

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Ἡσυχίος· τὰ δὲ τοῦ Ἑρμοκλέους (σελ. 743), μακρὸ γε- λαιότερα. Φασὶ γὰρ, « Τάφρος, σημαίνει τὸ περὶ τὸ τεῖχος ὄρυγμα. . . Μετὰ τῆς ἈΠΟ καὶ τοῦ ΑἴΡΩ τὸ κομφίζω, γίνεται Ἀφαιρῶ· ἐξ αὐτοῦ Ἀφαιρος, καὶ συγκεπῆ, Ἄφρος, καὶ προσέσει τοῦ τ, Τάφρος, παρὰ τὸ ἀφαιρεῖ- » θαι ἐξ αὐτοῦ τὸ χῶμα κ. τ. λ. ». Ἔστι δὲ ἡ Τάφρος συγγενὲς τῷ ἁρ- σενικῷ Τάφος οὐ μόνον κατὰ τὴν φωνὴν ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν σημασίαν· ὄ- ρυγμα γὰρ ἐστὶ καὶ ὁ τάφος ὡς περὶ ἡ τάφρος. Καὶ εἶδα μὲν πέρα τοῦ μετρίου ἀπομνηκύνων τὰς σημειώσεις, διατρέψων καὶ περὶ τὰ ἀλλότρια τῆς τῶν Πλου- ταρχείων βίῳ ἐξηγήσεως· ἀνέχεσθαι δ' ὅμως τῆς τοιαύτης καὶ τοσαύτης ἀη- δίας ἀναγκάζομαι, τῶν ἐλληνικῶν μειραλίων χάριν, ὅπως ἂν κατανοήσῃαν εἶα ἦν τὰ θρυλλόμενα παρὰ ταῖς σχολαστικαῖς Καλὰ γραμματικά, εἰς ἀγαπᾶν αὐτοὺς οἱ κακοδαίμονες ἀνθρωπίσκοι παρακλυθέντες, ὁμολογῶντες

τας τῶν ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας καλῶν. Εἰς γὰρ ἀτεχνῶς τὰ τῆς ἀφιλοσόφου-
Γραμματικῆς μαθήματα, κατὰ τὸν Κορινθίου,

————— Βόρβορος παχὺς,

Καὶ σκῶρ αἰνῶν· ἐν δὲ τούτῳ καίμενα

Ἐπὶ οὐδὲ τῶν χρησίμων, ἃ μόνη φιλοσοφία καθαρὰ παρέχειν οἷα τε τοῖς διδασ-
καμένοις, χωρίζουσα τοῦ βερβόρου.

ΣΕΛΙΑ. 286, στ. 3, Μηδίας.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Μηδείας. — Ἀρσ καὶ Σού-
σων.] Ἐξ ΗΔ, ΑΓ, Ἀλλὰ καὶ Σούσων. — Στ. 8, Ἐνεήκοντα μυριάσι
στρατοῦ.] Κτησίας· δὲ, ὡς αὐτὸς ἐν ταῖς ἐξῆς (§ 13, σελ. 291) ἐρεῖ Πλού-
ταρχος, τεσσαράκοντα μυριάσιν ἐπὶ τὴν μάχην ἐξελήλκεναι τὸν Ἀρτεξίρ-
την ἱστόρηκε. Τοσαύτας δὲ λέγει καὶ ὁ Σκελιώτης Διοδόωρος (ΙΔ, 22), ἐξ Ἐφύ-
ριου παρεληφώς. Καὶ μακρῷ τούτῳ πιθανώτερον τῶν ἐνεήκοντα τοῦ Πλου-
τάρχου, ἢ τῶν παρὰ τῷ Ξενοφῶντι (Κύρ. Ἀναβάς. Α, ζ', 11) ἑκατὸν εἰκισι
μυριάδων. — Δικαιεκοσμημέναις· πρὸς τὸ
Μυριάσι. — Στ. 11, Κατασταθῆναι.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Καθίστασθαι. — Στ.
12, Θούμα ταῖς Ἑλλήσι.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Θάυμα ἐν τοῖς Ἑλλήσι. — Στ.
15, Ἐπείξε.] ΔΓ, Ἀντέταξε· Καὶ εὐκριν αὐτὴ εἶναι· ἡ γυναιὶα γραφή, ἄλλως
τε καὶ ὅτι μετὰ μικρὴν (§ 8, σελ. 287) ἐρεῖ, Ἀντιτάξαι κατὰ τὸν
Βασιλέα μὴ θελήσας τοὺς Ἑλλήνας. — Στ. 21, Διὰ τὴν ἐνάρ-
γηαν.] Ἐσθμειώθη ἀλλαχού (Ἰσοκράτ. Β, σελ. 134), τί ἐστὶν ἡ ἐν ταῖς λό-
γῃς ἐνάργεια. — Στ. 25, Ἐξέπισθιν.] ΔΓ, Ἐξόπισθε. — Στ. 26, Λακεδαι-
μονίων.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Μακεδόνων. Ἕτεροι δ', Ἑλλήνων (ὡς ἡρμή-
νευσε καὶ ὁ Α), γράφειν παρήνεσαν. — Στ. 28, Μέγα τῷ δύναι.] Ἐξ ΕΔ,
οἱ ΠΡ, ΑΤ, Μετὰ τὸ δύναι. ΔΓ, Μετὰ τὸ δοῦναι.

ΣΕΛΙΑ. 287, στ. 8, Ἀσφαλῶς μαχεῖται καὶ καθ' ἡσυχίαν.] Ἐξ ΗΔ ἡ προσ-
θήκη τοῦ συνδέσμου. Ὅμιον τοῦτο τῷ ἐν ταῖς πρόσθεν (Φωκ. § 22, σελ. 20)
εἰρημένῳ « Ἐν ἡσυχίᾳ βουλευέσθαι μᾶλλον καὶ μετ' ἀσφαλείας ». — Στ.
10, Στρατηγίας.] ΔΓ, Στρατείας. — Στ. 12, Ὡσθέντων δ' ἐκείνων.] Ἐκ ΔΓ
οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ὡσθέντων δι' ἐκείνων. — Στ. 15, Τὸ Κύρου.] ΔΓ, Τὸ τοῦ
Κύρου. — Στ. 18, Ἐξέυρεν ἐτέραν.] ΔΓ, Ἐτέραν ἐξεύρεν. — Στ. 21,
Οὐκ ἡγήνησεν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ (σολείκου), Οὐκ ἡγνόηκεν. — Στ. 22, Αὐ-
τῷ.] Ἐξ ΕΔ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Αὐτῷ. — Στ. 25, Ἐπὶ πλεῖστον.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Ἐ-
πὶ τὰ πλεῖστον. — Γενναῖον ἵππον, ἄστομον δέ.] Ἡ αὐτὴ καὶ παρὰ

τοῖς Γάλλοις μεταφορά· φασὶ γὰρ κἀκεῖνοι, Μὴ ἔχειν στόμα (il n'a point de bouche) τὸν μὴ ὑπέκοντα τῷ χαλινῷ ἵππον. Ἐχρήσατο Σοφοκλῆς; (Ἠλεκτρ. 724) τῇ λέξει,

Ἔπειτα δ' Αἰνείας ἀνδρὲς ἄστροις

Πῶλοι βίᾳ φέρουσι. — — — — —

Καὶ ἐπὶ ἀνθρώπου δὲ ἀδυνατοῦντος λέγειν ὁ αὐτὸς, ὧ· φησιν Ἡρόδοτος. « Ἄστροις, ὁ μὴ δυνάμενος λέγειν. Σοφοκλῆς; Ἀκρίσιω ». — Στ. 29, Ἀνδρῶν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἀνθρώπων. — Στ. 30, Κακούς.] Ἐξ ΕΔ, αἱ ΠΡ, ΑΤ, Κ α λ ο ῦ ς.

ΣΕΑΙΑ. 288, στ. 1, Ἀγαθὰ.] Κτήματα. Ἐπιθι τὰ ἀλλαχοῦ (Ισοκράτ. Β, σελ. 113) περὶ τῆς καὶ ἐν τῇ συνηθείᾳ χρησιτῆς ταύτης λέξεως σημειωθέντα. — Στ. 16, Αὐτοῦ.] Τοῦ βασιλέως. — Ὁ δ' ἀπερρύθη] Ὁ βασιλεὺς. — Στ. 19, Εἰπόντος· αὐτοῦ· Ὁ βασιλεῦς.] ΔΓ, Εἰπόντος· Ὁ βασιλεῦς. — Στ. 19, Κατέβαλε.] ΔΓ, Κατέλαβε· ἢ ἐντυχεῖν εἰκὸς καὶ τὸν Α. Ἡρμῆνευσε γάρ, il attaignit Artoxerxes. — Στ. 21, Βέλτιόν ἐστὶ μοι μὴ ζῆν.] Ἐξ ΠΔ ἡ προσθήκη τῆς Ἀντωνυμίας. — Στ. 27, Στρεψαίης.] Ἐκ ΔΓ αἱ ΠΡ, ΑΤ, Στρεψαίης. — Στ. 29, Διὰ τοὺς λόφους, αἱ; κομποῦσι τὰ κρᾶνή.] « Καὶ γὰρ ἐπὶ » τὰ κρᾶνα λόφους· ἐπιδίδεσθαι Κᾶρές· εἰσι αἱ καταδεξάντες » φησὶν Ἡρόδοτος (Α, 171).

ΣΕΑΙΑ. 289, στ. 1, Ἐπιτεμόντι.] Ἰσως γραπτέον, Ἐπιτέμοντα, ὡς εἴκασέ τις τῶν ΠΡ. — Στ. 4, Βελών.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Βάλλων. — Στ. 6, Τισαφέρην. ΔΓ (πιθανωτέρα) Σατιφέρην. Ἐτέρα ΔΓ, τασιφέρην. — Στ. 15, Ὀρμῆς.] ΔΓ, Ὀρχῆς. — Στ. 20, Ὅσις εἴη.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ὅσις ἐσσι. — Στ. 22, Τὸν ἐφίππειον πῖλον.] Ἐφίππειον, ἔγραψαν οἱ ΠΡ ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἐφίππειον. Ἔστι δὲ, Πῖλος· ἐφίππειος, τὸ ἐπιτιθέμενον τοῖς ἵπποις ἐξ ἐρίων ἢ τριγῶν συμπύλημα, ὃ οἱ Τεῦρκοι, Κετσε καλοῦσι. Ἐβηκε δὲ πλατύτερον ἀντὶ τῆς ὕλης ἐπιωπίου σκευῆς, ἣν οὐδετέρως καὶ ἀπλῶς, Ἐφίππειον, καὶ Ἐφίππειον ὀνομάζουσι, τουτέστι τῆς παρ' ἡμῖν λεγομένης Σέλλας, παρὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν Sella. — Στ. 23, Περίπλεω.] ΔΓ, Περίπλεων. — Στ. 24, Ἐκ τῆς πληγῆς ἀναφέροντα χαλεπῶς καὶ μολις.] Τοῦτο ἡ συνήθεια ἐκφράσειεν ἂν διὰ τοῦ, Ὅστις δύσκολα καὶ μολις ἐσυνέφερον ἀπὸ τὴν πληγὴν. Ἐπὶ γὰρ ταύτης τῆς σημασίας τοῦ Ἀναφέρω, χρώμεθα ἡμεῖς τῷ Συμφέρω, παρatreψάντες εἰς τὸ βάρβαρον Συμφέρων. — Στ. 25, Παρόντες ὀλίγοι.] ΔΓ, Ὀλίγοι, παρόντες. — Στ.

Κακόθιαι.] Ἐπιθι τὰ ἀλλαχού (Πλουτάρχ. Γ, Αὐτοσχ. στοιχ. σελ. ντ') σημειωθέντα περὶ τῆς λέξεως.

ΣΕΛΙΔ. 290, στ. 2, Ἀναμιχθέντες.] ΔΓ, Συναναμιχθέντες. — Ω; φίλοι.] Οὕτως ἔχει παρ' ἅπασιν ἡ γραφή· ἀλλὰ μεταμέλει μοι μὴ τρέψαντι ταύτην εἰς τὸ, ὡς φίλοις. — Τὰ; περὶ τὸν Κύρον.] ΔΓ, Τοῖς περὶ Κύρον. — Στ. 3, Περιθωρακίδια.] ΔΓ (ὥς ἀμείνων), Ἐπιθωρακίδια. — Στ. 10, Ὁ βασιλέως ὀφθαλμός.] Οὐδὲ τοῦτο παρῆγεν ἄσκαπτειν ὁ Κομικός. Ἀχαρν. 91)· πρὸς γὰρ τὸν εἰπόντα ἐπὶ σκηνῆς,

Καὶ νῦν ἄγοντες, ἤκομεν Ψευδαρτάβαν,

Τὸν βασιλέως ὀφθαλμὸν, —————

ἕτερον παράγει λέγοντα,

————— Ἐκόψετέ γε

Κόραξ πατάξας τὸν γε σὺν τοῦ πρέσβεως.

Ἄ ἐξηγούμενος ὁ σχολιαστὴς φησί. « Τὸν μέγα δυνάμενον παρὰ βασιλεῖ. Οὐ-
 » τω δὲ ἐκάλουν τοὺς σατράπας, δι' ὧν πάντα ὁ βασιλεὺς ἐπισκοπεῖ· ὡς
 » βασιλέως ὄτα, οἱ ὠτακουσταί, δι' ὧν ἀκούει τὰ τραπτόμενα ἐλάττω παν-
 » ταχού· οἷς ὡς συνάρχους χρῆται, ὡς Ἀριστοτέλης· Πολιτικῶν ιγ' [κεφ. 11,
 » σελ. 133 ἐκδ. Σεισίδειρ.] κατὰ λέξιν οὕτω φησίν. Ἄ τοπον δι' ἴσως
 » ἂν εἶναι δόξειεν, εἰ βέλτιον ἴδοι τις δυσὶν ὄμμασι
 » καὶ δυσὶν ἀκοαῖς κρίνων, καὶ πράττων δυσὶ ποσὶ καὶ
 » χερσίν, ἢ πολλοὶ πολλοῖς. Ἐπεὶ καὶ νῦν ὀφθαλμοὺς
 » πολλοὺς οἱ μὲν ἄρχοι ποιοῦσιν αὐτῶν, καὶ ὄτα, καὶ
 » χεῖρας, καὶ πόδας· τοὺς γὰρ τῇ ἀρχῇ καὶ αὐτοῖς φί-
 » λους ποιοῦνται συνάρχους ». Φησὶ δὲ καὶ Ξενοφῶν (Κυρ. παιδ.
 Η, 2, § 10) περὶ Κύρου τοῦ παλαιού, « Τὸς βασιλέως καλουμένους ὀφ-
 » θαλμοὺς, καὶ τὰ βασιλέως ὄτα· οὐκ ἄλλως ἐκτίησας, ἢ τῷ δωρεῖ-
 » σθαι τε καὶ τιμᾶν· τοὺς γὰρ ἀπαργεῖλαντας, ἔσα καὶ πρὸς αὐτῷ εἶη πεπύ-
 » σθαι, μεγάλως εὐεργετῶν, πολλοὺς ἐποίησεν ἀνθρώπους καὶ ὠτακουστῆν
 » καὶ κατεπτεύειν, τί ἂν ἀργεῖλαντες ὠφελήσειαν βασιλέα, κ. τ. λ. ». — Στ.
 16, Συντείνας πρὸς τὸν Ἀρτοξέρην.] Σπεύσας, ἢ μετὰ σπουδῆς παραγενό-
 » μενος πρὸς τὸν Ἀρτοξέρην. « Συντείνας, σπευδάσας » φησὶν Ἡσύχιος. Ἐπιθι
 καὶ τὰ ἀλλαχού (Πρόδρομ. Ἑλληνικ. βιβλιοθ. σελ. 371) εἰρημένα. — Στ. 20

Ἄρμησεν αὐτὸς ἰέναι.] ΔΓ, Ἄρμησεν ἰέναι.—Στ. 23, Πέμψαι τοὺς κατὰ τοσομένους.] ΔΓ, Πέμψαι κατὰ τοσομένους.—Στ. 27, Ἐπιτυγχάνει... ἐνός.] Καινῶ; πεφορασμένον ἀντὶ τοῦ, Συντυγχάνει (ἢ ἐντυγχάνει)... τινί.—Στ. 30, Τῷ βικιλιῇ.] Ἐκ ΔΓ προσέθηκε τὸ ἄρθρον.

ΣΕΑΙΔ. 291, στ. 4. Ζήσας.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Ζητήσας.—Τὸς θεοὺς, εὐχόμεναι.] Γραπτέον, Τοῖς θεοῖς εὐχομαι. Δοτικὴ γὰρ συντάσσεται τὸ Εὐχομαι, πρὸς αἰτιατικὴν δὲ οὐ φέρεται, εἰ μὴ προσλαβὼν τὴν πρόθεσιν, ὡς, Εὐχομαι τοῖς θεοῖς, καὶ Εὐχομαι πρὸς τοὺς θεοὺς. Ἄπαξ δὲ τὸ σύνθετον, Προσεύχομαι, αἰτιατικῇ συνῆψεν ὁ Κωμικός (Πλούτ. 958),

Νὼ δ' εἰτίωμεν, ἵνα προσεύξῃ τὸν θεόν,

διὰ τὴν πρόθεσιν καὶ τοῦτο ἔστι γὰρ ταυτὴν, ὥσπερ ἂν εἰ ἔλεγον, Ἴνα εὐξῇ πρὸς τὸν θεόν. Ἐνδέχεται μέντοι καὶ τὴν παρὰ τῷ Κωμικῷ γραφὴν, Τὸν θεόν, ἡμικρήσθαι, ἀντὶ τοῦ Τῷ θεῷ. Τοῦτο δὲ τὸ Προσεύχομαι, παρὰ τὴν κοινὴν ἐκδοχὴν τοῦ ἱκατέω, ἢ Δέσμι, ἔσθ' ὅτε σημαίνει (ὥσπερ καὶ τὸ ἀπλὴν Εὐχομαι), τὸ ἐπαγγέλλομαι, ἢ ὑπόσχομαι, θυσίαις ἢ δώροις ἄλλαις τιμῆσαι τὸν θεόν, ἐὰν εὐρωμαι παρ' ἐκείνου ταῦτων ἀγαθῶν περὶ ὧν εὐχομαι. Καὶ ὥσπερ ἡ εὐχὴ σημαίνει πολλάκις τὴν ταῦ αὐτὴν ὑπόσχεσιν, ἣν ἡ συνῆψις Τάγμα, ἢ Τάξιμον, καλεῖ, ὥσπερ ἐν ἄλλαις (Προδρ. Ἑλλην. βιβλιοθ. σελ. 366) ἐσημειωσάμεθα, ἐξηγησάμενοι καὶ τὸ τέως ἀγνισμένον τοῦ Ηούχιν, « Εὐχὰς, τάγματα », ὡσαύτω; καὶ τὸ μήπω καταχωρισθὲν ἐν τοῖς Λεξικοῖς, Πρόσευγμα. Ἐν γὰρ τοῖς φερομένοις παρὰ τῷ Ἀθηνσίῳ (σελ. 460) τοῦ κωμικοῦ Εὐβούλου ἐμφαίνεται τοῖςδε,

Ἐρμῆ; ὁ Μαίρι; λίθινος, ἐν ΠΡΟΣ ΕΥΓΜΑΣΙΝ

Ἐν τῷ κυλικίῳ λαμπρὸν ἐκτεριμμένον.

συνθετέον ἀνκρηφρίστως τὰς καθὼς ὑπὸ τοῦ Κασσιωβῆνος διασπαθείσας τελευταίας τοῦ πρώτου στίχου δύο λέξεις γράφοντες ΠΡΟΣΕΥΓΜΑΣΙΝ, ὅ ταυτὸν δύναται τῷ παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ (Οἰδ. Τύρ. 920) Κατεύγμασιν,

Ἰκέτις ἀφῆγμαι τοῖς δε σὺν κατεύγμασιν.

Ἦν δὲ ταῦτά στέφη ἐπιτιθέμενα τοῖς ἀγάλμασι τῶν θεῶν, καὶ ἄλλα δῶρα παντοῖα προσκολλώμενα, (οἷα καὶ νῦν ἐστὶ θεάσασθαι παρ' ἡμῶν ταῖς πύλαις)

ἁγίων ἀνδρῶν εἰκόσιν ἑλληνικῶς μᾶλλον ἢ χριστιανικῶς προσπατῖμενα), ὅντων κατατριβόμενα τῷ χρόνῳ τὰ ἀγάλματα, λαμπρότερα ἐγίνετο, ὥς ἐστι πιστώσασθαι καὶ ἐκ τῶν Φιλοστράτου Ἡρωϊκῶν (σελ. 673). « Περὶ τριψῆς δὲ » αὐτὸ [Τὸ ἀγαλμα] ὁ χρόνος, καὶ νῆ Δι' οἱ ἀλείφοντές τε καὶ ἐπισφραγίζόμενοι τὰς εὐχάς, ἐξῆλλαχσαν τοῦ εἶδους ». Ἐπιθεὶ καὶ τοὺς Θεοφράστου Χαρικτῆρας (§ 21, σελ. 112, καὶ 264 ἑμ. ἐκδ.) Τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ παρὰ τῷ Λουκιανῷ (Φιλοφειδ. § 20) περὶ τοῦ Πολύχου ἀνδριάντος ἱστορούμενον, « Πολλοὶ ἐκείντο ὅσοι πρὸς τοῦ ποδοῦν αὐτοῦ, καὶ ἄλλα νόμισματα ἔντα » ἀργυρὰ πρὸς τὸν μῆρον, κηρῷ κεκλιμμένα, καὶ πέταλα ἐξ ὀργύρου, εὐχὰς » τινος, ἥ μισθὸς ἐπὶ τῇ ἰάσει, ὅπως δι' αὐτὸν ἐπαύσαντο πυρετῷ ἐχόμενοι ». — Στ. 12, Αὐτῶν.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Αὐ τοῦ. — Στ. 17, Τεσσαράκοντα μυριάσιν.] Ἐπιθεὶ τὰ ἀνωτέρω (σελ. 439) σημειωθέντα. — Στ. 19, Ἐνακισχίλιους.] Πεντεκαίδεκακισχιλίους, φησὶν ὁ Σκελιώτης Διοδώρος (ΙΔ, 24). — Στ. 21, Ἐχει.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἐσχε. — Στ. 23, Φαλίνου.] Ἐξ ΗΔ (συναρδούσης Ἑνεφώντις τε καὶ Διοδώρ. τῷ Σκελιώτῃ), ΑΤ, Φαύλλου. ΔΓ, Φαλλήνου: Φαλλήλου. — Στ. 26, Ἐπετυχηώς.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἐπετυχωώς. — Στ. 27, Φαλῖνον.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Φαύλλον.

ΣΕΑΙΑ. 292, στ. 1, Γινόμενος.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Γενόμενος. — Στ. 5, Ἐτίμησε.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Ἐπετίμησε. — Στ. 7, Ἐμέμειε.] ΔΓ, Ἐπιμέμειε. — Στ. 8, Δικαιοσύνης.] ΔΓ, Διορθώσεις. Ἐπιθεὶ δὲ τὸ Δικαιοσύνης ἐνθὰδε ἐπὶ τοῦ Κολάσεως. — Στ. 9, Φυγόντα.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Φεύγοντα. — Στ. 19, Τοῦ δὲ Κάρου.] Ὁν ἀνωτέρω (§ 11, σελ. 290) Κᾶνιον εἰρηκεν τῆς Καρίας, γὰρ ἐστὶ πόλις ἡ Καῦνος (Στέφαν. Βυζάντ. λεξ. Καῦνος), Ῥόσσα τανῶν καλουμένη, ὧς φησὶν ὁ ἡμέτερος Μάξιμος. — Στ. 28, Εὐαγγελίων.] ΔΓ, Εὐαγγελίου. — Στ. 30, Οὐ δικαίως.] ΔΓ, Ἀδικῶς.

ΣΕΑΙΑ. 293, στ. 3, Τὸν ὀλεθρον.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Τὸν ὀλεθριον. Οὐσιαστικῶς δὲ τὰ τοιαῦτα ἐκτρέσθαι, ἐπὶ ἐννοίᾳ ἐπιθετικῇ· σημειώματα δὲ μακρῶν ἐν ἄλλοις (Ἡλιοδώρ. Β, σελ. 173). Ἔστι γὰρ ἐνθὰδε τὸ, Ὁλεθρον, ἴσον καὶ τὸ, Ὀλεθρου ἄξιον. — Στ. 8, Ἀποθάνοι.] ΔΓ (ἁμείνων), Ἀποθάνῃ. — Στ. 11, Ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἐσθῆτι χρυσῷ. — Στ. 13, Πίνειν.] Ἐκ ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Δειπνεῖν. — Στ. 15, Μὲρ ἰδάτα.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Μερὶ ἰδάτης. — Ψέλλια,] ΔΓ, Ψέλια. — Στ. 18, Σπαραμίξην.] ΔΓ, Σπαραμίξην. — Στ. 21, Οἶνον καὶ ἀλήθειαν εἰ-
κασι.] ΔΓ Οἶνον καὶ ἀλήθειαν ἐναῖναι ὥσπερ ἐξέργασε καὶ ὁ Α, Ιδ

vérité est au vin. Ἴσω; γραπτέον, Οἶνον καὶ ἀλήθειαν, δίχα τοῦ ἀπαρεμφάτου, Εἶναι· ἔστι γὰρ παροιμιακὸν, ἢ δῆλον ἐκ τοῦ Θεοκριτείου (Εἰδυλ. 29) τοῦδε,

Οἶνος, ὃ φίλε παῖ, λέγεται καὶ ἀλάθεια·

Κἄμμες χρὴ μεθύοντας ἀλαθείας ἔμμεναι.

ἔχει δὲ πολὺ τὸ ἀπίθανον Πέρσης πρὸς Πέρσῃ Ἑλλήνων εἶναι διαρρήδην ἀποφανόμενος τὸ. Οἶνος καὶ ἀλήθεια.

ΣΕΛΙΑ. 294, στ. 9, Ἐκείνη δὲ τῷ βασιλεῖ.] ΔΓ, Ἐκείνη δὲ βασιλεῖ. — Στ. 10, Καὶ ἡδιστον.] ΔΓ, Καὶ τὸ ἡδιστον. — Στ. 14, Ἐκέλευσεν οὖν.] ἘΔΓ, ΑΤ, Ἐκέλευσε γαῶν. Ἐτέρω ΔΓ, Ἐκέλευσε γάρ. — Στ. 26, Εὐλαί.] « Οἱ ἐν ταῖς τραύμασι γινόμενοι σκώληκες », ὡς ἐξηγῆται Ἡσύχιος. — Στ. 30, Περὶ δὲ τὰ σπλάγχνα.] ἘΔΓ, προσέθηκα τὸ ἄθρον.

ΣΕΛΙΑ. 295, στ. 2, Ἡμέρας.] ΔΓ, Ἡμέραις. — Στ. 4, Μασσάβης.] ἘΔΓ, ΑΤ, Μεσσαβάτης. Παρὰ δὲ τῷ Κτησίᾳ καλεῖται Βαγαπάτης. — Στ. 7, Θυμόςσφορς.] « Θυμόςσφορς, εὐμαθής, φυσικὸς (γρ. εὐμαθής, φυσικῶς), » εὐφυής, κατὰ τὴν Φώτιον. « Ἡσύχιος δὲ, Θυμόςσφορς, ὁ ἐκ φύσεως εὐμαθής καὶ εὐφυής, ὁζυμαθής, ἐκ φύσεως σφοδρός ». Οὕτως, ὁ παρὰ τῷ Κωμικῷ Στρεψιάδῃ Σωκράτει συλιστῶν ἐπὶ παιδείᾳ τὸν υἱόν, φηοί (Νεφέλ. 877),

Ἀμέλει, διδασκε· θυμόςσφορς ἐστὶν φύσει.

Τὴν δὲ ὀρθήτοποιον Ἀριφράδην σκώπτων ὁ αὐτὸς Κωμικὸς (Σφ. 1280) ἐξηγῆται τὴν δύναμιν τοῦ ὀνόματος διὰ τῶν ἐξῆς,

Εἴτ' Ἀριφράδην πολὺ τι θυμοσοφικώτατον,

ὄντινα ποτ' ὤμωσε, μαθίντα παρὰ μηδενός,

Ἄλλ' ἀπὸ σοφῆς φύσεως αὐτόματον ἐμαθεῖν.

— Στ. 9, Διαλυθεῖσα.] Ἴσον τῷ διαλλαγεῖσα. Ἀπὸ δὲ τῆς λέξεως ταύτης, Διαλυθεῖσα, ἄχρι τοῦ ἐξῆς, Λαβοῦσα, ἐκτὼ καὶ τριάκοντα λέξεις, παρελείφθησαν ἐν τῇ Στεφανείῳ ἐκδόσει, τυπογράφων ἀβελή. — Στ. 14, ὁρμημένον ἄλυσιν.] Ἐπὶ τοῦ εὐφροσύνης καὶ μετὰ παιδείας διάγειν τὸν χρόνον ἐνθάδε τὸ ἄλυσιν, ὁ μόνος συνῆκεν ὁ Ἰταλὸς μεταφραστὴς, intesso a passarisi. « Ἄλυσιν (φησὶν ὁ Σουΐδας), τὸ ἐν ἄλλῃ δυσφορεῖν σημαίνει δὲ

ἐνίστα καὶ τὸ γεγενῆσθαι κ. τ. λ. » — Στ. 20, Ὁ νικῶ ν.] Ἐκ ΔΓ προσέθεναν τὸ ἄρθρον εἰ ΠΡ. — Στ. 23, Μασαβάτην.] Ἐκ ΔΓ, ΑΓ, Μεσαβάτην.

ΣΕΛΙΑ. 296, στ. 12, Γλυφὴν.] Γλυφίδας. — Στ. 13, Καρυάτιδας ὀρχουμένας.] Ἀπὸ Καρύας Λακωνικοῦ χωρίου, ὁ πληθυντικὸς ὁ Πανσκήνιος (Γ, 10) ὀνομάζει, « Τὸ γὰρ χωρίον Ἀρτέμιδος καὶ νυμφῶν ἐστίν, αἱ Κά-
» ρυαι, καὶ ἄγαλμα ἔστηκεν Ἀρτέμιδος ἐν ὑπαίθρῳ Καρυάτιδος. Χοροὺς δὲ
» ἐνταῦθα αἱ Λακεδαιμονίων παρθένοι κατὰ ἔτος ἰσθᾶσι, καὶ ἐπιχώριος αὐ-
» ταῖς καθέστηκεν ὄρχησις ». Ὀνομάζεται δὲ ἡ ἐτήσιος αὕτη χορεία Καρυά-
» τεια, ὥς φησι Φώτιος, « Καρυάτεια, ἑορτὴ Ἀρτέμιδος. Τὰς δὲ Καρύας
» Ἀρκιδῶν εὖσας ἀπετέμεντο Λακεδαιμόνιοι ». Καὶ ῥῆμα Καρυατίζειν,
τὸ ὀρχεῖσθαι τὴν τοιαύτην ὄρχησιν, Πελλιδεύκους καὶ Καστορος εἰσηγησαμέ-
νων κατὰ τὸν Λευκιανὸν (Περὶ ἑχρήσ. § 10), « Λακεδαιμόνιοι μὲν, ἄριστοι
» Ἑλλήνων εἶναι δοκοῦντες, πρὸς Πελλιδεύκους καὶ Καστορος καρυατίζειν
» μαθόντες (ὀρχήσεως δὲ καὶ τοῦτο εἶδος ἐν Καρύαις τῆς Λακωνικῆς διδα-
» σκόμενον), ἅπαντα μετὰ Μουσῶν παιεῦσιν κ. τ. λ. » — Στ. 15, Ἰάσασθαι.]
Ἐκ ΔΓ, ΑΓ, Ἰᾶσθαι. — Στ. 19, Κωλήν.] Κωλέα θηλυκῶς (βαρυτεν-
τίον γὰρ τοῦνομα ὡς τὸ Συκία) καὶ συνηρημένως Κωλήν, ἐστὶ τὸ ἐπί-
σθιον σκέλος τοῦ ζώου τὸ παρὰ τοῖς Γάλλοις καλούμενον gigot· ἰδιαιτέρως δὲ
ἐπὶ συὸς, ὃ ἐκεῖνοι μὲν jambon, ἡ δὲ παρ' ἡμῖν συνήθεια, Χοιρομή-
ριον, ἡ Χοιρομέριον, καλεῖ. « Κωλέα (γρ. Κωλέα), μέρος κρέατος...
» σκέλος οὗς ἐπίσθιον κ. τ. λ. » φησὶν Ἡσύχιος. Κέχρηται ὁ Κωμικὸς (Πλούτ.
1128) τῇ λέξει.

Οἱμοὶ δὲ κωλής, ἥς ἐγὼ κατήσθιον.

Ἡ δὲ εἰς τὸ ἄρσενικόν, Κωλήν, νῆος, μετὰ πτωσις τοῦ παρακμαζόντος ἑλλη-
νισμοῦ εἰσὶν εἶναι. — Στ. 22, Ἐπὶ τῇ βασιλέω.] Ἐξ ΕΔ, ΑΓ, Ἐν τῇ βα-
σιλέω.

ΣΕΛΙΑ. 297, στ. 2, Ἐπιτραχωδαίται.] Ἰσως Ἐτραπτέον, Ἐπιτραχω-
δαί, δηλονότι ὁ Κτησίας, ἡ κατὰ παθητικὸν παρακείμενον, Ἐπιτετρα-
χώδηται. — Στ. 6, Φωτίων δὲ τινῶν διασπαρέντων.] Παρυσάτις ἦν ὁ
διασπείρασα κρῦφα τοὺς φοινίκας διὰ τῶν εὐνύχων, καθ' ὃν καιρὸν ἐτελεύ-
τησε Κλεάρχος, ὥς φησι Κτησίας. — Ὀλίγω χρόνῳ.] Δι' ἐτῶν ὀκτώ, φησὶν ἡ
Κτησίας παρὰ τῷ Φωτίῳ, α Καὶ τὸ χρόμα δὲ τοῦ Κλεάρχου δι' ἐτῶν ὀκτώ
» μεστὴν ἐφάνη φοινίκων, οὗς ἦν κρῦφα Παρυσάτις, καθ' ὃν καιρὸν ἐκείνος ἐ-

ν τελεύτησε, διὰ τῶν εὐνούχων καταχώασα ». — Στ. 13, Ἰπὲρ τῶν μεγίστων, ὡς ἦμετο, παραβαλλομένη.] Οὐκ ἀπήλλακται τὸ χωρίον ὑποψία· τί γὰρ βούλεται τὸ, ὧς ἦμετο, ὃ καὶ ὁ Α ἀνερμήνευτον παρέλιπε; — Στ. 15. Γίγιν.] Γίγγη, ὑπὸ τοῦ Κτησίου ὀνομάζεται ἡ θερὰ πικρία. — Στ. 16, Ἰπσουργήσκι.] Ἐκ ΔΓ αὶ ΠΡ, ΑΤ, Ἰπσουργεῖσθα. — Στ. 23, Ἦ ἐντός· ἡ καὶ νεμίζουσιν.] ΔΓ (ῥω; γνησιατέ, α), Τὰ ἐντός· καὶ νομίζουσιν. — Στ. 24, Ῥυνάκης.] Παρὰ δὲ τῷ Κτησίᾳ διὰ τοῦ δ, Ῥυνδάκης.

ΣΕΛΙΑ. 298, στ. 1, Γούν.] ΔΓ, Οῦν. — Στ. 2, Συνήθανετο.] Γραπτέον, Συνήσθετο, ὥσπερ ἡρμήνευσαν καὶ αἱ μεταφρασταί. — Στ. 8, Αὐτῆς.] Τῆς Γίγιδος. — Εἰς τὴν εἰκόν.] Οὐ γραπτέον εἰς τὸν αὐτῆς εἰκόν, ὡς ἔδοξέ τῳ τῶν ΠΡ καὶ καθ' ἑαυτὸ γὰρ οὐδὲν ἔχει σημαίνειν ἕτερον, ἢ τὸν Γίγιδος εἰκόν, καθάπερ ἡρμήνευσεν ὁ Α, elle mesme pria Parysatis de la laisser aller en son logis une nuit. — Στ. 25, Ἐξέθρῃσε.] Ἐξέθρῃστε, λέγει ἡ συνήθεια, καθάπερ ἐν τοῖς πρώτοις (σελ. 398) δεδιλωται. — Στ. 29, Δερικυλλίδου.] Ἐξ ΗΔ ἡδίπλωσις τοῦ λ.

ΣΕΛΙΑ. 299, στ 3, Γενουμένων.] Γραπτέον, αἰμαί, Γενουμένων, κατὰ παράτασιν. — Στ. 4, Ἑρμοκράτην.] Τιμοκράτης αὐτός ὀνομάζεται ἐν τοῖς Ἀποφθίγμασι. — Στ. 7, Τοῦ δ' Ἑρμοκράτου; ταῦτα πράττοντος.] ΔΓ, Τοῦ δὲ Τιμοκράτου; ταῦτα πράσσοντος. — Στ. 11, Τρισμυρίαις τοξίταις.] Ἐπιθε τὰ ἀλλαγεῦ (Πλουτάρχ. Δ, Ἀγκιλ. § 15, σελ. 348) σημειωθέντα οἷς προσθετέον νῦν καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ Ἡεραικοῦ νομισματός· τούτου, κατὰ τὴν δευτεράν μοι σημειώσιν ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῇ Αυτοκρατορικῇ Νομισματοθήκῃ τῶν Παρισίων σοφοῦ Γουσσέλινου. Τρεῖς γὰρ τῶν ἐν αὐτῇ σωζομένων χρυσῶν Δαρεικῶν, τεξίτη σεσημασμένον· στήσας εὖ ἐν ἰσοδυνάμους σχεδὸν φράγμους ὁκτώ πρὸς τοῖς εἰκοσι καὶ ἡμίσει· ὡς εἶναι τοὺς τρισμυρίους τεξίττας ἴσου· φράγμας χιλιάδων ὁκτακισαῖς πεντήκοντα πέντε. — Στ. 12, Ἐξελαύνειτο.] ΔΓ Ἐαύνοιτο. — Στ. 18, Τρεπὴν.] Ἀνέμου δηλονότι, ἀπὸ θαλάσσης πρὸς τὴν γῆν πνέοντος. Ἐπιθε τὰ ἀλλαγεῦ (Πλουτάρχ. Γ, σελ. 365) σημειωθέντα. — Στ. 23, Μενδαίου.] Ἀπὸ Μένδης, Θρακικῆς πόλεως, ἣν ὁ Παιουσανίας (Ε, 27) Ἰώνων ἀπικον γεγενῆσθαι φησί. — Στ. 27, Πρὸς αὐτόν.] Πρὸς τὸν Κόωνα. — Στ. 28, Ὑφ' ἑαυτοῦ... προσθεῖναι.] Γραπτέον, Ἀφ' ἑαυτοῦ κ. τ. λ. Προσποικύεται γὰρ τὸ, Ὁρμώμενον. — Στ. 29, Λειτουργίαν.] Charge Γαλλισι, ὥσπερ ἡρμήνευσεν ὁ Α. ἔχει δ' αὖ τις εἰπεῖν τῇ αὐτῇ φωνῇ καὶ Commission. Ἡ παρ' ἡμῶν συνήθεια, Δουλείαν

τὸτο κάλει, ἥ δὴ ἦλθεν καὶ ἐκ τοῦ Ἡσυχίου, « Λειτουργεῖν, μοχθεῖν δουλεύειν ». Λέγομεν δὲ καὶ Δουλεύειν· ἀλλὰ τούτῳ μᾶλλον ἐφ' ἧς τέτακται σημασίας τὸ Γαλλικὸν *service* ἐν ταύτῃ τῇ φράσει, *rendez moi ce service*, Κάμε με ταύτην τὴν δουλείουσιν, τουτέστι χάριν· ἀνθ' οὗ Εὐριπίδης (Ὀρέστ. 221) τῷ Δουλεύεμα ἐχρήματο·

Ἴδὲν τὸ δουλεῦμα' ἡδὺ, κοῦκ ἀναίνεμαί

Ἀδελφ' ἀδελφῇ χειρὶ θεραπεύειν μέλη.

Τῷ γὰρ, Δουλεύω χρόμεθα οὐ μόνον ἐπὶ τοῦ μισθοῦ ὑπηρετῶ ἐφ' ἧς ἐννοίας εἰκὸς χρητάσθαι τὸν φήσαντα (Λιγνέν. Λεξ. τ. Β, 19), « Σωκράτην » καὶ ἐργάσασθαι λίθου, » τουτέστι μισθωτὸν, οὐκ ὠνητὸν, λιθοξόου ὑπηρετήν γενέσθαι· ἀλλὰ καὶ ἀπλῶς ὑπηρετῶ τί τινι, ἥ χαρίζομενος, ἥ χρίτος ἀμειβομένης.

ΣΕΑΙΑ. 300, στ. 1, Ἦσαν ὈΜΟΪ τὴν Ἑλλάδα.] Τοῦτο σημαίνει, Συναπάσαν τὴν Ἑλλάδα, ἀπαξάπαντας τοὺς Ἕλληνας, μηδενὸς ἐξαιρουμένου. Γραπτέον μέντοι, Πᾶσαν ὈΜΟΪ ΤΙ τὴν Ἑλλάδα, ὅστις, Πᾶσαν σχεδὸν τὴν Ἑλλάδα. Τοιοῦτον τι εἰσιν ὑποτετατάται καὶ ὁ Λατῖος μεταφραστής, *ermineusque pæne totam Græciam*. — Στ. 2, Αὐτόν.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Αὐτόν. — Στ. 4, Ἀνταλκίδας.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Ἀνταλκίδης. Οὕτω γὰρ καὶ κατωτέρω δορικῶς, Ἀνταλκίδαν, οὐκ Ἀνταλκίδην, καὶ Ἀνταλκίδαν, οὐκ Ἀνταλκίδην ἐρεῖ. — Σπαρτιάτη; ἦν, Αἰόντος.] Ἐξ ΔΓ, ΑΤ, Σπαρτιάτης Αἰόντος ἦν. — Στ. 9, Ἦνευχε τέλος.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ἦνευχε τέλος. — Στ. 17, Οὗτος ἐπιτήδειος.] ΔΓ, Ἐπιτήδειος οὗτος. — Στ. 18, Ἐξορχησάμενος.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Ὁρχησάμενος. Ἐχρήματο δὲ πρῶτος Ἡρόδοτος (5, 129) τῷ συνωνύμῳ συνθέτῳ Ἀπορχεῖσθαι ἐπὶ τοῦ δι' ἄστεμον ὄρχησιν σετρεῖσθαι τινα ὁ λαβεῖν ἦν ἐπίδοξος. Τοῦ γὰρ ἀπανταχόθεν τῆς Ἑλλάδος παραγενομένους μνησιγῆρας τῆς θυγατρὸς Ἀγαρίστης ἐστιῶν Κλεισθένης ὁ Σικυῶνος τύραννος, καὶ τῆς ἐκάστου διανοίας πειρώμενος, τὸν Ἀθήνηθεν ἐλθόντα Ἴπποκλείδην, φορτικώτερον ὄρχησάμενον, ἀπέκρινε φήτας, « ὦ παῖ Τισάνδρου ἀπωρχήσάό γέ μιν τὸν γάμον », τουτέστι, τῇ ἀσχημοσύνῃ τῆς ὄρχησεως τὸν γάμον ἀπέβαλες, ὡς ἐξηγήσατο ὁ Βιουδαῖος (σελ. 787). Καὶ τοῦτο μὲν σημαίνει παρ' Ἡροδοτοῦ κυρίως ἡ λέξις. Τὸ δὲ ὑπὸ μηδενὸς τῶν μεταφραστῶν νεκρὴν προκείμενον χωρίον τοῦ Πλουτάρχου, Ἐξορχησάμενος ἐν Πέρ-

σαις τὸν Λεωνίδα καὶ τὸν Καλλικρατίδαν, μεταφορικῶς ἐξηγητέον, διὰ τοῦ. χαίρειν εἰσας τὸν Λεωνίδα καὶ τὸν Καλλικρατίδαν, τουτέστι καταφρονήσας τῆς διανοίας τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων καὶ ἀποβαλὼν τὰ φρονήματα, Ayant ainsi abjuré parmi les Perses les principes de Leonitas et de Callicratidas, ὡς μετέφρασεν ὁ Κλαυέριος ἐν ταῖς εἰς τὴν Ἀμύτου μετάφρασιν σημειώσεσι (Τόμ. Η, σελ. 505). Καὶ τὸν μὲν Λεωνίδα, οὐδεὶς ἀγνοεῖ. Καλλικρατίδου δὲ τὸ μεγαλόφρον καὶ ἀληθινόν, καὶ κυλακείας ἀλότριον ἦτορ, διὰ μακρῶν ὁ Πλούταρχος ἀλλαχού (Λυσάνδρ. § 5-7, Πλούταρχ. Γ, σελ. 99) ἐδήλωσεν. — Στ. 21, Οὐ μᾶλλον.] ΠΡΑ, ΑΤ, Οὐ μᾶλλον. Καὶ ταύτης μὲν τῆς γραφῆς ὁ νῦν ἐστίν, Οὐχ εἰ Λάκωνες μηδίζουσιν, ἀλλὰ μᾶλλον εἰ Μῆδοι λακωνίζουσιν, ὥσπερ ἡρμήνευσεν ὁ Ἰταλός (Non, gli rispose; anzi i Medi lacedemoneggiano), καὶ εἰ λοιποὶ μεταφρασταί τῆς δὲ ὑπὸ τῶν ΠΡ διωρθωμένης, Ὅπου μᾶλλον εἰ Μῆδοι λακωνίζουσιν. Ἐν δὲ ταύτῃ Ἀποφθέγμασιν οὕτω φέρεται, « Πρὸς τὸν εἰπόντα, μηδίζειν τοὺς Λακωνοὺς, ἀπεκρίθη, μᾶλλον τοὺς Μήδους λακωνίζειν » — Στ. 24, Προσάπολετο.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Προσάπολετο· ἐκκαίδεκα γὰρ ἔτεσιν ἢ ἐπ' Ἀνταλκίδου εἰρήνην πρεσβυτέρα τῆς ἐν Λευκτροῖς ἦτορ.

ΣΕΛΙΑ. 301, στ. 7, Τιμαγόρα.] Ἐννημόνευσε τοῦ Τιμαγόρου καὶ ἐν τῷ Πελοπίδου βίῳ (§ 30, Πλούταρχ. Β, σελ. 193). Ἰστορεῖται δὲ καὶ παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ (σελ. 48) τὰ περὶ τῆς τροφῆς τοῦ Ἀττικοῦ τούτου Σπρδανναπάλου. — Στ. 13, Κομίσοντας.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Κομίζοντας. — Μαλακῶς ἔχοντα.] Ἀσθενεῦντα. « Μαλακίεσθαι (φησὶν Ἡσύχιος), ἀσθενῶς διακείσθαι, νοσηλεύεσθαι » καὶ « Μαλακία, νόσος » ὅθεν παρῆλθαί τινες ὑπελήφασιν καὶ τὸ Malattia τῶν Ἰταλῶν, καὶ τὸ Maladie τῶν Γάλλων. Φώτιος δὲ καὶ διαστέλειν φησὶ τοῦ Ἀττικοῦ τὴν Μαλακίαν τῆς Ἀσθενείας· « Μαλακίζεται. » Ἐν ταῖς νόσις φασὶν Ἀττικοὶ τῆς γυναῖκος μαλακίεσθαι, τοὺς δὲ ἀνδρας ἀσθενεῖν. — Στ. 18, Ὑπόμνησις.] Ἐκ ΑΓ εἰ ΠΡ, ΑΤ, Ὑπόμνησιν. — Στ. 23, Ἐνέμεινε τῇ ὀργῇ.] Ἐκ ΑΓ, ΑΤ, Ἐνέμεινεν ἐν τῇ ὀργῇ. — Στ. 27, Ἀλλήλους.] Ἐξ ΗΔ, ΑΤ, Ἀλλήλους.

ΣΕΛΙΑ. 302, στ. 8, Δόξας Ἑλλήνων καὶ νόμους.] Παρ' οἷς ἔλλησι τὸ παιδογαμεῖν οὐ νενομισται. — Πέρσαις δὲ νόμον αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ... ἀποδεδειγμένον.] Ἰσως γρ. Πέρσαις γὰρ νόμον αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ... ἀποδεδειγμένον. Ὅποτέρως δ' ἂν γράφη, προσυπακουστέον τὸ ἀπαρέμφατον, Εἶναι. — Στ. 9, Δικαιοτήν.] Κριτήν. ὡς ὀρθῶς ἐξηγά-

πατο ὁ Σενίδερος, τοῦτο παραθέμενος Πλουτάρχου τὸ χωρίον· τὸ γὰρ τῇ λέξει (Δικαιωτῆς) προσγραφέν, Ages. 23, τυπογράφων ἐστὶ παρόρμαμα, ἀντὶ τοῦ Agox. 23. Ἐν δὲ τῷ Ἀγισιλάου βίῳ (§ 23, Πλουτάρχ. Δ, σελ. 78) τὸ Δικαιούυ εὗρηται ἐπὶ τοῦ κρίνειν. — Στ. 14, Ἀλφού.] Οὕτως ἐκάλεον, οὐσιαστικῶς, τὰς περὶ τὸ δέρμα λευκὰς κηλίδας· ὅθεν διορθούσθω δ' Ἡσύχιος. « Ἄλφους, ΔΕΥΚΗ ΤΙΣ ἐν τῷ σώματι » Γραπτέον γὰρ, Ἀλφους, ΔΕΥΚΗ ΚΗΛΙΣ ἐν τῷ σώματι. Ὅτι δὲ καὶ ἐπιθετικῶς ὁ Ἀλφους τὸν λευκὸν σημαίνει, μαρτυρεῖ τὸ « Ἀλφους, λευκοῦς » τοῦ αὐτοῦ Ἡσυχίου, καὶ τὸ παρὰ τῶν Ῥωμαίων Albus· τοῦτο γὰρ, προδήλως παρὰ τὸ Ἀλφους σχηματισθὲν, ὡς ἐσημειώσαντο οἱ Λατῖνοι Ἐτυμολόγοι, τὸν λευκὸν ἀπλῶς δηλοῦ. — Στ. 16, Ταῖς χερσὶ τῆς γῆς ἀψάμενος.] Κλίνας ἐπὶ τοσοῦτον τὸ σῶμα πρὸς τὸ ἔδαφος, ὥστε τῆς γῆς ἄψασθαι. — Στ. 25, Τῶν ἀπὸ σπόρου καρπῶν.] ἘΔΓ, ΑΤ, Τῶν ἀπὸ σπόρου καὶ καρπῶν. Λέγει δὲ τοὺς σιτικούς, οὓς καρποὺς ἀπλῶς καλεῖσθαι ἀνωτέρω (σελ. 352) σεσημειώται, πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ἀπίων καὶ μῆλων, καὶ ἀπλῶς τῶν ἀπὸ φυτείας, οὓς καὶ ξυλίνους καρποὺς ἀνίστασθαι, οἷόν ἐστι τὸ τοῦ Σγράβωνος (σελ. 240) « χώραν ἀγαθὴν πρὸς ἅπαντα, βελτιωσέ τοις ξυλίνους καρποῖς, ἢ τοῖς σιτικῶσι καὶ ». Ὅθεν καὶ « Ἐβλίνων καρπὸν, τὸν τῶν δένδρων » ἐξηγεῖται Ἡσύχιος. — Στ. 29, Κατέκοπτον.] ἘΔΓ, ΑΤ, Κατέκοπτεν.

ΣΕΛΙΔ. 303, στ. 1, Ἐξελείφθη.] Ἐπαυσε. — Περιῆσαν.] ἘΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Παρήσαν. — Στ. 2, Κατηνάλωκεσαν.] ΔΓ, Κατανηλώκεσαν. Οὐδέτερον Ἀπικόν· ἔλεγον γὰρ ἐκείνοι ἀναυξήτως, Καταναλώκεσαν. — Τηρίβαζος.] ἘΔΓ, ἔγραψα ἐνθάδε τε καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς, ΑΤ, Τηρίβαζος. Καὶ ἀλλαχοῦ δὲ τῶν Πλουταρχείων συγγραμμάτων διὰ τοῦ η γέγραπται (Πλουτάρχ. Δ, σελ. 352, καὶ Περὶ δεισιδαιμον. § 7). — Στ. 6, Δουῖν.] ΔΓ, Δουῖν. — Στ. 9, Ἐπεμψεν.] ΔΓ, Ἐπεμπεν. — Στ. 10, Ἐκότερον.] Τῶν Καδουσίων βασιλέων. — Ἐκότερος.] Ὁ Τηρίβαζος ἐν μέρει καὶ υἱὸς αὐτοῦ—Ἄτερος.] Ὁ ἕτερος τῶν Καδουσίων βασιλέων. — Στ. 19, Ἦεν.] ΔΓ, Ἦλθεν. — Ὁ υἱός.] ἘΔΓ προσέθηκα τὸ ἄρθρον. — Στ. 22, Πᾶσι τὴν δειλίαν καὶ τὴν μαλακίαν οὐ τρυφῆς κ. τ. λ.] Ἐξ ΕΔ τὸ Πᾶσι, ΑΤ, Πᾶσαν. Ἄμεινον ἦν ἴσως κατὰ χώραν ἔοντα τὴν γραφὴν, διαγράφειν τὰ δύο ἐπιμέμενα ἄρθρα, καὶ προτάττειν αὐτῇ τὴν ἄρνησιν, Οὐ πᾶσαν δειλίαν καὶ μαλακίαν τρυφῆς κ. τ. λ. Οὕτω γὰρ ἂν εἴη ἡ γνώμη ἀληθεστέρη, καὶ Πλουτάρχῳ μᾶλλον πρέπουσα, κατὰ τόνδε τὸν νοῦν, Ὅτι οὐ πᾶσα

δειλία καὶ μαλακία, τουτέστιν, οὐκ αἰεὶ ἡ δειλία καὶ ἡ μαλακία τρυφῆς ἐκ γένος ἐστί, ὥσπερ ἡρμῆνευσεν καὶ ὁ Ἰταλὸς μεταφραστὴς: *che l'ignavia et la molezza non son già prodotte sempre dalle delizie et dalle troppe ricchezze.* Ὁ δὲ Α ὤτε τὸ Π ᾶσαν, ὥτε τὸ Π ᾶσιν ἐξέφρασα. — Στ. 24, Φύσεως καὶ ἀγεννιῦς, δόξαις.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Φύσεως ἀγεννηοῦς, καὶ δόξαις.

ΣΕΛΙΑ. 304, στ. 5, Θυμαστούς καὶ κεκοσμημένους.] Διχαρπτόν οἶμαι τὸν σύνδεσμον, καὶ ὑποστικτέν τὴν φράσιν, Θ α υ μ α σ τ ο ῦ ς, κ ε κ ο σ μ η μ ἑ ν ο ῦ ς. — Στ. 7, Εὐλίζεσθαι.] Εὐλ्ला συλλέγειν. Ἔσωσεν ἡ συνήθεια τὸ μὴ εὐρισκόμενον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐνεργητικὸν Εὐλίζω· ἀλλ' ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ξύλω δέρω. — Στ. 14, Ἐν ὑποψίαις εἶχε.] Ἡ συνήθεια παραπλησίως, Τ ο ῦ ς εἶ χ ε ν εἰς ὑ π ο ψ ί α ν. — Στ. 18, Δυσεξημέρωτα.] Ἐκ ΔΓ, εἰ ΠΡ, ΑΤ, Δ υ σ ε ξ η μ ε ρ ὠ τ α τ α. — Στ. 24, Πρεσβεῖα.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ (ἐν ἄρδρῳ), Τ ᾶ π ρ ε σ β εῖ α. Ἔστι δέ, Γέρας ὀφειλόμενον τῷ πρεσβυτέρῳ τὴν ἡλικίαν. — Στ. 26, Σπυδαστάς.] Εὐνοῦς, καὶ ὡς ἀνφαῖμεν ἐν τῇ συνήθειᾳ, Κ α λ ο θ ε λ η τ ᾶ ς. — Στ. 24, Νεώτερος.

ΣΕΛΙΑ. 305, στ. 3, Πεντηκιστὸν ἔτος.] ΔΓ, Π ἑ μ π τ ο ν καὶ εἰ κ ο σ τ ὄ ν. Καὶ εἰκεν αὕτη γενεσιώτερα εἶναι τοσῶδε, ὥτ' καὶ Πλούταρχος αὐτὸς ἐν τῇ ἐξῇ (§ 28, σελ. 306) νεκρίσκον ὀνομάζει τὸν Δαρεῖον. — Στ. 9, Φωκαίς.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Φ ω κ ί α. — Στ. 10, Ἐπεὶ δὲ Κύρου κ. τ. λ.] Τὰ αὐτὰ ἱστορεῖ καὶ ὁ Αἰλιανὸς (Ποικ. ἱστ. 1Β, 1). — Στ. 13, Ἀνεδέχοντο.] ΔΓ, Ἐ ν ε δ έ χ ο ν τ ο. Γραπτέον, οἶμαι Ἀ π ε δ έ χ ο ν τ ο. — Στ. 27, Προεξελθόντα.] Ἐξ ΕΔ εἰ ΠΡ, ΑΤ, Π ρ ο σ ε ξ ε λ θ ό ν τ α. — Καὶ διελάσαντα.] ΔΓ, Κ αὶ δ ι ε ξ ε λ ᾶ σ α ν τ α. Γραπτέον ἴσω μετὰ τοῦ διαζευκτικῷ, ἢ δ ι ε λ ᾶ σ α ν τ α.

ΣΕΛΙΑ. 306, στ. 1, Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αἰτησίς.] Περιαιρετικός μοι ἔδοξεν εἶναι ὁ, Κ αὶ, σύνδεσμος. — Στ. 6, Ἀνεῖτιν.] Γραπτέον Ἀ ν α ῖ τ ι ν, ὥσπερ ἔδοξε καὶ τῷ Κλυερίῳ. Ἡ αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ καὶ Παυσανίας, καὶ Στράβων, Ἀ ν α ῖ τ ι ν, ἢ Ἀ ν α ῖ τ ι δ α καλοῦσιν· ὁ μὲν (Γ. 16) λέγων, καὶ ἐν Λυδία, καὶ ἐν Καππαδοκίᾳ, καὶ ἐν Ἀρμενίᾳ ἱερὰ αὐτῆς εἶναι· ὁ δὲ Στράβων (1Α, σελ. 532), ὅτι: « Ἄπαντα μὲν τὰ τῶν Περσῶν ἱερὰ καὶ Μηδοὶ καὶ Ἀρμένιοι » τετιμῆκασιν, τὰ δὲ τῆς Ἀ ν α ῖ τ ι δ ο ς διαφερόντως Ἀρμένιοι... καὶ θυγατέρας εἰ ἐπιφανέστατοι τοῦ ἔθνους ἀνιερούσι παρθένας, αἷς νόμος ἐστί, » κατὰ πορνευθεῖσιν πολλὸν χρόνον παρὰ τῇ θεῷ, μετὰ ταῦτα δίδοσθαι πρὸς

» γάμον. Ἦν ἀπαξιούτος τῆτοιαύτῃ συνοικεῖν οὐδενός. — Ἀνέδειξεν.] Ἐξ
 ΕΔ, ΑΤ, Ἐδεῖξεν. — Στ. 15, Ὅρνιη.] Ἐξ ΕΔ (συναδούσης τῷ Α), ΑΤ
 Ὅροίτη. — Στ. 17, Ἐγγύησεν.] Ἡ τὴν ΔΓ, Ἐν γγγύησεν, ἀποδεκτέον
 ἢ γγγύη γραπτέον, Ἡ γγγύησεν. — Στ. 23, Οὐ ταπεινόν.] Ἐκ ΔΓ, ΑΤ, Οὐ-
 δὲ ταπεινόν. — Στ. 26, Ἐστῶσα.] Προσπαύκουσιν τὸ, Ὁρθή, ἐκ τῶν ἀνω-
 τέρω (§ 26, σελ. 305). — Στ. 27, Τοῦς ὑφ' αὐτῶν μὴ ζητοῦντας ὀρθοῦσθαι
 ταῖς πράγμασι.] Κακῶς οἱ ΠΡ μ' ἐκίνησαν τὴν γραφήν. Ὁ νοῦς καὶ ἡ συνάρ-
 τησις, Ἡ κίταρις ὀρθή περὶ τῇ κεφαλῇ ἔστῶσα οὐδὲν ὠφελεῖ τοὺς μὴ ζητοῦν-
 τας ὀρθοῦσθαι ὑφ' αὐτῶν ἐν ταῖς πράγμασι. — Στ. 28, Εἰ, τοῦ μὲν ἀδελφεοῦ.]
 Ἐκ ΔΓ προσέθηκεν τὸν συναπτεῖν οἱ ΠΡ. — Στ. 30, Ἐμπληκτον.] « Ἐμπλη-
 » κτον, εὐμετάθετον, μανιῶδες » φησὶν Ἡσύχιος· ἡ δὲ παρ' ἡμῖν συνάθεια,
 Ἀσύστατον, παρὰ τὴν Σύστασιν, ᾗ σημαίνομεν τὴν ἐναντίαν διάθε-
 σιν· φαρὲν γὰρ οὐ μόνον, Εἶναι ἀσύστατος, ὅλλὰ καὶ Ἀένεχ· εἰ σύ-
 σταισιν, ταυτέστιν εὐσχημασμένη καὶ κοσμιότητα. Οὕτω Δίων ὁ Χρυσόστομος
 (λογ. λβ', τόμ. Α, σελ. 702) τῆς Ἀλεξινδρέων ἐμπληξίας καθαρπτόμενος,
 εἰναί φησιν αὐτοῖς, « ἐσχάτην ἀπορίαν, οὐ χρημάτων, ὅλλὰ νοῦ καὶ συμ-
 » στάσεως ».

ΣΕΛΙΑ. 307, στ. 4, Στέρεσθαι.] Ἰσως γραπτέον, Στερέσθαι, κατ' ἀό-
 ριστον. — Στ. 5, Οὐδὲν.] Ἐξ ΕΔ, ΑΤ, Οὐδέν. — Στ. 6, Ἀνάγκην.] Ἐκ
 ΔΓ οἱ ΠΡ, ΑΤ, Ἀνάγκη· ἡ γὰρ συνάρτησις, Ἐκείνη δὲ ἀνάγκη εἶναι βα-
 σιλεύειν, ἢ μηδὲ ζῆν. — Στ. 7, Καθόλου μὲν οὖν ἴσως, τὸ Σοφόκλειον.] Ἔστι-
 ξα μετὰ τὸ, Ἰσως, ἵνα αἱ λῆξεις, Τὸ Σοφόκλειον, παρενθετικῶς ἔχκειν
 νοεῖσθαι, ταυτέστι, Κατὰ τὸ Σοφόκλειον, καὶ τὸ, Καθόλου, φέροι-
 τὸ πρὸς τὸ ἐξῆς· Ὅδοι πορεῖ. Ὁ νοῦς, Καθόλου μὲν οὖν ἴσως· ἡ πειθὼ τῶν
 κακῶν ταχέως· ἰδιωπερεῖ, ὧς φησι Σοφοκλῆς. Τοῦτο μὴ συνιδὼν τῶν ΠΡ τις
 ὑπενόει ἔλκειψιν εἶναι, ἥς τὸ πλήρες, Καθόλου μὲν οὖν ἴσως· ὀληθῆς· ἐστὶ τὸ
 Σοφόκλειον, καθὰ καὶ ὁ Α ἡρμήνευσε, Or est à l'adventure universelle-
 ment vray ce que dit le poëte Sophocles. — Στ. 8, Ταχέως πειθὼ τῶν
 κακῶν ἰδιωπερεῖ.] Ἐξ ἀδήλου δράματος Σοφοκλέους· ὁ χρυσοῦς· οὗτος στίχος·
 ὅν ὁ μὲν Α οὕτως ἡρμήνευσε,

Suasion de mal faire chemine

Légèrement à sa perte et ruine;

μακρῶ δὲ συντομώτερον καὶ μουσικώτερον ὁ Ἱταλὸς μεταφραστὴς, πρὸς δὲ
 καὶ πορριμωδέστερον,

La suasion del mal ratta s' avanza.

— Στ. 13, Κυπρογένεια δ' αὐτὸν πάμπαν ἀνάτιος.] Καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ Σοφοκλέους εὐλήφθαι δοκεῖ, ὡς ἐσημειώσαντο οἱ ΠΡ.— Στ. 15, Ἐαυτὸν τῷ Τηριβάζῳ.] ΔΓ, Ἐαυτὸν Τηριβάζῳ.

ΣΕΛΙΑ. 308, στ. 3, Ὁ δὲ Τηριβάζος συλλαμβανόμενος., ἔπεςε.] Ἄλλως ἰστόρηκε Πλούταρχος ἀλλαχοῦ (Περὶ Δεισιδαιμον. § 7) τὴν Τηριβάζου σύλληψιν· « Τὸν Τηριβάζιν φασιν, ὑπὸ τῶν Περσῶν συλλαμβανόμενον, σπάσασθαι τε τὸν ἀκινάκην, εὐρώσεν ὄντα, καὶ διαμαχέσθαι· μαρτυρομένων δὲ, καὶ » βιόντων, ὅτι συλλαμβάνουσιν αὐτὸν, βασιλέως κελεύσαντος, αὐτίκα τὸ ξίφος καταβαλεῖν, καὶ τὰ χεῖρε συνδῆσαι παρασχεῖν ».— Στ. 17, Καταγυγών.] Τὴν κεφαλὴν εἰς τοῦπίσω.— Στ. 20, Ἐπὶ στόμα.] Ὅθεν τὸ ἐν τῇ συνηθείᾳ, Πίστομα, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις (Πρόδρ. Ἑλλήν. Βιβλιοθ. σελ. 300) δεδύλωται.— Στ. 25, Ὠρωμάζης.] Ἐπιθι τὰ ἐτέρωθεν (Πλουτάρχ. Δ, σελ. 423 σημειωθέντα περὶ τοῦ Ὠρωμάζου ἢ Ὠρωμάσδου).

ΣΕΛΙΑ. 309, στ. 1, Ἡξιῦτο.] Ἄξιος ἐκρίνετο.— Ἀρσάμης.] ΔΓ, Ἀρσάθης.— Στ. 16, Διὰ τὸ γῆρας.] ΔΓ, Διὰ γῆρας.— Στ. 20, Ἦν μὲν οὖν ἐπὶ ῥοπῆς μικρᾶς . . . διὰ τὸ γῆρας.] Ἀπὸ μεταφορᾶς τοῦ ζυγοῦ ἢ ῥοπῆς. ῥέπει γάρ, τουτίστι κλίνει, ὃ ζυγὸς ἐπὶ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ μέρος, κατὰ τὰ προστιθέμενα ταῖς πλάστιγξιν, ἢ ἀφαιρούμενα βάρη. Ἔστιν οὖν ὁ νοῦς, Ἐν τῷ αὐτῷ καταστάσει ἦν διὰ τὸ γῆρας, ὥστε πάνυ μικρᾶς ἀφορμῆς ἔχρηζεν, ὥστε ῥέψαι τὸν βίον ἐπὶ τὴν τελευτήν. Καὶ εἴοικε Πλούταρχος αἰνίττεσθαι τὸ τοῦ Σοφοκλέους (Οἰδ. Τύρ. 961), ὃ καὶ προσέγραψέ τις τῷ προκειμένῳ Πλουτάρχου χωρίῳ,

Σμικρὰ παλαιὰ σώματ' εὐνάζει ῥοπή,

τουτέστιν, « Ἡ τυχοῦσα πρόφασις ἐξαρκεῖ ὥστε τὸ παλαιὸν σῶμα ἐξενεγκεῖν » κτλ. τοῦ βίου » ὡς ἐξηγήσατο ὁ σχολιαστής.— Στ. 24, Βασιλεύσας δὲ δύο καὶ ἐξήκοντα.] Ὁ δὲ Σικελιώτης Διόδωρος (ΙΓ, 108 καὶ ΙΕ, 93) τρία πρὸς τοῖς τεσσαράκοντα εἴη βασιλεύσαι φησὶν αὐτόν.— Στ. 26, Ὑπερβαλλόμενόν.] ΕΞ ΗΔ, ΑΤ, Ὑπερβαλλόμενον.

ΠΑΡΑΛΗΦΘΕΙΣ ΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΣΕΛΙΔ. 20, στ. 15, ὥστε ὑμᾶς ἐν ἡσυχίᾳ βουλευσασθαι μᾶλλον καὶ μετ' ἀσφαλείας.] Παρὰ πλῆσιν τὸ χωρίον τῷ ἐν ταῖς ἐξῆς; (Ἄρτοξ. §. 8, σελ. 287) ῥηθησομένῳ περὶ Κλεάρχου, « Ἀσφαλῶς μαχεῖται καὶ καθ' ἡσυχίαν » ὥστε ἀκριβῶς ἐξετάσας καὶ παραθεῖς θάτερον θατέρῳ, εὐρήσεις οὐκ ἀλόγως ἡμᾶς ἐκεῖ μὲν τὸ ν, Καί, σύνδεσμον προσθέντας, ἐνθάδε δὲ, εἰς τοῦτον τρέψαντας τὸ ν, Δέ.

ΣΕΛΙΔ. 44, στ. 3, Μετέλαβε καὶ διήθησε.] Οὐ μεταμέλει μοι τρέψαντι (σελ. 325) τὸ, Μετέλαβε, εἰς τὸ, Μετέλαβε· ἴσως δὲ καὶ τὸ ἐχόμενον Διήτησε, τρεπίεν εἰς τὸ Διήτητησε, ὃ ἐστὶν ἐκασίνησεν. « Διατῆν, διασῆθιν » φησὶν Ἡρόδοτος, καὶ, « Διάττος, ἡ ἀλευρότησις, » τὸ κόσκινον » πάλιν ὁ αὐτός· λέγει δὲ καὶ ὁ Εὐστάθιος (σελ. 749) ὅτι, « Διατῆν ἄττι καὶ λέγουσι τὸ σῆθιν, καὶ διήτητημένον, τὸ σισσημένον ».

ΣΕΛΙΔ. 56, στ. 1, Περὶ ἧς ὁ πλεῖστος λόγος. Καθάπερ ἐν δράματι τῷ βίῳ κ. τ. λ.] Οἷς ἀνωτέρω (σελ. 327) εἶρηκα περὶ τῆς κακῆς ταύτης γραφῆς προσέθημι νῦν, ὅτι γραπτιέν ἴσως καὶ στικτέον « Περὶ ἧς ὁ πλεῖστος » λόγος· καὶ καθάπερ ἐν δράματι κ. τ. λ.]

ΣΕΛΙΔ. 98, στ. 9, Ἀθήνα.] Ταῖς εἰρημαῖαις (σελ. 343) περὶ τοῦ Ἀθήρος, προστίθητι, ὅτι καὶ, Σπάσμα τοῦτον ἐν Ὀθωνος βίῳ (§ 17) Πλούταρχος ὀνόμακε « Διεῖν ὄντων αὐτῷ ξιφῶν, ἐκτέρου κατεμάχοντο τὸ σπάσμα πολλὸν χρόνον ». Τοῦτο δὲ πῶς εἰκε τῷ τῶν Ῥωμαίων Tractus.

ΣΕΛΙΔ. 124, στ. 24, Εἰπόντος, ὅτι ΜΑΤΗΝ Λοκὸν δαίμονιοι πυθάνονται περὶ τῶν πολεμίων, οὐκ ἴσται εἰσὶν; ἀλλὰ Ποῦ εἶπιν;] Εἵκασα ἐν ταῖς πρόσθεν (σελ. 358) γραπτέον εἶναι ΜΑΘΕῖΝ. Νῦν δὲ, οὐδ' ἀστέως εἰκάσαι μοι δοκῶ, ἐπιμνησθεῖς παρὰ πλῆσιν; φράσεως τοῦ Εὐεφῶντος (Κύρ. παιδ. Α. 5. § 14) « Πρόσιμι δὴ, ὅπως τὰ τῶν ΠΟΛΕΜΙΩΝ ὥς τάχιστα » ΜΑΘΩΝ, ΟἷΑ ἔΣΤΙ, παρασκευάσω κ. τ. λ. » καὶ ἐξέρας αὐτῆς τοῦ αὐτοῦ (Ἑλληνικ. Β, 1, § 1) τῆςδε, « Οἷς δὲ ταῦτα ἀρέσκει, κάλαμον φέρειν ἐδόκει, ἵνα ἀλλήλους ΜΑΘΟΙΕΝ ὅΠΟΣΟΙ ΕἶΗΣΑΝ ». Ἀλλὰ καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων, οὐ κατὰλληλός ἐστιν ἡ σύνταξις τοῦ Πλουταρχίου χωρίου· τὸ γὰρ Πυθάνονται τότε φέρεται πρὸς ἀπαρέμφατον, ἥνικα σημαίνει τὰ

ἀκούω· ἐνταῦθα, δὲ τὸ ἐρωτῶ σημαίνοντος, ἢ περιττὴν ὥλως ἡγητέον τὸ Μαθεῖν, ἢ συναπτέον τῷ Ἐθέλοντες, ἢ Βουλόμενοι, ἢ τοιαύτην ἰνὶ μετοχῇ ἐτέρα, ἔν' ᾗ ὁ νοῦς καὶ ἡ συνάρτησις, Λακεδαιμόνιοι πυνθάνονται περὶ τῶν πολεμίων, μαθεῖν βουλόμενοι, εὐ Πόσοι εἰσίν; ἀλλὰ Ποῦ εἶσιν;

ΣΕΛΙΑ. 133, στ. 24, Ἄλλως γε πως;] Γραπτέον, αἶμαι, Ἀμωσγέπω;

ΣΕΛΙΑ. 145, στ. 20, Πρότερον... τοῦ ΠΡΩΡΑ τὸ φυράσαι.] Τὸ ὑπερτον τοῦτο χωρίον ἐγρεψα (σελ. 365) ἐκ ΔΓ εἰς τὸ, Πρότερον... τοῦ πρω-
ρατεῦσαι τὸ φυράσαι. Σκιαπτέον μέντοι, μήποτε ἡ γνησίᾳ γραφῇ ἦν, Πρότερον... τοῦ ΠΑΗΡΟῦΝ (ἢ ΠΑΗΡΩΣΑΙ) κ. τ. λ. ἐλλειπτικῶς, τοῦ ΝΑῦς. Ἔστι δ' ἡ λέξις ναυτική. Ὅθεν καὶ τὸ Πλήρωμα, τὸ σημαίνει τοὺς ἐπιβαίνοντας ναύτας καὶ στρατιώτας, ἐστὶ δὲ καὶ αὐτὴν σὺν αὐτοῖς τὴν ναῦν, καὶ ἐξαρέτως τὴν τοῦ στρατηγεῦ « Πλήρωμα, ναῦς στρατηγική » φη-
εῖν Ἡσύχιος.

ΣΕΛΙΑ. 150, στ. 19, Γυναικοκρασίαν.] Τῶν Ἀττικῶν ἔφησεν εἶναι ὁ φίλος Σειδῆρος (Λεξικ. Ἑλληνισγερμαν. λεξ. Γυναικοκρασία) τὸ Γυναικοκρα-
σίαν, ἀντὶ τοῦ, Γυναικοκρατίαν· περὶ οὗ ἐπέχειν ἐφείσθω μοι μετὰ τοῦ Στεφάνου, ἄλλως τε, καὶ ἐπειδὴ τούτῳ Πλου ἀρχεῖ τῷ χωρίῳ ἐχρήματο μαρτυρίῳ, κατέτερω τοῦ Στράβωνος. Ἡ γὰρ γραφικῶς ἡμαρτήσθαι παρ' ἀμ-
φοτέρους ὑποληπτέον, ἢ τοῦ παρακμάζοντος ἑλληνισμοῦ φατέον εἶναι τὴν τοῦ τ εἰς τὸ σ τρεπὴν. Οὐδ' ἔστιν εἰπεῖν ἕμωιν εἶναι τῷ Ναυτία καὶ Ναυ-
σία· ἐν τούτοις μὲν γὰρ ἡ διαφορὰ τοῦ στοιχείου οὐ διαλλάττει τὴν ἔννοιαν· ἡ δὲ γυναικοκρασία, κράσιν (παρὰ τὸ Κιννάω) σημαίνει γυναικῶν, τῆς γυ-
ναικοκρατίας, κράτος (παρὰ τὸ Κρατέω) δηλοῦστος γυναικῶν. Καὶ ἔστι μάρ-
τυρα τῆς χρήσεως ἀντὶ πάντων ἓνα παρασχέσθαι τὸν Ἀριστοτέλην (Πολιτικ. Ε, 9, σελ. 229, ἐκδ. Σειδῆρ) « Καὶ τὰ περὶ τὴν δημοκρατίαν δὲ γινόμενα » τὴν τελευταίαν τυραννικὰ πάντα, γυναικοκρατία τε περὶ τὰς οἰκίας, κ. τ. λ. ».

ΣΕΛΙΑ. 155, στ. 27, Καταβρωσώσωντας.] Ἐξηγησάμεθα (σελ. 369) τὴν λέξιν διὰ τοῦ βύρρη, τουτέστι δέματι, περικαλύψαντας. Καὶ αὐ-
τη μὲν ἦν ἡ τοῦ Ἰταλοῦ μεταφραστοῦ ἐρμηνεία, circondato di cuojo ὃ δὲ Α, l' ayant devant conroyé ἡρμήμευσεν, ὑποσημειώσας καὶ τὰδε, le prendre après avoir desseché et conroyé. Ὁ Λατῖνος δὲ μετα-
φραστὴς excoriatum, ὃ ἐστὶν ἐκδεύραντας, ἢ ἀποδεύραντας. Τούτων, ἡ μὲν τοῦ Ἰταλοῦ μετάφρασις καίπερ αὐτὸ κατὰ λέξιν ἐκφράτασα τὸ,

Καταβύρσασαντας; (οὐδὲν ἕτερον ἔχον σημαίνει ἢ τὸ βύρση περιβαλόντας, ὥσπερ ὁ Στέφανος ἀπέδειξεν ἐκ τοῦ Θουκυδίδου), οὐδὲν μᾶλλον νεκρὸν ἐποίησε τὸ λεγόμενον· εἰς τί γὰρ χρήσιμος ἂν εἴη τοῦ κρεμάσθαι μᾶλλον τοὺς σώματες ἢ καταβύρσασαι; Τοιαύτη δὲ, ἡ καὶ μᾶλλον δυσξύνετός ἐστιν ἡ τοῦ Α, οὐδ' αὐτοῦ ἴσως ἔχοντος εἰπεῖν τί βούλεται τὸ ξηραῖναι καὶ δεψῆσαι τὸ σῶμα πρὸ τοῦ κρεμάσθαι. Λαίπεται ἡ Λατινικὴ μετάφρασις· μόνη δοκίμα ἀληθὲς εἶναι, καὶ περ ἕτερόν τι τοῦ Καταβύρσασαντας· ἐκφράσασα· εἰκὸς γὰρ ἐκδεῖραι πρῶτον τὸ τοῦ Κλεομένης σῶμα, εἶτα κρεμάσθαι. Ἦν δὲ τοῦτο ἐκ περιουσίας ὑβρίζειν εἰς τὴν νεκρὴν βαρβαρικῶ νόμῳ Πέρσαις μᾶλλον οἰκείῳ, εἰ καὶ ζῶντας· ἐξεδέρναι, πρὸ τοῦ κρεμᾶν οὐ θαυμάσιον κολάζειν ἐμελλον, εἰς ὃν ἐστὶν ὁ Πλούταρχος ἐν ταῖς ἐξῆς; (Ἀρετῆς. § 17, σελ. 295) ἐρεῖ περὶ τοῦ κολασθέντος ὑπὸ τῆς Περσικῆς Μισαβάτου· « Ἐγχειρίσασα τῆς ἐπὶ τῶν τιμωριῶν, προσέταξεν ἐκδεῖραι ζῶντα· καὶ τὸ » μὲν σῶμα πλάγιον διὰ τριῶν σταυρῶν ἀναπῆξαι, τὸ δὲ δέρμα χωρὶς διαπατταλέσθαι ». Ἰποληπτεῖν τοίνυν καὶ ἐν τῇ προκειμένῳ χωρίῳ, περὶ μὲν τοῦ αὐτοῦ τῆς τιμωρίας· εἶδους· τὴν λόγον εἶναι, τὴν δὲ λέξιν, ἢ γραφικῶς ἡμικρῆσθαι, ἢ ὑπ' αὐτοῦ Πλουτάρχου ἀκέρως πάνυ ἐπὶ τοῦ (μηδὲ τούτου πάνυ τι κυρίου), Ἀποβύρσασαντας, τετάχθαι.

ΣΕΛΙΑ. 174, στ. 16, Ἐξεγλύψαντο.] Ἰσω; γραπτίον, Ἐξελέψαντο.

ΣΕΛΙΑ 209, στ. 6, Ἀνίσταται.] Ταῖς προσημειωθεῖσι· (σελ. 393) περὶ τοῦ, « Ἡ τῶν ἐμῶν λόγων κοπὴς ἀνίσταται », προστίθει ἐκ τῶν σημειώσεων τοῦ Βυτεμειχίου, ὅτι παραλάττει μικρὸν ἢ ρῆσις παρὰ τῷ Στεβαίῳ (λξ, σελ. 221), « Δημοσθένης λέγων ποτ' ἐπ' ἐκλήσεις, καὶ Φωκίωνα ἰδὼν ἐρχόμενον » εἶπεν, Ἡ τῶν ἐμῶν λόγων σφυρὰ καὶ κοπίς ἐρχεταί. Οὕτως· » οὐ τοσοῦτον ὁ λόγος, ὅσον ὁ τρόπος πείθειν δύναται ».

ΣΕΛΙΑ. 212, στ. 21, Ἐξω δὲ λόγου τίθεμαι Φωκίωνα.] Τούτῃστι, Πλὴν τοῦ Φωκίωνος πάντας τοὺς κατ' αὐτὸν ῥήτορας καὶ τῷ βίῳ παρήλθον ὁ Δημοσθένης. Παραπλησίως ἐκφράζει τοῦτο καὶ ἡ συνήθεια, εἰς, Δὲν βάλω εἰς τὸν λογαριασμὸν. ἢ Ἐκβάλλω ἀπὸ τὸν λογαριασμὸν, ἢ Δὲν λογαριάζω τὸν Φωκίωνα. Ἔστι δὲ συνήθης ἡ φράσις Πλουτάρχῳ· οἷον εἴρηκεν ἐν τῷ Καίσαρος βίῳ (§ 55, Πλουτάρχ. Α, σελ. 314), « Ἐξω τοῦ λόγου τιθεμένους τὰ κατασχόντα κ, τ. λ. » καὶ ἀλλοχού (Συμποσιακ. Δ, 5, § 3, Τόμας. Γ, σελ. 742, ἐκδ. Βυτεμειχίου). « Οὐδὲν γὰρ

» ἄλλο βορβόρῳ χαῖρον οὕτω . . . ἐρῶμεν, ἔξω λόγου τιθόμενοι τὰ τὴν γένε-
 » σιν καὶ τὴν φύσιν ἐν αὐτοῖς ἔχοντα τούτοις ».

ΣΕΛΙΔ. 247, στ. 14, Ἐχεῖρῃσεν εἰς ἐκάτερον.] Γραπτέον ἴσως Ἐπαχει-
 ρησεν εἰς ἐκάτερον, ὃ ἐστὶν ἀπέδαιξεν ἐκάτερον ῥητορικῶς καὶ τὰ δεῖν
 καὶ τὸ μὴ δεῖν θανατῶν τοὺς ἄνδρας. Οὕτω Διογένης· ὁ Λαέρτιος (Δ, § 28),
 περὶ Ἀριστοτέλους τὸν λόγον ποιούμενός, φησι· Πρῶτος δὲ καὶ εἰς ἐκάτερον ἐπ-
 » εχεῖρῃσε ». Καὶ αὕτη μὲν ἐστὶν ἡ ὁρμή τοῦ ῥήματος χρῆσις, παρ' ὃ καὶ ῥη-
 τορικὸν ἐπιχειρήμα, τευτέστι τὸ πρὸς πίστιν τοῦ ὑποκειμένου ζητήμα-
 ματος λαμβανόμενον ἢ ἐνθύμημα, ἢ παραδειγμα, ὡς ὀρίζονται οἱ τεχνολογί-
 φται. Ἐνδέχεται μάλιστα τὸν Πλούταρχον καὶ τὸ, Ἐγχειρεῖν καταχρη-
 στικῶς ἐπὶ τοῦ, Ἐπιχειρεῖν τεχνολογίαι, ὡς τοῦν ὑπονοεῖν παρέχει ἑτε-
 ρον αὐτοῦ χωρίον (Συμποσιακ. σ', 2) τοῦ· « Ἐδίκαι δὴ μοι ταῦτα πιθανῶς
 » μὲν ἘΓΚΕΧΕΙΡῆΣΘΑΙ κ. τ. λ. », ὃ μόνον μαρτυρίῳ ἐχρήσατο ὁ Σενί-
 δερος ἐν τῇ Ἑλληνογερμανικῇ Λεξικῇ (λέξ. Ἐγχειρέω)· πλὴν εἰ μὴ καὶ
 ἐν ἐκείνῳ γραπτέον, ἘΠΙΚΕΧΕΙΡῆΣΘΑΙ.

ΣΕΛΙΔ. 284, στ. 30, Οἶνον δὲ πλείονα πίνειν καὶ φέρειν.] Ἐμνημόνευσε
 τούτου καὶ ἀλλοχού (Συμποσιακ. Α, 4 § 2) Πλούταρχος, « Ὁ Κύρος ἔλεγε,
 » Λακεδαιμονίοις γράφων, ὅτι τὰ τ' ἄλλα τοῦ ἀδελφοῦ βασιλικώτερος εἶναι,
 καὶ φέρει καλῶς πάλιν ἄκρατον.

ΣΕΛΙΔ. 297, στ. 24, Ῥυντάκης.] Ὁ δὲ Κτησίης (Φωτ. κωδ. 16', σελ. 132)
 Ῥυνδάκη, διὰ τοῦ δ, ὀρνώτερον ὀνομάζει τὸ ὀρνίθιον, ὥσπερ καὶ ὁ Ἡσύ-
 χιος, τοῦτο μόνον ἀνιψόσκων Κτησίης, ὅτι μέγεθος ἡλικὸν περισσεύς· ἔχειν
 λέγει· εἴ γάρ καὶ νῦν ὀρνίθιον εἶναι παρὰ Πέρσας ἐν ταῖς ὀρυζῶσι τρεφόμε-
 νον, καὶ καλούμενον, Ῥοῦνδ, ἢ Ῥύνδ, τῇ Περσῶν φωνῇ, φασὶν αἰκρι-
 τικοὶ (σημ. εἰς τὴν Ἡσύχ. λέξ. Ῥυνδάκη), τὸ αὐτὸ τῇ Ῥυνδάκῃ ἢ
 τῇ Ῥυνδάκῃ.

ΠΙΝΑΞ

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΛΕΞΕΩΝ.

AB—AN.

- Α**ΒΑΚΙΟΝ. 344.
 Ἄβρα. 420.
 Ἀγαθά. 440.
 * Ἀγάθη. 414.
 * Ἀγαθόκλεια. 367.
 Ἀγάλλομαι. 387.
 Ἀγανέη. Ζ. Αἰγανέη.
 Ἀγείρω. 367.
 * Ἄγις. 345.
 Ἄγιος. Ζ. Χρόσιος.
 Ἀδελφιδῆς συγχεῖ. τῷ Ἀδελφῇ.
 429.
 * Ἀθηνόδωρος. 324.
 Ἀθήρ. 343, 453.
 Αἰάζκειν. 405.
 Αἰγανέη καὶ Ἀγανέα. 343.
 * Αἰγυλῖα, ἢ Αἰγυλλία, καὶ Αἵγυλλα.
 366, 367.
 Αἰκάλω. 356.
 Αἰγμᾶζω. 419.
 Ἀκμὴ τοῦ λόγου. 422.
 Ἀκούω. 339.
 Ἄκων. Ζ. Ἀφροδίτη.
 * Ἀκροῦριον. 321.
 Ἀκτός. Ζ. Χῶμα.
 * Ἀκύλλιος. 334.
 Ἀλάστωρ. Ἀλάστορα προσθαλεῖν.
 439.
 * Ἀλβανόν (τό). 421.
 * Ἀλέα. 353.
 Ἀλλά. Ζ. Ἄμψ.
 Ἀλλόκοτος. 380.
 Ἄλλων. Ζ. Πολλῶν.
 Ἄλλως γέ πως συγχεῖ. τῷ Ἄμωσ.
 γέ πως. 454.
 Ἀλαζώ. 371.
 Ἀλύω. 444.
 Ἀλόος. 419.
 Ἄμψ συγχεῖ. τῷ Ἀλλά. 439.
 * Ἀμανός. 424.
 Ἀμειβω. 407.
 * Ἄμω. 407.
 Ἀμωσγέπως. Ζ. Ἄλλως γέ πως.
 Ἀναβλεύς. 382.
 Ἀναδίσχρμαι. 340.
 * Ἀναίτις. 450.
 Ἀναληπτίς. 322.
 Ἀναλύειν τοῦ δειπνοῦ. 324.
 Ἀνανέμω. 381.
 Ἀναξίνω. 393.
 * Ἀναξίμενης. 405.
 Ἀναπαύομαι. 383.
 Ἀνατίμπλημι. 317.
 Ἀναφέρω. 440.
 Ἀναφωνέω. 418.
 Ἀνέμητις. 328.

- * Ἄννιος. 377.
 Ἀ. ομολογέομαι. 415.
 Ἀνομολογία. 416.
 * Ἀνταλκίδας. 447.
 * Ἀντίπατρος ὁ Σύριος. 323.
 Ἀξιόω. 452.
 Ἀπαλγέω. Ἀπαλγήσας τὸ πένθος. 363.
 Ἀπάρτιον. 419.
 * Ἄπις. 468.
 Ἀπεβάπτω. Εἰ; νοῦν ἀπεβάπτειν. 313.
 Ἀποδίδεμαι. 381.
 Ἀποκόπτω. Ἀποκόπτεται ἡ φωνή. 403.
 * Ἀπολλόδωρος. 335.
 Ἀπολλύω. Ζ. Κακός.
 * Ἀπολλώνιος ὁ Μόλων. 409.
 Ἀποξύνω. Ἀποξύνειν τὴν φωνήν. 372.
 Ἀποπιμπλῶ, Ζ. Θυμός.
 Ἀπορχέομαι. 447.
 Ἀποσθεννύω. 400.
 Ἀποστασία. 412.
 Ἀπίστασι; 412.
 Ἀποστολεύς. 315.
 Ἀπόστολος. 315.
 Ἀποτρώω. Ἀποτρέπει τὴν ἐλπίδα. 381.
 Ἀποφορά. 374.
 Ἀργᾶς. 389.
 Ἀργυρίδιον. 369.
 * Ἄρευς. 347.
 * Ἀρίστων ὁ Χῖος. 393, 407.
 Ἀρμάμαξ. 437.
 * Ἀρρίος. 413.
 * Ἀρσάμης. 452.
 * Ἀρσίνας. 435.
 * Ἄρ-εμις. Ζ. Μουνυχία.
 * Ἀρτοξέρξης. 434.
 Ἀρχαί. 431.
 Ἀρχαιρέσις. 314.
 * Ἀρχιδάμεια. 347.
 * Ἀρίνιος. 338.
 Ἄσμος. 440. Ἄσμος ἵππος. 439.
 Ἄσρωτος. 328.
 Ἄςυ. 319.
 * Ἄςυρα. 429.
 Ἀτιμία. Ζ. Λαμβάνω.
 Ἀτολμία, ὑπὸ ἀτολμίας καὶ μιλακίας. 385.
 Ἄτμεν. 427.
 * Ἀτλαντίδες. 349.
 Ἀτρεμής. 381.
 Ἀτρύπητος. Ζ. Οὐ.
 * Ἄτταλος. 377.
 * Ἄττιος. 339.
 * Αὔγουρες [Augures]. 423.
 * Αὐρηλία. 420.
 Ἄφθονος. 416.
 Ἀφίσταμαι. 424.
 Ἀφροδίτη. Ἀκούσης τῇ; Ἀφροδίτης. Βίλος Ἀφροδίτης. 324.
 Ἀχαριττίω, 321.
 B.
 Βάλλω. Ἔργον ἐπὶ νοῦν βάλλεται 364.
 Βαθύθυμος. 437.
 Βαρυπετρώτατος. 373.
 Βασίλειον. 350.
 Βασιλεύς. Βασιλέως ὀφθαλμός. 441.

Βάταλος. 388.

* Βατίνιος. 417.

* Βέλβια. 357.

* Βέρρης. [Verres], 411.

* Βατούριος. 380.

* Βέλως. 327, 337.

* Βλόσσιος. 378.

Βόλιμος. 384.

Βόιος. Ζ. Ἀφροδίτη.

Γ.

* Γαλάτης. 321.

* Γάγος Γράχης. 376, 379.

* Γελως. 359.

* Γερανία. 363.

* Γέρχθος, καὶ Γέρχης (ή). 316.

* Γίγης. 446.

* Γίγνομαι. Γενόμενης τάχιστα τῆς
νοκτός. 402. Εἴ τι γένοιτο περὶ
αὐτόν. 316. Ζ. καὶ ἔτις.

* Γλαύκιππος. 312.

Γλυκύθυμος. 395.

Γλυφή. 445.

Γραικός. 410.

Γυναικοκρασία, ἢ Γυναικοκρατία. 454.

Δ.

Δάμων. 339.

* Δαμοκράτης. 358.

Δανείζειν ἐπὶ ναυτικαῖς. 434.

* Δάχος. 398.

Δεῖπνον. Ζ. Ἀναλύω.

Δειπνοποιέεσσι. 364.

Δεκαδύω ἥμισυ. 334.

* Δεκάς. 353.

Δελτήριον. 327.

Δελφῖνος ἐν χερσὶ βίβλ. 387.

Δέλφις. 371.

Δέραια συγχέχ. τῷ Ἀῶρα. 437.

* Δερκυλλιδης. 446.

Δεσποτηρίων βαρβάρων. 374.

Δεύτερα λέγειν. 412.

* Δημήτριος ὁ Μάχνης. 405.

* Δημοσθένης. 386.

* Δημοσχάτης. 407.

Διαγίνεσθαι. Ζ. Χρόνος.

Διάγραμμα. 396.

* Διακλῶσθαι. 431.

* Διακαθίζανω. 431.

Διακρίνεσθαι. Ζ. Σίδηρος.

Διαλύομαι. 444.

Διαμειρακεύεσθαι. 433.

Διαναπαύω. 366.

Διαπεφυκότες. 413.

Διαπινέω. 409.

Διαπτοίω. 358.

Διασπαθάζω. 418.

Δασπεῖρω λόγον. 409.

Διατρέχει. Ταῖς δὲ παιδικαῖς τὴν

σχολήν. . . διατίθεμένων. 361.

Διατινάω. 453.

Διαφέρω. Ζ. Παίδων.

Διαφύρκεις. 413.

Διαφυή. 408.

Δίσεις. 436.

Δικαίω. 449.

Δικαίωσις. 443.

Δικνωτής. 448.

* Δίγων. 435.

Διολισθαίνω. 362.

Διοσημεία. 333.

Διωθέω. 425.

Δολίσκος. 375.

- Δόλιχος. 318.
 Δύλων. 375.
 Δούλευμα. 447.
 Δουλεύω. 447.
 Δούλος. Δ. Νεώνητος.
 * Δούρις. 313.
 * Δυμαία. 361.
 Δυσεξημέρωτος. 450.
 Δυσινέω. 425.
 Δυσποτμώτερος. 373.
 [Δῶρα. Ζ. Δέραια. 361.
 Ε.
 Εγγυάω. 451.
 Εγχειρέω. Ενεχειρήσεν (ἴσ. Ἐπεχειρήσεν) εἰς ἑάτερον. 456.
 Εἴταιμι. Ζ. Δογισμός.
 Εἰβάλλω. Ζ. Φυγάς.
 Εγκλύφω. 378, 454.
 Εκθαρρέω. 398, 446.
 Ἐθυμες. 366.
 Ἐκλείπω. 449.
 Ἐκμάσσομαι ἰδέαν. 429.
 Ἐκπονέω. 365.
 * Ἐκπρέπης. 349.
 * Ἐφάνης. 348.
 Ἐβίξι. 407.
 * Ἐλισσῶν. 364.
 [Ἐλκειν τὸν χρόνον. 378.
 Ἐλπίς. Ἐλπίδος (ἐπ') μεγάλης.
 γενέσθαι. 31. Ζ. καὶ Ἀποτρώω.
 Ἐμβλέπω. 343.
 Ἐμβολον. 432.
 Ἐμμέλεια. 443.
 Ἐμμένω. Ἐμένειν ἐν τοῖς αὐτοῖς.
 λογισμοῖς. 365.
 Ἐλπίζειν εἰς ἀσέλγητον. 367.
 Ἐμπληκτες. 451.
 Ἐμπλόκη (τὰ). 310.
 Ἐμπνεεῖ μου. 356.
 Ἐμπνέομαι. 356.
 Ἐμφέσθαι ταῖς χερσίν. 373.
 Ἐνάρχεια. 439.
 Ἐνδεχόμενον. 369.
 Ἐνέχυρα λαμβάνειν. 428.
 Ἐνίσχω. Ἐνισχύμενος τὴν φωνήν.
 423.
 Ἐνομόρξασθαι πάντη. 422.
 Ἐνσκευάζομαι. 363.
 * * Ἐντύχημα [συνώνυμον τῷ Ἐν-
 τευξί]. Ἐντυχήμασι συγγέχ. τῷ
 Εὐχήμασι. 313.
 Ἐξαίρων συγγέχ. τῷ Ἐξαίρων.
 368.
 Ἐξανηγινώσκω. 342.
 Ἐξοργίζομαι. Ζ. Ἀποργίζομαι.
 * * Ἐπαναίρεσθαι. 375.
 Ἐπαχθεῖς ὅν συγγέχ. τῷ Ἐπαχθεῖ-
 στερον. 377.
 Ἐπιβλέπω. 402.
 Ἐπιδέν. 402.
 Ἐπίδικος. 357.
 Ἐπιδραμόντων. 376.
 Ἐπίκληρος. 354.
 Ἐπικίπτω. 416.
 Ἐπιστομίζω. 332.
 Ἐπιτραφῶδ. 445.
 Ἐπιτρέχω. Ζ. Ἐπιδραμόντων.
 Ἐπιτυχάνω. 442.
 Ἐπιχειρέω. Ζ. Ἐγχειρέω.
 Ἐποθλαμιάω. 402.
 Ἐποχή. 426.
 Ἐργασία. 387.

* Ἑρμιππος. 389.

* Ἑρμοκράτης. 446.

Ἐταίρων. Ζ. Νεωτέρων.

Ἐνήμερίς. 389.

Ἐνήμερέω. 389.

Ἐνλαί. 444.

* Εὐπορος. 384.

* Εὐρυπωνίδης. 347.

Εὐτυχήμασι. Ζ. Ἐντύχημα.

Εὐφυής. 403.

Εὐχή. 442.

Εὐχομαι τοὺς θεούς. 442.

* Ἐφιάλτης. 400.

Ἐφίππειος πῖλος. 440.

* Ἐχεκρατίδης. 316.

Ἐχω. Ἐν ὑποψίαις εἶχε. 450.

Ζ,

Ζεῦχος. Ζ. Κρώβυλος.

Ζήσας συγχέχ. τῷ Ζητήσας. 442.

* Ζαίτιον. 364.

Ζώνη. 380.

Η.

Ἡδομένω. Ζ. Οἰδουμένω.

Ἡλικία. 315.

Ἡλικία. Ζ. Τεσσῶτες.

Ἡμισυς. Ζ. Δεκαδύω.

Ἡρίον. 322.

Θ.

* Θαλάμαι. 349.

Θαψία. 320.

Θάψινος. 320.

* Θεόπομπος. 395.

* Θεοφάνης ὁ Λέσβιος. 425.

Θεραπαινίς. Θεραπαινίδας παρεῖ.

γεν [ἰλλαιπτικῶς τοῦ Μαρτυρού-
σας] 420.

* Θηρυκίων. 359.

* Θρασυδαῖος. 398.

Θυμός. Θυμὸν ἀποπιμπλάει δῖον.
348.

Θυμώστροφος. 444.

Ι.

Ἰδέα. Ζ. Ἐμίσσασμαι.

* Ἰδομενεύς. 312.

Ἰμπετιδάριον. 369.

Ἰνα γὰρ δέος, ἐνθα καὶ αἰδώς. 359.

Ἰππάρχων συγχέχ. τῷ Ἰπάρχων
350.

Ἰππος. Ζ. Ἄστεμος.

* Ἰπώνιος. 421.

Ἰσως. 348.

Ἰταλιώτης. 382.

Ἰταλός. 382.

Ἰταλός. 382.

* Ἰφικλῆς καὶ Ἰφικλος. 317.

Κ.

Καί. 427.

Καθίξασθαι ἐν πλευραῖς. 364.

Καθίσταμαι. Ζ. Φίβος.

Καθομιλῶ τὸ πλῆθος. 362.

* Καιήτης. 430.]

* Καικίλιος. 388.

* Καίλιος. 424.

Κακκινῶ [τουτέσι Κατακινῶ]. 356.]

- Κακόβιος. 441.
 Κακὸς κακῶς ἀπόλοιτο ! 417.
 Κακῶν παῦλα. 434.
 * Καλαυρία. 406.
 Καλλικλῆς. 404.
 * Καλλικρατίδης. 448.
 * Καλλιμέδων ὁ Κάραβος. 319, 405.
 Καμάραι. 380.
 Κημερεύω. 380.
 * Κάνθαρος. 320.
 * Κανίδιος καὶ Κανίνιος. 330.
 Καρπύς. Καρποί ἀπὸ σπόρου, ἢ σιτικοὶ — ξύλινοι. 449. Καρπούς συγκομίζεσθαι, καὶ Καρπῶν συγκομιδὴ. 35.
 Κάρυα πλατέα. 408.
 * Καρύαι. 445.
 Καρυάτει. 445.
 Καρυάτιδας ὀρχομένους. 445.
 Καρυατίζειν. 445.
 * Κασσανδρεύς. 401.
 * Κάσσανδρος. 407.
 Καταβιρέω. 365.
 Καταβυρσώω. 369, 455.
 Καταγράφω. Ζ. χωρίον.
 Κατάληψις. 426.
 Καταλογίζω. 413.
 Καταλογισμός. 413.
 Κατάπλου. 430.
 Καταράομαι. Καταρώμενος τοὺς πολίτας. 330.
 Κατασιωπῶ. 321.
 Κατάστασις. 31. Κατάστασιν λαμβάνειν. 409.
 Κατάστημα. 371.
 Καταστηματούχος. 371.
 Κατατείνω. Ζ. Λόγος.
 Κατατίθημι. Ζ. Τίθημι.
 Κατάφωρος. 339.
 Κατεαγότες. 388.
 Κατελίσσω. 403.
 Κάτευγμα. 442.
 Κατέχω τὸ θέατρον. 406.
 * Κάτλος. 408.
 * Κάτων. 322.
 * Κεῦνος. 443.
 Κελεύω σοι, καὶ Κελεύω σε. 341.
 Κενόν. 427.
 Κεραιμικόν. 321.
 Κήρ. 416.
 Κίερα [Ῥώμ. Cicer]. 407.
 * Κικέρων. 379.
 Κλαρία. 350.
 * Κλείταρχος. 315.
 Κληρονόμος ἐν πίστει. 428.
 * Κόϊλιος. 432.
 * Κόϊντος. 413.
 Κοινῶς. 367.
 Κοιταῖον (το). 374.
 * Κολυττός. 395.
 Κομίτιον [Comitium] 381.
 Κοπίς. 313, 593, 455.
 * Κορνηλία. 381.
 Κόσμοι. 385.
 Κοσμῶμαι. 385.
 Κότινος. Κοτίνου Στέφανος. 336.
 Κουαδρανταρία [Quadrantaria] 420.
 Κραδαίνομαι. 423.
 * Κράνων. 405.
 Κρατέω. Κεκράτηκαν ἤδη τὰ χεῖρῶ. 384.
 Κρονίδες, καὶ Κρόνις. 414.

Κρυπτεία. Τὸν ἐπὶ τῆς κρυ-
πτείας τεταγμένον. 366.

Κρωβύλος. Κρωβύλου ζεύγος. 397.

Κτηματικός. 350.

Κυκλώ. 342.

* Κυλαράδιον, ἢ Κυλάραβις. 362.

Κυλικηγερέω. 404.

Κυλικηγόρος. 404.

Κύλιξ. 404.

* Κυπρογένεια. 452.

* Κῦρος. 435.

Κωλὴν κνυς, καὶ Κωλέα η. 445.

Λ.

* Λάγγων. 361.

* Λαδόκεια (τά). 358.

Λακεδαιμονίων συγκέχ, τῷ Μα-
κεδονων. 439.

Λαμβάνω. Λαμβάνειν πέρας. 411.

— πρὸς ἀτιμίαν λαμβάνειν. 413.

Ζ. καὶ Κατάστασις.

* Λαμπρά, καὶ Λαμπραί. 320.

Λεγεών. 335.

Λέγω. Ζ. Δεύτερα.

Λειτουργία. 446.

* Λέντιλος 408.

Λέσχη. 366.

* Λεύκουλος, 324, καὶ Λούκου-
λος. 325.

* Λεῦκτρα. 358.

* Λεωνίδας. 350.

* Λεωσθένης, 433.

* Λίβιος. 382.

* Λικίνιος. 372.

Λογισμὸς αὐτὸν εἰσήει. 430. Ζ.

καὶ Ἐμμένω.

Λόγος. 401. Ἐξω λόγου τίθεμαι.

Φωκίων. 455. Κατατείνειν

λόγους. 474.

Λυδορημάτιον. 369.

* Λύκαιον. 358.

* Λυκοῦργος. 400.

Λύμη. 387.

* Λυσιάδες. 358.

Μ.

* Μαχκίνος. 373.

* Μακεδόνων. Ζ. Λακεδαιμονίων.

Μαλακία. 448. Ζ. καὶ Ἀτολία.

Μαλακίζωμι. 448.

Μαλακῶς ἔχω. 448.

* Μανδόνιος. 347.

Μανία. Ζ. Ὑπαιθρος.

* Μαργίτης. 399.

* Μαρκία. 327.

* Μάρκιος. 413.

* Μάρκος, Ὀθων. 416.

Μάρτυν. [αἰτιατικὴ τοῦ Μάρτυς],

314.

* Μασαβίτης. 444.

Μαχαίρεπόλιον. 397.

* Μεγιστόνους. 363.

Μέλλησις. 436.

Μέλλω. 414.

Μέμφομαι. 354.

Μενεμένης. 311.

* Μεσσήνη. 338.

Μεταβίω. 430.

Μεταμέλεισθαι τοῖς βεβουλευμένοις.

353.

Μετανοεῖν τῷ πεπραγμένοις. 353,

399.

- Μετέλαβε συγκέχ. τῷ Μετέβαλε. 325.
 Μήρυμα. 431.
 » Μίθρας. 436.
 » Μιθριδάτης. 443.
 Μικρά συγκέχ. τῷ Μικτά. 345.
 Μικρόλυπος. 311.
 Μικτά, Ζ. Μικρά.
 Μίλιον. 382.
 » Μινύκιος. 329.
 Μισύς, 334.
 » Μίσταξ. Μόθακας συγκέχ. τῷ Σα-
 μεθράκας. 359.
 » Μόθων. 359.
 Μολέω. 369.
 Μόλιβδος, μύλιβδος, μόλυβος,
 μόλιβος. 384.
 Μονός. 401.
 Μονόλυκος. 401.
 Μονοπεῖραι. 401.
 » Μουνάτιος. 417.
 » » Μουνυχία Ἄρτεμης. 319.
 » Μύθω (ῆ). 357.
 Μυθολογέω, καὶ Μυθολογεύω,
 καὶ Μυθέεμαι. 357.
 Μύθος. 357.
 Μύτινος. 423.
 » Μύλασα. 316.
 » Μυρίνη. 390.
- N.
- » Νασιμάς. 378.
 Ναυτικά (τά). Ζ. Δαναΐζειν.
 Νεώνητος δοῦλος. 317.
 Νεωτέρων συγκέχ. τῷ Ἐταίρων.
 369.
 Νόμος. 389.
- » Νερμαντία. 376.
 Νόμος Ζ. Φόβος.
 Νοσημάτιον. 369.
 Νοῦς. Ζ. Ἀποβάπτω, καὶ Βάλλω.
- Ξ.
- Ξίνω. 345.
 Ξυλίζεμαι. 450.
- O.
- Ὁ. Ζ. Χρόνος.
 » Ὁάρτης. 435.
 Ὁδοπορέω. Ζ. Παιθώ.
 Οἰδουμένω. συγκέχ. τῷ Ἰδομένω
 311.
 Οἰκισμός. 414.
 Οἶνον καὶ ἀλήθειαν εἶναι. 443.
 Οἶνος. Ζ. φιλανθρωπότερος.
 » Ὁκαΐσις. 374.
 Ὁλεθρός. 443.
 » Ὁλόχουντον. 365.
 Ὁμοῦ τι, ἀντὶ τοῦ Ἐχεδόν. 444.
 Ὁνόματα εἰς ἡς καὶ ος. 317. — ὑπο-
 κοριστικὰ εἰς αἰον. 369.
 » Ὄνεια ὄρη, καὶ Ὄνειον ὄρος. 363.
 » Ὁξάθηρος. 437.
 Ὁξύτης. 335.
 » Ὁπίμιος. 382.
 Ὁπωριτμός. 351.
 Ὁργῆς. Ζ. Ὁρμῆς.
 Ὁργιάζω. 414.
 » Ὁρέστης. 379.
 Ὁρμῆς συγκεχ. τῷ Ὁργῆς. 440.
 Ὁρμήσαντες ἐναντίαι. 369.
 » Ὁρόντης. 451.
 » Ὁστάνης. 437.
 Οὐδνημῆ. 367.

Οὐδαμου. 367.

* Οὐεργίλιος [Ρωμ. Virgilius].

422.

Οὐίτιος [Ρωμ. Vibius] 421.

* Οὐίβων. 421.

Οὐραγίσκος. 321.

Οὐς. ἀτρέπνητον. 417.

Ὄφθαλμιάω, καὶ Ὄφθαλμιζω. 402.

Ὄφθαλμός. Ζ. Βασιλεύς.

Ὄχανη, καὶ Ὄχανυ. 360.

Π.

Πάθους συγκέχ. τῷ Πλήθους.

327.

Παίδων μὴδὲν διαφέρειν. 379.

Παλάθη. Ζ. Σύκων.

* Παλάντιον. 358.

Παλίντροπος. 430.

* Παντεύς. 369.

Παρακεκλιμένων συγκέχ. τῷ

Παρακεκριμένων. 325.

Παρακινέω. 336.

Παραλλάσσω. 407.

Παραμείβω. 407.

Παρανομούμαι. 337.

Παρασάγγης. 438.

Παραταπτικοὶ χρόνοι. 422.

Παράφορος. 435.

Παραφροσύνη. Ζ. Ἰπαιθρας.

Παρέχω. Ζ. Θεραπευαίνω.

Παριέντες συγκέχ. τῷ Παριέν-

τος. 415, 418.

Παροπλίζομαι. 343.

* Παρυσάτις. 435.

Παρωνύμιον. 389.

* Πασιφάα. 349, 358.

* Πάταρα. 316.

Πατάσσω. Ζ. Πύξ.

* Πατροκλῆς καὶ Πάτροκλος. 317.

Πατρως, καὶ Πατρωός. 360.

Παῦλα. Ζ. Κακῶν. 308.

* Παισανίας. 399.

Πειθῶ (ταχῆα) τῶν κακῶν ἐδοίπε-

ρεῖ. 451.

Πελάτης. 348, 376.

Πένθος. Ζ. Ἀπαλγῆα.

Περιεραχιόνιον. 407.

Περιθωρακίδιος. 441.

Περιῶν συγκέχ. τῷ Παριῶν.

425.

Περιπαθῆς συγκέχ. τῷ Περιπληθῆς.

323.

Περιπτεῶ. 410.

Περισπῶ. 429.

Πέρπερος. 391.

Πίλος. Ζ. Ἐφίππειος.

Πίστις. Ζ. Κληρονόμος.

* Πλάγχος. 337.

Πλάνος. 338.

Πλαστογραφία, Πλαστὸν, ἢ Πλαδι-

ουργία. 326.

* Πλειστονάξ. 347.

Πλευρά. Ζ. Καθέζεσθαι.

Πλήθος. Ζ. Καθομιλῶ.

Πλήθους. Ζ. Πάθους.

Πληρώ. 454.

Πλήρωμα. 454.

* Πλούταρχος. 315.

* Πολιάς. 313.

Πολισύχος. 313.

Πολλῶν συγκέχ. τῷ Ἄλλω. 370.

Πόλυευκτος. 393.

* Πολυπέρχων. 320.

Πολύχυτος. 327.

- * Πόντιος Γλαῦκος. 409.
 * Ποπέδιος Σίλων. 323.
 * Πόπλιος Κώνστας. 418.
 Πόρπαξ. 360.
 * Ποστούμιος. 374.
 Πότος διαφέρει τοῦ Ποτός. 383.
 Πραττομένων Ζ. Ταττομένων.
 Πρεσβεία (τά). 450.
 Προαγών. 412.
 Προσβάλλω. Ζ. Αλάστωρ.
 Προβιβάζω. 331.
 ** Πρόσφυγμα. 442.
 Προσεύχομαι. 442.
 Προσήγορος. 427.
 Προστρέπω. 370.
 Προστροπάιος, καὶ Πρόστροπος. 370.
 Προφέρω. 337, 338.
 Πρωρατεύω. 365, 454.
 * Πτωλεμαῖος. 330.
 Πυθιονίκης. 317.
 * Πύθων. 390.
 Πυλαία. 435.
 Πύξ τὸ στόμα πατάξας. 342.
 * Πῶλος. 405.
 Ραδιουργία. Ζ. Πλαττογραφία.
 Ῥήγνυνται οἱ ἔμποι. 362.
 Ῥῆσις. 394.
 Ῥήτρα. 348.
 Ῥόα, καὶ Ροιά. 436.
 Ῥυνδάκης, ἢ Ῥυντάκης (δ), ἢ
 Ῥυνδάκη (ή). 446, 456.
 Ῥωποπερπερήθρα. 391.
 Ῥῶπος. 391.
 Ῥωποστωμυλήθρα. 391.
 Σακκύλος, ἢ Σάκκυλος. 312.
 Σαμβορῆκας. Ζ. Μόθαξ.
 Σαπίνης [Ῥωμ. Sapiens]. 374.
 Σαρδάνιος. ἢ Σαρδόνιος. γέλως. 383.
 * Σαρδώ. 379. καὶ Σαρδών. 380.
 Σάρισσα. 360.
 * Σατουρήτιος. 378.
 * Σχυνῖται. 373.
 * Σελασία. 348, 364.
 * Σέξτος. 323.
 Σημάντωρ. 360.
 Σιδήρος. Σιδήρῳ διακρίνεσθαι.
 338.
 * Σικελιώτης διαφέρει τοῦ Σικελός.
 382.
 Σίκυρος. 336.
 Σιμός. 395.
 Σιπαλός. 387.
 Σιτουμαι. Ὁ πόλεμος οὐ τεταγμένα
 σιτεῖται. 365, 397.
 Σιφλός. 387.
 * Σκαιουόλας. 474.
 * Σκαῦρος. 408.
 Σκυθικόν. 320.
 Σούρα [Ῥωμ. Sura]. 414.
 Σοφιστεύω. 402.
 Σοφιστής. 432.
 Σπαθῶ. 418.
 Σπάθη. 418.
 Σπάθημα. 418.
 * Σπαρμιζης. 443.
 Σπαργῶ. 436.
 * Σπάρτων. 316.
 Σπάσμα. 453.

- Σπαίρα. 339.
 Σπουδαστής. 450.
 * Στάτωρ [Ῥωμ. Stator]. 413.
 Στέφανος. Ζ. Κότινος.
 * Στήσιος Ζεύς. 413.
 Στόμα (ἐπί). 452.
 Στραγγάλη, καὶ Στραγγαλιά.
 353.
 Στραγγαλώ. 354.
 Στυγνός. 425.
 Στωμυλήθρα. 392.
 Συγκατάθεσις. 416.
 Συγκομιδή. Ζ. Καρπός.
 Συγκομίζομαι. Ζ. Καρπός.
 Συγκυκάω. 421.
 * Συνένσεις. 437.
 Σύκων παλάθη. 435.
 Συμφοιτάω. 318.
 Συνείκω. 311.
 Συνεπερείδω. 415.
 Συνήθης. 409.
 Σύνορον. 398.
 Σύνταξις. 313.
 Συντείνω πρὸς. 441.
 Σύστασις. Ἀπορία νοῦ καὶ συστάσεως.
 451.
 Συστρέφομαι. 365.
 Συσχολάζω. 389.
 Σφαγός. συγκέχ. τῷ Φυγός. 386.
 * Σφηττός. 393.
 Σχέδην. 336.
 Σχισμὴ. 408 (1).
 Σχολάζω. 389.
 Σχολάζων τόπος. 382.
 Σχολαστικός. 410.
 Σχολή. Ζ. Δικτιθεμαί.
 * Σωρανός. 324.
 Τ.
 Τάττω. Ζ. Πόλεμος.
 Ταττομένων. συγκέχ. τῷ Πρακτο-
 μένων. 378.
 Τέλος. 335, 352.
 Τέρμιθος. 435.
 * Τέρπανδρος. 349.
 * Τέρτια. 420.
 Τηνεῖ [Δωρικῶς ἀντὶ τοῦ Ἐκεῖ]. 398.
 Τήνος [Δωρικῶς ἀντὶ τοῦ Ἐκείνος].
 398.
 * Τηρίβαζος. 437, 449.
 * Τίθημι. Θέσθαι τὴν μάχην. 315,
 τὸν πόλεμον, ἢ μᾶλλον καταθέ-
 σθαι τὸν πόλεμον. 316. Ζ. καὶ
 Λόγος.
 * Τιμαγόρας. 448.
 * Τισαφέρνης. 436.
 Τονάριον. 372.
 Τεξότης. 446.
 Τόπος. Ζ. Σχολάζων.
 Τοσοῦτος. Τοσοῦτον ἡλικία. 343.
 * Τρίπυλος. 363.
 * Τριταία. 362.
 * Τριτύμαλλος. 363.
 Τροία, καὶ Τρωϊκὸς ἀγών. 323.
 Τροπή. 446.

(1) Ἰδιωτικώτερον ἔφην ὀνομάσαι τὸν Εὐστάθιον Σχίσμῃν τὴν διαφυγὴν
 εὐρηται μέντοι καὶ παρ' Ἡσυχίου τεύνομα, «Σχισμὴ, διαχώρισις».

Τυλστω. 403.

* Τύλλος. 407.

Υ.

Υπαιθρος. Εἰς μανίαν καὶ παρα-
φροσύνην ὑπαιθρον. 346.

Ἰπάρχων. Ζ. Ἰππάρχων.

* Ἰπερίδης. 405.

Ἰπάρχου. 337.

Ἰπηρετικός. 406.

Ἰπέναι. 429.

Ἰποκοριστικά. Ζ. Ὀνόματα.

Ἰπποστάμνη. 311.

Ἰποψία. Ζ. Ἐχω.

Φ.

Φαῖος. 423.

* Φαλῖνος. 443.

Φαντασία. 426.

Φαρμακεύω. 340.

* Φαρύγαι. 321.

* Φαρύγιον. 321.

Φασίλος, ἢ Φάσηλος. 318.

* Φεραί. 361.

* Φίλαγρος. 418.

Φιλανθρωπότερος οἶνος. 361.

Φιλίτια, καὶ Φιδίτια. 316. 317,
348.

* Φιλοκράτης. 384.

* Φιλόλογος. 431.

* Φιλοποίμην. 364.

Φιλοτιμία. Φιλότιμος. 416.

Φιλοχωρῶ. 320.

* Φλάγιος. 378.

Φλαυρίζω. 424.

* Φοβος. 359.

Φόβος. Εἰς φόβον αὐτὸς καθίστασθαι.

379.

Φόβου συγχεῖ. τῷ Φόνου. 360.

Φόβω συγχεῖ. τῷ Νόμῳ. 359.

Φόνου. Ζ. Φόβου.

Φορτικῶς. 383.

Φυγᾶς. Φυγάδας ἐκβάλλειν, ἀντι-
τοῦ Φυγαδεύειν. 412.

Φυγᾶς. Ζ. Σφαγᾶς.

* Φύλαρχος. 349.

Φυσάσκει. 433.

Φυσιοῦμαι. 433.

Φωνή. Ζ. Ἀποκόπτω, Ἀποξύνω, καὶ
Ἐρίσχω.

Χ.

Χαλκοῦς. 420.

Χαρίεις. 423.

* Χαρικλῆς καὶ Χάριλος. 317.

Χεῖρ. Μετὰ τὸ κατὰ χεῖρὸς ὕδωρ.
314. Ζ. καὶ Ἐμφύεσθαι.

Χοιράς. 412.

Χρόνος. Τὸν ἀγιώτατον τοῦ χρόνου.

319. Χρόνου διαγενομένου. 322.
Ζ. καὶ ἔλκειν.

* Χρύσερμος. 369.

Χρυσιδάριον. 369.

Χρυσίδιον. 369, 407.

Χῶμα ἀκτόν. 382.

Χωρίον καταγράφειν. 321.

Ψ.

Ψελλός. 394.

Ω.

* Ωμίστης. 436.

* Ωρωμάκης. 452.

* Ωρωπός. 389.

ΠΙΝΑΞ ΛΕΞΕΩΝ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ.

ΑΓΑΝΟΝ. 343, 344.

Λθέρας. 343.

Λκατάστατος. 371.

Ακολουθῶ. Ἄν τὸν ἀκολουθήσῃ τίποτα. 316.

Ἀκούω. Δὲν θέλει νὰ τὸν ἀκούσῃ. 339.

Ἄμε, καὶ ἄμετε, ἡ ἁμεῖτε, 407.

Ἀμοργη. 312.

Ἀμπώθω. 387.

Ἀπό. Ἀποτ' ἐμένα. Ζ. Τά.

Ἀποστασία. 412.

Ἀπόστημα ἢ Ἀπόστημα. 424.

Ἀποστομιζώ. Ζ. Ἐπιστομιζώ.

Ἀποφυγώ. 425.

Ἀπρυσάνιδον. 344.

Ἀσύστατος. 451.

Β.

Βάλλω. Μέγα πρᾶγμα ἔβηλεν εἰς τὴν νοῦν του. 364.

Βραχιόνιον. 407.

Γ.

Γυρίζω. 342.

Δ.

Δεπόσιτον [Ital. Deposito]. 428.

Δεποσιτάριος [Ital. Depositario]. 428.

Διὰ [ἀντὶ τῆς περὶ καὶ τῆς ὑπέρ].

395. Διατ' ἐμένα Ζ. Τά.

Διαγούμισις. 413.

Διασπείρω, ἡ Σπείρω, λόγον. 409.

Διωρισμένη ἡμέρα. 413.

Δουλεία. 447.

Δούλευσις. 447.

Ε.

Ἐμβαίνω. Ἐμβήκασι πάλιν εἰς φάσον. 379. Τὸν ἐμβῆκε λόγισμός. 430.

Ἐξεθάρρυνε. 398, 446.

Ἐξεύρω. Καθὼς ἐξεύρουν. 413.

Ἐπιστομιζώ, καὶ Ἀποστομιζώ, ἡ Ἀποστομίζω. 332.

Εὐθὺς ὅτ' ἐνύκτωσε. 403.

Εὐχαιρος τόπος. 382.

Ἐχω. Τοὺς εἶχεν εἰς ὑποψίαν. 450.

Θ.

Θίρος. 351.

Θυμός. Κακὸν θυμὸν κάμνω. 437.

ΟΚ.

Καί. Ἀφῆκε. ἰ. καί; Ἐπρόσταξε. ἰ. καί, φράσεις πλεοναστικαὶ διὰ προηγουμένην ἑλλειψιν. 427.

Καιρός. Ζ. Σύρω.

Καλοθελητής. 450.

Κατάστασις. Ἔως νά λάβωσι κατά-
στασιν τὰ πράγματα. 409.

Κεμέριον. 380.

Κοπίδιον. 393.

Κόπτω. Ἐκόπη ἡ φωνή του. 403.

Κουδάριον. 431, 431.

Λ.

Λαμβάνω. Θέλει λάβειν τέλος ἡ κρί-
σις. 411. Τὸ ἔλαβεν (ἡ τὸ ἐπῆρεν)
εἰς ἀτιμίαν. 413. Ζ. καὶ Κατά-
στασις.

Λογαριασμός. Δὲν βάλλω εἰς τὸν λο-
γαριασμόν, ἢ ἐκβάλω ἀπὸ τὸν λο-
γαριασμόν. 456.

Λογισμός. Ζ. Μένει.

Μ.

Μένει εἰς τὸν λογισμόν του. 365.

Μητριός. 360.

Μισός. 334.

Μισότριθος. 334.

Μολίβιον. 384.

Μπεζῆς. 312.

Ν.

Νυχτόναι. Ζ. Εὐθύς.

Ξ.

Ξυλίζω. 450.

Ο.

Ὄμματιάω. 402.

Ὄξυ. Ὄξυ φόρεμα. Ὄξέα ὑποδήμα-
τα, Ὄξέα φορεμένοις. 324.

Ὀπινος [γενική τοῦ Ὀστις]. 379.

Ὀύλη. 312.

Ὄφθαλμιζω. 402.

Π.

Παρακαταθήκη, καὶ Παραθήκη. 428.

Ζ. καὶ Δεπόσιτον.

Παραφέρω. 435.

Παραφυλάττω. 422.

Πέρνω [ἢ μᾶλλον, Πάίρω, κατὰ
φθοράν ἀπὸ τὸ Ἐπαίρω]. Ἐπῆρεν
ἐπάνω του. 340. Ζ. καὶ Λαμβάνω.

Πιοτόν. Ζ. Ποτόν

Πίστομα. 452.

Πιττάκιον. 327.

Πλευρόν. Καθ' ἡμέραν τὸν ἔχω εἰς
τὸ πλευρόν μου. 364.

* Πόρος. 406.

Ποτόν. Τὸ ποτόν τὸν ἀφάνισα, 383.

Ρ.

* Ρόσα. 443.

Ρούμπαλον. 387.

Σ.

Σακκελίζω. 312.

* Σαρδινία. 380.

Σθένω. Σθίσω, ἔσθεςα, καὶ Σθή-
σω, ἔσθησα. 400.

Σέλλα [Ῥωμ. Sella]. 440.

Σιντσαπί, ἡ σταμουρί χρῶμα. 423.

Σκάζω. Ἐσκασαν ὅλα τὰ ἄλογα.
362. Νὰ σκάσης! ἢ, Σκάσε
362.

Σκευρὸς, ἢ Σκεβρὸς. 408.

Σπείρω. Ζ. Διασπείρω.

Στελέτον [Ἴταλ. Stiletto]. 375.

Στραγγαλίζω. 354.

Συγκταβρατικός. 311.

Συλλεγισμένος. 425.

Συμφέρω. 440.

Σύνορολ. 498.

Σύρω. Ἐσुरαν τὸν καιρόν. 378.

Σύστασιν (δὲν ἔχει). 451.

Σφαλάγγια. Ζ. Κελώνια.

Σωπᾶζω καὶ Σωπίνω. 321.

T.

Τὰ [συλλαβὴ προσθετομένη εἰς τὴν

Ἀπὸ καὶ τὴν Διὰ πρόθεσιν]. 396.

Τάγμα, ἢ Τάξιμον. 442.

Τελθεῖς. 312.

Τόπος. Ζ. Εὐκαιρος.

Τράφω. 438.

Τρυγία. 311.

Τσαμουρί. Ζ. Σιτσαμπί.

Τσιλιπουρδῶ. 387.

Τσίμπλα. 387.

Τυλιγαδιάζω. 403.

Τυλιγάδιον. 403.

Τύλιγμα. 403.

Τυλίγω. 403.

Τυλικτάριον. 403.

Τυχάνει, ἔτυχε νὰ ἴδῃ. 406.

Υ.

ὑποψία. Ζ. ἔχω,

Φασούλιον. 318.

Φιδικομισάριος [Ῥωμ. Fideicommissarius]. 428.

Φιδικόμισον [Ῥωμ. Fideicommissum]. 428.

Φράκτης. 438.

Φωνή. Ζ. Κόπτω.

Χ.

Χάρισμα. 314.

Κελώνια, ἢ Σφαλάγγια. 412.

Χοιρομήριον, ἢ Χοιρομέριον. 445.

ΟΙ ΔΙΟΡΘΩΘΕΝΤΕΣ, ΕΞΗΓΗΘΕΝΤΕΣ, Η ΟΠΩΣΟΥΝ
ΚΡΙΘΕΝΤΕΣ ΠΟΙΗΤΑΙ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ.

ΛΘΗΝΑΙΟΣ. 354, 355, 355,
355, 355, 355, 355, 555, 393,
442.

Λίσχυλος. 419.

Ἀριστοτέλης. 335. 394.

Ἀριστοφάνης. 352.

Ἀρποκρατίων. 322.

Ἐτυμολόγος. 344, 438.

Εὐστάθιος. 391.

Ἠσύχιος, 320, 343, 351, 359.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΘΑΛΙΑΤΤ

370, 387, 408, 431, 433, 435,	Σουίδας, 339, 373, 376, 401,
438, 445, 449.	437.
Θουκυδίδης, 390.	Στέφανος Βυζάντιος, 317.
Ίπποκράτης, 433.	Τρίγλωσσος Λεξικογράφος, 351,
Λεξικογράφος. Ζ.	402, 428, 436, 396.
Παυσανίας, 357.	Φώτιος, 320, 357, 400, 405,
Πλούταρχος, 317, 336, 405, 456.	435, 444.

Τ Ε Λ Ο Σ.

ΟΙ ΔΙΟΡΘΩΝΤΕΣ, ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ, ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΙΣΤΑΙ
ΚΡΙΘΕΝΤΕΣ ΠΟΙΝΤΑΙ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΙΣΤΑΙ

LIBRARY
M. G. A. V. L.

